

เทคโนโลยีกับการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง : ศึกษากรณีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

นาย ชานูชัย ชัยสุขโกศล

ศูนย์วิทยพัทยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต

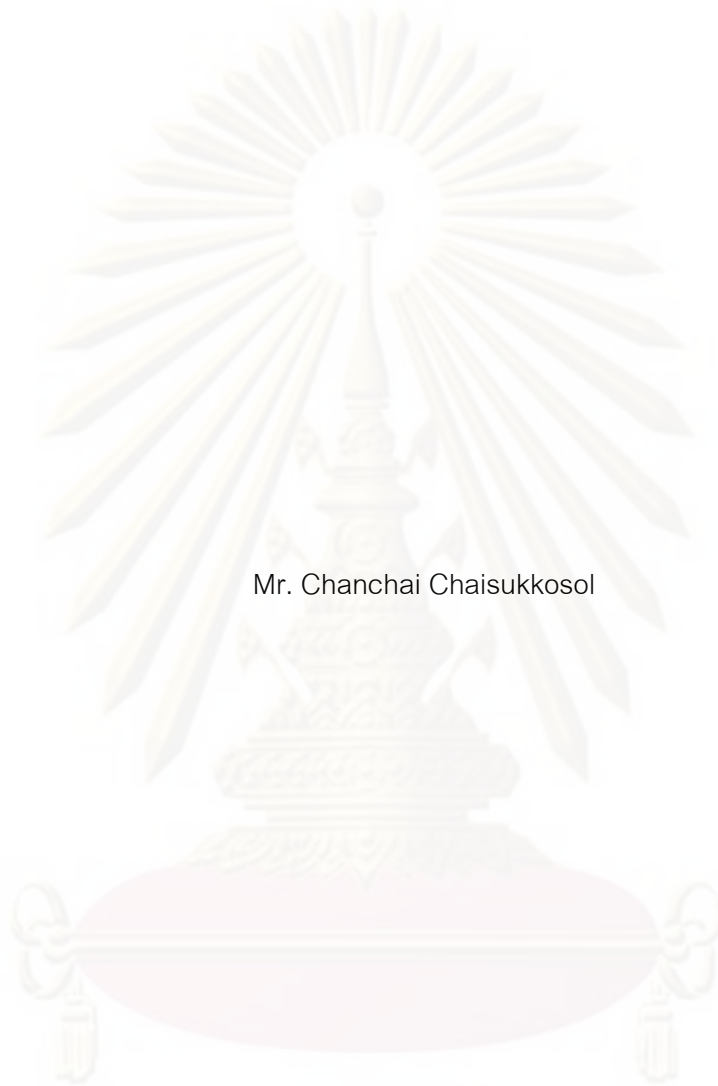
สาขาวิชารัฐศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

TECHNOLOGY AND NONVIOLENT POLITICAL STRUGGLE : A CASE STUDY OF
INTERNET IN THAILAND

Mr. Chanchai Chaisukkosol

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Political Science

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

เทคโนโลยีกับการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง : ศึกษา
กรณีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย

โดย

นาย ชาญชัย ชัยสุขโกศล

สาขาวิชา

รัฐศาสตร์

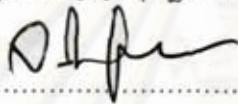
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สมบูรณ์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา พงศาพิชญ์

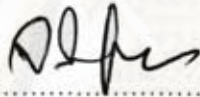
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แก่นักวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์

(ศาสตราจารย์ ดร. จรัส สุวรรณมาลา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร. จรัส สุวรรณมาลา)

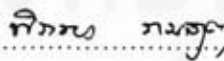
..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สมบูรณ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิงรทอง รามสูต)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์)

ชาญชัย ชัยสุขโกศล : เทคโนโลยีกับการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง : ศึกษากรณีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. (TECHNOLOGY AND NONVIOLENT POLITICAL STRUGGLE : A CASE STUDY OF INTERNET IN THAILAND) อ.ที่ปรึกษา
 วิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.ดร.วีระ สมบูรณ์, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ศ.กิตติคุณ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ 591 หน้า.

วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยสันติวิธีชนิดหนึ่งซึ่งเรียกว่า "ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง" ที่ทำงานอยู่บนฐานทฤษฎีอำนาจเชิงการยินยอม กับระบบเทคโนโลยีขนาดใหญ่ชนิดหนึ่งซึ่งเรียกว่า "อินเทอร์เน็ต" ในฐานะที่เป็นที่ตั้งของอำนาจเชิงโครงสร้าง เพื่อตอบคำถามหลัก 2 ประการ (1) การต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตในสังคมไทยมีลักษณะและพลวัตอย่างไร (2) อินเทอร์เน็ตไทยถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือของอำนาจในภาคส่วนต่างๆอย่างไร จะเอื้อต่อการต่อสู้โดยไม่ใช้ความรุนแรงมากน้อยเพียงใด คำถามดังกล่าวถูกตอบโดยการศึกษา (1) ประวัติศาสตร์การพัฒนาเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทย เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจเชิงโครงสร้างที่แฝงฝังอยู่ในระหว่างช่วงหลังปฏิรูปฐานและช่วงขยายตัวของอินเทอร์เน็ตไทย ผ่านมิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยี มิติเชิงเทคนิค และมิติเชิงสถาบัน (2) ปฏิบัติการเชิงประเด็น/เนื้อหาของกลุ่มพลังทางการเมืองหลักๆรายรอบเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณ ช่วงก่อนรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ที่ใช้อินเทอร์เน็ต/เว็บไซต์ในการเคลื่อนไหว เช่น เว็บผู้จัดการออนไลน์ ห้องราชดำเนินแห่งเว็บพันทิปดอทคอม เว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน และเว็บประชาไท เป็นต้น และ (3) การปิดกั้นแทรกแซงเว็บไซต์ ในฐานะที่เป็นจุดที่อำนาจเชิงโครงสร้างเข้ามาเป็นอุปสรรคทั้งในเชิงเทคนิคและเชิงสถาบันต่อปฏิบัติการไร้ความรุนแรง วิธีการศึกษาวิจัยมีทั้งที่เป็นการศึกษาเอกสารชั้นต้นและชั้นรอง ทั้งที่อยู่และไม่อยู่ในอินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาพบว่า การต่อสู้ไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตของไทยมีลักษณะและพลวัต ดังนี้ (1) เหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณประกอบด้วยกลุ่มพลังทางการเมือง 3 ฝ่าย คือ กลุ่มขับไล่รัฐบาล กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล และกลุ่มไม่เอามาตรา 7 กลุ่มเหล่านี้ล้วนถือเป็นกลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เพราะเป็นการเคลื่อนไหวโดยไม่ใช้ความรุนแรงทางกายภาพและใช้เทคนิควิธีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในการจัดการกับความชอบธรรมและความยินยอมของฝ่ายต่างๆ (2) อินเทอร์เน็ตไทยถูกนำมาใช้เคลื่อนไหวในลักษณะ "แอ็คติวิซึ่ม" กล่าวคือ ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสื่อสาร แต่ยังไม่ถึงขั้น "แอ็คติวิซึ่ม" ซึ่งใช้อินเทอร์เน็ตในเชิงเทคนิคแบบแอ็คเทอร์เพื่อเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรง ดังกรณีการทำอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ในต่างประเทศ (3) วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงทั้ง 3 กลุ่มใช้นั้น เน้นหนักไปในแง่การประท้วง โหมน้ำซักจุง การไม่ให้ความร่วมมือที่มีอยู่บ้างก็เป็นการรณรงค์ผ่านเว็บไซต์เป็นสำคัญ ส่วนการแทรกแซงไร้ความรุนแรงมีทั้งที่เป็นการเปิดเผยข้อมูลทางเทคนิคของปฏิบัติการลับและการป่วนทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเทคนิคที่รู้จักกันดีในหมู่นักเคลื่อนไหวไซเบอร์ทั่วโลก (4) การใช้อินเทอร์เน็ตทำให้กลุ่มเคลื่อนไหวต้องเผชิญกับ "พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง" โดยเฉพาะมาตรการตอบโต้ในทางเทคนิคและเชิงสถาบันจากผู้อยู่ในอำนาจ ซึ่งกุมอำนาจเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีอยู่ในมือด้วย ท่ามกลางพลวัตนี้ มีบางกรณีที่สามารถพัฒนาต่อไปให้กลายเป็น "การไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิค" และ "การแทรกแซงทางเทคนิคไร้ความรุนแรง" ซึ่งในที่นี้เรียกรวมว่าเป็น "วิธีการเชิงเทคนิคของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง" (5) ในสถานการณ์ความขัดแย้งที่ทุกฝ่ายล้วนใช้วิธีการไร้ความรุนแรงนั้น ปัจจัยที่สร้างความได้เปรียบ คือ "ทรัพยากรไซเบอร์" อันเป็นที่มาของ "อำนาจเชิงปริมาณ" ซึ่งสามารถทำให้ใช้กลไกการ "ปิดล้อมแบบไร้ความรุนแรง" ต่ออารยะประเด็นและข้อมูลข่าวสารของกลุ่มอื่นๆได้

สาขาวิชา.....รัฐศาสตร์.....
 ปีการศึกษา.....2552

ลายมือชื่อนิสิตร.....
 ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

4881902224 : MAJOR POLITICAL SCIENCE .

KEYWORDS : INTERNET / NONVIOLENT ACTION / CONSENT&STRUCTURAL POWER

CHANCHAI CHAISUKKOSOL : TECHNOLOGY AND NONVIOLENT
POLITICAL STRUGGLE : A CASE STUDY OF INTERNET IN THAILAND.

THESIS ADVISOR : ASSISTANT PROFESSOR VIRA SOMBOON, THESIS CO-
ADVISOR : PROFESSOR EMERITUS AMARA PONGSAPICH, 591 pp.

This dissertation studies the relationship between a nonviolent political movement, so-called 'nonviolent action' and a large technological system, 'the internet', which are connected by theories of power. While nonviolent action operates via consent power, the internet operates as a site of structural power. The two main research questions are: (1) how can the characteristics and the dynamics of internet-based nonviolent struggle in a Thai case study be explained? (2) how is the internet technological system used as a tool of power by each political player; and whether does it support or suppress nonviolent action? To answer these questions, three issues are investigated in this study: (1) historical development—structural, technical, and institutional—of the Thai internet to understand how the structural power embedded within the internet system during its establishment and expansion phases; (2) web-based struggle of political groups involved in the anti-Thaksin government phenomenon prior to the coup d' état on September 19, 2006, including manager.co.th, Radjdumnern webboard of pantip.com/café, midnightuniv.org and prachatai.com; and (3) website intervention and censorship as the entry points of structural power to undermine, technically and institutionally, the capacity of nonviolent movements. Research method employed here are an analysis of primary and secondary resources including from off- and on-line materials and in-depth interviews.

The findings on the characteristics and dynamics of web-based nonviolent action are as follows: (1) Three political groups --anti-government, pro-government, and anti-Article 7 groups were involved in the anti-Thaksin government phenomenon. All the three groups could be regarded as nonviolent movements because they did not employ physical violent means while using methods of nonviolent action to handle with the legitimacy or gain consent of other groups. (2) The usage of the internet in the movements could be classified as 'internet activism' since the internet was used as a basic communicative instrument. However, the utilization was not yet developed into an advanced level of 'hacktivism' (hacker+activism) in the form of 'electronic civil disobedience' as appeared in other countries. (3) Methods of nonviolent action used by the three groups mainly focused on protests and persuasion. A number of non-cooperation campaigns were launched and publicized mainly through websites. Nonviolent intervention was also operated by means of disclosing technical information of the other groups' secret action and 'culture jamming', a well-known technique among cyber-activists in the world today. (4) Utilizing the internet in the movements triggered the 'technological dynamic of nonviolent action' effect, especially technical and institutional reacting measures from people in power, who also hold technological power. Under this technological dynamic, some action could possibly be developed into 'technical non-cooperation' and 'technical nonviolent intervention'. These could be called 'technical method of nonviolent action'. (5) In conflict situations in which all players employed nonviolent measures, a key factor determining superiority of one player over the others was 'cyber-resource'. This factor would increase 'quantitative power' up to the level which enables the player to practice 'nonviolent containment' against agenda setting and information of other groups.

Field of Study : POLITICAL SCIENCE.....

Academic Year : 2009.....

Student's Signature *Chanchai Chaisukkosol*

Advisor's Signature *Vira Somboon*

Co-Advisor's Signature *Amara Pongsapich*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะไม่สำเร็จลุล่วงได้หากปราศจากซึ่งความสนับสนุนของผู้คนมากมาย ขออภัยล่วงหน้าหากไม่สามารถกล่าวได้หมดในที่นี้ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สมบูรณ์ ที่ให้ความกรุณารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และได้ให้คำชี้แนะทิศทางและแง่มุมของวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ที่ให้ความไว้วางใจรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมเพื่อควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ ภายใต้ทุนการศึกษาโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา ที่รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว และรองศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา บรรพศิริโชติ ในฐานะครูทางสังคมคนแรก ๆ ที่ให้การอบรมและกำลังใจบัณฑิตวิศวกรรมศาสตร์อย่างผู้เขียนได้ศึกษาด้านสังคมศาสตร์เป็นอย่างดี รวมทั้งการผลักดันให้ผู้เขียนเข้าศึกษาต่อปริญญาเอกด้านรัฐศาสตร์ ด้วยวุฒิปริญญาโทวิศวกรรมศาสตร์ ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ผู้เป็นแรงบันดาลใจและให้ความสนับสนุนอย่างดีเยี่ยมให้ผู้เขียนค้นคว้างานด้านความรุนแรงและสันติวิธี และขยายเชื่อมโยงกับมิติทางเทคโนโลยีดังที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิรงรอง รามสูต ที่ให้ความเป็นกันเองและแนะนำเอกสารที่น่าสนใจเกี่ยวกับการศึกษาเทคโนโลยีในมิติทางสังคมการเมือง ขอขอบคุณ Prof. Brian Martin (University of Wollongong) ที่ให้การดูแลเอาใจใส่อย่างดียิ่งทั้งในด้านวิชาการและชีวิตความเป็นอยู่ในระหว่างที่ศึกษาค้นคว้าอยู่ที่ประเทศออสเตรเลีย

ขอขอบคุณโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำหรับการสนับสนุนทุนการศึกษาในระดับปริญญาเอกทั้งหมด รวมทั้งเงินอุดหนุนสำหรับการเพิ่มพูนประสบการณ์ที่ประเทศออสเตรเลีย ขอขอบคุณคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้ความไว้วางใจรับผู้เขียนเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก ทั้งที่ใช้วุฒิปริญญาโทวิศวกรรมศาสตร์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลืองานด้านธุรการเป็นอย่างดี ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่เสียสละเวลาอันมีค่าให้สัมภาษณ์แก่ผู้เขียน

ขอขอบคุณเพื่อนๆที่ University of Wollongong โดยเฉพาะ Micael Talbot ที่ให้ความเป็นมิตรอย่างดี ขอขอบคุณเพื่อนๆนิสิตปริญญาเอกทุกคน เพื่อนๆที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะองค์กรกาญจนาประชาภาควุฒ เพื่อกลุ่มสยามเด็กเล่น โดยเฉพาะปกรณ เลิศเสถียรชัย สำหรับการเป็นกัลยาณมิตรทางความคิดโดยเฉพาะในเรื่องวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับสังคม พี่ๆในกลุ่มวงล้อ โดยเฉพาะ ดร.สิวินีย์ สวัสดิ์อารีย์ ดร.สุนทรียา เหมือนพะวงศ์ และดร.จรงค์ กิตติวรการ สำหรับความอบอุ่นและคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ชีวิตทางความคิด

ขอขอบคุณอำมาตย์เจียวและป้าธีระผู้ล่่วงลับทั้งสอง มีปราณี พี่ชาย พี่สะใภ้ พี่สาว ที่ให้การสนับสนุนทั้งด้านการเงินและกำลังใจให้ผู้เขียนเลือกทางเดินชีวิตของตนเองเสมอมา ขอขอบคุณศรินทร์ประชาสันต์ สำหรับกำลังใจ การให้อภัย และความอดทนต่อการทำงานวิชาการอันยาวนานและหนักหน่วงตลอดมา รวมทั้งความเสียสละดูแลลูกน้อยด้วยความใสใจอย่างดียิ่ง สุดท้าย ขอใจ ปารมิตา ชัยสุขโกศล ของขวัญแห่งชีวิต ผู้ทำให้ป้ารู้จักความหมายของชีวิตและความเหนื่อยยากของพ่อแม่คนอื่น ๆ ในการรับผิดชอบอีกชีวิตหนึ่งได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ท
สารบัญแผนภาพ	ณ

บทที่ 1 : บทนำ..... 1

1. ความสำคัญและความเป็นมา.....	1
2. วัตถุประสงค์.....	15
3. คำถามวิจัย	16
4. สมมติฐาน (hypothesis).....	16
5. วิธีการวิจัยโดยสังเขป.....	16
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	17
7. โครงร่างเนื้อหาแต่ละบท	17

บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและกรณีศึกษาต่างประเทศ.....20

1. แนวคิดและทฤษฎี.....	20
1.1. ทฤษฎีอำนาจว่าด้วยความยินยอม	20
1.1.1. ธรรมชาติพื้นฐานของอำนาจ.....	21
1.1.2. วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง	22
1.1.3. พลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง	24
1.1.4. แนวทางที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง	26
1.1.5. การสื่อสารกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง	28
1.2. ทฤษฎีอำนาจเชิงโครงสร้าง	30
1.3. ทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่.....	34
1.3.1. ความเข้าใจพื้นฐานต่อเทคโนโลยี.....	35
1.3.2. ระบบเทคโนโลยี-ผู้สร้างระบบ-โจทย์-คำตอบ.....	36
1.3.3. พลวัตของระบบเทคโนโลยี	38
1.4. สรุปกรอบแนวคิดและสิ่งที่จะศึกษา.....	42

2. กรณีศึกษาต่างประเทศ	45
2.1. เซอร์เบีย (2543)	45
2.1.1. การเคลื่อนไหวโคลนล้มรัฐบาลมิโลเซวิช	45
2.1.2. โครงสร้างทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตเซอร์เบีย	49
2.1.3. วิเคราะห์และสรุปกรณีเซอร์เบีย	53
2.2. จีน (2546)	54
2.2.1. บทบาทของรัฐบาลจีน: กฎหมายและโครงสร้างการควบคุมอินเทอร์เน็ต.....	56
2.2.2. การให้ความร่วมมือของบรรษัทข้ามชาติ: Yahoo, Google, Microsoft ฯลฯ..	59
2.2.3. ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในตลาดจีน: Yahoo, Google, และ Microsoft	61
2.2.4. การเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต	63
2.2.5. สรุปกรณีจีน	67
2.3. สรุปกรณีเซอร์เบียและจีน โดยเปรียบเทียบกับไทย	68
บทที่ 3 ขอบเขตและวิธีวิจัยโดยละเอียด	70
1. ขอบเขตเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีของ “อินเทอร์เน็ต”	71
2. วิธีวิจัยอินเทอร์เน็ตในระดับโครงสร้าง.....	77
3. เส้นแบ่ง “ความรุนแรง” และ “ไร้ความรุนแรง”	79
3.1. สันติวิธี 2 ประเภทใหญ่: ฐานหลักการกับเชิงปฏิบัตินิยม	79
3.2. ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองทุกกรณีเป็นขบวนการไร้ความรุนแรงหรือไม่.....	80
3.3. ไร้รุนแรงทางกายภาพ แต่รุนแรงแบบอื่น เท่ากับ ไร้ความรุนแรงหรือไม่	82
4. วิธีวิจัยอินเทอร์เน็ตในระดับปฏิบัติการ.....	85
บทที่ 4 พัฒนาการอำนาจเชิงโครงสร้างในระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไทย	92
1. ยุคหลังหลักประกันของระบบอินเทอร์เน็ตไทย (2530-2542)	93
1.1. ผู้ให้บริการช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	94
1.1.1. ในแวดวงมหาวิทยาลัยและของเนคเทค (2530-2537)	94
1.1.2. ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ (2538-2542)	97
1.2. ผู้ให้บริการโครงข่ายพื้นฐาน	101
1.2.1. โครงข่ายพื้นฐานด้านโทรคมนาคม.....	101
1.2.2. ชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในและระหว่างประเทศ	107
2. ยุคขยายตัวของระบบอินเทอร์เน็ตไทย (หลัง 2543 เป็นต้นมา).....	111
2.1. ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายใหญ่ขยายตัว : การประหยัดขนาดการผลิต.....	111
2.1.1. ไอเน็ตลดราคาเพื่อช่วงชิงฐานผู้ใช้อินเทอร์เน็ต.....	111
2.1.2. ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเพิ่มแบนด์วิธระหว่างประเทศ	113

2.2.	ผู้ให้บริการโทรคมนาคมกับบริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต :	
	การประหยัดเชิงขอบเขตการใช้งาน.....	115
2.2.1.	เอเชียอินโฟเน็ต และ เทเลคอมเอเชีย.....	116
2.2.2.	ซีเอสฯ, ล็อกซอินโฟ และ เครือชินคอร์ป.....	117
2.2.3.	เจไอเน็ต, เครือจัสมิน และ ทีทีแอนที.....	121
2.2.4.	ทีโอทีออนไลน์.....	123
2.2.5.	กสท.ส่งย้ายการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในประเทศ.....	122
2.2.6.	อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง : กระทรวงไอซีทีและทรูคอร์ป.....	127
2.3.	อินเทอร์เน็ตภายใต้โครงสร้างใหม่ของ กทช.....	132
3.	เนื้อหาอินเทอร์เน็ต.....	137
3.1.	การเกิดขึ้นของเว็บไซต์ในช่วงแรก (2538-2542).....	137
3.1.1.	ภาพทั่วไป.....	137
3.1.2.	เครือเนชั่น (2539).....	140
3.1.3.	มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (2539).....	141
3.1.4.	พันทิปดอทคอม (2540).....	142
3.2.	เว็บไซต์ไทยในช่วงขยายตัว (2543 เป็นต้นมา).....	144
3.2.1.	กระแสชื่อเว็บไซต์.....	144
3.2.2.	ผู้จัดการออนไลน์ (2544).....	147
3.2.3.	ประชาไทดอทคอม (2547).....	150
3.3.	การควบคุมกำกับและเซ็นเซอร์เว็บไซต์.....	151
3.3.1.	กระทรวงไอซีที สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และตำรวจไซเบอร์.....	151
3.3.2.	ทีมงานเว็บพันทิปดอทคอม.....	158
4.	สรุป : อำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทย.....	163
4.1.	มิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยี.....	163
4.2.	มิติเชิงเทคนิค.....	166
4.3.	มิติเชิงสถาบัน.....	167

บทที่ 5 บริบททางการเมืองก่อนและระหว่างขับไล่รัฐบาลทักษิณ..... 171

1.	บริบทสถานการณ์ก่อนการเกิดขึ้นของพันธมิตรฯ.....	172
1.1.	กระแสวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณ : เริ่มต้น “ชาลง”.....	173
1.2.	การ “จุดติด” กระแสวิพากษ์วิจารณ์/ต่อต้านรัฐบาลทักษิณ.....	174
1.3.	ปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล หรือ ขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจ.....	177
1.4.	พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย.....	179
2.	การเคลื่อนไหวทางอำนาจหลังกำเนิดพันธมิตรฯ.....	182
2.1.	การเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ : ก่อนเลือกตั้ง 2 เมษายน 2549.....	182
2.2.	ตุลาการภิวัตน์ : หลังเลือกตั้ง 2 เมษายน 2549.....	187
2.3.	กองทัพภิวัตน์.....	192

บทที่ 6 อินเทอร์เน็ตกับการเคลื่อนไหวขั้วโลกรัฐบาลทักษิณ:

ก่อนเหตุการณ์มาตรา 7	200
1. เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์: ผู้นำเว็บขั้วโลกรัฐบาลทักษิณ	202
1.1. เงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้าง	202
1.1.1. ระบบการทำข่าวแบบข้ามสื่อของเครือข่ายผู้จัดการ: เว็บผู้จัดการออนไลน์เป็นศูนย์กลาง	202
1.1.2. รายการเมืองไทยรายสัปดาห์และเว็บผู้จัดการออนไลน์ : ภาพรวมในสภาวะปกติ	206
1.2. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม: กระแสต่อต้านรัฐบาลทักษิณขึ้นสูง	210
1.3. การระดมฝ่ายที่สาม	212
1.3.1. ช่วงปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล หรือ ขบวนการถวายนครพระราชมารดา	212
(1) รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร	212
(2) การเคลียร์ความชอบธรรมให้กับตนเองของสนธิ	216
(3) ข่าว/บทความยุทธศาสตร์ ในเว็บผู้จัดการออนไลน์	219
1.3.2. เวทีพันธมิตรฯ: แหล่งผลิตเนื้อหาของสื่อเครือข่ายผู้จัดการ	223
1.4. เงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้าง เทคนิค และสถาบัน	232
1.4.1. ระบบการแพร่ภาพของเอเอสทีวีและการปิดกั้น	232
1.4.2. การปิดกั้นและโจมตีเว็บผู้จัดการออนไลน์ และเว็บแนวร่วม 3 แห่ง	238
2. แนวร่วมเว็บไซต์สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ	246
2.1. ห้องราชดำเนิน เว็บพื้นที่ปดอทคอม : เงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้าง	249
2.1.1. ภาพรวมเชิงปริมาณ	249
2.1.2. สภาพทั่วไปของการใช้และผู้ใช้	252
2.1.3. การตรวจสอบการจัดตั้ง	259
2.1.4. การแตกเป็นฝักฝ่าย : กลุ่มคนผ่านฟ้า+กลุ่มรักเมืองไทยฯ VS ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด	261
2.2. ปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (ประเด็นที่ 1) : ว่าด้วยทักษิณและสนธิ	270
2.2.1. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม : ในห้องราชดำเนิน	270
2.2.2. การปรับความเท่าเทียมทางอำนาจ โดยแทรกแซงไร้ความรุนแรง และการ ระดมฝ่ายที่สาม : ตั้งเว็บไซต์ sondhi-mgr.com	276
2.2.3. การตอบโต้เว็บ sondhi-mgr โดยเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์	286
2.3. ปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (ประเด็นที่ 2) : วิพากษ์สื่อไม่เป็นกลาง	290
2.3.1. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม : วิพากษ์เครือข่ายผู้จัดการ เครือข่าย และสภาองค์กรสื่อ	290
2.3.2. การปรับความเท่าเทียมทางอำนาจ โดยไม่ให้ความร่วมมือ และการระดมฝ่ายที่สาม : คำว่าบัตรสื่อมวลชน	397
2.3.3. การปรับความเท่าเทียมทางอำนาจ โดยแทรกแซงไร้ความรุนแรง และการระดมฝ่ายที่สาม : จัดตั้งเว็บไซต์คนผ่านฟ้า	301

3. สรุป.....	308
--------------	-----

บทที่ 7 อินเทอร์เน็ตกับการเคลื่อนไหวขั้วไล้รัฐบาลทักษิณ :

ทางแพรงเหตุการณั้มาตรา 7	311
1. ปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (ประเด็นที่ 3) : มาตรา 7 และแนวร่วมต่อต้านรัฐบาลแยกเป็นสอง	313
1.1. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม	314
1.1.1. เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน	314
(1) ช่วงกระแสต่อต้านรัฐบาลทักษิณ	314
(2) ร่วมทางเมื่อแรก แยกทางที่มาตรา 7	318
1.1.2. เว็บไซต์ประชาไทดอทคอม.....	323
(1) ภาพรวมการผลิต/เผยแพร่เนื้อหา.....	323
(2) รัฐบาลทักษิณ, พันธมิตรฯ และมาตรา 7 : จุดยืนของประชาไท	332
1.1.3. ห้องราชดำเนิน เว็บพันทิพย์ : การใช้มาตรา 7 เป็นการ “ดึงฟ้าต่ำ” และ “ฉีกรัฐธรรมนูญ”	338
1.2. การสนทนาภายในกลุ่มเคลื่อนไหว : พลวัตของวิวาทะเรื่องมาตรา 7.....	340
1.2.1. เว็บผู้จัดการออนไลน์ : ข้อวิจารณ์กลุ่มไม่เอามาตรา 7.....	341
1.2.2. แกนนำพันธมิตรฯฝ่ายภาคประชาสังคม : ความกระอักกระอ่วนใจ	342
1.2.3. พันธมิตรฯ (ปีกภาคประชาสังคม) vs มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน	345
2. ปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (ประเด็นที่ 4) : ตุลาการภิวัตน์.....	348
2.1. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม	349
2.1.1. มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน.....	349
2.1.2. ประชาไท : ตุลาการภิวัตน์ พรรคการเมือง และกกต.....	354
2.1.3. กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล : โต้แย้งการโมฆะเลือกตั้ง 2 เมษายน.....	362
(1) ในห้องราชดำเนิน	363
(2) นอกห้องราชดำเนิน	368
2.2. เงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้าง เทคนิค และสถาบัน : เหตุการณ์จำคุกกกต. และ ข้อหาหมิ่นศาล	374
3. ปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (ประเด็นที่ 5) : พระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ.....	382
3.1. การระดมฝ่ายที่สาม : “ปฏิญญาฟินแลนด์” และ “เว็บมนุษย์ดอทคอม” โดยผู้จัดการออนไลน์.....	383
3.2. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม	389
3.2.1. ประชาไท.....	389
3.2.2. มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน.....	392
3.3. เงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้าง เทคนิค และสถาบัน : เว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนถูกปิด.....	398
4. สันติวิธีกับกฎหมาย : “หมิ่นศาล” และ “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ”.....	404
5. สรุป.....	406

บทที่ 8	ข้ออภิปราย ข้อสรุป และข้อเสนอแนะ	409
1.	“ไร้ความรุนแรง” เท่ากับ “ดี” หรือไม่ และ “ความขัดแย้งไร้ความรุนแรง”	411
2.	ลักษณะของอำนาจในยุคที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงใช้อินเทอร์เน็ต	418
2.1.	อำนาจเชิงการยินยอม (แบบปรับแต่ง)	418
2.2.	สมการเชิงอำนาจของกลุ่มพลังการเมืองช่วงขั้วโลกรัฐบาล	421
2.3.	อำนาจเชิงโครงสร้าง	426
2.4.	อำนาจเชิงเครือข่าย : ภูมิทัศน์ใหม่ของการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรง โดยใช้ อินเทอร์เน็ต	430
3.	วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต	438
3.1.	ภูมิทัศน์แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยใช้อินเทอร์เน็ต	438
3.2.	การสื่อสารกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง	444
3.3.	กลุ่มวิธีการที่ 1 : การประท้วงและโหมน้ำซักจุง โดยใช้อินเทอร์เน็ต	445
3.4.	กลุ่มวิธีการที่ 2 : การไม่ให้ความร่วมมือ โดยใช้อินเทอร์เน็ต	447
3.4.1.	การขึ้นบัญชีดำเครือข่ายของฝ่ายตรงข้าม	447
3.4.2.	การคว่ำบาตรการบริโภคสินค้า	448
3.5.	กลุ่มวิธีการที่ 3 : การแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต	449
3.5.1.	การเปิดเผยข้อมูลทางเทคนิคของปฏิบัติการลับ	449
3.5.2.	การป่วนทางวัฒนธรรม : ละครจรรยาวัชเชอร์	450
4.	พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง	452
4.1.	การทำทลายอำนาจ : เรือไซสแน็บสนุนทางเทคโนโลยีของแต่ละฝ่าย	454
4.2.	ปฏิบัติการเชิงประเด็น/เนื้อหาและปฏิบัติการสวนกลับ	457
4.3.	ความเปิดเผย ความลับ และการระบุตัวบุคคล	459
4.4.	ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีไร้ความรุนแรงในยุคอินเทอร์เน็ต	462
4.4.1.	การเมืองเรื่องความสนใจ: การโจมตีบุคคลและเรื่องอื้อฉาวทางการเมือง	462
4.4.2.	การเมืองเรื่องความเร็ว	464
4.5.	การตอบโต้กลับจากฝ่ายผู้ถูกทำทลายอำนาจ	468
4.5.1.	การปิดกั้นเว็บไซต์โดยเปิดเผย	469
4.5.2.	การปิดกั้นเว็บไซต์โดยใช้อิทธิพลมืด	470
4.6.	วิธีการเชิงเทคนิคของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยอินเทอร์เน็ต : สิ่งที่เป็นไปได้ (แต่ยังไม่เกิดขึ้น)	472
4.6.1.	การไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิค : การเพิกถอนความยินยอม ภายในระบบอินเทอร์เน็ต	473
4.6.2.	การแทรกแซงทางเทคนิคโดยไร้ความรุนแรง	476
4.7.	ทรัพยากรไซเบอร์ และอำนาจเชิงปริมาณ : ปัจจัยกำหนดความได้เปรียบ	479
4.7.1.	อำนาจเชิงปริมาณของเว็บไซต์	482
4.7.2.	อำนาจเชิงปริมาณของผู้ผลิตเนื้อหา	487
5.	สรุปข้อค้นพบ	493
6.	ข้อเสนอแนะ : แนวโน้มและโจทย์วิจัยในอนาคต	495

รายการอ้างอิง.....	515
ภาคผนวก.....	541
ภาคผนวก ก. : คลิปวิดีโอและคลิปเสียงผู้ที่ขึ้นเวทีพนัธมิตรฯ	542
ภาคผนวก ข. : บทความที่ผลิตโดยคอลัมนิสต์หลักของเว็บผู้จัดการออนไลน์ และแนวร่วมเว็บสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ	577
ภาคผนวก ค. : สถิติการผลิตและการถูกบริโภคเนื้อหาของนักเขียนหลัก ในกลุ่มซบไล่และกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล.....	588
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	591

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่ 3.1: นิยามอินเทอร์เน็ตเป็นชั้นทางเทคโนโลยี 3 ชั้นซ้อนกัน.....	72
ตารางที่ 4.1 : ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไทยที่ได้รับการอนุญาตจาก กสท. (2538 – 2543).....	99
ตารางที่ 4.2 : โครงข่ายพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตและเจ้าของ.....	106
ตารางที่ 4.3 : ต้นทุนการเชื่อมต่อชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศของไอเน็ต (ช.ค.2544).....	112
ตารางที่ 4.4 : ต้นทุนความเร็ววงจรอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศของ ISP ในประเทศไทย	114
ตารางที่ 4.5 : ชีตความสามารถของโครงข่ายไอพีของทศท.	124
ตารางที่ 4.6 : ปริมาณผู้ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของ บมจ. ทู ในปี 2548-2550	129
ตารางที่ 4.7 : สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ด้วยความเร็วชนิดต่างๆปี 2546-2548	131
ตารางที่ 4.8: เว็บบรอดแบนด์ 20 อันดับแรกของปี 2546.....	146
ตารางที่ 4.9 : เว็บบรอดแบนด์ 20 อันดับแรกของปี 254 7	146
ตารางที่ 4.10 : เว็บบรอดแบนด์ 20 อันดับแรกของปี 254 8	146
ตารางที่ 4.11 : เว็บบรอดแบนด์ 20 อันดับแรกของปี 2549.....	146
ตารางที่ 4.12 : เว็บบรอดแบนด์ 20 อันดับแรกของปี 2550.....	146
ตารางที่ 4.13 : อันดับเว็บข่าวบรอดแบนด์ปี 2548	150
ตารางที่ 4.14 : อันดับเว็บข่าวบรอดแบนด์ปี 2549	150
ตารางที่ 4.15 : สถิติความนิยมเกมส์แร็คนาร็อคออนไลน์ (2548-2550).....	154
ตารางที่ 4.16 : เว็บไซต์ที่ถูกเซ็นเซอร์และความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้อง.....	157
ตารางที่ 4.17 : โครงสร้างอำนาจของอินเทอร์เน็ตไทย (ปี 2548) ในมิติต่างๆ ที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง.....	164
ตารางที่ 5.1 : การชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย	183
ตารางที่ 5.2 : กระบวนการตุลาการภิวัตน์ (เม.ย.-ส.ค.2549).....	188
ตารางที่ 5.3 : กระบวนการกองทัพภิวัตน์ (ก.ค.-ก.ย.2549)	193
ตารางที่ 6.1: ประเด็นที่อภิปรายหรือพาดพิงมากที่สุดในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ในแต่ละปี.....	208
ตารางที่ 6.2: รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ที่นำเสนอในเว็บผู้จัดการออนไลน์ในช่วงปี 2548.....	209
ตารางที่ 6.3: สถานีวิทยุชุมชนที่เข้าร่วมเครือข่ายถ่ายทอดเสียงเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร.....	213
ตารางที่ 6.4: รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรและสถิติผู้อ่านทางเว็บ	214
ตารางที่ 6.5: ผู้ปราศรัย/อภิปรายบนเวทีของพันธมิตรฯ.....	225
ตารางที่ 6.6: ศิลปินที่ขึ้นเวทีพันธมิตรฯ	225
ตารางที่ 6.7: จำนวนศิลปินที่มีเนื้อหาของแกนนำพันธมิตรฯ	225
ตารางที่ 6.8: โครงสร้างระบบเทคโนโลยีและมิติเชิงสถาบันและกฎหมายในระบบการแพร่ภาพ ของเอสทีวี	236
ตารางที่ 6.9: ชุดบทความตอบโต้ความพยายามปิดกั้นเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์.....	242
ตารางที่ 6.10 : แนวร่วมกลุ่มขับไล่และสนับสนุนรัฐบาลทักษิณทั้งออฟไลน์และออนไลน์ ก่อนรัฐประหาร 2549.....	248
ตารางที่ 6.11 : การตรวจสอบกระบวนการจัดตั้งในท้องราชดำเนิน	260
ตารางที่ 6.12 : สัดส่วนกลุ่มต่อต้านและสนับสนุนรัฐบาล ในท้องราชดำเนิน (ก.ย.2548-ส.ค.2549)	267

ตารางที่ 6.13 : การโต้เถียงกันระหว่างกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณกับกลุ่มต่อต้านฯ.....	272
ตารางที่ 6.14 : กลุ่มประเด็นเนื้อหาที่ปรากฏในเว็บ sondhi-mgr.com.....	281
ตารางที่ 6.15 : บทความ 10 อันดับแรกของเว็บ sondhi-mgr.com ที่มีผู้อ่านมากที่สุด.....	284
ตารางที่ 6.16 : สินค้าในเครื่องผู้จัดการและเครื่องเน้นที่ถูกรณรงค์ว่าบาตรในท้องราชดำเนิน	298
ตารางที่ 7.1 : บทความเกี่ยวกับการขับไล่รัฐบาลทักษิณในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน.....	317
ตารางที่ 7.2 : บทความเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน	322
ตารางที่ 7.3 : แดงการณต่อต้านรัฐบาลทักษิณที่เว็บไซต์ประชาไทรวบรวม	329
ตารางที่ 7.4 : เปรียบเทียบการผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรา 7 ในเว็บไซต์ประชาไทฯ ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2549	336
ตารางที่ 7.5 : บทความเกี่ยวกับตุลาการภิวัตน์ในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน.....	350
ตารางที่ 7.6 : เนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองเรื่องพระราชอำนาจที่ผลิตโดยเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์	385
ตารางที่ 7.7 : เนื้อหาเกี่ยวกับพระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในเว็บประชาไท.....	391
ตารางที่ 7.8 : บทความเกี่ยวกับการเมืองเรื่องพระราชอำนาจในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน.....	393
ตารางที่ 8.1 : เปรียบเทียบมิติต่างๆของระบบอินเทอร์เน็ตไทย	427
ตารางที่ 8.2 : ภูมิทัศน์แนวคิดเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมือง	441
ตารางที่ 8.3 : บัญชีดำ 24 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณที่ถูกนำขึ้นในเว็บผู้จัดการฯ	448
ตารางที่ 8.4 : ปฏิบัติการเชิงประเด็นเนื้อหาทั้ง 5 เรื่องของแต่ละฝ่าย.....	458
ตารางที่ 8.5 : เปรียบเทียบอำนาจเชิงปริมาณของแต่ละเว็บไซต์ (ปี 2549).....	485
ตารางที่ 8.6 : อำนาจเชิงปริมาณของฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายขับไล่รัฐบาลในระดับตัวบุคคล	488

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 2.1: การเพิกถอนความยินยอมและการค้ำยันเชิงโครงสร้างของอำนาจ.....	31
แผนภาพที่ 2.2: สังเคราะห์กรอบแนวคิดที่ใช้ในวิทยานิพนธ์.....	44
แผนภาพที่ 2.3: แม็คโบนไอพีระดับชาติของเซอร์เบียและมอนเตเนโกร ในปี 2548 สร้างโดยเทลคอมเซอร์เบีย	51
แผนภาพที่ 2.4: แผนที่อินเทอร์เน็ตของเซอร์เบีย ปี 2551 (ที่มา: AMRES).....	51
แผนภาพที่ 4.1 : การแบ่งยุคในพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตไทย.....	93
แผนภาพที่ 4.2 : แผนที่การเชื่อมต่อของอินเทอร์เน็ตไทย ช่วงเดือนสิงหาคม 2538	98
แผนภาพที่ 4.3 : โครงข่ายสื่อสารเข้า/ออกระหว่างประเทศ (4 จุดเคเบิลใต้น้ำขึ้นบก และ 3 สถานีดาวเทียม) ของ กสท.....	102
แผนภาพที่ 4.4 : โครงสร้างอินเทอร์เน็ตไทย ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่าง ISPs, NIX, IIG;	109
แผนภาพที่ 4.5 : แบนด์วิธระหว่างประเทศของ ISPs (ส.ค.2540).....	114
แผนภาพที่ 4.6 : แบนด์วิธระหว่างประเทศของ ISPs (มิ.ย.2544).....	114
แผนภาพที่ 4.7 : กลุ่มธุรกิจในเครือข่ายทรูคอร์ป ณ 31 ธันวาคม 2549.....	119
แผนภาพที่ 4.8 : กลุ่มธุรกิจในเครือข่ายชินคอร์ป ณ 15 กุมภาพันธ์ 2549.....	120
แผนภาพที่ 4.9 : กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตในเครือข่ายสมินฯ.....	121
แผนภาพที่ 4.10 : ชั้นทางเทคโนโลยีของระบบอินเทอร์เน็ต (ข้อมูลเดือนเมษายน 2549)	127
แผนภาพที่ 4.11 : แสดงราคาค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของ บมจ. ทรู ในปี 2546-2550.....	130
แผนภาพที่ 4.12 : สัดส่วนแบนวิธที่ ISPs ไทยเชื่อมต่อกับ IIG (ซ้าย) และ NIX (ขวา) แต่ละแห่ง	136
แผนภาพที่ 4.13 : จำนวนผู้ใช้เว็บผู้จัดการออนไลน์ต่อวัน (UIP).....	148
แผนภาพที่ 4.14 : จำนวนคลิกเว็บผู้จัดการออนไลน์ต่อวัน (PV).....	148
แผนภาพที่ 4.15 : ขั้นตอนการพิจารณาในการติดตามตัวผู้ใช้บริการเว็บพื้นที่ปดอมคอต	162
แผนภาพที่ 5.1 : การรวบอำนาจและแทรกแซงโครงสร้างสถาบันอำนาจการเมืองไทย ของรัฐบาลทักษิณ (2546-2548).....	198
แผนภาพที่ 5.2 : การเคลื่อนไหวต่อสู้ขององค์อำนาจน้อยใหญ่ในการเมืองไทย ช่วงขั้วไ้รัฐบาลทักษิณ (2548-2549)	199
แผนภาพที่ 6.1: กลุ่มประเด็นที่อภิปรายในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ (ก.ค.2546- ก.ย.2548).....	207
แผนภาพที่ 6.2: สถิติผู้อ่านเมืองไทยรายสัปดาห์ทางเว็บผู้จัดการฯ	215
แผนภาพที่ 6.3: ระบบการส่งสัญญาณแบบบูรณาการของโทรทัศน์เอเอสทีวี	233
แผนภาพที่ 6.4 : จำนวนกระทู้ในห้องราชดำเนิน เว็บ pantip.com (ม.ค.2548-ต.ค.2549)	250
แผนภาพที่ 6.5 : จำนวนการแสดงความเห็นในห้องราชดำเนิน เว็บ pantip.com (ม.ค.2548-ต.ค.2549) ..	251
แผนภาพที่ 6.6 : จำนวนกระทู้ของแต่ละกลุ่ม ระหว่าง ก.ย.2548 - ส.ค.2549.....	267
แผนภาพที่ 6.7 : จำนวนความเห็น ในกระทู้ที่ตั้งโดยแต่ละกลุ่ม ระหว่าง ก.ย.2548-ส.ค.2549.....	267
แผนภาพที่ 6.8 : แบบจำลองกำลังทหารแทนปริมาณกระทู้/ความของแต่ละฝ่ายในห้องราชดำเนิน.....	268

แผนภาพที่ 7.1 : จำนวนเนื้อหาที่ประเทศไทยผลิตได้ในแต่ละเดือน (6 ก.ย.2548-19 ก.ย.2549) 324

แผนภาพที่ 7.2 : สัดส่วนเนื้อหาที่ผลิตโดยเว็บไซต์ประเทศไทยต่อทคอม 324

แผนภาพที่ 7.3 : เนื้อหาเกี่ยวกับการขับไล่รัฐบาลในแต่ละเดือนของประเทศไทย
(9 ก.ย.2548-19 ก.ย.2549)..... 327

แผนภาพที่ 8.1 : อำนาจเชิงการยินยอมและเชิงโครงสร้างในเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณ 420

แผนภาพที่ 8.2 : ลักษณะอำนาจในยุคที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงใช้อินเทอร์เน็ต 434

แผนภาพที่ 8.3 : จำนวนยูนิคไอพี (UIP) รายเดือนของแต่ละเว็บไซต์ (ปี 2548-2549)..... 486

แผนภาพที่ 8.4 : จำนวนคลิก (PV) รายเดือนของแต่ละเว็บไซต์ (ปี 2548-2549)..... 486

แผนภาพที่ 8.5 : จำนวนชิ้นเนื้อหาที่ผลิตโดยคนหลักๆของกลุ่มขับไล่กับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล 490

แผนภาพที่ 8.6 : จำนวนคลิกของผู้ผลิตเนื้อหาหลักของกลุ่มขับไล่กับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล..... 490

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1. ความสำคัญและความเป็นมา

ในการศึกษาเกี่ยวกับสันติวิธี มีศัพท์ 3 คำที่เกี่ยวข้องกันและมีอิทธิพลต่อการกำหนดขอบเขตการศึกษาในด้านนี้ ได้แก่ คำว่า “สันติภาพ” (peace), “สันติวิธี” (nonviolence) และ “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” (nonviolent action) สามคำนี้ มีความแตกต่างกันในระดับความกว้างขวางของความหมายของคำ โดย “สันติภาพ” เป็นนามธรรมมากที่สุด มีความเป็นรูปธรรมน้อยที่สุด และค่อนข้างมีกลิ่นอายเชิงศีลธรรมอยู่ไม่น้อย ในขณะที่ “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” มีความเป็นนามธรรมน้อยที่สุดและเป็นรูปธรรมมากที่สุด และดำรงอยู่บนฐานทฤษฎีอำนาจมากกว่าที่จะเป็นฐานศาสนาหรือศีลธรรม

สันติวิธี & สันติภาพ: “สันติวิธี” นั้น เดิมโตมาจากงานวิชาการเกี่ยวกับ “สันติภาพ” ซึ่งเป็นหัวข้อศึกษาที่มีมานานแล้ว โดยเฉพาะในวงการวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและในช่วงสงครามเย็น นักคิดสำคัญคนหนึ่งที่ได้ชื่อว่าเป็นนักวิจัยสันติภาพยุคใหม่ (peace research) คือ โยฮาน กัลป์ตุล (Johan Galtung) เขามีบทบาทสำคัญในการทำให้การศึกษาด้านสันติภาพเป็นระบบมากขึ้น จนกลายเป็นสาขาที่เรียกกันว่า “สันติศึกษา” ครอบคลุมประเด็นต่างๆอย่างกว้างขวางและซับซ้อน หากอิงตามกลุ่มศึกษาของสมาคมวิจัยสันติภาพนานาชาติ (International Peace Research Association: IPRA) ซึ่งเป็นสมาคมวิชาชีพของนักวิจัยสันติภาพทั่วโลกก่อตั้งโดย Galtung นั้น สันติศึกษาสามารถแบ่งได้ถึง 15 หัวข้อย่อย (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2539: (7)-(8)) และมีเรื่อง “สันติวิธี” เป็นหนึ่งในบรรดาหัวข้อทั้งหมด

“สันติวิธี” แตกต่างจาก “สันติภาพ” เนื่องจากหลายครั้งผู้คนกล่าวถึงสันติภาพของโลก สันติภาพระหว่างประเทศ แต่มักไม่ให้ความสำคัญกับวิธีการที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่เป็นสันติภาพ หลายครั้งจึงเกิดการใช้สงครามและความรุนแรงเป็นวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งสันติภาพในงานชิ้นสำคัญของกัลตุลเรื่อง *Peace by Peaceful Means* (1996) กัลตุลอธิบายชัดเจนว่าสันติภาพนั้น นิยามได้ 2 ความหมาย *ความหมายประการที่หนึ่ง* สันติภาพ หมายถึง การปราศจากซึ่งสภาวะความรุนแรงทุกชนิด ซึ่งตรงกับที่กัลตุลพยายามพูดมาตลอด ตั้งแต่การเสนอแนวคิดความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Galtung, 1969) และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ว่า “สันติภาพ = สันติภาพทางตรง + สันติภาพเชิงโครงสร้าง + สันติภาพเชิงวัฒนธรรม” ส่วนสันติภาพในความหมายที่สอง คือ *การแปรเปลี่ยนความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรงและอย่างสร้างสรรค์* (Galtung, 1996: 9)

ความหมายแรกซึ่งเน้นโยงสันติภาพไปที่เรื่อง “ความรุนแรง” ในฐานะสิ่งที่ต้องขจัดออกไปนั้น กัลตุงกล่าวว่ามีจุดอ่อนอยู่ที่ทำให้สันติภาพกลายเป็นสภาวะหยุดนิ่งตายตัวเกินไป (Galtung, 1996 : 9, 265) เขาไม่ได้ขยายความเหตุผลเพิ่มเติมว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น ผู้เขียนเข้าใจเอาเองว่าน่าจะเป็นเพราะสันติภาพในความหมายแรกนั้นก็กล่าวถึงเฉพาะเพียงสภาวะปลายทางที่เกิดขึ้น แต่ไม่ได้กล่าวถึงกระบวนการหรือวิธีการสร้างการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาวะปลายทางดังกล่าว ในขณะที่ความหมายที่สองเน้นไปที่ “ความขัดแย้ง” ซึ่งสันติภาพจะต้องเป็นบริบทเงื่อนไขที่ทำให้ความขัดแย้งสามารถคลี่คลายไปได้โดยปราศจากความรุนแรงและอย่างสร้างสรรค์นั้น เขาเห็นว่า มีลักษณะเป็นพลวัตมากกว่า กัลตุงประกาศอย่างชัดเจนว่า “สันติภาพคือ สิ่งที่เราได้มา เมื่อมีการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์เกิดขึ้นโดยไร้ความรุนแรง” (Galtung, 1996: 9, 265) ดังที่ต่อมาปี 2000 เขาได้เขียนคู่มือฝึกอบรมสันติวิธีโดยให้ชื่อว่า *Conflict Transformation by Peaceful Means: the Transcend Method* (Galtung, 2000) ดังนั้น ในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ จะใช้คำว่า “สันติวิธี” ในความหมายแบบที่สองของ “สันติภาพ” เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ความหมายของสันติวิธีดังกล่าว ก็ยังมีขอบเขตที่กว้างขวางอยู่ไม่น้อย จึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงรายละเอียดแนวคิดย่อย ๆ ของสันติวิธีต่อไป

สันติวิธี & ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง: “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” นั้น เป็นแนวคิดของยีน ชาร์ป (Gene Sharp) (1973) โดยถือเป็นวิธีการหนึ่งในบรรดาหลากหลายวิธีการของสันติวิธี ชาร์ปกล่าวว่า “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็น...ปฏิบัติการที่ผู้กระทำได้ก่อให้เกิดภาวะขัดแย้งโดยการกระทำ หรือปฏิเสธที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่ใช้กำลังทางกายภาพ...[มัน] ไม่ใช้การไม่กระทำ แต่เป็นการกระทำที่ไร้ความรุนแรง...[และเป็น] การเปลี่ยนจากการยอมรับโดยฉุฉุนหรือการยอมจำนนมาเป็นปฏิบัติการ การทำทนาย และการต่อสู้” (ยีน ชาร์ป, 2529: 96-7) ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ยืนอยู่บนฐานทฤษฎีอำนาจที่มองความขัดแย้งในฐานะความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ซึ่งมักจะไม่เท่าเทียมกัน และเชื่อว่าผู้ที่มีอำนาจมากกว่านั้น สามารถอ้างอำนาจอยู่ได้ก็เพียงเพราะผู้อยู่ใต้อำนาจให้ความยินยอม (consent) และให้ความร่วมมือ (cooperation) ต่อผู้มีอำนาจ อำนาจเหล่านี้จะล่มสลายลงเมื่อผู้อยู่ใต้อำนาจเพิกถอนความยินยอมและไม่ให้ความร่วมมือ และนี่คือ วิธีการสำคัญของสันติวิธี ตามแนวทางของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

แนวคิดสันติวิธีและแนวคิดปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นประเด็นโต้เถียงหลักในหมู่ผู้สนใจเรื่องการไม่ใช้ความรุนแรง แนวคิดแรกเรื่อง “สันติวิธี” นั้นยืนอยู่บนฐานทางศีลธรรมหรือเรียกว่า “สันติวิธีบนฐานหลักการ” (principled nonviolence) ในขณะที่แนวคิดหลัง (ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง) นั้นยืนอยู่บนฐานของการปฏิบัติเห็นผลได้จริง หรือเรียกว่า “สันติวิธีเชิงปฏิบัตินิยม” (pragmatist nonviolence) (ดูเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิดทั้งสองนี้ในบทที่ 3) แม้ กัลตุงจะกล่าวว่าจุดยืนของเขาจะเป็นทั้งสองประเภท (Galtung, 1996 : 126 n.20) แต่น้ำเสียงของเขาก็จะสนับสนุนสันติวิธีบนฐานหลักการมากกว่า เขากล่าวว่าสันติวิธีประเภทที่ถูกพิจารณาเป็น

เหมือน “อุบรพจกมลเม็ดต่าง ๆ ที่ทำอะไรมากกว่าการสร้างความยุ่งยากให้กับชีวิตของผู้กดขี่เล็กน้อยนั้น อันที่จริงแล้ว เป็นรูปแบบของสันติวิธีที่ตื่นเขินยิ่งนัก” (Galtung, 1996 : 122)

สำหรับ ยีน ชาร์ป แล้ว สันติวิธี (หรือกล่าวให้ชัดเจน คือ “สันติวิธีบนฐานหลักการ” นั้น มีความหมายในเชิงศาสนาหรือจริยศาสตร์ ดังที่เขาให้ความหมายของคำๆ นี้ไว้ว่าเป็น “ความเชื่อและพฤติกรรมหลากหลายชนิดที่อยู่บนฐานทางศาสนาหรือจริยธรรมว่าการกระทำที่รุนแรงเป็นสิ่งต้องห้าม ในความเชื่อบางระบบนั้น ไม่เพียงแต่ความรุนแรงเชิงกายภาพเป็นสิ่งต้องห้าม แต่ยักรวมถึงความคิดและคำพูดที่แสดงความเป็นปฏิปักษ์ด้วย ระบบความเชื่อบางชนิดยังบัญญัติเพิ่มเติมถึงทัศนคติและพฤติกรรมเชิงบวกต่อฝ่ายตรงข้าม หรือกระทั่งปฏิเสธความคิดเรื่องฝ่ายตรงข้ามเลยทีเดียว” (Sharp, 2005 : 547) ชาร์ปตั้งคำถามต่อความสัมพันธ์ระหว่างสันติวิธีประเภทนี้ว่า “จะประยุกต์หลักการเชิงศีลธรรมมาใช้ในโลกความเป็นจริงทางการเมืองอย่างไร” (Sharp, 1979 : 252) เขาเห็นว่าสันติวิธีบนฐานหลักการ มีข้ออ่อนตรงที่บางครั้งไม่สามารถโน้มน้าวให้คนทุกคนหันมาเชื่อได้ โดยเฉพาะในกลุ่มคนที่อยู่ในระบบความเชื่อต่างชนิดกัน รวมทั้งกลุ่มที่ไม่ได้มีความเชื่อดังกล่าว และดูเหมือนว่านักสันติวิธีบนฐานหลักการเองก็ไม่ปรารถนาที่จะพยายามทำเช่นนั้นด้วยเช่นกัน ดังที่ชาร์ปกล่าวว่า “กลุ่มคนที่เชื่อในสันติวิธีเชิงหลักการนั้น มักเฉยหรือคัดค้านการที่คนที่ไม่ได้มีความเชื่อแบบเดียวกันนี้ ทำการพัฒนาและใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในฐานะเทคนิคเชิงปฏิบัติของการเคลื่อนไหวทางการเมือง” (Sharp, 1979 : 268 และ 274)¹ วิทยานิพนธ์นี้เน้นความสนใจไปที่สันติวิธีชนิดที่ปฏิบัติการได้ผลจริงในโลกทางการเมือง มากกว่าที่จะสนใจการเปลี่ยนแปลงจิตใจคนเป็นการเฉพาะบุคคล การกล่าวถึงสันติวิธีต่อไปของทั้งวิทยานิพนธ์นี้ จึงเน้นความหมายจำกัดเฉพาะอยู่ที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นหลัก

¹ ตัวยีน ชาร์ปเองก็ดูจะพยายามอย่างยิ่งในการโน้มน้าวชักจูงให้กลุ่มที่มีจุดยืนสันติวิธีบนฐานหลักการหันมาช่วยพัฒนาเทคนิควิธีที่ใช้ได้จริงในโลกทางการเมือง ไม่ใช่เพียงนั่งเฉยทอดยัดอยู่กับหลักการของตนเอง แล้วไม่ลงมือกระทำการใดๆ (inaction) เมื่อเกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งขึ้นจริง ดังที่เขาเขียนหนังสือเรื่อง **Gandhi as A Political Strategist** (1979) เพื่อที่จะบอกว่ามหาดมะ คานธี นั้น แม้จะเป็นผู้ที่ยึดมั่นในสันติวิธีบนฐานหลักการ และเป็นสัญลักษณ์สำคัญของสันติวิธีประเภทนี้ แต่คานธีจะไม่สามารถโน้มน้าวมิตรสหายทางการเมืองของเขาในระหว่างการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดียให้ใช้วิธีการของเขาซึ่งเรียกเป็นการเฉพาะว่า “สัตยาเคราะห์” (satyagraha) ได้มากมายนัก ถ้าคานธีไม่ใช่นักยุทธศาสตร์ตัวจริง นอกจากนี้ ในบทความเรื่อง “Morality, Politics and Political Technique” (Sharp, 1979 : 251-272) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานชิ้นนี้ ชาร์ปยังได้รำพึงอย่างถอดใจว่าบทความชิ้นนี้ “เป็นบทสรุปของช่วงเวลาแห่งความไม่สมหวังอันยาวนานในสหรัฐและอังกฤษ ที่ข้าพเจ้าพยายามทำงานกับกลุ่มสันตินิยม (pacifist) เพื่อโน้มน้าวให้พวกเขา กลายมาเป็นกลุ่มผู้นำของการนำวิธีการไร้ความรุนแรงเข้ามาแทนที่วิธีการที่รุนแรงในสังคม แทนที่พยายามเปลี่ยนความเชื่อของปัจเจกบุคคลให้กลายมาเป็นนักสันตินิยม...บทความนี้เป็นความพยายามครั้งสุดท้ายที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มนักสันตินิยม” (Sharp, 1979 : 251-252 footnote)

อันที่จริง แนวคิดของกัลตุงไม่ได้อยู่บนฐานสันติวิธีเชิงหลักการเสียทั้งหมด ดังคตินิยมของเขาเรื่อง “สัจนิยมที่สมอง อุดมคตินิยมที่หัวใจ” (Realism of the Brain, Idealism of the Heart) (Galtung, 1996 : 266-268) เขาเองพยายามพัฒนาสันติวิธีที่ปฏิบัติได้จริงในโลก การเมืองขึ้นมามากมาย ทั้งในเชิงสถาบันและในแง่แนวคิดทฤษฎี (เช่น ทฤษฎีการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้ง (conflict transformation) แนวคิดการเจรจาสันติภาพ (peace dialogue) รวมทั้งแนวคิดสื่อสันติภาพ (peace journalism) และการศึกษาสันติภาพ (peace education) เป็นต้น (ดูเพิ่มเติม Galtung, 2000)) แต่วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ต้องการเน้นไปที่สันติวิธีรูปแบบหนึ่งที่ไม่ใช่การไกล่เกลี่ย เเจรจา หรือกระบวนการในทางสถาบันอื่น ๆ แต่เป็นวิธีการรูปธรรมที่มีการกระทำหรือมีปฏิบัติการ อันเป็นหนทางที่คนจำนวนมากสามารถมีส่วนร่วมได้ และยังสามารถสร้างพลังอำนาจทางการเมืองให้กับผู้ใช้อย่างมากจนอาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากเบื้องล่างขึ้นมาถึงระดับโครงสร้าง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในแง่สำนักทางการเมืองของคนจำนวนมาก ด้วยเหตุที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แตกต่างจากวิธีการอื่นๆของสันติวิธีซึ่ง “เบากว่า” เช่น การใช้คำพูด โน้มน้าวชักจูงคู่กรณี (persuasion) โดยไม่มีปฏิบัติการใดๆ การประนีประนอม (compromise) และการเจรจาต่อรอง (negotiation) เป็นต้น ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นวิธีการที่คล้ายคลึงกับการสงครามโดยใช้กำลังทหาร เพราะต้องมีการจัดกำลัง การรบ ซึ่งต้องอาศัยการวางแผนอันชาญฉลาดและกลวิธีอันแยบยล ทั้งผู้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงยังจำเป็นต้องมีความกล้าหาญ มีวินัย และเสียสละ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ไม่ต่างไปจากทหารเลย (ยีน ชาร์ป, 2529: 99-100) ดังนั้น การกล่าวถึงสันติวิธีในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ จะจำกัดความหมายให้เฉพาะเจาะจงลงมาอยู่ที่ความหมายของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงดังกล่าวนี้

งานศึกษาเกี่ยวกับสันติวิธีมีอยู่ไม่น้อย นับแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองมา เฉพาะงานศึกษาว่าด้วยปฏิบัติการไร้ความรุนแรงทั่วโลกที่เป็นภาษาอังกฤษ สามารถนับรวมได้ถึง 938 ชิ้นทีเดียว (Carter, et al: 2006) ในขณะที่งานอีกชิ้นหนึ่งของยีน ชาร์ป ที่รวบรวมงานศึกษาทำนองเดียวกันเท่าที่มีมาในประวัติศาสตร์นับย้อนหลัง สามารถนับรวมได้มากถึงเกือบ 3,000 ชิ้นเลยทีเดียว (McCarthy and Sharp, 1997) การกล่าวถึงงานศึกษาด้านนี้นั้นมีได้หลากหลายแบบ หากใช้เกณฑ์กลุ่มเป้าหมาย (target group) ที่งานสันติวิธีต้องการสื่อสารด้วยนั้น ก็แบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ นักวิจัย นักกิจกรรมหรือนักเคลื่อนไหว และฝ่ายนโยบาย หากใช้เกณฑ์เนื้อหา (content) แล้ว สันติวิธีครอบคลุมประเด็นต่างๆตั้งแต่ปลายสุดด้านหนึ่ง คือ ประเด็นร่วมของสังคม เช่น ปฏิบัติการของกลุ่มที่มีการจัดองค์กร การป้องกันโดยไม่ใช้ความรุนแรง (nonviolence defence) และการเปลี่ยนแปลงสังคม (social transformation) เป็นต้น ไปจนถึงปลายสุดอีกด้านหนึ่ง คือ ประเด็นเชิงปัจเจกบุคคล เช่น การแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล การพัฒนาทางจิตวิญญาณ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คำว่าโครงภูมิตันท์ทางความคิดเกี่ยวกับสันติวิธี

อาจสะท้อนขึ้นมาได้จากงานหลัก ๆ หรือนักคิดหลัก ๆ ด้านสันติวิธีที่มีคุณูปการสำคัญในศตวรรษที่แล้ว 6 คน¹ (Martin: 2005) ได้แก่

มหาตมะ คานธี แม้จะไม่ได้เป็นนักวิจัยในรูปแบบปัจจุบันและงานเขียนจำนวนมากมายของเขาก็ไม่ได้เป็นระบบ เนื่องจากเป็นงานเขียนที่เน้นสำหรับการสร้างกิจกรรมและการเคลื่อนไหวเป็นหลัก แต่คานธีก็มีคุณูปการและเป็นแรงบันดาลใจให้แก่นักเคลื่อนไหวและปัญญาชนในวงการสันติวิธีอย่างมหาศาลจากประสบการณ์ในการต่อสู้ในเมืองนาธาน ประเทศแอฟริกาใต้ การรณรงค์ให้ชาวอินเดียซื้อหิงสาในการต่อสู้กับการกดขี่นานาประการทั้งภายในโครงสร้างสังคมอินเดียเองและทั้งกับเจ้าอาณานิคมอังกฤษ ไปจนถึงการรณรงค์ประท้วงภาษีเกลืออันเลื่องชื่อ กระทั่งสุดท้ายคือการเรียกร้องเอกราชให้อินเดีย

แม้ตัวคานธีเองไม่ได้เขียนงานเกี่ยวกับสันติวิธีของตัวเองไว้อย่างเป็นระบบ แต่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาโดย **Richard Gregg** นักวิชาการชาวตะวันตกที่มีประสบการณ์และประทับใจในการร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวของคานธีในบางช่วง จนพยายามนำหลักคิด เทคนิควิธี และหลักยุทธศาสตร์ต่างๆ ของคานธีมาอธิบายในภาษาของโลกตะวันตก ซึ่งแม้เขาเห็นว่ามีความซับซ้อนและชีวิตที่แตกต่างอย่างยิ่ง แต่ก็พยายามทำออกมาในงานเรื่อง *The Power of Nonviolence* (1934, 1966) เขาใช้แนวคิดเรื่อง “ยิวียิตสูทางศีลธรรม” (*moral jiu-jitsu*) เพื่ออธิบายวิธีการทำงานเชิงอำนาจของสันติวิธีของคานธีโดยผ่านมิติเชิงจิตวิทยา ว่าเป็นการทำให้ฝ่ายตรงข้ามเสียความชอบธรรมทางศีลธรรมในสายตาของสาธารณชน ในขณะที่ฝ่ายที่ใช้สันติวิธีสามารถธำรงรักษาไว้ได้

Stephen King-Hall (1958 อ้างใน Martin 2005) เจ้าหน้าที่กองทัพเรือและฝ่ายนโยบายต่างประเทศของอังกฤษ ซึ่งแตกต่างคานธีและ Gregg เพราะเขาเสนอนโยบายสันติวิธีบนฐานของการวิเคราะห์เชิงปฏิบัตินิยม (*pragmatism*) ต่อภัยคุกคามของโลกคอมมิวนิสต์ในงานเรื่อง *Defence in the Nuclear Age* (1959) เขาเสนอว่าการป้องกันประเทศโดยวิธีการทางทหารแบบเดิมในยุคอาวุธนิวเคลียร์นั้น เปล่าประโยชน์ ดังนั้น อังกฤษควรดำเนินนโยบายลดอาวุธนิวเคลียร์ของตนเสีย แล้วหันมาใช้การต่อต้านโดยไร้ความรุนแรงจะดีกว่า นโยบายต่างประเทศบนฐานวิธีการดังกล่าวนี้ อาทิเช่น อังกฤษควรเชิญครุสชอฟมาออกรายการโทรทัศน์ร่วมกับนายกรัฐมนตรีอังกฤษ แล้วเชิญพลเมืองโซเวียตสัก 100,000 คนมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอังกฤษสัก 2 สัปดาห์เพื่อให้รับรู้ถึงวิถีชีวิตแบบตะวันตก หากครุสชอฟปฏิเสธ ก็ให้ตีพิมพ์เผยแพร่คำปฏิเสธนั้นออกไป โดยเฉพาะในโซเวียตเอง แต่ถ้าครุสชอฟตกลง ก็หมายความว่าความยึดมั่นในระบบคอมมิวนิสต์ของเหล่าพลเรือนโซเวียตที่มาจากอังกฤษก็จะถูกบ่อนทำลายฐานลง ข้อเสนอว่าด้วยการป้องกันโดยไร้ความรุนแรงของ King-Hall นั้น นับว่าน่าสนใจแบบผ่าซอก ตรงไปตรงมา เขาไม่ได้นำเสนอวิธีป้องกันไร้ความรุนแรงในรูปลักษณะของความอาทรกับคุณค่าความเป็นมนุษย์หรือหลักศาสนาแต่อย่างใด แต่อยู่บนฐานการวิเคราะห์เชิง

¹ สำหรับภาพรวมงานศึกษาสันติวิธีในสังคมไทย อาจพอเห็นเค้าโครงได้บ้างใน ชามูชัย (2550)

ปฏิบัตินิยมเกี่ยวกับสถานการณ์การใช้อาวุธนิวเคลียร์ แม้งานนี้จะอยู่บนฐานการปกป้องระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาของอังกฤษ ทั้งยังไม่ได้สนใจวิพากษ์วิถีชีวิตแบบตะวันตกอีกด้วย แต่ก็นับว่าสร้างความแปลกใหม่ให้แก่วงการสันติวิธีได้อย่างน่าสนใจทีเดียว

Gene Sharp จัดได้ว่าเป็นนักวิจัยสันติวิธีชั้นนำของโลก ที่ทั้งรวบรวมแยกแยะวิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงไว้นับร้อยวิธี ทั้งยังวางโครงความคิดของพลวัตในปฏิบัติการไร้ความรุนแรงไว้อีกมากมาย ทั้งแนวคิดเรื่องการท้าทายการกดขี่ การรักษาความเป็นปึกแผ่นและวินัยของฝ่ายต่อต้านการกดขี่ ยิวยิตสูทางการเมือง การเอาชนะด้วยการเปลี่ยนทัศนคติของฝ่ายตรงข้าม (conversion) การปิดกั้นทางเลือกอื่นของฝ่ายตรงข้ามไว้หมดให้เหลือทางเดียวของสันติวิธีจนต้องโอนอ่อนผ่อนตาม (accommodatoin) หรือการบังคับโดยไร้ความรุนแรง (non-violent coercion) รวมทั้งการทำให้อำนาจกระจายตัวออกไป คุณสมบัติของ Sharp มี 3 ประการใหญ่ๆ กล่าวคือ *ประการแรก* ในงานไตรภาคและเป็นหมุดหมายสำคัญของวงการสันติวิธี คือเรื่อง *The Politics of Nonviolent Action* (1973)¹ นั้น Sharp แยะแยะปฏิบัติการไร้ความรุนแรงออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ การกระทำเชิงสัญลักษณ์ การไม่ให้ความร่วมมือ และการแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรง และมีวิธีการในรายละเอียดปลีกย่อยของแต่ละประเภท เช่น การนัดหยุดงาน การบอยคอตสินค้า ในฐานะการไม่ให้ความร่วมมือ เป็นต้น งานชิ้นนี้ได้รับความสนใจจากนักเคลื่อนไหวทั่วโลกอย่างยิ่งเพราะให้บัญชีรายการตัวอย่างจำนวนมากมาต่อกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ในขณะเดียวกัน ตัวอย่างปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่มีมาในประวัติศาสตร์ และทฤษฎีอำนาจว่าด้วยการยินยอม (*consent theory of power*) ของเขาก็ถือเป็นการสร้างนวัตกรรมทางทฤษฎีและได้รับการตอบสนองจากนักวิชาการไม่น้อยเช่นกัน ในแง่การสื่อสารกับฝ่ายนโยบาย งานของ Sharp ก็พยายามเสนอวิธีการป้องกันประเทศโดยไร้ความรุนแรงเช่นกัน ซึ่งเขาเรียกเป็นศัพท์ของตนเองว่า “การป้องกันโดยพลเรือน” (civilian-based defence) (Sharp 1985; Sharp and Jenkin 1990) โดยเขายืนยันว่าในเชิงปฏิบัติแล้ว การป้องกันโดยไร้ความรุนแรงนั้นมีความเหนือชั้นกว่าและมีประสิทธิภาพกว่าการป้องกันโดยใช้ความรุนแรง

Alex P. Schmid ในงานเรื่อง *Social Defence and Soviet Military Power* (1985) ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนโดยรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ Schmid ทำการประเมินแนวคิดปฏิบัติการไร้ความรุนแรงและการป้องกันโดยสังคมในฐานะระบบป้องกันประเทศ โดยผ่านประเด็นการรุกรานทางทหารของโซเวียต ภัยคุกคามจากนิวเคลียร์ตั้งแต่ปี 1945 และกรณีศึกษา 4 กรณีเกี่ยวกับการต่อต้านอำนาจครอบงำของโซเวียตในยุโรปตะวันออก จากนั้น Schmid เสนอความเห็นที่แตกต่างไปจากทฤษฎีของ Gene Sharp และข้อเสนอมองของ King-Hall เขาเห็นว่าไม่สามารถใช้วิธีการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการโน้มน้าวชักจูงในเชิงวัฒนธรรมในการจัดการกับอำนาจทางการทหารของโซเวียตได้ เพราะเศรษฐกิจของโซเวียตนั้น แข็งแกร่งมั่นคง และ

¹ งานแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย คือ ยีน ชาร์ป (2529)

วัฒนธรรมของโซเวียตก็ไม่สามารถถูกแทรกซึมได้ กล่าวคือ ยุทธศาสตร์การป้องกันโดยสังคม (social defense) หรือการป้องกันโดยไม่ใช้ความรุนแรงนั้นไม่สามารถใช้รับมือกับการบุกรุกทางทหารของโซเวียตได้ แม้ว่า Schmid จะไม่ได้วางท่าที่เห็นพ้องอะไรกับสันติวิธี แต่ Martin ชี้ว่างานชิ้นนี้ของเขามีความสำคัญในแง่ที่แสดงให้เห็นว่าผลลัพธ์จากการต่อสู้เคลื่อนไหวหลายๆ กรณีนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์เงื่อนไขเชิงอำนาจระหว่างประเทศมากกว่า ในขณะที่วิธีการเคลื่อนไหว ไม่ว่าจะใช้วิธีรุนแรงหรือสันติวิธีนั้น มีความสำคัญเป็นรอง อย่างกรณีชาวลิทัวเนียต่อต้านการกลับเข้ายึดครองใหม่ของโซเวียตตั้งแต่ปี 1944 ถึงราว 1952 Schmid เห็นว่าก็แสดงชัดว่าถ้าไม่มีการแทรกแซงโดยตะวันตกแล้ว การต่อต้านของคนลิทัวเนียก็ยากที่จะสำเร็จ อย่างไรก็ตาม Martin เห็นว่าการวิเคราะห์ของ Schmid ตั้งอยู่บนสมมติฐานเกี่ยวกับการป้องกันโดยสังคม 4 ประการ ได้แก่ หนึ่ง การป้องกันโดยสังคมจำเป็นต้องกระทำให้ระดับชาติ มากกว่าเป็นระดับท้องถิ่นหรือระดับข้ามชาติ สอง การป้องกันโดยสังคมไม่มีสมรรถนะในเชิงรุก สาม การป้องกันโดยสังคมต้องเข้ามาแทนที่จุดแข็งของการป้องกันโดยทหารทั้งหมด สี่ การป้องกันโดยสังคมต้องถูกนำมาใช้โดยไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญใดๆ ในสังคม ทั้งสี่ประการนี้ Martin เห็นว่ายังคงน่าตั้งคำถาม (Schmid, et al. 1985)

Robert J. Burrowes เป็นทั้งนักทฤษฎี นักวิชาการและนักเคลื่อนไหวในออสเตรเลีย ในงานหมุดหมายสำคัญล่าสุดอีกชิ้นของวงการสันติวิธี เรื่อง *The Strategy of Nonviolent Defense: A Gandhian Approach* (1996) ซึ่งเป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาเอกของ Burrowes เขาพัฒนาแนวคิดของคานธีให้เป็นยุทธศาสตร์ในการป้องกันโดยไร้ความรุนแรง โดยรวมเอาเรื่องเจตจำนง (will) และอำนาจ (power) กล่าวคือ ในการป้องกัน (defensive) นั้น ต้องทำให้เจตนาและอำนาจของกลุ่มผู้ที่มีความหนักแน่นมั่นคง ในขณะที่ในการโต้กลับการรุกราน (counter-offensive) นั้น ให้ใช้วิธีแปรเปลี่ยนเจตนาและบ่อนทำลายอำนาจของฝ่ายตรงข้าม Martin เห็นว่านี่เท่ากับเป็นการรวมเอาหลักการโน้มน้าวเชิงศีลธรรมของ Gandhi กับหลักการบังคับโดยไร้ความรุนแรงของ Sharp เข้าไว้ด้วยกัน แม้งานของ Burrowes จะเน้นการป้องกันโดยไร้ความรุนแรง แต่ Martin เห็นว่างานนี้อยู่บนฐานของการปฏิวัติไร้ความรุนแรง (nonviolent revolution) เลยทีเดียว ในบทสุดท้ายของงานชิ้นนี้ Burrowes เสนอแนวทางเชิงปฏิบัติจำนวนมากที่มาจากประสบการณ์การเคลื่อนไหวและวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ เกี่ยวกับการวางแผนและการจัดองค์กรเพื่อทำการป้องกันโดยไร้ความรุนแรง (ได้แก่ การประเมินเชิงยุทธศาสตร์ การจัดตั้ง ภาวะผู้นำ การสื่อสารภายใน การเตรียมตัวล่วงหน้า โครงการสร้างสรรค์และการประเมินต่างๆ) รวมทั้งยุทธศาสตร์และยุทธวิธีในการป้องกันและการตอบโต้การรุกราน Martin กล่าวว่างานของ Burrowes นี้เน้นที่นักเคลื่อนไหวเป็นหลัก และเริ่มได้รับความสนใจในหมู่นักวิชาการบ้างแล้ว ในขณะที่งานชิ้นนี้ไม่ได้สนใจสื่อสารกับฝ่ายนโยบายแต่อย่างใด

นอกจากงานของ กัลตุงและงานทั้ง 6 ชิ้นดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีงานสำคัญในวงการสันติวิธีอีกจำนวนมาก อาทิเช่น งานชิ้นสำคัญเรื่อง *Nonkilling Global Political Science* โดย

Glenn D. Paige (2002) ซึ่งตั้งมาตรฐานขั้นต่ำให้แก่วงการสันติวิธีว่าอย่างน้อยต้องไม่มีการฆ่ากันเกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันตั้งมาตรฐานขั้นสูงและคำถามที่ลึกซึ้งและท้าทายให้แก่วงการรัฐศาสตร์ว่า “เป็นไปได้หรือไม่ที่จะมีวิชารัฐศาสตร์โลกว่าด้วยการไม่ฆ่า?” (เอช, 2547) งานเรื่อง *Nonviolent Social Movement: A Geographical Perspective* (Zunes et al, 1999) ซึ่งเป็นงานรวบรวมตัวอย่างปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจากหลายแห่งในโลก ทั้งปาเลสไตน์ เยอรมัน กลุ่มประเทศในบราซิลอดีตโซเวียต ฟิลิปปินส์ ไทย พม่า ไนจีเรีย แอฟริกาใต้ บราซิล และอเมริกา ส่วนหนึ่งงานชิ้นนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าปฏิบัติสันติวิธีในฐานะเครื่องมือเปลี่ยนแปลงสังคมนั้น สามารถเกิดขึ้นได้ทุกแห่ง โดยไม่ถูกจำกัดจากอาณาบริเวณทางภูมิศาสตร์ ในขณะเดียวกัน งานชิ้นนี้ก็ทำให้สามารถศึกษาเปรียบเทียบปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในประเทศต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจลักษณะและธรรมชาติของการเคลื่อนไหวโดยสันติวิธี ความเป็นไปได้ และข้อจำกัด รวมทั้งปัจจัยที่ทำให้การเคลื่อนไหวสำเร็จหรือล้มเหลวอีกด้วย งานของนักเขียนหญิง Joan Bondurant (1967) เรื่อง *Conquest of Violence* ที่สังเคราะห์ปรัชญาว่าด้วยความขัดแย้งและสัจยาเคราะห์ของคานธีออกมาอย่างเป็นระบบ ว่าอยู่บนฐานปรัชญาสำคัญ 3 ประการที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ สัจจะ อหิงสา และตบะ พร้อมทั้งยุทธวิธีและกฎระเบียบการจัดองค์กรต่างๆ ในปฏิบัติการสัจยาเคราะห์ ตลอดจนกรณีตัวอย่างการใช้สัจยาเคราะห์ เป็นต้น

จากภูมิทัศน์ทางความคิดด้านสันติวิธีที่ปรากฏขึ้นจากงานชิ้นหลัก ๆ ดังกล่าวข้างต้น Brian Martin ได้นำจัดวางใหม่เพื่อยกระดับการวิเคราะห์ได้ตามเค้าโครง ดังนี้ (Martin: 2005)

1) *สันติวิธีบนฐานหลักการ (principled nonviolence)* ประเภทนี้ได้แก่งานของคานธี, Richard Gregg, Robert Burrowes ความคิดของคานธีนั้นอยู่บนฐานหลักปรัชญาฮินดูและโดยเฉพาะคัมภีร์ภควัทคีตาเป็นสำคัญ จึงนับได้ว่าเป็นสันติวิธีบนฐานหลักการอย่างชัดเจน¹ ส่วนงานของ Gregg นั้นเป็นการสานต่อและสังเคราะห์งานของคานธีให้เป็นระบบมากขึ้น ในขณะที่ Burrowes นั้น ได้รับการยอมรับจากหลายฝ่ายให้เป็นนักเคลื่อนไหวด้านสันติวิธีชั้นนำของออสเตรเลียตั้งแต่ทศวรรษ 1990s มา ผ่านกลุ่มปฏิบัติการป่าฝนแห่งเมลเบิร์น Burrowes เป็นทั้งนักยุทธศาสตร์และผู้ประสานงานหลักในการเคลื่อนไหวระดับชาติ ในขณะเดียวกัน เขาก็ยึดมั่นในเรื่องหลักการอย่างยั้ง นอกจากนี้ Burrowes ยังวิจารณ์สันติวิธีแนวที่ไม่ใช่แนวคานธี เช่น แนวคิดการป้องกันโดยพลเรือนของ Sharp เป็นต้น ว่าไม่ให้ความสนใจต่อเรื่องความจำเป็นของมนุษย์ (human needs) ซึ่งเป็นอีกหลักพื้นฐานในแนวคิดสันติวิธีของ Burrowes และเห็นว่างานของ Sharp อยู่บนฐานทฤษฎียุทธศาสตร์ที่ผิด ผู้เขียนเห็นว่าสันติวิธีบนฐานหลักการดังกล่าวนี้จะนับรวมงานของ Paige, Bondurant ด้วย

¹ อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่ง ก็อาจนับว่าคานธีเป็นสันติวิธีเชิงปฏิบัตินิยมได้เช่นกัน ดังในงานของ Gene Sharp (1979) เรื่อง *Gandhi as a Political Strategist*, Porter Sargent Publishers.

2) *สันติวิธีเชิงปฏิบัตินิยม (pragmatic nonviolence)* ได้แก่ งานของ Stephen King-Hall, Gene Sharp, Alex Schmid สำหรับงานของ King-Hall อยู่บนฐานคิดเรื่องนโยบายต่างประเทศที่ต้องรักษาผลประโยชน์แห่งรัฐเป็นสำคัญ เรื่องหลักการจึงมีความเป็นรอง ส่วนงานของ Sharp นั้น มีเนื้อหาแบบปฏิบัตินิยมตามเนื้อดินทางปรัชญาสโตลอเมริกันอย่างชัดเจน Sharp เน้นที่ผลลัพธ์ของการใช้สันติวิธีถึงขั้นกล่าวอย่างทำทนาย “สักวันหนึ่ง เราจะเลิกใช้อาวุธแบบทหาร ด้วยเหตุผลเดียวกับที่เราเลิกใช้ธนูและลูกศร ไม่ใช่เพราะมันเลวทรามหรือไร้ศีลธรรม แต่เพราะเราได้พัฒนาระบบอาวุธที่เหนือกว่าขึ้นมาแล้ว” (Sharp, 1983 : online) ส่วน Schmid นั้นเน้นที่ปัจจัยบริบทแวดล้อมที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของสันติวิธี มากกว่าจะเป็นเรื่องความสำคัญของหลักการสันติวิธี

3) *งานศึกษากรณีเชิงประวัติศาสตร์* ได้แก่ งานของ Gregg, Sharp, Schmid งานสันติวิธีในมิติเชิงประวัติศาสตร์นี้นับเป็นมิติที่สำคัญไม่น้อย เพราะประวัติศาสตร์มนุษยชาติมักเป็นเรื่องสงครามและความรุนแรงมาโดยตลอด จนกลายเป็นมายาคติประการหนึ่งที่ทำให้ผู้คนมักคิดว่าโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ไม่เคยใช้สันติวิธีในการแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ ทำให้เมื่อกล่าวถึงสันติวิธี ก็มักถามหาว่า “มีตัวอย่างสันติวิธีบ้างหรือไม่ในประวัติศาสตร์?” นอกจากนี้ งานอย่าง *A Force More Powerful* (Ackerman & Duvall, 2000) ก็นับว่าเป็นงานสันติวิธีในกลุ่มนี้เช่นกัน รวมทั้งงานเรื่อง *Nonviolent Social Movement: A Geographical Perspective* (Zunes et al, 1999) ในฐานะที่เป็นกรณีเชิงประวัติศาสตร์นานาชาติ

4) *งานประเมินสันติวิธีอย่างวิพากษ์วิจารณ์* คือ งานของ Schmid ซึ่งเป็นการประเมินอย่างวิพากษ์วิจารณ์ถึงปัจจัยที่ทำให้สันติวิธีสำเร็จหรือล้มเหลว เพื่อเสนอแนะแก่ฝ่ายนโยบายอย่างชัดเจน ดังนั้น งานของ Schmid ยังจัดได้ว่าเป็นงานเกี่ยวกับนโยบายเช่นกัน Martin (2005) เห็นว่าแม้ว่าโครงสร้างของงานเป็นแบบวิชาการ แต่ได้รับความสนใจน้อยกว่าวงวิชาการ และชัดเจนว่างานชิ้นนี้ไม่ได้มุ่งสื่อสารกับนักเคลื่อนไหวแต่อย่างใด

5) *งานเชื่อมระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติ* คือ งานของ คานธี, Robert Burrowes ทั้งสองคนนี้มีความเหมือนกันอยู่ประการหนึ่งคือเป็นทั้งนักคิดและนักปฏิบัติการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองไปพร้อมๆกันทั้งคู่ ในกรณีคานธีคืออินเดีย ส่วน Burrowes คือออสเตรเลีย ดังนั้น ลักษณะหลักของงานของทั้งสองจึงเป็นการเชื่อมร้อยระหว่างทฤษฎีกับปฏิบัติได้อย่างสนิทแนบ

6) *งานเกี่ยวกับนโยบาย* ได้แก่ งานของ Stephen King-Hall, Gene Sharp, Alex Schmid สำหรับงานของ King-Hall นั้นชัดเจนว่าเน้นไปที่ฝ่ายนโยบาย โดยเฉพาะนโยบายต่างประเทศ Martin (2005) เห็นว่า King-Hall ไม่ได้ให้ความสำคัญกับนักเคลื่อนไหวและนักวิชาการแต่อย่างใด และก็ไม่น่าแปลกใจที่ไม่มี การนำความคิดของเขามาต่อยอดในเชิงวิชาการเช่นกัน ส่วนคานธีนั้น แม้เขาพยายามจะให้ความคิดของตนเองมีอิทธิพลเชิงนโยบาย โดยเฉพาะหลังการได้รับเอกราชแล้ว แต่เป็นที่ประจักษ์ว่าหลังจากเนห์รูและผู้นำอินเดียอื่นๆ

เช่น ราเชนทร์ ปราสาท ขึ้นเป็นผู้นำของอินเดียแล้ว พวกเขาก็ละทิ้งแนวนโยบายแบบคานธีทันทีทันใด นอกจากนี้ งานของ Gregg ก็เหมือนคานธี คือ ไม่ได้รับความสนใจจากฝ่ายนโยบายมากนักเช่นกัน (Martin, 2005)

ส่วนเกณฑ์อีก 3 ประการ ซึ่งจะไม่ขอลงรายละเอียดในที่นี้ ได้แก่ เกณฑ์ประการที่เจ็ด งานวางกรอบโครงสร้างความคิดเชิงระบบ ซึ่งเขาเห็นว่าได้แก่ งานของ Gregg, Sharp, Schmid, Burrowes เกณฑ์ประการที่แปด งานด้านการป้องกันโดยสังคม ได้แก่ งานของ King-Hall, Schmid, Burrowes เกณฑ์ประการสุดท้าย คือ งานเกี่ยวกับการปฏิบัติไร้ความรุนแรง Martin จัดงานของ Gandhi, Burrowes อยู่ในหมวดนี้

อย่างไรก็ตาม วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้มุ่งความสนใจไปที่สันติวิธีในแนวทางของ Gene Sharp เป็นหลัก เนื่องจากเน้นความสนใจไปที่การอธิบายขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อการต่อสู้โดยสันติวิธี แนวคิดสำคัญของ Sharp คือทฤษฎีอำนาจว่าด้วยความยินยอม (consent theory of power) ซึ่งเสนอว่าอำนาจของระบบหรือของรัฐบาลนั้น ดำรงอยู่ได้ก็เพราะประชาชนสมัครใจยินยอมและให้ความร่วมมือ (cooperation) ค้ำยันอำนาจนั้นๆไว้ หากประชาชนทั้งปวงทำการเพิกถอนอำนาจและไม่ให้ความร่วมมือเสียแล้ว อำนาจนั้นก็ย่อมจะต้องทลายลงอย่างแน่นอน (ยีน ชาร์ป, 2529) การเพิกถอนอำนาจและไม่ให้ความร่วมมือนั้น จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดของประชาชนที่จะทำการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงกับผู้ปกครองได้ อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีนี้ถูกวิพากษ์ว่าแยกตัวผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครองอย่างง่ายเกินไปและละเลยมิติเชิงโครงสร้างของอำนาจ (Martin: 1989; Burrowes, 1996: 85-91) และควรแก้เป็นทฤษฎีอำนาจว่าด้วยความยินยอมที่มีการปรับแต่ง (modified consent theory of power) กล่าวคือ นอกจากถูกค้ำยันด้วยความยินยอมของประชาชนแล้ว อำนาจกลางของระบบยังถูกค้ำยันด้วยโครงสร้างอื่นๆอีกด้วย ซึ่งหมายความว่า จะต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงในกรณีนี้ได้ ก็จำเป็นต้องเพิกถอนความยินยอมต่อโครงสร้างย่อยหรือสถาบันที่ค้ำยันอำนาจกลางนั้นๆอีกต่อหนึ่งด้วยเช่นกัน

นอกจากการปรับแต่งทฤษฎีความยินยอมแล้ว ทั้ง Martin และ Burrowes เห็นว่ายังจำเป็นต้องนำทฤษฎีอำนาจเชิงโครงสร้าง (structural theory of power) มาประกอบในการวิเคราะห์เรื่องอำนาจอีกด้วย อำนาจเชิงโครงสร้างเหล่านี้ ได้แก่ ระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy), ภาษา ซึ่งรวมทั้งที่ปรากฏอยู่ในสื่อต่างๆ, ความรู้และระบบผู้เชี่ยวชาญ, อุดมการณ์, ศาสนา และเทคโนโลยี, รัฐ, ระบบราชการ, ระบบทุนนิยม เป็นต้น (Martin: 1989; Burrowes, 1996: 91-96) จะเห็นได้ว่าอำนาจเชิงโครงสร้างในความหมายของทั้งคู่นี้มีทั้งที่เป็นสถาบันรูปธรรมและระบบคิด/ระบบคุณค่าที่เป็นนามธรรม ในขณะที่ชาร์ปเองก็กล่าวถึงประเด็นนี้ไว้เช่นกัน แต่ดูเหมือนจะเน้นไปที่สถาบันอันเป็นรูปธรรมเสียมากกว่า เขาเห็นว่า เจ็อนโซเชิงโครงสร้างที่จะควบคุมอำนาจรัฐบาลได้นั้น ขึ้นอยู่กับสถาบันทางสังคม หรือ “คลังอำนาจ” (loci of power) ว่ามีระดับการดำรงอยู่ ระดับความเป็นอิสระในการกระทำ กระบวนการตัดสินใจภายใน ระดับพลังความเข้มแข็งภายใน และควมมีชีวิตชีวาอย่างน้อยเพียงใด โดยที่ชาร์ปเห็นว่า

คลังอำนาจนั้นเป็นไปได้หลากหลายแบบยิ่ง ตั้งแต่ ครอบครัวยุทธ ชนชั้นทางสังคม กลุ่มทางศาสนา กลุ่มทางวัฒนธรรมและกลุ่มประชาชาติ กลุ่มอาชีพ กลุ่มเศรษฐกิจ ไปจนถึงหมู่บ้าน เมือง นคร จังหวัด หรือภูมิภาค องค์การเล็กๆของรัฐบาล องค์การอาสาสมัคร กระทั่งพรรคการเมืองเลยก็ได้ (Sharp, 1980; อ้างจากยีน ชาร์ป, 2529: 48-94) จากข้อถกเถียงระหว่าง Sharp, Martin, และ Burrowes จะเห็นได้ว่าระดับของการทำงานเกี่ยวกับความยินยอมและการให้ความร่วมมือตามทฤษฎีปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น มีทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับโครงสร้าง

เทคโนโลยีในฐานะเป็นมิติหนึ่งของอำนาจเชิงโครงสร้างนั้น มีการศึกษากันน้อยมากในวงการสันติวิธี ในขณะที่โครงสร้างของระบบเทคโนโลยีนั้นมีบทบาททางการเมืองในสังคมต่างๆอย่างชัดเจน ในแง่ที่ก่อให้เกิดการกระจุกตัวหรือการกระจายตัวของอำนาจและมีผลต่อกระบวนการควบคุมตรวจสอบตรวจสอบผู้คนในสังคม (Dickson, 1974; อ้างใน Burrowes, 1996: 95) และเพราะเทคโนโลยีไม่ได้มีความเป็นกลาง แต่ถูกพัฒนาขึ้นและใช้ไปเพื่อจุดประสงค์บางอย่างโดยคนบางกลุ่มเสมอ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเทคโนโลยีอาวุธนิวเคลียร์อาจมีประโยชน์สำหรับชนชั้นนำของบางประเทศ แต่ไม่เป็นที่ต้อนรับสำหรับนักสิ่งแวดล้อมเลย (Martin, 1989) ในแง่นี้การออกแบบเชิงโครงสร้างหรือเชิงระบบของเทคโนโลยีหนึ่งๆจึงมีความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่สามารถออกแบบให้ทำงานได้ทั้งในแง่การผลิตซ้ำหรือหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิดให้ประชาชนในสังคมเกิดความยินยอมและให้ความร่วมมือต่อผู้มีอำนาจ และในแง่การกระตุ้นให้ผู้คนเพิกถอนความยินยอมและไม่ให้ความร่วมมือได้ด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมร่วมสมัยที่หลายคนเรียกว่าเป็นยุค “สังคมข้อมูลข่าวสาร” (information society)

สำหรับประเทศไทยนั้น เหตุการณ์ที่ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีส่วนสัมพันธ์กับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น มีมาตั้งแต่ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ผ่านเทคโนโลยีหนังสือพิมพ์และวิทยุ แต่ที่ปรากฏชัดเจนน่าจะได้แก่ การเคลื่อนไหวขับไล่พลเอกสุจินดา คราประยูร ในเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 ซึ่งหนังสือพิมพ์เรียกกันว่าเกิด “มือบื้อถือ” กล่าวคือ ขบวนการเคลื่อนไหวได้ใช้เทคโนโลยีระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ ประกอบกับโทรสารและวิทยุสมัครเล่น ในการติดต่อสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ปรากฏในสื่อกระแสหลักของประเทศ (วิกฤตการณ์สื่อมวลชนไทย, 2535) ก่อเกิดเป็นการเพิกถอนการให้ความยินยอมอย่างขนานใหญ่ในสังคมไทย จนในที่สุดพลเอกสุจินดาต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและยอมเปิดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปได้

หลังเหตุการณ์ครั้งนี้ สังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่สัมพันธ์กับเทคโนโลยีและการสื่อสารมวลชนอย่างมาก เกิดกระแสการเรียกร้องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (freedom of speech) ทั้งยังมีการเพิ่มขึ้นของ “ความเร็ว” ของเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และก่อให้เกิดการขยายตัวของความร่วมมือในปริภูมิสารสนเทศผ่านเทคโนโลยีแบบปฏิสัมพันธ์ (interactive technology) ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้

ได้ก่อให้เกิดสื่อเชิงการเมืองใหม่ๆ 5 ประการ ได้แก่ หนึ่ง นักวิชาการในมหาวิทยาลัยมาเป็นคอลัมน์นิสต์หนังสือพิมพ์มากขึ้น¹ และที่สำคัญคือมีหนังสือพิมพ์ฉบับออนไลน์บนอินเทอร์เน็ต สอง เกิดวิทยุพลเมือง (civic radios) อย่างสถานีวิทยุ จ.ส.100 และร่วมด้วยช่วยกัน สาม ปรากฏมีสถานีโทรทัศน์ไอทีวี ในฐานะทีวีเสรี และที่สำคัญคือเกิดสถานีข่าวตลอด 24 ชั่วโมง อย่างเครือข่ายเนชั่น สี การสำรวจประชามติ และห้า กระดานสนทนาทางอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะห้องราชดำเนิน ในเว็บไซต์พันทิพย์ดอทคอม (Pitch, 2545)

นอกจากนั้น นับแต่ปี 2535 เป็นต้นมา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในสังคมไทยเองก็มีการพัฒนาไปอย่างมากพร้อมกันกับความเปลี่ยนแปลงที่ปรากฏทั่วโลก โดยเฉพาะเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีไร้สาย (wireless technology) และเทคโนโลยีการสื่อสารด้วยความเร็วสูง (broadband technology) จนทำให้เกิด “การหลอมรวมเทคโนโลยี” (convergence) ทั้งที่เป็นเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีโทรคมนาคม เทคโนโลยีการกระจายภาพและเสียง (broadcasting) เข้าด้วยกันอย่างมหาศาล ส่งผลให้เกิดการหลอมรวมสื่ออื่นๆ ใน 4 ระดับ ได้แก่ การหลอมรวมการบริการ (services) การหลอมรวมช่องทางการสื่อสารข้อมูล (transmission channels) การหลอมรวมอุปกรณ์ลูกข่าย (terminals) และการหลอมรวมของผู้ให้บริการ (providers) ทั้งหมดนี้ก่อให้เกิดการควบรวมกิจการหรือการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และธนาธร รัตนนฤมิตศร, 2545: 1-6) สำหรับสังคมไทยเอง ก็เกิด “อาณาจักรสื่อ” หรืออุตสาหกรรมสื่อครบวงจรของกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่หลายกลุ่ม โดยเฉพาะที่มีฐานมาจากธุรกิจโทรคมนาคม เช่น เครือเทเลคอม เครือยูคอม และเครือชินวิตร เป็นต้น (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2544)

หลังจากที่ พ.ต.ท.ทักษิณ เข้ารับตำแหน่งผู้นำรัฐบาล ในปี 2544 นั้น การเติบโตของอาณาจักรสื่อครบวงจรในเครือชินวิตรสะท้อนให้เห็นภาวะผลประโยชน์ทับซ้อนระหว่างธุรกิจกับการเมืองอย่างยิ่ง (คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ [คปส.], 2546) ในขณะที่เกิดการแทรกแซงและครอบงำคลังอำนาจสำคัญของสังคมไทยอย่างรอบด้าน ตั้งแต่การควบรวมพรรคการเมืองหลากหลายพรรค; การแทรกแซงองค์กรอิสระ อย่างศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.); การครอบงำสถาบันตามประเพณีอย่างสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา การการทำลายระบบคุณธรรมในสถาบันทหารและตำรวจ และระบบราชการ; รวมทั้งการแทรกแซงสื่อมวลชนทุกสาขา ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ทั้งทางตรงและทางอ้อม (คำวินิจฉัยยุบพรรค ฉบับภาษาชาวบ้าน, 2550: 64-73) กระทั่งถึงปี 2548 นั้น คลังอำนาจที่ยังคงอยู่นอกเหนือจากแทรกแซงและครอบงำของรัฐบาลทักษิณนั้น ดูน่าจะมีเพียงสถาบันตุลาการอย่างศาลปกครองและศาลฎีกา และสถาบันพระมหากษัตริย์เท่านั้น

¹ ตัวอย่างนักวิชาการที่พิชัญญ์ขึ้นมากล่าวในเชิงอรรถที่ 5 ของเขา คือ นิธิ เอียวศรีวงศ์, เกษียร เตชะพีระ, และใจ อึ้งภากรณ์

การครอบงำสื่อมวลชนในรัฐบาลทักษิณนั้น ยิ่งทำให้พลังทางการเมืองของสังคมไทยถูกรวบเข้าสู่ศูนย์กลางในความควบคุมของรัฐบาล สามารถทำการคอร์รัปชันได้ง่ายมากขึ้นในหลากหลายรูปแบบและระดับ รวมทั้งการคอร์รัปชันเชิงนโยบาย ในขณะที่ปลอดพ้นจากการตรวจสอบจากประชาชน เพราะประชาชนถูก “ปิดหู ปิดตา ปิดปาก” จนไม่สามารถรับรู้และส่งเสียงหรือข้อมูลข่าวสารที่เป็นทางเลือกแตกต่างออกไปจากของรัฐบาลได้ (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, 2548) แม้กระทั่งเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงในการใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามผู้คนในนโยบายทำสงครามกับยาเสพติดและเหตุการณ์ในสามจังหวัดภาคใต้ ประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังคงให้ความยินยอมและความชอบธรรมต่อรัฐบาลทักษิณในการบริหารประเทศต่อไปได้

ท่ามกลางภาวะคลั่งอำนาจของสังคมไทยมีระดับความเป็นอิสระลดลงและถูกรวบเข้าสู่ศูนย์กลาง โดยเฉพาะการควบคุมสื่อหรือเทคโนโลยีสื่อสารมวลชนต่าง ๆ นั้น สื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตจะถูกควบคุมได้ยากที่สุด และน่าจะมีบทบาทในการสร้างการเพิกถอนความยินยอมให้กับประชาชนได้มากที่สุด โดยเฉพาะเมื่อถึงช่วงปี 2547 เป็นต้นมานั้น ผลจากการหลอมรวมเทคโนโลยีดังกล่าวข้างต้น ทำให้โครงสร้างระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในสังคมไทยสามารถรองรับเทคโนโลยีสื่อชนิดอื่น ๆ ได้อย่างหลากหลาย ทั้งที่เป็นหนังสือพิมพ์ กระดานสนทนา คลิปเสียง คลิปวิดีโอ วิทยู โทรทัศน์ ฯลฯ นอกจากนี้ในรอบ 15 ปีมานี้ จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในสังคมไทยก็เพิ่มขึ้นอย่างสำคัญ จากเดิมที่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตแรกของไทยซึ่งตั้งขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2535 มีผู้ใช้แรกเริ่มเพียง 28 คน จาก 20 หน่วยงาน โดยใช้คอมพิวเตอร์เพียง 8 เครื่องเท่านั้น จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วประเทศเพิ่มขึ้นเป็น 700,000 คนในปี 2541 และกลายเป็น 4,800,000 คนในปี 2545 (National Electronic and Computer Technology Center [NECTEC]: 2005) กระทั่งเป็น 13,146,000 คนในปี 2550 (Thaweesak, 2007 : 3-4) ดังนั้น เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตจึงเป็นทั้งพื้นที่ใหม่อีกแห่งหนึ่งที่มีการช่วงชิงกันระหว่างฝ่ายผู้มีอำนาจที่พยายามรวมศูนย์อำนาจ ควบคุมและสอดส่อง (surveillance) กับฝ่ายที่พยายามจะต่อสู้เพื่อกำกับตรวจสอบ และก่อให้เกิดการกระจายอำนาจ กระทั่งกลายเป็นการเพิกถอนความยินยอมและไม่ให้ความร่วมมือกับผู้มีอำนาจ

เหตุการณ์ทางการเมืองในสังคมไทยที่สะท้อนปรากฏการณ์ดังกล่าวได้อย่างชัดเจนที่สุดคือ เหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ที่เริ่มขึ้นในช่วงปลายปี 2548 ต่อต้นปี 2549 จนกระทั่งเกิดการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ในเหตุการณ์ครั้งนี้มีกลุ่มต่อต้านรัฐบาลมากมายทุกภูมิภาค นำโดยพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และสื่อเครือข่ายผู้จัดการในการขับไล่รัฐบาลทักษิณมีการเคลื่อนไหวบนอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ข้อมูลและแง่มุมต่างๆ เพื่อก่อให้เกิดการเพิกถอนความยินยอมต่อรัฐบาลด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะในเว็บไซต์ต่างๆ เช่น เว็บไซต์ของคลื่นวิทยุ FM 92.25, เว็บไซต์ thai-insider ของเอกยุทธ ัญชนบุตร, เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, เว็บไซต์ประชาไท, เว็บไซต์ของสำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน, เว็บไซต์ thaksingetout.org, เว็บไซต์เครือข่ายประชาสังคมหยุดระบอบทักษิณ นำโดย ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์

(www.stopthaksin.com), เว็บของกลุ่มบุคคลพรรคถวายจริง นำโดย จรัสพงษ์ สุรัสวดีหรือซูโม่ตู้ (www.tomyking.com) ฯลฯ รวมทั้งในเว็บบอร์ดพันธุทิพย์ดอทคอม ก็มีคนจำนวนกว่า 300 คน จัดตั้งเว็บบอร์ดใหม่ขึ้น โดยใช้ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด” (forum.serithai.net) ในทางกลับกัน ก็มีเว็บบอร์ดที่สนับสนุนความชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณเช่นกัน เช่น กลุ่มใหญ่ในห้องสนทนา “ราชดำเนิน” ของเว็บไซต์พันธุทิพย์ ซึ่งใช้ชื่อว่า “กลุ่มรักเมืองไทย-ให้กำลังใจนายก”; กลุ่ม “คนผ่านฟ้ารักษาประชาธิปไตย” (www.konpanfa.com) ซึ่งเน้นตรวจสอบสื่อต่างๆ รวมทั้งเว็บไซต์โทรทัศน์ออนไลน์ของ The Reporter (www.reporter.tv) ซึ่งจัดโดยสมักร สุนทรเวช และดุสิต ศิริวรรณ แพร่ภาพผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น จะเห็นได้ว่าในช่วงปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น อินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในการจัดการความชอบธรรมและการให้ความยินยอมของประชาชนต่อรัฐบาล ทั้งในแง่ที่สนับสนุนและคัดค้านอย่างสำคัญ

นอกจากนี้ หลังรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 แล้ว อินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอื่นๆยิ่งตกเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวด ถึงขั้นมีคำสั่งคณะรัฐประหาร ออกมาในฉบับที่ 5 “...ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดำเนินการควบคุม ยับยั้ง สกัดกั้น และทำลาย การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในระบบสารสนเทศ ผ่านระบบเครือข่ายการสื่อสารทั้งปวง...” แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในลำดับต้นๆของคณะรัฐประหาร ที่มีต่อเทคโนโลยีกลุ่มนี้ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต ในฐานะเป็นเครื่องมือการควบคุมความยินยอมของประชาชนเลยทีเดียว ถัดจากนั้นก็เกิดการบล็อกเว็บไซต์ต่างๆเป็นจำนวนมาก เช่น เว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เป็นต้น ควบคู่ไปกับการปิดวิทยุชุมชนประมาณ 300 แห่ง และการควบคุมเทคโนโลยีการสื่อสารชนิดอื่นๆอีกมากมาย ความพยายามปิดกั้นอินเทอร์เน็ตเพื่อควบคุมการสื่อสารกันเองในหมู่ประชาชนปรากฏให้เห็นชัดเจนที่สุดและเป็นการวางโครงสร้างสำหรับควบคุมระบบในระยะยาว คือ การออกพ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2550 ตามด้วยการบุกจับกุมตัวนักเล่นเว็บบอร์ด 2 คนโดยใช้พ.ร.บ.ฉบับนี้เมื่อ 24 สิงหาคม 2550

ตลอดช่วงเวลาก่อน ระหว่าง และหลังเหตุการณ์ขับไล่ทักษิณนี้ มีการปิดกั้นข้อมูลข่าวสารในอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นระบบและกระทำโดยรัฐ ทั้งนี้เพราะโครงสร้างของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตถูกออกแบบมาตั้งแต่แรกเริ่มให้มีลักษณะรวมศูนย์และปิดกั้นควบคุมได้ง่ายถึง 3 ชั้น (อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล, 2550) คือ การบล็อกที่ระดับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (จำนวน 32,500 เว็บ ณ เดือนพฤศจิกายน 2549), การบล็อกที่ระดับกระทรวงไอซีที, และการบล็อกที่ระดับการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ผูกขาดโครงสร้างอินเทอร์เน็ตของไทยมาแต่แรกเริ่ม โครงสร้างดังกล่าวทำให้มีการปิดเว็บไซต์ในช่วงขับไล่ทักษิณอย่างน้อย 2 แห่ง คือ เว็บ thai-insider.com ของเอกยุทธ ัญญชันบุตร และเว็บ fm9225.com ของอัญชลี ไพรีรัตน์ (นพพร ชูเกียรติศิริชัย, 2548) และแทรกแซงเว็บผู้จัดการออนไลน์ (ปัญญาภัทร อังคสุวรรณ, 2549) ยิ่งช่วงหลังรัฐประหาร การทำงานด้านเซ็นเซอร์เว็บยิ่ง

เข้มงวดมากขึ้น เดือนพฤษภาคม 2549 ก่อนรัฐประหาร 4 เดือน มีเว็บไซต์ถูกบล็อกโดยกระทรวงไอซีทีที่จำนวน 2,328 เว็บไซต์ ในขณะที่หลังรัฐประหารใหม่ๆ คือเดือนตุลาคม 2549 จำนวนเว็บไซต์ถูกบล็อกยังไม่เพิ่มมากนัก คือ 2,475 เว็บไซต์ แต่เมื่อเข้าสู่เดือนมกราคม 2550 เว็บไซต์ถูกบล็อกเพิ่มจำนวนอย่างก้าวกระโดดเป็น 13,435 เว็บไซต์ และเป็น 17,775 ในเดือนพฤศจิกายน 2550 (Freedom Against Censorship Thailand [FACT], et al, 2007) อย่างไรก็ตาม ในทางกลับกัน ก็มีความพยายามต่อต้านการควบคุมอินเทอร์เน็ตดังกล่าวด้วยเช่นกัน เช่น การเกิดขึ้นของกลุ่มรักประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ, เครือข่ายเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (Freedom Against Censorship Thailand: FACT) เผยแพร่ข้อมูลที่คณะรัฐประหารพยายามปิดเป็นความลับให้ออกสู่สาธารณะ ทั้งยังเผยแพร่เทคนิคในการหลบเลี่ยงการเซ็นเซอร์บนอินเทอร์เน็ตอีกด้วย เป็นต้น

ปรากฏการณ์ทางการเมืองตั้งแต่ช่วงหลังพ.ต.ท.ทักษิณขึ้นสู่อำนาจ จนถึงช่วงขับไล่ทักษิณ กระทั่งช่วงหลังรัฐประหารดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวโยงกันระหว่างเทคโนโลยีกับสันติวิธีที่น่าสนใจยิ่ง จะเห็นได้ว่าเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงในทั้งสามช่วงเวลาดังกล่าวอย่างสำคัญ ความเกี่ยวข้องนี้มีทั้งในระดับปฏิบัติการและในระดับโครงสร้าง ที่ซึ่งระบบเทคโนโลยีและโครงสร้างการควบคุมอำนาจในสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน ผ่านมิติการช่วงชิงกันในการจัดการกับ “คลังอำนาจ” และความชอบธรรมหรือความยินยอมที่ประชาชนให้ต่อระบบการปกครองประเทศ อันเป็นสาระสำคัญของการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้โดยไม่ใช้ความรุนแรงตามแนวคิดของ Gene Sharp

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสภาวะแวดล้อมและเงื่อนไขต่างๆทางการเมืองหลังเหตุการณ์นี้เปลี่ยนไปและมีความสลับซับซ้อนเพิ่มขึ้นอีกมาก ดังนั้น วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวโดยจำกัดเฉพาะขอบเขต 2 ช่วงเวลาแรก คือ ช่วงก่อนและระหว่างการขับไล่รัฐบาลทักษิณ โดยสิ้นสุดที่เหตุการณ์รัฐประหารเท่านั้น

2. วัตถุประสงค์

- 2.1. ศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ในฐานะเป็นเครื่องมือสำหรับการต่อสู้ไร้ความรุนแรง
- 2.2. ศึกษาแนวโน้มในอดีตและอนาคตของความพยายามรวมศูนย์ควบคุมโครงสร้างของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต รวมถึงการต่อสู้เพื่อการกระจายอำนาจการควบคุมเทคโนโลยีชนิดนี้

3. คำถามวิจัย

- 3.1. การต่อสู้แบบไร้ความรุนแรงโดยใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในสังคมไทยมีลักษณะอย่างไร? มีพลวัตอย่างไร?
- 3.2. โครงสร้างเชิงระบบของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยนั้น มีการควบคุมตรวจสอบ หรือต่อสู้ ต่อต้าน เพื่อวางแผน/ออกแบบ/ปรับเปลี่ยนให้ระบบเทคโนโลยีชนิดนี้ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือของอำนาจในภาคส่วนต่างๆอย่างไร? แนวโน้มในอนาคตจะเป็นอย่างไร? และจะสามารถเอื้อต่อการต่อสู้โดยไม่ใช้ความรุนแรงมากนักเพียงใด?

4. สมมติฐาน (hypothesis)

- 4.1. อินเทอร์เน็ตถูกใช้เป็นเครื่องมือต่อสู้ไร้ความรุนแรงในลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ พยายามโน้มน้าวชักจูงฝ่ายตรงข้าม, เพื่อปรับความเท่าเทียมทางอำนาจ, เพื่อระดมสรรพกำลังจากฝ่ายที่สาม, และเพื่อสนทนาเสริมพลังกันภายในกลุ่มเคลื่อนไหว ในขณะเดียวกัน ก็มีความพยายามปิดกั้นการสื่อสารทั้ง 4 ลักษณะด้วยมาตรการต่างๆ จากฝ่ายตรงข้ามเช่นกัน ทั้งนี้มาตรการหลักจะเป็นมาตรการเชิงโครงสร้าง
- 4.2. ระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในสังคมไทยยังมีลักษณะเป็นการต่อสู้ช่วงชิงกันในเชิงโครงสร้างทั้งเชิงเทคนิค เชิงกฎหมาย เชิงการเมือง และเชิงเศรษฐกิจ ระหว่างฝ่ายที่พยายามควบคุม กับฝ่ายที่พยายามต่อต้าน แต่โดยภาพรวมแล้ว โครงสร้างของระบบมีแนวโน้มไปทางรวมศูนย์และควบคุม มากกว่าที่จะกระจายศูนย์อำนาจและส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

5. วิธีการวิจัยโดยสังเขป

กรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ คือ เหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณ ในช่วงปีพ.ศ.2548-2549 ขอบเขตช่วงเวลาของการศึกษาจะสิ้นสุดที่เหตุการณ์รัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 เนื่องจากบริบทแวดล้อมทั้งทางการเมืองและเทคโนโลยีหลังจากนั้น มีความซับซ้อนขึ้นอีกมาก วิธีการศึกษาปรากฏการณ์ทางการเมืองในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ จะแบ่งเป็น 2 ระดับ ได้แก่ *หนึ่ง ระดับโครงสร้าง* จะศึกษาถึงพัฒนาการของอำนาจเชิงโครงสร้างที่แฝงฝังอยู่ในระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของไทย ซึ่งเป็นเงื่อนไขเชิงบริบทแวดล้อมที่เอื้อต่อหรือจำกัดการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรง และ *สอง ระดับปฏิบัติการ* จะได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวเหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง โดยเน้นที่การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและพลวัตของการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเพื่อจัดการกับความยินยอมและความชอบธรรมของรัฐบาล ทั้งนี้ จะได้ศึกษาเว็บไซต์สำคัญๆที่มีบทบาทใน

อินเทอร์เน็ตในช่วงนั้น อาทิเช่น เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (www.manager.co.th), ห้องราชดำเนิน แห่งเว็บพันทิปดอทคอม (pantip.com/café/rajdumnern), เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (www.midnightuniv.org), และเว็บไซต์ประชาไทดอทคอม (prachatai.com) เป็นต้น วิจัย โดยสังเขป จะประกอบด้วย การสำรวจเอกสารทั้งที่เป็นขั้นต้นและขั้นที่สอง ทั้งที่เป็นบทวิเคราะห์และบทสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อมูลที่ปรากฏเป็นการสนทนาในกระดานสนทนาที่สำคัญๆ บางแห่ง ตลอดจนการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีหมาย เช่น พรบ.การกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ 2550 เป็นต้น และนโยบายต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นต่างๆของเหตุการณ์ สำหรับวิจัยโดยละเอียดในทั้งสองระดับ รวมทั้งขอบเขตความหมายของคำว่า “อินเทอร์เน็ต” และ “ความรุนแรง/ไร้ความรุนแรง” จะได้กล่าวถึงต่อไปในบทที่สาม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 6.1. ได้กรอบแนวคิดที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์และอธิบายเรื่องการใช้ความรุนแรงโดยสัมพันธ์กับระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต
- 6.2. เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับพลวัต พัฒนาการ และแนวโน้มในอนาคตของโครงสร้างระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของไทย ในฐานะเป็นเครื่องมือแห่งอำนาจที่สัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงในสังคมไทย

7. โครงร่างเนื้อหาแต่ละบท

วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้แบ่งส่วนเนื้อหาการศึกษาออกเป็น 8 บท บทแรก คือ บทนำบทนี้ ซึ่งว่าด้วยความสำคัญของประเด็นปัญหาที่จะศึกษา วัตถุประสงค์ โจทย์วิจัย ฯลฯ บทที่สอง แบ่งเป็นสองส่วน ในส่วนแรกจะได้ทำการปูพื้นฐานทางทฤษฎีซึ่งเป็นการนำทฤษฎีในสองวงการศึกษามาเชื่อมต่อกัน ได้แก่ ทฤษฎีปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในวงการสันติศึกษา (Peace Studies) กับทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่ (Large Technical System) ในวงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศึกษา (Science and Technology Studies: STS) โดยเชื่อมกันด้วยทฤษฎีอำนาจเชิงโครงสร้าง แล้วสังเคราะห์ออกมาเป็นกรอบแนวคิดที่จะใช้สำหรับการศึกษาวิเคราะห์ในส่วนที่เหลือทั้งหมดของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ในส่วนหลังของบทที่สอง จะเป็นการศึกษาพัฒนาการและเงื่อนไขเชิงโครงสร้างทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ต และประสบการณ์การใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงของต่างประเทศ 2 กรณีที่แตกต่างกันอย่างมากในเชิงเงื่อนไขข้อจำกัดทางเทคโนโลยี คือ กรณีการโค่นล้มสโลโบแดน มิโลเชวิช ประธานาธิบดีแห่งประเทศเซอร์เบียในปี 2544 และกรณีการเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นของชาวจีนทั้งภายในและนอกประเทศจีนในปี 2546

จากประสบการณ์ของทั้งสองกรณีนี้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับไทยแล้ว เงื่อนไขข้อจำกัดเชิงโครงสร้างทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของไทยที่จะนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงสำหรับห้วงเวลาก่อนรัฐประหารนั้น คล้ายไปทางเซอร์เบียมากกว่า ในขณะที่จะคล้ายไปทางประเทศจีนมากขึ้นในช่วงเวลาหลังรัฐประหาร กล่าวคือ ในช่วงก่อนรัฐประหารอันเป็นขอบเขตเวลาการศึกษาของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้นั้น อินเทอร์เน็ตไทยมีเงื่อนไขข้อจำกัดเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีไม่มากนักและสามารถนำอินเทอร์เน็ตมาใช้เคลื่อนไหวทางการเมืองได้ค่อนข้างเสรีมากกว่า นี่จึงเป็นเหตุให้วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้มีเรื่องราวเกี่ยวกับ*มติเชิงเนื้อหา/ประเด็น*ของแต่ละฝ่ายที่เกิดขึ้นในช่วงการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงค่อนข้างมาก (ดังปรากฏเป็นเนื้อหาอยู่ในบทที่ 6-7) เพราะกลุ่มที่เคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงนั้น ไม่จำเป็นต้องต่อสู้กับเงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตทั้งใน*มติเชิงโครงสร้างทางเทคโนโลยี มติเชิงเทคนิค และมติเชิงสถาบัน*มากนัก ซึ่งแตกต่างกับช่วงหลังรัฐประหาร ที่การต่อสู้กับอำนาจที่แผ่ขึ้นปกคลุมโครงสร้างอินเทอร์เน็ตเป็นไปอย่างค่อนข้างชัดเจน แม้ว่าจะไม่ได้มีมากเท่ากับอำนาจการปิดกั้นเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตจีนก็ตาม

ใน**บทที่ 3** จะได้ชี้แจงถึงรายละเอียดของวิธีการทำวิจัยในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ว่าใช้ข้อมูลอะไรและประเภทใดบ้าง ข้อมูลแต่ละชนิดสัมพันธ์กันอย่างไร คัดเลือกข้อมูลอย่างไร เข้าถึงข้อมูลต่างๆได้อย่างไร ทั้งนี้วิธีการวิจัยจะแบ่งเป็น 2 ส่วนหลักๆ คือ เนื้อหาในระดับโครงสร้างอินเทอร์เน็ต (ซึ่งเป็นเนื้อหาในบทที่ 4) กับวิธีการศึกษาเนื้อหาในระดับปฏิบัติการของอินเทอร์เน็ต (ซึ่งเป็นเนื้อหาในบทที่ 6-7)

สำหรับเนื้อหารายละเอียดในระดับโครงสร้างนั้น จะได้อภิปรายใน**บทที่ 4** ว่าด้วยพัฒนาการของการแข่งขันช่วงชิงอำนาจเหนือโครงสร้างของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไทย โดยจะแสดงให้เห็นว่าอินเทอร์เน็ตไทยแผ่ฝั่งไปด้วยอำนาจเชิงโครงสร้าง ที่จะมีผลทั้งในเชิงบวกและเชิงลบต่อการใช้อำนาจในปฏิบัติการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงอย่างไรบ้าง อีกสามบทถัดมาเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวขั้วใล้รัฐบาลทักษิณในช่วงปี 2548-2549 จบลงที่เหตุการณ์รัฐประหาร **บทที่ 5** เป็นการปูพื้นฐานบริบททางการเมืองทั้งหมดในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อให้เห็นภาพรวมของเหตุการณ์ จากนั้นในบทที่ 6 และ 7 จะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในช่วงเวลาการขั้วใล้รัฐบาลทักษิณ โดยที่วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ใช้เหตุการณ์การใช้มาตรา 7 เพื่อขอนายกรัฐมนตรีพระราชทานเป็นเส้นแบ่งระหว่างบท เพราะช่วงเวลาก่อนการใช้มาตรา 7 ซึ่งเป็นเนื้อหาอยู่ใน**บทที่ 6** นั้น ฝ่ายขั้วใล้รัฐบาลนั้นค่อนข้างเป็นไปอย่างคึกคักและเข้มแข็ง ในขณะที่ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลก็ค่อยๆ ก่อตัวขึ้นอย่างสืบเนื่องเช่นกัน แม้ว่าจะไม่คึกคักเท่ากับฝ่ายขั้วใล้ก็ตาม แต่เหตุการณ์การใช้มาตรา 7 เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ฝ่ายขั้วใล้รัฐบาลแตกตัวออกมาเป็น 2 กลุ่ม กลายเป็นกลุ่มสนับสนุนให้ใช้มาตรา 7 ในการขั้วใล้รัฐบาล กับกลุ่มไม่เอามาตรา 7 เพราะเห็นว่าเป็นการล้มล้างระบอบประชาธิปไตย ไม่ใช่เพียงการล้มล้างรัฐบาลดังที่เป็นเป้าหมายในช่วงก่อนหน้านั้นแล้ว

บทที่ 7 จะกล่าวถึงสถานการณ์การปะทะกันของพลังอำนาจทางการเมืองที่แวดล้อมเหตุการณ์การขับไล่รัฐบาลทักษิณในช่วงการประกาศใช้มาตรา 7 เป็นต้นไป ซึ่งมีลักษณะคล้ายนิยายการเมืองคลาสสิกของจีนเรื่อง “สามก๊ก” โดยมีกลุ่มไม่เอามาตรา 7 เป็นปัจจัยสำคัญ เพราะดำเนินแนวทางที่ไม่ถึงการขับไล่รัฐบาลทักษิณโดยไม่สนใจว่าจะใช้วิธีการใด ๆ ก็ได้ขอให้ขับไล่สำเร็จ ขณะเดียวกัน ก็ไม่ได้เห็นด้วยกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณไปเสียทุกประเด็นเช่นกัน เพราะยังมีข้อกังขาใหญ่ต่อรัฐบาลทักษิณในเรื่องการคอร์รัปชัน รวบอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลางและทำลายระบอบการตรวจสอบถ่วงดุล โดยเฉพาะเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีสามจังหวัดภาคใต้และนโยบายทำสงครามกับยาเสพติด บทสุดท้าย คือ บทที่ 8 จะเป็นการสรุปผลการศึกษาทั้งหมด โดยจะอภิปรายเกี่ยวกับทฤษฎีพื้นฐานด้านสันติวิธีอีกครั้งหนึ่ง ลักษณะการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต โดยพิจารณาผ่าน 3 เรื่องหลักกลับไปกับงานไตรภาคของ Gene Sharp (1973) คือ ลักษณะของอำนาจในยุคที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงใช้อินเทอร์เน็ต วิธีการของปฏิบัติไร้ความรุนแรงใช้อินเทอร์เน็ต และพลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติไร้ความรุนแรง รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับหัวข้อการวิจัยที่น่าสนใจในอนาคตต่อไป ☺

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและกรณีศึกษาต่างประเทศ

ในบทที่สองนี้ แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วนหลักๆ ส่วนแรกเป็นกรอบแนวคิดที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีกับสันติวิธีที่วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะนำมาใช้วิเคราะห์ ซึ่งวางอยู่บนฐานทฤษฎี 3 ทฤษฎี ได้แก่ หนึ่ง ทฤษฎีอำนาจว่าด้วยความยินยอม (consent theory of power) ซึ่งมีพื้นฐานสำคัญเริ่มจากงานของ Sharp (1973) และงานที่พัฒนาเพิ่มเติมเพื่อประกอบกรอวิเคราะห์ให้เหมาะสมกับหัวข้อของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ คือ แนวคิดการสื่อสารกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง *ทฤษฎีที่สอง* อาจเรียกโดยล้อทฤษฎีแรกได้ว่า ทฤษฎีอำนาจเชิงโครงสร้าง (structural theory of power) ซึ่งใช้เสริมจุดอ่อนในทฤษฎีการยินยอมของ Sharp และเชื่อมต่อไปยัง *ทฤษฎีที่สาม* คือ ทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่ (Large Technical System: LTS) ซึ่งใช้สำหรับการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างเทคโนโลยีในฐานะเป็นมิติหนึ่งของอำนาจเชิงโครงสร้าง

ส่วนที่สอง เป็นกรณีศึกษาการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตของต่างประเทศ โดยในที่นี้ จะนำกรณีประเทศเซอร์เบียมาเปรียบเทียบกับกรณีประเทศจีน กรณีเซอร์เบียนั้น อินเทอร์เน็ตมีส่วนในการช่วยโค่นล้มอำนาจของสโลโบแดน มิโลเชวิช ลงได้สำเร็จในปี 2543 เนื่องจากเงื่อนไขอุปสรรคเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตเซอร์เบียยังมีอยู่น้อย ในขณะที่ในกรณีประเทศจีนนั้น รัฐบาลได้ออกแบบโครงสร้างทางเทคโนโลยีทั้งเชิงกายภาพ เชิงสถาบัน เชิงกฎหมาย อย่างสลับซับซ้อน เพื่อควบคุมเซ็นเซอร์การใช้อินเทอร์เน็ตของประชาชนจีนที่อาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์ ทั้งยังได้รับความร่วมมืออย่างดีจากบรรดาบรรษัทคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตระดับโลกอีกด้วย แต่แม้กระนั้น การนำอินเทอร์เน็ตไปใช้เคลื่อนไหวเรียกร้องต่อต้านญี่ปุ่นก็ยังคงประสบความสำเร็จพอสมควร

1. แนวคิดและทฤษฎี

1.1. ทฤษฎีอำนาจว่าด้วยความยินยอม

Sharp (1973) ได้สังเคราะห์และเสนอทฤษฎีอำนาจและปฏิบัติการไร้ความรุนแรงไว้ อย่างสลับซับซ้อนและใช้อธิบายกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงได้อย่างมีพลัง สารสำคัญของความคิดของ Sharp (1973) พอจะสรุปได้เป็น 4 เรื่องใหญ่ๆด้วยกัน *ประการแรก* ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติพื้นฐานของอำนาจว่าเป็นเรื่องความยินยอม (consent) *ประการที่สอง* วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ซึ่งถูกรวบรวมไว้ถึง 198 วิธี *ประการที่สาม* พลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง และ *ประการสุดท้าย* แนวทางที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

1.1.1. ธรรมชาติพื้นฐานของอำนาจ

โดยพื้นฐานแล้ว ธรรมชาติของอำนาจสามารถเข้าใจได้ 2 แนวทาง หนึ่ง คือ เชื่อว่าประชาชนขึ้นอยู่กับความตั้งใจดี การตัดสินใจและการสนับสนุนของรัฐบาลของตน หรือระบบการจัดลำดับชั้นอื่นๆของตน *แนวทางที่สอง* ซึ่งตรงข้ามกัน คือ เห็นว่ารัฐบาลหรือระบบนั้นขึ้นอยู่กับเจตนาดี การตกลงใจและแรงสนับสนุนของมวลประชาชน แนวทางแบบแรกเป็นความเข้าใจธรรมชาติของอำนาจตามแบบของวิชารัฐศาสตร์กระแสหลักแต่ดั้งเดิมมา ส่วนปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (nonviolent action) ตามทฤษฎีของ Gene Sharp นั้น อยู่บนสมมติฐานความเข้าใจเรื่องอำนาจตามแบบที่สอง โดยมองว่ารัฐบาลขึ้นอยู่กับประชาชน อำนาจไม่ได้เป็นหนึ่งเดียว เทียบเท่ามันคงและสถิตยอยู่กับรัฐบาลหรือจุดยอดสูงสุดแห่งการสั่งการ แต่เป็นพหุภาวะ โดยเฉพาะอำนาจทางการเมืองนั้นมีความเปราะบาง เพราะขึ้นอยู่กับกำกับการเสริมกำลังอำนาจจากกลุ่มต่างๆ ดังนั้น ประชาชนจึงสามารถควบคุมอำนาจทางการเมืองได้จากแหล่งกำเนิดของมันนั่นเอง

ข้อสำคัญของการเข้าใจถึงอำนาจของผู้ปกครองนี้ คือ ที่มาแห่งอำนาจเหล่านี้ มิใช่มีอยู่แล้วที่ตัวผู้ปกครอง หากแต่ขึ้นอยู่กับกำกับการยินยอมเชื่อฟัง (consent) และให้ความร่วมมือ (cooperation) ของผู้ใต้ปกครองอย่างลึกซึ้ง เช่น แม้ผู้ปกครองจะมีอำนาจหน้าที่ในการสั่งประชาชนให้ทำตาม แต่อำนาจหน้าที่เหล่านี้ล้วนขึ้นอยู่กับกำกับการยอมรับสิทธิในการสั่งการนั่นเอง หากผู้ใต้ปกครองไม่มีเจตจำนงที่จะยอมรับสิทธิดังกล่าว หรือเจตจำนงดังกล่าวได้แปรเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่นแล้ว อำนาจหน้าที่ของผู้ปกครองก็ไม่สามารถใช้สั่งการได้อีกต่อไป นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาโดยทั่วไปถึงระบบสังคมการเมือง ซึ่งเป็นระบบที่มีการจัดตั้งอยู่แล้วนั้น จะพบว่าพลเมืองมีส่วนสำคัญยิ่งในการเกื้อหนุนให้ระบบนั้นๆดำรงอยู่และทำงานได้เป็น “ปกติ” ยิ่งผู้ปกครองต้องการอำนาจในการควบคุมที่ละเอียดกว้างไกลและลึกซึ้งเพียงใด ยิ่งต้องอาศัยความช่วยเหลือจากประชาชนในภาคส่วนต่างๆอันเป็นที่มาทางอำนาจของผู้ปกครองมากขึ้นเพียงนั้น อาจมีการลงทัณฑ์กันบ้างเพื่อประกันว่าความช่วยเหลือและสนับสนุนของผู้ใต้ปกครองจะมีอยู่ต่อไปในระดับที่น่าพึงพอใจ แต่การลงทัณฑ์ดังกล่าวนี้ อาจทำได้เพียงการได้รับความยินยอมทำตามแบบ *เสียมิได้* หรือแบบ *ผิวเผิน* ซึ่งหลายครั้งไม่เพียงพอต่อการทำงานทางอำนาจของผู้ปกครอง

ความสัมพันธ์ระหว่างการลงทัณฑ์กับกำกับการยินยอมเชื่อฟังนี้มีความสำคัญยิ่งต่อพลวัตความเป็นไปของอำนาจทางการเมือง หลายครั้งคนกลุ่มหนึ่งปฏิเสธอำนาจหน้าที่ของผู้ปกครอง แต่คนอีกส่วนหนึ่งยังคงภักดีและตั้งใจจะช่วยรักษาระบอบไว้อยู่ เช่น ทหารหรือตำรวจ เป็นต้น ทำให้อาจมีการใช้กำลังต่อคนกลุ่มแรกได้ เพื่อทำให้กลับมาเชื่อฟังและร่วมมือกับผู้ปกครองดั้งเดิม แบบแผนการยินยอมของประชาชนนั้น มีระดับความเข้มข้นที่แตกต่างกันไปในแต่ละสภาวะการณ์ ตั้งแต่ การยินยอมเชื่อฟังโดยไม่ต้องขู่เข็ญ การยินยอมทำตามแบบ *เสียมิได้* หรือแบบ *ผิวเผิน* ไปจนถึงการต่อต้านอย่างต่อเนืองถึงแม้จะมีการลงโทษ นอกจากนี้ อำนาจของผู้ปกครองยังขึ้นอยู่กับความสามารถ (ability) ในการลงทัณฑ์อีกด้วย กล่าวคือ หนึ่ง

ประชาชนจะอยากมาเป็นตำรวจหรือทหารหรือไม่ สอง ถ้ายอม ความสามารถในการลงทัณฑ์ก็ยังคงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพ (efficiency) ของคนกลุ่มนี้ว่าจะมีเพียงพอที่จะปฏิบัติตามคำสั่งหรือไม่ และ สาม ในระดับกว้างไกลขึ้น วัตถุประสงค์ (เช่น กระบวนการผลิต/ซื้อขาย ปืน ระเบิด เครื่องบิน รถถัง เป็นต้น) และทรัพยากรต่าง ๆ (เช่น เงินฝากในธนาคารของรัฐหรือภาษี เป็นต้น) สำหรับการลงทัณฑ์ ซึ่งเป็นผลผลิตของสังคม ก็ยังคงขึ้นอยู่กับทำให้ความร่วมมือทางสังคมทั้งสิ้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ความสามารถ (capacity) ในการใช้ทัณฑ์อำนาจนั้น ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชน ส่วนประสิทธิผล (effectiveness) ของการใช้ทัณฑ์อำนาจนั้น ขึ้นอยู่กับปฏิกิริยาของผู้ที่ต้องเผชิญกับการใช้อำนาจดังกล่าว

สาเหตุที่ทำให้คนทั่วไปยินยอมเชื่อฟังผู้ปกครองนั้น Sharp อธิบายว่ามีอย่างน้อย 7 ประการ ได้แก่ (1) *นิสัย* กล่าวคือ เชื่อฟังจนกลายเป็นนิสัยไป (2) *ความกลัว* การลงโทษทัณฑ์ทั้งทางกฎหมายและปฏิบัติการของรัฐ (3) *พันธะทางใจ* ซึ่งเกิดขึ้นเพราะความเชื่อต่าง ๆ เช่น เชื่อว่าการเชื่อฟังผู้มีอำนาจจะนำมาซึ่งความดีงามโดยรวมของสังคม, เชื่อว่าผู้ปกครองที่มีอำนาจนั้นเหนือมนุษย์สามัญทั่วไป เป็นต้น หรือเชื่อฟังเพราะความชอบธรรมของคำสั่งทั้งที่เป็นความชอบธรรมตามกฎหมายหรือตามประเพณี หรือบารมีของผู้ออกคำสั่ง เป็นต้น (4) *ผลประโยชน์ส่วนตัว* ทั้งในรูปชื่อเสียง ตำแหน่งหน้าที่ เงินทอง เป็นต้น ทั้งในทางตรงและทางอ้อม (5) *ความรู้สึกผูกพัน* กับผู้ปกครองในทางจิตวิทยาและในเชิงอารมณ์ (6) *ความไม่ใส่ใจ* ใยดีของประชาชน โดยมีได้ตั้งคำถามกับคำสั่งนั้น (7) *การขาดความมั่นใจ* ในตนเอง ของประชาชน อาจเป็นความรู้สึกเหนื่อยหน่าย ลง ไม่แยแส หรือเฉื่อยชา จนไม่อาจประเมินได้ว่าควรจะยินยอมเชื่อฟังหรือต่อต้านเมื่อใด ลักษณะอาการเหล่านี้มิได้เกิดขึ้นมาลอยๆ แต่เป็นผลส่วนหนึ่งมาจากระบบสังคมในการลดทอนความมั่นใจของประชาชน เช่น ระบบการศึกษา เป็นต้น

ความเข้าใจเรื่องธรรมชาติและพลวัตของอำนาจที่ขึ้นอยู่กับการยินยอมดังกล่าวนี้ นำมาสู่ข้อสรุปเบื้องต้นที่สำคัญของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง 2 ประการ คือ (1) *การยินยอมเชื่อฟังนั้นโดยพื้นฐานแล้วเป็นเรื่องสมัครใจ* กล่าวคือ ต้องอาศัยเจตจำนง (willing) ของผู้อยู่ใต้ปกครองมาเป็นปัจจัยสนับสนุน กล่าวคือผู้อยู่ใต้ปกครองสามารถ “เลือก” ที่จะต่อต้านหรือจะเชื่อฟังคำสั่งได้ (2) *การยินยอมเชื่อฟังนั้นเป็นสิ่งที่เพิกถอนได้* กล่าวถึงที่สุดแล้ว ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นวางอยู่บนฐานทฤษฎีอำนาจที่ว่าอำนาจ (power) ดำรงอยู่ได้ก็ด้วยการยินยอมเชื่อฟัง (obedience) นั่นเอง ผู้อยู่ใต้ปกครองสามารถควบคุมผู้ปกครองได้โดยการหยุดการเชื่อฟังยินยอมของตน

1.1.2. วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

ด้วยความเข้าใจถึงธรรมชาติพื้นฐานของอำนาจดังกล่าว ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจึงเป็นวิธีการควบคุมอำนาจของผู้ปกครองผ่านตัวแปรสำคัญที่สุด คือ การจัดการกับความ

ยินยอมเชื่อฟังของผู้ใต้ปกครองนั่นเอง กล่าวในเชิงปฏิบัติการแล้ว มักมีผู้กล่าวว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงไม่ต่างจากการสงครามโดยใช้กำลังทหาร เพราะนอกจากเป็นวิธีต่อสู้แล้ว ยังต้องมีการจัดกำลัง การวางแผนและกลวิธีเรียกร้องให้ “ทหาร” หรือ “ตัวผู้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” ต้องกล้าหาญ มีวินัย เสียสละอีกด้วย Sharp (1973) ได้จำแนกแยกแยะตัวอย่างวิธีการ (method) ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงออกมาได้ถึง 198 วิธี โดยจัดหมวดหมู่ได้เป็น 3 กลุ่มหลักๆ ดังนี้

1) การประท้วงหรือชักจูงโดยไม่ใช้ความรุนแรง (protest and persuasion) เป็นวิธีการเชิงลักษณะที่มุ่งชักจูงฝ่ายตรงข้ามหรือคนอื่นๆ ให้มาเห็นด้วยกับฝ่ายตน หรืออาจเพื่อแสดงให้เห็นถึงความไม่เห็นชอบหรือไม่พอใจของกลุ่ม ตัวอย่างเช่น จดหมายเปิดผนึก อย่างจดหมายที่รู้จักกันดีที่ชื่อ “จดหมายจาก ‘นายเข้ม เย็นยิ่ง’ ถึงผู้ใหญ่บ้าน ‘ไทยเจริญ’ ชื่อนาย ‘ทำนุ เกียรติก้อง’” เป็นต้น วิธีการนี้ยังรวมถึงการใช้คำขวัญ โปสเตอร์ จุลสาร เทปเสียง วิทยู โทรทัศน์ ธง ภาพวาดประท้วง การร้องเพลงคัดค้าน การให้รางวัลล้อเลียนเสียสดีด้วยเช่นกัน

2) การไม่ให้ความร่วมมือ (noncooperation) แบ่งออกเป็นอีก 3 ประเภท ได้แก่

(1) การไม่ให้ความร่วมมือทางสังคม (social noncooperation) เช่น ไม่ให้ความร่วมมือกับกิจกรรมประเพณีหรือสถาบันสังคมอย่างการประกาศหยุดเรียนของนักศึกษา สมัยเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เป็นต้น

(2) การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (economic noncooperation) การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจยังแบ่งได้เป็นอีก 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ การคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ (economic boycott) และการนัดหยุดงาน (strike) ตัวอย่างการคว่ำบาตรเช่น การประท้วงไม่ซื้อสินค้าญี่ปุ่นเมื่อคราวरणรงค์ต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2546 เป็นต้น การคว่ำบาตรนี้มีทั้งที่เป็นการกระทำต่อฝ่ายตรงข้ามโดยตรงดังกรณีสินค้าญี่ปุ่นนี้ หรือคว่ำบาตรต่อฝ่ายที่สาม เช่น ขณะที่โลกคว่ำบาตรสหภาพแอฟริกาใต้เพราะเรื่องเหยียดผิว อเมริกาไม่ได้จริงจังอะไรด้วย ประเทศต่างๆ จึงหันมาคว่ำบาตรอเมริกาเพื่อให้เกิดกดดันการอุปถัมภ์สหภาพแอฟริกาใต้ด้วย เป็นต้น ส่วนการนัดหยุดงานนี้ต้องมีจำนวนผู้เข้าร่วมมากพอที่จะก่อความเสียหายอย่างมากหรือทำให้การปฏิบัติงานในหน่วยเศรษฐกิจนั้นๆ ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้

(3) การไม่ให้ความร่วมมือทางการเมือง (political noncooperation) กล่าวคือ ปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรูปแบบที่เคยเป็นมา เช่น ฝ่ายค้านปฏิเสธการส่งตัวแทนเข้าสมัครรับเลือกตั้ง ดังกรณีการเลือกตั้งเมื่อเดือนเมษายน 2549 หรือการชักชวนให้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง โดยไม่เลือกใครเลย ดังกรณีการरणรงค์ vote no vote ที่เป็นมาในระยะหลังๆ เป็นต้น

3) การแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรง (nonviolent intervention) ยีน ชาร์ปได้รวบรวมรูปแบบต่างๆ ของวิธีการนี้ไว้ได้มากถึง 41 วิธี วิธีการนี้เป็นการเข้าแทรกแซงในสถานการณ์ตรงๆเลย เป็นการท้าทายโดยตรงและฉับพลันกว่าสองวิธีการแรกมากนัก ทั้งแบบ

แผนพฤติกรรม นโยบาย ความสัมพันธ์ หรือสถาบันเดิมๆที่มีอยู่ อาจถูกทำลายหรือสร้างขึ้นใหม่ ให้เป็นที่พอใจของมหาชนก็ได้ การแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรงนี้อาจเป็นได้ทั้งทางจิตวิทยา หรือทางศีลธรรม (*psychologically/morally nonviolent intervention*) เช่น ม.ร.ว.คึกฤทธิ์เคยอดอาหารประท้วงการเสนอข่าวที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับตนเอง การแทรกแซงทางกายภาพโดยไร้ความรุนแรง (*physically nonviolent intervention*) เช่น การชุมนุมถือป้ายประท้วงหน้าร้านที่มีนโยบายเหยียดผิว การแทรกแซงทางสังคมโดยไร้ความรุนแรง (*socially nonviolent intervention*) เช่น การแสดงหนังสือล่อการเมืองเผด็จการในสมัยหนึ่งของภาคใต้ การแทรกแซงทางเศรษฐกิจโดยไร้ความรุนแรง (*economically nonviolent intervention*) เช่น การทุบสินค้าในตลาด และสุดท้ายการแทรกแซงทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง (*politically nonviolent intervention*) ได้แก่ การสร้างภาระหนักให้กับระบบบริหาร เช่น ประชาชนจงใจเรียกใช้บริการอย่างล้นหลาม ยื่นคำร้องอย่างท่วมท้น จนมีผลถ่วงให้ระบบงานไม่สามารถดำเนินไปตามปกติได้

1.1.3. พลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

นอกจากวิธีการอันหลากหลายของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงดังกล่าวแล้ว ประเด็นสำคัญอีกประการในงานของ Sharp (1973) นั้น น่าจะอยู่ที่ในสถานการณ์จริงของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จะต้องเผชิญกับอะไรบ้าง และต้องเตรียมตัวเตรียมใจรับมืออย่างไร เพื่อนำไปสู่การประสบความสำเร็จ ความสำคัญของงานของ Sharp (1973) นั้น น่าจะอยู่ที่การวาดภาพให้เห็นถึงพลวัตและวิถีทางที่จะเป็นไปของกระบวนการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้อย่างละเอียดลออ โดยมีได้ยึดโยงอยู่กับพลังทางศีลธรรม อภิปรัชญาหรือหลักการทางศาสนาแต่อย่างใด แต่แสดงให้เห็นถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงในการต่อสู้ทางการเมืองและผลในเชิงจิตวิทยา ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นเป็นการท้าทายต่ออำนาจของผู้ปกครองที่ดำรงอยู่ ความเข้มแข็งของการท้าทายนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น คุณภาพของปฏิบัติการ จำนวนผู้เข้าร่วม แนวทางแสดงการเพิกถอน และความสามารถของผู้ร่วมปฏิบัติการในการยืนหยัดความมุ่งมั่นโดยไร้ความรุนแรง และการปฏิเสธที่จะยอมจำนนในขณะที่เผชิญกับมาตรการของฝ่ายตรงข้าม รวมทั้งสภาวะทางสังคมการเมือง การสนับสนุนหรือคัดค้านของกลุ่มต่างๆที่มีต่อระบอบ ตลอดจนโอกาสที่การไม่ให้ความร่วมมือและการขัดขืนจะแพร่ขยายออกไป สุดท้ายคือระดับการครอบครองและจำกัดตัดรอนหรือเพิกถอนแหล่งที่มาทางอำนาจทั้งที่เป็นวัตถุ มนุษย์ และศีลธรรม

ประเด็นสำคัญที่สุดประการหนึ่งในพลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงดูน่าจะเป็นเรื่องการเผชิญกับมาตรการตอบโต้จากฝ่ายตรงข้าม ทั้งมาตรการเชิงจิตวิทยา การปล่อยข่าวลือผิดๆ การพยายามแบ่งแยกขบวนการ การทำลายความชอบธรรมและการให้การสนับสนุนขบวนการ รวมทั้งการพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองของฝ่ายตรงข้าม มาตรการตอบโต้ที่สำคัญ คือ การลงทัณฑ์โดยใช้กำลังตำรวจหรือทหารติดอาวุธอีกด้วย

นอกจากนี้ ยังอาจมีมาตรการเปิดเผยอีกหลายประการ เช่น การควบคุมข่าวสาร การริบทรัพย์ การตัดการสื่อสาร การกีดกันทางเศรษฐกิจ การจับกุมคุมขัง การเกณฑ์ทหาร ค่ายกักกัน การใช้กลุ่มย่อยก่อน (หรือ “มือที่สาม” แบบจัดตั้ง) การข่มขู่ว่าจะลงโทษ การตี การยิง การทรมาณ กฏอัยการศึก การประหารชีวิต ฯลฯ

Sharp ตระหนักถึงมาตรการตอบโต้ลักษณะต่างๆ เหล่านี้ที่ฝ่ายผู้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะต้องเผชิญอย่างแน่นอน ดังนั้น จึงต้องเตรียมรับมือไว้ ข้อคิดสำคัญ คือ ไม่จำเป็นที่การปราบปรามจะก่อให้เกิดความยินยอมขึ้นเสมอไป เพราะการลงทัณฑ์จะได้ผลจริงก็เฉพาะเมื่อมันมีอิทธิพลต่อความคิดของประชาชน โดยสร้างความกลัวและความสมัครใจที่จะยินยอมเท่านั้น ดังนั้น ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่การยับยั้งรักษาวินัยไร้ความรุนแรง (nonviolent discipline) ของฝ่ายปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเอาไว้ให้จงได้แม้จะอยู่ในสถานการณ์ล่อแหลม ทั้งนี้อาจเสริมด้วยองค์ประกอบอื่นๆ อีก ได้แก่ การวางแผน ความภักดีอย่างสุดจิตสุดใจ และการมีเป้าหมายที่ชัดเจน การยับยั้งคัดค้านและรักษาวินัยไร้ความรุนแรงต่อมาตรการดังกล่าว จะเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดสำคัญยิ่งอีกประการของ Sharp นั่นคือ “ยิวยิตสูทางการเมือง” (political ju-jitsu) กล่าวคือ วิธีการปราบปรามนั้น ส่วนใหญ่ถูกคิดค้นขึ้นสำหรับใช้จัดการกับการต่อต้านหรือการจลาจลด้วยความรุนแรง แต่กรณีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น หากฝ่ายผู้ปฏิบัติสามารถยึดหยัด ปราศจากความกลัวและปฏิเสธการยอมจำนน ในขณะที่ถูกปราบปรามด้วยความรุนแรงแล้ว ย่อมทำให้เกิดผลอย่างน้อย 4-5 ประการ ได้แก่ 1) ความชอบธรรมของฝ่ายตรงข้ามในสายตาของสาธารณชนจะลดลงอย่างรวดเร็ว 2) ในขณะที่ฝ่ายปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะมีความชอบธรรมสูงขึ้น 3) สาธารณชนจะเริ่มเข้าร่วมในการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมากยิ่งขึ้น 4) ฝ่ายตรงข้ามเริ่มเห็นว่าการปราบปรามนั้นใช้ไม่ได้ผล ทั้งยังกลายเป็นสร้างความเข้มแข็งให้แก่ฝ่ายปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอีกด้วย ส่งผลให้เกิดความกังวลใจไม่รู้จะจัดการกับฝ่ายปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอย่างไรดี และ 5) อาจเกิดความแตกแยกขัดแย้งกันเองภายในกลุ่มของฝ่ายปราบปราม จนทำให้อำนาจภายในกลุ่มอ่อนแอลง ตำรวจอาจเลิกล้มความพยายามเจ้าหน้าที่ต่างๆ อาจจะลาออก อาจมีกบฏขึ้นในหมู่ทหาร

กระบวนการเหล่านี้ คือ “ยิวยิตสูทางการเมือง” ซึ่งในที่สุดแล้ว พลังจากการใช้กำลังความรุนแรงเข้าปราบปรามของฝ่ายตรงข้ามนั้น ก็จะหวนคืนกลับมาทำร้ายทำลายฝ่ายผู้ใช้ จนอำนาจอ่อนแอลง และบางครั้งอาจถึงขั้นพ่ายแพ้หรือล่มสลายลงได้ นั่นเอง แต่ Sharp ก็เตือนเอาไว้ว่าสถานการณ์ระดับนี้จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ นอกจากเมื่อจุดมุ่งหมายของฝ่ายปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้รับแรงสนับสนุนอย่างท่วมท้นจากประชาชน และประชาชนเต็มใจที่จะสละค่าแรงเพื่อแลกกับการเปลี่ยนแปลง

ในขณะเดียวกัน ในห้วงเวลาที่เผชิญกับการปราบปรามและความเจ็บปวดที่ได้รับจากการปราบปรามนั้น กลุ่มไร้ความรุนแรงจำเป็นต้องเสริมขวัญกำลังใจของกลุ่มให้เข้มแข็ง สร้างความรู้สึกเป็นเอกภาพและความตั้งใจแน่วแน่ที่จะต่อสู้อย่างไม่ท้อถอยแม้ในสถานการณ์ยากลำบาก การที่กลุ่มไร้ความรุนแรงจะสามารถยึดรักษาวินัยไร้ความรุนแรง

และไม่หันมาตอบโต้ด้วยความความรุนแรงได้นั้น การฝึกอบรมเตรียมการมาก่อนจะช่วยผ่อนคลายปัญหาได้ระดับหนึ่ง แต่ Sharp เห็นว่าที่สำคัญที่สุดน่าจะเป็นการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงจากการประสบแก่ตนเองว่าการรักษาวินัยที่จะไม่ใช้ความรุนแรงนั้น ทำให้พวกเขามีความสามารถสูงสุดที่จะควบคุมฝ่ายตรงข้ามไว้ได้ ทั้งยังก่อให้เกิดพลังสูงสุดในการบรรลุเป้าหมาย และที่สำคัญคือได้รับความปลอดภัยสูงสุดด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม มาตรการตอบโต้สำคัญอีก 2 ประการที่กลุ่มไร้ความรุนแรงควรพิจารณาไว้ ณ ที่นี้ คือ 1) การจับกุมผู้นำเพื่อให้ขบวนการสลายตัวไป แต่ Sharp เห็นว่าตามที่ปรากฏในประวัติศาสตร์ มาตรการข้อนี้ บางครั้งอาจยิ่งทำให้ขบวนการพัฒนา จนสามารถดำเนินการต่อไปได้โดยไม่มีผู้นำที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้คน 2) การมุ่งแยกสลายวินัยไร้ความรุนแรงโดยใช้สายลับหรือกลุ่มก่อวินาศกรรมต่าง ๆ ข้อนี้นับว่าสำคัญ ที่นักปฏิบัติการจะต้องสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มประชาชนกลุ่มสำคัญๆไว้ให้ดี ตลอดจนสามารถรักษาความเป็นเอกภาพและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันไว้ให้มั่น

ดังนั้น ในสถานการณ์เหล่านี้ จึงสำคัญอย่างยิ่งที่นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะต้องรู้ล่วงหน้าและเตรียมตัวเตรียมใจ ไม่ตื่นตระหนก หรือแสดงให้เห็นถึงความกลัวหรือความไร้สมรรถภาพของฝ่ายตน และหากฝ่ายไร้ความรุนแรงยกเลิกการรักษาวินัยไร้ความรุนแรง แล้วหันไปใช้ความรุนแรงตอบโต้ นั่น ก็เท่ากับ “เข้าทาง” หรือ “ติดกับ” ฝ่ายตรงข้าม ซึ่งจะยิ่งนำผลร้ายมาสู่กลุ่มไร้ความรุนแรงมากขึ้น Sharp ย้ำถึงประเด็นสำคัญที่ค่อนข้างอ่อนไหวต่อความรู้สึกของกลุ่มไร้ความรุนแรงไว้ ณ ที่นี้ว่า “นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจึงต้องพร้อมที่จะจ่ายในราคาที่สูงมากทีเดียว เช่นเดียวกับทหารในสมรภูมิมสงคราม เพราะว่าในแง่ของผลวัดของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น หลายครั้งต้องจ่ายในราคาแพง ถ้าต้องการให้การเปลี่ยนแปลงขึ้นพื้นฐานเกิดขึ้น” (ยีน ชาร์ป, 2529: 203) แต่ Sharp ก็เตือนสติกลุ่มไร้ความรุนแรงไว้ด้วยเช่นกัน 2 ประการว่า *ประการแรก* ไม่ควรเรียกร้องให้ผู้เข้าร่วม เผชิญกับความเจ็บปวดเกินกว่าที่เขาสามารถรับได้ *ประการที่สอง* ซึ่งสำคัญยิ่ง คือ นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ไม่ควร ยั่วให้เกิดการกระทำอันป่าเถื่อน แต่ควรหาหนทางที่ช่วยลดทอนบรรเทาขอบเขตและความเข้มข้นของการปราบปราม โดยไม่ทำให้การแข็งข้อของกลุ่มตนเองลดลง

1.1.4. แนวทางที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

Gene Sharp (1973) อธิบายว่า กลไกการทำงานที่ทำให้วิธีการทั้ง 3 กลุ่มของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงประสบความสำเร็จนั้น มี 3 แนวทาง ต่อมา ในงานเรื่อง *Civilian-Based Defense* ของเขาเองในปี 1990 เขาเพิ่มกลไกอีกประการหนึ่งเข้าไป รวมทั้งหมดเป็น 4 แนวทางใหญ่ๆ (Sharp: 1990, 60-4) ได้แก่

1) *การเปลี่ยนทัศนคติ (conversion)* ดังกรณีการปฏิวัติฟิลิปปินส์เมื่อปี 1986 ที่ทัศนคติของทหารประจำรถถังถูกทำให้เปลี่ยนไป เมื่อคุณยายบนรถเข็นตรงเข้าขวางอย่าง

อ่อนโยน แล้วบอกให้ฆ่าตนได้เพราะแก่แล้ว แต่ต้องไม่ฆ่าเพื่อนชาวฟิลิปปินส์คนอื่น ซึ่งทำให้ทหารคนนั้นนึกถึงแม่ที่แก่ชราของตน เป็นต้น การเปลี่ยนทัศนคติเกิดจากองค์ประกอบทั้งภายนอกและภายในการควบคุมได้ของฝ่ายปฏิบัติการไร้ความรุนแรง องค์ประกอบภายนอก ได้แก่ (1) ความขัดแย้งเชิงสัมพัทธ์ของผลประโยชน์ระหว่างกลุ่ม (2) ช่องว่างทางสังคมระหว่างกลุ่ม (3) โครงสร้างบุคลิกลักษณะของฝ่ายตรงข้าม (4) ระดับความเชื่อและบรรทัดฐานที่ทั้งสองฝ่ายมีร่วมกัน (5) การคัดค้านโดยฝ่ายที่สาม ส่วนองค์ประกอบภายใน ได้แก่ (1) การละเว้นทั้งความรุนแรงทางกายภาพและความเป็นปฏิบัติกับส่วนตัวกับฝ่ายตรงข้าม (2) การทำให้ฝ่ายตรงข้ามไว้วางใจ โดยเปิดเผยถึงความตั้งใจ (3) ไม่ดูถูกเหยียดหยามฝ่ายตรงข้าม (4) แสดงให้เห็นถึงการยอมเสียสละเพื่อเป้าหมาย (5) ทำงานอย่างสร้างสรรค์ ปรับปรุงตนเอง และจัดกิจกรรมเพื่อมนุษยธรรมที่กว้างขวางยิ่งขึ้น (6) รักษาความสัมพันธ์และการติดต่อส่วนตัวกับฝ่ายตรงข้าม ทั้งในเชิงจดหมายสื่อสารและการถกเถียง (7) แสดงความไว้วางใจฝ่ายตรงข้าม (8) เพิ่มพูนความเห็นอกเห็นใจ ความปรารถนาดี และความอดทนต่อฝ่ายตรงข้ามเป็นการส่วนตัว

2) การโอนอ่อนตาม (*accommodation*) กรณีนี้ฝ่ายตรงข้ามไม่ได้เปลี่ยนทัศนคติของตน เพียงแต่ไม่มีทางเลือกจึงต้องยอมปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ใหม่ที่ถูกทำให้เปลี่ยนแปลงไปโดยกลุ่มไร้ความรุนแรง การโอนอ่อนตามนั้น ยังไม่ถึงขั้นของการบังคับโดยไร้ความรุนแรง เพราะฝ่ายตรงข้ามยังพอจะมีทางเลือกไว้ให้พิจารณาได้บ้าง เช่น เมื่อมีการนัดหยุดงาน เจ้าของธุรกิจไม่สามารถไล่คนงานออกทั้งหมดได้เพราะติดเรื่องกฎหมาย หากปิดโรงงานก็จะก่อภาระทางการเงินให้กับธุรกิจตน จึงต้องใช้อีกทางเลือกหนึ่ง คือ ยอมขึ้นเงินเดือนให้ตามที่คนงานเรียกร้อง เพราะเห็นว่าเป็นผลเสียกับธุรกิจน้อยที่สุด เป็นต้น นอกจากนี้ ปัจจัยการเปลี่ยนทัศนคติอาจมีส่วนเกี่ยวข้องต่อการโอนอ่อนอยู่บ้าง ในแง่ที่บางครั้งฝ่ายตรงข้ามยังไม่ถึงกับเปลี่ยนแปลงทัศนคติทั้งหมด แต่เริ่มรู้สึกว่าการปราบปรามอย่างต่อเนื่องนั้นไม่เหมาะสม เป็นต้น องค์ประกอบที่มีผลต่อการตัดสินใจโอนอ่อนตามของฝ่ายตรงข้าม ได้แก่ (1) ระดับของความขัดแย้งในผลประโยชน์ (2) องค์ประกอบทุกตัวที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติ (3) ระดับความเห็นอกเห็นใจและความสนับสนุนของฝ่ายตรงข้ามต่อกลุ่มไร้ความรุนแรง (4) ระดับความเห็นอกเห็นใจและความสนับสนุนของฝ่ายที่สามต่อกลุ่มไร้ความรุนแรง (5) ระดับของประสิทธิภาพและความไร้ประสิทธิภาพของการปราบปรามและมาตรการต่อต้าน (6) การเกิดขึ้นและขอบเขตของการสูญเสียทางเศรษฐกิจทั้งโดยตรงและโดยอ้อม (7) ความเข้มแข็งโดยประมาณการทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ของกลุ่มไร้ความรุนแรง (8) โอกาสแพ้ชนะโดยประมาณการ รวมทั้งสิ่งที่จะตามมาภายหลัง

3) การบังคับโดยไร้ความรุนแรง (*nonviolent coercion*) กรณีนี้ฝ่ายตรงข้ามก็ไม่ได้ตั้งใจจะเปลี่ยนแปลงอะไร และมักไม่เห็นด้วยกับฝ่ายผู้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แต่ฐานคำจูนอำนาจของตนถูกลดทอนหรือทำลายลงไปจนตนไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้ ดังกรณี ประธานาธิบดีมาร์กอสถูกบีบให้พ่ายแพ้ด้วยการที่ฐานกำลังอำนาจส่วนใหญ่ค่อยๆ ฎีกเสฐที่จะเชื่อฟังมาร์กอส แล้วหันมาร่วมมือกับฝ่ายประชาชน แนวทางนี้อาจเกิดขึ้นได้จาก

สภาวะการณ์ 3 ประเภท (1) การแข็งข้อนั้นขยายวงกว้างขวาง มีผู้เข้าร่วมมากเกินไปจะควบคุมโดยการปราบปรามให้ผู้คนกลับมาสู่ภาวะการยินยอมเชื่อฟังได้ (2) การไม่ให้ความร่วมมืออาจทำให้ระบบสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเป็นอัมพาตจนไม่สามารถดำเนินต่อไปได้นอกจากข้อเรียกร้องของกลุ่มไร้ความรุนแรงได้รับการตอบสนอง (3) ความสามารถของฝ่ายตรงข้ามในการปราบปรามหรือปฏิบัติตามเจตนาของตนอาจถูกบั่นทอนลงหรือสูญสิ้นไป

4) การทำให้แตกสลาย (*disintegration*) เป็นกระบวนการทำงานของพลังการบังคับโดยไร้ความรุนแรงในระดับสูงสุด กลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงกระทำอย่างต่อเนื่องยาวนานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ และอย่างมีทักษะ จนถึงขั้นที่ระบอบหรือกลุ่มของฝ่ายตรงข้ามพังทลายลง แหล่งที่มาทางอำนาจเดิมทั้ง 6 ประการ (อำนาจหน้าที่, ทรัพยากรบุคคล, ทักษะและความรู้, ปัจจัยที่มองไม่เห็น, ทรัพยากรทางวัตถุ, และการให้คุณค่าให้โทษ) ไม่สามารถรวมตัวกันทำงานได้ดังเดิม มีเพียงหนทางเดียวคือยอมรับความพ่ายแพ้

1.1.5. การสื่อสารกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

สืบเนื่องจากวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะทำการวิเคราะห์เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ในที่นี้จึงต้องใช้แนวคิดการสื่อสารกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ซึ่งต่อยอดมาจากงานของ Sharp (1973) เพื่อใช้สำหรับวิเคราะห์อินเทอร์เน็ตในฐานะเครื่องมือการสื่อสารเพื่อปฏิบัติการไร้ความรุนแรงลงในระดับรายละเอียดได้

Martin and Varney (2003) ได้ขยายความแจ่มแจ้งและยกระดับประเด็นเรื่องการสื่อสารขึ้นเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง “ได้ผล” เลยกี่เดียว แม้ว่าสันติวิธีจะแบ่งเป็น 2 แนวทางหลักๆ คือ แนวสันติวิธีบนฐานหลักการ (*principled nonviolence*) และสันติวิธีเชิงปฏิบัตินิยม (*pragmatic nonviolence*) แต่ทั้งสองแนวทางนี้ ล้วนมีมิติเรื่องการสื่อสารเป็นหัวใจสำคัญทั้งคู่ สันติวิธีบนฐานหลักการอย่างสัตยาเคราะห์ของคานธีนั้น Sharp เห็นว่ากระทำการ “ได้ผล” ด้วยกระบวนการเปลี่ยนใจ (*conversion*) ฝ่ายตรงข้าม โดยผู้ปฏิบัติสัตยาเคราะห์แสดงออกถึงความยึดมั่นในการปฏิเสธที่จะใช้ความรุนแรงตอบโต้การถูกทำร้าย ซึ่งจะทำให้ฝ่ายตรงข้าม “ใจละลาย” (*melt the hearts*) (1979, อ้างใน Martin and Varney, 2003) กล่าวอีกนัยหนึ่ง การจะเปลี่ยนใจฝ่ายตรงข้ามได้นั้น จำเป็นต้องมีการสื่อสารกับฝ่ายตรงข้ามนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ในประเด็นนี้ควรกล่าวไว้ด้วยว่า Thomas Weber แย้ง Sharp ว่าไม่จำเป็นที่สันติวิธีโดยหลักการจะ “ได้ผล” โดยการเปลี่ยนใจฝ่ายตรงข้ามเสมอไป เขายกกรณีการรณรงค์ต่อต้านภาษีเกลือเมื่อปี 1930 ของคานธี ว่าการที่นักสัตยาเคราะห์ทั้งหลายยืนหยัดรับการถูกทำร้ายอย่างทารุณของตำรวจโดยไม่แม้แต่จะปกป้องนั้น ไม่ได้ทำให้ตำรวจเปลี่ยนวิธีการแต่อย่างใด แต่กรณีนี้ การ “ได้ผล” ของสันติวิธีเกิดขึ้นเพราะ Webb Miller นักหนังสือพิมพ์ชาวอังกฤษเขียนรายงานข่าวออกไปให้ผู้คนทั่วโลกโดยเฉพาะในสหรัฐและอังกฤษ ได้รับรู้ถึงเหตุการณ์อันโหดร้ายนี้ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในกรณีนี้ “ได้ผล” เพราะ

ผลกระทบจากทัศนะของฝ่ายที่สามที่ย้อนกลับมากดดันผู้ใช้ความรุนแรงต่างหาก ไม่ได้เพราะผู้ใช้ความรุนแรงเกิดเปลี่ยนทัศนะแต่อย่างใด (Weber, 1993; อ้างใน Martin and Varney, 2003) อย่างไรก็ตาม แม้ในการวิเคราะห์แบบของ Weber นี้ สันติวิธีบนฐานหลักการก็ยังคงเป็นเรื่องการสื่อสารอยู่ เพียงแต่เป็นการสื่อสารกับฝ่ายที่สามนั่นเอง

ในขณะที่สันติวิธีเชิงปฏิบัตินิยม ซึ่งแบ่งได้เป็นอีก 3 ประเภทตามทัศนะของ Sharp (1973) ดังกล่าวในหัวข้อที่แล้วนั้น แต่ละประเภทล้วนกระทำการ “ได้ผล” โดยมีการสื่อสารทั้งสิ้น การประท้วง/โน้มน้าวชักจูงนั้นชัดเจนว่าเป็นการสื่อสารกับฝ่ายตรงข้ามถึงเป้าหมายและข้อเรียกร้องของฝ่ายเคลื่อนไหวสันติวิธี ส่วนการไม่ให้ความร่วมมือและการแทรกแซงไร้ความรุนแรงนั้น เป็นการส่งสารให้ฝ่ายตรงข้ามได้รับรู้มากถึงอีกระดับว่าฝ่ายเคลื่อนไหวนั้น “เอาจริง” พุดจริงทำจริง รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดรูปขบวนและการปฏิบัติการจริงอีกด้วย

จากฐานเรื่องวิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ซึ่ง Sharp เสนอว่าเป็น 3 กลุ่ม คือ การประท้วง/โน้มน้าวชักจูง การไม่ให้ความร่วมมือ และการแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรง Martin and Varney (2003) ได้พัฒนาต่อยอดและเสนอกรอบทำงานเชิงการสื่อสารของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็น 5 มิติ และจะเป็นกรอบแนวคิดสำหรับใช้ในการวิเคราะห์การใช้อินเทอร์เน็ตในระดับปฏิบัติการของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ มิติทั้งห้าประการของการสื่อสาร ได้แก่

1) การเปลี่ยนใจฝ่ายตรงข้าม การโน้มน้าวชักจูง การกระทำเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นวิธีการในกลุ่มที่หนึ่งของ Sharp ในมิติการสื่อสารก็คือ การสนทนาสองทางกับฝ่ายตรงข้าม การทำงานในมิตินี้ถือได้ว่าเป็นขั้นพื้นฐานแรกสุดของการเคลื่อนไหวสันติวิธีเลยก็ว่าได้

2) การปรับความเท่าเทียมทางอำนาจ โดยวิธีการไม่ให้ความร่วมมือและการแทรกแซงไร้ความรุนแรง ซึ่งเป็นวิธีการในกลุ่มที่สองของ Sharp ในมิติการสื่อสารก็คือ การเตรียมการสนทนาสองทางกับฝ่ายตรงข้าม ในกรณีที่ฝ่ายตรงข้ามไม่ยอมเข้าร่วมสนทนาสองทางกับฝ่ายเคลื่อนไหวสันติวิธี ทั้งนี้เพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามยอมสนทนาด้วย

3) การระดมกำลังจากฝ่ายที่สาม หรือในมิติการสื่อสาร คือ ปฏิกริยาลูกโซ่ของการใช้สันติวิธี ในกรณีที่สองวิธีการแรก ซึ่งเป็นปฏิบัติการทางตรงต่อฝ่ายตรงข้ามนั้น ใช้ไม่ได้ผล จึงต้องใช้วิธีการที่สามอันเป็นปฏิบัติการทางอ้อม โดยการเลือกสื่อสารกับฝ่ายที่สาม ซึ่งควรจะต้องเป็นกลุ่มที่มีส่วนใช้สนับสนุนหรือให้ความชอบธรรมต่ออำนาจของฝ่ายตรงข้ามเพื่อก่อให้เกิดอิทธิพลหรือแรงกดดันต่อฝ่ายตรงข้ามให้กระทำการต่างๆตามข้อเรียกร้องของฝ่ายเคลื่อนไหวสันติวิธีอีกต่อหนึ่ง

4) การเสริมพลังร่วมกัน ในมิติการสื่อสารก็คือ การสนทนาภายในกลุ่มเคลื่อนไหวและกลุ่มผู้สนับสนุน เพื่อประสานงาน วางแผน และตัดสินใจในเรื่องต่างๆได้อย่างเหมาะสม ทั้งยังสามารถเสริมพลัง ทำให้รู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน ตลอดจนตักเตือน ให้คำแนะนำ

และให้กำลังใจซึ่งกันและกันได้อีกด้วย โดยเฉพาะในกรณีที่ผลการเคลื่อนไหวในแต่ละขั้นไม่สำเร็จถึงระดับที่คาดหวัง หรือกระทั่งล้มเหลวในบางขั้น Martin ชี้ว่าในการเคลื่อนไหวสันติวิธีแต่ละครั้งนั้น กระทำการแต่ละอย่างก็เป็นการสื่อสารกันเองภายในกลุ่มเคลื่อนไหวด้วยเช่นกัน ทำให้แต่ละคนแต่ละกลุ่มเห็นถึงอำนาจในการกระทำต่าง ๆ และสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ของตนเองเช่นกัน

5) การเสริมพลังของปัจเจกบุคคล ในมิติการสื่อสาร คือ การสนทนาด้านในกับตนเอง เพราะเมื่อคนๆหนึ่งได้เข้าร่วมในการกระทำที่มีความเสี่ยง มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วกะทันหันและรุนแรง ความรู้สึกด้านในเกี่ยวกับความหมายของชีวิตและการมีชีวิตที่ดี ตลอดจนความรู้สึกถึงเข้มแข็งของตนเองย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน

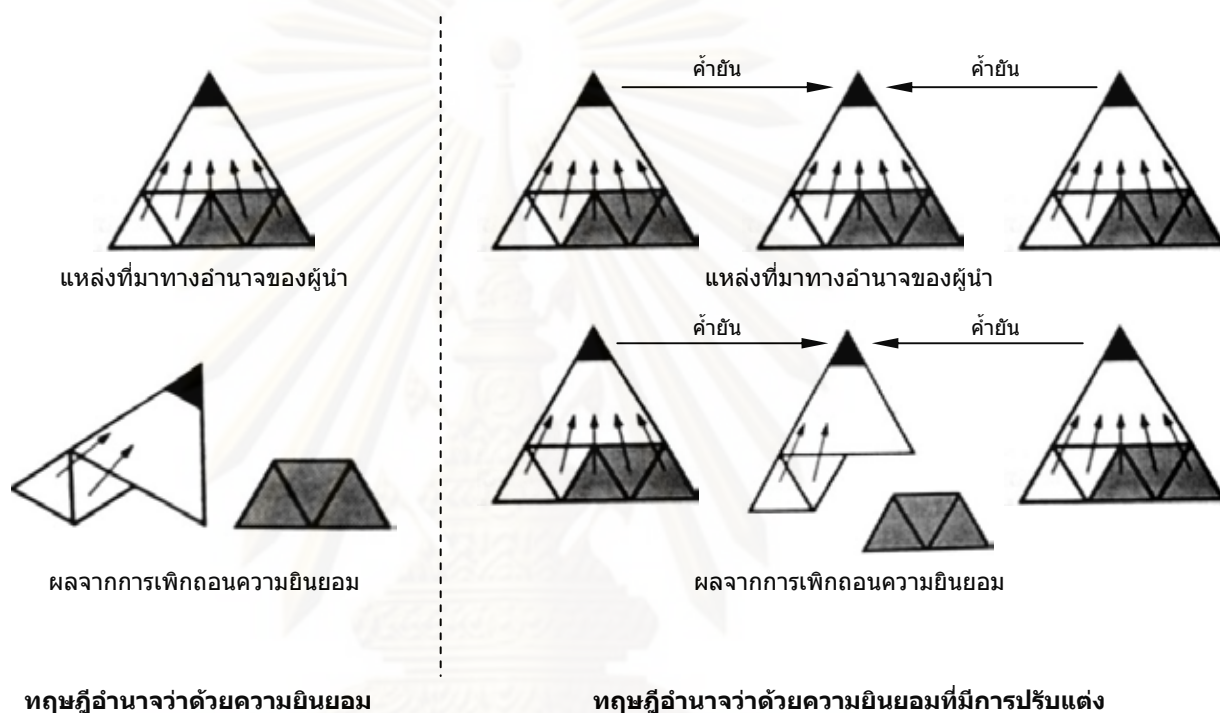
กรอบการทำงานด้านการสื่อสารของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงทั้ง 5 ประการนี้ จะช่วยให้เราเห็นรายละเอียดว่าในระดับปฏิบัติการของการต่อสู้ไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตของสังคมไทยในช่วงขั้วใล้รัฐบาลทักษิณนั้น มีลักษณะอย่างไร และมีพลวัตอย่างไรบ้าง ซึ่งเป็นโจทย์วิจัยประการแรกของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้

1.2. ทฤษฎีอำนาจเชิงโครงสร้าง

ความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจบนฐานเรื่องความยินยอมของ Sharp (1973) นั้นถูกวิพากษ์ว่าแยกผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครองอย่างเรียบง่ายเกินไปและละเลยมิติเชิงโครงสร้างของอำนาจ (Martin: 1989; Burrowes, 1996: 85-91) Burrowes เสนอว่า อำนาจของรัฐบาลนั้นไม่ได้ถูกค้ำยันด้วยความยินยอมของประชาชนเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงถูกค้ำยันด้วยโครงสร้างหรือสถาบันอื่นๆของสังคมนั้นๆด้วย ในแง่นี้ แม้ประชาชนจะถอนความยินยอมและไม่ให้ความร่วมมือกับระบบเพียงใดก็ตาม แต่อำนาจนั้นก็ยังไม่พังทลายลงมา เพราะยังคงมีสถาบันอื่นๆค้ำยันอยู่ ในแง่นี้ยุทธศาสตร์สำหรับต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงจึงจำเป็นต้องเพิกถอนความยินยอมต่อโครงสร้างย่อยหรือสถาบันที่ค้ำยันอำนาจกลางนั้นๆอีกต่อหนึ่งด้วย (โปรดดูแผนภาพที่ 2.1) Burrowes เรียกสิ่งที่เขาเสนอว่า “ทฤษฎีอำนาจว่าด้วยความยินยอมที่มีการปรับแต่ง” (modified consent theory of power)

นอกจากการปรับแต่งทฤษฎีความยินยอมแล้ว สิ่งที่เขาเข้าไปในทฤษฎีของชาร์ป ซึ่งทั้ง Martin และ Burrowes เห็นตรงกันคือต้องนำทฤษฎีอำนาจเชิงโครงสร้าง (structural theory of power) มาประกอบในการวิเคราะห์อีกด้วย อำนาจในเชิงโครงสร้างเหล่านี้ Martin และ Burrowes เสนอตัวอย่างประเด็นเชิงโครงสร้างที่ทฤษฎีความยินยอมไม่สามารถใช้วิเคราะห์อำนาจได้เพียงพอ เช่น ระบบชายเป็นใหญ่ (patriarchy), รัฐ, ระบบราชการ, ระบบทุนนิยม, ภาษา, สื่อต่างๆ, ความรู้และระบบผู้เชี่ยวชาญ, อุดมการณ์, ศาสนา และเทคโนโลยี (Martin: 1989; Burrowes, 1996: 91-96) ตัวอย่างจากเรื่องระบบทุนนิยมนั้น ประเด็นสำคัญของการวิเคราะห์เชิงโครงสร้าง คือ ในหลายกรณี มนุษย์ไม่ได้เป็นอิสระหรือมีเจตจำนงที่จะกระทำ

สิ่งต่างๆ ได้อย่างที่ตัวเองต้องการ แต่ถูกจัดการและวางเงื่อนไขต่างๆ โดยระบบหรือโครงสร้าง ซึ่งหลายครั้งมีอำนาจถึงขั้นกำหนดสิ่งต่างๆ ไว้เพื่อให้ตัวมันเองสามารถดำรงอยู่ได้โดยมีพลวัตอีกด้วย ตัวอย่างเช่นในกรณีระบบทุนนิยม หลายครั้ง คนงานกลุ่มหนึ่งๆ อาจไม่สามารถนัดหยุดงานได้ง่ายๆ เสมอไป เพราะนายจ้างอาจไม่จำเป็นต้องพึ่งพาคนงานกลุ่มนั้นๆ อาจไล่คนงานออกแล้วจ้างคนอื่นแทน หรืออาจเรียกตำรวจเข้ามาจัดการให้คนงานอยู่สงบๆ และกลุ่มคนงานนี้ก็ได้รับการสนับสนุนเพียงน้อยนิดจากคนงานกลุ่มใหญ่

แผนภาพที่ 2.1: การเพิกถอนความยินยอมและการค้ำยันเชิงโครงสร้างของอำนาจ
ที่มา: Burrowes, 1996: 88-89

ประเด็นสำคัญยิ่งอีกประการ คือ หลายครั้ง ระบบดำรงอยู่ได้เพราะสมาชิกยอมรับและผูกมัดตัวเองเข้ากับระเบียบนั้นๆ โดยแทบไม่มีทางคิดเป็นอื่นไปได้ แม้ว่าระบบจะมีการกดขี่เพียงใดก็ตาม แต่ก็ยังสามารถดำรงอยู่ได้ เพราะยังคงให้ประโยชน์แก่คนกลุ่มใหญ่อย่างคงเส้นคงวาอยู่ เช่น แม้ระบบทุนนิยมจะเอาไรต์เอาเปรียบเพียงใด แต่สมาชิกของชนชั้นแรงงานก็ยังได้รับค่าจ้างที่เพียงพอต่อการมีชีวิตที่ดีกว่าชีวิตของคนรุ่นพ่อรุ่นแม่ เป็นต้น ทฤษฎีความยินยอมไม่เพียงพอที่จะอธิบายปรากฏการณ์นี้ได้ กรณีนี้ Martin เห็นว่าอาจใช้แนวคิดอำนาจนำ (hegemony) มาอธิบายได้ แนวคิดอำนาจนำ หมายถึง กระบวนการที่จัดระเบียบให้แก่ชีวิตทางสังคมในลักษณะที่ทำให้การครอบงำของชนชั้นหนึ่งอยู่เหนืออีกชนชั้นหนึ่งเป็นที่ยอมรับว่าไม่อาจเลี่ยงได้ และอาจเป็นที่ปรารถนาสำหรับผู้คนส่วนใหญ่ด้วยซ้ำ สถาบันที่สร้างกระบวนการเหล่านี้ ได้แก่ สื่อมวลชน, การศึกษาแบบทางการ, ครอบครัว, วัฒนธรรมป๊อป (popular

culture), และแบบแผนการทำงานและการพักผ่อนในชีวิตประจำวัน (Gramsci: 1971, อ้างใน Martin: 1989) ตัวอย่างจากแนวคิดอำนาจนั้น ทำให้เราเห็นว่ามิติในการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างของอำนาจนั้น มีได้หลากหลายแทบจะไม่สิ้นสุดทีเดียว¹

อันที่จริง Sharp เองก็กล่าวถึงประเด็นเชิงโครงสร้างของอำนาจไว้เช่นกัน เขาเห็นว่าเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่จะควบคุมอำนาจรัฐบาลได้นั้น ขึ้นอยู่กับสถาบันทางสังคม หรือ “คลังอำนาจ” (loci of power) ว่ามีระดับการดำรงอยู่ ระดับความเป็นอิสระในการกระทำ กระบวนการตัดสินใจภายใน ระดับพลังความเข้มแข็งภายใน และควมมีชีวิตชีวาที่น้อยเพียงใด โดยที่ชาร์ปเห็นว่าคลังอำนาจนั้นเป็นไปได้หลากหลายแบบ ตั้งแต่ ครอบครัว ชนชั้นทางสังคม กลุ่มทางศาสนา กลุ่มทางวัฒนธรรมและกลุ่มประชาชาติ กลุ่มอาชีพ กลุ่มเศรษฐกิจ ไปจนถึงหมู่บ้าน เมือง นคร จังหวัด หรือภูมิภาค องค์การเล็กๆของรัฐบาล องค์การอาสาสมัคร กระทั่งพรรคการเมืองเลยทีเดียว (Sharp, 1980; อ้างจากยีน ชาร์ป, 2529: 48-94) อย่างไรก็ตาม Martin (1989) เห็นว่าแม้ Sharp จะกล่าวพาดพิงถึงประเด็นเชิงโครงสร้างของอำนาจไว้มากที่สุดแล้วในงานชิ้นนี้ แต่น้ำหนักความสำคัญยังคงอยู่ที่เรื่องความยินยอม ในขณะที่ไม่ให้รายละเอียดการวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องเชิงโครงสร้างอะไรมากมายนัก และที่สำคัญ Sharp ไม่ได้คิดถึงกรณีที่คลังอำนาจต่าง ๆ กลับหันไปสนับสนุนกลุ่มที่มีครอบงำสังคมอยู่แทน หรือโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กรณีที่คลังอำนาจต่าง ๆ เกิดขัดแย้งกันเอง ซึ่งมักมีอยู่ในทุกกระบวนการทางการเมือง ดังนั้น การกล่าวถึงเพียงว่าต้องเสริมความเข้มแข็งและควมมีอิสระให้แก่คลังอำนาจต่าง ๆ จึงเป็นการละเลยความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของคลังอำนาจเหล่านี้

สำหรับเทคโนโลยีในฐานะเป็นมิติเชิงโครงสร้างอย่างหนึ่งของการวิเคราะห์อำนาจนั้น Martin (1989) กล่าวชัดเจนว่าความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่ผู้คนจะถอนการสนับสนุนหรือความยินยอมนั้น ขึ้นอยู่กับโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีด้วย เช่น หากชุมชนมีเทคโนโลยีเกี่ยวกับการทำมาหาเลี้ยงตัวเองและที่อยู่อาศัย ที่สามารถจัดหาได้เองโดยไม่ต้องพึ่งโลกภายนอกมากมายแล้ว การต่อต้านระบบเผด็จการโดยไร้ความรุนแรงก็สามารถทำได้โดยไม่ยากเย็นอะไร หรือเทคโนโลยีการสื่อสารแบบคนต่อคนอย่างโทรศัพท์ หรือวิทยุคลื่นสั้น ย่อมจะเป็นเครื่องมือในการต่อต้านไร้ความรุนแรงได้ดีกว่าเทคโนโลยีการสื่อสารแบบทางเดียวอย่างโทรทัศน์ เป็นต้น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคมของเทคโนโลยี และการต่อสู้ทางสังคมในเรื่องเกี่ยวกับเทคโนโลยีจึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่จะทำให้เราเข้าใจว่าระบบสังคมปัจจุบันดำรง

¹ Martin ยังกล่าวถึงการวิเคราะห์อำนาจอีกแบบหนึ่งที่น่าสนใจ คือ แนวคิดของ Lukes (1974) เรื่องการมองอำนาจมิติเดียว สองมิติ และสามมิติ อำนาจในแบบของ Sharp ซึ่งเน้นที่พฤติกรรมและการตัดสินใจนั้นเป็นเพียงอำนาจมิติแรกเท่านั้น ในขณะที่ยังมีอำนาจในมิติที่เป็นการ “ไม่ตัดสินใจ” (concept of non-decision-making) และการควบคุมวาระทางการเมืองได้อีกด้วย (อ้างใน Martin, 1989) นอกจากนี้ ในวงการวิจัยสันติภาพนั้น Geeraerts (1977) ได้แยกแยะว่ามีกรวิเคราะห์อำนาจ 2 แนว คือ แนวการเป็นเครื่องมือ (instrumentalist) ซึ่ง Sharp อยู่ในแนวนี้ กับแนวการวิเคราะห์โครงสร้าง (structuralist) ซึ่งมี Galtung อยู่ในแนวนี้

อยู่อย่างไร และเราจะต่อต้านโดยไร้ความรุนแรงได้อย่างไร ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ Sharp ไม่ได้ นำเข้ามาประกอบการวิเคราะห์ของเขา

กล่าวโดยสรุป สาระสำคัญเกี่ยวกับความเข้าใจว่าด้วยอำนาจที่การวิเคราะห์เชิงโครงสร้างเพิ่มเติมขึ้นจากทฤษฎีความยินยอม คือ หลายครั้ง ผู้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นไม่ อยู่ในเงื่อนไขที่จะเพิกถอนความยินยอมต่อระบบได้ หรือถ้าทำได้ ก็จะไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆได้ ทั้งนี้เพราะมีเงื่อนไขเชิงโครงสร้างอีกหลากหลาย ประการที่เป็นตัวค้ำยันและกำหนดทั้งทางเลือก วิธีการ และผลลัพธ์ของปฏิบัติการ ดังนั้น จะให้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเกิดขึ้นได้และมีประสิทธิภาพ ก็จำเป็นต้องตอบคำถามให้ได้ว่า มีเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของอำนาจอะไรบ้างที่เกี่ยวข้อง? โครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับกรณีหนึ่งๆนั้นมีได้ร้อยแปดพันประการ ขึ้นอยู่กับว่าการวิเคราะห์แต่ละคนจะผนวกเรื่องใดเข้ามาเกี่ยวข้องกับบ้างหรือจะ ให้นำหนักกับเรื่องใดเป็นสำคัญ สำหรับวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ จะเน้นความสนใจไปที่เงื่อนไข โครงสร้างทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเป็นหลัก

คำถามถัดมาคือลักษณะของโครงสร้างระบบเทคโนโลยีแบบใดที่จะเป็นตัวกำหนด เงื่อนไขเชิงอำนาจต่อการเพิกถอนความยินยอม? กล่าวเฉพาะระบบเทคโนโลยีการสื่อสารแล้ว Martin เห็นว่าการต่อสู้ไร้ความรุนแรงจะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อ กระบวนการสื่อสาร การตัดสินใจ และการปฏิบัติการเป็นไปภายใต้โครงสร้างเทคโนโลยีที่เป็น แบบกระจายศูนย์อำนาจ (decentralized) เป็นระบบที่มีการโต้ตอบกันไปมาได้ (interactive) และเอื้อต่อการประสานงานกันได้ (cooperative) ของขบวนการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรง (Martin, 2001: 42) กล่าวอีกนัยหนึ่ง ระดับของประสิทธิภาพในการเพิกถอนความยินยอมหรือ การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ขึ้นอยู่กับว่าโครงสร้างระบบเทคโนโลยีนั้นๆ มีระดับการรวมศูนย์ หรือกระจายศูนย์ของตัวระบบ ระดับความเอื้อต่อการสื่อสารสองทาง และระดับการเปิดให้มีการ ประสานงานกันเองภายในกลุ่มเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงได้มากน้อยเพียงใด ภายใต้ระบบ เทคโนโลยีที่มีโครงสร้างรวมศูนย์ เป็นระบบสื่อสารทางเดียว และไม่มีมิติการประสานงานกันเอง ได้เลย อย่างระบบโทรทัศน์หรือวิทยุระดับชาติ การเพิกถอนความยินยอมย่อมเป็นไปด้วยความ ยากลำบากกว่าหรือมีประสิทธิภาพน้อยกว่าการกระทำภายใต้ระบบเทคโนโลยีที่มีโครงสร้าง แบบกระจายศูนย์อำนาจ เอื้อต่อการสื่อสารสองทางและการประสานงานกันเองได้ อย่าง ไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตถือได้ว่ามีโครงสร้างระบบที่ สอดคล้องกับเกณฑ์ทั้ง 3 ประการดังกล่าวข้างต้นอย่างมาก แต่ในทางปฏิบัตินั้น แม้ใน เทคโนโลยีชนิดนี้ ก็ยังมีความพยายามรวมศูนย์และปิดกั้นการสื่อสารและประสานงานกันของ ผู้คนอยู่ไม่น้อยเช่นกัน

ดังนั้น ประเด็นในขณะนี้จึงอยู่ที่ว่า เราจะต้องจัดการให้โครงสร้างระบบเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ตมีลักษณะความรวมศูนย์/กระจายศูนย์ ความเป็นการสื่อสารสองทางและลักษณะ การเอื้อต่อการประสานงานกันระหว่างประชาชน มากน้อยเพียงใดหรือในระดับใด จึงจะเพียงพอ ต่อการเอื้ออำนวยให้ ไม่เป็นการยากจนเกินไปที่ผู้คนทั่วไปจะเพิกถอนความยินยอมหรือทำให้

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงบรรลุผลได้? นอกจากนี้ คำถามที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ในทางกลับกัน ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอย่างยาวนานใหญ่ครั้งหนึ่ง ๆ ส่งผล (ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ) ต่อการจัดการโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตอย่างไร? คำถามทั้งสองเป็นคำถามที่จำเป็นจะต้องศึกษาลงไปในระดับรายละเอียดของแต่ละกรณีๆ ไป แต่ก่อนที่จะสามารถตอบทั้งสองคำถามนี้ได้ เราจำเป็นต้องตอบให้ได้ก่อนว่าระบบเทคโนโลยีอย่างที่เป็นอยู่ปัจจุบันนั้น มีความเป็นมาและความยอกย้อนของกระบวนการจัดการกับโครงสร้างทางเทคโนโลยีอย่างไรบ้างในแต่ละช่วงของพัฒนาการ? กระบวนการแต่ละช่วง เป็นไปในแง่การสกัดกั้นหรือเอื้ออำนวยต่อประสิทธิภาพของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมากน้อยเพียงใด? จึงจะสามารถตอบได้ว่ายังเหลืออุปสรรคใดอีกบ้างที่ต้องจัดการขจัดออกไป? หรือมีปัจจัยใดที่ต้องจัดการสร้างเสริมขึ้นมาในระบบโครงสร้างทางเทคโนโลยีอีกบ้าง? วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะใช้ทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่ (Large Technical System: LTS) มาเป็นกรอบวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามเหล่านี้

1.3. ทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่

ทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่ (Large Technical System: LTS) เป็นทฤษฎีหลักสำนักหนึ่งสำหรับการศึกษาเทคโนโลยีในฐานะกระบวนการทางสังคม¹ ทฤษฎีนี้เน้นการพิจารณาความสัมพันธ์กระบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นภายในความเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคและเทคโนโลยี โดยไม่ได้ให้น้ำหนักเอียงไปด้านใดด้านหนึ่งเหมือนอย่างที่นักเทคนิคมักให้การวิเคราะห์เทคโนโลยีโดดๆ หรืออย่างที่นักสังคมศาสตร์มักให้การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมของเทคโนโลยีเป็นสำคัญ ทั้งที่เป็นการมองโลกในแง่ดี (Bell 1973, 1979; Toffler 1980; Hague & Loader 1999; McCaughey & Ayers 2003; Donk, et al. 2004) หรือมองโลกในแง่ร้าย (Orwell 1949; Ellul 1964; Schiller 1999; Lyon 2001) หรือมองทั้งสองด้าน (Castell 1996, 1997a, 1998, 1999; Dimaggio, et al 2001) อย่างไรก็ตาม ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงพื้นฐานเรื่องเทคโนโลยีเล็กน้อย เพื่อเป็นฐานให้เข้าใจทฤษฎีที่จะใช้ในวิทยานิพนธ์

¹ ทฤษฎีหลักๆ เกี่ยวกับการศึกษาเทคโนโลยีในฐานะกระบวนการทางสังคม ได้แก่ 1) แนวนวัตกรรมทางเศรษฐกิจ (economic innovation) 2) แนวการประกอบสร้างทางสังคม (social construction) และ 3) แนวการปรับใช้ทางวัฒนธรรม (cultural appropriation) แนวการศึกษาแบบการประกอบสร้างทางสังคมสามารถแบ่งได้เป็นอีก 3 สำนักย่อย คือ ทฤษฎีเครือข่าย-ผู้กระทำการ (Actor-Network Theory: ANT), แนวคิดการการประกอบสร้างทางสังคมของเทคโนโลยี (Social Construction of Technology: SCOT) และสามคือ สำนักคิดของ Thomas Huges เอง เรียกว่า แนวคิดระบบเทคนิคขนาดใหญ่ โปรดดู Jamison & Hård (2003).

1.3.1. ความเข้าใจพื้นฐานต่อเทคโนโลยี

เทคโนโลยีนั้น โดยพื้นฐานที่สุดแล้ว คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (artifact) เพื่อใช้ในการควบคุม ไขประโยชน์ หรือจัดการกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (natural environment) ที่เขาใช้ชีวิตอาศัยอยู่ เทคโนโลยีมีความหมายกว้างกว่าการเป็นเพียงเครื่องมือ (tool) อย่างค้อน ไขควง เครื่องซักผ้า บ้าน หรือสะพาน แต่รวมถึงสัตว์และพืชที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อประกันความมั่นคงทางอาหาร ยารักษาโรคที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อดูแลรักษาสุขภาพตน แม้กระทั่งภาษาและสิ่งที่เป็นพาหะของภาษา (เช่น หนังสือ จดหมาย คอมพิวเตอร์ซอฟต์แวร์ หรือความเรียงในชั้นเรียน ฯลฯ) ก็ยังถือเป็นเทคโนโลยีด้วย เพราะเป็นสิ่งทีมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อควบคุมหรือจัดการสิ่งแวดล้อมทางสังคม (social environment) ให้ดีขึ้นด้วยเช่นกัน (Cowan, 1997: 2-3)

ในแง่นี้ เทคโนโลยีจึงเป็นทั้งเรื่องเทคนิค เรื่องธรรมชาติแวดล้อม และเรื่องสังคมด้วย หรือเรียกได้เป็น “ระบบเทคโนโลยี” (technological system) กล่าวคือ เครื่องมือชิ้นหนึ่งโดยโดดๆนั้นไม่สามารถทำอะไรให้เกิดขึ้นได้ แต่จะมีประโยชน์หรือมีความหมายได้ก็ต่อเมื่อกำหนดร่วมกับเครื่องมือชิ้นอื่นๆที่ถูกสร้างขึ้นมาให้ “เข้าชุด” กัน เช่น ค้อนไม่สามารถใช้ยึดอะไรได้ หากไม่มีตะปูหรือแผ่นกระดาน เทคโนโลยีกระป๋องสำหรับเก็บอาหารก็จะเปล่าประโยชน์หากไม่มีที่เปิดกระป๋อง แม้กระทั่งจอบขุดดิน ก็ยังจำเป็นต้องมีหินลับมีดให้คมเพียงพอจะขุดดินได้เช่นกัน นอกจากนั้น ในระบบเทคโนโลยีทุกระบบจำเป็นต้องมีมนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้อง ค้อนจะไม่ทำหน้าที่เป็นค้อนได้ จนกว่ามนุษย์จะหยิบมันไปใช้งาน ในกรณีระบบที่ซับซ้อนและมีขนาดใหญ่ขึ้น ตัวอย่างเช่น รถยนต์ จะใช้งานได้ก็ต้องมีถนนและแหล่งน้ำมันด้วยเช่นกัน หรือ กรณีคอมพิวเตอร์ จะมีประโยชน์หรือจะเป็นคอมพิวเตอร์ได้ ก็ต่อเมื่อมีเครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ ซอฟต์แวร์ แผ่นซีดี เครื่องพิมพ์ และโมเด็ม ตลอดจนมนุษย์ทำหน้าที่ต่างๆ เช่น โปรแกรมเมอร์, คนป้อนข้อมูล, ผู้ฝึกอบรม, ผู้ประกอบชิ้นส่วน เป็นต้น ทั้งนี้ไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงระบบที่ซับซ้อนยิ่งไปกว่านั้น อย่างระบบอินเทอร์เน็ต ระบบการสื่อสารและโทรคมนาคม ระบบขนส่ง ระบบพลังงาน ฯลฯ (Cowan, 1997: 3-4)

ในความหมายดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าสังคมมนุษย์และเทคโนโลยีสัมพันธ์กัน อย่างซับซ้อนและมีลักษณะมีผลต่อกันและกัน (mutual relationship) กล่าวคือ เทคโนโลยีก็มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ทั้งวิถีการทำงาน วิถีการปกครอง การทำอาหาร การขนส่ง และการสื่อสาร ในอีกด้านหนึ่ง วิถีการใช้ชีวิตของมนุษย์ก็มีผลกระทบต่อการประดิษฐ์คิดค้น ประกอบสร้าง ผลิต และใช้งานเทคโนโลยีเช่นกัน ความหมายของ “ระบบเทคโนโลยี” อาจเรียกได้อีกอย่างว่า “ระบบเชิงสังคมเทคนิค” (socio-technical system) ซึ่งในวงการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศึกษา (Science and Technology Studies: STS) หมายถึง แนววิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีกับสังคม ที่เห็นว่าปัจจัยด้านกรอบโครงสร้างสถาบัน วัฒนธรรมของระบบ และองค์ประกอบเชิงเทคนิคมีความสำคัญพอกัน และเป็นทำที่พื้นฐานของการวิเคราะห์ของทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่

1.3.2. ระบบเทคโนโลยี-ผู้สร้างระบบ-โจทย์-คำตอบ¹

ทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่เน้นความสนใจไปที่ระบบขนาดใหญ่หรือระบบที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบผลิตและกระจายพลังงานไฟฟ้า, ระบบคมนาคมขนส่ง, ระบบโทรคมนาคม รวมทั้งอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อที่จะไม่ติดขัดอยู่กับการแบ่งแยกแบบแข็งๆ ระหว่างสาขาวิชาต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี Thomas Hughes (1993) ผู้เสนอแนวคิดนี้จึงเปลี่ยนคำเรียกปัจจัยหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการผลักดันให้เกิดเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาเทคโนโลยีเสียใหม่ เป็น “ผู้สร้างระบบ” (system-builder) เขากล่าวว่าเหล่าผู้สร้างระบบอย่างโทมัส เอดิสัน หรือคนอื่นๆนั้นไม่ได้สนใจความรู้แบบแยกแยะเป็นประเภทๆหรือติดอยู่เพียงในขอบเขตวิชาชีพ แต่ได้ผสมผสานสิ่งที่ถูกขึ้นป้ายว่าเป็น ‘เศรษฐศาสตร์’ ‘เทคนิค’ ‘วิทยาศาสตร์’ ฯลฯ เข้าไปในความคิดจนกลายเป็น “ข่ายใยไร้รอยตะเข็บ” (seamless web) (Hughes, 1986)

ในการสร้างระบบขนาดใหญ่ โดยเฉพาะที่มีขนาดใหญ่ระดับภูมิภาคหรือข้ามประเทศ/ทวีปนั้น Hughes (1993) เห็นว่าเหล่าผู้ประกอบการหรือผู้สร้างระบบจะต้องทำงานร่วมกับผู้กระทำการแปลงหน้าอื่นๆ เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาาร่างกฎหมาย นักการเงินการคลังอื่นๆ เป็นต้น หากผู้กระทำการเหล่านี้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการบรรลุเป้าหมายในการสร้างระบบที่ผู้ประกอบการต้องการ ดังนั้น “ระบบเทคโนโลยี” อย่างแสงสว่างไฟฟ้าหรือระบบพลังงาน ในสายตาของบรรดาผู้สร้างระบบจึงมีองค์ประกอบที่เชื่อมโยงกันอย่างหลากหลาย ตั้งแต่วัสดุอุปกรณ์ เหมือง กังสรีรับประกอบชิ้นส่วน บริษัทบริการสาธารณูปโภค ห้องปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาทางวิชาการ กระทั่งธนาคารเพื่อการลงทุนเลยทีเดียว จะทำให้เกิดมรรคผลได้ก็จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบทุกส่วนเหล่านี้ทำงานร่วมกัน สำหรับ Hughes (1993) แล้ว ระบบพลังงานย่อมไม่สามารถทำงานได้หากเครื่องจ่ายไฟฟ้าถูกถอนออกไปไม่ต่างไปจากข้อที่ว่าระบบย่อมชะงักงันหากธนาคารเพื่อการลงทุนทำการถอนเงินทุนออกไปจากระบบ

คำถามสำคัญของทฤษฎีนี้ คือ “ผู้สร้างระบบถูกกดดันให้ปรับเปลี่ยนเป้าหมายของระบบเทคโนโลยีอย่างไรเมื่อเผชิญกับเงื่อนไขเชิงบริบท [และช่วงเวลา] ที่แตกต่างกัน?” ตัวอย่างเช่น เป้าหมายของระบบรถไฟ คือ ประสิทธิภาพในการขนส่งของสินค้า?, ของผู้คน?, ของนักท่องเที่ยว?, หรือของกำลังทหาร?; หรือ เป้าหมายของระบบโทรทัศน์ คือ การให้ข้อมูล? ให้

¹ การพิจารณาเรื่อง “ระบบเทคโนโลยี”, “ผู้สร้างระบบที่เข้าร่วม”, “โจทย์” และ “คำตอบ” นี้ ผู้เขียนลอกเลียนความคิดอย่างตรงไปตรงมาจากทฤษฎีการประกอบสร้างทางสังคมของเทคโนโลยี (Social Construction of Technology: SCOT) ซึ่งใช้ศัพท์ว่า “สิ่งที่สร้างขึ้น” (artifact), “กลุ่มทางสังคมที่เกี่ยวข้อง” (relevant social group), “โจทย์” (problem) และ “คำตอบ” (solution) เสนอโดย Wiebe Bijker (1995, อ้างจาก Högselius, 2005)

ข่าวสาร? สร้างความบันเทิง? ทำให้ผู้คนตื่นรู้? หรือส่งสอนลัทธิหนึ่งๆให้ผู้คน? เป็นต้น ผู้สร้างระบบที่ทฤษฎีนี้ให้ความสนใจ ได้แก่ ผู้ที่ทำงานบริเวณรอยต่อระหว่างเทคโนโลยีกับสังคม เช่น วิศวกร, นักวิทยาศาสตร์การจัดการ, องค์กรให้ทุนโครงการเทคโนโลยี, ผู้บริหารของบริษัทที่สร้างเครือข่ายกับสถาบันต่างๆ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้ Hughes จะพยายามสลัดการมองนักวิทยาศาสตร์หรือวิศวกรในฐานะผู้สร้างนวัตกรรม (innovator) โดยเปลี่ยนเป็นผู้สร้างระบบในความหมายของการเป็นผู้ประสานความแตกต่าง (mediator) แต่ท่าทีการพิจารณากระบวนการพัฒนาระบบเทคโนโลยีของ Hughes นั้น ก็ยังคงทำตัวเป็น “คนใน” กล่าวคือ เป็นการมองออกมาจากตัวผู้สร้างระบบไปสู่กลุ่มอื่นๆที่เกี่ยวข้องอยู่นั่นเอง ผลจากท่าทีเช่นนี้ คือ ทำให้มองเห็นคนกลุ่มอื่นเป็นเพียงผู้ส่งเสริมหรือตัวถ่วงพัฒนาการของระบบ ดังที่เขาใช้คำว่า “จุดสะดุดตีสลับ” (reverse salient) ในความหมายของปัจจัยสกัดกั้นหรือคุกคามระบบเทคโนโลยี ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปข้างหน้า วิธีการมองเช่นนี้ แม้กล่าวได้ว่าทำให้กระบวนการพัฒนาเทคโนโลยีมีมิติ “ความเป็นการเมือง” อยู่บ้างในแง่ที่ Hughes เห็นว่าระบบเทคโนโลยีไม่ได้มีความตรงไปตรงมาของเป้าหมาย เพราะถูกกดดันให้ต้องปรับเปลี่ยนได้ แต่ในทัศนะผู้เขียนแล้ว ก็ยังมีความเป็นการเมืองน้อยเกินไป เพราะมองระบบเทคโนโลยีได้จากเพียงมุมเดียว ในที่นี้จึงจะใช้ทฤษฎีอีกกลุ่มหนึ่งที่มีฐานการอธิบายคล้ายกัน คือ ทฤษฎีการประกอบสร้างทางสังคมของเทคโนโลยี (Social Construction of Technology: SCOT) เข้ามาเสริมให้การศึกษาระบบเทคโนโลยีมีมิติความเป็นการเมืองมากขึ้นอีก

สาระสำคัญของทฤษฎีการประกอบสร้างทางสังคมของเทคโนโลยีอยู่ที่ 3 ประเด็น คือ กลุ่มทางสังคมที่เกี่ยวข้อง (relevant social group), ความยืดหยุ่นในการตีความ (interpretative flexibility), และการปิดอภิปราย (closure) (Bijker, 1995) ทฤษฎีนี้มองว่าตัวเทคโนโลยีมีคุณสมบัติประการหนึ่ง ที่เรียกว่า “ความยืดหยุ่นในการตีความ” (interpretative flexibility) ทิศทางหรือหน้าตาในอนาคตของเทคโนโลยีจะเป็นอย่างไรนั้นมิได้หลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับการตีความของผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงสนใจว่าในกระบวนการของ “เทคโนโลยี” หนึ่งๆนั้น มี “กลุ่มทางสังคมที่เกี่ยวข้อง” กลุ่มใดบ้างเข้ามาข้องเกี่ยวกับเทคโนโลยีนี้เข้ามาตีความและช่วงชิง/แข่งขัน/ถกเถียง/อภิปรายเพื่อต่อรองและกำหนดวาระหรือลำดับความสำคัญของ “โจทย์” (problem) ว่าโจทย์ใดควรพิจารณาก่อนหลังหรือสำคัญกว่าโจทย์อื่น รวมถึงว่าเมื่อได้โจทย์แล้ว ควรใช้ “คำตอบ” (solution) ใดมาเป็นทางเลือกเพื่อตอบโจทย์ทางเทคโนโลยีที่ตั้งเอาไว้ กระบวนการถกเถียงเกี่ยวกับโจทย์และคำตอบนี้จะโต้แย้งแข่งขันกันไปจนกระทั่งถึงจุดที่เรียกว่า “การปิดอภิปราย” อันเป็นจุดที่ “เทคโนโลยี” ที่ออกแบบหรือพัฒนาขึ้นมา นั้น สามารถตอบสนองความต้องการหรือ “โจทย์” หรือ “ความหมาย” ของ “กลุ่มที่เกี่ยวข้อง” ต่างๆได้เป็นที่พอใจพอควร จนแทบไม่เหลือคำถามให้อภิปรายกันอีกมากนัก และในที่สุดกลุ่มต่างๆก็เลิกอภิปรายถกเถียงกันไป

ระบบเทคนิคขนาดใหญ่หนึ่งๆนั้น แต่เดิมมาเรามักคิดกันว่ามีกระบวนการพัฒนาไปตามขั้นตอนหรือตามหลักวิชาของเทคโนโลยีชนิดนั้นๆ โดยผู้สร้างระบบทำการประสานกับฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อให้กระบวนการพัฒนาเทคโนโลยีดำเนินไปได้อย่างลุล่วงด้วยดี แต่หากประยุกต์วิธีการศึกษาจากทฤษฎีการประกอบสร้างทางสังคมของเทคโนโลยี มาอธิบายแล้ว จะเห็นได้ว่าในพัฒนาการของระบบเทคโนโลยีหนึ่งๆ กลับเต็มไปด้วยการปฏิสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้สร้างระบบหรือผู้กุมบังจายทรัพยากรที่เกี่ยวข้องในส่วนต่างๆ ซึ่งก้าวเข้ามาาร่วมกำหนดหรือดัดปรับทิศทางและเป้าหมายในการสร้างระบบนั้นๆ อยู่เสมอๆ ผ่านกำหนดวาระหรือลำดับความสำคัญของ “โจทย์” และ “คำตอบ” (solution) ที่ควรจะเป็น กล่าวอีกนัยหนึ่ง มีประเด็นเชิงการเมืองอยู่ในทุกช่วงพัฒนาการของระบบเทคโนโลยีนั่นเอง

หากเอาทั้งสองทฤษฎีมาผสมผสานกันแล้ว อาจกล่าวสรุปในเชิงทฤษฎีได้ว่า ในแต่ละช่วงพัฒนาการของ “ระบบเทคนิคขนาดใหญ่” หนึ่งๆนั้น มักจะมี “ผู้สร้างระบบ”¹ กลุ่มต่างๆเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอยู่เสมอ ผู้สร้างระบบแต่ละกลุ่มก็จะมี “โจทย์” ของตนเองเกี่ยวกับระบบเทคนิคหนึ่งๆ ขึ้นอยู่กับว่าใครจะ “มองเห็น” คาดหวังหรือตีความระบบนั้นไปในทิศทางใด และบุคคลเหล่านี้จะต้องรองรับหรือร่วมมือกันในการกำหนดวาระว่า “โจทย์” ใดสำคัญกว่าโจทย์ใด และในแต่ละโจทย์ ก็มี “คำตอบ” ได้หลายแบบ และก็เช่นกัน จะมีการต่อสู้ต่อรองว่าควรเลือกคำตอบหนึ่งมากกว่าอีกคำตอบหนึ่ง ดังนั้น ในแง่พลวัตพัฒนาการของ “ระบบเทคนิคขนาดใหญ่” หนึ่งๆ จึงเต็มไปด้วยความคาดเดายากซับซ้อน มีประเด็นให้พิจารณามากมาย ตั้งแต่ว่า หนึ่ง มีผู้สร้างระบบกลุ่มใดเข้ามาเกี่ยวข้องบ้าง? สอง โจทย์ใดบ้างที่ได้รับความสำคัญในการพิจารณา? และ สาม คำตอบใดบ้างที่ถูกเลือกใช้ในการตอบโจทย์ในการสร้างระบบเทคโนโลยีนั้นๆ? คำตอบต่อคำถามเหล่านี้ล้วนขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆ ทั้งทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม รวมทั้งเงื่อนไขเชิงเทคนิคของแต่ละกรณีๆไป

1.3.3. พลวัตของระบบเทคโนโลยี

กระบวนการที่มีกลุ่มต่างๆเข้ามาต่อรองกันเรื่องโจทย์และคำตอบทางเทคโนโลยีนี้ ทำให้เราจำเป็นต้องรู้ว่าระบบเทคนิคขนาดใหญ่หนึ่งๆนั้น มีพลวัตหรือพัฒนาการมาอย่างไรบ้าง? เพื่อให้เราสามารถวิเคราะห์ต่อไปได้ว่าผู้สร้างระบบกลุ่มต่างๆเข้ามากำหนดโจทย์และคำตอบทางเทคโนโลยีในแต่ละช่วงอย่างไร? ทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่เสนอว่าโดยทั่วไปแล้ว พลวัตของระบบเทคโนโลยีต่างๆ ตั้งแต่การ “กำเนิด” ขึ้นในสังคม ไปจนถึงยุคสุดท้ายที่ผู้คนเลิกใช้ระบบหรือ “ตายไป” หรือ “เกิดใหม่” นั้น อาจแบ่งออกได้เป็น 4 ยุคใหญ่ๆ ได้แก่ (1) การลงหลักปักฐานของระบบใหม่ (establishment) (2) การขยายตัวของระบบ

¹ ในที่นี้จะเปลี่ยนความหมายของ “ผู้สร้างระบบ” ตามแบบของ Hughes มาใช้ในความหมาย “กลุ่มทางสังคมที่เกี่ยวข้อง” ตามทฤษฎีการประกอบสร้างทางสังคมของเทคโนโลยีแทน

(expansion) (3) การอึดตัวของระบบ (stagnation) (4) การแข่งขันกับระบบอื่นที่ใหม่กว่า (interplay of systems) (Kaijser, 2004)

ในยุคแรก คือ การลงหลักปักฐานของระบบใหม่นั้น จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนสูง ในขณะที่ไม่สามารถประเมินอุปสงค์ได้ง่ายๆ ว่าในอนาคต จะมีตลาดผู้ใช้บริการระบบใหม่นี้มากน้อยเพียงใด ดังนั้น ปัญหาในยุคนี้คือเรื่องความไม่แน่นอนหรือความเสี่ยงที่สูงยิ่ง จึงต้องหาทางลดความเสี่ยงลง ทางออกที่พอจะมีคือการสร้างแบบแผนใหม่ของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตกับผู้ให้บริการ โดยสร้างบริการของระบบใหม่นี้ ให้สามารถรองรับการใช้งานของผู้คนได้หลากหลายกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ความเสี่ยงในการลงทุนมีน้อยลง เช่น ในสมัยที่ผู้คนเดินทางโดยใช้ล้อคองนั้น วิธีการที่ทำให้ระบบรถไฟกลายเป็นโหมดการเดินทางหลักของสังคมได้ไม่ใช่อยู่ที่พัฒนาระบบรางรถไฟ แต่เป็นการพัฒนาการให้บริการด้านการขนส่งที่ใช้ขนส่งหลากหลายประเภททั้งที่เป็นผู้โดยสารและสินค้าวัสดุต่างๆ หรือในกรณีการพัฒนาระบบน้ำประปา ระบบจะลงหลักปักฐานได้ก็โดยการที่ทำให้หน้าที่จะให้บริการนั้นสามารถใช้ได้หลายวัตถุประสงค์หรือหลายกลุ่มผู้ใช้ เช่น ในครัวเรือน ในโรงงาน และเพื่อการดับเพลิง เป็นต้น ในขั้นแรกนี้ หากถามตามแบบทฤษฎีการประกอบสร้างทางสังคมของเทคโนโลยี คือ *ขอบเขตความหลากหลายที่ระบบใหม่ให้บริการนั้น ครอบคลุมถึงคนกลุ่มใดและวัตถุประสงค์อะไรบ้าง? ที่สำคัญ คือ คนกลุ่มใดและวัตถุประสงค์ประเภทใดที่อยู่นอกเหนือ/ไม่ถูกนับรวมเกี่ยวข้อง/ถูกกีดกันออกไปจากขอบเขตการให้บริการใหม่นี้บ้าง?*

ยุคที่สอง การขยายตัวของระบบ ยุคตอนนี้ดูจะเป็นยุคที่มีรายละเอียดสำหรับการวิเคราะห์มากที่สุด Kaijser (2004) กล่าวว่าโดยทั่วไปแล้ว มีพลังผลักดันที่สำคัญอยู่ 2 ด้านในการทำให้ระบบขยายตัวไป คือ พลังทางเศรษฐกิจ และพลังทางสังคม พลังทางเศรษฐกิจสามารถพิจารณาได้ใน 3 ลักษณะด้วยกัน ได้แก่ หนึ่ง *การประหยัดขนาดการผลิต (economy of scale)* กล่าวคือ ยิ่งมีจำนวนผู้ใช้มากขึ้น ต้นทุนการผลิตต่อหน่วย ก็จะมียิ่งต่ำลง สอง *การประหยัดเชิงขอบเขตการใช้งาน (economy of scope)* กล่าวคือ ยิ่งมีการใช้เทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆ ในหลากหลายกิจกรรม/วัตถุประสงค์มากขึ้น ก็ยิ่งทำให้ต้นทุนการใช้งาน/บริการต่อหน่วยมีราคาต่ำลง เช่น เทคโนโลยีแก๊ส แต่เดิมใช้สำหรับการจุดไฟให้ความสว่าง ซึ่งใช้เฉพาะในช่วงย่ำรุ่งและช่วงกลางคืนเท่านั้น แต่ในปลายศตวรรษที่ 19 แก๊สถูกใช้ในกิจกรรมหลากหลายขึ้นทั้งการหุงต้มในครัวเรือนและใช้ในกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรม ตลอดจนใช้ในการขับเคลื่อนมอเตอร์ ทำให้ตลาดผู้ใช้บริการแก๊สนั้นมีจำนวนมากขึ้นด้วยเช่นกัน เศรษฐกิจของขอบเขตการใช้งานนี้ เรียกในศัพท์เฉพาะอีกอย่างว่า “ภาระงาน” (load factor) ของระบบ ซึ่งยังมีค่ามาก ยิ่งเป็นผลดีต่อระบบเพราะยิ่งคุ้มค่าต่อการลงทุนของระบบ และทำให้ค่าใช้จ่ายต่อหน่วยการให้บริการลดลง สาม *การประหยัดเชิงความทั่วถึง (economy of reach)* กล่าวคือ ยิ่งระบบครอบคลุมทั่วถึงมากขึ้นเพียงใด หรือมีผู้ใช้เข้ามาร่วมอยู่ในระบบมากขึ้นเพียงใด ก็จะเป็นผลดีต่อระบบมากขึ้นเพียงนั้น เช่น ในระบบโทรศัพท์ การมีผู้ใช้หรือผู้ประกอบการโครงข่ายเพิ่มขึ้นย่อมทำให้ผู้ใช้สามารถโทรศัพท์หากันและกันได้มากขึ้น เป็นต้น

สำหรับพลังทางสังคมที่มีผลต่อการขยายตัวของระบบเทคโนโลยีนั้น มีทั้งในภาคผู้ผลิตและในภาคผู้บริโภค ในภาคผู้ผลิตนั้น การพัฒนาระบบเทคโนโลยีขนาดใหญ่หนึ่ง ๆ จะต้องใช้ทั้งเงินทุนและทรัพยากรอื่น ๆ มากมาย โดยเฉพาะวิศวกรหรือกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ซึ่งมักมีภูมิหลังทางการศึกษาใกล้เคียงกันมารวมตัวกัน ก่อเกิดเป็นเครือข่ายกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีระบบคุณค่าและทัศนคติต่อทิศทางของระบบเทคโนโลยีในอนาคตคล้าย ๆ กัน จนกลายเป็นวัฒนธรรมร่วมกันของระบบนั้น ๆ วัฒนธรรมดังกล่าวนี้มีผลสำคัญต่อการขยายตัวของระบบนั่นเอง ส่วนในภาคผู้บริโภคนั้น เมื่อระบบโครงสร้างพื้นฐานใหม่ชนิดหนึ่งถูกนำมาใช้ในสังคม ก็มักจะพบแรงต้านจากผู้บริโภค เพราะมักมี “ค่าใช้จ่ายในการร่วมใช้ระบบใหม่” (cost of joining the new system) นี้ กล่าวคือ ผู้ใช้มักไม่ยอมเปลี่ยนนิสัยหรือพฤติกรรมประจำในการใช้ระบบเทคโนโลยีหนึ่ง ๆ ซึ่งตนเองคุ้นเคยและมีทักษะการใช้อยู่ (Kajiser, 2004) นอกจากนี้ เทคโนโลยีใหม่ยังต้องทำงานเข้าชุดกันเป็นระบบ ทำให้การเปลี่ยนไปใช้บริการของเทคโนโลยีใหม่นั้น ไม่สามารถเปลี่ยนได้เพียงส่วนประกอบหนึ่งหรือสองชิ้น แต่ต้องเปลี่ยนทั้งระบบ

โดยปกติแล้ว เมื่อระบบโครงสร้างพื้นฐานหนึ่ง ๆ สามารถลงหลักปักฐานในตลาด ผู้ใช้กลุ่มแรกได้แล้ว แรงขับในการขยายตัวจะเพิ่มขึ้น การผลิตก็จะมีอัตราสูงขึ้น การประหยัดเชิงขนาด ขอบเขต และความทั่วถึง ก็ยิ่งทำให้ค่าใช้จ่ายในการลงทุนและอัตราค่าบริการลดลง ทำให้มีลูกค้ากลุ่มใหม่ๆ เข้ามามากยิ่งขึ้น ซึ่งก็ยิ่งทำให้ค่าใช้จ่ายต่างๆ ลดลงไปอีก อย่างไรก็ตาม ในการขยายตัวของระบบเทคโนโลยีใหม่นั้น อาจเกิดปรากฏการณ์ “จุดสะดุดตีสลับ” (reverse salient)¹ ที่สกัดกั้นการเติบโตของระบบได้ กล่าวคือ ส่วนหนึ่งของระบบเทคโนโลยีพัฒนาแพร่หลายเร็วเกินไปจนส่วนอื่นๆ ตามไม่ทัน เช่น ระบบขุดเจาะน้ำมันไม่สามารถผลิตน้ำมันได้ทันหรือเพียงพอต่อระบบ (การใช้) พลังงานของโลก เป็นต้น ในกรณีเช่นนี้ นักวิทยาศาสตร์และวิศวกรจะถูกระดมเข้ามาคิดค้นเพื่อแก้ไขปัญหา และอาจเกิดเป็น “ระบบย่อย” ชนิดใหม่ขึ้น ซึ่งจะทำให้ระบบโดยรวมสามารถเติบโตอย่างรวดเร็วต่อไปได้

อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่อง “จุดสะดุดตีสลับ” นี้เป็นผลจากท่าทีการมองระบบเทคโนโลยีจากความเป็น “คนใน” ของ Hughes อย่างชัดเจน ทำให้ผลกระทบเชิงลบใหม่ๆ ในปัจจุบัน เช่น ปัญหามลภาวะ หรือปัญหาสุขภาพต่อกลุ่มผู้ใช้ด้วยตนเอง หรือต่อผู้ที่ไม่ได้ใช้บริการจากระบบอย่างโรงไฟฟ้าถ่านหิน เป็นต้น กลายเป็นปัจจัยสกัดกั้นการเติบโตของระบบโดยรวมไปด้วยเช่นกัน แต่หากเราใช้ท่าทีการมองแบบทฤษฎีการประกอบสร้างทางสังคมของเทคโนโลยี ซึ่งไม่ได้มีท่าทีการแบ่ง “คนใน” กับ “คนนอก” แต่มองการเมืองของการประกอบสร้างความหมายทางสังคมให้กับระบบเทคโนโลยีหนึ่ง ๆ แล้ว จะเห็นได้ว่าผลกระทบเหล่านี้ คือ

¹ Hughes ใช้ศัพท์ทหารในการอุปมาปรากฏการณ์นี้ ความหมายเดิมในทางทหาร คือ กรณีที่การรบที่แนวหน้านั้น กองกำลังแนวรุกทะลุฝ่าไปข้างหน้าเร็วเกินไป ในขณะที่กองกำลังหนุนเสริมแนวหลังตามเข้าไป สนับสนุนหรือป้องกันไม่ทัน ทำให้กองกำลังแนวรุกตกอยู่ในวงล้อมของฝ่ายตรงข้าม และตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ถูกรุกได้กลับ

“โจทย” ที่ทำให้กลุ่มทางสังคมที่เกี่ยวข้อง (กรณีนี้คือผู้ได้รับผลกระทบสุขภาพหรือจากมลภาวะ) ต้องเข้ามาต่อสู้เพื่อกำหนดลำดับความสำคัญใหม่ให้กับการพัฒนาาระบบเทคโนโลยีนั้นๆนั่นเอง

ยุคที่สาม การอึดตัวของระบบ กระบวนการขยายตัวของการใช้ระบบเทคโนโลยีชนิดหนึ่งๆนั้นในที่สุดจะไปถึงจุดอึดตัว การอึดตัวเกิดได้จากหลายปัจจัย หนึ่งใน คือ ประเด็นการประหยัดขนาดการผลิต ที่ปริมาณสถานีย่อยของระบบถูกสร้างขึ้นจนเต็มพื้นที่และไม่สามารถสร้างเพิ่มได้อีกแล้ว ดังในกรณีโรงปั่นไฟ อยู่ต่อเครื่องบิน หรือกรณีเขื่อนในประเทศไทยที่ปัจจุบันสร้างใหม่ยากมาก จนรัฐบาลหาทางออกด้วยการไปสร้างในประเทศเพื่อนบ้านแทน เป็นต้น *สอง* ปริมาณอุปสงค์ของการใช้บริการขยายจนถึงจุดอึดตัว ดังกรณีสินค้าเชิงวัตถุไม่สามารถขยายตัวเพิ่มขึ้นได้อีกแล้วในช่วง 25 ปีสุดท้ายของศตวรรษที่ 20 และต้องเปลี่ยนไปเป็นสินค้าข้อมูลข่าวสารแทน หรือเทคโนโลยีโทรศัพท์ไร้สาย ที่ปัจจุบันตลาดสินค้าชนิดนี้เติบโตอย่างเต็มที่แล้ว จนการแข่งขันต้องหันไปแข่งขันในด้านอื่น ทั้งที่เป็นการเพิ่มคุณลักษณะพิเศษอื่น เช่น มีกล้องถ่ายภาพ, เล่นอินเทอร์เน็ต หรือการแข่งขันในแง่ดีไซน์ เป็นต้น *สาม* ประเด็นการประหยัดเชิงความทั่วถึง ซึ่งบางครั้งอาจเกิดผลเสียแทน เช่น การที่ผู้คนสามารถเป็นเจ้าของรถยนต์ได้ทั่วถึงกัน ทำให้เกิดปัญหาจราจรติดขัดอย่างยิ่งในหลายๆเมืองใหญ่ ในขณะที่ไม่สามารถสร้างถนนเพิ่มขึ้นได้อีกแล้ว เนื่องจากปัญหาการขาดแคลนที่ดิน จึงกลายเป็นการว่ามีผู้ใช้รถยนต์เพิ่มขึ้นยิ่งทำให้ระยะเวลาในการไปถึงที่หมายเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น *ปัจจัยที่สี่* ของการอึดตัว คือ มีระบบเทคโนโลยีชนิดใหม่ขึ้นมาแข่งขัน ซึ่งเป็นยุคต่อไปของพลวัตของระบบ

ยุคที่สี่ การแข่งขันกับระบบอื่นที่ใหม่กว่า การแข่งขันกันนี้อาจได้ผลลัพธ์ออกมา 3 ลักษณะ *ลักษณะที่หนึ่ง* ในระยะแรกจะทำให้ระบบเทคโนโลยีหนึ่งๆที่เป็นโหมดการใช้หลักของสังคมไปแล้วนั้นมีการปรับปรุงพัฒนาตนเองขึ้นไปอีก หากไม่สามารถพัฒนาตนเองขึ้นมาได้ ก็จะถูกพ่ายแพ้ต่อระบบใหม่ที่เข้ามาแข่งขัน และ “ตายไป” เช่น การแข่งขันกันระหว่างแก๊สกับไฟฟ้า ระหว่างคลองกับรางรถไฟ ระหว่างรถไฟกับรถยนต์ ระหว่างโทรเลขและไปรษณีย์กับระบบโทรศัพท์ เป็นต้น ซึ่งระบบเทคโนโลยีชนิดหลังมักจะเอาชนะระบบแรกและกลายเป็นระบบหลักของสังคมไป *ลักษณะที่สอง* ในหลายกรณี การแข่งขันกับระบบใหม่ๆ อาจทำให้เกิดปรากฏการณ์การพึ่งพิงอาศัยกันและกัน (synergistic effect) ตัวอย่างจากอดีตเช่น ระบบโทรเลขกับระบบรางรถไฟสามารถเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันได้ กล่าวคือ โทรเลขทำให้สถานีรถไฟแต่ละแห่งสามารถสื่อสารกันได้ดีขึ้น ทำให้สามารถเพิ่มปริมาณการเดินรถไฟได้มากขึ้น ในทางกลับกัน การเพิ่มขึ้นของจำนวนรอบการเดินรถไฟ ก็ทำให้ต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่างสถานีกันมากขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการประกันตลาดการใช้โทรเลขเช่นกัน อีกตัวอย่างหนึ่งจากต่างประเทศ คือ โรงผลิตพลังงานร่วม (co-generation plant) กล่าวคือ ความร้อนที่ออกมาจากโรงไฟฟ้าถูกนำมาใช้ในเครื่องทำความร้อนให้แก่บ้านเรือนต่างๆ กลายเป็นระบบทำความร้อนของท้องถิ่นขึ้น กรณีนี้การรวมตัวกันของระบบการผลิตความร้อนกับระบบผลิตพลังงานไฟฟ้าเป็นผลดีมากกว่าการแยกระบบกัน

ในกรณีของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนั้น ผู้เขียนขออนุญาตเพิ่มผลลัพธ์ในลักษณะที่สามเข้าไปด้วย กล่าวคือ ในบางกรณีการแข่งขันกันระหว่างระบบใหม่กับระบบเก่า อาจกลายเป็นกระบวนการ “เกิดใหม่” กล่าวคือ เกิดระบบเทคโนโลยีใหม่ๆ อีกชนิดหนึ่งได้ ปรากฏการณ์การหลอมรวมกัน (convergence) ของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสื่อ เทคโนโลยีเครือข่าย เทคโนโลยีโทรคมนาคม และเทคโนโลยีการกระจายสัญญาณ ที่ถูกเรียกใหม่ว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร” ซึ่งเกิดขึ้นทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย ก็เกิดขึ้นจากการแข่งขันกันของระบบการสื่อสารประเภทต่างๆ เช่นกัน ระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตนั้น ปัจจุบันก็เกิดการแข่งขันและหลอมรวมเอาเทคโนโลยีระบบอื่นๆ เข้ามามากมาย จนสามารถรองรับกิจกรรม/วัตถุประสงค์ใหม่ๆ ได้หลากหลายยิ่ง ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ ข้อมูลข่าวสาร หนังสือพิมพ์ โทรศัพท์ โทรสาร ฯลฯ

นอกจากนี้ หากมองในแง่การแข่งขันกันของระบบย่อยภายในระบบใหญ่ด้วยกันเองแล้ว ในระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เราจะสามารถเห็นได้ถึงการเกิดขึ้นของ “ระบบย่อย” ที่สร้างขึ้นใหม่ อยู่อยู่แทบจะตลอดเวลาของช่วงการเติบโตแพร่หลาย เพื่อตอบสนองความต้องการใหม่ๆ ของการใช้งาน ตั้งแต่ยุคที่อินเทอร์เน็ตใช้ได้เพียงอักขระ (character/text) ต่อมาสามารถรับส่งรูปภาพ เสียง คลิปวิดีโอ โดยลำดับ จนปัจจุบันกลายเป็นโทรทัศน์และวิทยุออนไลน์ที่ส่งสัญญาณแบบทันที (realtime) ได้ นอกจากนี้ยังมีเทคโนโลยีเว็บบล็อก (webblog) ที่เอื้อให้ผู้ใช้สามารถสร้างเว็บไซต์ส่วนตัวได้อย่างสะดวกรวดเร็ว จนเกิดบล็อกการเมืองขึ้นทั่วโลก รวมทั้งการเกิดขึ้นของ Web 2.0 ซึ่งหมายถึง ระบบเว็บไซต์ที่ผู้ใช้บริการสามารถเป็นผู้สร้าง/ผลิตเนื้อหาเองได้ด้วย โดยเติบโตเริ่มจากเทคโนโลยีเว็บบอร์ด จนกลายเป็นเว็บ wikipedia (และเว็บในเครืออย่าง wikileaks, wikisource ฯลฯ) ที่เป็นสารานุกรมออนไลน์ที่เปิดเสรีให้ผู้ใช้ที่เป็นผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ สามารถร่วมเขียนเนื้อหาเพื่อให้ผู้ใช้คนอื่นๆ อ่านกันได้ร่วมไปหรืออย่างเว็บ youtube ก็เช่นกัน เปิดให้มีการส่งคลิปวิดีโอเพื่อแบ่งปัน (share) กันในหมู่ผู้ใช้งานได้อย่างเสรี

1.4. สรุปกรอบแนวคิดและสิ่งที่จะศึกษา

เนื่องด้วยความครอบคลุมของเนื้อหาการวิจัยที่ไปเกี่ยวข้องกับหลากหลายประเด็น มาถึงตอนนี้จึงอาจเกิดความสับสนอยู่บ้างว่าวิทยานิพนธ์ตั้งใจจะศึกษาอะไรกันแน่ เรื่องโครงสร้างหรือเรื่องเทคนิค เรื่องเนื้อหาหรือเรื่องช่องทางของการสื่อสาร เรื่องซอฟต์แวร์หรือฮาร์ดแวร์ หรือเป็นเรื่องการเมืองของการเซ็นเซอร์และวิธีการปิดกั้นข้อมูลข่าวสาร ในที่นี้ หากพิจารณาจากแนวคิด “ระบบเทคโนโลยี” ที่ไม่มีการแบ่งแยกการศึกษาเทคโนโลยีออกเป็นสาขาวิชา เช่น เป็นเรื่องเทคนิค เรื่องเศรษฐกิจ เรื่องการเมือง ฯลฯ แต่มองเทคโนโลยีหนึ่งๆ ในฐานะกระบวนการระบบชนิดหนึ่งของสังคม ก็จะได้คำตอบว่า วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะศึกษาเรื่องราวดังกล่าวทั้งหมด โดยมีจุดเน้นศูนย์กลางอยู่ที่เรื่องเทคโนโลยี กล่าวคือ ในกระบวนการต่อสู้โดยไร้

ความรุนแรง (ซึ่งในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ถือว่าเป็นการต่อสู้ทางการเมืองชนิดหนึ่ง) ดังในกรณีศึกษาของงานชิ้นนี้ จุดเน้นจะไม่ได้อยู่ที่ว่าการขับไล่ทักษิณนั้นเป็นอย่างไร แต่จะดูว่าในบริบทและกระบวนการดังกล่าว มีการปะทะกันทางเทคโนโลยีอย่างไร? ตัวแสดงต่างๆต่อสู้ทางการเมืองโดยอาศัยเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ซึ่งได้ถูกจัดวางโครงสร้างความสัมพันธ์ไว้แล้ว อย่างไรก็ตามบ้าง? แต่ละฝ่ายมีวิธีการทำให้เกิดการปิดกั้นการสื่อสารของขบวนการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงอย่างไร? และฝ่ายขบวนการเองมีการต่อสู้เพื่อให้เกิดการเปิดช่องทางการสื่อสารอย่างไร?

ประเด็นดังกล่าวอาจชัดเจนขึ้นหากนึกถึงภาพสามเหลี่ยมทฤษฎีอำนาจว่าด้วยความยินยอมที่มีการปรับแต่ง (modified consent theory of power) ได้ว่า วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้มองเทคโนโลยีว่าเป็นโครงสร้างประเภทหนึ่งที่กำลังกับความยาก/ง่ายและระดับการประสบความสำเร็จของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง โดยจะศึกษาว่าฝ่ายผู้กุมอำนาจหรือผู้ปกครองนั้น ทำการควบคุมฝ่ายขบวนการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงอย่างไร? และฝ่ายหลังนั้นหาทาง “ดิ้น” หลีกหนี ต่อสู้ และต่อต้านการควบคุมดังกล่าวอย่างไร? โดยมองผ่านมิติการวิเคราะห์เทคโนโลยีใน 4 มิติ และแต่ละมิติมีระดับความเข้มข้นระหว่างคู่ตรงข้ามอย่างไร ดังนี้

1) **มิติเชิงโครงสร้าง** โดยศึกษาว่าโครงสร้างเทคโนโลยี หรือในความหมายรูปธรรมคือ การเชื่อมต่อระหว่างอุปกรณ์หรือแอปพลิเคชันต่างๆกลายเป็นระบบเทคโนโลยี มีระดับความเข้มข้นระหว่างการผูกขาดรวมศูนย์กับการกระจายศูนย์อำนาจอย่างไร

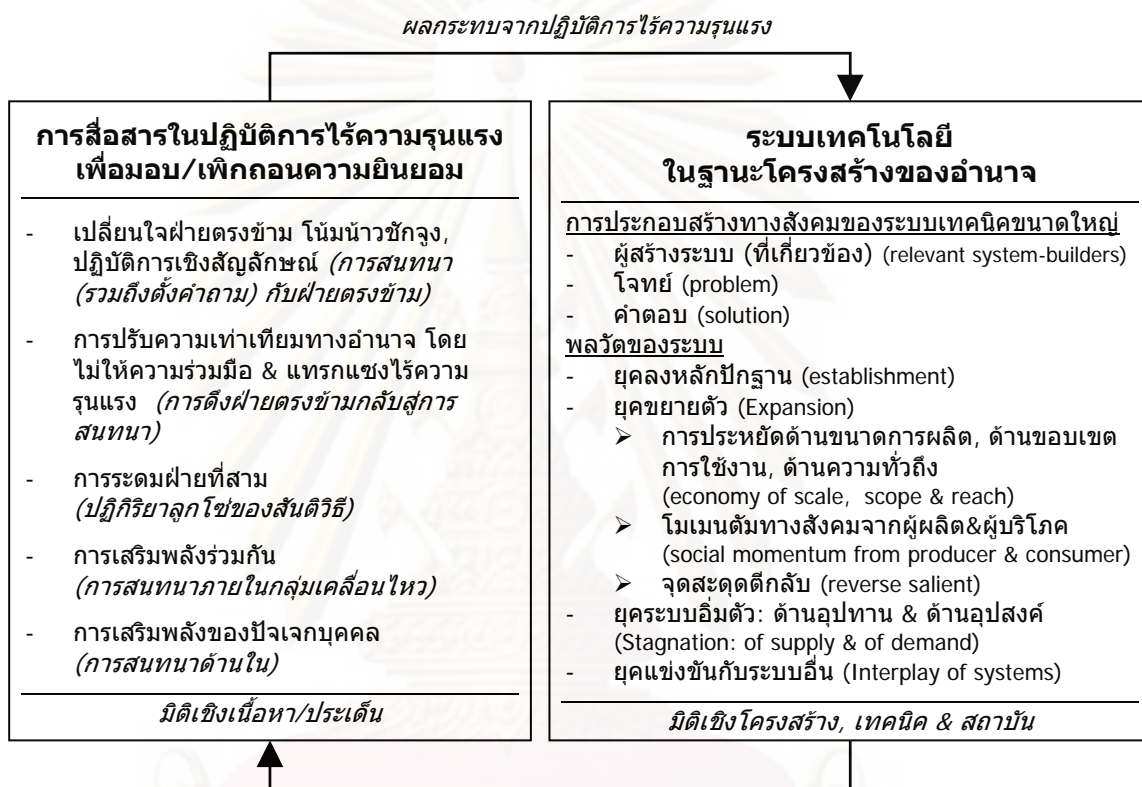
2) **มิติเชิงเทคนิค** โดยศึกษาว่าเทคโนโลยีนั้น มีลักษณะเป็นระบบปิด/เปิดต่อกลุ่มทางสังคมที่เกี่ยวข้องมากน้อยเพียงใด หรือ อีกนัยหนึ่ง คือ ในเชิงเทคนิคแล้ว มีกลุ่ม/องค์กรมากน้อยเพียงใดที่สามารถเข้าไปข้องเกี่ยวกับเทคโนโลยีนั้นๆได้

3) **มิติเชิงสถาบัน** (ในที่นี้ “สถาบัน” หมายถึง แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ซึ่งถูกกำกับไว้ด้วยกฎหมายหรือกฎกติกาแบบไม่เป็นทางการ) โดยศึกษาว่าสถาบันที่เกี่ยวข้องนั้น เอื้อต่อการควบคุมหรือเอื้อต่อการส่งเสริมเสรีภาพอย่างไร

4) **มิติเชิงเนื้อหา/ประเด็น** โดยศึกษาเนื้อหาการสื่อสารว่าการเรียกร้องหรือแม้กระทั่งขู่เพื่อให้เกิดการยินยอม หรือเพื่อให้เกิดการไม่ให้ความยินยอมอย่างไร

ในแง่กรอบแนวคิดที่เป็นรูปธรรมสำหรับวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ สามารถพิจารณาได้โดยแจกแจงรายละเอียดของกรอบวิเคราะห์ทั้ง 4 มิติดังแสดงในแผนภาพที่ 2.2 ดังนี้ *ในกล่องทางขวามือ* คือ พัฒนาการของเชิงโครงสร้างของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต กรอบเค้าโครงเกี่ยวกับพลวัตของระบบเทคโนโลยี (ยุคหลงเหลือปฏิฐาน, ยุคขยายตัว, ยุคระบบอิมมัตูว์, และยุคแข่งขันกับระบบอื่น) ช่วยทำให้เราสามารถศึกษาการประกอบสร้างทางสังคมของระบบเทคนิคขนาดใหญ่ ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเหล่า “ผู้สร้างระบบ” กลุ่มต่างๆที่เข้ามาต่อสู้ต่อรองเพื่อตั้ง “โจทย์” และกำกับ “คำตอบ” ต่อกระบวนการพัฒนาระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย การพิจารณาในลักษณะนี้ จะช่วยทำให้เราเห็นได้ว่ากระบวนการต่างๆในแต่ละช่วงเวลานั้น ส่งผลลัพธ์ต่อลักษณะการผูกขาดรวมศูนย์/กระจายศูนย์ การเปิดต่อกลุ่มทางสังคมที่เกี่ยวข้อง และการเอื้อต่อการ

ควบคุมหรือส่งเสริมเสรีภาพ (3 มิติแรก) มากน้อยเพียงใด? เมื่อเราสามารถเห็นได้ถึงมิติทั้งสามประการดังกล่าวในช่วงพัฒนาการของโครงสร้างระบบเทคโนโลยีแล้ว ก็จะสามารถชี้ชัดได้ต่อไปว่าโครงสร้างดังกล่าวนี้ จะเป็นเงื่อนไขสกัดกั้นหรือเอื้ออำนวยต่อความยากง่ายและประสิทธิภาพของการเฟื่องฟูความยินยอมและปฏิบัติการไร้ความรุนแรงของขบวนการเคลื่อนไหวมากน้อยเพียงใด? (แทนด้วย ลูกศรล่างที่ชี้จากกล่องขวาไปกล่องซ้าย)

เงื่อนไขสกัดกั้น/เอื้ออำนวยเชิงโครงสร้าง
 แผนภาพที่ 2.2: สังเคราะห์กรอบแนวคิดที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

ส่วนกล่องทางซ้ายมือ คือ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสื่อสาร เพื่อให้เรียกร้องหรือข่มขู่ให้เกิดการมอบหรือเฟื่องฟูความยินยอมต่ออำนาจ หรือก็คือ มิติเชิงเนื้อหา/ประเด็น ซึ่งเป็นมิติที่สี่ของกรอบข้างต้นนั่นเอง กรอบการทำงานเชิงการสื่อสารของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (ที่ปรับเพิ่มเติมโดย Martin and Varney (2003)) จะช่วยให้เราเห็นถึงรายละเอียดวิธีการของปฏิบัติการทางการเมืองไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตดังกล่าว ผลจากปฏิบัติการไร้ความรุนแรงขนาดใหญ่ครั้งหนึ่งๆนั้น ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบหรือเชิงบวก ในความหมายของความพยายามควบคุมหรือต่อต้าน ภายในโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตได้เช่นกัน แรงกระทบนี้จะเป็นตัวกำหนดแนวโน้มในอนาคตว่าพลวัตของโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตจะเป็นไปอย่างไร ในทิศทางใด (แทนด้วย ลูกศรบนที่ชี้จากกล่องซ้ายไปกล่องขวา)

2. กรณีศึกษาต่างประเทศ

2.1. เซอร์เบีย (2543)

2.1.1. การเคลื่อนไหวโค่นล้มรัฐบาลมิโลเซวิช

ประเทศเซอร์เบียเป็นหนึ่งในกรณีตัวอย่างสำคัญตัวอย่างแรกๆ ในโลกที่อินเทอร์เน็ตมีบทบาทสำคัญในการโค่นล้มระบอบเผด็จการของสโลโบแดน มิโลเซวิช (Slobodan Milosevic) ซึ่งปกครองประเทศมากกว่า 10 ปี ภายใต้ช่วงเวลาที่ปกครองประเทศนั้น มิโลเซวิชก่อให้เกิดความรุนแรงขึ้นมากมายในคาบสมุทรบอลข่านมหาศาล ทั้งการประกาศทำสงครามกับโครเอเชีย บอสเนีย และในโคโซโว ผู้คนมากมายถูกจับเข้าไปอยู่ในค่ายกักกันแรงงาน คนเชื้อสายอัลบาเนียจำนวนเรือนล้านถูกขับไล่ออกจากโคโซโว รวมทั้งเขายังมีนโยบายฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (ethnic cleansing) และการสังหารหมู่อีกมากมาย ทั้งหมดนี้นำมาซึ่งการทิ้งระเบิดเซอร์เบียโดยองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ หรือ นาโต้ (North American Treaty Organization: NATO) อยู่ถึง 78 วันเพื่อหยุดยั้งนโยบายความรุนแรงของมิโลเซวิช นอกจากนี้ ภายใต้ระบบอำนาจนิยมของมิโลเซวิชนั้น ก็เต็มไปด้วยการคอร์รัปชัน ปัญหาความยากจน ปัญหาการไม่มีงานทำ และทำให้เกิดบรรยากาศความหวาดกลัวขึ้นทั่วประเทศอีกด้วย (เนื้อหาในส่วนนี้เรียบเรียงมาจาก Tunnard, 2003a)

ในเดือนตุลาคม 2543 ประชาชนทั่วประเทศจึงได้ลุกขึ้นทำการเคลื่อนไหวโดยไม่ใช้ความรุนแรงเพื่อโค่นล้มการปกครองของมิโลเซวิช ขบวนการเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ประกอบด้วยขบวนการย่อยหลากหลายภาคส่วน นำโดยกลุ่มสำคัญ คือ เครือข่ายนักศึกษาที่เรียกตัวเองว่า Otpor (ภาษาเซอร์เบีย แปลว่า “ต่อต้าน”), พรรคการเมืองฝ่ายค้านต่างๆ ที่รวมตัวกันเป็นแนวร่วมในนาม “แนวร่วมฝ่ายค้านเพื่อประชาธิปไตยในเซอร์เบีย” (Democratic Opposition of Serbia: DOS) รวมทั้งกลุ่มชุมชนจากท้องถิ่นต่างๆ ในเซอร์เบียอีกจำนวนมาก สื่อสารมวลชนระบบต่างๆ ถูกนำมาสอดประสานกันใช้ในการเคลื่อนไหวต่อสู้ครั้งนี้อย่างเข้มข้น ทั้งที่เป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และโดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต อันเป็นเทคโนโลยีสื่อที่จะกล่าวถึงในที่นี้

ระหว่างที่มิโลเซวิชเป็นประธานาธิบดีของเซอร์เบียในสมัยที่สอง สัญญาณการต่อสู้โดยไร้ความรุนแรงครั้งแรกก็เกิดขึ้นในเดือนมีนาคม 2539 มีการเดินขบวนของพันธมิตรฝ่ายค้าน ภายใต้คำขวัญว่า “Zajedno” (ภาษาเซอร์เบีย แปลว่า “ไปด้วยกัน” (together)) ตามด้วยการชุมนุมรายวันในเมืองใหญ่ต่างๆ ทั่วเซอร์เบียในอีกหกเดือนต่อมา ระหว่างนั้น รัฐบาลได้ปิดสถานีวิทยุ B-92 อันเป็นสถานีวิทยุเล็กๆ เพียงแห่งเดียวที่ยังคงมีความเป็นอิสระทางการเมือง และมีอิทธิพลสูงในการต่อต้านการปกครองของมิโลเซวิช เหตุการณ์นี้ทำให้ขบวนการต่อต้านรัฐบาลเคลื่อนไหวมาสู่แนวรบชนิดใหม่ คือ อินเทอร์เน็ต ระบบการกระจายสัญญาณของสถานีวิทยุ B-92 ถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นส่งผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีโฮสต์ (host) อยู่ในประเทศ

เนเธอร์แลนด์และออกอากาศไปทั่วโลกโดยความร่วมมือกับสถานีวิทยุบีบีซี (British Broadcasting Corporation: BBC) สถานีวิทยุเสียงอเมริกา (Voice of America: VOA) สถานีวิทยุยุโรปเสรี (Radio Free Europe) ฯลฯ หลังจากนั้นเพียงเล็กน้อย เว็บไซต์ต่อต้านรัฐบาลมิโลเชวิชแห่งแรกก็ถูกจัดตั้งขึ้นโดยใช้บริการของ Sezam Pro ซึ่งเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มหาวิทยาลัยเบลเกรด (ในกรุงเบลเกรด เมืองหลวงของเซอร์เบีย)

เพื่อรับมือกับการเคลื่อนไหวดังกล่าว กฎหมายจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนและเสรีภาพในการชุมนุม (แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงอินเทอร์เน็ต) จึงถูกประกาศบังคับใช้ในเดือนเมษายน 2541 หรือเพียงสองเดือนหลังการเริ่มทำสงครามในโคโซโว กลุ่ม Otpor อันเป็นกลุ่มนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยเบลเกรดเป็นส่วนใหญ่ ได้เริ่มใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อรณรงค์การต่อต้าน โดยได้รับความรุนแรงต่อระบอบเผด็จการของมิโลเชวิชอย่างมีประสิทธิภาพในช่วงนี้เช่นกัน มีการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์อย่างขนานใหญ่เพื่อติดต่อสื่อสารกันระหว่างบรรดากลุ่มต่อต้านต่างๆ ภายในประเทศ และเพื่อแจ้งสถานการณ์ความเคลื่อนไหวภายในประเทศให้กับสื่อมวลชนในต่างประเทศอีกด้วย ระหว่างนั้น บรรดาพรรคฝ่ายค้านบรรลุมติร่วมกันที่จะรวมตัวกันในนาม DOS เพื่อรณรงค์ต่อต้านมิโลเชวิชเช่นกัน นับแต่นั้นมา การขบเคี้ยวกันระหว่างขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านมิโลเชวิชกับมาตรการตอบโต้จากรัฐบาลก็เพิ่มระดับร้อนแรงขึ้นเรื่อยๆ

หลังจากควบคุมสื่อแขนงอื่นๆ ได้ค่อนข้างอยู่หมัดทั้งหมด รัฐบาลมิโลเชวิชจึงเริ่มค่อยๆ ตระหนักถึงอำนาจของอินเทอร์เน็ตที่จำเป็นจะต้องถูกควบคุมด้วยเช่นกัน ในเดือนตุลาคม 2541 สองปีหลังจากที่สถานีวิทยุ B-92 ทำการส่งสัญญาณวิทยุผ่านทางอินเทอร์เน็ต พระราชกำหนดฉบับพิเศษที่ห้าม “การกระจายสัญญาณซ้ำด้วยวิธีการใดๆ” (rebroadcast by any means) และกฎหมายข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (Public Information Law) ก็ถูกประกาศใช้ มาตรการดังกล่าวยังพุ่งเป้าครอบคลุมไปถึงบรรดารายการข่าวทางวิทยุของสื่อต่างประเทศอย่าง บีบีซีและวิทยุเสียงอเมริกา ซึ่งสถานีวิทยุท้องถิ่นอิสระขนาดเล็กจำนวนมากในเซอร์เบียนำสัญญาณมาทำการกระจายเสียงซ้ำอีกทอดหนึ่งด้วย

หลังจากนั้นไม่นาน OpenNet อันเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตอีกรายหนึ่งซึ่งก่อตั้งโดยสถานีวิทยุ B-92 เพื่อจัดฝึกอบรมการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้กับประชาชนเซอร์เบีย ก็ถูกปิดลงโดยเครือข่ายวิชาการเซอร์เบีย (Serbian Academic Network) ซึ่งเป็นหนึ่งในสององค์กรหลักที่ควบคุมอินเทอร์เน็ตของเซอร์เบียทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจาก OpenNet เป็นโฮสต์เพียงแห่งเดียวที่ให้พื้นที่แก่เว็บไซต์ต่อต้านรัฐบาลเกือบทั้งหมด กลุ่มต่อต้านตอบโต้ด้วยการคัดลอกเว็บไซต์ต่อต้านรัฐบาลทั้งหมดที่อยู่ OpenNet แล้วย้ายไปใช้บริการของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตภายนอกประเทศแทบจะทันทีทันใด พร้อมกันจัดตั้งเครือข่ายการส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เพื่อสื่อสารกันเองขึ้น ทำให้การปิด OpenNet แทบจะไม่ก่อผลกระทบอะไรเลย

ถัดมาในเดือนมีนาคม 2542 ท่ามกลางเมฆหมอกแห่งการปูพรมทิ้งระเบิดของนาโต้เพื่อขับทหารเซอร์เบียออกจากโคโซโว การใช้อินเทอร์เน็ตแข่งขันกันบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในเซอร์เบียของฝ่ายต่างๆ ก็เริ่มต้นขึ้นอย่างจริงจัง รัฐบาลมิโลเชวิชเห็นว่าการออก

กฎหมายปิดกั้นการกระทำต่าง ๆ นั้นแทบจะไม่ได้ผลเลย จึงเริ่มปฏิบัติการทางตรงบนอินเทอร์เน็ตบ้าง โดยการจัดตั้งเว็บไซต์ของตนเองขึ้นเพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโคโซโวในแง่มุมแบบของรัฐบาล ระหว่างนั้นเป็นช่วงที่อินเทอร์เน็ตคาเฟ่เป็นที่นิยมในโคโซโว กองกำลังเพื่อการปลดปล่อยโคโซโว (Kosovo Liberation Army: KLA) ซึ่งไม่ได้ปฏิเสธแนวทางการใช้ความรุนแรง ก็ได้จัดตั้งชุมชนอินเทอร์เน็ตในโคโซโวขึ้น โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์แล็ปท็อป (laptop) ทำการเชื่อมต่อกับระบบดาวเทียม เพื่อสื่อสารเรื่องราวเกี่ยวกับโคโซโวจากแง่มุมของกลุ่มปลดปล่อยโคโซโวเช่นกัน นอกจากนี้ สถานีข่าวเบต้า (Beta News Agency) ซึ่งมีสำนักงานอยู่ในกรุงเบลเกรด ก็ได้จัดตั้ง “Kosovo/a Online” โดยความร่วมมือกับ Koha Ditore ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาอัลบาเนียในกรุงปริสตีนา (Pristina) เมืองหลวงของโคโซโว โดยเน้นการนำเสนอเรื่องราวสถานการณ์ในโคโซโวอย่างรอบด้านเช่นกัน

สมรภูมิอินเทอร์เน็ตยังได้ขยายขอบเขตออกไปนอกประเทศเซอร์เบียอีกด้วย โดยที่กลุ่มแฮ็คเกอร์ชาวเซอร์เบียที่ชื่อว่า “Black Hand” ได้ทำการโจมตีเว็บไซต์ของรัฐบาลสหรัฐและอัลบาเนีย เพื่อตอบโต้บทบาทของสหรัฐอเมริกาในการผลักดันให้นาโตทิ้งระเบิดเซอร์เบีย ส่งผลให้สหรัฐว่าจะตัดการเชื่อมต่อผ่านระบบดาวเทียมออกจากระบบการให้บริการอินเทอร์เน็ตของเซอร์เบีย เพราะเป็นช่องทางที่บรรดาแฮ็คเกอร์ใช้โจมตีเว็บไซต์ต่างประเทศ หากมีการตัดการเชื่อมโยงจริง ก็เท่ากับเป็นการสลายพลังการสื่อสารกับต่างประเทศของกลุ่มเคลื่อนไหวโค่นล้มมิโลเชวิชไปด้วย จึงนับเป็นโชคดียุ่บ้างที่ไม่มีการตัดการเชื่อมต่อเกิดขึ้นจริงแต่อย่างใด หลังจากนาโตทิ้งระเบิดเซอร์เบียอย่างหนักหน่วงอยู่ 78 วัน และท่ามกลางแรงกดดันจากทุกฝ่าย ในที่สุดกองทัพเซอร์เบียก็ยินยอมออกจากโคโซโว นาโตจึงได้ยุติการทิ้งระเบิดเช่นกัน

แม้ว่านาโตและรัฐบาลสหรัฐจะมีส่วนสำคัญที่จะต้องรับผิดชอบต่อหายนภัยที่เกิดขึ้นในเซอร์เบีย แต่การทิ้งระเบิดของนาโตครั้งนี้ก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นปางเส้นสุดท้ายที่ประชาชนชาวเซอร์เบียจะยินยอมอดทนต่อไปภายใต้ระบอบฉ้อฉลของมิโลเชวิช เหตุการณ์นี้ ความเข้มแข็งมั่นคงทางอำนาจของระบอบมิโลเชวิชจะกร่อนเซาะและพังทลายลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว การชุมนุมของประชาชนที่เกิดขึ้นทั่วประเทศมาถึงจุดเดือด ในเดือนกรกฎาคม 2543 มิโลเชวิชจึงต้องปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์เพื่อชิงความได้เปรียบของตนเองกลับคืนมา โดยการประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเดือนกันยายน 2543 ซึ่งเป็นระยะเวลาอันสั้นมาก คือ เพียง 2 เดือนเท่านั้น

เมื่อเงื่อนไขแวดล้อมการเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองจึงเปลี่ยนไป ขบวนการโค่นล้มรัฐบาลมิโลเชวิชจึงเปลี่ยนมาเล่นเกมสืโรระบบ ฝ่ายค้านใน DOS เริ่มเตรียมตัวสำหรับการเลือกตั้งครั้งใหม่ที่กำลังจะมาถึงอย่างเร่งด่วน ในขณะที่เว็บไซต์อิสระจำนวนมากประกาศสนับสนุนผู้ลงแข่งขันเลือกตั้งที่มาจากฝ่ายค้านอย่างเปิดเผย ส่วนกลุ่ม Otpor และขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนต่างก็ปรับเปลี่ยนการเคลื่อนไหว โดยเฉพาะบนอินเทอร์เน็ต มาเป็นการรณรงค์เกี่ยวกับการเลือกตั้งเช่นกัน กล่าวได้ว่า ทุกกลุ่มทุกเครือข่ายที่ต่อต้านรัฐบาลล้วนมี

เป้าหมายร่วมกัน คือ การโค่นล้มระบบเผด็จการของมิโลเชวิช โดยมีคำขวัญร่วมกันว่า “เขาจบสิ้นแล้ว!!” (He's finish!!)

ในระหว่างช่วงก่อนการเลือกตั้งที่จะมาถึงนี้ กฎหมายใหม่ซึ่งแข็งแกร่งกว่าเดิมก็ถูกผ่านออกมา โดยอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถเปิดอ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์และแทรกแซงการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตได้ทั้งหมด แม้กระนั้น อินเทอร์เน็ตก็ยังถูกใช้อย่างเข้มข้นทั้งในการจัดองค์กรพรรคหาเสียงเลือกตั้งของฝ่ายค้าน การตรวจสอบจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และโดยเฉพาะในการตรวจสอบเป้าหมายผลการเลือกตั้ง ในวันที่ 24 กันยายน 2543 อันเป็นวันเลือกตั้งนั้น อินเทอร์เน็ตถูกใช้ในการรายงานผลการเลือกตั้งกลับไปยังสำนักงานใหญ่ของ DOS ได้ละเอียดแม่นยำและรวดเร็วกว่าการรายงานของฝ่ายรัฐบาล

ผลการเลือกตั้งบ่งชี้ว่า คอสตุนิกา (Kostunica) ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากแนวร่วมพรรคฝ่ายค้านได้รับชัยชนะ อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่อีกรอบ ด้วยเหตุผลว่าทั้งมิโลเชวิชและคอสตุนิกา ได้คะแนนไม่ถึง 50% ทั้งคู่ กลุ่ม Otpor และแนวร่วมฝ่ายค้านระบุว่าเป็นการคดโกงผลการเลือกตั้ง จึงได้ประกาศนัดหยุดงานและกระทำการยกระดับขึ้นรอบใหม่เพื่อกดดันให้มิโลเชวิชลงจากอำนาจ คนงานที่เหมืองถ่านหินทางตอนใต้ของกรุงเบลเกรด ซึ่งผลิตพลังงานไฟฟ้าถึง 70% ให้กับเซอร์เบียทั่วประเทศ กว่า 17,000 คน นัดหยุดงานทันทีทันใด บรรดาคอนซัปรถแท็กซี่และรถโดยสารสาธารณะในเมืองต่างๆ ทั่วประเทศ โดยการขับรถให้ช้าอืดอาดและปิดกั้นถนนหนทาง

การชุมนุมเป็นไปอย่างต่อเนื่องอีก 10 วันนับวันเลือกตั้ง จนถึงวันที่ 5 ตุลาคม 2543 การประท้วงของประชาชนก็มาถึงจุดสูงสุด ด้วยการใช้ระบบการสื่อสารอย่างลับซับซ้อน ทั้งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เว็บไซต์และระบบสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตอื่นๆ ระบบวิทยุคลื่นสั้น และผ่านสถานีวิทยุ B-92 รวมทั้งสื่อชนิดอื่นๆ ประชาชนหลายแสนคนหลั่งไหลจากทุกทิศทั่วประเทศ มุ่งหน้าสู่การชุมนุมโดยไร้ความรุนแรงครั้งใหญ่ที่จัดขึ้นที่หน้ารัฐสภา และประกาศจะเข้ายึดรัฐสภาโดยไร้ความรุนแรง (nonviolent take-over) ในเวลา 15.00 น.

ในการชุมนุมครั้งนี้ แม้จะมีทหารตำรวจคอยรักษาความสงบเรียบร้อย แต่ผู้นำเหล่าทัพต่างรู้ว่าจุดสิ้นสุดของมิโลเชวิชมาถึงแล้วเมื่อประชาชนทั่วประเทศแสดงออกถึงขีดสุดในครั้งนี้ และเหล่าทหารตำรวจเหล่านี้ก็ไม่อยากถูกหางเลขไปพร้อมกับการล่มสลายแห่งอำนาจของมิโลเชวิชไปด้วย พวกเขาจึงไม่ได้ให้ความร่วมมือกับมิโลเชวิชและไม่ได้ทำการป้องปรามประชาชนแต่อย่างใด ทำให้มวลชนสามารถบุกเข้าไปในรัฐสภาและบุกเผาทำลายเอกสารไปบางส่วน อันเป็นจุดสิ้นสุดของสัญลักษณ์ทางอำนาจของมิโลเชวิช วันถัดมา มิโลเชวิชจึงจำต้องยินยอมลงจากอำนาจ สามเดือนหลังจากนั้น กฎหมายข้อมูลข่าวสารสาธารณะ ซึ่งผ่านรัฐสภาเมื่อเดือนเดือนกันยายน 2541 ได้ถูกยกเลิก ทำให้การปิดกั้นเสรีภาพในการสื่อสารของประชาชน ในสื่อต่างๆรวมทั้งอินเทอร์เน็ต สิ้นสุดลง

2.1.2. โครงสร้างทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตเซอร์เบีย

อินเทอร์เน็ตซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวดังกล่าวจนโค่นล้มมิโลเชวิตซึคได้นั้น ไม่ได้มีให้ใช้โดยปราศจากเงื่อนไขข้อจำกัดใดๆ กล่าวได้ว่า โครงสร้างและพัฒนาการของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในเซอร์เบียมีผลทั้งในเชิงเพิ่มขยายหรือลดทอนพลังทางการเมืองของขบวนการเคลื่อนไหวดังกล่าวได้ไม่น้อยทีเดียว ขึ้นอยู่กับว่าพลังอำนาจในการควบคุมระบบอินเทอร์เน็ตอยู่ในมือของใครหรือภาคส่วนใดของสังคมมากกว่ากัน อำนาจเหล่านี้ทำงานผ่านทั้งโครงสร้างทางเทคโนโลยี โครงสร้างทางกฎหมาย และโครงสร้างสถาบัน โครงสร้าง 2 ประการหลัง พอจะเห็นบ้างแล้วในระหว่างการเคลื่อนไหวโค่นล้มมิโลเชวิตซึคดังกล่าวแล้วข้างต้น ในที่นี้จึงจะพิจารณาโครงสร้างทางเทคโนโลยีเพื่อให้เห็นภาพการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตของกรณีเซอร์เบียได้ชัดเจนขึ้น

กล่าวได้ว่าอินเทอร์เน็ตในเซอร์เบียเริ่มพัฒนาขึ้นในช่วงปี 2538-2539 โดยมีองค์กรใหญ่ 2 แห่งซึ่งสนับสนุนโดยรัฐบาล ได้แก่ เครือข่ายวิชาการแห่งชาติ (National Academic Network) ซึ่งมีฐานอยู่ที่มหาวิทยาลัยเบลเกรด และองค์กรโทรคมนาคมเซอร์เบีย (Telecom Serbia) ส่วน OpenNet ซึ่งตั้งขึ้นโดยสถานีวิทยุ B-92 เพื่อต่อต้านรัฐบาลนั้น ดำเนินการโดยไม่ได้พึ่งพาระบบขององค์กรทั้งสองแห่ง แต่ใช้บริการของบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตต่างประเทศที่ชื่อว่า "XS4All" (อ่านตามภาษาอังกฤษได้ว่า "access for all") ซึ่งเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเก่าแก่อันดับสามของประเทศเนเธอร์แลนด์ XS4ALL มีวัฒนธรรมองค์กรที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับจะเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตให้แก่องค์กรเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านรัฐบาลเผด็จการ เพราะ XS4ALL จัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มแฮ็คเกอร์และมีชื่อเสียงในแง่การมีเจตนาธรรมที่ต้องการติดตามประเด็นร้อนต่างๆ ที่เป็นปัญหาถกเถียงไม่ลงตัวของสังคม (XS4ALL, 2008 : online; XS4ALL. **Wikipedia**, 2008 : Online)

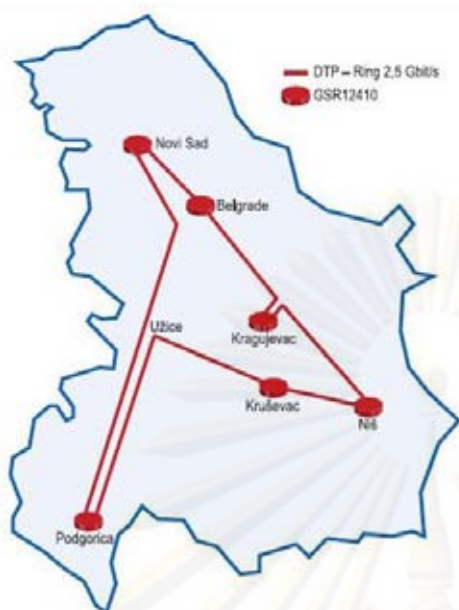
ช่วงแรก OpenNet ทำการเชื่อมต่อกับ XS4ALL โดยใช้โทรศัพท์ต่อผ่านโมเด็มแบบไดอัลอัพ (dial-up modem) (ความเร็วไม่เกิน 56 Kbps) ไม่กี่เดือนต่อมา จึงเปลี่ยนเป็นเชื่อมต่อผ่านสายเช่าแบบอนาล็อก และติดตั้งให้สายโมเด็มแบบไดอัลอัพอีก 6 สายสามารถเชื่อมต่อเข้ามาได้ เพื่อให้ตัว OpenNet เองเป็นเสมือนผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตขนาดเล็กให้กับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศเซอร์เบียให้สามารถติดต่อออกต่างประเทศได้ สถานีวิทยุ B-92 ยังร่วมมือกับสมาคมสื่ออิเล็กทรอนิกส์อิสระ (Association of Independent Electronic Media: ANEM) ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของผู้ประกอบกิจการอิสระด้านการกระจายเสียง อีกกว่า 30 แห่งทั่วยูโกสลาเวีย เพื่อให้สามารถใช้ OpenNet เป็นช่องทางในการกระจายข่าวสารข้อมูลออกไปนอกประเทศ และเพื่อนำสัญญาณเสียงของผู้ประกอบการระหว่างประเทศอย่างบีบีซีและสถานีวิทยุเสียงอเมริกา มาทำการถ่ายทอดสัญญาณซ้ำ (rebroadcast) เผยแพร่ในเซอร์เบียอีกด้วย ซอร์ฟแวร์เรียลไทม์ (real audio) ถูกนำมาใช้ทำการแปลงสัญญาณเสียงแบบสดๆ ให้กลายเป็นแบบดิจิทัลและทำการสตรีมมิ่ง (streaming) ส่งผ่านอินเทอร์เน็ต โดยได้รับความ

ช่วยเหลือจากผู้ให้บริการสื่ออินเทอร์เน็ตของสหรัฐอเมริกาที่รู้จักกันทั่วไปในปัจจุบันว่า RealNetwork, Inc. ด้วยวิธีการนี้ ทำให้สถานีวิทยุ B-92 สามารถหลบเลี่ยงการตรวจจับและควบคุมจากฝ่ายภาครัฐ และสามารถเข้าถึงประชาชนทั่วไปในเซอร์เบียได้ (B92, 2008 : online; B92, Wikipedia, 2008 : online)

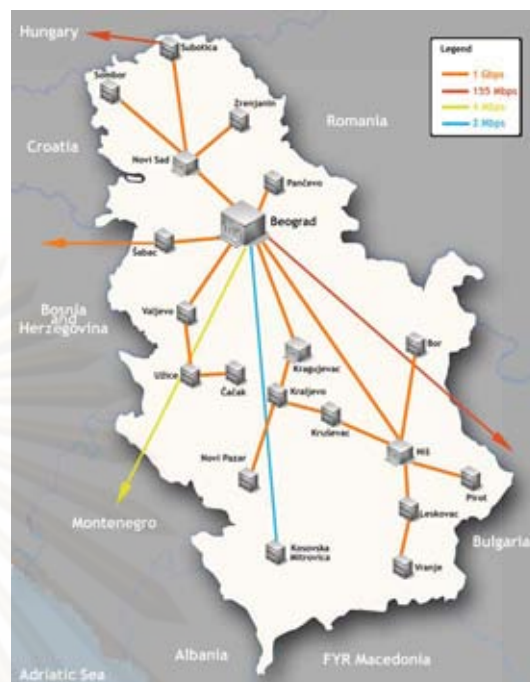
หลังการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองสู่ระบอบประชาธิปไตยในปี 2543 แล้ว เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของเซอร์เบียเติบโตขึ้นอย่างมากในทุกสาขา (UNECE 2002; Tunnard 2003b; Surculija 2003). แต่ในยุคของมิโลเชวิชนั้น อินเทอร์เน็ตและโครงสร้างพื้นฐานทางโทรคมนาคมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ล้วนอยู่ในความควบคุมผูกขาดของเทเลคอมเซอร์เบียทั้งสิ้น ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการของการใช้อินเทอร์เน็ตและการสื่อสารต่างๆของเซอร์เบียอย่างมาก โทรคมนาคมพื้นฐานอย่างโทรศัพท์ การสื่อสารผ่านระบบ ISDN และระบบสายเช่าอื่นๆมีอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ทั้งยังมีราคาแพงมากสำหรับการใช้ในระดับบุคคลและครัวเรือนอีกด้วย (Tunnard, 2003b) ส่วนการเชื่อมต่อผ่านสายเคเบิล ทั้งที่เป็นสายโคแอกเชียล (coaxial) และสายใยแก้วนำแสง (fiber-optic) ถูกปิดกั้นไม่ให้ใช้ นับแต่ปลายทศวรรษที่ 1980s เป็นต้นมา RTV ได้ให้สัมปทานแก่บริษัทสัญชาติแคนาดาเพื่อดูแลและพัฒนาระบบสื่อสารในเซอร์เบีย แต่บริษัทนี้ตัดสินใจไม่ลงทุนทำการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว เพราะเกรงเรื่องความเสี่ยงในการคุ้มทุน เนื่องจากเกิดสงครามขึ้นในคาบสมุทรบอลข่านเสียก่อน (UNECE, 2002: 19) จึงเพียงสงวนสิทธิ์การดำเนินการต่างๆไว้เฉยๆ โดยไม่มีบริษัทอื่นใดสามารถเข้ามาลงทุนพัฒนาอะไรได้

จากข้อมูลของสหภาพโทรคมนาคมสากล (International Telecommunication Union: ITU) ในปี 2543 ยูโกสลาเวียมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 300,000-400,000 คน¹ และมีสัดส่วนผู้ใช้คอมพิวเตอร์เพียง 376 คนต่อประชากร 10,000 คน และสัดส่วนคอมพิวเตอร์ 226 เครื่องต่อประชากร 10,000 คน (Surculija, 2003) ในพื้นที่ต่างๆที่ย่อยยับด้วยสงคราม รวมทั้งโคโซโวนั้น โครงสร้างโทรคมนาคมพื้นฐานถูกทำลายอย่างยับเยินจากการทิ้งระเบิดของนาโต้ คิดเป็นค่าเสียหายได้ราว 250 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ดังนั้น การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่จึงเป็นที่นิยมมากกว่า เพราะราคาถูกและไม่คิดค่าบริการส่งข้อความ (SMS) อีกด้วย (Tunnard, 2003b)

¹ ขณะนั้นโครเอเชีย, บอสเนีย และมาซิโดเนีย ได้แยกตัวเป็นประเทศอิสระแล้ว ยูโกสลาเวียจึงเหลือเพียง เซอร์เบีย (รวมทั้งโคโซโว ที่ยังคงไม่สงบอยู่) และมอนเตเนโกร เท่านั้น

แผนภาพที่ 2.3: แบริคโบนไอพีระดับชาติของเซอร์เบียและมอนเตเนโกร ในปี 2548 สร้างโดยเทลคอมเซอร์เบีย (ที่มา: Serbia Investment and Export Promotion Agency, 2005: 20)

แผนภาพที่ 2.4: แผนที่อินเทอร์เน็ตของเซอร์เบียปี 2551 (ที่มา: Academic Research and Education Network of Serbia, n.d.[b] : online)

คุณภาพการอย่างหนึ่งที่เทลคอมเซอร์เบียสร้างไว้ให้แก่ประชาชน คือ โครงสร้างพื้นฐานทางสารสนเทศ อันเป็นโครงการหลักของเทลคอมเซอร์เบีย ทางด่วนข้อมูลระดับชาติ (national information backbone) กว่า 3,000 กิโลเมตรที่มีความเร็ว 2.5 Gbps ถูกติดตั้งขึ้นทั่วประเทศในระหว่างปี 2540-2541 (ดูแผนภาพที่ 2.3) อย่างไรก็ตาม ในสมัยนั้น มีเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่สามารถเข้าถึงทางด่วนข้อมูลความเร็วสูงนี้ได้ โดยทั่วไปแล้ว การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในระดับครัวเรือนในสมัยนั้นมีคุณภาพต่ำมาก ผู้ใช้จะต้องทำการหมุนโทรศัพท์ผ่านโมเด็ม (แบบไดอัลอัพ) 5-10 ครั้งเพียงเพื่อจะเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตให้ได้สักหนึ่งครั้ง อีกทั้งยังเป็นอินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วเพียง 33 Kbps เท่านั้น ดังนั้น โดยปกติผู้คนทั่วไปจึงนิยมใช้อินเทอร์เน็ตจากอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ ตามห้องสมุดสาธารณะ หรือจากคอมพิวเตอร์ในมหาวิทยาลัย ซึ่งเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านสายเช่าความเร็ว 2 Mbps ขึ้นไป ภายใต้การปิดกั้นและควบคุมสื่อหลักๆ ไว้อย่างมากของมิโลเชวิชนั้น การใช้อินเทอร์เน็ตตามสถานที่ต่างๆ ดังกล่าวจึงเป็นหนทางหลักในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในกลุ่มชุมชนผู้ต่อต้าน รวมทั้งเพื่อติดต่อกับผู้คนนอกประเทศอีกด้วย (Turnnard: 2003b, p.14) อย่างไรก็ตาม ระบบการให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพสูงเพียงพอที่จะใช้ในปฏิบัติการดังกล่าวนั้น แทบจะมีอยู่เพียงแห่งเดียวเลย คือ ที่มหาวิทยาลัยเบลเกรด ซึ่งเป็นที่ตั้งของเครือข่ายวิชาการแห่งชาติ หนึ่งในสององค์กรหลักที่ดูแลเรื่องอินเทอร์เน็ตของเซอร์เบียดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น นี่คือสาเหตุที่ทำให้

สมาชิกหลักๆของกลุ่ม Otpor ซึ่งใช้อินเทอร์เน็ตในการต่อต้านมิโลเชวิช ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั้น เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเบลเกรดเป็นส่วนใหญ่

มหาวิทยาลัยเบลเกรดเป็นที่ตั้งของเครือข่ายเพื่อการศึกษาและวิจัยทางวิชาการ แห่งยูโกสลาเวีย (Academic Research and Education Network of Yugoslavia: AMREJ)¹ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของระบบโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตในประเทศและการเชื่อมต่อ ออกต่างประเทศของเซอร์เบียเลยทีเดียว มหาวิทยาลัยและสถาบันวิชาการทุกแห่งล้วนเชื่อมต่อกับ AMREJ ทั้งสิ้น โดยมีมหาวิทยาลัยเบลเกรดเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนข้อมูลระดับชาติ ส่วนมหาวิทยาลัยอื่นอีกบางแห่งทำหน้าที่เป็นเสมือนฮับส่วนภูมิภาค (regional hub)

ข้อมูลโดยละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานของ AMREJ ในช่วงการปกครองของมิโลเชวิชนั้น ไม่มีการเก็บไว้อย่างเป็นระบบ โครงสร้างการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตดังที่แสดงในภาพนั้น แม้จะเป็นภาพการเชื่อมต่อในปี 2548 แต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบของโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศของเซอร์เบียซึ่งไม่น่าจะเปลี่ยนไปจากเดิมมากนัก ข้อมูลเท่าที่มีอยู่นั้นเป็นข้อมูลในช่วงปลายทศวรรษที่ 1990s จากข้อมูลที่มีนั้น ทว่าทั้งเซอร์เบียมีมหาวิทยาลัยที่เชื่อมต่อกับ AMREJ ด้วยความเร็ว 2 Mbps มีเพียง 3 แห่งเท่านั้น ได้แก่ (1) มหาวิทยาลัย Nori Sad ซึ่งทำหน้าที่เป็นจุดแลกเปลี่ยนแห่งที่สองในภูมิภาคทางตอนเหนือ (2) มหาวิทยาลัย Nis ทำหน้าที่เป็นจุดแลกเปลี่ยนแห่งที่สามในภูมิภาคตอนใต้ และ (3) มหาวิทยาลัย Kragujevac เป็นฮับในภูมิภาคตอนกลางของเซอร์เบีย ส่วนมหาวิทยาลัยและสถาบันอื่นๆที่เหลือล้วนเชื่อมต่อด้วยความเร็วต่ำตรงมาที่มหาวิทยาลัยเบลเกรดผ่านสายโทรศัพท์เช่า (Academic Research and Education Network of Serbia, n.d.[a]: online) ก่อนหน้าปี 2545 นั้น มีสถาบันต่างๆที่เชื่อมต่อกับ AMREJ อยู่ 63 แห่ง (UNECE, 2002: 18) ในขณะที่ในปี 2548 มีสถาบันการศึกษาเชื่อมต่อกับ AMREJ เพิ่มเป็น 150 แห่ง ทั้งยังมีบุคคลทั่วไปเชื่อมต่อเข้ากับ AMREJ ด้วยโครงสร้างถาวรราว 100,000 คน (Serbia Investment and Export Promotion Agency, 2005: 30-1) จากข้อมูลดังกล่าว จึงเชื่อได้ว่าในยุคเผด็จการของมิโลเชวิชนั้น ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจึงยังคงมีอยู่เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในเว็บไซต์ของ Otpor นั้นมีผู้สมัครเป็นสมาชิกเพียงประมาณ 10,000 คนเท่านั้น แต่จำนวนคนเพียงหนึ่งหมื่นก็มากเพียงพอที่จะชักชวนให้คนเรือนแสนออกมาสู่ท้องถนน เพื่อชุมนุมประท้วงได้ในช่วงแรกๆของการรณรงค์ต่อต้านมิโลเชวิชได้โดยที่รัฐบาลแทบจะตั้งตัวและจับตาไม่ทัน (Tunnard: 2003a, 113)

¹ เครือข่ายนี้ใช้ชื่อย่อว่า “AMREJ” ซึ่งย่อมาจากภาษาเซอร์เบียว่า “Akademska Mreza Jugoslavije” ต่อมาเมื่อมอนเตเนโกรกลายเป็นประเทศอิสระเมื่อปี 2549 AMREJ จึงเปลี่ยนเป็น Academic Research and Education Network of Serbia และใช้ชื่อย่อว่า AMRES ซึ่งย่อมาจากภาษาเซอร์เบียว่า “Akademska Mreza Srbije” แทน อย่างไรก็ตาม ในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะใช้คำย่อเป็น AMREJ ต่อไป เพราะกล่าวถึงเครือข่ายนี้ในช่วงก่อนปี 2549 เป็นหลัก

2.1.3. วิเคราะห์และสรุปกรณีเซอร์เบีย

สื่อมวลชนโดยส่วนใหญ่ทั่วโลกมักถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือแห่งการโฆษณาชวนเชื่อและการใช้ความรุนแรง ผ่านการควบคุมวาระประเด็นหรือเนื้อหาการสื่อสารของสังคม ในกรณีเซอร์เบียก็เช่นเดียวกัน สื่อมวลชนของภาครัฐที่สำคัญๆ นั้น ถูกผูกขาดและรวมศูนย์ควบคุมโดย RTS “วิทยุโทรทัศน์เซอร์เบีย” (Radio Television Serbia: RTS) ซึ่งสนับสนุนวาระประเด็นต่างๆ ของรัฐบาล ทั้งการกระแสดิตชาตินิยม การคลั่งชนชาติเชิร์บ การรณรงค์ชนชาติเซอร์เบียอันยิ่งใหญ่ (Greater Serbian Campaign) การกลืนชาติพันธุ์ (homogenization) การสร้างความเกลียดชังระหว่างชนชาติ และความรู้สึกเกลียดกลัวคนต่างชนชาติ (xenophobia) การสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดการแยกขั้วคู่ขัดแย้งในช่วงกระบวนการสันติภาพในโคโซโว ระหว่างรัฐบาล “ที่พยายามสร้างสันติภาพ” (peace-building government) กับ “ฝ่ายค้านที่ไม่ใช่สิ่งจำเป็น” (unnecessary opposition) (Reljic, 1998; cf. in Tunnard 2003).

อย่างไรก็ตาม มีสื่อทางเลือกไม่น้อยเช่นกัน ที่พยายามต่อสู้โดยไม่ใช้ความรุนแรงกับรัฐบาลเผด็จการ ทั้งที่เป็นสื่อเก่าอย่างโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ และสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต ขบวนการเคลื่อนไหวโดยไร้ความรุนแรงเหล่านี้เกิดขึ้นทั้งในพื้นที่สื่อและในเวทีการเมืองในระบบอื่นๆ อย่างคู่ขนานและมีสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในกรณีเซอร์เบียนี้ หากไม่มีการร่วมมือกันระหว่างกลุ่ม Otpor กับขบวนการเคลื่อนไหวอื่นๆ โดยรวม ตลอดจนกลุ่ม DOS แล้ว การโค่นล้มอำนาจของรัฐบาลมิโลเชวิชโดยไม่ใช้ความรุนแรงย่อมเป็นไปได้เลยทีเดียว นอกจากนี้ ในระหว่างการต่อสู้ ยังเต็มไปด้วยพลวัตของการใช้และไม่ใช้ความรุนแรงระหว่างฝ่ายต่อต้านที่พยายามจะทำลายความชอบธรรมของรัฐบาล กับฝ่ายรัฐบาลที่พยายามรักษาความชอบธรรมของตนเองไว้ การต่อสู้ทางการเมืองนี้ นอกจากจะเป็นการต่อสู้โดยปฏิบัติการทางตรงแล้ว ยังรวมถึงการต่อสู้กันในเชิงโครงสร้างทั้งในทางเทคนิค/เทคโนโลยี และในทางกฎหมายอีกด้วย

ในแง่ปฏิบัติการทางตรงแล้ว หากพิจารณาตามการแยกแยะวิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงตามแบบของ Sharp (1973) ซึ่งแบ่งไว้เป็น 3 หมวดหมู่แล้ว กรณีเซอร์เบียมีตั้งแต่การประท้วงและโหมน้ำซักจุง ผ่านเครื่องมือทางการเมืองคือการเดินขบวน Zajedno และการชุมนุมรายวันต่างๆ ทั่วประเทศในระหว่างปี 2539-2543 ขบวนการต่อสู้ไร้ความรุนแรงยังเผชิญกับพลวัตของการเคลื่อนไหวเมื่อฝ่ายรัฐบาลตีโต้กลับ ทั้งโดยปฏิบัติการทางตรง โดยใช้กำลังตำรวจเข้าสลายการชุมนุม และมาตรการตีโต้กลับในทางการเมือง โดยมิโลเชวิชพยายามแบ่งแยกพลังของฝ่ายค้านโดยการดึงผู้นำฝ่ายค้านบางคนเข้ามาอยู่ร่วมในรัฐบาลของตน มาตรการโต้กลับนี้ยังรวมถึงในเชิงกฎหมายอีกด้วย โดยการออกกฎหมายจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนและเสรีภาพในการชุมนุม

สำหรับวิธีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยผ่านสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตนั้น มีทั้งที่เป็นปฏิบัติการทางตรง และการต่อสู้กันในเชิงโครงสร้างของสื่ออินเทอร์เน็ต ในแง่

ปฏิบัติการทางตรงนั้น มีการจัดตั้งองค์กรสนับสนุนการต่อสู้บนอินเทอร์เน็ต อย่างการจัดตั้งองค์กรผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตอิสระ เช่น Sezam Pro และ OpenNet เป็นต้น การตั้งกลุ่มมรณรังค์ไซเบอร์เพื่อทำการประท้วงและโน้มน้าวชักจูงผ่านสื่อไซเบอร์เพื่อต่อต้านรัฐบาลมิโลเชวิช เช่น Otpor และ Kosovo/a Online เป็นต้น รวมทั้งเมื่อมิโลเชวิชประกาศให้มีการเลือกตั้งใหม่นั้น ก็มีการตั้งเว็บไซต์อิสระจำนวนมากเพื่อสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มาจากฝ่ายค้านอย่างเปิดเผยอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาความพร้อมของระบบโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในเซอร์เบียแล้ว จะเห็นได้ว่าพัฒนาไปอย่างเชื่องช้า เนื่องจากเงื่อนไขหลากหลายประการ ส่วนหนึ่ง คือ การอยู่ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการของมิโลเชวิชที่ให้อำนาจผูกขาดรวมศูนย์อยู่ที่หน่วยงานรัฐหลักเพียง 2 หน่วยงาน คือ เทเลคอมเซอร์เบีย และ AMREJ อีกส่วนหนึ่ง คือ การที่ประเทศอยู่ในสภาวะสงครามทำให้เอกชนไม่มีแรงจูงใจในการลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานใดๆ ในขณะที่องค์กรนอกภาครัฐและกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองต่างๆก็ไม่เคยมีส่วนเข้ามาบีบบังคับแต่อย่างใดเลย โดยภาพรวมแล้ว กล่าวได้ว่าเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตยังไม่เป็นที่สนใจของทั้งภาครัฐและสาธารณชนในเซอร์เบียเลยก็ว่าได้

และนี่ก็เป็นสาเหตุที่ทำให้กลุ่ม Otpor และขบวนการต่อต้านมิโลเชวิชสามารถใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อโค่นล้มรัฐบาลได้อย่างไม่มีอุปสรรคอะไรมากนักจากภาครัฐ ขบวนการเคลื่อนไหวเพียงแค่อภัยใช้เครื่องมือที่เกี่ยวข้อกับอินเทอร์เน็ตเท่าที่มีไว้ในเซอร์เบียและเท่าที่สามารถเข้าถึงได้จากต่างประเทศ เพื่อจัดตั้งเป็นระบบเฉพาะกิจของตน ดังกรณีของสถานีวิทยุ B-92 หรือในกรณีกลุ่ม Otpor ก็ไม่ได้ทำอะไรมากไปกว่าการเป็นผู้ใช้ที่ดีและตื่นตัวต่อการทำความเข้าใจและนำระบบเทคโนโลยีที่ภาครัฐ (และ AMREJ) มีไว้ให้ นั้น มาใช้รองรับเป้าหมายทางการเมืองของตนเองเท่านั้น มาตรการของภาครัฐที่ออกกฎหมายเพื่อปิดกั้นเสรีภาพต่างๆบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ย่อมสะท้อนให้เห็นชัดเจนว่าภาครัฐของเซอร์เบียตื่นตัวและมีความรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคของอินเทอร์เน็ตมากน้อยเพียงใด ดังที่ Tunnard ให้ความเห็นไว้ว่า ในเหตุการณ์ครั้งนี้ ความตระหนักของภาครัฐที่มีต่อพลังทางการเมืองของอินเทอร์เน็ตนั้นแทบจะเป็นศูนย์เลยทีเดียว (2003a:109, footnote b.) กรณีเซอร์เบียนั้นเห็นได้ชัดว่าแตกต่างจากกรณีอินเทอร์เน็ตในประเทศจีนอย่างยิ่ง ดังที่งานบางชิ้นให้ความเห็นไว้ว่าอินเทอร์เน็ตกำลังจะกลายเป็นเครื่องมืออีกชนิดหนึ่งที่เพิ่มความแข็งแกร่งให้กับภาครัฐของจีน แทนที่จะทำให้อ่อนแอลง (Shanthi and Taylor, 2003: 42) ดังที่อภิปรายถึงต่อไปข้างหน้า

2.2. จีน (2546)

นับตั้งแต่การเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยครั้งใหญ่จนเกิดเป็นเหตุโศกนาฏกรรมที่จัตุรัสเทียนอันเหมินเมื่อปี 2532 แล้ว ขบวนการเคลื่อนไหวมวลชนในโลก

กายภาพของประเทศจีนแทบจะไม่ปรากฏให้เห็นอีกแต่อย่างใด แต่กลับเกิดเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวในโลกออนไลน์ ทั้งภายในและระหว่างเขตแดนประเทศจีนแทน กรณีที่โดดเด่นน่าจะเป็นกิจกรรมของกลุ่มฝ่าหลุนกงและการรณรงค์ของกลุ่มแม่ผู้สูญเสียในเหตุการณ์เทียนอันเหมิน (Tiananmen Mother Campaign) นอกเหนือจากกรณีเด่นๆเหล่านี้แล้ว ยังมีการเคลื่อนไหวย่อยๆมากมายที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตชาวจีนใช้เทคนิคนานาประการในการหลบเลี่ยงการปิดกั้นจากรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีน เช่น การใช้ซอฟต์แวร์ต่อต้านการปิดกั้น (anti-blocking software), การเปลี่ยนพร็อกซีเซิร์ฟเวอร์ (proxy server) เพื่อปลอมแปลงหมายเลขไอพี, การตั้งเว็บไซต์สำรอง (mirror sites), การส่งจดหมายซ้ำในกรณีที่ถูกตัดเก็บจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างทาง (remailer) และการใช้บริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แบบไม่ระบุนามผู้ใช้ (anonymous)

จีนเป็นประเทศผู้มาช้ากว่าประเทศอื่นพอสมควรในโลกของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และอินเทอร์เน็ต แต่ดูเหมือนรัฐบาลจีนจะตระหนักถึงพลังทางการเมืองของอินเทอร์เน็ตเป็นอย่างดี จึงมีมาตรการต่างๆออกมาควบคุมตั้งแต่อินเทอร์เน็ตจีนยังเป็นหน่ออ่อนเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ยุครุ่งเรืองของอินเทอร์เน็ตของจีนนั้นเกิดขึ้นในยุคเดียวกับโลกโลกาภิวัตน์และเป็นยุคที่จีนเปิดประเทศยอมรับนโยบายเปิดเสรีทางเศรษฐกิจแล้ว ดังนั้น องค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ทั้งที่เป็นหน่วยงานของรัฐบาลต่างชาติ, บรรษัทข้ามชาติ และเครือข่ายประชาสังคมระหว่างประเทศ ล้วนสามารถมีบทบาทในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นได้อย่างคึกคัก นี้ทำให้การใช้อินเทอร์เน็ตในเคลื่อนไหวโดยไร้ความรุนแรงเพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบกตัญญูของพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้นแตกต่างไปจากกรณีอื่นๆ เพราะทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคมของจีนนั้น ล้วนมีโอกาสในการเรียนรู้ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องจากนานาประเทศว่าอินเทอร์เน็ตมีพลังทางเศรษฐกิจและทางการเมืองเพียงใด รวมทั้งเรื่องการควบคุมปิดกั้นอย่างเป็นระบบและยุทธศาสตร์ในการต่อสู้กับอินเทอร์เน็ตอีกด้วย

ด้วยเหตุที่จีนเปิดเสรีทางเศรษฐกิจแล้ว ในขณะที่ยังไม่ยอมเปิดให้มีเสรีภาพทางการเมือง ดังนั้น องค์กรภาครัฐจึงยังคงกุมอำนาจทางการเมืองอย่างเต็มอัตรา ในขณะที่ยังสามารถดึงศักยภาพทางเทคโนโลยีขั้นสูงด้านอินเทอร์เน็ตจากบรรษัทเอกชนต่างประเทศอีกจำนวนหนึ่งมาเสริมความสามารถในควบคุมอินเทอร์เน็ตของจีนอย่างแน่นหนา เพื่อลดทอนพลังของขบวนการเคลื่อนไหวมวลชนโดยไร้ความรุนแรงออกไปจากพื้นที่ทางเทคโนโลยีใหม่ที่ตั้งแต่ในระยะพักตัวอีกด้วย มาตรการในการควบคุมอินเทอร์เน็ตของประเทศจีนนั้นมีอยู่อย่างหลากหลาย แต่โดยภาพรวมแล้ว อาจแบ่งได้เป็น 2 เรื่องใหญ่ๆ คือ (1) บทบาทของภาครัฐ ซึ่งเน้นการใช้มาตรการทางกฎหมาย และ (2) การร่วมมือกับบรรษัทธุรกิจและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตอีกจำนวนหนึ่ง ในการสร้างมาตรการทางเทคนิคเพื่อควบคุมอินเทอร์เน็ตของจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้าง “กำแพงเมืองจีนในโลกไซเบอร์” (Great Firewall of China) ขึ้น

2.2.1. บทบาทของรัฐบาลจีน: กฎหมายและโครงสร้างการควบคุมอินเทอร์เน็ต

รัฐบาลจีนได้ขยายปีกออกควบคุมอินเทอร์เน็ตจีนตั้งแต่ยุคแรกเริ่มของการพัฒนาระบบพื้นฐานเลยทีเดียว โดยการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตอย่างน้อย 6 ฉบับ และประกาศกระทรวงอีก 1 ฉบับ เพื่อให้อำนาจในการจัดการอินเทอร์เน็ตของประเทศ แก่องค์กรภาครัฐส่วนต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานในระดับชาติและระดับมณฑล และหน่วยบริหารหลากหลายสาขาของส่วนกลาง (หัวข้อเรียบเรียงจาก Tai, 2006: 97-101)

เมื่อปี 2537 หรือก่อนที่อินเทอร์เน็ตจีนจะเริ่มแพร่หลายในเชิงพาณิชย์ 1 ปีด้วยซ้ำ จีนโดยสภาแห่งรัฐ (State Council) ได้ผ่านกฎหมายฉบับแรกเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ขึ้นมา เรียกว่า “กฎหมายป้องกันความปลอดภัยของระบบข้อมูลคอมพิวเตอร์” (**Regulations for the Protection of Computer Information Systems Safety in PRC**) กฎหมายฉบับนี้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนและดูแลอำนวยความสะดวกเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่ในระดับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเชิงกายภาพเลย

ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ 2539 สภาแห่งรัฐของจีนได้ผ่านกฎหมายฉบับที่สอง ซึ่ง Tai (2006: 98) ถือว่าเป็นกฎหมายที่สำคัญที่สุด ชื่อว่า “กฤษฎีกาชั่วคราวว่าด้วยการจัดการการเชื่อมต่อระหว่างประเทศของระบบเครือข่ายข้อมูลคอมพิวเตอร์” (**Temporary Decree on Management of Computer Information Network International Connectivity in PRC**) กฎหมายฉบับนี้ปรับปรุงใหม่อีกครั้งในเดือนพฤษภาคม 2540 กฎหมายฉบับนี้ติดตามมาด้วยประกาศรายละเอียด “มาตรการการดำเนินการบังคับใช้กฤษฎีกาชั่วคราวว่าด้วยการจัดการการเชื่อมต่อระหว่างประเทศของระบบเครือข่ายข้อมูลคอมพิวเตอร์” (**Implementation Measures of Enforcing the Temporary Decree on Management of Computer Information Network International Connectivity in PRC**) ซึ่งประกาศโดยกลุ่มผู้นำสารสนเทศ (Informatization Leadership Group) ของสภาแห่งรัฐ เครื่องมือทางกฎหมายชิ้นที่สองรุกคืบเป้าหมายไปที่เนื้อหาอิเล็กทรอนิกส์ โดยห้ามการผลิตเนื้อหาที่อาจจะ “เป็นอันตราย” หรือบ่อนทำลายรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ และไม่อนุญาตให้มีการต่อเชื่อมอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศโดยพลการ ทั้งนี้ย่อมสอดคล้องกับนโยบายการปิดประเทศในแง่เสรีภาพทางการเมืองเป็นอย่างดี เพราะรัฐบาลจีนย่อมรู้ดีว่าการเปิดให้มีการสื่อสารกับต่างประเทศได้ โดยรัฐบาลจีนไม่สามารถตรวจสอบได้นั้น ย่อมหมายถึง จุดเริ่มต้นของความไร้เสถียรภาพของพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั่นเอง

ต่อมาอีกเกือบ 3 ปี คือในปี 2543 เครื่องมือควบคุมอินเทอร์เน็ตโดยภาครัฐก็ถูกผลักดันออกมาใช้อีก 3 ประการ ในเดือนมกราคม 2543 กฎหมายฉบับที่สาม คือ “กฎหมายป้องกันความลับแห่งรัฐที่ใช้สำหรับระบบข้อมูลคอมพิวเตอร์บนอินเทอร์เน็ต” (**State Secrets Protection Regulations for Computer Information Systems on the Internet**) ซึ่งผลักดันโดยสำนักงานความมั่นคงแห่งชาติ (National Security Bureau) ก็ผ่าน

สภาออกมา กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ห้ามการส่งความลับแห่งรัฐผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือนำมาสนทนาออนไลน์ในกระดานข่าว (bulletin board) หรือห้องสนทนา (chat room) ทั้งยังบังคับให้บรรดาบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) และผู้ผลิตเนื้อหาอินเทอร์เน็ต (Internet Content Providers: ICPs) ทั้งหลายที่อยู่ในประเทศจีน จะต้องมีการ “ใบรับรองการปกปิดความลับ” (security certification) อีกด้วย

มาตรการควบคุมทางกฎหมายที่ออกมาอย่างต่อเนื่อง ย่อมทำให้เกิดการพัฒนาวิธีการหลบเลี่ยงการปิดกั้นต่างๆ อย่างซับซ้อนขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้น “ตำรวจอินเทอร์เน็ต” (Internet Police) เครื่องมือชนิดที่สี่ของทางการจีน จึงถูกจัดตั้งขึ้นในเดือนสิงหาคม 2543 เพื่อควบคุมดูแลและสอดส่องระบบระเบียบในเครือข่ายคอมพิวเตอร์ สำนักงานอำนวยการเครือข่ายข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (Public Information Network Supervision Bureau) ซึ่งเป็นสถาบันหลักในการควบคุมกำกับอินเทอร์เน็ตของจีน และอยู่ภายใต้กระทรวงความมั่นคงสาธารณะ (Ministry of Public Security) รายงานว่าจะมีการว่าจ้างคนจำนวนกว่า 300,000 คนเพื่อทำหน้าที่เป็นตำรวจอินเทอร์เน็ตดังกล่าว ในระยะเวลาสี่เดือนหลังการจัดตั้งตำรวจอินเทอร์เน็ตขึ้น

เครื่องมือของรัฐประการที่ห้า คือ “คำสั่งชั่วคราวว่าด้วยการจัดการสำนักข่าวอินเทอร์เน็ต” (Temporary Ordinance on the Management of Internet News Publishing) ซึ่งออกมาในเดือนพฤศจิกายน 2543 คำสั่งนี้ยกระดับเป้าหมายการควบคุมไปหังองค์กรผู้ผลิตข่าวสาร โดยกำหนดให้บริษัทอินเทอร์เน็ตทุกบริษัทจะต้องลงทะเบียนและยื่นเรื่องขอรับ “ใบอนุญาตดำเนินการ” (operating licenses) จากกระทรวงอุตสาหกรรมสารสนเทศ (Ministry of Information Industry) ภายในสองเดือนหลังมีคำสั่ง ภายใต้คำสั่งนี้ องค์กรผู้ให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ต (ICPs) จะตีพิมพ์หรือเผยแพร่เนื้อหาเฉพาะที่ทางารอนุมัติแล้วเท่านั้น และจะไม่ได้รับอนุญาตให้ตีพิมพ์ หรือแม้แต่จัดทำลิงค์ (hyperlinks) เพื่อเชื่อมต่อไปยังแหล่งข่าวของสื่อต่างประเทศ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานสารสนเทศของสภาแห่งรัฐ (State Council Information Office)

อย่างไรก็ตาม อีก 5 ปีต่อมา คือ ในฤดูใบไม้ผลิ ปี 2548 กระทรวงอุตสาหกรรมสารสนเทศได้ออกประกาศให้เจ้าของเว็บไซต์และสำนักพิมพ์ทุกแห่งต้องลงทะเบียนกับเจ้าหน้าที่รัฐอีกครั้งหนึ่งภายในเดือนกรกฎาคมของปีเดียวกัน คราวนี้ประกาศของกระทรวงใช้มาตรการบังคับเข้มงวดขึ้นอีกว่า เว็บไซต์ใดหรือสำนักพิมพ์ใดที่ไม่สามารถลงทะเบียนได้ทัน จะต้องถูกปิดตัวลง และมีเว็บไซต์ราว 1,000 แห่งที่ไม่ได้ไปลงทะเบียนถูกปิดตัวลงจริงๆตามประกาศกระทรวงดังกล่าว

ในเดือนกันยายน 2548 เครื่องมือทางกฎหมายประการสุดท้ายในการควบคุมอินเทอร์เน็ต คือ “กฤษฎีกาว่าด้วยการจัดการการให้บริการข่าวสารข้อมูลอินเทอร์เน็ต” (Decree on Management of Internet News/Information Services) ซึ่งผลักดันโดยสำนักงานสารสนเทศของสภาแห่งรัฐและกระทรวงอุตสาหกรรมสารสนเทศ ก็ถูกประกาศใช้

พระราชกำหนดฉบับนี้ยังคงพุ่งเป้าไปที่องค์กรข่าวทั้งหลาย โดยบังคับให้บรรดาเว็บไซต์ข่าวสารที่ตีพิมพ์เรื่องราว อันได้แก่ ข่าวสาร, ข้อคิดเห็นหรือทัศนะ, และข่าวทางข้อความทางโทรศัพท์เคลื่อนที่ (sms news) โดยใช้เนื้อหาของผู้อื่น จะต้องได้รับการอนุมัติโดยตรงจากสำนักงานสารสนเทศกลางของสภาแห่งรัฐ ส่วนเว็บไซต์ข่าวสารที่ตีพิมพ์เฉพาะเรื่องราวที่ตนเองผลิตขึ้นนั้น จะต้องลงทะเบียนกับสำนักงานสารสนเทศประจำมณฑลที่เจ้าของเว็บไซต์นั้นตั้งอยู่

นอกเหนือจากเครื่องมือทางกฎหมายดังกล่าวข้างต้นแล้ว วิธีการอีกประเภทหนึ่งที่ทางการจีนใช้ในการควบคุมอินเทอร์เน็ต คือ การผลกระทบความรับผิดชอบไปให้กับบริษัทอินเทอร์เน็ต ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต และผู้ผลิตเนื้อหาอินเทอร์เน็ต โดยการออก “กฎหมายป้องกันและจัดการเครือข่ายข้อมูลคอมพิวเตอร์และความมั่นคงทางอินเทอร์เน็ต” (**Computer Information Network and Internet Security, Protection and Management Regulation**) ไว้ตั้งแต่ปี 2540 กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้บริษัทที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตทั้งหมดต้องยอมรับการอำนวยความสะดวก การตรวจตรา และการกำหนดนโยบายจากองค์การความมั่นคงสาธารณะ (Public Security organization) เพื่อให้ธุรกิจของตนสามารถดำเนินต่อไปได้ บรรดาผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตและผู้ผลิตเนื้อหาอินเทอร์เน็ตก็จำต้องยอมทำตามกฎของทางการ โดยการจัดตั้งตำแหน่งพิเศษขึ้น คือ **ผู้จัดการไซเบอร์ (cybermanager)** ซึ่งทำงาน 24 ชั่วโมงเพื่อตรวจสอบบรรดาลูกค้าของตนเองว่ามีพฤติกรรมการใช้บริการกระดานข่าวและห้องสนทนาอย่างไรบ้าง ตลอดจนคอยลบเนื้อหาข้อความที่อาจเป็นอันตรายต่อรัฐหรือมีลักษณะต่อต้านรัฐ ผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ตคาเฟ่เองก็ต้องคอยตรวจสอบเว็บไซต์ต่างๆ ที่ลูกค้าแต่ละคนเข้าถึง

การผลกระทบโดยบังคับให้ผู้ประกอบการด้านอินเทอร์เน็ตรับผิดชอบการควบคุมกำกับอินเทอร์เน็ตตามแนวทางของรัฐนั้น ยังเกิดขึ้นกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ของจีน เพื่อให้อินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัยไม่เป็นที่ปิดล้อมรอดพ้นสายตาของรัฐบาลจีนอีกด้วย เนื่องจากแต่เดิมนั้น กระดานข่าวเป็นบริการที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในบรรดานักศึกษามหาวิทยาลัยและบุคคลภายนอก และเป็นสถานที่ที่ไม่จำเป็นต้องมีการใช้ชื่อจริงนามสกุลจริง ในเดือนมกราคม 2548 กระทรวงศึกษาธิการของจีนได้มีคำสั่งให้บรรดาผู้ใช้บริการกระดานข่าวดังกล่าว ทั้งที่เป็นกระดานข่าวที่ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยและโดยนักศึกษา ให้ต้องลงทะเบียนการใช้โดยใช้ชื่อและนามสกุลจริง คำสั่งนี้ต้องเผชิญกับความไม่พอใจอย่างสูงจากบรรดานักศึกษา อันเป็นผลให้ต่อมาจึงต้องคลายความเข้มงวดลง

จะเห็นได้ว่ารัฐบาลรวมศูนย์ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้น ตระหนักดีถึงพลังทางการเมืองของอินเทอร์เน็ต จึงได้ออกกฎหมายและมาตรการต่างๆ 7-8 ชนิดออกมาเป็นระยะๆ แม้จะเผชิญกับแรงต้านบ้าง แต่รัฐบาลจีนก็สามารถชิงร่างแหแห่งการควบคุมปิดกั้นอินเทอร์เน็ตจีนไว้อย่างรอบด้าน และดูเหมือนแทบจะยิ่งควบคุมได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด เมื่อ

รัฐบาลจีนได้รับความร่วมมือจากบริษัทเอกชนภายในจีน และโดยเฉพาะบรรดาบริษัทข้ามชาติ อันทรงพลังที่เดินขบวนเข้าไปทำธุรกิจในตลาดใหญ่ยักษ์ของโลกอย่างประเทศจีน

2.2.2. การให้ความร่วมมือของบรรษัทข้ามชาติ: Yahoo, Google, Microsoft ฯลฯ

นอกเหนือจากการควบคุมโดยการกำหนดและบังคับจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐแล้ว อินเทอร์เน็ตยังถูกควบคุมโดยการให้ความร่วมมือโดยสมัครใจอีกด้วย ในเดือนมีนาคม 2545 บรรดาบริษัทอินเทอร์เน็ตที่อยู่ภายใต้สมาคมอินเทอร์เน็ตจีน (China Internet Association) ซึ่งเป็นองค์กรควบคุมกำกับตนเองแบบไม่เป็นทางการ ได้ลงนามด้วยความสมัครใจใน “สัญญาการรักษาวินัยต่อตนเอง” (self-disciplinary pact) เพื่อห้ามการมีเนื้อหาสาระที่เป็นอันตราย

การให้ความร่วมมือโดยสมัครใจของบริษัทเอกชนยังรวมไปถึงบรรษัทข้ามชาติด้านอินเทอร์เน็ตอย่างบริษัทยาฮู (Yahoo) อีกด้วย ยาฮูอ้างว่าที่ทำเช่นนั้นเพราะเป็นการทำตามกฎหมายของถิ่นที่นั้นๆ โดยไม่มีความมุ่งหมายใดๆที่จะไปไกลเกินกว่าขอบเขตการเซ็นเซอร์ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น (Hu 2002) อย่างไรก็ตาม หลังจากลงนามใน “คำปฏิญาณต่อสาธารณะว่าด้วยการรักษาวินัยของตนเองเพื่ออุตสาหกรรมอินเทอร์เน็ตจีน” (Public Pledge on Self-discipline for the Chinese Internet Industry) ในปี 2545 แล้ว ได้เกิดกรณีอื้อฉาวที่บริษัทยาฮูให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของจีนในการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยการส่งมอบข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตอันนำมาซึ่งการจับกุมและคุมขังนักหนังสือพิมพ์สองคนในปี 2546 และ 2548 นักหนังสือพิมพ์ทั้งสองคนนี้ถูกพิพากษาความผิดฐานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความลับของรัฐบาลต่อกรณีสังหารหมู่ที่จตุรัสเทียนอันเหมินเมื่อปี 2532 (Amesty International, 2006: 18)

นอกจากบริษัทยาฮูแล้ว ในปี 2545 บรรษัทข้ามชาติด้านอินเทอร์เน็ตที่เป็นน้องใหม่และมาแรงมากอย่างบริษัทกูเกิ้ล (Google) สาขาประเทศจีน ก็ยังเข้าไปเกี่ยวข้องกับกรณีการควบคุมอินเทอร์เน็ตจีนด้วยเช่นกัน ในเบื้องต้น กูเกิ้ลไม่ยอมทำตามข้อกำหนดของรัฐบาลจีน ยังผลให้เกิดการปิดกั้นเว็บมาสเตอร์และผู้ใช้ทั้งหมดของกูเกิ้ลไม่ให้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตของจีนได้ โดยไม่มีการแจ้งเตือนแต่อย่างใด เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพียงกล่าวว่าพวกเขาไม่รู้ว่ามีการตั้งกล่าวเกิดขึ้น การปิดกั้นดังกล่าวถูกยกเลิกในสองสัปดาห์ต่อมา เนื่องจากกระแสความไม่พอใจอย่างสูงเกิดขึ้นในกระดานข่าวและห้องสนทนาต่างๆของจีน หลังจากเหตุการณ์นี้ กูเกิ้ล สาขาประเทศจีน ได้เปลี่ยนนโยบายไปเป็นให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของจีนในการเซ็นเซอร์เนื้อหาบางส่วนที่มีความอ่อนไหว

ในปี 2549 กูเกิ้ลเปิดตัวเว็บไซต์ “google.cn” อันเป็นเซิร์ชเอ็นจิน (search engine) ที่ยินยอมทำตามระบบการเซ็นเซอร์ของรัฐบาลจีน โดยจัดให้เป็นเว็บไซต์แยกออกมาต่างหากจากเว็บไซต์ google.com ซึ่งไม่มีการเซ็นเซอร์ใดๆ (แต่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศจีน

ก็ยังคงเข้าถึงอินเทอร์เน็ตโดยผ่านไฟร์วอลล์ (firewall) ของจีนอยู่ดี) ผู้นำของกูเกิ้ลแถลงว่า บริษัทไม่ได้อยากที่จะละเมิดสิทธิมนุษยชนและมาตรฐานเชิงคุณค่าที่บริษัทตั้งไว้เลย แต่จำเป็นต้องทำให้การดำเนินธุรกิจในประเทศจีนเป็นไปได้ อย่างไรก็ตาม กูเกิ้ลก็ยังคงมีความรับผิดชอบอยู่บ้างเล็กน้อย ที่แจ้งผู้ใช้ให้รู้ เมื่อคำค้นที่ผู้ใช้ต้องการค้นหาเป็นคำที่ถูกระบบทำการเซ็นเซอร์ไปแล้ว ทั้งยังจัดทำรายการคำและวลีที่ถูกเซ็นเซอร์ขึ้นแสดงในหน้าผลการค้นหาอีกด้วย (Amnesty International, 2006: 21-22)

บรรษัทข้ามชาติยักษ์ใหญ่อีกแห่งหนึ่งที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับกวดขันปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ตของจีน คือ ไมโครซอฟท์ (Microsoft) นับตั้งแต่ Microsoft MSN Space เปิดตัวธุรกิจในประเทศจีนเมื่อเดือนมิถุนายน 2548 ผู้ใช้คนใดที่พยายามจะสร้างบล็อก (blog) โดยตั้งชื่อด้วยคำต่างๆ เช่น ประชาธิปไตย, สิทธิมนุษยชน, เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น, ฝ่าหลุนกง, การปลดปล่อยทิเบต, การสังหารหมู่ที่เทียนอันเหมิน เป็นต้น หน้าจอแสดงผลการสร้างบล็อกจะปรากฏข้อความแสดงความผิดพลาด (error message) เป็นภาษาจีนใจความว่า “คุณจะต้องตั้งชื่อสเปซ (บล็อก-ผู้เขียน) ของคุณด้วย ชื่อดังกล่าวจะต้องไม่เป็นคำต้องห้าม เช่น คำหยาบคาย เป็นต้น กรุณาพิมพ์ชื่ออื่นใหม่อีกครั้ง” จากการทดลองขององค์การนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International) ที่ลองตั้งชื่อต้องห้ามดังกล่าวอีกครั้งในเดือนมิถุนายน 2549 ข้อความดังกล่าวยังคงปรากฏขึ้นเช่นเดิม

สำหรับเว็บไซต์เซิร์ชเอ็นจินของค่ายไมโครซอฟท์ ซึ่งทำขึ้นมาใหม่สำหรับประเทศจีนโดยเฉพาะ คือ beta.search.msn.com.cn นั้น หากผู้ใช้ค้นหาคำที่มีความอ่อนไหวทางการเมืองแล้ว ในหน้าแสดงผลการค้นหาก็จะปรากฏข้อความว่า “เนื้อหาบางส่วนถูกดึงออกไปจากการแสดงผลในหน้านี้” (Certain content was removed from the results of this page) (Amnesty International, 2006: 19-20) พนักงานของบริษัทไมโครซอฟท์คนหนึ่ง ซึ่งรับผิดชอบดูแลเว็บบล็อกเกี่ยวกับเทคโนโลยียอดนิยม (popular technology) แก่ต่างว่าพวกเขาจำเป็นต้องทำตามกฎหมายของท้องถิ่น เพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจในท้องถิ่นนั้นได้ บรรดาบล็อกเกอร์ชาวจีนจำนวนมากตอบโต้โดยการเรียกร้องให้บอยคอตไม่ใช่ MSN Space ต่อมาพนักงานคนเดิมจึงได้ปรับคำพูดของเขาไปเล็กน้อยว่า บริษัทจำเป็นต้อง “ทนยึดถือ” (abide) กฎหมายและการกำกับของท้องถิ่น (MacKinnon, 2005)

การยินยอมให้ความร่วมมือของบรรษัทข้ามชาติต่อเจ้าหน้าที่ของจีนนั้น ยังไปไกลถึงขั้นการวางยุทธศาสตร์ทางเทคนิคในการควบคุมอินเทอร์เน็ตเลยทีเดียว เพื่อให้สามารถควบคุมอินเทอร์เน็ตทั้งหมดในประเทศจีนได้อย่างมีประสิทธิภาพถึงระดับการควบคุมรายบุคคล รัฐบาลจีนจึงได้สร้างสิ่งที่ถูกเรียกล้อเลียนว่า “กำแพงเมืองจีนในโลกไซเบอร์” (Great Firewall of China) ขึ้น โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตจีนก็ถูกออกแบบและวางระบบให้การไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารอินเทอร์เน็ตทั้งหมดต้องไปผ่านแบ็คโบน (backbone) ระดับชาติเพียงไม่กี่แห่ง ได้แก่ ChinaNet, CERNet, GBNet และ CSTNet และที่แบ็คโบนเหล่านี้ เจ้าหน้าที่ก็จะสามารถควบคุมข้อมูลข่าวสารอินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มที่และง่ายดาย

โครงสร้างพื้นฐานของอินเทอร์เน็ตดังกล่าว รวมทั้งกำแพงเมืองจีนในโลกไซเบอร์นั้น ไม่มีทางที่จะเกิดเป็นจริงขึ้นมาได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือจากบริษัทข้ามชาติชั้นนำของโลก นับตั้งแต่บริษัท Sun Microsystems, Cisco Systems, Microsoft, Nortel Networks, และบริษัทจัดจำหน่ายซอฟต์แวร์ตัวกรอง (filtering software) อย่าง Websense (Tai, 2006: 103).

ซิสโก้ได้ขายเราเตอร์ (router) จำนวนมากให้กับรัฐบาลจีน เราเตอร์เหล่านี้ได้ติดตั้ง เทคโนโลยีตัวกรองอินเทอร์เน็ตที่ชื่อว่า “granularity” กล่าวคือเป็นตัวกรองแบบเม็ดละเอียด ซึ่งประกอบด้วยตัวกรองประมาณ 750,000 ชิ้น ทำให้การปิดในระดับหน้าเว็บ (webpage) แต่ละหน้าเป็นไปได้อย่างแนบเนียน โดยผู้ใช้ไม่เอะใจแต่อย่างใด เพราะยังสามารถเข้าถึงเว็บไซต์ทั้งเว็บได้อยู่เป็นปกติ ตัวอย่างเช่น ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจากประเทศจีนจะยังคงสามารถเข้าถึงเว็บไซต์ทั้งหมดของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (<http://www.stanford.edu>) ได้ แต่ไม่สามารถเข้าถึงหน้าเว็บของสมาชิกลัทธิฝ่าหลุนกงในมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (<http://www.stanford.edu/group/falun>) ได้ เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ของจีนยังเดินหน้าฝึกระบบการเซ็นเซอร์เข้าในโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตของจีน โดยการดำเนินโครงสร้างขนาด 100 ล้านเหรียญสหรัฐ ที่ชื่อว่า “เครือข่ายดูแลรุ่นถัดไปของอินเทอร์เน็ตจีน” (ChinaNet Next Caring Network) หรือเรียกย่อว่า “CN2” มีบริษัทข้ามชาติด้านโครงสร้างพื้นฐานเข้าไปเกี่ยวข้องกับโครงการนี้มากมาย อาทิเช่น Cisco System, Juniper Network, Alcatel ของฝรั่งเศส, Huawei ซึ่งเป็นผู้ประกอบการสัญชาติจีนเพียงรายเดียวในตลาดเราเตอร์ เราเตอร์ชนิดใหม่ที่พร้อมระบบเทคโนโลยีตัวกรองแบบ “granularity” ถูกติดตั้งในระบบอินเทอร์เน็ตของเมืองทั้ง 200 แห่งทั่วประเทศจีน ซึ่งจะทำให้อำนาจการเฝ้าดูและสอดส่อง (surveillance) ของเจ้าหน้าที่จีนยิ่งมีเพิ่มขึ้นอีกมาก (MacKinnon 2005)

2.2.3. ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในตลาดจีน: Yahoo, Google, และ Microsoft

สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้บรรดาบริษัทข้ามชาติด้านอินเทอร์เน็ตให้ความร่วมมือไม่ร่วมมืออย่างดีกับเจ้าหน้าที่ของจีน เพราะความน่าดึงดูดใจของเศรษฐกิจข้อมูลข่าวสารของจีนนั่นเอง แม้ว่าจีนจะเป็นผู้มาทีหลังและมาช้ามากในด้านการพัฒนาอินเทอร์เน็ต แต่จีนได้วางนโยบายและแผนการพัฒนาแบบก้าวกระโดดอย่างรวดเร็ว โดยการเปิดเสรีให้เหล่าบริษัทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ของโลก เพื่อที่จะดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment: FDI) กลับเข้ามาสู่ในประเทศ ปลายทศวรรษที่ 1990s “china.com” เป็นบริษัทอินเทอร์เน็ตของจีนแห่งแรกที่เข้าตลาดหลักทรัพย์แนสแดค (NASDAQ) จากนั้น บรรดาบริษัทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารชั้นนำระดับโลกก็พากันเดินขบวนเข้าสู่ประเทศจีนโดยลำดับ

ไมโครซอฟท์เป็นบริษัทแรกที่รุกเข้าไปในจีนโดยจัดตั้งศูนย์วิจัยไมโครซอฟท์แห่งเอเชีย (Microsoft Research Asia) ไว้ที่กรุงปักกิ่งตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2541 อย่างไรก็ตาม สำหรับตลาดเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Personal Computer: PCs) ของจีน หากขอยืมศัพท์ของวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้ว เรียกได้ว่ายังคงมีลักษณะของ “การถ่วงดุลเชิงอำนาจทางเทคโนโลยี” (technological balance of power) กล่าวคือ เพื่อให้ไม่ต้องพึ่งพาไมโครซอฟท์มากเกินไป จีนจึงเปิดระบบปฏิบัติการแบบโอเพ่นซอร์ซ (open-source operating system) อย่างลินุกซ์ (Linux) อันเป็นคู่แข่งสำคัญระดับโลกของระบบปฏิบัติการแบบมีลิขสิทธิ์อย่างค่ายไมโครซอฟท์ด้วย ในเดือนสิงหาคม 2542 ภายใต้การสนับสนุนของรัฐบาลจีน ได้มีการเปิดตัว “Red Flag Linux” (ตั้งชื่อล้อเลียน Red Hat Linux อันเป็นเวอร์ชันหนึ่งของ Linux ที่ผู้ใช้ได้ร่วมกันพัฒนาขึ้น) ซึ่งเป็นระบบปฏิบัติการที่พัฒนามาจาก Linux ให้สามารถใช้ภาษาจีนได้ Red Flag Linux หรือ “ลินุกซ์ธงแดง” นี้ได้กลายเป็นคู่แข่งที่สำคัญของไมโครซอฟท์วินโดวส์ในตลาดประเทศจีน โดยเฉพาะเมื่อเดือนสิงหาคม 2543 บรรดาผู้ประกอบการผลิตเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลในประเทศจีนเริ่มที่จะหันมาติดตั้ง Red Flag Linux แทนที่จะเป็นไมโครซอฟท์วินโดวส์ (Tai, 2006: 96)

หลังจากนั้น ดูเหมือนว่าพันธมิตรทางยุทธศาสตร์ (strategic alliance - เรียกตามศัพท์วงการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) ในการร่วมต่อต้านอิทธิพลของไมโครซอฟท์ในประเทศจีนก็ปรากฏตัวขึ้นอีก เมื่อบริษัทยักษ์ใหญ่อีกสองแห่งเข้ามายังตลาดจีนด้วยเช่นกัน ในปี 2546 บริษัทไอบีเอ็ม (IBM) ได้เซ็นสัญญาที่จะพัฒนาโปรแกรมฐานข้อมูลที่ใช้ได้บนระบบปฏิบัติการ Red Flag Linux ในขณะที่บริษัทเดลล์ (Dell) ก็รุกเข้าสู่ตลาดคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลของจีนเพื่อขายเครื่องเซิร์ฟเวอร์สำหรับระบบปฏิบัติการ Red Flag Linux นี้เช่นกัน (Tai, 2006: 96-7)

สำหรับเศรษฐกิจในตลาดอินเทอร์เน็ตของจีนนั้น นับว่ามีความร้อนแรงไม่น้อยเช่นกัน ในเดือนตุลาคม 2546 ราคาหุ้น ของบริษัทเว็บท่า (portal sites) สัญชาติจีน 3 แห่ง ได้แก่ sina.com, sohu.com, และ netease.com ในตลาดแนสแดคก็ทะยานขึ้นสูงถึง 3,456% 5,463% และ 11,571% ตามลำดับ (Tai, 2006: 91) ต่อมา บริษัทเว็บไซต์ยอดนิยมของจีนอีก 5 แห่ง ได้แก่ Cstrip.com, tom.com, baidu.com, eachnet.com และ shanda.com ก็เปิดไอพีโอ (Initial Public Offering: IPO) เข้าสู่ตลาดหุ้นแนสแดคเช่นกัน พร้อมกับอ้างว่าตนเองมีตลาดเฉพาะกลุ่ม (niche market) ของจีนอยู่ในมืออยู่แล้ว ระหว่างปี 2546-2548 ธุรกิจอินเทอร์เน็ตของจีนเพิ่มความร้อนแรงขึ้นไปอีก บริษัทยาฮูได้ดำเนินการเข้าซื้อกิจการบริษัท “3721 Network Software Co.,Ltd.” ด้วยราคา 120 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เนื่องจากบริษัทนี้ได้พัฒนาเทคโนโลยีการค้นหา (หรือ เซิร์ชเอ็นจิน - search engine) ที่เป็นภาษาจีนขึ้น ทั้งยังมีเว็บไซต์ 3721.com ที่ได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่คนจีนอีกด้วย (Tai, 2006: 92)

ในขณะที่ในเดือนมิถุนายนปี 2547 ท่ามกลางสงครามการควมรวมกิจการกันเองของเหล่าบริษัทเว็บท่าสัญชาติจีนที่มีขึ้นตลอดในปีนั้น ยักษ์ตัวใหม่อย่างบริษัทกูเกิลก็เข้า

สู่สมรภูมิเศรษฐกิจอินเทอร์เน็ตของจีน โดยซื้อบริษัท Baidu.com ซึ่งเป็นเว็บเซิร์ชเอ็นจินภาษาจีน ในทำนองเดียวกับที่ياهوซื้อ 3721.com เช่นกัน นอกจากนี้ กูเกิล ยังได้ตั้งบริษัทกูเกิลสาขาประเทศจีนขึ้นในปีต่อมา (2548) และเกิดเป็นกรณีพิพาทกับบริษัทไมโครซอฟท์อีกด้วย เนื่องจากไปดึงตัว Kai Fu Lee ซึ่งเป็นผู้บริหารของศูนย์วิจัยไมโครซอฟท์แห่งเอเชีย อันเป็นฐานที่มั่นของไมโครซอฟท์ในประเทศจีน มาเป็นผู้ร่วมก่อตั้งกูเกิลสาขาประเทศจีนอีกด้วย

เดือนสิงหาคม 2548 ยาสูยังคงเดินหน้าซื้อกิจการอินเทอร์เน็ตของจีนเพื่อรุกเข้าสู่ตลาดอินเทอร์เน็ตจีนแข่งกับไมโครซอฟท์และกูเกิลเช่นกัน โดยเข้าซื้อหุ้น 40% ของบริษัทอาลีบาบา (Alibaba) ซึ่งเป็นบริษัทผู้ค้าปลีกออนไลน์ขนาดใหญ่ที่สุดของจีน และกำลังขยายกิจการสู่พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์และให้บริการการสืบค้นและการสื่อสาร ด้วยราคาถึงหนึ่งพันล้านเหรียญสหรัฐ (Tai, 2006: 91-2)

ความร้อนแรงของเหล่าบริษัทยักษ์ใหญ่ของโลก ที่แย่งกันเข้าตะครุบบริษัทดาวรุ่งในประเทศจีนและสร้างฐานที่มั่นในสมรภูมิรบของเศรษฐกิจอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในตลาดประเทศจีนดังกล่าวนี้ อธิบายได้เป็นอย่างดีว่า เหตุใดบรรดาบริษัทชั้นนำระดับโลก ผู้ซึ่งมาจากประเทศประชาธิปไตยเสรีนิยม จึงได้ยินยอมละเมิดหลักการของตนเองและให้ความร่วมมือในนโยบายการควบคุมอินเทอร์เน็ตกับเจ้าหน้าที่ของจีนอย่างดี

2.2.4. การเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต

นอกจากกรณีฝิ่นหลุนกงและกลุ่มมณรงค์แม่แห่งเทียนอันเหมิน (Tiananmen Mother Campaign) แล้ว ในกรณีประเทศจีนนั้น ยังมีการประท้วงของมวลชนโดยใช้อินเทอร์เน็ตอย่างน้อยอีก 2 กรณี คือ การประท้วงญี่ปุ่นในกรณีโครงการทางรถไฟความเร็วสูงในจีน และการประท้วงญี่ปุ่นในกรณีการเข้าเป็นสมาชิกถาวรในสภาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

กรณีแรก (เรียบเรียงจาก Tai, 2006: 272-274) เกิดขึ้นในเดือนกรกฎาคม 2546 มีการล่ารายชื่อทั่วประเทศเพื่อต่อต้านการเชิญบริษัทของญี่ปุ่นเข้าร่วมโครงการสร้างทางรถไฟความเร็วสูง (เร็วได้ถึง 430 กิโลเมตร/ชั่วโมง) ความยาว 1,300 กิโลเมตรเชื่อมระหว่างปักกิ่งกับเซี่ยงไฮ้ ซึ่งริเริ่มและเชื้อเชิญโดยกระทรวงรถไฟของจีนเอง ทั้งนี้ที่ขบวนนี้กระจายออกไป ก็เกิดปะทุเป็นการถกเถียงอย่างร้อนแรงทั้งในโลกออฟไลน์และโลกออนไลน์ ประชาชนทั่วไปต่างจับตาและเฝ้าติดตามกระบวนการณ์โครงการดังกล่าวอย่างใกล้ชิด ด้วยความรู้สึกเชิงชาตินิยมที่ญี่ปุ่นเคยกระทำกับจีนไว้ในเหตุการณ์โศกนาฏกรรมที่เมืองนานกิงในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ทำให้บางกลุ่มถึงกับกล่าวหารัฐมนตรีกระทรวงรถไฟว่าเป็น “ผู้ทรยศ” ต่อชาติ และเรียกร้องให้มีการถอดถอนรัฐมนตรีผู้นี้ออกจากตำแหน่ง บางกลุ่มแสดงความกังวลเกี่ยวกับการที่จีนจะต้องพึ่งพาทางเทคโนโลยี (technological dependency) ต่อประเทศญี่ปุ่น เพราะหากญี่ปุ่นได้รับการเลือกให้เป็นผู้ดำเนินโครงการดังกล่าวในจีนแล้ว บริษัทมิตซูบิชิ ซึ่ง

เป็นผู้สร้างระบบเทคโนโลยีของรถไฟหัวกระสุนนาม “ชิงคังเซ็น” อันเลื่องลือไปทั่วโลกนั้น จะเป็นผู้เข้ามาดำเนินโครงการ

ดังนั้น “เครือข่ายพันธมิตรผู้รักชาติ” (Patriot's Alliance Network) ซึ่งเป็นกลุ่มนักเคลื่อนไหวโดยมีฐานอยู่ในกรุงปักกิ่ง จึงได้ตั้งเว็บไซต์ www.1931-9-18.org ขึ้น เพื่อรวบรวมข้อถกเถียงเชิงลึกและทำการล่ารายชื่อออนไลน์ เพื่อต่อต้านการที่บริษัทญี่ปุ่นจะเข้าเป็นผู้รับเหมาโครงการ เว็บไซต์แห่งนี้สามารถรวบรวมรายชื่อพลเมืองเน็ต (Netizen) ของจีนได้ถึง 82,752 รายชื่อภายในเวลาเพียง 10 วันเท่านั้น (19-29 กรกฎาคม 2546) ในเบื้องต้นนั้นเจ้าหน้าที่ของจีนดูจะโน้มเอียงไปทางอนุมัติให้บริษัทญี่ปุ่น (ที่มาพร้อมกับแพ็คเกจเงินทุนสนับสนุนบางส่วนจากรัฐบาลญี่ปุ่นอีกด้วย) เข้ารับเหมาโครงการ แต่หลังจากมีการล่ารายชื่อแล้ว ตัวเลือกนี้ก็กลายเป็นเผือกร้อนไปทันที ในที่สุด ทางการเงินจึงได้ถูกบีบให้ต้องเปลี่ยนการตัดสินใจไปลงนามข้อตกลงของโครงการนี้กับบริษัทสัญชาติเยอรมันและฝรั่งเศสแทน

ส่วนกรณีที่สอง (เรียบเรียงจาก Tai, 2006: 271-285) ของการประท้วงออนไลน์ของจีนนั้น มีขนาดใหญ่กว่ากรณีแรกมาก เพราะเป็นการประท้วงจากทั่วทุกมุมโลก เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในเดือนมีนาคม 2548 ระหว่างที่สหประชาชาติกำลังดำเนินการขยายจำนวนสมาชิกถาวรของสภาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (UN Security Council: UNSC) ให้เพิ่มมากขึ้น อันเป็นมาตรการหนึ่งในการปฏิรูปสหประชาชาติ และหนึ่งในประเทศที่จะได้รับเลือกให้เข้าไปนั่งเป็นสมาชิกถาวรของสภาความมั่นคงฯ ดังกล่าวนี้นี้ คือ ประเทศญี่ปุ่น

หลังจากคณะกรรมการปฏิรูปสหประชาชาติเสนอให้มีการขยายจำนวนสมาชิกถาวรของสภาความมั่นคงฯ โดยใช้เกณฑ์เรื่องเงินสนับสนุนที่ประเทศสมาชิกให้ต่อสหประชาชาติแล้วนั้น ญี่ปุ่น ซึ่งเป็นประเทศที่ให้เงินสนับสนุนสหประชาชาติมากเป็นอันดับสอง (รองจากสหรัฐอเมริกาเท่านั้น) ก็กลายเป็นตัวเต็งไปทันที และโดยทันทีทันใดเช่นกัน เรื่องนี้ก็ได้จุดกระแสความไม่พอใจอย่างมากในหมู่พลเมืองเน็ตของจีนและชาวจีนโพ้นทะเลทั่วโลก กระทั่งนำมาซึ่งการรณรงค์ระดับโลกเพื่อต่อต้านการที่ญี่ปุ่นจะเข้าเป็นสมาชิกถาวรของสภาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

กลุ่มแรก คือ “พันธมิตรเพื่อการปกป้องรักษาความจริงว่าด้วยสงครามจีน-ญี่ปุ่น” (Alliance for Preserving the Truth of the Sino-Japanese War) ซึ่งเป็นองค์กรรากหญ้าของคนจีนที่อยู่ในตอนเหนือของแคลิฟอร์เนีย เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2548 กลุ่มนี้ทำการล่ารายชื่อผู้คัดค้านทั่วโลกโดยใช้เครื่องมือทางออนไลน์ และคาดหวังให้ได้หนึ่งล้านรายชื่อเพื่อนำเสนอต่อสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติในเดือนกันยายน 2548 ซึ่งประเทศสมาชิกจะทำการโหวตเลือกประเทศผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิกถาวรใหม่ของสภาความมั่นคงฯ การรณรงค์ครั้งนี้ค่อนข้างจะจำกัดอยู่เฉพาะในโลกออนไลน์เท่านั้น และไม่ได้รับความสนใจจากสื่อกระแสหลักในประเทศจีนแต่อย่างใด กระนั้นก็ตาม เพียงแค่วันที่ 20 มีนาคม 2548 หรือ 20 วันนับแต่

เริ่มทำการรณรงค์ กลุ่มนี้ก็สามารถรวบรวมรายชื่อได้ถึง 401,556 รายชื่อเลขที่เดียว (Tai, 2006: 275)

อย่างไรก็ตาม เมื่อโคฟี อันนัน เลขาธิการสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ แสดงความเห็นยอมรับญี่ปุ่นเป็นตัวเต็งของประเทศสมาชิกถาวรใหม่ที่เพิ่มขึ้นในสภาความมั่นคงอย่างเปิดเผย การรณรงค์ครั้งนี้ก็กลายเป็นประเด็นร้อนในระดับโลกและในประเทศจีนเองทันที ในอินเทอร์เน็ตของประเทศจีนนั้น ข่าวการรณรงค์สำรายชื่อออนไลน์ได้กระจายตัวไปตามห้องสนทนา กระดานข่าว และเว็บทำยอดนิยมทั้งหลาย เว็บไซต์แห่งหนึ่งชื่อ “china918.net” ซึ่งถูกตั้งขึ้นเพื่อมุ่งเน้นการรักษาความทรงจำเมื่อครั้งที่ญี่ปุ่นบุกประเทศจีน ได้ทำบัญชีรายการลิงค์ (link) กว่า 300 แห่งที่ใช้สำหรับการเข้าชื่อดังกล่าวได้ การสำรายชื่อออนไลน์ยังกระจายไปสู่โลกออฟไลน์ตามถนนที่เนืองแน่นไปด้วยผู้คน เพื่อให้ได้รายชื่อเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

เพียงแค่ 10 วันหลังจากที่โคฟี อันนัน แสดงการสนับสนุนญี่ปุ่นอย่างเปิดเผย จำนวนรายชื่อที่รวบรวมได้ เฉพาะแค่ในประเทศจีน ก็เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล กลายเป็น 22 ล้านรายชื่อ (Tai, 2006: 275) (จากเดิมมีแค่ 401,556 รายชื่อดังกล่าวข้างต้น หรือเพิ่มขึ้นถึง 55 เท่า ภายใน 10 วัน) ในจำนวนดังกล่าว มีอยู่ถึง 11.5 ล้านรายชื่อที่สามารถรวบรวมมาได้จากทางเว็บทำยอดนิยม 3 แห่งของจีน คือ sina.com, 163.com และ sohu.com และใช้เวลาเพียง 1 สัปดาห์ (คือวันที่ 23-29 มีนาคม 2548) เท่านั้น

ในระดับโลกนั้น การสำรายชื่อออนไลน์ นำโดย “พันธมิตรแห่งโลกเพื่อการปกป้องรักษาประวัติศาสตร์สงครามโลกครั้งที่สองในเอเชีย” (**Global Alliance for Preserving the History of World War II in Asia**) และประสานความร่วมมือกับนักกิจกรรมในเกาหลีใต้จำนวนหนึ่ง รวมทั้งกลุ่มนักสิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ ทำให้สามารถรวบรวมรายชื่อได้ถึง 41 ล้านรายชื่อจากทั่วโลก ในวันที่ 30 มิถุนายน 2548 หลังจากร่วมกันประชุมใหญ่หน้าสำนักงานใหญ่ขององค์การสหประชาชาติในนิวยอร์กแล้ว บัญชีรายชื่ออันยาวเหยียดเพื่อต่อต้านการเข้าเป็นสมาชิกถาวรในสภาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติของญี่ปุ่นนี้ ได้ถูกส่งมอบให้กับโคฟี อันนัน (Tai, 2006: 275)

ในจำนวนรายชื่อดังกล่าว หากนำมาวิเคราะห์การกระจายตัวของประชากรแล้ว ก็นับว่าน่าสนใจไม่น้อย กลุ่มที่มีรายชื่อมากที่สุด คือ กลุ่มคนจีน (ซึ่งเป็นเรื่องปกติ) รายชื่อที่มีมากเป็นอันดับสอง คือ กลุ่มคนชาวเกาหลีใต้ (จำนวน 164,255 รายชื่อ นับจนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2548) เพราะเกาหลีก็ประสบทุกข์เข็ญจากการทำสงครามขยายอาณาเขตของญี่ปุ่นเช่นกัน ส่วนประเทศรองลงมาอื่นๆ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา, แคนาดา, ญี่ปุ่น (แม้แต่ในญี่ปุ่นเองด้วยซ้ำ นับว่าน่าสนใจไม่น้อย), อังกฤษ, ออสเตรเลีย, เยอรมนี, ฝรั่งเศส และนิวซีแลนด์ หากพิจารณาเฉพาะภายในกลุ่มคนจีนด้วยกันนั้น รายชื่อที่ได้มามีลักษณะสัมพันธ์ไปกับการกระจายตัวของประชากรอินเทอร์เน็ตของจีนด้วยเช่นกัน โดยกระจุกตัวอยู่ใน 6 พื้นที่หลักๆ ได้แก่ เซี่ยงไฮ้, ปักกิ่ง, กวางตุ้ง (Guangdong), ซานตง (Shandong), เจียงซู (Jiangsu) และสี่เจียง

(Zhejiang) (Tai, 2006: 277) การล่ารายชื่อออนไลน์จากหลากหลายพื้นที่ทั้งที่เป็นในประเทศจีน และจากทั่วโลกจนได้จำนวนมากขนาดนั้นนั้น ไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลยหากไม่มีอินเทอร์เน็ต

นอกเหนือจากการล่ารายชื่อออนไลน์ดังกล่าวแล้ว ในกรณีนี้ อินเทอร์เน็ตได้ช่วยเสริมพลังให้การประสานงานและจัดตั้งการชุมนุมประท้วงต่อต้านญี่ปุ่นในโลกออฟไลน์ด้วยเช่นกัน เครื่องมือสำคัญของอินเทอร์เน็ต อย่างเว็บท่าหลักๆของจีน, กระดานข่าว, ห้องสนทนา รวมถึงการส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือถือจำนวนมากครั้งนั้น ถูกใช้เพื่อแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับเวลา สถานที่ และเส้นทางการเดินขบวนในเมืองหลักๆของจีน เช่น ฉงตู (Chengdu), เซินเจิ้น (Shengzhen), ปักกิ่ง, เซียงไฮ้ และหางโจว (Hangzhou) เป็นต้น ในทางกลับกัน เครื่องมือเหล่านี้ก็ช่วยในการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับการเดินขบวนประท้วงตามสถานที่ต่างๆให้กับคนจีนทั้งที่อยู่ในประเทศและนอกประเทศจีน ให้สามารถรับรู้และติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆได้อีกด้วย (Tai, 2006: 277)

การชุมนุมประท้วงในโลกออฟไลน์นั้น มีลักษณะที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือพยายามควบคุมตนเองไม่ให้ใช้พลังเกินเลย และหลีกเลี่ยงการใช้ความรุนแรง ทั้งนี้โดยพิจารณาจากข้อความเกี่ยวกับการจัดตั้งการประท้วงที่กระจายไปในหมู่ประชาชนทั่วไป อาทิเช่นว่า “การประท้วงครั้งนี้ไม่ได้มีเป้าหมายที่ผองมิตรชาวญี่ปุ่นที่อาศัยอยู่ในประเทศจีน แต่พุ่งเป้าไปที่กลุ่มฝ่ายขวาของญี่ปุ่นเท่านั้น ดังนั้น โปรดอย่าแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงต่อชาวญี่ปุ่นทั่วไปผู้ซึ่งมีไมตรีจิตต่อประเทศจีน” (Tai, 2006: 278) ข้อความเกี่ยวกับการจัดตั้งการชุมนุมยังได้เตือนผู้ร่วมประท้วงด้วยว่า “อย่าขว้างปาวัตถุของแข็ง อย่าง ก้อนหิน หรือเครื่องมือเหล็ก เราแนะนำให้คุณเอามะเขือเทศ, ไข่ไก่ และรูปภาพโคอิซึมิ (Junichiro Koizumi นายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่น ขณะนั้น-ผู้เขียน), ไฟแช็คและธงชาติญี่ปุ่น ฯลฯ แทน” (Tai, 2006: 278) เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม มีความรุนแรงเกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ประท้วงอยู่บ้างในบางเมือง นอกจากนี้ รัฐบาลจีนเริ่มจะเกรงว่าการประท้วงต่อต้านญี่ปุ่น อาจลุกลามขยายไปถึงประเด็นที่อ่อนไหวเกี่ยวกับการเมืองภายในประเทศ ดังนั้น เจ้าหน้าที่รัฐจึงเริ่มควบคุมการประท้วงเริ่มแรกโดยการควบคุมสื่อกระแสหลักไม่ให้นำเสนอข่าวการประท้วง ตามด้วยมาตรการการจับกุมคนที่เขียนข้อความทางออนไลน์เรียกร้องให้มีการประท้วง และสุดท้าย เจ้าหน้าที่รัฐได้ยกระดับไปถึงการควบคุมข้อมูลข่าวสารทุกชนิดและทุกชั้นบนอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวกับการประท้วง ด้วยการลบข้อความตามกระดานข่าวและแหล่งอื่นๆ มาตรการของรัฐในการควบคุมการใช้เพื่อจัดตั้งการประท้วงในโลกออฟไลน์นั้นใช้ได้ผล เหล่านักเคลื่อนไหวจึงจำเป็นต้องกลับขึ้นมาใช้วิธีการโจมตีทางไซเบอร์ต่อเว็บไซต์ของรัฐบาลญี่ปุ่น ซึ่งที่ Tai เรียกว่า “เน็ตแฮ็คติวิซึม” (Net hacktivism)¹

¹ Tai (2006: 285) โดยอ้างอิงจากงานของ Jordan and Taylor (2004) คำว่า “Net Hacktivism” มาจากคำว่า Internet + Hacker + Activism หมายถึง บรรดาแฮ็คเกอร์ที่มีความเข้าใจทางสังคมการเมืองด้วย และกลายมาเป็นกลุ่มนักกิจกรรมที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมือง

อย่างไรก็ตาม การประท้วงในโลกออนไลน์ก็ได้ดำเนินไปแล้วจนมีพลังมากเพียงพอที่จะกดดันรัฐบาลจีน จนต้องมึนตึ๊งในความสัมพันธ์ทางการทูตกับญี่ปุ่นให้มากขึ้น โดยจีนขอยกเลิกการประชุมที่จะมีขึ้นระหว่างประเทศทั้งสองไป 2-3 การประชุม ในที่สุด รัฐบาลจีนจึงต้องประกาศไม่เห็นด้วยกับการที่ญี่ปุ่นจะเข้าไปมีที่นั่งในสมาชิกถาวรที่ขยายเพิ่มเติมของสภาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ตามติดมาด้วยจุดยืนแบบเดียวกันของสหรัฐฯเช่นกัน

2.2.5. สรุปกรณีจีน

ด้วยวิสัยทัศน์อันยาวไกลของรัฐบาลจีนที่ตระหนักถึงพลังทางการเมืองของอินเทอร์เน็ตที่จะส่งผลต่อเสถียรภาพของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ดังนั้น รัฐบาลจีนจึงมีมาตรการต่างๆ มากมาย ทั้งยังสามารถดึงความร่วมมือจากบรรษัทข้ามชาติมาใช้ในการควบคุมปิดกั้นเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ตในประเทศจีนอย่างแน่นหนา ยิ่งนัก ทั้งนี้ โครงสร้างการปิดกั้นดังกล่าวนี้อาจจำแนกได้เป็น 3 ประเภท คือ (1) โครงสร้างทางกฎหมายที่รัฐบาลจีนประกาศใช้จำนวนมาก (2) โครงสร้างเชิงสถาบันขึ้นมารองรับการบังคับใช้กฎหมายเหล่านี้ ทั้งยังมีการผลักระบบการควบคุมปิดกั้นเสรีภาพบนอินเทอร์เน็ตไปที่สมาคมวิชาชีพและร้านค้าอินเทอร์เน็ตอีกด้วย (3) มีการออกแบบโครงสร้างทางเทคนิค/เทคโนโลยีเพื่อปิดกั้นอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพและแนบเนียนมากขึ้นไปอีก ทั้งนี้ โดยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากบรรดาบรรษัทข้ามชาติยักษ์ใหญ่ด้านอินเทอร์เน็ตของโลก ที่พากันเดินพาเหรดเข้าไปแย่งชิงกันแสวงกำไรจากตลาดใหม่ขนาดยักษ์อย่างจีน จนถึงขั้นต้องละเมิดหลักการเสรีประชาธิปไตยเลยที่เดียว

กระนั้นก็ตาม แม้อินเทอร์เน็ตจีนจะถูกการปิดกั้นเชิงโครงสร้างไว้ถึง 3 ประการดังกล่าว แต่การเคลื่อนไหวโดยไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตของชาวจีนนั้น ก็ยังเกิดขึ้นได้อย่างมีพลังไม่ใช่น้อยเช่นกัน หากพิจารณาจากทั้งสองกรณีที่ยกมาข้างต้นแล้ว สาเหตุส่วนหนึ่งอาจมาจากปัจจัย 2-3 ประการ คือ (1) ความรู้สึกชาตินิยมของจีนต่อญี่ปุ่น ที่ก่อให้เกิดเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศเฉพาะประเด็นขึ้นมาได้ ความรู้สึกเช่นนี้สามารถปลุกเร้าให้ผู้คนตื่นตัวทางการเมืองได้อย่างดี แต่หากมีมากเกินไป และไม่มีการควบคุมตนเองแล้ว ก็อาจกลายเป็นส่งผลร้ายต่อผู้คนที่อยู่นอกขบวนการประท้วงและคนญี่ปุ่นเองได้เช่นกัน (2) ความรู้สึกของคนทั่วโลกที่รู้สึกไม่เป็นธรรมในเชิงประวัติศาสตร์ที่ญี่ปุ่นเคยก่อไว้ทั่วเอเชียเมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่สอง และ (3) อาจมาจากธรรมชาติของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ที่ไม่ว่าจะมีการปิดกั้นอย่างเป็นระบบสักเพียงใด ก็ยังมีเทคนิคมากพอกันที่ใช้ทะลุทะลวงการปิดกั้นต่างๆ เพื่อสื่อสารทางการเมืองทั้งกับประชาชนภายในประเทศด้วยตัวเอง และกับคนทั่วโลกได้ จนกลายเป็นพลังประสานกันของคนทั่วโลกคัดค้านประเด็นในระดับโลกได้เช่นกัน

ดังนั้น กล่าวสำหรับอินเทอร์เน็ตจีนแล้ว แม้นิหมุ่ นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับประชาธิปไตยกับอินเทอร์เน็ตของจีนด้วยกัน ก็ยังไม่สามารถมีข้อสรุปที่ลงตัวได้ว่าอินเทอร์เน็ต

จะก่อให้เกิดพลังแก่ประชาชนชาวจีนและทำให้จีนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เป็นประชาธิปไตยมากขึ้น หรือจะทำให้รัฐบาลจีนมีพลังอำนาจที่เข้มแข็งและสามารถควบคุมปิดกั้นเสรีภาพของชาวจีนได้มากยิ่งขึ้นกันแน่

2.3. สรุปกรณีเซอร์เบียและจีน โดยเปรียบเทียบกับไทย

ทั้งกรณีเซอร์เบียและจีนนี้ จะเห็นได้ว่าในขณะที่เซอร์เบียนั้น รัฐบาลมิโลเชวิชตื่นตัวต่อพลังทางการเมืองอันสืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตค่อนข้างน้อย ดังนั้น แม้อินเทอร์เน็ตของเซอร์เบียจะได้รับการพัฒนาเพียงเล็กน้อยและมีการกระจายตัวของการใช้อินเทอร์เน็ตค่อนข้างต่ำ แต่ก็ยังสามารถทำให้ชาวเซอร์เบียนำอินเทอร์เน็ตมาเป็นเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองระหว่างกันเพื่อโค่นล้มรัฐบาลมิโลเชวิชลงได้อย่างน่าสนใจ แนนอนว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขนานใหญ่นั้น ย่อมไม่อาจเกิดได้จากปัจจัยใดเพียงปัจจัยเดียว และในกรณีนี้ ย่อมมีปัจจัยมากมายที่เป็นเหตุให้รัฐบาลมิโลเชวิชล่มสลายลง แต่ในที่นี้เน้นการศึกษาไปที่การใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสำคัญ จึงถือได้ว่าหากปราศจากอินเทอร์เน็ตแล้ว การโค่นล้มรัฐบาลมิโลเชวิชก็น่าจะประสบอุปสรรคไม่น้อยเช่นกัน

ส่วนกรณีจีนนั้นแตกต่างจากกรณีเซอร์เบียอย่างแทบจะสิ้นเชิง เพราะรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนตระหนักถึงพลังทางการเมืองของอินเทอร์เน็ตเป็นอย่างดี ดังนั้น แม้จะอนุญาตให้มีการพัฒนาอินเทอร์เน็ตในประเทศจีนได้ แต่ก็ได้ทำการตัดตอนทำหมันพลังทางการเมืองของอินเทอร์เน็ตตั้งแต่แรกเกิดอย่างเป็นระบบและกระทำเรื่อยมาเลยทีเดียว ทั้งในแง่การออกกฎหมายหลากหลายฉบับ จัดตั้งองค์กรสถาบันขึ้นควบคุมดูแลและเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ตอย่างเป็นระบบ ออกแบบและจัดปรับโครงสร้างทางกายภาพของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตให้ข้อมูลทุกชนิดต้องไหลผ่านเซิร์ฟเวอร์ที่ศูนย์กลางของประเทศเพียงไม่กี่เครื่อง ทั้งยังตั้ง “กำแพงเมืองจีนในโลกไซเบอร์” ขึ้นมาอีก ที่สำคัญคือ ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจการค้าและการลงทุน จีนจึงได้รับความร่วมมือจากเหล่าบรรษัทยักษ์ใหญ่ทางคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของโลกที่มาจากประเทศเสรีนิยมเป็นอย่างดี ในการออกแบบเทคโนโลยีเพื่อควบคุมเสรีภาพในการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงแล้ว ประชาชนจีนก็ดูจะประสบความสำเร็จไม่น้อยในกรณีการต่อต้านญี่ปุ่นไม่ให้เข้ามารับเหมาโครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อมระหว่างปักกิ่งกับเซี่ยงไฮ้ และกรณีการประท้วงการเป็นตัวแทนในสมัชชาถาวรของสภาความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ขยายโควตาเพิ่มขึ้นจากนโยบายการปฏิรูปสหประชาชาติ กระนั้นก็ตาม ทั้งสองกรณีดังกล่าว เป็นกรณีที่ห่างไกลจากความล่มสลายของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์อยู่มาก ทั้งยังได้รับแรงผลักดันจากความรู้สึกชาตินิยมที่จีนมีต่อญี่ปุ่น ซึ่งมีอดีตอันปวดร้าวในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองที่ญี่ปุ่นแผ่ขยายอำนาจอาณาเขต

เอเชีย โดยเฉพาะในจีน จนเกิดเหตุการณ์สังหารหมู่ที่เมืองนานกิงอย่างโหดร้าย จึงทำให้การเคลื่อนไหวสำเร็จได้โดยไม่ยากเกินไป แต่หากไม่ใช่กรณีที่มีแรงหนุนจากความรู้สึกชาตินิยม และประเด็นการเคลื่อนไหวเป็นเรื่องการโค่นล้มรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนแล้ว การนำอินเทอร์เน็ตมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในลักษณะดังกล่าวนี้ ก็ดูท่าว่าจะไม่ประสบความสำเร็จได้โดยง่าย เพราะอำนาจในการควบคุมอินเทอร์เน็ตของรัฐบาลพรรคคอมมิวนิสต์จีนนั้นยังคงความเข้มแข็งอยู่มากทีเดียว

ทั้งสองกรณีเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย ในแง่อำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตแล้ว กล่าวได้ว่า ช่วงก่อนรัฐประหารปี 2549 นั้น อินเทอร์เน็ตไทยค่อนข้างมีลักษณะใกล้เคียงกับเซอร์เบียมากกว่า กล่าวคือรัฐบาลตระหนักถึงพลังทางการเมืองของอินเทอร์เน็ตค่อนข้างน้อย แม้ว่าจะไม่ถึงกับไม่มีเลย และขบวนการเคลื่อนไหวโค่นล้มรัฐบาลทักษิณก็สามารถนำพลังของอินเทอร์เน็ตมาใช้ขับไล่รัฐบาลทักษิณได้อย่างมีนัยสำคัญ แม้ว่าจะยังไม่ถึงกับโค่นล้มรัฐบาลได้สำเร็จก็ตาม แต่อินเทอร์เน็ตก็กลายเป็นเครื่องมือการสื่อสารหลักประการหนึ่งของประชาชนทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยกับการขับไล่รัฐบาล ฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาล และฝ่ายไม่เอามาตรา 7 ซึ่งปรากฏตัวขึ้นชัดเจนหลังจากที่ฝ่ายขับไล่รัฐบาลประกาศใช้มาตรา 7 ขอนายกรัฐมนตรีพระราชทาน (จะอธิบายต่อไปในบทที่ 7)

อย่างไรก็ตาม หลังรัฐประหารเป็นต้นไปแล้ว อินเทอร์เน็ตไทยมีลักษณะคล้ายไปทางกรณีประเทศจีนมากขึ้น กล่าวคือ คณะรัฐประหารและรัฐบาลที่แต่งตั้งขึ้นมานั้น ตระหนักถึงความสำคัญของอินเทอร์เน็ตเป็นอย่างดี เพราะเห็นถึงพลังของเทคโนโลยีชนิดนี้ในการเขย่าอำนาจอันแข็งแกร่งของรัฐบาลทักษิณมาแล้ว จึงมีการแทรกแซง ควบคุม ปิดกั้น และเซ็นเซอร์อินเทอร์เน็ตไทยอย่างรอบด้าน ตั้งแต่คำสั่งคณะรัฐประหารฉบับที่ 5 ที่ให้อำนาจกระทรวงไอซีทีแทรกแซงการสื่อสารของสื่อทุกแขนง รวมทั้งอินเทอร์เน็ตได้อย่างเต็มที่ และต่อมาคือการออกพรบ.การกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2550 เป็นต้นมา และเกิดเป็นกระแสกวาดจับ “เว็บหมิ่น” มาจนกระทั่งปัจจุบัน (2552) ☹

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ขอบเขตและวิธีวิจัยโดยละเอียด

กรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ คือ เหตุการณ์ขับไล่รัฐบาล พตท.ทักษิณ ชินวัตร โดยจำกัดขอบเขตเวลาการศึกษาอยู่เฉพาะ พ.ศ.2548-2549 สิ้นสุดที่เหตุการณ์รัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 เนื่องจากเหตุการณ์หลังจากรัฐประหารนั้น บริบทเงื่อนไขทางการเมืองของไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจนสามารถแยกศึกษาได้เป็นวิทยานิพนธ์อีกหนึ่งหรืองานวิจัยอีกหนึ่งเรื่องเลย วิทยานิพนธ์นี้แบ่งการศึกษาเนื้อหาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าวเป็น 2 ระดับ และ 4 มิติ ได้แก่

หนึ่ง ระดับโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วยมิติเชิงโครงสร้างกายภาพของระบบเทคโนโลยี มิติเชิงกฎหมาย และมิติเชิงสถาบัน/องค์กร จะศึกษาถึงพัฒนาการของระบบเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ต ว่าในช่วงระหว่างการออกแบบและพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตของไทยนี้ มีภาคส่วน สถาบัน หรือองค์กรใดเข้ามามีบทบาทช่วงชิงการกำหนดทิศทางและมีอำนาจเหนือการควบคุม โครงสร้างเหล่านี้บ้าง ผู้เล่นแต่ละฝ่ายต้องอยู่ภายใต้กฎหมายอะไรบ้าง และมีการแข่งขันกันอย่างไร ถึงขั้นเปลี่ยนแปลงหรือขึ้นไปมีอิทธิพลต่อการร่างกฎหมายกำกับบทบาทของผู้เล่นทั้งหมดมากน้อยเพียงใด โครงสร้างอินเทอร์เน็ตทั้งในเชิงเทคนิค/เทคโนโลยีและในเชิงการควบคุมกำกับ ที่ถูกวางไว้ในระหว่างการพัฒนาขึ้นหรือในช่วงก่อนปี 2548 นั้น จะกลายเป็นโครงสร้างอำนาจที่เป็นตัวกำหนดเงื่อนไขเอื้อต่อหรือจำกัดการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์การขับไล่รัฐบาลทักษิณในปี 2548-2549 ต่อไป

สอง ระดับปฏิบัติการ และมิติเชิงประเด็น/เนื้อหา จะได้ทำการศึกษาในเชิงภาพรวมเกี่ยวกับตัวเหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง โดยเน้นที่การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะและพลวัตของการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเพื่อจัดการกับความยินยอมและความชอบธรรมของรัฐบาล ของฝ่ายต่างๆทั้งฝ่ายขับไล่รัฐบาล ฝ่ายสนับสนุน และฝ่ายที่สาม (จะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไปข้างหน้า) ทั้งในแง่ข้อจำกัดและเงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้างที่มีต่อปฏิบัติการ รวมทั้งลักษณะการใช้วาทะของแต่ละฝ่ายในการอ้างหรือเพิกถอนความยินยอมและความชอบธรรมของฝ่ายตนและฝ่ายอื่นๆ สำหรับกรณีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยนั้น ยังไม่ได้ประสบกับข้อจำกัดในเชิงโครงสร้างมากนัก (โดยเฉพาะหากเปรียบเทียบกับกรณีประเทศจีน) ทำให้แต่ละฝ่ายสามารถใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อรองรับเป้าหมายทางการเมืองของตนเองได้อย่างค่อนข้างเต็มที่ ดังนั้น มิติเชิงวาทะในการต่อสู้ทางการเมืองไร้ความรุนแรงนี้จึงเป็นส่วนสำคัญในระดับปฏิบัติการและเป็นเนื้อหาหลักของกรณีเหตุการณ์การขับไล่รัฐบาลทักษิณในพ.ศ.2548-2549

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะอธิบายถึงวิธีวิจัยอำนาจของอินเทอร์เน็ตในระดับโครงสร้างนั้น จำเป็นต้องนิยามขอบเขตความหมายเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีของคำว่า “อินเทอร์เน็ต” เสียก่อน นอกจากนี้ ก่อนที่จะอธิบายรูปธรรมของวิธีวิจัยเกี่ยวกับปฏิบัติการทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงของอินเทอร์เน็ตนั้น จำเป็นต้องอภิปรายเกี่ยวกับขอบเขตเส้นแบ่งระหว่างคำว่า “ความรุนแรง” กับ “ไร้ความรุนแรง” เสียก่อนเช่นกัน ดังนั้น ในบทนี้ จะได้กล่าวถึงขอบเขตเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตก่อนเป็นหัวข้อแรก แล้วจึงกล่าวถึงรูปธรรมของวิธีวิจัยเกี่ยวกับอำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ต จากนั้นจะอภิปรายถึงขอบเขตความหมายที่จะใช้เป็นเกณฑ์แบ่งระหว่างคำว่า “ความรุนแรง” และ “ไร้ความรุนแรง” เพื่อเป็นฐานอ้างอิงในการเลือกเว็บไซต์ที่จะใช้เป็นกรณีศึกษาของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ และสุดท้ายจึงอธิบายถึงรูปธรรมของวิธีวิจัยเกี่ยวกับอำนาจเชิงปฏิบัติการของอินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นระหว่างการขับไล่รัฐบาลทักษิณ

1. ขอบเขตเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีของ “อินเทอร์เน็ต”

“อินเทอร์เน็ต” มีความหมายกว้างครอบคลุมเทคโนโลยีชนิดต่างๆ มากขึ้นเรื่อยๆ ในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ จะเน้นศึกษาอินเทอร์เน็ตโดยมีศูนย์กลางอยู่ที่ “เว็บไซต์” (website) ในฐานะที่สร้างผลกระทบทางการเมืองได้มากที่สุด โดยจะขยายขอบเขตคำนิยามครอบคลุมเทคโนโลยีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือรองรับการใช้งานเว็บไซต์ ในที่นี้ จึงแบ่งมิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตไว้ว่าเป็นการทำงานของเทคโนโลยี 3 ชั้นซ้อนกันอยู่ ดังตารางที่ 3.1 ได้แก่¹

¹ อินเทอร์เน็ต อาจแบ่งได้อีกลักษณะตามเกณฑ์ของประกาศกระทรวงไอซีที เรื่อง “หลักเกณฑ์การเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ” พ.ศ.2550 ซึ่งได้แยกแยะประเภทของผู้ให้บริการที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเก็บรักษาข้อมูลที่วิ่งไปในแต่ละชั้นทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ต อย่างละเอียดลออ เป็น 5 ประเภท ดังนี้

(1) ผู้ประกอบกิจการโทรคมนาคมและการกระจายภาพและเสียง (telecommunication and broadcast carrier) เช่น ผู้ให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน ผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ผู้ให้บริการวงจรเช่า (leased line), ผู้ให้บริการสายเช่าแบบใยแก้ว, ผู้ให้บริการ ADSL (ยกเว้นผู้ให้บริการเฉพาะสายสัญญาณที่ไม่มีการบันทึกข้อมูล) ผู้ให้บริการดาวเทียม (satellite service provider)

(2) ผู้ให้บริการการเข้าถึงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ (access service provider) เช่น ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทั้งแบบมีสายและไร้สาย ผู้ประกอบการซึ่งให้บริการเข้าถึงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในห้องพัก ห้องเช่า โรงแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ผู้ให้บริการเข้าถึงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์สำหรับองค์กร หน่วยงานราชการ บริษัท สถาบันการศึกษา เป็นต้น

(3) ผู้ให้บริการเช่าระบบคอมพิวเตอร์หรือให้เช่าบริการโปรแกรมประยุกต์ต่างๆ (host service provider) เช่น ผู้ให้บริการ web-hosting หรือ web-server, ผู้ให้บริการแลกเปลี่ยนแฟ้มข้อมูล (file server/file sharing), ศูนย์รับฝากข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (internet data center)

(4) ผู้ให้บริการร้านอินเทอร์เน็ต (internet café) รวมทั้งผู้ให้บริการร้านเกมส์ออนไลน์

ตารางที่ 3.1: นิยามอินเทอร์เน็ตเป็นชั้นทางเทคโนโลยี 3 ชั้นซ้อนกัน

ชั้นทางเทคโนโลยี	เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง
1. ชั้นโครงข่ายพื้นฐาน (Network Infrastructure)	โครงข่ายโทรคมนาคม, วงจรเช่า, สายส่งสัญญาณ/สายโทรคมนาคม, ชุมสายอินเทอร์เน็ตในประเทศ (NIX), ชุมสาย/เกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ (IIG)
2. ชั้นช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (Internet Access)	ISPs, Web-Hosting, Data Center
3. ชั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ต (Internet Content)	เว็บไซต์, เว็บบอร์ด, เว็บบล็อก คลิปเสียง, คลิปวิดีโอ, วิทยุออนไลน์, โทรทัศน์ออนไลน์

1) **ชั้นโครงข่ายพื้นฐาน (Network Infrastructure)** ได้แก่ โครงข่ายโทรคมนาคม, วงจรเช่า (leased line / circuit), สายส่งสัญญาณ/สายโทรคมนาคม (transmission / telecommunication line), เกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ (International Internet Gateway: IIG) ทำหน้าที่คล้ายชุมสายโทรศัพท์ (สำหรับการสื่อสารแบบโทรศัพท์) สำหรับโทรออกต่างประเทศ, ชุมสายแลกเปลี่ยนข้อมูลอินเทอร์เน็ตในประเทศ (National Internet Exchange: NIX) ทำหน้าที่คล้ายชุมสายโทรศัพท์สำหรับโทรหากันภายในประเทศ ซึ่งมีข้อดีตรงที่หากผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้ง 2 ฝ่ายอยู่ในประเทศเดียวกัน ข้อมูลก็ไม่จำเป็นต้องวิ่งจากผู้ใช้คนแรกออกมาไปที่ต่างประเทศแล้วจึงวิ่งย้อนกลับเข้ามาภายในประเทศสู่ผู้ใช้คนที่สอง ทำให้เป็นการสงวนช่องทางจราจรของทางด่วนข้อมูล (information superhighway) หรือแบนด์วิธ (bandwidth) ไว้สำหรับการเรียกข้อมูลอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศเท่านั้น และเป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายด้วย เพราะแบนด์วิธของทางด่วนข้อมูลออกสู่ต่างประเทศนั้น แพงกว่าภายในประเทศมาก เทคโนโลยีต่างๆ ในชั้นโครงข่ายและอุปกรณ์พื้นฐานนี้ โดยทั่วไปมักถูกสร้างขึ้นและดำเนินการโดยรัฐวิสาหกิจหรือผู้ประกอบการรายใหญ่มาก และจะขายหรือให้เช่าแบนด์วิธใน

(5) **ผู้ให้บริการเก็บรักษาข้อมูลคอมพิวเตอร์ (content & application service provider)** เช่น ผู้ให้บริการเว็บบอร์ด ผู้ให้บริการเว็บบล็อก ผู้ให้บริการการทำธุรกรรมการเงินทางอินเทอร์เน็ต ผู้ให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ให้บริการเว็บเซอร์วิส ผู้ให้บริการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) หรือธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-transactions) เป็นต้น

ประกาศฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงความสลับซับซ้อนและความกว้างขวางของอินเทอร์เน็ตและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม ประกาศฉบับนี้เป็นผลสืบเนื่องจากพรบ.การกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 มีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบการจราจรของข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต สำหรับใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาคดีทางคอมพิวเตอร์ วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้มิได้มีเป้าหมายเช่นนั้น เพราะเน้นศึกษาเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในส่วนที่เกี่ยวกับหรือรองรับการใช้เว็บไซต์และเว็บบล็อกเป็นสำคัญ จึงไม่ได้ใช้เกณฑ์การแยกแยะชั้นทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตแบบเดียวกับประกาศฉบับนี้

ลักษณะ “ขายส่ง” ให้กับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Providers: IPS) ในชั้นการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอีกต่อหนึ่ง

2) **ชั้นช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (Internet Access)** กล่าวได้ว่าอินเทอร์เน็ตสามารถแพร่หลายออกไปในสังคมได้ เพราะมีการให้บริการในชั้นนี้ เนื่องจากแต่เดิมมาเทคโนโลยีในชั้นโครงข่ายและอุปกรณ์พื้นฐานนั้น มีอยู่แล้ว เพราะใช้สำหรับการสื่อสารประเภทอื่น เช่น โทรศัพท์ โทรสาร เป็นต้น เมื่อเกิดการพัฒนาเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตโดยใช้โครงข่ายและอุปกรณ์พื้นฐานเดิมที่มีอยู่ จนมีความเชื่อมั่นในเสถียรภาพของระบบได้ถึงขั้นหนึ่ง ก็สามารถจัดให้มีการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายได้ จากนั้น จึงค่อยๆ พัฒนาเทคโนโลยีรายละเอียดปลีกย่อยอื่น ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในจุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบเพิ่มขึ้นภายหลัง เช่น พัฒนาสายโทรคมนาคมหรือการเข้ารหัสให้สามารถส่งข้อมูลได้รวดเร็วขึ้น (hi-speed หรือ broadband internet) พัฒนาสื่อโทรคมนาคมชนิดไร้สายขึ้นมาใช้กับอินเทอร์เน็ต (wireless internet) หรือพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเว็บไซต์หรือเทคโนโลยีการจัดการเนื้อหา (content management technology) อื่นๆ ตามมาในภายหลัง สำหรับประเทศไทย ชั้นการเผยแพร่การใช้อินเทอร์เน็ตนี้ คือ การเปิดให้มีบริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ได้ เทคโนโลยีในชั้นนี้ประกอบด้วยบริการหลักๆ ที่เกี่ยวข้อง 3 ประเภท ได้แก่

2.1. **ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs)** โดยปกติจะซื้อแบนด์วิธมาจากผู้ให้บริการต่างประเทศ หรือจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเกตเวย์ระหว่างประเทศ รวมถึงซุ่มสายแลกเปลี่ยนข้อมูลในประเทศ (ซึ่งประกอบกิจการในชั้นโครงสร้างพื้นฐาน หรือเรียกได้ว่าเป็น “ตลาดขายส่ง”) แล้วมา “ขายปลีก” แบนด์วิธต่างๆ ให้กับลูกค้าทั่วไป ซึ่งมีทั้งที่เป็นแบบองค์กร และแบบรายบุคคล โดยปกติ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตมักให้บริการอีก 2 ชนิดข้างล่างนี้ด้วย

2.2. **บริการเว็บโฮสติ้ง (web-hosting) หรือรับฝากเว็บไซต์** บริษัทผู้ให้บริการจะมีพื้นที่ใน (ฮาร์ดดิสก์ของคอมพิวเตอร์ที่เป็น) เว็บเซิร์ฟเวอร์ (web server) พร้อมกับได้เช่าซื้อแบนด์วิธจากผู้ให้บริการในชั้นโครงข่ายและอุปกรณ์พื้นฐานเตรียมไว้แล้ว และให้บริการลูกค้าผู้ต้องการสร้างเว็บไซต์ ซึ่งจะต้องประเมินปริมาณเนื้อหาที่จะสร้างขึ้น (หรือถูกสร้างขึ้นในกรณีที่เป็นเว็บบอร์ดหรือให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นได้) ในเว็บไซต์ และปริมาณผู้อ่านที่จะเข้ามาอ่านเนื้อหาเหล่านั้น เพื่อที่จะเลือกขนาดความจุของพื้นที่ในฮาร์ดดิสก์ของเว็บเซิร์ฟเวอร์และระดับความเร็วแบนด์วิธที่จะใช้รองรับผู้อ่านได้ ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้งส่วนใหญ่จะเป็นรายเดี่ยว ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไปด้วย เว็บไซต์ที่ใช้บริการเว็บโฮสติ้งนี้ส่วนใหญ่มักเป็นเว็บไซต์ขนาดเล็กถึงกลาง

2.3. **บริการรับฝากเครื่องเว็บเซิร์ฟเวอร์ (Data Center)** สำหรับกรณีที่เว็บไซต์ที่มีขนาดใหญ่และมีผู้อ่านจำนวนมาก เข้ามาอ่านตลอดเวลา ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้งมักเรียกร้องให้เจ้าของเว็บไซต์ต้องจ่ายราคาเพิ่มขึ้นเพื่อใช้แพ็คเกจหรือบริการ (พื้นที่ในฮาร์ดดิสก์และแบนด์

วิธ) ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น อีกทางเลือกหนึ่ง คือ เจ้าของเว็บไซต์อาจลงทุนซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ เว็บเซิร์ฟเวอร์เอง โดยทางเทคนิคแล้ว เจ้าของเว็บไซต์อาจตั้งเครื่องเซิร์ฟเวอร์ไว้ที่องค์กรของตนเองก็ได้ แต่จำเป็นต้องมีการดูแลบำรุงรักษาอย่างดี ดังนั้น ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้งจึงมักมีบริการรับฝากเครื่องเว็บเซิร์ฟเวอร์ด้วยเช่นกัน ส่วนใหญ่เจ้าของเว็บไซต์จึงมักใช้บริการนี้

3) **ชั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ต (Internet Content)** เทคโนโลยีในชั้นนี้ คือ เทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการสร้างเนื้อหา และติดต่อกับผู้อ่านโดยตรง ผู้ให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ตนั้น บางครั้งก็เรียกว่า “Internet Content Providers: ICPs” การใช้งานเชิงเนื้อหาโดยปกติมีอยู่ 3 แบบ ได้แก่

3.1. **เว็บไซต์ (website)** เป็นคำเรียกรวมๆ ของที่อยู่ของเนื้อหาซึ่งองค์กรหรือคนหนึ่งๆ ต้องการจะสร้างขึ้น ในเว็บไซต์จะประกอบไปด้วยแต่ละหน้าเว็บ หรือเว็บเพจ (webpage) หลายๆ หน้า ซึ่งบรรจุเนื้อหาสำหรับการอ่านโดยตรง เว็บไซต์มีได้หลากหลายประเภทตั้งแต่เว็บส่วนตัว ไปจนถึงเว็บองค์กร บริษัท ห้างร้าน และช่วงหลังๆ ที่นิยมกันมาก คือ เว็บบันเทิง/วาไรตี้ (เช่น sanook.com, kapook.com เป็นต้น) และเว็บข่าว ฯลฯ สำหรับเว็บข่าวนั้น เป็นการปรับตัวขององค์กรหนังสือพิมพ์ที่ผลิตเนื้อหาของตน และขึ้นมาเสนอผ่านเว็บไซต์ เช่น เว็บของบางกอกโพสต์ (www.bangkokpost.co.th) เป็นต้น ในยุคหลังๆ ที่เกิดปรากฏการณ์การหลอมรวมสื่อ (media convergence) นอกจากสื่อหนังสือพิมพ์ที่เป็นตัวอักษรแล้ว สื่อวิทยุ และสื่อโทรทัศน์เริ่มผลิตเนื้อหาของตนและนำขึ้นมาเผยแพร่บนเว็บไซต์เช่นกัน ในช่วงแรกๆ จะมีลักษณะเป็นคลิป (clip) เสียงและวิดีโอ และช่วงถัดๆ มา เมื่อสังคมไทยเริ่มสามารถใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ เว็บไซต์เหล่านี้ ก็เริ่มกลายเป็นให้บริการวิทยุออนไลน์และโทรทัศน์ออนไลน์ รวมทั้งกลายเป็นเว็บสื่อผสมทุกแบบทั้งตัวอักษร ภาพ เสียง วิดีโอ วิทยุ โทรทัศน์ เช่น วิทยุผู้จัดการ (www.managerradio.com) หรือ เนชั่นชนแนล (www.nationchannel.com) เป็นต้น

3.2. **เว็บบอร์ด (webboard)** หรือศัพท์เดิมเรียกว่า “กระดานข่าว” (bulletin board) เป็นเว็บไซต์อีกชนิดหนึ่ง ซึ่งผู้ใช้สามารถเขียนเรื่องราวสิ่งต่างๆ ลงไปในหน้าเว็บได้ด้วยการใช้งานยุคแรกๆ เป็นการฝากประกาศข่าวสารต่างๆ ในยุคหลังๆ กลายเป็น “กระดานสนทนา” เพราะผู้อ่านสามารถพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของตนเองกันได้ ในเว็บไซต์หนึ่งๆ อาจมีหรือไม่มีเว็บบอร์ดอยู่ด้วยก็ได้ (เช่น เว็บประชาไท (www.prachatai.com) หรือเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (www.midnightuniv.org) ที่มีทั้งส่วนที่เป็นเว็บเพจเสนอข่าวสาร และเว็บบอร์ดแยกไว้สำหรับให้สนทนากัน เป็นต้น) และเว็บบอร์ดใหญ่ๆ (เช่น pantip.com เป็นต้น) อาจแบ่งห้องสนทนาเป็นห้องต่างๆ โดยตั้งหัวข้อสนทนาประจำห้องนั้นๆ ขึ้นมา (ใน pantip.com จะแบ่งเป็นห้องต่างๆ เช่น ห้องราชดำเนินสำหรับเรื่องการเมือง ห้องเฉลิมไทยสำหรับเรื่องบันเทิง ห้องศุภลาสัยสำหรับเรื่องกีฬา เป็นต้น) นอกจากนี้ เว็บไซต์หลายแห่ง โดยเฉพาะเว็บข่าว ยังมีทั้ง

ส่วนที่เป็นการนำเสนอข่าวสารและส่วนที่ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ข่าวด้วย ความคิดเห็นโต้ข่าวนี้ ก็กลายเป็นพื้นที่สนทนาสืบเนื่องจากข่าวนั้นๆ เช่นกัน เช่น ผู้จัดการออนไลน์ (www.manager.co.th), เว็บหนังสือพิมพ์มติชน (www.matichon.co.th) เป็นต้น

3.3. เว็บบล็อก (webblog) กล่าวได้ว่าเป็นเทคโนโลยีเชิงเนื้อหาล่าสุดที่ผู้ให้บริการฟรีเว็บบล็อก (free-webblog) มีพื้นที่พร้อมกับโปรแกรมการสร้างเว็บเพจและเว็บไซต์สำเร็จรูปไว้ให้ผู้ที่ต้องการสร้างเว็บไซต์ แต่ไม่ต้องการเป็นองค์กรขนาดใหญ่ ต้องลงทุนเช่าหรือซื้อเว็บเซิร์ฟเวอร์ หรืออาจติดปัญหาทักษะทางเทคนิคต่างๆ ให้สามารถผลิตเนื้อหาของตนเองได้ ผู้ให้บริการเว็บบล็อกเหล่านี้ เช่น blogspot.com, wordpress.com เป็นต้น หรือสำหรับผู้ให้บริการเว็บบล็อกไทย เช่น oknasion.com ในเครือเนชั่น เป็นต้น

ในแง่บทบาทของผู้อ่านแล้ว เว็บไซต์และเว็บเพจในยุคแรกๆ เป็นการสื่อสารทางเดียว กล่าวคือ ผู้อ่านมีบทบาทเป็นเพียงผู้รับสารเท่านั้น ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือถ่ายทอดสิ่งที่ตนเองอยากจะสื่อได้ ส่วนเว็บบอร์ดเป็นพัฒนาการต่อจากเว็บไซต์/เว็บเพจยุคแรกๆ ผู้อ่านสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้บ้างบางส่วน อย่างไรก็ตาม ในยุคหลังๆ และสำหรับบางเว็บไซต์ อาจมีผู้แสดงความคิดเห็น “ขาประจำ” อยู่บ้าง จนเริ่มมี “แฟนๆ” คอยติดตามอ่านเช่นกัน สำหรับเว็บบล็อกนั้น กล่าวได้ว่าเป็นพัฒนาการจากเว็บบอร์ดสูงขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง เพราะผู้อ่านมีบทบาทสูงขึ้นอีกมาก ถึงขั้นสามารถผลิตเนื้อหาขึ้นมาได้เองทั้งหมด เพื่อให้ผู้อ่านคนอื่นมาอ่านเรื่องราวที่ตนเองต้องการสื่อ เว็บบล็อกเหล่านี้เอื้อให้เกิดนักเขียนเว็บบล็อกหรือบล็อกเกอร์ (blogger) หน้าใหม่มากมาย โดยเฉพาะบล็อกเกอร์ที่สื่อสารเรื่องราวทางการเมือง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบมากมาย (ดูเพิ่มเติมใน Farrel and Drezner (2008) และ Khiabany and Sreberny (2007)) เพราะผู้สร้างเนื้อหาไม่มีข้อจำกัดในเรื่องทักษะทางเทคนิคหรือการลงทุน ทั้งยังถูกควบคุมได้ยากจากผู้มีอำนาจอีกด้วย

เว็บบล็อกเหล่านี้ เป็นเทคโนโลยีเชิงเนื้อหาที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับปรากฏการณ์ “web 2.0” ซึ่งผู้อ่านเนื้อหาเป็นผู้สร้างเนื้อหาไปด้วย ศัพท์ภาษาอังกฤษเรียกว่า “prosumer” (producer + consumer) นี้ (Tapscott and Williams, 2008: 124-150) แตกต่างจาก “web 1.0” ซึ่งผู้อ่านทำหน้าที่เป็นได้เพียงผู้บริโภคเนื้อหาเท่านั้น ปรากฏการณ์เว็บ 2.0 ในระดับโลก คือ การเกิดขึ้นของเว็บไซต์ wikipedia ซึ่งตั้งตัวเป็นสารานุกรมออนไลน์ และเปิดให้ผู้อ่านเข้ามาเขียนเนื้อหาอธิบายเกี่ยวกับศัพท์ต่างๆ ในลักษณะเดียวกับสารานุกรมชนิดพิมพ์เป็นเล่มด้วยเช่นกัน

ในแง่ชนิดของเนื้อหาที่สื่อบนเว็บไซต์นั้น ปรากฏการณ์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งในระดับโลก คือ การเกิดขึ้นของเว็บไซต์ youtube.com ซึ่งเป็นเว็บ 2.0 อีกแห่งหนึ่งเช่นกัน แต่แตกต่างจาก wikipedia ตรงที่ผู้ใช้ไม่ได้สร้างเนื้อหาเชิงตัวอักษร แต่สร้างเนื้อหาเป็นวิดีโอและสามารถอัปโหลด (upload) วิดีโอคลิปขึ้นไปไว้ที่เซิร์ฟเวอร์ของ youtube เพื่อให้ผู้อ่านคนอื่นๆ เขียนแสดงความคิดเห็น หรือสร้างวิดีโอคลิปอีกชิ้นหนึ่งขึ้นมาตอบโต้ได้เช่นกัน วิดีโอคลิป

หลายชั้นบน youtube นั้นส่งผลกระทบต่อวงการเมืองอย่างสำคัญด้วยเช่นกัน (ดู Naim, 2007) และเป็นผลให้ปัจจุบัน youtube มักถูกล็อกทั้งในระดับทั้งเว็บไซต์ หรือบล็อกเฉพาะบางคลิปจากรัฐบาลของประเทศต่างๆด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยใหญ่ๆ (เช่น UC Berkeley) หรือสื่อใหญ่ๆ (เช่น BBC, Aljazeera เป็นต้น ล้วนเปิดสถานีส่วนตัว หรือ “แชนแนล” (channel) บน youtube นี้ด้วยเช่นกัน¹

โดยทั่วไปแล้ว หากพิจารณาจากชั้นทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตทั้ง 3 ชั้น ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตอาจให้บริการเฉพาะเทคโนโลยีหนึ่งในชั้นใดชั้นหนึ่ง เช่น การสร้างเนื้อหาและให้บริการผู้อ่านได้เข้ามาอ่านเท่านั้น เป็นต้น หรืออาจให้บริการมากกว่าหนึ่งเทคโนโลยีแต่ยังอยู่ในชั้นใดชั้นหนึ่ง เช่น เว็บไซต์ส่วนใหญ่ในระยะหลังๆนี้ มักมีเว็บบอร์ดทั้งที่เป็นแบบแยกไป หรืออาจอยู่ทำยบบทความหลักเลยก็ได้ หรือผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต มักให้บริการให้เช่าพื้นที่เว็บไซต์ และบริการรับฝากเครื่องเซิร์ฟเวอร์ด้วยเช่นกัน เป็นต้น ในระยะหลังมานี้ ผู้ประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตรายใหญ่ๆ มักเปิดให้บริการหลายชนิด ในขณะที่ก็เป็นเจ้าของเทคโนโลยีในหลายๆชั้น กล่าวคือ กรณีที่ผู้ให้บริการโครงข่ายและอุปกรณ์พื้นฐาน ซึ่งเป็นเจ้าของเทคโนโลยีโครงข่ายหลายชนิด (เช่น อาจเป็นเจ้าของโครงข่ายโทรศัพท์ประจำที่ (fixed telephone) โครงข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ วงจรเช่าชุมสายอินเทอร์เน็ตทั้งในและระหว่างประเทศ สายเคเบิลใต้น้ำ ระบบสื่อสารผ่านดาวเทียม เป็นต้น) ทั้งยังเปิดให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ให้เช่าเว็บไซต์ รับฝากเครื่องเซิร์ฟเวอร์

มักมีความเชื่อที่ว่าอินเทอร์เน็ตเป็นเทคโนโลยีที่ควบคุมได้ยาก เป็นกิจการเสรี และมีความเป็นประชาธิปไตยสูง อันที่จริงแล้ว ความเชื่อนี้ถูกเพียงส่วนเดียว กล่าวคือ นับว่าถูกได้บ้างในชั้นอินเทอร์เน็ตส่วนที่เป็นบริการเชิงเนื้อหา² แต่ความเชื่อนี้ดูเหมือนจะผิดถนัด เมื่อพิจารณาในชั้นโครงข่ายและอุปกรณ์พื้นฐาน ซึ่งมักมีผู้ให้เจ้าของและผู้ให้บริการอยู่เพียงไม่กี่ราย เนื่องจากต้องใช้เงินลงทุนสูง มีความเสี่ยงสูง ใช้เวลาในการสร้างนาน ต้องได้รับสิทธิพิเศษในการสร้างโครงข่าย รวมทั้งเรื่องสิทธิแห่งทาง (Right of Way) และยังเป็นภาระที่สร้างใหม่อีกด้วย (อายุทศ จิรัชย์ประวิตร, 2550: 1 และ 83-84) นอกจากนี้ กรณีที่เจ้าของเทคโนโลยีต่างๆในชั้นโครงข่ายและอุปกรณ์พื้นฐานเปิดให้บริการในชั้นการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตด้วย ดังกล่าวในย่อหน้าที่แล้วนั้น นับเป็นการ “รวมแนวตั้ง” (vertical integration) หรือบางครั้งเรียก “economy of scope” กรณีเช่นนี้ในด้านบวก อาจทำให้เกิดความแพร่หลายของการใช้

¹ เช่น [youtube.com/user/UCBerkeley](https://www.youtube.com/user/UCBerkeley), [youtube.com/bbc](https://www.youtube.com/bbc) หรือ [youtube.com/aljazeera](https://www.youtube.com/aljazeera) เป็นต้น

² อย่างไรก็ตาม แม้ในชั้นการให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ตเองก็ตาม ก็สามารถเกิดการผูกขาดรวมศูนย์ขึ้นได้เช่นกัน เมื่อเว็บไซต์ใดเว็บไซต์หนึ่งได้รับความนิยมสูงมากและผู้ใช้อินเทอร์เน็ตใช้บริการเฉพาะเว็บนี้เป็นประจำ เช่น การผูกขาดการใช้ search engine ของบริษัทกูเกิ้ล (google.com) หรือกรณีบริษัทยาสูบ เป็นต้น โปรดดู Dahlberg (2005)

อินเทอร์เน็ตได้มากขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถได้รับบริการอย่าง “ครบวงจร” แต่ในแง่ลบแล้ว จะทำให้เกิดการรวมศูนย์อำนาจควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ต และการผูกขาดตลาดอินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการประเภทนี้ มักให้สิทธิพิเศษหรือลดราคาแก่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่ใช้โครงข่ายหรืออุปกรณ์พื้นฐานของตนเองด้วย ทั้งยังเป็นการกีดกันผู้ให้บริการรายอื่นที่ไม่มีโครงข่ายเป็นของตนเองให้ออกไปจากสนามแข่งขันในธุรกิจอินเทอร์เน็ตอีกด้วย

ดังนั้น การนิยามขอบเขตความหมายโดยแบ่งเป็น 3 ชั้นดังกล่าวข้างต้น จะช่วยให้เราสามารถมองเห็นภาพได้ชัดขึ้นว่า อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นระบบเทคโนโลยีขนาดใหญ่มาก ทั้งยังมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วจนสามารถหลอมรวม (convergence) เทคโนโลยีชนิดอื่นๆ เข้ามาอยู่ในอินเทอร์เน็ตได้มากขึ้นเรื่อยๆ นั้น ประกอบไปด้วยกลุ่มอำนาจ สถาบัน และกฎหมายใดบ้างที่จะเข้ามาข้องเกี่ยวในส่วนต่างๆ และในแต่ละชั้นของระบบอินเทอร์เน็ต อำนาจเชิงโครงสร้างเหล่านี้อันจะมีผลทั้งในทางบวกและในทางลบกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีนัยสำคัญทีเดียว

2. วิจัยอินเทอร์เน็ตในระดับโครงสร้าง

การศึกษาพัฒนาการอำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทย จะศึกษาโดยพิจารณากรอบแนวคิดเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตที่แบ่งออกเป็น 3 ชั้นดังกล่าวข้างต้น โดยที่ในแต่ละชั้น จะแบ่งพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตไทยเป็น 2 ยุค โดยประยุกต์มาจากแนวคิดพลวัตของระบบเทคโนโลยีของทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่ (ดูหัวข้อ 1.3 บทที่ 2) ได้แก่ ยุคบุกเบิกและยุคขยายตัว ในยุคบุกเบิกนั้นมีการเมืองของการช่วงชิงอำนาจเหนือโครงสร้างทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตน้อยกว่าในยุคขยายตัว

ส่วนข้อมูลและเอกสารที่ใช้ในการศึกษา รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลนั้น ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ เอกสารชั้นต้น (primary documents) เอกสารชั้นรอง (secondary documents) และการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured and in-depth interview) สำหรับเอกสารชั้นต้นที่ใช้ ซึ่งสามารถเข้าถึงทางอินเทอร์เน็ตได้เกือบทั้งหมด ยกเว้นบางชิ้นที่ต้องใช้การค้นตามห้องสมุด หรือขอจากองค์กรนั้นๆ โดยตรง ได้แก่

1) รายงานประจำปีขององค์กรต่างๆ เช่น ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (National Electronics and Computer Technology Center: NECTEC) ต่อไปนี้จะเรียกว่า “เนคเทค”) กระทรวงการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “กระทรวงไอซีที”) การสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) องค์กรโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) รวมทั้งเอกสารของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตบริษัทต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ตประเทศไทย (หรือ “ไอเน็ต” ในปัจจุบัน), ทีทีแอนที, เทลคอมเอเชีย (หรือ “ทรูคอร์ป” ในปัจจุบัน), ซี

เอสลือกซอินโฟ เป็นต้น รายงานเหล่านี้ให้ข้อมูลหลัก ๆ ของการดำเนินการต่างๆขององค์กรต่าง ๆที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของไทย

2) “แผนที่อินเทอร์เน็ต” (internet map) ของไทย ที่ผลิตโดยเนคเทคและของกสท. เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางกายภาพของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตว่ามีการเชื่อมต่อกันอย่างไร แต่ละส่วนอยู่ภายใต้การควบคุมขององค์กรใดบ้าง และอำนาจการควบคุมเหล่านี้สัมพันธ์กันอย่างไร รวมทั้งนำข้อมูลสัดส่วนปริมาณแบนด์วิธของผู้ให้บริการแต่ละรายในแต่ละช่วงเวลาปรากฏในแผนที่ มาทำการแจกแจง เพื่อแสดงให้เห็นถึงสถานะการผูกขาดการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของไทยอีกด้วย

3) เอกสารกฎหมาย นโยบาย และแผนแม่บทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีโทรคมนาคม รวมทั้งเอกสารประกาศและกฎระเบียบต่างๆของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) สำหรับใช้ศึกษาเนื้อหาช่วงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทย โดยอำนาจการควบคุมกำกับเปลี่ยนมือจาก กสท.ไปเป็น กทช.

4) ข้อมูลสถิติการเข้าถึงเว็บไซต์ของศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย หรือที่รู้จักกันในนาม “ทรูฮิต” (truehits.net) เพื่อพิจารณาภาพรวมพลังของแต่ละเว็บไซต์สำคัญของไทยในการสื่อสารและการแพร่กระจายเนื้อหาว่าสามารถเข้าถึงมวลชนได้มากน้อยเพียงใด

สำหรับเอกสารชั้นรองที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ (1) รายงานวิจัยของเนคเทคและสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development and Research Institute: TDR) ต่อไปนี้จะเรียกว่า “ทีดีอาร์ไอ”) รวมทั้งรายงานวิจัยของกลุ่มองค์กรอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เอกสารเหล่านี้ให้ภาพรวมเกี่ยวกับประวัติการพัฒนาอินเทอร์เน็ตไทย รวมทั้งมิติเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองของการพัฒนาและการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้อีกด้วย (2) เอกสารครบรอบวาระต่างๆของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งหนังสือเกี่ยวกับประวัติองค์กรหรือเว็บไซต์ต่างๆ เช่น บริษัททรูคอร์ป เว็บไซต์พันทิปดอทคอม เครือเนชั่น เป็นต้น

ส่วนวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง ใช้เพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมที่ไม่ปรากฏในเอกสารดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งทักษะในด้านต่างๆ บุคคลที่ทำการสัมภาษณ์ ได้แก่ องค์กรผู้ผลักดันอินเทอร์เน็ตมาตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน เช่น เนคเทค เป็นต้นองค์กรผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs), องค์กรผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีความปลอดภัยของอินเทอร์เน็ต (internet security) รวมทั้งผู้ดูแลเว็บไซต์ต่างๆที่จะเป็นกรณีศึกษาเฉพาะของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้อีกด้วย

3. เส้นแบ่ง “ความรุนแรง” และ “ไร้ความรุนแรง”

คำถามสำคัญที่ผู้สนใจงานศึกษาด้านสันติวิธีและความรุนแรงมักถามเสมอ คือ เราจะใช้เกณฑ์อะไรเป็นตัวตัดสินว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองหนึ่งเป็นขบวนการไร้ความรุนแรง หรือเป็นขบวนการที่ใช้ความรุนแรง? หรือ อีกนัยหนึ่ง เราจะมีเส้นแบ่งระหว่างความรุนแรงและการไม่ใช้ความรุนแรงอย่างไร? ในที่นี้จะอภิปรายถึงคำถาม 2 ประการ คือ (1) เราสามารถเรียกขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองทุกกรณีว่าเป็นขบวนการไร้ความรุนแรงได้หรือไม่? (2) ขบวนการเคลื่อนไหวที่มีได้ใช้ความรุนแรงทางกายภาพ แต่ใช้ความรุนแรงแบบอื่น เช่น ความรุนแรงทางคำพูด เป็นต้น ถือเป็นขบวนการไร้ความรุนแรงหรือไม่? คำตอบต่อทั้งสองคำถามนี้ น่าจะได้มาจากโดยกลับไปพิจารณางานเขียนของ Sharp ซึ่งเป็นเจ้าของทฤษฎีปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ใช้เป็นฐานของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ 3 ชิ้น ได้แก่ (1) งานเรื่อง **Politics of Nonviolent Action** (1973) ซึ่งเป็นงานต้นตำรับและวางรากฐานทางทฤษฎีปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (2) งานเรื่อง **Nonviolent Action: A Research Guide** (1997) ซึ่งเป็นหนังสือคู่มือการทำวิจัยเกี่ยวกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง โดยชาร์ปแนะนำเกณฑ์การเลือกกรณีศึกษาที่จะนำกรณีชนิดใดมาใช้เป็นกรณีศึกษาปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้บ้าง ซึ่งน่าจะช่วยให้เราเห็นคุณลักษณะของ “ขบวนการไร้ความรุนแรง” ในความหมายของ Sharp ได้ชัดเจนมากขึ้น

3.1. สันติวิธี 2 ประเภทใหญ่: ฐานหลักการกับเชิงปฏิบัตินิยม

ก่อนจะตอบคำถาม 2 ข้อข้างต้น ผู้เขียนขอย้อนกลับไปกล่าวถึงพื้นฐานทฤษฎีสันติวิธีที่ต้องทำความเข้าใจกันก่อน คือ “สันติวิธี” เป็นคำซึ่งรวบรวมการเผชิญหน้ากับความขัดแย้งหลายรูปแบบ แนวคิดของขบวนการสันติวิธีก็มีหลายชนิด แต่จุดยืนของผู้ใช้สันติวิธีนั้น อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

(1) **สันติวิธีบนฐานหลักการ (principled nonviolence)** ผู้ใช้สันติวิธีประเภทนี้จะยึดมั่นอยู่บนฐานของหลักศีลธรรม มนุษยธรรม หรือความเชื่อทางศาสนาว่า การกระทำความรุนแรงทุกชนิดเป็นสิ่งต้องห้าม เพราะเราทุกคนคือมนุษย์เหมือนกัน ดังนั้น จะไม่มีคำพูดหรือแม้แต่ความคิดแห่งความเกลียดชังหรือถูกเหยียดหยาม ออกมาจากผู้ใช้สันติวิธีประเภทนี้ ชาร์ปเรียกสันติวิธีประเภทนี้ว่า “สันติวิธี” (Nonviolence) เฉยๆ หรือบางครั้งก็จะวงเล็บขยายความไว้ว่าเป็น “สันติวิธีเชิงศาสนา” หรือ “สันติวิธีเชิงจริยธรรม” และอธิบายว่าในสันติวิธีประเภทนี้ บางครั้งยังถึงขั้นปฏิเสธความคิดเรื่อง “ความขัดแย้ง” และ “ฝ่ายตรงข้าม” เลยทีเดียว (Sharp, 2005: 547) ตัวอย่างอมตะของผู้ใช้สันติวิธีประเภทนี้คือ มหาตมะ คานธี นี่เป็นเหตุให้เมื่อคนพูดถึงสันติวิธี ก็มักจะถึงว่าเป็นอย่างเดียวกับแนวคิด “อหิงสา” ของเขา

(2) **สันติวิธีเชิงปฏิบัตินิยม (pragmatist nonviolence)** ผู้ใช้สันติวิธีประเภทนี้ ในใจของตนอาจไม่มีความเชื่อใดๆเลยว่าการใช้ความรุนแรงเป็นสิ่งผิด และไม่เชื่ออะไรในเรื่องความดี

งามของมนุษย์เลยก็เป็นได้ แต่ที่ตนไม่ใช้ความรุนแรงในการเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง ก็ด้วยเหตุผลด้านประสิทธิภาพเท่านั้น กล่าวคือ เห็นว่าการใช้สันติวิธีในการเผชิญความขัดแย้งนั้น มีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้ความรุนแรง เพราะเมื่อใดก็ตามที่เริ่มใช้ความรุนแรง เมื่อนั้นความชอบธรรมของขบวนการสันติวิธีก็จะหดหายไปทันที ชาร์ปเรียกสันติวิธีประเภทนี้ว่า “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” (nonviolent action)

“อหิงสา” ของคานธี แตกต่างจาก “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” ของชาร์ป เพราะผู้ใช้ อหิงสานั้น จะต้องมีความหนักแน่นและความรักในจิตใจอย่างมาก ถึงขนาดสามารถรักได้แม้ศัตรู และสามารถยอมสละตนเพื่อรับความทุกข์จากการทำร้ายของอีกฝ่ายได้ โดยไม่ยอมให้ตนเป็นผู้กระทำความรุนแรงต่อฝ่ายตรงข้าม ทั้งนี้ด้วยหวังว่าความเจ็บปวดของตนจะช่วยปลุกความเป็นมนุษย์ของผู้ใช้ความรุนแรงได้ และหาทางออกจากความขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์ร่วมกัน แต่ “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” นั้น ตั้งอยู่บนฐานที่ว่าต้องปฏิบัติการได้จริง คาดการณ์ได้ และเห็นผล ผู้ใช้จึงจะตัดสินใจใช้มัน

วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงด้วยท่าทีและฐานทฤษฎีเชิงปฏิบัตินิยมแบบของ Sharp นี้ และเห็นว่าในกรณีการขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น เนื่องจากการเมืองไทยได้ผ่านเหตุการณ์ความรุนแรงนองเลือดมามากมาย ทำให้ตรรกะเรื่องประสิทธิภาพของ “สันติวิธีเชิงปฏิบัตินิยม” หรือ “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” นั้น ไม่ได้กำกับขบวนการขับไล่รัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว แต่ใครก็ตามที่ขึ้นมาเป็นรัฐบาล รวมทั้งฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล ก็ต้องระวังท่าที ไม่ยอมให้ตนเปลืองพลังพลาดทำไปใช้ความรุนแรง แล้วในที่สุด ก็จะสูญเสียความชอบธรรมในการบริหารประเทศไปได้ง่ายๆเหมือนในอดีตเช่นกัน

3.2. ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองทุกกรณีเป็นขบวนการไร้ความรุนแรงหรือไม่

สำหรับคำถามแรกที่ว่า เราสามารถเรียกขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองทุกกรณีว่าเป็นขบวนการไร้ความรุนแรงได้หรือไม่? นั้น ต้องกลับมาพิจารณาความหมายของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ชาร์ปนิยามไว้ เขาอธิบายว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะถูกนำมาใช้ในสถานการณ์ที่มีความไม่เห็นด้วยหรือไม่ลงรอยกันอย่างจริงจังหนักหน่วง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความขัดแย้งหรือข้อพิพาท และไม่ว่าจะเกิดขึ้นด้วยประเด็นขัดแย้งใดๆ เช่น ความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ สิทธิ พื้นที่การดำรงชีวิต อัตลักษณ์ กรรมสิทธิ์ หรือแม้แต่เรื่องความขัดแย้งทางอำนาจและเรื่องผลประโยชน์ล้วนๆ ด้วย เป็นต้น ขอเพียงให้มีการต่อสู้ชิงชัยอะไรบางอย่างเกิดขึ้นจริง ก็สามารถนำปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมาใช้ได้ ชาร์ปย้ำว่า ในการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงนี้ ผู้ปฏิบัติจะพยายามทุกวิถีทางที่**ไม่มีความรุนแรงทางกายภาพ** ในส่งผลสะท้อนบางประการต่อกลุ่มต่างๆ เพื่อให้จุดยืนของกลุ่มตนมีความเข้มแข็งขึ้น

ในการเผชิญความขัดแย้ง ความแตกต่างสำคัญระหว่างปฏิบัติการไร้ความรุนแรง กับวิถีทางอื่น (เช่น การรณรงค์ให้การศึกษา, การรวบรวมตรวจสอบข้อเท็จจริง, การตั้งเวที

อภิปรายถกเถียง, การฟ้องร้องทางกฎหมายและใช้ระบบศาล, การส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งลงชิงชัย, หรือการเจรจาต่อรอง เป็นต้น) คือ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นกระบวนการเชิงรุกที่สร้างความกดดัน (ไม่ว่าจะเป็นความกดดันเชิงศีลธรรมหรือเชิงอารมณ์ความรู้สึก หรือในมิติอื่นๆก็ตาม) เพื่อสร้างอิทธิพลต่อกลุ่มต่างๆที่อยู่ในสถานการณ์ความขัดแย้งด้วยกัน (McCarthy and Sharp, 1997: xvii-xix) ในบทนำของงานเรื่อง *Nonviolent Action: A Research Guide* นั้น McCarthy ยังได้กล่าวถึงงานของ Clarence Marsh Case (1923) ที่เสนอแนวคิดเรื่อง “วิธีการกดดันทางสังคม” (method of social pressure) และ “การบังคับทางสังคมโดยวิธีไร้ความรุนแรง” (social constraint by nonviolent means) ว่าเป็นงานทางสังคมศาสตร์ชิ้นบุกเบิกของงานด้านปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเช่นกัน (McCarthy and Sharp, 1997: xix) ดังนั้น จึงกล่าวได้อย่างชัดเจนว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทุกขบวนการที่เข้าสู่ผู้ชิงชัยกับฝ่ายตรงข้ามโดยสร้างแรงกดดัน ด้วยวิธีการเชิงรุก และที่สำคัญคือ โดยไม่ใช้ความรุนแรงทางกายภาพ ล้วนย่อมสามารถถือได้ว่าเป็นขบวนการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงได้ทั้งสิ้น

นอกจากนี้ เกณฑ์ชีวิตรูปธรรมอีกประการหนึ่งที่จะระบุว่าขบวนการนั้นเป็นขบวนการไร้ความรุนแรงหรือไม่นั้น ชาร์ปได้แนะนำไว้ว่าให้พิจารณาวิธีการบังคับทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ ของขบวนการนั้นๆ ว่าประกอบขึ้นจากเทคนิคของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงตามที่เขาได้รวบรวมไว้ในงานปี 1973 หรือไม่ (1973: 113) สำหรับผู้เขียนแล้ว ขอกล่าวขยายเพิ่มเติมว่า เกณฑ์ชีวิตนี้ คือ ให้พิจารณาอนุมานจากบัญชีรายการวิธีการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงทั้ง 198 วิธีที่เขารวบรวมขึ้น รวมถึงเทคนิควิธีอื่นๆที่อาจคิดค้นเพิ่มเติมจากฐานตั้งต้นนี้ ดังนั้น จึงสรุปได้อีกครั้งหนึ่งว่า การประท้วงหรือการเคลื่อนไหวใดๆที่ไม่ได้ใช้ หรือพยายามส่งผลให้เกิดการใช้ ความรุนแรงทางกายภาพ ต่อมนุษย์และวัตถุสิ่งของ และพยายามสร้างแรงกดดันและเงื่อนไขบังคับต่อฝ่ายตรงข้าม ล้วนสามารถเรียกได้ว่าเป็น ขบวนการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงได้ทั้งสิ้น ดังนั้น ด้วยเกณฑ์ดังกล่าวนี้ แม้แต่เพียงแค่อุปายแบบเนอร์ธริงค์ การแสดงดนตรีเพื่อประท้วง หรือการบันทึกคำแถลงของบุคคลสำคัญๆแล้วเผยแพร่ออกไป ก็ล้วนสามารถเรียกได้ว่าเป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้ทั้งสิ้น เพราะเป็นการใช้วิธีการประท้วง คำบาตร การสร้างเงื่อนไขบังคับ และแรงกดดัน โดยไม่ใช้ความรุนแรงทางกายภาพ หรือการทำลายมนุษย์หรืออาคารวัตถุทั้งสิ้น¹

¹ กรณีหนึ่งที่น่าสนใจว่าเป็นการใช้ความรุนแรงหรือเป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรง คือ กรณีที่สหรัฐและสหประชาชาติใช้มาตรการคว่ำบาตรอิรักถึง 12 ปี กรณีนี้เป็นกรณีที่รัฐ (ไม่ใช่ขบวนการเคลื่อนไหว) ใช้วิธีการชนิดหนึ่งของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แต่ผลกลับกลายเป็นว่าทำให้ชาวอิรักล้มตายเป็นจำนวนมาก เพราะภาวะทุพโภชนาการ ขาดแคลนอาหารและยารักษาโรค กรณีนี้หากพิจารณาให้ละเอียดขึ้นแล้ว แม้จะใช้วิธีการหนึ่งของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจริง แต่สหรัฐใช้กองกำลังทหารเพื่อบังคับให้การคว่ำบาตรได้ผล ดังนั้น จึงถือว่าไม่เป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แต่เป็นการใช้ความรุนแรง (ผู้เขียนขอขอบคุณ Prof. Brian Martin, University of Wollongong ที่ช่วยชี้ประเด็นนี้ให้แก่ผู้เขียน)

ดังนั้น ขบวนการใด ๆ ก็ตามที่ใช้วิธีการที่สอดคล้องกับเกณฑ์ข้างต้น ซึ่งสามารถรวบรวมเหลือ 2 เกณฑ์ใหญ่ๆ คือ (1) สร้างแรงกดดันเชิงรุกโดยวิธีทางที่ไม่ใช้หรือส่งผลให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพ และ (2) อนุমানใช้เทคนิควิธีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ก็สามารถถือได้ว่าเข้าข่ายเป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้ทั้งสิ้น ดังนั้น ประเด็นสำคัญที่เหลือขณะนี้ คือ กรณีนั้นๆ มีความสำคัญมากน้อยเพียงใดเท่านั้น

3.3. ไร้ความรุนแรงทางกายภาพ แต่รุนแรงแบบอื่น เท่ากับ ไร้ความรุนแรงหรือไม่

สำหรับคำถามที่สองที่ว่า *ขบวนการเคลื่อนไหวที่มีได้ใช้ความรุนแรงทางกายภาพ แต่ใช้ความรุนแรงแบบอื่น* เช่น ความรุนแรงทางคำพูด ความรุนแรงในเชิงภาพถ่าย ความรุนแรงเชิงจิตวิทยา (ถ้ามี) เป็นต้น *ถือเป็นขบวนการไร้ความรุนแรงหรือไม่?* นิยามของคำว่า “ไร้ความรุนแรง” ของชาร์ปนั้น เน้นศูนย์กลางความหมายอยู่ที่การไม่มีความรุนแรงทางกายภาพเกิดขึ้น แม้ชาร์ปจะกล่าวถึงความรุนแรงในลักษณะอื่นๆ อยู่บ้าง แต่ก็กล่าวถึงใน 2 ฐานะ คือ ในฐานะที่เป็นเงื่อนไขเพิ่มหรือลดประสิทธิภาพของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง และในฐานะที่เป็นสาเหตุหรือต้นทางที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพ

ชาร์ปได้กล่าวถึงเรื่อง “ความเกลียดชัง” (Sharp, 1973 : 633-365) ไว้ว่า ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น ไม่ได้เรียกร้องให้ผู้ปฏิบัติต้อง “มีความรัก” ต่อฝ่ายตรงข้าม อันที่จริงแล้วปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเคยถูกใช้โดยคนที่เกลียดชังฝ่ายตรงข้ามและอยากจะบังคับเขาให้ทำตามที่ต้องการอีกด้วย สำหรับชาร์ปแล้ว อารมณ์และทัศนคติเช่นนี้สามารถดำรงอยู่ท่ามกลางการใช้วิธีทางไร้ความรุนแรง แต่ชาร์ปก็ใช้เหตุผลโน้มน้าวต่อไปว่า หากผู้ปฏิบัติสามารถระงับยับยั้งใจตนเองจากความรู้สึกเกลียดชังและเป็นปฏิปักษ์ได้ หรือกระทั่งสามารถแสดงความรู้สึกเป็นมิตรหรือสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมาชิกของฝ่ายตรงข้ามได้ ก็จะทำให้การใช้เทคนิคปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในแง่การเปลี่ยนทัศนคติของฝ่ายตรงข้ามหรือแม้เมื่อเกิดการบังคับฝ่ายตรงข้ามโดยไร้ความรุนแรง เพราะอาจช่วยทำลายความภักดีของตำรวจหรือกองทหารที่มีต่อระบบของฝ่ายตรงข้ามได้ เป็นต้น

นอกจากนี้ ชาร์ปยังใช้แนวคิด “ยิวียิตสูทางการเมือง” เป็นฐานอภิปรายการไม่สนับสนุนให้นักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแสดงความเป็นปฏิปักษ์และความเกลียดชังต่อฝ่ายตรงข้ามด้วยเช่นกัน ยิวียิตสูทางการเมืองนั้น ชาร์ป (1973 : 657-697) เสนอขึ้นว่า เมื่อเผชิญกับการปราบปรามอย่างโหดร้ายจากฝ่ายตรงข้าม และหากฝ่ายผู้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงยึดมั่นไม่ใช้ความรุนแรงโต้ตอบแล้ว ความโหดร้ายทารุณที่ฝ่ายตรงข้ามกระทำต่อขบวนการไร้ความรุนแรงจะส่งผลย้อนกลับไปทำลายความเข้มแข็งของฝ่ายตรงข้ามเอง แต่หากฝ่ายผู้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงหันไปใช้ความรุนแรงเสียเองแล้ว กระบวนการยิวียิตสูทางการเมืองนี้ย่อมกลับมาทำลายความเข้มแข็งของตัวขบวนการเองด้วยเช่นกัน ตรรกะของยิวียิตสูทางการเมืองนี้ ชาร์ปเสนอขึ้นโดยอ้างถึงการใช้ความรุนแรงทางกายภาพเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม ในงานชิ้นอื่น (Sharp,

1979) เขาเสนอเพิ่มเติมด้วยว่าตรรกะทำนองเดียวกันนี้ เมื่อนำมาใช้วิเคราะห์อิทธิพลของการที่ ขบวนการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงแสดงความเป็นปฏิปักษ์และความเกลียดชังต่อฝ่ายตรงข้าม แล้ว ผลสรุปย่อมเป็นเช่นเดียวกัน (Sharp, 1979 :294) กล่าวอีกนัยหนึ่ง แม้จะไม่ใช่ความ รุนแรงทางกายภาพ แต่สำหรับซาร์ปแล้ว การแสดงความเป็นศัตรูและความเกลียดชังโดยฝ่าย ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงย่อมส่งผลกลับมาทำลายความเข้มแข็งในการเคลื่อนไหวของ ขบวนการไร้ความรุนแรงเองเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม หากวิเคราะห์ด้วยฐานตรรกะเรื่องประสิทธิภาพตามแนวทางดังกล่าว ในทางปฏิบัติจริง อาจไม่เป็นผลตามที่ซาร์ป วิเคราะห์ไว้เสียทั้งหมด เพราะผู้นำขบวนการอาจ ไม่ได้คิดอย่างซาร์ป กล่าวคือ ด้วยตรรกะชนิดเดียวกันนี้ ผู้นำบางคนก็ระดมมวลชนอาจเห็น ว่า ความรุนแรงทางคำพูดหรือความรุนแรงชนิดอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ทางกายภาพจะช่วยเพิ่มความเข้มแข็ง ให้กับขบวนการฝ่ายตนเหนือฝ่ายตรงข้าม การปลุกเร้ามวลชนด้วยถ้อยคำที่ก้าวร้าว และ บางครั้งอาจเจือด้วยน้ำเสียงเชิงชาติพันธุ์ ศาสนา หรืออุดมการณ์อื่น ๆ เพื่อต่อสู้ชิงความ ได้เปรียบเหนือฝ่ายตรงข้ามนั้น ย่อมเป็นไปได้แน่นอน หากผู้นำคนนั้น ๆ ได้คำนวณไว้แล้ว อย่างดีว่าวิธีการดังกล่าวจะทำให้ได้รับความชอบธรรมและแรงสนับสนุนจากมวลชนมากขึ้น แลกด้วยการสูญเสียแนวร่วมหรือการยอมรับของคนบางกลุ่ม ซึ่งเป็นส่วนเล็กน้อยกว่า หรือ เรียกว่า “ได้คุ้มเสีย”

ด้วยตรรกะชนิดเดียวกัน ในกรณีการขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น นอกเหนือจากคำอธิบาย ด้านบุคลิกส่วนตัวของผู้นำขบวนการฯแล้ว จึงเป็นไปได้ที่ขบวนการที่ประกาศตัวว่าใช้สันติวิธี หรือปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จึงยังคงใช้ถ้อยคำปลุกเร้าความโกรธแค้นและความเกลียดชังได้ ทั้งที่รู้กันอยู่ว่าจะทำให้ประสิทธิภาพและความชอบธรรมในปฏิบัติการของตนอาจลดลง เพราะ หลายคนอาจไม่เห็นด้วยและไม่เข้าร่วม ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะตัวแปรเชิงวัฒนธรรมและวิถีคิด ของสังคมไทย กล่าวคือ เพราะผู้นำของขบวนการฯนั้น น่าจะคิดคำนวณแล้วว่า ด้วยการใช้ ถ้อยคำที่ก้าวร้าวจุดชนวนฐานของการอ้างอิงอุดมการณ์บางชนิด เช่น ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หรือ แม้แต่ประชาธิปไตย และความเป็นธรรม ก็ตาม เป็นต้น เพื่อโจมตี หรือลดทอนคุณค่าความเป็น มนุษย์ของฝ่ายตรงข้ามลงนั้น จะสามารถกระตุ้นเร้าให้มีจำนวนกลุ่มผู้เข้าร่วมกับขบวนการฯได้ มากกว่าจำนวนกลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยและไม่เข้าร่วม โดยเฉพาะเมื่อกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยมีสัดส่วนเพียง น้อยนิดเมื่อเทียบกับกลุ่มคนที่เห็นด้วย

กล่าวอีกนัยหนึ่ง เหตุที่ความรุนแรงทางคำพูดหรือถ้อยคำที่ค่อนข้างไปในทางก่อให้เกิด ความเกลียดชังสามารถดำรงอยู่ได้ในขบวนการปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ก็เพราะผู้คนจำนวนมาก (ซึ่งส่วนใหญ่คือผู้เข้าร่วมขบวนการ) นั้นรู้สึกยอมรับได้ รู้สึกเป็นเรื่องถูกต้องแล้ว กระทั่ง บางครั้งยังสนับสนุนอย่างแข็งขันอีกด้วยที่จะต้องปกป้องรักษาสถาบันอันเป็นตัวแทนของ อุดมการณ์ดังกล่าวเอาไว้ แม้ในยุคสมัยของการเคลื่อนไหวในช่วงปี 2548-2549 พลังดังกล่าวจะ ยังไม่เติบโตแข็งกล้าถึงขั้นต้องทำลายชีวิตของอีกฝ่ายหนึ่งลงไปก็ตาม ในแง่นี้ หากกล่าวอย่าง ถึงที่สุดแล้ว สำหรับผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับสภาวะดังกล่าวนี้ สิ่งที่จะต้องต่อสู้ด้วยจึงไม่ใช่เพียงเรื่อง

การใช้ถ้อยคำแห่งความเกลียดชังของผู้นำขบวนการฯ เท่านั้น แต่เป็นอารมณ์ของสังคมและความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมที่แฝงฝังอยู่ในสังคมไทย ซึ่งยอมอนุญาตให้มีคำพูดหรือทำที่แห่งความเกลียดชังและการลดทอนความเป็นมนุษย์ของคนอื่น เกิดขึ้น และกล่าวซ้ำ ๆ อยู่อย่างเปิดเผย และเต็มภาคภูมิได้ในพื้นที่ทางการเมืองของสังคมไทย

การกำกับควบคุมแทรกแซงคำพูดและทำที่แห่งความเกลียดชังนั้น สุ่มเสี่ยงต่อการก้าวล้ำเส้นกลายเป็นการปิดกั้นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ด้วยเช่นกัน ดังคดีแบรนด์เดนเบิร์ก (Brandenburg) ที่โอไฮโอ สหรัฐอเมริกา เมื่อปี 1969 สมาชิกกลุ่มคลุกคลักแคลน (Klu Klux Klan) กล่าวว่า “เราไม่ใช่องค์กรแห่งการล้างแค้น แต่หากประธานาธิบดีของเรา สภาองคมนตรีของเรา ศาลสูงสุดของเรา ยังคงปิดกั้นชนชาติคอเคเซียนผิวขาวต่อไปอีก ก็เป็นไปได้ที่อาจจะต้องมีการล้างแค้นบางประการเกิดขึ้น” ศาลสหรัฐตัดสินคดีนี้ว่ารัฐบาลไม่มีสิทธิดำเนินการใดๆ ที่เป็นการปิดกั้นคำพูดดังกล่าวนี้ เพราะผู้พูดไม่ได้สนับสนุนการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือความรุนแรงใดๆ อย่างชัดแจ้ง อย่างไรก็ตาม ศาลได้ตั้งเกณฑ์ 3 ประการกว้างๆ ได้แก่ (1) ผู้พูดต้องไม่เพียงสนับสนุนการกระทำผิดกฎหมาย แต่ต้องเป็นการกระทำผิดกฎหมาย “ที่กำลังจะเกิดขึ้นแล้ว” (imminent lawless action) (2) การกระทำผิดกฎหมายที่กำลังจะเกิดขึ้นนั้น ต้อง “มีที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจริง” (likely to occur) (3) ผู้พูดต้องมีความจงใจ (intend) ที่จะก่อให้เกิดการกระทำผิดกฎหมาย กล่าวคือ เป็นผู้ยุยงส่งเสริมโดยตรงหรือเป็นผู้ก่อให้เกิดการกระทำผิดกฎหมายโดยตรง (อ้างใน Sunstein, 1999 : 90-91)

แม้การกระทำผิดกฎหมาย จะไม่ถึงกับเป็นเรื่องเดียวกับการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ (เพราะปฏิบัติการไร้ความรุนแรงบางชนิด เช่น อารยะขัดขืน เป็นต้น ก็เป็นวิธีการที่จิตใจละเมิดกฎหมายข้อหนึ่ง โดยยังเคารพกฎหมายอีกข้อหนึ่งอยู่ และมีการกระทำผิดกฎหมายที่ไม่ใช่การใช้ความรุนแรงทางกายภาพ) แต่เกณฑ์ทั้งสามประการดังกล่าวศาลสหรัฐพอจะนำมาใช้ประยุกต์กับข้อพิจารณาเรื่องในที่นี้

สำหรับเกณฑ์ข้อที่สามนั้น นับว่ามีจุดอ่อนอยู่หากประยุกต์ใช้กับกรณีเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างอินเทอร์เน็ต กล่าวคือ ผู้พูดอาจสนับสนุนการก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพ โดยไม่ได้มีเจตนาหรือเจาะจงกลุ่มเป้าหมายหรือกลุ่มผู้ฟัง แต่ความรุนแรงทางกายภาพก็ยังคงสามารถเกิดขึ้นได้จริงหากคนเพียงไม่กี่คนในบรรดาคนนับล้านที่ใช้อินเทอร์เน็ต ได้กระทำตามคำพูดดังกล่าว (Sunstein, 1999 : 91) กล่าวอีกนัยหนึ่ง การพิจารณาว่าสิ่งที่ไม่ใช่กายภาพก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพได้อย่างไรนั้น ไม่จำเป็นเสมอไปที่ผู้พูดจะต้องจงใจมุ่งให้เกิดส่วนเกณฑ์สองประการแรกที่ศาลสหรัฐตั้งขึ้นนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การพิจารณาบริบทแวดล้อมว่าเป็นไปได้อย่างยิ่งหรือไม่ที่จะเกิดความรุนแรงทางกายภาพจากการใช้ความรุนแรงเชิงคำพูด

ดังนั้น เกณฑ์สำคัญ 2 ประการที่พอจะนำมาใช้พิจารณาว่า “ความรุนแรงที่ไม่ใช่กายภาพ” ถือเป็นความรุนแรงหรือไม่ คือ “ข้อความ” (message) และ “บริบทแวดล้อม” (context) โดยวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะยังคงเน้นศูนย์กลางความสำคัญไปที่มิติเชิงกายภาพ กล่าวคือ

ข้อความที่ถูกสร้างขึ้นและเผยแพร่ออกไป ไม่ว่าจะผ่านหรือไม่ผ่านสื่อใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพ ไม่ว่าจะโดยมีเจตนาหรือไม่ก็ตาม ถือเป็นความรุนแรงทั้งสิ้น ข้อความลักษณะนี้มีทั้งกรณีที่เกิดอย่างเป็นบริบททั่วไปและบริบทเฉพาะ ตัวอย่างของข้อความในบริบททั่วไป มีทั้งที่เป็น (1) การเผยแพร่เอกสารที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพ เช่น วิธีการทำระเบิดหรืออาวุธเคมี วิธีการลักพาตัวบุคคล วิธีการฝึกใช้อาวุธ วิธีการเชือดคอมมิวนิสต์ เป็นต้น หรือ (2) ข้อความเกี่ยวกับความคิดเห็นที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพ เช่น การเรียกร้องให้ทำร้ายบุคคล/ทำลายสถานที่/วัตถุสิ่งของ การชี้ชวนโดยสมมติหรือไม่สมมติสถานการณ์ว่าบุคคลหนึ่ง ๆสมควรถูกทำร้าย ไม่ว่าจะด้วยมาตรฐานหรือหลักคิดใด ๆ เป็นต้น ส่วนตัวอย่างของข้อความในบริบทเฉพาะ ซึ่งมีความละเอียดอ่อนมากกว่าในบริบททั่วไปและบางครั้งข้อความไม่จำเป็นต้องมีเนื้อหารุนแรงเลยก็สามารถก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพได้เช่นกัน อาทิเช่น ท่ามกลางบรรยากาศความไม่พอใจหรือความโกรธแค้นเกลียดชังที่แพร่สะพัดในสังคม ผู้คนพร้อมใช้ความรุนแรงต่อกัน และมีการแสดงความคิดเห็นให้ทำร้ายบุคคลคนหนึ่งขึ้นมาบ้างแล้วนั้น การกระทำที่เพียงแค่วางตำแหน่งของบุคคลที่กำลังเป็นเป้าหมายของการถูกทำร้ายว่าขณะนี้อยู่ที่ใดนั้น ก็ถือได้ว่ามีส่วนก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพต่อบุคคลคนนั้นแล้วเช่นกัน เป็นต้น

ดังนั้น ต่อคำถามที่ว่าขบวนการเคลื่อนไหวที่มีได้ใช้ความรุนแรงทางกายภาพ แต่ใช้ความรุนแรงแบบอื่น เช่น ความรุนแรงทางคำพูด เป็นต้น ถือเป็นขบวนการไร้ความรุนแรงหรือไม่? แม้ว่าวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะไม่ได้จำกัดการพิจารณาอยู่เพียงแค่เรื่องกายภาพ แต่ผู้เขียนก็จะยังคงเน้นศูนย์กลางความสำคัญอยู่ที่ความรุนแรงทางกายภาพ คำตอบสำหรับคำถามดังกล่าว คือ ตราบเท่าที่การใช้ความรุนแรงด้านอื่น ๆ (วาจา จิตวิทยา ภาพถ่าย ฯลฯ) ดังกล่าว ไม่ก่อให้เกิดผลในการใช้ความรุนแรงทางกายภาพตามเกณฑ์ 2 ประการดังกล่าวแล้ว วิทยานิพนธ์นี้จะอนุมานได้ว่าขบวนการนั้น เป็นขบวนการไร้ความรุนแรงทั้งสิ้น¹

4. วิธีวิจัยอินเทอร์เน็ตในระดับปฏิบัติการ

เว็บไซต์ที่จะใช้เป็นกรณีศึกษา: ตามนิยามเส้นแบ่งขอบเขตของ “ความรุนแรง” และ “ไร้ความรุนแรง” ดังกล่าวในหัวข้อที่แล้ว และจากการศึกษาภาพโดยรวมของพลังทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การขับไล่รัฐบาลทักษิณแล้ว พบว่าไม่ได้มีเพียงกลุ่มขับไล่รัฐบาลเท่านั้นที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรง แต่ยังมีทั้งกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาล และกลุ่มที่

¹ ในที่นี้ จะไม่พิจารณาถ้อยคำหรือภาษาที่หยาบคายว่าเป็นความรุนแรง เพราะไม่ได้มีผลโดยตรงต่อการก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพ การบังคับกะเกณฑ์ว่าอะไรหยาบคาย อะไรไม่หยาบคาย และถือว่าการที่หยาบคายเป็นความรุนแรงนั้น รังแต่จะทำให้เกิดข้อสงสัยว่า ตัวเกณฑ์การแบ่งว่าอะไรหยาบคายนั้นเอง อาจเป็นส่วนหนึ่งของความรุนแรงเสียมากกว่า ในขณะที่ถ้อยคำยั่ว ทำลาย หรือก่อกวนนั้น เข้าข่ายการต้องพิจารณามากขึ้น เพราะมีส่วนสัมพันธ์กับการก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพได้

แยกตัวจากกลุ่มขั้วโลกรัฐบาลในภายหลังอีกด้วยเนื่องจากไม่เห็นด้วยกับการใช้มาตรา 7 ขอนายกรัฐมนตรีพระราชทาน เป็นแนวทางขั้วโลกรัฐบาล เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องนั้น มีอยู่ไม่น้อย ทั้งที่เป็นเว็บไซต์ขนาดใหญ่และเว็บไซต์ที่ตั้งขึ้นเฉพาะกิจ หลายเว็บไซต์นั้นปัจจุบันก็ปิดการดำเนินการไปแล้วและไม่สามารถเข้าถึงได้แล้วเช่นกัน ทั้งนี้ เว็บไซต์ที่วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้เห็นว่ามี ความสำคัญต่อการกำหนดทิศทางและสถานการณ์การขั้วโลกรัฐบาลทักษิณ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ฝ่ายดังนี้

ฝ่ายขั้วโลกรัฐบาล ได้แก่ เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (www.manager.co.th) ซึ่งเป็นทั้งแหล่งผลิตและเผยแพร่เนื้อหาของขบวนการสนธิ ลิ้มทองกุลในช่วงแรก และของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในเวลาต่อมา, เว็บไซต์ของสถานีวิทยุเอฟเอ็ม 92.25 MHz (www.fm9225.net), เว็บไซต์ไทยอินไซด์เดอร์ (www.thai-insider.net), เว็บไซต์คอร์รัปชันวอตช์ (www.corruptionwatch) ทั้งสามเว็บไซต์นี้เข้าร่วมในขบวนการขั้วโลกรัฐบาลทักษิณในช่วงต้น และถูกเซ็นเซอร์ปิดกั้นในเวลาต่อมาอย่างรวดเร็ว จนหมดบทบาทในการร่วมขั้วโลกรัฐบาลไป ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด (forum.serithai.net) ซึ่งเป็นฝ่ายต่อต้านรัฐบาลในห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม ที่แยกตัวออกมาเปิดเว็บบอร์ดของตนเอง

ฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาล ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม (www.pantip.com/radjadumnern) อาทิเช่น กลุ่มคนผ่านฟ้า (www.konpanfa.com) กลุ่มรักเมืองไทย-ให้กำลังใจนายก รวมทั้ง เว็บไซต์ของชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (www.rakmuangthai.org) ที่ตั้งขึ้นมาในภายหลัง นอกจากนี้ ยังมีเว็บไซต์สนธิเอ็มจีอาร์ (www.sondhi-mgr.com) ที่ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อ “แฉ” หรือ “เปิดโปง” ข้อมูลและการวิเคราะห์เกี่ยวกับสนธิ ลิ้มทองกุลและขบวนการขั้วโลกรัฐบาลทักษิณ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในช่วงต้นของการเคลื่อนไหวขั้วโลกรัฐบาลอีกด้วย

ฝ่ายที่สามหรือฝ่ายต่อต้านมาตรา 7 ได้แก่ เว็บไซต์ประชาไท (www.prachatai.com) ซึ่งเป็นสื่อทางเลือกที่เป็นที่นิยมในหมู่องค์กรและนักกิจกรรมภาคประชาสังคม และเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (www.midnightuniv.org) ซึ่งเป็นเว็บไซต์เชิงวิชาการที่ให้ความสำคัญกับการเมืองภาคประชาชน¹

การคัดเลือกและเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นต้น: เนื่องจากในแต่ละเว็บไซต์ที่เลือกใช้เป็นกรณีนั้น ทั้งเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ห้องราชดำเนินในเว็บพันทิปดอทคอม เว็บไซต์ประชาไท เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ฯลฯ ล้วนเป็นเว็บไซต์ขนาดใหญ่ของไทย และประกอบด้วยข้อมูลเนื้อหาที่ถูกผลิตออกมาใช้เป็นการสื่อสารเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่าง

¹ ในที่นี้ ไม่ได้ศึกษาเว็บไซต์ของสำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน (sameskybook.org) ซึ่งเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทสูงในการคัดค้านมาตรา 7 ทั้งนี้เป็นเพราะสำนักพิมพ์นี้เริ่มดำเนินการทางเว็บไซต์ครั้งแรกในเดือนมกราคม 2550 ซึ่งอยู่นอกเหนือขอบเขตเวลาของงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้

มหาศาล (ซึ่งก็อาจจะไม่ต่างอะไรมากนัก เมื่อเทียบกับงานวิจัยลักษณะอื่นๆ โดยเฉพาะงานวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ หรืองานด้านมานุษยวิทยา) ดังนั้น วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จึงใช้วิธีการเผชิญกับข้อมูลในปริมาณดังกล่าว โดยแบ่งได้เป็น 2 ประเภทหลักๆ ดังนี้

ข้อมูลเชิงปริมาณ: เก็บรวบรวมเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงภาพรวมของแต่ละเว็บไซต์ หรือภาพรวมของปริมาณเนื้อหาที่บุคคลผู้มีบทบาทสำคัญของแต่ละเว็บไซต์ผลิตออกมา รวมทั้งเป็นการทำความเข้าใจกับเนื้อหาต่างๆด้วยนั้น วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ใช้วิธีจัดทำข้อมูลรายการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องออกมาเป็นตาราง โดยเก็บข้อมูล เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน วันที่ผลิตขึ้นเว็บไซต์ จำนวนคลิก เป็นต้น แล้วนำมาแยกแยะว่าแต่ละเรื่องนั้น อยู่ในหมวดหมู่หัวข้อใดบ้าง เช่น หมวดหมู่เกี่ยวกับเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ เอฟทีเอ ความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย คอร์รัปชัน พระราชอำนาจ มาตรา 7 เป็นต้น จากนั้นจึงได้ทำการแจกแจง จัดทำเป็นสถิติและจัดอันดับ (ranking) และแสดงข้อมูล (visualize) เป็นตารางหรือกราฟ หรือแผนภาพ เพื่อให้สามารถเห็นได้ว่าเนื้อหาที่ถูกผลิตออกมาของแต่ละแห่ง แต่ละคนนั้น เน้นไปที่เรื่องใดในช่วงเวลาใดบ้าง เพื่อที่จะสามารถทราบถึงจุดยืน ความสนใจหลัก วาระและทิศทาง รวมทั้งพลวัตการปรับตัวของการเคลื่อนไหวทางการเมือง ของกลุ่มพลังทางการเมืองในโลกโซเชียลแต่ละกลุ่ม ตลอดจนขนาดของอำนาจด้านการสื่อสารที่สามารถช่วงชิงพื้นที่การสื่อสารและพื้นที่การรับฟังของมวลชน อันเป็นฐานของการสนับสนุนให้ความชอบธรรม หรือเพิกถอนความชอบธรรมต่อผู้นำทางการเมือง ซึ่งพิจารณาจากจำนวนและความหลากหลายของทรัพยากรบุคคลที่เข้าร่วมในการผลิตเนื้อหา ปริมาณเนื้อหาที่ผลิตขึ้น ปริมาณการได้รับการอ่าน/การฟัง เป็นต้น ซึ่งจะใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติมในเชิงคุณภาพต่อไป

ข้อมูลเชิงคุณภาพ: เมื่อได้ภาพรวมมาแล้ว วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ทำการคัดเลือกตัวอย่างบทความ ข่าวสาร กระทำ หรือเนื้อหาประเภทอื่นๆ ที่สำคัญๆ โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก 2-3 ชนิด ได้แก่ (1) *เกณฑ์การได้รับความนิยม* โดยนำข้อมูลภาพรวมเชิงปริมาณที่ได้มาจัดอันดับ (ranking) กล่าวคือ คัดเลือกเนื้อหาที่มีจำนวนคลิกมาก สำหรับกรณีที่ไม่มีข้อมูลจำนวนคลิก ก็จะใช้ข้อมูลปริมาณการแสดงความคิดเห็น (comments) ที่ปรากฏในบทความหรือในกระทู้ต่างๆ เป็นจำนวนมาก (2) *เกณฑ์ความมีนัยสำคัญของประเด็นหรือเนื้อหา* โดยใช้การสัมภาษณ์ key informants ซึ่งเป็นผู้ที่คลุกคลีคุ้นเคยอยู่กับเรื่องนั้นๆหรือเว็บไซต์นั้นๆ เพื่อให้ช่วยชี้ประเด็นสำคัญๆที่เกิดขึ้นในเว็บไซต์นั้นๆ หรือบทความหรือกระทู้ที่มีความสำคัญโดดเด่นและมีผลกระทบต่อทิศทางการเคลื่อนไหว หรือแนะนำบุคคลที่ควรสัมภาษณ์เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น (3) *เกณฑ์บุคคล* กล่าวคือ เป็นเนื้อหาที่ผลิต (เขียน หรือพูดแล้วนำมาถอดเทป) โดยผู้มีความสำคัญในกลุ่มพลังการเมืองของเว็บไซต์นั้นๆ ทั้งนี้ การพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นผู้มีความสำคัญนั้น อาจพิจารณาจากจำนวนการได้รับความนิยม หรือจากการได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ key informants อีกทอดหนึ่ง

นอกจากข้อมูลขั้นต้นดังกล่าวแล้ว วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้อาศัยข้อมูลชั้นรองจากเอกสารต่าง ๆ เช่น วิทยานิพนธ์, คำพิพากษาศาล บทความต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อเสริมข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ

นอกจากนี้ การสัมภาษณ์เชิงลึกยังนำมาใช้ในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลอื่น ๆ ที่ไม่ปรากฏมีอยู่ในเอกสารที่สามารถเข้าถึงได้ เช่น จุดยืน ทศนะ มิติเชิงอารมณ์ความรู้สึก ต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มพลังฝ่ายต่าง ๆ หรือระบบการทำงานเพื่อผลิตและบริหารจัดการเนื้อหา รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นของเว็บไซต์นั้น ๆ เป็นต้น เพื่อประกอบเป็นเรื่องราวที่สมบูรณ์และหนักแน่นมากยิ่งขึ้น โดยบุคคลที่ได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกสามารถแบ่งได้เป็น 3 ฝ่ายตามกลุ่มพลังทางการเมืองบนเว็บไซต์ดังอธิบายแล้วข้างต้น

ตัวอย่างเช่น วิธีการได้มาซึ่งข้อมูลจากห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอมนั้น นอกจากสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เล่นเว็บบอร์ดคนสำคัญ ๆ รวมทั้งผู้ดูแลกำกับกฎกติกาในการใช้ห้องสนทนาซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของทางเว็บพันทิปเองแล้ว วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ยังได้ศึกษาเนื้อหาการสนทนาในกระทู้โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกกระทู้ 2 ชนิด คือ

เกณฑ์ที่หนึ่ง พิจารณาจำนวนการแสดงความคิดเห็น โดยเน้นที่กระทู้ที่มีปริมาณการแสดงความคิดเห็นมาก เพราะถือว่ากระทู้นั้นได้รับความสนใจจากผู้ร่วมสนทนาในห้องราชดำเนินมาก หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง กระทู้นั้นสามารถช่วงชิงพื้นที่การสื่อสารในห้องราชดำเนินได้มากนั่นเอง ทั้งนี้ กระทู้ที่ได้รับการร่วมแสดงความคิดเห็นมากที่สุดจากจำนวน 6,559 กระทู้ มีปริมาณการแสดงความคิดเห็นอยู่ที่ 1,054 ความเห็น กระทู้ที่มีการแสดงความคิดเห็นน้อยที่สุด อยู่ที่ 1 ความเห็นหรือไม่มีเลย ปริมาณการแสดงความคิดเห็นของทุกกระทู้โดยเฉลี่ยแล้ว เป็นจำนวน 25 ครั้ง และโดยปกติ ตามธรรมเนียมในห้องราชดำเนิน กระทู้ใดที่มีการแสดงความคิดเห็นมากกว่า 100 ครั้ง สมาชิกห้องราชดำเนินจะถือว่ากระทู้นั้นได้รับความสนใจจากผู้อ่านค่อนข้างมาก (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อมูลเชิงสถิติของห้องราชดำเนินได้ในหัวข้อ 2.1 บทที่ 6) อย่างไรก็ตาม ในปริมาณการแสดงความคิดเห็นเหล่านี้ จะรวมถึงการแสดงความเห็นหรือการตอบคำถามของเจ้าของกระทู้ด้วยเช่นกัน และในบางกระทู้จะมีลักษณะการ “เฝ้ากระทู้” กล่าวคือ หลังจากตั้งกระทู้ไปแล้ว เจ้าของกระทู้นั้นคอยตรวจสอบอยู่เรื่อยๆ ว่ามีใครแสดงความคิดเห็นหรือตั้งคำถามกับกระทู้ของตนบ้างเพื่อที่จะได้สามารถตอบกระทู้ของตนได้อย่างทันท่วงทีเลยทีเดียว

เกณฑ์ที่สอง พิจารณาจากรายชื่อผู้ตั้งกระทู้ โดยเน้นไปที่นามแฝงขาประจำที่มีบทบาทสำคัญอยู่ในกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ เช่น มังกรดำ, ขนมหุ้ม, นักเลงโบราณ, grassroot, * บังสุกุล*, TRAT, tonytui, ยี่หระ, *uggie, ไฮเปอร์แคท, อินทริกายสิทธิ์ เป็นต้น และพิจารณานามแฝงกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณเป็นส่วนเสริม เช่น Can ไทเมือง, *bonny เป็นต้น รายชื่อเหล่านี้ได้จากการศึกษาเอกสารและกระทู้สำคัญๆ ในห้องราชดำเนินและตามแหล่งอื่นๆ ประกอบกับการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

วิธีการเลือกกระทู้ในห้องราชดำเนินมาใช้ศึกษาในวิทยานิพนธ์ชั้นนี้ จะใช้เกณฑ์ทั้ง 2 ชนิดดังกล่าวประกอบกัน โดยที่บางกระทู้ แม้มีจำนวนการแสดงความคิดเห็นมาก แต่ไม่ได้มีนัยสำคัญในเชิงเนื้อหา และเจ้าของกระทู้ไม่ได้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ก็จะไม่ได้นำมาศึกษา ในขณะที่บางกระทู้แม้ไม่ได้มีจำนวนการแสดงความคิดเห็นมากนัก แต่ตั้งโดยนามแฝงที่มีบทบาทสำคัญในขบวนการสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ และเนื้อหามีนัยสำคัญในการจุดประเด็นการถกเถียงหรือกำหนดทิศทางการเคลื่อนไหว ก็จะนำมาพิจารณาศึกษา ในฐานะที่เป็นตัวอย่างที่บ่งบอกถึงแนวโน้มภาพใหญ่ของกลุ่มสนับสนุนหรือต่อต้านรัฐบาลทักษิณในห้องราชดำเนินได้

การเข้าถึงข้อมูล: เนื่องจากเว็บไซต์ที่ใช้เป็นกรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์ชั้นนี้ หลายแห่งเป็นเว็บไซต์ขนาดใหญ่ ดำเนินการมายาวนานก่อนหน้าเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณ จึงมีการจัดเก็บข้อมูลไว้ค่อนข้างดี ทำให้สามารถเข้าถึงเนื้อหาที่ผลิตออกมาหลายปีแล้วได้อย่างสะดวก ในขณะที่เว็บไซต์ขนาดเล็กหรือเฉพาะกิจบางแห่งนั้นจำเป็นต้องใช้เครื่องมืออื่นช่วยในการเข้าถึง ดังนี้

เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ตัวเว็บไซต์ถูกวางระบบไว้ให้เข้าถึงเนื้อหาของแต่ละคอลัมน์หรือที่ผลิตโดยนักเขียนแต่ละคนได้ โดยสามารถย้อนหลังกลับไปได้ถึง 200 ขึ้นนับจากปัจจุบันหรือวันที่เข้าถึง สำหรับระบบการจัดแสดงและเข้าถึงเนื้อหา นั้น เนื้อหาที่ถูกผลิตใหม่กว่าจะถูกจัดเรียงไว้ก่อนเนื้อหาที่ถูกผลิตออกมาก่อนหน้า และหากเนื้อหาที่ผลิตออกมาเต็มโควตา 200 ขึ้นแล้ว เนื้อหาที่เก่าสุดจะถูกดึงออกไปจากระบบการจัดแสดงเพื่อให้มีพื้นที่ว่างสำหรับเนื้อหาที่ใหม่กว่า ดังนั้น เนื่องจากเวลาส่วนใหญ่ที่วิทยานิพนธ์ชั้นนี้ใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล อยู่ในช่วงตลอดปีพ.ศ. 2552 ดังนั้น หากในระหว่างเดือนกันยายน 2548 ถึง ณ ช่วงเวลาที่เข้าถึงข้อมูล เนื้อหาในคอลัมน์นั้นๆถูกผลิตออกมามากกว่า 200 ขึ้น ผู้เขียนก็จะไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาที่ต้องการได้ ตัวอย่างเช่น คอลัมน์การเมือง โดยปกติจะถูกผลิตเนื้อหาออกมาราว 10 ชิ้น/วัน ดังนั้น เมื่อเข้าถึงคอลัมน์นี้ในปี 2552 จึงพบแต่เนื้อหาที่ผลิตในปี 2552 เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม วิทยานิพนธ์ชั้นนี้เน้นศึกษาคอลัมน์ของผู้เขียนที่คิดว่ามีอิทธิพลสำคัญหรือสามารถสะท้อนพลวัตและทิศทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มขับไล่รัฐบาลได้ โดยเลือกตัวอย่างสำคัญๆไว้ 5 คอลัมน์ ซึ่งส่วนใหญ่ยังเข้าถึงได้ทั้งหมด ได้แก่ (1) คอลัมน์ “เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” ซึ่งเป็นบทถอดเทปการอภิปรายรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ของสนธิ ลิ้มทองกุล (2) คอลัมน์ “ชาวปณคน คนปณขาว” ของเชียงเส้าหลง (นามแฝง) (3) คอลัมน์ “หน้ากระดานเรียงห้า” เฉพาะที่เขียนโดยคำคุณ สิริธิตสมาน (4) คอลัมน์ “คิดถึงเมืองไทย” ของปราโมทย์ นาคทรรพ และ (5) คอลัมน์ “ชีวิตที่เลือกได้” ของชัยอนันต์ สมุทรวณิช นอกเหนือจากคอลัมน์ทั้งห้านี้ เป็นเนื้อหาที่เข้าถึงผ่านลิงค์ที่ค้นพบจากเนื้อหาของคอลัมน์ทั้งห้า หรือที่พบจากการอ้างอิงของฝ่ายต่างๆ

ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับเว็บไซต์ของสถานีวิทยุเอฟเอ็ม 92.25 MHz (www.fm9225.net), เว็บไซต์ไทยอินไซด์เดอร์ (www.thai-insider.net), เว็บไซต์คอร์รัปชันวอตช์ (www.corruptionwatch.net) จะใช้เพียงเล็กน้อย โดยอาศัยบทความที่กล่าวถึงเหตุการณ์ที่เว็บเหล่านี้ถูกแทรกแซงและปิดกั้น

สำหรับเว็บไซต์ของฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลนั้น วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้เข้าถึงจากห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอมเป็นสำคัญ เว็บพันทิปฯเป็นเว็บไซต์ขนาดใหญ่ใน 10-20 อันดับแรกของไทยเช่นกัน ดังนั้น จึงมีการจัดระบบข้อมูลไว้ค่อนข้างดี กล่าวคือ กระทั่งที่เก่าหรือถูกผลิตขึ้นมาก่อน จะถูกนำไปเก็บไว้ใน “คลังกระทู้เก่า” (topicstock.pantip.com) ทั้งหมดเช่นกัน ดังนั้น ผู้เขียนจึงสามารถเข้าถึงเนื้อหาการสนทนาของกลุ่มที่สนับสนุนและกลุ่มต่อต้านรัฐบาลที่ปรากฏขึ้นในห้องราชดำเนินได้โดยง่าย ยกเว้นระหว่างวันที่ 21 สิงหาคม ถึง 4 ตุลาคม 2549 ซึ่งข้อมูลหายไป เนื่องจากฮาร์ดดิสก์ในเครื่องเซิร์ฟเวอร์ของเว็บพันทิปฯที่เก็บข้อมูลในหมวดเกี่ยวกับห้องราชดำเนินเคยเกิดความเสียหายขึ้นกะทันหันครั้งหนึ่งในราวเดือนมีนาคม 2550 ผู้ดูแลระบบสามารถกู้คืนข้อมูลจำนวนหนึ่งได้จากระบบการสำรองข้อมูลเก็บไว้ (back-up system) แต่ก็มีข้อมูลบางส่วนที่ไม่สามารถกู้กลับคืนมาได้

นอกจากนี้ การเข้าถึงคลังกระทู้เก่าดังกล่าวยังมีปัญหาอยู่อีกบ้างสำหรับกระทู้ (posts) หรือการแสดงความคิดเห็น (comments) ที่ถูกลบไปแล้ว ทั้งด้วยเหตุผลเชิงจริยธรรม/จรรยาบรรณ กฎ กติกา มารยาทที่ทางเว็บไซต์พันทิปฯประกาศไว้ หรือถูกโหวตลบออกไปด้วยเหตุผลทางการเมืองก็ตามที จึงเป็นข้อจำกัดประการหนึ่งของวิทยานิพนธ์นี้ที่ไม่สามารถเข้าถึงกระทู้เหล่านี้ได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม เนื้อหาของบางกระทู้ที่ถูกลบไปแล้วนั้น สามารถติดตามค้นพบเพิ่มเติมได้จากเว็บไซต์วีโอเพ่นมายด์ (weopenmind.com) ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นเว็บไซต์ที่แตกตัวออกมาจากเว็บบอร์ดเสรีไทย (forum.serithai.net) อีกต่อหนึ่ง

ส่วนเว็บไซต์สนับสนุนรัฐบาลอื่นๆ ซึ่งเป็นเว็บไซต์ขนาดเล็กหรือเฉพาะกิจ เพราะเพิ่งจัดดำเนินการกันขึ้นมาในช่วงเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณ อันได้แก่ เว็บไซต์คนผ่านฟ้า (konpanfa.com), เว็บไซต์ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (rakmuangthai.org) และเว็บไซต์สนธิเอ็มจีอาร์ (sondhi-mgr.com) นั้น ได้ปิดการดำเนินการและไม่สามารถเข้าถึงได้แล้วในปี พ.ศ.2552 อันเป็นช่วงเก็บข้อมูลของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงต้องใช้วิธีเข้าถึงเนื้อหาจากบริการ “คลังเว็บไซต์” ที่ <http://web.archive.org> ซึ่งเป็นเว็บไซต์ของต่างประเทศจะคอยสุ่มทำสำเนาข้อมูลเว็บไซต์ต่างๆ ของโลกไว้เป็นประจำ แต่ข้อมูลที่ได้จาก “คลังเว็บไซต์” นี้ส่วนใหญ่จะมีข้อจำกัด คือ สามารถเข้าถึงได้เพียงเว็บเพจ (webpage) หน้าแรกเท่านั้น ไม่สามารถคลิกลิงค์ต่างๆ เพื่อเข้าถึงเนื้อหาในระดับที่ลึกมากๆ ได้ ดังนั้น วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จึง

¹ ข้อมูลจากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ตอบคำถามของผู้เขียน โดย สมชาย แซ่ฮ้อ ผู้ดูแลห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552

สามารถเข้าถึงทั้งสามเว็บไซต์นี้ (ที่สำเนาไว้ที่ “คลังเว็บไซต์”) ได้เพียงหน้าแรก และมีเพียงบางครั้งเท่านั้นที่สามารถคลิกลิงค์เข้าถึงเนื้อหาในระดับที่ลึกขึ้นได้

อย่างไรก็ตาม เพียงการได้เข้าถึงหน้าแรกของเว็บไซต์เหล่านี้ ก็ทำให้สามารถเห็นได้ว่า ลักษณะการผลิตเนื้อหาของเว็บไซต์นั้นๆ ว่ามีหัวข้อบทความหรือข่าวสารอะไรบ้างที่ถูกผลิตขึ้นมาบ้าง หรือคัดลอกมาจากหนังสือพิมพ์ฉบับใดวันใด รวมถึงบทความสำคัญๆบางชิ้นมักถูกนำไปโพสต์ในห้องราชดำเนิน เว็บบอร์ดต่างๆ และเว็บไซต์แนวร่วมสนับสนุนรัฐบาลอื่นๆด้วยกันเอง รวมทั้งเว็บไซต์หรือเว็บบอร์ดสนทนาทั่วไปอื่นๆด้วย ดังนั้น ผู้เขียนจึงสามารถใช้บริการค้นหา (search engine) โดยใส่คำค้นที่เป็นชื่อบทความที่ต้องการอ่าน ก็ทำให้สามารถเข้าถึงเนื้อหาของบางบทความที่สำคัญๆได้เช่นกัน แต่ทั้งนี้ ก็ยังนับได้ว่าวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาทั้งหมดของเว็บไซต์เหล่านี้ได้เช่นกัน

สำหรับเว็บไซต์ประชาไทดอทคอมและเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้น แม้ไม่ได้เป็นเว็บไซต์ใหญ่ในระดับยี่สิบอันดับแรกของไทย แต่ก็ถือว่าเป็นเว็บไซต์ใหญ่และมั่นคงยืนยาวเช่นกัน ดังนั้น จึงมีระบบการจัดเก็บเนื้อหาค่อนข้างดี และยังคงเก็บเนื้อหาทั้งหมดที่ผลิตขึ้นมา นับตั้งแต่วันแรกที่ดำเนินการไว้ จึงสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย ยกเว้นเนื้อหาในเว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนที่ไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาในช่วงก่อนวันที่ 30 กรกฎาคม 2549 ได้ เนื่องจากถูกทำลายทิ้งไปแล้วด้วยเหตุผลทางการเมืองดังจะอธิบายในบทที่ 7 ต่อไป (ดูหัวข้อ 3.3 บทที่ 7) ☹

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

พัฒนาการอำนาจเชิงโครงสร้างในระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไทย

การเคลื่อนไหวทางการเมืองไร้ความรุนแรง โดยใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือ นั้น จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือ เงื่อนไขเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตเอง ซึ่งกินความรวม 3 มิติ คือ (1) มิติเชิงโครงสร้างของเทคโนโลยีว่ามีการเชื่อมต่อของเทคโนโลยีแต่ละชนิดกลายมาเป็นระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตโดยรวมอย่างไร (2) มิติเชิงเทคนิคว่ากลุ่มองค์กรใดสามารถเข้าถึงและกำหนดความเป็นไปของเทคโนโลยีส่วนย่อยนั้นๆ บ้าง และในที่สุด ระบบอินเทอร์เน็ตไทยตกอยู่ภายใต้อำนาจเชิงเทคนิคขององค์กรใดบ้าง และ (3) มิติเชิงสถาบัน ซึ่งเป็นตัวกำหนดแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มองค์กรผู้เข้าถึงเทคโนโลยีนั้นๆ ทั้งสามมิตินี้เกิดขึ้นในระหว่างพลวัตของกระบวนการพัฒนาระบบเทคโนโลยีหนึ่งๆ เสมอ ในบทนี้จะได้ศึกษาพัฒนาการของระบบอินเทอร์เน็ตไทยว่ามีการแย่งชิงอำนาจเหนือระบบเทคโนโลยีชนิดนี้อย่างไรบ้าง เพื่อเป็นพื้นฐานให้เห็นว่าการใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทยนั้น จะต้องเผชิญกับผู้ที่ได้อำนาจในการปกครองดูแลส่วนต่างๆ ของเทคโนโลยีนี้ได้อย่างไรบ้าง

การศึกษาเกี่ยวกับอำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทยในบทนี้ จะได้นำกรอบคิดเรื่อง “พลวัตของระบบเทคโนโลยี” (ดูรายละเอียดหัวข้อ 1.3 บทที่ 2) ของทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่ (Large Technical System) มาใช้ กรอบคิดนี้แบ่งช่วงพลวัตของระบบเทคโนโลยีออกเป็น 4 ช่วง คือ ยุคบุกเบิก ยุคขยายตัว ยุคอิ่มตัว และยุคการแข่งขันกับระบบที่ใหญ่กว่า ทั้งนี้ วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้เห็นว่าอินเทอร์เน็ตไทยเพิ่งจะพัฒนาไปได้เพียง 2 ยุคแรกเท่านั้น ยังไม่ผ่านพ้นไปถึง 2 ยุคหลัง ดังนั้นกรอบที่นำมาใช้จึงแบ่งช่วงพัฒนาการอินเทอร์เน็ตไทยเป็น 2 ช่วงใหญ่ดังกล่าว

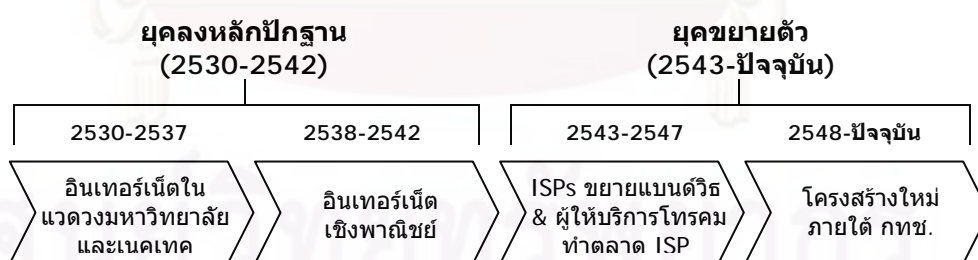
เนื้อหาที่กล่าวถึงในบทนี้ แบ่งได้เป็น 4 หัวข้อ ในหัวข้อที่หนึ่ง จะได้กล่าวถึงรายละเอียดพลวัตของอินเทอร์เน็ตไทยในยุคบุกเบิก (2530-2542) ส่วนยุคขยายตัวของอินเทอร์เน็ตไทย จะได้อธิบายในหัวข้อที่สอง ในสองหัวข้อนี้จะได้อธิบายถึงพลวัตของอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะในชั้นโครงข่ายพื้นฐานและชั้นให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีพัฒนาการและความสัมพันธ์เชิงอำนาจคาบเกี่ยวกันค่อนข้างใกล้ชิด และทำให้เห็นว่าในหลายกรณี องค์กรหรือกลุ่มผู้ประกอบการหนึ่งๆ มีบทบาทต่ออินเทอร์เน็ตไทยมากกว่าหนึ่งชนิด หรืออาจเรียกได้ว่า “มีบทบาทข้ามชั้น” บางกลุ่มอาจมีบทบาทอย่างสำคัญในทั้งสามชั้นทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตเลยทีเดียว (ดูรายละเอียดการแบ่งอินเทอร์เน็ตเป็น 3 ชั้น ในหัวข้อที่ 1 บทที่ 3)

ส่วนอินเทอร์เน็ตในชั้นการให้บริการเนื้อหานั้น จะแยกมาอภิปรายไว้ในหัวข้อที่สาม เพราะในเชิงพัฒนาการแล้ว อินเทอร์เน็ตในชั้นนี้มีความเกี่ยวพันกับอีก 2 ชั้นไม่มากนัก หัวข้อนี้

จะเน้นไปที่เว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณในปี 2548-2549 เป็นสำคัญ ว่ามีพัฒนาการและเติบโตมาอย่างไร นอกจากนี้ ยังจะได้กล่าวถึงระบบการควบคุมกำกับเนื้อหาเว็บไซต์หรือการแทรกแซงปิดกั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ตซึ่งค่อยๆ พัฒนาขึ้นมาอย่างเป็นระบบไล่หลังพัฒนาการทางเทคโนโลยีและการใช้อินเทอร์เน็ต หัวข้อสุดท้าย จะได้ทำการสรุปภาพรวมให้เห็นถึงโครงสร้างอำนาจของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไทย โดยย้อนกลับไปพิจารณาแยกแยะออกเป็น 3 มิติดังกล่าวแล้วข้างต้น เพื่อแสดงให้เห็นว่าอำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทยมีความสัมพันธ์และลำดับชั้นการควบคุมกันอย่างไรบ้าง อำนาจเหล่านี้มีผลในทางสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคขวางกั้นศักยภาพของการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือในปฏิบัติการทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงได้อย่างไร และอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของกลุ่มองค์กรใดบ้าง

1. ยุคหลงหลักปักฐานของระบบอินเทอร์เน็ตไทย (2530-2542)

พัฒนาการของอินเทอร์เน็ตไทยนั้น กล่าวได้ว่าแบ่งเป็น 2 ยุคใหญ่ๆ คือ ยุคหลงหลักปักฐาน (establishment) และยุคขยายตัว (expansion) ในยุคหลงหลักปักฐาน ซึ่งกินเวลาช่วงตั้งแต่ปี 2530-2542 นั้น สามารถแบ่งย่อยได้เป็น 2 ช่วง คือ (1) ปี 2530-2537 ที่อินเทอร์เน็ตยังจำกัดอยู่เฉพาะการทดลองและใช้กันในแวดวงมหาวิทยาลัยและการเชื่อมโยงเครือข่ายมหาวิทยาลัยโดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ หรือ “เนคเทค” (National Electrics and Computer Technology Center : NECTEC) และ (2) ช่วงปี 2538-2542 ซึ่งเป็นช่วงที่มีการให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ ทำให้อินเทอร์เน็ตแพร่หลายในสังคมไทยอย่างรวดเร็ว (ตั้งแผนภาพที่ 4.1)

แผนภาพที่ 4.1 : การแบ่งยุคในพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตไทย

ส่วนยุคขยายตัวนั้น กล่าวได้ว่าแบ่งเป็น 2 ช่วงย่อย คือ (1) ปี 2543-2547 ซึ่งเป็นช่วงการขยายตัวระยะที่หนึ่ง ที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายใหญ่ๆ เริ่มขยายปริมาณวงจรมินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ เพื่อความคุ้มทุน หรือเป็นเรื่องเศรษฐกิจเกี่ยวกับขนาด (economy of scale) และผู้ให้บริการโทรคมนาคม รวมทั้งรัฐวิสาหกิจอย่างองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) และการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) เปิดให้บริการอินเทอร์เน็ตด้วยเช่นกัน ทำให้เกิดการ

ผนวกแนวตั้ง (vertical integration) เพื่อประสานความได้เปรียบในแง่เศรษฐกิจด้านขอบเขต (economy of scope) ของการให้บริการ และ (2) ช่วงปี 2548 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งอินเทอร์เน็ตไทยอยู่ภายใต้โครงสร้างใหม่ ซึ่งมีคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) เป็นผู้ควบคุมกำกับ¹

1.1. ผู้ให้บริการช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

1.1.1. ในแวดวงมหาวิทยาลัยและของเนคเทค (2530-2537)

หากตั้งคำถามว่า “อินเทอร์เน็ต” เกิดขึ้นเป็นอินเทอร์เน็ต²เมื่อใด โดยพิจารณาผ่านความหมายเชิงโครงสร้างที่แบ่งอินเทอร์เน็ตเป็น 3 ชั้นดังอธิบายไว้แล้วในบทที่ 3 นั้น กล่าวได้ว่า แต่เดิมมา สังคมไทยมีโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีอยู่แล้ว คือ โครงข่ายโทรศัพท์ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำหรับอินเทอร์เน็ตด้วย แม้จะไม่ตรงกับวัตถุประสงค์โดยเฉพาะและใช้ได้ด้วยความเร็วค่อนข้างต่ำก็ตาม ส่วนเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในชั้นที่สาม ซึ่งเป็นชั้นแอปพลิเคชันนั้น ค่อยๆพัฒนาต่อยอดเกิดเป็นรูปแบบต่างๆขึ้นมากมายในภายหลัง แต่รูปแบบของแอปพลิเคชันพื้นฐานอันดับแรกๆสุดของอินเทอร์เน็ตนั้น คือ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ในขณะที่เทคโนโลยีเวิร์ลด์ไวด์เว็บนั้น ได้รับการพัฒนาในช่วงเวลาต่อมา ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า อินเทอร์เน็ตเริ่มเป็นอินเทอร์เน็ต เมื่อมีเทคโนโลยีในชั้นที่สองเกิดขึ้น กล่าวคือ เมื่อมีการจัดตั้งระบบการให้บริการช่องทางในการเข้าถึง ซึ่งเป็นการใช้โครงข่ายโทรคมนาคมพื้นฐานของไทยที่มีอยู่ เชื่อมโยงเข้ากับโครงข่ายโทรคมนาคมพื้นฐานของต่างประเทศ (แม้ว่าแรกเริ่มจะเป็นการเชื่อมต่อแบบไม่ตลอดเวลาก็ตาม) และนำแอปพลิเคชันพื้นฐานที่ใช้บนอินเทอร์เน็ตอย่างจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ที่มีกันอยู่ทั่วไปมาใช้ ทำให้เทคโนโลยีทั้งสามชั้นมาบรรจบกันและสามารถเริ่มดำเนินการเป็นอินเทอร์เน็ตขึ้นมาได้

¹ ผู้เขียนได้รับอิทธิพลการแบ่งพัฒนาการของอินเทอร์เน็ตไทย มาจากงานของ กานต์ ยืนยง, กมล ทำเรือรักษ์, เจริญรัตน์ สวานานนท์, สมเดช วงศ์จันทร์, และวิจักขณ์ เศรษฐบุตร (2548 : 4 และ 23-24) ขอขอบคุณ กานต์ ยืนยง สำหรับการเอื้อเฟื้อเอกสารชิ้นนี้ อย่างไรก็ตาม เอกสารชิ้นนี้แบ่งพัฒนาการอินเทอร์เน็ตไทยออกเป็น 5 ยุค แต่ในที่นี้ ผู้เขียนยุบช่วงที่ 1-2 (ยุคการใช้งานในสถาบันการศึกษา และยุคอินเทอร์เน็ตภายใต้เนคเทค) เข้าด้วยกัน กลายเป็นเพียง 4 ยุค โดยรวม 2 ยุคแรกเป็นยุคบุกเบิก ส่วน 2 ยุคหลังเป็นยุคขยายตัว

² ในที่นี้ จะใช้นิยามของคำว่า “อินเทอร์เน็ต” ว่าหมายถึง เครือข่ายคอมพิวเตอร์ และ/หรืออุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ใดๆ ที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายทั่วโลก และมีการสื่อสารข้อมูลโดยใช้มาตรฐานอินเทอร์เน็ตโปรโตคอล (Internet Protocol หรือ Transmission Control Protocol/Internet Protocol: TCP/IP) ตามความหมายในประกาศ กทช. เรื่อง “หลักเกณฑ์และวิธีการขอรับใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ต” ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 มิ.ย.2548

ด้วยฐานความหมายดังกล่าว ดังนั้น อินเทอร์เน็ตในสังคมไทยจึงถือได้ว่าเริ่มขึ้นในปี 2530 โดยสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (เอไอที) ทำข้อตกลงความร่วมมือกับภาควิชาวิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ออสเตรเลีย ให้โทรศัพท์เข้ามาที่เอไอทีวันละ 3 ครั้ง (2.30, 15.30 และ 19.30 น.) เพื่อแลกเปลี่ยน “ถุงไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์”¹ ต่อมา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ก็ให้บริการระบบแลกเปลี่ยนถุงไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยเมลเบิร์นในปี 2531 และ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเนคเทค ก็เข้าร่วมให้บริการนี้ในปี 2534 เช่นกัน (ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล, 2544 และ Srisakdi Charmonman, n.d.)

เดือนกุมภาพันธ์ ปี 2535 เนคเทคริเริ่ม “เครือข่ายไทยสาร” (ThaiSARN ย่อมาจาก “Thai Social/Scientific Academic and Research Network) เชื่อมต่อเครือข่ายคอมพิวเตอร์ระหว่างมหาวิทยาลัยด้วยระบบการสื่อสารแบบ X.25² โดยได้รับการบริจาคคอมพิวเตอร์จากบริษัทไอบีเอ็ม (ประเทศไทย) จำกัด เครือข่ายไทยสารตั้งขึ้นแลกริมเพื่อสนับสนุนการจัดทำข้อมูลบัตรรายการห้องสมุดเชื่อมต่อสถาบันต่างๆภายในประเทศเข้าด้วยกัน มีผู้ใช้ 28 คนจาก 20 หน่วยงาน โดยใช้คอมพิวเตอร์เพียง 8 เครื่องเชื่อมต่อกันผ่านสายโทรศัพท์ ดังนั้น จึงเกิดเครือข่ายคอมพิวเตอร์ภายในประเทศไทยที่เชื่อมโยงกันในระยะกว้างไกลขึ้น และแต่ละมหาวิทยาลัยก็ติดต่อกับโลกภายนอกโดยให้บริการระบบแลกเปลี่ยนถุงไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์กับออสเตรเลียอีกต่อหนึ่ง ทั้งนี้เป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของไทยถือได้ว่ายังไม่ได้อินเทอร์เน็ตเพราะยังไม่ได้เชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศแบบตลอด 24 ชั่วโมง

การเชื่อมต่อกับโลกภายนอกแบบตลอดเวลา (always-on) เกิดขึ้นในเดือนกรกฎาคม 2535 โดยหลังจากที่สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ทำการทดลองเป็นที่พอใจแล้ว จึงลงทุนในวงจรเช่า (lease-circuit หรือบางครั้งเรียก lease line) ความเร็ว 9.6 Kbps (กิโลบิต/วินาที) จากบริษัท UUNET ซึ่งตั้งอยู่ที่รัฐเวอร์จิเนีย สหรัฐอเมริกา ทำให้จุฬาลงกรณ์

¹ แรกทีเดียวนั้น สำหรับผู้ต้องการใช้บริการรับส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์นี้ เอไอทีคิดค่าธรรมเนียมด้วยอัตรา 200 บาท/เดือน โดยรับส่งได้ไม่เกิน 15,000 ตัวอักษร/เดือน แต่ต่อมามีปัญหาไม่สามารถควบคุมจำนวนตัวอักษรของอีเมลขาเข้าประเภทจดหมายเชิญประชุมหรือบัญชีรายการอ้างอิงต่างๆ ได้ เพราะส่งมาด้วยระบบอัตโนมัติ โดยไม่ได้ติดต่อบอกส่งไว้ก่อน เอไอทีจึงเปลี่ยนอัตราค่าธรรมเนียมเป็นแบบคงที่ ไม่ได้คิดตามจำนวนตัวอักษร (Srisakdi Charmonman, n.d.)

² เป็นบริการแพ็คเกจสวิตซ์ชนิดหนึ่ง ที่ใช้สำหรับเครือข่ายคอมพิวเตอร์ในพื้นที่กว้าง (Wide Area Network : WAN) (ใหญ่กว่า Local Area Network หรือที่เรียกกันว่า LAN ซึ่งใช้สำหรับกรณีคอมพิวเตอร์เชื่อมต่อกันเป็นเครือข่ายอยู่ในบริเวณเดียวกัน) ในเครือข่ายเหล่านี้ คอมพิวเตอร์สามารถเชื่อมโยงต่อกันได้ แต่ยังไม่ใหญ่เป็นระดับระหว่างเครือข่าย ตามรากศัพท์เดิมของ “อินเทอร์เน็ต” (Inter-Network)

เป็น “เกตเวย์ออกต่างประเทศ” (International Gateway) แห่งแรกของไทย¹ โดยมีคู่สายโทรศัพท์ที่ให้ผู้ใช้งานเข้าไปที่จุฬาฯเพื่อต่ออินเทอร์เน็ตได้เพียงคู่เดียว แต่ต่อมาขยายเป็น 20 คู่สาย² ดังนั้น โดยการเชื่อมต่อกับต่างประเทศผ่านวงจรเช่าแบบถาวรของจุฬาฯ และการเชื่อมต่อกันภายในประเทศไทยของสถาบันไทยผ่านเครือข่ายไทยสาร จึงอาจถือได้ว่าอินเทอร์เน็ตไทยได้ถือกำเนิดขึ้น ณ เดือนนี้ (ทวีศักดิ์ กอนันตกุล, 2544)

อินเทอร์เน็ตในช่วงนี้ กล่าวได้ว่า อยู่ในแวดวงมหาวิทยาลัยและเนคเทค ผ่านเครือข่ายไทยสารเป็นสำคัญ พัฒนาการในช่วงต่อมาเป็นเรื่องการเพิ่มความเร็วและการเชื่อมต่อกับสถาบันต่างๆให้เพิ่มมากขึ้น ปี 2536 เนคเทคเช่าวงจรต่างประเทศจากบริษัท UUNET ขนาดความเร็ว 64 Kbps เป็นเกตเวย์ออกต่างประเทศแห่งที่สองของอินเทอร์เน็ตไทย ในขณะที่จุฬาฯ ก็เพิ่มความเร็วออกต่างประเทศเป็น 64 Kbps เช่นกัน เครือข่ายไทยสารขยายการเชื่อมต่อกับหน่วยงานต่างๆเป็น 19 หน่วยงาน และขยายเป็น 27 หน่วยงานในปี 2537 ในช่วงนี้ นอกจากใช้วงจรเช่าแล้ว ยังมีการใช้เทคโนโลยีดาวเทียมในอินเทอร์เน็ตของไทยด้วย โดยเครือข่ายไทยสารได้ทำการเชื่อมต่อกับมหาวิทยาลัยสุรนารี นครราชสีมา โดยผ่านระบบดาวเทียม

ช่วงนี้จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่ม 28 คนต่อต้นปี 2535 เป็น 200 คนในปีเดียวกัน จาก 8,000 คนในปี 2536 เป็น 23,000 ในปี 2537 ซึ่งส่วนใหญ่ น่าจะเป็นผู้ที่ทำงานในหน่วยงานภาครัฐและนักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆที่เชื่อมต่อกับเครือข่ายไทยสาร ระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของไทยในช่วงนี้ยังไม่ได้มีขนาดใหญ่ กลุ่มทางสังคมที่เข้ามาเริ่มเป็นผู้สร้างและพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตก็ยังไม่หลากหลาย วัตถุประสงค์ของการพัฒนาอินเทอร์เน็ตก็ดูจะยังไม่แตกต่างกันมากนัก คือ ส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการศึกษาและการวิจัยเป็นหลัก และคำตอบทางเทคโนโลยีที่มีให้เลือกก็ดูจะยังมีไม่มาก กล่าวคือ มีเพียงการเพิ่มความเร็วและจัดตั้งให้มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาต่างๆสามารถเชื่อมต่อเข้าด้วยกันให้ได้มากขึ้นเรื่อยๆ กล่าวอีกนัยหนึ่ง การเมืองของการพัฒนาระบบเทคโนโลยีในช่วงนี้ถือว่ายังไม่ปรากฏขึ้นเด่นชัดมากนัก แต่เริ่มปรากฏชัดขึ้นช่วงถัดมา เมื่อเริ่มให้อินเทอร์เน็ตสามารถมีการดำเนินการเชิงพาณิชย์ได้ ซึ่งทำให้ผลประโยชน์ต่างๆเริ่มเกิดขึ้น และสถาบันองค์กรและกลุ่มทางสังคมต่างๆเริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น

¹ ในขณะนั้น จุฬาฯเช่าสายสื่อสารจาก กสท. ในฐานะเป็นเจ้าของโครงข่ายสื่อสารระหว่างประเทศ ด้วยอัตราลดหย่อนค่าธรรมเนียมสำหรับการศึกษา 25% ในราคา 5.2 ล้านบาทต่อปี (Srisakdi Charmonman, n.d.) เพื่อให้มีระบบบริการอินเทอร์เน็ตแบบเชื่อมต่อตลอดเวลาดังกล่าวได้

² ศรีศักดิ์ จามรมาน ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ระบบนี้นับว่าดีกว่าระบบแลกเปลี่ยนถุงไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ที่แต่ละหน่วยงานใช้กันอยู่ เพราะผู้ใช้สามารถติดต่อกับต่างประเทศได้ตลอดเวลาที่ต้องการ ไม่ต้องคอยเฉพาะช่วงเวลาที่จะมีการแลกเปลี่ยนถุงไปรษณีย์กัน ทั้งยังสามารถใช้โปรแกรม “talk” เพื่อพูดคุย (พิมพ์) กับผู้ใช้ในประเทศได้อย่างอินเตอร์แอคทีฟ (interactive) อีกด้วย (Srisakdi Charmonman, n.d.)

1.1.2. ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ (2538-2542)

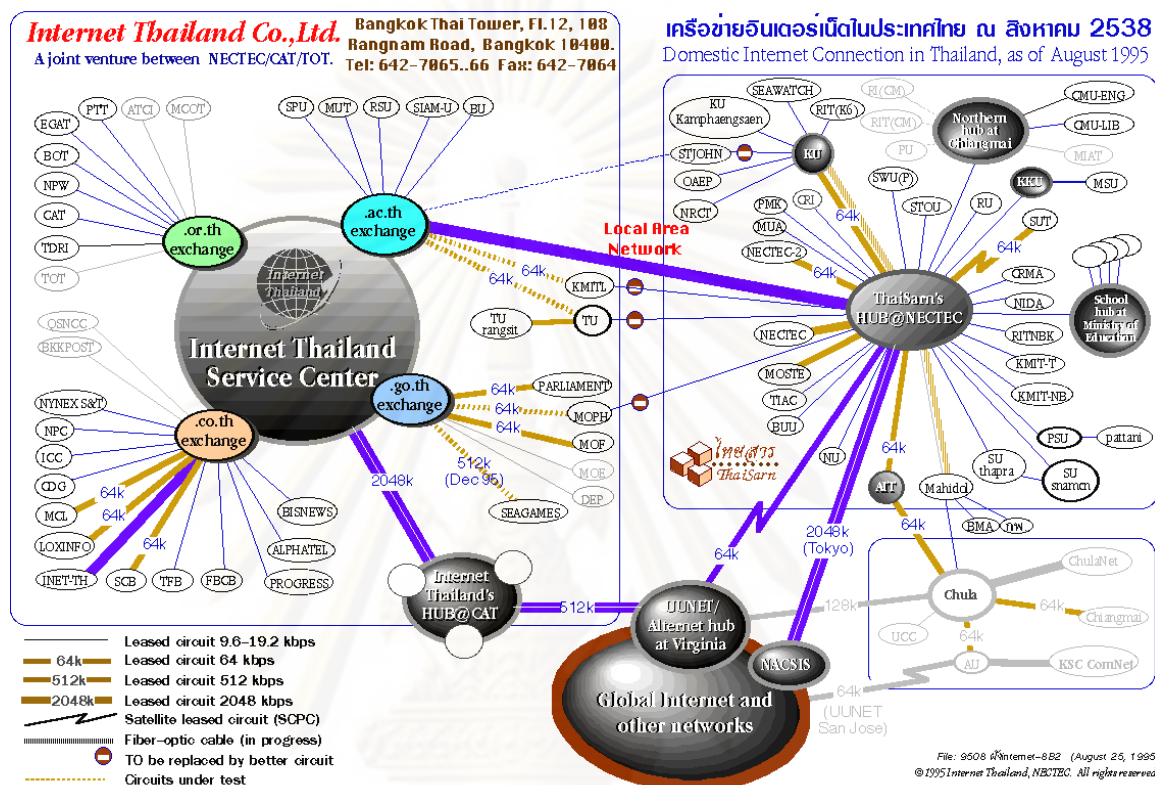
ยุคแรกของอินเทอร์เน็ตไทยนั้นเริ่มต้นด้วยเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในภาคการศึกษา ยุคที่สองเริ่มเกิดการพัฒนาอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ขึ้น และก่อให้เกิดการขยายตัวอย่างรวดเร็วให้อินเทอร์เน็ตไทย เกิดผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์จำนวนมาก ในขณะที่อินเทอร์เน็ตในภาคการศึกษาโดยเนคเทคเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ก็ขยายตัวอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

เดือนธันวาคม 2537 หลังจากการศึกษาความเป็นไปได้ในการตั้งอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์เป็นเวลา 6 เดือน เนคเทคเสนอต่อการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) ซึ่งขณะนั้นยังเป็นรัฐวิสาหกิจ ให้มีการให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ในประเทศไทย และได้รับการอนุมัติจาก กสท. ภายใต้การร่วมทุนระหว่าง 3 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ (1) กสท. ในฐานะที่ดูแลการสื่อสารระหว่างประเทศ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) ในฐานะที่ดูแลการสื่อสารภายในประเทศ และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ซึ่งเป็นองค์กรต้นสังกัดของเนคเทค ในฐานะริเริ่มผลักดันระบบอินเทอร์เน็ตไทย เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2538 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้ก่อตั้ง “ศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตประเทศไทย” (Internet Thailand Service Center : ITSC)¹ ขึ้นเป็นผู้ให้บริการรายแรกของไทย โดยการร่วมทุนระหว่าง 3 หน่วยงานภาครัฐ คือ สวทช./เนคเทค (ถือหุ้น 34%), กสท.(ถือหุ้น 33%) และทศท. (ถือหุ้น 33%) ถัดจากนั้น ในเดือนมิถุนายน 2538 ภายใน 3 เดือนหลังเริ่มดำเนินการ มีคนทั่วไปกว่า 1,000 คน และองค์กรอีกกว่า 20 องค์กร สมัครใช้บริการของศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตประเทศไทย ในขณะที่ตัวศูนย์บริการเอง ก็เข้าซื้อวงจรความเร็วออกสู่ต่างประเทศจาก UUNET เพิ่มเติมเป็น 512 Kbps เช่นกัน (Thaweesak Koanantakool, 2001)

ในช่วงปี 2538 นี้ เริ่มมีผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น กสท.ให้ใบอนุญาตแก่บริษัท เคเอสซี คอมเมอร์เชียล อินเทอร์เน็ต จำกัด ให้เปิดให้บริการอินเทอร์เน็ตได้ เคเอสซีฯ จึงกลายเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์รายที่สองของไทย อย่างไรก็ตาม กสท.ให้ความเห็นว่าเคเอสซีฯเป็นต้นแบบผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ให้กับอีก 16 รายที่ตามมาในระหว่างปี 2539-2543 ในขณะที่ศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตประเทศไทย นั้นแตกต่างกันเพราะเป็นโครงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ (การสื่อสารแห่งประเทศไทย [กสท.], 2544 : 50) ในเดือนสิงหาคม 2538 มีผู้ประกอบการบริการอินเทอร์เน็ตอีก 3 รายยื่นขอ

¹ อ้างจาก การสื่อสารแห่งประเทศไทย [กสท.] (2545 : 50) ศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตประเทศไทย มี ศ.ดร.ไพรัช รัชยพงษ์ ผู้อำนวยการ สวทช. เป็นประธานศูนย์ฯ ตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบัน ปี 2552 และต่อมาในปี 2544 เมื่ออินเทอร์เน็ตประเทศไทย กระจายหุ้นเข้าตลาดหลักทรัพย์ ทำให้วงเงินทุนเพิ่มเป็น 2 เท่า ในขณะที่เม็ดเงินที่ทั้งสามองค์กรถือหุ้นอยู่ยังเป็นเท่าเดิม ดังนั้น สัดส่วนการถือหุ้นของทั้งสามองค์กร จึงกลายเป็น สวทช. 17%, ทศท. 16% และ กสท. 16% รวมเป็น 49%

อนุญาตเปิดกิจการและได้รับอนุญาตเช่นกัน คือ Loxley Information (หรือ “LoxInfo”), วิศวกรกรู๊ป และบริษัท กลุ่มแอดวานซ์ รีเสิร์ช จำกัด (หรือที่รู้จักกันในนาม “เออาร์กรู๊ป” และต่อมาให้บริการอินเทอร์เน็ตในนาม “A-Net”) แต่ยังไม่มีการลงนามสัญญาจนล่วงเข้าปี 2539

แผนภาพที่ 4.2 : แผนที่การเชื่อมต่อของอินเทอร์เน็ตไทย ช่วงเดือนสิงหาคม 2538
ที่มา : Internet Thailand and National Electronic and Computer Technology Center [NECTEC] (1995)

ในระหว่างที่อินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์เริ่มขยายตัว เนคเทคก็เริ่มขยายอินเทอร์เน็ตในวงการการศึกษาเช่นกัน โดยจัดตั้งเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย (School Net) ขึ้นในเดือนมีนาคม 2538 โดยระยะแรกได้เชื่อมต่อ 30 โรงเรียนเข้าด้วยกัน และได้ขยายความเร็วออกสู่ต่างประเทศ โดยเชื่อมต่อสัญญาณใยแก้วนำแสงความเร็วขนาด 2 Mbps กับ SINET (Scientific Information Network) โตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ในเดือนกันยายน 2538 โดยการสนับสนุนเงินจาก National Center for Scientific Information System (NACSIS) เครือข่ายการเชื่อมต่อของอินเทอร์เน็ตไทยกล่าวได้ว่ามีศูนย์กลางอยู่ที่ผู้ให้บริการ 3 จุดใหญ่ๆ คือ เครือข่ายไทยสาร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ซึ่งเป็นให้บริการเชิงวิชาการหรือเพื่อการศึกษา) และศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตประเทศไทย (ซึ่งให้บริการเชิงพาณิชย์) (ดังแสดงเป็น

“แผนที่อินเทอร์เน็ต”¹ ใน แผนภาพที่ 4.2 อันเป็นแผนภาพระดับคลาสสิกที่อ้างอิงกันอยู่ในเอกสารประวัติอินเทอร์เน็ตไทยแทบทุกชิ้น) ปี 2538 นี้ มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มเป็น 45,000 คน จากในปี 2535 มีเพียง 8,000 คน

ตารางที่ 4.1 : ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไทยที่ได้รับการอนุญาตจาก กสท. (2538 – 2543)

ชื่อบริษัท	Brand ¹	วันที่ได้รับอนุญาต	กสท. ถือหุ้น
1. บริษัท อินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด (ต่อมาเปลี่ยนเป็นบริษัท จำกัดมหาชน)	Internet Thailand	1 มี.ค.2538	33%
2. บริษัท เค เอส ซี คอมเมอร์เชียล อินเทอร์เน็ต จำกัด	KSC	23 มี.ย.2538	32%
3. บริษัท ล็อกซเลย์ อินฟอร์เมชัน เซอร์วิส จำกัด	Loxinfo	8 มี.ค.2539	32%
4. บริษัท อินโฟแอนด์เซส จำกัด (ต่อมาเปลี่ยนเป็นของ บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ต จำกัด) (เปลี่ยนเป็น JI-NET)	Info News	14 มี.ค.2539	32%
5. บริษัท สามารถ อินโฟเนต จำกัด	Samart	27 มี.ค.2539	32%
6. บริษัท เอ-เน็ต จำกัด	A-NET	28 มี.ค.2539	32%
7. บริษัท ไอเน็ต (ประเทศไทย) จำกัด (ต่อมาเปลี่ยนเป็น บริษัท ไออีซี อินเทอร์เน็ต จำกัด)	Asia Access	19 เม.ย.2539	32%
8. บริษัท เวิลด์ เน็ต แอนด์เซอร์วิส เซส จำกัด (ต่อมา ต.ค. 2544 เปลี่ยนเป็น Pacific Internet)	WorldNet	31 ก.ค.2539	32%
9. บริษัท ดาต้า ลายไทย จำกัด	Data Line Thai	24 ต.ค.2539	32%
10. บริษัท เอเชีย อินโฟเน็ต จำกัด	Asia Infonet	5 พ.ย.2539	32%
11. บริษัท ไอเดีย เน็ต จำกัด	Idea Net	22 พ.ย.2539	32%
12. บริษัท สยาม โกลบอล แอนด์เซส จำกัด (เปลี่ยนเป็น ISSP)	SGA	24 ธ.ค.2539	32%
13. บริษัท ซี.เอส.คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด (พ.ค.2546 ยุบรวมกับ Loxinfo กลายเป็น บริษัท ซีเอส ล็อกซอินโฟ จำกัด)	CS Communication (เปลี่ยนเป็น CS Loxinfo)	17 ม.ค.2540	49%
14. บริษัท ฟาร์อีสอินเทอร์เน็ต จำกัด	Far East Internet	22 ต.ค.2540	32%
15. บริษัท ชมะนันท์ เวิลด์เน็ต จำกัด	CWN	28 ต.ค.2540	32%
16. บริษัท อี-ซี เนต จำกัด	EZ NET	4 พ.ย.2542	32%
17. บริษัท เคเบิล แอนด์ ไวร์เลส เน็ตเวิร์ค (ประเทศไทย) จำกัด (ต่อมาเปลี่ยนเป็นของบริษัท ริช เน็ตเวิร์ค ประเทศไทย จำกัด)	CWT (เปลี่ยนเป็น Reach TH)	29 ก.พ.2543	32%
18. บริษัท รอยเนท อินเทอร์เน็ต จำกัด	Roy Net	7 มี.ค.2543	32%

ที่มา : กสท. (2543 : 59); หมายเหตุ¹ : ประมวลโดยชาญชัย

ในปี 2539 เป็นปีที่มีผู้ได้รับอนุญาตให้เปิดบริการอินเทอร์เน็ตมากที่สุด เป็นจำนวน 10 ราย และมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มเป็น 70,000 คน จากปี 2540 - 2543 มีผู้ขออนุญาตเพิ่มอีกเล็กน้อย (6 ราย) ปี 2543 เป็นที่ กสท. ไม่มีสิทธิให้ใบอนุญาตประกอบกิจการอินเทอร์เน็ตและโทรคมนาคมใดๆแก่ใครได้อีก สืบเนื่องจากการบังคับใช้พรบ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2543 และประเทศไทยจึงมีจำนวนผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ทั้งหมดเพียง 18 ราย ทั้งนี้ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกรายที่ขอเปิดให้บริการในช่วง 2538-2543 จะต้องได้รับอนุญาตจาก

¹ ข้อมูลเชิงสถิติและแผนที่อินเทอร์เน็ตได้รับการเก็บรวบรวมอย่างดีและเผยแพร่สาธารณะโดย NECTEC สามารถดาวน์โหลดแผนที่อินเทอร์เน็ตได้ทุกเดือนตั้งแต่ปี 2541 ถึงปัจจุบัน (ปีก่อนหน้านั้นมีเพียงบางเดือน) และข้อมูลเชิงสถิติอื่นๆ ได้ที่ <http://internet.nectec.or.th>

กสท. โดย กสท.ถือหุ้น 32% และพนักงาน กสท.อีก 3% เจ้าของผู้ขออนุญาตให้บริการ อินเทอร์เน็ต จึงสามารถถือได้เพียง 65% เท่านั้น ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1 ในระหว่างนี้ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไทย เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 200,000 คน (ปี 2540) เป็น 670,000 คน (ปี 2541) และ 1,500,000 คน (ปี 2542) กระทั่งเป็น 2,300,000 คน (ปี 2543)

ดังนั้น ในยุคทองหลักประกันของธุรกิจการให้บริการการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเรื่องใหม่และยังไม่มีผู้ใช้มากนักนั้น บริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตต่างๆจึงต้องเผชิญกับภาวะความเสี่ยงสูง และต้องก้าวข้ามอุปสรรคพื้นฐานอย่างน้อยใน 3 ประการ *ประการแรก* การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีเพื่อรองรับการใช้งานอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะได้อภิปรายในหัวข้อถัดไป และจะได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตกับเจ้าของโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตอีกด้วย

ประการที่สอง การบริหารเลขหมายไอพี (IP Address) และโดเมนเนม (domain name) เพื่อกระจายให้เพียงพอต่อปริมาณลูกค้า รวมทั้งระบบการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการของลูกค้า (billing system) สำหรับเลขหมายไอพีและโดเมนเนมนั้น โดยปกติจะมีอยู่จำกัดและต้องได้รับการจัดสรรมาจากองค์กรบริหารไอพีของโลก จึงต้องใช้ทีมวิศวกรที่มีเข้มแข็งและมีความเชี่ยวชาญเพียงพอ วิธีการจัดการหมายเลขไอพีและระบบจัดเก็บค่าบริการนั้น โดยปกติแล้วจะใช้อุปกรณ์สำเร็จรูปในการบริหารจัดการ ซึ่งมีราคาสูงมากเป็นหลักล้านบาท ซึ่งหากเป็นระบบการจัดเก็บค่าบริการของโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้น ฐานปริมาณลูกค้ามีขนาดใหญ่เพียงพอที่จะซื้อฮาร์ดแวร์สำเร็จรูปมาใช้ได้อย่างคุ้มทุน แต่กรณีอินเทอร์เน็ตนั้น ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น ซึ่งฐานผู้ให้บริการยังมีน้อยอยู่ จึงต้องหาวิธีลดต้นทุนวิธีอื่นมาเสริม ทั้งนี้ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจะหาทางออกด้วยวิธีการใช้ซอฟต์แวร์ Linux ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์สำหรับเรื่องเครือข่ายโดยเฉพาะ และเป็นโอเพ่นซอร์ส (open source)¹ นำมาพัฒนาต่อยอดให้กลายเป็นโปรแกรมประยุกต์ (application) สำหรับการบริหารไอพีและสร้างระบบจัดเก็บค่าบริการโดยเฉพาะ ซึ่งหากไม่นับเรื่องการบริหารจัดการในเชิงวิศวกรรมแล้ว จะทำให้สามารถลดต้นทุนหลักล้านบาทนี้ลงไปได้เหลือศูนย์บาท ดังนั้นในแง่ความได้เปรียบเสียเปรียบกันระหว่างผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตด้วยกัน จึงอยู่ที่ว่าองค์กรใดจะสามารถพัฒนาซอฟต์แวร์ทั้งสองชนิดขึ้นมาได้มีประสิทธิภาพมากกว่ากัน (กานต์ ยืนยง, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2552)

ประการที่สาม ปริมาณลูกค้าผู้ให้บริการ ซึ่งจำเป็นต้องหาทางขยายฐานให้ได้มากเพียงพอ สำหรับกรณีบริษัท อินเทอร์เน็ต ประเทศไทย (ซึ่งผลักดันโดยเนคเทค ในสังกัด สวทช.) นั้น เลือกเจาะกลุ่มลูกค้าที่เป็นระดับรายองค์กร และอาศัยความได้เปรียบ 3 ประการ คือ (1) มีผู้ถือหุ้นที่เป็นองค์กรภาครัฐ (คือ สวทช. กสท. และทศท. ดังกล่าวข้างต้น) ทำให้ได้รับความน่าเชื่อถือมากกว่า (2) มีลูกค้าเดิมจากหน่วยงานภาครัฐและกระทรวงต่างๆอยู่แล้ว (3)

¹ กล่าวคือ ไม่ต้องเสียค่าลิขสิทธิ์ในการใช้และพัฒนาต่อยอด เหมือนอย่างซอฟต์แวร์ของ Microsoft

อินเทอร์เน็ตประเทศไทย เป็นผู้ให้บริการรายแรกสุดของไทย ทำให้ในช่วงแรกๆ ผู้ใช้บริการไม่มีตัวเลือกอื่นมากนักในการใช้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (กานต์ ยืนยง, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2552) การแข่งขันกันในสนามการค้าตลาดการให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตนั้น ไม่ใช่การแข่งขันกันอย่างเสรีล้วนๆ แต่มีปัจจัยความได้เปรียบเสียเปรียบเชิงอำนาจเจืออยู่ด้วยเช่นกัน ดังกรณีอินเทอร์เน็ตประเทศไทย นั้น อาศัยความได้เปรียบดังกล่าวข้างต้น ในการลดความเสี่ยงด้านการลงทุนในการพัฒนาระบบการให้บริการการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และกลายเป็นผู้ได้ส่วนแบ่งตลาดมากในอันดับต้นๆจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทั้งหมด 18 บริษัท นอกเหนือจากความได้เปรียบทั้งสามประการดังกล่าวแล้ว อินเทอร์เน็ตประเทศไทยยังอาศัยความได้เปรียบในเชิงโครงข่ายพื้นฐานในการลดราคาการให้บริการการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตให้ต่ำลง เพื่อให้สามารถได้ส่วนแบ่งตลาดมากขึ้น

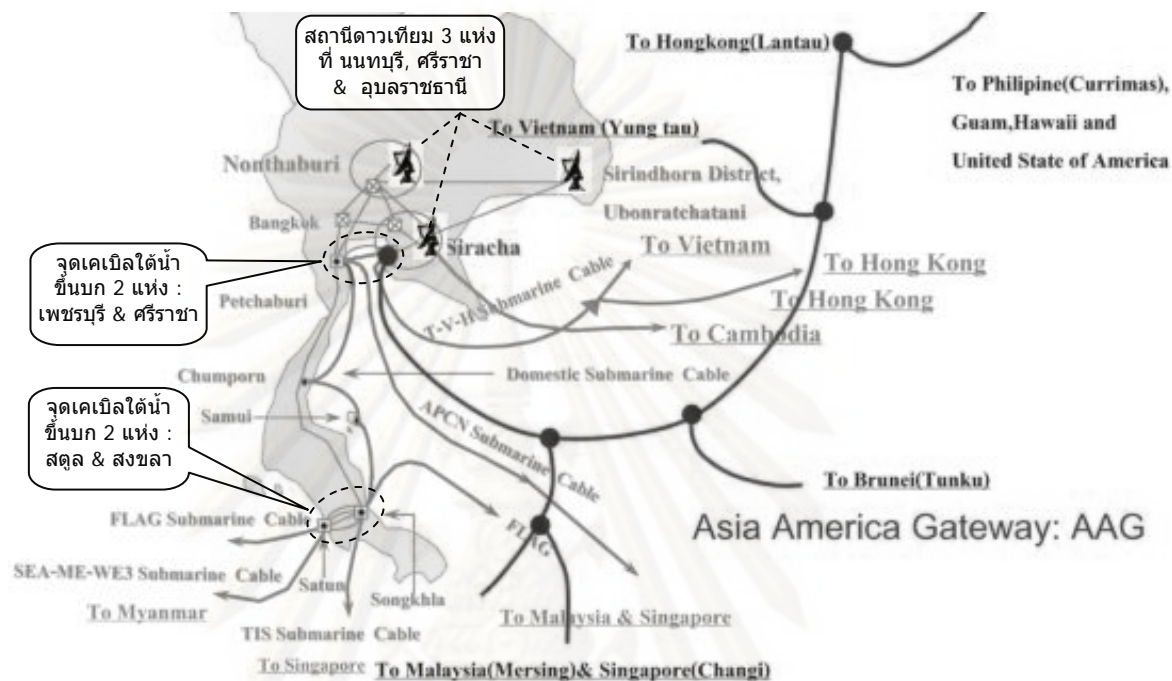
ในช่วงยุคทองหลักปักฐานอินเทอร์เน็ตไทยนี้ การเมืองและการแข่งขันเชิงอำนาจยังมีไม่มาก เริ่มจากการร่วมมือและการแข่งขันกันอยู่ในที่ระหว่างสถาบันการศึกษาต่างๆ และต่อมาการเมืองเริ่มมีมากขึ้นในช่วงที่ให้มีระบบอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ได้ เนื่องจากมีกลุ่มผู้เกี่ยวข้องในการสร้างระบบมากขึ้น ผลประโยชน์ด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านการค้า เริ่มมีความชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในส่วนที่ต้องสัมพันธ์กับระบบโครงข่ายพื้นฐาน

1.2. ผู้ให้บริการโครงข่ายพื้นฐาน

1.2.1. โครงข่ายพื้นฐานด้านโทรคมนาคม

ความสำคัญอันดับหนึ่งของเทคโนโลยีการสื่อสารแบบอินเทอร์เน็ต คือความสามารถในการเชื่อมโยงติดต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของโลก หรืออีกนัยหนึ่งคือ เชื่อมระหว่างไทยกับต่างประเทศได้ ดังนั้นโครงข่ายพื้นฐานของระบบอินเทอร์เน็ตที่ใช้ติดต่อออกไปต่างประเทศจึงเป็นเรื่องสำคัญมาก และทำให้มีมติเชิงผลประโยชน์ อำนาจ และความขัดแย้งอยู่ในเทคโนโลยีชั้นโครงข่ายนี้ไม่น้อยเช่นกัน โดยปกติแล้ว สัญญาณข้อมูลอินเทอร์เน็ตจะสื่อสารเชื่อมต่อกับต่างประเทศได้โดยวิ่งผ่านระบบสายเคเบิลใต้น้ำ (submarine cable) ซึ่งเป็นใยแก้วนำแสง (fiber optics) และระบบดาวเทียมเท่านั้น การสื่อสารระหว่างประเทศทั้งหมด รวมทั้งอินเทอร์เน็ตในส่วนที่เชื่อมต่อกับต่างประเทศนั้น กสท.ได้สิทธิ์ผูกขาดเป็นผู้ดูแล ลงทุนพัฒนา และดำเนินการแต่ผู้เดียว ตามพรบ.การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2519 อันที่จริงแล้ว กสท.ได้ลงทุนพัฒนาโครงข่ายพื้นฐานเหล่านี้มาไว้ตั้งแต่ปี 2521 แล้ว แต่วัตถุประสงค์เดิมนั้นใช้สำหรับการถ่ายทอดสัญญาณภาพและเสียงระหว่างประเทศเป็นสำคัญ โดย กสท.มีสถานีโทรคมนาคมอันเป็นจุดขึ้นบกของสายเคเบิลใต้น้ำ 4 แห่ง คือ ที่เพชรบุรี ศรีราชา สงขลา และ

สตูล (กสท. 2539: 6) และมีสถานีดาวเทียม 3 สถานี คือ สถานีดาวเทียมศรีราชา (ชลบุรี) สถานีดาวเทียมสิรินธร (อุบลราชธานี) สถานีดาวเทียมนนทบุรี¹ (ดูแผนภาพที่ 4.3 ประกอบ)

แผนภาพที่ 4.3 : โครงข่ายสื่อสารเข้า/ออกระหว่างประเทศ (4 จุดเคเบิลใต้น้ำขึ้นบกและ 3 สถานีดาวเทียม) ของ กสท.

ที่มา : ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการให้บริการอินเทอร์เน็ต (2549 : ออนไลน์)

อย่างไรก็ตาม แม้ กสท.จะมีสถานีดาวเทียมและจุดให้สายเคเบิลใต้น้ำขึ้นบกได้ก็ตาม แต่เนื่องจากเทคโนโลยีทั้งสองนี้ออกแบบไว้สำหรับการถ่ายทอดสัญญาณภาพและเสียง ดังนั้น ในกรณีการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตนั้น สถานีต่างๆนั้นจึงเป็นเพียงจุดรับสัญญาณเท่านั้น จำเป็นต้องมีการสร้างสายสัญญาณอินเทอร์เน็ตมาเชื่อมโยง จึงจะติดต่ออินเทอร์เน็ตกับต่างประเทศได้ กสท.เองไม่มีสายสัญญาณอินเทอร์เน็ตต่างประเทศแต่อย่างใด และแต่เดิมก็ไม่มีนโยบายจะลงทุนในด้านนี้ ดังนั้น บริษัทโทรคมนาคมหรือบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่

¹ กสท.เปิดให้บริการสื่อสารผ่านดาวเทียม ทั้งในและต่างประเทศ 3 ประเภท (1) บริการถ่ายทอดโทรทัศน์ (Television Transmission Service) ด้วยระบบดิจิทัลผ่านสถานีดาวเทียมนนทบุรี (2) บริการ GlobeSat รับส่งข้อมูลภาพและเสียง โดยใช้จานสายอากาศขนาดเล็ก หรือ VSAT ความเร็ว 64 kbps ถึง 45 Mbps (3) บริการ CAT iPSTAR เป็นบริการรับส่งข้อมูลด้วยโปรโตคอลแบบอินเทอร์เน็ต (Internet Protocol) ผ่านดาวเทียมบรอดแบนด์ iPSTAR ความเร็ว 64 kbps ถึง 4 Mbps บริการ CAT iPSTAR ยังไม่มีในยุคบุกเบิกของอินเทอร์เน็ตไทย แต่เพิ่งเริ่มมีหลังปี 2548 ซึ่งบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ดำเนินการส่งดาวเทียม iPSTAR ขึ้นสู่วงโคจร

ต้องการจะเชื่อมโยงกับเครือข่ายสื่อสารของต่างประเทศ เช่น อินเทอร์เน็ตดวงจรแรก ๆ ของไทยที่เชื่อมโยงระหว่างกรุงเทพฯ กับเมืองเวอร์จิเนียในสหรัฐอเมริกา นั้น ผู้ให้บริการจะต้องทำการติดต่อกับบริษัทต่างประเทศเอง เช่น บริษัท TT&T หรือ Teleglobe เป็นต้น เพื่อให้ลากสายเคเบิลใต้น้ำ (หรือเรียกว่า “ครึ่งวงจร” (half circuit)) มาที่จุดขึ้นบกที่จังหวัดสตูล หรือที่สิงคโปร์ (ซึ่งมีสายเคเบิลใต้น้ำมาขึ้นบกจำนวนมาก เพราะเป็นประเทศที่มีนักลงทุนมาก กรณีที่เคเบิลใต้น้ำมาขึ้นบกที่สิงคโปร์ ก็จะต้องติดต่อกับบริษัทผู้ให้บริการสายใยแก้วนำแสงทางบกวิ่งจากสิงคโปร์ ผ่านมาเลเซีย เข้ามายังประเทศไทย ทางจังหวัดสตูลหรือสงขลาอีกทีหนึ่ง) จากนั้นบริษัทฝ่ายไทยก็ต้องเสนอชักชวนให้ กสท.ลงทุนสร้างสายใยแก้วนำแสงเชื่อมต่อจากสตูลหรือสงขลาไปที่กรุงเทพฯ เป็นอีกครึ่งวงจร รวมกันเป็นหนึ่งวงจรเต็ม อินเทอร์เน็ตของไทยจึงสามารถติดต่อกับอินเทอร์เน็ตของต่างประเทศได้ โดยบริษัทผู้ให้บริการดังกล่าว จะต้องจ่ายค่าบริการใช้สายสัญญาณครึ่งวงจรรหว่างกรุงเทพฯ กับสตูลหรือสงขลาให้กับ กสท. ในราคาที่สูงมาก (ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2552)

ขั้นตอนการพัฒนาโครงข่ายพื้นฐานอินเทอร์เน็ตออกต่างประเทศในระยะแรกของไทย จะเป็นลักษณะเช่นนี้ตลอด แม้ กสท.จะเป็นผู้ลงทุนพัฒนาโครงข่ายพื้นฐานขึ้น แต่ในภาพกระบวนการทั้งหมดทำให้มีโครงข่ายพื้นฐานดังกล่าวนี้ ภาระและความเสี่ยงต่างๆ ไปตกอยู่กับบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเป็นสำคัญ เพราะนอกจากต้องติดต่อกับบริษัทต่างประเทศให้สนใจมาลงทุนลากสายสัญญาณจากเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของโลกเข้ามาในประเทศไทยแล้ว ยังต้องโน้มน้าวชักชวนรัฐวิสาหกิจผู้เป็นเจ้าของผูกขาดสิทธิในการสร้างเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างประเทศทางฝ่ายไทยให้สร้างสายสัญญาณในประเทศ ทั้งยังต้องโฆษณาประชาสัมพันธ์ หลากคำผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ทั้งที่เป็นลูกค้ารายองค์กรและลูกค้ารายบุคคล และสร้างความเชื่อมั่นในเสถียรภาพและความเร็วในการรับส่งข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ตกับต่างประเทศอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่า กสท. ดำเนินการเพียงส่วนเล็กน้อยเท่านั้น แม้จะการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานจะต้องใช้ทุนก้อนใหญ่ แต่ภาระความเสี่ยงก็ลดลงไปได้มาก เพราะ กสท.ไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มสร้างเอง จึงไม่ต้องไปชักชวนประชาสัมพันธ์หลากคำมาใช้โครงข่ายสายสัญญาณเหล่านี้ นอกเหนือจาก กสท.ยังมี “หุ่นลม” อยู่ถึง 1 ใน 3 หรือ 33% ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทั้ง 18 รายอีกด้วย แม้ กสท.จะอธิบายผลตอบแทนในการลงทุนสร้างโครงข่ายอินเทอร์เน็ตและการเป็นหุ้นส่วนกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไว้ว่า “แต่ละปี มีผู้ให้บริการเพียง 1-2 รายเท่านั้นที่สามารถทำกำไรให้กับ กสท.ได้ บริษัทอื่น ๆ ส่วนใหญ่จะขาดทุน แต่ กสท.ก็ไม่ว่าอะไร ยังคงส่งเสริมให้มีการให้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยต่อไป” (กสท., 2545 : 45) แต่ กสท.ยังสามารถทำกำไรได้จากการขายสายสัญญาณครึ่งวงจรรายในประเทศ เพราะเป็นผู้มีสิทธิผูกขาดแต่ผู้เดียวในประเทศไทยที่จะขายครึ่งวงจรรอบต่างประเทศ ที่เกิดขึ้นจากการวิ่งเดินของบริษัทผู้ต้องการให้มีบริการอินเทอร์เน็ต

ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างกสท.กับบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทั้งหลาย รวมทั้งการแบกรับภาระความเสี่ยงในการพัฒนาระบบการให้บริการอินเทอร์เน็ตนั้น

ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล ผู้อำนวยการคนแรกของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ และเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการบุกเบิกและพัฒนาอินเทอร์เน็ตไทย ทั้งยังเป็นหนึ่งในผู้ผลักดันให้เกิดมีบริษัทอินเทอร์เน็ตประเทศไทย อันเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายแรกสุดของประเทศไทยด้วย อธิบายไว้ได้อย่างน่าสนใจว่า

กสท. นั้น ตอนเริ่มแรก ไม่ได้สนใจทำธุรกิจอินเทอร์เน็ต มีแต่คนอื่นที่อยากจะทำ แต่ว่า เนื่องจาก กสท. เป็นผู้ที่มีอำนาจแต่ผู้เดียวที่จะสื่อสารข้อมูลระหว่างประเทศ กสท. ไม่ได้สนใจก็จริง แต่ว่าคนอื่นทำแล้วต้องพึ่ง กสท. ในระยะเริ่มต้นปี 2538 อินเทอร์เน็ตไทยจึงเกิดขึ้นโดยที่พวกคนอื่นไปชวน กสท. ให้ใช้สิทธิ์ของ กสท. ในการเช่าสายต่างประเทศ มาจัดเป็นลีสไลน์ (Lease Line) ระหว่างประเทศ (เพื่อให้สามารถเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตของต่างประเทศได้-ผู้เขียน) กสท. ก็เลยเรียกร้องว่า เอาละ ในเมื่อผมมีสิทธิ์อยู่ตามกฎหมายที่ต้องมาพึ่งผม ถ้าคุณอยากตั้ง ISP คุณก็ต้องให้ผมมีหุ้นอยู่ โดยที่ผมไม่ต้องควักเงินสด แล้วบริษัทคุณต้องมาซื้อบริการจาก กสท. แต่ผู้เดียว ไม่ว่าจะไปเช่าสายจากบริษัทไหนในต่างประเทศ กสท. ก็จะถูกขาดในสิทธิประตูทางเข้า (ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2552)

สำหรับการสื่อสารอินเทอร์เน็ตในส่วนที่อยู่ภายในประเทศ (หรืออีกนัยหนึ่งคือ ช่วงก่อนถึง “ประตูทางเข้า/ออก” ของ กสท.) นั้น สำหรับกรณีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประเภทรายองค์กร ถ้าเป็นขนาดใหญ่และต้องการใช้แบนด์วิธสูง อาจใช้บริการคู่สายเช่า (leased line) หรือ วงจรเช่า (lease circuit) จากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะเป็นการเชื่อมต่อ (connection) แบบจุดต่อจุดโดยเฉพาะ ระหว่างตัวองค์กรกับชุมสายของผู้ให้บริการโดยตรง การเชื่อมต่อประเภทนี้มีทั้งที่เป็น อินเทอร์เน็ตแบบใช้สาย (wireline internet) และอินเทอร์เน็ตไร้สาย (wireless internet) สื่อส่งสัญญาณ (transmission media) ที่ใช้ได้แก่ (1) สายโคแอกเชียล (coaxial) : ความเร็วแบนด์วิธ 2 – 10 Mbps (2) โพรโตคอล (protocol) แบบเฟรมรีเลย์ (Frame Relay) : ความเร็ว 64 Kbps-2 Mbps ซึ่งสื่อสารบนโครงข่าย ATM (3) สายใยแก้วนำแสง (fiber optic) : ความเร็วแบนด์วิธ 1 – 100 Gbps (ความเร็วระดับสูงกว่านั้น ใช้สำหรับการเชื่อมต่อระหว่างประเทศโดยรอดใต้ทะเล หรือเคเบิลใต้น้ำ) 4) ระบบดาวเทียม : สำหรับอินเทอร์เน็ตแบบไร้สาย ใช้สำหรับองค์กรที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล และยังไม่นิยมในช่วงแรกๆ เพราะใช้ระบบบนดาวเทียมซึ่งความเร็วต่ำ ในขณะที่ค่าใช้จ่ายสูง¹ โครงข่ายการสื่อสารทั้งสี่ชนิดนี้ ประเทศไทยค่อยๆ พัฒนาขึ้นเรื่อยๆ แต่โดยส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของ กสท.

¹ ดาวเทียมที่ใช้ในช่วงนี้ ใช้สำหรับการถ่ายทอดสัญญาณภาพและเสียงระหว่างประเทศเป็นสำคัญ ไม่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อนามาใช้สำหรับอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะ ประเทศไทยมีดาวเทียมสำหรับอินเทอร์เน็ต

สำหรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นองค์กรขนาดเล็ก จะใช้วิธีเข้าถึงอินเทอร์เน็ตแบบเดียวกับผู้ใช้ประเภทรายบุคคล กล่าวคือ หลังจากสมัครขอใช้บริการอินเทอร์เน็ตจากผู้ให้บริการ และเข้าถึงอินเทอร์เน็ตโดยใช้วิธีโทรศัพท์ประจำที่ (fixed-line telephone) หมุนโมเด็ม (dial-modem) เข้าไปยังหมายเลขโทรศัพท์ที่ผู้ให้บริการเตรียมไว้ให้ สื่อโทรคมนาคมในกรณีนี้คือ สายทองแดงของโทรศัพท์ประจำที่ ส่วนความเร็วแบนด์วิธอาจมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับมาตรฐานทางเทคนิคที่ใช้ในการส่ง ได้แก่ มาตรฐานชนิดแรก คือการใช้ไดอัลอัพ (dial-up) (ความเร็ว 56 Kbps) ซึ่งใช้กันในยุคแรกๆ และเป็นบริการการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตพื้นฐานที่สุด มาตรฐานชนิดที่สอง คือ มาตรฐาน ISDN (ความเร็วแบนด์วิธ 64 Kbps - 128) ซึ่งใช้กันบ้างในระยะต่อมา ทั้งสองประเภทนี้เรียกกันทั่วไปว่าเป็น “อินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำ” มาตรฐานชนิดที่สาม ที่ผู้ใช้ประเภทรายบุคคล คือ มาตรฐาน ADSL (256 Kbps – 8 Mbps) ซึ่งเป็นอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (บางครั้งเรียกว่า “broadband internet”) และเพิ่งจะเป็นที่นำมาใช้กันในสังคมไทย ช่วงหลังปี 2544 เป็นต้นมา

โครงข่ายพื้นฐานสำหรับอินเทอร์เน็ตทั้งความเร็วต่ำและความเร็วสูงสำหรับผู้ใช้รายบุคคล คือ โทรศัพท์ประจำที่ ซึ่งมีองค์กรโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) เป็นผู้รับผิดชอบหลักมาตั้งแต่แรกตั้งในปี 2497 และได้มีการขยายโครงข่ายโทรศัพท์ทั่วประเทศอย่างจริงจังเดือนสิงหาคม 2534 โดยโครงการ 3 ล้านเลขหมาย และในเดือนกันยายน 2538 โครงการ 1.9 ล้านเลขหมาย ทั้งนี้ ทศท.ได้สัมปทานทั้ง 2 โครงการนี้ให้บริษัทเอกชนอีก 2 ราย คือ บริษัท เทเลคอม เอเชีย จำกัด (มหาชน) (หรือ ทีเอ, ปัจจุบัน เปลี่ยนชื่อเป็น “ทรู คอร์ปอเรชั่น”) ได้รับสัมปทานมาให้ดำเนินการภายในกรุงเทพฯ และปริมณฑล 2,600,000 เลขหมาย และให้บริษัททีทีแอนด์ที (TT&T) ดำเนินการในพื้นที่ส่วนภูมิภาค 1,500,000 เลขหมาย และ ทศท.ทำเองอีก 800,000 เลขหมาย ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า อินเทอร์เน็ตภายในประเทศของไไทยนั้น อยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของทั้งสามองค์กรนี้ คือ ทศท., ทีเอ/ทรู, และทีทีแอนด์ที โดยที่ในเวลาต่อมา ทรูใช้ข้อได้เปรียบที่ตนเองมีโครงข่ายพื้นฐานภายในกรุงเทพฯ และปริมณฑลอยู่แล้ว ในการพัฒนาต่อ ยอดจนกลายเป็นผู้ผูกขาดตลาดผู้ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของไทยอีกด้วย

นอกจากนี้ ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประเภทรายบุคคลอาจเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โดยใช้ อินเทอร์เน็ตแบบไร้สายได้อีกด้วย เช่น ใช้ผ่านโทรศัพท์มือถือ มาตรฐาน GPRS หรือมือถือ มาตรฐาน 3G ซึ่งเพิ่งเริ่มมีการนำมาใช้กันบ้างในช่วงปี 2548 เป็นต้นมา แต่ยังไม่เป็นที่นิยมใช้

ความเร็วสูงเพียงดวงเดียว (และเป็น 1 ใน 2 ดวงของโลกที่เป็นดาวเทียมสำหรับอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง) คือ iSTAR หรือ “ไทยคม 4” ของบริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเพิ่งจะยิงขึ้นสู่อวกาศ เมื่อปี 2548 มีความเร็วแบนด์วิธสูงถึง 4 Gbps ผู้รู้บางท่านเรียกว่าเป็นเหมือน “อินเทอร์เน็ตใยแก้วนำแสงที่อยู่บนอวกาศ”

กันมากนัก เนื่องจากความเร็วยังต่ำอยู่ ในขณะที่อัตราค่าบริการก็ยังคงแพงอยู่ รวมทั้งยังไม่มีมาตรฐานกลางที่ใช้ร่วมกันได้

ชนิดของโครงสร้างพื้นฐานสำหรับอินเทอร์เน็ตสำหรับการสื่อสารภายในประเทศและระหว่างประเทศ รวมทั้งเจ้าของโครงสร้างพื้นฐานเหล่านั้นสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4.2 ซึ่งโดยสัดส่วนการใช้แล้ว โครงข่ายพื้นฐานเฉพาะ 3 ชนิดแรกเท่านั้น ที่มีการใช้งานอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 4.2 : โครงข่ายพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตและเจ้าของ

โครงข่ายพื้นฐาน	กลุ่มผู้ใช้	มาตรฐานทางเทคนิคหรือสื่อสัญญาณ	เจ้าของ
1. โทรศัพท์ประจำที่สำหรับอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ	ผู้ใช้รายบุคคล และองค์กรขนาดเล็ก	dial up, ISDN, ADSL	ทศท., ทีเอ/ทรู*, TT&T*
2. วงจรเช่า (สายโคแอกเชียล ไยแก้วนำแสง)	ผู้ใช้ประเภทองค์กร, ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต	Frame Relay, เครือข่าย ATM, ISDN, โครงข่าย IP	กสท., ทศท., ทีเอ/ทรู
3. เคเบิลใต้น้ำ	ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต	สายโคแอกเชียล, ไยแก้วนำแสง	กสท.
4. ดาวเทียม	ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต	INTELSAT, INMASAT	กสท. ได้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในขอเช่าใช้จากองค์การระหว่างประเทศ
5. โทรศัพท์มือถือ	ผู้ใช้รายบุคคล	GPRS	กสท., ทศท., DTAC*, AIS*, True Move*

หมายเหตุ * : ได้รับสัมปทาน หรือที่เรียกโดยทางการว่า “มีสัญญาร่วมการงาน”

ดังนั้น เมื่อผ่านยุคการลงหลักปักฐานของการพัฒนาโครงข่ายพื้นฐานอินเทอร์เน็ตที่หน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนจะต้องเผชิญความเสี่ยงต่างๆ ภายใต้เงื่อนไขเชิงอำนาจดังกล่าวแล้ว กล่าวได้ว่า ในแง่โครงสร้างอำนาจขององค์กรต่างๆ ที่ควบคุมระบบโครงข่ายพื้นฐานของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของไทยโดยภาพรวมทั้งหมดนั้น ถูกแย่งชิงจับจองพื้นที่อำนาจและรวมศูนย์ผูกขาดอยู่ในความควบคุมขององค์กรทั้งที่เป็นรัฐวิสาหกิจ (ในขณะนั้น) และภาคเอกชนเพียง 4 แห่งเท่านั้น กล่าวคือ ทศท. ทีเอ และทีทีแอนด์ที ซึ่งมีอำนาจเหนือโครงข่ายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ ผ่านโครงข่ายสายโทรศัพท์และโครงข่ายใยแก้วนำแสงภายในประเทศ และ กสท. เหนือโครงข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ ผ่านโครงข่ายเคเบิลใต้น้ำใยแก้ว กล่าวเฉพาะ กสท. ซึ่งมีอำนาจเหนือโครงข่ายอินเทอร์เน็ตในเป็นส่วนสำคัญยิ่ง เพราะเป็นส่วนที่ทำให้คนไทยสามารถใช้ติดต่อกับประเทศอื่นๆ ทั่วโลกได้ เมื่อพิจารณาร่วมกับการที่ กสท. มีอำนาจให้คุณให้โทษแก่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกรายของไทยอีกด้วย กสท. จึงนับเป็นองค์กรที่สำคัญยิ่งในบรรดาผู้สร้างระบบอินเทอร์เน็ตไทยทั้งหลาย เพราะ

ผูกขาดเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไว้ถึง 2 ชั้น คือ ชั้นโครงข่ายพื้นฐานและชั้นให้บริการช่องทางการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

ยุคหลังหลักประกันอินเทอร์เน็ตนี้จึงเป็นเสมือนสมรภูมিরอบแรกของการห้าหน้ากันทางอำนาจเหนือเทคโนโลยี ของกลุ่มพลังที่สำคัญๆ ต่างๆ และการโรมรันพันตูกันของกลุ่มอำนาจเหล่านี้ยิ่งทวีมากขึ้นในยุคขยายตัวของอินเทอร์เน็ต ซึ่งผู้สร้างระบบขยายขอบเขตอำนาจข้ามชั้นทางเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้นไปอีก โดยเฉพาะระหว่างชั้นโครงข่ายและชั้นให้บริการช่องทางการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต

อย่างไรก็ตาม นอกจากโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าวแล้ว โครงสร้างพื้นฐานด้านอินเทอร์เน็ตที่สำคัญที่ยังไม่มีในประเทศไทย และต้องลงทุนสร้างขึ้น คือ ชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ (บางครั้งเรียก “ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ”) และชุมสายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ (หรือบางครั้งเรียก “เกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ”) และในกระบวนการพัฒนาชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศก็แสดงให้เห็นถึงการช่วงชิงอำนาจการควบคุมเทคโนโลยีชนิดนี้เกิดขึ้นระหว่างสององค์กรหลักของไทย คือ องค์กรผู้ผลักดันการพัฒนาอินเทอร์เน็ตมากแต่แรกอย่างเนคเทค กับองค์กรผู้มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายในการพัฒนาอินเทอร์เน็ตอย่าง กสท. เช่นกัน

1.2.2. ชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในและระหว่างประเทศ

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงปี 2539-2540 และส่งผลต่อโครงสร้างทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตไทยมาจนถึงปัจจุบัน คือ กสท. ได้ลงทุนจัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ (National Internet Exchange : NIX) ขึ้นในเดือนกรกฎาคม 2539 เพื่อให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศสามารถเข้าใช้เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ภายในประเทศ ไม่จำเป็นต้องส่งข้อมูลไปแลกเปลี่ยนกันที่ผู้ให้บริการหรือชุมสายของต่างประเทศแล้วค่อยกลับเข้าไทย เป็นการสงวนช่องทางจราจรในทางด่วนข้อมูลและประหยัดค่าใช้จ่ายในการซื้อแบนด์วิธระหว่างประเทศอีกด้วย

นอกจากชุมสายภายในประเทศของ กสท. แล้ว ในเดือนพฤศจิกายน 2540 เนคเทคได้จัดตั้ง Public Internet Exchange (PIE)¹ ขึ้นภายใต้ความร่วมมือของ กสท. (ในฐานะที่มีโครงข่ายพื้นฐานและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก) และชมรมผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Thaweesak Koanantakool, 2001) เพื่อทำหน้าที่สำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลอินเทอร์เน็ตภายในประเทศเช่นเดียวกับศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลอินเทอร์เน็ตภายในประเทศของ กสท. เช่นกัน (Thaweesak Koanantakool, 2001; Chatchai Chan-in and Thaweesak

¹ ต่อมาเดือนกุมภาพันธ์ 2543 เปลี่ยนชื่อเป็น “Internet Information Research” (IIR) อ้างจาก Primas Taechashong, Kittiya Sringsamphong and Thaweesak Koanantakool (2000a)

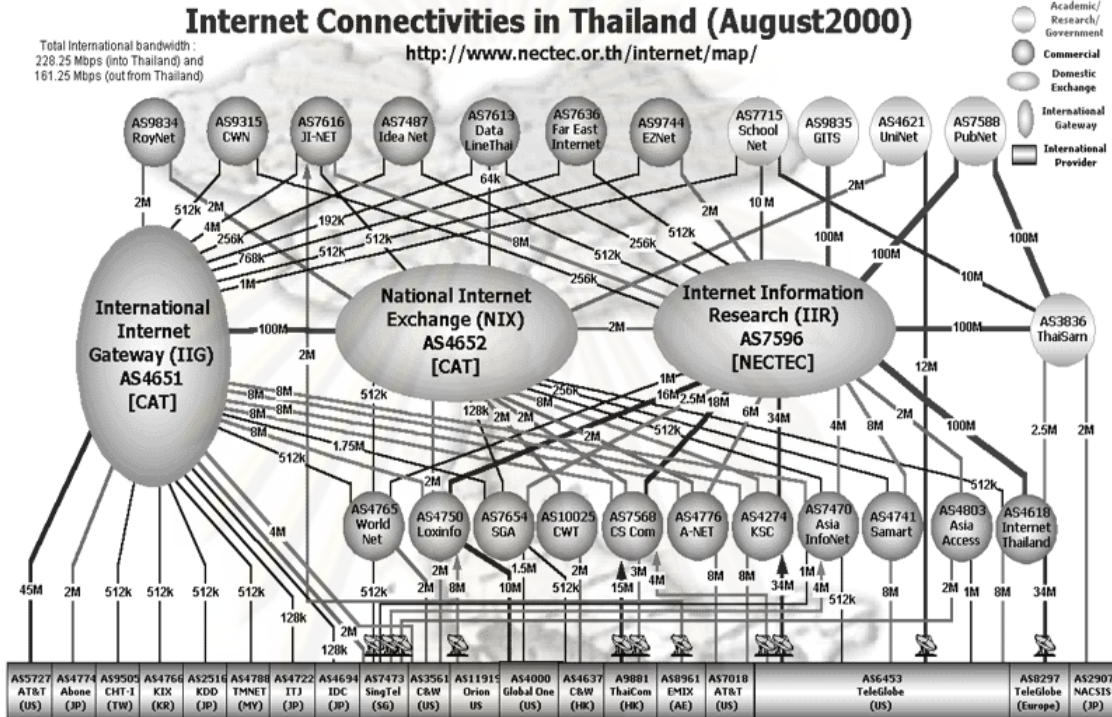
Koanantakool, 2002) ทั้งนี้ PIE สามารถเชื่อมต่อกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ได้ครบทุกรายตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2542 ก่อนศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลอินเทอร์เน็ตในประเทศของ กสท.ซึ่งผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตขอเช่าการเชื่อมต่อครบทุกราย เมื่อเดือนธันวาคม 2545 การเปิด PIE นั้น ในแง่หนึ่ง เป็นการทำให้ประเทศไทยมีชุมสายข้อมูลอินเทอร์เน็ตภายในประเทศสำรอง 2 แห่งในกรณีที่ชุมสายอีกแห่งล่มหรือมีปัญหาขัดข้อง ทำให้ระบบอินเทอร์เน็ตไทยมีเสถียรภาพมากขึ้น แต่ในอีกแง่หนึ่งแล้ว ก็เท่ากับเป็นการแข่งขันทางอำนาจและผลประโยชน์กันอยู่ในที่ ระหว่างองค์กรทั้งสองแห่งนี้ด้วยเช่นกัน เพราะรายได้จากปริมาณการใช้บริการอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ แทนที่จะถูกรวบไว้เพียงหนึ่งเดียว กลับถูกแบ่งเป็นสอง

อย่างไรก็ตาม สำหรับอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศนั้น มีองค์กรเพียงหนึ่งเดียวที่มีสิทธิผูกขาดโดยชอบธรรมตามกฎหมาย โดยปกติแล้ว ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทั่วไปสามารถติดต่อขอเช่าใช้วงจรอินเทอร์เน็ตจากผู้ให้บริการในต่างประเทศได้โดยตรงเป็นรายๆ ไป โดยต้องเสียค่าเช่าเครื่องวงจรให้กับ กสท.ด้วยเช่นกัน ในฐานะเป็นเจ้าของสายเคเบิลใต้น้ำและสถานีดาวเทียมเชื่อมต่อช่องทางเข้าออกระหว่างไทยกับต่างประเทศทุกเส้นทาง ในเดือนกรกฎาคม 2539 กสท.ได้จัดตั้งอินเทอร์เน็ตเกตเวย์ระหว่างประเทศ (International Internet Gateway : IIG)¹ ขึ้น เรียกว่า "Thailand Internet Exchange" (THIX) เพื่อเป็นศูนย์กลางการจราจรข้อมูลสำหรับการเชื่อมต่อออกไปต่างประเทศ

การตั้ง IIG ครั้งนี้ ทำให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกรายหันมาเชื่อมต่อวงจรต่างประเทศของตนเองเข้ากับ IIG ของ กสท. แม้ไม่มีข้อบังคับใดๆ จาก กสท. ทั้งนี้ด้วยเหตุผลทางธุรกิจและการดำเนินการ 2 ประการ คือ (1) อัตราค่าธรรมเนียม IIG ของ กสท.นั้น แม้จะแพงกว่า เมื่อเทียบกับ IIG ที่ประเทศอื่นให้บริการแก่ผู้ให้บริการภายในประเทศนั้นๆ แต่ก็ยังมีราคาถูกกว่าการที่ผู้ให้บริการของไทย เชื่อมต่อกับผู้ให้บริการของต่างประเทศโดยตรง ซึ่งต้องเสียค่าบริการสองต่อ คือให้กับ กสท.ในส่วนเส้นทางภายในประเทศและประตูเข้าออก และให้บริษัทต่างประเทศในส่วนเส้นทางนอกประเทศ (2) ในทางเทคนิคแล้ว กสท.มีโครงข่ายพื้นฐานเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างประเทศอยู่มากมาย ทั้งที่เป็นสายเคเบิลใยแก้วนำแสงใต้น้ำ (submarine fiber optical cable) หรือสถานีดาวเทียม ดังนั้น สัญญาณการสื่อสารที่เชื่อมต่อกับ IIG ของ กสท.นั้น จะถูกกระจายไปได้ในหลากหลายเส้นทางมากกว่า ทำให้มีประสิทธิภาพสูงกว่าช่องสัญญาณที่ผู้ให้บริการไทยต่อตรงกับผู้ให้บริการต่างประเทศ (กานต์ ยืนยง และ

¹ "บริการอินเทอร์เน็ตเกตเวย์ระหว่างประเทศ" ตามความหมายของ กทช. คือ "บริการศูนย์กลาง การเชื่อมต่อไปยังเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในต่างประเทศสำหรับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ เพื่อการบริการอินเทอร์เน็ต บริการรับส่งข้อมูล หรือบริการโทรคมนาคมในรูปแบบอื่นใด โดยผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเกตเวย์ระหว่างประเทศจะทำหน้าที่ดูแล บริการ รวมทั้งเลือกเส้นทางเชื่อมต่อไปยังเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในต่างประเทศเอง" (อ้างจาก คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ [กทช.], 2549. เน้นโดยผู้เขียน)

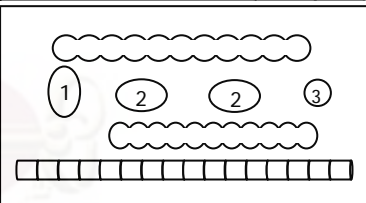
คณะ, 2548: 30-31) ในแง่กลับกัน การตั้ง IIG และการที่ผู้ให้บริการหันมาใช้ IIG มากขึ้นเรื่อยๆ ย่อมมีผลบวกทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมืองต่อ กสท. ด้วยเช่นกัน เพราะทำให้ กสท. มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ทั้งยังสามารถควบคุมการไหลเวียนข้อมูลข่าวสารเข้าออกประเทศได้มากยิ่งขึ้นอีกด้วย

แผนภาพที่ 4.4 : โครงสร้างอินเทอร์เน็ตไทย ในแง่ความสัมพันธ์ระหว่าง ISPs, NIX, IIG;

ที่มา : Primas Taechashong, et al. (2000b)

- คำอธิบาย :
- 1 : ชุมสาย/เกตเวย์อินเทอร์เน็ตต่างประเทศ (IIG)
 - 2 : ชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ (NIX)
 - 3 : บริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) ไทย
 - 4 : บริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตต่างประเทศ

เมื่อถึงช่วงครึ่งหลังของปี 2543 โครงสร้างอินเทอร์เน็ตไทย ในแง่ชั้นโครงข่ายและอุปกรณ์พื้นฐาน และชั้นการให้บริการช่องทางเข้าถึง ได้ลงหลักปักฐานเรียบร้อยแล้ว และกำลังเข้าสู่ยุคการขยายตัว (ซึ่งจะอธิบายต่อไปในหัวข้อถัดไป) ภาพรวมโครงสร้างทั้งสองชั้นสามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 4.4

ชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศและระหว่างประเทศที่ตั้งขึ้นในช่วงนี้ (2539-2540) ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตอย่างสำคัญ เพราะเป็นเหมือนประตู (gate) หรือจุดที่การจราจรของข้อมูลอินเทอร์เน็ตไทยจะต้องวิ่งผ่านเพื่อไปสู่

ผู้ใช้อื่นๆในต่างประเทศ (สำหรับกรณี IIG) และผู้ใช้อื่นๆในประเทศ (สำหรับ NIX และ PIE) สำหรับอินเทอร์เน็ตออกต่างประเทศนั้น กล่าวได้ว่าชัดเจน นับตั้งแต่ยุคกลางหลักปัจจุบันนี้แล้วว่า ธุรกรรมศูนย์หรือผูกขาด ivo อยู่ในการควบคุมกำกับของ กสท.ทั้งหมด (ดังจะเห็นได้จาก “วงรีแนวดิ่ง” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทน IIG ที่มีเพียงวงเดียว ในแผนภาพที่ 4.4) ส่วนอินเทอร์เน็ตภายในประเทศนั้น แม้มี PIE ของเนคเทคทำหน้าที่เป็นอีกหนึ่งซุ่มสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ ทั้งยังมีสัดส่วนแบนด์วิธที่เชื่อมต่อกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตต่างๆของไทยที่สูงกว่า NIX ของ กสท.อยู่มากก็ตามในช่วงแรก (ดู “วงรีแนวนอน” 2 วง ในแผนภาพที่ 4.4) แต่ต่อมา PIE ก็ถูกจัดการเชิงอำนาจนิยมจาก กสท.จนส่วนการเชื่อมต่อเชิงพาณิชย์อันเป็นสัดส่วนใหญ่ของการใช้อินเทอร์เน็ตไทย ค่อยๆเล็กลง เหลือเพียงการดำเนินการในส่วนการศึกษาเท่านั้น (ดูหัวข้อ 2.2.5 บทที่ 4) ดังนั้น อินเทอร์เน็ตของไทยแทบทั้งหมดจึงตกอยู่ภายใต้การควบคุมของ กสท.แต่เพียงผู้เดียวเป็นสำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ยุคขยายตัวของระบบอินเทอร์เน็ตไทย (หลัง 2543 เป็นต้นมา)

ยุคขยายตัวของอินเทอร์เน็ตไทยในช่วงต้นนั้น (2543-2547) เป็นช่วงที่ผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตรายใหญ่ๆของไทยเพิ่มวงจรรวดเร็วระหว่างประเทศ ทำให้เกิดการกระจุกตัวในแนวนอน (horizontal concentration) และผู้ให้บริการในชั้นโครงข่ายพื้นฐานหลายรายทั้งที่เป็นรัฐวิสาหกิจ (คือ กสท. และ ทศท.) และองค์กรเอกชนเริ่มรุกเข้ามาเปิดให้บริการในชั้นให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เกิดเป็นการผนวกรวมในแนวตั้ง (vertical integration) (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2544: 18) ซึ่งส่งผลให้เกิดอำนาจการควบคุมอินเทอร์เน็ตในเชิงโครงสร้างยิ่งรวมศูนย์เข้าสู่องค์กรน้อยรายมากขึ้น

2.1. ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายใหญ่ขยายตัว : การประหยัดขนาดการผลิต

หลังจากระบบผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเริ่มลงหลักปักฐานค่อนข้างชัดเจนในยุคบุกเบิกของอินเทอร์เน็ตไทยช่วงปี 2539-2542 แล้ว พัฒนาการส่วนใหญ่ของอินเทอร์เน็ตไทย เป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ (1) ลดราคาการให้บริการ เพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดผู้ใช้อินเทอร์เน็ต และ (2) ขยายวงจรมินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ

2.1.1. ไอเน็ตลดราคาเพื่อช่วงชิงฐานผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

ในแง่การลดราคาค่าบริการนั้น เกิดขึ้นตั้งแต่ปลายปี 2540 แล้ว โดยมีอินเทอร์เน็ตประเทศไทย ซึ่งในช่วงนั้นยังเป็นรัฐวิสาหกิจอยู่และเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายใหญ่ที่สุดของไทย (แปรรูปเป็นองค์กรมหาชนเมื่อปี 2544 และเปลี่ยนชื่อเป็น “ไอเน็ต”) เป็นตัวแปรสำคัญ ทั้งนี้ โดยอาศัยความได้เปรียบในทางกายภาพที่มีที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมสายอินเทอร์เน็ต PIE ของเนคเทค กล่าวคือ โดยปกติแล้ว ผู้ให้บริการจะต้องเสียค่าเช่าสายใยแก้วนำแสงเป็นรายเดือนในราคาไม่น้อย เพื่อทำการเชื่อมต่อกับศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งที่เป็นภายในประเทศ และชุมสายระหว่างประเทศ สำหรับวงจรระหว่างประเทศในขณะนั้น (2540-2544) ผู้ให้บริการไทยยังนิยมเชื่อมต่อกับผู้ให้บริการของต่างประเทศโดยตรง ทำให้ต้นทุนวงจรระหว่างประเทศจึงไม่แตกต่างกันมากนัก ดังนั้น ความแตกต่างจึงมาอยู่ที่ต้นทุนวงจรมินเทอร์เน็ตภายในประเทศ (กานต์ ยืนยง และคณะ 2548: 28)

ไอเน็ตในฐานะที่ถูกผลักดันให้ก่อตั้งขึ้นได้โดยเนคเทค ทั้งยังมีสายสัมพันธ์ที่ดีกับเนคเทค เช่น มีผู้อำนวยการ สวทช. ซึ่งเป็นต้นสังกัดของเนคเทค ดำรงตำแหน่งเป็นประธานไอเน็ต เป็นต้น อีกทั้งไอเน็ตยังมีห้องปฏิบัติการเครือข่าย (NOC) ตั้งอยู่ในสถานที่เดียวกับ PIE (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น IIR (Internet Information Research) ของเนคเทค นี้ทำให้สามารถลดต้นทุนค่าเช่าสายใยแก้วสำหรับเชื่อมต่อกับชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศได้อย่างมาก

ข้อมูลจากรายงานประจำปี 2544 อันเป็นปีแรกที่ไอเน็ตเข้าตลาดหลักทรัพย์ ในส่วนรายงานระหว่างกัน (intercompany transaction) นั้น ระบุว่า ไอเน็ตเสียค่าเชื่อมต่อกับ IIR ของเนคเทค ในระหว่างเดือนตุลาคม – ธันวาคม 2544 เป็นจำนวนเพียง 10,172.81 บาท หรือเพียง 3,391 บาทต่อเดือนเท่านั้น ด้วยแบนด์วิธมากถึง 200 Mbps (หรือประมาณเดือนละ 17 บาทต่อ 1 Mbps) ในขณะที่เสียค่าเชื่อมต่อกับ NIX ของกสท.เป็นจำนวน 69,000 บาท (เฉลี่ยเดือนละ 23,000 บาท) ด้วยแบนด์วิธเพียง 512 Kbps (หรือประมาณเดือนละ 44,922 บาทต่อ 1 Mbps)¹ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ราคาต่างกันถึง 2,642 เท่า ดังแสดงในตารางที่ 4.3 อัตราค่าบริการเชื่อมต่อกับ NIX ของกสท.ในราคาเดือนละ 44,922 บาท/Mbps นี้ คือ อัตราเดียวกับที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายอื่นๆต้องจ่ายให้กับกสท.เช่นกัน จึงแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความได้เปรียบด้านต้นทุนการเชื่อมต่อภายในประเทศของไอเน็ต

ดังนั้น ในสภาวะที่ประเทศเพิ่งประสบวิกฤตเศรษฐกิจ และส่งผลกระทบต่ออย่างแรงและในระยะยาวต่อผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกระดับ ไอเน็ตจึงอาศัยความได้เปรียบดังกล่าวบวกกับความเป็นผู้ให้บริการรายใหญ่ของไทยอยู่แล้ว ประกาศลดราคาอินเทอร์เน็ตสำหรับลูกค้ารายบุคคลลงมา เพื่อขยายฐานลูกค้าให้กว้างขึ้นไปอีก ซึ่งหลายฝ่ายเรียกว่า “สงครามราคา” ครั้งแรก (กานต์ ยืนยงและคณะ, 2548: 28)

ตารางที่ 4.3 : ต้นทุนการเชื่อมต่อซุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศของไอเน็ต (ธ.ค.2544)

	บาท/เดือน	บาท/Mbps/เดือน	ความต่าง
เชื่อมต่อกับ IIR ของเนคเทค	3,391 (ที่ความเร็ว 200 Mbps)	17	-
เชื่อมต่อกับ NIX ของกสท.	23,000 (ที่ความเร็ว 512 Kbps)	44,922	2,642 เท่า

อัตราค่าบริการสำหรับการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของไทยถูกควบคุมไว้ที่ 60 บาท/ชั่วโมง ตั้งแต่แรกตั้งในปี 2538 และลดเหลือ 45 บาท/ชั่วโมงในต้นปี 2540 ปลายปี 2540 ไอเน็ตจึงประกาศลดราคาลง 25% จาก 45 บาท/ชั่วโมง เหลือ 34 บาท/ชั่วโมง ส่งผลกระทบต่อแรงกดดันให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายอื่นๆต้องลดราคาลงมาเช่นกัน เพื่อให้ยังคงรักษารฐานลูกค้าผู้ใช้บริการในบริษัทของตนเองไว้ได้ หลังจากนั้น ไอเน็ตยังคงทำการลดราคาลงมาอีกหลายระลอกอย่างต่อเนื่อง เป็น 25 บาท/ชั่วโมง, 18 บาท/ชั่วโมง, 15 บาท/ชั่วโมง, 12 บาท/ชั่วโมง, 10 บาท/ชั่วโมง, 8 บาท/ชั่วโมง, กระทั่งถึงปลายปี 2544 ค่าบริการอินเทอร์เน็ตรายบุคคลของไอเน็ตเหลือเพียง 5 บาท/ชั่วโมง หรือลดลงประมาณ 9 เท่าเมื่อเทียบกับราคาเมื่อ

¹ ตัวเลขค่าใช้จ่ายอ้างอิงจาก Internet Thailand (2001 : 37) ส่วนตัวเลขแบนด์วิธ อ้างจาก Chatcha Chan-ini, Kittiya Sringamphong and Thaweesak Koanantakool (2001)

ปลายปี 2540 ราคาโดยเฉลี่ยของผู้ให้บริการรายอื่นๆก็ลดลงมาอยู่ในระดับใกล้เคียงกันนี้เช่นกัน (ตฤณ ตัณฑเศรษฐี, สัมภาษณ์, 2544 อ้างถึงใน กานต์ ยืนยง และคณะ, 2548: 28-29)

ผลจากการลดราคาอย่างต่อเนื่องนี้ ทำให้ไอเน็ตมีผลกำไรพุ่งจากเดิม 24 ล้านบาท (ในปี 2540) กลายเป็น 53 ล้านบาท (ในปี 2541) และเป็น 70 ล้านบาทเศษ (ในปี 2544) (ตฤณ ตัณฑเศรษฐี, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว) หรือเกือบ 3 เท่าในเวลาเพียง 2 ปี ในขณะที่ผลประกอบการของผู้ให้บริการรายอื่นๆเกือบทั้งหมดขาดทุนตลอดมา กล่าวคือ ในปี 2544 มีผู้ให้บริการขาดทุนน้อยที่สุด 1.3 ล้านบาท ไปจนถึงบางรายขาดทุนมากที่สุดถึง 150 ล้านบาท¹ ระดับราคาโดยเฉลี่ยของอินเทอร์เน็ตรายบุคคลที่ต่ำลงดังกล่าว ด้านหนึ่งส่งผลดีต่อผู้ใช้ไทยที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ในราคาถูก แต่ในอีกด้านหนึ่ง ตัวเลขผลกำไรของไอเน็ตที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงปริมาณผู้ใช้อินเทอร์เน็ตรายบุคคลที่หันมาใช้บริการของไอเน็ตเพิ่มขึ้นเช่นกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ไอเน็ตสามารถขยายอาณาจักรการค้าบริการช่องทางการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้มากขึ้นอย่างมากเช่นกัน

2.1.2. ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเพิ่มแบนด์วิธระหว่างประเทศ

แบนด์วิธระหว่างประเทศ (international bandwidth) เป็นเหมือน “สินค้า” ที่สำคัญสำหรับการประกอบกิจการธุรกิจให้บริการอินเทอร์เน็ต เพราะมีราคาแพง และกินสัดส่วนต้นทุนการประกอบกิจการอย่างน้อย 40% วิธีการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายสำหรับการให้บริการอินเทอร์เน็ตวิธีหนึ่ง คือ การเพิ่มความเร็ววงจระหว่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนต่อหน่วยการผลิตลดลง เพราะต้นทุนต่อหน่วยความเร็ววงจระหว่างประเทศนี้ จะประหยัดมากขึ้นเมื่อเข้าวงจรความเร็วสูงขึ้น หรือเรียกว่าเป็น “การประหยัดขนาดการผลิต” (economy of scale) กล่าวคือ ในกรณีที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตของไทย ทำการเชื่อมต่อกับผู้ให้บริการของต่างประเทศโดยตรง (ไม่ผ่าน IIG ของกสท.) ซึ่งโดยปกติแล้ว จะต้องเสียค่าธรรมเนียมครึ่งวงจรมากับ กสท. (สำหรับการวิ่งบนสายสัญญาณใยแก้วนำแสงจากกรุงเทพฯ ไปถึงประตูทางเข้า/ออกต่างประเทศที่จุดลงน้ำของเคเบิลใต้น้ำ หรือที่สถานีดาวเทียมของกสท.) และอีกครึ่งวงจรมากับผู้ให้บริการในต่างประเทศ (สำหรับเคเบิลใต้น้ำส่วนที่อยู่นอกประเทศไทย) ต้นทุนโดยรวมในการประกอบกิจการให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โดยอิงกับค่าใช้จ่ายวงจรมินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศนั้น จะคุ้มค่าหรือจะมีต้นทุนต่อหน่วยความเร็ว (Mbps) น้อยที่สุด เมื่อเข้าใช้วงจระหว่างประเทศที่ความเร็วแบนด์วิธเป็น 45 Mbps คือ ราคา 622,917 บาทต่อเดือน ดังแสดงในตารางที่ 4.4 (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2544 : 19)

¹ กรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ อ้างจาก “ตารางที่ 2 : แสดงงบกำไรขาดทุนของบริษัทไอเอสพีในปี 2001, 2002) ใน กานต์ ยืนยง และคณะ (2548: 46)

ตารางที่ 4.4 : ต้นทุนความเร็ววงจรรอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศของ ISP ในประเทศไทย

(หน่วย : บาทต่อเดือน)

ความเร็ววงจรรระหว่างประเทศ (ก)	ราคาครึ่งวงจรรอัตราปกติของ กสท. ¹ (ข)	ราคาครึ่งวงจรรอัตราพิเศษของ กสท. ² (ค)	ราคาครึ่งวงจรรของ ISP ต่างประเทศ ³ (ง)	ต้นทุนวงจรรระหว่างประเทศของ ISP (ค)+(ง)	ต้นทุนรวมโดยประมาณในการดำเนินกิจการ ISP ⁴ (จ)	ต้นทุนรวมต่อ Mbps (จ)/(ก)
2 Mbps	955,000	716,250	567,000	1,283,250	3,208,125	1,604,063
4 Mbps	1,719,000	1,289,250	1,125,000	2,414,250	6,035,625	1,508,906
8 Mbps	2,960,500	2,220,375	1,710,000	3,930,375	9,825,938	1,228,242
16 Mbps	5,252,500	3,939,375	2,700,000	6,639,375	16,598,438	1,037,402
45 Mbps	9,550,000	7,162,500	4,050,000	11,212,500	28,031,250	622,917

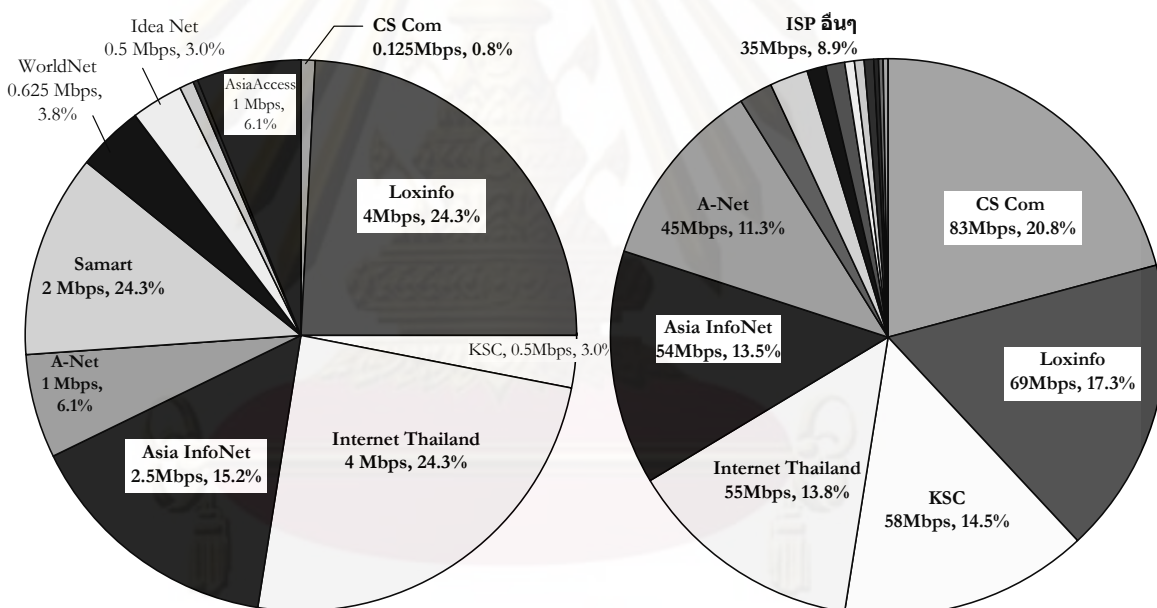
หมายเหตุ: 1. ค่าส่งกสท. ที่ 76/2538 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 6 (2444)

2. หมายเหตุท้ายคำสั่งกสท. ที่ 76/2538 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 6 (2444) ซึ่งลดราคาให้ ISP ร้อยละ 25 ราคาปกติ

3. การสอบถามราคาจาก ISP ต่างประเทศรายใหญ่ของสหรัฐแห่งหนึ่ง โดยคิดอัตราแลกเปลี่ยน 1 ดอลลาร์สหรัฐ = 45 บาท

4. ประมาณการโดยใช้สมมติฐานว่าต้นทุนวงจรรระหว่างประเทศคิดเป็นร้อยละ 40 ของต้นทุนทั้งหมดของ ISP

ที่มา: สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2544: 17)

Thailand total international bandwidth: 16.4 Mbps

Thailand total international bandwidth: 399.38 Mbps

แผนภาพที่ 4.5 : แบนด์วิธระหว่างประเทศของ ISPs (ส.ค. 2540)

ที่มา : คำนวณจาก NECTEC (ntl.nectec.or.th/internet/) อ้างใน สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2544: 17)

แผนภาพที่ 4.6 : แบนด์วิธระหว่างประเทศของ ISPs (มิ.ย. 2544)

ที่มา : คำนวณจาก NECTEC (ntl.nectec.or.th/internet/) อ้างใน สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2544: 17)

ด้วยเหตุนี้ ในช่วงเดือนมิถุนายน 2543 – เดือนมิถุนายน 2544 ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต 6 รายใหญ่ของไทย ซึ่งได้แก่ ซีเอสคอมมิวนิเคชั่น, ล็อกซอินโฟ, เคเอสซี, อินเทอร์เน็ตประเทศไทย, เอเชียอินโฟเน็ต, และเอเน็ต จึงได้ทำการเช่าความเร็ววงจรรอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างมาก ทำให้แบนด์วิธออกต่างประเทศของทั้ง 6 รายรวมกันเป็น 364 Mbps หรือ 91.1% ของผู้ให้บริการทั้งหมด จากเดิมในเดือนสิงหาคม 2540 ผู้

ให้บริการทั้ง 6 รายนี้กินส่วนแบ่งแบนด์วิธออกต่างประเทศของไทยมากอยู่แล้ว คือ 73.8% (12.125 Mbps) (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2544) (ตั้งแผนภาพที่ 4.5 และ แผนภาพที่ 4.6 ข้างล่าง) ที่น่าสนใจ คือ การขยายวงจระหว่างประเทศของผู้ให้บริการทั้ง 6 รายนั้น เป็นไปในลักษณะที่เพิ่มศักยภาพความเร็วแบนด์วิธที่รองรับได้ (capacity) ด้านอุปทานเผื่อไว้ก่อน นี่จึงส่งผลอย่างชัดเจนในการผูกขาดปริมาณแบนด์วิธออกต่างประเทศ ให้เกาะกลุ่ม (concentration) อยู่ภายในกลุ่มผู้ให้บริการเพียง 6 ราย

ดังนั้น กล่าวสำหรับการแข่งขันกันเองในกลุ่มผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นภาคเอกชนเกือบจะทั้งหมดนั้น ในระหว่างนี้ก็เริ่มค่อยๆ มีการรุกคืบขยายอำนาจครอบงำเหนือตลาดการให้บริการอินเทอร์เน็ตมากขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงบริษัทไอเน็ตที่ใช้เทคนิคการประหยัดขนาดการผลิตทั้งในการลดราคาค่าบริการลงเพื่อให้ได้ลูกค้าเพิ่มมากขึ้นดังอภิปรายในหัวข้อที่แล้วและการขยายวงจต่างประเทศในหัวข้อนี้ อย่างไรก็ตาม บริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายอื่นๆ ก็เริ่มอาศัยข้อได้เปรียบของตนเองเท่าที่มี เพื่อช่วงชิงส่วนแบ่งตลาดกลับมาเป็นของตนเองเช่นกัน วิธีการที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การนำข้อได้เปรียบในการเป็นเจ้าของโครงข่ายพื้นฐานมาขายบริการเป็นแพ็คเกจควบคู่ไปกับการให้บริการการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ของเหล่าบริษัทโทรคมนาคมทั้งหลาย หรือเรียกว่าใช้เทคนิค “การประหยัดขอบเขตการใช้งาน” (economy of scope)

2.2. ผู้ให้บริการโทรคมนาคมกับบริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต :

การประหยัดเชิงขอบเขตการใช้งาน

การขยายตัวที่สำคัญอีกประการ คือ การที่ผู้ให้บริการโทรคมนาคม เริ่มหันมาประกอบกิจการให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเช่นกัน ทั้งนี้โดยอาศัยความได้เปรียบ 2 ประการ คือ (1) ด้านต้นทุนการให้บริการที่ต่ำ เพราะตนเองเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้ได้รับสัมปทานโครงข่ายการสื่อสารอยู่แล้ว (2) ด้านการตลาด ที่สามารถเปิดให้บริการส่งเสริมการขายควบคู่เป็นแพ็คเกจสำหรับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ใช้โครงข่ายของตนเอง ก่อให้เกิดการประหยัดขอบเขตการใช้งาน (economy of scope) อันเป็นการผลิตในตลาดที่ต่อเนื่องกัน ซึ่งสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ เรียกว่าเป็น “การผนึกกันแนวตั้ง” (vertical integration) (2544: 18) ผู้ให้บริการโทรคมนาคม 2 รายสำคัญ ที่มีบทบาทดังกล่าว คือ เอเชีย อินโฟเน็ต ในเครือทีเอ และซีเอส คอมมิวนิเคชั่น ในเครือชินวัตร อนึ่ง ทั้งสองรายนี้ คือ 2 ใน 6 ผู้ให้บริการรายใหญ่ของไทยที่ได้ทำการเร่งขยายวงจแบนด์วิธระหว่างประเทศดังอธิบายข้างต้นด้วยเช่นกัน ส่วนอีก 2 ราย คือ กสท. และทศท. เป็นรัฐวิสาหกิจผู้เป็นเจ้าของโครงข่ายโทรคมนาคม ได้ดำเนินการให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ในฐานะเตรียมการสำหรับการแปลงสภาพเป็นบริษัทเอกชนและการเปิดเสรีโทรคมนาคมของประเทศไทยในปี 2549

2.2.1. เอเชียอินโฟเน็ต และ เทเลคอมเอเชีย

บริษัทเอเชีย อินโฟเน็ต เป็นบริษัทในเครือทีเอ หรือเทเลคอมเอเชีย ซึ่งได้รับสัมปทานจากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) ให้ลงทุนติดตั้งโทรศัพท์จำนวน 2 ล้านเลขหมายในกรุงเทพฯและปริมณฑล และซ่อมบำรุง 25 ปี (ลงนามสัญญาเมื่อสิงหาคม 2534) ในโครงการโทรศัพท์พื้นฐาน 3 ล้านเลขหมาย และได้รับเพิ่มอีก 6 แสนเลขหมายในเดือนกันยายน 2538 ในโครงการ 1.9 ล้านเลขหมาย¹ โครงข่ายโทรศัพท์พื้นฐานเหล่านี้ มีทั้งส่วนที่เป็นโครงข่ายใยแก้วนำแสงและระบบเชื่อมโยงความเร็วสูงแบบดิจิทัล และต่อมาเทเลคอมเอเชียยังได้ทำการโครงข่าย ATM (Asynchronous Transfer Mode) และโครงข่ายอินเทอร์เน็ตโปรโตคอล (Internet Protocol : IP) ทำให้สามารถส่งผ่านข้อมูล ภาพ และเสียง ด้วยความเร็วสูงและได้หลากหลายบริการ (เทเลคอม เอเชีย, 2544: 7) สำหรับยุคที่เริ่มเกิดปรากฏการณ์หลอมรวมเทคโนโลยี (technological convergence) และทำให้เทเลคอมเอเชียกินส่วนแบ่งตลาดอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของไทยในช่วง 2546 อีกด้วย (จะกล่าวถึงในหัวข้อ 2.2.6 ในบทนี้)

ด้วยพื้นฐานโครงข่ายโทรคมนาคมดังกล่าว ทำให้บริษัท เอเชีย อินโฟเน็ตสามารถให้บริการอินเทอร์เน็ตควบคู่กับบริการโทรศัพท์พื้นฐานของบริษัทเทเลคอมเอเชียในเดือนสิงหาคม 2543 โดยใช้ชื่อว่า Click TA เป็นบริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตแบบไม่จำกัดเวลาโดยคิดอัตราค่าบริการ 250 บาท/เดือนสำหรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตของเทเลคอมเอเชียอยู่แล้ว และไม่เสียค่าบริการสำหรับลูกค้าใหม่ที่ขอติดตั้งโทรศัพท์ของทีเอ หนึ่งสมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ กล่าวไว้ในเชิงอรรถที่ 2 ว่า บริการดังกล่าวนี้ไม่ใช่ “ไม่จำกัดเวลา” เพราะมีข้อกำหนดให้ผู้ใช้บริการได้ไม่เกินครั้งละ 2 ชั่วโมง (2544: 19) นี่อาจเป็นกลยุทธ์ทางการค้าที่ทำให้สามารถเพิ่มรายได้จากการใช้โทรศัพท์ (ซึ่งเป็นของทีเอ) หมุนโมเด็มเข้าใช้บริการอินเทอร์เน็ตใหม่อีกครั้งสำหรับกรณีที่ใช้ต้องการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า 2 ชั่วโมง อย่างไรก็ตาม ผลจากการเปิดบริการ Click TA ดังกล่าว ทำให้ในไตรมาสแรกของปี 2544 เอเชียอินโฟเน็ตมีผู้ใช้บริการประเภทบุคคลทั่วไปประมาณ 78,000 ราย (รวมผู้ใช้บริการ Click TA กว่า 25,000 ราย) (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2544: 19-20) กระทั่งถึงไตรมาสที่สาม ปี 2547 ซึ่งทีเอ เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “ทรู คอร์ปอเรชั่น” (True Corporation) นั้น ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เป็นสมาชิกของทรูนั้น เพิ่มขึ้นเป็น 177,252 ราย (ทรู, 2547) นับแต่นั้นมา บริษัททีเอ หรือทรูคอร์ป จึงกลายเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่รายหนึ่งของไทยที่เป็นเจ้าของ ดูแล และแผ่อำนาจเหนือระบบอินเทอร์เน็ตไทยถึง 2 ชั้นคาบเกี่ยวกับ ดังจะ

¹ ส่วนที่เหลืออีก 1 ล้านของโครงการโทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมายนั้น ทศท. สัมปทานให้ TT&T (เครือจัสมิน) ดำเนินการในภูมิภาค ส่วนโครงการ 1.9 ล้านเลขหมาย ทศท.สัมปทานให้ TT&T ดำเนินการอีก 5 แสนเลขหมายในภูมิภาค (ลงนาม 21 ก.ย.2538) และทศท.พัฒนาโครงการเองอีก 8 แสนเลขหมาย (โครงการแล้วเสร็จในปี 2541)

เห็นได้จากแผนภาพองค์กร ซึ่งมีความซับซ้อนเหลือมและการทำธุรกิจครอบคลุมหลากหลายชั้นทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตอยู่หลายส่วนทีเดียว (ดูแผนภาพที่ 4.7 หน้า 119 ประกอบ)

2.2.2. ซีเอสฯ, ล็อกซอินโฟ และ เครือชินคอร์ป

สำหรับบริษัท ซีเอส คอมมิวนิเคชั่น นั้น ก็เป็นบริษัทแรกที่ทำการศึกษาจัดตั้งจุดเชื่อมต่อในระดับจังหวัด ครอบคลุมจังหวัดเป็นรายแรกของไทย ซีเอสคอมฯได้เร่งทำตลาดผู้ใช้รายบุคคล จนกลายเป็นผู้นำตลาดรายต้นๆในปลายปี 2544 และเริ่มเจาะตลาดให้บริการสายเช่าต่อผู้ใช้อินเทอร์เน็ตรายองค์กร (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2544: 19) ซีเอสคอมฯเป็นบริษัทในเครือชินวัตร ซึ่งเกี่ยวข้องโยงใยครอบคลุมการให้บริการโทรคมนาคม บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และบริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ต (หรือเป็นเจ้าของเว็บไซต์) จำนวนไม่น้อย (ดูแผนภาพที่ 4.8 หน้า 120 ประกอบ) กล่าวคือ

1) บริการโทรคมนาคม : ซีเอสคอมฯ เป็นบริษัทย่อยของบริษัท ชิน แซทเทลไลท์ จำกัด (มหาชน) และชินแซทฯได้รับได้สิทธิดำเนินงานรับส่งสัญญาณโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม (uplink/downlink) และบริการอินเทอร์เน็ตผ่านดาวเทียม ภายใต้สัญญาสัมปทาน 22 ปี (9 สิงหาคม 2537-8 สิงหาคม 2559)¹

2) บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต : เมื่อเดือนพฤษภาคม 2546 ซีเอสคอมมิวนิเคชั่น (CS Communication) และล็อกซอินโฟ (Loxinfo) ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายใหญ่อันดับหนึ่งและสองของไทย (วัดจากปริมาณแบนด์วิธระหว่างประเทศ ดูแผนภาพที่ 4.6) ได้ทำการควบรวมกิจการกัน กลายเป็น ซีเอสล็อกซอินโฟ (CS Loxinfo) และนำแบนด์วิธรวมทั้งฐานลูกค้าผู้ใช้บริการของทั้ง 2 รายมารวมกัน นอกจากนี้ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือ AIS ซึ่งอยู่ภายใต้บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ต้นสังกัดของชินแซทฯ ยังเป็นผู้ถือหุ้นจำนวน 65% ของบริษัท ดาต้า ไลน์ จำกัด ซึ่งเป็น 1 ใน 18 ผู้ให้บริการ

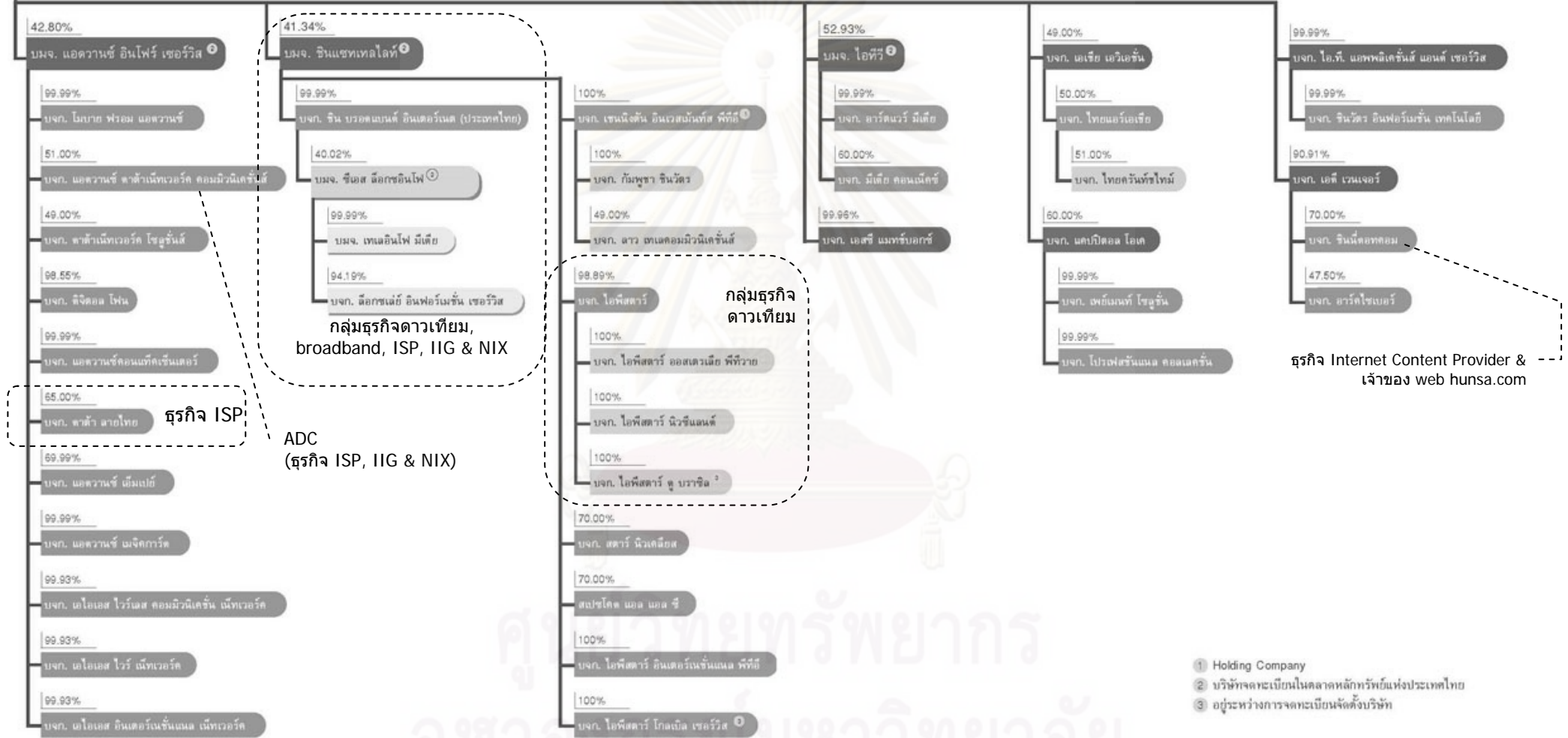
¹ ซีเอสคอมมิวนิเคชั่น ตั้งขึ้นวันที่ 20 กรกฎาคม 2537 โดยเป็นการร่วมทุนระหว่างกสท. (49%) กับบริษัท ชินแซทเทลไลท์ จำกัด (มหาชน) (51%) ต่อมาในปี 2540 ได้รับสิทธิจากกสท.ให้เป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ได้ทั้งเครือข่ายภาคพื้นดินและผ่านดาวเทียม (ใช้ชื่อ CS Internet) ในเดือนพฤศจิกายน 2546 CS Loxinfo แปรสภาพเป็นบริษัทมหาชน เข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเมื่อเมษายน 2547 โดยเมื่อถึงปี 2550 มีทุนจดทะเบียน 661 ล้านบาท (ชำระแล้วเมื่อ 24 สิงหาคม 2550 จำนวน 627 ล้านบาท ผู้ถือหุ้นใหญ่ 3 ราย คือ บริษัท ชิน บรอดแบนด์ อินเทอร์เน็ต (ประเทศไทย) จำกัด (40%), บริษัท สิงคโปร์ เทเลคอมมิวนิเคชั่นส์ ลิมิเต็ด (SingTel) (13%) และบริษัทหลักทรัพย์ ภัทร จำกัด (มหาชน) (8%) CS Communication ได้ซื้อหุ้นของบริษัท ล็อกซเลย์ อินฟอเมชั่น เซอร์วิส จำกัด (LoxServ) อย่างต่อเนื่องจากเดือนมีนาคม 2546 ซื้อหุ้นจำนวน 94.19% จากบริษัท พอยท์ เอเชีย ดอท คอม (ประเทศไทย) จำกัด และในเดือนกุมภาพันธ์ 2550 ซื้อจาก กสท.และพนักงานกสท.เพิ่มอีกกลายเป็น 96.05% กระทั่งเดือนพฤษภาคม 2550 ซื้อหุ้นที่เหลือที่อยู่ในมือบริษัท พอยท์ เอเชีย ดอทคอมฯ อีกครั้ง ในที่สุด CS ถือหุ้น LoxServ เป็น 99.86% ของทุนชำระแล้วของ LoxServ. (ซีเอส ล็อกซอินโฟ, 2548)

อินเทอร์เน็ตของไทยอีกด้วย (ซีเอส ล็อกซอินโฟ, 2548 : 28) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า 3 ใน 18 ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตของไทยนั้น บริหารงานโดยบริษัทในเครือชินคอร์ป

3) บริการเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต : บริษัท ชิน บรอดแบนด์ อินเทอร์เน็ต (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทย่อยของชินแซทท ก็ได้เปิดให้บริการทีวีบนอินเทอร์เน็ต (IPTV) เป็นรายแรกของประเทศไทยในปี 2544 พร้อมกับเปิดให้บริการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจอินเทอร์เน็ต อาทิ บริการให้เช่าพื้นที่เว็บไซต์ บริการเช่าใช้ เซิร์ฟเวอร์ที่วางอุปกรณ์เซิร์ฟเวอร์ บริการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ บริการจดทะเบียนเนม และบริการพัฒนาเว็บไซต์ต่างๆอีกด้วย (คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ [คปส.], 2546) นอกจากนี้ เครือชินคอร์ปยังได้ซื้อเว็บไซต์ทรูชาดอทคอม ซึ่งเป็นเว็บที่ได้รับความนิยมอันดับต้นๆของไทย ไว้ตั้งแต่ปี 2542 แล้ว นอกจากนี้ ภายใต้โครงสร้างใหม่ในการควบคุมกำกับของ กทช. นั้น ในปี 2549 ซีเอส ล็อกซอินโฟ ก็เริ่มให้บริการ IIG และ NIX ในขณะที่ก็ให้บริการอินเทอร์เน็ตผ่านดาวเทียม iSTAR อีกด้วย ในปีเดียวกันนี้ บริษัท แอดวานซ์ ดาต้าเน็ตเวิร์คส์ คอมมิวนิเคชันส์ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทย่อยของ AIS ยังได้เปิดให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต รวมทั้งบริการ IIG และ NIX อีกด้วย ดังจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

ดังนั้น จึงกล่าวได้อย่างชัดเจนว่า บริษัทในเครือชินวัตร เป็นผู้ให้บริการที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตอย่างกว้างขวางในทุกชั้นของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ทั้งชั้นโครงข่ายและอุปกรณ์พื้นฐาน ชั้นการให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และชั้นให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะซีเอสล็อกซอินโฟ ซึ่งใช้สิทธิเปิดให้บริการอินเทอร์เน็ตผ่านดาวเทียม iSTAR ของชินแซทท เมื่อขึ้นสู่วงโคจรในปี 2548 ดังนั้น เมื่อพ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีของไทยในปี 2544-2549 นั้น แม้ว่าจะประกาศโอนหุ้นทั้งหมดให้กับครอบครัวและญาติพี่น้อง ตลอดจนคนรับใช้แล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่อาจพ้นข้อครหาแคลงใจเรื่องความใกล้ชิดระหว่างสายสัมพันธ์ทางเครือญาติกับการควบคุมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของไทยอย่างกว้างขวาง ดังที่ปรากฏในเอกสารเรื่อง “ระบบสื่อสารครบวงจรภายใต้อาณาจักร ชินคอร์ป : ผลประโยชน์ทับซ้อนที่มีอาจปฏิเสธ” ของสุภิญญา กลางณรงค์ เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) (สุภิญญา กลางณรงค์, 2546) (ในขณะนั้น) จนนำมาซึ่งกรณีที่บริษัทชินคอร์ปฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากสุภิญญามากถึง 400 ล้านบาท (คปส. 2547 : 36-39) แม้ว่าในช่วงที่มีการขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น จะไม่ได้ปรากฏมีเหตุการณ์อะไรชัดเจนว่าบริษัทที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตจะเข้าแทรกแซงการสื่อสารระหว่างกลุ่มขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณก็ตาม แต่ก็กล่าวได้ว่า โครงสร้างทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่มีส่วนสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้นำสูงสุดทางการเมืองของไทยในลักษณะ ค่อนข้างล่อแหลมและสุ่มเสี่ยงต่อการถูกนำไปใช้ในทางการเมืองได้อย่างมาก

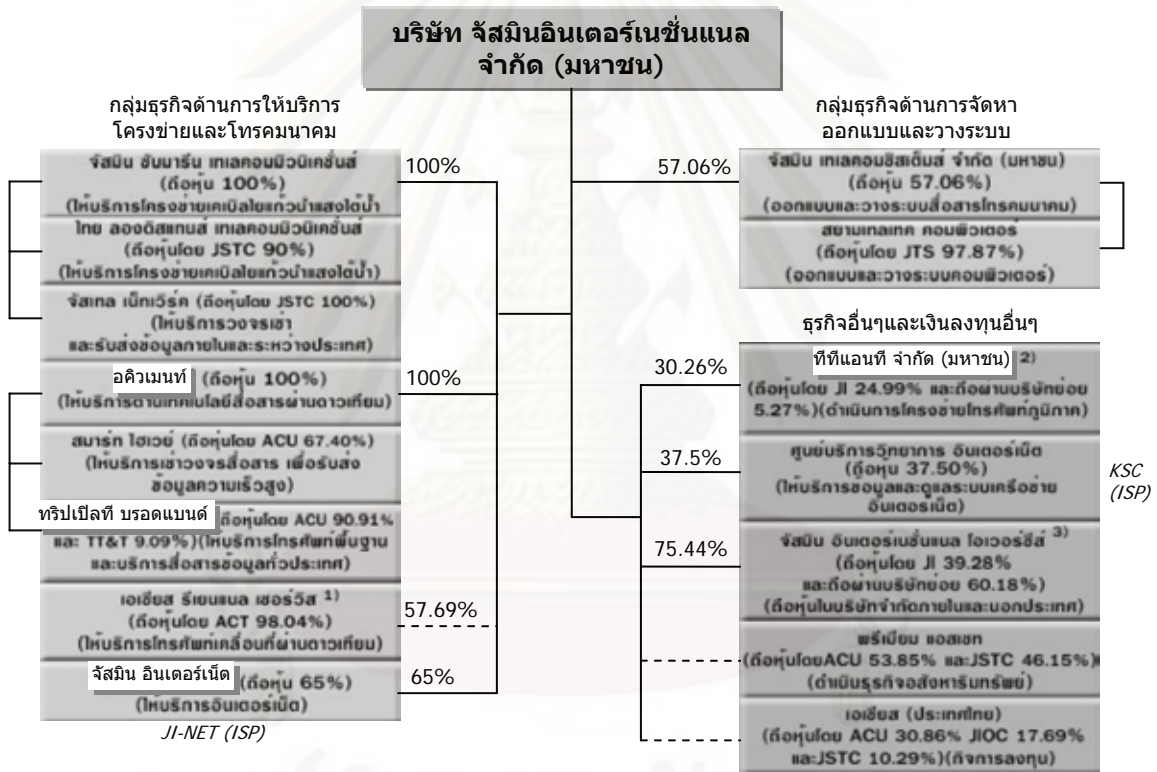
บมจ. ชิน คอร์ปอเรชั่น 1 2

แผนภาพที่ 4.8 : กลุ่มธุรกิจในเครือชินคอร์ป ณ 15 กุมภาพันธ์ 2549 (เส้นประ แสดงกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต)
ที่มา : ซีเอส ล็อกซอินโฟ (2548 : 28-29)

2.2.3. เจไอเน็ต, เครือข่ายอินเทอร์เน็ตและทีทีแอนที

สำหรับกรณีเจไอเน็ตนั้น แม้ไม่ได้มีการขยายรูกคืบเข้าสู่ตลาดอินเทอร์เน็ตโดยตรง ด้วยการส่งเสริมแพ็คเกจการขายแบบทรูคอร์ป แต่เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างความเป็นเจ้าของการทำธุรกิจแล้ว จะเห็นได้ว่าการซ้อนเหลื่อมข้ามชั้นทางเทคโนโลยีอยู่ไม่น้อย ตั้งแต่ปลายปี 2542 แล้วที่บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล เข้าซื้อหุ้นของอินโฟนิวส์ (ของกลุ่มวิญจักร) และเปลี่ยนชื่อบริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ต จำกัด ให้บริการภายใต้ชื่อ “เจไอเน็ต”¹ และในปี 2546 เจไอเน็ตก็เริ่มหันมาเน้นธุรกิจให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงมากขึ้น ในช่วงเดียวกับที่อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเริ่มแพร่หลายในประเทศไทย เจไอเน็ต มีประวัติโยงใยกับบริษัทต่างๆ ในเครือจัสมินอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล ซึ่งให้บริการต่างๆ เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตในหลายชั้นทางเทคโนโลยี คล้ายกันกับกรณีซีเอสแอลคอมโซอินโฟ ภายใต้เครือชินคอร์ป เช่นกัน ดังนี้ (ดูแผนภาพที่ 4.9 ประกอบ)

แผนภาพที่ 4.9 : กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตในเครือจัสมินฯ
ที่มา : จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล (มปป. : ออนไลน์)

1) จัสมินอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล เป็นผู้ก่อตั้งบริษัท อควิเมนท์ จำกัด ขึ้นเมื่อปี 2531 เพื่อจัดตั้งระบบสื่อสารภายในประเทศด้วยดาวเทียม (TDMA) และการสื่อสารร่วมระบบดาวเทียม แบบวีแซท

¹ “อินโฟนิวส์” ดำเนินการโดยบริษัท อินโฟแอดเซส จำกัด ซึ่งอยู่ในเครือวิญจักร ยื่นขอใบอนุญาตจากกสท.ตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2538 ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน 2542 บริษัท จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด เข้าซื้อหุ้นทั้ง 65% และเปลี่ยนชื่ออีกครั้งกลายเป็นเจไอเน็ต (JI-Net) (จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล, 2551 : ออนไลน์; กสท., 2546 : 68; ไพเราะเลิศวิราม, 2539 : ออนไลน์)

(Integrated Satellite Business Network : ISBN) โดยได้รับสัมปทานจากทศท.เมื่อเดือนมิถุนายน 2534 ต่อมาต้นปี 2549 บริษัท อควิเมนต์ ได้ตั้งบริษัท ทริปเปิ้ลที บรอดแบนด์ และได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมประเภทที่สาม (แบบมีโครงข่ายเป็นของตนเอง) สำหรับการให้บริการโทรศัพท์พื้นฐานจำนวน 300,000 เลขหมาย และอินเทอร์เน็ต เมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2549 (อายุใบอนุญาต 20 ปี) อีกด้วย (โปรดดูหัวข้อถัดไป)

2) จัสมินอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล เป็นผู้ก่อตั้ง บริษัท จัสมิน ซัมมารีน เทเลคอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด ขึ้นเมื่อปี 2534 เพื่อดำเนินการสร้างและให้บริการระบบสื่อสารสัญญาณผ่านโครงข่ายเคเบิลใยแก้วนำแสงใต้น้ำ ตามแนวชายฝั่งทะเลภาคใต้ของไทยกับประเทศมาเลเซีย

3) จัสมินอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล เป็นผู้ก่อตั้งบริษัท ทีทีแอนที (แรกก่อตั้งชื่อ บริษัท ไทย เทเลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด) ขึ้นในปี 2535 เพื่อสัมปทานโทรศัพท์จำนวน 1.5 ล้านเลขหมาย จาก ทศท.เป็นเวลา 25 ปี (และกล่าวได้ว่าเป็นมีอำนาจบริหารจัดการโครงข่ายโทรศัพท์ในส่วนนี้) และหลังจากทีทีแอนที จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในปี 2537 จัสมินอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลยังคงสถานะเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของทีทีแอนที

4) ในปีเดียวกันนี้ (2537) จัสมินอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลยังเข้าซื้อหุ้นในบริษัท ศูนย์บริการวิทยากร อินเทอร์เน็ต จำกัด ซึ่งเป็นเจ้าของบริษัท เคเอสซี คอมเมอร์เชียล จำกัด ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์รายที่สองและเป็นหนึ่งในหกผู้ให้บริการรายใหญ่ของไทยอีกด้วย นี่เท่ากับว่า จัสมินอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นใหญ่ของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต 2 ราย คือ JI-Net กับ KSC¹

5) จัสมินอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล เป็นเจ้าของเว็บ mthai.com เว็บวาไรตี้ ซึ่งได้รับความนิยมติดอันดับ 1 ใน 5 ตั้งแต่ปี 2546-2550

จุดที่น่าสนใจ คือ เจไอเน็ต ภายใต้ร่มใหญ่ในเครือจัสมินอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนลนั้น เป็นอีกส่วนหนึ่งของการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต ซึ่งประกอบกิจการในหลายๆสื่อ หรือในหลายชั้นทางเทคโนโลยี อย่างค่อนข้างครบวงจร ทั้งโครงข่ายใยแก้วใต้น้ำ โครงข่ายโทรศัพท์ (สำหรับอินเทอร์เน็ตแบบ dial-up และ ADSL) ในชนบทของไทย ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (KSC และ JI-NET) และระบบดาวเทียม ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้การให้บริการอินเทอร์เน็ตโดยอาศัยความได้เปรียบจากการควบรวมแนวตั้ง (vertical integration) ซึ่งบริษัทในเครือเป็นเจ้าของหรือผู้ดำเนินการข้ามสื่อทำได้ไม่ยากนัก

2.2.4. ทีโอทีออนไลน์

หลังรัฐธรรมนูญ 2540 บังคับใช้เมื่อเดือนตุลาคม 2540 กระแสการปฏิรูปสื่อและปฏิรูปโทรคมนาคม (ซึ่งมีผลถึงอินเทอร์เน็ตด้วย) เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างคึกคัก ต่อมา พรบ.องค์กรจัดสรร

¹ อย่างไรก็ตาม ภายหลัง KSC ถูกซื้อกิจการโดยบริษัท เอ็มเว็บ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ตั้งขึ้นโดยกลุ่มเอ็มไอเอส (กานต์ ยืนยงและคณะ, 2548: 34) และต่อมา ก็ถูกเปลี่ยนมือมาเป็นของบริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น อีกครั้งหนึ่ง (ทู, 2548 : 65) ปัจจุบันบริษัท ศูนย์บริการวิทยากรอินเทอร์เน็ต จำกัด หรือเคเอสซีนี้ ถือหุ้นโดย 2 เครือข่าย คือ เครือทรูคอร์ป จำนวน 62.5% และ จัสมินอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล อีก 37.5%

คลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2543¹ อันเป็นกฎหมายลูกของมาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2543 กสท.จึงหมดอำนาจควบคุมกำกับและให้ใบอนุญาตผู้ประกอบการโทรคมนาคม รวมทั้งอินเทอร์เน็ต (ทศท.ก็หมดอำนาจกำกับผู้ประกอบการโทรคมนาคมและโทรศัพท์อื่นๆเช่นกัน) ครั้น พรบ.ประกอบกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พ.ศ.2544 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2544 ทั้งทศท.และกสท.ต้องเตรียมตัวสำหรับการแปลงสภาพจากรัฐวิสาหกิจ ไปเป็นบริษัทเอกชนอย่างจริงจัง การแปลงสภาพกสท.และทศท.ตามที่ระบุไว้ในพรบ.ฉบับนี้ นอกจากเป็นผลมาจากมาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญ ปี 2540 แล้ว ยังมีสาเหตุมาจากการเตรียมตัวสำหรับการเปิดเสรีกิจการโทรคมนาคมในวันที่ 1 มกราคม 2549 ตามเงื่อนไขขององค์การการค้าโลก เมื่อครั้งที่ไทยเข้าเป็นสมาชิกในปี 2537 อีกด้วย

ทศท.แปลงสภาพเป็น บริษัท ทศท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ในวันที่ 31 กรกฎาคม 2545 ตามมาด้วยกสท.ซึ่งแปลงสภาพเป็น บริษัท กสท โทรคมนาคม จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2546 แต่ทั้งสององค์กรยังคง “มีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจ” โดยมีกระทรวงการคลังถือหุ้นอยู่ทั้ง 100% และสังกัดอยู่ภายใต้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (กระทรวงไอซีที) ซึ่งตั้งขึ้นมาใหม่ ตามพรบ.ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.2545 อันเกิดจากการปฏิรูประบบราชการของ พตท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี (ในขณะนั้น) ตั้งแต่เดือนมีนาคมปี 2543 ซึ่งทั้งทศท.และกสท.ไม่มีอำนาจควบคุมกำกับกิจการโทรคมนาคมแล้วนั้น กล่าวได้ว่าเกิดภาวะสูญญากาศในการควบคุมกำกับอินเทอร์เน็ตและโทรคมนาคมอื่นๆของไทย จนถึงในปี 2545 ซึ่งบทบาทและอำนาจดังกล่าว จะตกไปอยู่ในมือของกระทรวงไอซีที และกระทรวงไอซีทีก็ขับเคลือนอินเทอร์เน็ตไทยเรื่อยมา จนกระทั่งเริ่มมีการซ้อนเหลื่อมบทบาทอำนาจกับคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นในวันที่ 1 ตุลาคม 2547 ตาม พรบ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่ฯ

เมื่อต้องเตรียมสำหรับการแปลงสภาพเป็นบริษัทเอกชนและการเปิดเสรีกิจการโทรคมนาคมแล้ว ทั้งทศท.และกสท.จึงเริ่มที่จะลงมาเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเช่นกัน จากเดิมที่เป็นเพียงผู้ควบคุมกำกับอินเทอร์เน็ตไทย (สำหรับกสท.) และเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในโครงข่ายพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต (ทั้งกสท.และทศท.) นี่จึงกล่าวได้ว่าความเคลื่อนไหวอีกประการหนึ่ง ที่เป็นการผนวกแนวตั้ง (vertical integration) โดยอาศัยความได้เปรียบในการประหยัดเชิงขอบเขตการใช้งาน (economy of scope) แบบเดียวกับที่ทีเอและซีเอสกระทำเช่นกัน

สำหรับ ทศท.นั้น ได้ประกาศไว้ตั้งแต่ต้นปี 2544 แล้วว่าจะให้บริการวงจรรองอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ และโดยเฉพาะจะเปิด TOT Online เพื่อให้บริการอินเทอร์เน็ตแก่คนทั่วไปที่ใช้โทรศัพท์ของ ทศท. โดยไม่คิดค่าบริการ ทั้งนี้ ทศท.จะนำรายได้จากบริการการใช้โทรศัพท์พื้นฐานของทศท.ที่จะมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งธุรกิจอื่นๆ เช่น พาณิชนียอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น มาเป็นค่าใช้จ่ายในการให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ทศท.ไม่เก็บค่าบริการแทน (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, 2544: 20) ในความเป็นจริงแล้ว ปริมาณการใช้โทรศัพท์ที่เพิ่มมากขึ้นที่ทศท. กล่าวถึงนั้น เกิดจากกลยุทธ์ทางการค้าเล็กน้อยที่

¹ มาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ระบุว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ” และ “ให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” (เน้นโดยผู้เขียน)

ทศท.ใช้ กล่าวคือ บริการ TOT Online ที่ไม่เสียค่าบริการนั้น จะมีการตัดการใช้งานอินเทอร์เน็ตทุกๆ 90 นาที (กานต์ ยืนยงและคณะ, 2548: 34) ดังนั้น ลูกค้าที่ต้องการใช้อินเทอร์เน็ตต่อไปนั้น ต้องหมุนโทรศัพท์ใหม่อีกครั้ง (ครั้งละ 3 บาท) ทำให้ทศท.ได้รายได้ค่าโทรศัพท์ในปริมาณเพิ่มมากขึ้นนั่นเอง

ในแง่โครงข่ายพื้นฐานรองรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตนั้น ทศท.ได้แบ่งการดำเนินการเป็น 3 ระยะ โดยระยะที่หนึ่ง ทศท.มีศักยภาพโครงข่ายไอพีที่รองรับผู้ใช้ได้ 3,000,000 คน ระยะที่สองเพิ่มอีก 1,500,000 คน และเพิ่มอีก 1,500,000 คนในระยะที่สาม รวมทั้งสิ้นทศท.มีโครงข่ายสามารถรองรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตได้ถึง 6 ล้านคน ดังแสดงในตารางที่ 4.5 ส่วนในแง่ระบบการให้บริการการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตนั้น TOT Online ใช้ช่องสัญญาณของบริษัท ไอเน็ต จำกัด (มหาชน) ในการให้บริการ ดังที่ปรากฏในรายงานประจำปี 2545 ของไอเน็ต ในส่วนที่ว่าด้วยรายการระหว่างกันนั้น ไอเน็ตมีรายได้จากการให้บริการทศท.เป็นจำนวนเงิน 81,672,200 บาท (Internet Thailand, 2002 : 63)

ตารางที่ 4.5 : ชีตความสามารถของโครงข่ายไอพีของทศท.

ระยะที่	จำนวนวงจรเสียง	จำนวนวงจรอินเทอร์เน็ต	รวมจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่รองรับได้
1	32,880	39,360	3.0 ล้านคน
2	34,080	39,840	1.5 ล้านคน
3	26,520	28,560	1.5 ล้านคน
รวม	93,480	107,760	6.0 ล้านคน

ที่มา: องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย อ้างจาก สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2544: 18)

2.2.5. กสท.สั่งย้ายการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตในประเทศ

ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอีกประการ คือ การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงข่ายพื้นฐาน ซึ่งเกิดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน 2544 กสท.มีคำสั่งให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกราย ทำการย้ายการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตภายในประเทศ จาก Internet Information Research (IIR) ของเนคเทค (เดิมชื่อ Public Internet Exchange : PIE) ให้มาอยู่ที่ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูล (National Internet Exchange: NIX) ของกสท. ทำให้วงจรอินเทอร์เน็ตภายในประเทศที่มีขนาดแบนด์วิธของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกราย รวมกันประมาณ 550 Mbps ที่เชื่อมต่อกับ IIR ของเนคเทคในขณะนั้น ถูกโอนย้ายไปเชื่อมต่อกับ NIX ทั้งหมด (กานต์ ยืนยงและคณะ, 2548 : 29)

การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ ส่งผลกระทบต่อผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์อย่างน้อย 2 ราย รายแรก คือ อินเทอร์เน็ตประเทศไทย (หรือไอเน็ต) จากสภาวะเดิมที่ไอเน็ตความได้เปรียบต้นทุนการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตภายในประเทศด้วยค่าใช้จ่ายที่ต่ำ (เพียงเดือนละ 3,391 บาท หรือเดือนละ 17 บาท/Mbps ดังกล่าวแล้วข้างต้น) เนื่องจากสายสัมพันธ์ที่ดีกับเนคเทคและการมีสถานที่ตั้งอยู่แห่งเดียวกับ IIR ทำให้สามารถลดราคาอินเทอร์เน็ตและช่วงชิงตลาดผู้ใช้บริการรายบุคคลดังกล่าวแล้วข้างต้น คำสั่งของกสท.ทำให้ความได้เปรียบนี้หมดไปเพราะต้องเสียค่าเช่าสายใยแก้วนำแสงทำการ

เชื่อมต่อจากห้องปฏิบัติการเครือข่ายของตนเองที่ซอยรางน้ำ ถนนพญาไท ไปที่ NIX ของ กสท.ซึ่งตั้งอยู่ที่อาคารไปรษณีย์กลาง เขตบางรัก (กานต์ ยืนยงและคณะ, 2548: 30)

ในขณะเดียวกัน ผู้ให้บริการอีกรายที่ได้รับผลกระทบ แต่เป็นด้านบวก คือ บริษัท อินเทอร์เน็ต โซลูชั่น แอนด์ เซอร์วิส โพรไวเดอร์ (หรือ ISSP ต่อไปจะเรียกว่า “ไอเอสเอสพี”)¹ ซึ่งหลังมีคำสั่งย้ายของกสท.ออกมาเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2544 แล้ว ISSP ได้ทำการย้ายห้องปฏิบัติการเครือข่ายของตนเอง ไปที่สำนักงานกสท.สาขาบางรัก อยู่แล้ว เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2545 ทำให้ประหยัดค่าเชื่อมต่อดังกล่าวไปได้อย่างมาก และต่อมาวันที่ 11 มิถุนายน 2545 ISSP จึงได้ทำการขยายวงจรรายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศของตนเอง (ซึ่งขณะนั้นเชื่อมต่อกับ NIX ของกสท.เรียบร้อยแล้ว) จากเดิมที่มีเพียง 2 Mbps ให้กลายเป็น 1 Gbps (Internet Solution & Service Provider, n.d. : online) ต่อมา ไอเอสเอสพีจึงได้อาศัยความร่วมมือกับ กสท.เปิดให้บริการอินเทอร์เน็ตราคาถูกรูปแบบ “นิลมังกร” ซึ่งมีราคาต่ำที่สุด คือ 1 บาท/ชั่วโมง² และสามารถแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมาได้เป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจในเชิงภาพรวมของอินเทอร์เน็ตไทย คือ กระบวนการสั่งย้ายดังกล่าว นับว่ามีความน่าสนใจอยู่ไม่น้อย และแสดงให้เห็นถึงลักษณะอำนาจนิยมในโครงสร้างการพัฒนาอินเทอร์เน็ตของไทยได้อย่างน่าสนใจยิ่งอีกครั้งหนึ่ง ทวีศักดิ์ กอนันตกุล ซึ่งมีส่วนผลักดันให้เกิดตั้ง IIR เล่าว่า ในช่วงนั้น กสท.ถึงขนาด “มีหนังสือมาขู่” ให้ทวีศักดิ์และทีมผู้พัฒนาระบบหยุดดำเนินการทำงานของ IIR ด้วยเหตุผลว่าผิดกฎหมาย ทางฝ่ายผู้ดูแล IIR แย้งกลับไปที่ IIR ไม่ผิดกฎหมาย เพราะว่าไม่ได้มีการค้าขายอะไรเกิดขึ้น เป็นเพียงการรวมตัวของบริษัทผู้ให้บริการทุกองค์กร เพื่อให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายเท่านั้น เมื่อมาตรการดำเนินการทางด้าน IIR และทีมงานของทวีศักดิ์ใช้ไม่ได้ผล ทวีศักดิ์เล่าว่า กสท.จึงเปลี่ยนไปใช้วิธีขู่บริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตแต่ละรายว่าจะเมิดเงื่อนไขของใบอนุญาต (licence) ดำเนินการบริการด้านอินเทอร์เน็ต ซึ่งออกให้โดย กสท. ทวีศักดิ์เห็นว่าอันที่จริงบรรดาผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเหล่านี้ไม่ได้ละเมิดใบอนุญาตแต่อย่างใด แต่เนื่องจากเป็นคำขู่ของผู้ที่มีอำนาจในการอนุมัติหรือยกเลิกการให้ใบอนุญาต ในที่สุด เหล่าผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตจึงต้องยินยอมย้ายการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตภายในประเทศจาก IIR ไปที่ NIX (ทวีศักดิ์ กอนันตกุล, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2552)

สาเหตุที่มีการสั่งย้ายการเชื่อมต่อดังกล่าว น่าจะเป็นผลมาจากการประกาศใช้ พรบ. ประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544 ซึ่งมีผลบังคับใช้ 17 พฤศจิกายน 2544 ในมาตรา 79 ของพรบ.

¹ วันที่ 29 มิถุนายน 2544 บริษัท อินเทอร์เน็ต โซลูชั่น โพรไวเดอร์ จำกัด (Internet Solution Provider) โดยกลุ่มคุณสุวิทย์ จินดาสงวน และคุณชายนันต์ ประมวลปัทมกุล ลงนามเซ็นสัญญาซื้อหุ้นทั้งหมด 65% ซึ่งเป็นหุ้นทั้งหมดที่บริษัท สยามโกลบอล แอคเซส จำกัด (Siam Global Access) ถืออยู่ ต่อมา วันที่ 28 มิถุนายน 2545 บริษัท สยามโกลบอล แอคเซส จำกัด เปลี่ยนชื่อเป็น บริษัทอินเทอร์เน็ต โซลูชั่น โพรไวเดอร์ จำกัด (Internet Service Provider Co.,Ltd.) และควบรวมกิจการกับบริษัทอินเทอร์เน็ต โซลูชั่น โพรไวเดอร์ จำกัด ในอีก 4 วันต่อมา กลายเป็น บริษัท อินเทอร์เน็ต โซลูชั่น แอนด์ เซอร์วิส โพรไวเดอร์ (Internet Solution and Service Provider : ISSP)

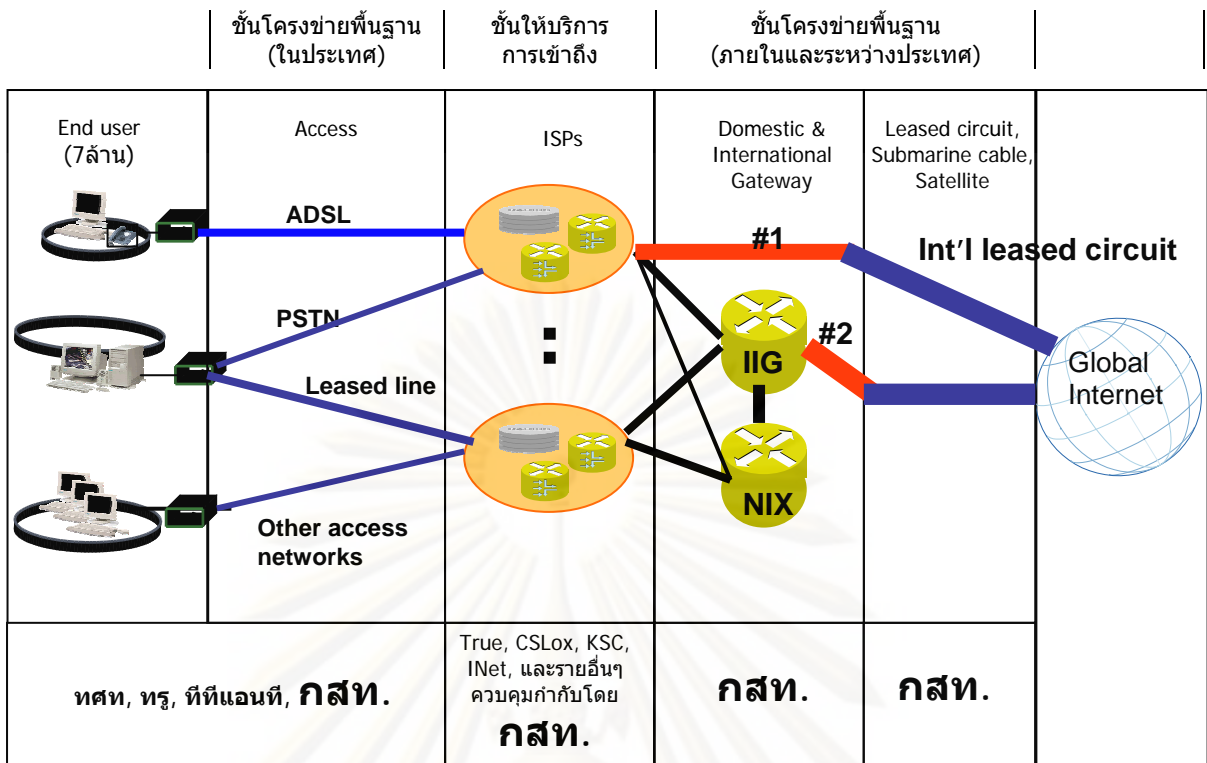
² ถูกกว่าราคาต่ำสุดของไอเน็ต ซึ่งลดลงมาเหลือ 5 บาท/ชั่วโมงในเดือนพฤศจิกายน 2544 ก่อนคำสั่งย้ายของกสท.

ฉบับนี้ ระบุให้แปรรูป กสท. และ ทศท. ด้วย¹ นี้ทำให้ กสท. ต้องแปลงสภาพจากผู้ควบคุมกำกับและให้ใบอนุญาตแก่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตของไทยทุกราย กลายเป็นผู้ให้บริการเอง ในขณะที่อำนาจการกำกับดูแลดังกล่าว จะถูกย้ายไปอยู่ในมือของคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) การสั่งย้ายการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตภายในประเทศของ กสท. ข้างต้น จึงกล่าวได้ว่าเป็นการใช้อำนาจของตนเท่าที่มีอยู่ เพื่อปูทางการควบคุมอินเทอร์เน็ตไทยต่อไปสำหรับอนาคต ก่อนจะหมดอำนาจในฐานะผู้ควบคุมกำกับไปหลังการแปลงสภาพตามคำสั่งของพรบ. ฉบับนี้ ผลที่เกิดขึ้นจากคำสั่งดังกล่าว ทำให้ปริมาณการจราจรของอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ โดยวัดจากความเร็วแบนด์วิธที่เชื่อมต่อระหว่างผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ทั้ง 18 รายกับ IIR ของเนคเทค นั้น ไม่มีการเพิ่มขึ้นอีกนับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2545 (คือรวมทั้งสิ้น 497.625 Mbps) (Chatchai Chan-in, et al., 2002) ในขณะที่เดียวกัน กลับยังมีผลทำให้ กสท. ผูกขาดอำนาจควบคุมโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตไทย ซึ่งแต่เดิมผูกขาดเพียงชุมสายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ กลายเป็นขยายมาครอบคลุมการแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในประเทศอย่างเบ็ดเสร็จอีกด้วย

หลังจากการสั่งย้ายดังกล่าวแล้ว ระบบโครงข่ายพื้นฐานของอินเทอร์เน็ตไทยโดยภาพรวมทั้งหมด สามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 4.10 จากภาพ จะเห็นได้ว่า กสท. เป็นเจ้าของและดำเนินการดูแล “ชั้นโครงข่ายพื้นฐาน” ของระบบอินเทอร์เน็ตของไทยถึง 3 ชั้น ในขณะเดียวกัน หากพิจารณาเพิ่มเติมในประเด็นที่ว่าบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทั้งหมด จำเป็นต้องขึ้นตรงต่อ กสท. และ กสท. มี “หุ้นลม” อยู่ถึง 32% ของทุกบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ก็จะได้เห็นว่าอินเทอร์เน็ตของไทยนั้น ถูกผูกขาดอำนาจการควบคุมอยู่ในกำมือของ กสท. แต่เพียงผู้เดียวมากเพียงใด

การผูกขาดดังกล่าวนี้ดำเนินเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีผู้ให้บริการ NIX และ IIG มากขึ้นแล้วก็ตาม และอำนาจของ กสท. ในฐานะรัฐวิสาหกิจผู้ควบคุมกำกับอินเทอร์เน็ตของไทยทั้งหมด ถูกเปลี่ยนมือไปอยู่กับคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) และ กสท. ก็ถูกแปรรูปไปเป็นเพียงผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายหนึ่งเท่านั้น เหมือนกับผู้ให้บริการรายอื่นๆ ทั่วไป แต่ในเชิงเทคโนโลยีแล้ว สัดส่วนแบนด์วิธทั้งภายในและระหว่างประเทศก็ยังคงถูกรวมศูนย์ไว้ที่ กสท. เป็นส่วนใหญ่อยู่เช่นเดิม ดังนั้น กล่าวเฉพาะในปี 2548-2549 อันเป็นห้วงเวลาของเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณโดยมีอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญนั้น จึงเป็นที่ชัดเจนว่า ช่องทางการสื่อสารอินเทอร์เน็ตของไทยถูกผูกขาดไว้ในการควบคุมของ กสท. อย่างค่อนข้างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเลยทีเดียว และด้วยเหตุนี้ กสท. จึงเข้ามามีส่วนในการแทรกแซงขบวนการต่อสู้ไร้ความรุนแรงเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณด้วยเช่นกัน

¹ มาตรา 79 วรรคหนึ่ง ระบุว่า “ให้คณะกรรมการดำเนินการออกใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมตามพระราชบัญญัตินี้ให้แก่การสื่อสารแห่งประเทศไทยและองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยตามลักษณะและประเภทของการประกอบกิจการ ขอบเขตการให้บริการ รวมทั้งสิทธิต่างๆ ในการให้บริการโทรคมนาคมเท่าที่อยู่ในความรับผิดชอบดำเนินการของการสื่อสารแห่งประเทศไทยและองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ตามที่มีอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่คณะกรรมการประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตตามมาตรา 8” และมาตรา 79 วรรคสี่ ระบุว่า “ในระหว่างที่ยังไม่ได้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้การสื่อสารแห่งประเทศไทยและองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยประกอบกิจการโทรคมนาคมต่อไปได้” (เนื้อหาในมาตรา 8 ของพรบ. ฉบับนี้ เป็นเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การอนุญาตและคุณสมบัติของผู้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคม)

แผนภาพที่ 4.10 : ชั้นทางเทคโนโลยีของระบบอินเทอร์เน็ต (ข้อมูลเดือนเมษายน 2549)

ที่มา : ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการให้บริการอินเทอร์เน็ต (2549 : ออนไลน์)

2.2.6. อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง : กระแสไอซีทีและทรูคอร์ป

ลักษณะข้อมูลที่ส่งผ่านอินเทอร์เน็ตนั้น อาจแบ่งคร่าว ๆ ตามลักษณะการใช้งานได้อย่างน้อย 4 ประเภท คือ ข้อมูลข้อความ (text), ภาพ (graphic), เสียง (audio), และภาพเคลื่อนไหว วิดีโอ หรือทีวี ข้อมูล 2 ประเภทมักปรากฏอยู่ในการใช้งานปกติบนหน้าเว็บ (webpage) และหนังสือพิมพ์ออนไลน์ทั้งหลาย ในขณะที่ในยุคหลังๆมานี้ เริ่มเกิดการหลอมรวมเทคโนโลยีมากขึ้น ทำให้เกิดการส่งคลิปเสียงและคลิปวิดีโอ รวมทั้งมีสถานีวิทยุออนไลน์และทีวีออนไลน์มากขึ้น จากการสุ่มสำรวจผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 21,880 คน ในปี 2548 (ซึ่ง 57.7% ของจำนวนนี้ อาศัยในกรุงเทพฯและปริมณฑล) ในจำนวนนี้ มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสำหรับฟังเพลงออนไลน์ 86.9% (ไม่มีข้อมูลผู้ฟังวิทยุข่าวออนไลน์) และดูโทรทัศน์ออนไลน์ 42.5% ในกลุ่มที่ดูโทรทัศน์ออนไลน์นี้ 45.9% จะรับชมรายการข่าว (อีก 43.7% ดูรายการบันเทิง และ 7.3% ดูกีฬา) (ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, 2549 : 107-113) วิทยุออนไลน์และโดยเฉพาะทีวีออนไลน์นั้น จะรับฟังรับชมได้ดีหากใช้อินเทอร์เน็ตที่มีความเร็วสูง หรือแบนวิธ (bandwidth) กว้าง ภาพ เสียง และภาพเคลื่อนไหว ล้วนเป็นลักษณะการสื่อสารที่สำคัญของสังคมมนุษย์และโดยเฉพาะสังคมการเมืองเสมอมา ดังนั้น ความเร็วในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและจำนวนผู้เข้าถึงอินเทอร์เน็ตด้วยความเร็วสูงจึงส่งผลต่อความเป็นไปของสังคมนั้นๆด้วยเช่นกัน

ในเชิงนโยบายนั้น คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (National Information Technology Committee : NITC) ซึ่งมีเนคเทคเป็นสำนักงานเลขาธิการ ได้เคยเสนอเข้าคณะรัฐมนตรีไป

ตั้งแต่ปี 2540 แล้วว่า รัฐบาลจะต้องทำพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง โดยเฉพาะที่เป็นเครือข่ายภาครัฐ หน่วยงานราชการต่างๆ รวมทั้งเชื่อมโยงเข้าถึงโรงเรียนทุกโรงเรียนด้วย ต่อมาจึงได้มีการมอบหมายให้จัดตั้ง “สำนักงานบริการเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐ (สบทร.) (Government Information Technology Services : GITS) ขึ้นเพื่อดำเนินการนโยบายดังกล่าว โดยไม่มีการสร้างโครงข่ายพื้นฐานใหม่ของตนเอง แต่จะพัฒนาระบบ ADSL ขึ้นบนโครงข่ายพื้นฐานขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทยแทน อย่างไรก็ตาม ในแง่การนำนโยบายไปปฏิบัตินั้น มีปัญหาความไม่ลงตัวระหว่างหน่วยงานต่างๆค่อนข้างมาก ประเทศไทยจึงยังไม่มีมีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงขึ้นอย่างจริงจังมากนัก (ทวิศักดิ์ กอนันต์กุล, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว) ระหว่างนั้น ตลาดผู้ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของไทยเท่าที่พอมืออยู่บ้างนั้น จึงถูกผูกขาดโดยบริษัทในเครือทรูคอร์ปเป็นสำคัญ เนื่องจากทรูมีข้อได้เปรียบที่มีโครงข่ายพื้นฐานโทรศัพท์ประจำที่จำนวนมาก และโครงข่ายทั้งหมดอยู่ในกรุงเทพฯและปริมณฑล ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ผู้ใช้มีกำลังทรัพย์เพียงพอที่จะจ่ายค่าบริการดังกล่าว แม้จะมีราคาสูงถึงระดับ 4,000-5,000 บาท/เดือนก็ตาม

จนกระทั่งเมื่อการมีตั้งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “กระทรวงไอซีที”) ขึ้น ตามนโยบายการปฏิรูประบบราชการของพตท.ทักษิณ ในปี 2545 นั้น นโยบาย 2 ประการของกระทรวง ซึ่งล่อไปกับกระแสนโยบายประชานิยมของพรรคไทยรักไทย คือ คอมพิวเตอร์เื้ออาหาร และการเร่งให้ประเทศไทยมีการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงราคาถูก โดยกระทรวงไอซีทีที่มอบนโยบายให้กสท.และทศท.ซึ่งแม้จะอยู่ระหว่างการแปรรูปเป็นบริษัทมหาชน แต่ก็จะเป็นบริษัทที่กระทรวงการคลังถือหุ้น 100% และอยู่ภายใต้สังกัดของกระทรวงไอซีที หากทางพัฒนาระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (ความเร็ว 256 Kbps) ที่มีราคาถูกเพียง 590 บาท/เดือน จำนวนหนึ่งล้านพอร์ตให้เกิดขึ้นให้ได้ นี่เป็นเหตุให้องค์กรทั้งสองแห่งต้องพยายามพัฒนาระบบดังกล่าวขึ้น

แม้นโยบายทั้งสองจะไม่ได้ผลในทางรูปธรรมมากนัก และจนกระทั่งปัจจุบัน การพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงยังไม่สามารถบรรลุได้ถึงตัวเลขหนึ่งล้านพอร์ตตามที่ตั้งเอาไว้ก็ตาม แต่สิ่งที่สำคัญ คือ “แรงกระเพื่อม” ที่กระทบต่อเจ้าตลาดหลักของทั้งสองตลาด กล่าวคือ นโยบายคอมพิวเตอร์เื้ออาหารส่งเสริมให้บริษัทห้างร้านที่ขายคอมพิวเตอร์ต่างๆ อย่างในห้างพันธุ์ทิพย์พลาซ่า จำเป็นต้องหาทางทำให้คอมพิวเตอร์เน็ตบูคลดราคาจากเดิมราว 30,000 บาทขึ้นไป ลงมาเหลือเพียงราวหนึ่ง 10,000 บาทเศษ ส่วนนโยบายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงราคาถูกส่งเสริมต่อบริษัทเจ้าตลาดอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างทรูคอร์ป ซึ่งหลังจากอาศัยความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของโครงข่ายพื้นฐาน มาทำการรุกเข้าตลาดการให้บริการอินเทอร์เน็ต ผ่านแพ็คเกจ “คลิกทีเอ” และพัฒนาสืบเนื่องรุกเข้าเป็นเจ้าตลาดอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของไทยด้วยเทคโนโลยี ADSL ด้วยเช่นกัน สภาวะราคาค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของทรูในขณะนั้น ค่อนข้างแพง (ในไตรมาสแรกของปี 2546 อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของทรูมีราคา 3,738 บาท/เดือน) ในขณะที่ความเร็วที่เรียกว่า “สูง” นั้น ค่อนข้างต่ำ คือ เพียง 64 Kbps เท่านั้น (โดยปกติ ความเร็วของอินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำ จะอยู่ระหว่าง 14.4-56.2 Kbps) ดังนั้น เมื่อมีนโยบายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงราคาถูกออกมาจากกระทรวงไอซีทีดังกล่าว ทำให้ทรูต้องหาทางพัฒนาระบบเทคโนโลยีอย่างจริงจัง เพื่อต่อสู้แข่งขันกับระบบบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของทั้งกสท.และทศท.ที่ถูกสั่งให้พัฒนาขึ้นมา (กานต์ ยืนยง, สัมภาษณ์, 24 กุมภาพันธ์ 2552)

เริ่มแรกของการพัฒนาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงราคาถูกนั้น ทูร์คอร์ป มี 2 ทางเลือก ทางเลือกแรก คือ ใช้เคเบิลโมเด็ม (cable modem) ตามระบบของอเมริกา ซึ่งใช้สายเคเบิลทีวีเป็นสื่อส่งสัญญาณ เนื่องจากอเมริกามีระบบเคเบิลทีวีเข้าถึงทุกบ้าน จึงทดลองใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงผ่านสายเคเบิลทีวี ซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานอีกชนิดหนึ่งของบริษัทที่มีบริษัท ยูบีซี เคเบิลทีวี อยู่ด้วยเช่นกัน ทางเลือกที่สอง คือ ใช้ระบบ ADSL ซึ่งนิยมใช้กันมากในแถบเอเชีย หลังจากพิจารณาแล้วเห็นว่า ระบบเคเบิลทีวีซึ่งใช้การส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมนั้น ควรมีไว้สำหรับเคเบิลทีวีเท่านั้น ไม่ควรนำมาใช้ส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ทูร์จึงหันไปเลือกพัฒนาระบบ ADSL แทนทดลองหลากหลายวิธีในการพัฒนาระบบให้ต้นทุนมีราคาถูก (กานต์ ยืนยง, สัมภาษณ์, เพิ่งอ้าง)

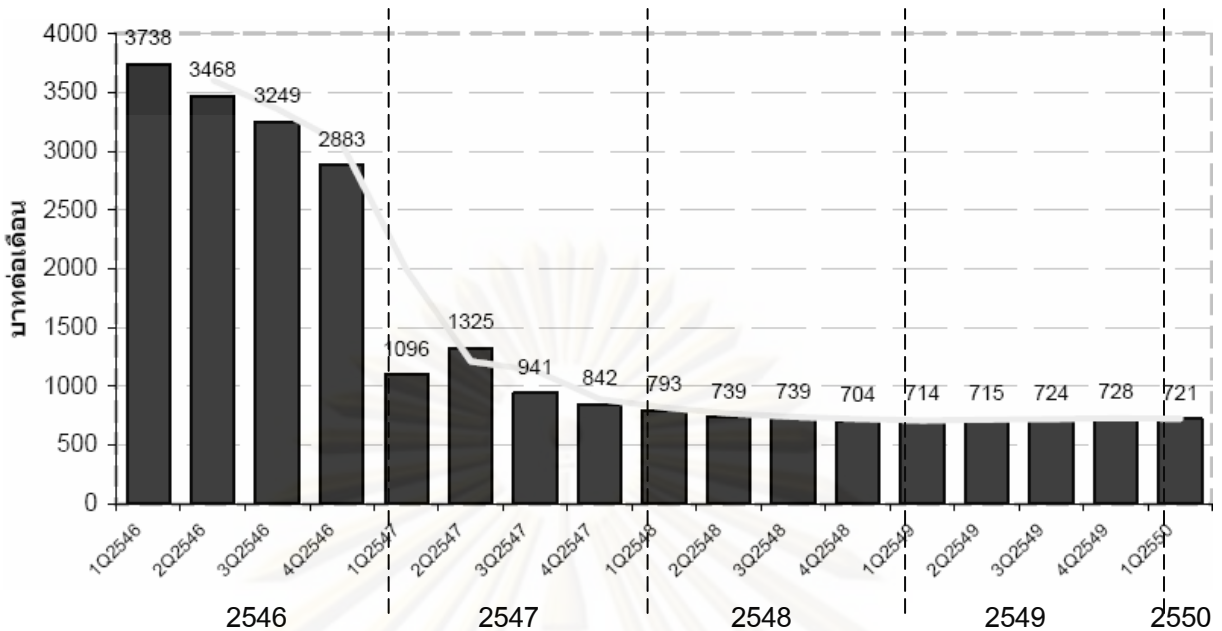
ขณะนั้น ในแถบเอเชีย มีบริษัทหัวเหว่ยเป็นบริษัทของประเทศจีน ซึ่งรับผลิตอุปกรณ์ด้านโทรคมนาคมและการสื่อสารให้กับบริษัท Cisco บริษัทเราเตอร์ (router) ขนาดยักษ์ของโลก ทำให้บริษัทหัวเหว่ยมีความรู้ทางเทคโนโลยีการผลิตอุปกรณ์ต่างๆดังกล่าวด้วย ภายหลังจากเปิดขายอุปกรณ์สื่อสารด้วยแบรนด์ “หัวเหว่ย” ของตนเองเลยที่เดียว โดยขายในราคาที่ถูกมากกว่าแบรนด์ของยุโรปและอเมริกามาก ทูร์คอร์ปจึงได้ประสานงานขอซื้อเทคโนโลยีของบริษัทหัวเหว่ยมา จึงสามารถลดราคาลงมาสู้กับราคา 500 บาทของนโยบายกระทรวงไอซีทีได้ และเมื่อทูร์คอร์ปเปิดให้บริการระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงราคาถูก ก็ทำให้ปริมาณลูกค้าของทูร์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องเช่นกัน ส่งผลให้ทูร์คอร์ปยังคงสามารถผูกขาดเป็นเจ้าตลาดอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของไทยได้ต่อไป ทั้งยังส่ง “แรงกระเพื่อม” ย้อนกลับไปหาบริษัทของภาครัฐอย่างทศท.อีกด้วย ว่าต้องหาทางพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงราคาถูกให้ได้อย่างที่ทูร์คอร์ปทำ และทำให้ต่อมาบริษัท ทีทีแอนที ซึ่งเป็นเจ้าของโครงข่ายพื้นฐานในพื้นที่ส่วนภูมิภาค เริ่มหันมาใช้เทคโนโลยีชนิดเดียวกันกับทูร์ เพื่อทำตลาดอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในพื้นที่ต่างจังหวัดด้วยเช่นกัน โดยเพิ่มกลยุทธ์การตลาดเข้าไปว่าสามารถใช้ความเร็วได้ถึง 2 Mbps ด้วยราคาใกล้เคียงกับทูร์ซึ่งสามารถใช้ความเร็วได้เพียง 1 Mbps (กานต์ ยืนยง, สัมภาษณ์, เพิ่งอ้าง)

ภาวะการผูกขาดอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของทูร์คอร์ป มีสูงถึงระดับที่ทำให้คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติใช้ข้อมูลจำนวนผู้ใช้และราคาค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของบริษัท ทูร์ อินเทอร์เน็ต จำกัด (มหาชน) ในเครือทูร์คอร์ป เป็นตัวบ่งชี้สภาวะอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของไทยเลยที่เดียว จำนวนผู้ใช้และราคาค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของทูร์ สามารถพิจารณาได้ดังตารางที่ 4.6 และแผนภาพที่ 4.11 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ปริมาณผู้ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของทูร์สูงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ราคาค่าบริการของทูร์ก็ลดลงอย่างสืบเนื่องเช่นกัน

ตารางที่ 4.6 : ปริมาณผู้ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของ บมจ. ทูร์ ในปี 2548-2550

2548 (คน)				2549 (คน)				2550 (คน)
ไตรมาส#1	ไตรมาส#2	ไตรมาส#3	ไตรมาส#4	ไตรมาส#1	ไตรมาส#2	ไตรมาส#3	ไตรมาส#4	ไตรมาส#1
192,003	220,917	269,458	300,322	334,784	368,874	412,742	442,728	488,721

ที่มา: คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ [กทช.] (2550: 15)

แผนภาพที่ 4.11 : แสดงราคาค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของ บมจ. ทู ในปี 2546-2550

ที่มา: คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, “รายงานสภาพตลาดโทรคมนาคม -ไตรมาส1-2550”, มี.ย.2550. น.16

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า นโยบายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงราคาถูกของกระทรวงไอซีทีนั้น แม้ไม่สามารถส่งผลโดยตรงต่อหน่วยงานได้สังกัดทั้งสองแห่งได้ แต่ก็สามารถส่งผลโดยอ้อมต่อทรูคอร์ป จนทำให้คนทั่วไปสามารถใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 4.7 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตด้วยระบบ ต่างๆ คือ ระบบความเร็วต่ำ ความเร็วสูง ผ่านสายเช่า และประเภทอื่นๆ นั้น สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงนั้น เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดด จาก 1.6% ในปี 2546 ไปเป็น 19.3% ในปี 2547 หรือเพิ่มขึ้นมากถึง 12 เท่า แล้วจึงค่อยๆ เพิ่มขึ้นอีก 2 เท่าในปี 2548 คือจำนวน 43% ในขณะที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำค่อยๆ ลดลงอย่างสืบเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ทวีศักดิ์ ผู้ซึ่งมีส่วนในการผลักดันนโยบายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อปี 2540 ได้ให้ความเห็นต่อการพัฒนาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของไทยไว้ได้อย่างน่าสนใจว่า อันที่จริงแล้ว เป็นเรื่อง “การเมืองของโครงข่ายโทรศัพท์พื้นฐาน” (politics of fix-line) มากกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศไทยมีโครงข่ายโทรศัพท์พื้นฐานอยู่เพียง 5.5 ล้านเลขหมายเท่านั้น (เป็นของทรูคอร์ป 2 ล้าน ของทีทีแอนที 1 ล้าน และเป็นของทศท.อีก 2.5 ล้าน) และไม่ได้มีการลงทุนพัฒนาเพิ่มเติมต่อเนื่องแต่อย่างใด สืบเนื่องเพราะการเกิดขึ้นของโทรศัพท์เคลื่อนที่ในประเทศไทย ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงมาก อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่มีสูงขึ้นไปอย่างสืบเนื่อง ในขณะที่อัตราผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐานลดลงอย่างสืบเนื่องเช่นกัน รายได้ที่ได้รับจากผู้บริโภคแต่ละรายเพียงราว 150 บาท/เดือน หรือ 500-600 บาท/เดือนในกรณีผู้ใช้รายองค์กร ดังนั้น จึงเป็นปัญหาว่า โครงข่ายโทรศัพท์พื้นฐานที่ลงทุนไปแล้ว และไม่มีที่ท่าว่าจะได้ผลกำไรเพิ่มขึ้นเนื่องจากผู้ใช้หันไปใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่กันมากขึ้นแทนนั้น จะทำอย่างไรให้สามารถทำรายได้ผลตอบแทนกลับคืนมาให้ได้มากที่สุด ทางออกทางเทคโนโลยี คือ เปลี่ยนโครงข่ายโทรศัพท์พื้นฐานจากเดิมที่ใช้ได้เพียงการติดต่อผ่าน

เสียง (หรือการโทรศัพท์พูดคุยกัน) ให้กลายเป็นระบบ ADSL เพื่อให้สามารถให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ และจะสามารถเรียกเก็บค่าบริการเพิ่มขึ้นเป็น 590 บาท/เดือนได้เป็นอย่างดี (ทวิตศักดิ์ กอนันตกุล, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

ตารางที่ 4.7 : สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต ด้วยความเร็วชนิดต่างๆปี 2546-2548

ประเภทความเร็วในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	2546	2547	2548
ระบบ Dial-up (ความเร็วต่ำ 56 Kbps)	54.3%	39.9%	30.9%
ระบบ ADSL (ความเร็วสูง 256 Kbps - 24 Mbps)	1.6%	19.3%	43.1%
ผ่านสายเช่า (lease line) ที่ทำงาน/สถานศึกษา	31.7%	31.5%	17.8%
อื่นๆ	12.4%	9.3%	8.2%
รวม	100%	100%	100%

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (2549 : 10)

ด้วยเหตุนี้ ทวิตศักดิ์จึงเห็นว่า แม้ไม่มีนโยบายพัฒนาอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของกระทรวงไอซีทีดังกล่าว อย่างไรก็ตามอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะต้องเกิดขึ้นในเมืองไทยอย่างแน่นอน เพราะผู้ประกอบการโครงข่ายโทรศัพท์พื้นฐานไม่สามารถอยู่ได้ด้วยผลตอบแทนจากค่าบริการโทรศัพท์พื้นฐานดังกล่าว นโยบายของกระทรวงไอซีทีที่เป็นเพียงตัวเร่งปฏิกิริยาให้เกิดเร็วขึ้นเท่านั้น นอกจากนี้ อัตราค่าบริการ 590 บาท/เดือน ก็ไม่ใช่ นโยบายเพื่อสังคมแต่อย่างใด เพราะอันที่จริงแล้ว หากเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ค่าบริการราคา 590 บาทนั้น ต้องได้ความเร็วอินเทอร์เน็ตมากถึง 20 Mbps (ทวิตศักดิ์ กอนันตกุล, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว) ในขณะที่ของไทยได้เพียง 256 Kbps ถึง 1 Mbps หรือน้อยกว่าต่างประเทศถึง 78-20 เท่า ตัวเลขดังกล่าว นับเป็นข้อมูลที่น่าสนใจมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราค่าบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของทรูคอร์ป ซึ่งแม้จะลดลงเรื่อยมา หลังการประกาศนโยบายของกระทรวงไอซีทีดังกล่าว จนเหลือต่ำสุดเพียง 704 บาท/เดือนในไตรมาสสุดท้ายของปี 2548 แต่เมื่อเทียบกับความเร็วที่ได้รับ กับความเร็วที่ควรจะเป็นแล้ว ก็แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะใครใด ๆ จะเป็นผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงก็ตาม ผู้ใช้คนไทยก็ยังคงถูกเอาเปรียบอยู่อย่างมาก เช่นเดิม

แม้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะมีราคาแพงกว่าที่ควรจะเป็นเมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศก็ตาม แต่การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้มากขึ้นในประเทศไทย ก็ทำให้เนื้อหาอินเทอร์เน็ตเริ่มเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่มีเพียงตัวอักษรและภาพเท่านั้น กลายมาเป็นการสร้างเนื้อหาที่เป็นเสียงและภาพเคลื่อนไหวขึ้นให้บริการในอินเทอร์เน็ตไทย ผลจากความแพร่หลายของอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่มีศักยภาพการในรับส่งข้อมูลเสียงและภาพเคลื่อนไหว นำมาซึ่งปรากฏการณ์สำคัญ 2 ปรากฏการณ์ในสังคมไทย

ปรากฏการณ์แรก คือ เกมส์แร็คนาร็อค (Ragnarok) ซึ่งเกมส์ออนไลน์สัญชาติเกาหลีที่แพร่เข้ามาในประเทศไทยช่วงปี 2545 และได้รับความนิยมอย่างสูงมากในหมู่นักเรียนนักศึกษา จนเกิดเป็นภาวะ “ติดเกมส์” กระทั่งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เพิ่งตั้งขึ้นในปี 2545 เช่นกัน

ได้สร้างผลงานรูปธรรมชิ้นแรกของตนโดยการเข้าจัดระเบียบเกมออนไลน์ และกลายเป็นการเปิดศักราชของหน่วยงานภาครัฐในการควบคุมกำกับ กระทั่งเซ็นเซอร์ปิดกั้นเว็บไซต์ต่าง ๆ เรื่อยมาและหนักหน่วงมากขึ้นหลังรัฐประหาร จนกระทั่งปัจจุบัน โดยเฉพาะประเด็นอ่อนไหวที่สุดสำหรับสังคมไทย คือ ข้อหาเป็นเว็บไซต์ที่เข้าข่ายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

ปรากฏการณ์ที่สอง คือ เว็บไซต์ข่าวสารที่มีทั้งคลิปเสียงและคลิปวิดีโอ ซึ่งนำโดยเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ในเครือผู้จัดการ เป็นตัวอย่างสำคัญของสื่อหนังสือพิมพ์ที่ปรับตัวขึ้นมาอยู่บนอินเทอร์เน็ตกลายเป็นหนังสือพิมพ์ออนไลน์แล้วประสบความสำเร็จอย่างล้นหลาม ได้รับความนิยมนิยมอย่างสูงมากติดอันดับ 1 ใน 5 เว็บไซต์ยอดนิยมของไทยอย่างหลายปีต่อเนื่องกัน จนกระทั่งภายหลัง หนังสือพิมพ์ฉบับอื่นๆ อย่าง เครือเนชั่น เครือมติชน ฯลฯ ต้องปรับตัวตามด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ เว็บไซต์ผู้จัดการฯ นี้ยังเป็นอาวุธชิ้นสำคัญยิ่งในการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ ภายใต้การนำของ สนธิ ลิ้มทองกุล ผู้ก่อตั้งเครือผู้จัดการ และเป็นผู้นำขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณคนสำคัญ

2.3. อินเทอร์เน็ตภายใต้โครงสร้างใหม่ของ กทช.

แต่เดิมมา เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารยังไม่ได้พัฒนาก้าวไกลถึงขั้นมีอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่หลอมรวมเทคโนโลยีอื่นๆ ทั้งโทรคมนาคม โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีการกระจายสัญญาณ ฯลฯ ไว้ด้วยกันทั้งหมดนั้น งานด้านการสื่อสารของไทย อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของ 2 หน่วยงาน หน่วยงานแรก คือ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) ดูแลด้านโทรศัพท์ ตามที่ระบุไว้ในมาตราที่ 6 ของพรบ.องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2497¹ หน่วยงานที่สอง คือ กสท. ดูแลด้านการไปรษณีย์และโทรคมนาคมอื่นๆ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 7 ของพรบ. การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2519²

พรบ.ทั้งสองฉบับจึงเท่ากับเป็นการแยกหน้าที่ให้รัฐวิสาหกิจทั้งสองอย่างชัดเจน โดยให้ทศท. ดูแลเรื่องการสื่อสารภายในประเทศ ส่วนกสท.ดูแลงานด้านการสื่อสารระหว่างประเทศ³ ดังนั้น ระบบการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ซึ่งจะมีความหมายสำคัญ ก็ต่อเมื่อมีการเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตของโลก โดยนัยแล้ว จึงอยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ในการพัฒนาและการกำกับดูแลของกสท. อันเป็นเหตุให้บรรดาผู้ประกอบการให้บริการอินเทอร์เน็ตทั้งที่เป็นภาคการศึกษาและภาคพาณิชย์

¹ มาตราที่ 6 แห่ง พรบ.องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2497 ระบุว่า “ให้จัดตั้งองค์การขึ้นองค์การหนึ่ง เรียกว่า องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการโทรศัพท์ เพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน และดำเนินธุรกิจอันเกี่ยวกับกิจการโทรศัพท์และธุรกิจอื่นที่ต่อเนื่องใกล้เคียงกัน หรือซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการโทรศัพท์”

² มาตรา 7 ของพรบ.การสื่อสารแห่งประเทศไทย พ.ศ.2519 ระบุว่า “ให้จัดตั้งการสื่อสารขึ้นเรียกว่า “การสื่อสารแห่งประเทศไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการและนำมาซึ่งความเจริญของกิจการไปรษณีย์และโทรคมนาคมเพื่อประโยชน์แห่งรัฐและประชาชน และดำเนินธุรกิจอันเกี่ยวกับ กิจการไปรษณีย์ และโทรคมนาคม และธุรกิจอื่นที่ต่อเนื่องใกล้เคียงกัน หรือซึ่งเป็นประโยชน์แก่กิจการไปรษณีย์และโทรคมนาคม ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของนิติบุคคลอื่นโดยเฉพาะ”

³ แม้ว่าภายหลัง ทศท.จะมีงานด้านโทรศัพท์ระหว่างประเทศบ้าง แต่ก็ยังเป็นเพียงโทรศัพท์เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านของไทยอย่างพม่า ลาว กัมพูชา และมาเลเซีย เท่านั้น ในขณะที่การสื่อสารกับประเทศอื่นๆ ทั้งหมดที่เหลืออยู่ในความดูแลของกสท.

ทั้งหลาย จำเป็นต้องขออนุญาต ขอความร่วมมือ รวมทั้งขอทำการเชื่อมต่อสายสัญญาณสื่อสาร กับ กสท.ตลอดมา นี่รวมทั้งองค์กรที่จัดตั้งชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศอีกแห่งหนึ่งของไทย อย่างเนคเทคก็ตาม จนกระทั่งเกิดความขัดแย้งในเรื่องการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตภายในประเทศระหว่าง 2 องค์กรนี้ดังที่กล่าวไปในหัวข้อที่แล้ว

ดังนั้น จึงกล่าวได้อย่างชัดเจนว่า อินเทอร์เน็ตไทยทั้งระบบอยู่ภายใต้อำนาจควบคุมกำกับของ กสท.มาโดยตลอดนับตั้งแต่แรกเริ่ม จนกระทั่งเกิดเงื่อนไขเชิงโครงสร้าง 2 ประการ ที่ทำให้อำนาจผูกขาดอินเทอร์เน็ตของ กสท. หดลง เงื่อนไขแรก คือ การให้มีการเปิดเสรีการค้าด้านโทรคมนาคม ตามสัญญาที่ประเทศไทยให้ไว้เมื่อครั้งเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2537 อันเป็นเงื่อนไขจากแรงบีบบังคับทางเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์จากภายนอกประเทศ เงื่อนไขประการที่สอง สืบเนื่องมาจากแรงขับเคลื่อนปรับเปลี่ยนเชิงโครงสร้างอำนาจทั้งหมดของไทย อันเป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2540 โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต กิจกรรมการสื่อสารและกิจการโทรคมนาคมอื่นๆ ซึ่งถูกระบุไว้ในมาตรา 40¹ อันถือเป็นการเกิดขึ้นของกระบวนการใหญ่ที่เรียกว่า “การปฏิรูปสื่อ” มาตรา 40 นี้ เท่ากับเป็นการให้อำนาจประชาชนในการเป็นเจ้าของคลื่นความถี่และเป็นผู้ผลิตสื่อเองได้มากขึ้น และต่อมาจึงกลายเป็นที่มาของพรบ.องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 ซึ่งระบุให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ 2 ชุด ชุดแรก คือ “คณะกรรมการกิจการการสื่อสารแห่งชาติ” (กสช.) ขึ้น (เนื้อหาในหมวด 1 ทั้งหมด) โดยให้งานในส่วนกองงานคณะกรรมการกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์แห่งชาติ ของกรมประชาสัมพันธ์ ถูกโอนไปไว้ที่ กสช. (มาตรา 85)

คณะกรรมการชุดที่สองที่ถูกตั้งขึ้นและเท่ากับเป็นการปรับโครงสร้างอำนาจการสื่อสารด้านโทรคมนาคม รวมทั้งอินเทอร์เน็ตไทยใหม่ทั้งหมด คือ คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ขึ้น (เนื้อหาในหมวด 2) โดยให้กิจการโทรคมนาคมของ กสท. ทศท. และผู้ได้รับสัมปทาน ถูกโอนมาอยู่ในการกำกับดูแลของ กทช. (มาตรา 78 วรรค 4) และงานจากกรมไปรษณีย์โทรเลข (รวมทั้ง กสท.) ถูกโอนไปไว้ที่ กทช. ทั้งหมด ยกเว้นกิจการไปรษณีย์ (มาตรา 82) นี้เท่ากับเป็นการปรับโครงสร้างการบริหารกิจการโทรคมนาคมใหม่ทั้งหมด รวมทั้งอินเทอร์เน็ต² และทำให้อำนาจในการ

¹ มาตรา 40 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ระบุว่า “คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ” และ “ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

² เพราะในมาตรา 3 วรรค 7 ระบุความหมายของ “กิจการโทรคมนาคม” ไว้ว่าหมายถึง “กิจการซึ่งให้บริการการส่ง การแพร่ หรือการรับเครื่องหมาย สัญญาณ ตัวหนังสือ ตัวเลข ภาพ เสียง รหัส หรือการอื่นใด ซึ่งสามารถให้เข้าใจความหมายได้โดยระบบสาย ระบบคลื่นความถี่ ระบบแสง ระบบแม่เหล็กไฟฟ้าอื่น หรือระบบอื่น ระบบใดระบบหนึ่ง หรือหลายระบบรวมกัน หรือกิจการโทรคมนาคมตามที่กฎหมายบัญญัติหรือตามที่คณะกรรมการร่วมกำหนดให้เป็นกิจการโทรคมนาคม” (เน้นโดยผู้เขียน) เพราะ (1) “เครื่องหมาย สัญญาณ ตัวหนังสือ ตัวเลข ภาพ เสียง รหัส หรือการอื่นใด” นั้นครอบคลุมการส่งสัญญาณข้อมูลต่างๆของระบบอินเทอร์เน็ตด้วย (2) “ระบบสาย ระบบคลื่นความถี่ ระบบแสง ระบบแม่เหล็กไฟฟ้าอื่น หรือระบบอื่น” ครอบคลุมระบบอินเทอร์เน็ตทั้งแบบมีสาย (dial-up, ISDN, ADSL, วงจรเช่า, โยแก้วนำแสง) แบบไร้สาย (GPRS, คลื่นไมโครเวฟ, ดาวเทียม) และ (3) “ระบบใดระบบหนึ่ง หรือหลายระบบรวมกัน” ครอบคลุม

ควบคุมกำกับและให้หรือเพิกถอนใบอนุญาตกิจการโทรคมนาคมและอินเทอร์เน็ตทั้งหมดของกสท. สิ้นสุดลง จนเกิดเป็นสัญญาภาคทางอำนาจ และเกิดเป็นกรณีพิพาทเกี่ยวกับผลประโยชน์มากมายมหาศาลที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปสัญญาสัมปทานกิจการโทรคมนาคม โดยเฉพาะกับบริษัทขนาดใหญ่ที่เป็นเจ้าของโครงข่ายพื้นฐาน อย่างทรูคอร์ปและทีทีแอนที (ตั้งที่อภิปรายไว้อย่างละเอียดใน อนุภาพ ธิรลภ (2543) นวลน้อย ตรีรัตน์ และนพนันท์ วรรณเทพสกุล, บรรณาธิการ (2544) เป็นต้น) นอกจากนี้แล้ว พรบ.องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ ยังระบุให้ภาคประชาชนมีสิทธิได้เป็นเจ้าของคลื่นความถี่อย่างน้อย 20% (มาตรา 26 วรรค 4) ด้วยนอกเหนือจากที่ปกติคลื่นความถี่จะตกอยู่ในมือของภาครัฐและภาคเอกชนเท่านั้น จนเกิดเป็นกระแสวิทยุชุมชนและสื่อภาคประชาชน รวมทั้งวิทยุและโทรทัศน์ออนไลน์อีกด้วย

พรบ.องค์การจัดสรรคลื่นความถี่ฯ ต่อมาจึงกลายเป็นที่มาของ พรบ.การประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544 ซึ่งพยายามป้องกันและลดภาวะการผูกขาดกันในลักษณะข้ามชั้นทางเทคโนโลยี หรือที่เรียกว่า “การผูกขาดแนวตั้ง” ขององค์กรหรือบริษัทที่เป็นเจ้าของโครงข่ายพื้นฐานและยังทำธุรกิจให้บริการโทรคมนาคมด้านอื่นๆ อย่าง กสท. ทศท. ทรูคอร์ป ทีทีแอนที เอไอเอส ฯลฯ อีกด้วย โดยการแบ่งแยกใบอนุญาตการประกอบกิจการโทรคมนาคมและอินเทอร์เน็ต (โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง) ตามทฤษฎีแยกกำกับ โดยแบ่งเป็นกิจการแบบที่มีโครงข่าย กับแบบที่ไม่มีโครงข่ายออกจากกัน (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน आयुทธ จิรัชย์ประวีตร, 2550 : 83-99) ดังในมาตรา 7 ของพรบ.การประกอบกิจการโทรคมนาคมนี้ ระบุให้นำระบบใบอนุญาต 3 แบบ มาใช้ ได้แก่ *ประเภทที่ 1* กิจการที่ไม่มีโครงข่าย และให้บริการลูกค้าทั่วไป ให้แจ้ง กทช.และดำเนินการได้เลย *ประเภทที่ 2* กิจการที่มีหรือไม่มีโครงข่าย แต่ให้บริการเฉพาะกลุ่ม เช่น วิทยุแท็กซี่, ATM ธนาคาร เป็นต้น ให้ปฏิบัติตามเกณฑ์ของ กทช.แล้วดำเนินการได้เลย และ *ประเภทที่ 3* กิจการที่มีโครงข่ายและให้บริการลูกค้าทั่วไป การขอใบอนุญาตต้องผ่านการพิจารณาและได้รับอนุญาตจาก กทช.ก่อน ทั้งยังมีการย้ายอย่างลายลักษณ์อักษรไว้ในมาตรา 79 ว่าให้ยกเลิกการผูกขาดของรัฐวิสาหกิจ (กสท.และ ทศท.) ภายใน 180 วัน อีกด้วย¹

ทั้งกรณีที่มีการสื่อสารในอินเทอร์เน็ตใช้ระบบเทคโนโลยีข้ามชนิดกัน และปรากฏการณ์หลอมรวมเทคโนโลยี (technological convergence) ด้วยเช่นกัน

¹ ข้อที่น่าสนใจประการหนึ่งในที่นี้ คือ พรบ.ฉบับนี้ ถูกปรับแก้เพิ่มเติมในปี 2549 โดยการออก พรบ.ประกอบกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 มีการปรับแก้ต่างๆ ได้แก่ *ประการแรก* มาตรา 3 ของฉบับที่ 2 นี้ระบุให้แก้ไขข้อความในวงเล็บ (1) ของมาตรา 8 วรรคสาม (ในฉบับแรก) เรื่องสัดส่วนการถือหุ้นโดยคนต่างด้าว ในกิจการโทรคมนาคมที่มีโครงข่าย โดยที่พรบ.กิจการโทรคมนาคม ฉบับแรกระบุให้กิจการโทรคมนาคมที่มีโครงข่าย ต้องขอใบอนุญาตประเภทที่ 2 และ 3 พรบ. ฉบับที่ 2 นี้ ตัดข้อความที่ว่า “...และต้องมีสัดส่วนการถือหุ้นของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้าของทุนทั้งหมดในนิติบุคคลนั้น รวมทั้งต้องมีกรรมการไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด และผู้มีอำนาจกระทำการผูกพันนิติบุคคลนั้นต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยด้วย” (หมายความว่าคนต่างชาติถือหุ้นได้เพียง 25% และมีสัดส่วนเป็นกรรมการได้ 1 ใน 4 และอาจเป็นผู้มีอำนาจกระทำการทางนิติบุคคลได้) ถูกตัดออกไป *ประการที่สอง* ปรับเปลี่ยนมาตรา 58 วรรค 1 (ในฉบับแรก) เรื่องการเรียกเงินล่วงหน้า โดยเปลี่ยนจากข้อความเดิมที่ว่า “ผู้รับใบอนุญาตจะเรียกเก็บเงินประกันหรือเงินอื่นที่มีลักษณะเป็นการเรียกเก็บล่วงหน้ามิได้...” กลายเป็น “ผู้รับใบอนุญาตจะเรียกเก็บเงินประกันหรือเงินอื่นที่มีลักษณะเป็นเงินประกันมิได้ ส่วนการเรียกเก็บค่าบริการล่วงหน้าต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือประโยชน์สาธารณะ” นอกจากนี้ พรบ.กิจการโทรคมนาคม ฉบับที่ 2 ยังระบุให้มีการเพิ่มมาตรา 80/1 เข้าไปในมาตราที่ 80 ของพรบ.กิจการโทรคมนาคม

นับตั้งแต่ พรบ.จัดสรรคลื่นความถี่ฯ ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2543 เป็นต้นมา อำนวยการบริหารจัดการโทรคมนาคมและอินเทอร์เน็ตไทย เข้าสู่ภาวะสูญญากาศ ลักลั่นไม่ชัดเจนว่าจะมีใครเป็นผู้กำกับดูแลต่อไปในระหว่างการสรรหาและแต่งตั้งคณะกรรมการ กทช. ล่วงเข้าถึงเดือนตุลาคม 2547 คณะกรรมการ กทช.จึงถูกแต่งตั้งขึ้นมาอย่างเป็นทางการ ทั้งยังมีประกาศสืบเนื่องอื่นๆ เพื่อลดการผูกขาด และส่งเสริมการแข่งขันเสรี เช่น ประกาศ 3 ฉบับเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2548 อันได้แก่ 1) “หลักเกณฑ์และวิธีการขอรับใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ต” โดยใช้หลักทฤษฎีการแยกกำกับแบบเดียวกับกิจการโทรคมนาคมอื่นๆ ด้วย¹ (2) ประกาศ “ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ต” ตามสัดส่วนรายได้ที่ได้รับของกิจการแต่ละประเทศ² และ (3) “หลักเกณฑ์และวิธีการใช้และเชื่อมต่อโครงข่ายโทรคมนาคมสำหรับผู้รับใบอนุญาตให้บริการอินเทอร์เน็ต”³ รวมทั้งประกาศ “การขอรับใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ตเขตเวทย์ระหว่างประเทศและบริการชุมสายอินเทอร์เน็ต” อีกหนึ่งฉบับเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2549 ซึ่งระบุให้เปิดเสรีการให้บริการชุมสายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ (IIG) และชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ (NIX) ในกลุ่มผู้ขอใบอนุญาตบริการอินเทอร์เน็ตแบบที่สองและสาม รวมทั้งกำหนดระเบียบวิธีการและประเภทของผู้ที่ต้องการให้บริการ IIG และ NIX ซึ่งยังไม่ได้กำหนดไว้ใน ประกาศ กทช. เรื่อง “หลักเกณฑ์และวิธีการขอรับใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ต” ฉบับเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2548

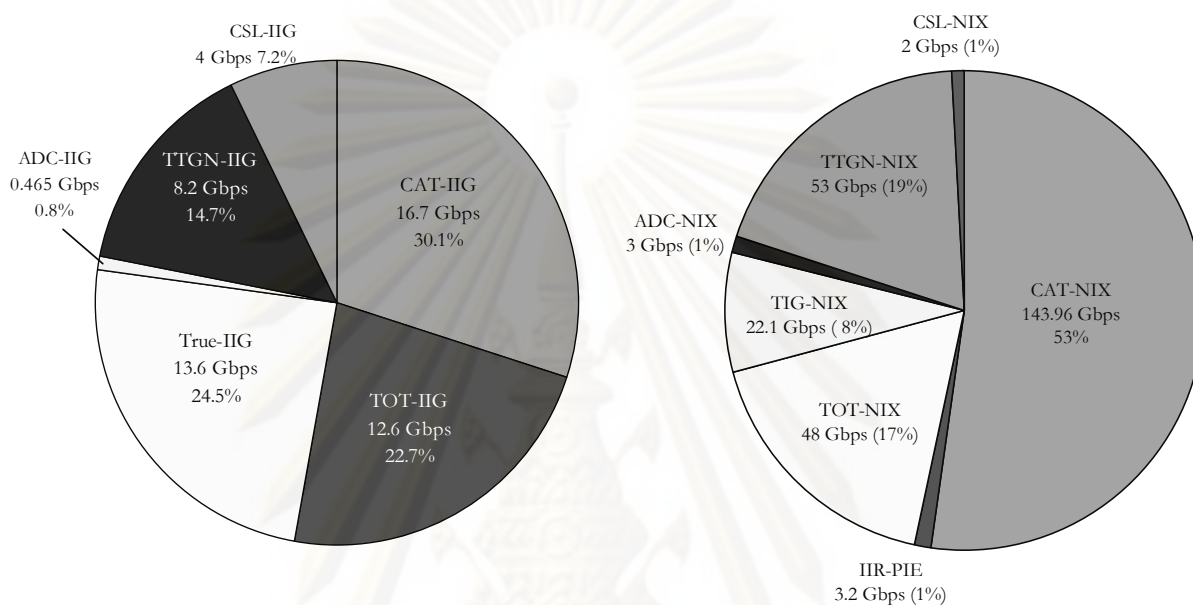
ฯ ฉบับที่ 1 ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแปรสัญญาสัมปทานและหุ้นใน กสท. และ ทศท. อีกด้วย หลังประกาศใช้ พรบ. ฉบับที่ 2 นี้เมื่อวันศุกร์ที่ 20 มกราคม 2549 สามวันถัดมา คือในวันจันทร์ที่ 23 มกราคม 2549 ตระกูลชินวัตรและดามาพงศ์ก็ได้ทำการเทขายหุ้นของบริษัทเอไอเอสให้บริษัทต่างชาติ คือ บริษัท เทมาเส็ก ของประเทศสิงคโปร์ เป็นจำนวน 73 พันล้านบาท โดยไม่เสียภาษีเลย เหตุการณ์นี้ถือได้ว่าเป็นฟางเส้นสุดท้ายที่สร้างความไม่พอใจนานใหญ่ของสังคม จนทำให้ปรากฏมีผู้คนมาร่วมชุมนุมอย่างมหาศาลในการ “ชุมนุมกู่ชาติ” ที่นำโดย สนิธ ลิ้มทองกุล เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 และลุกลามกลายเป็นวิกฤตของรัฐบาลทักษิณ กระทั่งเกิดการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549

¹ ข้อ 4 ของประกาศ ระบุถึงใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ต 3 ประเภท ได้แก่ *ประเภทที่หนึ่ง* : บริการอินเทอร์เน็ตที่ไม่มีโครงข่ายเป็นของตนเอง *ประเภทที่สอง* : บริการอินเทอร์เน็ตที่มีหรือไม่มีโครงข่ายเป็นของตนเอง แต่ให้บริการเฉพาะกลุ่ม (เช่น บริการ leased line, บริการศูนย์ข้อมูล) ให้ปฏิบัติตามเกณฑ์ของ กทช. แล้วดำเนินการได้เลย และ *ประเภทที่สาม* : บริการอินเทอร์เน็ตที่มีโครงข่ายเป็นของตนเองและให้บริการลูกค้าทั่วไป (เช่น IIG, NIX, VoIP, IPLC เป็นต้น)

² ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ตแต่ละประเภท เป็นดังนี้ *ใบอนุญาตประเภทที่หนึ่ง* : ค่าธรรมเนียมแรกเข้า 25,000 บาท ค่าธรรมเนียมรายปี 20,000 บาท; *ประเภทที่สอง* : แรกเข้า 250,000 บาท รายปีคิด 3% ของรายได้; และ *ประเภทที่สาม* : แรกเข้า 500,000 บาท รายปีคิด 5% ของรายได้

³ ข้อ 4 ของประกาศฉบับนี้ ระบุให้ผู้ให้บริการโทรคมนาคมที่มีโครงข่าย ซึ่งนำมาใช้ให้บริการอินเทอร์เน็ตได้ ต้องทำรายละเอียดข้อเสนอทางเทคนิคและอัตราค่าตอบแทนการใช้/เชื่อมต่อโครงข่ายฯ ทั้งการเชื่อมต่อภายในประเทศ ผ่านชุมสายโทรศัพท์ (PSTN) ผ่านระบบ ISDN, ผ่านระบบ Metropolitan Area Network, ผ่านระบบ Permanent Virtual Circuit, และการเชื่อมต่อออกต่างประเทศ ผ่านเกตเวย์ออกต่างประเทศ ยื่นให้ กทช. พิจารณา ข้อ 8 ระบุว่าเมื่อ กทช. เห็นชอบแล้ว ให้ใช้ข้อเสนอนี้กับผู้ให้บริการทุกรายโดยเท่าเทียมกันและไม่เลือกปฏิบัติ ประกาศฉบับนี้เน้นเป็นการเฉพาะไปที่ กสท. และ ทศท. (ซึ่งยังคงมีปัญหาความไม่ชัดเจนเรื่องความเป็นเจ้าของโครงข่ายโทรศัพท์พื้นฐานที่ให้ทรู คอร์ปและทีทีแอนทีลงทุนจัดสร้างขึ้น) (ดังปรากฏในบทเฉพาะกาล ข้อ 11) เพราะเป็นเพียง 2 องค์กรในประเทศไทยที่เป็นเจ้าของโครงข่ายที่สามารถนำมาใช้ในการให้บริการอินเทอร์เน็ตได้

อย่างไรก็ตาม แม้การเกิดขึ้นของกทข.และประกาศฉบับต่างๆดังกล่าว จะทำให้อำนาจผูกขาด อินเทอร์เน็ตไทยของ กทข.หมดลงไป แต่อำนาจที่หมดลงไปนั้นเป็นเพียงในทางกฎหมายและเชิงสถาบัน เท่านั้น ในเชิงเทคโนโลยีกายภาพแล้ว กทข.ยังคงผูกขาดโครงข่ายพื้นฐานได้ต่อไป ในฐานะที่ตนเองเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะส่วนที่เป็นชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในและระหว่างประเทศ ในเดือนมกราคม 2552 กทข.กินส่วนแบ่งแบนด์วิธระหว่างประเทศของอินเทอร์เน็ต เป็นสัดส่วนถึง 30.1% (16.7 Gbps) ของผู้ให้บริการทั้งหมด 6 แห่ง (55.473 Gbps) (ดูแผนภาพที่ 4.12 ซ้าย)

แผนภาพที่ 4.12 : สัดส่วนแบนด์วิธที่ ISPs ไทยเชื่อมต่อกับ IIG (ซ้าย) และ NIX (ขวา) แต่ละแห่ง (ข้อมูลเดือนมกราคม 2552) ที่มา : Phusit Roongroj (2009)

สำหรับชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศนั้น PIE/IIR ชุมสายแห่งที่สองของไทยที่จัดตั้งโดยเนคเทคก็ถูก “ทำให้ฝ่อ” ลงไปด้วยคำสั่งของ กทข.ที่ให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเชิงพาณิชย์ทุกราย ย้ายการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตภายในประเทศไปที่ NIX เรียบร้อยเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2544 ดังกล่าวแล้วข้างต้น ปริมาณผู้ใช้ โดยวัดจากความเร็วแบนด์วิธที่เชื่อมต่อระหว่างผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตกับ PIE/IIR นั้น ไม่มีการเพิ่มขึ้นอีกนับตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2545 (คือ รวมการเชื่อมต่อทั้งจากผู้ให้บริการเชิงพาณิชย์และผู้ให้บริการภาครัฐและภาคการศึกษา ทั้งสิ้น 497.625 Mbps) (Chatchai Chan-in, Kittiya Sringamphong and Thaweesak Koanantakool, 2002) ในขณะที่แบนด์วิธที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไทยเชื่อมต่อกับ NIX ของ กทข.นั้นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในเดือนมกราคม 2552 แม้จะมีผู้ให้บริการชุมสายอินเทอร์เน็ตทั้งภายในและระหว่างประเทศมากขึ้นเป็น 7 รายแล้วก็ตาม แต่สัดส่วนแบนด์วิธที่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตไทยเชื่อมต่อกับ NIX ของ กทข.ยังคงมีมากถึง 52.3% (143.96 Gbps) ของผู้ให้บริการทั้งหมด 7 แห่ง (275.26 Gbps) ในขณะที่สัดส่วนแบนด์วิธที่ผู้ให้บริการเชื่อมต่อกับ PIE/IIR แม้มีเพียง 1.16% (3.2 Gbps) แต่ก็เป็น การเชื่อมต่อเฉพาะจากผู้ให้บริการในภาคการศึกษาและภาครัฐเท่านั้น (ดูแผนภาพที่ 4.12 ขวา) จึงกล่าวได้ว่าสำหรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตแลกเปลี่ยนข้อมูลภายในประเทศที่ใช้บริการของผู้ให้บริการเชิงพาณิชย์นั้น ข้อมูลล้วนแต่ต้องไหลผ่าน NIX ของ กทข.ทั้งสิ้น

3. เนื้อหาอินเทอร์เน็ต

การต่อสู้แข่งขันกันในชั้นการให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ตนั้น ค่อนข้างเป็นไปอย่างเสรี และถูกการเมืองเข้าแทรกแซงน้อยกว่าเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในชั้นโครงข่ายพื้นฐานและชั้นให้บริการช่องทางการเข้าถึง ซึ่งมีการห้ามนั้น แอ่งชิงอำนาจกันค่อนข้างสูง ในยุคบุกเบิก การแข่งขันเชิงอำนาจในเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตชั้นนี้ ยังมีไม่มาก เพราะกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการบุกเบิกสร้างระบบยังมีไม่มาก และตลาดผู้อ่านเนื้อหาอินเทอร์เน็ตนั้นก็ยังสามารถขยายไปได้อีกกว้างไกล ภาพรวมจึงออกมาเป็นช่วยกันบุกเบิกเนื้อหาอินเทอร์เน็ตของไทยมากกว่า อย่างไรก็ตาม หลังจากผ่านช่วงขยายตัวของผู้ใช้เนื้อหาอินเทอร์เน็ต ซึ่งการผลิตและบริโภคเนื้อหาของเว็บไซต์ต่าง ๆ กลายเป็นที่นิยมในสังคมไทยอย่างมากแล้ว ก็เริ่มเกิดมีเว็บยอดนิยมที่กล่าวได้ว่า “เป็นเจ้าของตลาด” ผู้อ่านในภาคส่วนต่าง ๆ ขึ้นบ้างเช่นกัน และที่สำคัญ คือ ภาครัฐเริ่มเข้ามามีบทบาทในการควบคุมกำกับการผลิตและบริโภคเนื้อหา “ที่ไม่เหมาะสม” บนอินเทอร์เน็ต โดยเริ่มจากความห่วงใยที่มีต่อเยาวชน ไปจนถึงการเซ็นเซอร์ปิดกั้นด้วยเหตุผลที่มีความเป็นการเมืองสูงมากขึ้น

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงการเกิดขึ้นของเว็บไซต์สำคัญ ๆ 4 แห่งที่วิทยานิพนธ์นี้จะศึกษาในฐานะที่มีบทบาททางการเมืองค่อนข้างสูงในช่วงการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณในปี 2548-2549 ควบคู่ไปกับภาพรวมของการพัฒนาเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในแต่ละช่วง ทั้งนี้จะกล่าวถึงกรณีการก้าวเข้าสู่โลกอินเทอร์เน็ตของเครือเนชั่นก่อนเล็กน้อย ในแง่ที่เป็นตัวอย่างของความพยายามบุกเบิกการทำสื่อบนเว็บไซต์แล้วไม่ประสบความสำเร็จมากนักเพราะเป็นช่วงที่เว็บไซต์ยังไม่เป็นที่นิยมในเมืองไทย แล้วจึงกล่าวถึงบทบาทของรัฐในการควบคุมกำกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ต รวมทั้งบทบาทของทีมผู้ให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ตเองด้วย โดยเฉพาะกฎระเบียบของเว็บไซต์พื้นที่ปิดทอคอม ซึ่งทีมงานผู้ให้บริการพื้นที่เว็บบอร์ดนี้ได้จัดตั้งขึ้นมาควบคุมกำกับการสร้างเนื้อหาของผู้ที่เข้ามาใช้บริการทั่วไป

3.1. การเกิดขึ้นของเว็บไซต์ในช่วงแรก (2538-2542)

3.1.1. ภาพทั่วไป

ในแง่การให้บริการบนอินเทอร์เน็ตนั้น นอกจากการใช้อีเมลเป็นบริการสำคัญ ซึ่งมีมาตั้งแต่ปี 2530 ที่มีการแลกเปลี่ยน “ถุงไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์” กับออสเตรเลียแล้ว¹

¹ ทวีศักดิ์ กอนันตกุล กล่าวว่า ในช่วงเดือนพฤษภาคม 2535 ได้มีการรับส่งอีเมลล์จำนวนมาก เพื่อสื่อสารเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์พฤษภาทมิฬระหว่างผู้ใช้ในประเทศไทยกับต่างประเทศอยู่ด้วย (Thaweesak Koanantakool, 2001 : Online) ผู้ใช้ชาวไทยก็น่าจะเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในมหาวิทยาลัยหรือเนคเทคซึ่งแต่ละหน่วยก็ใช้บริการแลกเปลี่ยน “ถุงไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์” กับมหาวิทยาลัยเมลเบิร์นอยู่

หลังจากที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและเนคเทคต่างเช่าวงจรรีเลย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ เชื่อมโยงอินเทอร์เน็ตไทยกับโลกภายนอกแบบตลอดเวลา (always-on) ในช่วงปลายปี 2535 ต่อต้นปี 2536 แล้ว ในตุลาคม 2536 ประเทศไทยสามารถใช้บริการเวิร์ดไวด์เว็บ (World Wide Web : WWW) (หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่า “เว็บไซต์”) ครั้งแรก โดยเครือข่ายไทยสารตั้งเว็บเซิร์ฟเวอร์ (web server) ขึ้นและสร้างเว็บ www.nectec.or.th เป็นเว็บไซต์แรกของประเทศไทย ต่อมาเดือนพฤษภาคม 2538 มีองค์กรต่าง ๆ อีก 18 องค์กรสมัครขอใช้บริการเว็บเซิร์ฟเวอร์ของเนคเทคนี้ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลขององค์กรตนเองเช่นกัน (Thaweesak Koanantakool, 2001 : Online)

จากนั้น องค์กรด้านสื่อเริ่มก้าวเข้าสู่อินเทอร์เน็ต และเริ่มจัดสร้างบริการเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตเช่นกัน เมื่อมีการจัดการเลือกตั้งขึ้นในเดือนมิถุนายน 2538 หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ถือเป็นสื่อองค์กรแรกที่เข้าสู่วงการการสื่อสารโดยอินเทอร์เน็ต โดยร่วมกับเนคเทค ทำการรายงานข่าวการเลือกตั้งปี 2535 บนเว็บไซต์ <http://www.nectec.or.th/bureaux/bkkpost/election95/index.html> ความสนใจอินเทอร์เน็ตของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์นั้น มีมากถึงขั้นร่วมมือกับศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตประเทศไทย จัดงาน “Thailand Internet Symposium” ขึ้นในอีก 2 เดือนถัดมาเลยทีเดียว กระทั่งบางกอกโพสต์เปิดให้บริการหนังสือพิมพ์ออนไลน์เต็มตัวเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2539 ที่ www.bangkokpost.net โดยมีการอัปเดตข่าวสารทุกวันบนเว็บไซต์นี้ (Thaweesak Koanantakool, ibid.)

ในช่วงนั้น การสร้างเว็บไซต์ของไทยก็เริ่มมีมากขึ้นเช่นกัน จากการนับของ www.nw.com ในช่วงนั้น ไทยมีเว็บไซต์ทั้งหมด 2,481 แห่ง (host) ในขณะที่สิงคโปร์และมาเลเซียมี 8,208 และ 1,087 แห่งตามลำดับ ส่วนเว็บไซต์ของเนคเทคนั้น เริ่มเป็นที่นิยมมากขึ้น มีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเข้ามาเยี่ยมชมมากกว่า 8,000 ครั้งต่อวันในเดือนกรกฎาคม และเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 10,000 ครั้งต่อวันในเดือนกันยายน 2538 (Thaweesak Koanantakool, ibid.)

เมื่อถึงปี 2539 ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดประชุมเอเชียยุโรป (ASEM) เนคเทคและศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตประเทศไทยก็เพิ่มการเช่าแบนด์วิธอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศขึ้นอีกองค์กรละ 2 Mbps เครือข่ายไทยสารทำการเชื่อมต่อกับเครือข่ายสารสนเทศวิทยาศาสตร์ (Scientific Information Network : SINET) ประเทศญี่ปุ่น ด้วยความสนับสนุนงบประมาณจากศูนย์ระบบสารสนเทศวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (National Center for Scientific Information System) ของญี่ปุ่น ในขณะที่ศูนย์อินเทอร์เน็ตประเทศไทยได้เช่าวงจรรีเลย์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตระหว่างกรุงเทพฯกับเมืองเฮวาร์ด รัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา ด้วยเคเบิลใยแก้วนำแสง ทั้งสององค์กรร่วมกับ กสท. และทศท. ให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงระหว่างประเทศ (4.5 Mbps ถือเป็นแบนด์วิธระหว่างประเทศสูงสุดของไทยในขณะนั้น) เพื่อรองรับการประชุมเอเชียยุโรป และสร้างเว็บไซต์ขึ้นโดเมน (domain) ของศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตประเทศไทย ที่ <http://asem.inter.net.th> โดยมีสถิติผู้เข้าชมเว็บไซต์นี้ในวันงาน (1-2 มีนาคม 2539) 28,000 ครั้งต่อวัน (Thaweesak Koanantakool, ibid.)

กิจกรรมสำคัญอีกกิจกรรมหนึ่งของไทยในปี 2539 นี้ ที่รวบรวมองค์กรสื่อและโทรคมนาคมทั้งหลายองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันในอินเทอร์เน็ตของไทย คือระหว่างวันที่ 10-11 มีนาคม มีพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ซึ่งแพร่ภาพออกทั่วโลก (โดยอพลิงค์สัญญาณโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม INMARSAT ที่ กสท. ได้สิทธิเช่าใช้และเชื่อมต่อ (กสท., 2545 : 45) แต่ผู้เดียวในประเทศไทย (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และ ธนาธร รัตนนฤมิตศร, 2545 : 35) เว็บไซต์เกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอฯ ได้ถูกจัดสร้างขึ้นเฉพาะกิจในวาระนี้เช่นกัน โดยตัวเว็บไซต์หลัก (<http://mission.inter.net.th/princess/mother>) สร้างโดย กสท. โดยได้รับข้อมูลจากกรมประชาสัมพันธ์ และมีเซ็คชั่นพิเศษ (<http://mission.inter.net.th/princess/mother4/>) สร้างขึ้นโดยเนคเทคร่วมกับอินเทอร์เน็ตประเทศไทย โดยได้รับข้อมูลจากบริษัทโพสต์ พับบลิชซิ่ง (ต้นสังกัดของหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์) เซ็คชั่นภาพถ่ายที่จับภาพ (capture) มาจากสัญญาณถ่ายทอดสดของทีวีพูล สร้างโดยอินเทอร์เน็ตประเทศไทย (Thaweesak Koanantakool, 2001 : Online)

กลางปี 2539 สื่อโทรทัศน์เริ่มก้าวเข้าสู่อินเทอร์เน็ตเช่นกัน สถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 (ททบ.5) เริ่มให้บริการโทรทัศน์ออนไลน์ โดยพลเอก เป้ง มาลากุล ณ อยุธยา (ผู้อำนวยการททบ.5) ลงนามสัญญา ร่วมกับ ศ.ดร.ไพรัช ธัชยพงษ์ (ประธานกรรมการศูนย์บริการอินเทอร์เน็ตประเทศไทย) เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2539 และเปิดให้บริการโทรทัศน์ออนไลน์ จริงเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2539 โดยใช้เทคโนโลยีสตรีมมิ่งสัญญาณของบริษัท Real Media ของสหรัฐ ทำการเว็บแคสติ้ง (webcasting) ด้วยอินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำ (23 Kbps) (ที่ www.tv5.co.th/ram_files/tv.ram) พร้อมกับวิทยุของททบ.5 (ที่ www.tv5.co.th/ram_files/fm.ram) ในช่วงนี้ สื่อวิทยุอื่นๆ เริ่มให้บริการทางอินเทอร์เน็ตเช่นกัน ในเดือนมิถุนายน 2540 ก่อนประเทศไทยประสบวิกฤตค่าเงินบาทเพียง 1 เดือน ผู้ผลิตรายการวิทยุ 4 แห่ง ได้แก่ เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป, เอทีเอ็มมีเดีย, เจเอสแอล และแอลเวฟ ได้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตของล็อกซอินโฟ (Loxinfo) เปิดสถานีวิทยุออนไลน์เชิงพาณิชย์แบบเต็มเวลา 4 คลื่น¹ (Thaweesak Koanantakool, ibid.)

¹ วิทยุเนชั่น (FM 90.5) ที่ <http://intercast.loxinfo.co.th/nation/ram/nation.ram>; เรดิโอโหวต (FM 93.5) ที่ <http://intercast.loxinfo.co.th/grammy/ram/radiovote.ram>; ฮอตเวฟ (FM 91.5) ที่ <http://intercast.loxinfo.co.th/grammy/ram/hotwave.ram>; และเรดิโอโนฟลือบเบม (FM 88.0) ที่ <http://intercast.loxinfo.co.th/grammy/ram/noproblem.ram>

3.1.2. เครือเนชั่น (2539)

การบุกเบิกสร้างระบบบริการเนื้อหาโดยผ่านอินเทอร์เน็ตนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะสำหรับองค์กรที่เป็นสื่อมวลชนทั้งหลายแล้ว จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนมีใช้น้อย หลายองค์กรที่พยายามบุกเบิกต่างก็ประสบปัญหาไม่น้อย กว่าจะเริ่มลงหลักปักฐานได้ การก้าวสู่อินเทอร์เน็ตของเครือเนชั่น ซึ่งเป็นสื่อใหญ่แห่งหนึ่งของไทยนั้น ให้อะไรอย่างความเสี่ยงในยุคบุกเบิกการให้บริการเนื้อหาทางอินเทอร์เน็ตได้ดี

เครือเนชั่นก้าวสู่โลกอินเทอร์เน็ตในปี 2539¹ โดยเปลี่ยนชื่อบริษัท “เนชั่น พับลิชชิ่ง กรุ๊ป” เป็น “เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป” เพื่อปรับตัวนำเอาสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ขยายเข้าสู่ระบบอินเทอร์เน็ต ในเดือนสิงหาคม 2539 เครือเนชั่นจัดตั้งบริษัท เนชั่น อินฟอร์เมชัน เทคโนโลยี จำกัด เพื่อบุกเบิกบริการ “เนชั่น ออนไลน์” สร้างระบบโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์บนวินโดวส์ในการบริการข่าวประเภททันเหตุการณ์ ข่าวหุ้น ข่าวสารในชีวิตประจำวัน บริการจดหมายอิเล็กทรอนิกส์สำหรับนักธุรกิจ กระบวนการทำข่าวเริ่มถูกปรับให้เข้ากับระบบอินเทอร์เน็ตมากขึ้น โดยหลังการปิดข่าวในแต่ละวัน/รอบ ข้อมูลข่าวสารจากสิ่งพิมพ์ในเครือเนชั่นทั้งจาก เดอะเนชั่น กรุงเทพธุรกิจ เนชั่นสุดสัปดาห์ เนชั่นจูเนียร์ คิตนิวส์นั้น จะถูกแปลงให้อยู่ในรูปดิจิทัล เพื่อพร้อมสำหรับการขายออนไลน์ แต่บริการข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่ได้ทำผ่านอินเทอร์เน็ตแบบตลอดเวลา (always-on) เป็นเพียงการเอาข่าวสารข้อมูลใส่คอมพิวเตอร์และลูกค้ารับข้อมูลโดยออนไลน์ผ่านโมเด็ม นอกจากนี้ กระบวนการทำข่าวก็เชื่อมโยงข้ามสื่อมากขึ้น เช่น เอาข้อมูลจากสื่อวิทยุมาขยายต่อในสื่อโทรทัศน์ เป็นต้น ในยุคแรกนี้ เนชั่นไม่ประสบความสำเร็จในธุรกิจออนไลน์ เพราะปรากฏมีสมาชิกน้อย ทำให้รายได้ไม่คุ้มกับค่าใช้จ่ายที่ลงทุนไป ทั้งนี้ เนชั่นอธิบายว่าเพราะประเทศไทยยังมีผู้ใช้คอมพิวเตอร์และใช้อินเทอร์เน็ตไม่มาก ประกอบกับภาวะธุรกิจซบเซา ทำให้นักลงทุนไม่กล้าเสี่ยงเข้ามาลงทุนในตลาดธุรกิจออนไลน์แบบเต็มตัว โดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 ยิ่งทำให้ธุรกิจออนไลน์ขยายตัวได้ยากยิ่งขึ้น

ปี 2542 เมื่อกระแสอินเทอร์เน็ตเริ่มมีมากขึ้น ประเทศไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตประมาณ 1,500,000 คน (National Electronic and Computer Technology Center [NECTEC], 2005 : 27) เครือเนชั่นเริ่มกลับมาฟื้นตัวด้านธุรกิจเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตอีกครั้ง เริ่มจากตั้งบริษัท เนชั่น ดิจิตอล มีเดีย จำกัด ขึ้น เพื่อรวบรวมเว็บไซต์ต่างๆของหนังสือพิมพ์แต่ละหัวในเครือเนชั่น ซึ่งได้สร้างไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว แต่กระจัดกระจาย เข้าไว้ด้วยกันภายใต้โดเมนเนม “nationgroup.com” บริษัท เนชั่น ดิจิตอล มีเดีย ก่อตั้งบริษัทร่วมทุนอีก 2 บริษัทขึ้น

¹ ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการสู่อินเทอร์เน็ตของเครือเนชั่น อ้างอิงจาก ธนวัฒน์ ทรัพย์ไพบูลย์ (2544 : 325-343)

ได้แก่ (1) บริษัท ไทยพอร์ทัล จำกัด ร่วมทุนกับเครือเอ็มไอเอช (MIH group) เพื่อดำเนินกิจการอินเทอร์เน็ตด้วยโดเมนเนมชื่อ Thailand.com ให้บริการข้อมูลท่องเที่ยวและการส่งออก และ (2) ร่วมทุนกับบริษัท สิงคโปร์ เทคโนโลยี เทเลมีเดีย จำกัด (Singapore Technologies Telemedia : STT) ก่อตั้งบริษัท เอสทีที-เนชั่น ดอทคอม จำกัด (STT-nation.com Co.,Ltd) ขึ้นตั้งนั้นเมื่อถึงปี 2543 ธุรกิจอินเทอร์เน็ตของเครือเนชั่นเริ่มลงหลักปักฐานได้มากขึ้น มีเว็บไซต์ 3 แห่ง ได้แก่ (1) Thailand.com เป็นเว็บท่าธุรกิจส่งออกและท่องเที่ยว ซึ่งประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง โดยกรมส่งเสริมการส่งออกจัดให้เป็นหนึ่งในเว็บท่าหรือศูนย์กลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อการส่งออกของไทย (2) nationjob.com สำหรับสมัครงานและพัฒนาทรัพยากรบุคคล และทำให้ยอดโฆษณาในหน้าคลาสสิฟายด์ ของเดอะเนชั่น และกรุงเทพธุรกิจมีจำนวนลูกค้ามากขึ้น เพราะเนชั่นใช้วิธีเสนอให้ชื่อโฆษณาเป็นแพ็คเกจมัลติมีเดียหรือแบบข้ามสื่อ (3) nationgroup.com สำหรับสิ่งพิมพ์ต่างๆในเครือเนชั่นและในธุรกิจที่ร่วมทุนกับเครือสิงคโปร์ เทคโนโลยี เทเลมีเดีย

กรณีเครือเนชั่นนี้ น่าจะคล้ายองค์กรอื่นๆที่พยายามบุกเบิกระบบบริการเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต กล่าวคือ ยังไม่สามารถทำให้การประกอบการ “อยู่ตัว” ได้ จนกว่าจะเริ่มมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยมากเพียงพอที่จะเป็นลูกค้าในตลาดผู้ใช้บริการได้ (หากไม่นับปัจจัยสำคัญอีกประการคือวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540) เมื่อพิจารณาจากเว็บไซต์ทั้ง 3 แห่งของเนชั่นแล้ว จะเห็นได้ว่า ลักษณะการใช้งานในบริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ตนั้น ได้แก่ บริการข้อมูลการทำธุรกิจส่งออกในลักษณะเว็บท่า (portal website) บริการข้อมูลการหางานทำและโฆษณา และบริการการรับข้อมูลข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์หัวต่างๆของเครือเนชั่น

3.1.3. มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (2539)

เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจัดเป็นเว็บไซต์แรกของภาคประชาสังคมที่ปรับตัวรับเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาใช้แล้วประสบความสำเร็จ จนกลายเป็นเว็บไซต์ที่มีอิทธิพลในสังคมไทยอยู่ระดับหนึ่งทีเดียว มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเริ่มต้นเป็นรวมตัวของคณาจารย์หลากหลายสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ปี 2539 เพื่อสร้างมหาวิทยาลัยทางเลือกให้กับประชาชนและคนชายขอบผู้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากโครงสร้างสังคม และร่วมดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาในสังคมโดยใช้ความรู้ทางวิชาการเป็นตัวนำสำคัญ ต่อมาเครือข่ายนักวิชาการเหล่านี้ได้ขยายใหญ่ขึ้นมาก มีนิสิต นักศึกษา อาจารย์ ปัญญาชนจากมหาวิทยาลัยต่างๆและนอกมหาวิทยาลัยเข้าร่วมกิจกรรมทางปัญญาเหล่านี้เสมอมา

เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเคลื่อนไหวตอบสนองกับเหตุการณ์ปัญหาต่างๆในสังคมไทยมาด้วยลักษณะดังกล่าวมาตลอด กล่าวคือ การทำตัวเป็น “ที่รวม” (pool) ของความรู้ความคิด ข้อเท็จจริง และบทความวิชาการต่างๆ โดยมีนักคิดนักวิชาการไทยทั้งที่อยู่ในและต่างประเทศคอยส่งมาให้พิจารณาเผยแพร่บนเว็บไซต์อยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้โดยมีสมเกียรติ

ตั้งโน้ เว็บมาสเตอร์ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เป็นผู้พิจารณานำบทความหรือเนื้อหาได้ขึ้นเว็บไซต์ และมีคณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนอีกราว 13-15 คนคอยเฝ้าดู (monitor) คุณภาพของเนื้อหาในเว็บไซต์ เช่น นิธิ เอียวศรีวงศ์ ผู้ก่อตั้งเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, อรรถจักร สัตยานุรักษ์, สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, ชำนาญ จันทร์เรือง, ชัชวาล ปุณ்பัน, สุชาติดา จักรพิสุทธ์ เป็นต้น

เกณฑ์การพิจารณาบทความสำหรับขึ้นเผยแพร่ในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้น สมเกียรติ อธิบายให้ฟังว่ามี 5 ประการ ได้แก่ 1) ไม่พุดซ้ำกับคนอื่น 2) ตระกะตังดี 3) ต้องมีคุณภาพทางวิชาการ มีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลหรือทัศนะ 4) ต้องมีเนื้อหาไม่น้อยเกินไป ในกรณีที่มีน้อยกว่านั้น จะนำไปรวมกับบทความอื่นที่มีเนื้อหาคล้ายกัน แล้วจึงค่อยนำขึ้นเว็บไซต์ ซึ่งเห็นได้เป็นประจําจากการที่บทความหนึ่งๆของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน มักจะมีชื่อเป็นวลีหรือคำอยู่ 2-4 วลีหรือคำอยู่เสมอ หลายครั้งเป็นการนำบทความสั้นๆ 2-4 ชิ้นที่เขียนลงคอลัมน์หนังสือพิมพ์ของผู้เขียน (เช่น นิธิ, เกษียร, ธงชัย เป็นต้น) หรือข้อเขียนของสมศักดิ์ เจียมธีระสกุล ที่เขียนลงในเว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน มารวมไว้ด้วยกัน แล้วเผยแพร่เป็นหนึ่งบทความ 5) ต้อง “สร้าง territory เพิ่มขึ้นในมันสมองของคนไทย” เพื่อให้เป็นฐานคิดและกรอบอ้างอิงทางความคิดให้กับสังคมไทยได้ (สมเกียรติ ตั้งโน้, สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2552)

ด้วยระบบการผลิตเนื้อหาเช่นนี้ เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน จึงมีลักษณะคล้ายเป็นเว็บไซต์วารสารวิชาการออนไลน์แบบไม่เป็นทางการ แต่เป็นเว็บวารสารวิชาการออนไลน์ที่มีทั้งส่วนที่เป็นบทความเชิงทฤษฎีหรือเกี่ยวกับเหตุการณ์ในต่างประเทศใหม่ๆในแทบจะทุกสาขาวิชา และส่วนที่ให้ความใส่ใจอย่างยิ่งต่อเหตุการณ์บ้านเมืองและปัญหาความไม่เป็นธรรมต่างๆในสังคม มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนได้รับการยอมรับอย่างสูงในฐานะเครือข่ายของปัญญาชนที่ใช้ความรู้ในการขับเคลื่อนสังคม

3.1.4. พันทิปดอทคอม (2540)

เว็บไซต์พันทิปดอทคอม (pantip.com) เริ่มดำเนินการขึ้นในช่วงต้นปี 2540 โดยแต่เดิมตั้งใจให้เป็นวารสารอิเล็กทรอนิกส์และข้อปบ้ิงมอลล์ออนไลน์ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่มีรายได้ ทำให้ไม่สามารถจ้างใครเขียนบทความที่น่าสนใจมาลงได้ และบริษัทต่างๆไม่มาลงชื่อโฆษณา ในขณะที่เว็บส่วนที่เป็น “หน้าคลาสสิฟายด์” ซึ่งเปิดบริการให้คนทั่วไปใส่ข้อความประกาศขายของและสมัครงานได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายนั้น มีผู้ใช้บริการอยู่พอสมควร และเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เว็บพันทิปฯกลายเป็นเว็บบอร์ดที่ได้รับความนิยม และกลายเป็นชุมชนออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดของไทยประมาณปี 2543 (วินัย วิโรจน์จริยากร, 2545 : 98-112)

ในช่วงแรก วันฉัตร ผดุงรัตน์ ผู้ก่อตั้งเว็บพันทิปฯ ปรับเปลี่ยนเว็บจากการให้บริการอ่านวารสารอิเล็กทรอนิกส์ กลายเป็นห้องสนทนาถามตอบความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ใน

ช่วงแรกๆ ซึ่งก็ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว และต่อมากลุ่มที่ถามตอบก็เริ่มมีประเด็นหัวข้อเกี่ยวกับเศรษฐกิจ การเมือง มากขึ้นเช่นกัน จนผู้ใช้เริ่มถกเถียงกันเล็กน้อย เพราะกลุ่มหนึ่งอยากให้เว็บพันทิปเป็นเว็บสำหรับคุยเรื่องคอมพิวเตอร์อย่างเดียว ในขณะที่อีกกลุ่มอยากคุยเรื่องการเมืองเพราะเป็นเรื่องสำคัญ เว็บพันทิปจึงได้แยกห้องสนทนาออกเป็น 2 ห้อง คือ ห้อง technical chat สำหรับผู้สนใจคอมพิวเตอร์ และห้อง “สภากาแฟ” (วินัย วิโรจน์จริยากร, 2545: 112-125) (สำหรับคนสนใจการเมือง ห้องสภากาแฟนี้ต่อมาจึงได้พัฒนากลายเป็น “โต๊ะราชดำเนิน” ซึ่งมีบทบาทและความเคลื่อนไหวสูงในช่วงที่เกิดขบวนการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ และเป็นห้องสนทนาที่วิทยานิพนธ์นี้จะศึกษาในรายละเอียดในบทถัดไป)

ต่อมา หัวข้อการสนทนาในห้อง “สภากาแฟ” ยังคงมีความไม่ชัดเจน เพราะผู้ใช้บางคนเข้ามาพูดคุยสังสรรค์ในเรื่องทั่วไป ในขณะที่บางกลุ่มซึ่งมีน้อยกว่า ต้องการคุยเรื่องหนักๆ ทางสังคมและปรัชญา ดังนั้น “สภากาแฟ” จึงแตกออกเป็นอีกหลายห้องแยกย่อยตามความสนใจของกลุ่มต่างๆ แตกออกเป็น 15 ห้อง หรือเรียกว่า “โต๊ะ”¹ และจากนั้นมา เว็บพันทิปจึงกลายเป็นสถานที่พบปะพูดคุยของกลุ่มคนที่หลากหลายมากขึ้นเรื่อยๆ จนกลายเป็นชุมชนออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุดของไทย มีจำนวนผู้ใช้บริการ (สนทนา) ประมาณ 3,000-6,000 คน/วัน ตอนต้นปี 2543 กระทั่งต่างๆ ในเว็บพันทิปถูกเรียกอ่านหรือ “เพจวิว” (pageview) 200,000 ครั้ง/เดือน (ประมาณ 6,700 ครั้ง/วัน) และในปลายปี ปริมาณเพจวิวเพิ่มเป็น 380,000 ครั้ง/เดือน (ประมาณ 12,700 ครั้ง/วัน) โดยผู้ใช้ (หรือผู้สนทนา) ในเว็บ pantip.com มีตั้งแต่เด็กประถมจนถึงคนสูงอายุ (วินัย วิโรจน์จริยากร, 2545: 126-127) เว็บพันทิปเป็นที่นิยมในหมู่มนุษย์ทั่วไปถึงขั้นที่บางคู่พัฒนาความสัมพันธ์จากการสนทนาในเว็บนี้ไปจนถึงขั้นแต่งงานกันเลยทีเดียว

¹ โต๊ะทั้ง 15 โต๊ะในหมวด CAFÉ ในเว็บพันทิป ได้แก่ (1) โต๊ะสยามสแควร์ สำหรับการสนทนาเฮฮา หาเพื่อน (2) โต๊ะจตุจักร สำหรับเรื่องงานอดิเรก ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ อาหาร (3) โต๊ะรัชดา สำหรับเรื่องรถยนต์ เครื่องเสียง อุปกรณ์สื่อสาร (4) โต๊ะศุภชลาศัย สำหรับเรื่องกีฬา (5) โต๊ะ blue planet สำหรับเรื่องท่องเที่ยว (6) โต๊ะลุมพินี สำหรับเรื่องสุขภาพ (7) โต๊ะห้องสมุด สำหรับเรื่องหนังสือและการศึกษา (8) โต๊ะราชดำเนิน สำหรับเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ สังคม (9) โต๊ะสินธร สำหรับเรื่องหุ้น การเงิน การลงทุน (10) โต๊ะเฉลิมไทย สำหรับเรื่องภาพยนตร์ ดนตรี ศิลปะ ละคร (11) โต๊ะโทรโข่ง สำหรับร้องเรียน (12) โต๊ะไกลบ้าน สำหรับคนไทยในต่างประเทศ และการไปต่างประเทศ (13) โต๊ะไร้สังกัด สำหรับกรณีเลือกที่ลงไม่ได้ (14) โต๊ะหว่ากอ สำหรับเรื่องวิทยาศาสตร์ (15) โต๊ะรวมมิตร สำหรับรวมกระทู้จากทุกกลุ่ม นอกจากนี้ เนื้อหาในเว็บพันทิปยังมีหมวด TECHNICAL ZONE หมวด LIVE CHAT หมวด CLASSIFIEDS หมวด E-CARD ภายหลังเว็บพันทิปได้เพิ่มส่วนของข่าวและ Breaking News สำหรับรายงานข่าวทุกชั่วโมง ซึ่งเกิดจากการทำสัญญาร่วมมือกับบริษัท เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป ให้เข้ามาช่วยเหลือด้านการตลาดและการโฆษณา ในช่วงปี 2542 ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดกระแสการซื้อเว็บต่างๆ ของไทยจำนวนมาก

ในช่วงปี 2541 ที่เว็บพันทิปฯเริ่มได้รับความนิยม ทำให้มีการจราจรของข้อมูลเข้าไปที่เซิร์ฟเวอร์ ซึ่งวันจันทร์เช้าเอาไว้ที่อเมริกา เป็นจำนวนมาก บริษัทแม่ข่ายที่ให้เช่าพื้นที่เว็บ จึงได้ “ปิดเซิร์ฟเวอร์” ของเว็บพันทิปฯ โดยอีเมลมาแจ้งว่าปริมาณการจราจรของข้อมูลเข้ามาที่เว็บพันทิปฯนั้นมีมากเกินไปสำหรับอัตราค่าเช่าเพียง 20-50 เหรียญ/เดือน และให้เพิ่มค่าเช่าเป็น 500 เหรียญ/เดือน ในขณะที่ช่วงนั้น บริษัท อินเทอร์เน็ตประเทศไทย จำกัด ซึ่งให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและเว็บโฮสติ้ง มีแนวคิดจะทำโครงการ “เว็บไทยกลับบ้าน” (ขณะนั้น ไทยมีเว็บขนาดใหญ่แล้วจำนวนหนึ่ง เช่น sanook.com, pantip.com, hansa.com เป็นต้น) เพื่อประหยัดช่องทางทางด่วนข้อมูลจากไทยไปอเมริกา เพราะแบนด์วิธอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศมีราคาแพงกว่าแบนด์วิธภายในประเทศมาก เว็บพันทิปฯจึงได้ย้ายกลับมาอยู่ในประเทศไทย (วินัย วิโรจน์จริยากร, 2545: 156-159) และนับแต่นั้นมา เว็บไซต์พันทิปดอทคอมก็กลายเป็นเว็บไซต์ขนาดใหญ่ที่ได้รับความนิยมอันดับต้นๆของชุมชนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตชาวไทยเรื่อยมา ผ่านร้อนผ่านหนาวมาหลายเหตุการณ์ กระทั่งเผชิญกับความยากลำบากในการดูแลบริหารเว็บไซต์มากที่สุดครั้งหนึ่งในช่วงเหตุการณ์การขับไล่รัฐบาลทักษิณ ระหว่างปี 2548-2549 และยิ่งยากขึ้นไปอีกในยุคหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 2549

3.2. เว็บไซต์ไทยในช่วงขยายตัว (2543 เป็นต้นมา)

3.2.1. กระแสชื่อเว็บไซต์

ในช่วงปี 2542-2543 ซึ่งวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ถือให้เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากยุคบุกเบิกไปเป็นยุคขยายตัวของอินเทอร์เน็ตไทยนั้น จัดได้ว่า การให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ตทั้งที่เป็นเว็บไซต์และเว็บบอร์ดในหมู่คนไทยนั้น เริ่มเฟื่องฟูและ “อยู่ตัว” มากขึ้นมาก กระทั่งเรียกกันว่าเป็น “ยุคธุรกิจดอทคอม” เลยกี่เดียว ทั้งของโลกและของไทยได้รับความนิยมอย่างสูง เกิดกระแสการซื้อขายหุ้นในธุรกิจดอทคอมมากมาย ซึ่งถือได้ว่าเริ่มผ่านพ้นการเผชิญความเสี่ยงด้านการลงทุนในช่วงบุกเบิกได้ ในตลาดหุ้น NASDAQ ของอเมริกา เว็บให้บริการซื้อขายหนังสือออนไลน์อย่าง amazon.com มีมูลค่าหุ้นพุ่งขึ้นสูง (วินัย วิโรจน์จริยากร, 2545: 139) ในขณะเดียวกัน china.com บริษัทอินเทอร์เน็ตของประเทศจีนก็จดทะเบียนเข้าสู่ตลาดหุ้น NASDAQ เป็นแห่งแรกของจีนในช่วงนี้ด้วยเช่นกัน (Tai, 2006 : 96)

สำหรับอินเทอร์เน็ตของไทย ในภาพรวมของเว็บไซต์ไทยจนถึงเดือนธันวาคม 2541 นั้น ประเทศไทยมีจำนวนโดเมนเนมสัญชาติไทย (คือ ลงท้ายด้วย .th) 2,230 ชื่อ และเพิ่มเป็น 3,834 ชื่อในเดือนธันวาคม 2542 และ 6,515 ชื่อโดเมนในเดือนธันวาคม 2543 (ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล, ชฎามาศ ฐะเศรษฐกุล และพิรุมา พันธุ์ทวี, 2544 : 10) นอกจากนี้ เว็บไซต์ขนาดใหญ่อย่างน้อย 3 แห่ง คือ sanook.com, pantip.com, hansa.com ก็ถูกซื้อและเสนอชื่อด้วยเช่นกัน เว็บพันทิปฯเองถูกเสนอชื่อจากหลายราย แต่วันจันทร์ไม่ขาย โดยเขาอธิบายเหตุผล 2-3 ประการ คือ (1) เห็นว่าเป็นเพียงกระแสการชื่อเว็บที่ธุรกิจดอทคอมในตลาดหุ้นอย่าง NASDAQ

มีการปั่นมูลค่าหุ้นสูงกว่าความเป็นจริง (2) เว็บพันทิพย์ไม่ได้เป็นของวันฉัตรเพียงคนเดียว แต่เป็นของผู้ที่เข้ามาเขียน อ่านและสนทนากันในกระทู้ต่างๆ และ (3) ไม่รู้เงินที่ได้มานั้น “...จะต้องแบ่งให้ใคร ที่ไหน อย่างไร เพราะไม่รู้ว่กระทู้หรือการมีส่วนร่วมเกิดจากใครบ้าง...” (วินัย วิโรจน์ จริยากร, 2545: 141-145)

ส่วนเว็บสนุกดอทคอม (sanook.com) ซึ่งเป็นเว็บท่าที่ได้รับความนิยมอย่างสูงของไทยนั้น ปี 2542 เว็บสนุกก็ถูกซื้อโดยบริษัท เอ็มเว็บ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่ถูกตั้งขึ้นเมื่อปี 2541 ด้วยทุนจดทะเบียน 200 ล้านบาท โดยเครือเอ็มไอเอช (MIH group) ซึ่งถือหุ้นใหญ่โดยบริษัท Nasper บริษัทสื่อยักษ์ระดับโลก (สำนักงานใหญ่อยู่ที่เนเธอร์แลนด์) และปี 2542 เอ็มเว็บ (ประเทศไทย) เองก็เปิดตัวเว็บไซต์ www.mweb.co.th เป็นหนึ่งในเว็บบันเทิงที่ได้รับความนิยมของไทยเช่นกัน (สนุกดอทคอม, มปป. (1); สนุกดอทคอม, มปป. (2)) อย่างไรก็ตาม ในเหตุการณ์นี้ก็มีการชิงไหวชิงพริบกันเล็กน้อย กล่าวคือ หลังจากปรเมศวร์ ขายเว็บสนุกไปแล้ว เขาก็ได้สร้างเว็บไซต์ที่มีลักษณะเดียวกัน คือ kapook.com ขึ้นมาแทน และเป็นเว็บไซต์ยอดนิยมอันดับที่สองของไทย

ในปี 2542 เช่นกัน เว็บหรรษา (hansa.com) ซึ่งเป็นเว็บท่าและเว็บบันเทิงวาไรตี้ที่ได้รับความนิยมในระดับใกล้เคียงกับเว็บสนุกนั้น ก็ถูกซื้อกิจการโดยบริษัทชินวัตรคอมพิวเตอร์แอนด์คอมมูนิเคชั่น และต่อมาบริหารงานโดยบริษัท ชินนี่ดอทคอม จำกัด (shinee.com) ซึ่งให้บริการด้านเนื้อหาสำหรับโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile Content) (ซีเอส ล็อกซลิฟ, 2550 : 48-49, 65-68) ซึ่งนับเป็นก้าวอีกก้าวหนึ่งที่เครือชินวัตรขยายอาณาจักรครอบคลุมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตครบวงจร นอกจากนี้ เครือจัสมิน ซึ่งเดิมอยู่ในตลาดให้บริการโครงข่าย (โดยบริษัททีทีแอนที) และได้รุกเข้าตลาดให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (โดยเจไอเน็ต) ก็เริ่มรุกเข้ามาในตลาดให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ตเช่นกัน โดยเปิดให้บริการเว็บไซต์ mthai.com ซึ่งเป็นเว็บท่าวาไรตี้ในลักษณะเดียวกับ sanook.com และ mweb.co.th ด้วยเช่นกัน และเว็บ mthai.com ก็ได้กลายเป็นเว็บยอดนิยมติดหนึ่งในห้าของการจัดอันดับเว็บไทยยอดนิยมด้วยเช่นกัน

จากแถบแรงใน ตารางที่ 4.8 ถึง ตารางที่ 4.12 จะเห็นได้ถึงอันดับความนิยมและสถิติการอ่านเว็บ sanook.com, kapook.com, hunsa.com, mweb.co.th, mthai.com รวมทั้ง manager.co.th (ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป) เว็บเหล่านี้ติดยี่สิบอันดับแรกของเว็บยอดนิยมของไทยตลอดตั้งแต่มีการนับสถิติครั้งแรกในปี 2546 การรักษาระดับปริมาณผู้อ่านได้อย่างต่อเนื่องเช่นนี้ อีกนัยหนึ่ง คือ การรักษาอำนาจในการครอบงำเนื้อหาอินเทอร์เน็ต นั่นเอง ดังนั้นการขยายตัวของเว็บไซต์ยอดนิยม รวมทั้งกระแสการซื้อเว็บไซต์กันอย่างดุเดือดดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการแข่งขันช่วงชิงตลาดผู้บริโภคเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ดังกรณี sanook.com กับ kapook.com และในแง่การรุกคืบเข้าครอบครองพื้นที่เนื้อหาอินเทอร์เน็ตของผู้ให้บริการโครงข่ายสื่อสารชนิดอื่นดังกรณีเครือชินคอร์ปและเครือจัสมินได้อย่างดี

ตารางที่ 4.8 : เว็บไซต์ยอดนิยม 20 อันดับแรกของปี 2546

ที่	เว็บไซต์ยอดนิยมปี 2546	UIP	จำนวนคลิก
1	www.sanook.com	86,767	1,188,400
2	www.mweb.co.th	45,732	696,685
3	www.kapook.com	40,960	709,253
4	www.mthai.com	38,467	481,518
5	www.ragnarok.in.th	28,749	248,474
6	www.manager.co.th	19,147	213,094
7	www.hunsa.com	18,253	193,663
8	www.dailynews.co.th	17,753	71,925
9	www.siamsport.co.th	16,869	164,974
10	www.komchadluek.com	16,151	34,536
11	www.pramool.com	15,697	323,800
12	www.thaiware.com	15,662	152,952
13	www.matichon.co.th	15,080	147,837
14	www.365jukebox.com	14,673	207,456
15	www.keepalbum.com	13,235	111,920
16	www.teenee.com	12,407	142,170
17	www.dek-d.com	12,071	119,294
18	thaisecondhand.com	11,723	158,572
19	www.zuzaa.com	10,779	164,397
20	www.thaimate.com	10,758	331,514

ที่มา : truehits (2004)

ตารางที่ 4.9 : เว็บไซต์ยอดนิยม 20 อันดับแรกของปี 2547

ที่	เว็บไซต์ยอดนิยม ปี 2547	UIP	จำนวนคลิก
1	www.sanook.com	81,531	2,068,699
2	www.kapook.com	75,889	1,954,151
3	www.manager.co.th	35,621	517,178
4	www.mthai.com	35,075	542,336
5	www.ragnarok.in.th	29,494	401,947
6	www.hunsa.com	19,907	311,002
7	www.pramool.com	18,442	273,306
8	www.dailynews.co.th	17,806	154,951
9	www.dek-d.com	17,793	246,259
10	www.matichon.co.th	16,845	273,135
11	www.komchadluek.net	13,726	36,341
12	www.songjapan.com	13,467	94,283
13	www.thaiware.com	12,922	201,737
14	www.teenee.com	12,760	206,670
15	www.asinah.net	12,692	27,062
16	www.keepalbum.com	12,684	175,931
17	www.365jukebox.com	12,351	210,583
18	www.bbzn.com	12,085	181,839
19	www.asiasoft.co.th	11,939	144,863
20	storythai.com	11,500	162,348

ที่มา : truehits (2005)

ตารางที่ 4.10 : เว็บไซต์ยอดนิยม 20 อันดับแรกของปี 2548

ที่	เว็บไซต์ยอดนิยม ปี 2548	UIP	จำนวนคลิก
1	www.sanook.com	139,179	4,207,515
2	www.kapook.com	105,462	2,332,991
3	www.manager.co.th	80,653	1,277,990
4	www.mthai.com	54,792	788,531
5	www.pantip.com/cafe	52,476	1,180,919
6	www.ragnarok.in.th	41,172	458,346
7	www.pramool.com	39,595	891,029
8	www.dek-d.com	35,963	535,816
9	www.dailynews.co.th	32,968	275,886
10	www.asiasoft.co.th	30,001	292,301
11	www.hunsa.com	29,622	494,285
12	teenee.com	29,057	671,723
13	www.yenta4.com	28,833	698,694
14	www.matichon.co.th	27,466	315,180
15	www.thaimail.com	24,239	318,234
16	www.thaiware.com	23,824	362,063
17	storythai.com	22,389	283,740
18	www.ThaiSecondhand.com	21,059	381,314
19	www.madoo.com	20,692	552,101
20	www.komchadluek.net	20,242	64,766

ที่มา : truehits award (2006a)

ตารางที่ 4.11 : เว็บไซต์ยอดนิยม 20 อันดับแรกของปี 2549

ที่	เว็บไซต์ยอดนิยม ปี 2549	UIP	จำนวนคลิก
1	www.sanook.com	223,597	6,334,710
2	www.kapook.com	142,020	1,817,597
3	www.manager.co.th	126,069	1,568,980
4	teenee.com	74,811	1,617,853
5	www.mthai.com	73,752	851,365
6	www.asiasoft.co.th	70,057	844,413
7	www.pramool.com	61,272	1,699,445
8	www.dek-d.com	60,289	1,006,975
9	www.playpark.com	59,329	720,568
10	www.siamsport.co.th	51,380	397,385
11	www.siamza.com	50,995	1,025,858
12	www.hunsa.com	48,290	759,199
13	www.yenta4.com	47,506	798,009
14	www.madoo.com	46,543	804,771
15	www.dailynews.co.th	41,873	271,478
16	www.matichon.co.th	40,147	341,456
17	postjung.com	39,932	648,883
18	www.sf.in.th	39,488	645,220
19	www.narak.com	39,089	616,402
20	moohin.com	34,739	212,778

ที่มา : truehits award (2007a)

ตารางที่ 4.12 : เว็บไซต์ยอดนิยม 20 อันดับแรกของปี 2550

ที่	เว็บไซต์ยอดนิยม ปี 2550	UIP	จำนวนคลิก	ที่	เว็บไซต์ยอดนิยม ปี 2550	UIP	จำนวนคลิก
1	www.sanook.com	300,731	7,280,864	11	www.asiasoft.co.th	83,511	1,074,232
2	www.kapook.com	180,994	2,630,593	12	www.pramool.com	80,333	1,558,255
3	www.mthai.com	142,395	1,775,782	13	www.yenta4.com	80,088	1,285,123
4	www.manager.co.th	138,595	1,560,703	14	www.postjung.com	79,584	1,150,069
5	teenee.com	129,577	2,656,594	15	www.bloggang.com	75,967	474,338
6	www.dek-d.com	108,006	1,945,189	16	www.narak.com	74,652	1,041,982
7	www.playpark.com	99,854	2,555,185	17	www.siamzone.com	69,149	878,003
8	www.sf.in.th	93,939	2,743,418	18	www.uploadtoday.com	68,826	405,667
9	www.exteen.com	90,776	586,735	19	www.meemodel.com	66,921	863,194
10	www.siamza.com	84,769	1,094,862	20	www.hunsa.com	66,728	768,799

ที่มา : truehits award (2008)

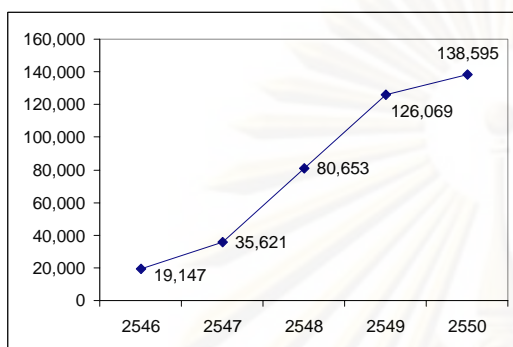
3.2.2. ผู้จัดการออนไลน์ (2544)

แม้ว่าจะก้าวเข้าสู่โลกอินเทอร์เน็ตช้ากว่าเครื่องเนชั่น แต่เมื่อเครื่องผู้จัดการเริ่มบุกเบิกการทำสื่อทางอินเทอร์เน็ตด้วยเว็บผู้จัดการออนไลน์ เครื่องผู้จัดการก็ประสบความสำเร็จในการทำข่าวออนไลน์ได้อย่างงดงาม เว็บผู้จัดการออนไลน์เริ่มตั้งขึ้นครั้งแรกในปี 2542 และปรับตัวอีกครั้งในตอนต้นปี 2544 ให้กลายเป็นเว็บข่าว 24 ชั่วโมงที่มีความสำคัญในตัวเอง ไม่ได้เป็นเพียงส่วนขยายหรือส่วนเสริมของสื่อหนังสือพิมพ์ นอกเหนือจากที่ใช้พนักงานร่วมกับหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันแล้ว เว็บผู้จัดการออนไลน์ยังมีพนักงาน ทีมข่าวสืบสวนสอบสวน และทีมบรรณาธิการเฉพาะส่วนของตนเองอยู่กว่า 40 คน ที่สามารถอัปเดต (update) ข่าวได้ด้วยตัวเองตลอด 24 ชั่วโมง และบางข่าวยังถูกนำขึ้นเว็บไซต์ก่อนการวางตลาดของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันอีกด้วย นอกจากนี้ ตัวเว็บไซต์ยังมีคอลัมน์ของตนเองที่เผยแพร่เฉพาะในเว็บไซต์เท่านั้นอีกด้วย นอกเหนือจากการเป็นต้นคิดให้ปรับเว็บผู้จัดการออนไลน์เป็นเว็บข่าว 24 ชั่วโมงแล้ว คำคุณ สิทธิสมาน กล่าวว่า ในช่วงแรกๆ นั้น สนิธิ ลิ้มทองกุล ผู้ก่อตั้งเครื่องหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ยังคอยดูแลกำกับคนทำงานออนไลน์อยู่อย่างสับสนเนื่อง โดยเปิดเว็บไซต์อ่านอยู่เป็นประจำ คอยชี้แนะเมื่อเห็นข้อผิดพลาดขึ้นบนเว็บไซต์ ตั้งเป้าหมายผู้อ่านเฉลี่ยรายวัน (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549จ : 266-268) ซึ่งดูคล้ายเป็นลักษณะเดียวกับการทำยอดขายของสินค้าชนิดอื่นๆ เช่นกัน

ต้นทุนค่ารายจ่ายเฉพาะของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์สำหรับส่วนงานต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นนั้น ตกเฉลี่ยเดือนละ 2-3 ล้านบาท (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549จ : 266) อันที่จริงแล้ว ต้นทุนดังกล่าวสำหรับการเปิดเว็บข่าวนั้น ก็คล้ายกับค่าใช้จ่ายสำหรับการเปิดหนังสือพิมพ์หัวใหม่ในเครื่องของตนเอง ต่างกันเพียงว่าต้นทุนค่าใช้จ่ายส่วนที่สูงที่สุด คือ ค่ากระดาษทำหนังสือพิมพ์ รวมทั้งแท่นพิมพ์และระบบจัดจำหน่ายนั้น สามารถลดลงไปได้ทั้งหมด และสามารถมาใช้เป็นค่าใช้จ่ายในส่วนอื่นๆ อันเป็นจุดต่างของเว็บข่าว เช่น ค่าติดตั้งและบำรุงวัสดุอุปกรณ์ด้านคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต ค่าจ้างพนักงานและทีมงานที่ต้องคอยดูแลและอัปเดตข่าวอยู่ตลอดเวลา เป็นต้น และหากเว็บไซต์เป็นที่นิยมมากๆ แล้ว ก็สามารถหารายได้เข้ามาจากการขายพื้นที่โฆษณาบนหน้าเว็บไซต์ ซึ่งสนนราคาอยู่ตั้งแต่ระดับหลักหมื่นถึงหลักแสน และต่อมากลายเป็นรายได้หลักของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ด้วยซ้ำ (นริศรา สายสงวนสัตย์, ภาณุวัฒน์ อภิวัฒน์ชัย, และ กฤษณนัยย์ พียรยารังสรรค์, สัมภาษณ์, 2 มกราคม 2552)

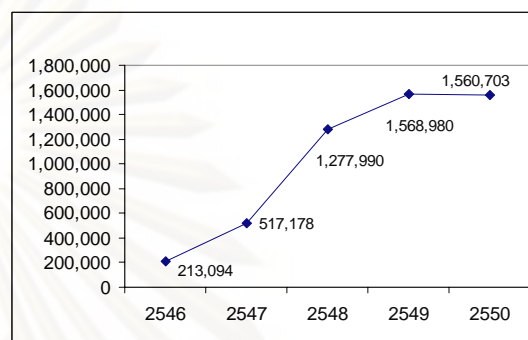
หลังจากเริ่มดำเนินการเป็นเว็บข่าว 24 ชั่วโมงแล้ว เว็บผู้จัดการออนไลน์ก็ได้รับความนิยมจากผู้อ่านคนไทยทั้งในแต่ต่างประเทศมากขึ้นโดยลำดับ จนถึงขั้นติดอันดับที่หกของเว็บไซต์ทุกชนิดของไทยในปี 2546 แล้วขึ้นไปรักษาความนิยมเป็นอันดับสามถึง 3 ปีติดกันตั้งแต่ปี 2547-2549 และตกเป็นอันดับที่สี่ในปี 2550 (ดูตารางที่ 4.8 ถึงตารางที่ 4.12) ในแง่ปริมาณผู้อ่านเว็บผู้จัดการออนไลน์ โดยวัดจากหมายเลขไอพีของเครื่อง

คอมพิวเตอร์ที่ไม่ซ้ำกัน (unique IP: UIP) ในแต่ละวันนั้น สถิติสำหรับเว็บผู้จัดการฯเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงจากปี 2547-2549 (ดู แผนภาพที่ 4.13) ในขณะที่จำนวนคลิก โดยวัดจากปริมาณการเรียกดูเว็บเพจ (pageview) นั้น เป็นไปในทางเดียวกัน คือ เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระหว่างปี 2547-2549 เช่นกัน (ดู แผนภาพที่ 4.14)

แผนภาพที่ 4.13 : จำนวนผู้ใช้เว็บผู้จัดการออนไลน์ต่อวัน (UIP)

ที่มา: สร้างกราฟจาก truehits (2004, 2005, 2006a, 2007a, 2008)

แผนภาพที่ 4.14 : จำนวนคลิกเว็บผู้จัดการออนไลน์ต่อวัน (PV)

ที่มา: สร้างกราฟจาก truehits (2004, 2005, 2006a, 2007a, 2008)

การคำนวณสถิติ UIP และจำนวนคลิกของเว็บหนึ่งๆในแต่ละวันนั้น เว็บไซต์ truehit คัดจากการนับรวมสถิติตลอดทั้งปี แล้วหารด้วยจำนวนวัน นี่หมายความว่า สถิติในปี 2548 จะได้อีกเมื่อถึงวันที่ 1 มกราคม 2549 แล้ว ในขณะที่สถิติในปี 2549 จะได้อีกเมื่อถึงวันที่ 1 มกราคม 2550 แล้วนั่นเอง จากกราฟจะเห็นได้ว่าจำนวนผู้อ่านเว็บผู้จัดการออนไลน์เพิ่มขึ้นด้วยอัตราสูงที่สุดในช่วงระหว่างปี 2547 กับ 2548 (จะเห็นได้ว่าช่วงระหว่างปี 2547-2548 นั้น กราฟมีความชันมากที่สุด เมื่อเทียบกับตลอดช่วง 2546-2550) กล่าวคือคือ จากเดิม 35,621 UIP/วัน (ในปี 2547) เพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวกลายเป็น 80,653 UIP/วัน (ในปี 2548) ในขณะที่จำนวนการอ่าน จาก เดิม 517,178 คลิก/วัน (ใน 2547) เพิ่มขึ้นมากกว่าหนึ่งเท่ากลายเป็น 1,277,990 คลิก/วัน (ในปี 2548) ความเปลี่ยนแปลงเชิงสถิตินี้สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์ทางการเมืองทั้งที่เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองของสนธิ ลิ้มทองกุล และเครือข่ายผู้จัดการ ผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร และความพยายามปิดกั้นข่าวสารในสื่อกระแสหลัก ทำให้คนทั่วไปต้องติดตามข่าวสารทางเว็บผู้จัดการออนไลน์

อัตราการเพิ่มขึ้นผู้อ่านเว็บผู้จัดการฯ (ทั้ง UIP และจำนวนคลิก) ลดลงไปบ้างในปี 2549 กล่าวคือ ปริมาณผู้อ่านเพิ่มอีกเพียง 50% กลายเป็น 126,069 UIP/วัน ในปี 2549 และปริมาณการอ่านเพิ่มอีกประมาณ 30% กลายเป็น 1,568,980 คลิก/วันในปี 2549 (คือ กราฟชันน้อยลง) ทั้งนี้เพราะสถานการณ์การเมืองและการปิดกั้นสื่อกระแสหลักนั้น เริ่มคลี่คลายแล้ว การเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลกลายเป็นหัวข้อข่าวสำคัญของทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และ

สังคมไทยโดยรวมแล้ว ส่วนในช่วงระหว่างปี 2549 กับปี 2550 นั้น อัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณผู้อ่านเว็บไซต์ราชการ เริ่มลดน้อยถอยลงแล้ว มีปริมาณผู้อ่านและการอ่านเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้อาจหมายความว่าเว็บไซต์ราชการออนไลน์นั้น ได้กลายเป็น “สื่อกระแสหลัก” บนโลกอินเทอร์เน็ตไปเรียบร้อยแล้ว ทำให้ไม่มีผู้อ่านหน้าใหม่เพิ่มขึ้นมากนัก

ด้วยจำนวนผู้อ่านมหาศาลและด้วยกระบวนการทำข่าวเน้น “ความเร็ว” อย่างมากของเว็บไซต์ราชการออนไลน์ อีกทั้งตัวเว็บยังมีลักษณะเป็นอินเตอร์แอคทีฟ (interactive) สามารถสะท้อนปฏิกิริยาของผู้อ่านได้อย่างทันทีทันใด จากการเปิดให้แสดงความคิดเห็นทำข่าว ทำให้รับรู้กระแสสังคมขณะนั้นๆ ได้อย่างดีว่าคิดเห็นอย่างไรในเรื่องหนึ่งๆ หรือมองนักการเมืองคนหนึ่งๆ อย่างไร มีหลายครั้งเมื่อมีการนำข่าว คำพูด หรือคำให้สัมภาษณ์ของนักการเมืองขึ้นเว็บไซต์ราชการออนไลน์แล้ว หากถูกคนทั่วไปวิพากษ์วิจารณ์ นักการเมือง (ซึ่งแน่นอนว่าต้องติดตามอ่านเว็บไซต์ราชการออนไลน์ด้วยเช่นกัน) ก็จะออกมาแสดงความเห็นแย้ง ตอบโต้หรือแก้ข่าวทันทีที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทและอิทธิพลของเว็บไซต์ราชการออนไลน์ได้อย่างดี อย่างไรก็ตาม ในทางกลับกัน ปรากฏการณ์ลักษณะนี้อาจกล่าวในอีกแง่หนึ่งได้ว่า เว็บไซต์ราชการได้ยึดโยง หรืออาจถึงขั้นผูกขาด ความสนใจของผู้คนในโลกไซเบอร์ไว้ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 4.13 : อันดับเว็บข่าวยอดนิยมปี 2548

ที่	เว็บไซต์	UIP	PV
1	www.manager.co.th	80,653	1,277,990
2	www.dailynews.co.th	32,968	275,886
3	www.matichon.co.th	27,466	315,180
4	www.komchadluek.net	20,242	64,766
5	www.siamsport.co.th	16,289	128,745
6	www.mcot.net	14,844	121,294
7	www.virginradiothailand.com	12,793	71,543
8	www.bangkokbiznews.com	10,210	48,638
9	www.ch7.com	7,237	28,267
10	www.thailandsonline.com	6,985	62,874
11	www.nationmultimedia.com	6,272	24,577
12	www.managerradio.com	5,108	19,967
13	www.ubctv.com	4,902	8,050
14	www.itv.co.th	3,586	15,391
15	www.dseason.com	3,497	43,910
16	www.tv5.co.th	3,435	16,562
17	www.gotomanager.com	2,911	10,177
18	www.thannews.th.com	2,614	13,268
19	www.naewna.com	2,613	4,241
20	www.positioningmag.com	2,591	9,512

ที่มา : truehits (2006b)

ตารางที่ 4.14 : อันดับเว็บข่าวยอดนิยมปี 2549

ที่	เว็บไซต์	UIP	PV
1	www.manager.co.th	126,069	1,568,980
2	www.siamsport.co.th	51,380	397,385
3	www.dailynews.co.th	41,873	271,478
4	www.matichon.co.th	40,147	341,456
5	www.komchadluek.net	28,638	137,836
6	www.mcot.net	28,601	245,363
7	www.virginradiothailand.com	18,740	104,305
8	www.bangkokbiznews.com	16,654	103,692
9	www.ch7.com	11,683	48,942
10	www.nationmultimedia.com	10,883	49,475
11	www.udondee.com	10,672	25,704
12	www.managerradio.com	10,363	39,032
13	www.atimemedia.com	9,901	42,433
14	www.thailandsonline.com	8,852	51,011
15	www.truevisionstv.com	6,284	10,318
16	www.gossipstar.com	6,106	61,886
17	www.itv.co.th	5,657	26,467
18	www.naewna.com	5,626	28,408
19	www.posttoday.com	5,297	21,593
20	www.nationchannel.com	4,838	11,511

ที่มา : truehits (2007b)

ยิ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับเว็บอื่นๆ โดยจำกัดลงไปในกลุ่มประเภทของเนื้อหาอินเทอร์เน็ตเฉพาะในหมวดเว็บข่าวสาร เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ สามารถดึงความสนใจของผู้ใช้ให้มาคลิกและบริโภคข่าวสารที่เว็บของตนเองได้มากเป็นอันดับหนึ่งในหมวดสื่อและทั้งห้าอันดับสองมากกว่าหนึ่งเท่าตัว มาตลอด 6 ปีต่อเนื่องกัน (ดู ตารางที่ 4.13 และ ตารางที่ 4.14) ก็จะยิ่งทำให้เห็นได้ชัดขึ้นว่าแม้แต่ในระดับการให้บริการเชิงเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

การช่วงชิงตลาดผู้บริโภคเนื้อหา (หรือศัพท์ทางรัฐศาสตร์เรียกว่า “การแย่งชิงมวลชน”) ก็เชื่อว่า จะเป็นไปได้โดยเสรีเสียทีเดียว เพราะมีการครอบงำในระดับหมวดหมู่ประเภทของเนื้อหาอยู่บ้าง แม้จะไม่ชัดเจนเท่าในตลาดการให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและตลาดโครงข่ายพื้นฐาน อินเทอร์เน็ตก็ตาม ดังที่ผู้ใช้หลายคนถือว่าเว็บผู้จัดการออนไลน์นั้น เป็น “สื่อกระแสหลัก” บน โลกอินเทอร์เน็ตเลยทีเดียว (นริศรา สายสงวนสัตย์, ภาณุวัฒน์ อภิวัฒน์ชัย, และ กฤษณนัยย์ พียรยารังสรรค์, สัมภาษณ์, 2 มกราคม 2552)

3.2.3. ประชาไทดอทคอม (2547)

เว็บไซต์ประชาไทดอทคอมถือเป็นเว็บไซต์น้องใหม่ที่เกิดขึ้นในรุ่นหลังๆ ตัว เว็บไซต์นั้นถือกำเนิดมาจากความคิดของจอน อึ้งภากรณ์ ที่อยากให้สังคมไทยมีสื่ออิสระสำหรับ ภาคประชาสังคม รายงานข่าวเกี่ยวกับซึ่งได้แรงบันดาลใจมาจากเว็บไซต์มินดานิวส์ (mindanews.com) ซึ่งเป็นสื่ออิสระของฟิลิปปินส์ จึงได้รวบรวมเหล่าสมาชิกวุฒิสภา, นักกิจกรรมสังคม, นักวิชาการด้านสื่อมวลชน และสื่อมวลชน จัดตั้งเป็น “โครงการวารสารข่าวทาง อินเทอร์เน็ตเพื่อการศึกษาและสุขภาวะของชุมชน” ภายใต้วัตถุประสงค์เพื่อจัดทำเว็บไซต์ วารสารข่าวและสาระบันเทิงสำหรับประชาชนทั่วไป โดยให้มีมุมมองในการติดตามข่าวสารที่ รอบด้าน และเป็นช่องทางการสื่อสารสำหรับประชาชนในทุกระดับ และเป็นการดำเนินการแบบ ไม่แสวงผลกำไร ตัวเว็บไซต์ประชาไทเปิดดำเนินการอย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2547 (เกี่ยวกับประชาไท, มปป.)

นอกเหนือจากอัตลักษณ์สำคัญของประชาไทที่เป็นสื่อสำหรับองค์กรภาคประชา สังคมแล้ว ช่วงเริ่มแรกที่ถือกำเนิดขึ้นมานั้น ประชาไทเกิดขึ้นในช่วงที่ความรุนแรงในสาม จังหวัดภาคใต้เป็นประเด็นสำคัญระดับประเทศ สืบเนื่องจากเหตุการณ์ปล้นปืนเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547 และความรุนแรงน้อยใหญ่ต่อเนื่องตลอดปี โดยเฉพาะเหตุการณ์ยิงถล่ม มัสยิดกรือเซะเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2547 และเหตุการณ์ตากใบที่ชาวบ้านในสามจังหวัดภาคใต้ เสียชีวิตในระหว่างการควบคุมของเจ้าหน้าที่รัฐมากถึง 78 คน นี่ทำให้ประชาไทให้ความสนใจ อย่างมากกับประเด็นปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้อย่างต่อเนื่อง ในเชิงสถิติแล้ว แม้ ประชาไทจะไม่ได้เป็นสื่อกระแสหลักที่เป็นที่นิยมทั่วประเทศเหมือนอย่างเว็บไซต์ผู้จัดการ ออนไลน์ก็ตาม แต่ในแง่กลุ่มผู้อ่านเฉพาะแล้ว ประชาไทก็ถือได้ว่าเป็นสื่อสำคัญสื่อหนึ่งเลย ที่เดียว

ดังนั้น เมื่อมีปรากฏการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น ประชาไทเองก็เข้าร่วมใน กระแสวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณ โดยมีประเด็นวาระสำคัญ คือ ไม่เห็นด้วยกับการละเมิด สิทธิมนุษยชนในกรณีนโยบายทำสงครามต่อต้านยาเสพติด อันนำมาซึ่งปรากฏการณ์ฆ่าตัด ตอนถึง 2,000 กว่าศพ และการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2552) และเนื่องจากประชาไทเป็นที่นิยมในหมู่คนทำงานด้านประชา

สังคม ดังนั้น เว็บไซต์นี้จึงเป็นเสมือนตัวแทนเสียงและเป็นพื้นที่การสื่อสารระหว่างกันเองของพลเมืองในเมืองในภาคประชาสังคมอีกด้วย

ทั้งเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ พันทิปดอทคอม มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ประชาไท ดอทคอมนั้น แม้ว่าจะมีปริมาณการถูกอ่านที่แตกต่างกันไม่น้อย แต่ก็ถือได้ว่าเป็นเว็บขนาดใหญ่และได้รับความนิยมอย่างสูงในแต่ละวงการ กล่าวคือ เว็บผู้จัดการออนไลน์ได้รับความนิยมในแวดวงข่าวสาร เว็บพันทิปดอทคอมเป็นที่นิยมในหมู่ผู้ใช้เว็บบอร์ดทั่วไป ซึ่งคุยกันทุกเรื่องและโดยเฉพาะห้องราชดำเนินของเว็บแห่งนี้ที่มีการสนทนาและไหลเวียนข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองเป็นสำคัญ ส่วนเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและเว็บประชาไทดอทคอมได้รับความนิยมในกลุ่มคนทำงานในภาคประชาสังคมทั้งที่เป็นนักวิชาการ นักคิด นักเคลื่อนไหวทางสังคม ฯลฯ ในปี 2548-2549 อันเป็นช่วงของการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น เว็บไซต์ทั้งสี่แห่งนี้ จึงมีส่วนสำคัญยิ่งในการกำหนดทิศทางความขัดแย้งและการเคลื่อนไหวต่างๆ ทั้งในโลกกายภาพและโดยเฉพาะในโลกไซเบอร์

3.3. การควบคุมกำกับและเซ็นเซอร์เว็บไซต์

3.3.1. กระทรวงไอซีที สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และตำรวจไซเบอร์

ความเป็นที่นิยมและการเติบโตขยายตัวอย่างสูงมากของการผลิตและบริโภคเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในแง่ต่างๆอย่างหลากหลาย ทำให้เริ่มปรากฏมีเนื้อหาบางประเภทที่ “ไม่เหมาะสม” สำหรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตบางกลุ่ม โดยเฉพาะที่ห้วงกันมาก คือ เยาวชน เนื้อหาเหล่านี้มีตั้งแต่เรื่องที่มีความเป็นการเมืองน้อย เช่น เว็บไซต์ลามก สอนัยทางเพศอย่างโจ่งแจ้ง ขยายของผิดกฎหมาย เป็นต้น ไปจนถึงเรื่องที่มีความอ่อนไหวทางการเมืองสูง เช่น เว็บไซต์ที่ “เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ” หรือเว็บไซต์ที่หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เป็นต้น ดังนั้น จึงเริ่มมีการกล่าวขานกันถึงเรื่องการควบคุมกำกับ ไปจนถึงขั้นเซ็นเซอร์ปิดกั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ตเหล่านี้ และองค์กรภาครัฐก็เริ่มเข้ามามีบทบาท “จัดระเบียบ” เนื้อหาอินเทอร์เน็ตดังกล่าว โดยมีองค์กรวิชาชีพผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตและผู้ให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทด้วยเช่นกัน

แต่เดิมนั้น การติดตามควบคุมกำกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตมีปรากฏอยู่บ้างบางส่วน โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศทำหน้าที่ติดตามตรวจสอบเนื้อหาของเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม เช่น เว็บขายซีดีลามก เว็บภาพอนาจาร และโดยเฉพาะเว็บหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เป็นต้น และอาศัยประชาชนให้ความร่วมมือช่วยแจ้งเบาะแสต่างๆผ่านทางเว็บไซต์ www.police.go.th ซึ่งก่อตั้งโดย พตอ.ญาณพล ยั่งยืน รองผู้อำนวยการศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศ เมื่อได้เบาะแสแล้ว ทีมงานจะสืบสวนหาหมายเลขไอพีของผู้สร้างเนื้อหาเหล่านั้นๆ แล้วประสานไปยังผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นเจ้าของหมายเลขไอพีนั้น เพื่อขอข้อมูล

หมายเลขโทรศัพท์ (caller ID) ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตรายนั้นๆ (ซึ่งกลายเป็น "ผู้ต้องสงสัย" ไปแล้วในขั้นนี้) ที่ทำการเชื่อมต่อเข้ามา แล้วจึงประสานกับตำรวจในท้องที่ของหมายเลขโทรศัพท์นั้นๆ เพื่อเข้าจับกุมผู้ต้องสงสัยมาทำแผนและส่งฟ้องศาลต่อไป นอกจากนี้ ศูนย์ข้อมูลข้อสนเทศยังมี "มือปราบ" ประจำศูนย์จำนวน 3 คนคอยตรวจสอบเว็บไซต์ต่างๆ อยู่เป็นประจำ โดยร่วมมือกับแฮ็กเกอร์บ้างบางครั้งสำหรับกรณีที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญพิเศษ (พิรงรอง รามสูต และนิธิตา คณานินันท์, 2547 : 49-51)

ต่อมา เมื่อมีการตั้งกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ต่อไปนี้จะเรียกว่า "กระทรวงไอซีที") ขึ้นในปี 2545 ตามนโยบายการปฏิรูประบบราชการของพตท.ทักษิณนั้น¹ กระทรวงไอซีทียังไม่มีหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบด้านการดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ตโดยเฉพาะ จึงได้ตั้งตำรวจไซเบอร์ (Cyber Inspector) หรือ "คณะกรรมการสืบสวน ป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมคอมพิวเตอร์" ขึ้นเมื่อกลางปี 2546 โดยมีพตอ.ญาณพล ยั่งยืน เป็นหนึ่งในคณะกรรมการตำรวจไซเบอร์ มีหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บลามก เว็บหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ หรือเว็บที่ "เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ" (พิรงรอง รามสูต และนิธิตา คณานินันท์, 2547 : 49-51)

กระบวนการปิดกั้นเนื้อหาเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมของตำรวจไซเบอร์นั้นประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนแรก คือ การปิดกั้นโดยคณะกรรมการผู้พิจารณาซึ่งมาจากหน่วยงาน 9 แห่ง ได้แก่ กระทรวงไอซีที, กระทรวงวัฒนธรรม, กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงยุติธรรม, สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.), การสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.), องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย (ทศท.) ใช้วิธีการลงคะแนนผ่านทางลีดอินในเว็บไซต์ของกระทรวงไอซีที โดยต้องมียังน้อย 6 เสียงจากทั้งหมด 9 เสียง จากเมื่อมีมติให้เว็บไซต์นั้นๆ สมควรถูกปิดกั้น คณะทำงานฝ่ายเทคนิค ซึ่งเป็นทีมเจ้าหน้าที่ของกสท.จำนวน 3 คนจะส่งชื่อเว็บไซต์ดังกล่าวไปให้กับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทั้งในส่วนที่เป็นเชิงพาณิชย์และส่วนที่เป็นภาคการศึกษา (ตามมหาวิทยาลัยและโรงเรียนต่างๆ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐ) ทั้งหมด เพื่อให้ทำการปิดกั้น ส่วนที่สอง การปิดกั้นโดยคณะทำงานฝ่ายเทคนิคชุด 3 คนดังกล่าวข้างต้น ซึ่งคอยตรวจสอบค้นหาเว็บไซต์ที่มีเนื้อหา

¹ ในแง่พลวัตทางการเมือง อาจกล่าวถึงที่มาของกระทรวงไอซีทีเช่นนั้น แต่อันที่จริง กระทรวงไอซีทีได้รับการออกแบบและพัฒนาทางความคิดมาก่อนหน้านั้นระยะหนึ่งแล้ว โดยเป็นผลงานเชิงนโยบายของคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ (กทสช.) ซึ่งมีเนคเทคเป็นเลขานุการ ทวีศักดิ์ กออนันตกูล กล่าวว่าการเกิดขึ้นของกระทรวงนี้ว่า "ก่อนถึงปี 2545 นั้น กรรมการชุดนี้มีผลงานค่อนข้างมาก ผลงานสำคัญคือการจัดตั้งกระทรวงไอซีที เราคิดว่าเป็นผลงานที่ยิ่งใหญ่มากที่จะ launch ให้เรา take off เข้าสู่ยุคไอซีทีของประเทศไทย" แต่ดูเหมือนว่าจะมีปัญหาเชิงการเมืองระหว่างองค์กรเล็กน้อย จึงทำให้บทบาทและการดำเนินงานของกระทรวงไอซีทีไม่เป็นไปตามที่ NITC และทวีศักดิ์คาดหวังเอาไว้ (ทวีศักดิ์ กออนันตกูล, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2552)

ไม่เหมาะสมอยู่เป็นประจำ คณะทำงานชุดนี้มีอำนาจเต็มในการปิดกั้นเว็บไซต์บางแห่งได้ในกรณีเร่งด่วน (เช่น ภาพอนาจารเด็ก) โดยไม่ต้องผ่านคณะกรรมการตรวจสอบพิจารณา 9 คนดังกล่าวข้างต้น หลังจากถูกปิดกั้นแล้ว หากเว็บไซต์นั้นๆปรับปรุงเนื้อหาของตนเองแล้ว ก็สามารถร้องขอให้คณะทำงานฝ่ายเทคนิคยกเลิกการปิดกั้นได้เช่นกัน (พิรงรอง รามสูต และนิธิมา คณานิธิพันธ์, 2547 : 49-51)

ตารางที่ 4.15 : สถิติความนิยมเกมส์แร็คนาร์โรคออนไลน์ (2548-2550)

ปี	อันดับที่	เว็บไซต์เกมส์แร็คนาร์โรค	UIP	จำนวนคลิก
2546	5	www.ragnarok.in.th	28,749	248,474
2547	5	www.ragnarok.in.th	29,494	401,947
2547	19	www.asiasoft.co.th	11,939	144,863
2548	6	www.ragnarok.in.th	41,172	458,346
2548	10	www.asiasoft.co.th	30,001	292,301
2549	6	www.asiasoft.co.th	70,057	844,413
2550	11	www.asiasoft.co.th	83,511	1,074,232

ที่มา : ข้อมูลจาก truehits (2004, 2005, 2006a, 2007a, 2008)

สำหรับกระทรวงไอซีทีเองนั้น ได้ทำงานด้านการกำกับดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในอินเทอร์เน็ตอยู่บ้าง โดยเฉพาะปัญหากรณีเกมส์ชื่อแร็คนาร์โรค (Ragnarok) ซึ่งแทบจะเรียกได้ว่าเป็นงานรูปธรรมชิ้นแรกของกระทรวงเลยทีเดียว แร็คนาร์โรคเป็นเกมส์ออนไลน์แบบผู้เล่นหลายคนเข้าไปเล่นเกมด้วยกันผ่านอินเทอร์เน็ต เกมส์นี้พัฒนาขึ้นโดยบริษัทเกมส์ในประเทศเกาหลีใต้ และเป็นที่ยอมรับทั่วโลก มีผู้เล่นราว 4 ล้านคน เกมส์นี้เข้ามาในเมืองไทยครั้งแรกเมื่อพ.ศ.2545 โดยบริษัท เอเชียซอฟท์ จำกัด (Asia Soft Co.Ltd.) เป็นผู้ให้บริการเซิร์ฟเวอร์ ก่อให้เกิดกระแสการ “ติดเกมส์” ในหมู่นักเรียนนักศึกษาจำนวนมาก จนกระทรวงไอซีทีต้องประชุมและประสานงานกับบริษัท เอเชียซอฟท์ เพื่อออกมาตรการควบคุมต่างๆ อย่างต่อเนื่อง จนถึงขั้นปิดกั้น เช่น ชั่งหะเบียยผู้เล่นเกมส์และรับรหัสก่อนล็อกอินเข้าเล่นเกมส์ เพื่อให้มีข้อมูลผู้เล่นและระยะเวลาในการเล่น, ขอให้ร้านค้าอินเทอร์เน็ตไม่รับเด็กในชุดนักเรียนเข้าใช้บริการในระหว่างเวลาเรียน และห้ามเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีเข้าร้านหลัง 22.00 น. กระทั่ง สั่งปิดเซิร์ฟเวอร์เกมส์แร็คนาร์โรคเป็นเวลา 1 เดือน และให้ร้านค้าอินเทอร์เน็ตปิดบริการช่วง 22.00-6.00 น. และในที่สุด กระทรวงไอซีทีก็ “จัดระเบียบ” เกมส์แร็คนาร์โรคด้วยการกำหนดให้เฉพาะผู้ที่มีอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไปเท่านั้นที่เล่นได้ โดยต้องนำบัตรประชาชนมาขอล็อกอินและรหัสผ่านที่ทำการไปรษณีย์ พร้อมเสียค่าเล่นครั้งละ 30 บาท เป็นต้น (พิรงรอง รามสูต และนิธิมา คณานิธิพันธ์, 2547 : 48) กระนั้นก็ตาม เกมส์แร็คนาร์โรคออนไลน์ก็ยังคงเป็น

ที่นิยมในหมู่คนไทยอยู่ไม่น้อย ทั้งเว็บไซต์ www.ragnarok.in.th และเว็บไซต์ www.asiasoft.co.th ซึ่งเป็นบริษัทนำเข้าเกมส์นี้ ยังคงมีสถิติผู้เยี่ยมชมติดอันดับหนึ่งในยี่สิบอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2546-2550 (ดูตารางที่ 4.15)

นอกจากมาตรการดังกล่าวนี้ กระทรวงไอซีทีก็ยังทำการควบคุมกำกับเนื้อหาเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมด้วยวิธีอื่น ๆ อีก เช่น การรับสมัครนักเรียนนักศึกษามาเป็นอาสาสมัครเพื่อทำงานร่วมกับตำรวจไซเบอร์ค้นหาและตรวจสอบเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งทุก ๆ ครึ่งเดือน อาสาสมัครเหล่านี้จะคอยติดตามตรวจสอบว่าผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายต่าง ๆ ได้ทำการปิดกั้นเว็บไม่เหมาะสมตามรายชื่อของตำรวจไซเบอร์แล้วหรือไม่ รวมทั้งการวางแผนร่วมกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงวัฒนธรรมเพื่อจัดทำ "เว็บไซต์ถึงดำ" ซึ่งรวบรวมรายชื่อเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสม โดยมีอาสาสมัครจากทั้งสามกระทรวงช่วยแจ้งเบาะแส และสร้าง "โปรแกรมถึงดำ" สำหรับให้ผู้ปกครองดาวน์โหลดไปติดตั้งไว้ที่คอมพิวเตอร์เพื่อบล็อกการเข้าถึงเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่มีรายชื่ออยู่ในเว็บไซต์ถึงดำ (พิรงรอง งามสุด และนิธิตมา คณานรินทร์, 2547 : 53)

อย่างไรก็ตาม ขณะนั้นประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่รองรับเรื่องการปิดกั้นเว็บไซต์โดยตรง กฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งร่างโดยคณะกรรมการเทคโนโลยีการสื่อสารแห่งชาติ (กทสช.) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ที่ผลักดันโดยเนคเทค นั้น มีอยู่ 2 ฉบับ ได้แก่ ร่างพรบ.ว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (computer crime) และร่างพรบ.ว่าด้วยคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (data protection) ซึ่งได้เสนอเข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรีไปตั้งแต่เมื่อปี 2545 กฎหมายอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์นั้น ยังไม่สามารถออกเป็นกฎหมายได้จนกระทั่งเมื่อเดือนมิถุนายน 2550 จึงผ่านสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นโดยคณะรัฐประหาร ออกมาเป็นพรบ.การกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 กรกฎาคม 2550 และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการควบคุมกำกับอินเทอร์เน็ตไทยอย่างใหญ่หลวง และเต็มไปด้วยมิติทางการเมืองของการผ่านกฎหมายและการใช้กฎหมาย ส่วนกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ยังไม่สามารถผ่านสภาออกมาเป็นกฎหมายได้จนกระทั่งปัจจุบัน

ดังนั้น ในช่วงก่อนที่จะมีพรบ.การกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ประกาศใช้ ตำรวจหรือแม้แต่ศาลจึงไม่มีอำนาจการสั่งปิดเว็บไซต์ ทำได้เพียงการขอข้อมูลเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตเท่านั้น ดังที่คณะกรรมการกฤษฎีกาเคยมีบันทึกถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (คณะกรรมการกฤษฎีกา, 2549) เพื่อตอบข้อสงสัยในเรื่องขอบเขตอำนาจของตำรวจ ซึ่งอ้างถึงกรณีมีเว็บไซต์ที่มีการเล่นพนันทายผลฟุตบอลทางอินเทอร์เน็ต โดยใช้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของบริษัท เอเซียอินโฟเน็ต จำกัด ว่า การสั่งปิดเว็บไซต์ที่เผยแพร่ภาพลามกอนาจารหรือทำผิดกฎหมายอื่นนั้น เจ้าพนักงานตำรวจไม่อาจทำได้เอง และไม่อาจขอให้ศาลสั่ง

ปิดได้เช่นกัน เพราะไม่มีกฎหมายใดระบุไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งนี้แม้มีกฎหมายที่ใกล้เคียง คือ พรบ.การพิมพ์ พ.ศ.2484 มาตรา 9¹ แต่ก็เน้นไปที่สิ่งพิมพ์ ไม่ได้ระบุถึงเว็บไซต์ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เจ้าพนักงานตำรวจอาจกระทำได้ คือ การแจ้งให้ กทช.ดำเนินการเพิกถอนใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ตได้² การออกหมายเรียกเอกสารหรือพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลทางโทรคมนาคมหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เช่น ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ที่ใช้เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต รายละเอียดการเชื่อมต่อที่ระบุระยะเวลาล็อกอิน (login) และล็อกเอาท์ (logout) ของผู้ใช้ที่เปิดเว็บไซต์ไม่เหมาะสม เป็นต้น นั้น คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความว่า พนักงานสอบสวนสามารถกระทำได้ ไม่ขัดต่อมาตรา 37 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ปี 2540 แต่อย่างใด เพราะไม่ใช่ข้อความในสิ่งสื่อสารที่บุคคลติดต่อกัน ซึ่งต้องห้ามตามมาตรา 37 แห่งรัฐธรรมนูญ ปี 2540³

กระนั้นก็ตาม แม้จะไม่มีอำนาจกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน แต่การปิดกั้นควบคุม จัดเรตติ้งเว็บไซต์โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงไอซีที และกสท. รวมทั้งผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตบางราย ก็มีพัฒนาการเรื่อยๆมาและมีสถิติเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีสาเหตุของการปิดกั้นหลากหลาย ดังได้กล่าวมาแล้ว สิ่งที่น่าสนใจสำหรับวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ การปิดกั้นเว็บไซต์ด้วยสาเหตุที่อ่อนไหวทางการเมือง กล่าวคือ ท่ามกลางกระแสการปิดกั้นเว็บไซต์เหล่านี้ เว็บไซต์ที่มีบทบาททางการเมืองช่วงขั้วใล้รัฐบาลทักษิณอย่างแข็งขันก็ถูกปิดกั้นด้วยเช่นกัน ทั้งที่เป็นเว็บไซต์ฝ่ายขั้วใล้รัฐบาล อย่างเว็บไซต์ FM9225.net, เว็บไซต์ไทยอินไซด์เดอร์ และเว็บไซต์ corruptionwatch.net ซึ่งถือเป็นพันธมิตรใกล้ชิดของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ รวมทั้งตัวเว็บไซต์ผู้จัดการเองก็ถูกปิดกั้นอยู่ช่วงหนึ่ง และฝ่ายที่ขั้วใล้ไม่ได้ขั้วใล้รัฐบาลสุดท้ายหรือสนับสนุนรัฐบาลสุดท้ายอย่างเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนก็ถูกปิดกั้นเว็บบอร์ดไม่ให้ใช้เขียน/

¹ มาตรา 9 แห่ง พรบ.การพิมพ์ พ.ศ.2484 ระบุว่า “เมื่อปรากฏว่าได้มีการโฆษณาหรือเตรียมการโฆษณาสิ่งพิมพ์ใดๆ ซึ่งเจ้าพนักงานการพิมพ์เห็นว่าอาจจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เจ้าพนักงานการพิมพ์อาจมีคำสั่งเป็นหนังสือแก่ผู้หนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะหรือมีคำสั่งทั่วไปโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาหรือหนังสือพิมพ์รายวันห้ามการขายหรือแจกสิ่งพิมพ์นั้น ทั้งจะให้ยึดสิ่งพิมพ์นั้นด้วยก็ได้...”

² โดยอาศัยประกาศ กทช. เรื่อง “หลักเกณฑ์และวิธีการขอรับใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ต” ลงวันที่ 22 มิถุนายน 2548 ข้อ 13 และ 14 ซึ่งกำหนดให้กทช.สามารถระงับ ยกเลิก หรือเพิกถอนใบอนุญาตฯได้ในกรณีต้องรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกรณีที่ได้รับใบอนุญาตละเลยมาตรการเพื่อสังคม ที่ต้องระงับไม่ให้ผู้ใช้บริการนำเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไปใช้โดยมิชอบ หรือเผยแพร่ข้อมูลอันอาจทำลายความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

³ มาตรา 37 แห่งรัฐธรรมนูญ ปี 2540 ระบุว่า “...การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

อ่าน การแทรกแซงอินเทอร์เน็ตที่กล่าวได้ว่าเป็นไปโดยถูกกฎหมาย (ตามการตีความของ คณะกรรมการกฤษฎีกาดังกล่าวข้างต้น) ในช่วงการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น ปรากฏ เพียงครั้งเดียว คือ กรณีที่การขอข้อมูลผู้ที่โพสต์ข้อความหมิ่นศาลลงในเว็บพันทิปฯซึ่งสืบเนื่อง จากคำตัดสินจำคุกคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.)

ในขณะที่กระบวนการแทรกแซงและปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ดังกล่าวค่อยๆ เพิ่มขึ้นอย่างสืบเนื่อง ก็เริ่มปรากฏมีความพยายามฝ่าข้ามแนวทางการปิดกั้นดังกล่าวโดยใช้ เทคนิคเชิงโปรแกรมมิ่ง (programming) ของบรรดาแฮกเกอร์ทั้งไทยและเทศ รวมทั้งการจัด สัมมนาของคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2549 เพื่อ อภิปรายถึงผลกระทบของการแสดงความคิดเห็นที่เกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์ใน เว็บบอร์ด โดยเชิญเจ้าของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม, เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน รวมทั้ง เว็บไซต์ประชาไทดอทคอมเข้าร่วมอภิปรายด้วย (พัฒนาการการปิดกั้นเว็บไซต์และความ เคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้องสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 4.16) กระแสต่อต้านการปิดกั้นนั้น เติบโต ควบคู่ไปกับกระแสการปิดกั้นเว็บไซต์ที่เพิ่มขึ้นอีกอย่างมากภายหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 2549 และยังคงขยายตัวคู่ขนานกันมาจนกระทั่งปัจจุบัน (2552) ซึ่งกลายเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์ เรื่อง “เว็บหมิ่นฯ” อันเป็นเรื่องที่อ่อนไหวทางที่สุดของการเมืองไทย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.16 : เว็บไซต์ที่ถูกเซ็นเซอร์และความเคลื่อนไหวที่เกี่ยวข้อง

ปี 2545	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) มีคำสั่งให้ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตทุกรายทำการบล็อกเว็บไซต์ pulo.org ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการแบ่งแยกดินแดนในสามจังหวัดภาคใต้ ด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงแห่งชาติ
23 ก.พ. 47	มีเว็บที่ถูกบล็อกโดย สตช. ทั้งหมด 11,510 เว็บ โดยมีเว็บที่ถูกบล็อกด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงแห่งชาติ 812 เว็บ (7% ของทั้งหมด)
28 ส.ค. 47	มีการค้นพบว่า บริษัทเคเอสซี ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายหนึ่งของไทย ทำการบล็อกพร็อกซีเซิร์ฟเวอร์ (proxy server) ทั้งหมดได้เป็นผลสำเร็จ
24 พ.ย. 47	เว็บที่ถูกบล็อกด้วยเหตุผลด้านความมั่นคงแห่งชาติ (ซึ่งประกอบด้วยเรื่องการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และเนื้อหาเกี่ยวกับการสนับสนุนกลุ่มก่อการในสามจังหวัดภาคใต้) เพิ่มขึ้น 11% ของทั้งหมด 19,051 เว็บไซต์
6 ธ.ค. 47	เว็บ 'Blood Siam' เว็บไซต์ภาษาไทยซึ่งมีเนื้อหาแบบ ultra-nationalist รวมทั้งเว็บสารองทั้งหมด ถูกบล็อก
4 ม.ค. 48	เว็บสตช. จัดทำหน้าเว็บเป็นภาษาอังกฤษเชิญชวนคนที่พูดภาษาอังกฤษรายงานเว็บที่ควรถูกบล็อก
2 เม.ย. 48	พบว่า บริษัทเคเอสซี, กสท. ได้จัดทำหน้าเว็บ "เว็บไม่เหมาะสม" ขึ้นแสดงผลการเข้าถึงเว็บไซต์ที่ได้ถูกปิดกั้นไปแล้ว โดยระบุข้อความว่า "ขอภัยในความไม่สะดวก เนื่องจากมีรูปภาพ หรือข้อความที่ไม่เหมาะสม ในเว็บไซต์ที่ท่านต้องการเข้าชม สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมที่..." และเว็บไซต์บางแห่งจะปรากฏหน้าเว็บของ สตช. แสดงข้อความว่า "ขอภัย ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติขอระงับการเชื่อมต่อมาที่เว็บไซต์นี้ เนื่องจากมีรูปภาพ หรือข้อความที่ไม่เหมาะสม เช่น ลามกอนาจาร การพนัน หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมที่..."
6 พ.ค. 48	มีการแนะนำ 'Web Accelerator' proxy software ของ Google (http://webaccelerator.google.com/) เพื่อใช้สำหรับฝ่าข้ามการบล็อกเว็บไซต์ได้
21-28 มิ.ย. 48	สตช. และกระทรวงไอซีที ทำการบล็อกเว็บไซต์ fm9225.net ของคลื่นวิทยุเอฟเอ็ม 92.25 MHz และเว็บไซต์ thai-insider.com ของเอกยุทธ อัญชันบุตร ซึ่งมีเผยแพร่เนื้อหาวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณอย่างหนักหน่วง
25 ม.ค. 49	กรมประชาสัมพันธ์ และกสท. ทำการบล็อก เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์
28 ม.ค. ถึง 1 ก.พ. 49	หลังเปิดดำเนินการมาได้ 19 วัน มีผู้เยี่ยมชมทั้งหมด 40,000 คลิก และได้รับคำร้องกรณีการคอร์รัปชันถึง 900 คำร้อง เว็บไซต์ Corruptionwatch.net ซึ่งก่อตั้งโดย คุณหญิงจรรุวรรณ, อลงกรณ์ พลบุตร, วีระ สมความคิด, ต่อตระกูล ยมนาค ถูกบล็อกโดยบริษัทผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง ThaiDreamHost ซึ่งอยู่ในเครือ Naptec
1 ก.พ. 49	มีการเปิดตัวเว็บไซต์ ThaiCyberCop.com เพื่อใช้เป็นช่องทางสำหรับให้ประชาชนให้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อลามกแก่เจ้าหน้าที่ (โดยมีโลโก้ดังแสดงในภาพทางขวา)
8 พ.ค. 49	โปรแกรมต่อปลั๊ก Torpark.exe ถูกเขียนขึ้น และกระจายไปให้คนทั่วไปใช้สำหรับทำการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อฝ่าข้ามการบล็อกเว็บไซต์
29 มิ.ย. 49	กระทรวงไอซีทีเปิดตัวเว็บ www.me.or.th และ www.me.in.th (Media Evaluation System Project) ตามมติกรม. เมื่อเดือนตุลาคม 2548 ด้วยงบประมาณ 15 ล้านบาท เพื่อจัดเรตติ้ง (rating) สื่อทีวี วิทยุ ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต และเกมส์คอมพิวเตอร์ และกำลังเชิญชวนคนจำนวน 5,000 คนลงทะเบียนเป็นอาสาสมัครร่วมจัดเรตติ้งกล่าว
1 ก.ค. 49	มีการแนะนำให้คนไทยใช้เว็บไซต์ www.anonymouse.org เว็บไซต์ที่สร้างขึ้นเพื่อทำการหลบเลี่ยงการบล็อกเว็บไซต์และใช้ได้ผลอย่างดีในการฝ่าข้าม "กำแพงเมืองจีนในโลกไซเบอร์" (Great Firewall of China) ของจีน
23 ก.ค. 49	มีการแนะนำ 'ScatterChat' โปรแกรมที่พัฒนาโดยแฮ็กเกอร์สำหรับป้องกันการถูกตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลในระหว่างการสนทนาออนไลน์ผ่านการแชท (chat)
28 ก.ค. 49	ศาลอาญา ขอให้ฝ่ายปราบปรามอาชญากรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตรวจสอบหมายเลขไอพีของผู้โพสต์ข้อความหมิ่นศาลในเว็บพันทิป หลังจากมีคำพิพากษาจำคุกคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เป็นเวลา 4 ปีโดยไม่รอลงอาญา (เว็บพันทิปปิดตัว 2 วัน)
28 ก.ค. 49	เว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (ซึ่งใช้บริการของ thaimisc.com) ถูกปิดลง ด้วยเหตุผลที่มีข้อความหมิ่นสถาบันฯ โดยทศพล ตั้งเต็มศักดิ์ เจ้าของ thaimisc.com อ้างว่าเป็นการตัดสินใจของตนเอง

ที่มา : คัดเลือกและเรียบเรียงข้อมูลจาก ron (pen name) (2007 : Online)

3.3.2. ทีมงานเว็บพันทิปดอทคอม¹

ท่ามกลางกระแสการควบคุมกำกับเว็บไซต์หรือเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตของภาครัฐนั้น ทางกลุ่มผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตก็มีความเคลื่อนไหวอยู่ด้วยเช่นกัน ในฐานะเป็นการกำกับตนเอง (self-regulation) องค์กรที่มีการเคลื่อนไหวที่เป็นกิจลักษณะแห่งหนึ่ง คือ สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย (Thai Webmaster Association) (ซึ่งมีพตอ.ญาณพล ผู้มีบทบาทสำคัญในตำรวจไซเบอร์เป็นนายกสมาคม) เป็นการรวมตัวของผู้ดูแลเว็บไซต์ต่าง ๆ โดยรวมตัวเป็นชมรมผู้ดูแลเว็บไทยก่อนในปี 2542 และต่อมาจึงจดทะเบียนตั้งเป็นสมาคมเมื่อ 2545 เพื่อยกระดับมาตรฐานทางวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไซต์ (webmaster) ต่อมาได้ตั้งสภาวิชาชีพผู้ดูแลเว็บ (Webmaster Council of Thailand) เพื่อคอยดูแลกำกับสมาชิกผู้ประกอบการวิชาชีพผู้ดูแลเว็บไซต์ให้เป็นไปตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ รวมทั้งรับเรื่องราวร้องทุกข์เกี่ยวกับเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังมีการตั้งโครงการอินเทอร์เน็ตสีขาวเพื่อเยาวชน (Thai Clean Net) และเว็บไซต์ thaicleannet.com เพื่อเป็นศูนย์ข้อมูลด้านภัยอินเทอร์เน็ต และเป็นศูนย์ความรู้เพื่อสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้กับเยาวชนไทย โดยได้รับเงินสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีปรเมศวร์ มินศิริ (เจ้าของเว็บไซต์ยอดนิยมอันดับหนึ่งของไทย sanook.com เดิม และเจ้าของเว็บไซต์ยอดนิยมอันดับสองของไทยในปัจจุบัน) อุปนายกสมาคมผู้ดูแลเว็บไทย เป็นผู้จัดการโครงการ

นอกจากกิจกรรมดังกล่าว มาตรการการควบคุมกำกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งสำหรับวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ คือ มาตรการของเว็บไซต์พันทิปดอทคอม เนื่องจากเว็บไซต์พันทิปดอทคอมเน้นการทำตัวเป็นเว็บบอร์ดยอดนิยมของคนไทยที่มีผู้คนมาตั้งกระทู้และร่วมแสดงความคิดเห็นมากมาย หลากหลาย ทำให้เจ้าหน้าที่เว็บพันทิปต้องสร้างกลไกการกำกับเนื้อหาของเว็บไว้หลากหลาย ได้แก่

กลไกแรก โปรแกรมกลั่นกรองคำสำคัญ โดยกำหนดคำ กลุ่มคำ หรือวลีที่ต้องการปิดกั้น โดยเน้นที่คำหยาบคายและคำที่มีนัยทางเพศ โดยข้อความที่จะโพสต์ขึ้นในเว็บบอร์ดนั้น จะถูกกลั่นกรองจากโปรแกรมเหล่านี้ก่อนขึ้นแสดงจริง กลไกนี้ปิดกั้นได้ระดับหนึ่ง เพราะผู้โพสต์กระทู้ที่จงใจฝ่าฝืนก็สามารถใช้คำที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ อย่างไรก็ตาม ในห้วงเวลาที่ห้องราชดำเนิน อันเป็นห้องสนทนาเกี่ยวกับการเมืองของเว็บพันทิปฯ นั้น ได้กลายเป็นสมรภูมิตัวอักษรระหว่างกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลกับกลุ่มต่อต้านรัฐบาล และหลายฝ่ายเห็นว่าห้องราชดำเนิน “ถูกยัด” โดยฝ่ายแรกไปแล้วนั้น ปรากฏมีคำตัดพ้อของกลุ่มต่อต้านรัฐบาล ว่าคำสำคัญบางคำถูกกลั่นกรองออกไป เช่น คำว่า “แคน ไทเมื่อง” ซึ่งเป็นนามแฝงของผู้เล่นเว็บบอร์ดห้องราชดำเนินที่วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณคนสำคัญนั้น หากใส่เข้าไปในกระทู้หรือการแสดงความเห็นใดแล้ว กระทู้หรือความคิดเห็นนั้น จะไม่ถูกแสดงขึ้นเลย เป็นต้น ผู้เขียนไม่ทราบว่

¹ ข้อมูลในส่วนนี้ ได้มาจาก พิรงรอง รามสูต และนิริมา คณานินันท์ (2547: 76-78) เป็นหลัก

เป็นจริงหรือไม่ เพราะไม่ได้ทำการทดสอบดู แต่เหตุการณ์ลักษณะนี้ เกิดขึ้นท่ามกลางกระแสความเห็นที่ว่าผู้ดูแลเว็บพันทิปฯนั้น “ถูกซื้อ” โดยกลุ่มคนใกล้ชิดของพตท.ทักษิณไปเสียแล้ว อันเป็นประเด็นที่อ่อนไหวมากดังจะได้อภิปรายต่อไปในหัวข้อเว็บพันทิปฯในบทที่ 6

กลไกที่สอง การใช้อาสาสมัครช่วยตรวจสอบเนื้อหา โดยแจ้งลบกระทู้เมื่อพบข้อความที่ไม่เหมาะสม โดยเกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาความไม่เหมาะสมของเนื้อหา นั้น พันทิปได้จัดตั้ง “กฎ กติกา มารยาท” ในการใช้เว็บพันทิปไว้ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า มีลักษณะค่อนข้างรัดกุมมากเมื่อเทียบกับเว็บบอร์ดอื่นๆ เพราะมีมากกว่า 20 ข้อ กฎกติกามารยาทเหล่านี้ถือได้ว่าคิดขึ้นเพื่อเตรียมสำหรับรับมือกับกรณีต่างๆมากมายที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกรณีการใช้พื้นที่ไซเบอร์แห่งนี้ในเชิงเป้าหมายทางการเมืองหรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง ดังแสดงในกล่องข้อความที่ 1 ตัวอย่างเช่น ใน “คำแนะนำ” ข้อที่ 7 เรื่องการใส่ร้ายผู้อื่นที่ไม่ใช่บุคคลหรือนิติบุคคลสาธารณะและโดยขาดแหล่งข้อมูลอ้างอิงชัดเจน หรือในข้อ 1, 4 และ 5 ของข้อพึงต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะข้อ 1 ซึ่งเน้นไปที่การห้ามวิจารณ์พาดพิงถึงสถาบันกษัตริย์และราชวงศ์ อันเป็นประเด็นแกนใหญ่ใจกลางของความขัดแย้งทางการเมืองช่วงขับไล่รัฐบาลทักษิณในปี 2548-2549 เลยทีเดียว นอกจากนี้ยังมีข้อขอความร่วมมือโดยเฉพาะจากผู้ใช้ในห้องราชดำเนิน อันเป็นห้องสนทนาเกี่ยวกับการเมืองที่ผู้เขียนคัดมาอีกด้วย ข้อความที่เน้นตัวเข้มเหล่านี้ ล้วนเป็นประเด็นที่อ่อนไหวต่อสมรภูมิทางความคิด คำพูดหรือข้อความที่เกิดขึ้นในห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม ในระหว่างช่วงการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงเพื่อขับไล่ (และสนับสนุน) รัฐบาลทักษิณเป็นอย่างมาก จนกระทั่งหลายฝ่ายคิดว่าผู้ดูแลเว็บไซต์พันทิปฯสูญเสียความเป็นกลางและคงถูกซื้อจากอีกฝ่ายหนึ่งไปแล้ว¹ ในขณะที่มีบางส่วนเข้าใจและเห็นใจความพยายามและความยากลำบากในการรักษากฎกติกามารยาทต่างๆของทีมงานโดยไม่ถูกกล่าวหาว่าลำเอียงไปข้างใดข้างหนึ่งได้²

กลไกที่สาม คือ ระบบการติดตามตัวผู้ใช้บริการ โดยทีมงานพันทิปเห็นว่าระบบนี้จะช่วยเพิ่มระดับความรับผิดชอบของผู้โพสต์ข้อความได้ ทั้งนี้ ก่อนจะโพสต์ข้อความหรือตั้งกระทู้ในห้องสนทนาห้องใดห้องหนึ่งได้นั้น ผู้ใช้จะต้องลงทะเบียนเป็นสมาชิกก่อน ซึ่งมีทั้งแบบชั่วคราว และแบบถาวร แบบชั่วคราวนั้น ผู้ใช้จะต้องให้ข้อมูลอีเมลที่ติดต่อได้จริง เพื่อให้ทางพันทิปส่งชื่อลือคอินและรหัสผ่านไปให้ ส่วนสมาชิกแบบถาวรนั้น ผู้ใช้จะต้องทำการของอีเมลจากเว็บไซต์ khonthai.com ซึ่งจะต้องกรอกรายละเอียดข้อมูลและประวัติส่วนตัวทั้งหมด โดย

¹ เป็นความเห็นของหลายคนที่เป็นสมาชิกห้องราชดำเนิน และรวมทั้งนิรันดร์ เยาวภาวี เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (นิรันดร์ เยาวภาวี, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2552)

² เช่นความเห็นของสมบัติ บุญงามอนงค์ หรือนามแฝงที่ใช้ในการเล่นเว็บบอร์ดพันทิปฯ คือ “บ.ก.ลายจุด” (สมบัติ บุญงามอนงค์, สัมภาษณ์, 11 มิถุนายน 2552)

คาดหวังไว้ว่าหากเกิดปัญหาหรือกรณีพิพาทขึ้น ก็จะสามารถติดตามตรวจสอบระบุหาตัวบุคคลจริงที่เป็นผู้โพสต์ข้อความลงในเว็บพันทิปฯได้

กล่องข้อความที่ 1 : กฎ กติกา มรรยาท การใช้เว็บพันทิปดอทคอม

คำแนะนำในการเข้าร่วมกิจกรรม :

1. ตรวจสอบว่ามีกระทู้ที่มีเนื้อหาในทางเดียวกับที่กำลังจะตั้งกระทู้ เพื่อจะได้ไม่เป็นการซ้ำซ้อนกัน
2. ใช้ข้อความที่สุภาพ เพื่อเป็นการแสดงความจริงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่อสังคม
3. ตั้งกระทู้ให้ตรงกับเนื้อหาของแต่ละกลุ่มเพียงกระทู้เดียวเท่านั้น ดังนั้นจึงควรจะทำความเข้าใจถึงลักษณะของแต่ละกลุ่มให้ดีก่อนตั้งกระทู้
4. เปิดใจให้กว้าง ยินดีรับฟังและเคารพในเสรีภาพของการเสนอความคิดเห็นของผู้อื่น พึงตระหนักอยู่เสมอว่าเป็นเสมือนสังคมหนึ่งที่เปิดกว้างต่อสาธารณะ
5. การเสนอความเห็นต่อกระทู้ใดๆ พึงระลึกเสมอว่า มีผู้อ่านที่แตกต่างกันทั้งวัยวุฒิ คุณวุฒิ และวุฒิภาวะ ดังนั้นจึงควรระมัดระวังในการใช้ข้อความ เช่น ข้อความที่ส่อไปในทางอนาจารเกินกว่าเหตุ หรือมีผลยั่วยงทางกามารมณ์ ข้อความที่อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ซึ่งอาจนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้ง ข้อความที่มีเนื้อหาขัดต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของสังคม ข้อความที่พาดพิงบุคคลที่สามในทางหมิ่นประมาท เป็นต้น
6. พึงตระหนักอยู่เสมอว่า การเสนอคำถามหรือความเห็นต่อสังคม ควรจะมีความรับผิดชอบต่อทุกข้อความที่ได้เสนอไป เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดบรรทัดฐานอันดีต่อสังคมอินเตอร์เน็ตสืบไป
7. **ไม่ใช่เว็บไซต์แห่งนี้ เสนอข้อความซึ่งเป็นการใส่ร้ายผู้อื่น ซึ่งไม่ใช่บุคคลหรือนิติบุคคลสาธารณะ อันข้อความเหล่านั้น แหล่งข้อมูลอ้างอิงที่ชัดเจน**
8. ไม่ใช่นามแฝงของผู้อื่นโดยเจตนา อันอาจทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิดในความเป็นเจ้าของข้อความนั้น
9. หากมีความผิดพลาดในการตั้งกระทู้ เช่น ผิดพลาด ซ้ำซ้อน ข้อความไม่ครบหรือคลาดเคลื่อน ตั้งกระทู้ผิดกลุ่ม เจ้าของกระทู้สามารถแจ้งความขอถอนกระทู้ได้โดยคลิก ภายในกระทู้

ข้อพึงต้องปฏิบัติในการร่วมแสดงความคิดเห็นในกระทู้ :

1. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาอันเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ หรือพาดพิงสถาบันมหากษัตริย์ และราชวงศ์ เป็นอันขาด
2. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาที่ส่อไปในทางหยาบคาย ก้าวร้าว เกินกว่าที่บันทัดฐานของสังคมจะยอมรับได้
3. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาที่ส่อไปในทางลามก อนาจาร
4. ห้ามเสนอข้อความอันมีเจตนาใส่ความบุคคลอื่น ให้ได้รับการดูหมิ่นเกลียดชังจากบุคคลอื่น โดยไม่มีแหล่งที่มาของข้อมูลอ้างอิงที่ชัดเจน
5. ห้ามเสนอข้อความอันเป็นการทำร้าย ชกชวน โดยมีเจตนาก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท หรือก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้น โดยมูลแห่งความขัดแย้งดังกล่าว ไม่ใช่การแสดงความคิดเห็นโดยเสรีเช่นวิญญูชน พึงกระทำ
6. ห้ามเสนอข้อความกล่าวโจมตี หรือวิพากษ์วิจารณ์ในทางเสียหายต่อ ศาสนา หรือคำสอนของศาสนาใดๆ ทุกศาสนา
7. ห้ามใช้นามแฝงอันเป็นชื่อจริงของผู้อื่น โดยมีเจตนาทำให้สาธารณะชนเข้าใจผิด และเจ้าของชื่อผู้นั้นได้รับความเสียหาย หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง
8. ห้ามเสนอข้อความอันอาจเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในระหว่างสถาบันการศึกษา หรือระหว่างสังคมใดๆ
9. ห้ามเสนอข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่น เช่น เบอร์เพจ, e-mail address หรือหมายเลขโทรศัพท์ โดยมีเจตนาสืบแสวงหาผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนรำคาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเบอร์เพจหรือโทรศัพท์ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มีโอกาสผิดพลาดคลาดเคลื่อน และเป็นสื่อที่สามารถใช้ในการกลั่นแกล้งได้ง่ายกว่าชนิดอื่น PANTIP.COM จึงไม่มีวัตถุประสงค์ในการเป็นสื่อกลางในการนำเสนอ
10. ห้ามเสนอข้อความหรือเนื้อหาอันเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งผิดกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดีของสังคม

ข้อสงวนสิทธิ์ในการลบข้อความหรือกระทู้ :

1. กระทู้ที่มีผู้แจ้งความให้ลบ โดยทีมงาน PANTIP.COM ขอสงวนสิทธิ์พิจารณาก่อนดำเนินการ และถือว่าการตัดสินใจนั้นเป็นอันสิ้นสุด
2. กระทู้ที่ผู้นำเสนอเจตนาให้มีซ้ำซ้อนในกลุ่มต่างๆ หลายกลุ่มโดยไม่จำเป็น
3. กระทู้ที่นำเสนอมติกลุ่ม หรือซ้ำซ้อนในกลุ่มเดียวกัน
4. กระทู้ที่มีเจตนาในเชิงการค้า ซึ่งควรจะอยู่ในบริเวณที่จัดไว้ให้คือ PantipMarket.com ที่ได้เตรียมพื้นที่ไว้ให้แล้วเท่านั้น

ข้อขอความร่วมมือจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละห้องสนทนา (คัดลอกมาเฉพาะห้องราชดำเนิน) :

- พึงตระหนักอยู่เสมอว่า การเสนอคำถามหรือความเห็นต่อสังคม ควรจะต้องมีความรับผิดชอบต่อทุกข้อความที่ได้เสนอไป เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- พึงตระหนักอยู่เสมอว่า ความศรัทธาหรือความชื่นชมต่อบุคคลทางสังคมหรือการเมือง ทั้งด้านผลงานหรือตัวบุคคล เป็นความคิดเห็นและสิทธิส่วนบุคคล การเสนอความคิดเห็นที่พาดพิงต่อความศรัทธาดังกล่าว อาจก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทได้โดยง่าย หากมีการใช้ข้อความที่ส่อไปในทางเหยียดหยัน เสียดสี ดูหมิ่นดูแคลน ก้าวร้าว หยาบคาย ต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าว

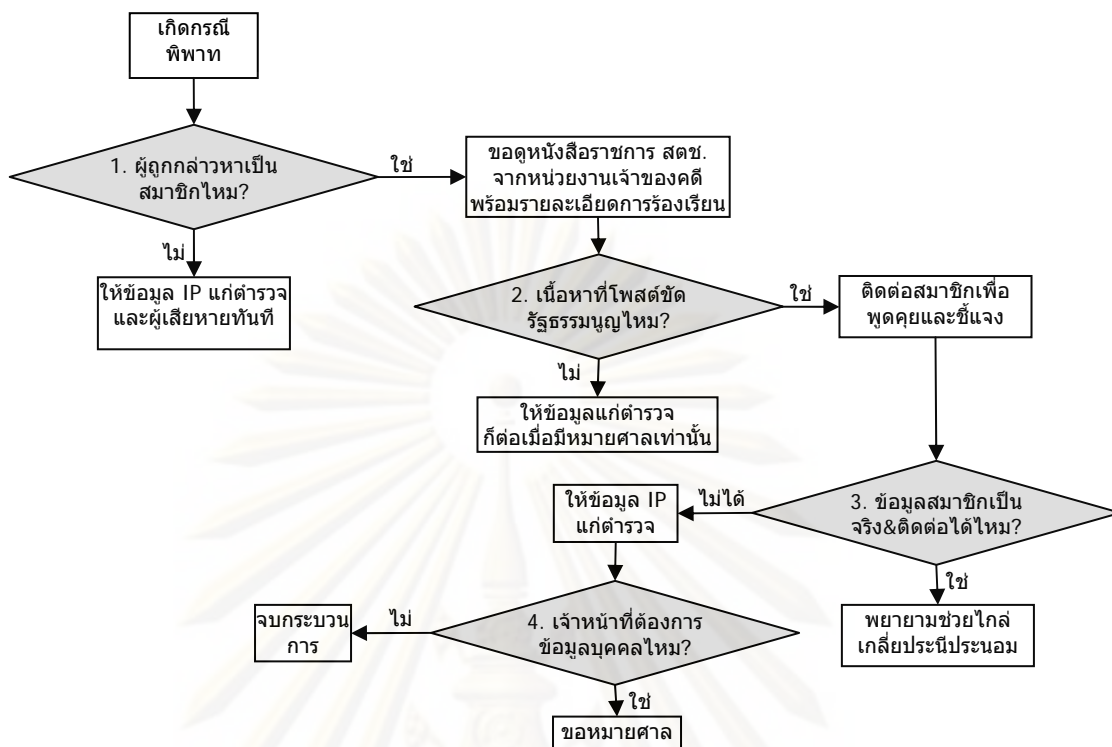
ที่มา : กฎ กติกา มรรยาท การใช้เว็บพันทิปดอทคอม (มปป. : ออนไลน์)

ในกรณีที่เกิดปัญหาขึ้น และเจ้าหน้าที่จากภาครัฐต้องการติดตามตัวผู้โพสต์ข้อความในเว็บพันทิพย์นั้น ทีมงานพันทิพย์ได้วางขั้นตอนการพิจารณาต่างๆในกระบวนการติดตามตัวไว้ก่อนข้างละเอียด 4 ขั้นตอน (ดูแผนภาพที่ 4.15 ประกอบ) เพื่อให้ได้ดุลย์ระหว่างการรักษาเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้ การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล การให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายที่ถูกพาดพิงหรือกล่าวถึงในเว็บไซต์ และความเป็นไปได้ในการติดตามสืบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ขั้นตอนทั้งสี่ ได้แก่

ขั้นตอนที่หนึ่ง การพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกของเว็บพันทิพย์หรือไม่? ถ้าไม่ได้เป็นสมาชิก ก็ให้ส่งมอบข้อมูล หมายเลขไอพี (IP address) ให้แก่เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้เสียหายได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องขออนุญาต เพราะทีมงานเห็นว่าเป็นไปได้อย่างมากที่จะเป็นการใช้พื้นที่เว็บพันทิพย์เป็นเครื่องมือในการทำลายผู้อื่น แต่ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นสมาชิกของเว็บไซต์พันทิพย์ ทีมงานก็จะขอดูหนังสือราชการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) จากหน่วยงานย่อยที่เป็นเจ้าของคดี พร้อมกับรายละเอียดการร้องเรียน เพราะโดยปกติหนังสือของสตช. มักไม่ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อฟ้องร้อง

ขั้นตอนที่สอง เป็นการพิจารณาว่าเนื้อหาที่ขัดกับข้อกฎหมายหรือไม่? เพื่อไม่ให้เกิดการพิจารณามีความยุ่งยากซับซ้อนเกินไป ทางทีมงานจะใช้กฎหมายพื้นฐานอย่างรัฐธรรมนูญ ในหมวดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นหรือหมวดอื่นๆ เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเท่านั้น ถ้าไม่ขัดรัฐธรรมนูญ ทีมงานเห็นว่าจะต้องปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลของผู้โพสต์ข้อความให้ได้มากที่สุด โดยจะส่งมอบข้อมูลหมายเลขไอพีให้แก่ตำรวจ ก็เฉพาะในกรณีที่มีหมายศาลมาเท่านั้น แต่ถ้าข้อความที่โพสต์โดยผู้ถูกกล่าวหาคนนั้นๆ เข้าข่ายขัดรัฐธรรมนูญจริง ก็จะทำการติดต่อกับสมาชิกคนนั้น เพื่อจะได้สามารถพูดคุยและชี้แจงในประเด็นรายละเอียด

แต่ก่อนที่จะพูดคุยกันได้ ก็ต้องผ่าน**ขั้นตอนที่สาม** คือการพิจารณาว่าข้อมูลที่เป็นสมาชิกให้ไว้ นั้น เป็นจริงและสามารถใช้ได้หรือไม่? เพราะในหลายๆกรณี ผู้ใช้บริการเว็บพันทิพย์เพียงแต่นำข้อมูลตามที่ปรากฏในบัตรประชาชนหรือเอกสารราชการของผู้อื่นมากรอกข้อมูลในขั้นตอนการสมัครเท่านั้น ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นจริง ก็เท่ากับว่าไม่สามารถติดตามตัวผู้ใช้นั้นๆได้ นอกจากนี้ ยังมีกรณีความผิดพลาดอื่นๆที่อาจเป็นไปได้ เช่น เปลี่ยนหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อไปแล้ว หรือผู้ใช้นั้นๆไม่อยู่ในเมืองไทย เป็นต้น ในกรณีที่ติดต่อกับสมาชิกคนนั้นได้ ทีมงานพันทิพย์จะพยายามเข้าช่วยไกล่เกลี่ยเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายสามารถประนีประนอมต่อกัน แต่ถ้าไม่สามารถติดต่อสมาชิกคนนั้นๆได้ ทีมงานพันทิพย์ก็จะมอบข้อมูลหมายเลขไอพีให้แก่ตำรวจ และจะพิจารณาต่อไปใน**ขั้นตอนที่สี่**ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจต้องการข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้นั้นด้วยหรือไม่? ถ้าไม่ต้องการ กระบวนการทั้งหมดก็จะสิ้นสุด แต่ถ้าตำรวจต้องการข้อมูลส่วนบุคคลด้วย ก็จำเป็นจะต้องมีหมายศาลมายืนยันเช่นกัน บนหลักการปกป้องข้อมูลของผู้ใช้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

แผนภาพที่ 4.15 : ขั้นตอนการพิจารณาในการติดตามตัวผู้ใช้บริการเว็บพื้นที่ปิดมคอท
ที่มา : ปรับแก้เล็กน้อยจาก พิงรอง รามสูต และนิธิมา คณานธิพันธ์ (2547: 142)

กระบวนการขั้นตอนต่างๆในการติดตามตัวผู้ตั้งกระทู้หรือโพสต์ความคิดเห็นเหล่านี้ ถูกนำมาใช้ในช่วงเหตุการณ์การเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ โดยเฉพาะช่วงที่มีการวิพากษ์วิจารณ์ศาลในกรณีการตัดสินจำคุกคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) โดยไม่รอลงอาญา ซึ่งมีการแสดงความคิดเห็นกันอย่างมากและเข้าข่ายหมิ่นศาล จนนำไปสู่กระบวนการติดตามตัวผู้โพสต์ไปดำเนินคดี และนำไปสู่การแตกกระสานซ่านกระเซ็นของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณบนอินเทอร์เน็ต

กลไกและกระบวนการต่างๆในการควบคุมกำกับเนื้อหาของเว็บไซต์พื้นที่ปิดคอมนั้น หากเปรียบเทียบกับมาตรการและกลไกของภาครัฐแล้ว กล่าวได้ว่าเว็บไซต์พื้นที่ปิดนั้นดำเนินการได้อย่างค่อนข้างรัดกุม พยายามที่จะเป็นกลางให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยที่ทีมงานดูแลเว็บไซต์จะไม่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ใช้เว็บบอร์ดไม่ว่าจะฝ่ายใดก็ตาม (สมชาย แซ่ฮ้อ, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2552) และดำเนินมาตรการโดยสร้างสมดุลระหว่างการปกป้องเสรีภาพของบุคคลกับการรักษาความสงบของเจ้าหน้าที่บ้านเมืองได้อย่างน่าสนใจ แต่แม้กระนั้นก็ตาม ครั้นในห้วงยามที่ห้องสนทนาในเว็บพื้นที่ปิดกลายเป็นสมรภูมิความขัดแย้งและการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างชนิดแตกขั้วแยกข้างอย่างชัดเจนขึ้นเรื่อยๆนั้น ย่อมเป็นการยากลำบากยิ่งที่ฝ่ายผู้รักษากฎระเบียบจะไม่ถูกกล่าวหาว่าเอียงข้าง ไม่ว่าเรื่องนั้นจะเป็นความจริงหรือไม่ หรือเป็นความจริงมากน้อยเพียงใดก็ตาม ข้อปัญหาว่าด้วยการควบคุม

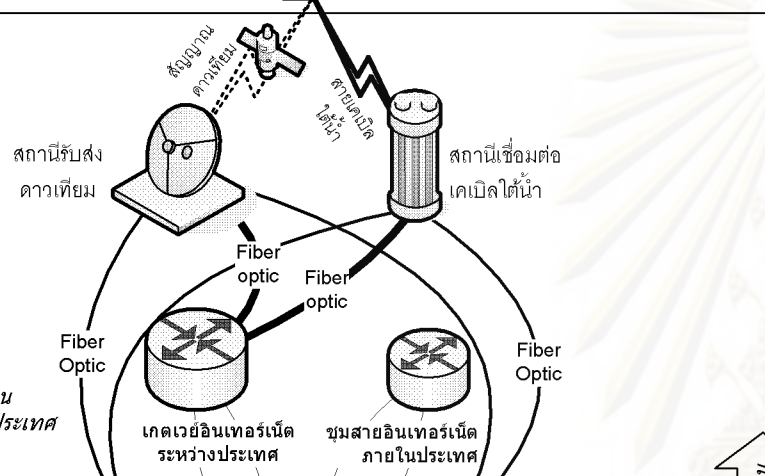
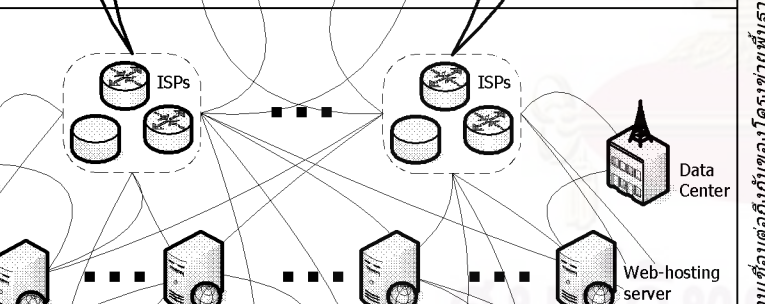
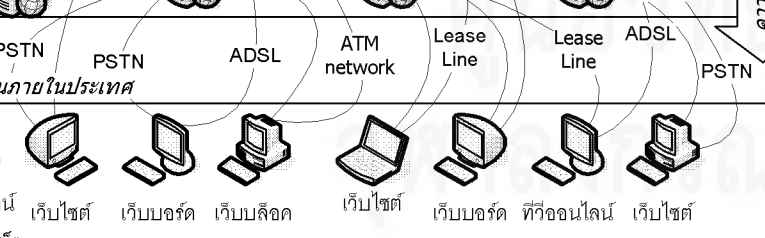
กำกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตจะยังคงเป็นข้อถกเถียงที่ไม่ลงตัวและดำรงอยู่อย่างสับสนต่อไปอีกนาน โดยเฉพาะเมื่อข้อถกเถียงเข้าไปคาบเกี่ยวกับประเด็นอ่อนไหว เช่น ประเด็นทางการเมืองและโดยเฉพาะสำหรับสังคมไทย คือ เรื่องที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

4. สรุป : อำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทย

เทคโนโลยีทุกชนิดย่อมมีมิติเชิงอำนาจและมีความเป็นการเมืองอยู่ในตัวเองด้วยกันทั้งสิ้น ยิ่งเทคโนโลยีชนิดนั้นมีลักษณะเป็น “ระบบเทคโนโลยี” และมี “ขนาดใหญ่” มากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งมีมิติเชิงอำนาจและความเป็นการเมืองอยู่ด้วยมากขึ้นเท่านั้น การเมืองและอำนาจดังกล่าวมีทั้งที่เกิดขึ้นในระหว่างการพัฒนาาระบบเทคโนโลยีนั้นๆ ขึ้น และที่เป็นผลมาจากโครงสร้างระบบเทคโนโลยีนั้นๆ ที่เอื้อหรือไม่เอื้อต่อการกระทำสิ่งต่างๆ ในบทนี้ เน้นไปที่การเมืองและอำนาจชนิดแรก ซึ่งแสดงออกผ่านการแข่งขันช่วงชิงกันขององค์กรต่างๆ เพื่อควบคุมจัดการและมีอำนาจเหนือเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของไทยในระหว่างพลวัตของการพัฒนาระบบเทคโนโลยีในช่วงต่างๆ อำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทยสามารถสรุปแยกแยะได้เป็น 3 มิติ ดังนี้

4.1. มิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยี

อินเทอร์เน็ตที่กล่าวถึงในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ แบ่งเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นโครงข่ายพื้นฐาน, ชั้นให้ช่องทางการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต, และชั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ต เพื่อความสะดวกในการอ้างอิงถึงแผนภาพอย่างสอดคล้องกัน ในที่นี้ จะแบ่งชั้นโครงข่ายพื้นฐานออกเป็นอีก 2 ชั้น คือ (1) ชั้นโครงข่ายพื้นฐานเชื่อมต่อระหว่างประเทศและระดับชาติ และ (2) ชั้นโครงข่ายพื้นฐานเชื่อมต่อภายในประเทศ การเข้าถึงเนื้อหาอินเทอร์เน็ตหนึ่งๆ (เช่น เว็บไซต์แห่งหนึ่ง) จำเป็นต้องอาศัยเทคโนโลยีชนิดต่างๆ มากมายมหาศาล ที่เชื่อมต่อกันเป็นระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตขนาดใหญ่ และทำงานร่วมกันในการรับส่งข้อมูลระหว่างอุปกรณ์ต่างๆ จากตารางที่ 4.17 จะเห็นได้ว่าการเข้าใช้บริการหรือเข้าถึงเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหาประเภทเว็บไซต์ เว็บบอร์ด เว็บบล็อก วิทยูออนไลน์ หรือโทรทัศน์ออนไลน์นั้น เนื้อหาเหล่านี้จะสามารถถูกเข้าถึงได้ก็ต่อเมื่อมีระบบเทคโนโลยีทั้งแผนภาพนี้รองรับไว้และทำงานทั้งระบบ เป็นกระบวนการขั้นตอนผ่านอุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ดังนี้

มิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยี	มิติเชิงเทคนิค (การเป็นเจ้าของ/เข้าถึง)	มิติเชิงสถาบัน
 <p>อินเทอร์เน็ตของโลก</p>		
 <p>สถานีรับส่งดาวเทียม</p> <p>สถานีเชื่อมต่อเคเบิลใต้น้ำ</p> <p>Fiber optic</p> <p>เกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ</p> <p>ชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ</p> <p>ชั้นโครงข่ายพื้นฐานเชื่อมต่อภายนอกประเทศ & ระดับประเทศ</p>	<p>เคเบิลใต้น้ำ => ประเทศต่างๆ</p> <p>ดาวเทียม => ประเทศต่างๆ & เครือข่ายดาวเทียม</p> <p>ผู้ให้บริการสถานีเชื่อมต่อเคเบิลใต้น้ำ & สถานีดาวเทียม(1 ราย) => กสท.</p> <p>ผู้ให้บริการเกตเวย์ต่างประเทศ (1 ราย) => IIG ของ กสท.;</p> <p>ผู้ให้บริการชุมสายภายในประเทศ (เสมือน 1 เดียว)=>NIX ของ กสท. & PIE/IIR ของ เนคเทค (ใช้น้อยมาก)</p>	<p>กทข. (กำกับกติกา)</p> <p>ผู้ประกอบการโครงข่ายพื้นฐานและให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต</p> <p>กระทรวงไอซีที & ตำรวจไซเบอร์ (กำกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสม)</p> <p>กรมประชาสัมพันธ์ (กำกับวิทยุ/ทีวีออนไลน์)</p> <p>ศาลแพ่ง ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ</p> <p>พิจารณาเทคโนโลยีและเสถียรภาพของผู้ให้บริการเทคโนโลยีประเภทต่างๆ</p> <p>ตาม พ.ร.บ. ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ 2544 และรัฐธรรมนูญ 2540</p>
 <p>ISPs</p> <p>Data Center</p> <p>web-hosting server</p> <p>ชั้นช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต</p> <p>ความเชื่อมต่อถึงกันของโครงข่ายพื้นฐาน</p>	<p>ผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (ISPs) => AsialfnoNet (เครือข่าย), CSLoxinfo (เครือข่ายดาวเทียม), JI-Net (เครือข่ายจัสติน), และ บริษัทอื่น ๆ รวม 18 ราย</p> <p>ผู้ให้บริการรับฝากเครื่องเซิร์ฟเวอร์ (Data Center) : กสท. และรายอื่นๆ</p> <p>ผู้ให้บริการเว็บไซต์ตั้งเซิร์ฟเวอร์ => จำนวนมาก</p>	<p>ผู้ให้บริการโครงข่ายในประเทศ (PSTN, ADSL, Lease Line, ATM network ฯลฯ) 4 ราย => กสท., ทศท., ทู, ทีทีแอนที (เครือข่ายจัสติน)</p>
 <p>ADSL</p> <p>PSTN</p> <p>ATM network</p> <p>Lease Line</p> <p>ชั้นโครงข่ายพื้นฐานภายในประเทศ</p> <p>วิทยุออนไลน์</p> <p>เว็บไซต์</p> <p>เว็บบอร์ด</p> <p>เว็บบล็อก</p> <p>เว็บไซต์</p> <p>เว็บบอร์ด</p> <p>ทีวีออนไลน์</p> <p>เว็บไซต์</p> <p>ชั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ต</p>	<p>ผู้ให้บริการเว็บไซต์ตั้งเซิร์ฟเวอร์ => จำนวนมาก</p> <p>ผู้ให้บริการโครงข่ายในประเทศ (PSTN, ADSL, Lease Line, ATM network ฯลฯ) 4 ราย => กสท., ทศท., ทู, ทีทีแอนที (เครือข่ายจัสติน)</p> <p>ผู้ให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ต (เว็บไซต์ เว็บบอร์ด เว็บบล็อก วิทยุออนไลน์ ทีวีออนไลน์) => นับ 10,000 ราย</p>	<p>กทข.</p> <p>กระทรวงไอซีที</p> <p>ตำรวจไซเบอร์</p> <p>กรมประชาสัมพันธ์</p>

ตารางที่ 4.17 : โครงสร้างอำนาจของอินเทอร์เน็ตไทย (ปี 2548) ในมิติต่างๆที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวทางการเมือง

(1) ผู้ใช้เองจะต้องเชื่อมต่อกับระบบอินเทอร์เน็ต โดยล็อกอินผ่านระบบการให้บริการ ช่องทางการอินเทอร์เน็ต (ISPs) วิทยหนึ่ง (2) เนื้อหาเหล่านี้จะถูกเข้าถึงโดยผ่านโครงข่าย โทรคมนาคมพื้นฐานเชื่อมต่อภายในประเทศทั้งที่เป็นแบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (ADSL) หรือ ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำ (PSTN) รวมทั้งระบบโครงข่ายเอทีเอ็มหรือสายเช่า (lease line) ประเภทต่างๆ เพื่อเรียกข้อมูลจาก (3) คอมพิวเตอร์เซิร์ฟเวอร์ที่ทำหน้าที่เป็นเว็บโฮสติ้ง ซึ่งส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ที่ (4) ศูนย์ข้อมูล (Data Center) ซึ่งให้บริการรับฝากเครื่องเซิร์ฟเวอร์ด้วย ถ้าข้อมูล เนื้อหาอินเทอร์เน็ตไม่ได้อยู่ที่ระบบให้บริการอินเทอร์เน็ตนั้นๆ คำสั่งขอข้อมูลดังกล่าวก็จะต้องวิ่ง ขึ้นไปที่อื่น กรณีเว็บนั้นๆ อยู่ภายในประเทศ คำสั่งขอข้อมูลจะวิ่งไปที่ (5) ชุมสายอินเทอร์เน็ต ภายในประเทศ เพื่อวกกลับลงมาสู่ (6) ระบบให้บริการอินเทอร์เน็ตของรายอื่น ซึ่งเชื่อมต่อกับ (7) เว็บโฮสติ้งเครื่องที่เก็บข้อมูลของ (8) เว็บไซต์ตัวที่ต้องการเข้าถึง แต่ถ้าเว็บไซต์นั้นๆ อยู่ ต่างประเทศ คำสั่งขอข้อมูลก็จำเป็นจะต้องวิ่งไปที่ (9) เกตเวย์อินเทอร์เน็ตเข้า/ออกประเทศ (หรือ เกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ) เพื่อวิ่งต่อผ่าน (10) สายใยแก้วนำแสงไปที่ (11) สถานี รับส่งดาวเทียม หรือ (12) ที่จุดเชื่อมต่อสายเคเบิลใต้น้ำ เพื่อออกสู่เครือข่ายอินเทอร์เน็ตของโลก ต่อไป เมื่อได้ข้อมูลเนื้อหาเว็บไซต์นั้นๆ มาแล้ว ข้อมูลก็จะวิ่งย้อนกลับไปตามอุปกรณ์ต่างๆ ตามที่วิ่งมา (กรณีนี้เป็นเพียงตัวอย่างพื้นฐาน กรณีจริง จะมีเทคนิคอีกมากมาย เพื่อลดความ ล่าช้าของการวิ่งหาข้อมูล เช่น ระบบพรีอ็อกซีเซิร์ฟเวอร์ที่ติดตั้งไว้ตามอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น)

พิจารณาในมิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีแล้ว อุปกรณ์แต่ละชั้นที่อยู่ในแต่ละชั้นทาง เทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ต จะมีราคาและประสิทธิภาพแตกต่างกันไป ราคาของอุปกรณ์เหล่านี้ จะเป็นตัวพิจารณาภาวะการผูกขาดของระบบเทคโนโลยีในแต่ละชั้นได้ระดับหนึ่ง กล่าวคือ ใน ชั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ตัวเทคโนโลยี (หรือเรียกว่า “แอปพลิเคชัน” จะถูกต้องกว่า) ที่ใช้การผลิต เนื้อหาอินเทอร์เน็ตอย่างเว็บไซต์หรือเว็บบอร์ดนั้น นับว่ามีราคาถูกที่สุด ทำให้ชั้นนี้เป็นชั้นที่มี ลักษณะการรวมศูนย์ของระบบน้อยที่สุด การสร้างเนื้อหาอินเทอร์เน็ตก็ไม่ใช่ว่าเรื่องยากจนเกินไป ดังที่เห็นในปัจจุบันว่ามีเว็บไซต์และเนื้อหาอินเทอร์เน็ตประเภทอื่นๆ อยู่อย่างมหาศาล

สำหรับอินเทอร์เน็ตชั้นให้บริการช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ในส่วนที่เป็นระบบเว็บโฮส ตั้งนั้น ก็นับว่าเป็นระบบกระจายศูนย์เช่นกัน เพราะผู้ที่ประสงค์จะให้บริการเว็บโฮสติ้งนั้น เพียง แคมีคอมพิวเตอร์หนึ่งเครื่องทำเป็นเซิร์ฟเวอร์ ก็สามารถประกาศให้บริการเว็บโฮสติ้งได้แล้ว เช่นกัน (ภูมิจิต ศิระวงศ์ประเสริฐ, สัมภาษณ์, 22 กรกฎาคม 2552) แต่ในส่วนที่เป็นระบบบริการ ช่องทางเข้าถึง (ISPs) และศูนย์ข้อมูลรับฝากเครื่องเซิร์ฟเวอร์นั้น เป็นระบบที่ต้องอาศัย เครือข่ายอุปกรณ์ต่างๆ มากขึ้น และต้องการเสถียรภาพและประสิทธิภาพของระบบมากขึ้น ทำให้ต้องลงทุนเพิ่มขึ้น ระบบบริการช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจึงมีลักษณะรวมศูนย์มากขึ้นกว่า (หรือกล่าวคือมีจำนวนน้อยกว่า) ระบบเว็บโฮสติ้ง

กระนั้นก็ตาม เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในชั้นที่ 2 นี้ ก็ยังมีลักษณะผูกขาดรวมศูนย์น้อย กว่าอินเทอร์เน็ตในชั้นโครงข่ายพื้นฐาน สำหรับโครงข่ายโทรคมนาคมสื่อสารเชื่อมต่อ ภายในประเทศ เช่น ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วต่ำ, ระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง, โครงข่าย

เอทีเอ็ม หรือสายเช่านั้น นับได้ว่ามีลักษณะที่กระจายศูนย์ค่อนข้างมาก เพราะตัวเทคโนโลยีเอง ถูกออกแบบมาให้มีลักษณะเป็นระบบเครือข่าย เพื่อป้องกันกรณีที่โดนดัดโดนดัดหนึ่งหรือ เส้นทางใดเส้นทางหนึ่งของระบบถูกทำลายหรือมีปัญหาไม่สามารถใช้งานได้ ก็สามารถใช้โหนด หรือเส้นทางอื่นๆได้ อย่างไรก็ตาม สำหรับโครงข่ายพื้นฐานเชื่อมต่อภายนอกประเทศและระดับชาติ ซึ่งได้แก่ อุปกรณ์ที่เป็นเกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ รวมทั้งส่วนที่เป็นสถานี รับส่งดาวเทียมและสถานีเชื่อมต่อเคเบิลใต้น้ำ และชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศนั้น เนื่องจากต้องอาศัยการลงทุนค่อนข้างสูงมาก ทำให้อุปกรณ์เทคโนโลยีในส่วนนี้ มีลักษณะรวม ศูนย์ค่อนข้างมาก ทั้งนี้หากประเทศหนึ่งๆ สามารถจัดตั้งให้มีอุปกรณ์และสถานีเหล่านี้ได้หลาย แห่ง ก็จะทำให้ระบบมีลักษณะของการกระจายศูนย์มากขึ้น

4.2. มิติเชิงเทคนิค

แม้ราคาค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงหรือเป็นเจ้าของอุปกรณ์ย่อยๆแต่ละชนิดของระบบ อินเทอร์เน็ตจะเป็นตัวกำหนดลักษณะการกระจายศูนย์หรือรวมศูนย์ของตัวระบบอยู่ระดับหนึ่งก็ตาม แต่ในเชิงเทคนิคแล้ว ปัจจัยที่ทำให้ระบบอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยในแต่ละชั้นมี ลักษณะเปิดหรือปิดต่อการเข้าไปของเกี่ยวของของกลุ่ม/องค์กร/บริษัทมากน้อยแตกต่างกันไปนั้น ยังมีปัจจัยเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่ในที่นี้ขอเรียกว่า “เศรษฐกิจและการเมืองเรื่องการพัฒนาระบบ อินเทอร์เน็ต” ซึ่งมีอยู่สูงมากอีกด้วย ในชั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ต และในชั้นช่องทางเข้าถึง อินเทอร์เน็ต ส่วนที่เป็นเว็บโฮสติ้งนั้น กล่าวได้ว่า เปิดกว้างต่อกลุ่มองค์กรต่างๆให้เข้าถึงหรือ เข้ามาสร้างเนื้อหา หรือเปิดให้บริการได้มากที่สุด กลุ่มองค์กรใดอยากสร้างเว็บของตนเอง หรือ เปิดให้บริการเว็บโฮสติ้งขึ้นมาก็ไม่เป็นการยากเกินไป ทั้งในเชิงเทคนิคและค่าใช้จ่าย ในทั้ง 2 ส่วนนี้ นับเป็นการแข่งขันกันอย่างค่อนข้างเสรีที่สุด เมื่อเทียบกับชั้นอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม ความเปิดกว้างต่อกลุ่มองค์กรต่างๆ เริ่มมีน้อยลง เมื่อพิจารณาผู้ ให้บริการช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (ISPs) และศูนย์ข้อมูลรับฝากเครื่องเซิร์ฟเวอร์ รวมทั้งผู้ ให้บริการในชั้นโครงข่ายพื้นฐาน ซึ่งมีความเป็นการเมืองของการพัฒนาระบบเทคโนโลยีอยู่ อย่างชัดเจน ทั้งที่การต่อสู้แข่งขันในชั้นเดียวกันและแบบผสมผสานเทคโนโลยีทั้งสองชั้นเข้ามา อยู่ในระนาบเดียวกัน กลุ่มองค์กรที่เข้าร่วม หรือกล่าวในภาษาทางทฤษฎี คือ กลุ่มผู้ร่วมสร้าง ระบบนั้น มีมากหน้าหลายตาและที่มีอำนาจและบทบาทสำคัญนั้น มีอยู่ไม่กี่ราย เช่น องค์กรซึ่ง บุกเบิกการพัฒนาอินเทอร์เน็ตไทยอย่างเนคเทค องค์กรที่มีสิทธิโดยชอบธรรมตามกฎหมาย อย่าง กสท. (ก่อนมี กทข.) บริษัทเจ้าของโครงข่ายพื้นฐานภายในประเทศอย่างทรูคอร์ปและทีที แอนที และเจ้าของดาวเทียมสื่อสารระหว่างประเทศอย่างเครื่องชินคอร์ป รวมทั้งบริษัทผู้ให้ บริการช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่เป็นรายใหญ่ เช่น ซีเอสลือกซอินโฟ (เครื่องชินคอร์ป) เอเซีย อินโฟเน็ต (เครื่องทรูคอร์ป) บริษัทเจไอเน็ต (เครื่องจัสมิน) เป็นต้น

แต่ละองค์กรและบริษัทล้วนใช้กลยุทธ์และเทคนิควิธีต่างๆเพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นเจ้า ตลาด สิทธิอำนาจในการกำกับดูแล รวมทั้งการพัฒนาอินเทอร์เน็ตไทย ตั้งแต่ (1) การใช้ข้อ

ได้เปรียบเทียบระยะเวลาของอินเทอร์เน็ตในการลดราคาค่าบริการเพื่อเพิ่มยอดปริมาณลูกค้า (2) การขยายปริมาณแบนด์วิธระหว่างประเทศด้วยสาเหตุของการประหยัดขนาดการผลิต ซึ่งส่งผลให้เกิดการผูกขาดปริมาณแบนด์วิธระหว่างประเทศของอินเทอร์เน็ตไทยอยู่ในมือบริษัทไม่กี่รายของซีเอส ล็อกซอินโฟ และทรูคอร์ป (3) การอาศัยข้อได้เปรียบที่เป็นเจ้าของโครงข่ายมาจัดทำเป็นแพ็คเกจ การใช้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตควบคู่กันไปของซีเอสล็อกซอินโฟและทรูคอร์ป (4) การใช้อำนาจสั่งย้ายการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตภายในประเทศของไทยทั้งหมดมาที่ชุมสายของกสท. ซึ่งทำให้ทั้งผลประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและอำนาจการควบคุมอินเทอร์เน็ตไทยโดยเฉพาะในทางเทคนิคกลับมาอยู่ในมือกสท. ชนิดเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงว่ากสท.ยังเป็นเจ้าของชุมสายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ (IIG) และโครงข่ายพื้นฐานอินเทอร์เน็ตในส่วนที่ต่อกับต่างประเทศ (สถานีดาวเทียม และสถานีเชื่อมต่อเคเบิลใต้น้ำ) อีกด้วย

กล่าวโดยรวมในมิติเชิงเทคนิคแล้ว อินเทอร์เน็ตของไทยในชั้นช่องทางเข้าถึงและชั้นโครงข่ายพื้นฐานทุกชนิดนั้น มีลักษณะค่อนข้างผูกขาด เพราะเป็นระบบปิดอยู่ในกลุ่มองค์กรผู้ให้บริการไม่กี่รายเท่านั้น กล่าวคือ มีผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอยู่เพียง 18 ราย (ก่อนปี 2548) และข้อสำคัญคือในบรรดา 18 รายนี้ มีผู้ให้บริการรายใหญ่อยู่ 6 รายที่เป็นเจ้าของแบนด์วิธระหว่างประเทศรวมกันมากถึง 91% (นับเฉพาะถึงเดือนมิถุนายน 2544) ข้อสำคัญที่แสดงให้เห็นภาวะการผูกขาดและปิดต่อองค์กรไม่กี่รายมากขึ้นไปอีก คือ ในกลุ่มผู้ให้บริการรายใหญ่นั้น หลายรายเป็นบริษัทในเครือเดียวกับผู้ให้บริการโครงข่ายพื้นฐานอินเทอร์เน็ต เช่น ซีเอสคอมมิวนิเคชั่น ภายหลังรวมกับล็อกซอินโฟ กลายเป็นซีเอสล็อกซอินโฟ และอยู่ในเครือชินคอร์ป ซึ่งเป็นเจ้าของดาวเทียมไทยคม บริษัทดาวเทียมเพียงแห่งเดียวของประเทศไทย, เอเชียอินโฟเน็ตและเคเอสซี อยู่ในเครือทรูคอร์ป ซึ่งเป็นเจ้าของโครงข่ายโทรศัพท์พื้นฐานในพื้นที่กรุงเทพฯและปริมณฑล, เจไอเน็ต ในเครือจัสมิน ซึ่งมีบริษัททีทีแอนที เจ้าของโครงข่ายโทรศัพท์พื้นฐานในพื้นที่ต่างจังหวัด อยู่ในเครือจัสมินด้วยเช่นกัน เป็นต้น นอกจากนี้ หลังจากถูกโอนอำนาจไปอยู่ในมือของ กทช.แล้ว กสท.ซึ่งเป็นเจ้าของโครงข่ายพื้นฐานด้านอินเทอร์เน็ตมากมาย ทั้งโครงข่ายเอทีเอ็ม, โครงข่ายสายเช่าต่าง ๆ, ชุมสายอินเทอร์เน็ตในประเทศ, เกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ, สถานีรับส่งดาวเทียม, และสถานีเชื่อมต่อเคเบิลใต้น้ำ ก็หันมาเปิดให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (ISPs) ด้วยเช่นกัน ลักษณะการเป็นเจ้าของอุปกรณ์และระบบต่างๆทั้งภายในชั้นและข้ามชั้นระหว่างชั้นช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและชั้นโครงข่ายพื้นฐานดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน ว่าระบบอินเทอร์เน็ตไทยในทั้งสองชั้นนี้ มีลักษณะเปิดต่อกลุ่มทางสังคมที่เกี่ยวข้องน้อยมาก

4.3. มิติเชิงสถาบัน

แม้ชั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ต จะเป็นชั้นที่มีความเป็นการเมืองของการพัฒนาระบบเทคโนโลยีน้อยที่สุดและมีการแข่งขันกันอย่างเสรีที่สุด แต่ในมิติเชิงสถาบันแล้ว ชั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ตล้วนถูกอำนาจทางการเมืองอีกชนิดหนึ่งควบคุมกำกับ รวมทั้งแทรกแซงและถึงขั้นปิดกั้นการเข้าถึงมากน้อยแตกต่างกันไป การแทรกแซงปิดกั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ตนี้ เกิดขึ้นมา

พร้อมกับกระแสการควบคุมกำกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ในแง่ของความห่วงใยต่อการเข้าถึงเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในส่วนที่ลามกอนาจารของเยาวชน แล้วขยายประเด็นไปสู่เรื่องการพนันและการขายของผิดกฎหมายบนอินเทอร์เน็ต กระทั่งเรื่องที่มีความอ่อนไหวทางการเมืองสูง คือ ข้อหาเป็นเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ และข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เมื่อมาถึงประเด็นข้อหาทั้งสองประการดังกล่าว อินเทอร์เน็ตในชั้นการให้บริการเนื้อหาจึงกลายเป็นพื้นที่ที่มีความเป็นการเมืองและการต่อสู้เชิงอำนาจสูงมากเช่นกัน องค์กรสำคัญที่มีบทบาทดังกล่าว คือ อย่างกระทรวงไอซีทีและตำรวจไซเบอร์พร้อมกับคำสั่งต่อเนื่องถึงกสท. ในฐานะที่รวมศูนย์ควบคุมอินเทอร์เน็ตไทยทั้งในเชิงเทคนิคและเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีไว้อย่างสำคัญ

ในแง่ของปฏิบัติการทางการเมืองแล้ว เนื้อหาอินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์นั้น สามารถส่งผลกระทบต่อทางการเมืองได้อย่างสูงมาก ดังนั้น เนื้อหาอินเทอร์เน็ตจึงกลายเป็นปลายยอดที่สำคัญของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่ทำให้กระบวนการแทรกแซงและปิดกั้นเว็บไซต์นั้นต้องมีอำนาจครอบคลุมย้อนกลับไปถึงอินเทอร์เน็ตในชั้นโครงข่ายพื้นฐานและชั้นให้บริการการเข้าถึงอีกด้วย เพราะการสั่งบล็อกเว็บไซต์แต่ละครั้งหรือแต่ละแห่งนั้น หมายถึงการมีข้อวินิจฉัยขยับบางประการต่อเนื้อหาอินเทอร์เน็ต แล้วส่งผลย้อนกลับไปจัดการที่เทคโนโลยีทั้งสองชั้นนี้ เป็นสำคัญ ความเป็นการเมืองของกระบวนการดังกล่าวนี้ ยิ่งซับซ้อนขึ้นไปอีกเมื่อพิจารณาถึงผู้ให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ตในลักษณะที่ทำให้ผู้ใช้สามารถสร้างเนื้อหาได้ (เช่น เว็บบอร์ด เป็นต้น) เพราะกลายเป็นผู้ควบคุมกำกับเนื้อหาที่อยู่ตรงกลางระหว่างผู้ใช้ทั่วไปกับองค์กรภาครัฐที่มีผูกขาดอำนาจควบคุมกำกับอีกทอดหนึ่ง ความพยายามสร้างกลไกการควบคุมกำกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตของทีมงานเว็บไซต์พันทิปดอทคอมเป็นตัวอย่างสำคัญของความซับซ้อนดังกล่าว

มิติเชิงสถาบันในที่นี้นั้น มิติหมายถึง เฉพาะตัวสถาบันที่เป็นองค์กรเท่านั้น แต่หมายถึงแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตทั้งระบบ ซึ่งถูกกำกับไว้ด้วยกฎหมายหรือกติกาแบบไม่เป็นทางการ ในเชิงสถาบันแล้ว ระบบอินเทอร์เน็ตของไทยสามารถพิจารณาได้เป็น 2 ระบบ ระบบแรก (เป็นส่วนหลัก) คือ ส่วนที่เป็น “องค์กรผู้ควบคุมกำกับตามกฎหมาย (และกฎกติกา)” ประกอบด้วย องค์กรต่างๆ 4-5 องค์กร โดยที่ 3-4 องค์กรแรกเป็นหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรประเภทสุดท้าย เป็นผู้ดูแลระบบที่อยู่ในด้านนี้

(1) กทช. มีหน้าที่กำกับกติกาและให้ใบอนุญาต ผู้ประกอบการโครงข่ายพื้นฐานอินเทอร์เน็ตและผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตประเภทต่างๆ เพื่อป้องกันการผูกขาดการค้า และเพื่อส่งเสริมการแข่งขันเสรีอย่างเป็นธรรม โดยใช้ พรบ.การประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544 (แต่ก่อนหน้าที่จะมี กทช. นั้น กสท.ยังคงสามารถมีอิทธิพลในการควบคุมกำกับผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อยู่พอสมควร)

(2) กระทรวงไอซีที และตำรวจไซเบอร์ ในฐานะผู้ดูแลเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมในอินเทอร์เน็ตทุกชนิด โดยมีอำนาจสั่งการต่อ ผู้ดำเนินการเว็บไซต์/เว็บบอร์ด/วิทยุออนไลน์/

โทรทัศน์ออนไลน์ ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง ผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ให้ทำการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมได้

(3) กรมประชาสัมพันธ์ มีอำนาจกำกับเนื้อหาวิทยุและโทรทัศน์ของไทย ตาม พรบ. วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 ซึ่งสามารถตีความได้ว่ามีอำนาจกำกับ ผู้ให้บริการวิทยุออนไลน์และโทรทัศน์ออนไลน์ ได้ด้วยเช่นกัน

(4) เว็บมาสเตอร์ ของเว็บไซต์หรือเว็บบอร์ดต่างๆ มีอำนาจในการกำกับพฤติกรรมรวมทั้งปิดกั้นหรือลบเนื้อหาบางส่วนของผู้ใช้บริการเว็บไซต์หรือเว็บบอร์ด โดยผ่าน “กฎกติกา มารยาท” ในการใช้เว็บที่ตั้งกันขึ้นมา

บทบาทขององค์กรภาครัฐในฐานะเป็นผู้กำกับเชิงนโยบายอย่างกระทรวงไอซีทีและกทช. นั้น มีประเด็นปัญหาความเป็นเมืองอยู่สูง ดังที่ทวิศักดิ์เคยให้สัมภาษณ์ไว้ว่า “คำว่า yes กับ no กับ maybe มันเป็นเงินเป็นทอง ทำให้กล้าแสดงเงิน [บางครั้งบอก] no เอาไว้ก่อน ดีกว่าค่อย yes ก็ได้ คือได้เงินแล้วก็ yes เร็ว ๆ ก็ได้” (ทวิศักดิ์ กอนันตกุล, สัมภาษณ์, 3 สิงหาคม 2552) การเปลี่ยนแปลงอำนาจกำกับอินเทอร์เน็ตไทยจากกสท. ไปอยู่ในมือของกทช. การปรับโครงสร้างการให้ใบอนุญาตประกอบกิจการอินเทอร์เน็ตเป็น 3 ประเภท เพื่อป้องกันการใช้ข้อได้เปรียบในการเป็นเจ้าของโครงข่ายมาใช้เพิ่มส่วนแบ่งตลาด รวมทั้งกฎหมายและประกาศกทช. ที่เกี่ยวข้องซึ่งออกมาอย่างต่อเนื่อง นโยบายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงราคาถูกลงของกระทรวงไอซีทีล้วนมีผลต่อการเคลื่อนย้ายฐานอำนาจการควบคุมอินเทอร์เน็ตว่าจะไปอยู่ในมือใคร หรือจะกระจายอำนาจออกไปได้มากน้อยเพียงใดเช่นกัน

นอกจากนี้ แบบแผนความสัมพันธ์ขององค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องตามระบบแรก (คือ มีการคนกลุ่มหนึ่งเป็นตัดสินว่าเรื่องใดพูดได้) นั้น มีความเป็นไปได้ค่อนข้างมากที่จะเกิดการละเมิดเสรีภาพของผู้ใช้บริการทั้งที่เป็นผู้ให้บริการที่ต้องให้บริการเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานลงไป (เช่น ISPs ต้องให้บริการของผู้ให้บริการโครงข่าย เป็นต้น) และผู้ใช้ปลายสุด (end users) คือ ผู้อ่านเนื้อหาอินเทอร์เน็ต เพราะผู้ตัดสินนั้น มีอำนาจค่อนข้างมาก แม้จะมีกฎหมายและกฎกติกาคอยกำกับอยู่ก็ตาม เพราะบางครั้งองค์กรเหล่านี้ แสดงบทบาทค่อนข้างเป็นไปในทางการควบคุมรักษาความสงบเรียบร้อยบนอินเทอร์เน็ต มากกว่าการให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะความคิดเห็นทางการเมือง และส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสถาบันชาติและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่ยังคงถกเถียงกันไม่ลงตัว (controversial issue) และกล่าวได้ว่าเป็นส่วนที่เป็น จุดสะดุดย้อนกลับ (reverse salient) ของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เพราะเป็นประเด็นที่มีความยืดหยุ่นในการตีความค่อนข้างสูง (interpretative flexibility) และแต่ละฝ่ายล้วนตีความกันไปในแต่ละแบบของตนเอง

ดังนั้น ในทางปฏิบัติ อินเทอร์เน็ตไทยมีระบบที่สอดรับอยู่ด้วย ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น “ระบบถ่วงดุลผ่านกระบวนการยุติธรรม” แบบแผนความสัมพันธ์ระบบนี้ไม่ค่อยได้รับความสนใจในแวดวงเกี่ยวกับการพัฒนาระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไทยมากนัก แต่มีผลอย่างมากใน

ทางการดำเนินธุรกิจ และโดยเฉพาะในห้วงเวลาที่มีการใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมืองและถูกปิดกั้นเซ็นเซอร์โดยองค์การภาครัฐ ได้แก่

(1) **ศาลแพ่ง** : ผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ตในชั้นต่างๆ (ผู้ให้บริการเนื้อหาอินเทอร์เน็ต, เว็บไซต์, ISPs, ชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ, เกตเวย์เข้า/ออกต่างประเทศ, โครงข่ายภายในประเทศ, โครงข่ายเข้า/ออกต่างประเทศ) สามารถฟ้องร้องต่อศาลแพ่งได้ หากผู้ให้บริการหนึ่งๆละเมิดสัญญาการค้าบริการที่ทำกันไว้ตาม **พรบ.ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (2544)** อันเป็นกฎหมายกำกับการทางธุรกิจระหว่างผู้ให้บริการในชั้นต่างๆของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต

(2) **ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ** : ผู้ประกอบการอินเทอร์เน็ตในชั้นต่างๆ (ดังกล่าวในข้อ (1)) สามารถฟ้องร้องต่อศาลปกครองหรือศาลรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่องค์กรภาครัฐที่ทำหน้าที่ควบคุมกำกับ (กรมประชาสัมพันธ์, กระทรวงไอซีที, ตำรวจไซเบอร์, กทข.) มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม โดยอ้างอิงสิทธิในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 (เช่น มาตรา 37, 39 หรือ 40 เป็นต้น) เพื่อขอให้ช่วยยับยั้งหรือยกเลิกคำสั่งหรือการใช้อำนาจในทางมิชอบได้เช่นกัน

ระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไทย ตามที่แจกแจงออกเป็น 3 มิติดังกล่าวมานี้ หากพิจารณาเฉพาะในมิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีล้วนๆแล้ว จะมองไม่เห็นอะไรมากนัก แต่หากพิจารณาผ่านมิติเชิงเทคนิคและเชิงสถาบันแล้ว จะทำให้เราเห็นถึงอำนาจเชิงโครงสร้างที่แฝงฝังอยู่มากมายภายในระบบอินเทอร์เน็ตของไทย ทั้งอำนาจในฐานะที่เป็นเจ้าของหรือในส่วนที่เป็นผู้ควบคุมทางเทคนิคของอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีในชั้นต่างๆของอินเทอร์เน็ต (มิติเชิงเทคนิค) และอำนาจในฐานะที่เป็นผู้กำกับดูแลแบบแผนความสัมพันธ์ของกลุ่มองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการทำให้ระบบอินเทอร์เน็ตไทยทำงานได้เป็นปกติและมีเสถียรภาพ (มิติเชิงสถาบัน)

ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีการใช้อินเทอร์เน็ตเคลื่อนไหวทางการเมืองไร้ความรุนแรงเกิดขึ้นครั้งหนึ่งๆ อำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทยที่ซ่อนเร้นอยู่ในระบบมากมาย จึงแสดงตัวออกมาในแง่ที่ส่งผลชั้นที่สองในการเอื้ออำนวยหรือเป็นอุปสรรคต่อการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อสื่อสารทางการเมืองอีกด้วย กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองผ่านเว็บไซต์แต่ละแห่งนั้น นอกจากจะต้องต่อสู้ทางความคิดกับฝ่ายอื่นแล้ว ยังต้องทั้งต่อสู้และ/หรือร่วมมือกับกลุ่มองค์กรอื่นๆที่ยึดกุมอำนาจเชิงโครงสร้างในแต่ละส่วนแต่ละชั้นของอินเทอร์เน็ตไทย เพื่อให้สามารถสร้างเนื้อหาทางการเมืองตามประสงค์ของตนและเผยแพร่เนื้อหาเหล่านี้ ผ่านโครงสร้างเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต ไปถึงมวลชนผู้อ่าน/ใช้บริการ กลายเป็นปฏิบัติการทางการเมืองอันทรงพลังมากเพียงพอที่จะกระทบโครงสร้างอำนาจทางการเมืองในระดับภาพรวมตามทิศทางที่ตนเองประสงค์ได้อีกทอดหนึ่งด้วย ☯

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

บริบททางการเมืองก่อนและระหว่างขับไล่รัฐบาลทักษิณ

ก่อนเข้าถึงตัวเนื้อหามีการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสื่อสารหลักในการเคลื่อนไหวไว้ความรุนแรงระหว่างการขับไล่รัฐบาลทักษิณในปี 2548-2549 และการต่อสู้ดังกล่าวมีพลวัตทางเทคโนโลยีอันเกิดจากเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทยอย่างไรในบทที่ 6 และ 7 นั้น ในบทนี้จะได้กล่าวถึงบริบทและความเป็นไปทางการเมืองที่แวดล้อมช่วงเหตุการณ์ดังกล่าวเสียก่อน โดยจะแบ่งเป็น 2 ช่วงใหญ่ๆโดยใช้การเกิดขึ้นของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นเกณฑ์การแบ่งช่วงเวลา คือ ช่วงก่อนขับไล่รัฐบาล และช่วงระหว่างการขับไล่รัฐบาล

สำหรับช่วงแรกนั้น วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้เริ่มที่จุดที่รัฐบาลทักษิณอยู่ที่จุดสูงสุดของอำนาจและแทรกแซงโครงสร้างอำนาจการเมืองไทยเรียบร้อยแล้ว อันเป็นจุดเริ่มต้นของ “ชาลง” ของรัฐบาลทักษิณ ต่อด้วยกระแสการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องพระราชอำนาจ อันเป็นประเด็นที่ส่งให้กระแสต่อต้านรัฐบาลทักษิณสามารถจุดติดขึ้นอย่างเชียวกราก และเป็นกระแสเดียวกันกับที่ทำให้รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ของสนธิ ลิ้มทองกุล ถูกถอดออกจากโทรทัศน์ช่อง 9 เหตุการณ์ถอดถอนรายการของสนธิครั้งนี้ถือเป็นจุดตัดสำคัญยิ่งที่ทำให้ขบวนการต่อต้าน (ยังไม่ถึงกับ “ขับไล่”) รัฐบาลทักษิณปรากฏขึ้นในสถานที่สาธารณะ สืบเนื่องจากการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรของสนธิเพื่อเรียกร้องให้มีการถวายคืนพระราชอำนาจ ช่วงนี้เป็นช่วงที่บางคนเรียกว่า “ปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล” ในขณะที่บางคนเรียกว่า “ขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจ” ช่วงการต่อต้านรัฐบาล หรือช่วงก่อนการขับไล่รัฐบาลนั้น สิ้นสุดลงที่การถือกำเนิดขึ้นมาของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในฐานะแกนกลางในการประสานเครือข่ายขับไล่รัฐบาลทั่วประเทศ และนำไปสู่ช่วงที่สองของบทนี้ คือ ช่วงการขับไล่รัฐบาล

ช่วงที่สองนี้ ประกอบด้วยคลื่นการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาล 3 ลูก (ตามเกณฑ์การแบ่งช่วงเวลาของเกษียร เตชะพีระ (2550 : 96-109)) คลื่นลูกแรก คือ การเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งมีบทบาทสูงในช่วงก่อนการเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 จากนั้นเป็นช่วงที่คลื่นลูกที่สอง คือ กระบวนการ “ตุลาการภิวัตน์” ขึ้นมามีบทบาทสูงในการจัดการกับอำนาจของรัฐบาลทักษิณ และตามมาด้วยคลื่นลูกสุดท้าย คือ สิ่งทีเกษียรตั้งชื่อว่า “กองทัพภีวัฒน์” ซึ่งประกอบด้วย การเคลื่อนไหวขององค์กรอำนาจในกองทัพเหล่าต่างๆ โดยที่ประธานองคมนตรีเป็นผู้มีบทบาทนำ กระแสคลื่นลูกนี้จบลงที่เหตุการณ์รัฐประหาร

จากภาพบริบทการเคลื่อนไหวทางการเมืองขององค์กรอำนาจฝ่ายต่างๆแวดล้อมเหตุการณ์ทั้งช่วงก่อนและระหว่างขับไล่รัฐบาลทักษิณ ในตอนท้ายของบทนี้ จะได้ทำการสรุป

ภาพรวมออกมาเป็นแผนภาพ 2 ซึ่งว่าด้วยการแทรกแซงทางอำนาจในยุคที่รัฐบาลทักษิณขึ้นสู่จุดสูงสุด และช่วงที่มีการปะทะกันขององค์อำนาจฝ่ายต่างๆในการเมืองประชาธิปไตยไทยอย่างโกลาหล โดยขยายขอบเขตการพิจารณาไปถึงอำนาจที่ไม่เป็นทางการ อย่างสื่อมวลชนและการเมืองภาคประชาชน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวโยงกับการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตต่อไป

1. บริบทสถานการณ์ก่อนการเกิดขึ้นของพันธมิตรฯ

เหตุการณ์การเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณในช่วงปี 2548-2549 นั้น บทบาทสำคัญไม่น้อยประการหนึ่ง อยู่ที่เรื่องเทคโนโลยีการสื่อสาร หรือเครื่องมือที่จะเป็นช่องทางให้มนุษย์ได้สื่อสารทางการเมืองระหว่างกันและกัน เพราะในแง่หนึ่ง แม้รัฐบาลจะดำเนินนโยบายผิดพลาดมากขนาดไหน มีการคอร์รัปชันมากเพียงใด มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีความไม่สงบในสามจังหวัดภาคใต้และกรณีนโยบายทำสงครามกับยาเสพติดเพียงใด มีการแทรกแซงสถาบันทางการเมืองประชาธิปไตยและความสัมพันธ์เชิงอำนาจในระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ของไทยมากน้อยเพียงใดก็ตาม แต่ช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองเพื่อวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลถึงความไม่เหมาะสมหรือผลกระทบด้านลบต่างๆของสิ่งเหล่านี้ มีน้อยลงเรื่อยๆ ประกอบกับช่วงปี 2544-2546 จัดได้ว่าเป็นขาขึ้นของรัฐบาลทักษิณ ที่สร้างความหือหวาแปลกใหม่และแก้ปัญหาหลาย ๆ อย่างให้กับสังคมไทย ทำให้ความชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณมีสูงมาก เมื่อบวกเรื่องเหล่านี้เข้ากับเรื่องการแทรกแซงสถาบันอำนาจต่างๆในสังคมไทย และโดยเฉพาะการแทรกแซงสื่อมวลชนต่างๆ ทำให้พลังในสื่อทางการเมืองระหว่างคนในสังคมไทยด้วยกันเอง หรือพลังในการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลนั้น อ่อนแอลงเรื่อยๆ

สื่อกระแสหลักต่างๆทั้งถูกรวบงำและแทรกแซงอย่างมาก (เหตุการณ์สำคัญคุกคามสื่อ 5 ปีใต้เงา"ทักษิณ", 2549 : ออนไลน์) โทรทัศน์ช่อง 3 ของตระกูลมาลินนท์ ซึ่งมีประชา มาลินนท์ เป็นส่วนหนึ่งอยู่ในรัฐบาล ช่อง 5 เป็นของกองทัพบก ซึ่งช่วงก่อนปี 2549 ก็ยังคงไม่แข็งขันต่อรัฐบาลทักษิณ ช่อง 9 และช่อง 11 เป็นของอสมท.และกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งก็อยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐบาลอยู่แล้ว ช่อง iTV ซึ่งเป็นช่องใหม่หลังปี 2535 และหวังให้เป็นโทรทัศน์ภาคประชาชนก็ถูกเครือข่ายคอร์ปเข้าซื้อหุ้นเข้ายึดครองเรียบร้อยแล้ว ในขณะที่วิทยุเองโดยทั่วไปก็เป็นของทหารและรัฐอยู่แล้ว¹ พตท.ทักษิณเองยังเปิดรายการ "นายกฯทักษิณคุยกับประชาชน" ทุกๆวันเสาร์เพื่อทำตัวเป็นสื่อสารมวลชนเองด้วย และสิ่งที่พุดคุยในรายการนี้ ก็จะถูกนำมาเผยแพร่ต่อในฐานะเป็นข่าวอีกต่อหนึ่งด้วย ดังนั้น รายการนี้จึงมีบทบาทถึง 2 ประการเลย

¹ ดูรายละเอียดโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองในวิทยุและโทรทัศน์ไทยที่ศึกษาไว้อย่างดีได้ใน อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2544)

ที่เดียว สื่อมวลชนที่ยังคงเป็นอิสระเพียงพอเพียงประเภทเดียว คือ หนังสือพิมพ์ ซึ่งก็ค่อยๆ ถูกคุกคามอยู่อย่างต่อเนื่อง และมีการแทรกแซงอย่างโจ่งแจ้งที่สุดในกรณีการเข้าช้อนซื้อหุ้นเครือหนังสือพิมพ์มติชนและเครือหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ โดยบริษัทแกรมมี่ฯ ดังจะกล่าวถึงข้างหน้า

เมื่อพิจารณาจากบริบทการยึดกุมเทคโนโลยีช่องทางการสื่อสารต่างๆ ระหว่างประชาชนไทยเหล่านี้แล้ว อินเทอร์เน็ตจึงมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารทางการเมืองและวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลที่ควบคุมได้ยากที่สุด แม้จะมีความพยายามจะควบคุมอินเทอร์เน็ตในหลายๆ ด้านก็ตาม

1.1. กระแสวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณ : เริ่มต้น “ขาลง”

“ขาลง” ของรัฐบาลทักษิณนั้น มีมาตั้งแต่ปี 2547 แล้ว โดยเริ่มเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณ (ยังไม่ถึงขั้นต่อต้าน หรือขับไล่) อย่างน้อยมี 2 เหตุการณ์สำคัญ เหตุการณ์แรก คือ การตีพิมพ์หนังสือเรื่อง “รู้ทันทักษิณ” ซึ่ง ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง เป็นผู้ “ระดม 14 ขุนพลคนรู้ทัน” ทำการวิเคราะห์แง่มุมต่างๆ ในยุคทักษิณทั้งด้านการเมือง ด้านนโยบาย ด้านกฎหมาย ด้านสื่อมวลชน และด้านแก่นคิด นั้น ตีพิมพ์ครั้งแรกในเดือนมีนาคม 2547 จำนวน 5,000 เล่ม และได้รับความนิยมสูงถึงขั้นตีพิมพ์ครั้งที่ 2 ในเดือนเดียวกันเลยอีก 25,000 เล่ม ถัดจากนั้น หนังสือเรื่อง “รู้ทันทักษิณ 2” ซึ่ง “ระดม [อีก] 16 ขุนพลคนรู้ทัน” วิเคราะห์ทั้งตัวนายฯเอง ด้านเศรษฐกิจ การเมือง การต่างประเทศ การใช้รัฐธรรมนูญ วัฒนธรรมและการพนัน ก็ออกติดตามมาในเดือนสิงหาคม 2547 อีกจำนวน 15,000 เล่มเช่นกัน กิจกรรมเหล่านี้แม้ว่าหนังสือจะมียอดขายดีและมีการตีพิมพ์ซ้ำหลายครั้งก็ตาม แต่ก็เป็นกิจกรรมการวิพากษ์วิจารณ์วิชาการ ยังไม่มีผลกระทบในทางการเมืองระดับมวลชนมากนัก

เหตุการณ์ที่สอง เกิดในเดือนกันยายน 2547 ก็มีการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลทักษิณอย่างจริงจังมากขึ้น การตั้ง “กลุ่มประชาชนเพื่อชาติและราชบัลลังก์” มีแกนนำประกอบด้วย น.อ.ต. ประสงค์ สุนศิริ, เอกยุทธ อัญชันบุตร (ประธานบริหารเครือโอเรียนเต็ลมาร์ทกรูป), ประชัช เลี้ยวไพรัตน์ (เจ้าของบริษัท ทีพีไอ โพลีน จำกัด (มหาชน)), อมรินทร์ คอมนันต์, พล.ท.เจริญศักดิ์ เทียงธรรม, สมาน ศรีงาม, ประพันธ์ คุณมี, และเพียง ยงหนู กลุ่มดังกล่าวนี้เคยจัดการชุมนุมปราศรัยไปหนึ่งครั้ง เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2547 ที่ท้องสนามหลวง และกระจายเสียงผ่านทางวิทยุคลื่น 92.25 MHz รวมทั้งผ่านวิทยุออนไลน์ทางเว็บไซต์ www.fm9225.com ของคลื่น 92.25 MHz และเว็บไซต์ thai-insider.com ของเอกยุทธ อัญชันบุตร อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ ไม่สามารถสร้างกระแสตอบรับจากมวลชนวงกว้างได้มากนัก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะกลุ่มแกนนำอย่างน้อย 2 คน คือ เอกยุทธ อัญชันบุตร และประชัช เลี้ยวไพรัตน์ ในขณะนั้น กำลังมีปัญหาความขัดแย้งทางธุรกิจกับเครือชินวัตร ทำให้เกิดข้อกังขาในสาธารณะ และการเคลื่อนไหวจึงมีความชอบธรรมไม่เพียงพอ นอกจากนี้ ยังเป็นการเคลื่อนไหวในช่วงประมาณ 4 เดือนก่อนการเลือกตั้งทั่วไปครั้งใหม่ที่จะมีขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2548 ด้วย

กิจกรรมและกระแสการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณยังคงมีอย่างต่อเนื่องในปี 2548 แต่เนื่องด้วยบริบทสถานการณ์และโครงสร้างพื้นฐานการยึดกุมอำนาจทางเทคโนโลยีการสื่อสารในลักษณะดังกล่าวนี้ ทำให้ในช่วงปี 2546 ถึงต้นปี 2548 นั้น แม้รัฐบาลจะดำเนินนโยบายผิดพลาดหรือมีความไม่ชอบมาพากลในรัฐบาลมากน้อยเพียงใดก็ตาม กระแสการต่อต้านรัฐบาลทักษิณก็ยังไม่ถึงขั้นที่จะสามารถ “จุดติด” ชับไล่รัฐบาลหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้มากมายนัก กล่าวอีกนัยหนึ่ง อำนาจของรัฐบาลทักษิณ แม้จะถูกสั่นคลอนหรือลดความชอบธรรมไปบ้าง แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นที่สามารถก่อให้เกิดการเพิกถอนการยินยอมหรือการให้ความชอบธรรมต่อรัฐบาลทักษิณได้จนถึงขั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ได้

1.2. การ “จุดติด” กระแสวิพากษ์วิจารณ์/ต่อต้านรัฐบาลทักษิณ

กระทั่งในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน 2548 เกิดชุดเหตุการณ์สำคัญหลายประการที่แวดล้อมประเด็นเรื่องการก้าวล่วงพระราชอำนาจ ซึ่งเริ่มก่อให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองของสังคมไทยถึงระดับที่สามารถสั่นคลอนเสถียรภาพความชอบธรรมของรัฐบาลได้อย่างสำคัญ เริ่มตั้งแต่การตีพิมพ์หนังสือเรื่อง “พระราชอำนาจ” ออกเมื่อต้นเดือนสิงหาคม 2548 โดย ประมวล รุจนเสรี สส.ระบบบัญชีรายชื่อพรรคไทยรักไทย จนทำให้เป็นที่ไม่พอใจของกรรมการพรรคหลายคนถึงขั้นที่นายประมวลอาจถูก “ขับออกจากพรรค” จากนั้น ในเมื่อวันที่ 6 กันยายน 2548 ท่ามกลางกระแสการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากในสังคมไทยเกี่ยวกับเรื่องพระราชอำนาจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ร่วมกับสถาบันสัญญา ธรรมศักดิ์เพื่อประชาธิปไตย จัดการสนทนาสาธารณะเรื่อง “พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์” ขึ้นที่ห้องประชุมจิต เศรษฐบุตตร คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และได้เชิญผู้ร่วมสนทนา คือ ประมวล รุจนเสรี, แก้วสรร อติโพธิ (วุฒิสมาชิก กรุงเทพฯ ขณะนั้น) และสนธิ ลิ้มทองกุล ดำเนินรายการโดย รศ.ดร. นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ คณบดีคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สนทนากันในหัวข้อหลักๆ 3-4 ประการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องพระราชอำนาจ อันได้แก่ กรณีการออกหนังสือพระราชอำนาจของนายประมวล กรณีการเสนอชื่อผู้ดำรงตำแหน่งผู้ว่าสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินคนใหม่ แทนคุณหญิงจรรุวรรณ เมณฑกา¹ รวมทั้งกรณีการโยกย้ายตำแหน่งทหารประจำปี 2548

¹ สืบเนื่องจากเมื่อ 24 มิถุนายน 2546 สมาชิกวุฒิสภา 8 คน นำโดย พตอ.สุรพงศ์ ใฝ่นวล สว.บุรีรัมย์ ยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความกระบวนการสรรหา คุณหญิงจรรุวรรณ ด้วยเหตุผลว่าคณะกรรมการสรรหาเสนอชื่อต่อวุฒิสภาผิดเงื่อนไข คือ เสนอ 3 ชื่อ แทนที่จะเป็น 1 ชื่อ (ในขั้นตอนการสรรหา นั้น คณะทำงานตรวจสอบของวุฒิสภาเห็นว่าเสนอชื่อคนเดียวเป็นการ “มัดมือชกเกินไป” จึงให้เสนอมา 3 ชื่อ) ในวันที่ 6 กรกฎาคม 2547 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่ากระบวนการสรรหา คุณหญิงจรรุวรรณ เมณฑกา มาดำรงตำแหน่งผู้ว่า สตง. เป็นไปโดยมิชอบ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินจึงเห็นว่าคำวินิจฉัยที่ว่า การสรรหาไม่ชอบนั้น เท่ากับคุณหญิงจรรุวรรณพ้นตำแหน่งผู้ว่า สตง.แล้ว จึงเสนอบรรจุการแต่งตั้งผู้ว่า สตง.คนใหม่ เข้าไปวุฒิสภา และในวันที่ 12 พฤษภาคม 2548 วุฒิสภาได้ลงมติเสนอแต่งตั้งนายวิสุทธิ์ มนตรีวัต เป็นผู้ว่า

สองกรณีหลังนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงไม่ลงพระปรมาภิไธยโปรดเกล้าฯ เป็นเวลานานกว่าประเพณีปกติจนทำให้เกิดการถกเถียงตีความอย่างกว้างขวาง มีผู้เข้าร่วมในการสนทนาสาธารณะครั้งนี้มาก โดยมีการถ่ายทอดสดผ่านโทรทัศน์วงจรปิดไปยังห้องข้างเคียง และบริเวณโถงใต้ถุนตึก

ในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ เมื่อวันศุกร์ที่ 9 กันยายน 2548 นั้น สนธิ ลิ้มทองกุล ได้อภิปรายสืบเนื่องเน้นประเด็น 4 ประเด็นเกี่ยวกับการก้าวล่วงพระราชอำนาจของรัฐบาลทักษิณ ได้แก่ กรณีการทำบุญในวัดพระแก้ว กรณีสมเด็จพระสังฆราช¹ กรณีการโยกย้ายนายทหารประจำปี 2548 และกรณีคุณหญิงจรรยาบรรณ ปิดท้ายรายการด้วยการอ่านบทความเรื่อง “ลูกแกะหลงทาง” (ซึ่งได้อ่านปิดท้ายการสนทนาสาธารณะเรื่อง “พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์” ข้างต้น) อันมีเนื้อความเกี่ยวกับ “พ่อของลูกๆ 60 กว่าล้านคน” กับ “ลูกชายคนโต” ที่เป็น “ลูกแกะหลงทาง” การอภิปรายในครั้งนี้ รวมทั้งการอ่านบทความเรื่องลูกแกะหลงทางนี้ ทำให้อีก 6 วันต่อมา คือในวันที่ 15 กันยายน 2549 รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากผังรายการของช่อง 9 อสมท. ธงทอง จันทรางศุ กรรมการ อสมท. ให้เหตุผลในการถอดรายการดังกล่าวว่า เป็นเพราะ “จบบ้างสถาบันฯ”² เหตุการณ์นี้เป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้สนธิ หันมาใช้วิธีจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ดังจะกล่าวถึงต่อไป

นอกจากการแทรกแซงสื่อในเครือผู้จัดการด้วยการปลดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ดังกล่าวแล้ว ในเวลาไล่เลี่ยกันอย่างยี่งั้น วันที่ 12 กันยายน 2548 บริษัทจีเอ็มเอ็ม มีเดีย

สดง. แทนคุณหญิงจรรยาบรรณ เมณฑกา และนำขึ้นทูลเกล้าฯ ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลงพระปรมาภิไธย (ภายใน 90 วันตามเงื่อนไขรัฐธรรมนูญ) การลงมติของวุฒิสภานี้ เกิดขึ้นเพียง 1 สัปดาห์หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่คุณหญิงจรรยาบรรณ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2548 อันเป็นวันฉัตรมงคล ที่สุด เมื่อครบกำหนด 90 วันในวันที่ 13 กันยายน 2548 แล้วพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงไม่ลงพระปรมาภิไธยโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง

¹ เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 วิชาญ เครื่องงาม ในฐานะรองนายกรัฐมนตรี ได้ลงนามในประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เรื่องแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชและคณะผู้ช่วย ต่อมาวันที่ 2 กรกฎาคม 2547 รัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพรบ. คณะสงฆ์ และสนับสนุนให้มหาเถรสมาคมแต่งตั้งคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ซ้อนกับสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ทั้งที่ยังดำรงพระชนม์อยู่ ซึ่งสนธิเห็นว่าเป็นการสร้างสภาวะให้เกิดสังฆราช 2 พระองค์และจะเกิดความขัดแย้งแตกแยกในหมู่พุทธศาสนิกชนไทย ทั้งยังเป็นเหมือนการสถาปนาพระสังฆราชขึ้นมาใหม่ ซ้อนกับองค์ที่พระเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาไว้ คำคุณเห็นว่าเป็นการแทรกแซงพุทธศาสนาและละเมิดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549: 53-54)

² หลังจากนั้น พ.ต.ท. ทักษิณ ได้เป็นโจทก์ยื่นฟ้องนายสนธิ ลิ้มทองกุล ผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ผู้จัดการพร้อมกับนางสาวสุโรชา พรอุดมศักดิ์ พิธีกรรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ฐานความผิดดูหมิ่นเจ้าพนักงานและคดีแพ่งฐานความผิดละเมิด เรียกค่าเสียหาย จำนวน 500 ล้านบาท กรณีวิพากษ์วิจารณ์การตั้งผู้ทำหน้าที่แทนสังฆราช และนำบทความ “ลูกแกะหลงทาง” มาเผยแพร่ (ข้อมูลจาก เหตุการณ์สำคัญคุกคามสื่อ 5 ปีใต้เงา “ทักษิณ”, 2549 : ออนไลน์)

จำกัด (มหาชน) เข้าซื้อหุ้นบริษัท มติชน จำกัด (มหาชน) จำนวน 32.23% และ ซื้อหุ้นบริษัท โพลสตาร์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน) อีก 23.6% จากกองทุนต่างประเทศ นายไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม เจ้าของบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่ามีความใกล้ชิดสนิทสนมอย่างยิ่งกับพตท.ทักซิธ ทำให้เข้าใจกันได้ทั่วไปว่าเป็นเหตุการณ์ใหญ่อีกครั้งหนึ่งในการแทรกแซงสื่อของรัฐบาลทักซิธ ในขณะที่ก่อนหน้านั้นไม่นาน บรรณาธิการบริหารของบางกอกโพสต์ เพิ่งถูกสั่งย้ายออกจากตำแหน่ง และบรรณาธิการข่าวที่รายงานเรื่องราวร้ายไว้ในสนามบินสุวรรณภูมิ ก็ถูกบริษัทให้ออกอย่างไม่เป็นธรรม การซื้อหุ้นสื่อใหญ่ทั้งสองแห่งจึงก่อให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบอย่างมาก บริษัทแกรมมี่ถูกกดดันจากสังคมไทยหนักหน่วงในเรื่องการซื้อหุ้นของมติชนและบางกอกโพสต์ จนในที่สุด ไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม จึงต้องยอมขายหุ้นจำนวน 12% (หุ้นละ 11.10 บาท) คืนให้กับมติชน ลดสัดส่วนการถือหุ้นมติชนในมือของแกรมมี่ลงเหลือ 20% (ปฏิญญา ไตรสุริยธรรมา, บรรณาธิการ, 2548 : 11-12)

ในขณะเดียวกัน เหตุการณ์การแทรกแซงสื่ออย่างต่อเนื่องกระทั่งมาถึงเหตุการณ์ครั้งนี้ ทำให้มีการประชุมนักหนังสือพิมพ์อาวุโสจากสื่อเครือต่างๆ ของไทย และโดยเฉพาะมีสนธิ ลิ้มทองกุล แห่งเครือข่ายผู้จัดการ และพรรคชัย บุนปาน แห่งเครือมติชน เดินทางมาร่วมประชุมด้วย และเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สื่อเหล่านั้น หันมาจับบทบาทเชิงรุกในการต่อต้านรัฐบาลอย่างจริงจัง อันมีผลให้การสื่อสารทางการเมืองของประชาชนสามารถเชื่อมโยงถึงกันจนเกิดเป็นพลังทางการเมืองในการเปลี่ยนแปลงสังคมไทยและรัฐบาล

อย่างไรก็ตาม หลังเหตุการณ์นี้ สื่อในเครือมติชนยังไม่มีบทบาทเชิงรุกต่อรัฐบาลมากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังคงต้องจัดการสะสางปัญหาทางการเงินหลังจากเหตุการณ์การถูกซื้อหุ้น อีกส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะยังคงดำรงจุดยืนการเป็นเพียง “กระจก” สะท้อนสังคม นี้แตกต่างอย่างสำคัญกับสื่อเครือผู้จัดการ หันมาเป็น “ตะเกียง” ส่องชี้นำทางให้สังคม โดยยึดประเด็นสำคัญว่าด้วยความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลทักซิธหลักๆ 2 ประการ คือ คอร์รัปชันและก้าวล่วงพระราชอำนาจ ซึ่งได้ถูกร้อยเรียงเชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกันผ่านกรณีคุณหญิงจรรยาพรณ เมณฑกา

การเคลื่อนไหวของสนธิ ลิ้มทองกุล หลังรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากช่อง 9 นั้น เป็นจุดเริ่มต้นของ “กระแสคลื่นการรณรงค์ทางการเมืองเพื่อโค่นรัฐบาลทักซิธ” ซึ่งเกษียร เตชะพีระ เห็นว่า ได้ทยอยเคลื่อนตัวชัดเจนเข้ามาเป็น 3 ระลอก คือ (1) ปราบกฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุลกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในช่วงกันยายน 2548 – เมษายน 2549 (2) ตุลาคมปฏิวัติ ระหว่างเดือนเมษายน – กรกฎาคม 2549 (3) กองทัพปฏิวัติกับรัฐประหาร ระหว่างเดือนกรกฎาคม – กันยายน 2549 (เกษียร เตชะพีระ, 2550 : 97)

1.3.ปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล หรือ ขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจ

หลังจากรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากช่อง 9 แล้ว สนธิตั้งโต๊ะแถลงข่าวว่าจะจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ต่อไป แต่จะเป็นการไปจัดรายการในสถานที่ต่างๆ โดยใช้ชื่อรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” เริ่มแรกจัดที่หอประชุมศรีบูรพามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) และภายหลังย้ายมาจัดประจำที่อาคารลีลาศ สวนลุมพินี เนื่องจากผู้ชมเพิ่มมากขึ้น

ในการจัดรายการแต่ละครั้ง ในขณะที่กลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลทักษิณก็จะเริ่มรวมตัวกันเข้ามาในรายการนี้มากขึ้นเรื่อยๆทั้งในแง่คนฟังและคนร่วมอภิปราย กระทั่งการจัดรายการครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2549 เป็นต้นไปก็เริ่มมีการเดินขบวนไปทำเนียบรัฐบาลและต่อมายกระดับเป็นการชุมนุมใหญ่ขับไล่รัฐบาลในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 ก่อนที่กลุ่มผู้ต่อต้านและขับไล่รัฐบาลทักษิณจะรวมตัวกันครั้งใหญ่กลายเป็น “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” และชุมนุมครั้งแรกในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549

ในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ที่กลายเป็นเวทีปราศรัยไปแล้วนั้น จะมีคนที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของสนธิ ลิ้มทองกุล มาถือป้ายไล่สนธิ เช่น “นายสนธิหยุดสร้างความแตกแยก” เป็นต้น หรือเดินแจกใบปลิวต่างๆ ทั้งที่สำนักงานบ้านพระอาทิตย์และที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และในช่วงหลังที่ย้ายมาที่สวนลุมพินี ก็มีการขัดขวางโดยลูกจ้างกรมอุทยานฯจำนวนหนึ่งมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งการหันลำโพงของรถขยายเสียง แล้วพูดใส่เวทีรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ และมีการปะทะกันย่อยย่อยอยู่หลายสัปดาห์ติดต่อกัน ในการจัดรายการครั้งที่ 14 ในวันที่ 13 มกราคม 2549 ซึ่งมีเปิดตัวผู้สนับสนุน ได้แก่ น.ต.อ.ประสงค์ สุนศิริ (จากกลุ่มประชาชนเพื่อชาติและราชบัลลังก์ ที่เคลื่อนไหวเมื่อปลายปี 2547) พล.ต.อ.ประทีป สันติประภาพร ตลอดจนวุฒิสมาชิกและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) อีกจำนวนหนึ่ง มีการรบกวนโดยมีการปาประทัดยักษ์ สนธิจึงนำผู้ชมจำนวนมาก เดินเท้าจากสวนลุมพินีไปที่หน้าทำเนียบรัฐบาล ซึ่งถือได้ว่าเป็นการ “เคลื่อนไหว” ครั้งแรก และนำโดยตัวสนธิ ลิ้มทองกุลเอง¹ เหตุการณ์การเดินขบวนครั้งนี้ กล่าวได้ว่าเป็นการประเมินมวลชน ว่ากระแสความไม่พอใจรัฐบาลทักษิณนั้น มีสูงเพียงพอที่จะทำให้มวลชนพร้อมรวมเคลื่อนขบวนแล้วหรือไม่ ดังต่อมาในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรครั้งที่ 15 เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2549 สนธิจึงได้ประกาศการนำเดี่ยวการชุมนุมใหญ่ขับไล่รัฐบาลทักษิณในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549²

¹ สนธิให้สัมภาษณ์ไว้ว่าในวันนั้น มีผู้เข้าร่วมฟังรายการกลุ่มหนึ่ง “เรียกร้องให้ พลตำรวจเอกประทีป เป็นผู้นำมวลชนเดินขบวนไปทำเนียบรัฐบาล ตอนแรกท่านก็คงไม่คิดที่จะเดิน แต่อาจขัดเสียงเรียกร้องไม่ได้...ในนาทีสุดท้ายผมก็ตัดสินใจร่วมเดินกับท่านด้วยเพื่อช่วยเรียกคน” และ “...ผมไม่ได้เป็นคนนำ ผมแค่เดินไปด้วยเพราะต้องการไปเป็นเพื่อนเท่านั้น” (ภิญโญ ไตรสุริยธรรมา, บรรณาธิการ, 2550 : 104-105)

² สนธิ ให้สัมภาษณ์ตอบประเด็นการเปลี่ยนจาก “นักสื่อสารมวลชน กลายมาเป็นผู้นำม็อบ” ไว้ว่า หลังจากการได้รับเชิญให้ขึ้นไปพูดบนรถเครื่องขยายเสียงของกลุ่มของนายสมาน ศรีงาม (หนึ่งในแกนนำกลุ่ม

อย่างไรก็ตาม เพียง 10 วันหลังจากสนธิเคลื่อนมือจากสวนลุมพินีไปที่หน้าทำเนียบ ก็เกิดเหตุการณ์อันเป็นปางเส้นสุดท้ายที่ทำให้กระแสความไม่พอใจรัฐบาลทักษิณขึ้นสูงสุดจนสามารถ “จุดติด” กระแสขบวนการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลได้ เมื่อวันที่ 23 มกราคม 2549 ตระกูลชินวัตร (ของ พตท.ทักษิณ) และตระกูลดามาพงศ์ (นามสกุลเดิมของคุณหญิงพจมาน ภริยา พตท.ทักษิณ) ได้ขายหุ้นในเครือเอไอเอส ให้กับบริษัท เทมาเส็ก โฮลดิ้ง จำนวน 1,487,740,000 หุ้น หรือ 49.595% ของจำนวนหุ้นทั้งหมดของ AIS ผ่านทางบริษัท ซีตาร์ โฮลดิ้งส์ โดยทั้งสองตระกูลได้รับเงินจากการขายหุ้นเป็นจำนวนถึง 73,000 ล้านบาทโดยไม่ต้องเสียภาษี การขายหุ้นในระดับราคาดังกล่าว ทำให้เกิดความขัดเคืองใจต่อสังคมไทยอย่างยิ่ง เหตุใดจึงไม่ต้องเสียภาษีใดๆเลย นอกจากนี้ การขายหุ้นดังกล่าว ยังสะท้อนความไม่ชอบมาพากลอย่างชัดเจนอีกประการหนึ่ง คือ เป็นการขายหุ้นทันทีในวันแรกที่พรบ.การประกอบกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2549 มีผลบังคับใช้ พรบ.ฉบับที่ 2 นี้ ได้ทำการแก้ไขเรื่องสัดส่วนการถือหุ้นโดยคนต่างด้าว ในกิจการโทรคมนาคมที่มีโครงข่าย² ที่กำหนดไว้ในพรบ.โทรคมนาคมฉบับพ.ศ.2544 อีกด้วย

เหตุการณ์การขายหุ้นนี้ ทำให้มีผู้คนเรือนหมื่นเดินทางมาเข้าร่วมการชุมนุมใหญ่เพื่อขับไล่ทักษิณได้เกิดขึ้นครั้งแรก ที่ลานพระบรมรูปทรงม้า ในค่ำวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 ซึ่งนำเดี่ยวโดยสนธิ ลิ้มทองกุลนั้น การชุมนุมครั้งนี้เกิดขึ้นได้ เพราะความชอบธรรมมีสูงมาก สนธิได้อ่านฎีกาบเนวทีและนำไปถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยแยกเป็น 2 สาย สนธินำฎีกาไปมอบให้พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ณ บ้านสี่เสาเทเวศร์ ส่วนสโรชา พรอุดมศักดิ์ พิธีกรที่

ประชาชนเพื่อชาติและราชบัลลังก์) ซึ่งเป็นอีกกลุ่มหนึ่งไปที่หน้าทำเนียบรัฐบาลก่อนขบวนของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์จะไปถึงแล้วนั้น สนธิ “...ก็เลยตัดสินใจว่า สื่อมวลชนก็เป็นผู้นำมือได้ เป็นการนำมือ โดยการนำความจริงมาเสนอต่อมวลชน...” และการประกาศชุมนุมใหญ่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 นั้น สนธิก็ได้ “คิดเรียบร้อยแล้วว่าถึงเวลาที่คุณทักษิณต้องออกแล้ว” (ภิญโญ ไตรสุริยธรรมา, เพิ่งอ้าง : 104-105.)

¹ พรบ.การประกอบกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2549 โดยมาตรา 2 ระบุให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และการขายหุ้นดังกล่าว เกิดขึ้นในวันจันทร์ที่ 23 มกราคม 2549 อันเป็นวันทำการวันแรกของธุรกิจและราชการทั้งหลาย (เว้นวันหยุดเสาร์-อาทิตย์)

² ในมาตรา 3 ของพรบ.การประกอบกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549 ระบุให้แก้ไขข้อความในวงเล็บ (1) ของมาตรา 8 วรรคสาม (ของ พรบ.การประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544) โดยแต่เดิมในพรบ.ฉบับแรกนั้น กิจการโทรคมนาคมประเภทที่มีโครงข่าย ถูกระบุไว้ให้ต้องขอใบอนุญาตประเภทที่ 2 และ 3 แต่ในพรบ.ฉบับที่ 2 (ปี 2549) นี้ ได้มีการตัดข้อความที่ว่า “...และต้องมีสัดส่วนการถือหุ้นของบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้าของทุนทั้งหมดในนิติบุคคลนั้น รวมทั้งต้องมีกรรมการไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด และผู้มีอำนาจกระทำการผูกพันนิติบุคคลนั้นต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยด้วย” ดังนั้น จึงหมายความว่า ข้อกำหนดที่ว่า คนต่างชาติ (เช่น บริษัทเทมาเส็กของสิงคโปร์) ถือหุ้นได้เพียง 25% และมีสัดส่วนเป็นกรรมการได้ 1 ใน 4 และอาจเป็นผู้มีอำนาจกระทำการทางนิติบุคคลได้นั้น ถูกยกเลิกไปนั่นเอง

ทำงานคู่กันมาตลอดตั้งแต่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ นำฎีกาไปมอบให้สำนักพระราชวัง ฅวัดพระแก้ว รวมทั้งตอนกลางดึก สนธิยังได้ร่างหนังสือขึ้นมาใหม่ เดินทางไปมอบให้แก่ พล.อ. สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก ที่กองทัพอีกด้วย

ในการชุมนุมวันนั้น แกนนำของพันธมิตรฯที่มาจากสายภาคประชาสังคม (ในเวลาต่อมา) อย่างพิภพ ธงไชย ที่ปรึกษาคณะกรรมการรณรงค์ประชาธิปไตย (ครป.), สุริยะใส กตะศิลา เลขาธิการ ครป. นั้น ยังเป็นเพียงผู้มาร่วมสังเกตการณ์ ยังไม่ได้มีบทบาทอะไร ในขณะที่กลุ่มคนที่ร่วมมืออยู่ด้านหลังของเวทีชุมนุมวันนั้น คือ นาวาอากาศตรี ประสงค์ สุ่นศิริ, ประพันธ์ คุณมี และอีกหลายคน ซึ่งเคยเคลื่อนไหวเมื่อปลายปี 2547 ในนามกลุ่มประชาชนเพื่อชาติและราชบัลลังก์ดังกล่าวข้างต้น

ในขณะที่งานเขียนบางชิ้นเรียกช่วงเวลาระหว่างการเคลื่อนไหวของสนธินับตั้งแต่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากโทรทัศน์ช่อง 9 กระทั่งการชุมนุมวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 นี้ว่า “ปรากฏการณ์สนธิ ลี้มทองกุล” (บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา, 2548ก และ 2548ข) แต่งานเขียนบางชิ้นก็เรียกว่า “ขบวนการถวายนครพระราชมารดา” (อุเชนทร์ เชียงแสน, 2551) เนื่องจากวาระที่สนธิประกาศอยู่ตลอดเวลาที่ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลทักษิณว่าต้องการให้เกิดการ “ถวายนครพระราชมารดา” เพื่อให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง “พระราชทานผู้นำในการปฏิรูปทางการเมือง” เพื่อให้ “ดำเนินการจัดโครงสร้างองค์กรทางการเมืองใหม่” โดยมีวิธีการเฉพาะที่สำคัญคือ “การยกวางรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ” (สนธิ ลี้มทองกุล และสโรชา พรอุดมศักดิ์, 2549 : 341 อ้างถึงใน อุเชนทร์ เชียงแสน, 2551 : 12)

1.4. พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

เครือข่ายผู้นั้น กล่าวได้ว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีพลังในการสื่อสารค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในโลกอินเทอร์เน็ต แต่สำหรับในแง่การเมืองแบบมวลชนแล้ว น่าจะยังไม่มีทักษะเพียงพอในการนำมวลชนเดินขบวน นี่จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ต้องประสานแนวร่วมกับนักเคลื่อนไหวภาคประชาสังคมที่มีประสบการณ์สูงในการเคลื่อนไหวกับชาวบ้านในพื้นที่ต่างๆมาก่อน จึงได้มีการติดต่อกันระหว่างเครือข่ายผู้จัดการกับองค์กรภาคประชาสังคมต่างๆ และในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549 มีการประชุมกันที่บ้านพระอาทิตย์ และเปิดตัวเป็น “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” ขึ้นอย่างเป็นทางการ ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549¹

¹ คำนำของอธิบายกระบวนการช่วงนี้ว่า อันที่จริงได้มีการสนทนากันอย่างน้อยตั้งแต่ก่อนวันที่ 20 มกราคม 2549 (อันเป็นวันที่สนธิประกาศนำเดี่ยวการประชุมใหญ่ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549-ผู้เขียน) แล้ว แต่เครือข่ายผู้จัดการขอให้การเข้าร่วมเป็นพันธมิตรนั้นเกิดขึ้นหลังการประชุมวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 “เพราะพวกเราต้องการให้ภารกิจที่ร่วมกันออกแบบและกำหนดทิศทางกันมาแต่ต้น โดยปฏิบัติขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 ไปแล้วเมื่อวันที่ 11 และ 18 พฤศจิกายน 2548 ในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรครั้งที่ 8 และ 9 [“สนธินำ

แม้จะมีความไม่ลงรอยกันอยู่บ้างในการรวมตัวกันระหว่าง “เครือข่ายองค์กรภาคประชาชน” กับ “ขบวนการถวายนครพระราชนาจอ” ดังที่พิภพ ธงไชย เคยให้สัมภาษณ์ไว้ถึงการเคลื่อนไหวถวายนครพระราชนาจอว่า “...ส่งผลเสียต่อการเติบโตของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม...เป็นการถอยหลังเข้าคลอง” แต่เข้าใจได้ เนื่องจากกลุ่มของสนธิ “...ไม่รู้จะจัดการกับทักษิณอย่างไร...” (พิภพ ธงไชย : ‘การใช้วาทกรรมเรื่องราชนาจอเป็นการถอยหลังเข้าคลอง’, 2549) แต่ก็มีกรรวมตัวกันของ 2 กลุ่มนี้ โดยสุริยะใส กตะศิลา ให้สัมภาษณ์สรุปสาเหตุที่เข้าร่วมกันเป็นพันธมิตรนั้น เป็นเพราะองค์กรภาคประชาชนมีความเห็นร่วมกัน 3 ประเด็น คือ (1) รัฐบาลทักษิณหมดความชอบธรรมแล้ว จึงควรถอนออก (2) เสนอให้มีการปฏิรูปการเมืองครั้งที่ 2 และ (3) สถานการณ์ขณะนั้นต้องการความร่วมมือไม่ร่วมมือเพื่อให้การเมืองเดินหน้าไปในแนวทางประชาธิปไตยและเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ (สัมภาษณ์สุริยะใส กตะศิลา: ล้มทักษิณไม่พอ ต้องล้มระบอบทักษิณ, 2549. อังในอุเชนทร์ เชียงแสน, 2551) ดังนั้น ในการชุมนุมวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 นั้น สุริยะใสจึงระบุว่า ตัวแทนองค์กรภาคประชาชนจะขึ้นเวทีปราศรัยในประเด็นต่างๆที่ “เวทีวันที่ 4 ของคุณสนธิขาดไป” 4-5 ประเด็น เช่น เรื่องการจัดทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA), การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ, การแก้ไขความยากจน, การคอร์รัปชั่น, และการแทรกแซงสื่อ

การรวมตัวของทั้ง 2 กลุ่ม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเคลื่อนไหวในเวลาต่อมา เป็นไปอย่างทะมัดทะแมง เพราะพิภพ สมศักดิ์ สมเกียรติ และสุริยะใส มีทักษะในการเคลื่อนไหวมวลชน ในขณะที่สนธิและเครือข่ายผู้จัดการมีโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร ทั้งสื่อเก่าและสื่อใหม่ อย่างครบวงจร ทำให้กลายเป็น “การชุมนุมยุคโลกาภิวัตน์” หรือบางคนเรียก “มีอบ 3 G” (สรกมล อุดยานนท์, 2548) คล้ายกับ “มีอบมือถือ” เมื่อครั้งการชุมนุมขับไล่รัฐบาลพล.อ.สุจินดา คราประยูร พ.ศ.2535 ที่ผู้ร่วมชุมนุมส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือในการติดต่อสื่อสารและกระจายข่าวสารกัน แต่ “มีอบ 3 G” ในปี 2548 นี้ ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงกว่ามาก และเป็นเทคโนโลยีที่มีลักษณะ “หลอมรวม” เทคโนโลยีสื่อสารชนิดต่างๆเข้ามาด้วยกัน โดยเฉพาะวิทยุ

กล่าวคำสัตย์ปฏิญาณถวายนครพระราชนาจอ” และ “แฉ “เหยียน ปิน” นายหน้าพรรคไทยรักไทยในจีน” - ผู้เขียน] ได้จบลงโดยสมบูรณ์ ณ ลานพระราชวังดุสิตอย่างที่ตั้งใจไว้” (ดู คำนำณ สติสมาน, 2549 : 25)

ส่วนสุริยะใสให้สัมภาษณ์ให้ประเด็นนี้ว่า สนธิติดต่อคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) มาก่อนวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 (ไม่อาจทราบได้ว่าเป็นก่อน 20 มกราคม 2549 ด้วยหรือไม่) ทางครป.ส่งพิทยา ว่องกุล และสุวิทย์ วัฒนุ ไปร่วมพูดคุย และเสนอเงื่อนไข 2 ข้อ คือ ให้เอาประเด็นเรื่องนายกฯ พระราชทานหรือการถวายนครพระราชนาจอออกไป และต้องยึดแนวทางสันติวิธี ซึ่งสุดท้าย สนธิ ยอมทั้งหมด จากนั้น วันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2549 คำนำณโทรศัพท์ว่า “เหนื่อยแล้ว ไม่ไหวแล้วนะ มาช่วยกันดีกว่า” สุริยะใสจึงนัดประชุมเอ็นจีโอและส่งตัวแทนกว่า 10 คนไปร่วมพูดคุยวางกระบวนการทำงานและโครงสร้างพันธมิตรฯ ร่วมกันกับสนธิ

โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และอินเทอร์เน็ต การรวมตัวกันของคน 2 กลุ่มดังกล่าวจึงเป็นจุดที่เชื่อมปฏิบัติการทางการเมืองออนไลน์กับออฟไลน์เข้าด้วยกัน¹

โครงสร้างพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยแรกตั้งนั้น ไม่ได้มีแกนนำเพียง 5 คน (คือ สนธิ ลิ้มทองกุล, จำลอง ศรีเมือง, พิภพ ธงไชย, สมศักดิ์ โกศัยสุข สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ รวมทั้ง สุริยะใส กตะศิลา ในฐานะผู้ประสานงานแกนนำทั้ง 5 คน) ดังปรากฏในเวลาต่อมา แต่ประกอบด้วยคณะกรรมการ 15 คนเป็นผู้เสนอประเด็นและข้อมูลต่างๆ โดยแกนนำ 5 คนดังกล่าวเป็นผู้ตัดสินใจสูงสุด โครงสร้างพันธมิตรฯเมื่อแรกก่อตั้งและเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549 (เปิดตัวแล้ว พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย, 2549) ประกอบด้วย คณะกรรมการจำนวน 15 คน ที่ปรึกษา 3 คน และองค์กรแนวร่วมอีก 3-4 องค์กร

คณะกรรมการจำนวน 15 คน ได้แก่ 1. พิทยา ว่องกุล (ประธาน คณะกรรมการรณรงค์ ประชาธิปไตย (ครป.) 2. พิภพ ธงไชย (ที่ปรึกษา ครป.) 3. เรวดี ประเสริฐเจริญสุข (ประธาน คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) 4. รสนา โตสิตระกูล (เครือข่าย 30 องค์กรต้านคอร์รัปชัน) 5. ไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ (นักเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชน) 6. ตัวแทนของสนธิ ลิ้มทองกุล 7. ปรีดา เตียสุวรรณ์ (เครือข่ายนักธุรกิจเพื่อการปฏิรูปการเมือง) 8. สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (นักวิชาการ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา) 9. สมศักดิ์ โกศัยสุข (องค์กร ด้านแรงงาน) 10. ศิริชัย ไม้งาม (องค์กรด้านแรงงาน) 11. เพ็ชร ยงหนู (องค์กรด้านแรงงาน) 12. สุวิทย์ วัดหนู (องค์กรสลัมเพื่อประชาธิปไตย) 13. กชวรรณ ชัยบุตร (เลขาธิการสหพันธ์ นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย) 14. วีรพล โสภากา 15. อวยชัย วัฒนา

ที่ปรึกษา 3 คน ได้แก่ ระพี สาคริก, สุลักษณ์ ศิวรักษ์, ปราโมทย์ นาครทรรพ องค์กรแนวร่วมอีก 3-4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางสังคม มี นายสุเทพ อรรถการ เป็นแกนนำ (2) กลุ่มวุฒิสภาเพื่อการปฏิรูปการเมือง ขณะนั้น มีสว.ประกาศเข้าร่วม 9 คน เช่น นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ, เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, การุณ ใสงาม, ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ เป็นต้น (3) เครือข่าย นักวิชาการเพื่อการปฏิรูปการเมือง นำโดย ปริญญา เทวานฤมิตรกุล และบรรเจิด สิงคะเนติ จากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (4) กลุ่มเครือข่ายองค์กรชาวบ้านในต่างจังหวัด ขณะนั้นยังไม่ได้มีการประกาศชื่อองค์กรที่ประสานงานแล้วอย่างชัดเจน

พิจารณาจากโครงสร้างพันธมิตรฯเมื่อแรกตั้งดังกล่าว กล่าวได้ว่า การรวมตัวกันครั้งนี้ เป็นผลมาจากปัญหาต่างๆของรัฐบาลทักษิณที่ค่อยๆสะสมมากขึ้นในช่วง “ขาลง” และแสดงให้เห็น

¹ อย่างไรก็ตาม สุริยะใส กตะศิลา ให้สัมภาษณ์ในภายหลังว่า มวลชนที่ร่วมกับพันธมิตรฯส่วนใหญ่ เป็น “แฟนคลับ” ของสนธิ และอีกส่วนมาจากกองทัพธรรมของจำลอง ศรีเมือง ในขณะที่สามแกนนำจากภาค ประชาสังคมนั้น สามารถดึงกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาได้น้อย ในขณะที่ดึงนักวิชาการและผู้นำทางสังคม (ซึ่งไม่มีมวลชนแต่ “เสียงดัง” และตะขิดตะขวงใจแกนนำอีก 2 คนที่เหลือ) ให้ร่วมกับพันธมิตรฯได้จำนวนมาก รวมทั้งสื่อมวลชน ซึ่งสุริยะใสเห็นว่าหลังจากที่แกนนำฝ่ายภาคประชาสังคมจะเข้าร่วมนั้น สื่อส่วนใหญ่เปิด พื้นที่ให้กับการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณมากขึ้นเมื่อเทียบกับตอนปรากฏการณ์สนธิ ซึ่งเครือข่ายผู้จัดการ เคลื่อนไหวอยู่เพียงลำพัง (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 222-223)

เห็นถึงโครงสร้างของประเด็นที่รัฐบาลทักษิณขาดความชอบธรรมได้ระดับหนึ่ง กล่าวคือ 1) **ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน** จากนโยบายทำสงครามกับยาเสพติด ช่วงปี 2546 และความผิดพลาดในการแก้ไขปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งคดีการอุ้มหายนายสมชาย นีละไพจิตร ตั้งแต่ต้นปี 2547 เป็นต้นมา 2) **การต่อต้านทำข้อตกลงเจรจาการค้าเสรี (FTA)** ซึ่งได้รับการต่อต้านอย่างมากเมื่อครั้งการประชุมเซ็นสัญญาเอฟทีเอกับสหรัฐอเมริกาที่เชียงใหม่ เมื่อตอนต้นปี 2548 ก็มีการชุมนุมใหญ่ต่อต้านเอฟทีเอ จนเป็นผลสำเร็จ ประเด็นนี้ ทำให้เกิดแนวร่วมจากองค์กรภาคประชาชนจำนวนมากเป็นฐานหลัก 1 ใน 2 ฐาน 3) **กระแสต่อต้านนโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ** ทั้งที่เป็นการแปรรูปการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) และการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ซึ่งถูกแปรรูปไปแล้วทั้ง 2 แห่ง ประเด็นนี้ ทำให้เกิดแนวร่วมจากสายแรงงานและสหภาพรัฐวิสาหกิจจำนวนมากอันเป็นอีกฐานหนึ่งของขบวนการภาคประชาชนที่เข้าร่วม 4) **การดำเนินการที่ถูกมองว่า “ก้าวล่วง” สถาบันพระมหากษัตริย์** กรณีการทำบุญในวัดพระแก้ว กรณีสมเด็จพระสังฆราช¹ กรณีการโยกย้ายทหารปี 2548 และกรณีคุณหญิงจาวรรรณ และ 5) **ปัญหาคอร์รัปชัน**ต่างๆอีกหลายกรณี

หลังจากนั้น ปตท. ทักษิณตัดสินใจประกาศยุบสภาในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 และให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 เมษายน 2549 การชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในช่วงเวลาว่าหนึ่งเดือนถึงสองเดือน อันเป็นการ “รับไม้ต่อ” จากการเคลื่อนไหวในช่วงปรากฏการณ์สนธิ และรวมกันเป็นสิ่งที่เก๋ียรเรียกว่าคลื่นระลอกแรกของขบวนการโค่นรัฐบาลทักษิณนั้น จะได้กล่าวต่อไปข้างหน้า

2. การเคลื่อนไหวทางอำนาจหลังกำเนิดพันธมิตรฯ

2.1. การเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ : ก่อนเลือกตั้ง 2 เมษายน 2549

หลังจากพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยประกาศตัวอย่างเป็นทางการและจัดการชุมนุมเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 เป็นครั้งแรกในนามพันธมิตรฯ แล้วนั้น ดูเหมือนว่าพันธมิตรฯ ได้กลายเป็นจุดศูนย์รวมของกระแสความเคลื่อนไหวของประชาชน

¹ เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2547 วิษณุ เครืองาม ในฐานะรองนายกรัฐมนตรี ได้ลงนามในประกาศสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เรื่องแต่งตั้งผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชและคณะผู้ช่วย ต่อมาวันที่ 2 กรกฎาคม 2547 รัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพรบ.คณะสงฆ์ และสนับสนุนให้มหาเถรสมาคมแต่งตั้งคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ซ้อนกับสมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก ทั้งที่ยังดำรงพระชนม์อยู่ ซึ่งสนธิเห็นว่าเป็นการสร้างสภาวะให้เกิดสังฆราช 2 พระองค์และจะเกิดความขัดแย้งแตกแยกในหมู่พุทธศาสนิกชนไทย ทั้งยังเป็นเหมือนการสถาปนาพระสังฆราชขึ้นมาใหม่ ซ้อนกับองค์ที่พระเจ้าอยู่หัวทรงสถาปนาไว้ คำคุณเห็นว่าเป็นการแทรกแซงพุทธศาสนาและละเมิดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549จ : 53-54)

กลุ่มต่างๆที่ไม่พอใจรัฐบาลทักษิณ มีกลุ่มผู้คนมากมายเข้าร่วมการชุมนุมอย่างคึกคัก หลากหลายกลุ่ม และได้จัดการชุมนุมอีกหลายครั้งเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณ (ดังแสดงในตารางที่ 5.1) พันธมิตรขบวนการประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ 1/2549, 2549) เก้าวันต่อมา คือ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2549 พลตรีจำลอง ศรีเมือง ประกาศเข้าร่วมกับพันธมิตรเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณ ทำให้พันธมิตรฯได้มวลชนหลักอีกกลุ่มมาด้วย คือ กองทัพธรรมและเครือข่าย สันติอโศก

ตารางที่ 5.1 : การชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

11 ก.พ.2549	เปิดตัว พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในการชุมนุมที่ลานพระบรมรูปทรงม้า
26 ก.พ.2549	ชุมนุมที่สนามหลวง; พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เข้าร่วมครั้งแรก ได้รับเชิญให้เป็นแกนนำร่วม
27 ก.พ.2549	ทดลองเคลื่อนขบวน 1.5 แสนคน จากสนามหลวง ไปอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เพื่อดูริ้วขบวน เรื่องความปลอดภัย
5 มี.ค.2549	ชุมนุม ที่สนามหลวง
14 มี.ค. 2549	การเคลื่อนขบวนใหญ่ จากสนามหลวงไปทำเนียบรัฐบาลระหว่างมีการประชุมกรม.; ปักหลักชุมนุม ณ สีแยกสะพานมัฆวานรังสรรค์ สลับกับสีแยกสวนมิสกวัน & ถ.พิษณุโลก ข้างทำเนียบฯ (คนร่วม ราว 3 แสน) ชุมนุมต่อเนื่องยืดเยื้อ
23 มี.ค. 2549	พันธมิตรขออนายกรัฐมนตรีพระราชทานโดยใช้มาตรา 7 ¹ ณ เชิงสะพานมัฆวานรังสรรค์
26 มี.ค. 2549	พันธมิตรกระจายการชุมนุมไป กต. ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง สถานทูตสิงคโปร์ สีลม สนามกีฬาแห่งชาติ สยามสแควร์ สุขุมวิท;
29 มี.ค.2549	ชุมนุมที่สยามพารากอน

การเข้าร่วมขับไล่รัฐบาลทักษิณของคนกลุ่มต่างๆโดยมีพันธมิตรฯเป็นศูนย์กลางนั้น ทำให้การต่อต้านรัฐบาลทักษิณรวมตัวกันขึ้นอย่างเป็นกิจจะลักษณะและเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในขณะที่ พันธมิตรขบวนการประชาชนเพื่อประชาธิปไตย วันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549 ซึ่งจะยิ่งทำให้กระแสการต่อต้านและขับไล่รัฐบาลยิ่งชัดเจนขึ้นอีกครั้งหนึ่ง พตท.ทักษิณเริ่มตระหนักถึงแนวโน้ม

¹ อ้างจาก แถลงการณ์ พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ 6/2549 (2549) เนื้อหาในมาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญ 2540 เขียนไว้ว่า “ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข”

ความเสียเปรียบทางการเมืองของตน ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 จึงได้ประกาศยุบสภา และจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 เมษายน 2549 ทั้งนี้เพื่ออาศัยความได้เปรียบในฐานะที่ตนเองเป็นรัฐบาล ทั้งที่เป็นความได้เปรียบเหนือพรรคการเมืองอื่นๆและเพื่อต้องการเมืองนอกระบบรัฐสภาให้กลับเข้ามาอยู่ในระบบรัฐสภาอีกครั้งหนึ่ง อันจะทำให้การเคลื่อนไหวของพันธมิตรลดความชอบธรรมลง โดยอ้างว่าเพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าประชาชนยังสนับสนุนตนเองและพรรคไทยรักไทยมากน้อยเพียงใด อย่างไรก็ตาม พันธมิตรยังคงยืนยันจัดการชุมนุมขับไล่รัฐบาลต่อไป ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549 ตามกำหนดเดิม พร้อมทั้งประกาศแต่งตั้ง “คณะผู้ตัดสินใจสูงสุด” สำหรับร่วมกำหนดและตัดสินใจการเคลื่อนไหวต่างๆ เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและประสิทธิภาพของของพันธมิตรฯ 5 คน โดยเชื้อเชิญให้พลตรีจำลอง ศรีเมือง เข้าร่วมเป็นหนึ่งในแกนนำอีกด้วย (แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ 2/2549, 2549) และมีผู้ร่วมชุมนุมราว 2 แสนคน (แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ 4/2549, 2549)

เวลาเที่ยงคืนของวันต่อมา คือในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ พันธมิตรฯได้ประกาศยื่นคำขาดขีดเส้นเวลา 5 วันสุดท้าย ให้พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรออกจากตำแหน่ง และให้กองทัพธรรมเป็นแกนนำจัดกิจกรรมต่อเนื่องเรียกร้องประชาธิปไตยระหว่างวันที่ 28 กุมภาพันธ์ – 4 มีนาคม 2549 ที่ท้องสนามหลวง พร้อมทั้งจะจัดการชุมนุมอีกครั้งในวันอาทิตย์ที่ 5 มีนาคม 2549 เวลา 16.00 น. ซึ่งกำหนดเป็นเส้นตายสุดท้ายที่พตท.ทักษิณต้องตัดสินใจ (แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ 5/2549, 2549)

ในขณะเดียวกัน พันธมิตรฯและพรรคฝ่ายค้านก็หาทางรับมือกับสภาวะเงื่อนไขใหม่ทางการเมือง โดยประกาศไม่ให้ความชอบธรรมต่อการยุบสภาและกำหนดวันเลือกตั้งใหม่อย่างรวดเร็วเกินเหตุ อันเป็นเหตุให้ในที่สุด พรรคฝ่ายค้าน 3 พรรค อันได้แก่ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน ประกาศไม่ลงรับสมัครแข่งขันการเลือกตั้งที่จะมีขึ้น และมีการรณรงค์ “Vote No Vote” ทั้งจากพันธมิตรฯและจากฝ่ายต่างๆให้ประชาชนออกมาให้สิทธิเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน 2549 ด้วยการกาช่อง “ไม่ประสงค์ลงคะแนน” อันเป็น 2 มาตรการบอยคอตทางการเมืองครั้งสำคัญ จนทำให้ผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทยเป็นพรรคที่ลงรับเลือกตั้งเพียงพรรคเดียว ซึ่งตามเงื่อนไขของกฎหมายเลือกตั้งแล้ว จำเป็นต้องได้คะแนนเสียงมากกว่า 20% ของจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมดในเขตที่ตนลงแข่งขัน จึงจะถือว่าชนะการเลือกตั้งในเขตนั้นๆ ในเดือนมีนาคม 2549 เป็นเดือนที่มีการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างคึกคักที่สุดครั้งหนึ่งของไทย ทั้งที่เป็นฝ่ายต่อต้านในนามพันธมิตรฯ และพรรคฝ่ายค้าน 3 พรรค รวมทั้งพรรคไทยรักไทยและมวลชนฝ่ายสนับสนุน

ก่อนที่จะมีการชุมนุมใหญ่อีกครั้งของพันธมิตรฯในวันที่ 5 มีนาคม 2549 นั้น การเคลื่อนไหวมวลชนที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณได้เริ่มต้นขึ้นเพื่อเรียกคืนความชอบธรรมให้กับรัฐบาลทักษิณ วันที่ 2 มีนาคม 2549 ขบวนอ๊อดแต่นจากภาคเหนือและขบวนคาราวานคนจนจากภาคอีสานประกาศเคลื่อนขบวนจากทั้งสองภูมิภาคโดยรถอ๊อดแต่น เดินทางเข้ากรุงเทพฯเพื่อ

สนับสนุนพตท.ทักษิณให้เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป วันที่ 3 มีนาคม 2549 พรรคไทยรักไทยจัดการปราศรัยใหญ่เพื่อหาเสียงเลือกตั้ง ที่ท้องสนามหลวงอันเป็นสถานที่เดียวกับที่พันธมิตรฯ จะจัดการชุมนุมเช่นกัน ในการจัดปราศรัยครั้งนี้ มีข่าวกระจายทั่วไปว่ามีการเกณฑ์คนกว่า 2 แสนโดยสารรถเมล์กว่า 3,000 คันจากต่างจังหวัดมาชุมนุมที่สนามหลวง (เกษียร เตชะพีระ, 2550 : 16)

อย่างไรก็ตาม พันธมิตรฯสามารถจัดให้มีการชุมนุมในวันอาทิตย์ที่ 5 มีนาคม 2549 ที่ท้องสนามหลวงได้ตามกำหนดเดิม และในค่ำวันนั้นได้มีการทดลองเคลื่อนขบวน 1.5 แสนคนจากสนามหลวง ไปอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย เพื่อซ้อมดูรูปขบวนและเรื่องความปลอดภัย เพื่อสำหรับเคลื่อนไหวใหญ่ในอีก 9 วันต่อมา คือวันอังคารที่ 14 มีนาคม 2549 ซึ่งพันธมิตรฯได้เคลื่อนขบวนครั้งใหญ่ (ราว 3 แสน) จากสนามหลวงไปกดดันพตท.ทักษิณที่ทำเนียบรัฐบาลระหว่างที่มีการประชุมคณะรัฐมนตรี พร้อมกับประกาศปักหลักชุมนุมต่อเนื่องยึดเยื้อ ณ สีแยกสะพานมฆวานรังสรรค์ และที่สี่แยกสวนมิสกวัน รวมถึงถนนพิษณุโลก ข้างทำเนียบฯ ด้วยหวังว่าจะสามารถกดดันให้พตท.ทักษิณลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ แต่พตท.ทักษิณยังยืนยั้นไม่ยอมลาออก และขู่ว่าพร้อมจะประกาศสภาวะฉุกเฉินทันทีหากการชุมนุมมีความรุนแรงเกิดขึ้น

เมื่อพันธมิตรฯเห็นว่าแม้ปักหลักชุมนุมยึดเยื้อมาเกือบ 2 สัปดาห์และไม่ว่าจะใช้มาตรการมวลชนกดดันเพียงใด เท่าที่ผ่านมา ก็ยังไม่สามารถทำให้พตท.ทักษิณลาออกจากตำแหน่งได้ และการเมืองเริ่มเดินไปสู่ทางตัน ท่ามกลางกระแสการเรียกร้องให้ใช้มาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญปี 2540 เพื่อให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงช่วยหาทางออก ในที่สุดคืนวันพฤหัสบดีที่ 23 มีนาคม 2549 พันธมิตรฯจึงได้ประกาศขอนายกฯพระราชทาน (แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ 6/2549, 2549) ที่เวทีการชุมนุมเชิงสะพานมฆวานรังสรรค์ เพื่อเปลี่ยนสภาวะเงื่อนไขใหม่ทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง นับเป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้เริ่มต้นเกิดรอยร้าวอย่างรุนแรงและลึกซึ้งทั้งในกลุ่มแกนนำด้วยกันเองและในขบวนการประชาชนที่เข้าร่วมขับไล่รัฐบาลทักษิณในนามพันธมิตรฯ ซึ่งจะได้อธิบายต่อไปข้างหน้า

ในระหว่างที่รอพระบรมราชวินิจฉัยนั้น ในวันอาทิตย์ที่ 26 มีนาคม 2549 พันธมิตรฯได้เปลี่ยนยุทธวิธีการเคลื่อนไหวมวลชน ในช่วงเวลาสัปดาห์สุดท้ายก่อนการเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 โดยให้กลุ่มผู้ชุมนุมส่วนหนึ่งยังคงปักหลักอยู่ที่หน้าทำเนียบรัฐบาล แต่อีกส่วนหนึ่งใช้วิธี “ดาวกระจาย” เคลื่อนขบวนย่อยไปชุมนุมตามสถานที่ต่างๆ เพื่อสื่อสารกับคนกลุ่มต่างๆที่อยู่ในสถานที่แต่ละแห่ง ตัวอย่างเช่น (1) อาคารศรีจุลทรัพย์อันเป็นที่ตั้งของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เพื่อกดดันให้กกต.ลาออก เพราะไม่ยอมตรวจสอบการกระทำผิดการเลือกตั้งของพรรคไทยรักไทย เช่น การว่าจ้างผู้สมัครพรรคเล็กให้ลงรับสมัครเลือกตั้ง ดังกล่าวแล้วข้างต้น เป็นต้น (2) ศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อเรียกร้องให้พิจารณาคุณสมบัติการเป็นนายกรัฐมนตรีของพตท.ทักษิณ (3) ศาลปกครอง เพื่อเรียกร้องให้พิจารณาไม่ให้

ความชอบธรรมต่อการประกาศยุบสภาและกำหนดการเลือกตั้งใหม่ (4) สถานทูตสิงคโปร์ เพื่อประท้วงเรื่องการซื้อขายหุ้นบริษัทเอไอเอสกับบริษัทเทมาเส็กโฮลดิ้งฯ (5) ย่านถนนสีลม สนามกีฬาแห่งชาติ ย่านสยามสแควร์ และย่านสุขุมวิท (รวมทั้งการชุมนุมที่หน้าห้างสยามพารากอน ในวันอังคารที่ 29 มีนาคม 2549¹) เพื่อกระตุ้นให้กลุ่มนักธุรกิจที่ยังนิ่งเฉยต่อสถานการณ์การเมือง ออกมาร่วมเคลื่อนไหว การเคลื่อนไหวที่ย่านถนนสีลมนั้น ส่วนหนึ่งนับว่าได้รับการขานรับจากประชาชนย่านนั้นอย่างดี โดยเฉพาะเกิดเหตุการณ์ “เจ๊ไก่ ซอยละลายทรัพย์” ในวันที่ 27 มีนาคม 2549 ซึ่งออกมาตะโกน “ทักษิณ...ออกไป!!” ต่อหน้าพตท.ทักษิณและคณะ ระหว่างกำลังรับประทานอาหารอยู่ที่ร้านค้าย่านซอยละลายทรัพย์

ทางฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลนั้น การเดินทางของขบวนการเดินจากภาคเหนือและขบวนการรวนคนจนเป็นข่าวใหญ่ไปทั่วเช่นกัน (แม้จะได้รับความสนใจจากสื่อน้อยกว่าการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ) ทั้งสองขบวนการใช้เวลาราว 2 สัปดาห์เดินทางมาบรรจบกันที่สนามเมืองกรุงเทพฯ และพตท.ทักษิณ ขณะยังเป็นรักษาการนายกรัฐมนตรีอยู่ เดินทางไปต้อนรับด้วยตัวเอง จากนั้นทั้งสองขบวนการซึ่งได้รวมกันเป็นคาราวานคนจนได้เคลื่อนย้ายไปปักหลักชุมนุมอยู่ที่สวนจตุจักรเพื่อเลี่ยงการปะทะกันกับกลุ่มผู้ชุมนุมของพันธมิตรฯ ต่อมาวันที่ 24 มีนาคม 2549 พรรคไทยรักไทยได้จัดให้มีการปราศรัยใหญ่ที่ท้องสนามหลวง พร้อมกับดอกกุหลาบแดงและการให้กำลังใจอย่างคับคั่งจากคาราวานคนจน กรุงเทพฯในช่วงนั้น จึงมีทั้งกลุ่มประชาชนไทยที่มาชุมนุมต่อต้านและสนับสนุนรัฐบาลดำรงอยู่อย่างชัดเจนเป็นกิจลักษณะเป็นครั้งแรก

ก่อนจะถึงกำหนดการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน 2549 เหตุการณ์เผชิญหน้ากันระหว่างผู้ชุมนุมสนับสนุนรัฐบาลกับสื่อในเครือเนชั่น วันพฤหัสบดีที่ 30 มีนาคม 2549 กลุ่มคาราวานคนจนได้เคลื่อนขบวนไปปิดล้อมอาคารเนชั่นทาวเวอร์ อันเป็นที่ตั้งของหนังสือพิมพ์คมชัดลึก เพื่อประท้วงในกรณีที่ดีพิมพ์คำสัมภาษณ์ของสนธิ ลิ้มทองกุล ลงในฉบับวันที่ 24 มีนาคม 2549 โดยเห็นว่าเป็นคำสัมภาษณ์ที่มีนัยยะบดขานภาพ และเพื่อเรียกร้องให้สำนักพิมพ์คมชัดลึก ส่งตัวนักข่าวที่ไปสัมภาษณ์สนธิ ออกมายืนยันว่าสนธิพูดเช่นนั้นจริงหรือไม่ การปิดล้อมดำเนินไปทั้งวัน จนในที่สุด หนังสือพิมพ์คมชัดลึกได้ออกมาแถลงว่าในกรณีดังกล่าวเป็นความผิดพลาดของตนเอง และแสดงความรับผิดชอบโดยการหยุดการดำเนินการ 3 วัน

หลังการชุมนุมใหญ่ที่สยามพารากอนเมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2549 แล้ว พันธมิตรฯ ตัดสินใจยุติการชุมนุมชั่วคราว เพื่อให้ผู้ร่วมชุมนุมเดินทางกลับไปเลือกตั้ง โดยนัดหมายให้มารวมพลกันใหม่ในวันที่ 7 เมษายน 2549 (คนเรือนแสนยึดพารากอนยกพลบุกกกต.วันนี้รวมตัว

¹ มีการนำเพลง “คนหน้าเหลี่ยม” อันโด่งดัง มาเปิดประกอบการชุมนุม สร้างความครื้นเครงคลายความตึงเครียดของการเผชิญหน้าทางการเมืองไปได้มาก (คนหน้าเหลี่ยม, 2549) ขณะเดียวกันก็สามารถสรุปสาระเนื้อหาพฤติกรรมของรัฐบาลทักษิณที่ขบวนการขับไล่ต้องการสื่อออกไปได้อย่างรวบรัดภายในเวลาเพียง 10 นาที ดังจะอภิปรายเกี่ยวกับเพลงนี้ต่อไปข้างหน้า

ใหม่ 7 เมษายน, 2549) ในขณะที่ขบวนการรวมนคนจนกัญติการเคลื่อนไหวและเดินทางกลับถิ่นฐานของตนเอง เพื่อทำการเลือกตั้งเช่นกัน

ในวันที่มีเลือกตั้งอันเป็นการต่อสู้ทางการเมืองในระบบรัฐสภานั้น แม้จะมีการไม่ให้ความร่วมมือทางการเมือง โดยการฉีกบัตรเลือกตั้งอันโด่งดังของรศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร แห่งคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งการกรีดนิ้วและการฉีกบัตรในพื้นที่ต่างจังหวัด (ตะลิ่งอ.จุฬาลงกรณ์บัตรด้านระบอบทักษิณ, 2549) และแม้ว่าผู้สมัครจากพรรคไทยรักไทยได้คะแนนเสียงน้อยกว่าผู้กาช่อง “ไม่ออกเสียง” แต่ผลการเลือกตั้งยังคงปรากฏว่าพตท.ทักษิณและพรรคไทยรักไทยได้คะแนนเสียงมากที่สุดจำนวน 16 ล้านเสียงจากผู้มีสิทธิออกเสียงทั้งหมดราว 29 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 56.45 (30 ศูนย์กลางจังหวัดไม่เอาไทยรักไทย, 2549) ผลการเลือกตั้งนี้ทำให้พรรคไทยรักไทยได้กลับมาเป็นรัฐบาลและพตท.ทักษิณกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีได้อีกครั้งหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม หลังจากการเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างกะทันหัน ในคืนวันที่ 3 เมษายน 2549 พตท.ทักษิณได้ออกมาประกาศผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจว่าจะขอ “เว้นวรรคทางการเมือง” โดยไม่ขอรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พร้อมกับขอลาพักราชการระยะยาวจากตำแหน่งรักษาการนายกฯ (คำแถลงทักษิณไม่รับตำแหน่งนายกฯ, 2549) ตั้งแต่วันที่ 5 เมษายน 2549 เป็นต้นไป โดยให้พล.ต.อ.ชิดชัย วรรณสถิตย์ รองนายกฯ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ทำหน้าที่รักษาการแทน การไม่ขอรับตำแหน่งดังกล่าวทำให้ความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งส่อเค้าจะเข้าสู่ภาวะทางตันจนพันธมิตรฯต้องใช้ยุทธวิธีขอยกพระราชทานนั้นคลี่คลายลงไปอีกครั้งหนึ่ง

2.2. ตุลาการภิวัตน์ : หลังเลือกตั้ง 2 เมษายน 2549

ในวันที่ 25 เมษายน 2549 ซึ่งเป็นวันเดียวกับที่กต.มีมติให้มีการรับสมัครและเลือกตั้งใหม่ใน 13 เขตที่ผู้สมัครได้คะแนนเสียงไม่ถึงร้อยละ 20 โดยเปิดรับสมัครวันที่ 26 เมษายนและให้เลือกตั้งใหม่วันที่ 29 เมษายนนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสกับคณะตุลาการ 3 ศาล (ศาลฎีกา ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ) ในโอกาสที่คณะตุลาการเข้าเฝ้าถวายสัตย์ปฏิญาณก่อนปฏิบัติหน้าที่ โดยมีใจความว่าให้ช่วยกันพิจารณาหาทางแก้ไขวิกฤตการณ์เมืองที่กำลังเกิดขึ้นจากการเลือกตั้งที่มีผู้สมัครพรรคเดียว ซึ่งไม่เป็นประชาธิปไตย พร้อมกันนี้ ได้ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับเรื่องการขอยกนายกฯพระราชทานโดยใช้มาตรา 7 ว่าไม่ใช่การปกครองแบบประชาธิปไตย และเป็นการให้พระมหากษัตริย์ทำเกินหน้าที่ (ทรงมีพระราชดำรัสแก้วิกฤตของบ้านเมืองไทย, 2549)

พระราชดำรัสนี้ นับว่าทำให้ข้อเรียกร้องเรื่องนายกฯพระราชทานของพันธมิตรฯเป็นอันตกไป โดยเสนอทางเลือกอื่นอันอาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการตุลาการภิวัตน์อย่างจริงจัง ภายหลังจากพระราชดำรัส พันธมิตรฯได้เปลี่ยนยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวไปเป็นการสนับสนุนการทำงานของคณะตุลาการทั้ง 3 ศาลแทน พร้อมกับนัดชุมนุมสนับสนุนแนวทางการ

แก่วิกฤตโดยใช้ฝ่ายตุลาการในวันที่ 2 พฤษภาคม 2549 (แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ 7/2549, 2549) ในขณะเดียวกัน พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2549 นี้ ทำให้คณะตุลาการทั้ง 3 ศาลพิจารณาคดีและประสานกันเร่งดำเนินการต่างๆ อย่างจริงจังในอีก 3-4 เดือนถัดมา ดังตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 : กระบวนการตุลาการภิวัตน์ (เม.ย.-ส.ค.2549)

27 เม.ย.2549	ศาลปกครองไต่สวนฉุกเฉินกรณีที่พรรคประชาธิปัตย์ยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 และ 23 เม.ย. รวมทั้งการเลือกตั้งซ่อมที่จะมีขึ้นในวันที่ 29 เม.ย. และในวันถัดมาศาลปกครองมีคำสั่งให้กกต.ระงับการเลือกตั้งซ่อมที่กำหนดจะมีขึ้นใน 14 เขตเลือกตั้งของ 9 จังหวัดภาคใต้ ในวันเสาร์ที่ 29 เมษายน 2549
8 พ.ค.2549	ศาลรัฐธรรมนูญลงมติให้การเลือกตั้ง 2 เม.ย.2549 ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ด้วยคะแนนเสียง 8 ต่อ 6 เสียง และควรให้มีการจัดการเลือกตั้งใหม่ ด้วยคะแนนเสียง 9 ต่อ 5
23 พ.ค.2549	ศาลแขวงสงขลา ยกฟ้องคดีประชาชนฉีกบัตรเลือกตั้งประท้วง โดยถือเป็นการใช้สิทธิโดยสันติวิธีเพื่อต่อต้านการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
29 มิ.ย.2549	ศาลปกครองเพิกถอนคำสั่งกกต.ที่ใช้ตราয়งประท้วงแทนกากบาทบัตรเลือกตั้ง
13 ก.ค.2549	ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องอัยการสูงสุดให้ยุบ 5 พรรค (รวมทั้งพรรคไทยรักไทย และพรรคประชาธิปัตย์) ในข้อหาผิดพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
25 ก.ค.2549	ศาลอาญา มีคำพิพากษาจำคุก กกต. 3 คน คนละ 4 ปี และเพิกถอนสิทธิ์เลือกตั้งคนละ 10 ปี โดยไม่รอลงอาญา ฐานปล่อยให้มีการเวียนเทียนรับสมัครสมัครเลือกตั้งในวันที่ 23 เมษายน 2549
10 ส.ค.2549	ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาประชุมสรรหาผู้สมควรได้รับเสนอชื่อเป็นกกต. 10 คน เพื่อส่งให้สว.คัดเหลือ 5 คนทำหน้าที่กกต.ชุดใหม่

ที่มา : เกษียร เตชะพีระ (2550: 99-100)

อำนาจตุลาการไทยได้เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขสภาวะแวดล้อมทางการเมืองครั้งสำคัญ เริ่มต้นจากการระงับการเลือกตั้งซ่อมวันที่ 29 เมษายน 2549 ตามมาด้วยการพิพากษาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่ 8 พฤษภาคม 2549 ซึ่งลงมติด้วยคะแนนเสียง 8 ต่อ 6 เสียง ให้การเลือกตั้ง 2 เมษายน 2549 เป็นโมฆะ เพราะไม่ชอบด้วยกฎหมาย และควรให้มีการจัดการ

เลือกตั้งใหม่ ด้วยคะแนนเสียง 9 ต่อ 5¹ คำพิพากษานี้ ทำให้พตท.ทักษิณ ที่อยู่ระหว่างการลาพักราชการ และพรรคไทยรักไทย ต้องปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์ใหม่ เพราะการพิพากษาโมฆะการเลือกตั้งนั้น เท่ากับทำให้อำนาจทางการเมืองจากการเลือกตั้งที่อยู่ในมือพรรคไทยรักไทยแล้ว เป็นอันต้องหลุดมือไปอีก จึงทำให้เกิดกระแสข่าวว่าพตท.ทักษิณจะกลับมารับหน้าที่รักษาการนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง พร้อมกับจะนำพรรคไทยรักไทยสู่ศึกการแข่งขันเลือกตั้งรอบใหม่ที่จะมาถึง ซึ่งที่ประชุมร่วมระหว่าง กกต. กับ 20 พรรคการเมือง เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2549 ได้มีมติกำหนดวันเลือกตั้ง ในวันที่ 22 ตุลาคม (ต่อมาเปลี่ยนเป็นวันที่ 15 ตุลาคม 2549 เพราะวันที่ 22 ตุลาคม ตรงกับวันสำคัญของศาสนาอิสลาม)

สำหรับพันธมิตรฯ นั้น หลังจากการประชุมวันที่ 2 พฤษภาคม 2549 เพื่อน้อมรับพระราชดำรัสปฏิเสธรการใช้มาตรา 7 ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสนับสนุนแนวทางศาลแล้ว ก็ได้หยุดการประชุมชั่วคราว เพราะความชอบธรรมในการชุมนุมไม่เพียงพอ เนื่องจาก พตท.ทักษิณประกาศวันเลือกตั้งทางการเมืองและกระบวนการตุลาการวิวัฒน์กำลังทำงานอย่างจริงจัง (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 211 และ 214) แต่เมื่อมีกระแสข่าวว่าพตท.ทักษิณจะกลับเข้าสู่การเมืองอีกครั้งหนึ่ง พันมิตรฯ จึงได้ออกแถลงการณ์ ฉบับที่ 8/2549 วันที่ 17 พฤษภาคม 2549 เพื่อย้ำจุดยืนขับไล่พตท.ทักษิณให้พ้นไปจากอำนาจทางการเมืองอย่างถาวร พร้อมกับนัดเดินขบวนจากลานพระบรมรูปทรงม้า ไปศาลฎีกา วันจันทร์ที่ 22 พฤษภาคม 2549 เพื่อสนับสนุนแนวทางศาล

ตามติดด้วยการเปิดประเด็นใหม่เรื่อง “ปฏิญญาฟินแลนด์” โดยการเขียนบทความเรื่อง “ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์ : แผนเปลี่ยนการปกครองไทย” ตอนที่ 1 และ 2 ของนายปราโมทย์ นาครทรรพ ที่ปรึกษาของพันธมิตรฯ และคอลัมน์นิสต์ของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ลงในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2549 บทความทั้งสองกล่าวอย่างหนักหน่วงว่าพ.ต.ท. ทักษิณ ได้สมคบคิดกับอดีตผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เพื่อล้มล้างราชวงศ์จักรี ยึดอำนาจการปกครองราชอาณาจักรไทย ก่อตั้งสาธารณรัฐคอมมิวนิสต์ และล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย จากนั้น สนธิ ลิ้มทองกุล ย้ำประเด็นของปราโมทย์ โดยการอภิปรายเรื่องนี้ในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ซึ่งกลับมาใหม่อีกครั้งในรูปคอนเสิร์ตการเมือง ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2549 รวมทั้งย้ำซ้ำประเด็นด้วยการจัดการสัมมนาเรื่องปฏิญญาฟินแลนด์ ขึ้นในวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อเผยแพร่เรื่องนี้ ออกสู่สาธารณะ เพียงหนึ่งวันหลังจากพตท.ทักษิณกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่รักษาการนายกฯ อีกครั้งในวันที่ 23 พฤษภาคม 2549

¹ อีกทั้งยังมีการวินิจฉัยของศาลแขวงสงขลาในวันที่ 23 พฤษภาคม 2549 โดยมีคำสั่งยกฟ้องในคดีที่ประชาชนฉีกบัตรเลือกตั้งประท้วง โดยถือเป็นการใช้สิทธิโดยสันติวิธีเพื่อต่อต้านการเลือกตั้งที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ในเวลาต่อมา มีการใช้แนวทางตุลาการเพื่อกระบวนการทางการเมืองอย่างจริงจัง อย่างน้อย 3 กรณี กรณีที่หนึ่ง การยื่นหนังสือของสมาชิกรัฐสภาจำนวน 29 คน ต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยผ่านประธานวุฒิสภา เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2549 เพื่อวินิจฉัยกรณีการกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่รักษาการนายกรัฐมนตรีของพตท.ทักษิณว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย

กรณีที่สอง การยื่นคำร้องของส.ว. 35 คนขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า กกต. ทั้ง 3 คนขาดคุณสมบัติตามรัฐธรรมนูญและต้องพ้นจากตำแหน่ง

กรณีที่สาม การยื่นฟ้องกันไปมาของพรรคไทยรักไทยและพรรคประชาธิปัตย์เกี่ยวกับกรณีการจ้างพรรคเล็กของทั้งสองพรรคในฐานะเป็นการทำผิดพรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง จนมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการสอบสวนกรณีพรรคการเมืองใหญ่จ้างพรรคเล็กให้ส่งลงสมัครรับเลือกตั้ง ถึงขั้นที่มีการเชิญพลเอกธรรมรักษ์ อิศรางกูร ณ อยุธยา แกนนำพรรคไทยรักไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เข้าชี้แจงในฐานะที่ถูกพาดพิงระหว่างกระบวนการตรวจสอบข้อเท็จจริงอีกด้วย และต่อมาในวันที่ 27 มิถุนายน 2549

คณะอนุกรรมการชุดนี้มีมติเป็นเอกฉันท์ให้อัยการสูงสุด ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณายุบพรรคการเมือง 5 พรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ก้าวหน้า พรรคพัฒนาชาติไทย พรรคแผ่นดินไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคไทยรักไทย กรณีฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง (และศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2549)

อย่างไรก็ตาม กรณีที่สามนั้น กว่าจะสามารถวินิจฉัยจนสามารถมีคำพิพากษาออกมาได้นั้น ก็ต้องกินเวลาไปอีกเกือบ 1 ปี ในขณะที่การเมืองไทยต้องประสบเหตุการณ์รัฐประหารไปเสียก่อนเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 และมีความโกลาหลทางการเมืองหลังจากนั้นอีกมากมายนัก ทั้งการจัดตั้งอำนาจใหม่ภายใต้รัฐบาลพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ และคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) ซึ่งแปรรูปจากคณะรัฐประหารอีกต่อหนึ่ง

สำหรับกรณีที่สองนั้น ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในช่วงแห่งอำนาจในรัฐบาลทักษิณ แต่ก็ดูเหมือนจะเป็นปฏิบัติการไกลที่สุดแล้วเท่าที่กระบวนการตุลาการวิวัตน์จะไปได้ กล่าวคือ ในวันที่ 25 กรกฎาคม 2549 นั้น ศาลอาญาได้มีคำพิพากษาจำคุก กกต. 3 คน คือ พล.ต.วาสนา เพิ่มลาภ, นายปริญญา นาคฉัตริย์, นายวีระชัย แนวบุญเนียร ศาลอาญาให้จำคุก 4 ปีโดยไม่รอลงอาญา และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง 10 ปี กรณีความผิดที่ กกต.ออกหนังสือเวียนถึง กกต.เขตที่จัดให้มีการเลือกตั้งรอบใหม่ในวันที่ 23 เมษายน 2549 ว่าสามารถ

¹ ต่อคำถามที่ว่าเหตุใดพันธมิตรฯจึงต้องออกมานัดชุมนุมครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่งในวันที่ 20 กันยายน 2549 อันนำมาซึ่งแนวโน้มความเป็นไปได้ที่จะมีการปะทะกันกับกลุ่มมวลชนที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ และในที่สุดกลายเป็นก่อให้เกิดการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ทั้งที่ในระหว่างนั้น กระบวนการตุลาการวิวัตน์กำลังทำงานไปอย่างขมุกขมู้น สุริยะใส เคยให้สัมภาษณ์ไว้ว่า ที่นัดชุมนุมนั้น เป็นเพราะ “พันธมิตรฯวิเคราะห์ว่าตุลาการวิวัตน์จัดการได้แค่กกต. ไม่สามารถจัดการกับทักษิณได้ จึงนัดชุมนุม” ทั้งยังกล่าวว่า “อันที่จริง กรรมการสมัชชาระดับจังหวัดได้ลงมติและเสนอให้แกนนำ 5 คนนัดชุมนุมตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2549 แล้ว แต่แกนนำคิดว่าตุลาการวิวัตน์กำลังเริ่มทำงาน ควรจะรอดูไปก่อน” (สุริยะใส กตะศิลา, 2550: 214-5)

รับผู้สมัครที่ย้ายมาจากเขตอื่นได้ ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้สมัครแต่ละคนสามารถลงรับสมัครได้หลายเขตเลือกตั้ง นอกจากนี้ กกต. ยังสั่งไม่ให้ปล่อยตัวชั่วคราว จนในที่สุดทั้งสามยอมลาออกจากตำแหน่ง กกต. คำพิพากษาดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ศาลทั้งในโลกกายภาพและโลกอินเทอร์เน็ต (โดยเฉพาะในเว็บไซต์ต่างๆ ที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ) อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน จนทำให้วันที่ 26 กรกฎาคม 2549 ศาลอาญาออกหมายเรียกกลุ่มคนที่ละเมิดและหมิ่นศาลกรณีดังกล่าว ซึ่งมีถึง 16 คน อาทิเช่น นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ รองหัวหน้าพรรคชาติไทยในขณะนั้น และ นายธนา เบญจาธิกุล ทนายความส่วนตัวของพตท. ทักษิณ เป็นต้น พร้อมกันนั้นศาลอาญายังได้ประสานกองปราบปราม ติดตามเสาะหาบุคคลที่เข้าไปโพสต์ข้อความดูหมิ่นศาลในอินเทอร์เน็ตอีกด้วย (กรณีเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต จะกล่าวถึงในรายละเอียดต่อไปในบทที่ 7)

อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้าที่คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงจะมีมติเอกฉันท์ให้อัยการสูงสุดสั่งฟ้องในคดียุบพรรคการเมือง 5 พรรคดังกล่าวข้างต้นเพียงเล็กน้อย พตท. ทักษิณได้กลับเข้ารับหน้าที่รักษาการนายกรัฐมนตรีใหม่อีกครั้งได้ยังไม่ถึงหนึ่งเดือน เมื่อเห็นว่าฝ่ายตนเริ่มจะถูกตีโต้จนต้องถอยร่นในสนามอำนาจต่างๆ ของเมืองไทย โดยกระบวนการตุลาการภิวัตน์ พตท. ทักษิณจึงได้เปลี่ยนไปใช้ยุทธวิธีต่อสู้ทางการเมืองใหม่ โดยเขียนจดหมายส่วนตัว ลงวันที่ 23 มิถุนายน 2549 ไปถึงประธานาธิบดีจอร์จ บุช ผู้ลูก แห่งสหรัฐอเมริกา เพื่อหวังใช้การได้รับความชอบธรรมในสนามความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ชื่นชอบระบอบประชาธิปไตยเข้ามาแก้ไขความชอบธรรมภายในประเทศของรัฐบาลของตนที่ลดลงอย่างน่าใจหาย (เปิดจ.ม. โต้ตอบ 'ทักษิณ-บุช', 2549)

ยุทธวิธีใหม่นี้ดูจะไม่ได้ผลอะไรนัก เพราะจดหมายที่ตอบกลับจากประธานาธิบดีบุชนั้นเป็นการแบ่งรับแบ่งสู้ทางการทูตเท่านั้น โดยไม่ได้แสดงปฏิกิริยาท่าทีเข้าข้างรัฐบาลทักษิณแต่อย่างใด ยุทธวิธีนี้จึงเพียงนำมาซึ่งการวิพากษ์วิจารณ์กันภายในประเทศและกลายเป็นประเด็นเล็กๆ อีกประเด็นหนึ่งให้ฝ่ายพันธมิตรฯ และขบวนการต่อต้านรัฐบาล นำมาโจมตีความชอบธรรมของ พตท. ทักษิณอีกครั้ง เช่น ประเด็นที่พตท. ทักษิณลงนามทำจดหมายว่า “นายกรัฐมนตรี” แทนที่จะเป็น “รักษาการนายกรัฐมนตรี” และใช้คำว่า “ประเทศไทย” แทนที่จะเป็น “ราชอาณาจักรไทย” ซึ่งสภาพนายความได้นำมาเรียกร้องในเวลาต่อมา รวมถึงการขึ้นเวทีเมืองไทยรายสัปดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) ครั้งที่ 6 เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2549 ของนายไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ เพื่อแสดงความคิดเห็นเรื่องจดหมายจากทักษิณถึงบุช รวมทั้งการกล่าวล้อเลียนเรื่องจดหมายถึง “พ่อบุช” ของสนธิที่วิพากษ์วิจารณ์เหน็บแนมในเมืองไทยรายสัปดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) วาระพิเศษ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 รวมทั้งการลงข่าวการทำพิธีมอง “หลวงพ่อบุช” ล้อเลียนพตท. ทักษิณของผู้จัดการออนไลน์เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2549

2.3. กองทัพภวัตน์

ไม่ถึงหนึ่งสัปดาห์หลังจากเปิดประเด็นเรื่องจดหมายจากทักษิณถึงบุช พตท.ทักษิณได้เปิดประเด็นใหม่เพิ่มอีกประเด็นอันสืบเนื่องจากการขอลาออกของนายวิษณุ เครืองาม รักษาการรองนายกรัฐมนตรี และการลาบวชของนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี (ขณะนั้น) พตท.ทักษิณได้กล่าวโทษ ต่อหน้าที่ประชุมหัวหน้าส่วนราชการระดับสูงทุกกระทรวง ทบวงกรมกว่า 500 คนที่ทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2549 ถึง “บุคคลซึ่งดูเหมือนมีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ” ว่าเข้ามาสั่งการรื้อหน่วยการบริหารราชการแผ่นดินทั้งที่ไม่มีอำนาจหน้าที่เพื่อบ่อนทำลายรัฐบาล และกดดันให้นายวิษณุและนายบวรศักดิ์ลาออก ประเด็นเรื่อง “ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ” นี้ แทนที่จะคืนความได้เปรียบกลับมาให้แก่พตท.ทักษิณ กลับกลายเป็นการสร้างการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักหน่วงยิ่งกว่าประเด็นจดหมายถึงบุช ว่าพตท.ทักษิณหมายถึงใครกันแน่ และไม่ว่าจะด้วยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ประเด็นใหม่นี้ได้กลายเป็นการเปิดแนวรบเพิ่มขึ้นอีกด้าน ทำให้สถาบันกองทัพทุกเหล่าทัพเริ่มเคลื่อนไหว ทั้งการเดินสายบรรยายของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ แก่นักเรียนนายร้อย (ทัพบก) นักเรียนนายเรือ และนักเรียนนายเรืออากาศ สลับไปกับปฏิบัติการตอบสนองของแม่ทัพนายพลต่างๆ จากเหล่าทัพต่างๆ จนกระทั่งนำไปสู่การถูกโค่นอำนาจรัฐบาลทักษิณในที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 5.3

ท่ามกลางกระแสการตั้งคำถาม คาดเดาว่าผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญคือใครบ้าง การเคลื่อนไหวของสถาบันกองทัพเริ่มจากวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้นำนายทหารชั้นผู้ใหญ่อย่างพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ และพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ไปร่วมในการบรรยายพิเศษแก่นักเรียนนายร้อยและข้าราชการโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ (นครนายก) ย้ำถึงความเป็น “ทหารของพระเจ้าอยู่หัว” โดยเปรียบเทียบทหารอาชีพเป็นเหมือนม้าแข่ง ในขณะที่ “...รัฐบาลก็เหมือนกับจ็อกกี้ คือเข้ามาดูแลทหาร แต่ไม่ใช่เจ้าของทหาร เจ้าของทหารคือชาติ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...” (พล.อ.เปรมปลุกจิตสำนึกนายร้อยจปร.เป็นทหารของชาติ ทหารของพระเจ้าอยู่หัว, 2549) ความเปรียบดังกล่าวนี้เป็นการชักชวนของทหารต่อรัฐบาลท่ามกลางวิกฤตการณ์การเมืองอย่างชัดเจน

ห้าวันหลังจากการบรรยายนี้ ปฏิบัติการในวงการทหารเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ ในวันที่ 19 กรกฎาคม 2549 ได้มีคำสั่งเร่งด่วนให้โยกย้ายทหารนอกฤดูกลาง ลงนามโดย พล.ท.อนุพงษ์ เผ่าจินดา (แม่ทัพภาคที่ 1) ด้วยความเห็นชอบของพล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน (ผู้บัญชาการทหารบก : ผบ.ทบ.) โดยให้พล.อ.วิชิต ยาทิพย์ รอง ผบ.ทบ.เป็นประธานการคัดเลือกผู้ที่จะถูกโยกย้าย ผลการคัดเลือกปรากฏว่านายทหารใกล้ขีดเหล่านายพล ซึ่งเป็นอดีตนักเรียนเตรียมทหารรุ่น 10 เพื่อนร่วมรุ่นเดียวกับ และเป็นฐานอำนาจในกองทัพให้กับ พตท.ทักษิณ ที่คุมกำลังอยู่ในกรุงเทพฯ ได้ถูกโยกย้ายออก และสับเปลี่ยนให้นายทหารระดับนายพัน ที่ได้รับความไว้วางใจจาก “ทหารของพระเจ้าอยู่หัว” เข้ามาแทนที่ (ย้ายฟ้าผ่า ‘ยังเติร์ก’ ตท.10 สกัตุ่มกำลัง ‘ทักษิณ’ ลือ...หวาดระแวง ‘ปฏิวัติ’, 2549)

ตารางที่ 5.3 : กระบวนการกองทัพภวัตน์ (ก.ค.-ก.ย.2549)

14 ก.ค.2549	พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์บรรยายที่โรงเรียนนายร้อย เปิดประเด็น “รัฐบาลจ้อกจี้”
19 ก.ค.2549	คำสั่ง “ฟ้าผ่า” โยกย้ายนายทหารระดับผู้บังคับการกองพันของกองทัพภาคที่หนึ่งระลอกใหญ่นอกฤดูกาล ซึ่งเป็นเหล่าทหารที่สนิทกับพตท.ทักษิณออกนอก กทม.
20 ก.ค.2549	พล.ท.สพรั่ง กัลยาณมิตร แม่ทัพภาคที่ 3 ตอบโต้ฝ่ายการเมือง
28 ก.ค.2549	พล.อ.เปรมบรรยายที่โรงเรียนนายเรือ หัวข้อ “การเสริมสร้างการเป็นผู้นำด้วยหลักคุณธรรม ความพอเพียง และความเสียสละ”
16 ส.ค.2549	พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน (รองปลัดกระทรวงกลาโหม) แสดงความไม่พอใจที่กองทัพถูกการเมืองแทรกแซง
30 ส.ค.2549	4 นายพลจาก 3 เหล่าทัพสังกัดสำนักงานรองปลัดกระทรวงกลาโหม เข้าชื่อส่งหนังสือร้องเรียนการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารอย่างไม่เป็นธรรมถึงประธานองคมนตรี และพล.อ.มนตรี สุภาพร (จเรทหารทั่วไป) แสดงความเห็นเรื่องทหารเป็นเบี้ยล่างนักการเมือง
31 ส.ค.2549	พล.อ.เปรมบรรยายที่โรงเรียนนายเรืออากาศ หัวข้อ “ตามรอยพระยุคลบาทกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศของทหารอาชีพ” ตอนหนึ่งกล่าวถึง “คนไม่ดีแต่มีเงิน”
19 ก.ย.2549	รัฐประหาร นำโดยพล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก

ที่มา : เกษียร เตชะพีระ (2550: 102-107)

ในวาระที่ครบกำหนด 135 วันหลังการยุบสภา ซึ่งพตท.ทักษิณประกาศไปเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2549 มีให้รัฐบาลรักษาการหมดอำนาจหน้าที่ ในวันเดียวกันกับคำสั่งเร่งด่วนโยกย้ายทหารดังกล่าว พันธมิตรฯได้ออกแถลงการณ์ ฉบับที่ 10/2549 ขึ้นมาประสานแนวรบกับกระบวนการกองทัพภวัตน์ดังกล่าว พร้อมกับประกาศ “เรียกร้องให้ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ และคนไทยทั่วประเทศร่วมแรง ร่วมใจ และเสียสละเพื่อพิทักษ์ปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์...” และ “...ขอขอบคุณการประกาศจุดยืนของนักเรียนเตรียมทหารรุ่น 10 หลายท่านที่ได้ปรับจุดยืนใหม่ที่ถูกต้อง คือประกาศตนเป็นทหารในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” วันรุ่งขึ้น พล.ท.สพรั่ง กัลยาณมิตร แม่ทัพภาคที่ 3 ได้ออกมากล่าวส่าทบบ้าให้เห็นถึงเจตนาของกองทัพที่จะเคลื่อนไหวตอบโต้ฝ่ายการเมือง (แม่ทัพภาคที่ 3 อัด ‘ทหารเลว’ สอพลอนายกฯ ปล่อยข่าวใส่ร้าย, 2549)

จากนั้น พล.อ.เปรม ได้เดินสายบรรยายพิเศษต่อ ให้แก่นักเรียนนายเรือ ณ โรงเรียนนายเรือ (สมุทรปราการ) หัวข้อ “การเสริมสร้างการเป็นผู้นำ ด้วยหลักคุณธรรม ความพอเพียง และความเสียสละ” ในวันที่ 28 กรกฎาคม 2549 ความตอนหนึ่งว่า “คนเป็นผู้กำหนดแนวทางให้กับหน่วยนั้น องค์กรนั้น ถ้าไม่มีคุณธรรมและจริยธรรม ทุกอย่างก็ล้มเหลวหมด จะมีการโกง การกิน การเห็นแก่พรรคพวก การเห็นแก่ญาติพี่น้อง การเห็นแก่ทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะว่าเขาไม่มีคุณธรรมและไม่มีจริยธรรม...” (เปรม ติณสูลานนท์, 2549) อีกครั้งเดือนถัดมา คือในวันที่ 16 สิงหาคม 2549 พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน (รองปลัดกระทรวงกลาโหม) ก็ได้ออกมาแสดงความไม่พอใจที่กองทัพถูกแทรกแซงจากภาคการเมืองเช่นกัน (“บรรณวิทย์” ข้องใจการเมืองจันทันปลัดทห. ไวยอาวูโสสุดโดนแซง อ้างตท.7 ขวาง “เสธ.อู๋”, 2549)

ฐานะความเสียเปรียบและการถอยร่นในหลายๆประเด็นของรัฐบาลทักษิณปรากฏให้เห็นอย่างสืบเนื่อง นอกเหนือจากถูกบุคคลสำคัญในเหล่าทัพต่างๆปฏิบัติการทางการเมืองเชิงรุกอย่างหนักหน่วง และกดดัน ซึ่งเป็นพันธมิตรทางอำนาจกับพตท.ทักษิณก็ได้ถูกตัดสินจำคุกไปแล้วในวันที่ 25 กรกฎาคม 2549 พตท.ทักษิณยังถูกตะโกนบริภาษว่า “นายกข...คนเลว...ออกไป” ระหว่างที่เป็นประธานงานเปิดตัวหนังสือ ที่สยามพารากอน จนเกิดเหตุขุมนระหว่างกลุ่มสนับสนุนและกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณ เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2549 และมีการปะทะกันระหว่างทั้งสองกลุ่มอีกครั้ง ระหว่างที่พตท.ทักษิณเปิดงานอุทยานเรียนรู้ “Digital TK Park” ที่ห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์พลาซ่า ในวันที่ 21 สิงหาคม 2549 ถึงขั้นมีผู้บาดเจ็บ 3 ราย

ท่ามกลางสภาวะดังกล่าว พตท.ทักษิณได้เปิดประเด็นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ไม่ว่าจะจริงหรือไม่ก็ตาม แต่เพื่อพยายามแก้ไขสภาวะเสียเปรียบดังกล่าว ในวันที่ 24 สิงหาคม 2549 ดำรวจอ้างว่าขัดขวางแผน “คาร์บอมบ์” ลอบสังหารรักษาการนายกรัฐมนตรีสำเร็จ โดยตรวจพบวัตถุระเบิดในรถต้องสงสัยใกล้บ้านพตท.ทักษิณ และสามารถกู้ระเบิด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญระบุว่า เป็นระเบิดที่มีรัศมีทำลายหนึ่งกิโลเมตร ทั้งยังได้จับกุมทหารสังกัดกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) จำนวนหนึ่งเป็นผู้ต้องหา พตท.ทักษิณจึงได้สั่งปลดพล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี รองผอ.กอ.รมน.ทันที การปลดพล.อ.พัลลภดังกล่าว ทำให้ 2 วันต่อมา พล.ต.จำลอง ศรีเมือง แกนนำพันธมิตรฯ และเพื่อนร่วมรุ่นของพล.อ.พัลลภ ได้เขียนจดหมายเปิดผนึก ถึงพตท.ทักษิณ ให้ระบุนเหตุผลที่ชัดเจนในการปลด พล.อ.พัลลภ พ้นจากตำแหน่งรองผอ.กอ.รมน. เนื่องจากเห็นว่า ร.ท.รัชชชัย กลิ่นชนะ ผู้ต้องหา เคยเป็นคนขับรถของพล.อ.พัลลภ ในขณะที่มีคนจำนวนหนึ่งได้ไปชุมนุมหน้าบ้านของ พล.อ.เปรม เพื่อขอชีวิต พตท.ทักษิณ ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นการให้ร้ายพล.อ.เปรมว่าอยู่เบื้องหลังเหตุการณ์วางระเบิด รวมทั้งมีผลสำรวจที่ระบุว่าคนกรุงเทพฯส่วนใหญ่ไม่คิดว่าเป็นแผนลอบสังหาร แต่เป็นการสร้างสถานการณ์ของฝ่ายรัฐบาลมากกว่า และกระแสวิจารณ์ว่ารัฐบาลอยู่เบื้องหลังการชุมนุมหน้าบ้านพล.อ.เปรม ในขณะที่หลายฝ่ายเชื่อว่าทหารต้องการลอบสังหารพตท.ทักษิณจริง

อย่างไรก็ตาม ประเด็น “คาร์บอมบ์” ดังกล่าว ไม่ได้ทำให้กระบวนการกองทัพวิวัฒน์หยุดลงได้ ในวันที่ 30 สิงหาคม 2549 นายพลสี่คนจากสามเหล่าทัพที่สังกัดสำนักงานรอง

ปลัดกระทรวงกลาโหม ได้เข้าชื่อกันเพื่อส่งหนังสือร้องเรียนถึงพล.อ.เปรม ประธานองคมนตรี ถึงกรณีการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารอย่างไม่เป็นธรรม (4 นายพลยื่นจม.ปช.องคมนตรี ร้องย้ายทหาร คำสั่งมิชอบ-สนองนักการเมือง ไอซ์ ซีไว้วินัย-แจเด็ก บรรณวิทย์, 2549) พร้อมกับการออกมาแสดงความเห็นของ พล.อ.มนตรี สุภาพร (จเรทหารทั่วไป) ในวันเดียวกัน ถึงเรื่องที่ทหารเป็นเบี้ยล่างนักการเมือง (มนตรี ย้ำกลางวงสภาท. ทหารเบี้ยล่างนักการเมือง, 2549)

วันรุ่งขึ้น คือ วันที่ 31 สิงหาคม 2549 พล.อ.เปรมยังคงเดินสายบรรยายพิเศษรอบสุดท้ายในหัวเวลานี้ ที่โรงเรียนนายเรืออากาศ ในหัวข้อ “ตามรอยพระยุคลบาทกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศของทหารอาชีพ” ความตอนหนึ่งเกี่ยวกับ “คนไม่ดีแต่มีเงินซึ่งจะถูกพระสยามเทวาธิราชสาปแช่ง” ยังคงเป็นการโจมตีรัฐบาลและพตท. ทักษิณอย่างชัดเจน แม้ว่าจะไม่ได้เอ่ยชื่อก็ตาม ว่า “...แต่คนมีเงิน จะต้องดูให้ดีว่าเขามีเงินมาได้อย่างไร มาด้วยความซื่อสัตย์สุจริตหรือไม่ หรือว่ามาด้วยการฉ้อราษฎร์บังหลวง...ใครก็ตามแม้เพียงแต่คิดจะยึดถือ [บ้านเมือง] เป็นของตนเอง หรือของพรรคพวกของตนเอง เพื่อประโยชน์อันไม่ชอบธรรม...จะพบกับความหายนะในที่สุด พระสยามเทวาธิราชจะปกป้องคุ้มครองคนดีของชาติบ้านเมืองเสมอ และจะสาปแช่งคนไม่ดีให้มีอันต้องตกทุกข์ได้ยากแสนสาหัสตลอดชีวิต...” (‘เปรม’ ย้ำสำนึกทหารอาชีพ ให้อดหย่าง ‘คนไม่ดีแต่มีเงิน’, 2549)

ในอีกด้านหนึ่งของปฏิบัติการเดินสายบรรยายพิเศษของพล.อ.เปรมและปฏิบัติการทางการเมืองต่างๆ ในวงการทหารดังกล่าวข้างต้น ทหารชั้นผู้ใหญ่จำนวนหนึ่งก็เริ่มวางแผนรัฐประหารยึดอำนาจจากรัฐบาลทักษิณตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2549 อันเป็นช่วงเริ่มต้นของปฏิบัติการกองทัพวิวัฒน์แล้วเช่นกัน ข่าวลือเรื่องการรัฐประหารหนาหูขึ้นเรื่อยๆ ควบคู่ไปกับความกระฉับกระเฉงของกระบวนการกองทัพวิวัฒน์ดังกล่าวข้างต้น จนกระทั่งหลังจากที่พตท. ทักษิณออกเดินสายกว่า 10 วันเพื่อร่วมประชุม 3 แห่งในต่างประเทศ (ร่วมประชุมอาเซียนที่ฟินแลนด์, ร่วมประชุมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่คิวบา, และร่วมประชุมสหประชาชาติที่นิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา) ในวันที่ 13 กันยายน 2549 พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก จึงต้องออกมากล่าวปฏิเสธกระแสข่าวดังกล่าวและชี้ว่าเป็นการปล่อยข่าวเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดรัฐประหาร แต่แล้วพล.อ.สนธิ ก็ได้ทำรัฐประหารจริงๆ ในคืนวันที่ 19 กันยายน 2549 ระหว่างที่พตท. ทักษิณกำลังจะขึ้นกล่าวปราศรัยในที่ประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติที่กรุงนิวยอร์ก และเพียงหนึ่งวันก่อนหน้าที่พันธมิตรฯ นัดชุมนุมใหญ่ครั้งสุดท้ายในวันที่ 20 กันยายน 2549 โดยอ้างว่าเพื่อป้องกันการปะทะกันของมวลชนฝั่งพันธมิตรฯ กับมวลชนที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณดังที่มีกระแสข่าวมาอย่างต่อเนื่อง

รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 นับเป็นจุดสิ้นสุดกระบวนการเคลื่อนไหวโค่นล้มอำนาจของรัฐบาลทักษิณที่ดำเนินมาตั้งแต่เดือนกันยายน 2548 ผ่านปรากฏการณ์สนธิ การเคลื่อนไหวชุมนุมของพันธมิตรฯ กระบวนการตุลาการวิวัฒน์ และกระบวนการกองทัพวิวัฒน์ ในขณะเดียวกันเป็นจุดเริ่มต้นอย่างชัดเจนที่สุดของความแตกแยกทางการเมืองในสังคมไทยที่ร้าย

ลึกกว่าเดิม ลงไปในทุกสถาบันตั้งแต่สถาบันสูงสุด จนถึงสถาบันครอบครัว และไม่สามารถเยียวยาแก้ไขได้โดยง่ายมาถึงกระทั่งปัจจุบัน

กล่าวโดยสรุป ขบวนการโค่นล้มอำนาจของรัฐบาลทักษิณในช่วงปี 2548-2549 นั้น เกิดจากเครือข่ายแนวร่วมของสถาบันอำนาจจำนวนมากทั้งที่อยู่ในและนอกโครงสร้างอำนาจทางการเมือง และค่อยๆขยายแนวร่วมการต่อสู้เรื่อยมา เริ่มจากการวิพากษ์วิจารณ์ในหมู่ประชาสังคม วงวิชาการ และสื่อมวลชนอย่างกระจัดกระจายในช่วงปี 2547 ถึงกลางปี 2548 เกี่ยวการละเมิดสิทธิมนุษยชนและความฉ้อฉลด้านต่างๆของรัฐบาลทักษิณ ผ่านการจู่โจมด้วยเรื่อง การก้าวล่วงพระราชอำนาจ และเกิด “ปรากฏการณ์สนธิ” โดยมีรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ สัญจรเป็นหัวหอก กระทั่งเกิดเป็นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในที่สุดเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2549 พันธมิตรฯมีบทบาทโดดเด่นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์-เดือนเมษายน 2549 อันเป็นช่วงเวลาก่อนการเลือกตั้งเมื่อ 2 เมษายน 2549 หลังจากนั้น บทบาทในการขับไล่รัฐบาลทักษิณจะไปตกอยู่กับฝ่ายตุลาการผ่านกระบวนการ “ตุลาการภิวัตน์” กระทั่งในช่วงท้ายก่อนรัฐบาลทักษิณหมดอำนาจลงนั้น บทบาทในการขับไล่รัฐบาลไปตกอยู่ที่สถาบันทหารโดยผ่านกระบวนการ “กองทัพภิวัตน์” ในช่วงตุลาการภิวัตน์และกองทัพภิวัตน์นั้น พันธมิตรฯมีบทบาทน้อยลงเหลือเพียงการออกแถลงการณ์และจัดการชุมนุมย่อยๆเพื่อสนับสนุนแนวทางการทำงานของศาล (ในช่วงตุลาการภิวัตน์) หรือเรียกร้องบทบาท และสนับสนุนจุดยืนของกองทัพ ให้เข้าร่วมขับไล่รัฐบาลทักษิณ

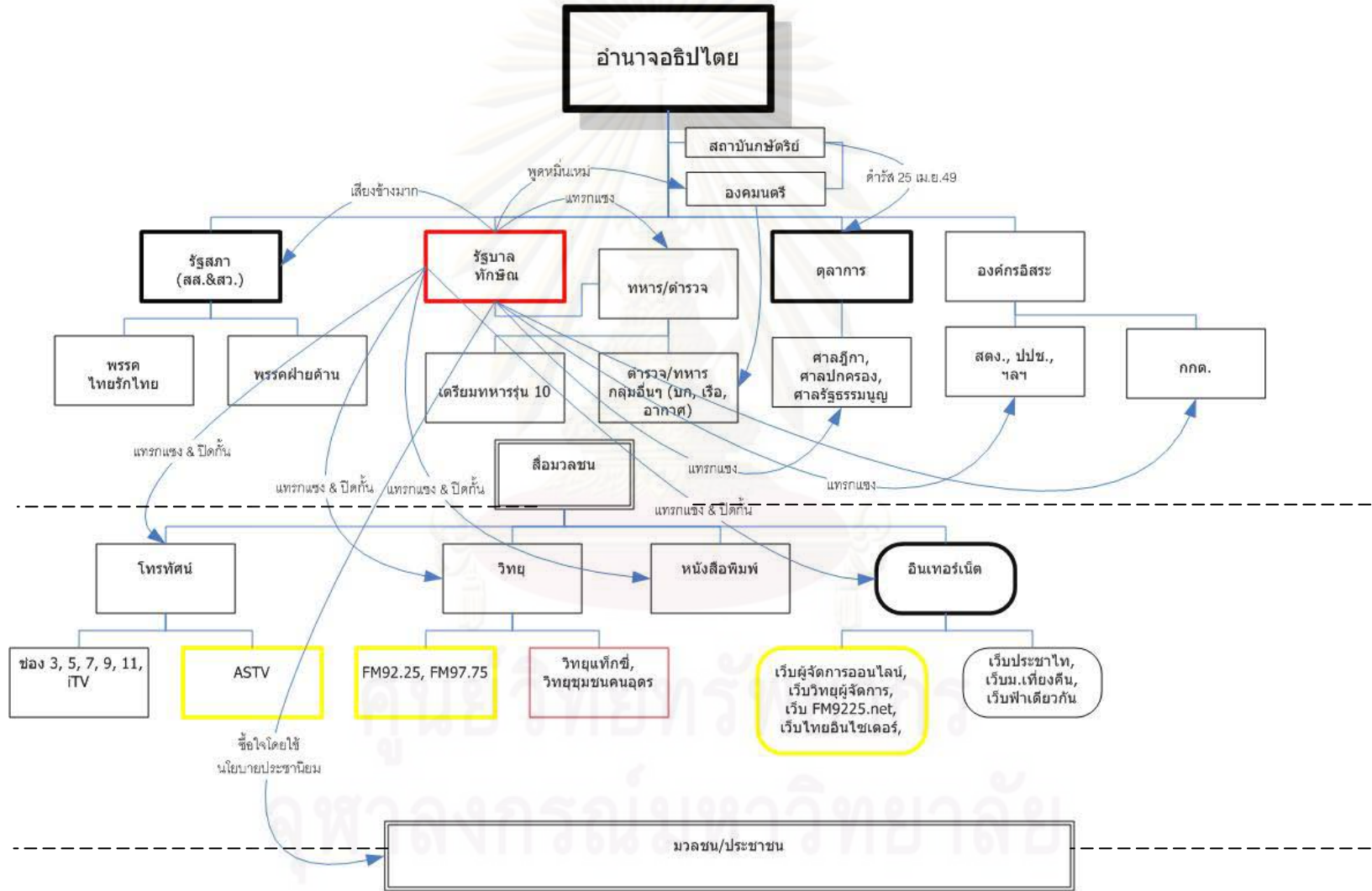
กระบวนการเพิกถอนความยินยอมต่ออำนาจของรัฐบาลทั้งหมดนี้ เป็นปฏิกิริยาตอบสนองจากการกระทำของรัฐบาลทักษิณระหว่างปี 2546-2548 ที่มีทั้งนโยบายและปฏิบัติการเข้าไปแตะต้อง แทรกแซง และปรับรื้อโครงสร้างสถาบันอำนาจต่างๆของการเมืองไทยอย่างเป็นระบบเพื่อรวมศูนย์อำนาจทั้งหมดมาอยู่ที่รัฐบาลและนายกรัฐมนตรี ตั้งแต่ระดับสูงสุด อย่างสถาบันพระมหากษัตริย์ องคมนตรี เรื่อยมาถึงรัฐสภา ระบบข้าราชการ ทหาร ตำรวจ องค์กรอิสระ อย่างศาลรัฐธรรมนูญ กกต. สตง. ปปช. สื่อมวลชนทั้งที่เป็นโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ กระทั่งอินเทอร์เน็ต (ในช่วงปี 2547-2549) จนถึงระดับมวลรากลุ่ม การเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณและการจัดตั้งมวลชนฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลเข้าต่อสู้กับฝ่ายขับไล่รัฐบาลในช่วงปี 2548-2549 (และเรื่อยมาจากหลังรัฐประหารจนถึงปี 2552 ในปัจจุบัน) จึงเป็นกระบวนการที่องค์กรอำนาจน้อยใหญ่ในสังคมไทยตื่นตัวขึ้นสร้างเคลื่อนไหวอย่างขนานใหญ่ และมีผลกระทบทุกภาคส่วนของสังคมไทย ทั้งนี้ หากแบ่งชั้นทางอำนาจในสังคมไทยเป็น 3 ชั้น ได้แก่ (1) ชั้นการเมืองในระบบ, (2) ชั้นสื่อมวลชน ในฐานะที่เป็นตัวเชื่อมการเมืองในระบบกับอำนาจในชั้นที่สาม คือ (3) ชั้นการเมืองแบบมวลชนหรือการเมืองภาคประชาชนแล้ว พฤติกรรมของรัฐบาลทักษิณช่วงปี 2546-2548 สามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 5.1 ในขณะที่การกระเพื่อมเคลื่อนไหวขององค์กรอำนาจน้อยใหญ่ในการเมืองในช่วง 2548-2549 สามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 5.2 (ดู 2 หน้าท้ายบท)

เนื้อหาที่จะศึกษาในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ จะเน้นกล่าวถึงช่วงเวลาตั้งแต่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกปลดออกจากช่อง 9 อสมท. เกิดเป็นปรากฏการณ์สนธิ ต่อด้วยการเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และกระบวนการตุลาการภิวัตน์ ซึ่งเป็นช่วงเวลากลุ่มอำนาจทางการเมืองทั้งหลายในแต่ละชั้นมีการปะทะสังสรรค์กันอย่างมหาศาล โดยจะไม่ได้เน้นถึงช่วงกองทัพภิวัตน์และรัฐประหาร เพราะเป็นช่วงที่การเคลื่อนไหวของฝ่ายต่างๆ โดยมีประเด็นเรื่องกองทัพเป็นศูนย์กลางนั้น ยังมีไม่มากนักเนื่องจากฝ่ายกองทัพเองก็พยายามเคลื่อนไหวให้โจ่งแจ้งน้อยที่สุดเช่นกัน ในขณะที่เดียวกัน ขอบเขตเวลาที่วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะศึกษาจะสิ้นสุดลงที่เหตุการณ์รัฐประหาร เพราะหลังเหตุการณ์รัฐประหารแล้ว สถานการณ์และเงื่อนไขแวดล้อมทางการเมืองของเมืองไทยก็เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก เกินกว่าจะนำมาผนวกอยู่ในขอบข่ายช่วงเวลาการศึกษาของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ได้ ☺

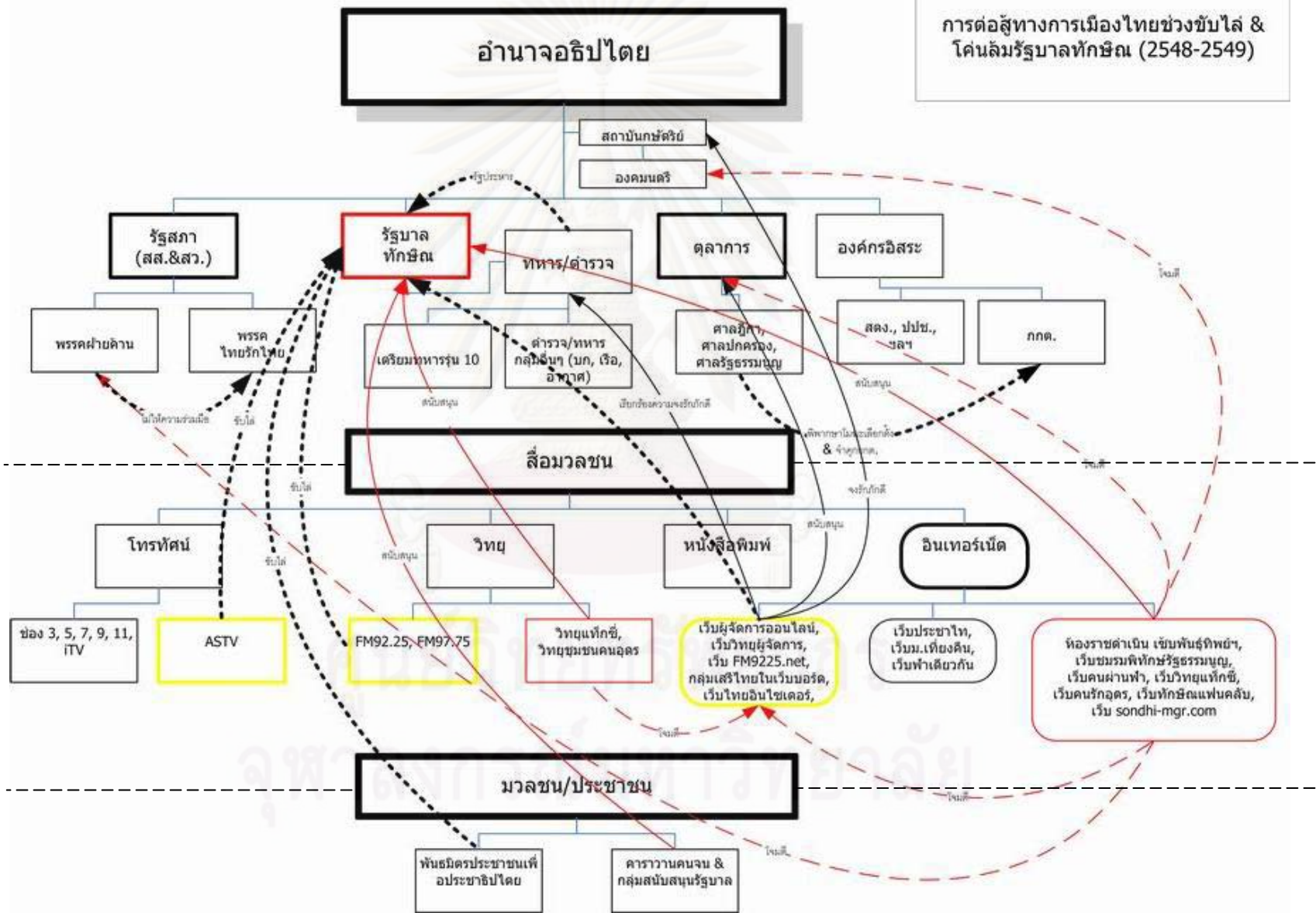

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 5.1 : การรวมอำนาจและแทรกแซงโครงสร้างสถาบันอำนาจการสื่อของไทยของ
รัฐบาลทักษิณ (2546-2548)

การต่อสู้ทางการเมืองไทยช่วงขั้วไล่ & โคนล้มรัฐบาลทักษิณ (2548-2549)

แผนภาพที่ 5.2 : การเคลื่อนไหวต่อสู้ขององคือานาจขั้วใหญ่ในการเมืองไทยช่วงขั้วไล่รัฐบาลทักษิณ (2548-2549)

บทที่ 6

อินเทอร์เน็ตกับการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ:

ก่อนเหตุการณ์มาตรา 7

หลังจากได้เห็นภาพอำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทยอันเป็นเสมือนเงื่อนไขเอื้อหรืออุปสรรคต่อการใช้อินเทอร์เน็ตในบทที่ 4 และภาพรวมบริบทการเคลื่อนไหวทางการเมืองขององค์กรอำนาจฝ่ายที่ดำเนินอยู่ในชั้นอำนาจต่างๆดังแสดงในบทที่ 5 แล้ว ในบทที่ 6 และ 7 นี้จะได้อธิบายถึงกลุ่มพลังทางการเมืองฝ่ายต่างๆที่ใช้ *เงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้าง* ของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไทย มาใช้ในปฏิบัติการทางการเมือง โดยจะนำกรอบความคิดเรื่อง *การสื่อสารกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง* มาวิเคราะห์การใช้อินเทอร์เน็ตของกลุ่มพลังทางการเมืองฝ่ายต่างๆ ทั้งนี้ ตามที่ได้นิยามขอบเขตเส้นแบ่งเรื่อง *“ความรุนแรง”* และ *“ไร้ความรุนแรง”* ที่จำกัดอยู่ที่เรื่องความรุนแรงทางกายภาพ ดังกล่าวไว้ในบทที่ 3 แล้ว การเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในฝ่ายขับไล่รัฐบาลเท่านั้น แต่ยังรวมถึงฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล และฝ่ายต่อต้านมาตรา 7 อีกด้วย กล่าวได้ว่า ทั้งสามฝ่ายต่างเป็นกลุ่มพลังที่ลงหลักปักฐาน (establish) ทางอำนาจบนโครงสร้างอำนาจของอินเทอร์เน็ตไทยโดยเฉพาะในชั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ตแล้ว จนสามารถนำอินเทอร์เน็ตมาใช้สร้างอิทธิพลทางการเมืองในแง่การแสดงความคิดเห็นต่างๆได้อย่างมีพลัง

สำหรับในบทนี้ จะเริ่มต้นด้วยฝ่ายที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการขับไล่รัฐบาล นำโดยเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ โดยมีสื่ออื่นๆในเครือผู้จัดการทั้งหมดเป็นฐานกำลัง โดยจะให้ภาพว่า *เงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้าง* ที่เว็บผู้จัดการฯ ได้ลงหลักปักฐานไว้แล้วอย่างดี ด้วยการเป็นที่นิยมถึงขนาดติดอันดับหนึ่งเว็บข่าวของไทยตลอดหลายปีที่ผ่านมา นั้น มีการจัดระบบการทำข่าวและผลิตเนื้อหาทางการเมืองอย่างไร เมื่อถูกนำมาใช้เคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อขับไล่รัฐบาลนั้น เครือผู้จัดการฯ มีการสนทนากับฝ่ายรัฐบาลอย่างไร และเมื่อเป็นวิธีการเป็นการระดมฝ่ายที่สามแล้ว มีระดมสรรพกำลังอย่างรอบด้านครอบคลุมอย่างไร ใช้อยู่ทิววิธีอะไร สัมพันธ์กันระหว่างโลกไซเบอร์กับโลกกายภาพอย่างไร จากนั้น เว็บไซต์ผู้จัดการฯ และสื่อที่เกี่ยวข้องถูกแทรกแซงปิดกัน ด้วย *เงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้าง* ทั้งในส่วนที่เป็น *มิติเชิงเทคนิคและมิติเชิงสถาบัน* ของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไทยอย่างไร *เงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้าง* นี้ นอกจากจะจัดการกับเว็บผู้จัดการฯ ซึ่งไม่ได้ผลมากนักแล้ว ยังได้จัดการกับเว็บไซต์แนวร่วมขับไล่รัฐบาลอีก 3 แห่งอย่างได้ผล จนทั้ง 3 เว็บนี้ กล่าวได้ว่า ถูกตัดตอนให้ฟ่อไปตั้งแต่ช่วงที่เพิ่งถือกำเนิดขึ้นใหม่ๆ และลดทอนพลังไประดับหนึ่งทีเดียว

นอกเหนือจากฝ่ายขับไล่รัฐบาลแล้ว ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลยังได้ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยใช้ความรุนแรงทางกายภาพ ตอบโต้ฝ่ายขับไล่ และหนุนเสริมความชอบธรรมให้กับรัฐบาล โดยอาศัยเงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้าง ซึ่งในที่นี้คือ “ห้องราชดำเนิน” แห่งเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ซึ่งเป็นเว็บบอร์ดสาธารณะยอดนิยมและได้ลงหลักปักฐานในโครงสร้างอินเทอร์เน็ตไทยอย่างดี เพื่อเป็นพื้นที่สำคัญในการรวมตัวกัน และสามารถเบียดขับกลุ่มขับไล่รัฐบาลที่อยู่ในห้องราชดำเนินออกไป แล้วยึดกุมพื้นที่นี้ ปฏิบัติการการใช้ห้องราชดำเนินในการสื่อสารสนับสนุนรัฐบาลที่เกิดขึ้นในห้องราชดำเนิน พร้อมกับเครือข่ายเว็บแนวร่วมสนับสนุนรัฐบาลอีกจำนวนหนึ่งนั้น แม้จะไม่ถึงกับสามารถทัดทานคัดง้างกับเว็บผู้จัดการฯ ได้อย่างสมน้ำสมเนื้อก็ตาม แต่ก็กล่าวได้ว่า สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในมิติเชิงประเด็น/เนื้อหาทำการเคลื่อนไหวก่อเกิดพลังแนวต้านฝ่ายขับไล่ได้อย่างน่าสนใจทีเดียว

กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลใช้อินเทอร์เน็ตในมิติเชิงประเด็นใน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง “ทักษิณและสนธิ” และเรื่องสื่อที่ไม่เป็นกลาง ในทั้งสองประเด็นนี้ กลุ่มเคลื่อนไหวเริ่มต้นด้วยการสนทนากับฝ่ายตรงข้าม แล้วขยับไปเป็นการปรับความเท่าเทียมทางอำนาจกับฝ่ายขับไล่รัฐบาล (หรือในที่นี้มีเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์เป็นตัวแทนในโลกไซเบอร์) โดยที่ในประเด็นเรื่อง “ทักษิณและสนธิ” มีการตั้งเว็บไซต์ sondhi-mgr.com ขึ้น ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการแทรกแซงไร้ความรุนแรง (nonviolent intervention) และเป็นการระดมฝ่ายที่สามในขณะเดียวกัน เพราะในขณะที่ขบวนการถวายนครพระราชอำนาจของสนธิกำลังขึ้นสู่ขั้นการเป็นกระแสของสังคม เว็บไซต์นี้ก็ตั้งขึ้น เพื่อโจมตีตัวสนธิ ล้มทองกุล ให้กับฝ่ายที่สาม ซึ่งก็คือมวลชนคนในสังคมที่เป็นฐานความชอบธรรมให้กับขบวนการถวายนครพระราชอำนาจของสนธิอยู่มาก ส่วนประเด็นเรื่องสื่อไม่เป็นกลางนั้น การปรับความเท่าเทียมทางอำนาจกับกลุ่มสื่อ “ที่ไม่เป็นกลาง” นั้น มีทั้งที่เป็นการไม่ให้ความร่วมมือ (non-cooperation) โดยรณรงค์คว่ำบาตรสื่อ และการแทรกแซงไร้ความรุนแรง โดยตั้งเว็บไซต์คู่ขนานขึ้นมาตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์สื่อให้มวลชนคนไทยที่รู้สึก “ไม่ได้รับความเป็นธรรม” จากสื่อเหมือนกัน ได้เข้าร่วมกันเพิกถอนความยินยอมหรือการยอมรับต่อการทำข่าวของสื่อเหล่านั้นๆ

ในบทที่ 6 นี้ จะศึกษาถึงช่วงก่อนที่ฝ่ายขับไล่รัฐบาลจะประกาศขอใช้มาตรา 7 เพื่อขอยก รัฐมนตรีพระราชทาน กลุ่มพลังทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ตที่ปรากฏ จึงยังคงมีเพียง 2 กลุ่มเท่านั้น ในขณะที่บทที่ 7 จะกล่าวถึงช่วงการใช้มาตรา 7 เป็นต้นไป ซึ่งทำให้กลุ่มพลังทางการเมืองเปลี่ยนแปลงกันใหม่ กลายเป็น 3 ฝ่าย และทำให้การเมืองเรื่องขับไล่รัฐบาลซับซ้อนขึ้นไปอีก

1. เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์: ผู้นำเว็บขั้วโล้รัฐบาลทักษิณ

เว็บผู้จัดการออนไลน์ ซึ่งได้ผ่านช่วงการพัฒนอินเทอร์เน็ตของไทยมาจนกลายเป็นหนึ่งในเว็บไซต์ที่มีอิทธิพลทางการเมืองของไทยอย่างมากเว็บหนึ่ง ดังอธิบายแล้วในบทที่ 4 นั้นเมื่อถึงปี 2548-2549 เว็บแห่งนี้กลายเป็นผู้นำสำคัญในโลกไซเบอร์ที่ใช้ศักยภาพและสมรรถนะของอินเทอร์เน็ตไทยอย่างเต็มกำลัง โดยเฉพาะเรื่องความเร็วของอินเทอร์เน็ต ความสามารถในการบรรจุเนื้อหาขนาดใหญ่อย่างคลิปเสียงและคลิปวิดีโอ เพื่อสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เป็นต้น นำมาเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวขั้วโล้รัฐบาลทักษิณได้อย่างทรงพลัง ในส่วนนี้จะได้กล่าวถึงสภาพความเป็นไปของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ รวมถึงสื่ออื่นๆในเครือผู้จัดการที่เกี่ยวข้อง โดยเริ่มจากการออกแบบและวางระบบทั้งทางเทคโนโลยีและกระบวนการกำลังคนในการผลิตเนื้อหาอย่างสลับซับซ้อนและแปลกใหม่ ในฐานะที่เป็นการใช้เงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตมาเป็นเครื่องมือในการเป็นเว็บข่าวอันดับหนึ่งของไทย จากนั้นจะได้กล่าวถึงเป็นภาคปฏิบัติการทางการเมืองไร้ความรุนแรงโดยเว็บไซต์ ในช่วงต่างๆ ซึ่งเปลี่ยนไปพร้อมกับวิธีการที่เปลี่ยนจากการสนทนากับฝ่ายตรงข้ามกลายมาเป็นการระดมฝ่ายที่สาม นับตั้งแต่ช่วงก่อนการเคลื่อนไหว ช่วงกระแสขั้วสูง ไปจนถึงช่วงที่เกิดปรากฏการณ์สนธิลั้มทองกุล และคลี่คลายต่อในช่วงพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในหัวข้อสุดท้าย (หัวข้อที่ 1.4) จะได้กล่าวถึงเงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทย ซึ่งขบวนการเคลื่อนไหวขั้วโล้รัฐบาลได้เผชิญกับมาตรการตอบโต้จากทางฝ่ายรัฐบาล โดยการแทรกแซงเทคโนโลยีการสื่อสาร 2 ชนิด คือ โทรศัพท์เอเอสทีวี และเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์

1.1. เงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้าง

1.1.1. ระบบการทำข่าวแบบข้ามสื่อของเครือผู้จัดการ: เว็บผู้จัดการออนไลน์เป็นศูนย์กลาง

เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ได้รับความนิยมเป็นอันดับหนึ่งในหมวดเว็บข่าวชนิดที่ห่างอันดับสองมากกว่าหนึ่งช่วงตัว และติดอันดับ 1 ใน 5 เว็บยอดนิยมในหมวดทั่วไป และเป็นมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2546 ถึงปัจจุบัน จนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สื่อในเครือผู้จัดการสามารถกำหนดวาระของสังคมได้ กระทั่งสามารถทะลุทะลวงแนวรั้วการปิดกั้นควบคุมข้อมูลข่าวสารของรัฐบาลได้ การที่มีพลังและลงหลักปักฐานอยู่ในโครงสร้างเนื้อหาอินเทอร์เน็ตไทยได้มากเช่นนี้ ต้องอาศัยการออกแบบและวางระบบการทำข่าวที่ประสานทั้งกำลังคนและศักยภาพทางเทคโนโลยีได้อย่างประสิทธิภาพ จนกล่าวได้ว่ามีระบบที่ซับซ้อนที่สุดในบรรดาเว็บไซต์ต่างๆที่มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงปี 2548-2549 ระบบทำข่าวของเครือผู้จัดการมีความน่าสนใจตรงที่ทีมงานภายในองค์กรจะใช้เว็บผู้จัดการออนไลน์เป็นศูนย์กลางของ

สื่ออื่นๆทั้งโทรทัศน์ วิทยุ ฯลฯ และเน้นที่ “ความเร็ว” ในการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร สื่อต่างๆในเครื่องผู้จัดการนั้น ใช้วิธีการทำข่าวแบบ “หลอมรวมสื่อ” (media convergence) หรือ “ข้ามสื่อ” (cross-media) โดยใช้สื่ออินเทอร์เน็ต หรือผู้จัดการออนไลน์เป็นศูนย์กลางของสื่ออื่นๆทั้งหมด และใช้เนื้อหาร่วมกัน ทั้งนี้ ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ เพื่อลดต้นทุนในการทำธุรกิจสื่อ และเพื่อให้สามารถกำหนดวาระ (set agenda) ต่อสังคมได้ผ่านหลายช่องทางพร้อมๆกัน โดยมีระบบการทำข่าวดังนี้ (ข้อมูลในหัวข้อนี้ ส่วนใหญ่ได้จาก รอมฎอน ปัญจอร์, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2552)

โต๊ะข่าวแต่ละโต๊ะจะมีนักข่าวสนามออกไปลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำข่าว โดยใช้วิธีการแบบแบ่งปันทรัพยากรเช่นเดียวกัน ส่วนหนึ่งเพื่อความประหยัดด้วย เช่น ในบางครั้ง ทีมของโต๊ะข่าวแต่ละโต๊ะ จะลงสนามเพื่อสัมภาษณ์หรือเก็บข้อมูลในสถานการณ์ ด้วยรถคันเดียวกันกับทีมข่าวโทรทัศน์เอเอสทีวี ซึ่งไปเก็บภาพข่าวสถานการณ์ด้วยเช่นกัน มิติของการรายงานข่าวที่สำคัญประการหนึ่ง คือ “ภาพ” ซึ่งในกรณีที่มีการชุมนุมนั้น เครื่องผู้จัดการจะช่างกล้องสำหรับภาพนิ่ง แบบครบทีม 3-5 คนเพื่อตามเก็บภาพต่างๆมาแสดงบนเว็บ เพราะ “ภาพสำคัญกว่าเนื้อหาเสียอีก” การส่งภาพข่าวจากช่างภาพของผู้จัดการขึ้นเว็บผู้จัดการออนไลน์ ก็จะใช้วิธีส่งทางอินเทอร์เน็ตผ่านมือถือบ้าง หรือใช้ความเร็วได้เปรียบเรื่องสถานที่ตั้งของสำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์ที่อยู่ใกล้สถานที่ชุมนุม โดยใช้มือถือหรือใช้เครื่องนำการ์ดความจำ (memory stick) ของกล้องดิจิทัล มาส่งที่สำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์

ในสถานการณ์ชุมนุมนั้น นักข่าวภาคสนามในเครื่องผู้จัดการ จะทำหน้าที่แตกต่างจากนักข่าวของสำนักอื่น กล่าวคือ จะไม่จดเนื้อหาบนเวทีการชุมนุม เนื่องจากให้ทีมมอเน็ตอร์ซึ่งอยู่ในสำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์คอยเฝ้าอยู่ที่หน้าจอเพื่อจดแทน ส่วนนักข่าวภาคสนามจะคอยอยู่รอบนอกบริเวณการชุมนุมหรือหลังเวที เพื่อสัมภาษณ์เพิ่มเติมผู้ที่มาร่วมปราศรัยบนเวที และต้องอยู่เฝ้าเวทีชุมนุมตลอดเวลา เพื่อว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ผิดปกติต่างๆ ก็พร้อมที่จะทำข่าวให้ครอบคลุมในทุกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบริเวณที่ชุมนุม

ข่าวที่ทำในสนามจะถูกส่งตรงเข้ามาที่แต่ละโต๊ะข่าว ซึ่งมีบรรณาธิการประจำโต๊ะ คอยพิจารณาว่าข่าวใดบ้างควรนำข่าวขึ้นสู่เว็บผู้จัดการออนไลน์ หรือควรปรับอย่างไรบ้าง บรรณาธิการเหล่านี้จะสามารถนำขึ้นเว็บในส่วนที่เป็น “หน้าแรก” ของเซ็คชั่นของตนเองได้โดยอิสระเลย และทำได้อย่างต่อเนื่อง 24 ชั่วโมง ไม่มีรอบการปิดข่าวเหมือนหนังสือพิมพ์กระดาษ ทั้งนี้เพราะข่าวบนอินเทอร์เน็ตต้องการ “ความเร็ว” ผู้จัดการออนไลน์ไม่ใช้ระบบกองบรรณาธิการรวมศูนย์ของทั้งฉบับเหมือนหนังสือพิมพ์กระดาษ แต่ใช้การกระจายอำนาจการตัดสินใจออกไป

ในแง่การทำข่าวเพื่อขึ้นสู่เว็บไซต์นั้น ระบบการ “ขึ้นข่าว” ของเว็บผู้จัดการฯถูกออกแบบให้สามารถขึ้นข่าวได้ทางอินเทอร์เน็ต จากสถานที่ใดก็ได้ทั่วโลกหากมีรหัสผ่าน แต่บรรณาธิการข่าวหรือนักข่าวของแต่ละโต๊ะนั้น จะสามารถขึ้นข่าวได้เฉพาะแค่ในส่วนรับผิดชอบ

ของตนเองเท่านั้น ด้วยเหตุที่ต้องกระจายภาระงานในการขึ้นข่าว เพราะต้องการให้เว็บมีความไวในการปรับให้ทันเหตุการณ์ (update) ข่าวต่างๆ ดังนั้น ตัวเว็บจึงได้รับการออกแบบให้ใช้งานง่าย มีตัวเลือก (template) 4-5 แบบ สำหรับให้ผู้ที่ขึ้นข่าวเลือก ทั้งรูปแบบการจัดหน้าข่าว (artwork) โททสี่ ตำแหน่งใส่ภาพ “ความเร็ว” ในการขึ้นข่าว เป็นปัจจัยสำคัญมากสำหรับเว็บข่าวในการแข่งขันกับเว็บข่าวอื่นๆ เว็บผู้จัดการออนไลน์ถึงขั้นที่ทำการขึ้นข่าวก่อน “แล้วมาใส่เนื้อหาทีหลัง” ทั้งนี้ เพื่อให้ระบบการขึ้นข่าวทำการแสดง “ตัวเลขเวลาที่เราขึ้นก่อน (เว็บคู่แข่งอื่น) 10 นาที” เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม เว็บผู้จัดการออนไลน์ จะมีทีมเว็บมาสเตอร์ ทำหน้าที่ดูภาพรวมของทั้งเว็บอยู่ ทีมนี้พิจารณาว่าควรดึงข่าวประจำเช็คชั้นจากโต๊ะข่าวใด มาขึ้นเป็น “ข่าวนำ” ที่หน้าแรกสุดของเว็บ ในสถานการณ์พิเศษ เช่น การนัดชุมนุมใหญ่ หรือในสถานการณ์เลือกตั้ง เป็นต้น ทีมเว็บมาสเตอร์จะทำการปรับหน้าเว็บใหม่ (หน้าแรกสุดของเว็บ) ให้เข้ากับบรรยากาศของสถานการณ์ และกระบวนการ “ขึ้นข่าว” บางครั้ง อาจไม่ได้ขึ้นที่เช็คชั้นใด หรือโต๊ะข่าวย่อยใดๆ แต่ส่งไปที่ทีมเว็บมาสเตอร์โดยตรง บางครั้ง หากสถานการณ์เร่งด่วนมากหรือต้องการ “ความสดใหม่” ของข่าวมากๆ เช่น ข่าวการปะทะกัน เป็นต้น จะใช้วิธี “โทรส่ง” กล่าวคือ นักข่าวในสนามจะโทรศัพท์เข้าหาทีมเว็บมาสเตอร์ แล้วรายงานสถานการณ์ขณะนั้นทางคำพูด เพื่อให้ทีมเว็บมาสเตอร์เรียงเรียงอีกต่อหนึ่ง

นอกจากนี้ ในเว็บผู้จัดการออนไลน์ จะมีทีมทำ breaking news ซึ่งเรียกว่า “ทีมเฝ้าฟัง” หรือทีมมอนิเตอร์ ประมาณ 10 คน คอยฟังเรื่องราวต่างๆ จากวิทยุและโทรทัศน์ (จากสื่อทุกหัว ไม่เฉพาะสื่อในเครือผู้จัดการ) โดยเฉพาะฟังจากข่าวต้นชั่วโมง ว่าขณะนั้นมีข่าวอะไรบ้าง เพื่อพิมพ์ขึ้นสู่เว็บผู้จัดการฯ ทั้งนี้ ยังคงเป็นไปตามตรรกะเดิม คือ เพื่อ “ความเร็ว” ของการเป็นเว็บข่าว ซึ่งบางครั้งก็มีความผิดพลาดบ้าง แต่ก็ถือว่าเป็นทีมงานที่สำคัญมาก เพราะผู้อ่านเว็บผู้จัดการออนไลน์จำนวนมากคอยติดตามข่าวในส่วน breaking news นี้

เนื้อหาจากเว็บผู้จัดการออนไลน์นี้ จะถูกทีมข่าวผู้จัดการรายวัน ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์กระดาษ นำมาปรับ (rewrite) ใหม่ในตอนเย็น เพื่อเป็นเนื้อหาสำหรับลงในตัวหนังสือพิมพ์กระดาษของตนเองอีกทอดหนึ่ง หรือบางครั้ง ในระหว่างวัน ข่าวบางชิ้นจากเว็บผู้จัดการฯ จะถูกนำมาทำข่าวต่อในรายละเอียดเพิ่มเติม เพื่อลงในหนังสือพิมพ์ในรอบปิดข่าวตอนเย็น

ส่วนวิทยุผู้จัดการ จะมีผู้ประกาศข่าวหรือผู้ดำเนินรายการประจำของตนเอง บางครั้งนำเนื้อหาจากเว็บผู้จัดการฯ มาอ่านในรายการของตน หรือในช่วงรายงานข่าวต้นชั่วโมง และบางครั้ง จะมีการให้นักข่าวสนามจากโต๊ะข่าวต่างๆ (ของหนังสือพิมพ์) โทรศัพท์เข้ามารายงานสถานการณ์ในพื้นที่ ส่วนรายการต่างๆ ในโทรทัศน์เอเอสทีวี ก็เช่นกัน คือ นำเนื้อหาจากเว็บผู้จัดการออนไลน์มาเล่าในรายการ ผสมกับการทำข่าวของทีมนักข่าวเฉพาะของตนเองบ้างในบางครั้ง ทั้งวิทยุและโทรทัศน์ในเครือผู้จัดการนั้น จะมีทีมทำข่าวของตนเองด้วย และ

บางครั้ง เมื่อเห็นข่าวที่น่าสนใจจากเว็บผู้จัดการออนไลน์ ก็จะส่งนักข่าวของตนเองลงไปทำข่าวเพิ่มเติม

ดังนั้น ในแง่ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างสื่อวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเว็บไซต์ของเครือข่ายผู้จัดการแล้ว สื่อแต่ละชนิดหรือแต่ละหัวจะมีทีมงานของตัวเอง แต่ใช้ข้อมูลร่วมกัน เช่น โทรทัศน์ได้สัมภาษณ์การแถลงข่าว หรือสัมภาษณ์บุคคลอื่นออกรายการ ทีมงานเว็บผู้จัดการก็เอาข้อมูลจากโทรทัศน์นี้มาเขียนเป็นข่าว รวมทั้งนำวิดีโอคลิปการสัมภาษณ์บางช่วงมาใส่ไว้ในเว็บไซต์ด้วย ขณะเดียวกัน ข่าวบางชิ้นที่ทีมงานผู้จัดการออนไลน์ให้นักข่าวภาคสนามทำข่าวมาขึ้นเว็บ ทีมงานโทรทัศน์ก็อาจเอาไปอ่านออกรายการหรือออกวิทยุเช่นกัน นอกจากนี้ ในแง่ของบุคลากรแล้ว พนักงานเครือข่ายผู้จัดการบางคนก็ทำหลายหน้าที่ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และเว็บไซต์ด้วยเช่นกัน เช่น คำณูณ สิทธิสมาน นักข่าวอาวุโสของเครือข่ายผู้จัดการนั้น ทั้งเป็นผู้ดำเนินรายการ “สภาท่าพระอาทิตย์” ซึ่งออกทั้งโทรทัศน์และวิทยุ และเขียนบทความลงผู้จัดการออนไลน์ในคอลัมน์ “ชาวปณคน คนปณข่าว” ในนาม “เซียงเส้าหลง” และในคอลัมน์ “หน้ากระดานเรียงห้า” เป็นต้น

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของเว็บผู้จัดการขานั้น คือ การให้แสดงความคิดเห็นทำข่าวได้ในช่วงสถานการณ์ที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองกันอย่างร้อนแรงนั้น เนื้อหาของเว็บผู้จัดการขในส่วนที่เป็นความคิดเห็นจากผู้อ่านนั้น จะมีความร้อนแรงตามไปด้วย ถึงขั้นที่เรียกได้ว่าเกิดการ “โจมตี” ผ่านช่องทางการให้แสดงความคิดเห็นทำขานี้ (ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป) เว็บผู้จัดการขจึงให้ต้องมีการวางระบบการลบความคิดเห็น (comment) โดยใช้ทีมข่าวรุ่นเล็ก ทำหน้าที่เพียงประการเดียว คือ คอยติดตามตรวจสอบและลบความคิดเห็นที่ “แรงๆ” หรือ “หยาบคาย” นอกจากนี้ ระบบโปรแกรมการดูแลความคิดเห็นนั้น จะมีตัวเลือกให้สำหรับบรรณาธิการผู้ขึ้นข่าวว่าจะเปิดให้ผู้อ่านแสดงความคิดเห็นได้หรือไม่ เช่น ข่าวที่เกี่ยวข้องกับราชวงศ์นั้น โดยปกติจะไม่เปิดให้แสดงความคิดเห็น (พรภัสสร สุขะวิวัฒน์, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2552)

นอกจากนี้ เมื่อแรกเริ่มของช่วง “ปรากฏการณ์สนธิ” นั้น เว็บผู้จัดการออนไลน์จะให้ทีมสนับสนุนทางเทคนิค ซึ่งเป็นผู้ออกแบบระบบการขึ้นข่าวและระบบการลบความคิดเห็นผู้อ่านในเว็บด้วยนั้น ทำการวิเคราะห์ว่าโครงสร้างพื้นฐานของเว็บไซต์ที่มีความพร้อมสำหรับรับมือกับการถูกโจมตีในช่วงเคลื่อนไหวเพื่อขับไล่รัฐบาลมากน้อยเพียงใด ระบบทางเทคนิคด้านความปลอดภัยของเว็บผู้จัดการออนไลน์ (web/internet security) นั้น เป็นเรื่องสำคัญและเป็นความลับมาก เครือข่ายผู้จัดการได้ลงทุนทั้งเงินและกำลังคนกับการปรับปรุงอุปกรณ์และระบบต่างๆ เพื่อป้องกันการใช้โจมตีไว้สูงไม่น้อย (จะกล่าวถึงในรายละเอียดการถูกโจมตีทางเทคนิคในหัวข้อ 1.4.2)

การออกแบบและวางระบบการทำข่าวสารและข้อมูลต่างๆของเครือข่ายผู้จัดการที่อาศัยเงื่อนไขอันเป็นประโยชน์ของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาวางให้เว็บผู้จัดการออนไลน์เป็น

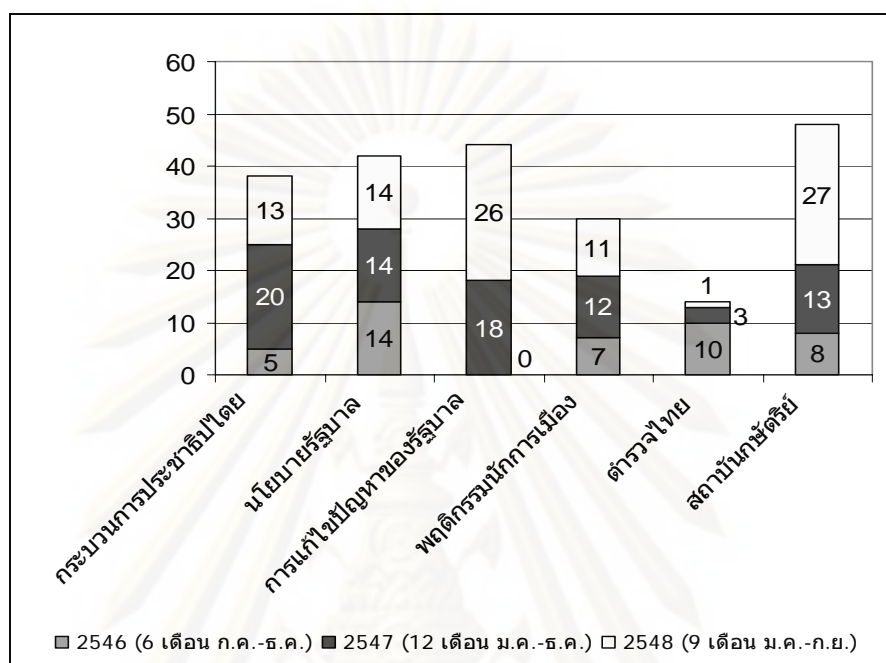
ศูนย์กลางดังกล่าวข้างต้น ทำให้เมื่อเริ่มต้นของปรากฏการณ์สนธิ นั้น เว็บผู้จัดการออนไลน์ยิ่งมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น เพราะเว็บสามารถรายงานข่าวสารได้อย่างทันสถานการณ์ ตลอดทั้งวัน ทั้งยังสามารถตอบโต้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในรอบวันได้อย่างทันท่วงทีอีกด้วย ลักษณะการทำข่าวดังกล่าวนี้ หลายครั้ง ทำให้เว็บไซต์ผู้จัดการกลายเป็นผู้นำในการกำหนดวาระทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการขับไล่รัฐบาลทักษิณ ซึ่งมีสนธิ ลิ้มทองกุล ออกหน้าเป็นผู้นำขบวนการด้วยแล้ว ยิ่งทำให้หลายฝ่ายเข้ามาบริโภคมูลจากเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ และสื่ออื่นๆ ในเครือข่ายอย่างมหาศาลเลยก็ว่าได้ อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากศักยภาพทางเทคโนโลยีดังกล่าวแล้ว ศักยภาพด้านเนื้อหาหรือมิติของการสร้างวาระทางการเมืองของสื่อในเครือผู้จัดการนั้น ก็มีผลต่อการกำหนดทิศทางความเป็นไปทางการเมืองมิใช่น้อยเช่นกัน ดังที่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ของสนธิ ลิ้มทองกุล ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้ว

1.1.2. รายการเมืองไทยรายสัปดาห์และเว็บผู้จัดการออนไลน์: ภาพรวมในสภาวะปกติ

ความเปลี่ยนแปลงต่อการก่อกระแสต่อต้านรัฐบาลทักษิณนั้น ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญประการหนึ่ง คือ รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ อันเป็นรายการวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ทางสังคมและโดยเฉพาะการเมืองของไทย ที่ผลิตโดยสนธิ ลิ้มทองกุล ผู้ก่อตั้งสื่อเครือผู้จัดการ ออกอากาศทางโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. เริ่มแรกจัดทำขึ้นเป็น “เมืองไทยรายวัน” ออกทุกวัน ตั้งแต่เมื่อปี 2544 (ขณะนั้น สนธิ ยังไม่ได้ลงมาดำเนินรายการเองทุกครั้ง) และต่อมาปี 2546 ถูกลดเวลาเหลือสัปดาห์ละ 1 วัน จึงกลายเป็น “เมืองไทยรายสัปดาห์” โดยมีสนธิเป็นผู้ดำเนินรายการเอง รายการนี้มีอิทธิพลในสังคมไทยอย่างสูง เพราะเป็นที่นิยมของกลุ่มคนที่ติดตามเรื่องราวความเป็นไปของบ้านเมืองอย่างมาก จนทำให้คำพูดและการวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ของสนธิ ลิ้มทองกุล สามารถมีผลกระทบในเชิงนโยบายและต่อวงการการเมืองได้ไม่น้อยทีเดียว ข้อที่น่าสนใจในที่นี้ คือ ในช่วงแรกนั้น สนธิอภิปรายสนับสนุนและแก้ต่างให้กับรัฐบาลทักษิณแทบจะทุกแง่มุม และมีส่วนทำให้ฐานความชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณมีความแข็งแกร่งไม่น้อยทีเดียว ในขณะที่ช่วงหลัง สนธิเองกลับเริ่มเปลี่ยนท่าทีหันมาวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างรุนแรงหนักหน่วงขึ้นโดยลำดับ ซึ่งเป็นผลให้สื่อในเครือผู้จัดการทั้งหมด รวมทั้งเว็บไซต์ผู้จัดการฯ เปลี่ยนท่าทีต่อรัฐบาลทักษิณด้วยเช่นกัน

ช่วงเวลาตั้งแต่วันที่ 4 กรกฎาคม 2546 ซึ่งรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ออกอากาศครั้งแรก กระทั่งถึงวันที่ 9 กันยายน 2548 ซึ่งออกอากาศเป็นครั้งสุดท้าย ก่อนถูกถอดออกจากช่อง 9 ในวันที่ 16 กันยายน 2548 นั้น รายการเมืองไทยรายสัปดาห์มีทั้งหมด 108 ตอน สนธิได้อภิปรายในประเด็นปัญหาต่างๆ ทั้งหมด 299 ประเด็น ในบรรดาประเด็นนานาชนิดนั้น เนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องทางการเมืองมีทั้งหมด 169 ประเด็น (ธิดารัตน์, 2548: 55, 59) ในแต่

ละปี สามารถแยกแยะการกล่าวอภิปรายพาดพิงถึงประเด็นต่างๆในรายการนี้ได้ใน แผนภาพที่ 6.1 และ ตารางที่ 6.1

แผนภาพที่ 6.1: กลุ่มประเด็นที่อภิปรายในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ (ก.ค.2546- ก.ย.2548)
ที่มา: ชิตารัตน์ (2548: 68-70, 84-86, 92-95, 100-101, 108 และ 111-113)
หมายเหตุ: บางประเด็นถูกจัดได้อยู่ในมากกว่า 1 กลุ่มเนื้อหา

ตามการแยกแยะของชิตารัตน์ (2548) นั้น การอภิปรายเกี่ยวกับกระบวนการในระบบราชการได้แก่ เรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพฯ กระบวนการสรรหาคณะกรรมการองค์กรอิสระต่างๆ การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การดำเนินงานของพรรคการเมือง การหาเสียงเลือกตั้ง และการปรับคณะรัฐมนตรี ในขณะที่การอภิปรายเกี่ยวกับนโยบายและโครงการของรัฐบาล กับเรื่องการแก้ไขปัญหาของรัฐบาล จะแตกต่างกันเล็กน้อย กล่าวคือ การอภิปรายเรื่องนโยบายและโครงการของรัฐบาล ครอบคลุมเรื่องนโยบายและโครงการของรัฐบาล เรื่องการดำเนินงานและปฏิบัติงานของรัฐบาล กฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด โครงการ มาตรการต่างๆ ที่รัฐบาลผลักดัน รวมทั้งภาพรวมนโยบายทั้งหมดของรัฐบาล เช่น เรื่อง นโยบายของรัฐที่เน้นแต่ด้านเศรษฐกิจ ไม่เน้นเรื่องคุณธรรม, รัฐบาลไม่มีความจริงใจในการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ, พรรคการเมืองที่ได้เป็นรัฐบาลมักจะไม่ถูกกับสื่อมวลชนเสมอ, นโยบายประชานิยมนำไปสู่อำนาจนิยมเป็นต้น ในขณะที่ การอภิปรายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลนั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับปัญหาสามจังหวัดภาคใต้ กรณีเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิดซีทีเอ็กซ์ กรณีทุจริตกล้ายางพารา การ

ต่อต้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ปัญหาภัยแล้ง เป็นต้น สำหรับเรื่องตำรวจในสังคมไทยเป็นการอภิปรายเป็นกรณีพิเศษเฉพาะกิจไป แต่มีสาระสำคัญเพียงประเด็นเดียว คือ ตักเตือนตำรวจว่าควรรู้หน้าที่ของตนเอง (ดังแสดงในตารางที่ 6.1)

ตารางที่ 6.1: ประเด็นที่อภิปรายหรือพาดพิงมากที่สุดในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ในแต่ละปี

กลุ่มเนื้อหา	ประเด็นที่อภิปรายหรือพาดพิงถึงมากที่สุด		
	2546 (ก.ค.-ธ.ค.)	2547 (ม.ค.-ธ.ค.)	2548 (ม.ค.-ก.ย.)
กระบวนการในระบอบประชาธิปไตย	วาทะเรื่องการมองการเมืองตามความเป็นจริง & การเมืองเรื่องผลประโยชน์	การเลือกตั้งในระดับต่างๆ เรื่องพรรคการเมือง & การอภิปรายไม่ไว้วางใจ	ข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญ 2540
นโยบายและโครงการของรัฐบาล	หลากหลาย ไม่มีเรื่องใดโดดเด่น	หลากหลาย ไม่มีเรื่องใดโดดเด่น	การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ, รัฐบาลไม่เน้นพัฒนาประเทศในแง่จริยธรรมและคุณธรรม
การแก้ไขปัญหาของรัฐบาล	ไม่มี	การแก้ปัญหาสามจังหวัดภาคใต้	การแก้ปัญหาสามจังหวัดภาคใต้ & กรณี CTX
การปฏิบัติตนของนักการเมือง	ผลประโยชน์ทับซ้อนของนายกฯ & การนำญาติมารับตำแหน่งสำคัญ	ผลประโยชน์ทับซ้อนของนายกฯ, การนำญาติมารับตำแหน่งสำคัญ, การบริหารงานของนายกฯ	นักการเมืองหลงลืมพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์
ตำรวจในสังคมไทย	[สาระสำคัญ] ตำรวจควรรู้หน้าที่ของตนเอง		
สถาบันพระมหากษัตริย์	[ประเด็นสำคัญ] พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์, แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง, กรณีการแต่งตั้งรักษาการสมเด็จพระสังฆราช, การแก้ปัญหาภาคใต้, การคอร์รัปชั่น, กรณีผู้ว่า สดง.		

ที่มา: ธิดารัตน์ (2548: 70, 86-87, 95, 102, 109 และ 113)

ส่วนเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์ ธิดารัตน์ไม่ได้แยกแยะไว้อย่างชัดเจนว่าประเด็นอะไรมีมากที่สุด แต่ประเด็นที่ยกมาในตารางที่ 6.1 นั้น เป็นประเด็นที่สำคัญๆ และจะมีผลต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของเครือข่ายผู้จัดการ รวมทั้งขบวนการต่อต้านและขับไล่รัฐบาลทักษิณต่อไป จากตารางที่ 6.1 จะเห็นได้ว่า การอภิปรายเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์ทั้งโดยตรงหรือพาดพิงถึงโดยอ้อมนั้น มีจำนวนครั้งมากที่สุด คือ 48 ครั้ง และมีปริมาณการอภิปรายพาดพิงถึงเรื่องนี้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากโดยเฉลี่ยประมาณเดือนละ 1 ครั้งในปี 2546 (8 ครั้งใน 6 เดือน) และ 2547 (13 ครั้งใน 12 เดือน) กลายเป็นเดือนละ 3 ครั้ง ในปี 2548 (27 ครั้งใน 9 เดือน) ดังนั้น ถ้านับว่าในแต่ละเดือน มี 4 สัปดาห์ และเนื่องจากรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ออกอากาศทุกสัปดาห์ จึงเท่ากับว่า ในปี 2548 นั้น สนธิอภิปรายเรื่องเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์เกือบจะทุกสัปดาห์เลยทีเดียว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.2: รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ที่นำเสนอในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ในช่วงปี 2548

	วันที่ขึ้นเว็บ	พาดหัวบทถอดเทปรายการที่ขึ้นในเว็บ	จำนวนคลิก
1	1 ม.ค. 48	สนธิเผย "น้ำใจไทย" ชนะใจต่างชาติ หลังเจอคลื่นยักษ์ถล่ม	48,262
2	8 ม.ค. 48	'สนธิ'จวก'ภราดร'เรื่องเงินบริจาค-ใช้หยินหยางอธิบาย'สีนามิ'	54,443
3	15 ม.ค. 48	'สนธิ'ชี้โยกพิสุนศพนสีนามิให้ตำรวจไม่ผิด แต่ยอมรับเห็นใจหมอพริทพิย	15,816
4	22 ม.ค. 48	"สนธิ" เน้นตั้งกรรมการอิสระสอบรถไฟใต้ดินชนกัน	18,552
5	29 ม.ค. 48	'สนธิ'เผยหมดเปลือกลงเบื่องหลังค่าเงินบาทลอยตัว	41,678
6	5 ก.พ. 48	สนธิแนะ 6 ก.พ.นี้ใช้ 4 วินาทีแห่งประชาธิปไตยให้คุ้มค่า	16,719
7	12 ก.พ. 48	'สนธิ'หนุนอภิสิทธิ์สีนามิทำพปชป.พร้อมฆ่าแหละจุดอ่อนทรท.	50,161
8	19 ก.พ. 48	"สนธิ" ค้านโชนึงพื้นที่ภาคใต้	19,937
9	26 ก.พ. 48	"สนธิ" มองสังคมไทยเพี้ยน ต่าหนี "ดบนม" โขว์	28,632
10	5 มี.ค. 48	"สนธิ"ชี้"หลวงตาบัว" ถวายฎีกาเพื่อปกป้องศาสนา	24,179
11	12 มี.ค. 48	ชี "กรม.แม้ว2/1"เน้นสร้างความสมดลของ"กลุ่มวังต่างๆ" มากกว่าเนืองาน	8,051
12	19 มี.ค. 48	'สนธิ'ชี้ 'มหาจำลอง' ประท้วงเบียรข้างเป็นเรืองการเมือง	44,082
13	26 มี.ค. 48	"สนธิ"ชี้ ราคาน้ำมันอิงสิงคโปรเพราะผู้บริหารมีส่วนได้เสีย	15,491
14	2 เม.ย. 48	"สนธิ" ชี้เบื่องหลังมาเพีย มีสีกาก็หนุนหลัง!!!	23,686
15	16 เม.ย. 48	สนธิระบุ การศึกษาปีจจุบันทำเพื่อการค่า	23,368
16	23 เม.ย. 48	'สนธิ'วิพากษ์ประเด็นร้อน'ความขัดแย้งเงิน-ญี่ปุ่น'	15,577
17	30 เม.ย. 48	"สนธิ" หนุน ปปง. ตรวจทรัพย์ "วรพจน์" เคลียร์เรืองเครื่องตรวจระเบิด	23,821
18	7 พ.ค. 48	"สนธิ"ชี้แข่งคนต้นคิด"กรม.สัญจรในปราสาทหิน" - เสนอทางออกเครื่องเอกซเรย์"สุวรรณภูมิ"	39,437
19	14 พ.ค. 48	สนธิ จวกยับ ส.ว. ไม่รักในหลวง-ดับเบิลสแตนด์ดาร์ด !!	46,762
20	21 พ.ค. 48	"สนธิ" ดึง "นายกฯ" ตั้งสีจจะอธิษฐานเรืองครอบครัวไม่เหมาะสมกับสถานะ	28,647
21	28 พ.ค. 48	'สนธิ'จวก ส.ส. ที่ถอนชื่อค่านทุลเกล้าฯ ผู้ว่าสดง.ไม่มีศีกดีศรี	41,513
22	4 มิ.ย. 48	สนธิ แฉ "ทจริตกล่ายง" ยันขัดไม่ได้คุณภาพ พร้อมวอนอย่ารังแกเกษตกร	N/A
23	11 มิ.ย. 48	"สนธิ"ชี้ผลสอบชีที่เอ็กชียังคาใจสังคม-สี"ทักษิณ"พักงาน"สุริยะ" กุศรัทธาศิน	16,416
24	18 มิ.ย. 48	สนธิกรามเท่านายกฯแก่ "ทจริตกล่ายง" อยาใช้อารมณื ชีรับน้องไทยทำ"บ๊ายบอฯ"	35,708
25	25 มิ.ย. 48	"สนธิ" จวกแนวคิดเปิดบ่อนเสรี-โยงราคาน้ำมันทำสังคมล่มสลาย	21,922
26	2 ก.ค. 48	"สนธิ"จวกลงมติอภิปรายไม่ไว้วางใจ"สุริยะ" ยึดมติพรรคจนโรมันธรรม	60,873
27	9 ก.ค. 48	"สนธิ" ชีอังกฤษโดนถล่มไม่แปลก จวกประชาชนไม่ได้อะไรจากแปรรูปรัฐวิสาหกิจ	42,941
28	16 ก.ค. 48	สนธิ "เห็นใจนายกฯ" มรสุมรุมเร้าเพราะคนรอบตัว	38,230
29	23 ก.ค. 48	"สนธิ" ชื่นโยบายประชานิยมปูทางสู่อานาจนิยม	14,450
30	30 ก.ค. 48	"สนธิ"ฟันธงหากยังแก้ปัญหาแบบคชนานภาคใต้จะไม่มีวันสงบ	15,330
31	6 ส.ค. 48	"สนธิ" ชี ปรึบกรม.เพื่อกลบกระแสดคอร์รัปชัน-สลายกักกวน	35,110
32	20 ส.ค. 48	"สนธิ" รับไม่ได้ ปตท.บอกได้กำไร 6 หมื่นล้านจับจ่าย	40,812
33	27 ส.ค. 48	"สนธิ"ยกหนังสือพระราชอำนาจเดือนสดีรัฐบาลอย่าหลงลืมในหลวง	23,030
34	3 ก.ย. 48	สนธิดึง"หม่อม"ตีตภาพลง ข้อใจแปรรูปปตท.-กฟผ.ทำเพื่อใคร	82,996
35	10 ก.ย. 48	"สนธิ" เชื่อนายกฯ จงรักภักดีสถาบันพระมหากษัตริย์เกินร้อยแต่เดือนสดีบางเรืองที่ละเลย	49,580

ที่มา: รวบรวมจากเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ เซกชันเมืองไทยรายสัปดาห์

<http://www.manager.co.th/thailandweekly>

หลักการสำคัญของเครือผู้จัดการในการผลิตสื่อ นั้น คือ เน้นการใช้เนื้อหาเดียวกันหรือสืบเนื่องกันแล้วใช้ข้ามสื่อ (cross-media) รายการเมืองไทยรายสัปดาห์นั้น นอกจากจะแพร่ภาพทางโทรทัศน์ช่อง 9 และทางวิทยุผู้จัดการ แล้ว หลังการถ่ายทอดสดรายการดังกล่าวทางโทรทัศน์ จะมีการถอดเทปการอภิปรายของสนธิ ขึ้นสู่อินเทอร์เน็ตทุกครั้ง โดยปกติจะเป็นวันเสาร์ หรือหนึ่งวันหลังจากรายการออกทางช่อง 9 สถิติในการเข้าไปอ่านบทถอดเทปรายการเมืองไทยรายสัปดาห์แต่ละครั้งโดย ทางเว็บผู้จัดการออนไลน์นั้นก็มิใช่น้อยเช่นกัน กล่าวคือหากนับเฉพาะปี 2548 ซึ่งมีการอภิปรายอยู่ทั้งหมด 35 ครั้ง นั้น จำนวนการเข้าไปอ่านบทถอดเทป

รายการเมืองไทยรายสัปดาห์นั้น น้อยที่สุด 8,051 ครั้ง และมากที่สุด 82,996 ครั้ง¹ หรือโดยเฉลี่ยแล้ว แต่ละบทถอดเทปนั้น มีการอ่านประมาณ 31,606 ครั้งเลยทีเดียว (ดูตารางที่ 6.2) หากนับว่าจำนวนการอ่าน 1 ครั้งเท่ากับ 1 คนแล้ว ก็จะมีคนอ่านได้ว่าบทถอดเทปรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ที่ขึ้นในเว็บผู้จัดการออนไลน์นั้น มีผู้อ่านในปริมาณที่สูงไม่น้อยทีเดียว

1.2. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม: กระแสต่อต้านรัฐบาลทักษิณขึ้นสูง

สัญญาณความเปลี่ยนแปลงที่รายการนี้เริ่มเปลี่ยนจากการ “แก้ตัว” หรือสร้างความชอบธรรมให้รัฐบาล จนกลายมาเป็นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณอย่างดุเดือดและรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ นั้น อาจพิจารณาได้จากบทความในคอลัมน์ “ข่าวปนคน คนปนข่าว” ของ “เซียงเส้าหลง” (นามแฝง) อันเป็นคอลัมน์วิเคราะห์การเมืองในเครือผู้จัดการที่ได้ชื่อว่าเฉียบคมและไวต่อสถานการณ์มากที่สุดคอลัมน์หนึ่งของสื่อที่วิเคราะห์การเมืองไทย เจ้าของนามปากกานี้ กล่าวกันว่า คือ คำคุณ สิทธิสมาน ซึ่งเป็นทั้ง “มือขวา” ของสนธิ และเป็นโปรดิวเซอร์ของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ และบางครั้งสนธิเองก็เป็นผู้เขียนด้วยเช่นกัน เซียงเส้าหลงได้เขียนชุดบทความเรื่อง “จากกัลยาณมิตร ถึงนายกษัตริย์ ชินวัตร” ซึ่งเกิดจากปฏิกิริยาต่อรายการ “นายกษัตริย์คุยกับประชาชน” ในวันเสาร์ที่ 28 พฤษภาคม 2548 อันเป็นช่วงสถานการณ์ที่ความชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณลดระดับลงอย่างรวดเร็ว พร้อมกับการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของกระแสต่อต้านรัฐบาลทักษิณเช่นกัน จนทำให้พตท.ทักษิณได้กล่าวไว้ในรายการวันนั้นว่า ขณะนี้กำลังมี “ขบวนการล้มล้างรัฐบาล”

ชุดบทความดังกล่าวออกเป็นตอนๆ ทางหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน และเว็บผู้จัดการออนไลน์จำนวน 16 ชิ้น ตั้งแต่วันที่ 30 พฤษภาคม ถึงวันที่ 10 กันยายน 2548² โดยยังเป็นการสนทนากับรัฐบาล ในลักษณะพยายาม “เตือน” ให้พตท.ทักษิณ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมทั้งตอบโต้วิธีคิด วิธีอธิบายเหตุการณ์เรื่องราวต่างๆ ซึ่งยึดกุมวิทยุรายการ “นายกษัตริย์คุยกับประชาชน” อยู่ทุกวันเสาร์ในขณะนั้น เนื้อหาของชุดบทความนี้เกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายประชานิยม ความไม่โปร่งใส คอร์รัปชันในโครงการต่างๆ มากมาย ตลอดจนความประพฤติไม่เหมาะสมของรัฐบาลทักษิณ โดยเฉพาะเรื่องก้าวล่วงพระราชอำนาจของ

¹ ครั้งที่ได้รับการอ่านมากที่สุดนี้ สนธิพูดถึงกรณี “แฮมม เบนโล” จึงนับว่าน่าสนใจไม่น้อยที่เรื่องราวต่างๆ ของดาราทำให้เนื้อหาของเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกอ่านเป็นจำนวนมาก ดูเดียวกับที่คอลัมน์ “ซ้อเจ็ด” ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องในมุ้งของดาราต่างๆ เป็นคอลัมน์ที่มีชื่อเสียงและมีผู้อ่านมากที่สุดคอลัมน์หนึ่งของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์

² ปัจจุบัน ผู้เขียนสามารถเข้าถึงชุดบทความดังกล่าวผ่านทางอินเทอร์เน็ตได้เพียง 4 ชิ้นหลังสุดเท่านั้น ทำให้สามารถเก็บสถิติผู้เข้าอ่านชุดบทความนี้ได้เพียง 4 ชิ้นเท่านั้น คือ ตอนที่ 13 (12,482 คลิก) ตอนที่ 14 (22,959 คลิก) ตอนที่ 15 (25,622 คลิก) และตอนที่ 16 (26,319 คลิก) ข้อมูลเนื้อหาของบทความในช่วงก่อนหน้านั้น จึงได้จากหนังสือรวมชุดบทความนี้แทน (โปรดพิจารณา เซียงเส้าหลง (นามแฝง), 2548ค)

พระมหากษัตริย์ ได้แก่ (1) กรณีแต่งตั้งสังฆราช ในบทความตอนที่ 5 เรื่อง “เร่ร่อนผู้ดีสภาวะสังฆราช 2 องค์” (2) กรณีการออกหนังสือ “พระราชอำนาจ” ของประมวล รุจนเสรี ในบทความตอนที่ 13 เรื่อง “‘พระราชอำนาจ’ หนังสือดีที่นายกขลิมแนะนำ กรม.” (3) กรณีการแต่งตั้งโยกย้ายทหารปี 2548 ในบทความตอนที่ 14 เรื่อง “ในหลวงยังทรงเป็นจอมทัพไทย ทั้งกฎหมายและประเพณี” (4) กรณีการดำรงตำแหน่งของคุณหญิงจารุวรรณ ในบทความตอนที่ 15 เรื่อง “ประธานวุฒิสภาต้องลาออก เปิดทางให้วุฒิสภาแก้ปัญหา ส่งเรื่องกลับศาลรัฐธรรมนูญ” กล่าวเฉพาะกรณีคุณหญิงจารุวรรณนั้น คอลัมน์นิสต์ในเครือผู้จัดการได้เขียนบทความอย่างน้อยอีก 2 ชิ้นเผยแพร่เว็บผู้จัดการออนไลน์ในช่วงเวลาเดียวกัน คือ “ต้องหยุดยั้งการละเมิดในหลวง!” โดยสิริอัญญา (นามแฝง) เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2548 และเรื่อง “คุณหญิงจารุวรรณเมณฑกา ในสมรภูมิต่อสู้กับพันธมิตรกัณธินของแผ่นดิน” โดยเชียงเส้าหลง (นามแฝง) เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2548 โดยมีผู้อ่านบทความทั้งสองเป็นจำนวนกว่า 60,000 ครั้ง และ 18,756 ครั้งตามลำดับ (สิริอัญญา (นามแฝง), 2548; และเชียงเส้าหลง (นามแฝง), 2548ก)

นอกจากนี้ ที่น่าสนใจเพิ่มเติมอีกประการ คือ ตัวบทความตอนที่ 15 ที่นำขึ้นเว็บผู้จัดการออนไลน์นี้ เป็นที่มาของบทความเรื่อง “ลูกแกะหลงทาง” ซึ่งเป็นข้อความในส่วนของความคิดเห็นทำบทความ¹ และคำคุณ สิทธิสมาน ได้นำข้อเขียนเรื่อง “ลูกแกะหลงทาง” นี้มาเขียนใหม่เป็นบทความเรื่อง “พ่อของแผ่นดิน – ลูกแกะหลงทาง” พร้อมใส่คลิปเสียงเพลง “ความฝันอันสูงสุด” ในคอลัมน์หน้ากระดานเรียงห้า ของตนเองในผู้จัดการรายวันและลงในเว็บผู้จัดการออนไลน์ เมื่อวันที่ 9 กันยายน 2548 เวลา 18.18 น. พร้อมกับ “...ก็อปปี้ออกมาพิมพ์แนบไป...” ในแฟ้มสคริปต์และข้อมูลเตรียมสำหรับการอภิปรายของสนธิในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ซึ่งออกอากาศเป็นครั้งสุดท้ายก่อนถูกถอดออกจากช่อง 9 ในวันที่ 15 กันยายน 2548 ดังกล่าวแล้วข้างต้น บทความนี้ ได้รับความนิยมนมาก และมีจำนวนผู้อ่านมากกว่า 240,000 คน และผู้ร่วมลงความเห็นมีมากถึง 2,618 ความเห็น กระทั่งคำคุณกล่าวว่า “มีบุคคลนิรนามสมองใส่นำไปพิมพ์รวมเล่มขาย...”² เลยทีเดียว นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการข้ามสื่อกันไปมาระหว่างอินเทอร์เน็ตกับโทรทัศน์ และอิทธิพลของข้อเขียนและบทความทางอินเทอร์เน็ตของเว็บผู้จัดการออนไลน์ที่มีผลต่อช่วงเริ่มต้นของกระแสการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่

¹ เชียงเส้าหลง (นามแฝง) (2548ข) บทความเรื่อง “ลูกแกะหลงทาง” เชียงเส้าหลง กล่าวว่าได้มาจากความคิดเห็นที่ 9 โพสต์ของนามแฝง “555” (ไม่พบ “ความคิดเห็นที่ 9” นี้แล้วในหน้าเว็บปัจจุบัน) [<http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9480000120084>] เข้าถึงเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2552 (อ่าน 25,854 ครั้ง)

² คำคุณ สิทธิสมาน (2549: 60) ตัวเลขผู้อ่านกว่า 240,000 คนนั้น ได้มาจากในหนังสือเล่มนี้ แต่จากการทดลองเข้าถึงบทความนี้ทางเว็บผู้จัดการออนไลน์ เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2552 ผู้เขียนพบตัวเลขผู้อ่านเพียง 125,028 คนเท่านั้น [<http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9480000123149>]

1.3. การระดมฝ่ายที่สาม

1.3.1. ช่วงปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล หรือ ขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจ

(1) รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร

หลังจากรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากโทรทัศน์ช่อง 9 แล้ว วิธีการเคลื่อนไหวของเครือข่ายผู้จัดการก็เปลี่ยนจากการสนทนากับฝ่ายรัฐบาลโดดๆ ไปเป็นการระดมพลังทางการเมืองจากฝ่ายที่สามร่วมด้วย ฝ่ายที่สามเหล่านี้ คือ มวลชนคนไทยที่ไม่พอใจพฤติกรรมของรัฐบาลทักษิณในขณะนั้น สนธิ ลิ้มทองกุล ยังคงจัดรายการอยู่เช่นเดิม แต่เปลี่ยนให้เป็น “รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” ออกนอกสถานที่ ทำให้ผู้คนมากมายที่เคยติดตามมรายการผ่านทางโทรทัศน์และอยู่กับบ้าน ก็เปลี่ยนเป็นออกมาในสถานที่สาธารณะร่วมชมรายการนี้ด้วย จนกลายเป็นการจัดชุมนุมกลางๆ (แต่ยังเป็นการชุมนุมแบบอยู่กับที่) ทำให้รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรถูกเรียกขานว่าเป็น “ปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล” ที่กลายเป็นกระแสและวาระทางสังคมการเมืองไปเสีย การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอันรุนแรงหนักหน่วงในรายการนี้ยังคงใช้กระบวนการเดิมคล้ายตอนที่ยังทำรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ในห้องส่งช่อง 9 แต่ลักษณะการเผยแพร่เนื้อหาให้กระจายออกไปนั้น ครอบคลุมกว้างขวางและรอบด้านขึ้นอีกมาก การจัดรายการทุกครั้งนั้นจะมีการถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียม ออกสู่สถานีโทรทัศน์เอเอสทีวี วิทยุผู้จัดการ เชิญชวนให้สถานีเคเบิลทีวีและสถานีวิทยุชุมชนรับสัญญาณภาพและเสียงไปถ่ายทอดต่อ มีการถอดเทปนำขึ้นเว็บผู้จัดการออนไลน์พร้อมคลิปเสียงและคลิปวิดีโอ จัดจำหน่ายเป็นวีดีโอดีวีดี และรวมเล่มเป็นหนังสือ เรียกได้ว่าสนธิใช้สื่อทุกชนิดที่มีอยู่ในมือของตนที่เครือข่ายผู้จัดการ ระดมมาเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่เนื้อหาชนิดหมดหน้าตักเลยทีเดียว

สำหรับสถานีวิทยุชุมชนนั้น นอกจากถ่ายทอดสดผ่านศูนย์ข่าวภูมิภาคในเครือข่ายผู้จัดการ 5 แห่ง คือ ศูนย์ข่าวเชียงใหม่, ศูนย์ข่าวขอนแก่น, ศูนย์ข่าวศรีราชา, ศูนย์ข่าวภูเก็ต, ศูนย์ข่าวหาดใหญ่-สงขลา แล้ว หลังรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดจากช่อง 9 แล้ว เว็บผู้จัดการออนไลน์ ซึ่งโดยปกติจะให้พื้นที่แก่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์อยู่แล้วด้วยนั้น สร้างหน้าพิเศษแบบป๊อปอัพ (pop-up page) เพื่อ “ขอเชิญวิทยุชุมชนทุกสถานีทั่วประเทศไทย เข้าร่วมเป็นเครือข่าย ถ่ายทอดสัญญาณเสียง เพื่อเผยแพร่ความจริงให้ประชาชนได้รับรู้” โดยใช้วิธีการรับสัญญาณเสียงแบบข้ามสื่อเช่นเคย คือ โดยผ่านเว็บไซต์วิทยุผู้จัดการ (www.managerradio.com) ทั้งนี้ มีสถานีวิทยุชุมชนต่างๆ เข้าร่วมเป็นเครือข่ายถึง 82 สถานีใน 41 จังหวัดดังแสดงในตารางที่ 6.3

ตารางที่ 6.3: สถานีวิทยุชุมชนที่เข้าร่วมเครือข่ายถ่ายทอดเสียงเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร

ภาคอีสาน		ภาคตะวันออก	
1. อุตรธานี	FM 94.25, 102.75, 103.25, 105, 105.25, 106 MHz	16. ระยอง	FM 96.25, 97.75, 106.0 MHz
2. สุรินทร์	FM 96.0, 103.25, 104.25 MHz	17. ชลบุรี	FM 88.90, 97.25 MHz
3. ขอนแก่น	FM 89.5, 91.75, 101, 103.75, 103.25, 104, 106.75 MHz	ภาคใต้	
4. ศรีสะเกษ	FM 96.25 MHz	18. ยะลา	FM 104.25 MHz
5. ร้อยเอ็ด	FM 93.25 MHz	19. พังงา	FM 103.25 MHz
6. บุรีรัมย์	FM 93.0, 99.0, 104.5 MHz	20. สงขลา	FM 103.75 MHz
7. นครราชสีมา	FM 94.75, 103.25 MHz	21. พัทลุง	FM 103.0 MHz
8. อุบลราชธานี	FM 96.0, 96.25, 102.75, 104.75 MHz	22. นราธิวาส	FM 103.25 MHz
9. สกลนคร	FM 88.60, 90.0, 98.75, 102.75, 103.0 MHz	23. ภูเก็ต	FM 106.00 MHz
10. หนองบัวลำภู	FM 89.0, 91.0, 101.5, 108.0 MHz	ภาคเหนือ	
11. นครพนม	FM 103.25 MHz	24. เชียงใหม่	FM 100.25, 102.25, 103.25
12. สระแก้ว	FM 100.25 MHz	25. เชียงราย	FM 104.0, 101.5 MHz
13. กาฬสินธุ์	FM 91.25, 92.35 MHz	26. พะเยา	FM 104.0 MHz
14. เลย	FM 94.25 MHz	27. น่าน	FM 104.0 MHz
15. หนองคาย	FM 92.5, 100.0 MHz	28. ลำปาง	FM 92.0 MHz
กรุงเทพฯ		29. พิษณุโลก	FM 92.0 MHz
41. กรุงเทพฯ	FM 103.25 MHz	30.แพร่	FM 94.0 MHz
เขตพระนคร	FM 97.75 MHz	ภาคกลาง	
เขตจตุจักร	FM 97.75 MHz	31. ปทุมธานี	FM 87.75, 97.75 MHz
เขตดอนเมือง	FM 107.25 MHz	32. อโยธยา	FM 97.75 MHz
เขตหนองแขม	FM 107.85 MHz	33. กาญจนบุรี	FM 93.25 MHz
เขตสาทร	FM 92.25 MHz	34. นครปฐม	FM 106.25 MHz
		35. ลพบุรี	FM 94.0 MHz
		36. สมุทรสาคร	FM 96.75 MHz
		37. เพชรบุรี	FM 92.5, 95.75 MHz
		38. ประจวบคีรีขันธ์	FM 93.25 MHz
		39. สมุทรปราการ	FM 103.25 MHz
		40. นครสวรรค์	FM 101.25 MHz

ที่มา: <http://www.manager.co.th/popup/popup135.aspx>¹

¹ ผู้เขียนเข้าถึงเว็บเพจนี้เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2552 ในหน้านี้อาจไม่มีระบุข้อมูลสถานะวันเวลา แต่จากเนื้อหาแล้ว คาดว่าน่าจะเป็นก่อนวันที่ 27 มกราคม 2550

ตารางที่ 6.4: รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรและสถิติผู้อ่านทางเว็บ

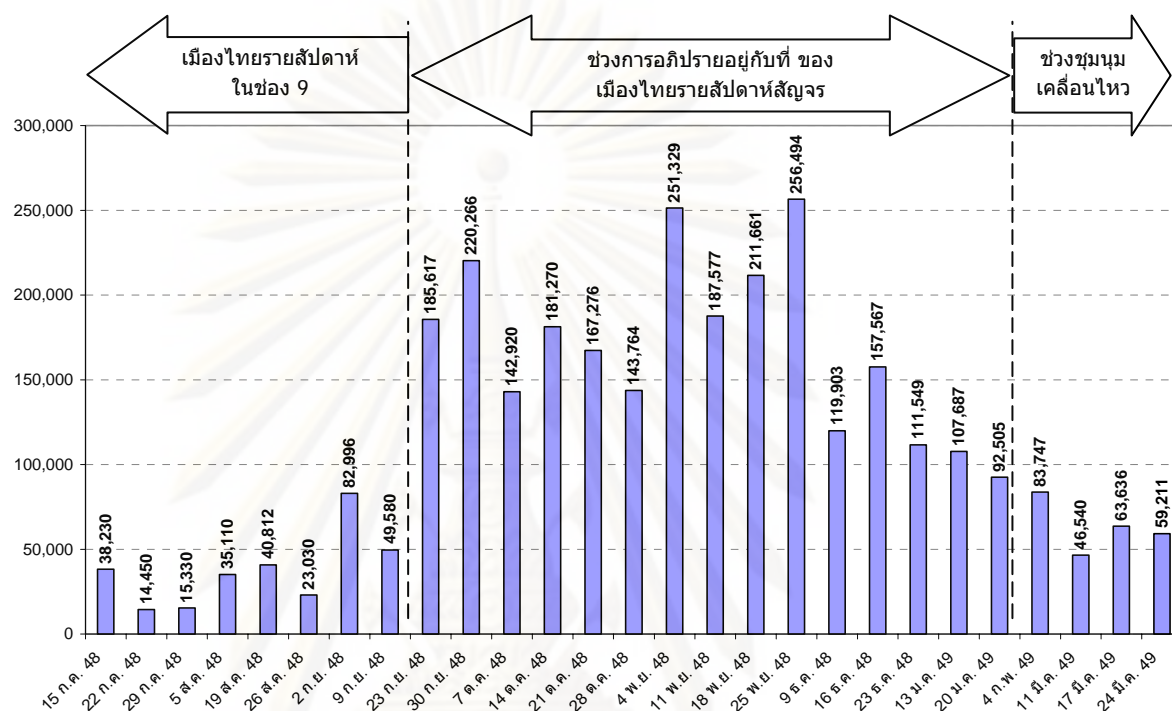
ครั้งที่	วันที่แสดงรายการ	พาดหัวบทถอดเทปรายการที่ขึ้นในเว็บ	สถิติผู้อ่านทางเว็บ
1	23 ก.ย.2548	“สนธิ” เปลี่ยธาตุแท้ “ทักษิณ”	185,617
2	30 ก.ย.2548	แฉ “หนองงูเห่า” อภิมหาโงง	220,266
3	7 ต.ค.2548	แฉวิชามารรัฐตำรวจ	142,920
4	14 ต.ค.2548	เปิดโปงเส้นทางรวย “ทักษิณ”	181,270
5	21 ต.ค.2548	สนธิยันไม่เคยให้ทักษิณ “ช่วย”	167,276
6	28 ต.ค.2548	“สนธิ” เย้ย “ทักษิณโพนธสิทธิ์” ขาดบารมี 10 ทศ	143,764
7	4 พ.ย. 2548	แฉตระกูลชิน ๗ ทิ้งหุ้น 1 แสนล้าน	251,329
8	11 พ.ย.2548	สนธินำกล่าวคำสัตย์ปฏิญาณถวายคืนพระราชอำนาจ	187,577
9	18 พ.ย.2548	แฉ “เหยียน ปิน” นายหน้าพรรคไทยรักไทยในจีน	211,661
10	25 พ.ย.2548	เบื้องหลังสารพัดวิชามาร “นายหญิง”	256,494
11	9 ธ.ค.2548 ¹	แฉ “รัฐบาลถังแตก”	119,903
12	16 ธ.ค.2548	เปิดโปงขบวนการปล้นกลางแดด	157,567
13	23 ธ.ค.2548	“สนธิ” แฉส่งท้ายปี “ทักษิณ” กินเมือง	111,549
14	13 ม.ค.2549	แฉข้อตกลง FTA เพื่อพวกพ้อง ทำเศรษฐกิจไทยพังพินาศ	107,687
15	20 ม.ค.2549	“สนธิ” ลั่น 4 ก.พ.ขอนำพลังมหาชนเช็กบิล “แม้ว”	92,505
นัดพิเศษ “วันกู้ชาติ” 4 ก.พ.2549		“สนธิ” สับ “แม้ว” หมดความชอบธรรม - จาบจ้วงในหลวงหลายรอบ	83,747
16	11 มี.ค.2549	“สนธิ” รับคำท้าขึ้นเวทีประชัน “ทักษิณ”	46,540
17	17 มี.ค.2549	“สนธิ” สูดทนพฤติกรรม “ทักษิณ” จาบจ้วงไม่เลิก	63,636
18	24 มี.ค.2549	“สนธิ” ย้ำจำเป็นใช้ ม.7 ขอนายกฯ พระราชทาน	59,211

ที่มา: รวบรวมจากเว็บผู้จัดการออนไลน์ (<http://www.manager.co.th/thailandweekly>)

ส่วนการติดตามอ่านบทถอดเทปรายการนั้น ความแตกต่างสำคัญประการหนึ่ง ระหว่างเมืองไทยรายสัปดาห์ กับ เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร คือ การได้รับกระแสการตอบรับจากคนทั่วไปอย่างมหาศาล กล่าวเฉพาะเว็บผู้จัดการออนไลน์ที่ถอดเทปคำต่อคำการอภิปรายในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรมาขึ้นเว็บนั้น เดิมที่มีปริมาณการอ่านเมืองไทยรายสัปดาห์ทางเว็บผู้จัดการฯโดยเฉลี่ยเป็น 31,606 ครั้งในแต่ละบทถอดเทป และในครั้งหลังสุดก่อนถูกปลดนั้น มีสถิติการอ่าน (ขึ้นเว็บเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2548) เพียง 49,580 ครั้ง ตัวเลขสถิติการอ่านนี้กระโดดไปเป็น 185,617 ครั้ง และ 220,266 ครั้ง ในการติดตามอ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2548 ตามลำดับ (ดู

¹ สนธิ ประกาศดรามารายการสำหรับวันศุกร์ที่ 2 ธ.ค.2548 ไปหนึ่งครั้ง กระแสคำพูดแบบ “อิงกำแพงวัง” ลดลง หลังจากมีผู้ใหญ่หลายคนออกมาเตือนว่า “ไม่ควรนำสถาบันฯมาเล่นกัน” (เปลว สีเงิน (นามปากกา), 2549: 226-7)

ตารางที่ 6.4 และแผนภาพที่ 6.2) นี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะสถานการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นด้วยเช่นกัน ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ภาพรวมรายการเมืองไทยรายสัปดาห์และสถิติผู้อ่านทางเว็บสามารถแสดงได้ดังแสดงใน แผนภาพที่ 6.2

แผนภาพที่ 6.2: สถิติผู้อ่านเมืองไทยรายสัปดาห์ทางเว็บผู้จัดการฯ

ที่มา: ประมวลจากเว็บผู้จัดการออนไลน์ (<http://www.manager.co.th/thailandweekly>)

จากแผนภาพที่ 6.2 จะเห็นว่า ช่วงกระแสได้รับความนิยมสูงของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัปดาห์ จัดได้ว่าอยู่ช่วงครั้งที่ 1-14 อันเป็นช่วงที่สนธิและเครือผู้จัดการยังเป็นการอภิปรายอยู่กับที่ ไม่ได้เคลื่อนไหวหรือเดินชุมนุมประท้วงแต่อย่างใด ดังที่สนธิให้สัมภาษณ์กับนิตยสารสารคดีไว้ในภายหลัง (เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2549) เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในการจัดรายการครั้งที่ 14 ว่า “...ตั้งแต่จัดรายการมาก็ไม่เคยคิดที่จะเดิน” และ “ตอนนั้นผมคิดว่าคงยังไม่ถึงขั้นที่จะต้องไปใส่คุณทักษิณ คิดว่าเขาน่าจะแก้ไขตัวเองได้...” (ภิญโญ ไตรสุริยธรรมา, 2550: 104) หลังจากเริ่มมีการชุมนุมครั้งแรกในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 แล้วสถิติผู้อ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัปดาห์ทางเว็บผู้จัดการออนไลน์ เริ่มตกลงเกือบเท่าภาวะปกติเมื่อครั้งยังเป็นรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ในช่อง 9 อยู่

ช่วงแรกๆนั้น รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัปดาห์เน้นการให้ข้อมูลกับมวลชนผู้ชมรายการ เกี่ยวกับความไม่ชอบมาพากลของการบริหารงานภายใต้รัฐบาลทักษิณ การเปิดโปงทุจริตภายใต้รัฐบาล รวมทั้งการเปิดให้ประชาชนทั่วไปส่งข้อมูลมาทั้งมาทางจดหมายปกติและทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ มีการส่งข้อมูลเข้ามาจำนวนมาก ที่มงาน

ผู้จัดการก็เลือกสรรและตรวจสอบบางประเด็นที่น่าสนใจ นำขึ้นมาอภิปรายในรายการ เช่น เรื่อง โรงงานยาสูบที่เชียงใหม่ เรื่องน้องสาวนายภคเอาเครื่องบินชนคนไปงานวันเกิดตัวเอง (คำคุณ สิทธิสมาน, 2548) และนี่กลายเป็นที่มาของ “40 คำถามจากสนธิ ถึงทักษิณ” (นรินทร์ เยาวภาวี, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2552)

สำหรับการชุมนุมใหญ่ในวันที่ 4 ก.พ.2549 อันถือว่าการจบกระบวนการของ “ปรากฏการณ์สนธิ” นั้น คำคุณ สิทธิสมาน อธิบายถึงการออกแบบเนื้อหาบนเวทีการชุมนุม ว่าเป็นการประยุกต์จากผังรายการโทรทัศน์แต่ละรายการมาร้อยเรียงให้เต็ม 1 คืน รวมทั้งพิธีกรบนเวทีก็เป็นผู้ประกาศข่าวจากโทรทัศน์เช่นกัน นี่แสดงให้เห็นถึงความสืบเนื่องเชื่อมโยงกันระหว่างการทำให้เวทีชุมนุมเป็นเหมือนรายการโทรทัศน์ และในทางกลับกัน รายการโทรทัศน์เป็นเวที “ไฮด์ปาร์คทางการเมือง” ดังที่สนธิทำมาตลอดช่วงจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ (ยังไม่มีคำว่า “สัญญา” ต่อท้าย) และวาระทางการเมืองของรายการโทรทัศน์ ยิ่งชัดเจนขึ้นเมื่อเปลี่ยนมาเป็นเมืองไทยรายสัปดาห์สัญญา ภายใต้ “การชูธง 2 ผืน” คือ “ฟิ่งพระบารมี” และ “ถวายคืนพระราชอำนาจ” ดังที่คำคุณกล่าวไว้ในหน้าเดียวกันว่า “...เนื้อหาการชุมนุมวันที่ 4-5 กุมภาพันธ์ 2549 ก็คือบทสรุปขอยอดเนื้อหารายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญญาที่ดำเนินต่อเนื่องมา 15 ครั้งก่อนหน้า ซึ่งเป็นขั้นตอนพัฒนาการต่อเนื่องของการนำเสนอเมื่อครั้งยังอยู่ในจอช่อง 9 ในชื่อรายการที่ยังไม่มีคำว่าสัญญาต่อท้าย” (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549 จ: 25) การเคลื่อนไหวภายใต้การนำของสนธิ ลี้มทองกุล บางครั้งถูกขนานนามเป็น “ขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจ” ด้วย (อุเชนทร์ เชียงแสน, 2551)

(2) การเคลียร์ความชอบธรรมให้กับตนเองของสนธิ

ความน่าสนใจประการหนึ่งของสนธิ ลี้มทองกุล และเครือข่ายผู้จัดการ คือ ตั้งแต่ปี 2544 ที่พตท.ทักษิณชนะการเลือกตั้งได้ขึ้นมาเป็นนายภคใหม่ ๆ นั้น เป็นที่ทราบกันทั่วไปว่ารายการเมืองไทยรายวัน (ในช่วง 2544-2546) และรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ (ในเวลาต่อมา 2546-2548) รวมทั้งตัวสนธิเองนั้น ให้การสนับสนุนและสร้างความชอบธรรมให้กับนายภคคนใหม่เป็นอย่างมาก เมื่อครั้งที่เชิญพตท.ทักษิณ (ซึ่งได้รับตำแหน่งแล้ว) นั้นมาร่วมรายการเมืองไทยรายวันนั้น สนธิถึงขั้นลงมาเป็นผู้ดำเนินรายการด้วยตนเอง และพูดคุยกันอย่างดีเลยทีเดียว (บทบรรณาธิการ, ใน ภิญโญ ไตรสุริยธรรมา, 2550) นอกจากนี้ รายการเมืองไทยรายวันและในช่วงแรกของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์นั้น หลายครั้งสนธิเองก็ได้อธิบาย “แก้ต่าง” โน้มน้าวให้ผู้ชมรายการของเขาเชื่อมั่นในรัฐบาลทักษิณ เช่น “ตัวท่านเป็นคนดีมีเจตนาดี

¹ ประเด็นเรื่องความต่อเนื่องเชื่อมโยงระหว่างการจัดรายการทีวีกับรายการบนเวทีการชุมนุมนี้ ผู้เขียนได้มาจากเกษียร เตชะพีระ (2550: 13 อ้างอิงท้ายหน้าหมายเลขที่ 9) ส่วนประเด็น “ไฮด์ปาร์คทางการเมือง” โดยใช้รายการโทรทัศน์ของตนนั้น ผู้เขียนประยุกต์มาจากความคิดเรื่อง “ไฮด์ปาร์คออนไลน์” ในการสัมภาษณ์รอมฎอน ปัญจอร์ เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2552

ถ้าข้อมูลถูกต้องผมเชื่อว่านายกฯคนนี้ตัดสินใจถูกต้อง และข้อมูลที่นายกฯคนนี้ตัดสินใจผิดพลาดหลายครั้งผมเชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์ว่าเป็นเพราะข้อมูลที่มาถึงตัวไม่ถูกต้อง” เป็นต้น กระทั่งในบางครั้ง ถึงขั้นที่เป็นการในวิธีการสร้างการนับถือตัวบุคคล (cult) มาสร้างความชอบธรรมให้แก่พตท.ทักษิณด้วยในลักษณะที่ว่าให้เชื่อในตัวพตท.ทักษิณ เช่นว่า “นายกฯคนนี้ซึ่งเป็นนายกฯที่ใช้ได้ในสังคม ณ วันนี้ นำประเทศผ่านไประอดได้ มีข้อบกพร่องบางประการ แต่เมื่อซังน้ำหนักแล้ว บวกมีมากกว่าลบ ก็ยังเป็นนายกฯที่ดีที่สุด” เป็นต้น (สนธิ ลิ้มทองกุล และสโรชา พรอุดมศักดิ์, 2548ก: 236-239) และคำพูดเหล่านี้ก็ได้ถูกฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลทักษิณนำมาย้อนเกร็ดสนธิด้วยเช่นกัน ดังจะกล่าวถึงต่อไปข้างหน้า

ดังนั้น เมื่อสนธิและเครือข่ายผู้จัดการเริ่ม “กลับลำ” เปลี่ยนจากการอภิปรายสนับสนุนให้ความชอบธรรมกับรัฐบาลทักษิณ กลายมาเป็นการอภิปรายคัดค้านวิพากษ์วิจารณ์ กระทั่งในที่สุดกลายเป็นการโจมตีทำลายความชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณต่อไปนั้น ทำให้เขาเองจำเป็นต้องมีวิธีการในการให้เหตุผลสร้างความชอบธรรมแก่ตนเองเช่นกัน ว่าเหตุใดจึงเปลี่ยนจากมิตรรัก กลายมาเป็นศัตรูคู่ต่อสู้ทางการเมืองชนิด “ตายเป็นตาย เจ็บเป็นเจ็บ” ได้ วิธีการแรกเป็นไปตามเนื้อหาของวิพากษ์วิจารณ์อย่างใช้เหตุใช้ผลต่อรัฐบาลทักษิณ กล่าวคือ การเขียนชุดบทความเรื่อง “จากกัลยาณมิตร ถึงนายกฯทักษิณ ชินวัตร” 16 ตอนของเซียงเส้าหลง (นามแฝง) ดังกล่าวแล้วข้างต้น

ส่วนอีกวิธีการหนึ่ง คือ การเปิดเผย “ความรู้สึกส่วนตัว” ดังที่สนธิทำได้ อย่างจับใจในการเรียกประชุมพนักงานเครือข่ายผู้จัดการทั้งหมดเมื่อเย็นวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2549 ก่อนจะนำเดี่ยวการประชุม “กุ๊ชาติ” ในวันถัดไป ซึ่งเป็นวันสำคัญในฐานะการจบภารกิจที่ได้ทำมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายเดือนกันยายน 2548 ดังที่คำคุณกล่าวไว้ และแน่นอนว่าย่อมเป็นไปตามหลักการของเครือข่ายผู้จัดการที่ใช้เนื้อหาชนิดเดียวกันนำไปใช้ในสื่อหลากหลายชนิด (ดังที่จะกล่าวถึงต่อไปข้างหน้า) กิจกรรมการ “เปิดใจ” ครั้งนี้จึงถูกถ่ายทอดออกทางเอเอสทีวี และผ่านทางเว็บไซต์ด้วยเช่นกัน ซึ่งเท่ากับไม่ใช่เพียงการ “เคลียร์ตัวเอง” ให้กับพนักงานเครือข่ายผู้จัดการเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญกว่า คือ มวลชนที่เฝ้าติดตามรายการโทรทัศน์ทางเอเอสทีวีนั่นเอง ในวันนั้น สนธิได้กล่าว “เปิดใจ” โดยเฉพาะเปิดเผยความรู้สึกส่วนตัวและเป็นประโยคสำคัญที่คำคุณนำมาอ้างอิงต่อ “ปรากฏการณ์สนธิฯ” ที่เขาถือว่าเป็นเอกสารเรียบเรียง “356 วันแห่งการโค่นล้มระบอบทักษิณ” ว่า

“ปีกว่าๆที่ผ่านมา มันมีความรู้สึกโกรธตัวเอง โกรธมาก ช่วงหลังๆที่ไปออกรายการเมืองไทยรายสัปดาห์กับแอม [สโรชา พรอุดมศักดิ์ พิธีกรคู่กับสนธิ-ผู้เขียน] ที่ช่อง 9 คำคุณเป็นพยานได้ ไปทุกครั้ง ผมจะอ้วกทุกครั้ง ผมบอก...ไอ้คุณ...ไอ้หาวันนี้กูต้องมาช่วยไอ้ทักษิณอีกแล้วเหอวะ มันเหนือกว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่มันเคยขมขื่นในใจ...” (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549จ: 41 และ 298)

ประโยคนี้ทำให้เห็นว่าสนธิเองก็รู้สึกอึดอัดกับการสร้างความชอบธรรมของตนให้กับรัฐบาล แต่ยังทำอะไรได้ไม่มาก ได้แต่ขมขื่นใจ จุดสำคัญอีกประการ คือ สนธิยังเล่าถึงเหตุการณ์การได้รับจดหมายจากแพทย์หญิงผู้หนึ่ง (ซึ่งเจ้าตัวเล่าว่า “...ใส่ชื่อจริงมาเลย ชื่อโรงพยาบาล...”) ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เขาเปลี่ยนจุดยืน คำพูดเองถึงกับยกย่องแพทย์หญิงคนนี้ไว้ว่า “แพทย์หญิงท่านนี้จะเป็นใครก็ตาม ถ้าท่านมีโอกาสได้อ่านหนังสือของผม [หมายถึงเรื่อง “ปรากฏการณ์สนธิ...”-ผู้เขียน] ขอให้โปรดรับรู้ว่าคุณูปการใหญ่หลวงกับสังคมไทย” (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549จ: 49) สนธิใช้สำนวนการเล่าเรื่องเหตุการณ์นี้อย่างกินใจอีกครั้งหนึ่งเช่นกัน ว่า

“...ผมจำได้ว่ามีอยู่ครั้งหนึ่งในเมืองไทยรายสัปดาห์ ผมพูดปกป้องเรื่องการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตว่า การแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตนั้น ข้อดีมีอย่างไร ข้อเสียมีอย่างไร แต่ข้อดีมีมากกว่าข้อเสีย คุณหมอคณนั้นเขียนมา ที่ผมเจ็บปวดที่สุดแล้วผมน้ำตาซึมเลย แต่ผมไม่เคยเล่าเรื่องนี้ให้ใครฟังเลย ไม่เคยเล่า ครอบครัวผมก็ไม่เคยเล่า คำคุณก็ไม่เคยเล่า ไม่เคยเล่าให้ใครฟัง จุดนั้นเป็นจุดเปลี่ยนในชีวิตของผม เขาบอกว่า คุณสนธิ...คุณเป็นคนที่มีความสามารถพิเศษที่คนอื่นไม่มีในการอธิบายเรื่องให้คนคล้อยตาม บอก...ทั้งๆที่ดิฉันรู้ว่าสิ่งที่คุณพูดนั้นผิด...ไม่ใช่...แต่ดิฉันอดไม่ได้ที่จะคล้อยตามคุณ แต่พอหลังจากรายการเลิกแล้ว ดิฉันเพิ่งรู้ว่าดิฉันหลงกลคุณ

ผมแค่นตัวเองมาก ผมเข้าใจตัวผมเองมาก ข้าจันไม่รู้จะซ้ำอย่างไร ผมก็เลยตัดสินใจว่า เอาเถอะวะ...มันจะเกิดอะไรขึ้นก็ให้มันเกิด เพราะผมรู้ว่าการต่อสู้กับทรรฆอย่างทักษิณ ชินวัตรนั้น เราไม่ได้ต่อสู้กับคนที่ไม่เห็นด้วยกับเรา ใครที่ไม่เห็นด้วยกับผม หรือผมไม่ได้เห็นด้วยกับคนอื่นเนี่ย...เราจะต่อสู้ด้วยเหตุและผล เราจะต่อสู้ด้วยตรรกะ แต่เราจะไม่รังแกซึ่งกันและกัน เพราะเราเป็นมนุษย์ซึ่งมีจิตวิญญาณ เราเป็นมนุษย์ที่มีธรรมนำหน้า แต่ผมรู้ว่าสู้กับคนๆนี้...ผมต้องโดนเขากลับแกลังสารพัด ทุกประการ ทั้งกลับแกลัง ทั้งใส่ร้ายป้ายสี ทั้งสาดโคลน ทั้งใช้อำนาจรัฐ แต่ผมก็ตัดสินใจเดินหน้าไปแล้ว ผมก็บอกว่าเป็นยังไงเป็นกัน ช่วงมันเถอะ นั่นคือที่มาของเมืองไทยรายสัปดาห์...ที่เริ่มเปลี่ยนแปลง...”

(คำคุณ สิทธิสมาน, 2549จ: 299)

คำกล่าวข้างต้น ยิ่งย้ำให้เห็นว่าสนธิรู้สึกขมขื่นใจ ซ้ำใจ ทั้งโกรธทั้งแค้นตัวเองเพียงใดถึงขนาด “น้ำตาซึม” ทั้งยัง “ไม่บอกใคร” จนกระทั่งในที่สุดจึงลุกขึ้นมาสู้ การต่อสู้

เคลื่อนไหวครั้งนี้ถูกสร้างให้ภาพขัดตรงข้าม (contrast) (ไม่ว่าใครจะชั่วหรือจะดีจริงหรือไม่ก็ตาม) ว่าต้องต่อสู้กับ “ทรราชอย่างทักษิณ ชินวัตร” ซึ่งจะ “กลั่นแกล้งสารพัด...ทั้งใส่ร้ายป้ายสี สาดโคลน ใช้อำนาจรัฐ” ในขณะที่ผู้นำขบวนการล้มทรราชนั้น “เป็นมนุษย์ที่มีจิตวิญญาณ” และ “มีธรรมนำหน้า” จึงจะ “ต่อสู้ด้วยเหตุและผล ไม่รังแกกัน”

ตอนท้ายของการ “เปิดใจ” นี้ สนธิยังได้กล่าวข้อความอันเรียกได้ว่าเป็น “วรรคทอง” ที่หลายคนในขบวนการเคลื่อนไหวล้มรัฐบาลทักษิณนำไปกล่าวถึงอยู่เนืองๆ ว่า “ผมตายไปผมกลัวอะไรมากที่สุด ผมกลัวที่สุดคือคนที่พูดถึงผม [ว่า] สนธิเหร...แม่งรับใช้ ทักษิณ แต่ผมจะมีความสุขมาก ถึงดวงวิญญาณอาจจะอยู่ในนรกขุมไหนก็ตาม ที่จะมีคนบอก สนธิเหร...มันยังดีนะ...ที่มันยังกลับตัวทัน...” (คำพูด สิทธิสมาน, 2549จ: 301) ประโยคที่เน้นเข้มนั้น ไปปรากฏเป็น “มุมมองบรรณาธิการ” ซึ่งเป็นคำโปรยกล่าวถึงบทความของสนธิ ที่รวมอยู่ในงานบรรณาธิการของเจมส์ศักดิ์ ปิ่นทอง เรื่อง “รู้ทันทักษิณ 4” ด้วยเช่นกัน (ดู สนธิ ลิ้มทองกุล, 2549)

ดังนั้น การอธิบายกระบวนการเปลี่ยนจุดยืนของสนธิ โดยใช้มิติเรื่องความรู้สึกส่วนตัวดังกล่าวข้างต้นนั้น จึงนับได้ว่าเป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับการเคลื่อนไหวของตนเอง พร้อมกับเป็นการลดความชอบธรรมของฝ่ายตรงข้ามประการหนึ่ง แต่ที่สำคัญกว่าวิธีการอื่น คือ วิธีการนี้ได้สร้างความรู้สึกไว้วางใจ เชื่อมั่น หรือกระทั่งศรัทธาในตัวบุคคล (คือสนธิเอง) ในขณะที่สร้างความรู้สึกทางลบให้กับตัวบุคคลของฝ่ายตรงข้าม (คือพตท. ทักษิณ) ไปในขณะที่เดียวกันอย่างได้ผลชนิดที่ติดตามจิตใจคนทั่วไปที่กำลังรับชมการ “เปิดใจ” นี้ ผ่านทางเอเอสทีวีได้อีกมากทีเดียว

(3) ข่าว/บทความยุทธศาสตร์ในเว็บผู้จัดการออนไลน์

นอกจากการถอดเทปรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรขึ้นเว็บผู้จัดการออนไลน์แล้ว ในช่วงแรกของการระดมฝ่ายที่สามเพื่อ “ก่อกระแส” ต่อต้านรัฐบาลทักษิณนั้น นักข่าวในเครือผู้จัดการทุกโต๊ะ โดยเฉพาะทีมข่าวพิเศษ ถูก “กำหนด” จากสนธิ ในฐานะ “นายใหญ่” ให้ทำข่าววิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณทุกแง่มุมทั้งเรื่องส่วนตัวและเรื่องสาธารณะ ตั้งแต่ข่าวบันเทิงถึงข่าวกีฬา ตัวอย่างเช่น (1) โต๊ะข่าวบันเทิง ทำการสัมภาษณ์ดาราดังๆ ว่ามีทัศนคติอย่างไรต่อรัฐบาล รวมทั้งมีการทำข่าว “ดาวๆ” อย่าง “เบนโลอเล็ก” (อเล็กสะอื้นปิดห้องกับบ๊องทท., 2548, ออนไลน์) ซึ่งถูกเปิดประเด็นขึ้นโดย เอกยุทธ อัญชันบุตร เจ้าของเว็บไซต์ไทยอินไซด์เดอร์ อันเป็นเว็บแนวร่วมล้มรัฐบาลทักษิณอีกแห่งหนึ่ง และถูกปิดลงอย่างรวดเร็วหลังจากเปิดดำเนินการได้เพียงไม่นาน เป็นต้น (2) โต๊ะข่าวเศรษฐกิจ ทำข่าวเกี่ยวกับความล้มเหลวในการบริหารของรัฐบาลทักษิณ (3) โต๊ะข่าวปริทรรศน์ เมื่อมีการชุมนุมจริง โต๊ะข่าวปริทรรศน์จะทำภาพข่าววิถีชีวิตการชุมนุม แพลตฟอร์มของผู้มาร่วมชุมนุม โดยเฉพาะสัมภาษณ์กลุ่มดารานักแสดง ซึ่งเท่ากับเป็นการดึงดูดให้ผู้คนเข้ามาอ่านเว็บผู้จัดการออนไลน์มากขึ้น

เพราะอยากฟังความเห็นของดารานักแสดง (4) *ทีมข่าวพิเศษ* ทำข่าวสื่อภายใต้การคุกคามของระบอบทักษิณ รวมทั้งนโยบายประชานิยม ซึ่งทำข่าวออกมาเป็นชุดต่อเนื่อง ทั้งนโยบายเอื้ออาทรต่างๆ นโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุน ฯลฯ เฉพาะทีมข่าวพิเศษนั้น การทำข่าวจะเป็นไปในลักษณะ “ข่าวยุทธศาสตร์” กล่าวคือ ใช้วิธีการเขียนข่าวโดยเอาประเด็นที่ต้องการจะชี้้นำขึ้นมาเป็นหลัก แต่นำเสนอประเด็นเพื่อความเข้าใจของสาธารณชนด้วย เช่น ทำข่าวปัญหาจากนโยบายประชานิยม โดยอธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างเป็นระบบว่านโยบายประชานิยมเป็นอย่างไร มีผลกระทบอย่างไรบ้าง (รวมภูอน ปัญจอร์, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2552)

นอกจากการทำข่าวโดยทีมข่าวเองแล้ว ยังมีการระดมพลังทางการเมืองจากฝ่ายที่สามโดยใช้บทความต่างๆ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น “บทความยุทธศาสตร์” ขึ้นเว็บไซต์การออนไลน์อีกจำนวนหนึ่ง ที่สำคัญๆ อาทิเช่น

(1) **คำเทศนาของหลวงตามหาบัว** (27 กันยายน 2548) ที่กล่าวว่ารัฐบาลจะเอาระบบประธานาธิบดีเข้ามาในประเทศไทย บทความนี้ขึ้นเว็บไซต์การออนไลน์หลังจากการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรครั้งที่ 1 ไปแล้ว และยังเป็นช่วงเริ่มต้นการเคลื่อนไหวอย่างจริงจัง มีผู้เข้ามาอ่านบทความนี้ทางเว็บไซต์การฯ ถึง 36,430 คน นับว่าเป็นอีกหนึ่ง “บทความยุทธศาสตร์” ที่มีอิทธิพลลดความชอบธรรมของรัฐบาลและสร้างความชอบธรรมให้กับสนธิและเครือข่ายในการเคลื่อนไหว ส่วนหนึ่งเพราะผู้พูดเป็นพระที่ได้รับความนิยมนับถืออย่างสูงโดยเฉพาะในแถบภาคอีสาน และยังเคยรณรงค์ “ผ้าป่าช่วยชาติ” เมื่อครั้งที่ไทยประสบวิกฤตเศรษฐกิจอีกด้วย ในขณะที่เดียวกัน เนื้อหาประเด็นหลักของบทความนี้ มุ่งเรื่องการนำระบบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี เข้ามาแทนที่ระบบประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์เป็นประมุข อันเป็นจุดอ่อนไหวที่สุดของสังคมไทย และเป็นประเด็นที่สนธิชูเป็นธงนำมาตั้งแต่แรกเริ่มเคลื่อนไหวผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร (หลวงตาล้นขวางประธานาธิบดี-เดือนทักษิณจบแบบเทวทัต, 2548, ออนไลน์; หลวงตามหาบัว เทศน์เรื่อง เทวทัตยังรู้โทษ ฉบับเต็ม, 2548, ออนไลน์)

นอกจากนี้ บทความยุทธศาสตร์ชิ้นนี้ยังเป็นอีกครั้งหนึ่งที่สนธิได้นำเรื่องศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของเครือข่าย (นอกเหนือจากการที่วัดป่าบ้านตาดของหลวงตามหาบัว ยังได้เป็นสถานที่จัดเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2548 อีกด้วย) และยังเป็นอีกครั้งที่เรื่องศาสนาและพระมหากษัตริย์ถูกนำมารวมไว้ด้วยกันในการเคลื่อนไหวที่ต่อมากลายเป็น “กู่ชาติ 4 กุมภาพันธ์” ของเขาในเวลาต่อมา ดังที่เขาย้ำไว้ในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรครั้งที่ 1 (23 กันยายน 2548) ซึ่งทั้งสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองและลดความชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณลงว่า “..ชาตินั้นประกอบด้วย 2 อย่างเท่านั้นเองให้จำเอาไว้ ประกอบด้วยศาสนาและพระมหากษัตริย์ ไม่ใช่อย่างอื่น ไม่ใช่ 30 บาทรักษาทุกโรค ไม่ใช่อะไรทั้งสิ้น...” (คำพูด สัทธิตสมาน, 2549จ)

ข้อที่ทำให้เห็นถึงความสำคัญและอิทธิพลของการตีพิมพ์บทความนี้ลงทั้งในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันและเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ได้อย่างดี คือ การตอบโต้กลับจากรัฐบาล กล่าวคือ พ.ต.ท.ทักษิณ ได้ยื่นฟ้องบริษัทแมนเนเจอร์มีเดียกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) เจ้าของนสพ. ผู้จัดการและพวก ฐานหมิ่นประมาท ในกรณีตีพิมพ์คำเทศนาดังกล่าว โดยเรียกค่าเสียหาย 500 ล้านบาท เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2548 (นายภพพงษ์ ผู้จัดการ หมิ่นฯเรียกอีก 500 ล้าน, 2549: ออนไลน์)

(2) บทความ “ปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล” (17 พฤศจิกายน และ 8 ธันวาคม 2548) ในจุดเริ่มแรกของการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลทักษิณนั้น แม้จะเป็น “ขาลง” ก็ตาม แต่อำนาจของรัฐบาลทักษิณที่สั่งสมมาผ่านการแทรกแซงระบบต่างๆ และยึดกุมความชอบธรรมจากคนชนบทผ่านนโยบายประชานิยมนั้น ยังมีอยู่มากพอ หลังจากรายการเมืองไทยถูกถอดออกจากรอง 9 นั้น การเคลื่อนไหวทางการเมืองทำลายอำนาจและความชอบธรรมรัฐบาลทักษิณผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัจจร ไม่ได้รับการสื่อสารถ่ายทอดในสื่อกระแสหลักของไทยเลย บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา นักวิชาการด้านการสื่อสารมวลชนและเป็นคอลัมนิสต์คนหนึ่งของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน เห็นว่าการเคลื่อนไหวนี้ควรเป็น “ข่าวใหญ่” จึงเขียนบทความเรื่อง “ปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล” ขึ้น 2 ตอน (บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา, 2548ก และ 2548ข) โดยเรียกการเคลื่อนไหวดังกล่าวว่า “ปรากฏการณ์สนธิ”

ในบทความตอนที่หนึ่งนั้น บุญรักษ์ได้อธิบายว่ารายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัจจร (อย่างน้อย 8 ครั้ง จนถึงก่อน 17 พฤศจิกายน 2548) นั้น ไม่มีการถ่ายทอดส่วนหนึ่งส่วนใดในฟรีทีวีทั้ง 5 ช่องของไทยเลย นอกจากรายการสมัคร-ดูลิต ที่จัดในช่อง 5 และช่อง 9 ซึ่งคอยเหน็บแนมเล็กน้อยเนืองๆ ส่วนสถานีโทรทัศน์ ASTV News1 ก็ถูกรุมกลั่นแกล้งพยายามจะให้ไม่สามารถดำเนินงานต่อไปได้ ในขณะที่เครือข่ายเคเบิลทีวีท้องถิ่น ซึ่งโดยปกติมักจะรับสัญญาณจาก ASTV ไปถ่ายทอดซ้ำ ก็ถูกสั่งระงับการถ่ายทอดอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์กระแสหลักที่มียอดจำหน่ายมาก ๆ ก็แทบไม่ได้เสนอเรื่องราวความเคลื่อนไหวของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัจจรเช่นกัน มีเสนอบ้างเพียงความคิดเห็นวิจารณ์สั้นๆ ไม่ได้นำเสนอข้อมูลและข้อคิดเห็นเชิงโต้แย้งอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ช่องทางในการติดตามเรื่องราวของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์และการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลทักษิณ จึงมีเพียงแห่งเดียว คือ ในสื่อเครือข่ายผู้จัดการ อย่างหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน และเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ เป็นต้น

บทความตอนที่สองนั้น บุญรักษ์อธิบาย “ปรากฏการณ์สนธิ” ในฐานะเป็น “วารสารศาสตร์สายพันธุ์ใหม่” (บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา, 2548ข) (ในขณะที่บทความตอนที่หนึ่ง ยังเรียกด้วยคำที่เข้าใจยากอยู่ว่าเป็น “วารสารศาสตร์เชิงโครงสร้างและระบบ”) โดยบุญรักษ์อ้างถึงบทความหนึ่งในหนังสือพิมพ์ The Nation เขียนโดยคอลัมนิสต์ชื่อ Bangkokian

เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2548 ซึ่งให้นิยามสื่อต่างๆของไทยหลายฉบับไว้อย่างห้วนๆ รวมทั้งนิยามสื่อในเครือข่ายผู้จัดการว่าประกอบด้วย “วารสารศาสตร์อยู่สามสายพันธุ์ กล่าวคือ radical journalism (วารสารศาสตร์ดาร์บรุนแรง) militant journalism (วารสารศาสตร์แบบสู้รบ) และ suicide-bomb journalism (วารสารศาสตร์แนวพลีชีพ) บุญรักษ์สรุปบทบาทของเครือข่ายผู้จัดการว่า “ดูเหมือนว่าหากเราจะนำเอาองค์ประกอบทางความคิดใหม่ๆ ที่สนธิ ลิ้มทองกุลเพิ่งจะประกาศนั้น มาผสมผสานกับกิจกรรมต่างๆ ของ “เมืองไทยรายสัปดาห์” ก่อนหน้านี้ มีเค้าลางว่าเขากำลังจะสร้างวารสารศาสตร์สายพันธุ์ใหม่ขึ้นมาอย่างเต็มรูปแบบ นั่นก็คือ เป็นวารสารศาสตร์ที่ไม่เป็นเป็นกลาง ทว่ามีเป้าหมายที่จะสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ก็เพื่อการร่วมมือกันหาทางปฏิรูปชีวิตทางการเมืองไทยให้มีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริงมากขึ้น” (Bangkokian, 2005)

บทความตอนหนึ่งนี้มียอดผู้อ่านทางเว็บผู้จัดการออนไลน์มากพอสมควร คือ 21,809 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 12 มีนาคม 2552) แต่ผลกระทบต่อเนื่อง คือ ทำให้คำว่า “ปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล” ถูกใช้เรียกกันขานอย่างกว้างขวางในสื่อต่างๆทั้งของไทยและต่างประเทศ และเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การเคลื่อนไหวของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรได้รับการถ่ายทอดผ่านสื่อต่างๆมากขึ้นอย่างมาก ส่วนบทความชิ้นที่สองนี้มียอดผู้อ่านไม่น้อยเช่นกัน คือ 15,369 คน (ข้อมูล ณ 12 มีนาคม 2552) ทั้งสองบทความนี้เป็นงานที่ทีมงานอาวุโสหลายคนในเครือข่ายผู้จัดการชอบอยู่มาก² เพราะแม้จะเป็นการเขียนโดยนักวิชาการอิสระก็ตาม แต่หากพิจารณาในแง่ยุทธศาสตร์แล้ว ถือว่าทำให้สิ่งที่สนธิ ลิ้มทองกุล และเครือข่ายผู้จัดการเคลื่อนไหวอยู่ในขณะนั้น ได้รับความชอบธรรมอย่างสูงมากขึ้นอีกมาก โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาในสถานการณ์ที่รัฐบาลมีพฤติกรรมยัดเยียด/แทรกแซงสื่อและสถาบันทางการเมืองต่างๆของไทยอยู่อย่างมหาศาล

ชุดบทความทั้งสองชุดดังกล่าวข้างต้น เป็นหนึ่งตัวอย่างของ “บทความยุทธศาสตร์” ที่เป็นทัศนะของนักคิดหรือผู้นำทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อความคิดของคนในสังคม และได้กลายมาเป็นเครื่องมือการสื่อสารชนิดหนึ่ง ผสมผสานไปกับ “ข่าวยุทธศาสตร์” ดังกล่าวแล้วข้างต้น ในการระดมพลให้หม่อมวลผู้อ่านเข้ามาอ่านเว็บไซต์ผู้จัดการมากขึ้น หรืออีกนัย

¹ ตัวอย่างเช่น “ผม [สนธิ] เป็นสื่อมวลชนที่ไม่เป็นกลาง”, “นับแต่บัดนี้ต่อไปไม่ใช่สนธิ ลิ้มทองกุลคนเดิมอีกต่อไปที่นี้จะทำอะไรก็ได้ตามใจตัวเอง-หากแต่จะต้องถามประชาชนและองค์กรประชาชนต่างๆ ที่ให้ความเมตตาอุปถัมภ์”, “จุดยืนที่ไม่วันทรมตต่อความเมตตาของประชาชน” และ “จุดยืนทำหน้าที่สื่อเป็นยามเฝ้าแผ่นดิน ที่จะต่อสู้ในสามประเด็นหลักคือ (1) เพื่อให้รัฐบาลบริหารบ้านเมืองด้วยความโปร่งใสทั้งในอดีตและอนาคต (2) เพื่อสิทธิเสรีภาพของสื่อไม่ให้มีการปิดกั้น และ (3) เพื่อให้มีการปฏิรูปการเมืองเพราะเห็นว่าการบ้านเมืองจะเดินต่อไปไม่ได้หลังจากมีการตั้งโต๊ะกินรวบ” อ้างโดยผู้เขียน จากบทความเดียวกันของบุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา (2549ข)

² รวมทั้งต่อมากลายมาเป็นชื่อหนังสือบันทึกเรื่องการโค่นล้มรัฐบาลทักษิณที่เขียนโดยคำณูณ สิทธิสมาน (2549) และพุดถึงบทความนี้อยู่ที่ด้านในของหนังสือด้วยเช่นกันในหน้า 95-96

หนึ่ง เป็นการแผ่อิทธิพลต่อผู้ช่วงชิงพื้นที่การสื่อสารทางการเมืองแข่งกับการครอบงำสื่อของฝ่ายรัฐบาลได้อย่างทรงพลังและรอบด้าน

1.3.2. เวทีพันธมิตรฯ: แหล่งผลิตเนื้อหาของสื่อเครือข่ายผู้จัดการ

หลังการชุมนุมเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 ซึ่งนำโดยสนธิ ลิ้มทองกุล และที่ทีมงานเครือข่ายผู้จัดการถือเป็นการจบกระบวนการเคลื่อนไหวของขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจที่ดำเนินมาตั้งแต่เดือนกันยายน 2548 นั้น บทบาทการเคลื่อนไหวระดมพลังทางการเมืองของมวลชนย้ายไปอยู่ที่พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่ถือได้ว่า “รับไม้ต่อ” และมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงอย่างคึกคักและขนานใหญ่ทั้งในกรุงเทพฯ และตามต่างจังหวัด รวมทั้งมีกลุ่มองค์กรและเครือข่ายต่างๆ ในต่างจังหวัดจัดตั้งตนเองขึ้นมาในนาม “พันธมิตรฯ” ประจำจังหวัดนั้นๆ ทั้งจัดกิจกรรมในจังหวัดตนเองและเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เพื่อร่วมกับพันธมิตรฯ ที่มีแกนนำ 5 คนในกรุงเทพฯ อีกด้วย

ในช่วงนี้ เว็บผู้จัดการออนไลน์ รวมทั้งสื่อทุกแขนงในเครือข่ายผู้จัดการ ยังคงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณ มากถึงขั้นกล่าวได้ว่าเป็น “กระบอกเสียงให้” กับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย นิรันดร์ เยาวภาวี เว็บมาสเตอร์ของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ให้ความเห็นในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างสื่อในเครือข่ายผู้จัดการกับพันธมิตรฯ โดยเฉพาะเรื่องการเป็น “กระบอกเสียง” นี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า

“...ก็สัมพันธ์เป็นสื่อหลักเลยที่นำเสนอความเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ [ส่วนหนึ่งเพราะ] ผู้ก่อตั้งคือ สนธิ ลิ้มทองกุล ก็เป็นแกนนำพันธมิตรฯ แล้วเราก็เห็นว่าการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ซึ่งแม้จะไม่ใช่องค์กรที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็ก็เป็นกลุ่มคนที่รวมตัวกันตามรัฐธรรมนูญ เรามีสิทธิ์ที่จะเคลื่อนไหว ประเด็นที่พันธมิตรฯ เคลื่อนไหวก็เป็นประเด็นของสังคมส่วนใหญ่ ซึ่งทุกคนรู้และอยากจะรู้ คนอาจจะมองว่าเป็นกระบอกเสียงให้พันธมิตรฯ แต่ว่าคุณต้องดูว่าพันธมิตรฯ คือใคร พันมิตรฯ ไม่ใช่กลุ่มคนเล็กๆ ไม่ก็กลุ่ม แล้วก็มาเคลื่อนไหวด้วยประเด็นส่วนตัว เพื่อให้คุณสนธิได้เป็นรัฐมนตรี เพื่อให้คุณสนธิได้ประมุขรถไฟฟ้ายานยนต์ มันไม่ใช่ งานหลักของแต่ละคนเป็นงานเพื่อส่วนรวมทั้งนั้น... [ดังนั้น] เราเต็มใจยินดีที่จะทำหน้าที่ในการเป็นสื่อให้กับพันธมิตรฯ ซึ่งก็คือเป็นสื่อให้กับสังคมส่วนรวมทั้งหมด ถ้างานของพันธมิตรฯ ประสบความสำเร็จ ส่วนที่จะได้ก็คือสังคมทั้งหลาย ไม่ใช่ว่าผู้จัดการจะได้ดิบได้ดี ได้ขึ้นเงินเดือนทุกคน ได้โบนัสกันคนละ 5 เดือน 6 เดือน ไม่ใช่ มันคือสังคมทั้งหมดได้”

(นิรันดร์ เยาวภาวี, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2552)

คำสัมภาษณ์นี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแนบแน่นเป็นเนื้อเดียวกันระหว่างสื่อในเครือข่ายผู้จัดการกับพันธมิตรฯ ได้อย่างดี โดยเฉพาะการใช้สรรพนาม “เรา” ใช้สลับไปมาทั้งที่หมายถึงพันธมิตรฯ (ในประโยคที่ว่า “เรามีสิทธิ์ที่จะเคลื่อนไหว”) และเครือข่ายผู้จัดการ (ในประโยคที่ว่า “เราเต็มใจยินดีที่จะทำหน้าที่ในการเป็นสื่อให้กับพันธมิตรฯ”)

ความแตกต่างที่สำคัญประการหนึ่งของสื่อในเครือข่ายผู้จัดการ ระหว่างสมัยที่ร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจ กับสมัยที่เป็นกระบอกเสียงให้กับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย คือ ในขณะที่ยุคแรกนั้น เป็นการเคลื่อนไหวที่นำเดี่ยวโดยสนธิ ลิ้มทองกุล และมีกลุ่มผู้นำและนักคิดคนอื่น ๆ ร่วมบ้างอีกเล็กน้อย (เช่น พล.ต.อ.ประทีป สันติประภพ, อัมรินทร์ คอมันตร์, หรือ นตอ.ประสงค์ สุ่นศิริ เป็นต้น) แต่ยุคหลังที่เป็นพันธมิตรฯ นั้น ผลจากการที่แกนนำในภาคประชาสังคม อย่างพิภพ ธงไชย, สมศักดิ์ โกศัยสุข, สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์, และสุริยใส กตะศิลา เข้าร่วมด้วย ทำให้แม้จะมีแกนนำตรงกลางอยู่ 5 คน แต่ก็ยังมีผู้นำและนักกิจกรรมทางสังคมการเมืองน้อยใหญ่ทั้งมีและไม่มีชื่อเสียง เข้าร่วมด้วยมากมายมหาศาล โดยอาศัยเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม (social network) ที่รู้จักและไว้วางใจในกันและกัน ชักชวนสืบต่อเนื่องให้เข้าร่วมขบวนการได้อย่างมากมาย เพิ่มขึ้นกว่าเดิมอีกมาก

ดังนั้น ในแง่ของพื้นที่ทางการเมืองในโลกกายภาพ คือ เวทีการชุมนุมของพันธมิตรฯ นั้น จึงประกอบด้วยมีผู้คนมากหน้าหลายตาทั้งที่มีชื่อเสียงและไม่มีชื่อเสียงในสังคม ชื่นเวทีไปอภิปราย ปลุกกระตม บอกเล่าเรื่องราว และทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การขับไล่รัฐบาลทักษิณอีกมากมายมหาศาล ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาในโลกการสื่อสารและในโลกไซเบอร์แล้ว เนื้อหาและเรื่องราวที่ปรากฏขึ้นในเวทีพันธมิตรฯ และเรื่องราวต่าง ๆ ในที่ชุมนุมจึงเป็นทั้งวัตถุดิบ และบางครั้งเป็นแหล่งผลิตเนื้อหาสำเร็จรูปอย่างดีและสำคัญยิ่งในช่วงเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ ที่ป้อนให้กับสื่อในเครือข่ายผู้จัดการ โดยเฉพาะเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์อีกด้วย

พิจารณาเฉพาะช่วงที่พันธมิตรฯ มีบทบาทสูงสุดทางการเมืองในตลอดช่วงปี 2549 คือตั้งแต่วันที่ 5 มีนาคม 2549 อันเป็นวันเริ่มแรกของการชุมนุมอย่างต่อเนื่องตามสถานที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ ตามสโลแกนที่ว่า “ยึดเยื้อยาวนาน ไม่จบไม่เลิก” ก่อนที่จะยุติการชุมนุมไปในวันที่ 30 มีนาคม 2549 เพื่อให้ทุกฝ่ายกลับไปเตรียมตัวสำหรับการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน 2549 และกลับมาชุมนุมกันใหม่อีกครั้งในวันที่ 7-8 เมษายน 2549 เพื่อตอบโต้ต่อสถานการณ์การเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปจากการประกาศวันพรรคทางการเมืองของพตท.ทักษิณนั้น ในช่วงเวลา 28 วันนี้ เวทีพันธมิตรฯ ได้กลายเป็นพื้นที่ทางการเมืองกายภาพที่รองรับผู้คนจำนวนมากถึงอย่างน้อย 346 คน (หรือคณะบุคคล หรือองค์กร) ผู้คนเหล่านี้ได้ช่วยผลิตเนื้อหาทั้งที่เป็นคลิปเสียงและคลิปวิดีโอให้สื่อในเครือข่ายผู้จัดการ (นับเฉพาะคลิปเสียงและคลิปวิดีโอที่ไม่ซ้ำกัน) อย่างน้อยถึง 860 คลิปเลยทีเดียว (เฉลี่ยวันละ 30-31 คลิป) ทั้งนี้กลุ่มบุคคลที่ขึ้นเวทีพันธมิตรฯ

ในช่วงเวลานี้สามารถแยกแยะได้ตามลักษณะของเนื้อหาเป็น 2 ประเภท คือ เนื้อหาประเภทการปราศรัย/อภิปรายต่างๆ กับเนื้อหาที่เป็นการแสดงเชิงวัฒนธรรม (ดูเพิ่มเติมในภาคผนวก ก.)

ตารางที่ 6.5: ผู้ปราศรัย/อภิปรายบนเวทีของพันธมิตรฯ ตารางที่ 6.6: ศิลปินที่ขึ้นเวทีพันธมิตรฯ

จำนวนคลิป		จำนวนคลิป	
1. การณ ไสงาม สว.บุรีรัมย์	12	1. วงชัชว	11
2. ไชยวัฒน์ สิ้นสงศ์ อดีตหัวหน้าพรรคพลังธรรม	12	2. ประทีป ขจัดพาล	9
3. กวาดล ทรงประเสริฐ คณะสังคมศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์	11	3. สีแพร เมธาลัย	9
4. ศิริชัย ไม้งาม ประธานสหภาพแรงงาน กฟผ.	11	4. โสภ และแพมิลี	8
5. สมณะโพธิ์รักษ์ เจ้าสำนักสันติอโศก	11	5. เสก ศักดิ์สิทธิ์	7
6. สมบูรณ์ ทองบุราณ ส.ว.ยโสธร	10	6. วงชาราวาส จากกองทัพธรรม	7
7. เสรี วงษ์มณฑา ผู้อำนวยการโครงการจัดการขยะมูลฝอย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต	10	7. ไก่ แมลงสาบ	7
8. รสนา โตสิตระกูล เครือข่าย 30 องค์การด้านคอร์รัปชัน	9	8. วงแฮมเมอร์	7
9. ศาสตรา โดออน คณะนิติศาสตร์ ม.รังสิต	9	9. วงคาราวาน	7
10. เพ็ญ ынหนู ประธานสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ กฟผ	8	10. ฮิวโก้ และวงลิบล้อ	7
11. ดนัย อนันต์โย อุปนายกฝ่ายกิจการพิเศษ สภาทศวรรษ	7	11. พัด กุษาติ	6
12. วิไลวรรณ แซ่เตียว ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย	7	12. วงคาราวานไมเนอร์	6
13. บุญยอด สุขถิ่นไทย	6	13. ชัย บลส์	5
14. พ.อ.วินัย สมพงษ์ อดีต ส.ส.พรรคไทยรักไทย	6	14. วงภูมิบรรทัด	5
15. วีระ สมความคิด เลขาธิการเครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน	6	15. ดี ภูธร	4
16. สุภิญญา กลางณรงค์ เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ	6	16. นิต กรรมาชน	4
17. กิตติชัย ไสสะอาด ฝ่ายกฎหมายแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์	5	17. บี คณาภา	4
18. มาลีรัตน์ แก้วก่า สว.สกลนคร	5	18. ปุ พงษ์สิทธิ์	4
19. วุฒิพงษ์ เจริญจรรย์วัฒน์ ผอ.สถาบันสหวัตรธรรม	5	19. วงโดมอนต์ ผู้พิการทางสายตา	4
20. สังคิต พิริยะรังสรรค์ รองประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	5	20. ศรีณยู วงศ์กระจ่าง	4

ที่มา: รวบรวมจากผู้จัดการออนไลน์, คอลัมน์
“ชุมนุมกู้ชาติ”

หมายเหตุ: บางคนอาจปรากฏอยู่ในคลิปเดียวกัน ดังนั้นจึงไม่นับผลรวมจำนวนคลิปทั้งหมด

ตารางที่ 6.7: จำนวนคลิปที่มีเนื้อหาของแกนนำพันธมิตรฯ

	จำนวนคลิป
1. สนธิ ลิ้มทองกุล (แกนนำพันธมิตรฯ)	52
2. ปรากฏชื่อคลิปในนาม “แกนนำพันธมิตรฯ”	28
3. สมศักดิ์ โกศัยสุข (แกนนำพันธมิตรฯ)	19
4. จำลอง ศรีเมือง (แกนนำพันธมิตรฯ)	16
5. สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (แกนนำพันธมิตรฯ)	15
6. พิภพ ธงไชย (แกนนำพันธมิตรฯ)	10
7. สุริยะใส กตะศิลา (ผู้ประสานงานพันธมิตรฯ)	6

ที่มา: รวบรวมจากผู้จัดการออนไลน์, คอลัมน์ “ชุมนุมกู้ชาติ”

หมายเหตุ: บางคนอาจปรากฏอยู่ในคลิปเดียวกัน ดังนั้นจึงไม่นับผลรวม

จำนวนคลิปทั้งหมด

ประเภทแรก คือ กลุ่มคนที่ขึ้นไปปราศรัย อภิปราย และสนทนาทั่วไป ตลอดจนเป็นแขกรับเชิญที่มาร่วมในรายการต่างๆของสถานีโทรทัศน์เอเอสทีวี ผู้มาร่วมในการผลิตเนื้อหาส่วนนี้มีหลากหลายอาชีพและสถานภาพ ทั้งที่เป็นนักคิด นักวิชาการ ที่โดดเด่น คือ เสรี วงษ์มณฑา, ภูวดล ทรงประเสริฐ แห่งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ เป็นต้น; ผู้นำทางศาสนา เช่น สมณะโพธิรักษ์ แห่งสำนักสันตือโกศก (พุทธ), พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ (พุทธ), เสาวนีย์ จิตต์หมวด (อิสลาม), บาทหลวงวิชัย โมคติ (คริสต์) เป็นต้น; นักกิจกรรมและนักเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น เดช พุ่มคชา นักกิจกรรมอาวุโสยุค 14 ตุลา, อังคณา นีละไพจิตร, นารี เจริญผลพิริยะ เป็นต้น; นักเรียนนักศึกษา เช่น กชวรรณ ชัยบุตร แห่งสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย และยศ ต้นสกุล ประธานกลุ่มนักเรียนเพื่อประชาธิปไตย เป็นต้น; นักการเมือง เช่น เสนาะ เทียนทอง หัวหน้ากลุ่มวังน้ำเย็นและอดีตสส.พรรคไทยรักไทย และชิงชัย มงคลธรรม หัวหน้าพรรคความหวังใหม่ เป็นต้น; อดีตทูต เช่น กษิต ภิรมย์, อัมภา ชัยนาม และสุรพงษ์ ชัยนาม เป็นต้น; ทนายความ เช่น วรินทร์ เทียมจำรัส สภานายความ เป็นต้น; สมาชิกวุฒิสภา อย่างเจิมศักดิ์ ปิ่นทองเอง ซึ่งเป็นส.ว.กรุงเทพฯ, การุณ ไสงาม ส.ว.บุรีรัมย์, นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ส.ว.อุบลราชธานี และไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ส.ว.นครราชสีมา เป็นต้น; อดีตทหารและตำรวจ เช่น พล.ต.อ.ประทีป สันติประภาพร, พล.อ.สายหยุด เกิดผล เป็นต้น; องค์กรพัฒนาเอกชน เช่น รสนา โตสิตระกูล, ชัยพันธ์ ประภาสวัตร (ที่ปรึกษาสมัชชาคนจน), วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ (FTA Watch), นิมิตร เทียนอุดม (เครือข่ายผู้ติดเชื้อ); สหภาพแรงงาน เช่น ศิริชัย ไม้งาม สหภาพแรงงาน กฟผ. และวิไลวรรณ แซ่เตียว คณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย เป็นต้น ฯลฯ บุคคลเหล่านี้นับรวมแล้วมีอยู่อย่างน้อยถึง 199 คน และอีก 35 องค์กร (เนื่องจากไม่ทราบชื่อตัวแทนขององค์กรนั้นๆ) ขึ้นเวทีในนามองค์กรหรือคณะบุคคล ทั้งนี้ ยังไม่นับรวมถึงแกนนำและผู้ประสานงานพันธมิตรทั้ง 6 คน ซึ่งต่อมาเรียกได้ว่ากลายเป็น “ดารายอดนิยม” ไปเลยทีเดียว กลุ่มคนที่ขึ้นเวทีพันธมิตรฯอภิปรายเนื้อหาต่างๆและปรากฏในคลิปเสียงและคลิปวิดีโอมากที่สุด 20 อันดับแสดงสามารถแสดงได้ตั้งตารางที่ 6.5 ส่วนจำนวนคลิปที่เป็นการปราศรัยของแกนนำพันธมิตรฯสามารถแสดงได้ตั้งตารางที่ 6.7

ประเภทที่สอง ของเนื้อหาที่ผลิตขึ้นบนเวทีพันธมิตรฯ คือ การแสดงทางวัฒนธรรม นอกเหนือจากมีกี้อย่างน้อย 9 คน อาทิ เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์, วิสาข่า กัลยาณพงศ์ ลูกสาวของอังคาร กัลยาณพงศ์ เป็นต้น ขึ้นอ่านบทกวีแล้ว ยังมีมีศิลป์ิน ดารา นักแสดงกลุ่มหรือคณะทางวัฒนธรรมต่างๆ รวมทั้งวงดนตรี ที่ขึ้นแสดงดนตรี, เล่นเปียโน อย่าง พ-วง เตือน และณัฐ ยนตรรักษ์, ดนตรีแจ๊ส โดย วง Brown Sugar Jazz Band, เล่นกู่เจิ้ง โดย รุ่งฉาย เย็นสบาย นิสิตภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ, แสดงจิว 5 ครั้ง จากคณะจิ๋วธรรมศาสตร์, เล่นลำตัด โดยคณะลำตัดธรรมศาสตร์, แสดงหมอลำ โดยกลุ่มหมอลำ ลุ่มน้ำโขง, แสดงมโนราห์ โดยคณะมโนราห์เมืองคอน (จังหวัดนครศรีธรรมราช), เชิดหนังตะลุง โดยคณะหนังตะลุงคนเมืองคอน, แสดงนาฏศิลป์ชุดกฤษดาภินิหาร, โชว์มิวสิกวิดีโอ, ทำพิธีก

เติกส์ล้อเลียนการเมืองเพื่อส่งวิญญูณัฐบาลทักษิณ, แสดงการตีกลองยาวสะบัดชัย โดยทีมงานคนล้านนา เพื่อเอาฤกษ์เอาชัยในวันที่พันธมิตรฯอ่านฎีกาขอหมายกษพระราชนาน, จัดแสดงแฟชั่นโชว์ โดย ทราย วรรณพร ฉิมบรรจง และกลุ่มศิลปินกัญชาติ, แสดงเกมส์ทศโกง และจัดแสดงศาลจำลอง 1 ครั้งโดยศูนย์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวมทั้งคลิปมิวสิกวิดีโอ “เพลงหน้าเหลี่ยม” อันลือเลื่อง ที่แต่งเนื้อหาโดยผู้ไม่ประสงค์ออกนามอีกด้วย ผู้คนที่ขึ้นแสดงเนื้อหาทางวัฒนธรรมบนเวทีพันธมิตรฯนั้น นับรวมได้อย่างน้อย 104 คนหรือกลุ่มบุคคล กลุ่มคนที่ขึ้นเวทีพันธมิตรฯเพื่อแสดงกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมและปรากฏในคลิปเสียงและคลิปวิดีโอมากที่สุด 20 อันดับแสดงสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 6.6

การที่มีบุคคลผู้มีชื่อเสียงเป็นที่นับหน้าถือตาในสังคมจำนวนกว่า 300 คน (หรือคณะบุคคล) ขึ้นพูดอภิปรายและแสดงกิจกรรมทางวัฒนธรรมบนเวทีพันธมิตรฯเกี่ยวกับการขับไล่รัฐบาลทักษิณในช่วงของการระดมมวลชนนั้น มีผลไม่น้อยต่อการเพิ่มขึ้นความชอบธรรมของขบวนการขับไล่รัฐบาล เพราะคนทั่วไปมักเชื่อถือบุคคลผู้มีชื่อเสียงเหล่านี้อยู่แล้ว นี่หากกล่าวโดยหยิบยืมทฤษฎีของการโฆษณาการตลาดทั้งหลาย ซึ่งมักอาศัยบุคคลผู้มีชื่อเสียงในวงการต่างๆมาเป็นพรีเซ็นเตอร์ (presenter) ให้กับสินค้าของตนเอง กรณีนี้ก็เช่นกัน กล่าวได้ว่า “สินค้า” ใน “ตลาดการเมือง” แห่งนี้คือ “การขับไล่รัฐบาลทักษิณ” หรือ “ความเลวร้ายของรัฐบาลทักษิณ” เป็นต้น และมีพรีเซ็นเตอร์ที่มากหน้าหลายตาจากแทบทุกวงการขึ้นเวทีพันธมิตรฯเป็นผู้กล่าวถ้อยคำในทิศทางที่สนับสนุนสินค้าทางการเมืองดังกล่าว แน่หนอนว่าทั้งเสียงคำพูด ภาพผู้พูด ท่าทีและบรรยากาศขณะนั้น ย่อมถูกปรับแปลงกลายเป็นสื่อสัญญาณภาพหนึ่งภาพเคลื่อนไหว เสียง ตัวอักษร แล้วส่งผ่านสื่อทุกแขนงของเครือข่ายจัดการ โดยเฉพาะโทรทัศน์ เอเอสทีวีและเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ซึ่งเท่ากับเป็นการนำอัตลักษณ์ (identity) ที่มีอยู่ในโลกกายภาพ มาใช้ส่งเสริมความเข้มแข็งของการสื่อสารในโลกไซเบอร์ให้หน้าเชื่อถือมากขึ้นไปอีกจนสามารถส่งผลกลับมาหนุนเสริมความชอบธรรมให้กับขบวนการขับไล่รัฐบาลได้อย่างมีพลัง

นี่เมื่อเทียบกับชุมชนการเมืองไซเบอร์ในห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไปแล้ว พลังทางการเมืองที่ช่วยเกื้อหนุนความชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณนั้น น้อยกว่าอย่างเห็นได้ชัด เพราะบุคคลผู้เป็นแกนหลักในการผลิตเนื้อหา (ตั้งกระทู้และแสดงความคิดเห็น) สนับสนุนรัฐบาลทักษิณนั้น ส่วนใหญ่มิได้และไม่สามารถเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงของตนเองต่อผู้อ่านหรือผู้บริโภคนเนื้อหาเหล่านั้นได้ ดังที่มีการถกเถียงกันในกระทู้หนึ่งว่าด้วยการเปิดเผยตัวตนของคนที่จัดทำเว็บไซต์คนผ่านฟ้า โดย “มังกรดำ” (นามแฝง) ซึ่งเป็นแกนสำคัญคนหนึ่งในกลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ได้ตอบกระทู้ที่ว่าเนื่องจากคนทำเว็บไซต์กำลังทำเรื่องที่ต้องขังละเอียดอ่อนและเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของตัวเอง จึงไม่อาจเปิดเผยตัวตนของตนเองได้ ดังนั้น “มังกรดำ” จึงเสนอให้ผู้อ่านไม่สนใจว่าใครเป็นคนผลิตเนื้อหาเหล่านี้ แต่เขาอยากให้อ่านที่ตัวเนื้อหามากกว่าว่ามีข้อมูลข้อเท็จจริงและมีการอภิปรายด้วยเหตุด้วยผลมากน้อยเพียงใด

นอกจากการได้ผู้คนมาหน้าหลายตาขึ้นกล่าวถ้อยคำหรือแสดงศิลปวัฒนธรรม เพื่อสื่อสารทางการเมืองในการขับไล่รัฐบาลทักษิณอยู่เป็นประจำแล้ว นักคิดนักกิจกรรมบางคน ที่มีศักยภาพในการเขียน/พูดอธิบายวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆในบ้านเมือง หรือทำงานด้านสื่อ หรืออยู่วงการสื่ออยู่แล้ว กลุ่มคนเหล่านี้จัดได้ว่ามีศักยภาพสูงในการร่วมผลิตรายการเพื่อรองรับ เนื้อหาต่างๆให้สื่อในเครือผู้จัดการได้เลยทีเดียว ในช่วงเวลาที่มีการขับไล่รัฐบาลทักษิณ คนกลุ่มนี้จึงกลายมาเป็นกำลังสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ร่วมออกแบบและผลิตรายการที่มีเนื้อหาเชิงการเมืองต่างๆให้แก่เครือผู้จัดการและเวทีพันธมิตรฯอีกด้วย คนกลุ่มนี้อาทิเช่น

1) *เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง* ได้นำชื่อหนังสือ “รู้ทันทักษิณ” อันเป็นหนังสือรวบรวมทัศนะของนักคิดนักวิชาการและปัญญาชนสาธารณะทั้งหลายที่มีต่อนโยบายและพฤติกรรมด้านต่างๆของพตท.ทักษิณ มาจัดและผลิตเป็นรายการสนทนาบนเวทีพันธมิตรฯ โดยอภิปรายวิเคราะห์แง่มุมต่างๆเกี่ยวกับรัฐบาลทักษิณ และมีแขกรับเชิญผลัดเปลี่ยนกันมาร่วมอภิปรายจำนวนมาก (นับคลิปรายการรู้ทันทักษิณได้ 20 คลิป)

2) *อัญชลี ไพรีรัก* ซึ่งได้มาทำงานร่วมกับเครือผู้จัดการในช่วงต้นของการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณของพันธมิตรฯ โดยไม่ได้เป็นพนักงานในเครือผู้จัดการแต่อย่างใด อัญชลีได้ร่วมผลิตและดำเนินรายการเล่าข่าวในชื่อต่างๆตามสถานที่ที่พันธมิตรฯไปชุมนุม เช่น ห้องข่าวมัฆวาน, ห้องข่าวหน้าทำเนียบ, สีแยกขาวมิสกวิน และห้องข่าวสยามพารากอน (นับรวมคลิปที่อัญชลีดำเนินรายการได้ถึง 24 คลิป) โดยดำเนินรายการคู่ไปกับ *ยุทธियง ลี้มเลิศวาที* ซึ่งเป็นพนักงานของเครือผู้จัดการมาตั้งแต่ปี 2546 แล้ว (17 คลิป) รวมถึง *บุญยอด สุขถิ่นไทย* ที่แวะเวียนผลัดเปลี่ยนมาร่วมเป็นผู้ดำเนินรายการในบางครั้ง (นับคลิปของบุญยอดได้ 6 คลิป)¹

3) ทั้งนี้ ยังอาจนับรวมย้อนไปได้ถึง *ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์* ที่เพิ่งมาทำงาน

¹ เดิมที *อัญชลี ไพรีรัก* จัดรายการวิทยุอยู่ที่รายการ “จับชีพจรข่าว” คลื่นเอฟเอ็ม 96.5 MHz และวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณอย่างตรงไปตรงมาตั้งแต่ช่วงแรกๆหลังขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อปี 2544 ต่อมา รายการนี้จึงต้องยุติไป เนื่องจากมีการแทรกแซงทางการเมือง อัญชลีจึงได้รับการชักชวนจากประชัย เลี่ยวไพรัตน์ แห่งเครือทีไอ ให้มาจัดทำรายการวิทยุที่คลื่นเอฟเอ็ม 92.25 MHz อัญชลียังคงวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณตรงไปตรงมาเช่นเดิม จึงข่มขู่คุกคามจนต้องลาออกอีกครั้ง ในที่สุดจึงและหลังการชุมนุมต่อเนื่องของพันธมิตรฯในช่วงเดือนมีนาคม 2549 นี้แล้ว อัญชลียังคงขึ้นเป็นพิธีกรให้กับรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์ สัจจกร คอนเสิร์ตการเมือง” ตั้งแต่ปลายเดือนพฤษภาคม 2549 เรื่อยมา *ยุทธियง ลี้มเลิศวาที* ออกมาจากการทำงานเป็นผู้สื่อข่าวภาคสนามให้กับช่อง 3 และมาร่วมงานกับเครือผู้จัดการ ตั้งแต่ปี 2546 โดยเป็นพิธีกรในรายการ “ยามเช้าริมเจ้าพระยา” และ “สภาท่าพระอาทิตย์” ส่วน *บุญยอด สุขถิ่นไทย* เคยเป็นผู้ดำเนินรายการวิทยุสุไมล์เรดิโอ 5 ร่วมกับอัญชลี ไพรีรัก ในราวปี 2539 บุญยอด ถูกปลดออกจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 อย่างกะทันหันหลังกลับมาอ่านข่าวในรายการ “ข่าววันใหม่” ในช่วงปี 2548 ได้ไม่นาน ตัวบุญยอดเองเชื่อว่าเป็นเพราะเขาวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณอย่างตรงไปตรงมา เมื่อมีการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ เขาก็เป็นอีกคนหนึ่ง que เข้ามาร่วมทัพอย่างใกล้ชิดด้วยเช่นกัน

กับเครือข่ายผู้จัดการฯเมื่อเดือนกรกฎาคม 2548 อันเป็นช่วงที่สนธิ ลิ้มทองกุล เริ่มหันมาวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณอย่างหนักหน่วงรุนแรงขึ้นเรื่อยๆรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ จนในที่สุดรายการถูกถอดออกจากช่อง 9 ในต้นเดือนกันยายน 2549 ก่อนหน้านั้น ปานเทพเคยเป็นทีมที่ปรึกษาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจภาคใต้ ของรัฐบาลทักษิณ 1 แต่ถอนตัวออกมาเนื่องจากมีความเห็นไม่ตรงกัน ปานเทพได้เปิดคอลัมน์ “บันทึก 2550” ไว้ในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ตั้งแต่วันที่ 25 มกราคม 2549 (หลังเหตุการณ์การขายหุ้นเอไอเอส 73,000 ล้านบาทได้ 2 วัน) และเขียนเรื่อยมาจนถึงวันที่ 9 มิถุนายน 2552 เลยกี่เดียว รวมทั้งสิ้น 138 บทความ (ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์, มปป.)

ลักษณะการที่เครือข่ายผู้จัดการสามารถกลายเป็นสถานที่รองรับผู้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมดังกล่าวนี้ ยังสืบเนื่องเรื่อยไปถึงหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 2549 อันเป็นช่วงที่พันธมิตรฯลดบทบาทของตัวเองบนท้องถนนลงไปอีกด้วย หลายคนได้เรียนรู้ถึงพลังของตนเองว่าสามารถร่วมเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (ในที่นี้ คือ สามารถผลิตเนื้อหาการสื่อสารทางการเมือง) ได้อย่างไร จำนวนหนึ่งจึงไปรวมตัวกันที่เครือข่ายผู้จัดการฯแทน หลายคนที่ยืนเวทีพันธมิตรฯหรือเข้าร่วมเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณร่วมกับพันธมิตรฯนั้น ได้กลายมาเป็นคอลัมนิสต์หรือผู้ผลิตรายการหรือผู้ดำเนินรายการให้กับสื่อในเครือข่ายผู้จัดการทั้งสิ้นชนิดข้างต้นอยู่ไม่น้อย อาทิเช่น

1) *เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง* หลังเหตุการณ์รัฐประหาร ได้เปลี่ยนชื่อรายการ “รู้ทันทักษิณ” ให้กลายเป็นรายการ “รู้ทันประเทศไทย” และผลิตเนื้อหาการอภิปรายวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจต่างๆ พร้อมกับมีแขกรับเชิญต่างๆร่วมวิเคราะห์ เช่น เดิม และออกอากาศทางโทรทัศน์เอเอสทีวี เนื้อหาที่ผลิตในรายการนี้ จะถูกนำมาถอดเทปหรือเขียนสรุปเป็นบทความในชื่อเดียวกันเป็นจำนวนมากกว่า 200 บทความเรื่อยมากระทั่งปัจจุบัน (25 สิงหาคม 2552)¹

2) *การุณ ไสงาม* (ส.ว.บุรีรัมย์) ซึ่งนอกจากจะผลิตรายการชื่อ “ตรงไปตรงมา” ออกอากาศทางโทรทัศน์เอเอสทีวีแล้ว ยังเปิดคอลัมน์ชื่อเดียวกันนี้ในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ซึ่งก็หมายถึงลงในผู้จัดการรายวันด้วย ตั้งแต่วันที่ 26 กันยายน 2549 ถึง 23 ตุลาคม 2550 นับรวมได้จำนวน 55 บทความ (การุณ ไสงาม, มปป.)

3) *อมร อมรรัตนานนท์* ซึ่งเป็นอดีตเลขาธิการเครือข่ายเดือนตุลา ช่วงปี 2540-2542 และได้เข้าร่วมก่อตั้งพรรคไทยรักไทยตั้งแต่เริ่มแรกโดยการชักชวนของภูมิธรรม เวชยชัย แต่ภายหลังลาออกจากพรรคไทยรักไทยเพราะมีปัญหาความขัดแย้งภายในกองทุน

¹ เท่าที่สามารถเข้าถึงข้อมูลในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ย้อนกลับไปถึงวันที่ 19 พฤษภาคม 2549 มีบทความในคอลัมน์ “รู้ทันประเทศไทย” ถึง 200 บทความ แสดงว่า มีบทความในคอลัมน์ “รู้ทันประเทศไทย” (ซึ่งผลิตและรวบรวมข้อมูลกันไว้ตั้งแต่สมัยเป็นรายการ “รู้ทันทักษิณ”) มากกว่า 200 บทความ แต่ไม่ทราบว่ามีมากถึงเท่าใด (ดูเพิ่มเติม เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, มปป.)

พื้นที่พหูพจน์สินเกษตรกร ซึ่งอมรได้รับแต่งตั้งจากสมศักดิ์ เทพสุทิน ให้เป็นรองเลขาธิการกองทุนฯ ครั้นเมื่อมีการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ อมรจึงแถลงข่าวประกาศเข้าร่วมการขับไล่ด้วยเช่นกัน อมร ได้เปิดคอลัมน์ “ศ.เลือกข้าง” ในเว็บผู้จัดการออนไลน์และเขียนบทความตั้งแต่วันที่ 7 กันยายน 2549 (ก่อนรัฐประหารไม่ถึง 2 สัปดาห์) จนถึงวันที่ 20 กันยายน 2550 รวมทั้งสิ้น 41 บทความ

ปริมาณเนื้อหาดังกล่าวที่ผลิตขึ้นมาจากผู้คนจำนวนมากที่ขึ้นเวทีพันธมิตรฯ ภายในเวลาเพียงราวหนึ่งเดือนนั้น ได้ถูกนำไปใช้โดยเครือข่ายผู้จัดการอย่างคุ่มค่ายิ่ง ชนิดที่หากกล่าวด้วยศัพท์วงการโทรคมนาคมปัจจุบัน อาจเรียกได้ว่าเป็น “เล่นสาม/สี่ต่อ” (triple/quadruple play) กล่าวคือ สามารถนำมาใช้เป็นวัตถุดิบเพื่อปรับปรุงต่อไป หรือใช้เป็นเนื้อหาสดๆ สำหรับสื่ออีกอย่างน้อย 3-4 ชนิด ได้แก่ (1) เป็นเนื้อหาสำหรับรายการโทรทัศน์ให้สถานีโทรทัศน์เอเอสทีวี (2) เป็นเนื้อหาในเชิงเสียงให้กับสถานีวิทยุ ทั้งวิทยุและโทรทัศน์ของเครือข่ายผู้จัดการนั้น สามารถรับฟัง/ชมได้ทั้งจากเครื่องรับวิทยุและจานรับสัญญาณดาวเทียม (ตามลำดับ) ที่มีผู้ซื้อไปติดตั้งจำนวนมาก และจากเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (3) เนื้อหาการอภิปรายหรือการแสดงต่างๆยังสามารถกลายมาเป็นประเด็นการเขียนข่าวและสัมภาษณ์เพิ่มเติม¹ หรือนำคำอภิปรายหรือคำแถลงต่างๆมาถอดเทปทั้งหมด ให้กับหนังสือพิมพ์ทั้งที่เป็นผู้จัดการรายวัน และขึ้นเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (4) นอกจากนี้ เครือข่ายผู้จัดการ ยังนำเนื้อหาเหล่านี้ รวมทั้งบันทึกรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร 15 ครั้งช่วงเดือนกันยายน 2548-มกราคม 2549 และการอภิปรายเรื่องพระราชอำนาจ 2 ครั้งเมื่อเดือนกันยายน 2548 มาผลิตเป็นวีซีดี (Video CDs) อีกกว่า 1,000,000 แผ่น

การแผ่ขยายอำนาจการสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวกับเนื้อหาการขับไล่รัฐบาลทักษิณในระดับที่กว้างขวาง โดยมีผู้คนมากมายมาร่วมเป็นผู้ผลิตเนื้อหาดังกล่าวแล้วข้างต้นนั้น ทำให้คำคุณฐ สิริธิตสมาน มั่นใจถึงขั้นอ้างผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ว่าจำนวน 14 ล้าน ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มคนที่เลือกพรรคอื่นที่ไม่ใช่พรรคไทยรักไทยและกลุ่มคนกาช่อง “ไม่

¹ นักข่าวในเครือข่ายผู้จัดการจะแบ่งบทบาทกันผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับการชุมนุมแตกต่างไปจากนักข่าวของสื่อค่ายอื่นๆ คือ นักข่าวที่อยู่ในสนาม จะไม่จดบันทึกคำพูดของผู้ที่ขึ้นเวที เพราะหน้าที่นี้เป็นของพนักงานที่อยู่ที่สำนักงาน ซึ่งจะจดบันทึกอยู่แล้วจากการเฝ้าหน้าจอโทรทัศน์ หน้าที่ของนักข่าวในสนาม คือ รายงานบรรยากาศและมองหาประเด็นและบุคคลที่จะสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากหลังเวทีพันธมิตรฯ นอกจากนี้ นักข่าวในเครือข่ายผู้จัดการ จะสามารถเข้าถึงพื้นที่ชั้นในสุดอยู่ประชิดติดด้านหลังเวที และบุคคลที่ขึ้นเวทีพันธมิตรฯ เหล่านี้ (หรือแกนนำพันธมิตรฯ ทั้งห้าคน) ได้ง่ายกว่านักข่าวค่ายอื่น เนื่องจากนักข่าวทั่วไปจะเข้าถึงได้เพียง “พื้นที่สำหรับนักข่าว” (ซึ่งอยู่ห่างออกมาทางด้านหลังของเวทีพันธมิตรฯ คนทั่วไปจะเข้าไม่ได้ และเป็นพื้นที่ที่กั้นไว้เฉพาะให้นักข่าว ซึ่งต้องสวมปลอกแขน “บัตรนักข่าว” เข้าถึงได้) แต่นักข่าวในเครือข่ายผู้จัดการจะมี “บัตรพิเศษ” กว่านักข่าวของค่ายอื่นอีกหนึ่งชั้น ทำให้สามารถเข้าไปพื้นที่ชั้นในสุดที่หลังเวทีพันธมิตรฯ ได้เลย และทำให้รู้ข้อมูลมากกว่าหรือเร็วกว่าค่ายอื่นเล็กน้อย เช่น “...รู้ว่าคุณสนธิขึ้นเมื่อไหร่ หรือรู้กำหนดการต่างๆ หรือรู้ว่าใครอยู่ข้างในหลังเวทีบ้าง” เป็นต้น (รวมภูวน บันจอร์, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2552)

ประสงค์ลงคะแนน” นั้น ว่าทั้ง 14 ล้านคนเป็นผลงานจากการทำงานอย่างหนักของทีมงานในเครือผู้จัดการเลยที่เดียว (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549จ: 254)

แม้ว่าจะมีผู้คนที่ขึ้นเวทีพันธมิตรฯเป็นผู้ผลิตเนื้อหา “ป้อนให้กับ” สื่อในเครือผู้จัดการอย่างมากหน้าหลายตาก็ตาม แต่ก็ไม่ทำให้ทิศทางการสื่อสารกระจัดกระจายตัวมากนัก เพราะเป้าหมายได้ถูกกำหนดไว้ค่อนข้างชัดเจน คือ การขับไล่รัฐบาลทักษิณ ดังนั้น ใครก็ตามที่ขึ้นเวทีและพูดอภิปรายด้วยแนวเรื่อง (theme) ทำนองดังกล่าว หรือเป็นไปในลักษณะสนับสนุนเป้าหมายดังกล่าว ก็สามารถกลายมาเป็นผู้ร่วมอยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณนี้ได้ทั้งสิ้น แม้กระทั่งคนที่เคยร่วมมือกับรัฐบาลทักษิณก่อตั้งพรรคไทยรักไทย อย่าง อมร อมรรัตนานนท์ ยังสามารถขึ้นเวทีพันธมิตรฯได้ และเป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่พอสมควร ว่าเหตุใดจึงปล่อยให้คนในฝั่งรัฐบาลทักษิณ ขึ้นเวทีได้ ซึ่งก็ได้รับคำตอบจากกลุ่มแกนนำพันธมิตรฯว่า เพราะเขาเปลี่ยนแปลงความคิดของตัวเองแล้ว และหันมาร่วมขับไล่ทักษิณด้วยกัน

อย่างไรก็ตาม แนวประเด็นและทิศทางการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลที่เกิดจากการรวมตัวอันหลากหลายด้านพื้นภูมิความคิดของกลุ่มคนที่เข้าร่วมนั้น ได้แตกออกเป็น 2 แนวทาง และก่อให้เกิดเป็น “กลุ่มที่สาม” ที่ไม่ใช่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลหรือต่อต้านพันธมิตรฯ (ซึ่งถือเป็นสองกลุ่มแรกในเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณในวิทยานิพนธ์นี้ และจะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป) การที่พันธมิตรฯใช้มาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 เพื่อขออนายกฯพระราชทาน ทำให้กลุ่มพลังทางการเมืองจำนวนหนึ่ง เช่น เว็บประชาไท และเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เป็นต้น ซึ่งมีพื้นที่การสื่อสารทางการเมืองของตนเองลงหลักปักฐานอยู่ในโครงสร้างเนื้อหาอินเทอร์เน็ตไทยอยู่แล้ว และแต่เดิมก็ไม่ถึงกับเข้าร่วมอย่างเต็มที่ตั้งแต่สมัยเป็นขบวนการถวายเป็นพระราชอำนาจอยู่แล้ว เมื่อถึงตอนนี่จึงได้แตกทัพออกมา

เมื่อพันธมิตรฯ เลือกว่าจะจัดแนวเรื่องการเมืองโดยการเรียกร้องขออนายกฯพระราชทานนั้น ทำให้ไม่สามารถร่วมทางกับองค์กรภาคประชาสังคมจำนวนหนึ่งได้อีกต่อไป เนื่องจากองค์กรภาคประชาสังคมเหล่านี้ไม่เห็นด้วย โดยปกติประชาสังคมกลุ่มนี้มักจะเลือกสื่อสารความคิดของตนเองผ่านทางเว็บไซต์ประชาไทและเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนมากกว่าอยู่แล้ว จึงแน่ใจขึ้นอีกว่าจะไม่ใช่พื้นที่/เวทีของพันธมิตรฯเพื่อเป็นจุดเผยแพร่เนื้อหาทางการเมืองที่ตนเองต้องการสร้างขึ้น ปรากฏการณ์นี้เมื่อมองจากภายในขบวนการด้วยกันเองแล้ว จะเห็นได้ว่าทำให้กลุ่มหรือขบวนการของตนเองมีเป้าหมายและทิศทางที่ชัดเจนมากขึ้น แต่เมื่อมองในแง่ภาพรวมแล้ว ก็เป็นการบั่นทอนสรรพกำลังของผู้ร่วมสร้างเนื้อหาไปด้วยเช่นกัน (โปรดดูรายละเอียดเกี่ยวกับ “กลุ่มที่สาม” นี้ในบทที่ 7 ต่อไปข้างหน้า)

1.4. เงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้าง เทคนิค และสถาบัน

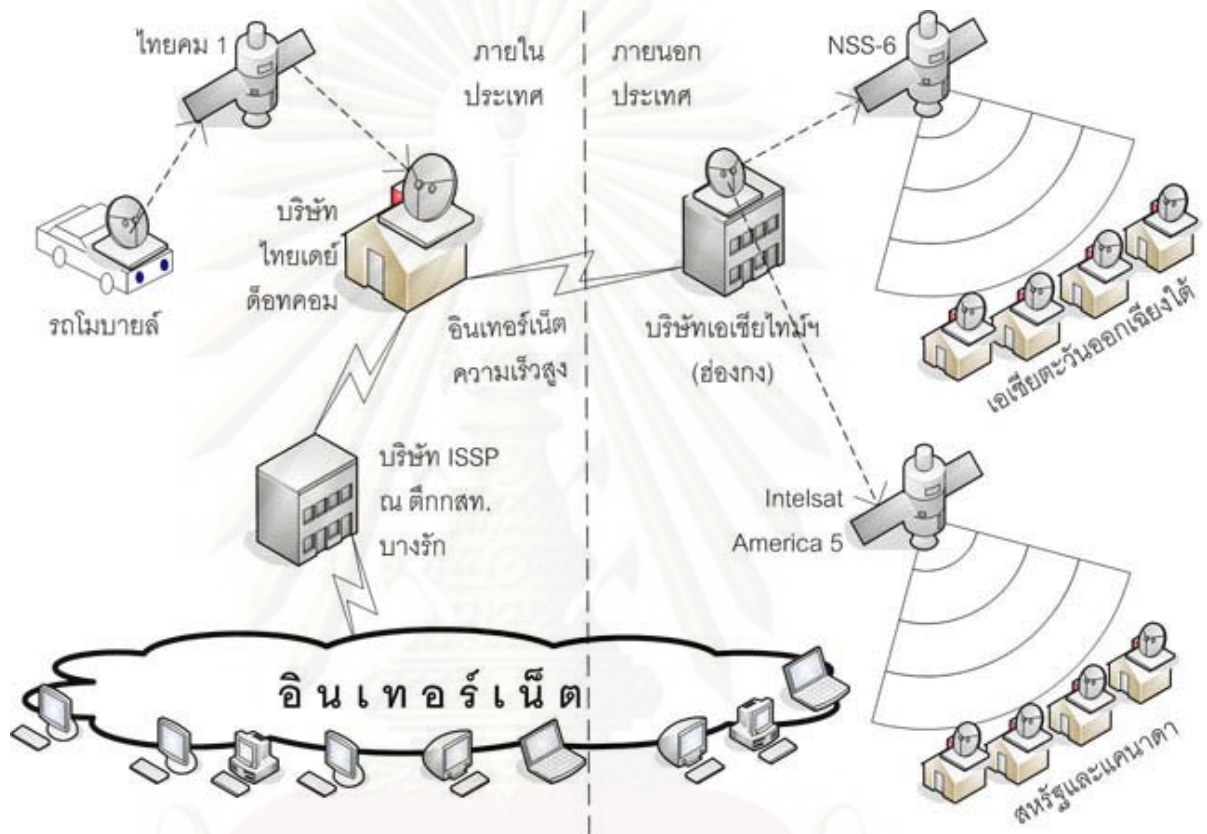
ปฏิบัติการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงของกลุ่มขับไล่รัฐบาล โดยมีสนธิ ลี้มทองกุล ขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจของเขา รวมทั้งพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป็นแกนนำนั้น มีสื่อต่างๆในเครือผู้จัดการเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสาร ในปฏิบัติการดังกล่าว มีเทคโนโลยีการสื่อสารที่สำคัญยิ่ง 2 ชนิดที่ทำให้กลุ่มเคลื่อนไหวนี้ทรงพลังมากถึงขนาดสั่นคลอนความเข้มแข็งของเครือข่ายอำนาจของรัฐบาลทักษิณได้ คือ โทรทัศน์เอเอสทีวี (ASTV หรือ Asia Satellite TV) และเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (www.manager.co.th) มาตรการตอบโต้ประการหนึ่งที่กลุ่มเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงเพื่อขับไล่รัฐบาลกลุ่มนี้จะต้องเผชิญ คือ เงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้าง ที่แสดงตัวขึ้นขวางกั้นศักยภาพของการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อปฏิบัติการทางการเมืองของกลุ่มนี้

ในท่ามกลางภาพใหญ่ของสมรภูมิการขับไล่รัฐบาลนั้น เงื่อนไขเชิงโครงสร้างของอำนาจที่ไม่ได้มีเฉพาะในระบบอินเทอร์เน็ตล้วนๆและยังครอบคลุมคาบเกี่ยวไปถึงโทรทัศน์ออนไลน์อีกด้วย จึงกลายเป็นสมรภูมีย่อยๆของการต่อสู้กันระหว่างฝ่ายที่พยายามจะทำให้เทคโนโลยีทั้งสองชนิดนี้ใช้การไม่ได้ กับฝ่ายที่พยายามที่จะต่อสู้ต้านทานด้วยหนทางต่างๆเพื่อที่จะให้เทคโนโลยีทั้งสองดำเนินการได้เป็นปกติ เพื่อให้สามารถสื่อสารทางการเมืองในการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลต่อไปได้เช่นกัน อาศัยสำนวนของยีน ชาร์ป ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้อาจเรียกได้ว่าเป็น “พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” (Technological dynamic of nonviolent action) ซึ่งจะอภิปรายอีกครั้งในบทที่ 8

1.4.1. ระบบการแพร่ภาพของเอเอสทีวีและการปิดกั้น

ระบบการถ่ายทอดสัญญาณโทรทัศน์เอเอสทีวีนั้น ก่อนข้างสลับซับซ้อน ใช้ทั้งเทคโนโลยีแพร่ภาพผ่านดาวเทียม และอินเทอร์เน็ตผสมผสานกันได้อย่างน่าสนใจ กล่าวคือ (พิจารณาแผนภาพที่ 6.3 ประกอบ) โดยปกติแล้ว รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร รวมทั้งกิจกรรมการวิพากษ์วิจารณ์หรือต่อต้านรัฐบาลทักษิณทั้งที่เป็นกิจกรรมเชิงวิชาการและกิจกรรมทางการเมืองนั้น จะถูกถ่ายทอดออกทางเอเอสทีวี โดยเริ่มต้นที่การใช้รถโมบายล์ (Mobile Car) ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการถ่ายทอดสัญญาณโทรทัศน์โดยติดตั้งอุปกรณ์งานสายอากาศขนาดเล็ก ทำการส่งวีดิโอสตรีมขึ้นสู่อาวเทียม “ไทยคม 1” โดยใช้บริการโกลบแซท (GLOBESAT service) ซึ่งเป็นสื่อสารผ่านดาวเทียม ที่ดำเนินการโดยการสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) บริการโกลบแซทจะส่งสัญญาณวีดิโอสตรีมนี้ต่อไปยังงานสายอากาศขนาดเล็กที่ติดตั้งอยู่ที่บริษัท ไทยเดย์ ดิจิตอล จำกัด ซึ่งตั้งอยู่ที่บ้านพระอาทิตย์ ในกรุงเทพฯ และเป็นที่ตั้ง

ของสถานีโทรทัศน์เอเอสทีวี¹ จากนั้น สถานีโทรทัศน์เอเอสทีวีจะส่งวิดีโอสตรีม โดยผ่านบริการ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ไปยังบริษัทเอเชียไทม์ออนไลน์ และตั้งอยู่ที่ฮ่องกง และเป็นเจ้าของ ช่องสัญญาณโทรทัศน์เอเอสทีวี² และเป็นผู้อำนวยการบริษัท ไทยเดย์ ดิจิตอล ให้ผลิตเนื้อหาป้อน รายการ³

แผนภาพที่ 6.3: ระบบการส่งสัญญาณแบบบูรณาการของโทรทัศน์เอเอสทีวี

หลังจากนั้น ที่ฮ่องกงนี้ สัญญาณเอเอสทีวีจะถูกอัปลิงค์ (uplink) ส่งขึ้นสู่อดาวเทียม 2 ดวง ได้แก่ 1) ดาวเทียม NSS-6 ซึ่งดำเนินการโดยบริษัทนิวสกาย์ แซทเทลไลท์ (NewSkies Satellite) สัญชาติเนเธอร์แลนด์ เพื่อแพร่ภาพกลับลงมายังผู้เข้าจากรับสัญญาณ ดาวเทียมที่พื้นโลก ครอบคลุมพื้นที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ บางส่วนของพม่า ไทย ลาว

¹ บริษัท ไทยเดย์ดิจิตอล ได้ทำข้อตกลงสัญญาใช้บริการ GLOBESAT กับ กสท. ไว้ตั้งแต่ วันที่ 18 มีนาคม 2547 หมายความว่า เอเอสทีวี เริ่มใช้ระบบการถ่ายทอดสดกิจกรรมหรือรายการนอกสถานที่ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2547 เป็นต้นมา

² ข้อมูลระบบการส่งสัญญาณในขั้นตอนที่อยู่ภายในประเทศ อ้างอิงจาก ศาลปกครองกลาง (2549: 2)

³ อันที่จริงแล้ว บริษัทเอเชียไทม์นี้ เป็นของเครือเอ็มกรุ๊ป ซึ่งมีสนธิ ลิ้มทองกุลเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่เช่นกัน (อ้างอิงจาก ทักษิณ-สนธิเวลาเปลี่ยน ผลประโยชน์เปลี่ยน ?, มปป.)

กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ บางส่วนของจีนตอนใต้ อินโดนีเซีย และบรูไน 2) ดาวเทียม Intelsat America 5 ของบริษัทพิทส์เบิร์ก อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล เทเลคอมมิวนิเคชั่น แชนเทลไลท์(Pittsburgh International Telecommunication Satellite Co.Ltd.) ในสหรัฐอเมริกา เพื่อแพร่ภาพกลับมายังพื้นโลกครอบคลุมบริเวณประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดา นอกจากนี้ สำหรับผู้รับชมเอเอสทีวีผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้น บริษัท ไทยเดย์ ดิจิตอลคอม ใช้บริการเว็บแคสติ้ง (webcasting) ของบริษัทอินเทอร์เน็ต เซอร์วิส แอนด์ โซลูชั่น โพรไวเดอร์ (Internet Service and Solution Provider Co.Ltd.) หรือ ไอเอสเอสพี (ISSP) ลงนามสัญญาข้อตกลงการใช้บริการตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม 2548 แล้ว

จากแผนภาพที่ 6.3 จะเห็นได้ว่ากระบวนการการส่งสัญญาณแพร่ภาพของเอเอสทีวีนั้น ต้องผ่านเทคโนโลยีชนิดต่างๆหลากหลายขั้นตอน นี้ทำให้การแทรกแซงหรือปิดกั้นการส่งสัญญาณของเอเอสทีวีมีอยู่หลายจุดและด้วยหลากหลายวิธีการเพิ่มขึ้นไปด้วยเช่นกัน ในกระบวนการหลังจากที่เอเอสทีวีส่งสัญญาณไปที่ฮ่องกงแล้วนั้น รัฐบาลไม่สามารถแทรกแซงอะไรได้ เพราะอยู่ในอำนาจอธิปไตยของประเทศจีน ไม่ใช่ขอบเขตอำนาจของรัฐบาลไทย แต่ขั้นตอนก่อนหน้านั้น เป็นการดำเนินการอยู่ภายในประเทศไทย ซึ่งสามารถปิดกั้นหรือแทรกแซงได้

เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2549 ซึ่งเป็นช่วงหลังจากการทดลองนำผู้เข้าร่วมรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรครั้งที่ 14 เดินทางจากสวนลุมพินี ไปที่หน้าทำเนียบรัฐบาลแล้ว และเป็นวันเดียวกับที่สนธิประกาศนัดการชุมนุมใหญ่ครั้งแรกเพื่อขับไล่ทักษิณในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 ผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ครั้งที่ 15 นั้น กรมประชาสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นองค์กรกำกับดูแลเนื้อหาและกิจการโทรทัศน์และวิทยุของไทย ได้มีคำสั่งให้กสท.ทำการระงับการให้บริการโกลบแซทแอกเอเอสทีวี ด้วยเหตุผลว่า “ไม่ปรากฏว่าสถานีโทรทัศน์ ASTV ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งสถานีเพื่อแพร่ภาพออกอากาศ อันเป็นการดำเนินการส่งวิทยุโทรทัศน์เพื่อให้บริการแก่สาธารณะ หรือแก่ชุมชน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต” อันเป็นการดำเนินการที่ไม่ชอบด้วยพรบ.วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498¹ กสท. จึงได้มีหนังสือไปแจ้งบริษัทไทยเดย์ดิจิตอลคอมว่าจะระงับการให้บริการดังกล่าวเป็นการชั่วคราวตั้งแต่วันที่ 24 มกราคม 2549 ในส่วนการแพร่ภาพผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้น หลังจากระงับการให้บริการโกลบแซทแล้ว กสท.พบว่าการแพร่ภาพเอเอสทีวีทางอินเทอร์เน็ตยังคงมีการดำเนินการอยู่ ดังนั้น เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2549 กสท.จึงได้มีหนังสือไปยังบริษัทไอเอสเอสพีให้ระงับการให้บริการเว็บแคสติ้งแก่เอเอสทีวีเช่นกัน ทั้งนี้โดยอ้างคำสั่งของกรม

¹ ศาลปกครองกลาง (2549: 3 และ 6); ขณะนั้น ยังไม่มีคณะกรรมการกิจการสื่อสารแห่งชาติ (กสช.) และพรบ.เกี่ยวกับวิทยุและโทรทัศน์ฉบับใหม่ ยังไม่ได้ดำเนินการเช่นกัน พรบ.การประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์ ฉบับใหม่ เพิ่งจะผ่านสภาออกมาในปี 2550

ประชาสัมพันธ์ แต่ยังไม่ทันที่บริษัทไอเอสเอสพีจะดำเนินการใดๆ เครือผู้จัดการก็ได้ดำเนินการนำกรณีนี้ขึ้นฟ้องร้องและขอความคุ้มครองต่อศาลปกครอง

ศาลปกครองกลางได้มีคำพิพากษาในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2549 ว่า แม้เอสทีวีจะไม่ได้มีใบอนุญาตประกอบกิจการโทรทัศน์ก็ตาม แต่เพื่อเป็นการปกป้องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ตามมาตรา 39 แห่งรัฐธรรมนูญปี 2540 เอสทีวีจึงได้รับความคุ้มครองชั่วคราวให้สามารถดำเนินกิจการโทรทัศน์ได้ต่อไป และศาลได้มีคำสั่งให้ กสท.เปิดให้บริการโกลบแซทแอกเอสทีวีดังเดิม ดังนั้น การแพร่ภาพเอสทีวีผ่านทางอินเทอร์เน็ตจึงเท่ากับได้รับความคุ้มครองด้วยเช่นกัน และบริษัทไอเอสเอสพีจึงไม่ได้ดำเนินการรับบริการให้บริการแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม มีการปิดกั้นการแพร่ภาพสัญญาณเอสทีวีที่เครือข่ายเคเบิลทีวีท้องถิ่นรับไปแพร่ภาพต่อ โดยผู้ให้บริการเคเบิลทีวีในจังหวัดต่างๆมักถูกสั่งไม่ให้แพร่ภาพต่ออยู่บ่อยๆ เช่น ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2548 (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549จ) เครือข่ายเคเบิลทีวีท้องถิ่นถูกบีบให้ตัดสัญญาณ ASTV News1 (หรือ ASTV1) ต่อกรณีนี้ ทีมงาน ASTV จึงได้เชื่อมต่อสัญญาณรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรและแพร่ภาพผ่านช่อง Esan Discovery (หรือ ASTV 3) ควบคู่กันไปด้วย เริ่มตั้งแต่วันที่ 18 พฤศจิกายน 2548 ข่าวการเพิ่มช่องทางการแพร่ภาพรายการเมืองไทยรายสัปดาห์นี้ถูกประกาศผ่านเว็บผู้จัดการออนไลน์ด้วยเช่นกัน และที่น่าสนใจ คือ มีผู้เข้าอ่านเป็นจำนวน 12,037 ครั้ง (ASTV เพิ่มช่องถ่ายทอดเมืองไทยรายสัปดาห์ฯ ทาง ESAN Discovery, 2549: ออนไลน์) นี้แสดงให้เห็นถึงว่าไม่เพียงแต่ผู้ผลิตเนื้อหาอย่างเครือผู้จัดการที่จะผลิตเนื้อหาแบบเชื่อมโยงข้ามสื่อ แต่ผู้บริโภคเนื้อหา ก็พยายามเข้าถึงเนื้อหาโดยเชื่อมโยงข้ามสื่อเช่นกัน¹

¹ อย่างไรก็ตาม การแทรกแซงระบบการแพร่ภาพยังคงมีอยู่เนื่องๆ ในชั้นอื่นๆที่ไม่เกี่ยวกับเครือผู้จัดการเอง ดังกรณีหนึ่งที่น่าสนใจ คือ ในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2549 ก่อนการประชุมใหญ่ของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เพียง 3 วัน ผู้ประกอบการเครือข่ายเคเบิลทีวีท้องถิ่นในต่างจังหวัดได้รับการประสานงานจากผู้ว่าราชการจังหวัดบางจังหวัด ให้ระงับการถ่ายทอดสดบรรยายการชุมนุมที่สนามหลวงในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2549 ของช่องเอสทีวี 1 นิวส์ 1 โดยอ้างเป็นคำสั่งของเนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น คำสั่งดังกล่าวทำให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นคนหนึ่งในจังหวัดอุดรธานีรู้สึกลำบากใจกลายเป็นหนังสือไฟ ที่อยู่ระหว่างแรงบีบ 2 ด้าน ด้านหนึ่งคือคำสั่งจากรัฐ ซึ่งมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการได้ ส่วนอีกด้านหนึ่ง คือ ลูกค้ำที่เป็นสมาชิก เพราะ ทุกครั้งที่จะต้องระงับการถ่ายทอดเช่นนี้ ก็จะต้องได้รับคำต่อว่าจากลูกค้ำและบางรายอาจบอกเลิกเป็นสมาชิกไปเลยทีเดียว ในขณะที่ผู้ประกอบการที่จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้ไหวพริบหาทางออกด้วยการให้ความร่วมมือระงับการออกอากาศจริง แต่หันไปใช้วิธีตั้งจอโปรเจ็กเตอร์ที่หลังวัด แล้วใช้รถวิ่งประกาศในตัวเมืองให้คนทั่วไปรีบทราบว่าจะสามารถติดตามเหตุการณ์การประชุมได้ที่สถานที่ดังกล่าวแทน ดังคำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจตอนหนึ่งของผู้ประกอบการคนนั้นว่า “พอผมใช้รถแห่ไปเชิญชวนประชาชนมาดู ก็มีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาสั่งห้ามไม่ให้ทำ ซึ่งผมไม่เข้าใจว่าห้ามทำไม เพราะเงินค่าน้ำมันก็เป็นของผม รถแห่ก็เป็นของผม พื้นที่ตั้งก็เป็นของผม และเป็นสิทธิที่ผมจะทำด้วย ตอนนั้นผมลงทุนซื้อ

กรณีการปิดกั้นเอเอสทีวีดังกล่าวข้างต้นนี้ หากวิเคราะห์ผ่านกรอบความคิดมิติต่างๆของระบบเทคโนโลยีใน 3 มิติแรก ซึ่งประกอบด้วยมิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยี มิติเชิงเทคนิค และมิติเชิงสถาบัน (ดังแสดงไว้ในบทที่ 2) แล้ว จะเห็นได้ว่าระบบเทคโนโลยีการสื่อสารหนึ่งๆนั้น ล้วนเกี่ยวข้องกับอำนาจเชิงโครงสร้างซึ่งแฝงฝังอยู่ทั่วไปหมดในเทคโนโลยีส่วนต่างๆที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นโครงสร้างระบบเทคโนโลยีขนาดใหญ่ ยิ่งระบบเทคโนโลยีมีความสลับซับซ้อนมากเพียงใด (ดังในกรณีนี้) ก็ยิ่งทำให้มีเงื่อนไขเชิงสถาบันและเชิงเทคนิคต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีนั้นๆมากขึ้นเพียงนั้น (ดูตารางที่ 6.8)

ในมิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีแล้ว กรณีนี้ ใช้ระบบเทคโนโลยีหลากหลาย หากนับเฉพาะในฟากระบบการส่งสัญญาณแพร่ภาพนั้น มีตั้งแต่ (1) เทคโนโลยีดาวเทียม 3 ดวง (คือ ไทยคม 1, NSS-6, และดาวเทียม Intelsat America 5) (2) เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ท 2 ระบบ (คือ สำหรับส่งสัญญาณไปที่ฮ่องกง กับทำเว็บแคสต์ติ้ง) (3) เทคโนโลยีเกี่ยวกับการถ่ายทำและส่งสัญญาณวิดีโอ (อย่างน้อยที่ รถโมบายล์, สตูดิโอเอเอสทีวี) หากพิจารณาระบบเทคโนโลยีฟากการรับสัญญาณด้วยนั้น ก็จะมี (1) เทคโนโลยีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ท (ซึ่งต้องผ่านระบบโครงสร้างพื้นฐานของทั้งผู้ให้บริการโครงข่ายพื้นฐานและผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ท (Internet Service Provider: ISP) (2) เทคโนโลยีจานสายอากาศขนาดเล็กสำหรับรับสัญญาณดาวเทียม

ตารางที่ 6.8: โครงสร้างระบบเทคโนโลยีและมิติเชิงสถาบันและกฎหมายในระบบการแพร่ภาพของเอเอสทีวี

มิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยี	มิติเชิงเทคนิค (กลุ่มที่เข้าถึงเทคโนโลยี)	มิติเชิงสถาบัน
รถโมบายล์ & สถานีโทรทัศน์เอเอสทีวี	บริษัท ไทยเดย์ ดอทคอม จำกัด	<ul style="list-style-type: none"> กรมประชาสัมพันธ์ ใช้อำนาจผ่าน พรบ.วิทยุและโทรทัศน์ฯ (2498) และกฎกระทรวงที่ 14 (2537) ศาลปกครอง พิษณุภาคดี ฟ้องร้อง โดยอ้างอิงมาตรา 37 และ 39 ของรัฐธรรมนูญ 2540 และ พรบ.ธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ (2544)
ดาวเทียม ไทยคม 1	กสท. และ บริษัทไทยคม (ในเครือชินคอร์ป),	
อินเทอร์เน็ท-เว็บแคสต์ติ้ง	ไอเอสเอสพี และ กสท.	
อินเทอร์เน็ทความเร็วสูง (ส่งสัญญาณ ASTV ไปฮ่องกง)	กสท., บริษัท Asia Time Online	กฎหมายสากลฉบับอื่นๆ
ดาวเทียม NSS-6	บริษัท NewSkies Satellite	
ดาวเทียม Intelsat America 5	บริษัท Pittsburgh International.	

เก้าอี้เพื่อเอาไว้ให้ประชาชนมาชมประมาณ 50 ตัวแล้ว โดยทุกอย่างล้วนเป็นเงินของผมทั้งสิ้น” (สภากาแฟแตกคอการเมือง, 2549 : ออนไลน์).

ในมิติเชิงเทคนิคแล้ว มีกลุ่มทางสังคมที่เข้าไปข้องเกี่ยวกับเทคโนโลยีแต่ละชนิดเป็นจำนวนมาก กล่าวเฉพาะในแง่ระบบการส่งสัญญาณแพร่ภาพ (กล่าวคือ ไม่นับระบบการรับสัญญาณภาพและเสียงทางฝั่งผู้ชม) นั้น กลุ่มทางสังคมที่เกี่ยวข้องในส่วนขั้นตอนภายในประเทศไทย มีตั้งแต่ (1) บริษัทไทยเดย์ซีในฐานะผู้ผลิตเนื้อหา (2) กสท.ซึ่งให้บริการโกลบแซทและดูแลผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตอย่าง (3) บริษัทไอเอสเอสพี ซึ่งดูแลระบบเว็บแคสติ้งอีกต่อหนึ่ง (4) บริษัท ไทยคม จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นเจ้าของดาวเทียมไทยคม 1 ที่ กสท.ขอเช่าใช้เพื่อให้บริการโกลบแซท บริษัทไทยคมฯยังเป็นบริษัทย่อยของ (5) บริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทในตระกูลเดียวกับพตท.ทักซิธ ที่กำลังถูกต่อต้านอย่างหนักผ่านการเคลื่อนไหวของเครือข่ายผู้จัดการและรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ส่วนกลุ่มทางสังคมที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนของระบบการสื่อสารที่อยู่นอกประเทศไทย ได้แก่ (1) กสท. ซึ่งอยู่บริเวณรอยต่อระหว่างภายในกับภายนอกประเทศ เป็นเจ้าของโครงข่ายพื้นฐานสำหรับส่งสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงออกนอกประเทศ (2) บริษัทเอเชียไทม์ออนไลน์ ที่ฮ่องกง ในฐานะผู้ดำเนินการอพลิงค์สัญญาณขึ้นสู่ดาวเทียมอีก 2 ดวง (3) บริษัทนิวสกายเซทเทลไลท์ และ (4) บริษัทพิทสเบิร์ก ซึ่งดำเนินการดาวเทียมสัญญาณดาวเทียมครอบคลุม 2 พื้นที่ในโลก

ส่วนในมิติเชิงสถาบันนั้น มีการทำงานทั้ง 2 ระบบ (ตามที่สรุปไว้ในหัวข้อ 4.4 ของบทที่ 4) สำหรับระบบ“องค์กรผู้ควบคุมกำกับตามกฎหมาย” นั้น มีดังนี้ (1) เนื่องจากขณะนั้นยังไม่มีที่ตั้ง คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสช.) ขึ้นทำให้อำนาจในการกำกับดูแลวิทยุและโทรทัศน์ไทยยังอยู่กับกรมประชาสัมพันธ์ ระบบโทรทัศน์อย่างเอเอสทีวี แม้มีส่วนที่เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต จึงอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมประชาสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน ดังนั้น กรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะที่เป็นองค์กรผู้กำกับดูแลเนื้อหาของวิทยุและโทรทัศน์ไทย จึงสามารถใช้อำนาจของตนตาม พรบ.วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ.2498 รวมทั้งกฎกระทรวงฉบับที่ 14 (พ.ศ.2537) ที่ออกตามความในพรบ.ดังกล่าวสั่งให้ กสท. ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจตามพรบ.ฉบับนี้ ระวังการให้บริการแก่บริษัทไทยเดย์ดีทคอม (2) เนื่องจาก คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ยังไม่มีบทบาทอำนาจในการกำกับดูแลอินเทอร์เน็ตไทยอย่างเป็นทางการเป็นกิจลักษณะในช่วงนั้น กสท. จึงยังคงสามารถสั่งให้บริษัทไอเอสเอสพีระงับบริการเว็บแคสติ้งแก่เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ได้เช่นกัน

ส่วนระบบที่สองในมิติเชิงสถาบันของระบบอินเทอร์เน็ตไทย คือ “ระบบถ่วงดุลผ่านกระบวนการยุติธรรม” ก็ทำงานในกรณีนี้เช่นกัน กล่าวคือ บริษัทไทยเดย์ดีทคอม ฟ้องศาลปกครองกลาง โดยอ้างข้อกฎหมายอย่างรอบด้าน ว่าการดำเนินกิจการของตนไม่ขัดต่อกฎหมายสากล และพรบ.วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ พ.ศ. 2498 ทั้งยังอ้างว่าการกระทำของบริษัทไอเอสเอสพี ถ้าระงับการให้บริการเว็บแคสติ้งจริง ก็ขัดต่อมาตรา 37 ของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540¹ และพรบ.ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งได้ทำสัญญาตกลงการซื้อขายบริการไว้ตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม 2548 แล้ว นอกจากนี้ การกระทำของทั้งกรมประชาสัมพันธ์ กสท. และบริษัทไอเอสเอสพี ยังเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชน และมีลักษณะเป็นการสั่งปิดโรงพิมพ์ ซึ่งขัดต่อมาตรา 39 วรคสาม แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540² อีกด้วย

กระบวนการดังที่เกิดขึ้นในกรณีนี้ จึงเป็นเงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทยที่แสดงตัวผ่านมิติทั้งสาม ซึ่งมีองค์กรควบคุมกำกับอย่างกรมประชาสัมพันธ์ เน้นแสดงบทบาทแบบรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย และในขณะที่ทีมงานเว็บไซต์ต่อสู้คัดค้านด้วยระบบถ่วงดุล ซึ่งในกรณีนี้ให้นำหนักกับการปกป้องเสรีภาพเป็นสำคัญ กรณีนี้เกิดขึ้นกับเทคโนโลยีของเอเอสทีวีและมีเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์เข้ามาเกี่ยวข้องบ้างเล็กน้อยในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบแพร่ภาพโทรทัศน์ ในขณะที่กรณีถัดไป เป็นเงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นกับตัวเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์เอง ซึ่งเป็นเสมือน “กล่องดวงใจ” ของเครือข่ายผู้จัดการเลยทีเดียว

1.4.2. การปิดกั้นและโจมตีเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ และเว็บแนวร่วม 3 แห่ง

นับแต่เครือข่ายผู้จัดการเริ่มเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลหลังจากวันที่ 16 กันยายน 2548 ที่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดจากช่อง 9 จนเกิด “ปรากฏการณ์สนธิ” นั้น เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์อันเป็นศูนย์กลางสำคัญในการผลิตข่าวสารของเครือข่ายผู้จัดการ (ดังอธิบายไปแล้วในหัวข้อ 1.1.1 บทที่ 6) และเป็นช่องทางการสื่อสารที่ทรงพลังอย่างยิ่งในห้วงสถานการณ์ที่สื่ออื่นๆถูกปิดกั้นนั้น ตกเป็นเป้าหมายของความพยายามปิดกั้น แทรกแซงหลากหลายวิธีการ และอย่างต่อเนื่องเช่นกัน โดยใช้ผู้ที่อำนาจเหนือเงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทย (ดังแจกแจงไว้แล้วในหัวข้อที่ 4 บทที่ 4) วิธีการ “ปิดเว็บไซต์” ผู้จัดการออนไลน์ และ

¹ มาตรา 37 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ระบุว่า “(วรรคแรก) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย (วรรคที่สอง) การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อกันรวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

² มาตรา 39 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ระบุว่า “(วรรคแรก) บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น (วรรคที่สอง) การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน (วรรคที่สาม) การสั่งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียงหรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดทอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ (วรรคที่สี่)...”

เหตุการณ์ต่างๆที่เว็บผู้จัดการฯประสบมา โดยมองผ่านมิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีและผู้เข้าถึงในมิติเชิงเทคนิค สามารถแยกแยะเป็น 3 จุด¹ ได้แก่

(1) การปิดกั้นที่ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง (Web-hosting Provider): ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2548 มีความพยายาม (จากคนกลุ่มใดไม่มีการระบุไว้) ที่จะหาข้อบัญญัติทางกฎหมายในการสั่งให้บริษัทไอเอสเอสพี ซึ่งเป็นผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตรายหนึ่งของไทย ที่ให้บริการเว็บแคสติ้งแก่เอสทีวี และให้บริการเว็บโฮสติ้งแก่เว็บผู้จัดการออนไลน์ ทำการตัดสัญญาณเว็บผู้จัดการฯออกเสีย แต่วิธีการนี้จะใช้ได้เฉพาะกับเว็บไซต์ซึ่งกระทำผิดอย่างชัดเจน เช่น เว็บลามก หรือคำของผิดกฎหมาย เป็นต้น และต้องสามารถพิสูจน์ให้เชื่อแน่ว่าเป็นความผิดอย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงการใช้กฎหมายเพื่อกลั่นแกล้งเว็บไซต์นั้นๆ เนื่องจากความพยายามในครั้งนั้น ไม่มีการออกคำสั่งที่เป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายให้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด การใช้อำนาจผ่านเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทย เพื่อจำกัดศักยภาพของเว็บผู้จัดการฯจึงไม่อาจเกิดขึ้นจริงได้

ในประเด็นผู้ออกคำสั่งนั้น นิรันดร์ เยาวภาวีย์ เว็บมาสเตอร์ของเว็บผู้จัดการออนไลน์ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมว่า ทนายความของ พตท.ทักษิณคนหนึ่ง ซึ่งอยู่ในกรมการคมนาคม สภาผู้แทนราษฎร และดูแลเรื่องการสื่อสารด้านต่างๆของไทย ได้ให้การสื่อสารแห่งประเทศไทย (กสท.) หาทางปิดเว็บผู้จัดการ ด้วยเหตุผลว่าสร้างความแตกแยก แต่ไม่สามารถปิดได้ เพราะขณะนั้นยังไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการปิดเว็บไซต์ ส่วนเหตุผลเรื่องการสร้างความแตกแยกนั้น จำเป็นต้องพิจารณาเป็นกรณีๆไปว่า ชาวชนโศกเมื่อวันใดที่สร้างความแตกแยก รวมทั้งต้องเกี่ยวพันกับสถาบันอีกแห่งหนึ่ง คือ ศาล ซึ่งต้องเป็นผู้ชี้ขาดว่าเว็บไซต์นั้นสร้างความแตกแยกจริงหรือไม่ (นิรันดร์ เยาวภาวีย์, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2552)

(2) การปิดกั้นที่ผู้ให้บริการรับฝากเครื่องเว็บเซิร์ฟเวอร์ (Data Center): เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ทำหน้าที่เป็นเว็บเซิร์ฟเวอร์นั้น โดยปกติจะต้องตั้งอยู่ที่สถานีปฏิบัติการเครือข่าย (Network Operation Center: NOC) ของบริษัทผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง สำหรับกรณีเว็บไซต์ของผู้จัดการออนไลน์นั้น เนื่องจากบริษัทไอเอสเอสพี ซึ่งให้บริการเว็บโฮสติ้งแก่เว็บผู้จัดการฯ มีสถานีปฏิบัติการเครือข่ายอยู่ที่อาคาร กสท. (สำนักงานใหญ่ที่เขตบางรัก กรุงเทพฯ) ดังนั้น จึงใช้บริการศูนย์ข้อมูล (Data Center) ของ กสท.ซึ่งเปิดให้บริการรับฝากเครื่องเว็บเซิร์ฟเวอร์ด้วย ในวันพุธที่ 25 มกราคม 2549 ได้ปรากฏมีการคำสั่งภายใน กสท. ให้ดำเนินการบล็อกช่องสัญญาณเพื่อกีดกันไม่ให้ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงข้อมูลจากบริษัทผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (ISPs) รายอื่นๆ เข้าถึงเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ได้ กล่าวคือ เป็นการกั้น (Isolate)

¹ ข้อมูลและวิธีแยกแยะการปิดเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ทั้ง 4 ประเภท ผู้เขียนได้มาจาก บัญญัติรณรงค์สุวรรณ (2549 : ออนไลน์). ทั้งนี้ ผู้เขียนนำมาปรับคำเรียกใหม่ โดยแสดงให้เห็นถึงมิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีและมิติเทคนิคของผู้ที่เข้าถึงเทคโนโลยีแต่ละประเภทมากขึ้น ว่า ณ จุดใดบนโครงสร้างทางเทคโนโลยี และที่กลุ่มองค์กรใดบ้างที่จะเป็นเป้าหมายในการปิดกั้นได้

เว็บผู้จัดการให้อยู่บนระบบอินเทอร์เน็ตของประเทศไทยนั่นเอง แต่วิธีการนี้ต้องใช้เอกสารส่งการภายในของ กสท. เพื่อให้ที่วิศวกรดำเนินการดังกล่าว เพราะการกระทำเช่นนี้จะก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และจำเป็นที่ต้องมีผู้รับผิดชอบ การส่งการเพียงวาจาจากปากของคณะอนุกรรมการจึงไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจของที่วิศวกรที่จะดำเนินการได้

กระนั้นก็ตาม วิธีการที่ใช้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทย ในปิดกั้นเว็บผู้จัดการขแบบที่สองนี้ ก็ยังปรากฏผลจริงอยู่บ้าง เพราะทำให้เว็บผู้จัดการออนไลน์ ผลิตเนื้อหาเผยแพร่บทความ 3 ชิ้นตามมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสื่อสารกับผู้อ่านในการแก้ปัญหาการปิดกั้นด้วยวิธีนี้ กล่าวคือ ในวันศุกร์ที่ 27 มกราคม 2549 เว็บไซต์ผู้จัดการได้ลงบทความเรื่อง “กสท” สกัดผู้อ่านต่างประเทศเข้าเว็บผู้จัดการ!” (2549 : ออนไลน์) เปิดเผยว่า ผู้อ่านในต่างประเทศได้ร้องเรียนเข้ามายังทีมงานเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ว่าไม่สามารถเข้าชมเว็บไซต์ได้ และจากแหล่งข่าวภายใน กสท. ระบุว่าคำสั่งให้ปิดกั้นการเข้าชมของผู้ชมจากต่างประเทศจริง แต่เป็นการสั่งทางวาจาอย่างลับๆ กับที่วิศวกรของ กสท. เพียง 2-3 คนเท่านั้น บทความนี้ยังได้แนะนำให้ผู้อ่านจากต่างประเทศเข้าอ่านเว็บผู้จัดการฯ ใน URL <http://www2.manager.co.th> อื่นแทน คือที่

ในวันรุ่งขึ้น คือ วันเสาร์ที่ 28 มกราคม 2549 เว็บผู้จัดการฯ เริ่มดำเนินการต่อสู้ทักทวนการใช้อำนาจเชิงโครงสร้างดังกล่าว ด้วยวิธีการในมิติเชิงเทคนิค โดยผลิตเนื้อหาบทความสืบเนื่องชิ้นที่สอง เรื่อง “Trick เล็กๆ สำหรับเด็กนอก หากเข้า MGR online ไม่ได้!?” (2549 : ออนไลน์) แนะนำผู้ชมจากต่างประเทศเกี่ยวกับเทคนิคในการหลบเลี่ยงการบล็อก เพื่อให้สามารถเข้าชมเว็บผู้จัดการฯ ได้ โดยหากไม่สามารถเข้าเว็บ www2.manager.co.th ได้ ก็ให้ใช้วิธีเปลี่ยนหมายเลขไอพี (IP address) ของพร็อกซีเซิร์ฟเวอร์ (proxy server) ให้เป็น 1 ใน 9 แบบที่บทความนี้ระบุไว้ให้โดยอ้างอิงตามเว็บไซต์ ‘Alive Proxy’ (<http://www.aliveproxy.com/proxy-list/proxies.aspx/Thailand-th>) เพื่อปลอมแปลงไอพีแอดเดรสให้เสมือนว่าเข้าเว็บผู้จัดการฯ จากในประเทศไทย

จากนั้น อีก 1 สัปดาห์ถัดมา ในวันศุกร์ที่ 3 กุมภาพันธ์ 2549 บทความอีกชิ้นหนึ่ง เรื่อง “3 วิธีรับมือ หากคนไทยในประเทศ เข้า MGR online ไม่ได้!?” (2549 : ออนไลน์) ซึ่งแนะนำวิธีทักทวนอำนาจดังกล่าวโดยใช้ความรู้ทางเทคนิคก็ถูกผลิตขึ้นในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์เช่นกัน บทความนี้แนะนำเทคนิคหลบเลี่ยงการบล็อก สำหรับกรณีผู้อ่านที่อยู่ภายในประเทศถูกบล็อกไม่ให้เข้าถึงเว็บผู้จัดการฯ เช่นกัน โดยใช้หลักการทำนองเดียวกัน คือเปลี่ยนที่อยู่พร็อกซีเซิร์ฟเวอร์จากของไทย ให้เป็นของต่างประเทศ โดยอ้างอิงจากเว็บ “Public Proxy Servers” (<http://www.publicproxyservers.com/page1.html>) เพื่อปลอมแปลงหมายเลขไอพีให้เสมือนว่าเข้าถึงเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในต่างประเทศ

นอกเหนือจากวิธีการบล็อกดังกล่าวแล้ว วิธีการแทรกแซงในทางกายภาพต้อๆ ดันๆ อย่าง “การดึงปลั๊ก” เครื่องคอมพิวเตอร์ที่เป็นเว็บเซิร์ฟเวอร์ของเว็บผู้จัดการออนไลน์ (ซึ่ง

ตั้งอยู่ที่อาคาร กสท. บางรัก) ซึ่งจะทำให้ไม่ว่าใครก็ไม่สามารถเข้าถึงเว็บผู้จัดการฯ ได้ นั้น ก็มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นเช่นกัน อย่างไรก็ตาม วิธีการนี้ยังไม่มีการใช้จริง มีเพียงกระแสข่าวทำนองนี้มาตลอดในช่วงที่หลายฝ่ายพยายามหาทางปิดเว็บไซต์ผู้จัดการ ทั้งนี้เพราะเกรงจะมีผลกระทบที่ได้รับจากสังคมและการเมืองกลับมาอย่างหนักหน่วงรุนแรงเกินรับไหว'

(3) การโจมตีตัวเครื่องคอมพิวเตอร์เว็บเซิร์ฟเวอร์โดยตรง: วิธีการนี้ต้องอาศัยการว่าจ้างแฮ็กเกอร์ (hacker) หรือนักโจมตี (attacker) ซึ่งมีทักษะในการเจาะระบบรักษาความปลอดภัยทางคอมพิวเตอร์ระบบเครือข่ายเป็นอย่างสูง ในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม 2548 อันเป็นช่วงที่กระแสวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณมีอยู่สูงมาก รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ในช่อง 9 วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลอย่างหนักหน่วงรุนแรง พร้อมกับที่เชียงใหม่ (นามแฝง) เริ่มเขียนบทความชุด "จากกัลยาณมิตร ถึงนายกฯ ทักษิณ ชินวัตร" ออกมาแล้วนั้น ได้มีความพยายามว่าจ้างบุคคลลักษณะนี้เพื่อให้ดำเนินการปิดเว็บไซต์ผู้จัดการฯ และมีข่าวลือลือตมาว่าสามารถหาคนรับจ้างได้แล้วในช่วงเดือนตุลาคม 2548

ต่อมาช่วงหลังพิธีฉลองสิริราชสมบัติ 60 ปีสิ้นสุดลงในเดือนมิถุนายน 2549 เว็บไซต์ผู้จัดการฯ เผยแพร่อีกหนึ่งบทความ เพื่อประกาศว่าตัวเว็บไซต์ได้ถูกโจมตีจากโปรแกรมมัลแวร์ (Malware) ซึ่งถูกเขียนขึ้นและนำไปกระจายในเว็บบอร์ดต่างๆ กระทบไปกับรูปงานเฉลิมฉลองสิริราชสมบัติ เมื่อคนทั่วไปเปิดเว็บนั้นๆ มัลแวร์ตัวนี้ก็จะเข้ามาอยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้อ่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้การเข้าสู่เว็บผู้จัดการฯ ช้าลงอย่างเห็นได้ชัด (คำคุณสิทธิสมาน, 2549จ: 272-273) วันที่ 25 กรกฎาคม 2549 เว็บผู้จัดการฯ จึงลงบทความอีกหนึ่งชิ้น ประกาศว่าได้ถูกก่อกวนจากมัลแวร์ซึ่งมีค่าความรุนแรงในการทำลายอยู่ในระดับสูง (High) มัลแวร์นี้พยายามจะสกัดกั้นหนทางเข้าเว็บ โดยคอมพิวเตอร์ที่ติดมัลแวร์ตัวนี้จะพยายามเชื่อมต่อเข้าสู่เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (หรือในทางเทคนิค คือ การเรียกขอข้อมูลเว็บผู้จัดการฯ จากคอมพิวเตอร์ที่เป็นเว็บเซิร์ฟเวอร์ของเว็บผู้จัดการฯ) ตลอดเวลา ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการตอบสนองต่อผู้ใช้ ทีมงานเว็บผู้จัดการฯ รับมือกับการโจมตีทางเทคนิคครั้งนี้ โดยการเสนอแนะให้ผู้อ่านที่คิดว่าจะติดมัลแวร์นี้ให้เข้าไปที่เว็บไซต์ของ Ad-Aware (จาก <http://www.lavasoftusa.com/software/adaware>) เพื่อดาวน์โหลดโปรแกรมสแกนมัลแวร์มาติดตั้งเสีย (ผู้จัดการออนไลน์เจอแฮกเกอร์มีดีปีวน (อีกแล้ว), 2549 : ออนไลน์)²

¹ ประเด็นนี้ ผู้เขียนได้มาจากการพูดคุยกับเพื่อนคนหนึ่ง ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่คนหนึ่งของกสท. ในขณะนั้น

² ขอขอบคุณ อาทิตย์ สุริยะวงศ์ไพศาล นักพัฒนาระบบ บริษัท Open Dream ที่ช่วยอธิบายสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้แก่ผู้เขียนเกี่ยวกับเรื่องการออกแบบระบบเพื่อรับมือกับการโจมตีทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น (อาทิตย์ สุริยะวงศ์ไพศาล, สัมภาษณ์, 15 กรกฎาคม 2552) อย่างไรก็ตาม หากปรากฏมีความเข้าใจผิดพลาดใดๆ เกิดขึ้น ย่อมเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

จากการสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2552 นั้น บัญญัติกล่าวแก่ผู้เขียนว่า ในช่วงที่รัฐบาลทักษิณยังอยู่ในอำนาจนั้น เว็บผู้จัดการฯยังไม่ถูกโจมตีในทางเทคนิคมากนัก แม้จะมีบ้างก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมาตรการด้านอื่น (เช่น กฎหมาย และการฟ้องร้องต่างๆ เป็นต้น) ยังสามารถนำมาใช้กับเครือข่ายผู้จัดการได้อยู่ จวบจนกระทั่ง รัฐบาลทักษิณถูกโค่นไปโดยการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ในช่วง 3 เดือนแรกหลังจากนั้น เว็บผู้จัดการฯถูกโจมตีทางเทคนิคอย่างหนักหน่วง โดยไม่อาจจะระบุที่มาได้อย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด (ทำได้เพียงการคาดคะเน) จนทำให้ต้องมีการปรับปรุงระบบเทคโนโลยีป้องกันความปลอดภัย (internet security system) กันใหม่อย่างขนานใหญ่เลยทีเดียว (บัญญัติ อังศุวรรณ, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2552)

ตารางที่ 6.9: ชุดบทความตอบโต้ความพยายามปิดกั้นเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์

วันที่	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก	จำนวนความเห็น
26 ม.ค.2549	คู่มือการปิดเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์	27,467	216
27 ม.ค.2549	“กสท” สกัดผู้อ่านต่างประเทศเข้าเว็บผู้จัดการ!	17,870	506
28 ม.ค.2549	Trick เล็กๆ สำหรับเด็กนอก หากเข้า MGR online ไม่ได้!?!	115,702	308
3 ก.พ.2549	3 วิธีรับมือ หากคนไทยในประเทศ เข้า MGR online ไม่ได้!?!	35,918	97
25 ก.ค.2549	ผู้จัดการออนไลน์เจอแฮกเกอร์มือดีป่วน (อีกแล้ว)	50,518	298

หมายเหตุ : ข้อมูลสถิติผู้อ่านและผู้แสดงความคิดเห็น ณ วันที่ 21 ธันวาคม 2550

ข้อที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ ชุดบทความดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งบทความเรื่อง “คู่มือปิดเว็บไซต์ผู้จัดการฯ” ซึ่งบัญญัติเขียนขึ้นมา เพื่อ “เล่นโจ๊ก” (คำของบัญญัติเอง ในการให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 22 มกราคม 2552) ย้อนตรรกะความพยายามปิดกั้นเว็บผู้จัดการฯ คือ บทความทั้งหมดนี้ (ดู ตารางที่ 6.9 ประกอบ) มีผู้ให้ความสนใจเข้ามาอ่านจำนวนมาก โดยบทความที่ 1, 2, 4 และ 5 นั้น มีผู้อ่านถึง 27,467; 17,870; 35,918 และ 50,518 คนตามลำดับ ซึ่งก็แสดงให้เห็นถึงความตื่นตัวของผู้อ่านและการเตรียมรับมือต่อการปิดกั้นและโจมตีเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์อยู่แล้ว สำหรับบทความที่สาม ซึ่งแนะนำวิธีแก้ปัญหาการเข้าเว็บผู้จัดการฯ ให้กับผู้อ่านต่างประเทศนั้น มีความน่าสนใจมากเป็นพิเศษ เพราะสถิติผู้อ่านนั้น มีมากถึง 115,702 คนเลยทีเดียว ตัวเลขหลักแสนนี้ นอกเหนือจากแสดงให้เห็นเบื้องต้นว่าอาจมีผู้อ่านทั่วไปอยากทราบว่าผู้อ่านจากต่างประเทศจะแก้ปัญหาการปิดกั้นได้อย่างไรแล้ว ความหมายที่เป็นไปได้ 2 ประการ คือ ในช่วงนั้น ผู้อ่านจากต่างประเทศจำนวนมากถูกปิดกั้นไม่ให้เข้าถึงเว็บผู้จัดการฯจริง หรือมีผู้อ่านจากต่างประเทศจำนวนมากที่ต้องการเตรียมตัวรับมือหากไม่สามารถเข้าเว็บผู้จัดการฯได้จริง ตัวเลขดังกล่าวจึงนับเป็นความพยายามสื่อสารระหว่างตัวเว็บผู้จัดการฯกับผู้อ่านอย่างได้ผลไม่น้อยทีเดียว

การโต้ตอบความพยายามต่างๆในปิดกั้นเว็บผู้จัดการฯโดยวิธีการเขียนบทความเปิดเผยวิธีการต่างๆทั้งหมดออกมานั้น นับว่าเป็นยุทธวิธีที่น่าสนใจอย่างยิ่งและใช้กันทั่วไปในบรรดาเว็บที่มีแนวโน้มจะถูกปิดกั้นจากผู้มีอำนาจ เพราะเป็นการทำให้กิจกรรมที่ทำกันในที่ลับถูกเปิดเผยออกมาอยู่ในที่แจ้ง และเป็นการชมขวัญอีกฝ่ายได้อย่างดี ทั้งยังเป็นการสื่อสารให้ผู้อ่านเตรียมรับมือล่วงหน้าอีกด้วย อย่างไรก็ตาม วิธีการนี้มักเผชิญกับยุทธวิธีการตอบโต้ย้อนกลับโดยการถากถางจากว่าเป็นการ “ปล่อยข่าว” หรือ “สร้างกระแสข่าว” ให้ฝ่ายตัวเองได้เปรียบมากขึ้น หรือให้มีคนสนใจฝ่ายตนเองมากขึ้น ในขณะที่ “กระแสเริ่มตกแล้ว” เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ก็สามารถ “รอดพ้น” ความพยายามปิดกั้นเว็บในลักษณะต่างๆดังกล่าวข้างต้น และ “อยู่รอด” มาได้จนสามารถแสดงบทบาทเป็นฐานที่มั่นใหญ่ในโลกไซเบอร์ของกลุ่มขับไล่รัฐบาลได้อย่างเข้มแข็ง ท่ามกลางการเผชิญกับการแทรกแซงหรือขู่ว่าจะแทรกแซงจากอำนาจเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทยเป็นจำนวนมาก แต่ก่อนหน้านั้นราวครึ่งปี เว็บไซต์ขนาดเล็กกว่าและเพิ่งเกิดขึ้นใหม่กว่าอีก 3 แห่ง ที่ถือได้ว่าแนวร่วมขับไล่รัฐบาลเช่นกันนั้น ไม่สามารถ “รอดพ้น” การแทรกแซงจากอำนาจเชิงโครงสร้างดังกล่าวได้ และทำให้พลังทางการเมืองแนวร่วมจากเว็บไซต์ทั้งสามแห่งนี้หดหายลงไปมากทีเดียว จนดูจะไม่มีบทบาทเด่นในเวลาต่อมาแม้ว่าบางเว็บจะสามารถกุกกลับคืนมาดำเนินการได้ดังเดิมก็ตาม

เว็บไซต์แรก คือ เว็บไซต์ไทยอินไซด์เดอร์ (www.thai-insider.com) ซึ่งก่อตั้งโดยเอกยุทธ ัญชัณบุตร ประธานบริหารเครือข่ายโอเรียนเต็ลมาร์ท กรุ๊ป เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม 2548 และเปิดตัวเมื่อ 11 มิถุนายน 2548 เพื่อเปิดเผยข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับรัฐบาลทักษิณ ในช่วงที่เอกยุทธเองประกาศตัวเป็นผู้ที่จะเข้าร่วมโค่นล้มรัฐบาลทักษิณ เว็บไซต์แห่งนี้ได้เคยผลิตเนื้อหา เช่น เรื่องเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมสำหรับการลงสมัครชิงตำแหน่งเลขาธิการสหประชาชาติ ของนายสุรเกียรติ์ เสถียรไทย เรื่องผลประโยชน์ในตลาดหุ้นที่มีนักการเมืองเกี่ยวข้อง และกรณีความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งมีการนำเสนอข่าวพาดพิงนักการเมืองฝ่ายรัฐบาลบางคนว่าหวังอุปบริษัทที่พีไอ เป็นต้น เพียงหนึ่งสัปดาห์หลังการเปิดตัวของเว็บไซต์ คือ เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2548 กระทรวงไอซีทีได้มีคำสั่งให้ปิดเว็บไซต์นี้ โดยระบุเหตุผลว่าเว็บไซต์นี้เผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เป็นความจริง และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ (นพพร ชูเกียรติศิริชัย, 2548)

เว็บไซต์ที่สองที่ถูกแทรกแซง คือ เว็บไซต์ของสถานีวิทยุชุมชนเอฟเอ็ม 92.25 MHz (www.fm9225.com) และมี ัญชลิ ไพร์รัก ผู้ดำเนินรายการคนสำคัญอีกคนหนึ่งที่กำลังวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวเกี่ยวกับรัฐบาลทักษิณมาตลอด จนตัวของัญชลิเองถูกข่มขู่คุกคามถึงขั้นจะเอาชีวิตตัวเองและชีวิตของญาติพี่น้องอีกด้วย (ัญชลิ ไพร์รัก : ผู้หญิงที่กล้าจนต้องกล้า, 2549: ออนไลน์) สถานีชุมชน FM 92.25 MHz มีบริษัท ทีพีไอ จำกัด (มหาชน) เป็น

ผู้สนับสนุน เคยมีการจัดกิจกรรม แจ๊สอินเดอะปาร์ค มา 2 ครั้ง ซึ่งมีการนำประเด็นข่าวปัญหาความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และการแปรรูปรัฐวิสาหกิจมาอภิปรายให้ผู้เข้าร่วมงานรับฟัง โดยมีวิทยากรอย่าง พล.ต.ชัชชาติยะ สวัสดิ์ผล (เสธ.แดง), นายเอกยุทธ อัญชันบุตร และฯลฯ ร่วมอภิปราย กระทั่ง วันที่ 21 มิถุนายน 2548 อัญชัน บุตร ได้รับอีเมลล์จากนายสุรัชย์ นิลแสง (ตำรวจไซเบอร์ กระทรวงไอซีที) ลงนามในคำสั่งปิดเว็บไซต์ www.fm9225.com โดยให้เหตุผลว่า “เพื่อตรวจสอบว่ามีการจดทะเบียนและเผยแพร่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เนื่องจากมีอาสาสมัครร้องเรียนเข้ามาว่า มีข้อความไม่เหมาะสม ประกอบกับมีการเผยแพร่เอกสารหลักฐานบางส่วนที่ค่อนข้างรุนแรง และจะเข้าไปตรวจว่าการใช้อินเตอร์เน็ตเป็นสื่อกระจายเสียงไปทั่วโลก ถือเป็นวิทยุชุมชนหรือไม่” (นพพร ชูเกียรติศิริชัย, 2548)

เว็บไซต์ที่สาม คือ **เว็บคอร์รัปชันว็อทช์ (www.corruptionwatch.net)** ก่อตั้งโดย คุณหญิงจรรุวรรณ เมทะกา ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญคนหนึ่งในการตรวจสอบงบประมาณแผ่นดินในสมัยรัฐบาลทักษิณในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.), อลงกรณ์ พลบุตร สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์, วีระ สมความคิด และ ต่อตระกูล ยมนาค นายกสสมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ตัวกลุ่มคอร์รัปชันว็อทช์นั้นรวมตัวกันตั้งแต่วันที่ 29 ธันวาคม 2549 ในขณะที่ตัวเว็บไซต์นี้เปิดดำเนินการครั้งแรกในวันที่ 9 มกราคม 2549 อันเป็นช่วงร้อนแรงที่สุดของขบวนการถวายนคราจรราชอำนาจ โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกับที่คุณหญิงจรรุวรรณกระทำมาตลอด คือ ตรวจสอบการคอร์รัปชันโดยเฉพาะของรัฐบาลทักษิณ พร้อมด้วยคำขวัญที่ปรากฏบนเว็บไซต์ว่า “จับตากลโกง เปิดโปงคอร์รัปชัน” ดังนั้น หลังเปิดดำเนินการมาได้เพียง 19 วัน และได้รับการตอบรับค่อนข้างดี กล่าวคือ มีผู้เยี่ยมชมทั้งหมด 40,000 คลิก และได้รับคำร้องกรณีการคอร์รัปชันถึง 900 คำร้อง ในวันที่ 28 มกราคม 2549 หรือเพียง 3 วันหลังจากที่กรมประชาสัมพันธ์มีคำสั่งให้ กสท. ระงับการให้บริการส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมแก่ เอเอสทีวีดังกล่าวแล้วข้างต้น ผู้ดูแลเว็บไซต์คอร์รัปชันว็อทช์ก็ได้รับจดหมายจาก บริษัทผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง ThaiDreamHost ในเครือ Naptec ว่าจะทำการปิดเว็บไซต์แห่งนี้ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2549 โดยไม่ได้ระบุเหตุผลใดๆ ซึ่งอลงกรณ์และวีระคาดว่าจะเป็นผลมาจากความกลัวจากถูกกดดันจากเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องว่าจะปิดเว็บเซิร์ฟเวอร์ทั้งเครื่อง ซึ่งจะทำให้มีผลกระทบกับลูกค้ารายอื่นๆไปด้วยทั้งหมด (ประมวลข้อมูลจาก Anti-corruption website will be closed, 2006; Plug pulled on website tracking graft - Government thought to be behind move, 2006; Anti-graft website shut down after 19 days, 2006; Anti-graft site demands explanation, 2006. อ้างใน Ron (pen name), 2007)

มาตรการตอบโต้ที่ฝ่ายขบวนการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงต้องเผชิญในสิ่งที่เกิดขึ้นกับเทคโนโลยีการแพร่สัญญาณโทรทัศน์เอเอสทีวี และระบบเทคโนโลยีของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์นั้น นับเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันสลับซับซ้อนของอำนาจ

ทั้งเชิงโครงสร้างทางสังคมและการเมืองของระบบเทคโนโลยีหนึ่ง ๆ และแสดงให้เห็นถึงว่าเมื่อ ขบวนการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงหนึ่ง ๆ ที่ใช้ระบบเทคโนโลยีหนึ่ง ๆ เป็นเครื่องมือ นั้น ระบบ เทคโนโลยีนั้น ๆ มิได้อยู่โดดๆ เฉพาะตัวเทคโนโลยีเอง แต่อยู่ภายใต้กรอบเงื่อนไขเชิงโครงสร้าง เต็มไปหมด อำนาจเชิงโครงสร้างของระบบเทคโนโลยีนั้น ๆ ได้ร้อยรัดองค์กรและอำนาจย่อย อื่นๆ เข้ามาข้องเกี่ยวกันมากมาย และกลายเป็นพื้นที่ต่อสู้ทางการเมืองซ้อนขึ้นมาอีกชั้นหนึ่ง นอกเหนือจากการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อขับไล่รัฐบาลแล้ว พื้นที่ที่ซ้อนขึ้นมาอีกชั้นหนึ่งนี้มีทั้ง ส่วนที่ปิดกันเป็นอุปสรรคต่อตัวขบวนการ และส่วนที่เปิดช่องให้ตัวขบวนการสามารถต่อสู้ ต้านทานกลับไปด้วยเช่นกัน

โครงสร้างอำนาจที่ปรากฏตัวเหนือส่วนย่อยต่างๆ ของระบบเทคโนโลยีใน ภาพรวมนี้ ล้วนเป็นผลมาจากพัฒนาการเชิงโครงสร้างขององค์อำนาจลักษณะต่างๆ ที่คลี่คลาย ตัวเรื่อยมา ดังอภิปรายแล้วในบทที่ 4 ปรากฏการณ์ดังอภิปรายมาข้างต้นนั้น ดังนั้น เมื่อมีการ ใช้ “เงื่อนไขสนับสนุนในเชิงโครงสร้าง” ของระบบอินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมือง ก็ เป็นธรรมชาติอยู่ที่เอง ที่กลุ่มเคลื่อนไหวดังกล่าวจะต้องเผชิญกับ “เงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้าง” ด้วยเช่นกัน สิ่งที่กลุ่มเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงทั้ง 4 เว็บไซต์เผชิญนั้น กล่าวได้ว่า เป็น “ภาคปฏิบัติการของอำนาจเชิงโครงสร้าง” ของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของไทย ที่ปรากฏ ขึ้นในสถานการณ์จริงทางการเมือง และกลายเป็น “พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความ รุนแรง” ที่ขบวนการเคลื่อนไหวจะต้องเผชิญอยู่เสมอ แต่มักไม่เป็นที่ปรากฏในงานเขียนด้าน สันติวิธีและการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงทั้งหลายที่มีอยู่มากนัก

นอกเหนือจากพลวัตทางเทคโนโลยีที่ขบวนการเคลื่อนไหวโดยไร้ความรุนแรง เพื่อโค่นล้มรัฐบาลจะต้องเผชิญแล้ว ในกรณีขบวนการต่อต้านรัฐบาลทักษิณนี้ แตกต่างจาก กรณีศึกษาทั่วไปที่ปรากฏในงานศึกษาเกี่ยวกับปฏิบัติการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงอื่นๆ เพราะ ยังมีพลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่กลุ่มต่อต้านรัฐบาลจะต้องเผชิญ อยู่อีก 2 ประการ คือ

1) กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล ซึ่งก็ใช้ปฏิบัติการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงเป็นหลัก โดยใช้เครื่องมือการสื่อสารหลากหลายชนิด รวมทั้งผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วยเช่นกัน สำหรับ วิทยานิพนธ์นี้แล้ว ไม่ว่าจะกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลต้องการจะใช้ความรุนแรงเพื่อบรรลุเป้าหมายทาง การเมืองหรือไม่ก็ตาม แต่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลนี้ก็เช่นเดียวกับกลุ่มต่อต้าน/ขับไล่รัฐบาล ที่ถูก ตระกะของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงบังคับให้ต้องดำเนินยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวแบบไม่ใช้ กำลังความรุนแรงทางกายภาพเข้าหักหาญ กลุ่มนี้จะได้กล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

2) **กลุ่มไม่เอามาตรา 7** ซึ่งเป็นกลุ่มที่ร่วมต่อต้านรัฐบาลมาด้วยกันในช่วงแรก แต่เมื่อกลุ่มพันธมิตรฯ ใช้มาตรา 7 ประกาศขอนายกรัฐมนตรีพระราชทาน จึงได้แยกตัวออกมาตั้ง คำถามกับกลุ่มต่อต้านรัฐบาล แต่กลุ่มนี้ก็ไม่ได้เข้าร่วมกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล กลุ่มไม่เอามาตรา 7 นี้มีนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน และนักกิจกรรมด้านสื่อ (media activists) ที่เว็บไซต์ ประชาไทดอกทศมเป็นหัวหน้า กลุ่มนี้จะได้กล่าวถึงในบทที่ 7 ต่อไปข้างหน้า

2. แนวร่วมเว็บไซต์สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ

ในขณะที่แนวร่วมกระบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณโดยโลกกายภาพนั้น ประกอบด้วย ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาควิชาการ สื่อมวลชน และต่อมาหลังการเสนอข้อเรียกร้อง ให้ใช้มาตรา 7 แนวร่วมได้ขยายไปสู่ฝ่ายตุลาการ สถาบันทหาร รวมทั้งบทบาทของสถาบัน พระมหากษัตริย์ในบางครั้ง ดังกล่าวแล้วในบทที่ 5 แนวร่วมของฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลทักษิณก็ได้รวมตัวและมีการจัดตั้งกันอย่างหลวมๆ โดยมีพตท.ทักษิณและพรรคไทยรักไทยเป็น ศูนย์กลาง และภาคประชาชนในนาม “คาราวานคนจน” เป็นหลัก (ดูแผนภาพที่ 5.2 ในบทที่ 5 ประกอบ)

ส่วนการต่อสู้ทางการเมืองในโลกไซเบอร์นั้น ดำเนินไปตลอดช่วงกว่า 1 ปีในระหว่างปี 2548-2549 ทั้งในช่วงที่พันธมิตรฯมีบทบาทเด่นและลดบทบาทลงไป ทั้งนี้โดยมีเว็บไซต์ ผู้จัดการออนไลน์เป็นหัวหอกสำคัญในกลุ่มเว็บที่ขับไล่รัฐบาลทักษิณ แฝ่อำนาจการสื่อสารและการกำหนดวาระทางการเมืองปกคลุมอาณาบริเวณข้อมูลข่าวสารทางการเมืองในโลกไซเบอร์ไว้ อย่าง “อยู่หมัด” พร้อมกับเว็บอีกจำนวนหนึ่ง เช่น เว็บ FM9225.net, เว็บไทยอินไซด์เดอร์ เป็นต้น ซึ่งถูกปิดตัวลงอย่างรวดเร็วด้วยอำนาจของกระทรวงไอซีทีในฐานะสถาบันผู้ดูแล “เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม” ในอินเทอร์เน็ตของไทย

ในอีกด้านหนึ่ง เครือข่ายเว็บที่สนับสนุนรัฐบาล เพิ่งเริ่มก่อตั้งขึ้นและกระจายตัวกัน (อย่างไม่เป็นระบบ) เข้าห้าห้ากับสถาบันหรือกลุ่มอำนาจต่างๆที่พยายามขับไล่รัฐบาล (ดังแสดงในตารางที่ 6.10) อาทิเช่น **ห้องราชดำเนิน แห่งเว็บพันทิปดอทคอม** ซึ่งเกิดจากการที่กลุ่มคนที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ อาศัยเงื่อนไขข้อได้เปรียบเชิงโครงสร้างที่เว็บพันทิปเป็นที่ยอมรับอย่างสูงในบรรดาผู้บริโภคเนื้อหาอินเทอร์เน็ตไทย เข้าไป “ยึดพื้นที่” จนเป็นผลทำให้เกิดการแปรทัพแยกตัวออกมาของกลุ่มคนที่ไม่พอใจ มารวมตัวใหม่กลายเป็นเว็บเสรีไทยในเว็บบอร์ดเช่นกัน ทำให้ห้องราชดำเนินกลายเป็นเป็นคู่ปรับสำคัญในโลกไซเบอร์ของเว็บผู้จัดการออนไลน์, **เว็บทักษิณแฟนคลับ**และ**เว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ** ซึ่งมุ่งโจมตีสถาบันศาล, **เว็บคนผ่านฟ้ามุ่งโจมตีสื่อมวลชน**, **เว็บวิทยุชุมชนคนแท็กซี่**และ**เว็บวิทยุชุมชนคนรักอุดร** ซึ่งเป็นทั้งเว็บและวิทยุออนไลน์ และวิทยุชุมชนไปในตัว ใช้ในการเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับประชาชนรากหญ้าที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ แบบเดียวกับที่เว็บผู้จัดการฯมีบทบาทในเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับประชาชน (ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางในกรุงเทพฯและตามหัวเมืองใหญ่) ที่ขับไล่รัฐบาล นอกจากนี้ ยังมีการเปิดเว็บไซต์ **sondhi-mgr.com** ที่จัดทำขึ้นมาเพื่อโจมตีตัวสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นการโดยเฉพาะด้วยเช่นกัน (เว็บระอูคีถล่ม-เชียร์ทักษิณ แกะรอยซุ่มมือปืนรับจ้างป่วน, 2549 : ออนไลน์) รวมทั้ง**เว็บมนุษย์ดอทคอม**ที่มุ่งโจมตีสถาบันพระมหากษัตริย์ และฝ่ายขับไล่รัฐบาลกล่าวอ้างว่า เว็บนี้ได้รับการสนับสนุนโดยพรรคไทยรัก

ไทย ในขณะที่ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลรวมทั้งพรรคไทยรักไทยเอง ไม่เคยออกมายอมรับทั้งยัง ปฏิเสธอีกด้วย¹

¹ ในปัจจุบัน นอกเหนือจากห้องราชดำเนิน แห่งเว็บพันทิปฯแล้ว เว็บไซต์ของกลุ่มแนวร่วมที่สนับสนุน รัฐบาลทักษิณนั้น ถูกบล็อกไปเป็นจำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ จึงจำเป็นต้องศึกษา เว็บสนับสนุนรัฐบาลทักษิณจาก 2 แหล่ง แหล่งแรก โดยวิธีการเข้าถึงผ่านเครื่องมือทางเว็บไซต์อื่นที่คลัง เว็บไซต์ (web.archive.org) ซึ่งจะคอยสุ่มเก็บข้อมูลเว็บต่างๆทั่วโลกไว้เป็นคลังของตนเอง เพื่อให้ผู้ใช้ สามารถเรียกข้อมูลกลับมาอ่านได้อีกครั้งหนึ่งว่าเว็บนั้นๆมีลักษณะหน้าตาและเนื้อหาเป็นอย่างไร อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่เก็บในคลังเว็บไซต์นี้ แม้มีข้อดีตรงที่ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลปฐมภูมิโดยตรง แต่มีข้อ อ่อน คือ ไม่มีความสมบูรณ์ครบทั้งหมด กล่าวคือ ไม่ได้เก็บข้อมูลไว้ทุกวัน และไม่ได้เก็บข้อมูลไฟล์ทุกไฟล์ ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จึงไม่ครบถ้วน แต่อย่างน้อยก็สามารถทำให้เห็นภาพรายละเอียดบางอย่างเกี่ยวกับเว็บที่ ไม่ได้ทำการแล้วในปัจจุบันได้เพิ่มขึ้นบ้าง

แหล่งที่สอง คือ โดยอาศัยข้อมูลจากเว็บผู้จัดการฯ ซึ่งได้รวบรวมรายละเอียดเกี่ยวกับเว็บไซต์ต่างๆที่ พุ่งโจมตีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ขบวนการตุลาการ กองทัพ และสถาบันพระมหากษัตริย์ ในขณะที่ สนับสนุนการทำงานของรัฐบาลทักษิณทำเป็นข่าวหรือเขียนเป็นบทความอย่างต่อเนื่อง ในแห่งหนึ่งนี้เป็นทั้ง การรวบรวมแนวร่วมกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณทั้งในโลกออนไลน์และเป็นทั้งการตอบโต้เว็บกลุ่มเหล่านี้โดย แสดงให้เห็นว่าเว็บเหล่านี้ “อยู่ในสายตา” ของพันธมิตรฯและเครือข่ายผู้จัดการมิได้ขาด และในอีกแห่งหนึ่ง ยังเป็น การเปิดเผยหรือ “แฉ” ให้มวลชนที่ต่อต้านรัฐบาลทักษิณได้รับรู้กลุ่มดังกล่าวอีกด้วย แต่การใช้ข้อมูลในแหล่งที่ สองนี้ ผู้เขียนสังวรณไว้เสมอว่าเป็นข้อมูลที่ได้อาจมาจากแหล่งที่มีจุดยืนทางการเมืองที่ตรงข้ามกับเว็บสนับสนุน รัฐบาลที่กำลังจะศึกษาในส่วนนี้ บทความที่เว็บผู้จัดการฯกล่าวถึงเว็บฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล มีดังนี้

วันที่	ชื่อบทความ/ข่าว	จำนวนการอ่าน
6 ธ.ค. 2548	1. "อีแอบ" ชุ่มปั้นเว็บโจมตี "สนธิ"	N/A
7 ธ.ค. 2548	2. วิชามารไม่เคยตาย ปล่อย"ไบปลิว-ซีดี"ถล่ม"สนธิ"	21,645 ครั้ง
5 มิ.ย. 2549	3. เว็บ 'แฟนคลับทักษิณ' ต่ำศาลสัตว์นรก	40,604 ครั้ง
7 มิ.ย. 2549	4. เปิดขุมข่าวยไทยรักไทยบนเว็บไซต์	23,450 ครั้ง
21 มิ.ย. 2549	5. เจาะลึกดี.เจ. จอมป่วน "ขวัญชัย ไพโรพนา" สู้เพื่อทักษิณ	3,661 ครั้ง
22 มิ.ย. 2549	6. เว็บระอุศึกถล่ม-เชียร์ทักษิณ แกระรอยชุ่มมือปีนรับจ้างป่วน	5,723 ครั้ง
14 ก.ค. 2549	7. ขบวนการใต้ดินโจมตี "ป้า" ผ่านเว็บไซต์	39,677 ครั้ง
15 ก.ย. 2549	8. "ไกรศักดิ์" แฉเคยเห็นสลีป คนในรัฐบาลสงเงินหนุนเว็บมุษยฯ	7,991 ครั้ง
16 ก.ย. 2549	9. "สนธิ" แฉกระบวนการสุดชั่ว-ผลิตเว็บ "มุษยดอตคอม" ล้มสถาบัน	10,072 ครั้ง
16 ก.ย. 2549	10. "รีพอร์ตเตอร์" อ้างผลสอบัติเอสไอ แก่ต่างคน ทรท.เอี่ยวเว็บมุษยฯ	4,259 ครั้ง

อันที่จริง ยังมีแหล่งข้อมูลอีกแหล่งหนึ่งที่น่าจะเข้าถึงได้ คือ การสัมภาษณ์บุคคล เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2552 ผู้เขียนได้มีโอกาสติดต่อทางโทรศัพท์ เพื่อขอสัมภาษณ์เจ้าของนามแฝง "มังกรดำ" (ซึ่งเป็นผู้ มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้สนับสนุนรัฐบาลทักษิณในโลกอินเทอร์เน็ต) เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและทัศนคติของ กลุ่มคนที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ และได้รับการตอบตกลงเป็นที่เรียบร้อยแล้ว แต่เมื่อถึงวันนัดหมาย คุณ "มังกรดำ" ได้ขอยกเลิกการให้สัมภาษณ์ของผู้เขียน ด้วยเหตุผลว่า "มีเหตุให้ยังไม่อยากไปนั่งคุยกับใครในช่วง นี้" ผู้เขียนเข้าใจเอาเองว่าน่าจะมีสาเหตุมาจากการเริ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อแดงใหม่อีก

ตารางที่ 6.10 : แนวร่วมกลุ่มซบไล้และสนับสนุนรัฐบาลทักษิณทั้งออฟไลน์และออนไลน์ ก่อนรัฐประหาร 2549

กลุ่มอำนาจที่ซบไล้รัฐบาล		กลุ่มอำนาจที่สนับสนุนรัฐบาล	
ออฟไลน์	ออนไลน์	ออนไลน์	ออฟไลน์
	เว็บเสรีไทยในเว็บบอร์ด	ห้องราชดำเนิน แห่งเว็บพันทิปดอทคอม	พตท.ทักษิณ & พรรค ไทยรักไทย & กตต.
พันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตย	เว็บผู้จัดการออนไลน์	เว็บวิทยุชุมชนคนแก่ทักซี & เว็บวิทยุชุมชนคนรักอุดร	
	เว็บวิทยุผู้จัดการ & เว็บ วิทยุชุมชน FM9225.net		
สนธิ ลิ้มทองกุล	-----	sondhi-mgr.com	
สีอมวลชน	-----	เว็บคนผ่านฟ้า	
พรรคฝ่ายค้าน	-----	เว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	
สถาบันตุลาการศาล	-----		
สถาบันกองทัพ	-----	-ไม่มี-	
สถาบันพระมหากษัตริย์	-----	เว็บมนุษยดอทคอม (ถูกฝ่ายซบไล้รัฐบาลอ้างว่า สนับสนุนโดยพรรคไทยรักไทย)	

อย่างไรก็ตาม ในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ จะศึกษาเว็บแนวร่วมสนับสนุนรัฐบาล โดยเน้นไปเฉพาะเพียง 4 แห่งเท่านั้น ได้แก่ (1) ห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอมฯ ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางและฐานที่มั่นในโลกไซเบอร์ของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลและมีบทบาทตลอดช่วงเหตุการณ์ซบไล้รัฐบาล (2) เว็บ sondhi-mgr.com ซึ่งมีบทบาทเฉพาะในช่วงขบวนการถวายนครพระราชอำนาจเป็นสำคัญ (3) เว็บคนผ่านฟ้า ซึ่งเกิดขึ้นจากกลุ่มผู้ใช้ห้องราชดำเนินรวมตัวกันตั้งขึ้นในช่วงหลังการเลือกตั้ง 2 เมษายน และ (4) เว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ เว็บนี้มีบทบาทในแง่การรับมือกับคลื่นตุลาการภิวัตน์ที่โหมเข้าใส่รัฐบาลทักษิณค่อนข้างมากอันเป็นช่วงเวลาหลังการใช้มาตรา 7 แล้วซึ่งจะกล่าวถึงในบทที่ 7 ต่อไป

ในหัวข้อนี้ จะได้กล่าวถึงความเป็นไปในห้องราชดำเนิน ในฐานะที่เป็นเงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทย ที่ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลช่วงชิงมาใช้เป็นฐานที่มั่น โดยเริ่มจากช่วงที่พื้นที่ไซเบอร์แห่งนี้กำลังจะกลายเป็นพื้นที่หลักในการ “แยกข้าง” เป็นฝ่ายต้านและฝ่ายหนุนรัฐบาล จนในที่สุดก่อตัวกลายเป็นศูนย์กลางสำหรับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล จากนั้นจะ

ครั้งหนึ่งในช่วงสุดสัปดาห์ก่อนหน้านั้น นี้ทำให้ในเนื้อหาในช่วงนี้มีข้อมูลตรงที่ยังขาดแง่มุมและข้อมูลจากกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณไปอย่างน่าเสียดาย

กล่าวถึงมติเชิงประเพณี/เนื้อหาที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณที่อยู่ในโลกไซเบอร์ในช่วงก่อนมาตรา 7 หยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นในการสร้างความชอบธรรมให้รัฐบาลทักษิณ ในขณะที่พยายามลดความชอบธรรมของเครือข่ายขบวนการขับไล่รัฐบาล ประเด็นในช่วงนี้ประกอบด้วย 2 เรื่องหลักๆ ได้แก่ (1) การตั้งคำถามต่อสนธิ ลิ้มทองกุลและพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และสนับสนุนหรือแก้ต่างให้กับรัฐบาลทักษิณ และ (2) เรื่องสื่อมวลชนที่ “ไม่ความเป็นกลาง” เป็นสำคัญ

2.1. ห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม : เงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้าง

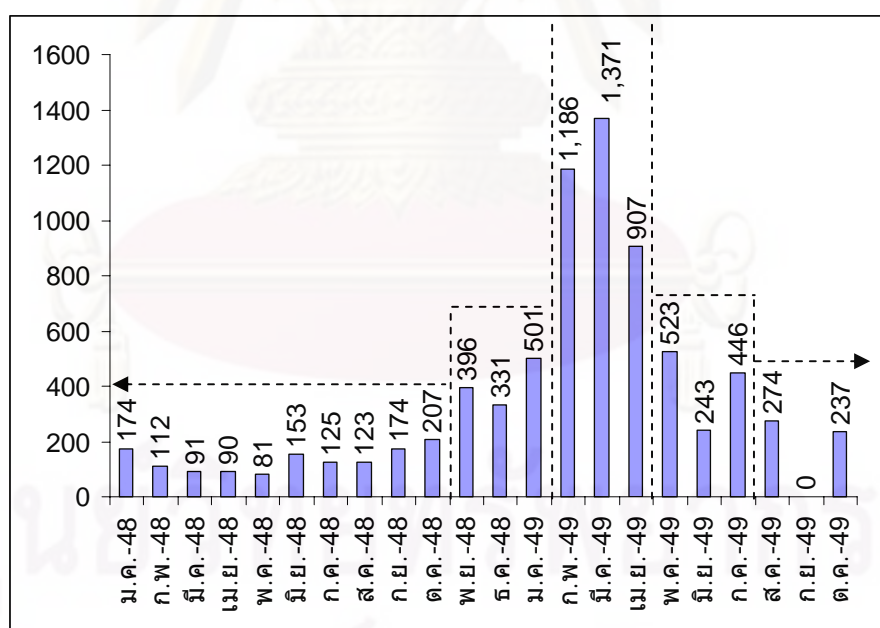
หากขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณมีเว็บผู้จัดการออนไลน์เป็นฐานที่มั่นในโลกไซเบอร์แล้ว ห้องราชดำเนิน ในเว็บพันทิปดอทคอม ซึ่งได้ลงหลักปักฐานอยู่ในระบบอินเทอร์เน็ตไทยในชั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ตเป็นอย่างดี จนกลายเป็นเว็บบอร์ดสนทนาทางการเมืองที่ได้รับความนิยมเป็นอันดับต้นๆ ของสังคมไทยนั้น ก็ถือได้ว่าเป็นฐานที่มั่นในโลกไซเบอร์ของกลุ่มที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณเช่นกัน เป็นที่กล่าวขานกันทั่วไปว่าเว็บพันทิปฯ โดยเฉพาะห้องราชดำเนินนั้น แต่ไหนแต่ไรมาก็มีการแลกเปลี่ยนถกเถียงทางการเมืองอย่างมีเหตุมีผล น่าเชื่อถือพอสมควร ประกอบด้วยคนหลากหลายกลุ่ม หลากหลายแนวความคิดและอุดมการณ์ แต่ภายหลังได้ “ถูกยึด” โดยกลุ่มคนที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ และเกิดกระบวนการเซ็นเซอร์ความคิดเห็นที่ต่อต้านรัฐบาล รวมทั้งการ “ยึดอมยิ้ม” อันแสดงถึงสิทธิในการเข้าใช้ห้องสนทนาอีกด้วย โดยระบบกำกับเนื้อหาที่เว็บพันทิปฯ ใช้ “กฎ กติกา มารยาท” เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา (ดังกล่าวแล้วในหัวข้อ 3.3.2 บทที่ 4) จนเป็นเหตุให้คนกลุ่มอื่นๆ เริ่มเบื่อหน่าย และออกไปจากห้องราชดำเนิน มีทั้งที่ไปตั้งเว็บบอร์ดใหม่เอง และแบบที่ย้ายไปถกเถียงกันในเว็บบอร์ดหรือความเห็นท้ายข่าวของเว็บผู้จัดการออนไลน์ก็มี ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาเป็นไปในช่วงเหตุการณ์ที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลปรากฏตัวขึ้นที่ห้องราชดำเนิน แล้ว “เบียดขับ” กลุ่มต่อต้านรัฐบาลออกไป จนสามารถ “เข้ายึด” จากห้องราชดำเนิน อันเป็นการใช้เงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้างที่ลงหลักปักฐานเอาไว้แล้วของพื้นที่ไซเบอร์แห่งนี้ มาเป็นฐานที่มั่นของปฏิบัติการทางการเมืองของกลุ่มตนเอง

2.1.1. ภาพรวมเชิงปริมาณ

ความเปลี่ยนแปลงในห้องราชดำเนินนั้น สามารถพิจารณาได้จากสถิติจำนวนกระทู้และจำนวนการแสดงความคิดเห็นตั้งแต่ต้นปี 2548 จนถึงหลังรัฐประหาร 2549 ดังแสดงในแผนภาพที่ 6.4 และแผนภาพที่ 6.5 สถิติการตั้งกระทู้และจำนวนการแสดงความคิดเห็นในห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม ระหว่างเดือนมกราคม 2548 ถึง ตุลาคม 2549 นั้น แสดงให้เห็นแนวโน้มของสถานการณ์ทางการเมืองได้อย่างดี จากแผนภาพ จะเห็นแนวโน้มใหญ่ๆ

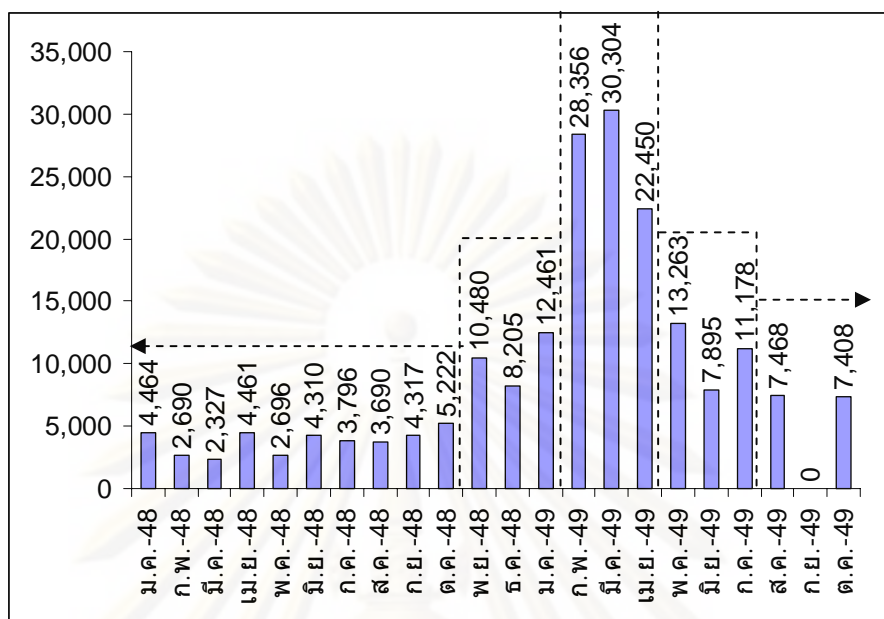
แบ่งได้เป็น 5 ช่วง คือ 1. ช่วงสภาวะปกติถึงช่วงเริ่มของปรากฏการณ์สนธิ (ก่อนพฤศจิกายน 2548) 2. ช่วงที่ปรากฏการณ์สนธิกลายเป็นประเด็นหลักของสังคมการเมืองไทยแล้ว (พฤศจิกายน 2548 ถึงมกราคม 2549) 3. ช่วงพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (เดือนกุมภาพันธ์-เมษายน 2549) 4. ช่วงตุลาการภิวัตน์ (พฤษภาคม-กรกฎาคม 2549) และ 5. ช่วงกองทัพภิวัตน์และหลังรัฐประหาร (สิงหาคม 2549 เป็นต้นไป)

ในช่วงเดือนมกราคม-ตุลาคม 2548 อันเป็นช่วงสภาวะปกติในท้องราชดำเนิน นั้น การปะทะกันทางการเมืองในโลกออนไลน์ยังไม่ร้อนแรงมากนักนั้น มีการตั้งกระทู้โดยเฉลี่ยแล้ว 133 กระทู้/เดือน (มากกว่า 4 กระทู้/วัน) และมีการแสดงความคิดเห็นโดยเฉลี่ยเป็นจำนวน 3,797 ความเห็น/เดือน (127 ความเห็น/วัน หรือชั่วโมงละ 5 ความเห็น) ครั้นถึงช่วงที่สอง (เดือนพฤศจิกายน 2548 ถึงมกราคม 2549) เป็นช่วงขึ้นสูงสุดของปรากฏการณ์สนธิและรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ก่อนที่จะเกิดการเดินขบวนชุมนุมกันอย่างจริงจังในต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2549 นั้น จำนวนกระทู้ในท้องราชดำเนินเพิ่มขึ้น 3 เท่าเป็นโดยเฉลี่ย 409 กระทู้/เดือน (มากกว่า 10 กระทู้/วัน) และการแสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้น 3 เท่าเช่นกัน คือ โดยเฉลี่ย 10,382 ความเห็น/เดือน (346 ความเห็น/วัน หรือชั่วโมงละมากกว่า 14 ความเห็น) นี้แสดงให้เห็นได้ “แนวรบ” ทางการเมืองบนโลกออนไลน์นั้นก่อรูปและเริ่มปะทะกันเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

แผนภาพที่ 6.4 : จำนวนกระทู้ในท้องราชดำเนิน เว็บ pantip.com (ม.ค.2548-ต.ค.2549)¹

¹ ข้อมูลเดือนสิงหาคม 2549 ของทั้งแผนภาพที่ 6.4 และ แผนภาพที่ 6.5 มีถึงเพียงวันที่ 20 เท่านั้น ข้อมูลหลังจากนั้น รวมทั้งเดือนกันยายน 2549 ทั้งเดือนนั้น น่าจะเป็นผลมาจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นราวเดือนมีนาคม 2550 ซึ่งฮาร์ดดิสก์ที่เก็บกระทู้ในท้องราชดำเนินเกิดเสียหายขึ้นมาอย่างกะทันหัน ซึ่งทางทีมงาน

แผนภาพที่ 6.5 : จำนวนการแสดงความเห็นในห้องราชดำเนิน เว็บ pantip.com (ม.ค.2548-ต.ค.2549)

ครั้นถึงช่วงการเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้น จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ปริมาณกระทู้และการแสดงความเห็นเป็นไปอย่างร้อนระอุในช่วงระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน 2549 การเมืองในโลกกายภาพร้อนแรงที่สุด คือ พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก่อตัวขึ้นแล้ว และกำลังเคลื่อนไหวกันอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับมีการประกาศยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 เมษายน 2549 สถานการณ์ทางการเมืองผันผวนปั่นป่วนกันเต็มที่ มีเหตุการณ์ที่สำคัญมากมาย ทั้งการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ และกลุ่มย่อยอื่นๆ เพื่อรณรงค์กาช่องไม่ลงคะแนน (Vote for No Vote) การประกาศไม่ลงสมัครแข่งขันรับเลือกตั้งของ 3 พรรคเล็ก (พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย และพรรคมหาชน) การปิดล้อมอาคารเนชั่นทาวเวอร์โดยคาราวานคนจน การประกาศเว้นวรรคทางการเมืองของพตท. ทักษิณ หลังพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งและหลังการเข้าพบในหลวงเป็นการเร่งด่วนกว่ากำหนดปกติ ฯลฯ ในช่วงนี้ การปะทะกันในโลกออนไลน์ก็ร้อนระอุไปด้วยเช่นกัน กล่าวคือ จำนวนกระทู้เพิ่มขึ้นอีกประมาณ 3 เท่า คือกลายเป็น 1,155 กระทู้/เดือน (ประมาณ 39 กระทู้/วัน) และ 27,037 ความเห็น/เดือน (901 ความเห็น/วัน) เช่นกัน กล่าวคือ ในทุกๆ ชั่วโมงตลอดทั้งวันทั้งคืน จะมีการแสดงความเห็น 38 ครั้ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง มีการแสดงความเห็น 3 ครั้ง

สามารถกู้กลับมาได้จำนวนหนึ่งจากระบบสำรองข้อมูล แต่ไม่ทั้งหมด (ข้อมูลจากจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของสมชาย แอ้งอึ้ง ผู้ดูแลห้องราชดำเนิน เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน 2552 ที่ตอบข้อสงสัยของผู้เขียนที่เขียนไปถามในประเด็นนี้)

ในทุกๆ 5 นาที ในความเป็นจริง คงไม่มีใครสามารถนั่งแสดงความคิดเห็นตลอดทั้งวันทั้งคืนได้ และคงมีอัตราการแสดงความคิดเห็นในแต่ละช่วงของวันไม่เท่ากัน แต่จากค่าเฉลี่ยนี้ แสดงให้เห็นถึงความเห็นชุมชนการเมืองในโลกออนไลน์ในระดับชีวิตประจำวันได้อย่างดี

จากแผนภาพทั้งสอง หากวันเดือนมิถุนายน 2549 อันเป็นช่วงเวลา “พักรบ” ของทุกฝ่าย เนื่องในพิธีการฉลองครบรอบ 60 ปีการครองราชย์ของพระเจ้าอยู่หัว (ซึ่งจำนวนกระทู้และการแสดงความคิดเห็นเฟลาลงเช่นกันคือ 243 กระทู้ และ 7,895 ความเห็น) จะเห็นได้ว่าในช่วงที่สาม (เดือนพฤษภาคม, กรกฎาคม และสิงหาคม) อันเป็นช่วงที่การเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเฟลาลงไป ในขณะที่กระแสตุลาการภิวัตน์ขึ้นมาแทนที่ มีเหตุการณ์สำคัญ 2 เหตุการณ์ คือ การตัดสินใจให้การเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 เป็นโมฆะ และพิพากษาจำคุก กกต. 3 คน จำนวนกระทู้กลับมาอยู่ในระดับใกล้เคียงกับช่วงปรากฏการณ์สนธิ คือโดยเฉลี่ย 414 กระทู้/เดือน (14 กระทู้/วัน) และ 10,636 ความเห็นต่อเดือน (355 ความเห็น/วัน หรือ 15 ความเห็น/ชั่วโมง) อย่างไรก็ตาม ในเชิงเนื้อหาแล้ว ช่วงนี้เป็นช่วงร้อนแรงอีกครั้ง เนื่องจากการพิพากษาจำคุกคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) 3 คน ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ศาลกันอย่างหนักหน่วงในห้องราชดำเนินนี้ จนถึงขั้นที่ผู้ดูแลเว็บไซต์ต้องขอปิดบริการการใช้ห้องราชดำเนินไป 3 วันเลยทีเดียว (ดูรายละเอียดในหัวข้อที่ 2 บทที่ 7) ช่วงสุดท้าย คือ ช่วงกองทัพภิวัตน์และหลังรัฐประหารเป็นต้นไปนั้น ความร้อนแรงในห้องราชดำเนินกลับมาอยู่ในระดับครึ่งกลางระหว่างสภาวะปกติกับช่วงปรากฏการณ์สนธิ คือจำนวน 256 กระทู้/เดือน และ 7,438 ความเห็น/เดือน

สภาวะการขึ้นลงของสถิติการใช้บริการในห้องราชดำเนิน ทั้งในแง่ปริมาณกระทู้และการแสดงความคิดเห็นเหล่านี้ สะท้อนให้เห็นภาพรวมในเชิงปริมาณของความร้อนแรงทางการเมืองในพื้นที่สาธารณะแห่งหนึ่งของโลกไซเบอร์ ที่สัมพันธ์กับการเมืองในโลกกายภาพอย่างเหนียวแน่น กระทั่งมีผลกระทบต่อกันและกันไปมาอีกด้วย ดังจะได้กล่าวถึงต่อไปข้างหน้า ถัดจากนี้ จะเป็นภาพรวมในเชิงคุณภาพที่ปรากฏขึ้นในห้องราชดำเนินในช่วงเวลาดังกล่าว

2.1.2. สภาพทั่วไปของการใช้และผู้ใช้

ในช่วงก่อนปี 2548 จนกระทั่งถึงช่วงปรากฏการณ์สนธิ นั้น การพูดคุยกันในห้องราชดำเนินจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนั้นๆ หัวข้อหลักๆ ได้แก่ เรื่อง “กฎหมายชายชาติ” 11 ฉบับ, กรณีเขื่อนปากมูล, คดีชุกหุนของพตท.ทักษิณ (รอบแรก), กรณีบริษัทชินคอร์ปเข้าถือหุ้นใหญ่ในสถานีโทรทัศน์ไอทีวี, การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ อันเป็นผลพวงมาจาก “กฎหมายชายชาติ 11 ฉบับ”, การเคลื่อนไหวต่อต้านการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.), กรณีคุณหญิง จารุวรรณ เมทะกา ผู้ว่าการสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.), กรณีการทุจริตคล้ายพารา, กรณีการทำงานของ กกต., ความรุนแรงในกรณีตากใบ, กรณีคลื่นวิทยุ FM 92.25, รวมทั้งการเคลื่อนไหวของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ตลอดจนกรณีการ

แทรกแซงองค์กรอิสระและการแทรกแซงสื่อ วาทะต่างๆของพตท.ทักษิณ และกรณีการคอร์รัปชันต่างๆ และทุกครั้งที่มีการอภิปรายงบประมาณหรืออภิปรายไม่ไว้วางใจในรัฐสภาเกิดขึ้น ก็จะมีการนำข้อมูลมาโต้แย้งกันเป็นปกติ เช่นกัน¹

สภาพทั่วไปในห้องราชดำเนินก่อนการก่อเกิดของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2549 นั้น มีการให้ข้อมูลและชี้แจงเหตุผลกันตามปกติ เช่นในช่วงที่มีการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ก็มีการอ้างอิงคำพูดของสนธิ ลิ้มทองกุล ที่พูด มาตกเถียงกัน มีการถ่ายคลิปวิดีโอหรือนำไฟล์วิดีโอซีดีที่แจกในสถานที่จัดรายการมาอัพโหลดขึ้นเว็บไซต์ YouTube และเว็บอื่นๆเพื่อประกอบการถกเถียงอภิปราย โดยเน้นการให้ข้อมูลเป็นสำคัญ อาจมีการแบ่งขั้วกันบ้าง แต่ยังไม่มีการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายเป็นฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้านชัดเจนนัก (แคน ไทยเมือง (นามแฝง), สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2552 : ตอบเป็นความเห็นที่ 3; สมชาย แซ่อึ้ง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2552)

ผู้ดูแลห้องราชดำเนินวาดภาพเกี่ยวกับห้องราชดำเนินว่า ในช่วงก่อนปรากฏการณ์สนธินั้น การแบ่งฝักฝ่ายยังไม่ปรากฏชัดเจนนัก แต่อาจประเมินภาพคร่าวๆได้ว่ามีฝ่าย “เชียร์ไทยรักไทย” กับ “เชียร์ประชาธิปัตย์” อยู่ในสัดส่วนประมาณ 70 : 30 โดยที่ช่วงนั้นยังไม่มีฝ่าย “เชียร์สนธิ (ลิ้มทองกุล)” ครั้นถึงช่วงที่มีการเคลื่อนไหวผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์นั้น สัดส่วน “ขาประจำทักษิณ” เพิ่มขึ้นมาอยู่ประมาณ 80-85% เนื่องจากฝ่ายเชียร์ไทยรักไทยมี “ข้อมูลเชิงลึก” ระดับที่มาจากในที่ประชุมพรรคไทยรักไทยเลยทีเดียว และสามารถอภิปรายโต้แย้งและให้ข้อมูลเสริมได้ “เกือบทุกจุด” ช่วงนั้นเริ่มมีกลุ่มที่ “นิยมสนธิ” เกิดขึ้น แต่เมื่อรวมกับกลุ่มที่ “นิยมประชาธิปัตย์” รวมทั้งฝ่ายกลางๆอีกเล็กน้อย สัดส่วนเป็นเพียง 15-20% เท่านั้น (สมชาย แซ่อึ้ง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2552)

อย่างไรก็ตาม แคน ไทยเมือง ผู้เล่นเว็บบอร์ดระดับ “ตำนานของห้องราชดำเนิน” ให้ความเห็นว่าช่วงนั้น ห้องราชดำเนิน “ยังไม่โดนยึด” โดยอ้างอิงผลโหวตภายในห้องราชดำเนิน ซึ่งมักกระทำกันอยู่เป็นประจำ มีการโหวตครั้งหนึ่ง (เมื่อ 24 ธันวาคม 2548) ตั้งคำถามว่า “คุณว่าทักษิณขายชาติ จริงหรือ?” ผลโหวตปรากฏว่าจากจำนวนผู้ร่วมโหวตทั้งหมด 638

¹ แคน ไทยเมือง (นามแฝง), สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2552. แคน ไทยเมือง (นามแฝง) เป็นผู้ได้ชื่อว่าเป็นผู้เล่นเว็บบอร์ดระดับ “ตำนานของห้องราชดำเนิน” เดิมที ผู้เขียนส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์แนะนำตัวเองเพื่อขอเข้าสัมภาษณ์เป็นข้อมูลประกอบวิทยานิพนธ์ พร้อมกับแนบแนวคำถามสัมภาษณ์จำนวนหนึ่งไปด้วย แคน ไทยเมือง (นามแฝง) ตอบกลับมาว่าขอตอบคำถามแต่ละข้อ โดยโพสต์ขึ้นในเว็บบอร์ดส่วนตัว คือ ที่เว็บวีโอเฟนมายด์ ซึ่งเป็นเว็บบอร์ดของกลุ่มที่แยกตัวออกมาจากห้องราชดำเนิน เพื่อให้สมาชิกคนอื่นๆช่วยกันร่วมตอบคำถามสัมภาษณ์ของผู้เขียนด้วยเช่นกัน ดังนั้น การสัมภาษณ์แคน ไทยเมือง (นามแฝง) ในครั้งนี้ จึงกลายเป็นการสัมภาษณ์ทางเว็บบอร์ด We Open Mind เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2552 ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งยังได้รับคำตอบและข้อมูลอย่างละเอียดลออมากอีกด้วย ข้อมูลในย่อหน้านี้ได้มาจากการตอบคำถามในเว็บบอร์ดดังกล่าว โดยแสดงเป็นความเห็นที่ 2 (<http://www.weopenmind.com/board/index.php?topic=11277.msg.72651#msg72651>)

คน (ล็อกอิน) มีส่วนที่เห็นด้วยอยู่ 458 ล็อกอิน (71.79%) ในขณะที่ไม่เห็นด้วยมี 148 ล็อกอิน (23.20%) และไม่มีความเห็นอีก 32 ล็อกอิน (5.02%) (แคน ไทเมือง (นามแฝง), สัมภาษณ์, อ่างแล้ว)

กระบวนการจัดตั้งกลุ่มนิยมทางการเมืองนั้น ผู้ดูแลห้องราชดำเนินให้ความเห็นว่า อันที่จริงแล้วนั้น มีมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว และมีทุกฝ่าย ไม่ได้มีเฉพาะฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลเท่านั้น แต่ยังมี “หน้าม้าของสนธิ” ซึ่งเข้ามาในช่วงปรากฏการณ์สนธิ ด้วยเช่นกัน กลุ่มจัดตั้งของทุกฝ่ายมีทั้งที่เป็นแบบชงประเด็น หนุนข้อโต้แย้ง รวมทั้ง “การป่วน” เสียสติ โดยไม่ได้นำข้อมูลมาแลกเปลี่ยน หรือบางครั้งเป็นการให้ข้อมูลที่เป็นความจริงเพียงครั้งเดียว ฯลฯ และสามารถจับได้อยู่หลายครั้งด้วยการตรวจสอบข้อมูลภายใน เช่น สมัครสมาชิกห้องราชดำเนินหลายล็อกอิน (login) โดยใช้หมายเลขไอพีของเครื่องคอมพิวเตอร์เดียวกัน เป็นต้น (สมชาย แซ่ อึ้ง, สัมภาษณ์, อ่างแล้ว)

อย่างไรก็ตาม ในสายตาของฝ่ายผู้เล่นในห้องราชดำเนินกลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาลทักษิณนั้น การจัดตั้งวอร์รูม (war room) ของไทยรักไทยเกิดขึ้นจริง โดยการสมัครล็อกอินเรียงกันเป็นชุดๆ โดยเฉพาะหมายเลขสมาชิกก่อนและหลังเลขที่ 50,000 เล็กน้อย กลุ่มจัดตั้งของรัฐบาลทักษิณจะเข้ามาให้ข้อมูลในห้องราชดำเนินเป็นระยะๆ ตามแต่กระแสประเด็นข่าว เช่น กรณีทุจริตกัลยาณพารา, กรณีไอทีวี, หรือกรณีเครื่องตรวจวัดถูระเบิดซีที-เอ็กซ์ รวมถึงกรณีสนามบินสุวรรณภูมิ และกรณีคุณหญิงจาวรรรณ ตลอดจนกรณีลูกสาวพตท.ทักษิณ เป็นต้น (แคน ไทเมือง (นามแฝง), สัมภาษณ์, อ่างแล้ว : ตอบเป็นความเห็นที่ 2)

ลักษณะทั่วไปของการใช้บริการเว็บบอร์ดหรือกระดานสนทนาในห้องราชดำเนิน เว็บพันทิพย์ หรือพฤติกรรมประเภทต่างๆ ของ “อมยิ้ม”¹ ในช่วงกระแสการเมืองร้อนแรงนั้น อาจวาดภาพให้เห็นได้จากกระทู้ “หักหลังอมยิ้มราชดำเนิน ออนเว็บบอร์ด” ซึ่งตั้งขึ้นโดย “นายชด” (นามแฝง) ในช่วงเวลาก่อนปีใหม่ 2549 หลังจากผ่านบรรยากาศขมุกขมัวของความรู้สึกว่ามีขบวนการจัดตั้งทางการเมืองเข้ามาอยู่ในห้องราชดำเนินอยู่ระยะหนึ่ง วัตถุประสงค์ที่ตั้งกระทู้นี้ขึ้น เจ้าตัวกล่าวอธิบายไว้ว่า “...นี่เป็นทางออกของเสรีภาพทางความคิดของผมที่สามารถทำได้ จึงตั้งกระทู้นี้ เพื่อบอกเพื่อนชาวราชดำเนินว่า ต่อให้เอาผ้ามาปิดตา เอามือมาปิดปาก เอาหินมาอุดหูผม แต่จะมากัดกันความคิดของผมในฐานะประชาชนที่มีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนั้น ‘ไม่ได้’ ครับ” (จากความเห็นที่ 27) และอธิบายเป้าหมายที่หวังไว้ว่า “...ผมเชื่อว่า หลังจากกระทู้นี้ได้ออกมาให้อ่านกัน ก็จะทำให้อมยิ้มแปลกๆ บางท่านได้รู้ตัว และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสียใหม่ ซึ่งผมหวังว่า จะเป็นการดี” (จากความเห็นที่ 148) (นายชด (นามแฝง), 2548 : ออนไลน์)

¹ คำว่า “อมยิ้ม” เป็นคำเรียกชื่อล็อกอินของผู้เล่นเว็บบอร์ดราชดำเนิน ซึ่งหลังจากที่แต่ละคนจะต้องสมัครเป็นสมาชิกแล้ว ก็จะได้รับชื่อล็อกอิน หรือ “อมยิ้ม” เพื่อใช้เป็นนามแฝงสำหรับเรียกขานกันได้ในการสนทนากัน

พฤติกรรมของผู้ใช้ห้องราชดำเนินนั้น “นายชด” (นามแฝง) ได้แยกแยะไว้อย่างละเอียดและสามารถนับรวมได้ถึง 22 ประเภท (บวกกับ 1 ประเภทที่มีผู้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในกระทู้นี้ช่วยแนะนำมา กลายเป็น 23 ประเภท) ในที่นี้ ขอจัดหมวดหมู่พฤติกรรมผู้เล่นเว็บบอร์ดราชดำเนินใหม่ออกเป็น 5 ประเภทและยกมาเฉพาะ 2 ประเภทที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ คือ กลุ่ม “อมยิ้มจัดตั้งทางการเมือง” และกลุ่ม “อมยิ้มถกเถียงการเมือง”¹

¹ อีก 3 หมวด ได้แก่ กลุ่มอมยิ้มทั่วไป, กลุ่มอมยิ้ม (ทำตัวเป็น) ผู้รู้ และกลุ่มอมยิ้มทีมงาน (พันทิป) สำหรับกลุ่มหลังสุดนี้เป็นผู้เล่นเว็บบอร์ดทั่วไปที่เป็นอาสาสมัครของทีมงานพันทิป และแฝงตัวปะปนอยู่ในผู้เล่นเว็บบอร์ดทั่วไป “นายชด” ไม่ได้อธิบายถึงกลุ่มอมยิ้มทีมงานนี้ไว้บนเว็บบอร์ด กล่าวเพียงว่า “อมยิ้มที่ว่านะ หักหลังอมยิ้มด้วยกัน หลังไมค์ ครับ (“หลังไมค์” หมายถึงการติดต่อตนเองโดยไม่โพสต์เป็นข้อความในหน้ากระดานสนทนา”-ผู้เขียน) อันนั้น น่ากลัวกว่ากันเยอะ แถมพ่วงด้วยข้อหาแทงข้างหลังเพื่อน อีกตะหากบอก หน้าจอไม่ได้ครับ แต่พอรู้ว่าใครบ้างที่ชอบแทงข้างหลังเพื่อนๆ ที่มีอมยิ้ม โดยเขานั้นบางทีไม่ผิดหรอก แต่โดนเส้นก๊วยจี้บ แกล้งเอา” (จากความคิดเห็นที่ 157 กระทู้เดียวกัน) สำหรับอมยิ้ม (ทำตัวเป็น) ผู้รู้ โปรดดูอ้างอิงท้ายหน้าหมายเลขที่ 1 (ชื่ออมยิ้มทั้ง 22 ประเภทย่อย ผู้เขียนยังคงใช้ชื่อตามที่ “นายชด” (นามแฝง) ตั้งขึ้น ผู้เขียนตั้งชื่อใหม่เฉพาะชื่อหมวดหมู่ 5 ประเภทใหญ่เท่านั้น)

ส่วน “อมยิ้มทั่วไป” นั้น ประกอบด้วยผู้ใช้ 6 ประเภท (1) อมยิ้มหล่อเท่ทำตัวเป็นพระเอก คือสร้างภาพตนเองให้ดูดี “แต่เรื่องการเมืองแทบไม่ออกความเห็นเลย ทำทางมาเบ่งกล้ำโง่และยิ้มแผลแบบ... (ชื่อดาราคนหนึ่ง-ผู้เขียนตัดออกไป)...อย่างเดี๋ยวจริงๆ” (จากความคิดเห็นที่ 75) (2) อมยิ้มพระรอง ซึ่งบางครั้งเมื่อตนเองถูก “รุมอัด” ก็จะใช้ชื่ออมยิ้มอีกชื่อหนึ่งออกมาเป็นพระรอง มาช่วยเถียงแทน เพื่อให้ผู้อ่านคนอื่นรู้สึกเห็นใจคนที่ถูก “รุมอัด” อยู่ ในขณะที่อมยิ้มพระรองบางประเภทก็ “ดำตัวเอง” เพื่อเรียกร้องความสนใจในกรณีที่ไม่มีการสนใจ และ “...พอคนเข้ามาสนใจ ไอ้พระรองนั้นก็เฟดหายไป...” (จากความคิดเห็นที่ 1) “บางทีในหนึ่งกระทู้ มีพูดกันจริงๆสองคน ดีไม่ดี คนเดียวก็มี แต่มองเข้าไปโอ...อมยิ้มต่างชื่อกันทั้งนั้น...บางคนอมยิ้มหนึ่ง ไม่สนใจ หามาเพิ่มชงนั้น เพื่อทำเป็นคู่ดูโอ การเมืองก็มี... บางคนพออยู่ไปนานๆ...มันแก่หงักๆไปแล้ว ก็ไปเอาอมยิ้มมาใหม่อีกอัน ให้ดูสาวบิ่ง ให้หนุ่มๆมาทะโลมเล่น” (จากความคิดเห็นที่ 5) (3) อมยิ้มด่าค่ายตัวเอง กล่าวคือ มีอมยิ้มที่เป็นแฟนคลับของรัฐบาลทักษิณ แต่ก็มอมยิ้มเอาสำหรับตำรัฐบาลทักษิณด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการ “...หลอกล่อสองทาง เก็บข้อมูลไปให้พระเอก...ในอีกอมยิ้มเอาไว้เล่นโชว์สาวนะ” (จากความคิดเห็นที่ 1)

(4) อมยิ้มหล่อหนุ่มๆ โดยที่เจ้าตัวเป็นผู้ชายแต่ปลอมเป็นผู้หญิง เพราะ “ชอบล่อ หรือแกล้งหนุ่มๆที่ไก่อ่อน แล้วทะเล่ขอยกหาสาวในเว็บบอร์ด” (จากความคิดเห็นที่ 1) (5) อมยิ้มกวนทีน โดยตั้งชื่ออมยิ้มของตนเองให้พ้องหรือคล้ายกับคนอื่น “...เหมือนประกาศจะไปเลยว่า ข้านี้เป็นปรับักกะเอ็ง ไม่มีทางที่จะไปเป็นพวกเดียวกันหรอกครับ เช่น (สมมติ) อมยิ้มชื่อ 100400 มีอยู่แล้ว แต่ก็มีคนอยากจะทำอมยิ้มชื่อ 100401 หรือ 104000 ให้คนสับสนเล่นชงนั้น” รวมทั้งบางครั้งก็เหมือนบอกใบ้ให้รู้ว่าเป็นชื่อสามชื่อของผู้ใช้คนเดียวกัน “...เช่น (สมมติ) ชี้อรอกสังคม, ชี้อรอกสังคม, **ชี้อรอกสังคม**...” (จากความคิดเห็นที่ 1) (6) อมยิ้มพวกเมาแล้วคุยเรื่องใต้สะดือสลับการเมือง (จากความคิดเห็นที่ 67) (7) อมยิ้มเสียงในฟิล์ม ซึ่งมีอยู่มากมายและดูจะไม่มีอะไรมาไปกว่าการเข้ามาเป็นสีสันประกอบเรื่องด้วยข้อความเช่น “ชะแว๊ปปปป มารายตัวแล้วครับบบบ” หรือ “5555 ขำจังเลย เอ๊กๆ” (จากความคิดเห็นที่ 153) (8) อมยิ้มแหม่ยกพ่อยก ซึ่งส่วนใหญ่จะตามติด “อมยิ้มพระเอก” หรือ “อมยิ้มต๊อกระทอร์” ทั้งนี้ “ไม่ว่า อมยิ้มหลักจะไปโพสต์ที่ไหน จะต้องเข้าไป

ประเภทที่สาม ของอมยิ้มจัดตั้งทางการเมือง คือ **อมยิ้มแมงดากระทู้** ซึ่ง “นายชด” (นามแฝง) นิยามไว้ว่า “คือ พวกชอบเกาะกระทู้ชาวบ้านที่เขามีสาระอย่างหนึ่ง แต่มันเกาะเข้าไป แฝงเข้าไปทำเป็นพวก แล้วเบนเรื่องให้ไปเข้าทางของนายมัน” (จากความเห็นที่ 26) อมยิ้มประเภทนี้แบ่งย่อยออกได้เป็นอีก 3 กลุ่ม สองกลุ่มแรก คือ **กลุ่มนิยมไทยรักไทย** และ **กลุ่มนิยมประชาธิปไตย** ซึ่งส่วนใหญ่ “นายชด” เห็นว่าไม่ใช่ “ตัวจริง” ของแต่ละฝ่าย เพราะถ้ามาจากแต่ละฝ่ายจริงจะต้อง “มีความรู้ มีข้อมูล มีเหตุผลดี ๆ มาถกเถียงกัน” ส่วนกลุ่มที่สาม คือ **กลุ่มที่สร้างกระแสให้คนทะเลาะกัน** ซึ่งจะ “...มาเกาะใครก็ตามที่ด่านายกฯ แล้วสิงเข้าพวก แต่...ไม่ได้มาเกาะอย่างเดียว แต่มาส่งกระแสให้คนทะเลาะกันด้วยเรื่องที่ไม่มีความจริงหลายเรื่อง” (จากความเห็นที่ 26)

ประเภทที่สี่ คือ **อมยิ้มลูกผู้ชาย** ซึ่งจะออกมาแสดงความเห็น “...ทันทีที่ส.ส. ฝ่ายที่คนกราบไหว้อยู่ นั้น มีข่าวฉาว ๆ คาว ๆ หนุ่ม ๆ เหล่านี้จะออกมาแสดงตนเป็นลูกผู้ชายกัน เป็นหน้ากระดานเพื่อปกป้อง สตรี แต่..หากเป็นสตรีอื่นที่ไม่ใช่พวกพรรคที่เขาบูชา เขาก็จะด่าเหมือนตนเองเป็นพวกแมงกะจี้จะคุมช่อง...ไปเลย...เพราะสตรีอื่น ถือว่าไม่ต้องไปปกป้องยกย่อง แต่จะปกป้องยกย่องเฉพาะ ‘สตรีของนาย’ ” (จากความเห็นที่ 75)

ประเภทที่ห้า ของอมยิ้มจัดตั้งทางการเมือง คือ **อมยิ้มลูกศิษย์นักการเมือง** (จากผู้ให้บริการเว็บไซต์อีกหนึ่งคนที่ใช้นามแฝงว่า “ลูกไทยหลานไทย”) มีพฤติกรรมคือ “เอาบทความของนักการเมืองท่านนั้นมาให้อ่านทุกวัน...เวลา ใครด่านักการเมืองสองท่านนั้น ที่มอมยิ้มสาม-สี่ความเห็นขึ้นมาให้ความเห็นเป็นชุด ผมเคยจับเวลาแล้วในแต่ละความเห็นเฉลี่ยอยู่ที่ 7 นาที” (จากความเห็นที่ 49)

กลุ่มที่สอง ของผู้เล่นเว็บไซต์ห้องราชดำเนิน ผู้เขียนตั้งชื่อใหม่ว่าเป็นกลุ่ม “**อมยิ้มถกเถียงการเมือง**”¹ ซึ่งประกอบด้วยอมยิ้มที่ “นายชด” แยกแยะไว้ 6 ประเภท ได้แก่

¹ อมยิ้มอีกประเภทหนึ่งที่มีลักษณะคล้าย “อมยิ้มถกเถียงการเมือง” แต่ผู้เขียนแยกหมวดหมู่ออกมา โดยให้ชื่อว่า “**อมยิ้ม (ทำตัวเป็น) ผู้รู้**” ซึ่งประกอบด้วยอมยิ้ม 3 ประเภทตามการแยกแยะของ “นายชด” (นามแฝง) ได้แก่ (1) **อมยิ้มนักข่าว** ซึ่งจะเอาเนื้อหาจากเว็บไซต์ข่าวมาลงไว้ในกระทู้ โดยที่ “...มาโพสต์เอาแต่เข้าตุ๋น ทำเป็นว่าข่าที่ทันเหตุการณ์เหลือหลาย ที่แท้ก็...ไปโพสต์ข่าวลงมา แล้วก็ตั้งกระทู้ซะ พอคนมาตอบ ก็ออกความเห็นกันไปตามกระแสข่าว...” ข้อที่น่าสนใจ คือ มีการโพสต์ข่าวจากสื่อทั้งสองค่าย คือ “ที่นี้เวลาเขาต่อกรกัน มันก็ต้องมีอ้างอิงกันหน่อย ฟากหนึ่งก็เอาข่าวจากค่ายหนึ่งมา ซึ่งเป็นค่ายคนรู้ทันทักษิณ ส่วนอีกค่ายก็เอาค่ายคนของทักษิณมา ที่นี้ไอ้ข่าวเดียวกันมันก็กลายเป็นข่าวทะเลาะกันไป เพราะสื่อมันมีสองฟาก ข่าวเดียวกัน แต่เขียนข่าวเข้าข้างพวกต่างกัน ต่างฝ่ายต่างก็เอามาปะ...” (จากความเห็นที่ 67) (2) **อมยิ้มร่างทรงนักวิชาการ** มีพฤติกรรมแบบเดียวกับอมยิ้มนักข่าว แต่เป็นเนื้อหาทางวิชาการแทนที่จะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับข่าวสาร กล่าวคือ “บางวันตั้งกระทู้หน้าฟังน่าอ่านมาก ๆ คนเข้ามามีแต่ชม โอ้ยเก่งจัง ข้อมูลเยอะจัง จริง ๆ เปล่าหรอกครับ มันแอบไปเอาบทความมาจากเว็บอื่น แต่ทำเนียน คือ เอามาอย่างละนิดละหน่อย คนก็ไม่รู้ ชื่นลอกมาทั้งดุ้น คนจับได้ หน้าจะแตกแหกกลางถนนราชดำเนินเปล่า ๆ แต่มีคนหลงเอออ

ประเภทแรก คือ **อมยิ้มอ่านอย่างเดียว** นาน ๆ ออกความเห็นคมกริบ ซึ่งมีอยู่ไม่น้อย และ “นายชด” ถือว่าน่าชื่นชม (จากความเห็นที่ 26) ประเภทที่สอง คือ **อมยิ้มสนุกสนาน** ซึ่งมีลักษณะไม่จริงจังเคร่งเครียดกับการสนทนาอย่างเอาเป็นเอาตาย วิจารณ์ทุกคนตรงไปตรงมา ตามที่คิดและไม่มีฝักฝ่าย ดังที่ “นายชด” (นามแฝง) บรรยายไว้ว่า “พวกนี้ไม่คิดอะไรมาหรือรอกเห็นหนุกหนาน...พูดได้ทุกเรื่องไม่ซีเรียส ไม่ฝักฝ่ายใครทั้งนั้น...และจะแฉอะไรให้เพื่อนให้ห้องให้พี่ได้คิด แต่ก็ไม่บ้าจนถึงขนาดเอาเป็นเอาตายอะไรนัก เกลียดก็บอกเกลียด รักก็บอกรัก จนก็บอกจน รวยก็บอกจน เพราะกลัวโดนไถ ค่าได้ตั้งแต่นายกษยัน คนครัวของพรรคฝ่ายค้าน ไม่สนว่าใครจะมองว่าเป็นลีนสองแฉก หรือนกสองหัว ไม่แคร์ครับ เพราะกลุ่มนี้เขาคิดเหมือนผม คิดว่าเราเป็นประชาชน เราเป็นนายพวกนักการเมืองที่เราเลือก ไม่ได้เป็นข้าให้ใครมาข่ม มารังแก ทำดีก็ชม ทำชั่วก็ตำ ทำบ้า ๆ มา ก็บ้ากลับ แก้วน้ำมาก็ดูตาถลน...เพราะคุยได้กะทุกฝ่าย” อมยิ้มประเภทนี้มีจำนวนไม่มาก และ “นายชด” ก็จัดตัวเองอยู่ในคนกลุ่มนี้ (จากความเห็นที่ 26)

ประเภทที่สามของกลุ่มอมยิ้มถกเถียงการเมือง คือ **อมยิ้มหาความรู้** กล่าวคือ เป็นผู้เล่นเว็บบอร์ดห้องราชดำเนินประเภทที่เข้ามาเพื่อขอข้อมูลไปทำรายงานหรือเพื่อการศึกษา ซึ่ง “นายชด” (นามแฝง) เห็นว่าน่าชมเชยในความใฝ่รู้ (จากความเห็นที่ 26) ประเภทที่สี่ คือ **อมยิ้มมีเหตุผล/ข้อมูล** ซึ่งโดยปกติแล้วจะ “...ตั้งกระทู้หน้าอ่าน มีเหตุผล มีข้อมูลมาบอกกล่าว...” (จากความเห็นที่ 26) แต่อมยิ้มประเภทนี้มีน้อยลงเรื่อยๆ เพราะ “เสียดาย พวกแมงดา เกาะกระทู้และพวกพระรอง (หมายถึงอมยิ้มพระรอง) ป่วนกระทู้เดี๋ยวนี้มีมาก เพราะพวกนี้มันไม่ยอมให้คนรู้ความจริงมากเดี๋ยวมันหากินไม่ได้ ท้ายสุด คนดี ๆ ต่อแต่ ก็เลยหายไป อมยิ้มดี ๆ หายไปเยอะ มาใหม่มีดีน้อย ครับ แต่ก็มี” (จากความเห็นที่ 26)

ประเภทที่ห้า คือ **อมยิ้มภาพเสียดสีการเมือง** เป็นกลุ่มที่มักไม่แสดงความเห็นทางการเมืองอะไรมากนัก แต่จะมีภาพประกอบที่บ่งบอกถึงการวิจารณ์เสียดสีการเมืองได้อย่างดีและก่อให้เกิดการถกเถียงสนทนาไปหลากหลาย ดังที่ “นายชด” (นามแฝง) บรรยายไว้ว่าอมยิ้มประเภทนี้ “...ต้องมีภาพประกอบ มันถึงตื่นตาตื่นใจ...เนื้อหาอะ ไม่มีอะไรเลย แต่ภาพบางที่มันทั้งแตก ทั้งดันได้มากมาย ทำให้คนตีความให้ความเห็นกันออกมาหลากหลาย กระทู้แบบนี้บางทีก็ดี คือสู้กันด้วยภาพเสียดสี เหมือนเราดูการ์ตูนการเมือง” (จาก

ไปมากมาย หญิงบางท่านถึงกับเฟลอตัวเรียกว่าอาจารย์ไปนั้น” “นายชด” (นามแฝง) เรียกอมยิ้มกลุ่มนี้อีกแบบว่า “ด็อกเตอร์กูเกิ้ลเชิร์ช” (จากความเห็นที่ 67) และ (3) **อมยิ้มหนังสืองานศพ** ซึ่งมักจะเอาบทความน่าสนใจจากหนังสือที่แจกในงานศพมาตั้งเป็นกระทู้ โดยไม่บอกที่มาของเนื้อหา นั้น ดังที่ “นายชด” (นามแฝง) ยกกรณีตัวอย่างขึ้นมาว่า “ผมจำได้ มีไอ้ห้องคนหนึ่งมันหลังไม่ค้ม่าถามผมเกี่ยวกับเรื่องท่านอาจารย์ปรีดี ว่าที่กระทู้นั้นกระทู้ไหนมันพูดจริงอะเป่า...ผมก็เลยแวบไปดู...อ่านไปอ่านมา เอ๊ะเรื่องนี้เรารู้ที่หา คัดอยู่พักใหญ่ เดินเข้าห้องหนังสือที่บ้าน ไปหาหนังสือแจกงานศพอดีตนายกที่มาจากทหาร อ้อ เจอแล้ว เล่มนั้น เขาลงเรื่องเกี่ยวกับท่านอาจารย์ปรีดีไว้้อเลย แฮ้ย...ลอกมาตอบนี้หว่า...เอาเรื่องมาจากหนังสือแจกงานศพ” “นายชด” (นามแฝง) เรียกอมยิ้มประเภทนี้อีกฉายาหนึ่งว่า “ด็อกเตอร์สปีเธอ” (จากความเห็นที่ 67)

ความเห็นที่ 26) แต่ก็เช่นกันกับอมยิ้มมีเหตุผล/ข้อมูล อมยิ้มภาพเสียดสีการเมืองนั้นก็มีน้อยลง และช่วงหลังมี “...มือดี ขออย่าว่ามีดีมากๆ เปลี่ยนกระแสกลายเป็นรูปวาบความกันไปหมด” (จากความเห็นที่ 26)

ประเภทที่หกในหมวดหม่อมยิ้มถกเถียงการเมือง คือ **อมยิ้มกวี** โดยจะถกเถียงทางการเมืองด้วยภาษาเชิงกวีนิพนธ์ “เขาสนใจการเมืองเชิงภาษาวรรณกรรม คือ ถ่ายทอดออกมาในรูปของคำกลอน กาพย์ฉันทน์...กลั่นออกมาเป็นคำกลอนนี่ เป็นอะไรที่วิจิตรดี บางเรื่องพูดเป็นข้อความอาจดูแรง แต่เป็นกลอนแม้จะแรงก็น่าฟัง” (จากความเห็นที่ 75) แต่หลายครั้งก็จะมี “คนที่ไม่ใช่นักกลอน” เข้าไปต่อกลอน “...ทำให้กระทู้เขาเสียไป ก็มี ก็เลยไม่ค่อยมีคนเข้า (ไปอ่านกระทู้ที่นั่น-ผู้เขียน)” และกระทู้บทกวีที่แต่งโดยคนที่ไม่ใช่นักกลอนบางครั้งก็อ่านไม่รู้เรื่องเลย ดังที่ “เคยมีกระทู้หนึ่ง...อ่านแล้วก็ขำดี มันได้อารมณ์ไปอีกแบบ ขนาดมันด่า มันก็ด่าเป็นกลอน สรุปรกระทู้ที่นั่นคนที่ไม่รู้เรื่องมาอ่าน...เป็นกระทู้คำกลอนเกี่ยวกับ ฟาย และ อาเฮีย เพราะมีแต่คำว่าฟาย กะ อาเฮีย เต็มไปหมด” (จากความเห็นที่ 75)

ลักษณะทั่วไปและพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็นและตั้งกระทู้ในห้องราชดำเนินตามที่อธิบายมาข้างต้น พอจะแสดงให้เห็นว่าการสนทนาหรือการผลิตเนื้อหาในห้องราชดำเนินนี้ ไม่ใช่เรื่องไร้เดียงสาทางการเมืองเลย ตรงกันข้าม กลับมีลักษณะหักเหลี่ยมเฉือนคม หลอกล่อและยกย่อนทั้งในแง่การแสดงความคิดเห็นและจุดยืนทางการเมืองของผู้ใช้บริการ ห้องราชดำเนินแต่ละคนแต่ละกลุ่มอย่างสลับซับซ้อนทีเดียว ที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ ห้องราชดำเนินอันเป็นเว็บไซต์สาธารณะด้านการเมืองนั้น น่าจะมีผู้มีความรู้ทางเทคนิควิทยาการด้านคอมพิวเตอร์ใช้บริการร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ด้วยไม่น้อย ดังที่ปรากฏมีนักเขียนโปรแกรม (โปรแกรมเมอร์) เขียนโปรแกรมขึ้นตรวจสอบภาวะการจัดตั้งขึ้นด้วย

2.1.3. การตรวจสอบการจัดตั้ง

ด้วยเหตุที่เริ่มมีความเปลี่ยนแปลงขึ้นในห้องราชดำเนิน และหลายคนรู้สึกว่ามีกระบวนการจัดตั้งกลุ่มคนเข้ามาเพื่อเชียร์ทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายต่อต้านรัฐบาล จึงมีความเคลื่อนไหวเพื่อตรวจสอบและทำทนายความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวด้วยเช่นกัน กรณีที่น่าสนใจ อาทิเช่น ในกระทู้ “รวมพลังปรากฏการณ์มือบ ONLINE...” ซึ่งตั้งเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2549¹ มีผู้ที่เป็นโปรแกรมเมอร์ที่ทำงานด้านฐานข้อมูล ทดลองเขียนโปรแกรมเล็กๆ ขึ้นมาวิเคราะห์ข้อมูลคนตอบกระทู้ โดยทดลองวิเคราะห์และจัดทำข้อมูลเฉพาะผู้ที่เล่นเว็บไซต์ในห้องราชดำเนินในช่วงกลางเดือนมกราคม ถึงวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2549 และเน้นตอบเฉพาะกระทู้เกี่ยวกับสนธิหรือนายกฯทักษิณเท่านั้น ได้ข้อมูลที่นำเสนอใจดังตารางที่ 6.11

¹ ข้อมูลจาก **ความคิดเห็นที่ 203** ตอบโดยคุณ sungod (นามแฝง) [ตอบเมื่อ 7 ก.พ. 49 02:11:57] ในเวลาในขวดแก้ว (นามแฝง) (2549 : ออนไลน์)

ตารางที่ 6.11 : การตรวจสอบกระบวนการจัดตั้งในห้องราชดำเนิน

1. ผู้ตอบกระทู้ ที่ประเดิมกระทู้เป็นการตอบครั้งแรก หลังจากไม่ได้เล่นมานาน (ถ้าเลขสมาชิกมากกว่า 200,000 อาจจะเป็นการตอบครั้งแรก ตั้งแต่สมัครมา)			
นามแฝง	จำนวนที่ตอบ/ตั้งกระทู้	วันที่ตอบกระทู้ครั้งแรก	เลขสมาชิก
tonhid	0	6 ก.พ. 49	236858
ฉนวน	0	6 ก.พ. 49	216901
ฉ่อมน้อย	0	6 ก.พ. 49	239011
varu	0	6 ก.พ. 49	141310
ชาติมา	0	6 ก.พ. 49	239075
sakda99	0	6 ก.พ. 49	219492
แดง ดากสิน	0	6 ก.พ. 49	196228
หนูเพ็ญ	0	6 ก.พ. 49	172351
ยมบาล	0	6 ก.พ. 49	140770
นายมือ	0	6 ก.พ. 49	096010

นามแฝง	จำนวนตอบ/ตั้งกระทู้	วันที่ตอบกระทู้ครั้งแรก	เลขสมาชิก
Kit_tawan	0	6 ก.พ. 49	206146
pichitmarn	0	6 ก.พ. 49	063734
พ่อต่างแดน	0	6 ก.พ. 49	234414
wnicha	0	6 ก.พ. 49	170427
skogatt	0	6 ก.พ. 49	211556
ชายใหญ่	0	6 ก.พ. 49	094260
Woops!!	0	6 ก.พ. 49	238673
SIMONs	0	6 ก.พ. 49	122347
hmon	0	6 ก.พ. 49	011555

2. ผู้ตอบกระทู้ ที่ตอบหรือตั้งไม่เกิน 10 ครั้ง (นับจากกลางเดือนมกราคม)			
นามแฝง	จำนวนที่ตอบ/ตั้งกระทู้	วันที่ตอบกระทู้ครั้งแรก	เลขสมาชิก
wongpro	1	22 ม.ค. 49	203196
ลีกาย	2	22 ม.ค. 49	235425
naray14	5	18 ม.ค. 49	158177
c0mz	1	5 ก.พ. 49	112148
Mr J.	1	5 ม.ค. 49	107419
sainamsiam	7	2 ก.พ. 49	238216
ปาน46	7	5 ก.พ. 49	128924
ดอกฝ้ายบาน	6	26 ม.ค. 49	237031
TomCody	1	5 ก.พ. 49	229296
อัยสิงห์	7	17 ม.ค. 49	170132
บิศ	3	28 ม.ค. 49	098713
ปลาก้าง	2	3 ต.ค. 48	186707
มันใจ ใช้ได้เลย	2	31 ม.ค. 49	209118
mr_jack	2	4 ก.พ. 49	079366
krabeerpa	1	5 ก.พ. 49	224271
rtee7@	7	18 ม.ค. 49	225976
Mr.Destiny	3	4 ก.พ. 49	220757
ด้วยคนจิ	6	7 ม.ค. 49	176407
กระต่ายหม้อ	10	30 ม.ค. 49	237794
จันทน์	3	3 ก.พ. 49	144154
kpbb	3	2 ก.พ. 49	194269
ค้นหา - หนทาง	8	22 ม.ค. 49	236081
KAFFiR	2	23 ม.ค. 49	125719
Quick beam	2	17 ม.ค. 49	171869
OscamEe	4	4 ก.พ. 49	226309
Juste	8	1 ก.พ. 49	200384

3. ผู้ตอบกระทู้ ที่เพิ่งสมัครสมาชิกเร็วๆนี้ (เลขสมาชิก 220,000 up)			
นามแฝง	จำนวนที่ตอบ/ตั้งกระทู้	วันที่ตอบกระทู้ครั้งแรก	เลขสมาชิก
นกจิว	13	19 ม.ค. 49	224493
ดาบเงิน	19	17 ม.ค. 49	230699
จำใจอยู่ สู้ต่อไป	35		227414
คุณक्रमิโดริ	11	13 ม.ค. 49	234526
AmmyTr	20	19 ม.ค. 49	234607
dianumcha	18	22 ม.ค. 49	228658
เหรียญ2ด้าน	20	2 ก.พ. 49	236799
bubble bursts	16	17 ม.ค. 49	229850
สงสัยไฟรู้	412	25 ม.ค. 49	230886
ค้นหา - หนทาง	8	22 ม.ค. 49	236081
กระต่ายหม้อ	10	30 ม.ค. 49	237794
krabeerpa	1	5 ก.พ. 49	224271
rtee7@	7	18 ม.ค. 49	225976
Mr.Destiny	3	4 ก.พ. 49	220757
ดอกฝ้ายบาน	6	26 ม.ค. 49	237031
TomCody	1	5 ก.พ. 49	229296
sainamsiam	7	2 ก.พ. 49	238216
ลีกาย	2	22 ม.ค. 49	235425
Woops!!	0	6 ก.พ. 49	238673
พ่อต่างแดน	0	6 ก.พ. 49	234414
ชาติมา	0	6 ก.พ. 49	239075
ฉ่อมน้อย	0	6 ก.พ. 49	239011
tonhid	0	6 ก.พ. 49	236858
OscamEe	4	4 ก.พ. 49	226309

ที่มา : ห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม

ผู้ตั้งกระทู้คนนี้ชี้ให้เห็นอย่างน่าสนใจว่า จากตารางนี้ “...มีข้อมูลแปลกเยอะครึบ อย่างคุณ สงสัยไฟรู้ ตั้งแต่ 25 ม.ค. 49 - 6 ก.พ. 49 เพียง 12 วัน แยกตอบไป 412 กระทู้” ทั้ง

ยังให้ความเห็นเชิงประชดประชันไว้อีกว่า “...ผมไม่คิดว่าข้อมูลเหล่านี้ จะเป็นการบอกว่ามีฝ่ายจัดตั้งหรือคณะครับ...น่าจะเป็นเรื่อง บังเอิญ มากกว่า บังเอิญที่คนทีนานๆจะตอบกระทู้ที่ หรือไม่ได้ตอบมาเป็นปี หรือเพิ่งสมัครมาใหม่ มาตอบกระทู้ที่ชะเยอะ บังเอิญ จริงๆครับ” (ในความคิดเห็นที่ 204)

ในขณะที่อีกกระทู้หนึ่ง เรียกร้องให้มีการแสดงหมายเลขไอพีของผู้ตั้งกระทู้และผู้แสดงความเห็นในห้องราชดำเนิน เพื่อป้องกัน “พวกออร์รุ่ม” ทั้งที่เป็นทีมงานพรรคไทยรักไทย และของสนธิ ลิ้มทองกุล เข้ามา “ปั่นกระทู้” โดยเชิญชวนให้มีการโหวตกัน ผลโหวตปรากฏว่าเห็นด้วยว่าต้องแสดงหมายเลขไอพี 588 คน (88.16%) ในขณะที่ไม่เห็นด้วยว่าต้องแสดงหมายเลขไอพี 79 คน (11.84%) (batseboy (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) แม้ประเด็นของกระทู้นี้จะเกี่ยวข้องกับข้อถกเถียงทางความคิดเรื่องเสรีภาพและสิทธิความเป็นส่วนตัวในโลกออนไลน์ แต่ผลโหวตที่ปรากฏออกมา ก็แสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของผู้เล่นเว็บบอร์ดที่มีต่อตัวห้องราชดำเนินได้ไม่น้อยทีเดียว

ส่วนถัดไปจะได้กล่าวถึงการแตกแยกออกเป็นฝักฝ่ายทางการเมืองที่แสดงจุดยืนกันอย่างชัดเจนระหว่างฝ่ายที่ต่อต้านและขับไล่รัฐบาลกับฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาล ซึ่งเป็นช่วงที่กระบวนการสนทนากันด้วยเหตุผลและข้อมูลเปลี่ยนไปกลายเป็น “การต่อสู้เข้มข้นลุยสาดโคลนกันโดยไม่ฟังเหตุฟังผล” (คำของแคน ไทเมือง) (แคน ไทเมือง (นามแฝง), สัมภาษณ์, อ่างแล้ว : ตอบเป็นความเห็นที่ 3) กระทั่งฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลได้ชัยชนะไปด้วยปริมาณที่มากกว่า

2.1.4. การแตกเป็นฝักฝ่าย :

กลุ่มคนผ่านฟ้า+กลุ่มรักเมืองไทยฯ vs ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด

เนื่องจากวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ไม่ได้เน้นศึกษาถึงแรงจูงใจ (motive) ที่อยู่เบื้องหลังการกระทำทางการเมือง แต่ศึกษาผลที่ปรากฏขึ้น ดังนั้น จึงจะไม่ทำการตรวจสอบลงลึกในประเด็นว่ามีการจัดตั้งหรือรับจ้างกันจริงหรือไม่ หรือใครถูกจัดตั้งมาบ้าง แต่จะศึกษาในลักษณะว่าเกิดการแบ่งฝักฝ่ายทางการเมืองกันอย่างไร และแต่ละฝ่ายบริหารจัดการกลุ่มของตนเองเพื่อต่อสู้ทางการเมืองในห้องราชดำเนินอย่างไร

พิจารณาจากเนื้อหากระทู้แล้ว พบว่าในห้องราชดำเนิน มีการก่อตัวและรณรงค์ต่อต้านสนธิ ลิ้มทองกุล ในวันเดียวกับการ “ชุมนุมกู้ชาติ 4 กุมภาพันธ์” ที่กระทู้ “พลังเจียบรวมพลังที่กระทู้ “สนธิออกไป!” หยุดทำร้ายประเทศชาติ” (jacket_jung (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) และรวมตัวกันเป็น “มือบออนไลน์” อีกครั้งหนึ่งในวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2549 ที่กระทู้ “รวมพลังปรากฏการณ์มือบONLINEเซ็คบิลขับไล่สนธิ!” (เวลาในขวดแก้ว (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) เพื่อหยุดยั้งการเคลื่อนไหวชุมนุมของสนธิ (ซึ่งประกาศจะชุมนุมอีกครั้งในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549) โดยกระทู้ทั้งสองนี้เห็นเช่นเดียวกับหลายคนที่คัดค้านสนธิ ทั้งสองกระทู้ที่นัดรวมพลังต่อต้านสนธินั้น ได้รับการตอบรับอย่างล้นหลาม โดยมีผู้มาร่วมแสดงความคิดเห็นมาก

ถึง 789 และ 759 ความเห็นตามลำดับ ถือเป็นกระทู้ที่มีจำนวนการแสดงความคิดเห็นมากเป็นอันดับที่ 6 และ 7 (ตามลำดับ) จากทั้งหมด 6,559 กระทู้ (ในรอบ 11 เดือนที่จำกัดขอบเขตศึกษาห้องราชดำเนินไว้) เลยทีเดียว ถือได้ว่าเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยกับขบวนการถวายนครพระราชมาราชธานี ล้มทอองกุล ครั้งแรกอย่างเป็นทางการในห้องราชดำเนิน ต่อมา ห้องราชดำเนินเริ่มแตกเป็นฝักฝ่ายอย่างชัดเจนในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2549 เริ่มจากจากการเกิดขึ้นของกลุ่ม “คนผ่านฟ้า” ซึ่งเกิดขึ้นก่อนหน้านั้นเล็กน้อย ติดตามด้วย “ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด” และ “กลุ่มรักเมืองไทยให้กำลังใจนายภค” โดยที่กลุ่มแรกและกลุ่มที่สามสนับสนุนรัฐบาล ส่วนกลุ่มที่สองต่อต้านรัฐบาล

กลุ่มคนผ่านฟ้า มีสมาชิกแกนหลัง 13 คน นำโดย “นักเลงโบราณ” (นามแฝง) เป็นกลุ่มที่มาจากเว็บบอร์ดการเมืองของเว็บไซต์สนุกดอทคอม (sanook.com) และภายหลังในช่วงเดือนเมษายน 2549 ได้จัดทำเว็บไซต์คนผ่านฟ้า (konpanfa.org) ขึ้นคู่ขนานกับห้องราชดำเนิน โดยมีเนื้อหาต่อต้านสื่อกระแสหลัก เช่น มติชน ไทยรัฐ เนชั่น และผู้จัดการ เป็นต้น ต่อมาเกิดการแตกตัวต่อมาเป็นกลุ่มวายุพัทธร โดยมีนามแฝง “ทักษุมิ” (หรือ “มดชมพู” อีกนามแฝงหนึ่ง) เป็นแกนนำ กลุ่มคนผ่านฟ้าเริ่มเป็นที่รู้จักในห้องราชดำเนินในแง่ตั้งกระทู้โจมตีกลุ่มต่อต้านรัฐบาล ครั้นเมื่อมีการจัดอภิปรายเรื่อง “เปิดแฟ้มความคิดสัญญากับคนผ่านฟ้า ครั้งที่ 1” ที่อาคารฐานเศรษฐกิจ (และมีวีระ มุสิกพงศ์ แกนนำกลุ่มต่อต้านประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการในยุคหลังรัฐประหาร ไปร่วมอภิปรายด้วย) นั้น นามแฝง “มังกรดำ” ก็ขึ้นมามีบทบาทนำในกลุ่มคนผ่านฟ้าแทน

ส่วนขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ดเกิดขึ้นในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2549 นำโดย *bonny (นามแฝง) เสนอเข้าชื่อกันตั้งกลุ่มตั้งแต่วันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2549 และสามารถรวบรวมชื่อได้ทั้งหมด 294 คน ในวันที่ 21 ก.พ. 2549 (ณ เวลา 18.55 น.) การเกิดขึ้นของขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ดนั้น เป็นเพราะมีความเห็นกันว่าในช่วงนั้น “...เกิดความไม่ปกติทั้งในเวปบอร์ดและในแวดวงการเมือง มีการแทรกแซงการแสดงความคิดเห็นของสมาชิกในเวปบอร์ด โดยบุคคลกลุ่มหนึ่งที่มีทีไปชัดเจนในการรับใช้นักการเมือง” (จาก *bonny (นามแฝง), 2549ก : ออนไลน์) โดยที่ “...กลุ่มที่ต่อต้านรัฐบาล มักถูกรุม ถูกรังแก การด่า เสียดสี ประจาน ทำให้เป็นตัวตลก” (แคน ไทเมือง (นามแฝง), สัมภาษณ์, อ้างแล้ว : ตอบเป็นความเห็นที่ 2) การเมืองในห้องราชดำเนินร้อนแรงมาก มีการลบกระทู้เป็นประจำ ซึ่งหลายคนระบุว่ากันไปด้วยเหตุผลทางการเมือง ในขณะที่ผู้ดูแลเว็บให้เหตุผลว่าเป็นเรื่องเนื้อหาและภาษาในการถกเถียง (สมชาย แซ่อึ้ง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2552) ความร้อนแรงนี้ถึงขั้นที่ *bonny ผู้ประกาศชักชวนก่อตั้งขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ดลงท้ายกระทู้ที่แบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนไว้ว่า “กระทู้นี้จะยืนอยู่ถึงสิ้นวันหรือไม่ ช่วยกันดูแลด้วยนะครับ” วัตถุประสงค์เริ่มแรกของกลุ่มที่เสนอโดย *bonny (นามแฝง) มี 3 ประการ ได้แก่ “1) กดดันและเรียกร้อง

อย่างสงบในเวปบอร์ดให้นายกรัฐมนตรีลาออก 2) ดูแลซึ่งกันและกันให้การแสดงความคิดเห็นในเวปบอร์ดเป็นไปอย่างชอบธรรม ปกป้องการแสดงความคิดเห็นโดยประชาชนผู้รักความเป็นธรรมทุกอณูมัย 3) ร่วมกันประณามและหาทางแก้ไขกอบกู้สถานการณ์ของเวปบอร์ดให้รอดพ้นจากเงื้อมมือของกลุ่มทุนการเมือง” และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันดังนี้ (*bonny (นามแฝง), 2549ข : ออนไลน์; Soft Heart True Love! (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์)

1) ฝ่ายวิชาการ ทำหน้าที่ “สนับสนุนข้อมูล และแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุด้วยผลเพื่อต่อสู้กับฝ่ายตรงข้าม ฝ่ายนี้ก็ขอคนที่มีความคิดอ่านดี ๆ มีความรู้ความสามารถ มีความสุภาพ มาร่วมด้วยช่วยกัน” มีผู้มาร่วมลงชื่อทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการมี 9 รายชื่อ ได้แก่ นามแฝง รักษ์สยาม, Haa (batseboy), R O S, saat, apichan, Hpb, แต่จิว, jerasak, ก้อนหินข้างสนาม

2) ฝ่ายสืบเสาะ หรือ สพาย “ฝ่ายนี้จะลาดตระเวน ไปทั่วบอร์ด เพื่อไปล้วงลับฝ่ายตรงข้าม หรือ หยิบเอาความลับของขบวนการอณูมัยจัดตั้งที่ไม่ชอบมาพากลมาตีแผ่ให้เพื่อนสมาชิกรับทราบ หรือ หยิบเอาข้อความเป็น ๆ หลุด ๆ ของขบวนการอณูมัยจัดตั้งมาบอกกล่าว หรือ ส่งคำเตือนเพื่อนสมาชิกว่า อย่าหลงคลิกเข้าไปกระทุ้งไหนบ้าง เหล่านี้เป็นต้น พุดง่าย ๆ ว่าเป็นนักจับผิดตัวยง” มีผู้ร่วมลงชื่อฝ่ายนี้เพียง 3 ชื่อ ได้แก่ นามแฝง เช็คบิล, The Navigator, NineDev

3) ฝ่ายทะเบียนและประสานงาน ทำหน้าที่ “เหมือนกับประชาสัมพันธ์ของกลุ่ม คอยอัปเดตข้อมูล จำนวนสมาชิก แจกข่าวสารให้สมาชิก เพราะจากนี้ไปอาจต้องติดต่อกันหลังไมค์มากขึ้น” มีผู้มาร่วมลงชื่อทำหน้าที่ฝ่ายนี้ 6 รายชื่อ ได้แก่ นามแฝง ลั่นทมสีแสด, แบ่งฝัน..ปันรัก, ประกายดาว, ลูกไทย หลานไทย, Abraxas, Nativeสยาม

4) ฝ่ายบู๊ หรือ ข่างกลเวปบอร์ด ทำหน้าที่ “ปกป้องสมาชิกในกลุ่มด้วยกัน เมื่อเห็นว่า เพลี่ยงพล้ำ หรือถูกรังแกด้วยคำพูด หรือ ถูกรุมยำแบบหมาหมู่ สมาชิกมาขอความช่วยเหลือจากนักรบเหล่านี้ได้ครับ” ฝ่ายนี้มีผู้มาลงชื่อมากที่สุดถึง 20 คน ได้แก่ นามแฝง เช็คบิล, รักษ์สยาม, NineDev, พังเภา, jezo, ฮาเตะ, apichan, ปีกซ้ายตัวจืด(ลำจิง), Suraphan07, cha_srt, Prometheus, The Titan, น้องทิมมี, Mr. Thailand, ปฐม ฒ คลองบางหลวง, มารร้าย พ่ายแพ้วรัก, DtonNA, โรบี บัคโจ้, armeh, ก้อนหินข้างสนาม

“ขบวนการเสรีไทยในเวปบอร์ด” ได้ออกแถลงการณ์ทันทีหลังตั้งกลุ่มกันได้เพียงวันเดียว โดยมีสมาชิกผู้เข้าร่วมทำแถลงการณ์อยู่ 164 ชื่อ เนื้อหาแถลงการณ์นี้เรียกร้องให้พตท.ทักษิณ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ลาออกจากตำแหน่งทันทีด้วยเหตุผล 6 ประการ คือ (1) ละเมิดหลักตรวจสอบถ่วงดุลตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ 2540, (2) แก้ไขปัญหาเรื่องคอร์รัปชันไม่ได้ มีแต่ทำให้ยิ่งคอร์รัปชันกันรุนแรงมากขึ้น, (3) ประเมินทางแก้ปัญหาในสามจังหวัดภาคใต้ผิดพลาดมาตลอด และหลายครั้งยิ่งทำให้สถานการณ์เลวร้ายลงไปอีก, (4) ไม่มีจริยธรรมเพียงพอและมีผลประโยชน์ทับซ้อน, (5) ปิดกั้นสื่อ และ (6) สร้างความรัวฉานระหว่าง

คนในชาติหลายครั้ง (ขบวนการเสรีไทยเวปบอร์ด, 2549 : ออนไลน์)¹ กลุ่มนี้ยังได้ออกแถลงการณ์อีกครั้งเพื่อแสดงความยินดีด้วยกันเองในโอกาสที่พตท.ทักซิณประกาศยุบสภาและให้มีการเลือกตั้งใหม่ เพราะถือว่าเป็น “ชัยชนะของเรา” และเป็น “ชัยชนะของประเทศชาติ” (*bonny (นามแฝง), 2549ค : ออนไลน์)

อย่างไรก็ตาม ภายหลัง กลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักซิณถูก “ยึดม็อบ” หรือถูกยึดสมาชิกภาพจากห้องราชดำเนินค่อนข้างมากและอย่างต่อเนื่องในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2549 “...จนทำให้สมาชิกไม่อาจรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนเพื่อต่อต้านพตท.ทักซิณ ชินวัตรในเวปบอร์ดการเมืองของพื้นที่ปตทคอมได้อีกต่อไป...” (*bonny (นามแฝง), 2550 : 28) จึงค่อยๆทยอยกันไปรายงานตัวที่เวปบอร์ดแห่งใหม่ที่เริ่มพัฒนาขึ้นมาตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2549 โดยมีนามแฝง “แคน ไทเมือง” และ “RidKun” เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการเช่าโฮสต์ ชื่อเว็บ “เสรีไทยในเวปบอร์ด” (forum.serithai.net) (แคน ไทเมือง (นามแฝง), สัมภาษณ์, อ้างแล้ว : ตอบเป็นความเห็นที่ 2)

ปรากฏการณ์การ “ยึดม็อบ” ดังกล่าวนี้นี้ คือ ภาคปฏิบัติหนึ่งของอำนาจเชิงโครงสร้างในการควบคุมกำกับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตของทีมงานพื้นที่ปช ซึ่งใช้ “กฎ กติกา มารยาท” เป็นเกณฑ์อ้างอิง (ดังที่อธิบายไว้ที่หัวข้อ 3.3.2 ของบทที่ 4) อย่างไรก็ตาม ประเด็นดังกล่าวย่อมเป็นเรื่องอ่อนไหว และถกเถียงกันไม่ลงตัว (controversial) แคน ไทเมือง (นามแฝง) ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า “...การแสดงความคิดเห็นในห้วงวิกฤติก่อนมีการปฏิวัติสมาชิกฝ่ายต่อต้านรัฐบาลต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ ไม่ทำผิดกติกาที่เข้มงวดเกินเหตุ โดยเฉพาะฝ่ายต่อต้าน ในขณะที่ม็อบฝ่ายเชียร์รัฐบาลเล่นอะไรก็ได้ รุมตี รุมทุบสมาชิกฝ่ายต่อต้านยังงี้ก็ได้” (แคน ไทเมือง (นามแฝง), สัมภาษณ์, อ้างแล้ว : ตอบเป็นความเห็นที่ 2) ในขณะที่จากการสัมภาษณ์คุณสมชาย แซ่ฮ้อ ผู้ดูแลห้องราชดำเนิน ให้ความเห็นกรณีนี้ว่าจริงๆ แล้วยึดม็อบทั้งสองฝ่ายและฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลสามารถโต้แย้งทุกประเด็นด้วยข้อมูลที่ลึกมากกว่า บรรยากาศในช่วงนั้น “...สมาชิกในราชดำเนินเนี่ยถูกยึด log in เยอะมาก ทั้งสองฝ่ายเพียงแต่ว่า ณ ช่วงตรงนั้น เรียกได้ว่าฝ่ายที่ตรงข้ามรัฐบาลจะค่อนข้างเสียเปรียบ เพราะว่

¹ ปัจจุบัน กระทั่งนี้ควรจะย้ายไปอยู่ที่คลังกระทู้และมี URL คือ <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4095550/P4095550.html> แต่ไม่สามารถค้นพบกระทู้ในคลังกระทู้ของห้องราชดำเนินแล้ว คาดว่าน่าจะถูกลบไปด้วยเหตุผลบางประการ ซึ่งเป็นสาเหตุเดียวกับที่ทำให้ทางกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักซิณเห็นว่าห้องราชดำเนินและเวปมาสเตอร์ถูกยึดโดยฝ่ายพรรคไทยรักไทยแล้ว ผู้เขียนเข้าถึงเนื้อหาของกระทู้ผ่านข้อมูลจากการสัมภาษณ์ แคน ไทเมือง (นามแฝง) ทางเวปบอร์ด We Open Mind เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2552 ในความเห็นที่ 46 (<http://www.weopenmind.com/board/index.php?topic=11277.msg72655#msg72655>); และได้รับข้อมูลจากแคน ไทเมือง (นามแฝง) ถึง link ที่เชื่อมโยงต่อสู่เนื้อหาเดียวกันที่อยู่ในบล็อกส่วนตัวของ *bonny (นามแฝง) ที่ <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=honeybonny&month=02-2006&date=12&group=2&qblog=11> [เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2552]

สัดส่วนสมาชิกถูกยึด log in เนี่ยจะเป็นฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลชะเยอะ...[ในขณะที] สมาชิกฝ่ายที่นิยมไทยรักไทยนั้น สามารถหาข้อมูลมาแย้งได้เกือบตลอด เกือบทุกข้อ พอฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลไม่สามารถหาเหตุผลมาโต้แย้งได้ก็เริ่มจะมาเสียดสี มาชวนทะเลาะ พอผิดกฎมาก ๆ เข้า เราก็ต้องทำการยึด log in เพื่อไม่ให้บอร์ดมันป่วน แต่กลับกลายเป็นว่า ทำให้ฝ่ายที่แอนตี้รัฐบาลมองว่า บอร์ดเราโดนซื้อ บอร์ดเราโดนฝ่ายรัฐบาลโดนคุณทักษิณซื้อไปแล้ว” (สมชาย แซ่อึ้ง, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2552)

ส่วนกลุ่มรักเมืองไทยให้กำลังใจนายภยนั้น เริ่มรวมตัวขึ้นเช่นกันในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 นำโดย *uggie** (นามแฝง) และสามารถรวบรวมรายชื่อได้ถึง 1,504 รายชื่อ เมื่อวันที่ 24 มีนาคม 2549 (เมื่อเวลา 11:56 น.) ด้วยจุดยืนทางการเมืองตามที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ กลุ่มคนผ่านฟ้าและกลุ่มรักเมืองไทยให้กำลังใจนายภยจึงเรียกได้ว่ากลายเป็นกลุ่มเดียวกันไปโดยปริยายและมีสมาชิกหลายคนของกลุ่มคนผ่านฟ้า (เช่น *นักเลงโบราณ* (นามแฝง) และ *มังกรดำ* (นามแฝง) เป็นต้น) ที่เข้าชื่อร่วมอยู่ในกลุ่มรักเมืองไทยให้กำลังใจนายภยด้วยเช่นกัน มีการเคลื่อนไหวจากโลกออนไลน์ไปสู่โลกออฟไลน์โดยการนำบทความที่โพสต์โดย *ขนมดัม* (นามแฝง) เรื่อง “****นี่คือข้อเขียนที่ดีที่สุดของราชดำเนินที่ผมเคยอ่าน(*The Best Article*)****” (ขนมดัม (นามแฝง), 2549ก : ออนไลน์) ไปแจกในการชุมนุมของคาราวานคนจนที่สวนจตุจักรในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2549 และมีสมาชิกจากทั้งสองกลุ่มขึ้นอภิปรายบนเวทีคาราวานคนจนเช่นกัน เช่น นามแฝง “ทักษิณ” และ “นักเลงโบราณ” เป็นต้น ต่อมา กลุ่มคนผ่านฟ้า เริ่มจัดตั้งเว็บไซต์แยกออกมาในชื่อเดียวกัน และเปิดรายการวิทยุเป็นของตนเองที่คลื่น Wisdom Radio FM105.0 MHz กระทั่งหลังรัฐประหาร 2549 ก็มีการจัดทำหนังสือเรื่อง “ไม่เปรม” มีเนื้อหาโจมตีประธานองคมนตรี โดยมีการสัมภาษณ์นายสมัคร สุนทรเวช อีกด้วย (แคนไทเมือง (นามแฝง), สัมภาษณ์, อ้างแล้ว : ตอบเป็นความเห็นที่ 2) บทบาทของแต่ละคนในห้องราชดำเนินที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณนั้น สามารถแยกแยะได้เป็นดังนี้¹

1) ฝ่ายวิเคราะห์การเมืองและเป็น “นักรบไซเบอร์” ที่เคลื่อนไหวการเมืองในโลกจริงด้วย เช่น นามแฝง “*ขนมดัม*”, “*grassroot*”, “*มังกรดำ*”, “*Trat Killer*”, “*ภิภากอินเตอร์*”, และ “*นักเลงโบราณ*”, “*นายจันทร์มาแล้ว*”, “*ทักษิณ*” (หรืออีกนามแฝงหนึ่ง “*มด*

¹ ข้อมูลนี้ประมวลจากข้อมูล 2 แหล่ง แหล่งที่หนึ่ง แคน ไทเมือง (นามแฝง), สัมภาษณ์, อ้างแล้ว : ตอบเป็นความเห็นที่ 2 และ 22; และแหล่งที่สอง คือ มาจีโกะ (นามแฝง) (2550 : ออนไลน์) ซึ่งให้ข้อมูลบทบาทของสมาชิกห้องราชดำเนินแต่ละคนจากมุมมองของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ แต่เนื่องจากเป็นบทความที่เขียนขึ้นหลังรัฐประหาร 2549 แล้ว ข้อมูลที่นำมาใช้ในที่นี้จึงคัดเฉพาะบุคคล/นามแฝงที่คาดว่าจะมีบทบาทอยู่ในช่วงก่อนรัฐประหาร 2549 ขอขอบคุณบทความแคน ไทเมือง (นามแฝง) สำหรับข้อมูลแหล่งที่สองนี้

ชมพู), “*บังสุกุล*”, เลิศภาพจบพสุธา และ “ชีพ ชูชัย” (หรือ “อินทรีย์กายสิทธิ์” (นามแฝงของชูชีพ ชีวะสุทธิ์ เจ้าของเว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ซึ่งจะกล่าวต่อไปในบทที่ 7) เป็นต้น

2) ฝ่ายข้อมูล ได้แก่ “หนูเอง” (นามแฝง) ซึ่งให้ข้อมูลเบื้องหลังเรื่องของสนามบินสุวรรณภูมิ; “เหน้อยนักก็พักก่อน” (นามแฝง) ให้ข้อมูลเรื่องเทคโนโลยีบรรดแบนด์และเงินกู้ Exim Bank กับพม่า; “มาหาอะไร” (นามแฝง) – ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายยุทธศาสตร์เศรษฐกิจและข้อมูลย้อนหลังต่างๆ; “X_CU” (นามแฝง) ให้ข้อมูลเชิงกฎหมาย; นามแฝง “วังหน้า” “ปีศาจเงินตรา” และ “Sky” ให้ข้อมูลอื่นๆ

3) ภาพถ่ายและการ์ตูน เช่น นามแฝง “มังกรดำ” และ “CraZyBMW” คอยถ่ายภาพการชุมนุมในมุมที่ไม่เห็นจากสื่อกระแสหลักและสื่อในเครือผู้จัดการ; นามแฝง “juninho” ซึ่งวาดการ์ตูนลายเส้นหยาบๆ เนื้อหาล้อการเมืองต่อกลุ่มพันธมิตรฯ เป็นต้น

4) นักจัดกิจกรรมประจำห้องราชดำเนิน เช่น “uggie*” ซึ่งเป็นแกนนำฝ่ายทะเบียนรายชื่อของกลุ่มรักเมืองไทยให้กำลังใจนายกฯ; และนามแฝงอื่นๆ เช่น “อ่างขวาง”, “นางสาวหอมทอง”, “เพดาน ช่างฝัน”, “สาละวิน”, “ขยะสังคม”, “รีนฤดี...V2”, “chiangraiplus”, “kung lee”, “PKT”, “RoppongiHills”, “ยี่ห่า@” เป็นต้น ดำเนินกิจกรรมอื่นๆ

ปริมาณกำลังความสามารถการแข่งขันในพื้นที่ในห้องราชดำเนินของแต่ละฝ่ายนั้นสามารถพิจารณาได้จากจำนวนการตั้งกระทู้ที่สมาชิกของแต่ละกลุ่มตั้งขึ้น และจำนวนการแสดงความคิดเห็นในแต่ละกระทู้ โดยพิจารณาช่วงเวลา 11 เดือนช่วงเวลาระหว่างการเริ่มต้นกระแสนับไล่ทักษิณช่วงปรากฏการณ์สนธิ ในเดือนกันยายน 2548 จนถึงการทำรัฐประหารวันที่ 19 กันยายน 2549 แล้ว (ข้อมูลไม่รวมถึงเดือนกันยายน 2549 เพราะในฐานข้อมูลคลังกระทู้ของห้องราชดำเนินนั้น เก็บไว้เฉพาะถึงวันที่ 20 สิงหาคม 2549 แล้วกระโดดไปเป็นเดือนตุลาคม 2549 เลย ด้วยเหตุผลดังอธิบายแล้วอ้างอิงท้ายหน้าหมายเลข 1) จะเห็นได้ว่า กลุ่มรักเมืองไทยให้กำลังใจนายกฯ ซึ่งมีจำนวนสมาชิกมากกว่านั้น มีปริมาณการตั้งกระทู้มากกว่า และมีผู้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นในแต่ละกระทู้ที่ตั้งขึ้น² มากกว่าของกลุ่มเสรีไทยในเว็บบอร์ดอย่างมาก ประมาณ 70 : 5 ดังแสดงในตารางที่ 6.12 และสามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 6.6 และแผนภาพที่ 6.7

¹ รายชื่อของทั้งสองกลุ่มนั้น โดยหลักการแล้ว ไม่น่าจะซ้ำกัน และผู้เขียนได้ทำการตรวจสอบรายชื่อของทั้งสองกลุ่มอีกครั้งหนึ่งแล้ว ก็พบว่าไม่มีการซ้ำกันทั้งในแง่ซ้ำกันเองภายในกลุ่ม และชื่อซ้ำซ้อนกันข้ามกลุ่ม

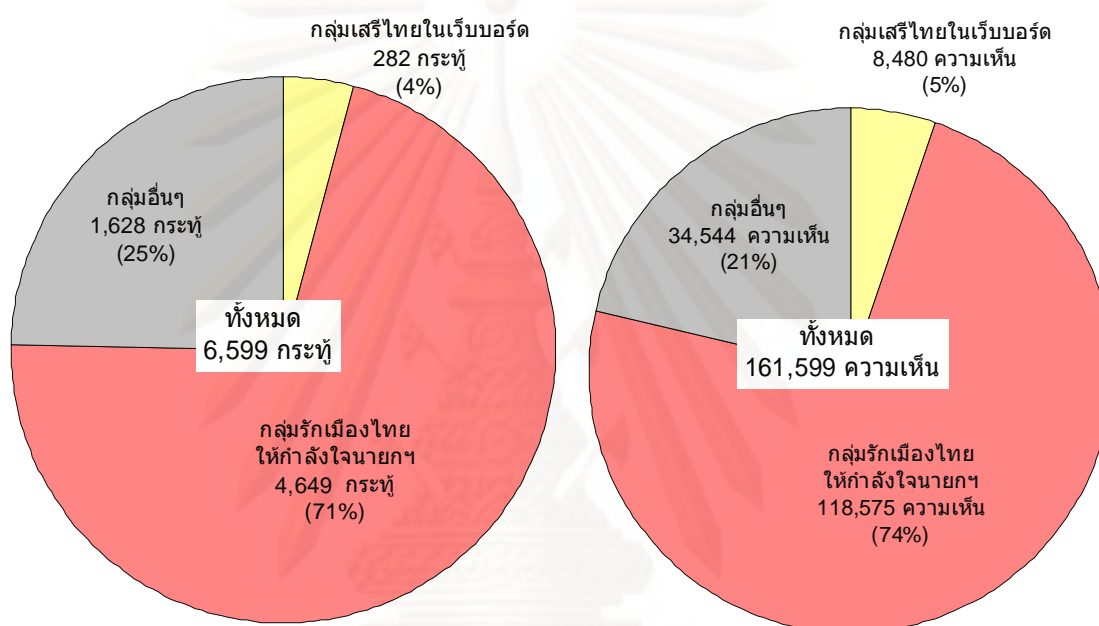
² สำหรับ จำนวนการแสดงความคิดเห็นนั้น ไม่ได้เจนนับลึกลงไปว่าแต่ละชื่อของแต่ละกลุ่มมีการแสดงความคิดเห็นกี่ครั้ง (เพราะไม่มีข้อมูล) แต่นับจากจำนวนความเห็นที่เข้ามาโต้ตอบกันในกระทู้ที่แต่ละกลุ่มตั้งขึ้น คล้ายเป็นการนับความนิยมของแต่ละกระทู้โดยใช้เกณฑ์จำนวนการแสดงความคิดเห็นนั่นเอง ดังนั้น ในกระทู้หนึ่งของแต่ละฝ่าย อาจมีทั้งกลุ่มตนเองและกลุ่มอื่นๆเข้ามาโต้ตอบหรือร่วมแสดงความคิดเห็นได้เช่นกัน

ตารางที่ 6.12 : สัดส่วนกลุ่มต่อต้านและสนับสนุนรัฐบาล ในห้องราชดำเนิน (ก.ย.2548-ส.ค.2549)

	จำนวนสมาชิก	กระทู้	สัดส่วน	ความเห็น	สัดส่วน
กลุ่มเสรีไทยในเว็บบอร์ด	294 ชื่อ	282	4.30%	8,480	5.25%
กลุ่มรักเมืองไทยให้กำลังใจนายฯ	1,504 ชื่อ	4,649	70.88%	118,575	73.38%
กลุ่มอื่นๆ*	--	1,628	24.82%	34,544	21.38%
จำนวนรวมทั้งห้อง	--	6,559	100%	161,599	100%

หมายเหตุ ‘ * ‘ : คำนวนจากจำนวนรวมทั้งหมด ลบด้วย 2 กลุ่มข้างต้น

ที่มา : คำนวนจากตัวเลขที่ประมวลจากคลังกระทู้เก่าใน <http://www.pantip.com/café>

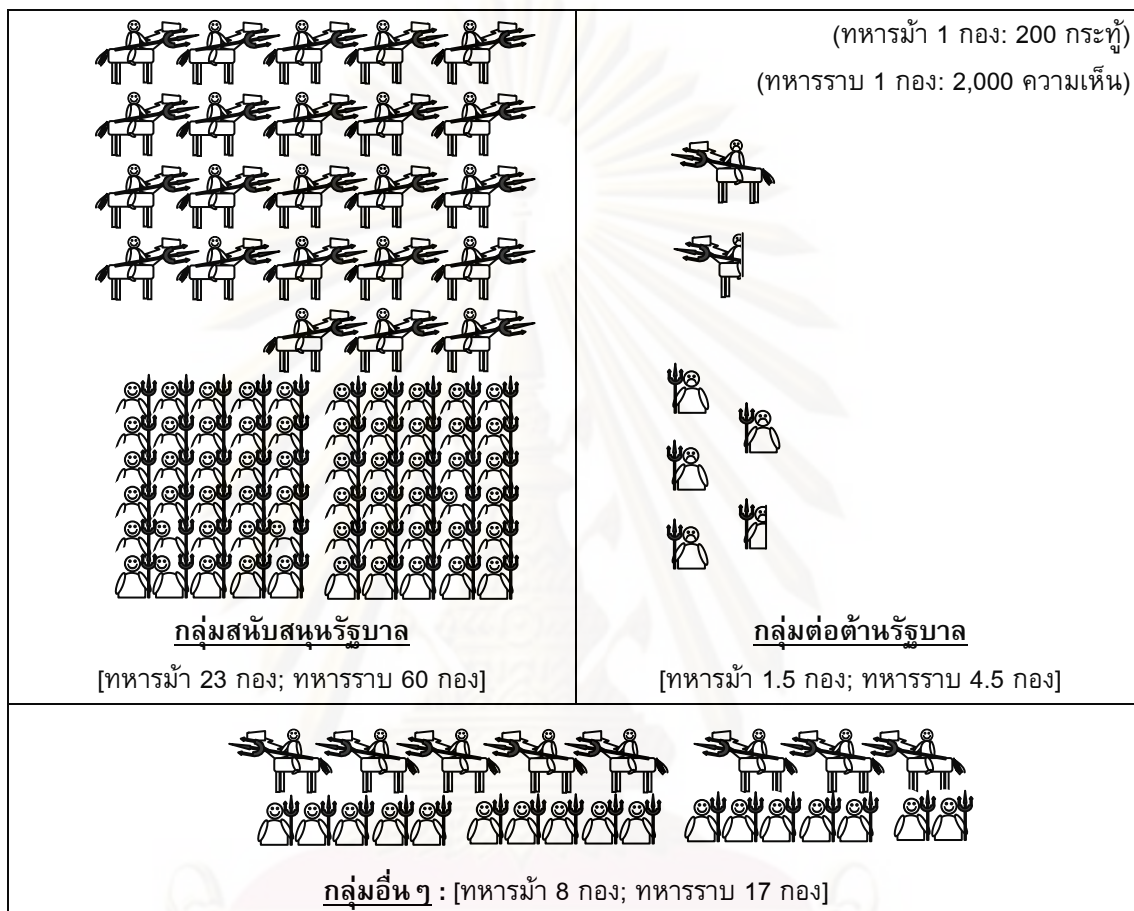
แผนภาพที่ 6.6 : จำนวนกระทู้ของแต่ละกลุ่ม ระหว่าง ก.ย.2548 - ส.ค.2549

แผนภาพที่ 6.7 : จำนวนความเห็น ในกระทู้ที่ตั้งโดยแต่ละกลุ่ม ระหว่าง ก.ย.2548- ส.ค.2549

ที่มา : คำนวนจากตัวเลขที่ประมวลจากคลังกระทู้เก่าใน <http://www.pantip.com/café>

ตามท่าทีทางทฤษฎีปฏิบัติการไร้ความรุนแรงของยีน ชาร์ป (1973) ที่เห็นว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นวิธีการประการหนึ่งที่คล้ายปฏิบัติการทางทหาร และนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงต้องมีวินัยอย่างสูง คล้ายทหารเลยทีเดียว เพียงแต่เป็นทหารที่ไม่ใช้ความรุนแรง และหากพิจารณาว่างานเขียนในสไตล์ที่ดุเดือดและมีเป้าหมายทางการเมืองอย่างชัดเจนว่าเป็นเสมือน “militant journalist” ดังคำเปรียบเปรยของบุญรักษ์ บุญณะเขตมาลา (2548ข) แล้ว เราอาจพิจารณาปริมาณกระทู้และการแสดงความคิดเห็นของทุกฝ่ายในฐานะเป็น “กำลังทหาร” ก็เป็นไปได้ นี่ทำให้สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของกำลังทหารของทั้งฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลและต่อต้านรัฐบาล รวมทั้งฝ่ายอื่นๆ ได้ดังแสดงในแผนภาพที่ 6.8 ซึ่งสมมติให้ “ทหารม้า” เป็นตัวแทนของจำนวนกระทู้ และ “ทหารราบ” แทนจำนวนการแสดงความคิดเห็น โดยมีอัตราส่วนดังแสดงในแผนภาพ จากแผนภาพจะเห็นได้ว่าใน “สมรภูมิมิรบ” ที่ห้องราชดำเนินนั้น ฝ่ายต่อต้าน

รัฐบาล (ขวามือ) มี “กำลังทหาร” น้อยนิดเพียงใด เมื่อเปรียบเทียบกับฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล (ซ้ายมือ) ทั้งนี้ โดยมีฝ่ายอื่นๆ (ล่าง) เป็นตัวแปรที่คอยยื่นเฝ้าดูสังเกตการณ์และอาจร่วมสนทนา (ร่วมรบ) บ้างในบางครั้ง

แผนภาพที่ 6.8 : แบบจำลองกำลังทหารแทนปริมาณกระตุ้/ความของแต่ละฝ่ายในห้องราชดำเนิน

อย่างไรก็ตาม แคน ไทเมือง (นามแฝง) ให้ความเห็นว่า ในจำนวนสมาชิกของฝ่ายต่อต้านและฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลที่ต่างกันอย่างมหาศาลนั้น หากพิจารณาเฉพาะรายชื่อคนโพสต์ข่าประจำที่คุ้นเคยกันอยู่ ก็มีจำนวนไม่แตกต่างกันมากเท่าใดนัก ส่วนใหญ่ที่จะแตกต่างกันมากมักเป็นช่วงที่ระดมกันเข้ามาในราชดำเนินเพื่อใช้โหวตกระตุ้แนะนำ “...เช่นบางครั้งกระตุ้ฝ่ายทักษิณ เปิดขึ้นมาไม่กี่นาทีก็ได้รับการโหวตขึ้นกระตุ้แนะนำ ซึ่งปกติ “กระตุ้แนะนำ” ในห้องราชดำเนิน จะต้องมีความชุกโหวตให้จำนวนมาก (ไม่แน่ใจว่าถึง 100 สมาชิกหรือไม่)...การระดมสมาชิกเข้ามา มาก ๆ บางทีจะไม่ค่อยมีการแสดงความคิดเห็นเสริมเพิ่มเติม นอกจาก “โหวตคะ โหวตครับ” ” (แคน ไทเมือง (นามแฝง), สัมภาษณ์, อ้างแล้ว : ตอบเป็นความเห็นที่ 31)

กระนั้นก็ตาม ผลที่ปรากฏขึ้น คือ สมาชิกผู้ใช้บริการห้องราชดำเนินในเว็บพันทิปดอทคอม ปีกที่ต่อต้านรัฐบาลนั้น ในที่สุดก็ต้องพ่ายและถอยล่าจากพื้นที่แห่งนี้ ไปเปิดเว็บบอร์ด

แห่งใหม่เป็นของตนเอง แล้วแวะเวียนกลับมาที่ห้องราชดำเนินบ้างเป็นครั้งคราว ดังนั้น พื้นที่ทางการเมืองในโลกไซเบอร์แห่งนี้ จึงกลายเป็น “ถูกยึด” เป็นฐานที่มั่นโดยกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณไปโดยปริยาย ส่วนถัดไปจะได้กล่าวถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ โดยผ่านตัวอักษรในเว็บบอร์ดแห่งนี้เป็นหลัก รวมทั้งจากเว็บไซต์อื่นๆที่เป็นแนวร่วมเดียวกัน

ในอีก 2 หัวข้อถัดไป จะกล่าวถึงการเคลื่อนไหวเชิงประเด็น/เนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตของกลุ่มสนับสนุนนี้ ซึ่งเป็นการใช้ข้อมูลข่าวสาร แนวคิดหลักการทางทฤษฎีต่างๆ ทักษะทางตรรกะและตีความ การอ้างเหตุอ้างผล และโดยเฉพาะศิลปโวหารในการโน้มน้าวใจผู้อ่าน มาใช้ในการต่อกรกันอย่างเต็มที่ ในบทนี้จะกล่าวถึงเฉพาะ 2 ประเด็นที่เกิดขึ้นก่อนการใช้มาตรา 7 ได้แก่ เรื่องความไม่ชอบธรรมของสนธิ ลิ้มทองกุลและขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจ และเรื่องความไม่เป็นกลางของสื่อมวลชนที่หันไป “เข้าข้าง” ฝ่ายขับไล่รัฐบาล เนื่องจากอำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทยยังไม่ได้ขยายแผ่คลุมชอกซอนและกว้างขวางเหมือนดังกรณีจีน (ดูบทที่ 2) ดังนั้น การเคลื่อนไหวในช่วงนี้ จึงกล่าวได้ว่าเป็นการปะทะในเชิงประเด็นโต้แย้งค่อนข้างล้น เพราะบทบาทของเงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างเหนือเว็บไซต์นั้น มีเพียงเล็กน้อย เช่น การลบกระทู้หรือความคิดเห็น โดยที่ทีมงานผู้ดูแลห้องราชดำเนินโดยอ้างอิง “กฎกติกามารยาท” ต่างๆ เป็นต้น

2.2. ปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (ประเด็นที่ 1) : ว่าด้วยทักษิณและสนธิ

2.2.1. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม : ในห้องราชดำเนิน

ประเด็นแรกสุดของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณที่เคลื่อนไหวและผลิตเนื้อหาออกมาโรมรันพันตูกับกลุ่มต่อต้านรัฐบาลในห้องราชดำเนิน เป็นเรื่องราวด้วย “ความดีงามของรัฐบาลทักษิณ” และ “ความเลวร้ายของสนธิ ลิ้มทองกุล” สำหรับในห้องราชดำเนินนั้น กระทำเรื่อง “****นี่คือข้อเขียนที่ดีที่สุดของราชดำเนินที่ผมเคยอ่าน (The Best Article)****” (ขนม ตัม (นามแฝง), 2549ก : ออนไลน์) เป็นตัวแทนความคิดของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณในประเด็นดังกล่าวได้ค่อนข้างชัดเจน กระทำนี้เป็นกระทำที่ได้รับความนิยมสูงมาก กล่าวคือ มีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นมากถึง 879 ความเห็น หรือมากเป็นอันดับที่ 3 จากทั้งหมด 6,559 กระทำในรอบ 11 เดือน (ผู้เขียนจำกัดขอบเขตเวลาในการศึกษาห้องราชดำเนินไว้ที่ตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 2548 ถึง 20 สิงหาคม 2549) เนื้อหาในกระทำนี้ได้กลายมาเป็นใบปลิวแจกในที่ชุมนุมของคาราวานคนจนดังกล่าวข้างต้น มีเนื้อหาแบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกเขียนถึง “คุณสนธิ (ตอน จอมบงการ)” ส่วนที่สองเขียนถึง “คุณทักษิณ(ตอนคบคนชั่วเป็นมิตร)” ส่วนที่สามเขียนถึง “ปวงชนชาวไทย (ตอน กบเลือกนาย 2)” กระทำนี้มีเนื้อหาที่เขียนได้ค่อนข้างจับใจ และใช้สำนวนแบบคนอีตัดและจริงใจ วิเคราะห์วิจารณ์สนธิ นักการเมือง ทหาร และผู้มีอำนาจของไทยทั้งหลายได้ละเอียด แจกแจงความดีของทักษิณได้อย่างค่อนข้างชัดเจน กล่าวถึงคนไทยได้อย่างน่าภูมิใจ และมีเนื้อหาบางส่วนของตอนแรกดังนี้

“ถึงคุณสนธิ (ตอน จอมบงการ)

ประเทศชาติกำลังล่มจม...ทักษิณอาสาแม่แก...คนไทยล้มตาอำปากได้...สนธิทำอะไร...
นอนกลางดินทั่วไทย...นายกไทย...ต่อให้สร้างทำก็ดีกว่า คนดีที่ไม่เคยทำอะไร...สนธิทำอะไร...
ยาเสพติดทั่วไทย...พ่อแม่มุ่งใจหมดปัญญาช่วยลูก...ทักษิณมา ยาหมดไป...สนธิทำอะไร...
สนามบินสี่สีบชาติ...ทักษิณไม่มา อีก็สี่สีชาติจะให้เห็นได้ภูมิใจสุวรรณภูมิ...สนธิทำอะไร...
การศึกษาคือคำตอบ...ดีแต่พูด...ทักษิณเปลี่ยนเงินหยวนเป็นทุนให้ลูกหลานไทย...สนธิทำอะไร...
ปราบอิทธิพลมืดทั่วแผ่นดิน ช่วยคนจน...สำเร็จหรือเปล่าไม่รู้...แต่ทักษิณตั้งใจ...สนธิทำอะไร...
ผู้ว่าซีอีโอ...ดูเหมือนตลกเมื่อเริ่ม แต่ผลกระทบหยั่งรากลึกซึ้ง...ทักษิณมุ่งมั่น...สนธิทำอะไร...
เขมรบุกเผาสถานทูต...ซีนามิ...พวกเราเสียขวัญ...ทักษิณออกมาพวกเราอุ่นใจ...สนธิทำอะไร...
จากประเทศขอทาน...ทักษิณไปเวที่ไหน เรายึดคอกภูมิใจว่านี่นายประเทศไทยนะ...สนธิทำอะไร...
คนจนป่วย ไม่มีเงิน หมดปัญญารักษา...ทักษิณให้โอกาสมีชีวิตแค่ 30 บาท...สนธิทำอะไร...
ไม่ว่าจะมีปัญหาอะไร...ทักษิณเดินออกมาข้างหน้า คนไทยอุ่นใจ มั่นใจ...สนธิทำอะไร...

สนธิทำแค่...

...สร้างสถานการณ์ให้คนทั้งชาติหวั่นไหว เพื่อให้หุ่นที่กลุ่มผู้จัดการทำซอดเซลมีกำไร...

คนนับล้านกำลังมีหวังมีอนาคต...คุณแค่ต้องการเงินเข้ากลุ่ม กล้าทำลายความมั่นคงชาติเขี้ยวหรือ...
บีบทักษิณออก...ถึงออกไป ทักษิณก็ไม่เดือดร้อนอะไร...เศรษฐกิจพัง...ใครเดือดร้อน...

คุณทุบหม้อข้าวประชาชน...เพราะพวกคุณมีโกดังข้าวสารอยู่ในบ้าน...อ้างนักหนาว่าเพื่อ
ประชาชน...คนเดือดร้อนก็ประชาชนตาต้า...ลูกหลานจบใหม่ไม่มีงานทำ...ตอนนั้นไปหัดหัวที่ไหน
กันหมด...

...ผม เชื่อโดยสุจริตใจนะว่า...ถ้าคุณทักษิณขอร้องให้คนออกไปยืนสนับสนุน...จากลานพระ
รูปถึงสนามหลวงก็จะมีที่ให้ยืน...อย่าคุยนักเลย คุณสนธิ...ตาคนไม่ต้องหยาบคายหรือครับ...
ยกเว้นคุณคิดพวกที่ไปฟังคุณเป็นพวกต้องการการปลุกเร้าอารมณ์ ต้องลากต้องจูง...คุณยังเดินหน้า
ทำลายชาติต่อไป...

...คุณออกมาพูดตอนประเทศชาติล้มจม...ผมไม่ว่าอะไร...แต่คุณออกมาทุบหม้อข้าวคนทั้ง
ชาติตอนที่เขาพอมีจะกินจะใช้ รู้สึกสุขและภูมิใจกับประเทศได้บ้าง...มันเห็นแก่ตัวเกินไป...ทักษิณ
ถูกผิดผมไม่อยากจะสน...ทำให้คนจนมีความสุข...สร้างสิ่งที่จับต้องได้ ไม่ดีแต่ลมปากหลักการอย่าง
คุณ...คุณรอไม่ได้หรือสามปี...อ้างหลักการเล็ก (จริยธรรม) ทำลายหลักการใหญ่ (กฎหมายและ
ความมั่นคงของชาติ)...อย่าอ้างประชาชนเพื่อลิดรอนสิทธิประชาชน...

...ยุติอึดตาความเป็นจอมแบล็กเมลของคุณเถอะครับ คุณสนธิ...ก่อนไม่มีแผ่นดินจะอยู่...

(ชนมดัม (นามแฝง), 2549ก : ออนไลน์)

ประเด็นสำคัญของกระทู้นี้โดยเฉพาะเรื่องความดีงามของทักษิณจะอยู่ที่เรื่อง
ทักษิณช่วยกอบกู้เศรษฐกิจของประเทศและช่วยพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆอีกมากมาย ทั้งยัง
เป็นคนมีวิสัยทัศน์สูง ฝันไกล และสามารถทำออกมาให้เป็นรูปธรรมได้ ในขณะที่ผู้มีอำนาจของ
ไทยก่อนๆมา ไม่สามารถทำได้ เพราะมีแต่โกงกิน แสวงอำนาจเข้าตัวเองทั้งสิ้น ที่น่าสังเกต คือ
แนวการวิเคราะห์ความดีงามของทักษิณอยู่ที่เรื่องการนำพาประเทศให้เจริญรุ่งเรือง โดยเฉพาะ
ข้อเขียนนี้มีพูดเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆที่ได้ชื่อว่าพัฒนาไปไกลกว่าไทยแล้ว อย่าง
มาเลเซีย ดูไบ สิงคโปร์ ซึ่งล้วนเป็นประเทศที่เผด็จการทั้งสิ้น ประเด็นเรื่องความดีงามของ
ทักษิณ จึงไม่ไปแตะเรื่อง “ความเป็นเผด็จการ” หรือ “ความเป็นประชาธิปไตย” ของพตท.
ทักษิณและรัฐบาลทักษิณแต่อย่างใด

นอกเหนือจากส่วนที่เนื้อหาแล้ว สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับตัวข้อเขียนนี้อีกประการ
คือ การเดินทางของข้อเขียนชิ้นนี้ เท่าที่จะตามต้นตอได้ เดิมทีข้อเขียนนี้ถูกโพสต์ไว้ในเว็บ
บอร์ดของนิสิตคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (www.singhdam.com) (ซึ่งใช้บริการฟรีเว็บบอร์ดของ
thaimisc.com บริการเดียวกับมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนใช้) ตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2549 โดยใช้
ชื่อผู้โพสต์ว่า “เมื่อชาติมีภัย”¹ ต่อมาเมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2549 นามแฝง “justgig” เอา

¹ โพสต์ไว้เป็น 3 กระทู้ คือ

<http://www.thaimisc.com/freewebboard/php/vreply.php?user=ronnachat&topic=1804;>

<http://www.thaimisc.com/freewebboard/php/vreply.php?user=ronnachat&topic=1805;> และ

ข้อความเดียวกันนี้มาตั้งเป็นกระทู้ในห้องราชดำเนิน โดยใช้ชื่อกระทู้ว่า “การเขียนเชียร์คุณทักษิณ ต้องเป็นคนรับเงินมาเขียนหรือครับ ... ผมไม่ได้เสนอหาอะไรคุณทักษิณ ก็แค่คนรักชาติคนหนึ่ง” (มีผู้สนใจมากและแสดงความเห็นถึง 304 ความเห็น)¹ และในวันถัดมา คือวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2549 “ขนมต้ม” (นามแฝง) เอามาตั้งเป็นกระทู้ใหม่อีกอันหนึ่ง ในชื่อ “**** นี่คือข้อเขียนที่ดีที่สุดของราชดำเนินที่ผมเคยอ่าน (The Best Article)****” (ขนมต้ม (นามแฝง), 2549ก : ออนไลน์) โดยกล่าวว่าได้เจอจากกระทู้แนะนำของ “uggie” (นามแฝง) กระทู้ที่เอามาตั้งใหม่ของ “ขนมต้ม” ต่อมาในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2549 “Can ไทเมือง” ยังเอามาตั้งเป็นกระทู้ใหม่ ชื่อกระทู้ว่า “ตอบบทความที่ดีที่สุดใราชดำเนิน...จากการคัดสรรของ..นายขนมต้ม...” (82 ความคิดเห็น) (Can ไทเมือง (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) เพื่อถกเถียงวิจารณ์เกี่ยวกับประเด็นต่างๆที่บทความนี้อภิปรายมาชนิดคำต่อคำ ประโยคต่อประโยคอีกด้วย และแสดงความเห็นว่า “นี่เป็นบทความที่แย่มากที่สุดที่ผมเคยอ่านพบในราชดำเนิน” (ความเห็นที่ 7 ในกระทู้เดียวกัน) การโต้เถียงดังกล่าว แสดงได้ดังตารางที่ 6.13

ตารางที่ 6.13 : การโต้เถียงกันระหว่างกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณกับกลุ่มต่อต้านฯ

๑ กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ	๒ กลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณ
ประเทศชาติกำลังล่มจม...ทักษิณอาสาฆ่าแกง...คนไทยล้มต้อ อ้าปากได้...สนธิทำอะไร	ประเทศชาติกำลังจะล่มจมจริงหรือ...ทำไมทักษิณขึ้นมาปั เงินมันลอยออกมาสู่ตลาดทันที ทักษิณเนรมิตเงินได้อย่าง นั้นหรือ หรือว่า...กู กู กู
นอนกลางดินทั่วไทย...นายกไทย...ต่อให้แสร้งทำก็ดีกว่า คนดีที่ไม่เคยทำอะไร...สนธิทำอะไร...	ลองสำรวจหรือยังว่า อาจสามารถโมเดล ใต้รับเสียงตอบรับ จากประชาชนอย่างไรบ้าง...หัวเราะก็ก๊ก๊บนชากศพนักบิน ดีจริงหรือ
ยาเสพติดทั่วไทย...พ่อแม่กลุ่มใจหมดปัญญาช่วยลูก... ทักษิณมา ยาหมดไป...สนธิทำอะไร	ยาเสพติดหมดไป แต่ความคาวใจ 2,500 ศพ ยังอึมครึม เบื้อง บนยังบอกให้ทำให้กระจ่าง...ยาเสพติดหมดจากประเทศจริง หรือ
สนามบินสี่ลืบชาติ...ทักษิณไม่มา อีกก็สี่ลืบชาติจะได้เห็นได้ ภูมิใจสุวรรณภูมิ...สนธิทำอะไร...	สนามบิน 40 ปี สำเร็จท่ามกลางชาวทุจริตคอร์รัปชัน ถึงขนาด เปลี่ยนตัว รมต..มันเป็นอนุสาวรีย์แห่งการโกงกินต่างหาก
การศึกษาคือคำตอบ...ดีแต่พูด...ทักษิณเปลี่ยนเงินห่วยเป็น ทุนให้ลูกหลานไทย...สนธิทำอะไร	การศึกษาคือคำตอบ เด็กไทยอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ สังคม เสื่อมทราม เปลี่ยนรมต.มากี่คน...ครูยังเดินขบวน...ทำดีจริง หรือ
ปราบอิทธิพลมืดทั่วแผ่นดิน ช่วยคนจน...สำเร็จหรือเปล่าไม่รู้ ...แต่ทักษิณตั้งใจ...สนธิทำอะไร	ปราบอิทธิพลมา 5 ปี ทำไมยังมีบ่อนขี้ขี้ บ่อน ปอ แคตั้งใจ ยังไม่พอเพราะมันคือจอมขี้ขี้
ผู้ว่าซีอีโอ...ดูเหมือนตลกเมื่อเริ่ม แต่ผลกระทบหยั่งราก ลึกซึ้ง...ทักษิณมุ่งมัน...สนธิทำอะไร	ผู้ว่าซีอีโอ...คือการรวมศูนย์อำนาจ จากมหาตไทยสู่ท่าเทียบ ขัดหลักกระจายอำนาจในรัฐธรรมนูญ มองออกไหม
เขมรบุกเผาสถานทูต...ชินามิ...พวกเราเสียขวัญ...ทักษิณ ออกมาพวกเราอุ่นใจ...สนธิทำอะไร	จะให้คนทำสื่อออกไปสั่งการรบเขมนั้นหรือ...หน้าเหลี่ยมขี้ ขี้
จากประเทศขอทาน...ทักษิณไปเวทียไหน เรายึดคอภูมิใจว่านี่ นายกประเทศไทยนะ...สนธิทำอะไร	ประเทศไทยไม่เคยขอทาน ไปที่ไหนก็ยังรักษาศักดิ์ศรีของ ความภูมิใจ หากไทยรักไทยคิดว่าประเทศไทยคือประเทศ ขอทาน ก็ขอประณามและสาปแช่ง
คนจนป่วย ไม่มีเงิน หมดปัญญารักษา...ทักษิณให้โอกาสมี ชีวิตแค่ 30 บาท...สนธิทำอะไร	เมื่อก่อนคนจนก็รักษาฟรี ไม่เสียค่าบริการ คนพอมก็ช่วยจ่าย ค่ารักษา แพร่อยู่แล้วนี่
ไม่ว่าจะมีปัญหาอะไร...ทักษิณเดินออกมาข้างหน้า คนไทย อุ่นใจ มันใจ...สนธิทำอะไร	มีปัญหานายกไม่ออกหน้าก็สมควรลาออกสิ...อาสาทำไหม
สนธิทำแค่...สร้างสถานการณ์ให้คนทั้งชาติหัวนไหว เพื่อให้	ไปดูหรือยังสนธิมีหุ้นในผู้จัดการก็บาท ก็หุ้น

<http://www.thaimisc.com/freewebboard/php/vreply.php?user=ronnachat&topic=1806> (เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 กันยายน 2552)

¹ justgig (นามแฝง), 2549: ออนไลน์; คำว่า “เสนอหา” คงรูปคำผิดไว้ตามต้นฉบับ)

ตารางที่ 6.13 : การโต้เถียงกันระหว่างกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณกับกลุ่มต่อต้านฯ

☺ กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ	☹ กลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณ
หันที่กลุ่มผู้จัดการทำข้อตกลงมีกำไร	
คนนับล้านกำลังมีหวังมีอนาคต...คุณแค่ต้องการเงินเข้ากลุ่ม กล้าทำลายความมั่นคงชาติเขี้ยวหรือ	คนนับล้านกำลังมองรัฐบาลซึ่งฉ้อขาดคุณธรรม เอื้อประโยชน์ พวกพ้อง เกะกินรัฐวิสาหกิจ นี่คือขาดความมั่นคงทาง เศรษฐกิจอย่างหนึ่ง
บิบบทักษิณออก... ถึงออกไป ทักษิณก็ไม่เดือดร้อนอะไร... เศรษฐกิจพัง...ใครเดือดร้อน	ไม่เดือดร้อนทำไมตื่นจังล่ะ...ทักษิณไป เศรษฐกิจไทยพัง จริงหรือ
นักวิชาการก็ไม่เดือดร้อน...มีงานทำ มีเงินใช้อยู่ดี...ซุกหัว เจ็บอยู่ในร่วมหาวิทยาลัย	ทักษิณคือเศรษฐกิจดีว่าจ้างเออะ ที่ว่าดีมันดีสำหรับใคร พวก ตลาดหุ้นใช่หรือไม่
พวกชนชั้นสูงอย่างคุณกรณ์ (จาติกวณิช)...ก็ไม่เดือดร้อน... ห่วงแต่อนาคตทางการเมืองของตัวเอง	คนที่การเมืองต้องห่วงอนาคตทางการเมืองสิ จะให้โกงกิน ไม่อายฟ้าดินแบบหน้าเหลี่ยมได้ใจ...ระวังจะไม่มีแผ่นดินอยู่
คุณทูปหม้อข้าวประชาชน...เพราะพวกคุณมีโกดังข้าวสารอยู่ในบ้าน...อ้างนักหนาว่าเพื่อประชาชน	ทูปหม้อข้าวไทยรักไทยและพวกโกงกินต่างหาก สวาปามไม่ บ้านยันยัง จนเบื้องบนทรงแข่ง องคมนตรีประสานเสียงปราบคนโกงกิน
คนเดือดร้อนก็ประชาชนดาดำตา...ลูกหลานจบใหม่ไม่มีงานทำ...ตอนนั้นไปหอดหัวที่ไหนกันหมด	สภาพเศรษฐกิจแต่ละช่วงมันไม่เหมือนกัน นั่นมิใช่ครั้งแรกที่ ไทยประสบปัญหา แต่ลอยตัวค่าเงินบาทตอนนั้น ว่ากันว่ามี คนรายขึ้นแบบอิมคริมจริงหรือไม่
ทักษิณจะขายหุ้นก็ขายไป...เงินของเขา เขาไม่ให้ ก็สิทธิของเขา...เราคนไทยก็ไม่ใช่อาทาน	รู้หรือเปล่า มาตรา 209 ห้ามรัฐมนตรีทำธุรกิจ หากทักษิณทำจริง ก็ผิดกฎหมายรัฐธรรมนูญ...เงินของเขาแน่นะ ทำไม สารภาพเร็วจัง หากเงินของเขาหากเค้าสั่งขายหุ้นก็ติดคุกหัว โदनะ
ขอแรงทักษิณทำงานให้ชาติสุดกำลังก็พอแล้ว...ยังต้องไป ขอเงินเขาอีกหรือ...ละลายใจกันบ้าง	ไม่คิดว่าเป็นการขอมะ คิดว่า การเสียภาษีคือหน้าที่...ไม่ใช่ ออกกฎหมายวันเสาร์ แล้วขายหุ้นวันจันทร์นะ
พวกเราเสียภาษีก็ล้วนขอหักลดหย่อนกัน...จะบาทเดียวหรือ หมื่นล้านมันก็หลักการเดียวกัน	ไม่ใช่หรือก การเสียภาษีมีข้อยกเว้นเป็นร้อย ๆ ข้อ...ไปเรียน มาใหม่
คุณออกมาพูดตอนประเทศชาติล้มจม...ผมไม่ว่าอะไร...แต่ คุณออกมาทูปหม้อข้าวคนทั้งชาติตอนที่เขาพอมีจะกินจะใช้ รู้สึกสุขและภูมิใจกับประเทศได้บ้าง...มันเห็นแก่ตัวเกินไป	การตรวจสอบของประชาชนต่อรัฐบาลเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งนะ วันที่ 20 เกษตรกรจะมาชุมนุมอยู่ในกลุ่มมีความหวังหรือไม่
ทักษิณถูกผิดผมไม่อยากจะสน	แค่ประโยชน์ประโยชน์เดียวก็เท่ากับพาให้ประเทศชาติล้มจม อย่างแท้จริง
ทำให้คนจนมีความสุข...สร้างสิ่งที่จับต้องได้ ไม่ดีแต่ลมปาก หลักการอย่างคุณ	จับต้องเงินกู้หรือเงินที่ได้มาจากหยาดเหงื่อและความรู้
คุณรอไม่ได้หรือสามปี...อ้างหลักการเล็ก (จริยธรรม) ทำลาย หลักการใหญ่ (กฎหมายและความมั่นคงของชาติ)	นี่เค้าอ้างรัฐธรรมนูญเลยนะ...หลักการใหญ่ที่สุดของ กฎหมายคือ จริยธรรม
อย่าอ้างประชาชนเพื่อลิดรอนสิทธิประชาชน	มิตรงไหนไปรอนสิทธิประชาชน.

ที่มา : Can ไทเมือง (นามแฝง) (2549 : ออนไลน์)

นอกเหนือจากชุดบทความตอบโต้กันดังกล่าวข้างต้นแล้ว เนื้อหาที่เด่นๆยังมีการเขียนชุดบทความที่กลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณเขียนโจมตี “ระบอบทักษิณ” และกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณเขียนโจมตีสนธิ ลิ้มทองกุล อีกอย่างน้อยฝ่ายละ 1 ชุด กลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณ มีชุดบทความเรื่อง “ทำไมระบอบทักษิณนิยมจึงพินาศ..เร็วกว่าที่คาดคิด” (9 ตอน) เขียนเป็นชุดกระทู้ขึ้นในช่วงระหว่างวันที่ 12-22 กุมภาพันธ์ 2549 โดย *bonny (นามแฝง) ผู้ก่อตั้งขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด (ตั้งกล่าวแล้วข้างต้น) ชุดกระทู้นี้ก็กล่าวถึงคุณสมบัติ 9 ประการที่ทำให้รัฐบาลทักษิณสูญเสียอำนาจ ได้แก่ “๑) สำคัญคุณค่าของเงินตรา..ผิด... ๒) มีคนดีน้อย แต่ คนถ้อยเยอะ... ๓) ปากพล่อย... ๔) จอมโกหก หลอกหลวง ...๕) คำสั่งฆ่าประชาชน(ผู้บริสุทธิ์) ...๖) ทำลายประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญ... ๗) มอมเมาประชาชน ...๘) ทูจจริต..คอร์รัปชั่นเชิงนโยบาย..ผลประโยชน์ทับซ้อน... ๙) จุดจบ..คือการขายชาติ” (*bonny (นามแฝง), 2549ง, 2549จ, 2549ฉ, 2549ช, 2549ซ, 2549ซ, 2549ณ, 2549ญ, 2549ฎ, 2549ฏ :

ออนไลน์) โดยเจ้าตัวถือชุดบทความนี้เป็น “ภารกิจฉบับที่สอง” หลังจากมีแถลงการณ์ไปเป็นภารกิจแรก และมีวัตถุประสงค์ “เพื่อให้ประชาชนส่วนที่ไม่รู้ไม่เข้าใจได้รับข้อมูลอีกด้านหนึ่ง นอกเหนือจากข่าวสารทางสื่อมวลชนอื่นๆ แล้ว” ทั้งนี้ตัวผู้เขียน “อยากเสนอให้นำส่งบทความนี้เป็นการเผยแพร่ออกไปในนามของขบวนการเสรีไทยเว็บบอร์ด...[โดย]...ถือเป็นบทความของทุกคนไม่ใช่โดยผมคนเดียว” (*bonny (นามแฝง), 2549ฐ: ออนไลน์)

ส่วนกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ได้มีการตั้งชุดกระทู้เรื่อง “รู้ทันสนธิ” (ทำนองล้อเลียนกับรายการ “รู้ทันทักษิณ” ของเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง) ถึง 8 ตอน โดย mr_a (นามแฝง)¹ กระทู้ทั้ง 8 ชิ้นนี้ตั้งขึ้นในวันเดียวกันทั้งหมดคือวันที่ 9 มีนาคม 2549 แต่พิจารณาจากเนื้อหาที่กล่าวพาดพิงถึงเหตุการณ์ต่างๆ โดยเฉพาะตอนที่ 8 แล้ว คาดว่าเขียนขึ้นมาก่อนหน้านั้น น่าจะเป็นช่วงเดือนธันวาคม 2548 ชุดกระทู้นี้วิเคราะห์เรื่องราวการต่อสู้ขับไล่รัฐบาลทักษิณที่นำโดยสนธิอย่างละเอียดลออและมีพัฒนาการในช่วงต่างๆ โดยมีเค้าโครงเรื่องแบบเดียวกับที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป กล่าวคือ เรื่องราวเกี่ยวกับสภาวะทางธุรกิจสื่อของสนธิที่ล้มละลายไปเพราะวิกฤตเศรษฐกิจ ปี 2540 และการกอบกู้ฟื้นคืนขึ้นในช่วงความสัมพันธ์ที่ตึงเครียดระหว่างสนธิกับพตท.ทักษิณ กระทั่งหลังจากที่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ อันเป็นแหล่งรายได้แหล่งใหญ่ของสนธิและเครือข่ายผู้จัดการ ถูกปลดออกจากโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. ทำให้สนธิหันมาแก้ “แค้นสิ่งฟ้า” โดยระดมมวลชนเพื่อขับไล่ทักษิณลงจากอำนาจ² “ฉาบจบ” ของชุดกระทู้นี้เป็นไปอย่างน่าสนใจ คือ มวลชนที่ถูก “ปลุกระดม” มาเข้าร่วมการชุมนุม และประเทศจะเป็นตายร้ายดีอย่างไรยังไม่เป็นที่แน่ชัด แต่สนธิยังสามารถอยู่รอดปลอดภัยภายใต้ฝ่าเพลิง เนื้อหาของชุดกระทู้นี้โดยย่อเป็นดังนี้

ตอนที่ 1 : “...นายกษทักษิณ เป็นนายกรัฐมนตรีที่ดีที่สุดเท่าที่ประเทศไทยเคยมีมา...” ไม่ใช่คำกล่าวหรือคำเชลียร์ของบริวารลิ่วล้อของ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ที่ยืนอยู่รายล้อม เพื่อรอเศษเนื้อ หรือเศษอำนาจ ในไทยรักไทย หรือชินคอร์ปที่เราเคยได้ยินจนชินหูหากแต่เป็นคำกล่าวด้วยสีหน้า ท่าทางและแววตาที่จริงจังเป็นอย่างยิ่งของสนธิ ลิ้มทองกุล ในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2546 ในครั้งหนึ่ง และถูกย้ำเป็นครั้งที่สอง เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2547...”

ตอนที่ 2 : “หลังจากพึ่งพากับพิษไซค์มียากุ้ง เมื่อปี 2540... “โมกุลแห่งสื่อของเอเชีย” อย่างสนธิ ลิ้มทองกุล ก็...ต้องถึงกาลดับชีพในโลกธุรกิจ ด้วยสภาพหนี้สินล้นพ้นตัวหลายหมื่นล้านบาท อาณาจักร เดอะเอ็มกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ที่เสกเป่าขึ้นมาด้วยลมปากและปลายลิ้น ก็ล่มสลายพังครืนลงมาจากจะรับมือไหว...”

¹ mr_a (นามแฝง) (2549ก, 2549ข, 2549ค, 2549ง, 2549จ, 2549ฉ, 2549ช, 2549ซ : ออนไลน์) กระทู้ทั้ง 8 ชิ้นถูกตั้งขึ้นในวันเดียวกันทั้งหมด คือ วันที่ 9 มีนาคม 2549 ระหว่างเวลา 7.05-10.41 น.

² ดูตัวอย่างรายละเอียดเค้าโครงดังกล่าวได้ใน เฟงพิณิจ (นามแฝง) (2549) และ เกษียร เตชะพีระ (2550 : 89)

ตอนที่ 3 : "การเป็นผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ เป็นความฝันอันสูงสุดอย่างหนึ่งในชีวิต ของ สนิธ ลิ้มทองกุล ในฐานะนักสื่อสารมวลชน และในฐานะนักธุรกิจ การเป็นเจ้าของรายการโทรทัศน์ และการเป็นเจ้าของสถานีโทรทัศน์ เป็นโอกาสอันสำคัญยิ่งใหญ่ว่าในการจะสร้างรายได้มหาศาลให้กับตนเอง ทั้งเพื่อการล้างหนี้เก่า และสร้างหนี้รายได้ใหม่..."

ตอนที่ 4 : "ถึงแม้ว่าในเวลา ต่อมารองนายกษวิษณุ จะชี้แจงว่าด้วยเหตุผลทางข้อกฎหมาย และด้วยข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจของ UBC ทาง UBC จึงต้องยกเลิกการถ่ายทอดสัญญาณของ 11News1 ตลอดไป แต่เหตุผลนั้นดูเหมือนว่าจะไม่มีเหตุผลสำหรับสนธิและเครือข่ายผู้จัดการ แต่สนธิก็ยังคง "รอ" ด้วยความอดทนต่อไป...เพื่อชำระบัญชีแค้น..."

ตอนที่ 5 : "ด้วยปรัชญาการทำธุรกิจสื่อสารมวลชนของสนธิ ลิ้มทองกุล ที่กำหนดบทบาท และหน้าที่อันชัดเจนของสื่อว่า "ต้องรับใช้ทุน" และสื่อต้องทำหน้าที่แสวงหารายได้มาให้คุ้มค่างับ การลงทุน สื่อจึงจะยืนอยู่ได้...การกลับมารอบใหม่ครั้งนี้ สนธิพุ่งเป้าไปที่ธุรกิจโทรทัศน์เป็นสำคัญ เขาวางยุทธศาสตร์ให้สื่อสิ่งพิมพ์เป็นสื่อเพื่อการชดใช้หนี้ และสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อเพื่อการหารายได้ เนื่องจากเวลาโฆษณาบนสถานีโทรทัศน์ มีราคาสูงกว่าราคาหน้ากระดาษมาก..."

ตอนที่ 6 : "เห็นได้จากกรณีที่ ธนาคารกรุงไทยซื้อเวลาโฆษณารายการเมืองไทยราย สัปดาห์ด้วยงบประมาณปีละ 38,520,000 บาท หากทอนออกมาเป็น 52 สัปดาห์ก็เท่ากับว่ารายการ เมืองไทยรายสัปดาห์ มีรายได้จากธนาคารกรุงไทยเพียงรายเดียวมากถึง 740,769 บาท ต่อการจัด รายการ 1 ครั้ง ทั้งๆ ที่มีเวลาจัดรายการเพียง 1 ชั่วโมงเท่านั้น..."

ตอนที่ 7 : "การถูกสั่งให้พ้นจากช่อง 9 คือฟางเส้นสุดท้ายที่ตกใส่บนความสัมพันธที่ หลงเหลือบางเฉียบระหว่างสนธิกับ ทักษิณ เนื่องจากแผนการปลดหนี้ยังไม่สำเร็จ แผนการแสวงหา รายได้ใหม่ ก็ยังไม่สำเร็จตามเป้าหมาย สถานภาพของอาณาจักรธุรกิจไทยเดย์ดอทคอม ที่แปลง กลายมาจากแมนเนเจอร์มีเดียกรุ๊ป และกำลังทำทุกวิถีทางเพื่อจะได้กลับเข้าไปอยู่บนกระดานซื้อ ขายหลักทรัพย์อีกรอบหนึ่ง ประสบกับวิกฤตดิ้นรนงั้นขึ้นมา...หากใครที่ตกอยู่ในอาการเดียวกับสนธิ ย่อมต้องแค้นกระอักเลือดเหมือนๆ กัน จะต่างกันตรงที่ปฏิภณียาโต้ตอบของแต่ละคนจะเป็นเช่นไร เท่านั้นเอง สำหรับสนธิแล้วเขาเลือกที่จะสู้ สู้ด้วยการสวมใส่เสื้อ "เราจะสู้เพื่อในหลวง..."

"...เมื่อถูกเบรกรการพูดพาดพิง แอบอ้างสถาบัน ทั้งจากองคมนตรีและกระแสวิพากษ์วิจารณ์ที่เริ่มตั้ง คำถามมากมายกับการเคลื่อนไหวในประเด็นนี้ สนธิก็เปลี่ยนประเด็นการนำเสนอมาเป็นเรื่องสิทธิ เสรีภาพของสื่อมวลชน ว่ารัฐบาลปิดกั้นการนำเสนอข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน ซึ่งเป็นประเด็นที่ สนธิไม่เคยเชื่อมาก่อน...ทำให้สื่อมวลชนจำนวนมากมีอาการรู้ร้อนรู้หนาวจนต้องสำแดงอาการมีส่วนร่วม ร่วมกับการต่อสู้ของสนธิ ด้วยการนำเสนอข่าวการต่อสู้ของสนธิไปด้วย ซึ่งก็เข้าทางสนธิอีกเช่นกัน เพราะแผนการปลูกระดมสื่อให้เข้ามาเป็นแนวร่วมเพื่อไปปลูกระดมมวลชนสำเร็จไปแล้ว จากที่ก่อน หน้านี้สนธิต้องสู้เพื่อผลประโยชน์ของเขาอยู่เพียงลำพัง แต่วันนี้สื่อทั้งหลายได้ตามกันสนธิ เพื่อ ช่วยกันปกป้องผลประโยชน์ของสนธิ และช่วยกันรักษาสิทธิเสรีภาพของสื่อ ที่สนธิไม่เคยเชื่อว่ามีอยู่ จริงกันอย่างแท้จริง..."

ตอนที่ 8 : "...การปลูกระดมประชาชนให้มารวมตัวกันที่สวนลุมพินี ในวันที่ 9 ธันวาคม 2548 เป็นการวัดใจและพิสูจน์ความกล้าหาญครั้งสำคัญของสนธิ ลิ้มทองกุล ว่ามีมากน้อยเพียงใด และจะแสดงความรับผิดชอบต่อพลังมวลชนที่ตัวเองเรียกร้องออกมาอย่างไร...สนธิ...แสดงให้เห็น ความกล้าหาญ...ด้วยนัดประชาชนนับหมื่น ให้มารอที่สวนลุมพินี แต่ตัวเองกลับหลบไปอยู่ที่วัดป่า บ้านตาต...ผู้นำมวลชนแบบสนธิ ผิดแผกแตกต่างจากผู้นำมวลชนทุกคนที่ผ่านมานในอดีตทั้งใน

ประเทศไทย และในทุกประเทศทั่วโลก เพราะสนธิเลือกที่จะอยู่ในที่สบาย ในที่ปลอดภัย แล้วให้ประชาชนอยู่ในที่ที่ลำบากเผชิญอันตรายมากกว่า...

...การปรากฏตัวอยู่ร่วมขบวนการสนธิของ ประสงค์ สุ่นศิริ ประพันธ์ คุณมี สนั่น ขจรประศาสน์ และแกนนำพรรคประชาธิปัตย์ พร้อมๆ กับจำนวนกลุ่มคนที่สื่อแสดงให้เห็นว่าถูกจ้างมาฟัง อย่างชัดเจนใน 2-3 ครั้งหลังนี้ ก่อให้เกิดความไม่สบายใจแก่ประชาชนผู้มาแสดงพลังด้วยความเป็นสิริจำนวนมาก เพราะรูปการณ์ทำนองนี้เคยเป็นชนวนก่อให้เกิดการนองเลือดและสูญเสียในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬมาแล้ว...สำหรับสนธิเขาได้กำหนดเส้นทางชีวิต และวางแผนสำหรับตัวเองไว้แล้วว่า “เดือนมกราคม ผมจะบวช” นั่นหมายความว่า สนธิรู้ที่อยู่แกลใจแล้วว่าเรื่องนี้จะจบลงอย่างไร และหากมีอะไรเกิดขึ้น เขาก็จะยังคงปลอดภัย...อาศัยผ้าเหลืองห่อหุ้มกายไว้ เพื่อการดำรงชีวิตอยู่ต่อไป...นี่จึงเป็นการปลุกระดมมวลชนที่ประหลาดที่สุด เท่าที่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย”

นอกจากชุดกระทู้ทั้ง 8 ชิ้นนี้แล้ว เนื้อหาเรื่อง “รู้ทันสนธิ” ชุดเดียวกันนี้ยังมีชีวิตในช่วงอายุสั้นๆ เช่นเดียวกับกระทู้ “นี่คือข้อเขียนที่ดีที่สุด...” ของชนมดัม (นามแฝง) เช่นกัน เนื้อหาในชุดกระทู้เรื่อง “รู้ทันสนธิ” ได้ปรากฏในห้องราชดำเนินอีก 2 ครั้ง คือ วันที่ 16 มีนาคม 2549 ในกระทู้ชื่อ “ลับเฉพาะคนรู้ทันสนธิ” โดยผู้ตั้งกระทู้ “Phyllis” (นามแฝง) กล่าวว่าได้รับมาจากทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Phyllis (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) และอีกครั้งในวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 ด้วยกระทู้ชื่อ “ลับเฉพาะคนรู้ทันสนธิ บทที่ 1 เรื่องเก่าๆที่น่าจดจำครับ” (Chiangraiplus (นามแฝง), 2549: ออนไลน์) โดยผู้ตั้งกระทู้ “chiangraiplus” นำเนื้อหาทั้ง 8 ตอนมาเรียงต่อกันในกระทู้เดียวกันเลย ในกระทู้ที่ตั้งโดย Phyllis (นามแฝง) นั้น “มาหาอะไร” (นามแฝง) ได้แสดงความเห็นเป็นความเห็นที่ 93 ว่า “แนะนำเว็บที่บอกเล่าตัวตนที่แท้จริงของจอมมารสื่อบิดเบือน...” ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงต่อไปที่เว็บไซต์ sondhi-mgr.com ซึ่งเป็นแหล่งใหญ่เกี่ยวกับข้อมูลและเรื่องราวโจมตีสนธิ ล้มทองกุลอีกด้วย

2.2.2. การปรับความเท่าเทียมทางอำนาจ โดยแทรกแซงไร้ความรุนแรง และการระดมฝ่ายที่สาม : ตั้งเว็บไซต์ sondhi-mgr.com

เว็บไซต์ sondhi-mgr.com เกิดขึ้นโดยไม่มีการระบุอย่างชัดเจนว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงเป็นการส่วนตัวกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณในห้องราชดำเนินหรือไม่ แต่กล่าวได้ว่าเป็นอีกหนึ่งเว็บไซต์ของกลุ่มคนที่ไม่พอใจการเคลื่อนไหวของกลุ่มขับไล่รัฐบาลของสนธิ ล้มทองกุล การเกิดขึ้นของเว็บไซต์นี้ถือได้ว่าเป็นการปรับวิธีการเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้นอีกระดับหนึ่ง จากการสนทนากับฝ่ายขับไล่รัฐบาลเท่านั้น กลายมาเป็นการใช้วิธีการแทรกแซงไร้ความรุนแรง โดยตั้งเว็บไซต์ขึ้นระดมมวลชนผู้อ่านฝ่ายที่สาม ซึ่งผู้จัดทำคิดว่าน่าจะมีอยู่จำนวนมากไม่น้อยที่ไม่พอใจสนธิเช่นกัน การจัดตั้งเว็บไซต์แห่งนี้ขึ้นจึงถือเป็นการปรับความเท่าเทียมทางอำนาจของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลในช่วงที่กลุ่มต่อต้านรัฐบาลขึ้นสู่กระแสสูงกลายเป็นวาระทางสังคมการเมืองไปแล้ว

การเกิดขึ้นของเว็บไซต์ sondhi-mgr.com นั้น มีเป้าาใจมุ่งไปที่สนธิ ลิ้มทองกุล เป็นการเฉพาะ โดยจงใจตั้งชื่อเว็บไซต์ให้ใกล้เคียงกับชื่อสนธิ ลิ้มทองกุล เพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจว่าเป็นเว็บไซต์ของสนธิหรือเกี่ยวกับสนธิ แต่เนื้อหาภายในนั้น เป็นการโจมตีสนธิในแง่มุมต่างๆ โดยจั่วหัวเว็บไซต์ว่า “สนธิเพื่อประเทศ หรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน” เว็บไซต์นี้เริ่มปรากฏมีการนำบทความขึ้นเว็บเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2548 แต่กว่าจะมีการสื่อสารกับผู้อ่านเว็บไซต์อย่างเป็นทางการจะเป็นกิจจะลักษณะก็ล่วงไปอีก 1 สัปดาห์ให้หลัง คือ วันที่ 10 ธันวาคม 2548 ธรรมนูญ เมธาศิริราณี (นามแฝง) ซึ่งแจ้งสาเหตุความล่าช้าว่าอันที่จริงแล้ว ชื่อของเว็บไซต์นี้ถูกแพร่กระจายไปก่อนที่จะมีการเปิดตัวอย่างเป็นทางการ (ธรรมนูญ เมธาศิริราณี (นามแฝง), 2548 : ออนไลน์) ทั้งยังถูกเว็บไซต์ผู้จัดการฯ เขียนข่าวไว้ตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม 2548 (ดังจะอธิบายต่อไป) จึงทำให้เว็บไซต์นี้เป็นที่รู้จักก่อนเปิดตัวอย่างเป็นทางการจริง

ผู้จัดทำเว็บไซต์นี้อธิบายที่มาของการทำเว็บไซต์ว่า เพราะมีการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง ไม่ให้ปรากฏขึ้นในการแสดงความคิดเห็นข่าวของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ “มีการสกัดข้อความกันละเอียดยิบทุกตัวหนังสือ จนการแสดงความคิดเห็นของผม และอีกหลายๆ คน ไม่เคยปรากฏบนเว็บไซต์ manager.co.th ได้เลย เรียกว่าปิดกั้นแบบ 100 %” (ธรรมนูญ เมธาศิริราณี (นามแฝง), 2548 : ออนไลน์) ธรรมนูญ (นามแฝง) จึงปรึกษากับมิตรสหายในเว็บพันทิปดอทคอม¹ แล้วจัดทำเว็บไซต์นี้ขึ้นเพื่อ “ให้ข้อมูลอีกด้านหนึ่ง” เกี่ยวกับสนธิ ลิ้มทองกุล

เนื้อหาชุดแรกของเว็บไซต์นี้ คือ การเปิดเผยความสัมพันธ์อันตึงเครียดระหว่างพตท. ทักษิณกับสนธิ ลิ้มทองกุล โดยนำข้อความที่สนธิ ลิ้มทองกุลเคยพูดสนับสนุนและให้ความชอบธรรมต่อ พตท. ทักษิณ ไว้ในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ มาทำเป็นหนังสือเล่มชื่อ “**ทักษิณ เป็นนายกที่ดีที่สุดของไทย**” ขนาด 32 หน้า² พร้อมทั้งใส่รูปภาพบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องและจัดเป็นรูปเล่มอย่างสวยงามให้ดาวน์โหลดกันได้ เนื้อหาภายในแบ่งเป็น 3 บทหลักๆ มีการเน้นทั้งในรูปแบบขีดเส้นใต้หรือยกคำพูดทั้งคำออกทำเป็นกล่องข้อความให้เห็นชัดเจน ถึงการที่สนธิเคยพูดสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลทักษิณไว้มากขนาดไหน (และเป็นเหตุให้สนธิเองต้อง

¹ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในทั้งสองเว็บนี้ เป็นไปได้ทั้ง 2 แบบ คือ อาจมีขบวนการสนับสนุนรัฐบาลทักษิณที่อยู่ในห้องราชดำเนิน แยกตัวออกมาทำเว็บ [sondhi-mgr](http://sondhi-mgr.com) หรืออาจเป็นเรื่องธรรมดาที่คนที่สนใจการเมืองกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในโลกไซเบอร์จะต้องรู้จักกันในทางออนไลน์อยู่แล้ว เพราะทั้งเว็บผู้จัดการฯ และเว็บพันทิปฯ ล้วนเป็นเว็บยอดนิยมของสังคมการเมืองไทยด้วยกันทั้งคู่ ผู้เขียนไม่สามารถหาคำตอบได้ว่าเป็นแบบไหน

² <http://web.archive.org/web/20051207040637/http://www.sondhi-mgr.com/taksin32p.pdf> อันที่จริงเว็บนี้ยังได้นำคำพูดของสนธิที่พูดถึงพตท. ทักษิณไว้ มาทำหนังสือจัดรูปเล่มขนาด 24 หน้าให้ดาวน์โหลดด้วยเช่นกัน แต่ไฟล์ดังกล่าวที่เก็บไว้ที่ <http://web.archive.org/web/20051207040637/http://www.sondhi-mgr.com/taksin24p.pdf> นั้น ไม่สามารถเข้าถึงได้แล้ว ทั้งสองเล่มนี้ ผู้เขียนไม่ทราบว่ามีกรณีพิมพ์เป็นหนังสือกระดาษเพื่อจัดจำหน่ายหรือไม่ ทราบเพียงว่าให้ดาวน์โหลดได้เท่านั้น

“เปิดใจ” เพื่อ “เคลียร์ตัวเอง” หรือเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับขบวนการถวายนครพระราชนครินทร์ที่มีตนเองเป็นผู้นำ, ดูรายละเอียดในหัวข้อ 1.3.1 บทที่ 6 นี้) ตัวอย่างเช่น

ในบทแรกว่าด้วยเรื่อง “ทักษิณเป็นนายกที่ดีที่สุดของไทย” (หน้า 3-7) (บทนี้นำข้อมูลมาจาก สนธิ ลิ้มทองกุล และสโรชา พรอุดมศักดิ์, 2548 ก : 236-239) เน้นคำพูดของสนธิที่กล่าวว่า “นายกคนนี่ซึ่งเป็นนายกที่ใช้ได้ในสังคม ณ วันนี้ นำประเทศผ่านไประอดได้ มีข้อบกพร่องบางประการ แต่เมื่อซังน้ำหนักแล้ว บวกมีมากกว่าลบ ก็ยังเป็นนายกที่ดีที่สุด” (หน้า 5) หรือคำพูดแก้ต่างให้ในกรณีที่พักท.ทักษิณตัดสินใจผิด เช่น “ตัวท่านเป็นคนดีมีเจตนาดี ถ้าข้อมูลถูกต้องผมเชื่อว่านายกคนนี่ตัดสินใจถูกต้อง และข้อมูลที่นายกคนนี่ตัดสินใจผิดหลายครั้งผมเชื่อร้อยเปอร์เซ็นต์ว่าเป็นเพราะข้อมูลที่มาถึงตัวไม่ถูกต้อง” (หน้า 7) ผู้เรียบเรียงย้อนเกล็ดของสนธิโดยใส่ความเห็นไว้ท้ายบทว่า “นำประหลาดใจที่คนดี เจตนาดี ของสนธิ ลิ้มทองกุล เมื่อปีที่แล้วนี้เอง กลับกลายเป็นคนร้าย เจตนาร้าย ต่อชาติ บ้านเมือง และประชาชน ไปได้อย่างเฉียบพลัน” (หน้า 7)

ภาพที่ 1 : ตัวอย่างภาพประกอบบทความต่างๆในเว็บ sondhi-mgr.com

ในบทที่สอง ว่าด้วยเรื่อง “อำนาจรัฐกับเสรีภาพของสื่อมวลชน” (หน้า 9-15) (บทนี้นำข้อมูลมาจาก สนธิ ลิ้มทองกุล และสโรชา พรอุดมศักดิ์, 2548 ข : 169-175) สนธิ อภิปรายกรณีพิพาทที่ชววิทย์ กมลวิศิษฐ์ถูกห้ามออกรายการหรือถูกยกเลิกรายการช่อง 7 ว่า “ถามว่ามีรัฐบาลยุคไหนที่เขาอยากให้นักจัดรายการมานั่งตำเขา เป็นเรื่องปกติ เขาก็ต้องไม่ไหว โดยเฉพาะ

อย่างยิ่งโทรทัศน์เพราะว่าวิทยุและโทรทัศน์เขาเป็นคนคุม...เพราะฉะนั้นแล้ว ตรงนี้ ผมทำใจได้ ผมยอมรับกติกา...กติกาทางสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์และวิทยุนี้เป็นกติกาที่รัฐบาลต้องคุม และถ้ามีการเลิกรายการ อย่าไปโวยวาย ต้องยอมรับกติกาตรงนี้" (หน้า 11-12) พร้อมกับคำหยอดท้ายสั้นๆของผู้เรียบเรียงที่ว่า "สิ่งที่สนธิพูด กับสิ่งที่สนธิทำ สวนทางกันอย่างไรกันบ้าง เมื่อถูกปิดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์จริงๆ" (หน้า 15)

และในบทที่สาม ว่าด้วยเรื่อง "ชินคอร์ปกับการลดสัมปทานไอทีวี" (หน้า 17-32) (บทนี้นำข้อมูลมาจาก สนธิ ลิ้มทองกุล และสรโรชา พรอุดมศักดิ์, 2548 ก : 45-61) สนธิ อภิปรายกรณีการลดสัมปทานไอทีวีซึ่งขณะนั้นมีชินคอร์ปเข้าถือหุ้นใหญ่ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สถานการณ์ของฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้านว่า "ทางด้านคุณทักษิณ ชินวัตร เขาก็มองว่าสื่อทั้งหมดอยู่ในมือรัฐบาล ในมือพรรคประชาธิปไตย เขาก็จำเป็นต้องมีอะไรในมือบ้าง นี่เป็นของธรรมดา" (หน้า 20) แล้วนำมาโยงกับเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชนว่า "ในที่สุดแล้วคนไทยยังเข้าใจผิด สื่อมวลชนก็ยังเข้าใจผิด มันไม่มีสื่อเสรีในประเทศ มันไม่มีสื่อเสรีในโลกนี้ ไปหามาให้ผมดูสื่อที่ไหนมีเสรีบ้าง ไม่มี มันมีแต่สื่อของคุณ แล้วสื่อนี้ก็จะต้องรับใช้คุณ" (หน้า 23) สนธิสรุปเรื่องกรณีการลดสัมปทานไอทีวีว่า "ผมกลับคิดว่าเรื่องไอทีวีไม่ใช่เรื่องใหญ่ เหตุผลที่ไม่ใช่เรื่องใหญ่ก็เพราะว่าเขาได้มาซื้อกิจการก่อนที่จะเข้ามาเป็นรัฐบาล...ผมว่าชินคอร์ปไม่ผิด รัฐบาลก็ไม่ผิด เพราะว่าทำก่อนและเป็นเจตนาธรรมขององค์กรธุรกิจที่เขาต้องการลดต้นทุนเพื่อให้อยู่ได้ เพราะฉะนั้นองค์กรไหนก็ตามที่เข้ามา เขาก็ต้องต่อสู้เรื่องนี้" (หน้า 24-25)

จากทั้ง 3 บทที่ผู้เรียบเรียงนำมาใส่ไว้ในเอกสารขนาด 32 หน้าที่ให้ดาวนโหลดได้ ผู้เรียบเรียงได้สรุปเรื่องอำนาจรัฐกับเสรีภาพของสื่อมวลชนโดยนำคำอภิปรายของสนธิมาเรียงต่อกันว่า

"สื่อเสรีไม่มีในโลก

สื่อเป็นกลางไม่ได้

สื่อต้องรับใช้ทุน

ผู้ใดมีอำนาจรัฐ ผู้นั้นย่อมมีสิทธิก้าวก่ายสื่อ

ถ้ามีการยกเลิกรายการ อย่าไปโวยวาย ต้องยอมรับกติกา

ไม่มีรัฐบาลไหนอยากให้นักจัดรายการมานั่งด่าเขา เป็นปกติ เขาก็ต้องไม่ให้"

(หน้า 31)

ผู้เรียบเรียงนำกรอบคิดนี้มาอธิบายจัดหลังสื่อในเครือข่ายผู้จัดการที่ออกมารณรงค์ในช่วงปรากฏการณ์สนธิว่า "แท้จริงแล้ว สื่อในเครือข่ายผู้จัดการ ไทยเดย์ดอทคอม และเมืองไทยรายสัปดาห์ ไม่ใช่สื่อเสรี ไม่ใช่สื่อที่เป็นกลาง...หาได้รับใช้ประชาชนนตามทีป่าวประกาศไม่ แต่เป็นเพียงสื่อที่รับใช้กลุ่มทุน และมุ่งแสวงหากำไรจากการลงทุนเท่านั้นเอง" (หน้า 32)

ผลกระทบของข้อมูลอีกด้านที่ปรากฏบนเว็บแห่งนี้ นั่น ญัฐพงษ์ (นามแฝง) ถึงขั้นอ้างว่า “...ถ้าเว็บไซต์นี้ ไม่เปิดเผยความจริง (ที่ปกปิดไว้ และ ไม่กล้าปฏิเสธ) อีกด้านหนึ่งออกมา พวกคุณจะได้เห็นสนธิ ลิ้มทองกุล สารภาพบาป (บนเวทีรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ สัญจร เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2548-ผู้เขียน) ว่าเคยทำผิด ทำชั่ว มาไม่น้อยไหม พวกคุณจะได้รับ การขอขมา ไต่ถามคำขอโทษ จากปากสนธิ ลิ้มทองกุล ใหม่” และตั้งคำถามต่อไปว่า “ถ้าเจตนาบริสุทธิ์จริง ถ้าคิดจะอุทิศชีวิตที่เหลือเพื่อประเทศชาติและประชาชนจริง ทำไมไม่สารภาพบาป สารภาพผิด ขอขมา ขอโทษ ก่อนขึ้นทำหน้าที่ละคร ปกปิดไว้ทำไม จนกระทั่งถูกจับได้ (เข้าใจว่าหมายถึงถูกจับได้โดยเว็บไซต์นี้-ผู้เขียน) ปฏิเสธไม่ออก ดิ้นไม่หลุดนั่นล่ะ ถึงได้ยอมเปิดปาก สารภาพ ยอมรับผิด แต่ก็ยังปกปิดไว้ดีกว่าทำผิดอะไรมาบ้าง นักหนาสาหัสสากรรจ์แค่ไหน” (ญัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง), 2548ข: ออนไลน์)

หลังเหตุการณ์เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2548 ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัส ฟุ้งถึงพตท.ทักษิณ โดยตรง จนนำมาซึ่งการถอนฟ้องคดีต่างๆที่พตท.ทักษิณและพรรคพวกได้เดินสายฟ้องร้องสื่อมวลชนแขนงต่างๆออกทั้งหมด เว็บ sondhi-mgr.com ก็นำพระราชดำรัสมาขึ้นไว้ที่เว็บเช่นกัน² ทั้งยังจับประเด็นการที่รัฐบาลทักษิณ “น้อมรับ” พระราชดำรัสและถอนฟ้อง³ มาเปรียบต่างกับการที่สนธิยังคงนัดจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ในวันที่ 9 ธันวาคม 2548 ต่อไป⁴ เพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นถึงการกระทำของทั้งสองฝ่ายต่อพระราช

¹ (ญัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง), 2548: ออนไลน์). สิ่งที่สนธิกล่าวในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2548 คือ “ผมไม่ใช่คนไม่เคยทำความผิด...58 ปีที่ผ่านมา ชั่วก็เคยทำ ผิดก็ไม่น้อย แต่ว่าอยากจะใช้ส่วนที่เหลือของชีวิตทำเพื่อชาติบ้านเมือง ทำเพื่อประชาชนในฐานะที่เป็นสื่อ แต่เป็นสื่อคนละแบบที่มีอยู่ทุกวันนี้ คือเป็นสื่อที่ถึงตรงกับประชาชน ไม่ใช่สื่อซึ่งจะต้องไปนั่งกินข้าวกับนายกฯ หรือไม่ใช้สื่อที่จะต้องไปฟังพาคคนโน้นคนนี้...ผมไม่ใช่นายสนธิคน เก้าอีกต่อไป ผมถือโอกาสขอขมาลาโทษพ่อแม่พี่น้องทุกคนว่า อดีตที่ผมเคยทำผิดพลาดอะไรไปถ้ามีการทำก็ขอภัย ขอขมา แต่ว่าจากนี้เป็นต้นไปผมจะยึดถือบทบาทที่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พุดอยู่ออกมาตลอดเวลา ว่า ใครมีหน้าที่อะไรก็ทำหน้าที่นั้นให้สมบูรณ์แบบ และประชาชนจะไม่มีปัญหา สังคมไทยจะไม่มีปัญหา...แล้วพ่อแม่พี่น้องประชาชน...จำเอาไว้ วันไหนในอนาคต トラบจนกระทั่งผมตาย ถ้าผมไปรับตำแหน่งอะไรทางการเมือง แล้วถ้าผมไม่ใช่สื่อมวลชนของท่านต่อไป เจอหน้าที่ไหน ถูยน้ำลายใส่หน้าผม ถอดรองเท้าตบหน้าผมได้ทันที” (อ้างอิงจาก เมืองไทยรายสัปดาห์, 2548 : ออนไลน์)

² “ทรงขอให้หยุดทะเลาะ บ้านเมืองจะอยู่ได้” (โพสต์ขึ้นเว็บเมื่อ 5 ธ.ค. 48); “ทำอะไรที่ดูดี อย่าคิดเกินเลยเถิด” (5 ธ.ค. 48);

³ “สนองพระราชดำรัส “ทักษิณ” ถอนฟ้อง” (6 ธ.ค. 48); “รบ.น้อมรับพระราชดำรัส เลิกทะเลาะ ฟังคำวิจารณ์-ไม่ตอบโต้” (6 ธ.ค. 48);

⁴ “สนธิ” ไม่หยุด! สั่งลุยต่อ นัดชุมนุม 9 ธ.ค. ถล่ม “ทักษิณ” (6 ธ.ค. 48); “สนธิ” เดินหน้าชน 9 ธ.ค. ลุยแฉ “ทักษิณ” (7 ธ.ค. 48);

คำรัสของในหลวง ส่วนเนื้อหาอื่นๆของเว็บ sondhi-mgr โดยภาพรวมนั้น สามารถแยกแยะเป็นหมวดหมู่เป็น 7 กลุ่มประเด็น และแสดงได้ดังตารางที่ 6.14

ตารางที่ 6.14 : กลุ่มประเด็นเนื้อหาที่ปรากฏในเว็บ sondhi-mgr.com

กลุ่มประเด็น	ข้อความ/โพสต์	วันที่ขึ้นเว็บ
1. การเปิดเผยถึงเบื้องหลังของสนธิ	สนธิ ที่คุณไม่รู้จัก	8 ธ.ค. 48
	"สนธิ" ที่คนยังไม่รู้จัก	11 ธ.ค.48
	ติดต่อขอ หนังสือ "สนธิที่คุณไม่รู้จัก" และ ซีดี	12 ธ.ค.48
	"สนธิ"วิญญูชนจอมปลอม	14 ธ.ค.48
	ด่วน!หนังสือ "สนธิที่คุณไม่รู้จัก 1" ชุดที่ 2 พิมพ์เสร็จแล้ว!!!	14 ม.ค.49
	อีกด้านหนึ่งของสนธิ	N/A
	Return of สนธิ	N/A
2. กิจการของสนธิ ซึ่งก็คือบริษัทไทยเดย์ ดอทคอม จำกัด และเครือข่ายผู้จัดการ	"เอ็มกรุ๊ป" เป็นนักฉวยโอกาส	4 ธ.ค. 48
	"แมนเจอร์" เพิ่มทุน 120 ล้านบาทระหนัก "สนธิ" ฟันธุรกิจเสาหลัก	7 ธ.ค. 48
	เปิดเส้นทางเติบโตไทยเดย์	8 ธ.ค. 48
	ถอนโฆษณา "ผู้จัดการ"	9 ธ.ค. 48
	สนธิ ลิ้มทองกุล นักธุรกิจสื่อ ผู้สร้างตำนานแคนสังฟ้า	10 ธ.ค. 48
	บทนำ "ล้มแล้วรวย" ภาค 2	18 ม.ค.49
	ล้มระรื่น มิใช่ ล้มละลาย	N/A
	รู้จักอาณาจักรของ สนธิ ลิ้มทองกุลในหนังสือ "สนธิ ที่คุณยังไม่รู้จัก 2" ตอน ล้มแล้วรวย	N/A
	ตีแผ่ความมั่งคั่งของ "สนธิ" นีหรือ "เศรษฐิกิจพอเพียง"	N/A
3. ความสัมพันธ์ระหว่างสนธิกับพตท.ทักษิณ	สัมพันธ์ลึก "ทักษิณ- สนธิ" เหมือนจะ แพ้ แต่ ชนะ เหมือนจะ รัก แต่ ชัดแย้ง	4 ธ.ค. 48
	ฝันร้ายของชาวประชา...หากสนธิ เกียะเขียะทักษิณ	4 ธ.ค. 48
	"นายกฯ" กับ "สนธิ" อดีตคบค้าอะไรกันมาบ้าง	4 ธ.ค. 48
	สนธิ ลิ้มทองกุล ไชข้อข้องใจ "ทักษิณไม่ใช่เพื่อนสนิท"	13 ธ.ค. 48
4. วิเคราะห์รูปแบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองของสนธิและเครือข่ายผู้จัดการ	ศึกษา ทำความเข้าใจ ศึกษา : กลุ่ม องค์กร การเมือง ศึกษา มวลชน	4 ธ.ค. 48
	ศึกษา ทำความเข้าใจ ศึกษา : ปรากฏการณ์"สนธิ"ศึกษา พรหมแดนแห่ง " สื่อ"	4 ธ.ค. 48
	ศึกษา ทำความเข้าใจ ศึกษา : วิธีวิทยาอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ศึกษา กระบวนการจัดตั้ง	7 ธ.ค. 48
5. การวิเคราะห์สถานการณ์การเคลื่อนไหวเฉพาะแต่ละครั้ง	ผลสะท้อน 4 ธันวาคม ต่อ ปรากฏการณ์ สวนลุมพินี ผลสะท้อน เชิงปริมาณ	6 ธ.ค.48
	ศึกษา สถานการณ์ 9 ธันวาคม	8 ธ.ค. 48
	มีอบ 4 ก.พ."ดวงนายกฯ" รับไหว?	1 ก.พ.49
	เว็นวนรรค รัฐธรรมนูญ มาตรา 201 ได้หรือไม่?	N/A
	แต่...คำประกาศขอนายกพระราชทานของคุณสนธิ	N/A
	คำถามถึงพันธมิตรประชาธิปไตย กรณีนายกพระราชทาน	N/A
6. การลดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมของขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณ	โดยใช้ข่าวจากหนังสือพิมพ์อื่น เช่น "แจกจ่ายหัวละ 500 "มีอบสนธิ" ป่วนเมือง"	30 ม.ค.49
7. ข้อเขียน/ข่าวการแสดงความคิดเห็นของนักวิชาการ ที่เป็นประโยชน์กับฝ่ายตน	"ในพระปรมาภิไธย และพระบรมราชโองการ" เขียนโดย นิธิ เอียวศรีวงศ์ ลงหนังสือพิมพ์มติชน	30 ธ.ค.48
	สารจาก "ธีรยุทธ บุญมี" "สนธิ" เป็นได้แค่สื่อ! ไม่ใช่ผู้นำมีอบ	23 ม.ค.49

ที่มา : ประมวลจากเว็บไซต์ sondhi-mgr.com โดยเข้าถึงผ่านคลังเว็บ (web.archive.org)

นอกจากนี้ ยังมีบทความเรื่อง "พ่อครับ ผมกลัว...ผมไม่อยากให้พี่ทะเลาะกัน" (โพสต์ขึ้นเว็บเมื่อ 27 ม.ค.49) ซึ่งกล่าวได้ว่าเขียนตอบโต้บทความเรื่อง "ลูกแกะหลงทาง" อัน

เป็นบทความที่จุดชนวนให้รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากช่อง 9 และก่อให้เกิดเป็นขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณนี้

เหตุการณ์ในวันที่ 13 มกราคม 2549 ที่สนธิประกาศต่อผู้ชมรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ครั้งที่ 14 ว่าจะมีการเดินทางไปหน้าทำเนียบรัฐบาลนั้น แม้จะเป็นปรากฏการณ์ที่ถือได้ว่าเป็นการยกระดับกระแสขับไล่รัฐบาลขึ้นในสังคมไทย แต่เหตุุณวายที่ขึ้นทำเนียบรัฐบาล และจบลงด้วยมีผู้ถูกจับกุมในข้อหาบุกรุกและทำลายทรัพย์สินของราชการในยามวิกาลถึง 40 คน พร้อมกับข้อหา “แกนนำ-สนธิ “เผ่นหนี” ทั้งเหยื่อ-ปชช.รับชะตากรรม”¹ กลายเป็นประเด็นที่ทำให้สนธิ ลิ้มทองกุล และขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณถูกโจมตีอย่างหนัก เว็บ sondhi-mgr.com รวบรวมข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ นำขึ้นโพสท์ไว้ในเว็บตนเองเช่นกัน² พร้อมกับตั้งคำถามว่า “สนธิ ลิ้มทองกุล เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำประชาชนเคลื่อนไหวออกมาสู่ท้องถนนหรือไม่ ความรับผิดชอบของคนคนนี้มีเพียงใด เท่าเมล็ดถั่วเขียวหรือเมล็ดงา ความหวังใยต่อประชาชนภายใต้การนำของตนเองมีเพียงใด” (ณัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง), 2549ก : ออนไลน์) และสรุปว่า “ผู้ต้องหาทั้ง 40 คนนี้ คือ ผลงานที่สนธิ ลิ้มทองกุล ทิ้งไว้ให้ดูต่างหน้าอย่างไม่มีใครรับผิดชอบ และเป็นบทเรียนที่ประชาชนจะต้องจดจำไว้ไม่ให้เกิดเหตุการณ์ซ้ำรอยแบบนี้ขึ้นอีก เพราะถึงเวลาจวนตัวถึงเวลาที่ภัยมา ผู้นำพันธุ์ สนธิ ลิ้มทองกุล ก็เป็นผู้นำที่เลือกรักษาตัวรอด ปล่อยให้ผู้ตามเผชิญภัยเพียงลำพัง” (ณัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง), 2549ก : ออนไลน์)

สำหรับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น เว็บ sondhi-mgr เห็นว่า “เป็นการสะท้อนให้เห็นนุฎติภาวะทางอารมณ์ของคนในสังคมไทย เลือกที่จะใช้วิธีการปลุกกระแส ขับไล่ กดดันนอกระบบ มากกว่าที่จะใช้วิธีการตามระบบประชาธิปไตย” ในขณะที่กระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตยมีวิธีดำเนินการกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมากมาย เช่น “การยื่นกระทู้ถาม การอภิปรายไม่ไว้วางใจ การเข้าชื่อถอดถอน การยื่น

¹ สนธิให้คำอธิบายต่อเหตุการณ์ในวันนั้นว่า “วันที่ 13 นั้น เป็นวันซึ่งเราไม่ได้เตรียมอะไรกันเลย เพราะว่าผมก็ไม่ได้คิดที่จะเดินอะไรทั้งสิ้น เป็นเพียงแต่ว่าอยากจะให้กำลังใจสนับสนุนท่าน พล.ต.อ.ประทีป สันติประภาพ ก็เลยคิดว่าผมอยากจะร่วมด้วย ร่วมเพื่อที่จะเป็นกำลังใจ แล้วก็ก็มีพ่อแม่พี่น้องก็ร่วมเดินไปด้วยนะครับ ผมเป็นส่วนหนึ่งของการเดิน ผมไม่ได้เป็นผู้นำขบวนนะครับ หลังจากนั้นแล้ว พอตึกๆ ขึ้นมาก็มีเจ้าหน้าที่ตำรวจไปเปิดประตูทำเนียบฯ ก็เลยกลายเป็นเรื่องที่เกิดอุบัติเหตุขึ้นมานะอะ แล้วก็ทางฝ่ายค้าน ทางฝ่ายตรงกันข้ามเราก็พยายามโยนมาว่าผมทิ้งพ่อแม่พี่น้องประชาชน ผมไม่ไตร่เริ่มอันนั้นทั้งสิ้นเลย ผมเป็นเพียงแต่ว่า วันนั้นผมอยากจะให้กำลังใจ พล.ต.อ.ประทีป สันติประภาพ นะครับ” (อ้างอิงจาก เมืองไทยรายสัปดาห์, 2549 : ออนไลน์)

² อาทิเช่น คำให้การของผู้ร่วมขบวนไล่ “ทักษิณ” (16 ม.ค.49); ย้อนหน้าที่ “มีอบ” ล้อมทำเนียบ (16 ม.ค.49); กรณี มีอบ “สนธิ” ปรากฏการณ์ บุกทำเนียบฯ (16 ม.ค.49); แกนนำ-สนธิ “เผ่นหนี” ทั้งเหยื่อ-ปชช. รับชะตากรรม (16 ม.ค.49); “สนธิ” โป้ย “ประทีป” นำมีอบบุกทำเนียบฯ (17 ม.ค.49) เป็นต้น

ฟ้องต่อศาลปกครอง การยื่นฟ้องผู้ตรวจการแผ่นดิน” (ณัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง), 2549ข : ออนไลน์)

ทั้งนี้ สำหรับผู้จัดทำเว็บไซต์ sondhi-mgr แล้ว หลักการของระบบประชาธิปไตย คือ “ต้องการให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง และให้ความสำคัญกับ “การเลือกตั้ง” ในแง่มุม หรือนัยยะ “การยอมรับของประชาชน” และ “การใช้อำนาจแทนประชาชนที่ไว้วางใจ” ” การเลือกตั้งดังกล่าวนี้ ไม่ใช่ “ประชาธิปไตย 4 วินาที” ซึ่งพยายามจะอธิบายว่าประชาชนมีอำนาจเพียงแค่ 4 วินาทีในขณะที่กบฏตรึงคະแนนเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการพยายามอธิบายให้เกิดการเข้าใจผิด และดูถูกการตัดสินใจของประชาชนที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง อีกทั้งดูถูกไม่เชื่อวิธีการควบคุม วิธีการเพิกถอน วิธีการถอดถอน วิธีการลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ” ดังนั้น ในแง่การทำให้พตท.ทักษิณพ้นจากตำแหน่งไป จึงเพียงแค่ “ถ้าประชาชนไม่เลือก ไม่ลงคะแนนให้ พรรคไทยรักไทยและทักษิณ ชินวัตร ก็ถึงกาลอวสาน” แต่หากใช้วิธีการนอกกฎหมายมากดดันให้นายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งต้องพ้นตำแหน่งไป ณัฐพงษ์ (นามแฝง) ตั้งคำถามว่า “จะออกไปด้วยวิธีใด และจะมีการสรรหานายกรัฐมนตรีคนใหม่ ด้วยวิธีการเช่นใด จะมั่นใจได้อย่างไรว่าหากเลือกนายกรัฐมนตรีคนใหม่ได้รัฐบาลใหม่แล้ว จะไม่ถูกขับไล่จากผู้ไม่สมประโยชน์ที่แอบอ้างประชาชนอีก” ขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณที่เกิดขึ้นนั้น จึงเป็นเพียงการที่ “สนธิ กำลังใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือเพื่อชำระแค้นทางการเมือง ทางธุรกิจ และชีวิตของตนเอง ด้วยวิธีการนอกระบบ”

ดังนั้น คำถามต่อความไม่ชอบธรรมของขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณที่นำโดยสนธิ ลิ้มทองกุล ครั้งนี้ จึงถูกขยายไปถึงกับผู้เข้าร่วมขบวนการด้วยเช่นกันว่า “น่าแปลกใจสำหรับนักวิชาการ และสมาชิกวุฒิสภาที่ใกล้หมดวาระในอีกไม่กี่วันข้างหน้าจะไปรวมตัวกัน เข้าชื่อเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออก กลับอาศัยโอกาสนี้ผสมโรงเข้าไปด้วย ซึ่งไม่ต่างจากการสนับสนุนการเคลื่อนไหวของขบวนการนอกระบบ [และ] น่าประหลาดใจที่คณบดีรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็เป็นผู้หนึ่งที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวนอกระบบ สนับสนุนวิธีการที่ไม่ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ”(ณัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง), 2549ข : ออนไลน์)

เหตุการณ์การชุมนุมเพื่ออ่านคำถวายฎีกาเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 เป็นอีกเหตุการณ์หนึ่งที่สนธิและขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจถูกตั้งคำถามจากเว็บไซต์ sondhi-mgr อย่างน้อย 3 ประเด็น (ณัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง), 2549ค : ออนไลน์) ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ทั่วไปในสังคมเช่นกัน

ประเด็นแรก เมื่อสนธิ ลิ้มทองกุล เคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณโดยอ้างอิงสถาบันพระมหากษัตริย์โดยใช้คำขวัญว่า “เราจะสู้เพื่อในหลวง” เว็บไซต์ sondhi-mgr ก็ตั้งคำถามถึงความเคารพต่อพระมหากษัตริย์ของสนธิเช่นกัน สนธิถูกตั้งคำถามในเรื่องท่าทางการแสดงออกเช่นกันว่าไม่บังควรที่ “...อ่านฎีการ้องทุกข์ที่ถวายต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยอาการเกรี้ยวกราดอย่างยิ่ง ทั้งๆที่ก่อนอ่านก็ได้แสดงความเคารพต่อพระบรม

ฉายาลักษณ์ ประหนึ่งว่ากำลังอ่านฎีกาต่อเบื้องพระพักตร์ของพระองค์ท่าน นอกจากการอ่านฎีกาด้วยลีลาการปลุกระดม การยืนเท้าเอว ชี้นิ้ว ชี้อกราด ล้วงกระเป๋า และ ตะโกน ให้ผู้ร่วมชุมนุมมีอารมณ์เดือดดาล เกลียดชัง โกรธแค้นนายกรัฏมุนตรี ด้วยถ้อยคำที่ประดิษฐ์มาเป็นอย่างดี หากแต่เหมาะที่จะใช้ปลุกระดมมวลชนมากกว่าถ้อยคำสำหรับการถวายฎีกา” ดังนั้น การชุมนุมถวายฎีกาของสนธิในครั้งนี้ จึงเป็น “...การใช้ฎีกาที่ถวายต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นเครื่องมือปลุกระดมมวลชนด้วยความจงใจ...[เป็นการ]...อาศัยสัญลักษณ์เชิงสถาบันอันเป็นที่เคารพสักการะของคนไทยทั้งชาติ มาเป็นเครื่องมือทางการเมืองของตนเอง”

ประเด็นที่สอง คือ การเดินขบวนไปยังกองทัพบกในเวลาประมาณ 1.00 น. (ของวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2549) เพื่อยื่นหนังสือกับผู้บัญชาการทหารบกนั้น ณ์ฐพงษ์ (นามแฝง) เห็นว่า “...เป็นการเรียกร้องให้ทหารเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมืองอย่างเปิดเผยของขบวนการที่เรียกตัวเองว่าเป็นนักประชาธิปไตย เรียกร้องประชาธิปไตย และเคยต่อต้านรสช. มาแล้วในอดีต...ไม่ได้แตกต่างจากขบวนการประชาธิปไตยในอดีต ที่เคยไปร้องขอให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เข้ามาจัดการรัฐบาลจอมพลป.พิบูลสงคราม และส่งผลให้ประเทศไทย ต้องอยู่ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการทหารนานเกือบ 20 ปี”

ประเด็นที่สาม คือ การประกาศชุมนุมอีกครั้งในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 ทั้งๆ ที่ได้ถวายฎีกาไปแล้วถึงสองทาง คือ ทางพล.อ.เปรม ที่บ้านสี่เสาเทเวศร์ โดยสนธิเดินทางไปด้วยตัวเอง และทางสำนักพระราชวังโดยให้สโรชา พรอุดมศักดิ์ พิธีกรรายการเมืองไทยรายสัปดาห์เป็นผู้นำฎีกาไปส่ง ดังนั้น จึง “...ชวนให้คิดอย่างยิ่งว่าการปลุกระดมประชาชนให้กลับมาชุมนุมกันอีกครั้งในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ โดยใช้ชื่อการชุมนุมว่า “ปิดบัญชีทักษิณ” เป็นพฤติกรรมที่ต้องการกดดันต่อการทรงมีพระบรมราชวินิจฉัย หรือไม่” เพราะฎีกากำลังอยู่ในพระบรมราชวินิจฉัย พร้อมกับตั้งคำถามยั่วว่า “หากจะไม่รอ หรือรอไม่ได้ที่จะทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยลงมา แล้วนาย สนธิ ลิ้มทองกุล ถวายฎีกาไปเพื่อเหตุใด” และ “เหตุใดเมื่อถวายฎีกาแล้ว จึงยังต้องชุมนุมต่อไป เจตนาธรรมณ์ที่แท้จริงของการถวายฎีกา คืออะไรกันแน่”

เว็บ sondhi-mgr จัดได้ว่าเป็นแนวร่วมเว็บสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ (โดยเน้นการต่อต้านสนธิ ลิ้มทองกุล โดยเฉพาะ) ในช่วงต้นของขบวนการขับไล่รัฐบาล หากพิจารณาจากอัตราการนำบทความขึ้นโพสต์ในเว็บและการแสดงความคิดเห็นทำียบทความแล้ว ดูเหมือนว่าความเคลื่อนไหวของเว็บไซต์นี้จะคึกคักหลังวันที่ 12 ธันวาคม 2548 ต่อไปจนถึงช่วงปลายเดือนมีนาคมที่พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยอ่านคำประกาศของนายกษ พระราชทาน มีการพาดพิงถึงคนอื่นในพันธมิตรบ้าง เช่น บทความเรื่อง “สุริยะใส” นักประชาธิปไตยกำมะลอ” (ไม่มีข้อมูลวันที่ขึ้นเว็บ)

ตารางที่ 6.15 : บทความ 10 อันดับแรกของเว็บ sondhi-mgr.com ที่มีผู้อ่านมากที่สุด

ชื่อบทความ	จำนวนอ่าน (ครั้ง)
1) สนธิ กลัวอะไรกับเด็ก ๆ และ ไบโพลี	14,691
2) สัมพันธ์ลึก “ทักษิณ- สนธิ” เหมือนจะ แพ้ แต่ ชนะ เหมือนจะ รัก แต่ ขัดแย้ง	13,969
3) สนธิ แก้วผ้าตัวเองชั่ว! สู้อเพื่อตัวเองหรือกระเป๋ใคร?	13,356
4) สนธิ ลิ้มทองกุล นักธุรกิจสื่อ ผู้สร้างตำนานแคนส์ฟ้า	13,300
5) หมายเหตุเวปไซต์ 1	12,036
6) ติดต่อขอ หนังสือ “สนธิที่คุณไม่รู้จัก” และ ซีดี	10,372
7) ส่วนหนังสือ “สนธิที่คุณไม่รู้จัก 1” ชุดที่ 2 พิมพ์เสร็จแล้ว!!!	10,269
8) “สนธิ” ที่คนยังไม่รู้จัก	10,133
9) หมายเหตุเวปไซต์ 2	9,414
10) "แมเนเจอร์" เพิ่มทุน 120 ล้านบาทระงับ "สนธิ" ฟันธุรกิจเสาหลัก	8,958

ที่มา : ประมวลจากเว็บไซต์ sondhi-mgr.com โดยเข้าถึงผ่านคลังเว็บ (web.archive.org)

ในแง่ของอำนาจเชิงปริมาณ โดยพิจารณาจากจำนวนครั้งของบทความที่ถูกอ่าน ซึ่งเป็นตัววัด “กำลังความสามารถ” (capacity) ด้านการสื่อสารของเว็บไซต์นี้ บทความต่างๆที่นำมาขึ้นไว้ในเว็บนี้ที่ได้รับการอ่านมากกว่า 5,000 ครั้ง จนถึงหลักหมื่น มีประมาณ 16 ชิ้นเท่านั้น จากจำนวนบทความทั้งหมด 153 ชิ้นที่เก็บข้อมูลมาได้จากคลังเว็บ และจากจำนวน 105 ชิ้นที่มีข้อมูลจำนวนการอ่าน บทความ 10 อันดับแรกที่มีผู้อ่านมากที่สุดสามารถแสดงได้ดังตารางข้างล่าง โดยที่บทความที่มีสถิติการอ่านถัดจากอันดับที่ 10 ลงมานั้น ถูกอ่าน 7,003 ครั้ง ในขณะที่บทความที่ถูกอ่านน้อยสุด ถูกอ่านเพียง 23 ครั้ง อีก 93 บทความโดยเฉลี่ยแล้วมีอัตราการถูกอ่าน 1,120 ครั้ง

เนื้อหาที่ปรากฏทั้งในห้องราชดำเนินและที่เว็บ sondhi-mgr ดังกล่าวข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของการต่อสู้เชิงประเด็น/เนื้อหาที่นำโดยฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ โดยมีประเด็นเรื่อง “ความดีงามของทักษิณ” และ “ความเลวร้ายของสนธิ” แกนกลาง และมีการตอบโต้จากฝ่ายต่อต้านรัฐบาลทักษิณ หรือที่ขณะนั้น กลายเป็นฝ่ายสนับสนุนสนธิ ลิ้มทองกุลไปแล้ว ทั้งสองฝ่ายต่างแย่งชิงความชอบธรรมมาเป็นของฝ่ายตน และลดทอนความชอบธรรมของฝ่ายตรงข้าม โดยแข่งกันผลิตเนื้อหาสื่อสารทางการเมืองในทิศทางของฝ่ายตน ให้กระจายครอบคลุมไปในพื้นที่การบริโภคข่าวสารของผู้คนทั่วไปให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

สำหรับเว็บไซต์ sondhi-mgr.com นั้น เกิดขึ้นในช่วงที่ “ปรากฏการณ์สนธิ” กลายเป็นวาระทางสังคมไปเรียบร้อยแล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่ง การเรียกร้องความสนใจของสนธิผ่านการเคลื่อนไหวโดยรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญญาณนั้น เคลื่อนขึ้นสูงเลยจุด critical mass เรียบร้อยแล้ว ลักษณะการตั้งชื่อคล้ายกับหรือล้อเลียนชื่อบุคคลหรือองค์กรที่มีชื่อเสียง

เป็นที่รู้จัก โดยประสงค์ที่จะเปิดเผยข้อมูลอีกด้านนี้ ศัพท์ทางแนวคิดทฤษฎีเรียกว่า “การป่วนทางวัฒนธรรม” (culture jamming) ซึ่งเป็นยุทธวิธีที่ไม่จำเป็นต้องเน้นปริมาณการสื่อสาร มากเท่ากับคุณภาพของเนื้อหาที่นำเสนอในแง่ความแปลกใหม่ที่ผู้คนยังไม่เคยรับทราบก่อน เพราะเรื่องราวของคน/องค์กร/ปรากฏการณ์ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปแล้วนั้น หากมีข้อมูล/มุมมองในด้านที่ยังไม่เคยปรากฏ ย่อมกลายเป็นจุดสนใจของคนทั่วไปได้เป็นอย่างดีโดยตัวมันเองแล้ว

2.2.3. การตอบโต้เว็บ sondhi-mgr โดยเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์

การต่อสู้เชิงข้อมูลข่าวสาร มุมมองและประเด็น ในท่ามกลางสมรภูมิไซเบอร์นั้น มีพลวัตสูงอยู่เสมอ การกระทำของเว็บ sondhi-mgr ย่อมต้องถูกตอบโต้กลับจากทางเว็บผู้จัดการออนไลน์ (ซึ่ง “เป็นใหญ่” ในโลกไซเบอร์ของไทย) อย่างแน่นอน การต่อสู้กันเล็กๆ ในรอบนี้ นอกเหนือจากการโต้กลับในเชิงเนื้อหาแล้ว การห้ามนั้นก็ยังขยายวงไปถึงบริษัทผู้ให้บริการเว็บเซิร์ฟเวอร์แก่ sondhi-mgr อีกด้วย ทำให้ส่วนย่อยๆ ของอำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตจุดหนึ่ง กลายมาเป็นสนามรบขนาดย่อมไปด้วยเช่นกัน

ปฏิบัติการโจมตีสนธิ ลิ้มทองกุล โดยใช้เว็บ sondhi-mgr.com ได้รับการโต้ตอบกลับด้วยเช่นกัน เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2548 อันเป็นช่วงที่สนธิ ลิ้มทองกุล เดินสายจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์มาได้แล้ว 10 ครั้งนั้น เว็บไซต์ผู้จัดการฯ ได้ลงบทความเรื่อง “*“อีแอบ” ชும்บั้นเว็บโจมตี “สนธิ”*” (2548: ออนไลน์) นอกจากบรรยายลักษณะเกี่ยวกับเว็บ sondhi-mgr และกล่าวถึงเนื้อหาการดิสเครดิตสนธิ ที่ลามไปถึงหลวงตามหาบัวด้วยแล้ว บทความชิ้นนี้ยังได้เปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับเว็บไซต์นี้ด้วยเช่นกันว่า จดทะเบียนโดยนายณัฐพงษ์ เมธาศิริณี เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2548 โดยขอเจ้าเว็บโฮสติ้งจากบริษัทเซิร์ฟเวอร์ทูเดย์ (<http://www.servertoday.net>) นอกจากนี้ วันถัดมา เว็บไซต์ผู้จัดการฯ ยังได้ลงข่าวเพิ่มเติมอีกว่า มีการนำเนื้อหาข้อมูลในเว็บไซด์ www.sondhi-mgr.com ไปทำเป็นใบปลิวและซีดีโดยมีภาพปกเป็นพตท.ทักษิณกับสนธิ เดินสายแจกจ่ายคนทั่วไปในย่านสะพานควาย สีลม เซ็นทรัลลาดพร้าว ซึ่งกระทำมาตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม 2549 แล้ว (วิชามารไม่เคยตาย ปล่อยใบปลิว-ซีดี ถล่มสนธิ, 2548 : ออนไลน์)

นอกจากนี้ ในวันที่ 6 ธันวาคม 2548 ได้มีผู้เล่นเว็บบอร์ดของเว็บผู้จัดการออนไลน์ โดยใช้นามแฝงว่า “สยามราช” ได้ตั้งกระทู้และลงข้อมูลเกี่ยวกับการแจ้งจดทะเบียนเว็บไซต์ www.sondhi-mrg.com โดยละเอียด ทั้งชื่อของนายณัฐพงษ์ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์มือถือ อีเมล วันที่จดทะเบียนเว็บไซต์ วันสิ้นสุดสัญญาของเว็บไซต์ รวมทั้งรายละเอียดผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ ทั้งนี้ ช่วงเวลาในการตั้งกระทู้นั้นห่างจากบทความเรื่อง “อีแอบ ชும்บั้นเว็บโจมตีสนธิ” เพียงหนึ่งชั่วโมงเศษ (บทความอีแอบฯ นั้น ขึ้นเว็บไซต์ผู้จัดการฯ เมื่อ 15.38 น. ส่วนข้อมูลในเว็บบอร์ดนี้ขึ้นเมื่อ 16.57 น.)

ปฏิบัติการทั้งในเว็บผู้จัดการฯและเว็บบอร์ดของผู้จัดการฯนั้น เท่ากับเป็นการประจานการกระทำไม่พึงประสงค์ของอีกฝ่ายหนึ่ง กระทั่งมีอีเมลหลายฉบับส่งไปยังบริษัท เซิร์ฟเวอร์ทูเดย์เพื่อท้วงชี้แจง เห็นด้วย ต่อว่า ชมเชย ต่างๆ จนกระทั่งนาย วุ ก้าว-ช่าง กรรมการบริหารบริษัท เซิร์ฟเวอร์ทูเดย์ จำกัด ต้องออกแถลงการณ์ต่อกรณีเว็บไซต์ sondhi-mgr.com ขึ้น (วุ ก้าว-ช่าง, มปป.: ออนไลน์) เพื่อชี้แจงถึงหลักการการให้บริการเว็บโฮสติ้งของบริษัทว่า บริษัทเป็นเพียงผู้ให้บริการรับฝากข้อมูลเท่านั้น ไม่ได้เป็นเจ้าของหรือถือครองเว็บไซต์ (หรือโดเมนเนม) ดังกล่าว ทั้งไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดการ จัดทำข้อมูล และดำเนินการใดๆ และลูกค้าผู้จดทะเบียนของใช้บริการจัดตั้งเว็บไซต์นั้นก็ทำตามข้อบังคับของบริษัทและชำระเงินเรียบร้อยตามเกณฑ์ทั้งหมดแล้ว ผู้มาขอจดทะเบียนตั้งเว็บไซต์จึงมีสิทธิอันชอบธรรม トラบเท่าที่เว็บไซต์นั้น “ไม่กระทำการ หรือมีเจตนาอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่จะกระทำผิดกฎหมาย หรือ บ่อนทำลายต่อราชอาณาจักรไทย หรือ เสี่ยงต่อความมั่นคงของสถาบันชาติ ศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์”

ส่วนกรณีที่มีอีเมลไปถึงบริษัทเซิร์ฟเวอร์ทูเดย์ต่อกรณีเว็บ sondhi-mgr.com นั้น บริษัทเรียกร้องให้โปรดเข้าใจว่าตัวบริษัทเป็นเพียงผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง ไม่ได้มีส่วนจัดทำเนื้อหา ดังนั้น อีเมลที่ส่งมาจึงไม่ได้มีผลกระทบต่อผู้จัดทำเนื้อหาในเว็บดังกล่าว ถ้าต้องการให้เกิดผลกระทบ ผู้ส่งอีเมลทั้งหลายต้องส่งตรงไปถึงเจ้าของหรือผู้จัดทำเว็บไซต์โดยตรงมากกว่า นอกจากนี้ แถลงการณ์นี้ยังได้ทั้งท้ายเกมชมเชยไว้ด้วยโดย ทำเนื้อหาในอีเมลทั้งที่มีการชมเชยและชื่นชมมาเปิดเผย พร้อมกับระบุว่าสามารถตรวจสอบหมายเลขไอพีอันเป็นที่มาต้นทางของอีเมลเหล่านี้ได้ทั้งหมด ดังตัวอย่างข้างล่าง

ตัวอย่างอีเมลที่ได้รับ

- ติดต่อสอบถาม 10 ธันวาคม 2548 20:22

ถ้ามียังไม่ปิดการให้บริการเว็บจึงเฝ้า เดี่ยวสวยแน่ๆ .. ถูกส่งมาจาก ip: (xxx.xxx.xxx.xxx)

- ติดต่อสอบถาม 7 ธันวาคม 2548 13:11

ชื่นชมและ ขอสนับสนุนให้เปิดเผยข้อมูลเยอะๆ นะคะ .. ถูกส่งมาจาก ip: (xxx.xxx.xxx.xxx)

- ติดต่อสอบถาม 6 ธันวาคม 2548 16:34

สวัสดีครับใช้คนทรรราชย์โกงชาติโกงแผ่นดิน ขอให้มีความสุขกับสิ่งที่ได้รับจากคนโกงเถอะ .. ถูกส่งมาจาก ip: (xxx.xxx.xxx.xxx) จำกัด

และอีกจำนวนมาก ..ที่ทีมงานสามารถตรวจสอบที่มาของอีเมลได้ทุกฉบับ ก่อนส่งอีเมลใดๆ มาที่บริษัท โปรดทำความเข้าใจบริษัทฯ ในฐานะผู้ประกอบการ ทั้งนี้ท่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยตรงจากเวปที่เกี่ยวข้อง <http://www.manager.co.th> หรือ <http://www.sondhi-mgr.com>

จะเห็นได้ว่าในประเด็นนี้ การต่อสู้เชิงประเด็น/เนื้อหาของฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล นั้น เน้นไปที่เรื่อง “ความดีงามของทักษิณ” ที่นำพาประเทศไทยให้พัฒนาเจริญรุ่งเรืองเทียบเท่า นานาอารยประเทศ และ “ความเลวร้ายของสนธิ” ที่เป็นเพียงผู้ที่เจ็บแค้นจากเรื่องธุรกิจส่วนตัว แล้วใช้มวลชน รวมทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการล้างแค้นของตนเองเท่านั้น ในขณะที่ฝ่ายต่อต้านรัฐบาลก็จะโต้เถียงขึ้นมาบ้างบางครั้ง โดยมี แนวเรื่องหลักอยู่ที่ “ความเลวร้ายของพตท.ทักษิณ” ในเชิงนิสัย (เช่น ปากพล่อย เป็นต้น) และ คุณค่าส่วนบุคคล (เช่น ถือเงินเป็นใหญ่ เป็นต้น) ผสมกับเรื่องสิ่งที่รัฐบาลทักษิณกระทำกับ โครงสร้างเศรษฐกิจและการเมืองของไทย เนื้อหาการโต้เถียงกันในเรื่องดังกล่าว ระดับหนึ่งจึง เป็นการทำให้การเมืองกลายเป็นเรื่องบุคคล (personalization of politics) (Castells, 1997b : 336) และการเมืองเรื่องการแฉไปเสียเป็นสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายกว่า โดยมีการเมือง เรื่องระบบโครงสร้าง (structural politics) เสริมแทรกเข้ามาบ้างเล็กน้อย เพราะเป็นสิ่งที่คน ทั่วไปจะเข้าใจได้ยากกว่า วิธีการนี้ ดูแล้วไม่ต่างอะไรมาจากสิ่งที่อภิปรายมาจากเวที เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรเช่นกัน

ความน่าสนใจประการหนึ่ง คือ ยุทธวิธีที่เว็บไซต์ sondhi-mgr.com นั้น ใช้วิธี “การป่วนทางวัฒนธรรม” (culture jamming) โดยตั้งชื่อเว็บไซต์ล้อเลียนชื่อบุคคล เพื่อเปิดเผย ข้อมูลของบุคคลหรือองค์กรที่มีชื่อเสียงเป็นศูนย์กลางหรือวาระของสังคมไปแล้ว และเป็นข้อมูล ด้านที่ยังไม่เป็นที่คุ้นเคยของคนในสังคม ซึ่งจะทำให้ได้รับความสนใจอย่างรวดเร็ว วิธีการนี้ก็ คล้ายกันกับสิ่งที่เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรกระทำ คือ ในขณะที่ไม่มีใครกล้าวิพากษ์วิจารณ์ รัฐบาลทักษิณและพฤติกรรมของคนรอบตัวพตท.ทักษิณอย่างจริงจัง สนธิเป็นคนแรก ๆ ที่กล้า วิพากษ์วิจารณ์เปิดเผยข้อมูลทั้งลึกและลับ ที่คนทั่วไปยังไม่ค่อยได้ล่วงรู้มากนักเกี่ยวกับ ตัวพตท.ทักษิณและรัฐบาลทักษิณ จึงทำให้ขบวนการถวายนครราชสีมาอำนาจนั้น สามารถได้รับ “ความสนใจ” จากสังคมไทยอย่างมาก จนก้าวขึ้นสู่จุด critical mass ได้อย่างรวดเร็ว และเมื่อ มาถึงจุดที่ต้องรักษาหรือตึง “ความสนใจ” ของคนทั่วไปไว้ที่ตนเองนั้น ก็ยอมไม่เป็นการยากที่ ฝ่ายอื่นจะใช้ความมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของฝ่ายที่พยายามจะ “ตึงความสนใจ” ของผู้คนเอาไว้ มาเป็นเครื่องมือโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อ “ตึงความสนใจ” ของคนทั่วไปให้หันมาบริโภค เนื้อหา “อีกด้าน” ที่ตนเองจะผลิตขึ้น

ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เรียกได้ว่าเป็น “ข้อมูลเชิงสังคม” แต่ในอีกด้านหนึ่ง สำหรับการเมืองในโลกอินเทอร์เน็ตนั้น “ข้อมูลเชิงเทคนิค” เกี่ยวกับการเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีส่วนที่จะทำให้สามารถระบุตัวบุคคลผู้ใช้ (personal identification) ได้นั้น ก็ได้กลายเป็นทั้งเครื่องมือข่มขู่และใช้จริงอีกชนิดหนึ่งไปเช่นกัน ดังที่ปรากฏในการต่อสู้กันไป มาระหว่างฝ่ายสนับสนุนสนธิ ลิ้มทองกุล กับฝ่ายเจ้าของบริษัทผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้งของ เว็บไซต์ sondhi-mgr.com ซึ่งมีทั้งการกระทำเปิดเผยข้อมูลจริง ๆ และการขู่ว่าจะเปิดเผยเท่านั้น

ลักษณะการแย่งชิงความสนใจของมวลชนนี้จะเกิดขึ้นเฉพาะในเศรษฐกิจและสังคมที่อยู่บนฐานข้อมูลข่าวสารหรือสารสนเทศเป็นหลัก ดังนั้น “ความสนใจ” ของผู้คน จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางเศรษฐกิจ ทั้งในแง่การผลิต การจัดจำหน่าย และการบริโภคด้วย ดังนั้น ในทางการเมืองข้อมูลข่าวสาร นั้น “ข้อมูลคืออาวุธ” ที่สามารถนำมาใช้ข่มขู่และใช้โจมตีได้จริงอีกด้วย จึงกล่าวได้ว่า ยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้เป็น “การเมืองเรื่องการดึง/ตรึงความสนใจ” (politics of getting /maintaining attention)¹ โดยมียุทธวิธีหลากหลายรูปแบบ เช่น ใช้การป่วนทางวัฒนธรรม เน้นเนื้อหาเป็นการเมืองส่วนบุคคลหรือการโจมตีเชิงบุคคล และการแฉทางการเมือง เพราะเป็นสิ่งที่คนทั่วไปเข้าใจได้ง่ายกว่า เป็นต้น ฝ่ายใดสามารถช่วงชิงความสนใจของผู้คนให้ฟังและเชื่อถือในข้อมูลและวาระทางการเมืองของฝ่ายตนได้มากกว่ากัน ย่อมได้ชัยชนะไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ผู้เขียนประยุกต์คำนี้มาจากหนังสือเรื่อง Thomas and Beck (1999) ซึ่งเห็นว่า “ความสนใจ” ของผู้คน คือ สินค้าชนิดหนึ่งที่มีผลต่อรายได้ขององค์กรทางเศรษฐกิจหนึ่งๆ

2.3. ปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (ประเด็นที่ 2) : วิพากษ์สื่อไม่เป็นกลาง

ประเด็นที่สองที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณให้ความสำคัญมาก โดยเฉพาะในช่วงใกล้ๆ การใช้มาตรา 7 คือ เรื่องสื่อมวลชนของไทยที่ “ขาดความเป็นกลาง” นำเสนอข่าวด้านเดียว เฉพาะการประชุมของฝ่ายขับไล่รัฐบาล การวิพากษ์วิจารณ์นั้น เบื้องแรกพุ่งเป้าไปที่สื่อในเครือผู้จัดการเป็นสำคัญ เพราะเป็น “กระบอกเสียง” ให้กับขบวนการถวายนครราชธานีและพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมาโดยตลอด จากนั้น ก็ขยายวงการวิจารณ์ไปถึงสื่อในเครือเนชั่นในฐานะที่นำเสนอข่าวด้านที่สนับสนุนกลุ่มขับไล่รัฐบาล ในขณะที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลอย่างคาราวานคนจน และชาวอื่นๆ กลับถูกนำเสนอในด้านที่ทำให้เสียขวัญใจ และเมื่อสภาองค์กรสื่อทั้งหลาย รุกขึ้นมาปกป้องเสรีภาพของสื่อมวลชน “แนวรบ” ของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล ก็ขยายวงกลายเป็นการโรมรันกับสื่อมวลชนกระแสหลักของไทยแทบทั้งหมดเลยทีเดียว

ความน่าสนใจประการหนึ่งของขบวนการวิพากษ์สื่อของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล คือ กลุ่มนี้ใช้แบบแผนและมีพัฒนาการความเข้มข้นคล้ายกับวิธีการแห่งปฏิบัติการไร้ความรุนแรง 3 ชั้นของ Sharp (1973) กล่าวคือ หนึ่ง เริ่มด้วยการโน้มน้าวชักจูง (persuade) ในกรณีกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลก็เริ่มด้วยวิธีคล้ายกัน แต่เป็นอีกด้านหนึ่ง คือ การวิจารณ์ (dissuade) สื่อ สอง การรณรงค์ไม่ให้ความร่วมมือหรือคว่ำบาตร (non-cooperation and sanction) สื่อหัวต่างๆ ที่สนับสนุนฝ่ายขับไล่รัฐบาล และสาม ยกระดับไปถึงการแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรง (nonviolent intervention) โดยการผลิตสื่อขึ้นมาเป็นของตนเองเลยทีเดียว ทั้งที่เป็นสื่อเว็บไซต์และรายการวิทยุ คล้ายกับเป็นการเอางานของสื่อมวลชนมาทำแทน ปฏิบัติการที่สืบเนื่องจากการต่อสู้ในเชิงเนื้อหาทั้งสามนี้ หากกล่าวในกรอบคิดเรื่องการสื่อสารกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงของ Martin & Varney (2003) แล้ว วิธีการแรก คือ การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม ส่วนสองวิธีหลัง คือ การปรับความเท่าเทียมทางอำนาจ พร้อมกับระดมสรรพกำลังจากฝ่ายที่สามไปด้วยนั่นเอง

2.3.1. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม : วิจารณ์เครือผู้จัดการ เครือเนชั่น และสภาองค์กรสื่อ

หลังจากที่สื่อทั่วไปเริ่มติดตามทำข่าวเผยแพร่ “ปรากฏการณ์สนธิ” หรือการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร รวมถึงการจัดชุมนุมที่สวนลุมพินี และการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยแล้ว การวิพากษ์วิจารณ์สนธิ ล้มทองกุล ในฐานะสื่อมวลชน ภายในห้องราชดำเนินนั้น ได้ขยายวงไปเป็นการวิจารณ์สื่ออื่นๆ กระทั่งกลายเป็นการชกชกรบกับสภาองค์กรสื่อมวลชนทั้งหมดอีกด้วย

ช่วงเดือนมีนาคม 2549 เกิดปรากฏการณ์วิวาทะว่าด้วยสื่อขึ้นอีกระลอกหนึ่ง สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 และช่อง 9 เริ่มหันมารายงานข่าวการชุมนุมเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ โดยใช้วิธี “เจาะกรอบเล็ก” ในช่วงไพร์มไทม์ (prime time) เพื่อถ่ายทอดสดการชุมนุม ในขณะที่ที่กรอบใหญ่ของจอโทรทัศน์ยังคงเป็นรายการละครต่อไปเช่นเดิม ในการเมืองโลกออฟไลน์นั้น นายยงยุทธ ดิยะไพรัช รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ในขณะนั้น) ก็ได้ออกมาตำหนิว่าทั้งสองสถานีรายงานข่าวไม่เป็นกลาง และให้พื้นที่กับกลุ่มพันธมิตรฯ และฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลมากเกินไป ในขณะที่ที่ประชุมประจำเดือนมีนาคม 2549 ของคณะกรรมการบริหารสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยได้พิจารณาปรากฏการณ์ดังกล่าวแล้ว ออกมาปกป้องโทรทัศน์ทั้งสองช่องว่า การทำเช่นนั้น “นับเป็นความกล้าหาญที่ควรยกย่องและชื่นชม” และระบุว่าวันรุ่งขึ้นจะไปยื่นหนังสือกับพตท. ทักซิธ เพื่อเชิญมาร่วมเวทีพบปะสื่อมวลชนเนื่องจากพตท. ทักซิธกล่าวว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมในการเสนอข่าวสารของรัฐบาล (สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย (2549) “สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ปกป้องสื่อทีวี ทำหน้าที่เหมาะสมแล้ว”, 9 มีนาคม 2549. อ้างในภาคผนวกของ สุขุมและสิริลักษณ์, 2549)

ในโลกออนไลน์ ที่ห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม นั้น **“บังสุกุล” (นามแฝง)** ได้แสดงความเห็นต่อกรณีนี้เช่นกัน โดยตั้งกระทู้เล็กๆหนึ่งกระทู้ (20 ความเห็น) เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2549 เพื่อ **“ขอประท้วงช่อง 7 ให้ทำการอบเล็ก 2 กรอบ”** โดยรำพึงรำพันเปรียบเทียบระหว่างมือบพันธมิตรฯกับมือบคาราวานคนจนว่า **“ข่าวมือบสนับสนุนนายกฯที่หอมชิต ไม่มีช่องไหนออกข่าวเลย จำนวนคนก็มากกว่า จัดโดยแท็กซี่กับสามล้อ และคนจน โดยนำครอบครัวและเพื่อนร่วมอุดมการณ์มาเคลื่อนไหว ช่อง 7 ไม่ให้ความสำคัญออกข่าวเลย แต่ไปถ่ายทอดสดมือบสนามหลวงที่มีเงิน บริจาคหลักล้านบาทจำนวนคนก็น้อยนิดถึงขนาดขึ้นกรอบเล็ก ๆ ประเทศนี้ คนจนไม่มีที่ยืนในสังคมแล้วหรือ...ดูยอดเงินบริจาคและขายเสื้อได้มันไม่ได้ 1/100 ของมือบผู้ดีเลย แต่พวกเขาทำด้วยใจและตามสภาพกำลัง”** พร้อมกับเสนอว่า **“หากช่อง 7 เป็นกลางจริงต้องขึ้นสองกรอบพร้อมกันครับ ผมขอประท้วง เพื่อให้ชาวบ้านทั่วประเทศได้รับรู้ข่าวสาร และขอให้ออกข่าวมือบเดินเท้าและมือบอี่แต่นที่กำลังเคลื่อนไหวพลเข้ากรุงด้วย”** (*บังสุกุล* (นามแฝง), 2549ก : ออนไลน์)

ถัดจากนั้น เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2549 **Oscamee (นามแฝง)** ตั้งกระทู้ใหญ่ แสดงความเห็นโจมตีสนธิ ลิ้มทองกุลและสื่อในเครือผู้จัดการอีกครั้งหนึ่ง ชื่อ **“นี่คือสงครามสื่อ "ของจริง" จาก เจ้าพ่อที่ชื่อ สนธิ ลิ้มทองกุล”** (Oscamee (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) กระทู้นี้นับเป็นกระทู้ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เพราะมีผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นมากถึง 569 ครั้ง Oscamee (นามแฝง) ยกกรณีประเทศสหรัฐอเมริกาเคยใช้อำนาจสื่อทำ “สงครามสื่อ” จนสามารถล้มรัฐบาลประเทศกัวเตมาลาลงได้ในพริบตา เพื่อแสดงให้เห็นว่า **“สื่อ” มีอิทธิพลครอบงำคนทุกชนชั้น คนรวย คนจน คนรู้เยอะ คนรู้น้อย ทุกคนต่างบริโภคนสื่อ”** แต่ประเด็นสำคัญอันเป็นจุดอ่อนของการบริโภคนสื่อคือ **“พวกเขาจะไปรู้ได้อย่างไร ว่าเรื่องที่เขียนในสื่อเป็น**

เรื่องจริง แท้ทุกประการ!!” จากนั้น OscaMee จึงย้อนกลับมาที่กรณีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่เคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณอยู่ในขณะนั้นว่า “รัฐบาลทักษิณ ไม่เคยก้มหัวให้สื่อเลยแม้กระทั่งสักครั้งเดียว และแล้วเรื่องราววุ่นวายมันก็เกิดขึ้นจากจุดนี้ เมื่อ สนิธ ลิ้มทองกุล นักพูดชื่อดัง และเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์เครือผู้จัดการ ประกาศสงครามกับรัฐบาลอย่างเป็นทางการและออกหน้าออกตา ส่งผลให้เกิดกระแสต่อต้านรัฐบาลไปทั่วทุกแห่งหน อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน” พร้อมกับตั้งคำถามว่าคำพูดของสนิธนั้นเชื่อถือได้จริงมากน้อยเพียงใด และตั้งคำถามต่อการเชื่อถือในสื่อที่คนกำลังบริโภคว่า “ทำไมเมื่อตอนที่สนิธ ยังไม่มีปัญหาเกี่ยวกับรัฐบาล เมื่อเขาพูดชมรัฐบาล คุณเชื่อ! เมื่อเขาตำรัฐบาล คุณเชื่อ! เขาออกมาบอกว่า ผมกลับใจได้เมื่อก่อนผมเลวแต่ตอนนี้กลับใจแล้ว คุณก็เชื่อ! ผมเชื่อว่าถ้าสนิธกลับมาพูดชมนายกษแล้วบอกว่า “ที่ผ่านมามีผมเข้าใจผิดไป” พร้อมกับพูดจาโน้มน้าวตามประสา นักพูด พวกคุณก็จะเชื่อ และมีมือก็จะสลายตัวหายไปกว่าเกือบครึ่ง” (OscaMee (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์)

OscaMee (นามแฝง) ตั้งคำถามถึงพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยว่า “... จะเกิดกระแสรุนแรงขนาดนี้หรือไม่ ถ้าไม่มีสนิธ ลิ้มทองกุล? [ทั้งนี้เพราะ] สื่อของสนิธ ลิ้มทองกุล ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ หรือตัวเขาเอง ต่างเขียนข่าวโจมตีรัฐบาลอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะด้วยเรื่องอะไร” ในขณะที่ยุทธศาสตร์การทำให้คนไทยเชื่อและออกมาร่วมเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น OscaMee (นามแฝง) กล่าวว่าสนิธใช้ประเด็นเรื่องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มาปลุกเร้าเป็นคำขวัญให้คนเข้าร่วม ทั้ง “เราจะสู้เพื่อในหลวง!”, “เราจะกู้ชาติ”, “ทำไมต้องมีพระสังฆราชสององค์”, หรือ “นายกษ จาบจ้วงเบื้องสูง” นอกจากนี้ ยังใช้วิธีจุดกระแสคนหมู่มาก เพราะ “รัฐนิสัยคนไทยดี ที่ชอบทำอะไร ที่ใครๆ เขาก็ทำกัน” โดยการทำให้ตัวเลขคนมาร่วมชุมนุมในสื่อต่างๆ มีจำนวนมากๆ เช่น “มือบวันนี้ มีคนมากกว่า ครึ่งล้านแล้ว!!!”, “นักวิชาการนักพูด นักธุรกิจมากมาย ร่วมกันขับไล่ นายกษ”, “นักวิชาการ ผู้มีชื่อเสียงหลายท่านออกมาขับไล่ นายกษ” หรือ “ตอนนี้ คนไทยทั่วประเทศ เค้าไม่ต้องการนายกแล้วววว!!!” ในขณะเดียวกันที่เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ซึ่งได้ “...กลายเป็น Website ติดอันดับ 1 ใน 2 ที่มีคนเข้าชมมากที่สุด แต่ Website นี้กลับลบความคิดเห็น ที่ไม่ตรงกับตนทั้งหมดทิ้ง (เรื่องนี้ ไม่มีหลักฐาน แต่คุณสามารถพิสูจน์ได้ด้วยตัวเอง เลยครับ) ทำให้ผู้คนที่เกลียดชังนายกอยู่แล้ว ยิ่งปักใจเชื่อเข้าไปอีกว่าคนส่วนใหญ่ไม่มีใครชอบนายกอีกต่อไปแล้ว เพราะมีแต่ความคิดเห็นที่เกลียดชังนายก อยู่เต็ม Website ไปหมด” ในขณะเดียวกัน OscaMee ก็ย้ำว่า “ผมไม่ได้บอกว่า สิ่งที่สนิธ พูดหาความจริงไม่ได้” แต่เขาเชื่อว่า “เรื่องกว่าครึ่ง จากสื่อของสนิธลิ้มทองกุล เกิดจากการปั่นกระแสแห่งความเกลียดชังด้วยวาจาที่เฉียบคมมาแล้วทั้งนั้น” (OscaMee (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์)

OscaMee (นามแฝง) สรุปข้อวิจารณ์สื่อในเครือผู้จัดการและสนิธว่า “การเล่นสงครามสื่อโดยใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือ เป็นเรื่องที่เลวทรามต่ำช้าที่สุดของมนุษยชาติ ยิ่งกว่าระบอบเผด็จการมากมายนัก การทำให้คนๆ หนึ่งถูกเกลียดชัง โดนวาจาที่โน้มน้าวปลุกกระดมคนหมู่มาก เพื่อเข้าร่วมอุดมการณ์ของตน โดยไม่สนว่าสิ่งที่ตนพูดจะเป็นเรื่องโกหก เพื่อทำลายคน

อีกคนหนึ่ง คุณคิดหรือว่าคนอื่นๆที่คุณสมควรที่จะมอบหน้าที่ให้เขาเป็นผู้ 'สื่อสารความจริง' ให้กับคุณ” พร้อมกับชี้ประเด็นให้เห็นถึงผู้มีอำนาจในยุคปัจจุบันว่า “คนชั่วไม่มีวันหมดไปจากโลกใบนี้ แต่สิ่งที่เราทำได้คืออย่าให้คนชั่วเหล่านั้นมีอำนาจเหนือคนดี อำนาจที่ว่านี้ไม่ใช่อำนาจนายกรัฐมนตรี แต่อำนาจของจริงในยุคนี้ คือ อำนาจสื่อ ที่คุณจะไม่มีความรู้เลยว่าตกอยู่ในมือคนดี หรือ คนชั่วซ้ำสามานย์ขนาดไหน” (OscaMee (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์)

นอกเหนือจากสื่อที่ถูกต่อต้านอย่างหนักในห้องราชดำเนินอย่างเครือข่ายผู้จัดการแล้ว สื่อในเครือเนชั่นก็ค่อยๆถูกต่อต้านมากขึ้นเรื่อยๆเช่นกันทั้งในโลกออฟไลน์และโลกออนไลน์แห่งนี้ เหตุการณ์ใหญ่ที่สุดในกรณีนี้ จะเป็นเหตุการณ์ที่กลุ่มคาราวานคนจนเคลื่อนพลจากสวนจตุจักรไปปิดล้อมอาคารเนชั่นทาวเวอร์ ที่ทำการของสื่อเครือเดอะเนชั่น เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2549 เพื่อประท้วงกรณีที่หนังสือพิมพ์คมชัดลึกฉบับวันที่ 24 มีนาคม 2549 ลงข่าวคำสัมภาษณ์ของสนธิ ลิ้มทองกุล ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งล้อแหลมต่อการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ จนทำให้หนังสือพิมพ์คมชัดลึกแถลงขอรับผิดชอบโดยการหยุดทำข่าว 3 วัน

สำหรับในห้องราชดำเนินนั้น เกิดความขุ่นข้องหมองใจถึงขนาดตั้งคำถามกับสื่อเครือเนชั่นมาอย่างน้อยตั้งแต่วันที่ 6 มีนาคม 2549 แล้วโดยการตั้งกระทู้โหวต “คุณว่าเนชั่นแซะเน็ลเป็นกลางหรือไม่” โดย “นายเหม็น” (นามแฝง) (2549 : ออนไลน์) กระทั่งเมื่อนายสนธิ ลิ้มทองกุลให้สัมภาษณ์ต่อหนังสือพิมพ์คมชัดลึกดังกล่าว ก็ได้มีการตั้งกระทู้ “หลักฐานเทปเด็ดมัดตัวสนธิ...” ขึ้นเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2549 ซึ่งในความคิดเห็นที่สอง MEGA-ONE (นามแฝง) ได้สแกนคำให้สัมภาษณ์ของนายสนธิที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์คมชัดลึกขึ้นตั้งเป็นกระทู้ในห้องราชดำเนิน (แสดงในภาพที่ 1 และโปรดดูข้อความที่เป็นชนวนเหตุในย่อหน้าสุดท้าย) กระทู้นี้แม้ว่าจะไม่ได้มีผู้เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นมากนัก (คือเพียง 12 ความเห็น) (Ires (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) แต่เมื่อผนวกกับการที่สมาชิกในกลุ่มคนผ่านฟ้า เช่น นักเลงโบราณ (นามแฝง) เป็นต้น ขึ้นปราศรัยในเวทีคาราวานคนจนที่สวนจตุจักร และมีการรายงานความเคลื่อนไหวและความคืบหน้าของกรณีการปิดล้อมเนชั่นอยู่ตลอดเวลา (อาทิเช่น กระทู้ของ YoungPrinter (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์; เทพีวินัส (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์; <_Eminem_> (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์; และ Mars (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์; เป็นต้น) รวมทั้งมีการอภิปรายแสดงความคิดเห็นด้วยไม่เห็นด้วย (ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกระทู้โหวต) กับกรณีนี้

● เผยจะระดมประชาชนให้ได้ 1 ล้านคน

ต่อมานายสนธิ ให้สัมภาษณ์อีกครั้งหนึ่งว่า จะระดมประชาชนให้ได้มากที่สุด โดยตั้งใจจะให้ได้ถึง 1 ล้านคน จากนั้นจะเดินขบวนเชิญชวนให้ประชาชนที่เห็นด้วยกับการขอพระราชทานเนกขา มาร่วมแสดงพลัง แต่จะเดินวันไหน สถานที่ใดนั้นขอเก็บไว้ก่อน โดยมีคนเสนอให้เดินไปบ้านจันทร์ส่องหล้า ก็เป็นความคิดที่น่าสนใจมาก แต่จะไม่มีการเดินแบบดาวกระจายตามที่เป็นการ

ผู้สื่อข่าวถามว่าถ้าเนกขา ยังไม่ลาออก ภาคราชการจะไม่มีความสงบ นายสนธิ กล่าวว่า คำพิพากษาของศาลปกครอง วันไหนให้หักเงินเดือนออกทันที เพราะศาลพิพากษาว่า พรฎ.ชุด รธน. เมื่อหักเงินเดือน ผู้เสนอโปรดเกล้าให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวลงพระปรมาภิไธย เท่ากับว่าหากเกิดความผิด พ.ต.ท.ทักษิณต้องรับผิดชอบ

“เรื่องส่งกฎหมายให้ในหลวงลงพระปรมาภิไธยพอพระองค์ท่านลงมาแล้วเกิดความผิดพลาด เนกขาต้องลาออก แสดงความรับผิดชอบ ถ้าไม่ยอมลาออกต้องบอกประชาชนทั้งประเทศว่าให้ในหลวงลาออก”

ภาพที่ 1 : ข่าวคำสัมภาษณ์ของสนธิ

ลิ้มทองกุลในหนังสือพิมพ์คมชัดลึกที่ถูกสแกนขึ้นแสดงในห้องราชดำเนิน เว็บพื้นที่ปิดทศคอม

และประเด็นที่สืบเนื่อง (icyZ (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์; nat1234 (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์; เวลคัม (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์; Renka (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) และต่อกรณีที่พนักงานในเครือเนชั่นอย่าง กนก รัตนวงศ์สกุล ที่แสดงอารมณ์ผ่านรายการคุยข่าวในช่องสถานีพีทีวีอีกด้วย (::Sholl:: (นามแฝง), 2549ก, 2549ข : ออนไลน์; ~Ultra_Jack~ (นามแฝง) , 2549 : ออนไลน์) ก็กล่าวได้ว่าความขัดแย้งเกี่ยวกับเรื่องสื่อกระแสหลักอย่างเครือเนชั่น, สื่ออินเทอร์เน็ตอย่างห้องราชดำเนิน กับการเมืองว่าด้วยการขับไล่และสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ กลายเป็นเรื่องเดียวกันไปแล้ว

ในกรณีที่คาราวานคนจนเข้าล้อมอาคารเนชั่นทาวเวอร์นั้น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติได้ออกแถลงการณ์ เรื่อง “การข่มขู่คุกคามของกลุ่มมวลชนต่อวิชาชีพหนังสือพิมพ์” (สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2549: ออนไลน์) ขึ้นเพื่อปกป้องเสรีภาพของสื่อและเรียกร้องให้มีการดำเนินคดีกลุ่มผู้บุกเข้าล้อมอาคารดังกล่าว ในห้องราชดำเนินนั้น **tonytui (นามแฝง)** ได้ตั้งกระทู้ชื่อ “**จดหมายถึงสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเกี่ยวกับการทำงานของสื่อ (โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ฯเชิญลงชื่อแนบท้ายจดหมายครับ**” (tonytui (นามแฝง), 2549ข : ออนไลน์) วันที่ 1 เมษายน 2549 เพื่อแสดงความคิดเห็นต่อกรณีดังกล่าว รวมถึงเหตุการณ์กรณีของกลุ่มพันธมิตรฯไปชุมนุมกันที่หน้าอาคารศรีจุฬทรัพย์ (ที่ทำงานของ กกต.) และเหตุการณ์กรณีที่มีกลุ่มประชาชนเข้าขัดขวางการปราศรัยของพรรคประชาธิปัตย์ ที่หอศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในวันที่ 30 มีนาคม 2549 ด้วยเช่นกัน ว่าไม่เห็นด้วยกับ “ความรุนแรงใดๆที่ละเมิดกฎหมาย” โดยเฉพาะในทั้งสามเหตุการณ์ข้างต้น

อย่างไรก็ตาม tonytui (นามแฝง) ได้เรียกร้องต่อสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เป็นชุดต่อเนื่องให้ดำเนินการตรวจสอบ (1) การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์บางฉบับ เช่น ผู้จัดการรายวัน ซึ่งฉบับในช่วงเดือนกุมภาพันธ์และ มีนาคม 2549 นั้น มีการ “ใช้คำพูด การพาดหัวข้อข่าว...[ด้วย] คำที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะต่อผู้นำประเทศเป็นอย่างมาก” และ (2) ควรดำเนินการตรวจสอบข้อร้องเรียนต่างๆ เช่น เรื่องที่นายสุรัช ไชยพันธ์ ตัวแทนผู้ขับขีรถจักรยานยนต์รับจ้าง ขอให้ตรวจสอบจริยธรรมของหนังสือพิมพ์แนวหน้า กรณีการเสนอภาพข่าวว่ากลุ่มวินมอเตอร์ไซค์รับจ้างเข้าคิวเซ็นรับเงินค่าจ้างให้มาร่วมชุมนุมสนับสนุนนายกรัฐมนตรี และ (3) เรื่องร้องเรียนของ น.พ.สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (ขณะนั้น) ที่ขอให้พิจารณาจริยธรรมของหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่น กรณีนำเสนอข่าวคณะองคมนตรีมีมติให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี แทน พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เพราะเป็นข่าวที่ไม่เป็นความจริง สุดท้าย tonytui (นามแฝง) เสนอให้สื่อต้องมีความเป็นกลางและเป็นธรรมในการนำเสนอข่าวอย่างรอบด้าน “...มิใช่เลือกเฉพาะฝ่ายที่ตนเองต้องการเสนอและไม่ควรเขียนข่าวหรือบทความที่ชี้นำ...” และ “...ควรใช้คำที่สุภาพ เหมาะสม ไม่ใช่อารมณ์ และควรให้เกียรติกับคนอื่น” เพราะแม้เข้าใจได้ว่า “...

นักข่าวหรือนักเขียนบทความบางคนไม่ชอบนายกษัตริย์ แต่การเขียนข่าวหรือบทความก็ไม่ควรใช้คำที่ไม่เหมาะสม”

ผู้ตั้งกระทู้ระบุว่า จะส่งจดหมายฉบับนี้ไปให้องค์กร 6 แห่ง ได้แก่ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ กระทู้นี้มีผู้มาร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมลงชื่อมากมายถึง 803 ความเห็น เป็นกระทู้ที่มีจำนวนความเห็นมากเป็นอันดับที่ 4 จากทั้งหมด 6,559 กระทู้ในรอบ 11 เดือน (ระหว่างวันที่ 2 กันยายน 2548 ถึง 20 สิงหาคม 2549) และ “[ใน]เวลาไม่ถึง 2 วัน และในภาวะที่กระทู้ตกรวดเร็วมาก แต่มีเพื่อน ๆ มาลงชื่อถึง 322 ท่าน” (tonytui (นามแฝง), 2549ก: ออนไลน์) เลยทีเดียว จึงนับเป็นตัวอย่างกระทู้ชิ้นหนึ่งของห้องราชดำเนินที่วิจารณ์สื่อมวลชนโดยตรงและการเมืองเรื่องสื่อในโลกออฟไลน์ได้อย่างดี

เหตุความขัดแย้งกันระหว่างสื่อสองชนิดกับการเมืองที่ยืนกันอยู่คนละข้างได้บานปลายขึ้นอีกครั้งในห้องราชดำเนิน เมื่อมอญมที่ใช้นามแฝงว่า “วิธนา” ซึ่งเจ้าตัวเปิดเผยอย่างชัดเจนว่าทำงานอยู่ที่เครือเนชั่น ปรากฏเข้าในห้องราชดำเนินเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2549 เพื่อสื่อสารกับคนผ่านฟ้าว่า “ความเป็นกลางไม่ได้แปลว่าให้เงินเฉยต่อสิ่งที่ผิด” (วิธนา (นามแฝง), 2549ก: ออนไลน์) และถกเถียงกรณีการปิดล้อมอาคารเนชั่นทาวเวอร์ จนถูกรุมไล่ต้อน รุมตั้งคำถามนานาประการ ที่วิธนา (นามแฝง) เองก็ไม่ได้ให้คำตอบที่ชัดเจนเพียงพอแก่ผู้ถามได้ (วิธนา (นามแฝง), 2549ข: ออนไลน์) grassroot (นามแฝง) ถือว่าเป็นตัวชีวิตที่แสดงว่ากลุ่ม ‘คนผ่านฟ้า’...ทำงานได้ผล เคลื่อนไหวถูกทิศทางแล้ว (ซึ่งเข้าใจว่าหมายถึงการเคลื่อนไหวเพื่อ “แสดงความจริงอีกด้านหนึ่ง” และโจมตีสื่อในเครือเนชั่นว่าไม่เป็นกลาง) เพราะ “สิ่งใดที่ข้าศึกชม แสดงว่าโจมตีผิดที่ สิ่งใดที่ข้าศึกโวย แสดงว่าโจมตีได้ถูกที่แล้ว [ดังนั้น] การปรากฏตัวของ Login วิธนา มิใช่สิ่งอื่นใด...มันคือการส่งสัญญาณว่า...คุณ [หมายถึงกลุ่มคนผ่านฟ้า-ผู้เขียน] ไปถูกทิศทางแล้ว....” (grassroot (นามแฝง), 2549ง: ออนไลน์)

การ “ลุยเดี่ยว” ของวิธนา (นามแฝง) เข้ามาให้ห้องราชดำเนินในลักษณะที่บ.ก. ลายจุด (นามแฝง) บรรยายว่าเป็นการ “...ปรากฏตัว และแสดงตัวชัดเจนในช่วงเวลาที่สังคมมีคำถามต่อการทำงานของสื่อ โดยเฉพาะ เนชั่น... [จึงทำให้เป็นเสมือน]...ลูกกวาง ที่เดินหลงเข้ามาในทุ่งหญ้าอัฟริกา ที่เต็มไปด้วยฝูงสัตว์ที่หิวกระหาย แม้ลูกกวางจะกระโดดหนีด้วยความรวดเร็ว ข้าชอง แต่ก็ยากที่จะหลุดจากวงล้อมของพวกเขาได้”¹ บ.ก. ลายจุดบรรยายสภาพการณ์

¹ คำเปรียบเปรยของ บ.ก. ลายจุด (นามแฝง) ที่บรรยายถึงสภาพที่วิธนา (นามแฝง) ถูกรุมตั้งคำถามและเสียดสีจากกลุ่มคนผ่านฟ้าในห้องราชดำเนิน (จากความคิดเห็นที่ 15 ใน (วิธนา (นามแฝง), 2549ค: ออนไลน์)

ที่เกิดขึ้นและให้คำแนะนำต่อกลุ่มคนผ่านฟ้าได้อย่างน่าสนใจและอย่างที่กำลังยามมิตรคนหนึ่งฟัง กระทำ ถึงความพยายามไปพื้นมากกว่าการแยกขั้วความขัดแย้ง ว่า

หมดกัน....เพิ่งจะได้เริ่ม ตกม้าตายซะแล้วท่าน...เล่นประกาศการไล่ต้อนนักข่าว คนหนึ่งที่พยายามมาคุยด้วย ให้เขาโกรธ แล้วต่างคนก็ต่างด่ากัน [โดยที่] ท่านพวกมาก ลุกกระทู้จนเขาตอบไม่ทัน เลยจับแขน ยกเป็นชัยชนะ

นี่ถ้ากลุ่มคนผ่านฟ้า คิดจะสร้างคุณภาพของสื่อ โดยการด่าสื่อ ไล่ต้อนสื่อแบบนี้ ไปได้ไม่กี่น้ำละครับ

ภาระ กิจของตนผ่านฟ้า ควรเป็นงานที่สร้างสรรค์ ไม่ใช่ตามคำเขาอย่างนั้น แต่ ต้องชี้ และ พยายามสื่อสาร และแน่นอน ต่างฝ่ายต่างเรียนรู้อันต่างหาก

ทำสงครามน้ำลายกันแบบนี้ จะถือมาเป็นชัยชนะของกลุ่ม ผมเกรงว่า ตัวหลัก ๆ ที่คิดเรื่องนี้คงไม่ได้คิดเหมือน จขกท นะครับ

ผมเสนอกิจกรรมที่สร้างสรรค์ และ ส่งตัวแทนไปพบ สมาคมสื่อ และ บรรณธิการ นสพ ต่าง ๆ เพื่อขอพูดคุยเรื่อง คุณภาพข่าวดีกว่า¹

คำทักท้วงเตือนสติของบ.ก.ลายจุด (นามแฝง) ที่มีต่อกลุ่มคนผ่านฟ้า นับว่า ได้ผลอยู่บ้าง มีสมาชิกจำนวนหนึ่งได้สติและยินยอมรับฟังความเห็นของบ.ก.ลายจุด (นามแฝง) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายดูจะไปเร็วและไปไกลเกินกว่าจะกลับทิศ กลับทางทันแล้ว ในที่สุด หลังจากได้อ่านบทความเรื่อง “เดอะเนชั่น สื่อเจ้าเล่ห์จอมบิดเบือน”² ที่ลงในเว็บไซต์คนผ่านฟ้าเมื่อวันที่ 11 เมษายน 2549 วิธนา (นามแฝง) จึงมาถึงขั้นความรู้สึกที่ “เหลืออดกับ ‘กลุ่มคนผ่านฟ้า’ และ ‘ลาก่อน’ ราชดำเนิน” (วิธนา (นามแฝง), 2549ค: ออนไลน์)

ท่ามกลางสมรภูมิมืออักษรอันแห่งผากด้วยตรรกะ การอ้างอิงเหตุผล และฟาดฟัน กันด้วย “ความรุนแรงทางวาทกรรม” กัณชนิตเลือดตกยางออกได้หากมาเจอตัวกันจริงๆเข้านั้น ยังคงมีถ้อยคำแห่งความเข้าใจและการแสดงน้ำใจ ต่อวิธนา (นามแฝง) ผู้ถูกรุมกระหน่ำและขอ

¹ บก.ลายจุด (นามแฝง) จากความคิดเห็นที่ 25 ใน grassroot (นามแฝง) (2549ง: ออนไลน์); “จขกท” เป็นคำย่อสำหรับใช้ในห้องราชดำเนิน ย่อมาจาก “เจ้าของกระทู้” ในที่นี้ หมายถึง grassroot (นามแฝง) ซึ่งเป็นผู้ตั้งกระทู้ขึ้น

² มีการโพสต์ลิงค์ http://www.khonpanfa.com/index.php?option=com_content&task=view&id=21&Itemid=28 ไว้ในห้องราชดำเนินเพื่อให้ไปอ่านบทความนี้ด้วยเช่นกัน แต่เนื่องจากเว็บคนผ่านฟ้าได้ปิดตัวไปตั้งแต่เดือน สิงหาคม 2549 แล้ว ผู้เขียนจึงไม่สามารถเข้าถึงบทความนี้ได้ นอกจากนี้ มีการตั้งเป็นกระทู้ไว้ในห้องราชดำเนินด้วยชื่อเดียวกันเช่นกัน ที่ <http://www.pantip.com/cafe/raidumnern/topic/P4281844/P4281844.html> (ข้อมูล จาก ความคิดเห็นที่ 50 โดย “ยี่หระ@” (นามแฝง) ในยี่หระ@ (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) แต่กระทู้รหัส P4281844 ดังกล่าวนี้อาจไม่สามารถหาได้ในห้องราชดำเนินแล้ว เข้าใจว่าน่าจะถูกลบไป

จากไปในครั้งนี้ บ.ก.ลายจุด (นามแฝง) แสดงทัศนะไว้ในกระทู้ที่วิณบบอกลาห้องราชดำเนินว่า “การตอบโต้กระทู้กับ คุณวิณา แม้จะทำให้ผู้หญิงคนหนึ่ง ถูกกีดก๊อหนทางจิตวิญญาณ (ไร้พลัง) แต่มันก็แทบไม่กระทบใด ๆ ต่อสถาบัน Nation หรือ วงการสื่อ เท่าไรนัก ปราบฏการณที่ เกิดขึ้น จึงเป็นแค่เรื่องของคุณคน ต่อ กลุ่มบุคคล...แม้คนผ่านฟ้าจะไม่ยอมมองข้อเท็จจริงอีกด้าน ของคุณวิณา แต่ข้อเท็จจริงอีกด้านที่ Nation ผิดพลาดก็เป็นน้ำหนักให้เขาตอบโต้คุณอย่างที่คุณ ไม่มีทางคาดคิดว่า ผู้คนใน Online แห่งนี้จะกระทำกับกวางน้อยผู้เป็ดกว้างได้ขนาดนี้” และจาก เหตุการณ์ครั้งนี้ “...เมื่อเขี้ยวจวมลงไปทีล้าคอ เราก็รู้สึกได้ถึงความเจ็บปวดนั้น ความดูร้าย เขี้ยว ความเสียใจ ถ้าจะหลับตา แล้วจากไป ผมก็เข้าใจในการจากไปครั้งนี้ ป.ล. ...แต่ถ้าตายแล้วเกิด ใหม่ ก็เข้ามาอีกนะครับ อย่าลืมเปลี่ยนชื่อ [login-ผู้เขียน] ด้วย” (ความคิดเห็นที่ 15 กระทู้ เดียวกัน)

2.3.2. การปรับความเท่าเทียมทางอำนาจ โดยไม่ให้ความร่วมมือ และการระดมฝ่ายที่สาม : คำบาตรสื่อมวลชน

หลังการปะทะกับเครือข่ายในทางกายภาพในกรณีล้อมตึกเนชั่น และในโลก ไซเบอร์ในกรณี “วิณา ณ เนชั่น” แล้ว ความรู้สึกไม่พอใจสื่อมวลชนทั้งหลายของกลุ่มสนับสนุน รัฐบาลทักษิณยังคงดำเนินต่อไป และได้ขยายวงกว้างออกและพัฒนาไปถึงขั้นที่มีกลุ่มคนผ่าน ฟ้ารวมตัวกันจากในห้องราชดำเนินแล้วจัดทำเว็บไซต์คนผ่านฟ้า (khonpanfa.com) ขึ้นมาใน วันที่ 9 เมษายน 2549 และเปิดตัวอย่างเป็นทางการในวันที่ 11 เมษายน 2549 เพื่อ “รายงาน ความจริงอีกด้าน” ที่สื่อกระแสหลักที่ทำข่าวเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณไม่ได้ รายงาน (จะอธิบายในหัวข้อ 2.3.3 ต่อไปข้างหน้า)

สำหรับในห้องราชดำเนินนั้น กลุ่มสมาชิกคนผ่านฟ้ายังคงเคลื่อนไหวต่อไป อย่างแข็งขัน มีการตั้งกระทู้ “รณรงค์คว่ำบาตร สื่อที่ไม่เป็นกลาง ไม่มีจรรยาบรรณ” (CraZyBMW (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2549 โดย CraZyBMW (นามแฝง) เจ้าของกระทู้ ระบุว่า “สื่อที่ประกาศตัวเองว่า ทำสงครามกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ไม่ใช่สื่อ แล้วครับ เป็นเพียงเครื่องมือโจมตีฝ่ายตรงข้าม โปรดอย่าได้สนับสนุนสื่อเหล่านี้อีกต่อไป เพราะ ไม่มีความเป็นกลาง คุณจะไม่มีทางได้ความจริงจากสื่อเหล่านี้ นอกจากชะว่า คุณมีความสุขจะ เสพกับข้อมูลในด้านที่สะใจคุณ คิดเหมือนคุณ โดยไม่ฟังความจริง”

กระทู้นี้มีผู้มาร่วมแสดงความเห็นด้วย (เป็นส่วนใหญ่) มากถึง 256 ความเห็น ภายใต้อันนี้ ได้มีการนำข้อมูลสื่อสินค้าทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์ สินค้าออนไลน์ สถานีโทรทัศน์ และ วิทยู ที่ควรรณรงค์คว่ำบาตรมาโพสต์ไว้ด้วยเช่นกันโดย uggie* (นามแฝง) ผู้ริเริ่มรณรงค์เข้าชื่อ ก่อตั้งกลุ่มรักเมืองไทยให้กำลังใจนายกฯ (ในความคิดเห็นที่ 3) และ CraZyBMW (นามแฝง) (ใน ความคิดเห็นที่ 4) (ดังแสดงในตารางที่ 6.16) กล่าวเฉพาะบัญชีรายชื่อสินค้าเหล่านี้แสดงให้เห็นถึง บุคคลหรือองค์กรที่คนกลุ่มนี้พุ่งเป้าไปหาได้อย่างชัดเจน เช่น สินค้าในเครือผู้จัดการและเครือ

เนชั่นทั้งหมด, นิติภูมิ เนวรัตน์ และอมรินทร์ คอมันตร์ เป็นต้น รายชื่อสินค้าของเครือข่ายผู้จัดการ และเครือข่ายที่ uggie* ทำเป็นรายการออกมานั้น ในแง่หนึ่งก็แสดงให้เห็นถึงความกว้างใหญ่ไพศาลของอาณาจักรสื่อของทั้งสองเครือข่ายที่เป็นเจ้าของสื่อหลากหลายชนิดของไทยเลยทีเดียว ทั้งที่เป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร การ์ตูน สถานีโทรทัศน์ สื่อออนไลน์และเว็บไซต์สำหรับสื่อต่างๆที่อยู่ในเครือเดียวกันของทั้งสองแห่งอีกมากมาย (เฉพาะสื่อออนไลน์ของเครือข่ายผู้จัดการก็มีถึง 17 แห่งแล้ว)

ตารางที่ 6.16 : สินค้าในเครือผู้จัดการและเครือข่ายที่ถูกระงับว่าบาตรในหอราชดำเนิน

สินค้า : กลุ่มสิ่งพิมพ์	บริการ : สื่อออนไลน์
1. น.ส.พ.ผู้จัดการรายวัน	1. www.manager.co.th
2. น.ส.พ. International Herald Tribune - ThaiDay	2. www.mgonline.com ผู้จัดการออนไลน์
3. น.ส.พ. ผู้จัดการรายสัปดาห์	3. www.thaiday.com บริษัท ไทยเดย์ ดอทคอม จำกัด
4. นิตยสาร ผู้จัดการรายเดือน	4. www.atimes.com เอเชียไทมส์
5. นิตยสาร Positioning	5. www.mgrweekly.com ผู้จัดการรายสัปดาห์
6. นิตยสาร Mars	6. www.gotomanager.com ผู้จัดการรายเดือน
7. นิตยสาร Life on Campus	7. www.positioningmag.com นิตยสารโพสิชั่นนิ่ง
8. สำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์	8. www.marsmag.net นิตยสารมาร์ส
9. สำนักพิมพ์บูรพาพัฒนคอมมิคส์	9. www.lifeoncampusmag.com นิตยสารไลฟ์ออนแคมปัส
9. สถานีโทรทัศน์ ASTV	10. www.dajiahao.net นิตยสารดาเจียฮ่าว
10. น.ส.พ.เดอะเนชั่น	11. www.mastonline.com นิตยสารการ์ตูน มาสท์
11. น.ส.พ. กรุงเทพธุรกิจ	12. www.managerradio.com คลื่นสามัญประจำบ้าน
12. น.ส.พ.คมชัดลึก	13. www.astv-tv.com เอเอสทีวี อันนี้ล่าสุดสิ้นใจไปแล้ว
13. น.ส.พ. The Asian Wall Street Journal	14. www.burapat.com บรรพชน คอมมิคส์
14. น.ส.พ. กรุงเทพธุรกิจ BizWeek รายสัปดาห์	15. www.talaythai.com เว็บไซต์ทะเลไทย ดอทคอม
15. นิตยสาร เนชั่นสุดสัปดาห์	16. www.11news1.com นิวส์วัน
16. นิตยสาร Nation Junior	17. www.thailandoutlook.tv ไทยแลนด์เอาท์ลुकแซนแนล
17. สำนักพิมพ์ เนชั่นบุ๊คส์	18. www.metvthailand.tv มีทีวีไทยแลนด์
18. สำนักพิมพ์ Nation BizBook	
19. สำนักพิมพ์ NED (การ์ตูน)	
20. สถานีโทรทัศน์ Nation Channel	
21. สถานีโทรทัศน์ Your TV	
22. นิตยสารดาเจียฮ่าว	
23. นิตยสารการ์ตูน Mast	
24. หนังสือที่เขียนหรือแปลโดยนิติภูมิ นวรัตน์ ทั้งหมด	
25. หนังสือที่เขียนหรือแปลโดยสนธิ ลิ้มทองกุล ทั้งหมด	
26. หนังสือที่เขียน/แปลโดยดร.อมรินทร์ คอมันตร์ ทั้งหมด	
	เว็บไซต์ของ "พวก ASTV" จำนวน 8 ช่อง
	1. ASTV1 NEWS1
	2. ASTV2 TOC (Thailand Outlook Channel)
	3. ASTV3 E-SAN Discovery (อีสาน ดิสคัฟเวอรี)
	4. ASTV4 Metro Life Channel (เมโทร ไลฟ์แซนแนล)
	5. ASTV5 METV (Music & Entertainment TV)
	6. ASTV6 Campus Channel (แคมปัส แซนแนล)
	7. ASTV7 ไทยมุสลิมเน็ตเวอร์ค
	8. ASTV8 Manager Biz

วิทยุ : คลื่น FM 92.25; 94.0; และ 96.5 MHz

ที่มา : CraZyBMW (นามแฝง) (2549 : ออนไลน์)

นอกจากการทำบัญชีรายชื่อดังกล่าวแล้ว ยังมีการแจกลิงค์ที่เชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ของชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (rakmuangthai.org) เพื่อดาวโหลดโลโก้ไปเผยแพร่และทำเป็นสติ๊กเกอร์ติดตามท้ายรถด้วยเช่นกัน (ในความคิดเห็นที่ 49) ดังแสดงในภาพที่ 2¹

¹ ลิงค์ที่เชื่อมโยงไป คือ http://thaksin.rakmuangthai.org/forum/viewthread.php?forum_id=1&thread_id=20 เนื่องจากปัจจุบันไม่สามารถเข้าถึงเว็บนี้ได้แล้ว ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบได้ว่ารูปในลิงค์ที่เห็นนั้นคืออะไร แต่

พิจารณาจากภาพกลางแล้ว จะเห็นได้ว่าสื่อที่กลุ่มคนผ่านฟ้าและกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยต่อต้านมีอยู่ 4 หัวใหญ่ๆ ได้แก่ 1) สื่อในเครือข่ายผู้จัดการ 2) สื่อในเครือคมชัดลึก 3) หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ที่มีคอลัมน์นิสต์ปากคมอย่างเปลว สีเงิน และ 4) เครือมติชน ซึ่งเคยถูกไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม หรือ “อาทู้” เจ้าของบริษัทแกรมมีและเพื่อนสนิทของพตท.ทักษิณ เข้าช้อนซื้อหุ้นส่วนใหญ่จนเกือบเทคอเวอร์ได้แล้วเมื่อเดือนกันยายน 2548 หากไม่เกิดกระแสต่อต้านการอุปสื่อกันอย่างขนานใหญ่เสียก่อน

ภาพที่ 2 : โลโก้แสดงการรณรงค์คว่ำบาตรสื่อต่างๆของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ

ที่มา : <http://web.archive.org/web/20060718074054/http://www.rakmuangthai.org/viewforum.php>; เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2552

ความตึงเครียดและความไม่พอใจของกลุ่มคนในท้องราชดำเนินต่อสื่อมวลชนของไทยดูจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่ง เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2549 อันเป็นวันเสรีภาพสื่อมวลชนโลก grassroot (นามแฝง) จึงได้ตั้งกระทู้ชื่อ “แต่...วันเสรีภาพสื่อมวลชนโลก 2549 : “ดุลงพินิจ” และ “วาระซ่อนเร้น” ของสื่อมวลชนไทย” (grassroot (นามแฝง), 2549ค: ออนไลน์) เพื่อวิจารณ์และตั้งคำถามกับสื่อไทยท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองครั้งนี้อย่างละเอียด เกรี้ยวกราด และหนักหน่วง โดยอ้างอิงทฤษฎีกระบวนการสื่อสารพื้นฐาน “Sender (ผู้ส่งสาร)->Message(ข่าวสาร)->Receiver(ผู้รับสาร)” ดังนี้

1) ในขั้นผู้ส่งสาร ซึ่งประกอบด้วย แหล่งข่าว เหตุการณ์ กับนักข่าวและบรรณาธิการข่าวนั้น ในโลกที่มีเรื่องนัยร้อยนัยพันเรื่องราว grassroot ตั้งคำถามว่า “ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการใช้หลักการอะไรเลือกเสนอข่าวนั้นและไม่เสนอข่าวนั้น...เหตุใดเสนอแต่ข่าวฝ่ายมีอบสนธิ-จำลองไม่ค่อยเสนอข่าวฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับมีอบ” เพราะ “เพียงแต่ขั้นตอนนี้ประชาชนก็ถูกบริหารการรับรู้ข่าวสารในเบื้องต้นเสียแล้ว”

จากการสืบค้นในคลังเว็บไซต์เก่า ทำให้เชื่อได้ว่าจะน่าจะเป็นรูปโลโก้ทั้ง 3 รูปที่แสดงไว้ ณ ที่นี้ ซึ่งบางภาพปรากฏอยู่ในเว็บไซต์คนผ่านฟ้า (konpanfa.com) และเว็บไซต์ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (rakmuangthai.org)

2) ในตัวของข่าวสาร ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาและวิธีการนำเสนอ สำหรับเรื่องวิธีการนำเสนอ grassroot อภิปรายว่าทั้งการพาดหัวและการวางตำแหน่งข่าวในหน้าสื่อล้วนสื่อโดยนัยถึงการให้ความสำคัญของข่าวแต่ละชิ้นและ “...มีผลต่อการรับรู้และการสร้างทัศนคติทางบวกและทางลบต่อผู้รับสื่อทั้งสิ้น...ในขั้นตอนกำหนดวิธีการนำเสนอนี้ก็สามารทำให้คุณให้โทษแก่ผู้อ่านได้มากทีเดียว...” ส่วนเรื่องเนื้อหาของข่าวสาร grassroot ก็เห็นว่า “...ขึ้นอยู่กับการใช้ดุลยพินิจของคนทำข่าวล้วนๆ...[ในขณะที่]หลักการเบื้องต้นของการทำข่าวที่ใช้ 5W (What Who When Where Why) ดูเหมือนจะได้รับการดัดแปลงจนทำให้หาหลักการเดิมไม่พบ...เพราะข่าวกับความคิดเห็นของผู้เขียนข่าวปะปนกันอย่างยากที่จะแยกแยะ”

3) ในขั้นผู้รับข่าวสาร เฉพาะในสถานการณ์ที่สังคมกำลังขัดแย้งนั้น grassroot เห็นว่ามักจะคนอยู่ 3 กลุ่ม คือฝ่ายที่สนับสนุนมีอบ ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับมีอบ และฝ่ายที่เฉยๆ เขาตั้งคำถามอย่างหนักหน่วงว่า “สื่อมวลชนทำข่าวและเสนอข่าวเพื่อใคร...เพื่อให้นักสนับสนุนมีอบ เพื่อโน้มน้าวใจพวกเขาเฉยๆ โดยไม่ใส่ใจต่อกลุ่มผู้อ่านที่ไม่เห็นด้วยกับมีอบและทำให้พวกเขาเป็นผู้ร้ายของสังคมใช่หรือไม่...” และซ้ำย้ำคำถามเชิงจรรยาบรรณของสื่อต่อไปอีกว่า “คุณใช้หลักเกณฑ์อะไรมาเลือกปฏิบัติต่อคนอ่านข่าวของคุณ คุณใช้หลักเกณฑ์อะไรเลือกสนับสนุนคนกลุ่มหนึ่งซึ่งเรียกร้องให้นายกขลาออกโดยไม่บอกว่า หลังนายกขลาออกแล้วสังคมจะได้อะไรอย่างไร..คุณไม่ได้มีส่วนในการให้สติใดๆแก่สังคมเลยใช่หรือไม่....คุณพร้อมที่จะให้ประเทศไทยเดินไปสู่ความเสี่ยงภัยกับมีอบเหล่านั้นใช่หรือไม่?”

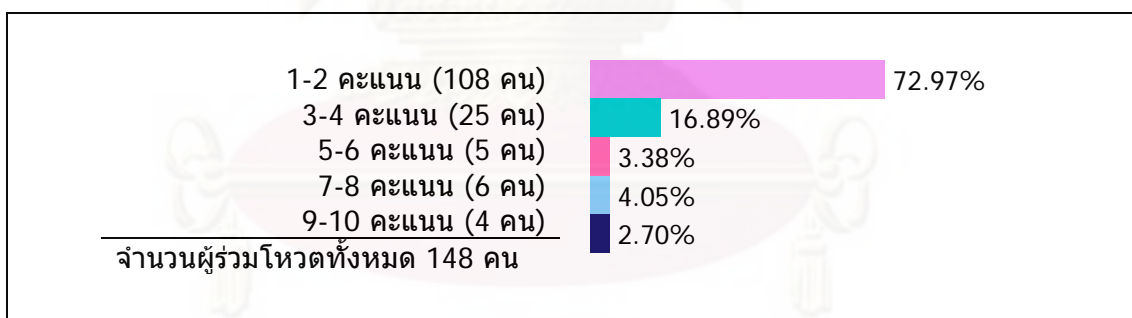
จากคำถามข้างต้น grassroot เสนอต่อไปว่าในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงานของสื่อ คนทำงานสื่อล้วนต้องใช้ “ดุลยพินิจแห่งตน” ทั้งสิ้น และเป็นการใช้ดุลยพินิจในการเสนอข่าวโดยมีวาระซ่อนเร้น (Hidden Agenda) อย่างชัดเจน” พร้อมกับ “พิพากษา”¹ สื่อมวลชนไทยว่า “มีปัญหาในการใช้ดุลยพินิจที่ถูกต้องชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่สื่อจริง! สื่อมวลชนไทยกำลังเผชิญหน้ากับคำถามและข้อสงสัยด้านจรรยาบรรณและจริยธรรมจริง! สื่อมวลชนไทยใช้สิทธิ เสรีภาพ เกินขอบเขตแห่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญจริง! [และ] สื่อมวลชนไทยใช้ดุลยพินิจโดยมีวาระซ่อนเร้นจริง!”

เนื้อหาในกระทู้นี้เข้าใจว่าเขียนขึ้นแล้วโพสต์เป็นบทความหนึ่งในเว็บไซต์คนผ่านฟ้าก่อนในชื่อ “ “ดุลยพินิจ” และ “วาระซ่อนเร้น” ของสื่อมวลชนไทย” แล้วจึงนำมาตั้งเป็นกระทู้ในห้องราชดำเนินอีกครั้งหนึ่ง เพราะ grassroot (นามแฝง) ผู้ตั้งกระทู้ระบุแหล่งที่มาของเนื้อความว่ามาจากเว็บไซต์ konpanfa.com เขียนโดย grassroot (นามแฝง) กระทู้แม้มีผู้ร่วม

¹ ในกระทู้ระบุว่า “ทั้งหมดนี้เราไม่เรียกว่าข้อกล่าวหา.....แต่มันเป็นคำพิพากษา...ที่ผ่านการ สอบสวน ไล่สวน จากสถานการณ์รายวัน รายชั่วโมง ซึ่งมีหลักฐานปรากฏชัด.....นั่นคือ ทุกหน้าของ นสพ.รายวันทั้งกรอบเช้าและกรอบบ่าย ในรอบ 3 เดือนที่ผ่านมา”

แสดงความคิดเห็นเพียง 46 คน แต่โดยเนื้อหาแล้ว นับว่าสื่อสารถึงความรู้สึกของกลุ่มคนผ่านฟ้าและคนในห้องราชดำเนินที่ไม่พอใจสื่อไทยได้เป็นอย่างดี

วันต่อมา (4 พฤษภาคม 2549) ห้องราชดำเนินได้จัดทำกำรประเมินให้คะแนนการทำงานของสื่อไทยบ่อยครั้งหนึ่ง มังกรดำ (นามแฝง) ตั้งกระทู้เชิญชวนให้ผู้เล่นในห้องราชดำเนินทำการโหวตให้คะแนนการทำงานของสื่อมวลชน โดยระบุถึงสื่อหลักแขนงต่างๆทั้งที่เป็น “สื่อสิ่งพิมพ์ จำพวก หนังสือพิมพ์ นิตยสาร (ไม่นับแผ่นพับ ใบปลิว) สื่อวิทยุ สื่อ TV (ทั้ง ฟรีทีวี เคเบิลทีวี)” ว่าในช่วงที่ผ่านมา 3-4 เดือนซึ่งมีเหตุการณ์มากมาย “ตั้งแต่กรณีพิพาท สัปดาห์สัญจร ที่สวนลุม-ลานพระรูป สนามหลวง พารากอน คาราวานคนจน ม็อบอีแต๋น จนมาถึง การยุบสภา การเลือกตั้งเมื่อ 2 เมษายน 2549 การฉีกบัตร การสนับสนุนการเลือกตั้ง มาจนถึงวิกฤติการการตัดสินใจ กทต.” นั้น ถ้าดูภาพรวมของสื่อหลักเหล่านี้ โดยพิจารณาเรื่อง “การรายงานข่าวเกี่ยวกับ สถานการณ์ การให้ข้อมูลกับประชาชน และการวิจารณ์ในลักษณะอคติ/การให้ความเห็น” และมีช่วงคะแนน “จาก เป็นสื่อที่ค่อนข้างแย่ 1-2 คะแนน ไปจนกระทั่ง เป็นสื่อที่ดีที่สุด 9-10 คะแนน” ผลการโหวตสามารถแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของคนในห้องราชดำเนินได้ระดับหนึ่งทีเดียว (ไม่ว่าจะมีการจัดตั้งหรือไม่ก็ตาม) กล่าวคือ จากจำนวนคนร่วมโหวตทั้งหมด 148 คน คนจำนวนถึง 108 คน (ประมาณ 73%) ให้เพียง 1-2 คะแนน อีก 25 คน (ประมาณ 17%) ให้ 3-4 คะแนน (ดังแสดงในภาพที่ 3) (มังกรดำ (นามแฝง), 2549จ: ออนไลน์)

ภาพที่ 3 : ผลการโหวตลงคะแนนให้การทำงานของสื่อไทยในห้องราชดำเนิน
ที่มา : มังกรดำ (นามแฝง) (2549จ: ออนไลน์)

2.3.3. การปรับความเท่าเทียมทางอำนาจ โดยแทรกแซงไว้ความรุนแรง และการระดมฝ่ายที่สาม : จัดตั้งเว็บไซต์คนผ่านฟ้า

ท่ามกลางกระแสความไม่พอใจต่อสื่อกระแสหลัก โดยเฉพาะสื่อในเครือผู้จัดการเครือเนชั่น และสภากองครสื่อสารต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องราชดำเนินมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปลายปี 2548 และมีการวิพากษ์วิจารณ์ จนถึงขั้นโจมตีและดิสเครดิต (discredit) กันมากมาย กระทั่งหลังเหตุการณ์ล้อมอาคารเนชั่นฯ ความไม่พอใจนี้ลุกลามไปถึงสภากองหนังสือพิมพ์แห่งชาติที่

ออกมาปกป้อง “สื่อไม่เป็นกลาง” เหล่านี้อีกด้วยนั้น ในที่สุด เว็บไซต์คนผ่านฟ้า (บางครั้งเขียน “คนผ่านฟ้า”) จึงถือกำเนิดขึ้นโดยสืบเนื่องมาจาก “กลุ่มคนผ่านฟ้า รักษาประชาธิปไตย” ที่เริ่มรวมตัวกันในห้องราชดำเนิน เว็บพันทิพย์ โดยมีแกนนำสำคัญ (ใช้นามแฝง หรือชื่อลือกลืน) ได้แก่ 1. รักพออย่าทะเลาะกัน 2. นักเลงโบราณ 3. ปากไวใจดี 4. น้องหญิงเจ้าคะ 5. พิฆิตมาร 6. ทักษุมิ 7. BenedicTar 8. Without Me 9. Super Chew 10. Bobogirl 11. Money Honey 12. ยี่หระ 13. มังกรดำ 14. grassroot¹ เว็บคนผ่านฟ้าประกาศเปิดตัวอย่างเป็นทางการครั้งแรกเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2549 หรือเพียง 2 วันก่อนหน้าการประกาศแถลงมติของสื่อหัวต่างๆในนามสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ต่อสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในขณะนั้น เว็บคนผ่านฟ้าถือกำเนิดขึ้นจากความไม่พอใจสื่อมวลชนกระแสหลัก ซึ่งกลุ่มคนผ่านฟ้าเห็นว่าหันไปเข้าข้างพันธมิตรและกลุ่มขับไล่รัฐบาลทักษิณ และนำเสนอเนื้อหาแบบ “เอียงข้าง/เลือกข้าง”

เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2549 grassroot (นามแฝง) สมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งในห้องราชดำเนินและอยู่ตรงข้ามกับขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณ ได้เขียน “จดหมายเปิดผนึกถึง--กลุ่ม "คนผ่านฟ้า" รักษาประชาธิปไตยและทุกกระตุ้ที่วิพากษ์สื่อ” (Grassroot (นามแฝง), 2549ข : ออนไลน์) เพื่อเสนอความคิดของตนเองเรื่อง “แนวทางการปฏิรูปสื่อไทยคู่ขนานไปกับการปฏิรูปการเมือง” แจกแจงสถานการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองของพันธมิตรและสื่อกระแสหลักในสายตากลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยอย่างละเอียดโดยเริ่มจากการแบ่งสังคมการเมืองไทยในขณะนั้น ว่าเกิดความขัดแย้งกันระหว่าง 2 ขั้วชัดเจน และนำทั้งสองขั้วมา

¹ ข้อมูลชื่อ 11 ชื่อแรก มาจาก คนผ่านฟ้า (2549 : ออนไลน์) ส่วน 3 ชื่อหลัง มาจากการพิจารณาบทบาทของทั้งสองนามแฝงที่ปรากฏในห้องราชดำเนิน เว็บพันทิพย์ดอทคอม หนึ่ง ในรายงาน (อย่างไม่เป็นทางการ) การประชุมครั้งที่ 3 ของกลุ่มคนผ่านฟ้า นั้น มีรายชื่อ (นามแฝง) ผู้เข้าร่วมประชุม 17 รายชื่อ ได้แก่ รักพอ อย่าทะเลาะกัน (สมาชิกลำดับที่ 001), นักเลงโบราณ (สมาชิกลำดับที่ 003), ปากไวใจดี (008), wise (010), มังกรดำ (012), Without me (015), นิสิตภูมิเรียง (016), ยี่หระ@ (029), thaiwoman (062), Money Honey (คุณนายจันทร์) (063), ชญาณูช (066), BenedicTAR (069), น้องหญิง..เจ้าคะ (071), เล็กเก็ทฮวย (075), fiber optics (076), May Man Return (096), smiling (251). ข้อมูลจาก น้องหญิง..เจ้าคะ (นามแฝง) (2549 : ออนไลน์)

ความน่าสนใจประการหนึ่งของการตั้งชื่อนามแฝงเหล่านี้ คือ การพยายามล้อเลียน “คำ” ที่นิยมใช้ในเหตุการณ์การเมืองในโลกกายภาพ ตัวอย่างเช่น “นักเลงโบราณ” นั้นเป็นคำเรียกตัวเองของสนธิ ลิ้มทองกุล และคำที่คำคุณ สิริสมาน ไร่เรียกสนธิ สำหรับ “ปากไวใจดี” นั้น คำว่า “ปากไว” ย่อมหมายถึงบุคลิกของพตท.ทักษิณที่ถูกหลายฝ่ายวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นพวก “ปากไว” แต่ในที่นี้ คำว่า “ใจดี” มาต่อท้าย ย่อมสื่อความหมายกอบกู้ภาพลักษณ์ของพตท.ทักษิณโดยนัยไปด้วย หรือวลีที่ว่า “รักพออย่าทะเลาะกัน” ก็เป็นวลีที่คนในสังคมพูดขึ้นมาเสมอๆ เมื่อมีเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองครั้งใหญ่ๆของไทย รวมทั้งในครั้งปี 2548-2549 เรื่อยมานี้ด้วย การนำคำเหล่านี้มาตั้งชื่อตนเอง ซึ่งผลิตเนื้อหาสนับสนุนรัฐบาลทักษิณนั้น ย่อมให้ความหมายโดยนัยได้อย่างน่าสนใจทีเดียว

เปรียบเทียบ โดยทำให้ฝ่ายตนเองดูมีหลักการประชาธิปไตยชัดเจน ว่า ข้อหนึ่งนั้น “...ต้องการให้นายกทักษิณลาออกจากตำแหน่งด้วยวิธีการสร้างมือบกดตัน ประสานกับการสร้างประชาชาติด้วยวิธีการต่างๆ” ในขณะที่อีกข้อหนึ่งนั้น “...ต้องการให้การเข้า-ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นไปตาม ระเบียบและตัวบทกฎหมาย คือออกตามวาระ ออกเพราะยุบสภา ออกเพราะประชาชนทั่วประเทศไม่เลือกให้กลับเข้ามา ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานการตัดสินใจของประชาชนทั่วประเทศ มิใช่ด้วยวิธีสร้างมือบกดตัน” ทั้งนี้โดยที่ “...ลำพังแต่พรรคร่วมฝ่ายค้าน มีอบสนธิ-จำลองและพันธมิตร ไม่ได้มีพหุภาพใดๆ...” แต่ท่าทีของสื่อมวลชนไทยในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น “...ได้เลือกข้างอย่างชัดเจน...ไม่เพียงแต่เสนอข่าวสารที่ทำให้คุณแก่ฝ่ายที่ตน เข้าข้าง และให้โทษแก่ฝ่ายที่อยู่ตรงกันข้ามกับตนเท่านั้น...แต่ยังมีส่วนในการ สร้างความเข้าใจผิด บิดเบือนข่าว และขยายความขัดแย้งในสังคมให้ร้ายฉานกันมากขึ้น...เพียงเพื่อเป้าหมายทางการเมือง เฉพาะหน้า ซึ่งมีใช้เป้าหมายและอุดมการณ์ของสื่อมวลชนที่พึงมี แจกเช่นอารยะประเทศทั้งปวง ...”

สื่อมวลชนไทยในขณะนั้นถูก “พิพากษา” จาก grassroot (นามแฝง) และเหล่า “สมาชิกในท้องราชดำเนินผู้รักความเป็นธรรม” อีกครั้งหนึ่ง เป็น 4 ประการ ได้แก่ 1) “...รวมหัวกันกระทำการรัฐประหาร และหมายมุ่งล้มล้างรัฐบาลที่ประชาชนชาวไทยเลือกตั้งมาตามรัฐธรรมนูญและ กฎหมายเลือกตั้ง เป็นรัฐบาลที่ชอบด้วยกฎหมาย และได้รับการโปรดเกล้า” 2) “...นำเสนอข่าวด้วยการเลือกฝ่ายและมีอคติเป็นตัวชี้นำความคิด ใส่สีตีไข่และสอดแทรกความคิดเห็นส่วนตัวเพื่อโน้มน้าวสาธารณชนให้เห็นด้วยกับ การกระทำของฝ่ายที่ตนสนับสนุน มิได้นำเสนอข่าวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ทั้งสองด้าน อย่างเป็นธรรม” 3) แม้หนังสือพิมพ์คมชัดลึกจะออกมายอมรับและแสดงความรับผิดชอบในกรณีการเสนอข่าวหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ (อันนำมาซึ่งเหตุการณ์ล้อมตึกเนชั่นฯ) “...แต่การบรรยายความผิดของตัวเอง ก็ยังปกป้องผู้กระทำผิด และพยายามเอาผิดกับประชาชน(คาราวานคนจน)ที่มีความพยายามทำให้ความจริงปรากฏออกมาสู่สาธารณะ” 4) ดังนั้น สื่อมวลชนไทยแม้จะปฏิเสธความรับผิดชอบใน “คำพิพากษา” ดังกล่าวข้างต้น แต่สื่อได้อยู่ในภาวะ “...วิฤตศรทธา ไม่สามารถเรียกร้องความน่าเชื่อถือ และจะกลายเป็นสถาบันที่น่ารังเกียจของสังคมในอนาคตอันใกล้” ไปแล้ว พร้อมกันนี้ grassroot (นามแฝง) เสนอมาตรการปฏิรูปสื่อ 8 ประการ¹ และขอแรงสนับสนุนจากสมาชิกท้องราชดำเนินเพื่อแสดงเป็น “ประชาชาติ” ในนาม “คนผ่านฟ้า” อีกด้วย

¹ ข้อเสนอการปฏิรูปสื่อทั้ง 8 ประการ ได้แก่ 1) จัดให้มีมาตรฐานกำกับสื่อมวลชน (คล้าย ISO, มอก. หรือ อย.) 2) จัดให้มีใบประกอบวิชาชีพนักข่าว 3) จัดให้มีองค์กรภาคประชาชนที่สามารถตรวจสอบถ่วงดุลสื่อได้ 4) ให้มีบางมาตราในรัฐธรรมนูญ สำหรับกำกับดูแลสื่อ มิให้คุกคามสิทธิส่วนบุคคลหรือสร้างความเสียหายแก่ปัจเจกชนโดยวิธีใดทางการต่อสู้ พร้อมกับบอกเป็นกฎหมายลูกเพื่อตรวจสอบถ่วงดุลสื่อโดยเฉพาะ 5) ให้มีกระบวนการสร้างความโปร่งใสทางการเงินของสื่อในลักษณะเดียวกับที่นักการเมืองต้องยื่นบัญชีทรัพย์สิน 6) ให้มีการกำกับดูแลสื่อโดยองค์กรภาคประชาชนที่จะเกิดขึ้นจากกฎหมายลูกของรัฐธรรมนูญ 7) จัดทำเร

ในวันที่ 9 เมษายน 2549 ซึ่งเป็นวันที่เว็บไซต์คนผ่านฟ้าเปิดตัวดำเนินการนั้น “นักเลงโบราณ” (นามแฝง) หนึ่งในผู้ริเริ่มก่อตั้งกลุ่มคนผ่านฟ้าในห้องราชดำเนินแห่งเว็บไซต์พันทิปดอทคอม ได้เขียนแถลงการณ์เรื่อง “11 เมษายน --“คนผ่านฟ้า”--ต้านสื่อคุกคามประชาชน--!”¹ โดยวิจารณ์แจกแจกตัวอย่างเรื่องที่สื่อได้ “บิดเบือน ใส่ร้าย บิดประเด็น ซ่อนเงื่อนในการให้ข่าวสารกับสังคม” มากมาย อาทิเช่น (1) “...การตัดต่อภาพที่[มีสยิด]กรือแะ การให้ข่าวยั่วยุจนกลายเป็นประเด็นเข้าใจผิดในหมู่พี่น้องทางใต้ เสนอข่าวเชิงให้ท้ายผู้ก่อการไม่สงบทั้งทางใต้สามจังหวัด กลายเป็นยิ่งสาदन้ำมันเข้ากองเพลิง...” (2) “...เรื่องรันเวย์สนามบิน [สุวรรณภูมิ]ร้าง ที่ประโคมข่าวเท็จ จนโครงการของชาติเสียหายในสายตาต่างชาติ” (3) “...เรื่อง การแสดงท่าทีสนับสนุนกลุ่มม็อบ ตั้งแต่สวนลุมฯ มาจนถึงลานพระรูปฯ สนามหลวง และหน้าทำเนียบ ไล่ไปสยามพารากอน ฯลฯ” (4) “...จำนวนผู้เดินขบวนจากเรือนหมี [สื่อ]ก็กลับประโคมว่าเป็นเรือแค้น...” (5) ในกรณีจับจ้วงพระมหากษัตริย์นั้น “...บางสื่อก็เข้าข้างกันเอง ช่วยกันปกปิดพวกพ้อง...ทั้งที่มีหลักฐานคลิปวิดีโอโจ่งแจ้ง แต่สื่อกลุ่มนี้ก็กลับใช้เล่ห์กลหลอกให้กลุ่มคาราวานคนจน หลงเข้าไปติดกับ กลายเป็นการปิดล้อมขู่เช็ญ” และแม้แต่เวลาต่อมาที่รายการถึงลูกถึงคนของสรยุทธ สุทัศนะจินดา “...เอาสองฝ่ายมาออกทีวี แต่กลายเป็นรายการไล่ต้อนคนจนให้กลายเป็นผู้ร้ายในสายตาคนทั่วไป” (6) ในขณะที่อีกด้านหนึ่ง ในเหตุการณ์ “...การปิดล้อมที่ กกด. [ของกลุ่มพันธมิตรฯ] สื่อกลับเจียเจี้ย ไม่หยิบมาเป็นประเด็น” และ (7) “...สนับสนุนเห็นดีเห็นงาม กับการประท้วงการเลือกตั้งเมื่อ 2 เมษายน 2549 [และ] การทำผิดกฎหมายต่างๆในการเลือกตั้ง เช่น การฉีกบัตรเลือกตั้ง แล้วสนับสนุนให้คนทำความผิดกลายเป็นฮีโร่”

ทั้งหมดนี้ในสายตาของนักเลงโบราณ (นามแฝง) จึงทำให้ “คนดีต้องกลายเป็นคนเลว” และ “โจรกลายเป็นคนดี” และเกิดเป็นภาวะ “โจรร้องจับคนดี” และ “สื่อคุกคามประชาชน” แต่สื่อกลับ “...ออกมาสร้างสถานการณ์ว่าสื่อถูกคุกคาม โดยจะใช้สื่อที่เป็นพรรคพวกกันออกแถลงการณ์พร้อมกันในวันที่ 11 เมษายน” ดังนั้น นักเลงโบราณ (นามแฝง) จึงประกาศในนามคนผ่านฟ้าว่า “หากสื่อฉบับใด ลงแถลงการณ์ฉบับดังกล่าว จะเท่ากับว่า สื่อฉบับ

ตติง (rating) สื่อเป็นรายฉบับ/รายการ/คอลัมน์ และ 8) จัดทำ priority watch list สื่อที่อยู่ในบัญชีที่ต้องจับตามอง

¹ อ้างอิงจาก นักเลงโบราณ (นามแฝง) (2549ก: ออนไลน์) ผู้เขียนเข้าใจว่าน่าจะมีการนำเนื้อความในข้อเขียนชิ้นนี้ไปโพสต์ไว้ในเว็บไซต์คนผ่านฟ้าและเว็บบอร์ดต่างๆหลายแห่ง ซึ่งน่าจะรวมถึงห้องราชดำเนินด้วย แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดในการเข้าถึงเว็บไซต์ที่ปิดตัวไปแล้ว ผู้เขียนจึงไม่สามารถค้นพบข้อเขียนชิ้นนี้ในเว็บไซต์คนผ่านฟ้า ในขณะที่ในห้องราชดำเนิน ผู้เขียนก็ไม่พบข้อเขียนนี้เช่นกัน อาจเป็นเพราะกระทู้ดังกล่าวถูกลบทิ้งไปแล้ว พบเพียงกระทู้ซึ่งมีชื่อใกล้เคียงกัน คือ May Man Return (นามแฝง) (2549: ออนไลน์) ซึ่งมีให้ลิงค์ติดตามกระทู้ของคนผ่านฟ้าไปที่กระทู้เลขที่ P4270473 ซึ่งคาดว่าอาจเป็นกระทู้ที่มีเนื้อความข้อเขียนดังกล่าวของนักเลงโบราณ (นามแฝง) แต่ก็ไม่สามารถตรวจสอบได้เพราะเข้าถึงไม่ได้แล้วเช่นกัน

นั้น รู้เห็นเป็นใจ และสนับสนุนพรรคพวกกันเองในการคุกคามการรับรู้ข่าวสารด้านที่เป็นจริงของประชาชน” และดังนั้น คนผ่านฟ้าจึง “...จึงขอเรียกร้องให้ ทำการ ประท้วงแบบสันติ เพื่อแสดงให้เห็นเป็นสัญลักษณ์โดยดื้อหนังสือพิมพ์ฉบับเหล่านั้นในวันที่ 11 เมษายน 2549”

ตรรกะในบทความดังกล่าวข้างต้นนั้น น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการอธิบายตีความเหตุการณ์ต่างๆ ในลักษณะกลับด้านกับภาพความเข้าใจของสังคมทั้งหมดเลยทีเดียว นี่ในแง่หนึ่ง อาจพิจารณาตามจุดยืนของกลุ่มคนผ่านฟ้าว่า ที่เป็นเช่นนั้นเพราะคนทั่วไปในสังคม “ถูกบริหารการรับรู้” โดยสื่อกระแสหลัก “ที่ไม่เป็นกลาง” หรือในอีกด้านหนึ่ง ก็อาจพิจารณาบนฐานจุดยืนของกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณได้ว่าเป็นการ “ตะแบง” อธิบายตีความเหตุการณ์แบบ “ถูลู่ถูก้าง” ให้ฝ่ายตนเองดูเป็นผู้ยึดมั่นในความถูกต้องเสมอมา อย่างไรก็ตาม ไม่อยู่ในวิสัยของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ว่า คำกล่าวและการตีความของฝ่ายใดจริง ฝ่ายใดเท็จ กล่าวได้เพียงว่า เป็นการต่อสู้กันโดยอาศัยทักษะเชิงตรรกะการให้เหตุให้ผลของทั้งสองฝ่าย ที่ระดมศักยภาพความสามารถเข้าทำหั้นในสงครามตัวอักษร (และ “สงครามน้ำลาย”) อย่างเต็มอัตราศึก

เว็บคนผ่านฟ้าที่เปิดตัวมานั้น แม้จะได้รับความสนใจไม่น้อย โดยสมาชิกในกลุ่มนำข้อมูลจำนวนคลิกต่อวัน ระหว่างวันที่ 9-13 เมษายน 2549 มาแสดงในกระทู้ห้องราชดำเนินให้สมาชิกคนอื่นๆ ทราบ คือ มีจำนวนการเข้าชม 254 คลิก; 591 คลิก; 3,947 คลิก; 1,321 คลิก และ 5,005 คลิกตามลำดับ¹ ทั้งนี้ นับตั้งแต่เปิดดำเนินการในต้นเดือนเมษายน จนกระทั่ง “ปิดตัว” อย่างรวดเร็วในตอนต้นเดือนสิงหาคม 2549 นั้น นอกจากเคลื่อนไหวอยู่ในห้องราชดำเนินแล้ว กลุ่มคนผ่านฟ้ายังดำเนินการเคลื่อนไหวต่อไปในสื่ออื่นๆ ด้วย ได้แก่²

1) รายการวิทยุ 3 แห่ง ซึ่งจัดตั้งกันขึ้นเพื่อเผยแพร่ความคิดและข้อมูลข่าวสารของตน ได้แก่ หนึ่ง รายการ “เปิดแฟ้มความคิด” คลื่น FM105 MHz (Wisdom Radio) ดำเนินรายการโดย “มังกรดำ” (นามแฝง) และ “ปกภูมิ เดชดีหนูแก้ว” (นามแฝง) ช่วง 13.00-15.00 น. สอง วิทยุชุมชนที่คลื่น FM 94.25 MHz (คลื่นคนรักชาติ) ดำเนินรายการโดย “นักเลงโบราณ” ช่วง 21.00-23.00 น. และ สาม ทดลองเปิดสถานีวิทยุชุมชนคลื่น FM106.25 MHz ในชื่อ “คลื่นคนผ่านฟ้าเรดิโอ” เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2549 โดยมีผู้เล่นเว็บบอร์ดในห้องราชดำเนิน เว็บพันทิพย์ ที่เกาะกลุ่มกันมาเป็นกลุ่มคนผ่านฟ้าร่วมเปิดงาน ได้แก่ มังกรดำ (นามแฝง), นักเลงโบราณ (นามแฝง), Thaiwoman (นามแฝง), รักพ่ออย่าทะเลาะกัน (นามแฝง) และ pichitmarn (นามแฝง) ดำเนินรายการโดย ยี่หระ (นามแฝง) และควบคุมการส่งกระจายเสียงโดย Money Honey (นามแฝง)

¹ ข้อมูลสถิตินี้ได้มาจากความคิดเห็นที่ 36 ของ “คุณนายจันทร์ (Money Honey)” (นามแฝง) ในกระทู้ นอกกระแส (นามแฝง) (2549ก: ออนไลน์)

² รวบรวมจาก “คลังเว็บไซต์” ที่เก็บหน้าเว็บของคนผ่านฟ้าในวันที่ 14 สิงหาคม 2549

สถานีวิทยุททั้งสามแห่งยุติการทำรายการไปเดือนกรกฎาคม 2549 คาดการณ์กันว่าสาเหตุเนื่องจากกรณีที่มีการแสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์กรณีที่ศาลอาญาได้พิพากษาตัดสินจำคุกคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) โดยผู้ฟังทางบ้านโทรศัพท์เข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นและมีเนื้อหาถึงขั้นหมิ่นศาล (ดูเพิ่มเติมใน หัวข้อที่ 2.2. บทที่ 7) คลื่นเอฟเอ็ม 105 MHz ถูกตั้งคำถามย้อนกลับจากเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ในเรื่องจรรยาบรรณของสื่อด้วยเช่นกัน เนื่องจากผลิตรายกายโดยบริษัท ดรีมมีเดีย จำกัด ในเครือทรานส์ฟ็อกคอร์เนอร์โฮลด์ จำกัด ซึ่งมีนางสาวชยาภา วงศ์สวัสดิ์ บุตรสาวนางเยาวภา วงศ์สวัสดิ์ น้องสาว พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร, นายทวีวัชร จุฬางกูร และนายณัฐพล จุฬางกูร เครือญาตินายสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ เป็นผู้ถือหุ้นอยู่ด้วย ('มังกรดำ' ชิง 105 ชี้เหตุปล่อยคนตาศาลหลังส่งกกต.เข้าคุก, 2549 : ออนไลน์)

2) จัดเสวนาทางการเมือง 2 ครั้ง ได้แก่ "เปิดแฟ้มความคิดสัญจรกับคนผ่านฟ้า ครั้งที่ 1" ที่อาคารฐานเศรษฐกิจ เมื่อวันอาทิตย์ที่ 21 พฤษภาคม 2549 โดยมีเนื้อหาการเสวนา 5 ประเด็น ได้แก่ "สวาปาม Fast Food ทอม. !! • ทักษิณ และ กกต. ทำไมต้องเว้นวรรค ? • สื่อป่วย ช่วยกันรักษา (บรรยายโดย "มังกรดำ" และ "ปกภูมิ เดชดีหนูแก้ว" (นามแฝง) สองผู้ดำเนินรายการเปิดแฟ้มความคิด คลื่นเอฟเอ็ม 105 MHz) • ศาสนากับการเมือง • ประส. - ไล่จับโจรปล้นชาติ !!!" และ "เปิดแฟ้มความคิดสัญจรกับคนผ่านฟ้า ครั้งที่ 2" ที่ห้างสรรพสินค้า Union Mall ลาดพร้าว

3) จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง **"2549 พันธมารป่วนเมือง"** และเรื่อง **"สื่อเห่า"** ร่วมกันเขียนโดยกลุ่มคนผ่านฟ้าที่รวมตัวกันในห้องราชดำเนิน เว็บพันทิพย์

อย่างไรก็ตาม หลังจากเปิดดำเนินการได้เพียงราว 4 เดือน เว็บคนผ่านฟ้าก็ได้ประกาศยุติบทบาทของตนเองในวันที่ 9 สิงหาคม 2549 โดยให้เหตุผลว่าที่ผ่านมาเป็น "การเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบแหลมคม" จึงจะยุติบทบาทลักษณะการเคลื่อนไหวเช่นนี้ และเปลี่ยนยุทธศาสตร์เป็นการ "...ก่อตั้งองค์กรภาคประชาชนอย่างจริงจังต่อไป" อย่างไรก็ตามหลายฝ่ายมองว่าการยุติบทบาทดังกล่าว มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากการหมิ่นศาลของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณในกรณีคำตัดสินจำคุก กกต.เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2549 (ดูเพิ่มเติมใน หัวข้อที่ 2.2. บทที่ 7)

แม้ว่าจะได้รับการตอบรับค่อนข้างดีจากกลุ่มคนที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ทั้งที่อยู่ในโลกไซเบอร์และโลกกายภาพ แต่การเคลื่อนไหวของกลุ่มคนผ่านฟ้า ก็ต้องเผชิญกับกระแสเสียดทานจากสมาชิกคนอื่นในห้องราชดำเนินอยู่บ้างประปราย ดังที่มีกระทู้ตั้งคำถามเรื่องความโปร่งใสของกลุ่มคนผ่านฟ้าและเรียกร้องให้มีการเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงต่อสาธารณะ นำโดยนามแฝงหลักๆ อย่างน้อย 2 คน คือ "นอกกระแส" (2549ก : ออนไลน์) และ "Vincent Willem van Gogh" (นามแฝง) มีการแสดงความไม่พอใจ (และรำคาญ (YellowDog01 (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) รวมทั้งการโต้ตอบอยู่บ้าง (HOLY-ROACH (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์; และ mr_a (นามแฝง), 2549ฉ : ออนไลน์)

ประเด็นเรื่องความโปร่งใสและการเปิดเผยตัวตนของแกนนำกลุ่มคนผ่านฟ้า เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ “มังกรดำ” (นามแฝง) จำเป็นต้องออกมาชี้แจงว่าแม้แกนนำกลุ่มจะเกิดจากการรวมตัวในโลกไซเบอร์ แต่ “...หลักฐานการมีตัวตนจริงถูกตรวจสอบแล้วจากหลักฐาน เอกสารของทางราชการ และถูกเก็บรักษาเอาไว้ในที่ปลอดภัย...” และ “...อันที่จริงหลายคนในกลุ่มก็เป็นที่รู้จักกันในโลกจริง ว่าเป็นใคร ทำอะไรอยู่” อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานที่กลุ่มคนผ่านฟ้ากำลังทำอยู่ เป็นงานที่ค่อนข้างไปทางอันตราย ทำให้บางคนจำเป็นต้องปิดตัวเพื่อความปลอดภัย ด้วยหลักยึดของกลุ่มในเรื่อง “...กติกา รัฐธรรมนูญ และ ประชาธิปไตย รวมทั้ง เรื่องการเป็นกระจก อีกด้าน ส่องดูภาพตัวตนที่แท้จริงของสื่อบางสื่อ...” มังกรดำ (นามแฝง) จึงเรียกร้องว่า “ทำไมจะต้องรู้ว่าเราเป็นใคร? มาดูเนื้อหาที่เรานำเสนอดีกว่า ว่าเราให้ข้อมูลอีกด้านที่เป็นเท็จหรือเป็นจริง เป็นข้อมูลจริง ที่ทำให้ดินพราด ๆ กันอยู่ จนต้องออกมาดิเสียดกัน ใช่ไหม?” (มังกรดำ (นามแฝง), 2549ข : ออนไลน์)

อันที่จริงแล้ว ในทางทฤษฎีของเรื่องอินเทอร์เน็ตกับตัวตนนั้น ประเด็นเรื่องการระบุตัวบุคคลได้ (identification) นั้น เป็นเรื่องใหญ่ และมักมีข้อเสนอกันว่า ด้วยเหตุที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ ทำให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองบนโลกอินเทอร์เน็ตสามารถกระทำได้ง่ายขึ้นและผู้คนกล้าพูดมากขึ้น แต่จากกรณีนี้ แสดงให้เห็นว่า คำกล่าวนี้ใช้ได้ผลเฉพาะกับกรณีที่สังคมการเมืองนั้นๆ เป็นสังคมที่อยู่ในภาวะเผด็จการอำนาจนิยม และมีผู้ที่ต้องการต่อต้านหรือท้าทายอำนาจโดยอาศัยอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือเคลื่อนไหว โดยที่ตนเองยังคงอยู่ในภาวะที่มีความมั่นคงปลอดภัยทางกายภาพได้ แต่ในกรณีที่สังคมการเมืองเป็นแบบ “สังคมเปิด” และเป็นการเมืองแบบมวลชน (mass politics) ที่การเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจะสำเร็จได้ ก็จำเป็นต้องอาศัยฐานมวลชนเข้าสนับสนุน ดังกรณีการขับไล่รัฐบาลทักษิณนี้ การระบุตัวบุคคลได้นั้น กลับทำให้ได้รับความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองมากกว่า เพราะไม่ได้เป็นการกระทำ “ใต้ดิน” แต่อยู่ “บนดิน” และเปิดเผยตัวตน พร้อมรับผิดชอบอยู่เสมอ ดังที่เกิดขึ้นกับฝ่ายขับไล่รัฐบาลที่เปิดเผยตัวต่อสาธารณะ ทั้งที่ปรากฏบนเวทีพันธมิตรฯและในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์

เงื่อนไขสำคัญยิ่งประการหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวโดยไร้ความรุนแรงที่ยึดหลักทำอะไรต้องเปิดเผย โปร่งใส มีรับผิดชอบ จะทำอะไรอย่างไรจะต้องมีการแจ้งให้สาธารณะรับรู้ก่อนล่วงหน้า เนื่องจากจำเป็นต้องให้มวลชนในสาธารณะเชื่อใจและไว้วางใจในตัวผู้นำและกลุ่มที่เคลื่อนไหว ว่าไม่ได้ประสังคราย หรือทำอะไรหลบ ๆ ซ่อน ๆ ที่ไม่ชอบมาพากล ดังนั้น เรื่องการกระทำโดยเปิดเผยตัวตนต่อหน้าสาธารณะนั้น จึงถือเป็นประเด็นสำคัญยิ่งหากต้องการให้การเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงนั้น “ได้ผล” ดังนั้น แม้ผู้เขียนจะกล่าวได้ตอนต้นของหัวข้อนี้ว่าการเคลื่อนไหววิพากษ์สื่อของกลุ่มคนผ่านฟ้าจะใช้รูปแบบทั้ง 3 ชั้นตามวิธีการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงของ Sharp (1973) ก็ตาม และการเคลื่อนไหวดังกล่าวก็มีแรงสะท้อนต่อสื่อกระแสหลักที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่บ้างให้ต้องออกมาตอบโต้ แต่การที่ไม่ได้เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงของ

ตนเอง แม้จะอยู่ในโลกอินเทอร์เน็ตก็ตาม ก็เท่ากับทำให้ความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวของกลุ่มตนลดลงไปอย่างมาก จนไม่สามารถก็ได้เกิดแรงกระเพื่อมอะไรมากนักต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองในภาพใหญ่ที่ฝ่ายที่พยายามขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น ค่อนข้างรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ทั้งยังมีกระบวนการตุลาการภิวัตน์และกองทัพภิวัตน์เข้าหนุนเสริมอีกด้วย (ดูการอภิปรายเพิ่มเติมในหัวข้อ 4.3 บทที่ 8)

3. สรุป

ภาพความเคลื่อนไหวทางการเมืองของทั้งฝ่ายดังที่แสดงให้เห็นในบทนี้ คือ การใช้เงื่อนไขสนับสุนเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทยเป็นเครื่องมือหลักในการเคลื่อนไหว และเนื่องด้วยเป็นการสื่อสารและเคลื่อนไหวผ่านอินเทอร์เน็ต ทำให้การต่อสู้ทางการเมืองในครั้งนี้เป็นไปโดยไร้ความรุนแรง (ทางกายภาพ) ของทั้งสองฝ่าย ทั้งสองฝ่ายต่างใช้ปฏิบัติการเชิงประเด็น/เนื้อหาในลักษณะต่าง ๆ เพื่อการเพิกถอนความยินยอมต่ออำนาจของเป้าหมายของตนเอง โดยเริ่มจากการสนทนากับฝ่ายตรงข้ามในประเด็นความไม่ชอบธรรมของอีกฝ่าย จากนั้นปฏิบัติการเชิงเนื้อหาที่ขยับไปเป็นการปรับความเท่าเทียมทางอำนาจโดยไม่ให้ความร่วมมือและโดยแทรกแซงไร้ความรุนแรง พร้อมกันไปกับการระดมฝ่ายที่สาม

อย่างไรก็ตาม พลวัตเชิงอำนาจและความชอบธรรมที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงทั้งสองกลุ่มที่ซ้อนกันขึ้นมา อาจสรุปรายละเอียดเป็นขั้นตอน เพิ่มเติมขึ้นมาจากรอบทฤษฎีที่วางไว้ในบทที่ 2 ได้ว่า เริ่มแรก กลุ่มต่อต้านขับไล่รัฐบาล ทำการเพิกถอนความยินยอมและการให้ความชอบธรรมต่ออำนาจของรัฐบาลทักษิณ โดยใช้อินเทอร์เน็ตคอยดึงดูดความสนใจของมวลชนให้กลายมาเป็นพลังทางการเมืองของฝ่ายตน จนสามารถขึ้นสู่จุดพลิกผัน (critical point) ทางการเมืองได้ในช่วงครึ่งหลังของขบวนการถวายนครราชอำนาจ (ราวปลายเดือนพฤศจิกายน 2548 เป็นต้นไป) และเมื่อถึงขั้นนั้น ก็ถือได้ว่ากลุ่มขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น ได้กลายเป็นวาระทางการเมืองไปแล้ว หรือกล่าวในภาษาของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ คือ กลุ่มของสนธิได้ “ขึ้นสู่อำนาจ” โดยอาศัยการได้รับความยินยอมจากฐานมวลชนในอาณาบริเวณการสื่อสารของตนเองเช่นกัน

สิ่งที่กลุ่มขับไล่รัฐบาลต้องกระทำต่อไปหลังจาก “ขึ้นสู่อำนาจ” แล้ว ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ในด้านหนึ่ง ก็ยังคงดำเนินการขับไล่รัฐบาลทักษิณต่อไปให้สำเร็จให้ได้ โดยต่อมาก็ส่งไม้ต่อไปให้กับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย แต่ในอีกด้านหนึ่ง เป็นธรรมชาติอยู่เองที่ใครก็ตามที่เคลื่อนไหวเลยผ่านจุดพลิกผันแล้ว ก็จำเป็นจะต้องรักษาความชอบธรรมทางอำนาจที่ตนเองได้รับมาจากมวลชนในฝ่ายตน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ การตรึงความสนใจของผู้คนไว้ให้อยู่กับฝ่ายตนเอง ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวสนับสุนรัฐบาลทักษิณซ้อนขึ้นมาอีกขบวนการหนึ่ง เพื่อต่อต้าน “กลุ่มขับไล่รัฐบาล” คล้ายกับเป็นขบวนการสวนกลับ (counter movement) ซึ่งในที่นี้ ถือว่ากลุ่มดังกล่าวนี้ เคลื่อนไหวโดยไร้ความรุนแรงเช่นกัน

เพราะเป็นการเคลื่อนไหวโดยไม่เกิดความรุนแรงทางกายภาพ (หรือกล่าวให้ชัดเจน คือ เกิดความรุนแรงทางกายภาพน้อยมาก)

เครื่องมือที่ใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลนั้น แทนที่จะใช้เครื่องมือของตนเอง อย่างที่ขบวนการถวายนครพระราชนาจอใช้เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ กลุ่มนี้หันไปใช้เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีอยู่แล้วมาสนับสนุนกลุ่มตน โดยใช้เว็บบอร์ดสาธารณะยอดนิยมเป็นฐานที่มั่น ซึ่งเท่ากับเป็นการประหยัดการลงทุนสร้างเครื่องมือสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มตนเองลงไปได้มาก ส่วนลักษณะปฏิบัติการเชิงเนื้อหาของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลนั้น ก็คล้ายกันกับกลุ่มขับไล่รัฐบาล กล่าวคือ เป็นการโจมตีบุคคลและองค์กรโดยใช้วิธีการเปิดเผยข้อมูล การวิเคราะห์วิจารณ์ต่างๆโดยมีเป้าหมายแรก ฟุ้งไปที่เรื่อง “ความดีงามของรัฐบาลทักษิณ” กับ “ความเลวร้ายของสนธิ” และเป้าหมายที่สอง คือ การวิพากษ์สื่อมวลชนในฐานะที่ไม่เป็นกลาง “ลำเอียง” เข้าข้างฝ่ายขับไล่รัฐบาล

ทั้งกลุ่มขับไล่และกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลต่างใช้อินเทอร์เน็ตเข้าโรมรันพันธุกันในทุกแง่มุมในด้านเนื้อหา หรือในที่นี้จะเรียกว่าเป็น “อำนาจเชิงคุณภาพ” นั้น ก็ใช้ทั้งการอภิปรายในแง่ตรรกะความคิดและการตีความคำพูดและปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อโน้มน้าวชักจูงและระดมพลให้มวลชนฝ่ายตนเองสนับสนุน และเพิกถอนความยินยอมต่อฝ่ายตรงข้าม ส่วนในด้านจำนวนการผลิตเนื้อหาและจำนวนผู้บริโภคเนื้อหาดังกล่าวของแต่ละฝ่าย ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่า “อำนาจเชิงปริมาณ” นั้น ต่างฝ่ายต่างก็พยายามจะผลิตเนื้อหาให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และทำการ “แพร่กระจาย” เนื้อหาดังกล่าวให้เข้าถึงผู้ฟัง/ผู้อ่าน ซึ่งก็คือ “มวลชนในโลกสื่อสาร” ให้ได้มากที่สุด นี่เห็นได้ชัดเจนยิ่งในกรณีของกลุ่มขับไล่รัฐบาลที่ใช้เนื้อหาเดียวกันกับสื่อหลากหลายชนิดหรือที่เรียกกันว่าเป็นการสื่อสารแบบ “ข้ามสื่อ” (cross-media) และสามารถแผ่อิทธิพลทางความคิดและการกำหนดวาระทางการเมือง ออกไปได้กว้างไกลเหนืออาณาบริเวณการรับรู้ของมวลชนคนไทยทั้งที่อยู่ในและนอกประเทศได้อย่างกว้างไกลยิ่ง ในขณะที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลนั้น แม้จะไม่ได้มีฐานทรัพยากรทางเทคโนโลยีการสื่อสารมากเท่ากับกลุ่มขับไล่รัฐบาล แต่สำหรับในเว็บบอร์ดสาธารณะยอดนิยมด้านการเมืองที่มีผู้คนเข้ามาอ่านเป็นจำนวนมากมายอย่างห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอมนั้น กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลก็สามารถใช้ “อำนาจเชิงปริมาณ” หรือภาษาทั่วไปอาจเรียกว่า “พวกมาก” ในการเอาชนะกลุ่มต่อต้านรัฐบาลในพื้นที่เดียวกันนี้ได้อย่างค่อนข้างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดทีเดียว

ในช่วงการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่กล่าวถึงในบทนี้ นอกจากรัฐบาลของปฏิบัติการเชิงเนื้อหาแล้ว เงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทยยังได้แสดงบทบาทเข้าจำกัดการเคลื่อนไหวในครั้งนี้อย่างเห็นได้ชัด วิชยานิพนธ์ชิ้นนี้เรียกเหตุการณ์นี้ตามสำนวนของ Sharp (1973) ว่า “พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” โดยเฉพาะที่เห็นได้ชัดเจน คือ เงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างที่กระทำต่อกลุ่มขับไล่รัฐบาลทักษิณ โดยการแทรกแซงระบบเทคโนโลยีสื่อสารของเอเอสทีวีและเว็บไซต์ผู้จัดการฯ โดยผู้ที่กุมอำนาจเชิงสถาบันเหนือระบบอินเทอร์เน็ตไทย ทั้งที่เป็นกรมประชาสัมพันธ์ และอาจารย์รวมถึง

การสื่อสารแห่งประเทศไทย ที่ใช้อำนาจชนิดต่างๆทั้งแบบทางการและที่เป็นอิทธิพล สั่งให้กลุ่มผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้งและผู้ให้บริการรับฝากเครื่องเซิร์ฟเวอร์ทำการปิดกั้นการสื่อสารบางช่วงบางตอนของระบบสื่อสารทั้งสองชนิดดังกล่าว รวมทั้งกรณีที่มีอำนาจเชิงสถาบันอย่างกระทรวงไอซีทีและตำรวจไซเบอร์เองที่ถึงขั้นสั่งปิดเว็บไซต์ 2 แห่งเลยทีเดียว

ความน่าสนใจประการหนึ่ง คือ ภาคกระทำการของเงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตดังกล่าวนี้ เป็นช่วงก่อนมาตรา 7 ที่กลุ่มขับไล่รัฐบาลยังมีอำนาจน้อยกว่าฝ่ายรัฐบาล ในขณะที่ช่วงหลังมาตรา 7 นั้น กลุ่มขับไล่รัฐบาล “ขึ้นสู่อำนาจ” แล้ว และก็เป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลและกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ถูกจำกัดการเคลื่อนไหวโดยเงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างดังกล่าวเช่นกัน ซึ่งจะได้กล่าวถึงในบทที่ 7 ต่อไปข้างหน้า ☯

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

อินเทอร์เน็ตกับการเคลื่อนไหวขัปลักรัฐบาลทักษิณ : ทางแพร่งเหตุการณ์มาตรา 7

หลังจากได้ภาพความเป็นไปต่างๆที่เกิดขึ้นช่วงก่อนการประกาศใช้มาตรา 7 เพื่อขอ นายกรัฐมนตรีพระราชทานของกลุ่มขัปลััฐบาลทักษิณ ที่ปรากฏมีกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตทั้งฝ่ายขัปลัและฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล ดังที่ อรรถาธิบายไว้ในบทที่ 6 แล้วนั้น ในบทที่ 7 นี้ สถานการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองไร้ความรุนแรงผ่านอินเทอร์เน็ต ยิ่งทวีความซับซ้อนขึ้นอีกชั้นหนึ่ง โดยมีเหตุการณ์มาตรา 7 เป็น “ทางแพร่ง” หรือ “ทางแยก” สำคัญที่ทำให้แนวร่วมต่อต้านและขัปลััฐบาล ที่เคยร่วมแนวทางการตั้งคำถามถึงความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณมาโดยตลอดนั้น ต้องเดินแยกออกเป็นคนละสายกัน แนวร่วมที่แยกตัวออกมานี้ก็กลายเป็นกลุ่มที่สามนี้ (ต่อไปนี้จะขอเรียกรวมกันว่า “กลุ่มไม่เอามาตรา 7”) มีกลุ่มคณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและกลุ่มประชาไท เป็นแกนนำสำคัญ

กลุ่มไม่เอามาตรา 7 นี้ แต่เดิมก็ไม่ได้ใช้ช่องทางสื่อสารทางการเมืองผ่านช่องทางเดียวกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งใช้เว็บผู้จัดการออนไลน์และสื่ออื่นๆในเครือผู้จัดการ แต่มีช่องทางของตัวเอง คือ ผ่านเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (midnightuniv.org) และเว็บไซต์ประชาไทดอทคอม (prachatai.com) ซึ่งถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทยที่ทั้งสองเว็บไซต์ต่างได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆจนลงหลักปักฐานอยู่ในกลุ่มผู้อ่านเฉพาะจำนวนไม่น้อยที่อยู่ในภาคประชาสังคมของไทย ดังนั้น เมื่อตัดสินใจเดินแยกทางกัน เว็บไซต์ทั้งสองแห่งนี้จึงเป็นเสมือนทางเลือกที่สามของการเคลื่อนไหวทางการเมืองและมวลชนผู้บริโภคเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ในช่วงหลังมาตรา 7 เป็นต้นมา ซึ่งยึดหลักการของตนที่ตั้งคำถามต่อความไม่ชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณบนฐานกติกาประชาธิปไตย และไม่ยินยอมให้มีการล้มระบอบประชาธิปไตยโดยการขอให้ผู้บริหารประเทศที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งตั้งที่ฝ่ายพันธมิตรฯกระทำ แม้ว่ากลุ่มไม่เอามาตรา 7 นี้ จะไม่ได้สนับสนุนรัฐบาลทักษิณทุกเรื่อง และต่อต้านกลุ่มขัปลััฐบาลทุกประเด็น แต่ฝ่ายขัปลััฐบาลแต่เดิม (ทั้งที่อยู่ในเครือผู้จัดการและกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย) ก็ถือว่า กลุ่มนี้เป็น “แนวร่วมมุ่ม/ต้านกลับ” ของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณไปเสีย ดังนั้น การเมืองไทยช่วงนับจากการใช้มาตรา 7 เป็นต้นไป จึงเป็นเสมือนนิยายการเมืองคลาสสิกจีน คือ “สามก๊ก” ที่มีกลุ่มไม่เอามาตรา 7 เป็นฝ่ายที่สาม

ในบทนี้ จะได้กล่าวถึงปฏิบัติการเชิงเนื้อหาของประชาไทและมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ที่มี

การผลิตและเผยแพร่เนื้อหาสนทนากับฝ่ายตรงข้าม¹ ตั้งแต่ช่วงเริ่มแรกที่มีการขับไล่รัฐบาลทักษิณในช่วงปรากฏการณ์สนธิ และต่อมา คือ ช่วงวิวาทะของทั้งสองเว็บไซต์ว่าด้วยมาตรา 7 อันเป็นประเด็นที่ทำให้ต้องเกิดการสนทนาภายในกลุ่มเคลื่อนไหวที่ร่วมทางกันมาแต่เดิมอย่างจริงจัง ซึ่งประกอบด้วยการโต้แย้งกลับจากฝ่ายพันธมิตรฯ ความอึดอึกของแกนนำพันธมิตรฯ ในปีที่มาจากภาคประชาสังคม เพราะเคยมีความใกล้ชิดในแง่ความคิดทางการเมืองกับกลุ่มไม่เอามาตรา 7 มาก่อน และกลายเป็นการปะทะขนาดย่อมระหว่างแกนนำพันธมิตรฯ ปีภาคประชาสังคมกับแกนนำมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนอยู่ช่วงหนึ่ง จากจุดเริ่มของทางแพร่งที่ไม่เห็นด้วยกับมาตรา 7 การเคลื่อนไหวทางการเมืองไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตในช่วงหลังจากนี้ จึงสืบเนื่องเป็นปฏิบัติการเชิงเนื้อหาในอีก 2 ประเด็นหลัก คือ (1) ว่าด้วยตุลาการภิวัตน์ และ (2) ว่าด้วยพระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

ประเด็นทั้งสองนี้ กลายเป็นที่มาของภาคปฏิบัติการของเงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างเหนือระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของไทย ที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงของทั้งกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลและกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ต้องเผชิญ สำหรับประเด็นแรก เรื่องตุลาการภิวัตน์นั้น มีการผลิตและเผยแพร่เนื้อหาอภิปรายกันอยู่ไม่น้อยทั้งจากกลุ่มไม่เอามาตรา 7 และกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ กล่าวโดยเฉพาะกลุ่มหลังนี้ มีการเคลื่อนไหวทั้งในโลกไซเบอร์และในโลกกายภาพ เพื่อวิพากษ์กระบวนการตุลาการภิวัตน์ โดยเฉพาะในกรณีการตัดสินจำคุกคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) จนเป็นเหตุให้ต้องแตกพ่ายกันไปหลังจากประสบข้อหา “หมิ่นศาล” ซึ่งใช้เงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทยผ่านกระบวนการยุติธรรมสำหรับประเด็นที่สองนั้น กลุ่มไม่เอามาตรา 7 เป็นฝ่ายนำโดดเด่นในการผลิตและเผยแพร่เนื้อหาที่เป็นการตั้งคำถามวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องพระราชอำนาจมาตั้งแต่สมัยที่กลุ่มขับไล่รัฐบาลทักษิณยังอยู่ในรูปขบวนการถวายนครราชธานีแล้ว เมื่อในเวลาต่อมาประเด็นพระราชอำนาจ ขยับขยายกลายเป็นข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ กลุ่มไม่เอามาตรา 7 จึงได้เคลื่อนไหวโดยเป็นผู้เปิดประเด็นนี้ให้มีการถกเถียงกันในทางวิชาการอย่างจริงจัง โดยมีเป้าหมายสำคัญ เพื่อป้องกันไม่ให้นำข้อหาหมิ่นฯ มาเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการทำลายฝ่ายตรงข้าม แต่ในที่สุด มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเองก็ต้องประสบกับเงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทยด้วยตนเอง เพราะได้รับพิษภัยจากข้อหาหมิ่นพระบรมเด

¹ ควรกล่าวไว้ในที่นี้ถึงข้อจำกัดของการใช้ข้อมูลเล็กน้อย ข้อมูลที่ใช้จากเว็บไซต์ทั้งสองแห่งนี้ มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ในเว็บประชาไทนั้น ผู้เขียนใช้บทบรรณาธิการ ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวแทนสะท้อนจุดยืนและทิศทางของเว็บไซต์ได้ค่อนข้างชัดเจน ในขณะที่เว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้นไม่มีบทบรรณาธิการ จึงจำเป็นต้องอาศัยข่าวสารและบทความที่เขียนโดยนักวิชาการต่างๆเขียนขึ้น และถูกรวบรวมหรือเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์แห่งนี้เป็นตัวสะท้อนจุดยืนและทิศทางของเว็บไซต์แทน ควบคู่กันไปกับการวิเคราะห์แถลงการณ์ต่างๆที่ออกในนาม “คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน” ซึ่งมีอยู่ไม่ถึง 10 ชิ้น เพื่อความแม่นยำในการวิเคราะห์จุดยืนและทิศทางของเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

ชานุกาพนี้เช่นกัน การใช้มาตรการทางกฎหมายทั้งข้อหาหมิ่นศาลและหมิ่นพระบรมเดชานุภาพดังปรากฏในทั้งสองกรณีนี้ก่อให้เกิดประเด็นคำถามที่น่าสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสันติวิธีกับกฎหมาย ซึ่งจะได้อภิปรายไว้ในตอนท้ายของบทนี้ด้วยเช่นกัน

1. ปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (ประเด็นที่ 3) :

มาตรา 7 และแนวร่วมต่อต้านรัฐบาลแยกเป็นสอง

ขบวนการต่อต้านและขับไล่รัฐบาลทักษิณที่เริ่มต้นโดยสนธิ ลิ้มทองกุลกับขบวนการถวายนครพระราชมารดาของเขา กระทั่งสืบเนื่องกลายมาเป็นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้น ประกอบด้วยผู้คนหลากหลายกลุ่ม เข้าร่วมการขับไล่รัฐบาลทักษิณด้วยหลากหลายเหตุผล วาระ และประเด็นตามแต่ที่ตัวเองให้ความสำคัญ หลังจากเคลื่อนไหวขับไล่ดำเนินไปราวเดือนเศษในนามพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มพันธมิตรฯ เห็นว่าวิกฤตการณ์เมืองในครั้งนี้กำลังถึงทางตัน ไม่ว่าจะใช้วิธีการใดๆ ก็ไม่สามารถทำให้ พตท. ทักษิณลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรีได้ ในที่สุดพันธมิตรฯ จึงประกาศแนวทางการขับไล่รัฐบาลทักษิณโดยใช้มาตรา 7 เพื่อขออนายกรัฐมนตรีพระราชทานเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2549 และทำให้แนวร่วมกลุ่มพลังทางการเมืองในการขับไล่รัฐบาลทักษิณเปลี่ยนรูปลักษณะไปอย่างสำคัญ

อันที่จริง แนวโน้มการขอพึ่งพระบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ทรงช่วยแก้ไขวิกฤตการณ์เมืองนี้ มีมาตั้งแต่ในช่วงขบวนการถวายนครพระราชมารดาแล้ว แต่ขณะนั้น กลุ่มที่เข้าร่วมในขบวนการถวายนครพระราชมารดายังไม่หลากหลายมากเท่าช่วงที่เป็นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ดังนั้น เมื่อพันธมิตรฯ หันไปใช้แนวทางมาตรา 7 นี้ รอยแยกในหมู่แนวร่วมต่อต้านรัฐบาลที่ค่อยๆ ปรากฏขึ้นมาบ้าง ก็ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจน จนกระทั่งในที่สุด เกิดเป็นกลุ่มพลังทางการเมืองกลุ่มที่สามที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐบาลทักษิณ แต่ก็ไม่เห็นด้วยกับการใช้แนวทางมาตรา 7 ในการขับไล่รัฐบาล หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นกลุ่ม “ไม่เอามาตรา 7” และกลุ่มที่สามนี้ ก็ค่อยๆ แยกทางจากกลุ่มพันธมิตรฯ มากขึ้นไปอีกหลังเหตุการณ์รัฐประหาร จนกลายเป็นกลุ่มที่อาจเรียกหลวมๆ ได้ว่า “กลุ่มสองไม่เอา” (คือ ไม่เอารัฐประหารและไม่เอาทักษิณ)

สำหรับในโลกไซเบอร์ กลุ่มไม่เอามาตรา 7 นี้มีเว็บไซต์ 2 แห่งเป็นผู้มีบทบาทนำ คือเว็บไซต์ประชาไทดอทคอม (www.prachatai.com) เว็บไซต์สื่อทางเลือกที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในกลุ่มคนในภาคประชาสังคม และเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (www.midnightuniv.org) เว็บไซต์วิชาการทางเลือกที่มีบทบาทชี้แนะทางความคิดให้กับสังคมไทยและในภาคประชาสังคม อันเป็นเว็บไซต์ซึ่งแม้แต่ สุริยะใส กตะศิลา ผู้ประสานงานพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ก็ยังกล่าวไว้ว่าเป็นเว็บไซต์ที่ “...ให้ข้อมูลเชิงวิเคราะห์...ให้ข้อมูลด้านวิชาการ ทำให้คนเข้าไปอ่านมากกว่าเว็บไซต์ของสื่อประเภทวิทยุและโทรทัศน์” ในขณะที่กลุ่มผู้อ่านของเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้น สุริยะใสก็เห็นว่า “แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มที่สนับสนุน

ทักษิณ และกลุ่มที่ต่อต้านทักษิณ ในภาวะที่เกิดการเลือกข้างของทั้งสื่อเองและประชาชน”¹

กลุ่มไม่เอามาตรา 7 นี้ หากพิจารณาตามลักษณะงานศึกษาเรื่องปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ได้รับอิทธิพลจาก Sharp (1973) ทั้งหลายแล้ว ก็แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของขบวนการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง เพราะนอกจากกลุ่มที่เคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงเพื่อโค่นล้มรัฐบาล จะต้องเผชิญกับกลุ่มเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงเพื่อสนับสนุนรัฐบาลแล้ว ยังจะต้องเผชิญกับกลุ่มเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรง (อีกกลุ่มเช่นกัน) ที่ทั้งไม่ได้สนับสนุนการโค่นล้มรัฐบาลอย่างไม่มีข้อแม้ และไม่ได้สนับสนุนรัฐบาลอย่างเต็มตัวเหมือนกลุ่มที่สองเช่นกัน

1.1. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม

1.1.1. เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

(1) ช่วงกระแสต่อต้านรัฐบาลทักษิณ

เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้น กล่าวได้ว่าเป็นที่รวมของนักคตินักวิชาการและนักกิจกรรมที่สนใจปัญหาทางสังคมและทฤษฎีใหม่ๆ อยู่เสมอ การเผยแพร่เนื้อหาของในเว็บไซต์นี้จึงมีความหลากหลายสูง แต่หากนับเฉพาะช่วงเวลาตั้งแต่ต้นเดือนกันยายน 2548 ซึ่งรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากช่อง 9 กระทั่งถึงเหตุการณ์รัฐประหาร เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 แล้ว จำนวนบทความที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้น มีทั้งหมด 379 ชิ้น (เฉลี่ยประมาณวันละ 1 บทความ) ทั้งนี้ มีบทความที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาอันเป็นที่มาของการขับไล่รัฐบาลทักษิณ เช่น การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ, ความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้, การเจรจาการค้าแบบทวิภาคีหรือเอฟทีเอ เป็นต้น และประเด็นสืบเนื่องต่างๆ เช่น การเมืองเรื่องพระราชอำนาจ, ปราบปรามการฉ้อโกง, การปฏิรูปการเมืองครั้งที่สอง, การเคลื่อนไหวภาคประชาชนในนามพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย, และ ตุลาการภิวัตน์ เป็นต้น อยู่ถึง 176 ชิ้น หรือเกือบครึ่งหนึ่งเลยทีเดียว (ส่วนที่เหลือเป็นบทความเชิงทฤษฎีหรือเกี่ยวกับเหตุการณ์ในต่างประเทศเป็นหลัก)

สำหรับในกรณีการขับไล่รัฐบาลทักษิณ แต่เดิมา คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเริ่มที่จะเห็นถึงความไม่ชอบมาพากลของรัฐบาลทักษิณมาตั้งแต่ครั้งคดีชุกหุ้น (ภาคหนึ่ง) เมื่อปี 2544 แล้ว และยิ่งเห็นถึงความไม่เหมาะสมของรัฐบาลทักษิณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากเหตุการณ์การแทรกแซงองค์กรอิสระต่างๆ การคอร์รัปชันกรณีต่างๆ ที่ค่อยๆ ปรากฏขึ้นตามลำดับ แต่ที่ทำให้กลุ่มคณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนรู้สึกอดรนทนต่อไม่ได้ คือ กรณีการใช้ความรุนแรงและละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงในนโยบายการทำสงครามกับยาเสพติด อันนำมาซึ่งการฆ่าตัดตอนกว่า 2,000 ศพ และแนวนโยบายการใช้มาตรการความรุนแรงในการ

¹ อ้างอิงคำสัมภาษณ์เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2550 จาก ธิดา แยมบุปผา (2550 : 133)

แก้ไขปัญหาสามจังหวัดภาคใต้ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเริ่มวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณเรื่อยมา แต่เป็นการกระทำในระดับบุคคล ผ่านการเขียนบทความและเป็นที่ยุติโทษบทความของนักคิด นักเขียนคนอื่น ๆ ในสังคมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว (สมเกียรติ ตั้งนโม, สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2552)¹

เมื่อเริ่มมีกระแสพระราชอำนาจในช่วงเดือนสิงหาคม-กันยายน 2548 อันเป็นช่วงเริ่มจุดติดกระแสการต่อต้านรัฐบาลทักษิณนั้น เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในฐานะสื่อทางวิชาการที่เคลื่อนไหวทางสังคม ก็ได้เผยแพร่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องนี้ด้วยเช่นกัน เช่น ในครั้งที่มีการสนทนาสาธารณะเรื่อง “พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์” ซึ่งจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2548 อันเปรียบเสมือนเป็นการเปิดฉากและรวมพลกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณครั้งสำคัญนั้น สื่อต่างๆ เพียงแค่ทำข่าวหรือรายงานไว้สั้น ๆ ว่ามีการสนทนาดังกล่าวขึ้นเท่านั้น แต่ไม่มีสื่อหนังสือพิมพ์ฉบับใดตีพิมพ์บทถอดเทปฉบับเต็มเผยแพร่ให้ประชาชนไทยได้อ่านทั่วกันเลย ยกเว้นเพียงสื่อในเครือผู้จัดการเท่านั้น มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจึงได้ทำการคัดลอกเนื้อหาดังกล่าวจากหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน และนำมาแสดงไว้ในเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ - สนทนาสาธารณะ, 2548 : ออนไลน์) เป็นต้น รวมทั้งการตีพิมพ์บทความว่าด้วยพระราชอำนาจและบทความวิจารณ์หนังสือพระราชอำนาจของประมวล รุจนเสรี อื่นๆ ที่ได้รับจากนักวิชาการไทยอีก 6 ชิ้น ตลอดจนมีการเผยแพร่บทความอื่นๆ สืบเนื่องในหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องนี้อีกเมื่อมีกระแสตีความมาตรา 7 ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540

ในเหตุการณ์ที่หนังสือพิมพ์มติชนและบางกอกโพสต์ถูกเข้าช้อนซื้อหุ้นโดยบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ ซึ่งสร้างความไม่พอใจและกระแสต่อต้านมากมายในสังคมไทย ด้วยเห็นว่าเป็นการแทรกแซงสื่อใหญ่ครั้งสำคัญของรัฐบาลทักษิณนั้น กองบรรณาธิการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนก็ได้รวบรวมข่าวสารเหตุการณ์และทัศนะของนักคิดต่างๆ ในสังคมไทยขึ้นเผยแพร่ กองบรรณาธิการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (2549ก, 2549ข, 2549ค : ออนไลน์)

ครั้นถึงเหตุการณ์ที่ครอบครัวชินวัตรและดามาพงศ์ขายหุ้นของบริษัทเอไอเอสให้แก่บริษัทเทมาเส็ก โฮลดิ้ง ของสิงคโปร์เป็นจำนวนเงิน 73,000 ล้านบาทเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2549 อันเป็นเหตุการณ์ที่จุดชนวนให้กระแสการต่อต้านรัฐบาลทักษิณมาถึงจุดก่อเกิดเป็นกระแสขับไล่รัฐบาลในระดับทั่วประเทศ กระทั่งมีการเคลื่อนไหวล่ารายชื่อ 5 หมื่นชื่อเพื่อถอดถอนพตท.ทักษิณออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนรู้สึกถึงการคอร์รัปชันในครั้งนี้อย่างชัดเจน จึงได้ประชุมร่วมกันเมื่อวันศุกร์ที่ 28 มกราคม 2549 โดยมี

¹ กล่าวสำหรับปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้นั้น นับเฉพาะตั้งแต่เดือนกันยายน 2548 ถึงเหตุการณ์รัฐประหารเดือนกันยายน 2549 เว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเผยแพร่บทความเพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ นับได้อย่างน้อยเป็นจำนวนถึง 44 บทความ หรือประมาณ 11.6% ของบทความทั้งหมด 379 ชิ้น (นับตั้งแต่บทความลำดับที่ 661-1047)

ข้อเสนอจากที่ประชุม 5 ประการ คือ “1) มีการยื่นรายชื่อ 5 หมิ่นชื่อให้ขับไล่ทักษิณ 2) ออกแถลงการณ์ประณามชินคอร์ป เกี่ยวกับการกระทำที่น่าเกลียดในการหลบเลี่ยงการเสียภาษี 3) ออกแถลงการณ์ประณามตลาดหลักทรัพย์, กสท., และนักกฎหมายบางคน ที่น่ารังเกียจกรณีช่วยเหลือ โดยไม่ผิดกฎหมายเรื่องนี้ 4) เชิญชวนสื่อมวลชนให้ร่วมกันขุดคุ้ยและเสนอข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อสังคม 5) เปิดให้มีการรวบรวมความรู้เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวบนเว็บไซต์ ม.เที่ยงคืน เพื่อเสนอต่อสังคม” (เสียงสะท้อนนักวิชาการบ้านนายกษ รัฐบาลทักษิณจะอยู่อย่างไร, 2549 : 5. อ้างใน สมเกียรติ ตั้งนโม, 2549ก : ออนไลน์)

อย่างไรก็ตาม ในเวลาต่อมาเสียงส่วนใหญ่ในที่ประชุมคณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เห็นว่าไม่ควรขับไล่ พตท.ทักษิณ “เพราะไม่ได้ทำผิดกฎหมาย” (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2549ก : ออนไลน์) ในขณะที่เดียวกัน คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนก็ตระหนักว่ากลุ่มของตนเองไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎกติกาของตลาดหลักทรัพย์ (และกสท.) มากนัก ดังนั้น “เมื่อคนไม่มีความรู้และไม่เข้าใจจริงๆ การล่ารายชื่อ 5 หมิ่น คงเป็นไปได้ยากให้แนวคิดนี้ตกไป” (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2549ก : ออนไลน์)¹ อย่างไรก็ตาม เพื่อไม่ให้การเคลื่อนไหวเป็นไปตาม “...ฐานอารมณ์ ความรู้สึกชอบไม่ชอบ เกลียดชัง แต่...ควรต่อสู้เคลื่อนไหวโดยฐานความรู้” (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2549ก : ออนไลน์) คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจึงดำเนินการตามข้อเสนอข้อ 4 และ 5 เรื่องการสร้างความรู้ความเข้าใจและแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นและสนับสนุนให้สื่อทำงานเผยแพร่ความรู้ต่อสาธารณชนก่อน โดยทำการรวบรวมข้อมูลความรู้ในลักษณะ think tank เกี่ยวกับการขายหุ้นชินคอร์ปเป็นชุดบทความพิเศษเรื่อง “ถึงความรู้การขายหุ้นชินคอร์ป” (จำนวน 6 ชิ้น 14 เรื่อง²) และนำขึ้นเผยแพร่ในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เพื่อเป็นฐานความรู้เตรียมสำหรับดำเนินการในข้อ 1-3 ต่อไป และนับจากนั้นมา ก็มีเผยแพร่บทความที่เกี่ยวข้องกับการขับไล่รัฐบาลทักษิณและวิเคราะห์ระบอบทักษิณเพิ่มเติมอย่างสืบเนื่องอย่างน้อย 31 ชิ้น (รวมชุดบทความถึงความรู้) รายการบทความที่มีเนื้อหาดังกล่าว (และนับย้อนกลับไปถึงบทความที่เกษียร เตชะพีระ เขียนขึ้นก่อนหน้านั้นอีก 2 ชิ้น) สามารถแสดงในตารางที่ 7.1

¹ สมชาย ปรีชาศิลป์กุล เล่าให้ฟังว่า อาจารย์นิธิ เอียวศรีวงศ์ ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ตั้งคำถามกับที่ประชุมวันนั้นว่าจะไล่พตท.ทักษิณออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น รู้แล้วจริงๆหรือไม่ว่าเขาทำผิดอะไร? และให้อธิบายสาเหตุของการไล่ให้ฟัง (สัมภาษณ์, 20 กรกฎาคม 2552)

² เนื่องจากเกณฑ์การเผยแพร่บทความหนึ่งๆของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้น หากบทความแต่ละชิ้นมีเนื้อหาบ่อยเกินไป ก็จะนำหลายบทความมารวมกัน เพื่อเผยแพร่ขึ้นเว็บในแต่ละครั้ง ทำให้จำนวนบทความที่ขึ้นในเว็บไซต์กับจำนวนเรื่องไม่เท่ากัน

ตารางที่ 7.1 : บทความเกี่ยวกับการขับไล่รัฐบาลทักษิณในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

วันที่ขึ้นเว็บ	เรื่องชื่อที่ปรากฏบนเว็บ	ผู้เขียน/เจ้าของเนื้อหา	บทความที่
30 พ.ย. 48	1. นิโ-ชาตินิยม กับปรากฏการณ์ศึกทักษิณกับสนธิ	เกษียร เตชะพีระ	759
27 ม.ค. 49	2. ขาลงรัฐบาลทักษิณ และ สองนคราประชาธิปไตย	เกษียร เตชะพีระ	815
4 ก.พ. 49	3. ถึงความรู้เกี่ยวกับการขายหุ้นชินคอร์ป(๑) (รวบรวมบทความ 9 ชิ้น) ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> • “คิดถึง ‘ประเสริฐ นาสกุล ตลาการที่รัฐขาดแท้ทักษิณก่อนใคร?’ (ประชาชาติธุรกิจ 3 สิงหาคม 2544) • “จะปล่อยความบกพร่องโดยสุจริตไปตลอดชีวิตได้อย่างไร” บทสัมภาษณ์ รั้งสรรค ธนะพรพันธุ์ (ผู้จัดการ 2 กุมภาพันธ์ 2549) • “‘เนติบริกร’ สุวรรณ วลัยเสถียร ดบหน้าประชาชนอย่างรุนแรง” โดย กาแฟดำ (กรุงเทพธุรกิจ 2 กุมภาพันธ์ 2549) • “‘ปรากฏการณ์ชุกหุ้น ภาค 2’ ในสายตาเหยี่ยวขาว” สัมภาษณ์ ประสงค์ เลิศรัตนวิสุทธิ์ (ประชาชาติธุรกิจ 29 มกราคม 2549) • “คนเบดีรัฐศาสตร์นำทีมตั้งโต๊ะสำรายชื่ออาจารย์ขับไล่ ‘ทักษิณ’” (ผู้จัดการออนไลน์ 2 กุมภาพันธ์ 2549) • “ผ่นักกำลังล่าชื่อไล่ ‘ทักษิณ’” (ผู้จัดการรายวัน 2 กุมภาพันธ์ 2549) • “‘ชโยนันต์’ นำทีมล่าชื่อไล่ ‘ทักษิณ’ ออก-นัดแถลง 11.00 น. วันนี้” (ผู้จัดการออนไลน์ 2 กุมภาพันธ์ 2549) • “วิกฤตรัฐบาล - แก้วสรรจัตมาตรา 216 ถอดถอนนายกทักษิณ” (โพสต์ทูเดย์ ไม่มีวันที่ตีพิมพ์) • “ลาออก! ขาดหน้าตาดอนสายๆ ‘ทักษิณ’ โทษ 19 ล้านเสียง/แหล่งชื่อไล่/สหรัฐเดือนอเมริกันห่างมือ” (กองบ.ก.ไทยโพสต์ 3 กุมภาพันธ์ 2549) 	กอง บ.ก. ม.เที่ยงคืน : รวบรวมและเรียบเรียง	823
4 ก.พ. 49	4. ถึงความรู้เกี่ยวกับการขายหุ้นชินคอร์ป(๒) : รายการวิทยุ-ทักษิณคุยกับประชาชน (โดยคัดเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคำชี้แจงการขายหุ้นชินคอร์ป และการชุมนุมของกลุ่มสนธิ ลิ้มทองกุล)	กอง บ.ก. ม.เที่ยงคืน ถอดเทป	824
6 ก.พ. 49	5. ถึงความรู้เกี่ยวกับการขายหุ้นชินคอร์ป(๓) (บทวิเคราะห์ 20 ประเด็นหลัก ในดีลเทคโอเวอร์กลุ่มชินคอร์ป)	มานอกและเด็กนอก กรอบ (นามแฝง)	825
6 ก.พ. 49	6. ถึงความรู้เกี่ยวกับการขายหุ้นชินคอร์ป(๓) (ต่อ) (บทวิเคราะห์ 20 ประเด็นหลัก)	มานอก และเด็กนอก กรอบ	826
8 ก.พ. 49	7. ถึงความรู้เกี่ยวกับการขายหุ้นชินคอร์ป(๔) : คำสารภาพกลางเมืองของนายกทักษิณ (เนื้อหาเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ มาตรา 209 และ 295)	แก้วสรร อดิโพธิ์	828
9 ก.พ. 49	8. จดหมายเปิดผนึกถึงประชาชนไทย คำชี้แจงเรื่องการสำรายชื่อ ๕ หมื่นชื่อ	สมเกียรติ ตั้งนโม	830
9 ก.พ. 49	9. ถึงความรู้เกี่ยวกับการขายหุ้นชินคอร์ป(๕) (มายาภาพของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร กรณีการขายหุ้นชินคอร์ป)	จรัล มานตรี (นศ.ปริญญาเอก คณะวารสารฯ มธ.)	831
11 ก.พ. 49	10. Ideas are free: คำชี้แจงของทักษิณเรื่องความสุจริต	กอง บ.ก.ม.เที่ยงคืน ถอดเทป	832
15 ก.พ. 49	11. การชุมนุมเป็นบ่อเกิดประชาธิปไตย ความอิจฉาเป็นบ่อเกิดความเสมอภาค	เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, เกษียร เตชะพีระ	836
18 ก.พ. 49	12. ทักษิณคุยกับประชาชน : เขิญอธิการบดีมหาวิทยาลัยทั่วประเทศพบและเรื่องข่าวลือกับเอกสารปลอม	กอง บ.ก.ม.เที่ยงคืน ถอดเทป	838
19 ก.พ. 49	13. ถึงความรู้เกี่ยวกับการขายหุ้นชินคอร์ป(๖) : วิชาภษยันกรณีศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลเจ้ารัฐบาล	กอง บ.ก. ม.เที่ยงคืน รวบรวม	839
24 ก.พ. 49	14. Law of the Few และทฤษฎีฟิสิกส์-สังคมศาสตร์ กรณีการขับไล่ทักษิณ	ประสาธน์ มิแต้ม คณะวิทยาศาสตร์ มอ.	844
25 ก.พ. 49	15. แดงการณีสำนักรัฐมนตรียุบสภา และคำแถลงของนายกทักษิณ	กอง บ.ก. ม.เที่ยงคืน รวบรวม	845
26 ก.พ. 49	16. รายการถึงลูกถึงคน คุยกับอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หลังยุบสภา	กอง บ.ก. ม.เที่ยงคืน ถอดเทป	846
27 ก.พ. 49	17. ณ วันที่ย้อนกลับไปของนายกทักษิณ	นิธิ เอียวศรีวงศ์	847
1 มี.ค. 49	18. กับปัญหาหัวใจในการเมืองไทยไล่ทักษิณ	ชานัญ จันทร์เรือง	848
2 มี.ค. 49	19. แดงการณีสำนักรัฐมนตรียุบสภาและนักวิชาการทั่วประเทศ “ผ่าทางตัน เว้นวรรคทักษิณ ปฏิรูปการเมือง”	คณาจารย์ ม.เที่ยงคืน	849
8 มี.ค. 49	20. หลากความคิดเห็นในประเด็นระบอบทักษิณ	วิทยากร เชียงกุล, สุวินัย ภรณวิสัย, สัตตาวัลย์ ดันดีวิทยาทักษิณ	857
10 มี.ค. 49	21. จากพฤษภามิพิถึงการปฏิรูปการเมือง ๔๙	นิธิ เอียวศรีวงศ์	858
10 มี.ค. 49	22. การเมืองเรื่องลือ : สัมภาษณ์ สมเกียรติ ตั้งนโม	สมเกียรติ ตั้งนโม	859
14 มี.ค. 49	23. ฟ้องศาลจำลองไตสวนคดีทักษิณ และแถลงการณ์ศูนย์นิติศาสตร์ มธ.	กอง บ.ก. ม.เที่ยงคืน	862
19 มี.ค. 49	24. การชุมนุมโดยสงบ เพื่อการเปลี่ยนผ่านการเมืองไทยอย่างสันติ : คู่มือการประชุมชมรมยามวิภฤตคู่มือการประชุมชมรมยามวิภฤต	กลุ่มสันติอาสา	867

ตารางที่ 7.1 : บทความเกี่ยวกับการขับไล่รัฐบาลทักษิณในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

วันที่ขึ้นเว็บ	เรื่องชื่อที่ปรากฏบนเว็บ	ผู้เขียน/เจ้าของเนื้อหา	บทความที่
21 มี.ค.49	25. ข้อเสนอในการผ่าทางตันระบอบทักษิณด้วยสันติวิธี	พระไพศาล วิสาโล, เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง	869
31 มี.ค.49	26. ในความวุ่นวาย ไม่อาจสงบนิ่ง : เหตุบ้านการเมืองร้อน	กองบ.ก.ม. เที่ยงคืน	878
5 เม.ย.49	27. ทำอย่างไรในยุคหลังทักษิณ? What to do in the Post-Thaksin Era?	ไมเคิล ไรท	879
5 เม.ย.49	28. ย้อนรำลึกถึงผลงานรัฐบาลทักษิณ (ตอนที่ ๑) : รวบรวมผลงาน นิธิ เอียวศรีวงศ์	กอง บ.ก. ม.เที่ยงคืน	883
6 เม.ย.49	29. ย้อนรำลึกถึงผลงานรัฐบาลทักษิณ (ตอนที่ ๒) : รวบรวมผลงาน นิธิ เอียวศรีวงศ์	กอง บ.ก. ม.เที่ยงคืน	884
2 พ.ค.49	30. (1)สัตยาเคราะห์ (2)ยกเลิกโทษประหาร และ(3)รัฐศาสตร์ไทย	ชานัญ จันทร์เรือง	909
26 มิ.ย.49	31. การเคลื่อนไหว ๒๕๔๙ : รัฐประหารของคนชั้นกลาง	ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ นศ ปริญญาเอกรัฐศาสตร์	958

ที่มา : คัดเลือกและแยกแยะโดยอาศัยข้อมูลจากเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

(2) ร่วมทางเมื่อแรก แยกทางที่มาตรา 7

ในช่วงแรกๆที่พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยถือกำเนิดขึ้นมารับช่วงขบวนการถวายนครพระราชมารชอาณาจักรที่นำโดยรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรนั้น มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนค่อนข้างเห็นด้วยอย่างเต็มที่กับกระแสการเคลื่อนไหวดังกล่าว เพราะนอกจากเห็นด้วยกับการที่รัฐบาลทักษิณขาดความชอบธรรมในการบริหารประเทศต่อไป เนื่องจากความผิดพลาดเชิงนโยบายทั้งหลายโดยเฉพาะกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรงในนโยบายการทำสงครามกับยาเสพติดและแผนนโยบายการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดภาคใต้แล้วยังเห็นด้วยเพราะกระบวนการของพันธมิตรฯนั้น เป็น “การเคลื่อนไหวที่มีความสำคัญต่อการสร้างพลังและความหมายให้กับการเมืองภาคประชาชนเป็นอย่างมาก” (ศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2549ก : ออนไลน์) สมเกียรติ ตั้งนโม เว็บมาสเตอร์ของเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการชุมนุมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่ห้องสนามหลวงในช่วงนั้นไว้ว่า

ผมคิดว่าถูกต้อง สนับสนุนส่งเสริม และเห็นด้วย คืออย่างนี้ บนขบวนรถไฟที่มุ่งไปสู่ความหายนะ คุณควรกระโดดลงมา การเมืองที่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ การอิงแอบแฝงเอาธุรกิจเข้าไปบิดเบือนนโยบายการพัฒนาของรัฐ เพื่อเอื้ออำนาจต่อเครือข่ายและเพื่อนฝูง ผมถือว่าเป็นขบวนรถไฟสายมรณะ คุณควรกระโดดออกจากรถไฟขบวนนี้ แล้วหยุดมันซะ หรือถ้าคุณอยู่บนขบวนรถไฟ หมายถึงอยู่ในระบบนี้ ซึ่งเราก็อยู่ไม่ได้เพราะเราไม่ใช่พนักงานเมือง คุณควรจะห้ามล้อรถไฟไหม ถ้าอยู่นอกระบบ คุณควรจะขวางทางมันไว้ (สุชุมและสิริลักษณ์, 2549 : ออนไลน์)

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ช่วงนั้น เริ่มมีการเสนอให้ปฏิรูปการเมืองโดยแก้ไขรัฐธรรมนูญ พร้อมกับมีกระแสการเรียกร้องให้ขบวนการขับไล่รัฐบาลใช้มาตรา 7 เพื่อขอ

นายกรัฐมนตรีพระราชทาน ซึ่งกล่าวได้ว่าสืบเนื่องมาจากขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจที่นำโดยโดยสนธิ ลิ้มทองกุล และประเด็นเรียกร้องนี้เป็นจุดเริ่มแรกของการแตกตัวกันในกลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2549 มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนได้เข้าชื่อร่วมกับนักวิชาการจากทั่วประเทศรวม 80 คน ออกแถลงการณ์ “ฝ่าทางตัน เว้นวรรค ทักษิณ ปฏิรูปการเมือง” ซึ่งเป็นการแสดงจุดยืนทางการเมือง 2 ประการของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ต่อกระแสการขับไล่รัฐบาลทักษิณอย่างชัดเจน จุดยืนดังประกาศไว้ในแถลงการณ์ฉบับนี้ได้สืบเนื่องมั่นคง และเข้มข้นขึ้นอีกหลังจากมีการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 กระทั่งการทำประชามติเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ.2550

จุดยืนทั้งสองประการ ได้แก่ *ประการแรก* การปฏิรูปการเมืองจะต้องเป็นไปมากกว่าระดับตัวบุคคล คือ เพียงแค่การขับไล่ตัว พตท.ทักษิณ และต้องกว้างกว่าเพียงการเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่โดยคนไม่กี่ปคน เพราะปัญหาของสังคมไทยที่เกิดขึ้นนั้น มีมาทุกรัฐบาลไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในรัฐบาลทักษิณ เพียงแต่ “ปัญหาดังกล่าวไม่ได้เห็นอย่างชัดเจนและทำลายต่อความรู้สึกของสาธารณชนเท่าที่เกิดขึ้นในระบบทักษิณ” (คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2549ก : ออนไลน์) ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่หมักหมมมานาน สืบเนื่องจากเป็นเพราะ...

...อำนาจในการเมืองที่ถูกผูกขาดไว้ในมือของบุคคลเพียงบางกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชนชั้นนำโดยปราศจากการตรวจสอบและกำกับจากสังคม ขณะที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงและเป็นเจ้าของอำนาจในการกำหนดชะตากรรมของตนเอง หรือกำหนดความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆ ได้อย่างใด

ซึ่งการใช้อำนาจในลักษณะเช่นนี้ได้สร้างปัญหาทางสังคมและความไม่เป็นธรรมอย่างกว้างขวางในสังคม เช่น การใช้ความรุนแรงในนโยบายต่างๆ ของรัฐ, การดำเนินนโยบายที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ต่อภาคอุตสาหกรรม แต่สร้างความเดือดร้อนและหายนะแก่ประชาชนระดับรากหญ้า, การบัญญัติและใช้กฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์กับตนและพรรคพวก เป็นต้น (คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2549ก : ออนไลน์)

จุดยืนที่สอง คือ การปฏิเสธอำนาจนอกระบบ ทั้งที่เป็นการยึดอำนาจโดยทหาร หรือการเรียกร้องรัฐบาลพระราชทาน เพราะมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเห็นว่า ทั้งสองวิธีล้วนแต่ไม่ได้ทำให้ประชาชนมีอำนาจในการเข้าถึงและใช้อำนาจได้อย่างเท่าเทียม รวมถึงการสร้างกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่มีประสิทธิภาพโดยสังคม อันเป็นปัจจัยสำคัญที่มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเห็นว่า จะสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย และตอบสนองต่อปัญหาของประชาชนในสังคมไทยได้จริง

กรณีนี้เพื่อความมาตรา 7 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ที่ว่า “ในเมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้วินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ซึ่งพันธมิตระยตีความและนำมาใช้เพื่อขอนายกษพระราชทานนั้น นิธิ เอียวศรีวงศ์ ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เขียนบทความชื่อเดียวกัน คือ “มาตรา 7” (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2549 : ออนไลน์) อภิปรายเรื่องนี้ไว้อย่างละเอียดชัดเจน และนำขึ้นเผยแพร่ในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในวันที่ 15 มีนาคม 2549 บทความเรื่อง “มาตรา 7” ของนิธินี้ อาจเปรียบได้เป็นเสมือนคำอธิบายตรรกะและการประกาศจุดยืนของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนต่อแนวทางการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ ซึ่งเป็นจุดแยกทางกับพันธมิตระยประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

ในบทความนี้ นิธิไล่เรียงประวัติศาสตร์รัฐธรรมนูญไทย ว่ามีปรากฏข้อความคล้ายในมาตรา 7 นี้ครั้งแรกในธรรมนูญ พ.ศ.2502 การปกครองของสฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยมีข้อความแทบจะเหมือนกัน ยกเว้นเพียงวลีท้ายสุดที่กล่าวถึงเพียง “ระบอบประชาธิปไตย” เฉยๆ ไม่มีวลีว่า “อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” และเนื้อความทำนองเดียวกับมาตราดังกล่าวนี้ก็ปรากฏมีมาตลอดในรัฐธรรมนูญฉบับอื่นๆของรัฐบาลเผด็จการ โดยไม่มีวลีว่า “อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ทั้งสิ้น (เช่น ฉบับ พ.ศ.2515, 2519, 2520 เป็นต้น) และในรัฐธรรมนูญที่ร่างโดยกลุ่มอำนาจที่หลากหลายเข้าไปมีส่วนร่วม (เช่น ฉบับ พ.ศ.2518 และ 2521) นั้น ก็ไม่ปรากฏมีมาตราที่มีเนื้อหาทำนองนี้เลยด้วยซ้ำ ยกเว้นเพียงรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. 2540 เท่านั้นที่มีปรากฏข้อความดังในมาตรา 7 นี้ นิธิจึงประกาศชัดว่า ดังนั้น “...ความหมายของข้อความทำนองมาตรา 7 จึงไม่ได้หมายถึงพระราชอำนาจในระบอบปกครองราชาธิราชของไทยอย่างแน่นอน” และ “หัวใจของความหมาย [ของข้อความดังกล่าวนี้-ผู้เขียน] จึงอยู่ที่ระบอบประชาธิปไตย” ซึ่งนิธิกล่าวว่า มีอยู่ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นกติกากฎที่ถูกเขียนขึ้นไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในกฎหมายต่างๆ และส่วนที่เป็นประเพณีซึ่งต้องเชื่อถือปฏิบัติ

นิธิย้ำหลักเกณฑ์พื้นฐานของวลีที่ว่า “การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ว่า เป็นสองส่วนของวลีที่ไม่อาจแยกจากกันได้ ดังนั้น เขาจึงประกาศอย่างชัดเจนอีกครั้งหนึ่งว่า “การแก่วิกฤตใดๆ อันเป็นผลให้ประเทศไทยปราศจากประมุขที่เป็นพระมหากษัตริย์ยอมทำไม่ได้ เท่ากันกับที่เป็นผลให้ระบอบปกครองของประเทศไทยไม่เป็นประชาธิปไตย ก็ยอมทำไม่ได้เหมือนกัน...” และด้วยเหตุนี้ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2540 คือ การพยายามอย่างยิ่งที่จะ “...ไม่ปล่อยให้ม็อำนาจอันหนึ่งอันใดที่อาจใช้ได้โดยไม่ถูกตรวจสอบถ่วงดุล รวมทั้งพระราชอำนาจด้วย”

ดังนั้น การตีความวลีที่ว่า “ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในมาตรา 7 ว่าหมายถึง การคืนพระราชอำนาจ หรือการพึ่งพระบารมีให้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชอัธยาศัยนั้น สำหรับนิธิแล้ว จึงไม่

อาจเข้าใจได้ ผู้เขียนเข้าใจตามตรรกะของนิธิว่า เป็นเพราะเหตุผล 2 ประการ (1) การตีความให้สามารถแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชอำนาจนั้น จะเป็นประเพณีการปกครองในระบอบราชาธิปไตยมากกว่า และ (2) การทำเช่นนั้น เท่ากับทำให้ระบอบ “ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของไทย” สูญเสียความเป็นประชาธิปไตยไป เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ไม่มีการตรวจสอบถ่วงดุล

ในขณะเดียวกัน นิธิอ้างถึง “ประเพณี” ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น มีหลายอย่าง เช่น ประเพณีที่ว่ารัฐบาลรักษาการไม่ควรดำเนินการใดๆ ที่ก่อให้เกิดการผูกมัดเชิงนโยบายต่อรัฐบาลที่จะมาใหม่ หรือประเพณีที่เมื่อรัฐบาลแพ้อหิวตภิโหมายสำคัญๆ ในสภาแล้ว ก็ควรกราบถวายบังคมลาออกไป เพราะความพ่ายแพ้ที่นั่นแสดงให้เห็นว่าเสียงสนับสนุนรัฐบาลที่มีอยู่ในสภานั้น มีไม่มากเพียงพอที่จะบริหารประเทศต่อไปได้อย่างราบรื่น เป็นต้น สำหรับกรณีรัฐบาลทักษิณนั้น นิธิเห็นว่า หากนายกรักษาการตายหรือลาออกและไม่มีสภาแล้ว (เพราะถูกประกาศยุบสภาไปแล้ว) ข้อความที่ว่า “ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” ในมาตรา 7 จึงควรจะต้องเป็นการใช้วิธีการเดียวกับรัฐบาลที่มาจากสภา กล่าวคือ ให้รองนายกฯ ขึ้นมารักษาการต่อไป ดังนั้น ตามตรรกะนี้ การตีความมาตรา 7 ว่า เมื่อตำแหน่งนายกฯ รักษาการว่างลงแล้ว พระมหากษัตริย์จะทรงใช้พระราชอำนาจแต่งตั้งบุคคลหนึ่งบุคคลใดมาเป็นนายกฯ แทนนั้น นิธิเห็นว่าไม่เป็นไปตาม “ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข” แต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุป การใช้มาตรา 7 เพื่อขอพึ่งพระบารมีให้พระมหากษัตริย์ทรงพระราชทานนายกรัฐมนตรี ในขณะที่ยังมีรัฐบาลอยู่นั้น จึงไม่ใช่การตีความที่ถูกต้อง เพราะไม่ใช่แบบปฏิบัติหรือประเพณีของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแต่อย่างใด สำหรับกรณีการขับไล่รัฐบาลทักษิณโดยที่ยังดำรงรักษาความเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศไทยให้ได้อยู่ที่นั้น นิธิเน้นที่กระบวนการมากกว่าเพียงเรื่องเนื้อหา โดยเสนอแนวทางว่า

ไม่ต้องทำอะไรมากไปกว่าที่ควรทำตามระบอบประชาธิปไตย ช่วยกันระวังรักษาให้กระบวนการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ดำเนินต่อไปให้ได้ ประชาชนที่ชุมนุมกันขับไล่คุณทักษิณอยู่ที่สนามหลวงนั้น เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการประชาธิปไตย ที่เราต้องช่วยกันประกันสิทธิของเขาให้มั่นคง และปลอดภัยแก่ตัวเขา

นายกฯ ที่ไม่อาจตอบปัญหาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ของตนเองให้เป็นที่พอใจของประชาชนกลุ่มใหญ่ นายกฯ ที่ขึ้นครองอำนาจโดยไม่มีฝ่ายค้านในสภาที่มีประสิทธิผลสักคนเดียว อยู่ในตำแหน่งต่อไปไม่ได้หรอกครับ เพราะฟังก์ชันไม่ได้ ข้าราชการเริ่มไม่แน่ใจว่าจะทำตามคำสั่งดีหรือไม่ นักการเมืองกระโดดเรือหนี คุณทักษิณเป็นมะม่วงเน่าคาต้นที่รอเวลาร่วงเท่านั้น (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2549 : ออนไลน์)

จากนั้น นิธิกลับมาเน้นที่ตัวระบบและกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งกำลังพูดถึงการปฏิรูปการเมืองครั้งที่สองกันอยู่ว่า ปัญหาสำคัญอยู่ที่ว่า “เมื่อคุณทักษิณร่วงไปแล้ว สังคมไทยเข้มแข็งขึ้นพอจะสามารถกำกับควบคุมนายทุน ได้หรือไม่” เพราะการเรียกร้องหาอัครวินผู้แก้วิกฤติได้นั้น ไม่ช่วยแก้ปัญหาพื้นฐานของสังคมการเมืองไทย เพราะวิธีแก้ปัญหของอัครวิน คือ ยกเว้นกฎหมายและให้ความชอบธรรมคนบางกลุ่ม ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มที่เป็นที่นิยม หรือเป็นบุคคลพระราชทาน จึงไม่เหมาะกับระบบประชาธิปไตยที่เป็นการให้อำนาจกับคนกลุ่มหนึ่งขึ้นบริหารประเทศ โดยมีการตรวจสอบถ่วงดุลและบุคคลต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย

แถลงการณ์ “ผ่าทางตัน เว้นวรรคทักษิณ ปฏิรูปการเมือง” ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน และบทความเรื่อง “มาตรา 7” ของนิธิ นับได้ว่าเป็นคำประกาศของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนว่าด้วยแนวทางการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณอย่างชัดเจน ว่าต้องใช้แนวทางภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึงต้องมีการตรวจสอบถ่วงดุลและต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเท่านั้น และต้องเป็นการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่กระจายอำนาจให้ประชาชนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงและเป็นเจ้าของอำนาจในการกำหนดชะตากรรมของตนเองและกำหนดความสัมพันธ์กับกลุ่มอื่นๆได้ ไม่ใช่ผูกขาดอำนาจให้กระจุกอยู่กับคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ความแตกต่างทางอุดมการณ์ในการตีความมาตรา 7 ดังกล่าว จึงเป็นจุดแยกทางกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยครั้งสำคัญ และทำให้พลังทางการเมืองในการเคลื่อนไหวโค่นล้มรัฐบาลโดยใช้สันติวิธีในแนวอุดมการณ์แบบของพันธมิตรครั้งนี้ อ่อนแอลงไปไม่น้อย

ตารางที่ 7.2 : บทความเกี่ยวกับการปฏิรูปการเมืองในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

วันที่ขึ้นเว็บ	เรื่องชื่อที่ปรากฏบนเว็บ	ผู้เขียน/เจ้าของเนื้อหา	บทความลำดับที่
10 มี.ค.49	1. จากพฤษภาทมิฬถึงการปฏิรูปการเมือง ๔๙	นิธิ เอียวศรีวงศ์	858
16 เม.ย.49	2. Constitutionalism: Road Map สอดมรัฐที่ไร้ประชาชน?	สมชาย ปรึกษาศิลปกุล	
17 เม.ย.49	3. การเมืองของชนชั้นนำ VS การเมืองชนชั้นตาม	นิธิ เอียวศรีวงศ์, เกษียร เตชะพีระ	894
25 เม.ย.49	4. วิเคราะห์รัฐธรรมนูญ อำนาจวุฒิสภา และการเมืองบนท้องถนน	นิธิ เอียวศรีวงศ์	902
12 พ.ค.49	5. ลูกไล่ประวัติศาสตร์ ปฏิรูปการเมือง และเรื่องประตุนมบ้าน	นิธิ เอียวศรีวงศ์	919
13 พ.ค.49	6. ปฏิรูปการเมืองไทย : ยิ่งเปลี่ยนแปลง ยิ่งเหมือนเดิม (บทสัมภาษณ์ เสน่ห์ จามริก, คัดลอกจากประชาไทออนไลน์)	คัดลอกโดยกอบบ.ก. ม.เที่ยงคืน	920
10 ส.ค.49	7. บทสรุปนักวิชาการ ว่าด้วย“รัฐบาลเต่าถุย” [ประกอบด้วย 4 บทความย่อย : ๑.ภารกิจทางการเมืองของประชาชน ๒. การเมืองนี้เสียจนไม่มาลงทุน ๓. หันหน้าเข้าหากัน ๔. ภาษี, กฎหมาย และความชอบธรรม]	นิธิ เอียวศรีวงศ์	1001
29 ส.ค.49	8. จากโลกสามเหลี่ยม, Demagogue, ถึงการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย	นิธิ เอียวศรีวงศ์	1020

ที่มา : คัดเลือกและแยกแยะโดยอาศัยข้อมูลจากเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

จากกรอบคิดของเอกสารทั้งสองชิ้นนี้ อาจกล่าวได้ว่า กลุ่มประเด็นเนื้อหาที่ปรากฏเป็นบทความเผยแพร่ในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนที่เกี่ยวกับการขับไล่รัฐบาลทักษิณ

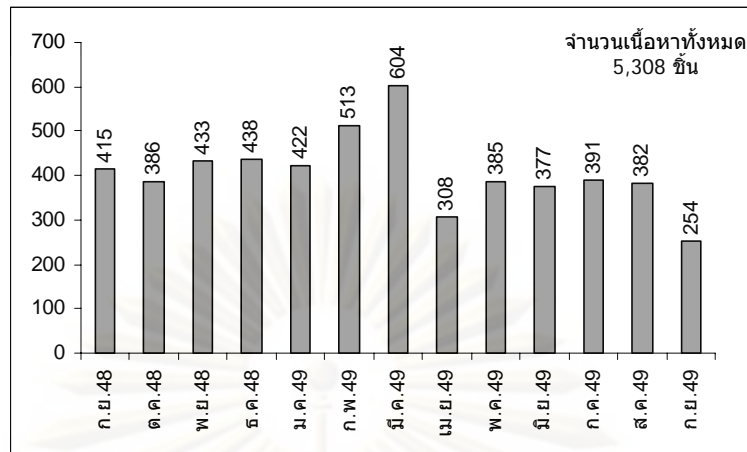
นั้น สามารถแบ่งได้เป็น 2 แนวประเด็นควบคู่กันไป **แนวประเด็นแรก** คือ เนื้อหาที่อยู่รายรอบ เรื่องการปฏิรูปการเมือง ในแง่มุมที่มากกว่า “ระดับตัวบุคคล...และ...กว้างกว่าเพียงการเขียนรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่โดยคนไม่กี่คน” นับเฉพาะช่วงกันยายน 2548 ถึงกันยายน 2549 มีจำนวน 8 ชิ้น (ไม่นับบทความเชิงประเด็น เช่น เรื่องความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้, เรื่องเอฟทีเอ, เรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ฯลฯ) (ดูตารางที่ 7.2) ส่วนแนวประเด็นที่สอง คือ เรื่องพระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ (จะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไปในหัวข้อที่ 3 ของบทนี้)

1.1.2. เว็บไซต์ประชาไทดอทคอม

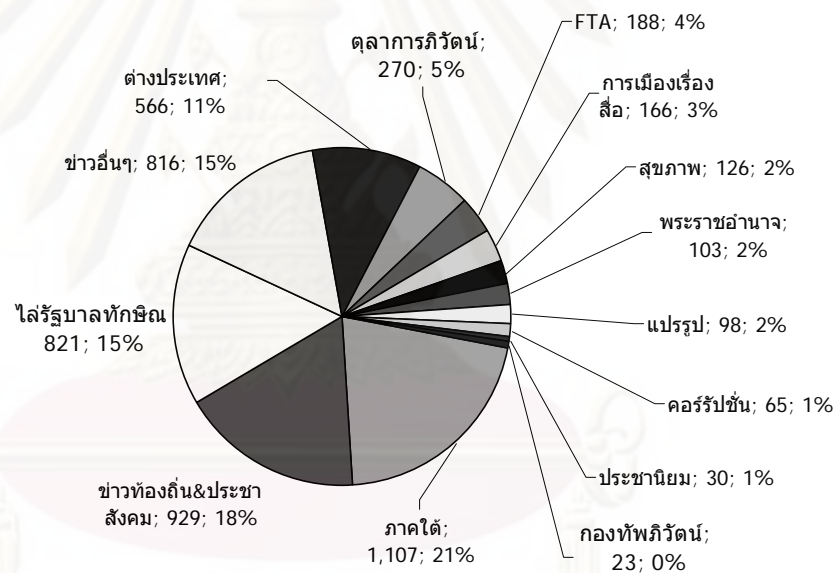
(1) ภาพรวมการผลิต/เผยแพร่เนื้อหา

ประชาไทถือเป็นสื่ออินเทอร์เน็ตหรือเว็บข่าวทางเลือกที่ได้รับความนิยมในหมู่นักกิจกรรมทางสังคมการเมืองและภาคประชาสังคมทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่นไม่น้อย กล่าวเฉพาะช่วงที่มีปรากฏการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณ โดยนับตั้งแต่วันที่ 6 กันยายน 2548 ซึ่งเป็นวันที่มีการจัดอภิปรายสาธารณะว่าด้วยเรื่องพระราชอำนาจที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) และวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ถือเป็นวันเริ่มแรกของขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณ กระทั่งถึงวันที่ 19 กันยายน 2549 อันเป็นวันที่ประเทศไทยถูกทำรัฐประหาร รวมทั้งสิ้น 379 วัน ปริมาณเนื้อหาทั้งที่เป็นข่าว บทสัมภาษณ์ บทวิเคราะห์ถูกผลิตขึ้นทั้งจากทีมงานของประชาไทเอง และทั้งที่เป็นบทความที่ผู้อ่านประชาไทส่งมาเผยแพร่ผ่านเว็บประชาไทนั้น สามารถนับรวมได้เป็นจำนวน 5,308 ชิ้น (ไม่นับที่มีการผลิตซ้ำเนื้อหาเดิม) หรือเฉลี่ยแล้วประชาไทผลิตเนื้อหาได้ 14 ชิ้น/วัน¹ โดยสามารถพิจารณาแยกแยะจำนวนเนื้อหาที่ผลิตขึ้นในแต่ละเดือนได้ดังแผนภาพที่ 7.1 (เดือนกันยายน 2548 นับตั้งแต่วันที่ 5 เป็นต้นมา ส่วนเดือนกันยายน 2549 นับถึงเฉพาะวันที่ 19 เท่านั้น) ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าปริมาณเนื้อหาที่ผลิตออกมามากที่สุด คือ ช่วงเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคม 2549 (คือ จำนวน 513 และ 604 ชิ้นตามลำดับ) อันเป็นช่วงที่การเมืองเรื่องการขับไล่รัฐบาลทักษิณร้อนแรงที่สุด โดยมีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นตัวจักรสำคัญ

¹ ตัวเลขทั้งสองนี้ได้จากการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลเนื้อหาต่าง ๆ บนเว็บไซต์ประชาไท โดยผู้เขียน

แผนภาพที่ 7.1 : จำนวนเนื้อหาที่ประชาชนไทยผลิตได้ในแต่ละเดือน (6 ก.ย.2548-19 ก.ย.2549)
ที่มา : ประมวลและคำนวณจากเว็บไซต์ประเทศไทย (prachatai.com)

แผนภาพที่ 7.2 : สัดส่วนเนื้อหาที่ผลิตโดยเว็บไซต์ประเทศไทยต่อทศวรรษ
ที่มา : ประมวลและคำนวณจากเว็บไซต์ประเทศไทย (prachatai.com)

ในจำนวนเนื้อหาที่ผลิตโดยประชาชนไทยทั้งหมด 5,308 ชิ้นดังกล่าว เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ นับว่ามีจำนวนมากที่สุด คือ 1,107 ชิ้น คิดเป็นสัดส่วน 21% ของทั้งหมด (ดูแผนภาพที่ 7.2 ประกอบ) ในขณะที่เนื้อหาที่ประชาชนไทยให้ความสนใจผลิตออกมามากเป็นอันดับที่สอง คือ เนื้อหาเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวในท้องถิ่น และภาคประชาสังคม ตลอดจนประเด็นปัญหาต่างๆ เช่น สิ่งแวดล้อม, เรื่องสัญชาติ, สิทธิมนุษยชน, สิทธิที่ดิน, สีนามิและภัยพิบัติอื่นๆ, เรื่องเกี่ยวกับเกษตรกร, กรณีจีเอ็มโอ, ป่าชุมชน,

ประกันสังคม,สวัสดิการ,แรงงาน,แรงงานพม่า,ความยากจน,เด็ก รวมทั้งกรณีปัญหาต่างๆ เช่น เหมืองแร่โปแตช, ท่อก๊าซไทย-มาเลเซีย, ระเบิดพุด, ป้อมมหากาฬ, หินกรูด เป็นต้น เนื้อหาดังกล่าวนี้มีเป็นจำนวน 929 ชิ้น หรือราว 18% ของทั้งหมด ตัวเลขทั้งสองนี้สะท้อนกับ จุดยืนของประชาไทที่ให้ความสำคัญกับเรื่องความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้มากที่สุด และ วัตถุประสงค์ของการเป็นสื่อเพื่อภาคสังคมอย่างชัดเจน

ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองเรื่องการเมืองเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น เมื่อเทียบกับเรื่องอื่นๆที่ประชาไทผลิตออกมา เรื่องนี้มีปริมาณมากเป็นอันดับที่ 3 คือ 821 ชิ้น (หรือ 15%) เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหมวดนี้ อาทิเช่น ขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจ (หรือปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุล ที่เคลื่อนไหวผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ก่อนที่จะรวมตัวเป็นพันธมิตรฯ), เรื่องเกี่ยวกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและกลุ่มขับไล่รัฐบาลทักษิณอื่นๆ, การเคลื่อนไหวต่างๆของพตท.ทักษิณเองและกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ, เนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพตท.ทักษิณและสนธิ, การปฏิรูปการเมือง, กรณีข่าวคาร์บอนบอมป์, กรณีจดหมายจากพตท.ทักษิณถึงจอร์จ บุช รวมทั้งประเด็นปัญหาย่อยอื่นๆที่เกิดขึ้นท่ามกลางวิกฤติการเมืองที่สืบเนื่องมาจากความขัดแย้งในกรณีไล่รัฐบาลทักษิณครั้งนี้ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีเนื้อหาอีก 4 หมวดที่เกี่ยวข้องกับการขับไล่รัฐบาลทักษิณ แต่ผู้เขียนแยกออกมาจากเพื่อให้พิจารณารายละเอียดได้ชัดเจนขึ้น ได้แก่

(1) *กระบวนการตุลาการภิวัตน์* ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา เช่น เรื่องเกี่ยวกับคำตัดสินของตุลาการและศาลต่างๆในกรณีสำคัญๆ เช่น กรณีให้ระงับการแปรรูปกฟผ.เป็นต้น เนื้อหาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง, กรณีการฉีกบัตรเลือกตั้งประท้วงการเลือกตั้ง และกรณีต่างๆเกี่ยวกับกกต. เป็นต้น ในหมวดนี้ ประชาไทผลิตเนื้อหาออกมาเป็นจำนวน 270 ชิ้น หรือ 5.07% (มากเป็นอันดับที่ 6)

(2) *การเมืองเรื่องสื่อ* ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา เช่น เรื่องการสรรหาคณะกรรมการกิจการสื่อสารแห่งชาติ (กสช.), ประเด็นที่ถูกรายงานข่าวและไม่ถูกรายงานข่าว, กรณีไอทีวี, วิทยุชุมชน, วิวาทะเรื่อง "สื่อเทียม", กรณีซื้อหุ้นมติชน, กรณีล้อมตีกันชน, การคุกคามสำนักข่าวในเครือผู้จัดการ, การถอดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ออกจากช่อง 9 เป็นต้น ประชาไทผลิตเนื้อหาในหมวดนี้ออกมาเป็นจำนวน 166 ชิ้น หรือ 3.12% (มากเป็นอันดับที่ 8)

(3) *การเมืองเรื่องพระราชอำนาจ* อันได้แก่เนื้อหา เช่น ข้อวิวาทะเกี่ยวกับพระราชอำนาจ, มาตรา 7 และนายกษพรราชทาน, คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ, กรณีการเว้นวรรคของพตท.ทักษิณ, เรื่องเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์, และปฏิญญาฟินแลนด์ เป็นต้น เนื้อหาในหมวดนี้ ถูกผลิตออกมาเป็นจำนวน 103 ชิ้น หรือเพียง 2% (อันดับที่ 10)

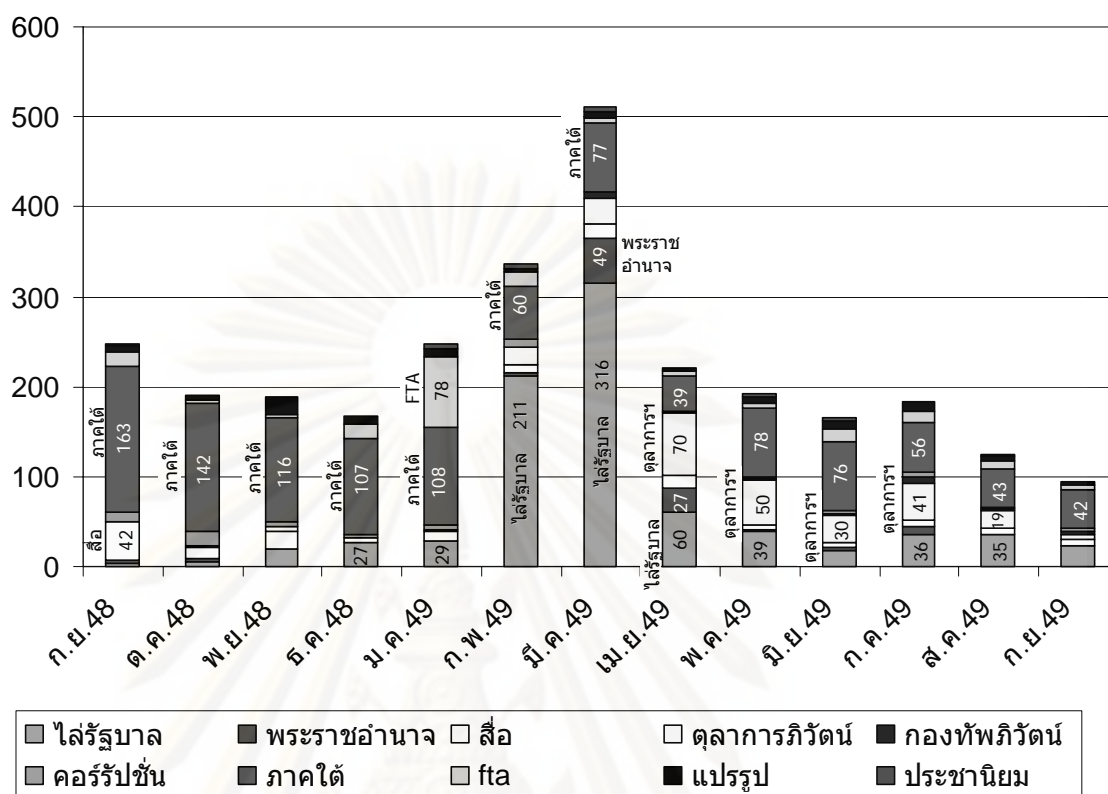
(4) ในขณะที่เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องกองทัพภิวัตน์ ซึ่งรวมถึงเรื่องเกี่ยวกับองคมนตรีและฝ่ายทหารที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเมืองเรื่องขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น ประชาไทมี

ผลิตเนื้อหาลอกมาน้อยมาก คือ เพียง 23 ชิ้น หรือ 0.43% เท่านั้น (อันดับที่ 14 หรืออันดับสุดท้าย) ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการเคลื่อนไหวของบุคคลในวงการทหารนั้นค่อนข้างเป็นไปอย่างเงียบและปิดขาคือเป็นความลับ จึงไม่มีข่าวเล็ดรอดออกมาในที่สาธารณะมากนัก จนกระทั่งเกิดการรัฐประหาร เนื้อหาเกี่ยวกับกองทัพภวัตันจึงได้กลายมาเป็นประเด็นหลักของสาธารณชนที่สนใจเรื่องการเมือง รวมทั้งประชาไทเช่นกัน

ส่วนประเด็นปัญหาที่สืบเนื่องอื่นๆ และกลายเป็นส่วนหนึ่งของประเด็นการขับไล่อำนาจทักษิณ เช่น เรื่องการเจรจาในข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Agreement : FTA) การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ หรือการคอร์รัปชันอื่นๆ นั้น สามารถพิจารณาสัดส่วนปริมาณการผลิตเนื้อหาของประชาไทได้ดังในแผนภาพที่ 7.2¹

จากข้อมูลดังกล่าว หากคัดกรองเฉพาะ 10 หัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ขับไล่อำนาจทักษิณและประเด็นปัญหาอันเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการขับไล่อำนาจทักษิณ แล้วพิจารณาปริมาณการผลิตเนื้อหาของแต่ละหัวข้อในแต่ละเดือน โดยนับตั้งแต่วันที่ 6 กันยายน 2548 ถึง 19 กันยายน 2549 จะเห็นได้ว่า ประชาไทให้ความสำคัญในการผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องภาคใต้อย่างสม่ำเสมอ โดยอยู่ระหว่างปริมาณการผลิตมากที่สุด 163 ชิ้น (เดือนกันยายน 2548 ซึ่งเดือนนั้นเกิดเหตุการณ์สังหารโหด 2 นาวิกโยธินที่บ้านตันหยงลิมอ อ.ระแงะ จ.นราธิวาส) ถึงน้อยที่สุด 39 ชิ้น (เดือนเมษายน 2549) (ดังแสดงจากแผนภาพที่ 7.3)

¹ **อันดับ 4** : หมวดข่าวอื่นๆ ประกอบด้วยเนื้อหา เช่น เศรษฐกิจ, การพัฒนา, ไอซีที, การศึกษา, โทรคมนาคม, กลุ่มเดือนตุลา, หนังสือ, บันเทิง เป็นต้น; **อันดับ 5** : เรื่องเกี่ยวกับต่างประเทศ ประกอบด้วยเนื้อหาเช่น เรื่องการก่อการร้าย, ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับต่างประเทศ, อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง, การเมืองในพม่า เป็นต้น; **อันดับ 7** เรื่องการเจรจาในข้อตกลงการค้าเสรี รวมถึงเรื่องเกี่ยวกับองค์การการค้าโลก; **อันดับ 9** การเมืองเรื่องสุขภาพ รวมถึงเรื่องโรคเอดส์และไข้หวัดนก; **อันดับที่ 11** เรื่องเกี่ยวกับการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ในกรณีการไฟฟ้าฝ่ายผลิต (กฟผ.) และการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) รวมถึงการเมืองท้องถิ่นเรื่องพลังงานที่สืบเนื่องกับโครงการของกฟผ.และปตท. ตลอดจนเรื่องร้านค้าปลีกที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดให้บริษัทค้าปลีกขนาดใหญ่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย; **อันดับที่ 12** ปัญหาการคอร์รัปชัน ได้แก่ เรื่องเกี่ยวกับสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) กรณีสนามบินสุวรรณภูมิ, กรณีเครื่องตรวจวัตถุระเบิดซีทีเอกซ์ (CTX), และกรณีการชุกหุ้น เป็นต้น; **อันดับที่ 13** เนื้อหาเกี่ยวกับนโยบายประชานิยม เช่น นโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค และนโยบายเอื้ออาทรอื่นๆ เป็นต้น; อนึ่ง การแบ่งเนื้อหาเป็น 14 หมวดหมู่ดังกล่าวเกิดจากการแยกแยะและรวมประเด็นย่อยที่ใกล้เคียงกันเข้าไว้ในกลุ่มเดียวกัน ภายใต้การพิจารณาโดยสังเขปของผู้เขียนเอง เพื่อการวิเคราะห์สำหรับวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ นอกจากนี้ ในความเป็นจริงแล้ว เนื้อหาบางชิ้นอาจอยู่ได้มากกว่าหนึ่งหมวดหมู่ เช่น เรื่องไข้หวัดนกอาจอยู่หมวดต่างประเทศก็ได้ แต่เพื่อให้ง่ายขึ้นสำหรับการวิเคราะห์ จึงได้แยกแยะเนื้อหาต่างๆ โดยใช้เกณฑ์ว่าหนึ่งเนื้อหาอยู่ได้เพียงหนึ่งหมวดเท่านั้น

แผนภาพที่ 7.3 : เนื้อหาเกี่ยวกับการขับไล่รัฐบาลในแต่ละเดือนของประเทศไทย (9 ก.ย.2548-19 ก.ย.2549)
ที่มา : ประมวลและคำนวณจากเว็บไซต์ประชาไทย (prachatai.com)

ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับขบวนการขับไล่รัฐบาล ที่เริ่มจากการเคลื่อนไหวของขบวนการถวายนครพระราชมอญและรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัปดาห์นั้น หลังจากรายงานข่าวเกี่ยวกับการอภิปรายเรื่องพระราชอำนาจที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แล้ว ประชาไทยก็ไม่ได้ผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับขบวนการขับไล่รัฐบาลที่กษัตริย์อะไรมากมายนัก ในช่วงครั้งแรก (คือราวสองเดือน) ที่มีการเคลื่อนไหวโดยรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัปดาห์ของสนธิ ลิ้มทองกุลนั้น ในเว็บไซต์ประชาไทย มีการรายงานข่าวสารหรือผลิตบทความอภิปรายอยู่น้อยมาก คือ เพียง 3 บทความในเดือนกันยายน และ 6 บทความในเดือนตุลาคม 2548 มีการผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับกรณีที่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์ถูกถอดออกจากช่อง 9 และเกี่ยวกับสื่อในเครือผู้จัดการที่ถูกคุกคามอยู่บ้าง¹ ในฐานะที่เป็นอีกหนึ่งปรากฏการณ์ที่รัฐบาลแทรกแซงเสรีภาพของสื่อมวลชน

¹ เช่น (1) “ปลดแล้ว รายการ “สนธิ” อังพาดพิงสถาบัน,” [www.prachatai.com/journal/2005/09/5690.html]; (2) “หนังสือชี้แจงจากสมท. กรณีการระงับการออกอากาศรายการ “เมืองไทยรายสัปดาห์,” [www.prachatai.com/journal/2005/09/5691.html]; (3) “สอบ. ชี้ช่อง 9 ปลด “สนธิ” สันยุตเสรีสื่อ,” [www.prachatai.com/journal/2005/09/5694.html]; (4) “สนธิ หอบรายการ “เมืองไทยฯ” ขึ้นดาวเทียม,” [www.prachatai.com/journal/2005/09/5695.html]; (5) “เจมศักดิ์ ป้อง “สนธิ” ย้ำเสรีสื่อ,”

อย่างชัดเจน ดุจเดียวกับที่รายงานข่าวกรณีที่บริษัทแกรมมีเข้าซื้อหุ้นหนังสือพิมพ์มติชน การผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องสื่อ่นั้นมีมากที่สุดในเดือนกันยายน 2548 คือ 42 บทความ

ประชาไทมีจุดยืนในการสนับสนุนเรื่องเสรีภาพของสื่อมวลชน โดยสะท้อนชัดเจนได้จาก บทบรรณาธิการเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2548 ที่กล่าวถึง “กลุ่มเพื่อนมติชน” ที่ออกมาคัดค้านการเข้าซื้อหุ้นเพื่อครอบครองกิจการของเครือหนังสือพิมพ์มติชนว่า แสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์มติชนเป็น “สื่อสาธารณะ” ชูวัส เขียนไว้ว่า “อย่างน้อยที่สุดสื่อต้องทำหน้าที่เป็น “พื้นที่สาธารณะ” อย่างแท้จริง...เพราะบน “พื้นที่สาธารณะ” เท่านั้น ที่ภาคประชาชนจะปรากฏตัว แสดงความคิดเห็น แสดงจุดยืนทางการเมือง รวมถึงบอกกล่าวเจตจำนงต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างมีพลัง “ประชาไท” ขอปวารณาตัวเป็น “พื้นที่สาธารณะ” เพื่อผลักดันให้ “การเมืองภาคประชาชน” เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2548ก: ออนไลน์)

การผลิตเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการขับไล่รัฐบาลทักษิณเริ่มจะมีบ้างในเดือนพฤศจิกายน 2548 (19 ชิ้น) และค่อยๆ มากขึ้นเป็นลำดับในเดือนธันวาคม 2548 (27 ชิ้น) และเดือนมกราคม 2549 (29 ชิ้น) ซึ่งถือได้ว่าเป็นช่วงที่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรขึ้นสู่จุดที่กลายเป็นวาระทางสังคมการเมืองไปแล้ว ในช่วงเดือนนี้ เนื้อหาหลักที่ถูกผลิตออกมาโดยประชาไท ยังคงอยู่ที่เรื่องความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ และที่เพิ่มขึ้นมาคือเรื่องการเจรจาการค้าเสรีแบบทวิภาคี (FTA) ซึ่งขณะนั้น ประเทศไทยกำลังจัดประชุมการเจรจาการค้าเสรีกับประเทศสหรัฐอเมริกาอยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ ผู้นำนักเนื้อหาที่ประชาไทผลิตออกมาเริ่มมีพื้นที่ให้กับขบวนการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณมากขึ้นอย่างจริงจังและก้าวกระโดดในเดือนกุมภาพันธ์ 2549 ที่มีการชุมนุม “กู้ชาติ” เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 ของขบวนการถวายเป็นพระราชอำนาจที่นำเดี่ยวโดยสนธิ มีการเกิดขึ้นของพันธมิตรฯ ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 มีการประกาศยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ โดยผลิตเนื้อหาออกมาได้มากถึง 211 ชิ้น (หรือราว 7 เท่าของเดือนก่อนหน้าในหมวดเนื้อหาเดียวกันนี้) และมากขึ้นไปอีกถึง 316 ชิ้นในเดือนมีนาคม 2549 ซึ่งเป็นช่วงที่กระแสการเมืองเรื่องการขับไล่รัฐบาลทักษิณขึ้นสูงสุด มีการเดินขบวนประท้วงและรณรงค์ของพันธมิตรฯ ทั่วประเทศ และตามเมืองใหญ่ในต่างจังหวัดก่อนกำหนดเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 จะมาถึง

นอกจากนี้ ในเดือนมีนาคม 2549 นี้ นับเป็นครั้งแรกที่ประชาไทผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับ การเมืองเรื่องพระราชอำนาจอย่างจริงจัง คือ มีมากถึง 49 ชิ้น และเป็นเพียงเดือนเดียวที่ผลิตออกมามากเท่านี้ ซึ่งก็สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมือง เพราะเดือนนี้เป็นเดือนที่พันธมิตรฯ เคลื่อนไหวโดยชูธงใช้มาตรา 7 เป็นเครื่องมือในการขอยก รัฐมนตรีพระราชทาน ประชาไทผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในปริมาณที่มีนัยสำคัญสืบเนื่องอยู่ถึงเพียงเดือนเมษายน 2549 (คือ 27 ชิ้น) หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงออกาปฎิเสฐไม่ใช้มาตรา 7 และแนะนำให้ตุลาการ 3 ศาลเข้าแก้ไขวิกฤติบ้านเมือง

ตารางที่ 7.3 : แลงการณืต่อต่านรัฐบาลทักษิณที่เว็บไซตืประชาไททรวรบรวม

วันที่ขึ้นเว็บ	แลงการณืจากองคืกรต่างๆ
15 ก.พ.49	<ol style="list-style-type: none"> 1. แลงการณื จาก พรรคแนวร่วมภาคประชาชนและหนังสือพิมพ์เสี้ยวซ้าย 2. แลงการณื จาก คณาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 3. แลงการณื จาก คณาจารย์และพนักงานมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ 4. ชาวแลงการณื จาก วิทยาลัยวันศุกร์ 5. แลงการณื จาก คณะกรรมการองค์กรพัฒนาเอกชน(กป.อพช.) และพันธมิตร 11 เครือข่าย 6. แลงการณื จาก สหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(สนนท.) 7. แลงการณื จาก คณาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 8. ชาวจดหมายเปิดผนึก จาก อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 9. ชาวแลงการณืร่วม จาก องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน 10. ชาวแลงการณื จาก ประธานวุฒิสภา 11. ชาวแลงการณื จาก คณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์และคณะจารย์สาขา นิติศาสตร์ มช. 12. ชาวแลงการณื จาก สภาอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 13. ชาวแลงการณื จาก เครือข่ายที่ทักษิเจตณารมณืเดือนตุลา 14. แลงการณื จาก กลุ่มพี่น้องมทิดล
16 ก.พ.49	<ol style="list-style-type: none"> 15. ชาวแลงการณื จาก คณะกรรมการสถาบันวิชาการ 14 ตลาๆ 16. แลงการณื จาก คณะกรรมการประสานงานองคืกรพัฒนาเอกชน 17. แลงการณื จาก นายกสมาคมนิสิตเก่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคเหนือ 18. แลงการณื จาก คณาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากร 19. ชาวแลงการณื จาก องคืกรนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 20. แลงการณื จาก เครือข่ายนิสิตนักศึกษาผู้ห่วงใยประเทศไทย 21. แลงการณื จาก ชมรมนักศึกษานิตศาศาสตร์เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 22. ชาวแลงการณื จาก คณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 23. ชาวแลงการณื จาก คณาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 24. แลงการณื จาก เครือข่ายองคืกรภาคประชาชน 25. แลงการณื จาก ศูนย์ประสานงานเยาวชนเพื่อประชาธิปไตย(ศยป.) 26. แลงการณื คณาจารย์มหาวิทยาลัยมทิดล สนับสนุนข้อเรียกรองใหนายกฯลาออก 27. จดหมายเปิดผนึก จาก กลุ่มนักเรียนไทยในมลรัฐฮาวาย`อี 28. แลงการณื จาก กลุ่มรักท้องถิ่นบ่อนอก 29. แลงการณื จาก เครือข่ายคัดค้านฯโครงการทอส่งก๊าซโรงแยกก๊าซธรรมชาติไทย-มาเลเซียและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง 30. อาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัยศิลปากร (ศิษย์เก่าจุฬาฯ) 31. จดหมายเปิดผนึก จาก คณาจารย์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 32. แลงการณื จาก สมาคมนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 33. เครือข่ายประชาชนขอนแก่นเพื่อประชาธิปไตย 34. แลงการณื จาก แนวร่วมประชาชนสุรินทร์เพื่อประชาธิปไตย 35. จดหมายเปิดผนึก จาก ท่าพระจันทร์ ถึง สามย่าน 36. แลงการณื ของ กลุ่มนักเรียนไทยในสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี
18 ก.พ.49	<ol style="list-style-type: none"> 37. จดหมายเปิดผนึก จาก คณาจารย์ ข้าราชการ พนักงานและนักศึกษาสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
19 ก.พ.49	<ol style="list-style-type: none"> 38. แลงการณื กรณีศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้อง ส.ว. 27 คน
20 ก.พ.49	<ol style="list-style-type: none"> 39. แลงการณื แกนน่านักศึกษาภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ ม.อุบลฯ
21 ก.พ.49	<ol style="list-style-type: none"> 40. "สุชาติ สวัสดิ์ศรี" นำทัพนักเขียน ไล่ "แมว" พันนายกฯ 41. ชาวจดหมายเปิดผนึก จาก พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ถึงนายกรัฐมนตรี 42. ชาวแลงการณื จาก คณาจารย์และบุคลากรมหาวิทยาลัยบูรพา 43. ชาวแลงการณื จาก กลุ่มนักเรียนเพื่อประชาธิปไตย 44. จดหมายเปิดผนึก จาก เขียน อีระวิทย์ ถึงอธิการบดีทั่วประเทศ 45. ชาวแลงการณื จาก กลุ่มก้าวที่กล้าเพื่อประชาธิปไตย 46. แลงการณื จาก องคืกรนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต 47. ชาวแลงการณื จาก กลุ่มคณาจารย์ผู้ห่วงใยสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี 48. ชาวแลงการณื จาก สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์
24 ก.พ.49	<ol style="list-style-type: none"> 49. แลงการณื จาก กลุ่มหัวเมืองฝ่ายเหนือเพื่อประชาธิปไตย 50. แลงการณื สมัชชาคนจน "ถามหาสำนึกของความเป็นนายกรัฐมนตรื" 51. เครือข่ายวิชาการเพื่อประชาธิปไตย (เชียงใหม่) คำแถลงฉบับที่ 1 52. เครือข่ายวิชาการเพื่อประชาธิปไตย (เชียงใหม่) คำแถลงฉบับที่ 2 53. แลงการณื กลุ่มสลึง มหาวิทยาลัยมทิดล
24 ก.พ.49	<ol style="list-style-type: none"> 54. แลงการณื เครือข่ายประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จ.บุรีรัมย์

ตารางที่ 7.3 : แลงผลการณ์ต่อตำานรัฐบาลทักษิณที่เว็บไซต์ประชาไทรวบรวม

วันที่ขึ้นเว็บ	แลงผลการณ์จากองค์กรต่างๆ
27 ก.พ.49	55. แลงผลการณ์ ฉบับที่ 2 จาก <i>เครือข่ายนักวิชาการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี</i> 56. แลงผลการณ์ <i>เครือข่ายพหุศึกษา</i> กรณีวิกฤตจริยธรรม ของ นายกรัฐมนตรี 57. แลงผลการณ์ จาก <i>กลุ่มคณาจารย์ผู้ห่วงใยสังคม จาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี</i> (ฉบับที่ 2)
28 ก.พ.49	58. จดหมายเปิดผนึก ของ <i>คณาจารย์ จาก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี</i> อ.เมือง จ.นครราชสีมา 59. แลงผลการณ์ จาก <i>องค์กรผู้หญิง</i> 60. แลงผลการณ์ยื่นคำขาดชัดเจน ให้พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรออกจากตำแหน่ง จาก <i>พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</i> 61. แลงผลการณ์ฉบับที่ 3 <i>เครือข่ายวิชาการเพื่อประชาธิปไตย (เชียงใหม่)</i> จดยื่นหลังการยุบสภาฯ
3 มี.ค.49	62. คำประกาศ "พลังพลเมือง เพื่อปฏิรูปการเมือง" 63. แลงผลการณ์ จาก <i>เครือข่ายพิทักษ์เจตนารมณ์เดือนพฤษภา 2535</i> 64. แลงผลการณ์ <i>เครือข่ายแพทย์อาวุโส</i> 65. จดหมายเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคการเมืองฝ่ายค้าน จาก <i>อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์</i> 66. จดหมายเปิดผนึก ถึง ประชาชนชาวไทย โดย <i>กลุ่มประชาชนและนักเรียนไทยในต่างประเทศ</i> 67. แลงผลการณ์ฉบับที่ 3 <i>เครือข่ายนักวิชาการมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี</i> 68. แลงผลการณ์ จาก <i>เครือข่ายนักผังเมืองเพื่อสังคม</i> 69. แลงผลการณ์ จาก <i>เครือข่ายพันธมิตรประชาธิปไตยจังหวัดตรังและสมัชชาตรีง</i> (ฉบับที่5)
4 มี.ค.49	70. แลงผลการณ์ฉบับที่ ๒ <i>พันธมิตรภูษาดิ ภูประชาธิปไตย สงขลา</i>
5 มี.ค.49	71. แลงผลการณ์ <i>กลุ่มพี่น้องมทิลล</i> ฉบับที่ 2/2549 72. แลงผลการณ์ฉบับที่หนึ่ง <i>สมาพันธ์นักศึกษาไทยแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น</i> 73. จดหมายเปิดผนึกถึงคนไทย จาก <i>เกษม-จอน-นิธิ-รังสรรค์-อคิน ฯลฯ</i>
6 มี.ค.49	74. จดหมายเปิดผนึก จาก <i>พนักงานบริการเครือข่ายงานบริการ</i> 75. แลงผลการณ์ <i>ชมรมเกษียณชนบท</i> กรณี วิกฤติประเทศไทย 2549 ฉบับที่ 1 76. จดหมายเปิดผนึก จาก <i>จำลอง ถึงทักษิณ</i> ฉบับที่ 2 77. แลงผลการณ์ <i>พันธมิตรฯ</i> ฉบับที่ 5 เคลื่อนขบวนใหญ่สู่ท่าเนียบ!! 78. แลงผลการณ์ <i>เครือข่ายคนรักประชาธิปไตยสกลนคร</i> ฉบับที่ 2 79. แลงผลการณ์ฉบับที่ 4 <i>เครือข่ายประชาสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี</i> 80. แลงผลการณ์ฉบับที่ 5 <i>เครือข่ายประชาสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี</i> 81. แลงผลการณ์ <i>เครือข่ายประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จ.บุรีรัมย์</i>
7 มี.ค.49	82. จดหมายเปิดผนึก "นักเขียนภาคอีสาน" 83. แลงผลการณ์ฉบับที่ 1 <i>เครือข่ายองค์กรประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ จาก របอบทักษิณฯ</i> 84. หนังสือ จาก <i>กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</i> ถึงนายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ 85. หนังสือ จาก <i>ศูนย์ประสานงานนักเรียน นิสิต นักศึกษา ถึงเอกอัครราชทูต สาธารณรัฐสิงคโปร์</i> ประจำประเทศไทย
8 มี.ค.49	86. แลงผลการณ์ฝ่าทางตัน เว้นวรรคทักษิณ ปฏิรูปการเมือง <i>มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและนักวิชาการทั่วประเทศ</i> 87. แลงผลการณ์ จาก <i>คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน(กป.อพช)</i>
9 มี.ค.49	88. จดหมาย จาก <i>พนักงาน กสท. ทุกท่าน(ชั้นผู้น้อย)</i> 89. จดหมาย <i>พันธมิตร</i> ยื่นต่อ กสท. 90. แลงผลการณ์ จาก <i>คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.)</i> 91. จดหมายเปิดผนึก จาก <i>สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยและสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย</i>
10 มี.ค.49	92. แลงผลการณ์ จาก <i>กลุ่มแพทย์พยาบาลเพื่อประชาธิปไตย</i>
12 มี.ค.49	93. <i>เครือข่ายเจตนารมณ์ พฤษภา"35</i> ยื่นอย่าแต่งตั้งนายกฯ ตามอำเภอใจ
13 มี.ค.49	94. <i>3 หมื่นเครือข่ายชุมชน</i> จอน "ทักษิณ" เว้นวรรคการเมือง 95. จดหมายเปิดผนึกเรื่อง ทวงคืนสถานโทรทัศน์ไอทีวีมาสู่สื่อเสรีอย่างยั่งยืน 96. <i>435 คณะแพทย์จุฬาฯ</i> ส่งจม.เปิดผนึกให้ "ทักษิณ" ลาออก 97. แลงผลการณ์ <i>เครือข่ายนักผังเมืองเพื่อสังคม</i> ฉบับที่ 2 98. <i>นักเรียนไทยในสาธารณรัฐฝรั่งเศส</i> เรียกร้องให้ลาออกจากตำแหน่งรักษาการนายกรัฐมนตรี
16 มี.ค.49	99. แลงผลการณ์ต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง ประเทศไทย จาก <i>เครือข่ายเอเชียเพื่อการเลือกตั้งเสรี (ANFREL)</i>
17 มี.ค.49	100. แลงผลการณ์ จาก <i>ศูนย์ข่าวสารกิจกรรมนักศึกษา</i>
17 มี.ค.49	101. จดหมายเปิดผนึกถึงประชาชนชาวสิงคโปร์ จาก <i>พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</i>
18 มี.ค.49	102. แลงผลการณ์ประณามผู้ก่อวินาศกรรมชุมนุม จาก <i>เครือข่ายพันธมิตรฯ ภาคเหนือ</i> 103. แลงผลการณ์ <i>เครือข่ายประชาสังคมจังหวัดสุราษฎร์ธานี</i> ฉบับที่ 6 104. แลงผลการณ์ <i>คณาจารย์รัฐศาสตร์ 9 สถาบัน</i> ในนาม <i>เครือข่ายวิชาการเพื่อประชาธิปไตย</i> ครั้งที่ 7 105. แลงผลการณ์ จาก <i>ประชาชนคนสามัญ</i> 106. แลงผลการณ์ <i>องค์กรนิสิตนักศึกษาและองค์กรภาคประชาชนด้านนายกฯ</i> จาก <i>การแต่งตั้ง</i> 107. จดหมายเปิดผนึกถึง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จาก <i>พันธมิตรภูษาดิ ภูประชาธิปไตย สงขลา</i>

ตารางที่ 7.3 : แลงการณ์ต่อต้านรัฐบาลทักษิณที่เว็บไซต์ประชาไทรวบรวม

วันที่ขึ้นเว็บ	แลงการณ์จากองค์กรต่างๆ
	108.จดหมายเปิดผนึก จาก <i>ชมรมนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย</i> ถึงนายกรัฐมนตรี 109.แลงการณ์ฉบับที่ 5 <i>เครือข่ายพันธมิตรเพื่อการปฏิรูปการเมืองภาคเหนือ</i>
22 มี.ค.49	110.แลงการณ์ <i>เครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</i> จังหวัด ขอนแก่น ฉบับที่ 3 111.แลงการณ์ ของ <i>สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ</i> และ <i>สภาทนายความ</i>
23 มี.ค.49	112.แลงการณ์ <i>กลุ่มประชาธิปไตยประชาชน</i> 113.แลงการณ์ จาก <i>พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</i> ถึงประชาชนชาวสิงคโปร์ (ภาษาอังกฤษ) 114.แลงการณ์ฉบับที่ 5 <i>เครือข่ายประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายทักษิณ</i> 115.แลงการณ์ “ <i>พันธมิตรฯ</i> ” ฉบับ บันทึกไว้ในแผ่นดิน 116.แลงการณ์ <i>คณาจารย์ธรรมศาสตร์</i> ด้านอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญ
24 มี.ค.49	117.แลงการณ์ <i>พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</i> “จังหวัด ขอนแก่น”
25 มี.ค.49	118.แลงการณ์ <i>กลุ่มประชาธิปไตยประชาชน</i> : ประชาธิปไตยไม่มีทางลัด คัดค้านนายฯพระราชทาน
27 มี.ค.49	119. <i>เครือข่ายปรีรัมย์</i> ออกแลงการณ์หาคนกลางคลายวิกฤติการเมือง
28 มี.ค.49	120.แลงการณ์ <i>พรรคแนวร่วมภาคประชาชน</i> 121.แลงการณ์ <i>เครือข่ายสันติประชาธรรม</i> 122.แลงการณ์ <i>ชมรมแพทย์ชนบท</i> ฉบับที่ 5 เรียกร้องลงคะแนนในช่อง “ไม่ประสงค์เลือกผู้สมัครคนใด” 123.แลงการณ์ <i>เครือข่ายประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จ.บุรีรัมย์</i> ฉบับที่ 3 124.แลงการณ์ <i>ธีรยุทธ บุญมี</i> ภาคประชาชนต้องมุ่งมั่นและมีสติ จึงจะล้างคนชั่วโกงเมืองได้

ที่มา : ชุมนุมแลงการณ์ด้านทักษิณ, 2549 : ออนไลน์.

จากนั้น พร้อมๆไปกับบทบาทการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ค่อยๆลดลงไปของพันธมิตรฯ และถูกแทนที่ขึ้นมาด้วยประเด็นเรื่องตุลาการภิวัตน์นั้น จุดเน้นของเนื้อหาที่ประชาไทผลิตออกมา ก็เริ่มให้น้ำหนักต่อเรื่องการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ การปฏิรูปการเมือง และการอภิปรายเกี่ยวกับวิกฤติการเมืองดังกล่าว ลดน้อยถอยลงเช่นกัน พร้อมกับกำลังการผลิตโดยรวมของประชาไทที่กลับสู่ระดับปกติ คือ ราว 300-400 ชิ้นต่อเดือน (ดูแผนภาพที่ 7.1 ประกอบ) สู่ระดับคงที่นับจากเดือนเมษายน 2549 (คือ ผลิตเนื้อหาออกมาเพียง 60 ชิ้น) โดยประชาไทเริ่มหันไปให้เน้นผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการตุลาการภิวัตน์ควบคู่กันไปแทน ปริมาณการผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับตุลาการภิวัตน์นี้ดำรงอยู่จนถึงเดือนกรกฎาคม 2549 อันเป็นเดือนที่คณะกรรมการการเลือกตั้งถูกตัดสินจำคุก ประชาไทผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องตุลาการภิวัตน์ออกมา 70 ชิ้นในเดือนเมษายน, 50 ชิ้นในเดือนพฤษภาคม, 30 ชิ้นในเดือนมิถุนายน, 41 ชิ้นในเดือนกรกฎาคม และสืบเนื่องต่อไปอีกเล็กน้อยในเดือนสิงหาคม 2549 ซึ่งประชาไทผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับตุลาการภิวัตน์ออกมา 19 ชิ้น

ในเดือนกุมภาพันธ์มา เกิดกระแสการตื่นตัวทางการเมืองอย่างสูงสุดในสังคมไทย กลุ่มองค์กรต่างๆล้วนสื่อสารความคิดเห็นของกลุ่มตนที่มีต่อสถานการณ์ทางการเมืองในช่วงนั้น ผ่านทางแลงการณ์ จดหมายเปิดผนึก คำประกาศ ฯลฯ จำนวนมากนับตั้งแต่ต้นเดือนเลยทีเดียว ประชาไทจึงเปิดหน้าเว็บพิเศษให้ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2549 ในชื่อ “**ชุมนุมแลงการณ์ด้านทักษิณ**” (2549: ออนไลน์) เพื่อรวบรวมแลงการณ์ที่เกี่ยวกับวิกฤติการเมืองในครั้งนี้ทั้งที่เป็นเนื้อเกี่ยวกับการขับไล่รัฐบาลทักษิณ กระทั่งถึงความไม่เห็นด้วยกับการเสนอชื่อนายกพระราชทานโดยใช้มาตรา 7 โดยสามารถรวบรวมได้ถึง 124 ชิ้นเลยทีเดียว ดังแสดงในตารางที่ 7.3

(2) รัฐบาลทักษิณ, พันธมิตรฯ และมาตรา 7 : จุดยืนของประเทศไทย

เริ่มแรก (ในช่วงปลายปี 2548) ที่ประเทศไทยเข้าร่วมในกระแสปรากฏการณ์คัดค้านและวิจารณ์รัฐบาลทักษิณนั้น ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข บรรณาธิการเว็บไซต์ประชาไทต่อทคอมเห็นว่า ปัญหาขณะนั้นมีอยู่หลายระดับ “...มีตั้งแต่การใส่ร้ายป้ายสี มีปัญหาที่เป็นข้อเท็จจริง มีปัญหาในระดับความไม่ไว้วางใจ มีปัญหาการแสดงความรับผิดชอบเพื่อสร้างบรรทัดฐานการเมืองใหม่” จุดยืนของประเทศไทย คือ “...ไม่ได้ดูปัญหาที่รัฐบาลทักษิณหรือรัฐบาลพระราชย์” แต่ตั้งคำถามต่อความชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณในหลายๆด้าน เช่น เรื่องการคอร์รัปชัน การละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีฆ่าตัดตอนและการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยเห็นว่า เป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพิสูจน์ และ “อย่างน้อยรัฐบาลก็ต้องแสดงความรับผิดชอบ [โดยการลาออก-ผู้เขียน] แล้วค่อยกลับมาใหม่ ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง” ทั้งนี้เพื่อให้เนกการเมืองและรัฐบาลรู้จักมีความรับผิดชอบต่อประชาชน เพื่อ “...ทำให้การเมืองพัฒนาขึ้น” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2552)

ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะปัญหาฆ่าตัดตอน และปัญหาภาคใต้ นั้น เป็นธงนำที่ประเทศไทยชูขึ้นอย่างชัดเจนในการเข้าร่วมขั้วใส่รัฐบาลทักษิณ ธงนำดังกล่าวจึงได้กลายเป็นสิ่งดึงดูดผู้คนมากหน้าหลายตาที่ผลิตเนื้อหาต่างๆในแนวทางเดียวกันแล้วส่งเข้ามาเผยแพร่ในเว็บไซต์ประชาไท ชูวัสกล่าวว่า “กลุ่มคนที่เห็นด้วย [กับธงนำ] แบบนี้จะให้ความยอมรับกับประเทศไทยสูงมาก และเป็นที่มาหลักของประเทศไทยในการส่งข่าวให้เรา การเป็นนักข่าวพลเมืองให้เรา เขียนบทความให้เรา คนกลุ่มนี้ก็เป็นพวกนักวิชาการสายก้าวหน้า และไม่ยักดั่งทั้งหลาย คือไม่เห็นด้วยกับทักษิณในประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนหลักๆ” ในขณะที่กลุ่มอื่นๆที่ขั้วใส่รัฐบาลทักษิณ รวมทั้งกลุ่มของสนธิ ลิ้มทองกุล ก็ยังเห็น ประเทศไทยเป็นแนวร่วมอยู่ (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2552)

อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นแนวร่วมเดินทางเดียวกัน แต่ท่าทีการเดินทางร่วมทางมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง ชูวัสเริ่มเขียนบทบรรณาธิการถึงเหตุการณ์ขั้วใส่รัฐบาลทักษิณเป็นครั้งแรกในวันที่ 21 พฤศจิกายน 2548 โดยให้ชื่อว่า “ทักษิณ vs สนธิ : ประทานโทษ ใครกันได้ประโยชน์” บทความนี้ประเมินสถานการณ์ว่า “มาถึง ณ เวลา กรณีความขัดแย้งระหว่าง พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี กับ สนธิ ลิ้มทองกุล ผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ ก็จบลงแล้วจะกลายเป็นวิกฤติของรัฐบาลไปแล้ว” และว่าสถานการณ์ความตึงเครียดในขณะนั้น “เป็นสภาพน่ากลัว เมื่อฝ่ายหนึ่งเข็นมือออกมา ขณะที่อีกฝ่ายก็ดำรงตนเพราะถือว่าตนเองมีความชอบธรรม (เพราะมาจากการเลือกตั้ง-ผู้เขียน) และหากสถานการณ์บานปลาย จนเกิดการเผชิญหน้า ทางเดียวที่จะทำลายความชอบธรรมของรัฐบาลได้ก็คือเกิดความรุนแรงขึ้นในการสลายม็อบ เพราะประวัติศาสตร์การเมืองไทยบอกเอาไว้ว่า ความรุนแรงที่เกิดกับม็อบ (คนชั้นกลาง) เป็นกุญแจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง” พร้อมกับตั้งคำถามสำคัญกับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากความขัดแย้งครั้ง

นี้ ดังที่ปรากฏในข้อบทบรรณาธิการว่า “แต่มันจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางคินสิทธิเสรีภาพ ให้ประชาชน มีกระบวนการตรวจสอบรัฐ จริงหรือ แล้วถึงวันนั้นใครจะได้ประโยชน์กัน” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2548ข: ออนไลน์)

ต่อมาในช่วงปลายเดือนมกราคมต่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ ประชาไทเริ่มจะเห็นแนวโน้มความแตกต่างในเรื่องเป้าหมายและวิธีการ (ends & means) ในการขับไล่รัฐบาลทักษิณของกลุ่มตนเองกับกลุ่มอื่นๆ ชูวัสได้เขียนบทบรรณาธิการ วิจาณ์กระแสการขับไล่รัฐบาลทักษิณในช่วงนั้นและการชุมนุม “กู้ชาติ” ที่ “นำเดี่ยว” โดยสนธิ ลิ้มทองกุล ไว้ตั้งแต่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 ไว้ว่า

เราพบว่า [กลุ่มที่ขับไล่รัฐบาลทักษิณ] จำนวนมาก ออกแถลงการณ์เพื่อแสดงท่าทีต่อการร่วมชุมนุมว่าเป็นสิทธิ และเป็นกลไกของการพัฒนาประชาธิปไตยที่รัฐต้องปกป้องดูแล จำนวนมากที่มุ่งหมายถึงเป้าหมายที่การเรียกร้องทักษิณออกจากตำแหน่ง ขณะเดียวกับที่เรียกร้องให้สังคมใช้วิธีการเท่าที่เพียรจะหาได้จากระบบและกลไกที่มีอยู่ แต่ประเด็น ‘วิธีการล้ม’ นั้นแทบจะไม่ใช่ข่าว เพราะมันได้ถูก ‘เป้าหมาย’ บดบังไปเสียหมด”

ความสำคัญมิใช่อยู่ที่เราอับจนหนทางที่จะเปิดให้ระบบได้ทำงาน เพราะที่จริงเราไม่ได้อับจนหนทางขนาดนั้น อย่างน้อยการชุมนุมในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ที่เราควรจะใช้เพื่อมุ่งเป้าหมายที่ ‘ระบบ’ เพื่อเปิดให้มันได้ทำงานเต็มที่ [แต่] เรากลับไม่อาจควบคุมจมนั้นไปไกลเป็นเป้าหมายที่ ‘ตัวบุคคล’ (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549ก: ออนไลน์)

น่าสังเกตว่าในวันนั้น บรรณาธิการเว็บไซต์ประชาไทยังใช้สรรพนามคำว่า “เรา” ในการสื่อสารกับสังคมและกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณซึ่งนำโดยสนธิ ลิ้มทองกุลอยู่ อย่างไรก็ตาม จุดยืนในการร่วมไม่ร่วมมือกันขับไล่รัฐบาลทักษิณของประชาไทเริ่มปริแยกออกมาอย่างชัดเจน เมื่อพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณปีกหนึ่งเรียกร้องให้ใช้มาตรา 7 เพื่อขออนายกรัฐมนตรีพระราชทาน และม็อบกรุงเทพฯ ประชาสังคมเข้าร่วมให้การสนับสนุน การเรียกร้องมาตรา 7 นี้ ประชาไทเห็นว่า “...เป็นจุดแบ่งสำคัญและทำให้แตกแยก” ทั้งนี้แม้ว่า “...ก่อนหน้านั้นจะมีการใช้สถาบันกษัตริย์เข้ามาเป็นเครื่องมือในการเป็นเหตุผลในการล้มล้างทักษิณ [แต่] พอมีการใช้มาตรา 7 ขึ้นมา ก็ไม่ใช่ละ นี่เป็นการล้มระบอบแล้ว” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว) จุดที่ประชาไทคล้อยกับมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและแตกต่างไปจากพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยก็คือ “ถึงรัฐบาลจากการเลือกตั้งจะเลวร้ายอย่างไร มันก็อยู่ในระบอบของมัน” ดังนั้น ณ เวลานั้นจึงทำให้จุดยืนของประชาไทต่อการขับไล่รัฐบาลทักษิณเด่นชัดขึ้นมาว่า “ในฐานะสื่อ จำเป็นต้องตั้งคำถามกับสังคมว่า ไม่ใช่ว่าคุณจะตะปัดะบันไล่ทักษิณ ผิดก็ต้องว่าตามกระบวนการ ไม่ใช่ล้มเขาแบบล้มระบอบอย่างนั้น...มันไม่ใช่เรื่องที่มีหนูในบ้าน แล้วเผาบ้านจับหนู” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

ในคำคืนวันเดียวกับที่พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยอ่านคำแถลงการณ์ “ฉบับบันทึกไว้ในแผ่นดิน” เพื่อขออนายกรัฐมนตรีพระราชทานบนเวทีชุมนุมอย่างเป็นทางการ (วันที่ 23 มีนาคม 2549) นั้น ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข เขียนบทบรรณาธิการในหัวข้อว่า “ความกลัวของพันธมิตรฯ” ซึ่งน่าจะเป็นคำเตือนแรกเริ่มก่อนที่ประชาไทจะเริ่มเดินคนละสายกับพันธมิตรฯ เขาถึงขนาดตั้งคำถามต่อ “การเมืองภายใน” ของพันธมิตรฯ ซึ่งเป็นที่รู้กันว่าประกอบด้วยอย่างน้อย 3 กลุ่ม (หรือที่สุริยะใสเรียกว่า “3 ก๊ก” (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 225)) คือ กลุ่มของสนธิ ลิ้มทองกุล, กลุ่มของจำลอง ศรีเมืองและสันติอโศก และกลุ่มขององค์กรภาคประชาสังคมนำโดยตัวแทน 4 คน คือ พิภพ ธงไชย, สมศักดิ์ โกศัยสุข, สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ และสุริยะใส กตะศิลา ชูวัสตั้งประเด็นนี้ไว้ว่า “...เราจะบอกได้ไหมว่า ขณะนี้มีอุปพันธมิตรฯ ได้กลายสภาพกลับมาเป็นมือบสนหรืออย่างเต็มรูปแบบแล้ว และองค์กรต่างๆ ที่ร่วมในพันธมิตรกลายเป็นเพียงเครื่องมือให้กับสนธิ ไม่ว่าการนำพาของสนธิจะเป็นไปด้วยเจตนาดีหรือร้ายแอบแฝงอยู่ก็ตาม” ชูวัสเรียกร้องให้แกนนำพันธมิตรฯ ที่มาจากภาคประชาสังคมถอนตัวออกมา โดยเขียนไว้ว่า “ถึงที่สุด อาจจะต้องถามตัวเองว่า เรากำลังกลัวระบอบทักษิณมากเกินไปหรือไม่ และถึงเวลาหรือยังที่ต้องเรียกความกล้ากลับมาด้วยการประกาศว่า ‘กูไม่กลัวระบอบทักษิณ’ และถอนตัวออกมาต่อสู้อีกแนวทางหนึ่ง” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549ข : ออนไลน์)

ด้วยเหตุนี้ หลังจากมีการประกาศแนวทางการใช้มาตรา 7 อย่างจริงจัง ซึ่งเป็นช่วงที่ประชาไทเห็นว่า “สภาพสังคมการเมืองและกระแสดอนนั้น ถูกสื่อ ถูกนักวิชาการชักจูงให้ทำอะไรก็ได้ เพื่อให้ล้มทักษิณได้ จะต้องเผาบ้านเพื่อไล่หนูตัวนี้ก็ต้องเอา” ประชาไทจึงกลายเป็น “สื่อขวางโลก” ขึ้นมา “กลายเป็นเสียงข้างน้อย เป็นสื่อที่สวนกระแสแทบฉบับเดียวในตอนนั้น” แต่ประชาไทก็กล่าวถึงจุดยืนที่ชัดเจนของตนเองว่า “ทำที่เราไม่ได้ปกป้องรัฐบาลทักษิณ เราเพียงแต่ปกป้องระบอบการเลือกตั้ง ระบอบประชาธิปไตยแค่นั้น” จุดยืนของประชาไทมีลักษณะคล้ายมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนที่มีแถลงการณ์ออกมาว่าการปฏิรูปการเมืองต้องเป็นไปมากกว่าระดับบุคคลและปฏิเสธอำนาจนอกระบบไม่ว่าจะเป็นอำนาจทหารหรือรัฐบาลพระราชทาน (คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2549ก : ออนไลน์; ดูหัวข้อ 1.1.2 ในบทนี้) ประชาไทเห็นว่าสื่อทั้งหลายในช่วงนั้นไม่ได้ตั้งคำถามกันมากนักว่า “...ทักษิณก็เป็นแค่ตัวบุคคลคนหนึ่ง สิ่งที่ใหญ่กว่าทักษิณคือระบอบประชาธิปไตย ซึ่งไม่ควรผ่าน [หมายถึง ล้ม-ผู้เขียน] ไปพร้อมกับทักษิณ” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

การติดตามตั้งคำถามต่อประเด็นการชูธงเรื่องมาตรา 7 นั้น ยังสืบเนื่องมาจากกระทั่งหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงออกมารับสั่งว่าที่จะให้พระราชทานนายกรัฐมนตรีรักษาการ ตามมาตรา 7 นั้น “ทำไม่ได้และไม่ทำ” ชูวัส ได้เขียนบทบรรณาธิการอีกครั้งชื่อ “ไม่มีทางออกที่เรียกว่า มาตรา 7 แล้ว” เพื่อชี้ชวนให้กลุ่มเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณหยุดใช้วิธีการ “นอกระบอบประชาธิปไตย” แต่ยังคงสนับสนุนอย่างมีน้ำใจให้เคลื่อนไหวกันต่อไปภายใต้หลักการประชาธิปไตยว่า “...น่าจะถึงเวลาที่ต้องรับผิดชอบด้วยการหยุดข้อ

เรียกร่องนี้...กระนั้น เราเห็นว่า นักวิชาการ สนธิ พันธมิตร และพรรคประชาธิปัตย์ หรืออื่นๆ ยังคงมีสิทธิเต็มภาคภูมิที่จะเดินหน้ารณรงค์ทางการเมืองต่อไปตามวิถีทางภายใต้หลักการ ประชาธิปไตย และรัฐธรรมนูญ และภายใต้หลักการเพื่อสร้างสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติ และสร้างสรรค์” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549ง : ออนไลน์)

โดยภาพรวมเชิงปริมาณแล้ว เนื้อหาที่ประเทศไทยผลิตออกมาเกี่ยวกับวิวาทะ เรื่องมาตรา 7 ทั้งหมดมี 59 ชิ้น โดยสามารถแยกแยะได้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มที่ต่อต้าน มาตรา 7 จำนวน 42 ชิ้น เนื้อหาเกี่ยวกับกลุ่มสนับสนุนมาตรา 7 จำนวน 13 ชิ้น และเนื้อหาที่ อภิปรายทั้งสองแง่มุม 4 ชิ้น (ดังแสดงในตารางที่ 7.4)

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7.4 : เปรียบเทียบการผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรา 7 ในเว็บไซต์ประเทศไทย ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2549

วันที่	คำนำ/ตั้งคำถาม/ด้าน มาตรา 7 (42 ชิ้น)	ข้อถกเถียงทั้งสองมุม (4 ชิ้น)	สนับสนุน มาตรา 7 (13 ชิ้น)
27 ก.พ.	☹️ จดหมายจากสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ถึง สนนท. : ถอนตัวออกจาก “พันธมิตร”		☺️ สนธิชอบคุณ ปชป. คำว่าเลือกตั้ง เปิดทางนายกฯพระราชทาน
28 ก.พ.	☹️ อธิการบดี มธ. เบรคใช้มาตรา 7 - อ.จุฬาฯแนะ “แม่่ว” เว้นวรรค		
1 มี.ค.	☹️ มีชัย ระบุกษัตริย์อยู่เหนือการเมือง ขณะนี้ยังไม่ควรใช้ มาตรา 7	☺️ ECONOMYTH : พันธมิตรแห่งแหวน หอคอยคู่พิฆาต และประชาคืนบัลลังก์	
2 มี.ค.	☹️ นักวิชาการลงชื่อ ด้านข้อเสนอรัฐบาลพระราชทาน	☺️ นรินทร์ พิทักษ์วัชร : เหตุและผลของการไม่มีนายกฯชื่อทักษิณ และการมีนายกฯพระราชทาน	
3 มี.ค.	☹️ เครือข่ายพฤษภาฯ ออกโรงตำหนายกฯ จากการแต่งตั้ง วอนอย่าปฏิเสธรการเลือกตั้งสุดขั้ว ☹️ กชวรรณ ชัยบุตร “เราไม่ยอมให้มีการเปลี่ยนผ่านอำนาจโดยไม่ได้มาจากประชาชน”		☺️ จดหมายเปิดผนึกจากอธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ถึงนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคการเมืองฝ่ายค้าน ☺️ อธิการบดี มธ. เรียกร้องรักษาการนายกฯ ลาออก พร้อมขอรักษาการนายกฯพระราชทาน ☺️ อมร เสนอพึงบารมี “กษัตริย์” ปฏิรูปการเมือง
4 มี.ค.	☹️ ดร.ธงชัย เสนอ ส.ส.พรรคมหาชน เป็นนายกรัฐมนตรีรักษาการ		
8 มี.ค.	☹️ ราชบัณฑิต ตั้งคำถามถวายฎีกา เหมาะสมจำเป็นหรือไม่?		
9 มี.ค.	☹️ จดหมายสมศักดิ์ถึง นิธิ, ม.เที่ยงคืน, ประชาไท, สนนท. ฯลฯ		
10 มี.ค.	☹️ deja vu ทักษิณ VS นายกฯพระราชทาน, พิบูล-เผ่า VS สฤษดิ์		
12 มี.ค.	☹️ เครือข่ายเจตนารมณ์ พฤษภา”35 ยันอย่าแต่งตั้งนายกฯ ตามอำเภอใจ		
14 มี.ค.	☹️ นิธิ เอียวศรีวงศ์ วิพากษ์ : “มาตรา 7” ทางออกหรือทางตัน		
16 มี.ค.	☹️ มาร่วมกันแสดงพลังแห่งความหลากหลายไม่เอาทักษิณ นายกฯแต่งตั้ง และความรุนแรง ต้องปฏิรูปการเมืองโดยประชา		
18 มี.ค.	☹️ แกลงการณองค์กรนิสิตนักศึกษาและองค์กรภาคประชาชนตำหนายกฯจากการแต่งตั้ง		
19 มี.ค.	☹️ ชูประชาธิปไตยกลางราชดำเนิน “ไม่เอานายกฯแต่งตั้ง”		☺️ สภา นสพ.สภาทนายฯ จับมือ เรียกร้อง “ประชาสมาสัย” ล้มทักษิณ ใช้ ม.7
20 มี.ค.		☺️ หลากหลายทำที่นักวิชาการ กับ “ราชประชาสมาสัย”	
21 มี.ค.		☺️ พันธมิตรเสียงแตก “นายกฯพระราชทาน” เตรียมแกลง 3 ทุ่ม	
22 มี.ค.	☹️ ธงชัย วินิจจะกุล : พันธมิตรฯ กับปัญหานายกฯพระราชทาน ☹️ ธรณรงค์จุดเทียนส่องเรียกร้อง “นายกฯ ต้องมาจากการเลือกตั้ง การปฏิรูปการเมืองต้องทำโดยประชาชน”		☺️ ใต้ประกาศหยุดเลือกตั้งขอนายกฯพระราชทานปฏิรูปการเมือง
23 มี.ค.	☹️ แกลงการณคณาจารย์ธรรมศาสตร์ค้านอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญ ☹️ กรณีนายกฯพระราชทาน : จดหมายเปิดผนึกถึงปัญญาชนและนักกิจกรรมทางสังคม ☹️ กลุ่มตำหนายกฯจากการแต่งตั้ง ชวนจุดเทียนคืนแสงสว่างให้ประชาธิปไตย		☺️ แกลงการณ “พันธมิตรฯ” ฉบับ บันทึกลงไว้ในแผ่นดิน

ตารางที่ 7.4 : เปรียบเทียบการผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรา 7 ในเว็บไซต์ประเทศไทย ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - เมษายน 2549

วันที่	คำนำ/ตั้งคำถาม/ด้าน มาตรา 7 (42 ชิ้น)	ข้อถกเถียงทั้งสองมุม (4 ชิ้น)	สนับสนุน มาตรา 7 (13 ชิ้น)
	☹ ความกลัวของพันธมิตรฯ ☹ บทความ: เหตุผล 7 ประการ ที่ควรคัดค้านการเรียกร้อง “นายกฯพระราชทาน” ☹ บทความสมศักดิ์ : วิกฤตการเมืองปัจจุบัน ในบริบทของประวัติศาสตร์ทางภูมิปัญญาร่วมสมัย		
24 มี.ค.		☹ ถึงลูกถึงคน : มาตรา 7 ใช้ได้หรือไม่ได้	
25 มี.ค.	☹ วงเสวนา : นายกฯ พระราชทานก้าวหน้าหรือถอยหลัง ☹ แถลงการณ์กลุ่มประชาธิปไตยประชาชน : ประชาธิปไตยไม่มีทางลัด คัดค้านนายกฯพระราชทาน ☹ สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล ส่งจดหมายเปิดผนึกถึง สุลักษณ์ ศิวรักษ์ ของจุดยืนกรณี คินพระราชอำนาจ		☺ พรรคประชาธิปัตย์เรียกร้องกรม. ออกยกชุด เปิดทางมาตรา 7 ☺ สนธิ วอนประชาสงเคราะห์ หากต้องการนายกฯ พระราชทาน
26 มี.ค.	☹ กลุ่มอิสระสร้างอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย พร้อมยื่นจดหมายถึงพันธมิตรไม่เห็นด้วยกับการใช้มาตรา 7 ☹ บทความจากธงชัย: พระราชอำนาจแทรกแซงทางการเมือง ทางออกแบบพ่ายแพ้ทุกฝ่าย ☹ สัมภาษณ์ ภัควดี : 2549 ฟ้าเปลี่ยนสี เมื่อพันธมิตรฯ ขอนายกฯพระราชทาน		
27 มี.ค.	☹ บทความ พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ : สภาวะคิดมากกับมาตรา 7		
28 มี.ค.	☹ จากผู้อ่าน : นายกฯ พระราชทาน เป็นมาตรการที่ได้ผล และปลอดภัยจริงหรือ ?		
29 มี.ค.	☹ โปรดอ่าน : มองสองนครา และมาตรา 7 ผ่าน ชัยวัฒน์-เกษียร-นครินทร์ (1) ☹ จาตุรนต์ ซีโลกจับตาดูอนาคตประชาธิปไตยไทย ระบุ ม.7 เสี่ยงขัดรัฐธรรมนูญ		
30 มี.ค.	☹ เสวนา : มองสองนครา และมาตรา 7 ผ่าน ชัยวัฒน์-เกษียร-นครินทร์ (จบ)		
8 เม.ย.	☹ ศ.ดร.ธงชัย ถามพันธมิตรฯ จะเป็นประชาธิปไตยแบบเอียงขวา?		☺ พันธมิตรฯ ยันทักษิณต้องยุติบทบาท ย้ำเฉพาะหน้าต้องใช้มาตรา 7 ☺ อลงกรณ์ ยืนยันการเมืองไทยขณะนี้ ต้องใช้มาตรา 7
9 เม.ย.	☹ สุลักษณ์ ภาณุจนขุนดี : สมัชชาประชาชนเพื่อประชาธิปไตย?		
25 เม.ย.	☹ การปฏิรูปประชาธิปไตยไม่สิ้น (เอ่อ?แบบว่าไม่ต้องมาตรา 7)		
26 เม.ย.	☹ ไม่มีทางออกที่เรียกว่า มาตรา 7 แล้ว ☹ ตราไว้ในดวงจิต : พระบรมราโชวาท “นายกฯ พระราชทาน ไม่ใช่ประชาธิปไตย”		
27 เม.ย.	☹ “หอกข้างแคร่” The Beginning : ถึงพันธมิตรประชาชนเพื่อนายกฯ พระราชทาน		☺ แถลงการณ์พันธมิตรกู้ชาติกู้ประชาธิปไตย สงขลา น้อมรับกระแสพระราชดำรัส
1 พ.ค.	☹ คำถามจาก “หอกข้างแคร่” ไทยโพสต์ มีคำตอบ : พันธมิตรหลัง ม.7 พิภพ ธงไชย		

ที่มา : เรียบเรียงจากเว็บไซต์ประเทศไทยดอทคอม

1.1.3. ห้องราชดำเนิน เว็บพันทิพย์ : การใช้มาตรา 7 เป็นการ “ดิงฟ้าต่ำ” และ “ฉีกรัฐธรรมนูญ”

แนวทางการใช้มาตรา 7 อันเป็นประเด็นที่ทำให้มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ประชาไท และกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณอื่นๆที่ “ไม่เอามาตรา 7” แยกตัวออกมานั้น แม้ไม่ตั้งใจที่จะเป็นแนวร่วมสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ แต่โดยเนื้อหาแล้ว เรื่องนี้ก็กลายเป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ร่วมในแนวเดียวกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณเช่นกัน กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลยังคงมีฐานที่มั่นอยู่ในห้องราชดำเนิน แห่งเว็บไซต์พันทิปดอทคอมเช่นเดิม เนื้อหาต่างๆก็ถูกผลิตออกมาโดยบุคคลกลุ่มเดิม เมื่อพิจารณาภาพรวมแล้ว แม้ไม่เห็นด้วยกับมาตรา 7 เหมือนกัน เพราะในเชิงปฏิบัติการแล้ว มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและประชาไทก็ไม่ได้ไปไกลถึงขั้นรณรงค์ต่อต้านสนธิและโจมตีกลุ่มพันธมิตรเหมือนดังกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล แต่ในมิติเนื้อหาของข้อวิจารณ์แล้ว ประเด็นของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ คล้ายคลึงกับของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและประชาไทอยู่ไม่น้อยทีเดียว โดยมี **สาระสำคัญของคำวิจารณ์ คือ แนวทางมาตรา 7 เป็นการฉีกรัฐธรรมนูญและใช้อำนาจนอกระบบ ทั้งยังเป็นการ “ดิงฟ้าต่ำ” อีกด้วย** กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลในห้องราชดำเนิน ได้ผลิตเนื้อหาผ่านการตั้งกระทู้และการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวครั้งสำคัญๆของกลุ่มขั้วใล้รัฐบาลอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยสามารถยกตัวอย่างประเด็นข้อวิจารณ์ตามเหตุการณ์สำคัญๆได้ ดังนี้

เหตุการณ์ที่หนึ่ง ขบวนการถวายนครพระราชอำนาจ ประเด็นข้อวิจารณ์ของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณที่มีต่อแนวทางการขอยกการคุ้มครองพระราชทานนั้น มีมาตั้งแต่สนธิยังนำเดี่ยวขบวนการถวายนครพระราชอำนาจอยู่ มังกรดำ (นามแฝง) เปิดประเด็นเรื่องนายกฯพระราชทานไว้ในห้องราชดำเนิน ตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2549 (ก่อนการประกาศของสนธิในวันที่ 20 มกราคม 2549ว่าจะนัดชุมนุมกู่ชาติในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 เสียอีก) ว่าเขาต่อต้านความคิดนี้ ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ **“1. เป็นการเอาเอื่อมดิงฟ้าต่ำ หาเรื่องให้เบื้องสูงระคายเคือง แสดงถึงความไม่จงรักภักดี บังอาจใช้สถาบันเพื่อหวังผลทางการเมือง 2. ถอยหลังเข้าคลองจากระบบประชาธิปไตย”** และการรณรงค์ให้มีการถวายนครพระราชอำนาจของรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรที่มีมาตั้งแต่เดือนกันยายน 2548 นั้น มังกรดำเห็นว่า **“นี่คือความคิดในการฉีกรัฐธรรมนูญทิ้ง”** (มังกรดำ (นามแฝง), 2549ก: ออนไลน์)

เหตุการณ์ที่สอง การชุมนุมวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 ในขณะที่ *บังสุกุล* (นามแฝง) ใช้ฐานเหตุผลของการรักษาภักดีโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด วิจารณ์การนัด “ชุมนุมกู่ชาติ” ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549 ที่จะมีการอ่านปฏิญญาถวายในหลวงด้วย เขาประกาศทางห้องราชดำเนินอย่างชัดเจนในวันที่ 31 มกราคม 2549 ว่า **“ผมหวังรัฐธรรมนูญครับ ขอคัดค้านมือบ 4 ก.พ. แบบออกนอกหน้าเลย”** (*บังสุกุล* (นามแฝง), 2549ค : ออนไลน์) เพราะเห็นว่าขบวนการถวายนครพระราชอำนาจนั้นเป็นการเล่นนอกกติกา เท่ากับ

เป็นการฉีกรัฐธรรมนูญ สอดรับกับที่มีม็องครดำ (นามแฝง) ว่าไว้ ตัว *บังสกุล* (นามแฝง) เองเห็นว่า “แม้ส่วนตัวไม่ได้ชอบการทำงานของนายกเรื่องโกงกิน แต่ผมก็ไม่ยอมให้หน้าไหนเล่นนอกเกมส์ของกติกากันเมือง คิดจะล้มนายกขอให้ล้มในกติกาเท่านั้นครับ อย่าล้มกระดานรัฐธรรมนูญเลย...” นอกจากนี้ การถวายคืนพระราชอำนาจนั้น เท่ากับเป็นการ “...เอาของสูงที่พวกเราเคารพมาป่วนเปี่ยนการเมืองที่เน่าเหม็น เพื่อประโยชน์เพื่อกลุ่มตนเท่านั้น” ส่วนเรื่องคอร์รัปชันต่างๆ รวมทั้งเรื่องการขายหุ้นชินคอร์ปในราคา 73,000 ล้านบาทโดยไม่เสียภาษีนั้น เขาเห็นว่า “...อายุความการยึดทรัพย์ ย้อนหลังถึงพระยาสิทธิไท ไม่ต้องกลัวครับ นายกผิตจริง ยึดได้แน่นอน จงเดินมาสู่กฏกติกาที่พวกเราช่วยสร้างกันมา กว่าจะได้รัฐธรรมนูญ พวกเราเสียเลือดเนื้อเสียเวลามากแล้ว และ ความเลวร้ายต่างๆ มาจากตัวบุคคล มิใช่มาจากรัฐธรรมนูญครับ หากมีข้อไหนบกพร่องก็แก้ไขเพิ่มเติมได้ อย่าหักพร้าด้วยเข่าเลย ขอร้องเถิดครับ” นอกจากนี้ หลังจากที่สนธิประกาศว่าจะมีการชุมนุมกันอีกครั้งในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2549 *บังสกุล* (นามแฝง) จึงได้ตั้งกระทู้ถามย้ำอีกครั้งหนึ่ง คือ “ฎีกาอยู่ในพระราชวินิจฉัย แล้วจะนัดมาชุมนุมกันอีกหรือไร” (*บังสกุล* (นามแฝง), 2549ข : ออนไลน์)

เหตุการณ์ที่สาม การขอนายกพระราชทานเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2549 ข้อที่ น่าสนใจประการหนึ่ง คือ ข้อวิจารณ์เรื่องการประกาศขอใช้มาตรา 7 โดยพันมิตรชนั้น ดูจะไม่ได้ถูกผลิตออกมาโดยกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณในท้องราชดำเนินมากนัก เพราะกระทู้ที่เด่นๆ ที่ได้รับความสนใจร่วมแสดงความคิดเห็นในปริมาณมากๆ นั้นมีไม่มากนัก ที่พบมีเพียงจำนวนหนึ่ง เช่น กระทู้ของไฮเปอร์แคท (นามแฝง) ซึ่งอีกหนึ่งคนที่อยู่ในกลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลทักษิณได้ตั้ง “กระทู้โหวต” เมื่อตอนตีของคืนวันนั้น (คือเวลา 23.13 น.) ซึ่งเข้าใจว่าเป็นช่วงหลังจากที่พันมิตรฯ ได้อ่านแถลงการณ์ขอนายกรัฐมนตรีพระราชทานแล้วว่า “คุณเห็นด้วยกับการขอนายกพระราชทานของแกนนำพันธมิตรหรือไม่” (ไฮเปอร์แคท (นามแฝง), 2549: ออนไลน์) มีผู้ร่วมโหวตทั้งหมด 221 คน โดยผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการขอนายกพระราชทานมีมากถึง 192 คน (86.88%) ส่วนผู้ที่เห็นด้วยมีเพียง 29 คน (13.12%)

นอกจากนี้ ยังมีกระทู้เรื่อง “กรณี มาตรา 7 และ นิติภูมิ..ได้พิสูจน์แล้วว่าจงอย่าเชื่อใครง่าย” ของ ขนมตัม (นามแฝง) (2549ข: ออนไลน์) ซึ่งได้อรรถาธิบายถึงเหตุการณ์การขับไล่รัฐบาลทักษิณจากเรื่องมาตรา 7 แล้วย้อนกลับไปสู่เหตุการณ์ในระดับภาพรวม ว่ามีการขับไล่รัฐบาลด้วยเหตุผลต่าง ๆ นานา จนเกิดเป็น “...‘กระแส’ ความเกลียดชังคุณทักษิณเพิ่มอย่างรวดเร็ว ทั้งในหมู่ประชาชน โดยการชวนเชื่อของบุคคลที่มีชื่อเสียงและพยายามสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองหลายคน” กระทู้นี้คล้ายอีกหลายกระทู้ของขนมตัม (นามแฝง) ที่ได้รับความสนใจไม่น้อย คือ มีจำนวนการแสดงความคิดเห็นถึง 298 ความเห็น ขนมตัม (นามแฝง) ยกตัวอย่างเรื่องการเป็นกระแสและการเชื่อโดยฟังคนอื่นเขามาโดยใช้กรณีการขอนายกพระราชทานและกรณีนิติภูมิ เนาวรัตน์ขึ้นมาเป็นประเด็นอภิปราย

กล่าวเฉพาะเรื่องแรก ซึ่งเกี่ยวกับมาตรา 7 นั้น ขนมหัม (นามแฝง) กล่าวว่าตัวเขาเอง “...รีบไปเปิดดูมาตรา 7 ทันที แต่ก็ไม่ปรากฏว่าจะมีสิ่งใดบ่งบอกว่าให้ทำอย่างนั้นได้” แต่ในแง่ยุทธศาสตร์แล้ว เขาเห็นว่าการเคลื่อนไหวดังกล่าวที่แพร่สะพัดทำให้คนทั่วไปในสังคมเข้าร่วมอุดมการณ์อย่างมากมานั้น เป็นเพราะกระแสความเชื่อโดยปราศจากเหตุผลของผู้คนนั่นเอง เขาวิเคราะห์เหตุการณ์โดยลำดับว่า “...หลังจาก ‘นักวิชาการ’ ที่สอนนิติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยดัง ได้จุดประเด็นนี้ขึ้นมา ทำให้กลุ่มพันธมิตรฯ ได้นำไปชูเป็นประเด็นเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับกลุ่มของตนเองที่จะขับไล่คุณทักษิณทันที...ตอนที่กระแสรุนแรง จะมีข่าวองค์กรนักศึกษาจากที่นั่นที่นี้ ออกมาเคลื่อนไหว รังโทนก็ต้องเป็นเสียงไล่ทักษิณ เด็กมัธยมราชินิกุล อดีตแพทย์ อดีตปลัดกระทรวง ก็ออกมาไล่ทักษิณ ทั้ง ๆ ที่ยังไม่รู้เรื่องราวอะไรกันเลย ซึ่งทั้งนี้บางคนก็ ‘ฟัง’ มาจากสนธิ และกลุ่มพันธมิตร...นี่คือ ‘กระแส’ กระแสของความเชื่อเชื่อโดยปราศจากเหตุผลมารองรับ เชื่อเพราะความเกลียดชัง เหมือนใจไก่ ซอยละลายทรัพย์ เชื่อเพราะได้ฟังจากคนที่เรียกตนเองว่า ‘นักวิชาการ’ ” (ขนมหัม (นามแฝง), 2549ข: ออนไลน์)

ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องมาตรา 7 นั้น เท่าที่พบ มีเพียงกระทู้เช่นของ มังกรดำ (นามแฝง) และ บังสุกุล (นามแฝง) เท่านั้นที่ประกาศชัดเจน ในขณะที่โดยภาพรวมแล้ว กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณในห้องราชดำเนินไม่ได้ตั้งกระทู้หรือร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อผลิตเนื้อหาต่อต้านมาตรา 7 อย่างจริงจังและประกาศชัดเจนมากเท่ากับกลุ่มมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและประชาไท กระนั้นก็ตาม ข้อวิวาทะเรื่องมาตรา 7 ที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น ส่งผลต่อพลังทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในการขับไล่รัฐบาลทักษิณอย่างสำคัญเลยทีเดียว

1.2. การสนทนาภายในกลุ่มเคลื่อนไหว : พลวัตของวิวาทะเรื่องมาตรา 7

จากเดิมที่พอจะมีความรู้สึกร่วมกันอยู่บ้างว่า เป็นแนวร่วมในการต่อต้านและขับไล่รัฐบาลทักษิณในฐานะที่ไม่มีความชอบธรรมเพียงพอที่จะเป็นผู้บริหารประเทศอีกต่อไป อีกทั้งกลุ่มพันธมิตรฯ บางส่วน และมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน รวมทั้งกลุ่มประชาไท ยังมีความใกล้ชิดกันทางความคิดและอุดมการณ์ในแนวทางที่ส่งเสริมอำนาจของภาคประชาชนกันมาแต่เดิมด้วย ครั้นเมื่อการเมืองของการขับไล่รัฐบาลมาถึงจุดที่ฝ่ายพันธมิตรฯ ใช้มาตรา 7 เป็นมาตรการต่อสู้ และทำให้ไม่อาจร่วมจุดยืนเดินทางเดียวกันต่อไปได้นั้น กลุ่มพันธมิตรฯ ทั้งในปีกที่มาจากขบวนการถวายนครราชอำนาจ และโดยเฉพาะปีกที่มาจากภาคประชาสังคม รวมทั้งกลุ่มไม่เอามาตรา 7 จึงได้มีการวิสาสะสนทนาระหว่างกันเพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดยืนและทางเลือกของแต่ละฝ่าย หรือเรียกในศัพท์ตามกรอบคิดเรื่องการสื่อสารกับปฏิบัติการไว้ความรุนแรงของ Martin and Varney (2003) คือ “การสนทนาภายในกลุ่มเคลื่อนไหว” วิวาทะเรื่องมาตรา 7 ที่เกิดขึ้นนั้น มีทั้งที่อยู่ในโลกไซเบอร์ผ่านเว็บไซต์และในโลกกายภาพผ่านบทความและบทสัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์

1.2.1. เว็บผู้จัดการออนไลน์ : ข้อวิจารณ์กลุ่มไม่เอามาตรา 7

หากพิจารณาอย่างหายาบบและแยกข้อวิจารณ์เมืองออกเป็นเพียงข่าวกับคำเท่านั้นแล้ว อาจเห็นได้ว่าฝ่ายที่ไม่เอามาตรา 7 จะกลายเป็นเข้าไปอยู่ในแนวทางที่ใกล้ชิดกับแนวทางของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณมากขึ้น สองวันก่อนที่พันธมิตรฯจะประกาศขอยกฯพระราชทานอย่างเป็นทางการ และท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์ประเด็นนี้มากมายนั้น คำคุณสิทธิสมาน “มือขวา” ของสนธิ ลิ้มทองกุล¹ ได้เขียนบทความลงในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์กล่าวถึงปรากฏการณ์ไม่เอามาตรา 7 ที่เกิดขึ้นท่ามกลางกระแสขับไล่รัฐบาลทักษิณนี้ โดยใช้ชื่อบทความว่า “**ฟังพระบารมี? การต่อสู้ 2 แนวทาง ในกลุ่มคนไล่ทักษิณ**” (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549ก: ออนไลน์) โดยชี้แจงว่านอกเหนือจากแนวทางมาตรา 7 หรือ “แนวทางราชประชาสมาสัย” (ตามสำนวนของชัยอนันต์ สมุทวณิช นักวิชาการอาวุโสอีกคนหนึ่งของสังคมไทยที่มีบทบาทผลักดันแนวทางมาตรา 7 ในพันธมิตรฯอย่างสำคัญ ถึงขั้นช่วยเขียนฎีกาให้กับสนธิในการชุมนุมเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549) ที่ “หันไปฟังพระบารมี ขอพระราชทานนายกรัฐมนตรีเฉพาะกิจเพื่อการปฏิรูปการเมือง โดยอาศัยมาตรา 7 รัฐธรรมนูญ 2540 มาผ่านทางต้นการเมืองไทย” แล้ว ยังมี “อีกแนวทางหนึ่งไม่เห็นด้วย ไม่ต้องการฟังพระบารมี ตามเหตุผลที่แสดงออกมาคือต้องการให้ประชาชนฟังตนเอง แก้ปัญหาโดยใช้ภาคประชาชนเอง ไม่เรียกร้องอำนาจนอกระบบเข้ามาจัดการปัญหา เพราะเชื่อว่าเป็นการถอยหลังเข้าคลอง บางคนพูดออกมาเลยว่าเป็นการถอยหลังเข้าคลองย้อนไปสู่ก่อนปี พ.ศ. 2475” พร้อมกันนั้น คำคุณแสดงความเห็นว่า “แสดงว่าคนพูดเชื่อหรือพยายามทำให้คนเชื่อว่าแนวทางที่พวกตนไม่เห็นด้วยนั้น คือการนำประเทศไทยกลับไปสู่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์” (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549ก: ออนไลน์)

แนวทางของฝ่ายไม่เอามาตรา 7 ที่ “หลายคนทำท่ายอมรับการเลือกตั้ง หลายคนยืนหยัดเสียงแข็งว่าไม่ว่าจะอย่างไรก็ตามนายกรัฐมนตรีจะต้อง “มาจากการเลือกตั้ง” สถานเดียวเท่านั้น” คำคุณวิจารณ์ว่า “ดูเหมือนจะเป็นทางตัน” โดยยกเหตุการณ์ในอดีตยุคพฤษภาคม 2535 มาเป็นตัวอย่างว่า หาก พล.อ.อ.สมบุญ ระหงส์ ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี (ในฐานะที่มาจาก การเลือกตั้ง) แทน พล.อ.สุจินดา คราประยูร ที่ลาออกไปแล้ว “..เลือดเนื้อประชาชนที่ตายไปก็คงสูญเปล่า เพราะนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่ “มาจากการเลือกตั้ง” จะมีฐานภาพไม่ต่างไปจากนอมินีของนายกรัฐมนตรีคนเก่าที่ถูกขับไล่ออกไป...” ประเด็นนี้นั้น ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ดูเหมือนคำคุณกำลังตั้งคำถามกับข้อเสนอของนิธิ เอียวศรีวงศ์ ที่เขียนไว้ในบทความเรื่อง “**มาตรา 7**” (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2549 : ออนไลน์) ว่าตามประเพณีการ

¹ บทบาทของคำคุณที่มีในการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ อาจพิจารณาได้จากการประชุมของแกนนำพันธมิตรฯทั้ง 5 คน ซึ่งนอกจากแกนนำทั้ง 5 แล้ว จะมี สุริยะใส กตะศิลา ในฐานะผู้ประสานงานพันธมิตรฯ เป็นเข้าร่วมประชุมคนที่ 6 และคำคุณ สิทธิสมาน ร่วมประชุมด้วยเป็นคนี่ 7

ปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขแล้ว หากตำแหน่งนายกฯ รักษาการว่างลง ก็ต้องให้รองนายกฯ (ซึ่งมาจากรัฐสภาเช่นกัน) ขึ้นมารักษาการต่อไป (ดูหัวข้อ 1.1.1(2) ในบทนี้ โดยเฉพาะที่หน้า 324) จากนั้น คำณูณได้ตั้งคำถามต่อกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ว่า หากพตท.ทักษิณชนะการเลือกตั้งในวันที่ 2 เมษายน 2549 แล้ว “...กลุ่มไล่ทักษิณที่เห็นว่าไม่ควรฟังพระบารมีจะทำอย่างไรกันต่อไปอีก โดยเฉพาะคนที่พูดและเขียนสนับสนุนการเลือกตั้ง” (คำณูณ สิทธิสมาน, 2549ก: ออนไลน์) ประเด็นนี้ก็เช่นกัน คล้ายกับเป็นการพุ่งคำถามเข้าใส่ ประเด็นที่ชูวัส แห่งประชาไทเสนอไว้ว่าพตท.ทักษิณควรลาออกจากตำแหน่งเพื่อแสดงความรับผิดชอบ จากนั้นแล้วจะค่อยกลับมาใหม่ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง (ดูหัวข้อ 1.1.2(2) ในบทนี้ โดยเฉพาะที่หน้า 332)

คำณูณน่าจะเป็นคนแรกๆที่เปิดประเด็นว่ากลุ่มไม่เอามาตรา 7 กลายเป็น “แนวทางมุกกลับ” หรือ “แนวร่วมด้านกลับ” ของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณไป เพราะเขาเห็นว่าสิ่งที่พตท.ทักษิณกลัวในขณะนั้น คือ แนวทางการใช้มาตรา 7 แต่สิ่งที่พตท.ทักษิณไม่กลัวคือ แนวทางยอมรับการเลือกตั้งและนายกรัฐมนตรีที่มาจากเลือกตั้ง ดังนั้น คำณูณจึงสรุปว่า “กลุ่มไล่ทักษิณที่ไม่ยอมรับแนวทางราชประชาสมาสัยกลายเป็น “แนวร่วมด้านกลับ” ของทักษิณ ไปเสียแล้ว! ออกมาคัดค้านแถลงการณ์ 2 สมาคมใหญ่เร็วกว่าทักษิณเสียอีก!! ช่วยประหยัดพลังงานให้ทักษิณไปเยอะ!!!” (คำณูณ สิทธิสมาน, 2549ก: ออนไลน์)

ข้อวิจารณ์ของคำณูณต่อแนวทางของกลุ่มขับไล่รัฐบาลทักษิณ 2 แนวทาง ดังกล่าวนั้น อยู่บนเส้นเกณฑ์แบ่งที่เอาพตท.ทักษิณเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหากเป็นเช่นนั้น ก็กล่าวได้ว่ากลุ่มมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและประชาไทได้กลายเป็น “แนวร่วมมุกกลับ” ของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณจริง แต่หากเอาเส้นเกณฑ์แบ่งของกลุ่มไม่เอามาตรา 7 เป็นหลัก ซึ่งมีระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจการปกครองอยู่ที่ประชาชน และผู้บริหารปกครองบ้านเมืองจะต้องมาจากเสียงประชาชน ผ่านระบบการเลือกตั้งเป็นหลักหมายสำคัญแล้ว การเมืองของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณก็จะซับซ้อนมากกว่าเพียงการแบ่งเป็น 2 ขั้ว “เอาทักษิณ” กับ “ไม่เอาทักษิณ” เท่านั้น ดังที่ปรากฏเป็นข้อลำบากใจของแกนนำพันธมิตรฯที่มาจากภาคประชาสังคมบนทางแพร่งมาตรา 7 และข้อวิวาทะกับมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ที่จะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

1.2.2. แกนนำพันธมิตรฯฝ่ายภาคประชาสังคม : ความกระอักกระอ่วนใจ

องค์ประกอบของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยเฉพาะในส่วนของแกนนำ 5 คนนั้น มาจาก 3 กลุ่ม และเป็นการ “สนธิกำลัง” กันระหว่างกลุ่มพลังด้านสื่อของสนธิ ลิ้มทองกุลและเครือข่ายผู้จัดการ กับกลุ่มพลังภาคประชาสังคมนำโดยพิภพ สมศักดิ์ สมเกียรติ และสุริยะใส ผนวกกับกลุ่มพลังของจำลองและสันติอโศกอีกหนึ่งกลุ่ม องค์ประกอบของ “มีอบ

พันธมิตรฯ” ซึ่งประชาไทเห็นว่าได้กลายเป็น “มีอบสนธิ” ไปแล้วหลังจากการประกาศใช้มาตรา 7 ของนายกรัฐมนตรืพระราชทานนั้น (ชูวิธ ฤกษ์ศิริสุข, 2549ข : ออนไลน์) สุริยะใส กตะศิลา ผู้ประสานงานพันธมิตรฯเองก็เคยตอบเรื่องนี้โดยตรงไปตรงมาเช่นกันว่า

ถ้าพูดตรง ๆ ส่วนใหญ่เป็นแฟนคลับคุณสนธิ อีกส่วนก็เป็นของคุณจำลอง โดยเฉพาะกองทัพธรรม ส่วนของภาคประชาชนหรือเอ็นจีโอ ผมคิดว่าเป็นส่วนน้อย แต่ส่วนที่มากกับเราก็คือนักวิชาการและผู้นำทางสังคม ซึ่งถ้าหากโดยคุณสนธิและคุณจำลอง นักวิชาการหรือผู้นำชุมชนบางคนอาจจะตะขิดตะขวงใจ หรือวางระยะห่าง แต่พอเรา (หมายถึงแกนนำภาคประชาสังคม 4 คน-ผู้เขียน) ซึ่งทำงานกับภาคประชาชนเข้าร่วมกับพันธมิตรฯ มีนักวิชาการจำนวนมากที่มากับเรา คนเหล่านี้อาจจะไม่ได้มีมวลชน แต่เสียงของเขาตั้งในสังคม (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 222-223)

ด้วยเหตุที่แกนนำภาคประชาสังคมที่อยู่ในพันธมิตรฯเป็นตัวเชื่อมระหว่างภาคนักวิชาการ ผู้นำทางสังคมต่างๆ เข้ามาอยู่ในพันธมิตรฯ ครั้นประชาไทและมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนตั้งคำถามอย่างจริงจังและสืบเนื่องต่อกรณีที่พันธมิตรฯประกาศใช้มาตรา 7 เรียกร้องนายกรัฐมนตรืพระราชทานดังกล่าวข้างต้นนั้น จึงเท่ากับเป็นการดึงกำลังส่วนสำคัญที่แม้จะ “ไม่ได้มีมวลชน แต่เสียงของเขาตั้งในสังคม” ออกไปจากขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณเป็นอย่างมากเลยทีเดียว

ประเด็นเรื่องนายกรัฐมนตรืพระราชทานนั้น อันที่จริงแล้ว ก่อนที่แกนนำฝ่ายภาคประชาสังคมจะเข้าร่วมกับขบวนการถวายนครราชอาณาจของสนธิ ลิ้มทองกุล แล้วประกาศตัวกลายเป็นพันธมิตรฯนั้น ได้มีการยื่นเงื่อนไขข้อเสนอม 1 ใน 2 ข้อ คือ ให้เอาประเด็นเรื่องนายกษพระราชทาน หรือการถวายนครราชอาณาจยกออกไป และเงื่อนไขนี้ก็ได้รับความยินยอมจากสนธิเรียบร้อยแล้ว (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 223)¹ แต่ครั้นเมื่อถึงปลายเดือนมีนาคม 2549 ซึ่งสุริยะใสให้สัมภาษณ์ว่าสถานการณ์ขณะนั้นตึงเครียดมาก วิธีการกดดันรัฐบาลทักษิณแบบเดิมๆ ที่พันธมิตรฯคิดว่าจะทำให้พตท. ทักษิณลาออกได้ ก็ไม่สามารถใช้ได้ผล กระแสกดดันจากมวลชนที่อยากให้ใช้มาตรา 7 ก็พุ่งมายังแกนนำพันธมิตรฯจึงยังมีมากขึ้น

กระทั่งในที่สุด สนธิจึง “ขอปรึกษา” พร้อมกับบอกว่า “ผมยอมรับเลยว่า เรื่องนี้อาจจะทำให้หลายคนไม่สบายใจหรือกระทั่งมีคนถอนตัว” ขณะนั้น พิภพ ธงชัย และสมศักดิ์ โกศัยสุข แสดงจุดยืนชัดเจนว่าไม่เห็นด้วยกับมาตรา 7 ในขณะที่สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ก็แสดงจุดยืนชัดเจนเช่นกันว่า “อะไรก็ได้ขอให้ไล่ทักษิณได้ก่อน” แกนนำฝ่ายภาคประชาสังคมจึงขอเวลา 2 วันเพื่อตกลงกันว่าเอาอย่างไร และเป็นช่วงที่พันธมิตรฯประกาศว่าจะประกาศ

¹ เงื่อนไขอีกข้อหนึ่ง คือ ให้ยึดมั่นแนวทางสันติวิธีในการขับไล่รัฐบาลทักษิณ

มาตรการทางสังคมเพื่อฝ่าทางตันภายใน 48 ชั่วโมง (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 229-230) เหตุการณ์ที่สนธิ “ขอปรึกษา” ครั้งนี้ น่าจะเป็นที่มาของข่าวในประชาไทที่พาดหัวว่า “พันธมิตรเสียงแตก “นายกษพรราชทาน” เตรียมแถลง 3 ทูม” (พันธมิตรเสียงแตก “นายกษพรราชทาน” เตรียมแถลง 3 ทูม, 2549 : ออนไลน์)

ในระหว่าง 48 ชั่วโมงนั้น แกนนำพันธมิตรฯ ฝ่ายภาคประชาสังคมได้นัดคุยกับเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมอื่นๆ ว่า “เอามั้ยกับมาตรา 7 ถ้าเอาจะเป็นอย่างไร ถ้าไม่เอาจะอยู่แบบไหน จะถอน [ตัว] หรือเปล่า” โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่า “ถ้าตัดสินใจถอย เราจะอธิบายกับมวลชนที่อยู่กับเรามาตลอด 2 เดือนอย่างไร เราจะเคลียร์ข้อหาทั้งหมดอย่างไร” สุริยะใสให้สัมภาษณ์ในเอกสารชิ้นเดียวกันนี้ว่า ในอีกด้านหนึ่ง บำรุง บุญปัญญา และนักพัฒนาเอกชนอาวุโสคนอื่น ซึ่งได้ประชุมร่วมกันมาก่อนหน้านั้นหนึ่งสัปดาห์แล้ว และมองเห็นความตึงตันของสถานการณ์เช่นกัน ถึงขั้นที่อาจมีคนเจ็บหรือตาย บำรุงจึงโทรศัพท์บอกสุริยะใสว่า “รอไม่ได้แล้ว คุณต้องประกาศมาตรา 7...วันนี้ไม่มีอะไรสำคัญกว่าการรักษากำลังของพวกเราไว้ เราต้องทำงานอีกนาน คุณไม่ได้สู้ครั้งนี้ครั้งเดียว ถ้าคุณหรือพี่น้องประชาชนผู้บริสุทธิ์ต้องตาย...” (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 231-232)

นอกจากสภาพการณ์ดังกล่าวแล้ว สุริยะใสยังให้สัมภาษณ์อีกว่าหนึ่งสัปดาห์ก่อนหน้านั้น ยังมีกระแสข่าวลือว่าการที่พันธมิตรฯ ไม่ดำเนินการให้แตกหักกับรัฐบาลทักษิณ “...เพราะพิภพและสุริยะใสเป็นคนของภูมิธรรม เวชยชัย เป็นคนของฝ่ายซ้ายในพรรคไทยรักไทยที่ถูกส่งเข้ามาเพื่อบล็อกการเคลื่อนไหวในแนวทางสู้เสียง...” และข่าวว่า “...มีเงินมาที่ ครป. 30 ล้าน” (ครป. คือ คณะกรรมการรณรงค์ประชาธิปไตย ซึ่งมีพิภพเป็นประธาน และสุริยะใส เป็นเลขาธิการ-ผู้เขียน) รวมทั้งมีข่าวปลอ่ยในแวดวงองคมนตรีและราชินิกุลบางกลุ่มว่า “มาตรา 7 ที่พวกพันธมิตรฯ ไม่กล้าประกาศ เพราะมีพวก ครป. ซึ่งเป็น anti-royalist อยู่ในส่วนแกนนำ... [ซึ่ง] เป็นภัยต่อสถาบัน [พระมหากษัตริย์]” (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 230-231)

เมื่อเงื่อนไขแรงบีบคั้นจากด้านต่างๆ ประดังเข้ามาหลากหลายทิศทางดังที่สุริยะใสอธิบายข้างต้นนี้ ดังนั้น ในที่สุด แกนนำพันธมิตรฯ ฝ่ายภาคประชาสังคม จึงเข้าร่วมในการประกาศใช้มาตรา 7 ด้วยเหตุผลหลัก 3 ประการ คือ (1) “มันไม่มีทางออกจริงๆ การเมืองเริ่มต้นและไม่สามารถตันต่อไปได้” (2) ถ้าไม่ยอมรับการใช้มาตรา 7 ก็ต้องถอนตัวออกจากการเป็นแกนนำพันธมิตรฯ ซึ่งจะต้องเผชิญกับข้อหา “กึ่งมวลชนและรับเงินรัฐบาล” ซึ่งเป็น “ข้อหาที่แรงที่สุด” สำหรับสุริยะใส และจะเป็น “ตราบาปกับ ครป. และทำให้ ครป. ทำงานยากขึ้น” (3) ความปลอดภัยของผู้ร่วมชุมนุม เพราะเกรงจะต้องมีผู้คนบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก สุริยะใสกล่าวว่า แม้ตัวเขาเองจะ “...ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ ที่ต้องเจ็บปวดกับประวัติศาสตร์บางด้านที่พูดกันได้น้อย...” แต่การตัดสินใจครั้งนี้ “เป็นครั้งแรกที่ [สุริยะใส] ต้องฝืนความรู้สึกอย่างแรง...[แม้] ไม่เห็นด้วยกับเรื่องมาตรา 7 แต่ก็ต้องฝืน” พร้อมกับไม่บังคับให้ใครจะต้องอยู่ร่วมกันต่อไป ถ้าใครอยากถอนตัวก็ให้ถอน สุริยะใสเล่าถึงสภาพการณ์ขณะนั้นว่า “...น้องนักศึกษาหลายคนก็ถอยไปจริงๆ บางคนก็อดทนทำงานไม่ได้ ต้องหยุดพักไป 3-4 วัน” (สุริยะ

ไส กตะศิลา, 2550 : 232-233) ความอึดอัดและกระอักกระอ่วนใจนี้ยังแสดงออกผ่านอีกหนึ่งคำพูดของสุริเยไสที่แสดงความรู้สึกหลังจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงออกมารับสั่งปฏิเสธมาใช้มาตรา 7 พระราชทานนายกรัฐมนตรียกเลิกการว่า “...ก็เหมือนฟ้าหลังฝน ประเด็นนี้ก็จบไป หันมาพูดเรื่องข้างหน้าดีกว่า เพราะที่ผ่านมาก็ถูกอัดเรื่องนี้มาตลอด...” (สุริเยไส กตะศิลา, 2550 : 234)

1.2.3. พันธมิตรฯ (ปีกภาคประชาสังคม) vs มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

ร่องรอยการแยกทางระหว่างพันธมิตรฯ กับมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนปรากฏขึ้นผ่านการวิพากษ์วิจารณ์แนวทางการใช้มาตรา 7 ที่เสนอโดยพันธมิตรฯอย่างต่อเนื่องนั้น ได้ปรากฏเป็นรอยร้าวในความสัมพันธ์ส่วนบุคคลที่ร่วมงานอยู่ในภาคส่วนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนมาด้วยกัน เมื่อเกิดวิวาทะขนาดย่อมของแกนนำพันธมิตรฯ ที่มาจากภาคประชาชนกับแกนนำมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ที่ปรากฏขึ้นผ่านหน้าหนังสือพิมพ์เล่มที่เดียว และเป็นเพียงครั้งเดียวที่มีการพาดพิงกันอย่างชัดเจนของทั้งสองฝ่ายผ่านสื่อเช่นนี้

ในช่วงท้ายของการหยุดพักการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณในระหว่างเดือนมิถุนายน 2549 เพื่อร่วมฉลองการครองราชย์ครบ 60 ปีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีข้อความบรรยายความรู้สึกของสุริเยไส กตะศิลา ผู้ประสานงานพันธมิตรฯ และอยู่ในส่วนนำของพันธมิตรฯ ที่มาและมีสายสัมพันธ์อันดีจากภาคประชาชน ที่มีต่อคณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนชนิดพาดพิงตัวบุคคลถึง 3 คนปรากฏออกมาในคอลัมน์ชุมชนคลื่นสังคมใหม่ ที่เขียนโดยสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (แกนนำอีกคนหนึ่งของพันธมิตรฯ) ในหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ดังต่อไปนี้

สุริเยไส กตะศิลา เลขานุการ ครป. และผู้ประสานงาน พปป. (พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย) สูดทนกลุ่มนักวิชาการของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนทั้งนิธิ เอียวศรีวงศ์, สมชาย ปรีชาศิลปกุล, อรรถจักร สัตยานุรักษ์ ที่มุ่งกล่าวโจมตีอย่างไม่หยุดหย่อนว่าพวก พปป.ขอใช้มาตรา 7 ขอบอ้างอิงอำนาจพระมหากษัตริย์นั้นเป็นพวกกระฎุมพีมีก่างาย แต่สุริเยไสขอโอกาสตอบโต้บ้างว่าพวกนักวิชาการเหล่านี้ล้วนไม่เคยเคลื่อนไหว ร่วมทุกข์ร่วมสุขกับประชาชนในสถานการณ์สู้รบกับใคร และก็ไม่เคยร่วมโค่นล้มเผด็จการเลยแม้แต่ครั้งเดียว แต่กลับหมกมุ่นอยู่กับการเขียนหนังสือและบรรยายทฤษฎีเพื่อฝันแต่ในห้องสัมมนา คนพวกนี้ก็ น่าจะได้ฉายาเช่นกันว่าเป็นพวกกระฎุมพีหอคอย (สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์, 2549)

หลังจากข้อความดังกล่าวเผยแพร่ออกมา ธนาพล อิวสกุล บรรณาธิการ

สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน ซึ่งคัดค้านการใช้มาตรา 7 เช่นกัน ถึงขั้นกล่าวว่า “...จะไม่ทำงานกับนักวิชาการอีกแล้วหรือถึงพูดแรง” (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 236) สุริยะใสรับรู้ถึงความสัมพันธ์ที่อาจร้ายแรงกันได้หากปล่อยให้มีความเข้าใจผิดกันในข้อความดังกล่าว จึงได้เขียน “จดหมายเปิดผนึกถึงกลุ่มนักวิชาการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน” ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ฉบับถัดมา (สุริยะใส กตะศิลา, 2549) ว่าสาเหตุที่ทำให้ต้องใช้มาตรา 7 เป็นช่องทางคลี่คลายวิกฤตของบ้านเมืองในช่วงนั้น เพราะเห็นว่า “...ไม่มีทางออกอื่นๆ โดยเฉพาะในระบบรัฐสภาที่กลายเป็นเป็ดง่อยอยู่ในอาการอัมพาตมากกว่าเป็นโอกาสใหม่ของฝ่ายประชาชนหรือพลังที่เรียกกันว่า ‘พลังก้าวหน้า’ ” และต่อคำถามที่ว่าทำไมต้องเสนอมตรา 7 สุริยะใสชี้แจงว่า “เพราะข้าพเจ้าเป็นคนทำงานเคลื่อนไหวมวลชน ไม่มีข้อหาอะไรที่ร้ายแรงไปกว่า ‘ข้อหาละทิ้งมวลชน’ แม้จะต่อว่าหรือตั้งข้อหาข้าพเจ้าเป็นพวกอ่อนทฤษฎี วิเคราะห์ผิด ลัทธิแก่ ข้าพเจ้าก็ยอม และแน่นอนเพื่อน ๆ เหล่านี้หลายคนรับได้และเข้าใจคำอธิบายและมีอีกหลายคนที่ไม่ได้และไม่เข้าใจ แต่สุดท้ายก็เคารพซึ่งกันและกัน”

สุริยะใสให้สัมภาษณ์ในภายหลังว่าความรู้สึกดังกล่าวนั้น เกิดขึ้นจริง เพราะรู้สึกอึดอัดใจและไม่สบายใจกับคำวิพากษ์วิจารณ์ในลักษณะที่ “เหือดแห้งซึ่งความเป็นกัลยาณมิตร หรือไม่ได้ดำรงไว้ซึ่งธรรมเนียมแห่งการวิพากษ์ในแบบฉันทมิตร จนทำให้วาทกรรมบางวาทกรรมที่ศัตรูควรใช้กับศัตรู บดบังเนื้อหาสาระอันสำคัญไปอย่างสิ้นเชิง” (สุริยะใส กตะศิลา, 2549) และได้รำพึงออกมาบนโต๊ะอาหารระหว่างช่วง “พักรบ” ว่า “...เขาค่าเรากระฎุมพีมีกง่าย เขาก็น่าจะเป็นพวกกระฎุมพีหอคอย เพราะไม่ได้อยู่ในสนาม” ออกไปจริง (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 235) แต่ก็เกินไปเพื่อระบายความอึดอัดใจเท่านั้น ไม่ได้มีอะไรมากกว่านั้น ทั้งยังกำชับคนที่อยู่ในที่นั้นว่าอย่าเอาไปเผยแพร่ออกไป จะหมางใจกันเปล่าๆ ผู้เขียนคอลัมน์ชุมนุมชนคลื่นสังคมใหม่นี้ก็ยังไม่ได้รับปากเป็นมั่นเป็นเหมาะว่าจะไม่แพร่พราย แต่ก็ปรากฏมีข้อความดังกล่าวนี้ออกมาจนได้ (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 235)

อย่างไรก็ตาม ข้อความดังกล่าวข้างต้นนี้ กลายมาเป็นวิวาทะขนาดย่อมระหว่างสมชาย ปรีชาศิลป์กุล แกนนำสำคัญคนหนึ่งของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน กับสุริยะใส สมชายเขียนบทความตอบโต้ข้อความดังกล่าวโดยตั้งชื่อว่า “กระฎุมพีภาคประชาชน” (สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, 2549) คล้ายกับต้องการสื่อถึงบทบาทของแกนนำสายภาคประชาสังคมที่อยู่ในพันธมิตรฯ โดยเฉพาะในประเด็นที่สมชายเห็นว่าที่ผ่านมา “หลายคนไม่ยอม “แขวะ” พันธมิตร...มากนัก” กล่าวคือ นับแต่เกิดการวิวาทะเรื่องมาตรา 7 เป็นต้นมา กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับพันธมิตรฯ มักให้คำอธิบายว่า “คุณไม่รู้ความจริงหรือกว่ามีความกดดันอย่างไร”, “มีข้อมูลเล็กๆ ที่เปิดเผยไม่ได้สำหรับการใช้มาตรา 7”, “ถ้าได้เข้าร่วมและรับรู้อารมณ์ความรู้สึกกับมวลชนก็คงต้องตัดสินใจไปในทำนองเดียวกัน” ” สมชายเห็นว่าคำอธิบายทำนองนี้เท่ากับเป็นการขีดเส้นแบ่ง “ผู้ที่เข้าร่วม/ไม่ได้เข้าร่วม, คนนอก/คนใน” ขบวนการเคลื่อนไหว และบ่งว่าใครมีสิทธิแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจในประเด็นสำคัญๆ และเป็นคำอธิบายที่ไม่ต่างอะไรกับนักการเมือง ทั้งที่การมี

เหตุผลอธิบายและรองรับการกระทำต่างๆ ของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่ทำให้ขบวนการประชาชนเติบโต และเป็นเหตุผลหนึ่งที่ใช้ประณามนักการเมือง

สมชายชี้แจงว่าที่คัดค้านการใช้มาตรา 7 นั้นเป็นเพราะ “การใช้มาตรา 7 จะไม่ได้เป็นการสร้างความเข้มแข็งแก่สังคมในระยะยาว” และเพราะการใช้มาตรา 7 ของนายทศพรราชทานเพื่อฝ่าทางตันนั้น “...นอกจากไม่เป็นประโยชน์แก่ สังคมอย่างที่ควรจะเป็นแล้ว ก็ยังจะเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างวัฒนธรรมการฟุ้งเฟ้อของภาคประชาชนให้ หยั่งรากลงลึกในสังคมไทยมากขึ้นกว่าเดิม” อย่างไรก็ตาม สมชายแสดงความเห็นด้วยอารมณ์เล็กน้อยว่า “ข้อเสนอหรือความคิดนี้ไม่ใช่สัจธรรมสูงสุดและอาจผิดพลาดได้ ถ้าพันธมิตรไม่เห็นด้วยก็ควรโต้แย้งกลับมานบนฐานของการใช้เหตุผล เพื่อจะช่วยให้หุตาที่ฝ่าฟางของบรรดานักวิชาการจะได้สว่างไสวพ้นเหนือน้ำเน่าบ้าง”

วิวาทะเรื่อง “กระฎุมพีมั่งง่าย”, “กระฎุมพีหอคอยงาช้าง” และถูกโต้กลับด้วยวาทะ “กระฎุมพีภาคประชาชน” ในครั้งนี้นั้น แม้จะมีความตึงกันอยู่ในที่ แต่หากพิจารณาบนฐานความคิดว่าด้วยสังคมการเมืองระบอบประชาธิปไตยแล้ว แกนนำพันธมิตรฯ ฝ่ายภาคประชาสังคมจะคิดไม่ต่างจากกลุ่มไม่เอามาตรา 7 สุริยะใสเองให้สัมภาษณ์ในภายหลังว่าจริงๆ แล้วเรื่องมาตรา 7 ไม่มีข้อโต้แย้งใดๆ ในเชิงทฤษฎี “...เพราะผมเห็นด้วยกับฝ่ายที่ไม่เอามาตรา 7 ผมเห็นด้วยกับมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ผมเห็นด้วยกับนักวิชาการ ผมเห็นด้วยกับเว็บไซต์ประชาไท...” ข้อแตกต่างนั้น เป็นเพียงเรื่องในทางปฏิบัติ ซึ่งสุริยะใสกล่าวไว้ว่า “...ผมพูดไปแล้วว่าผมไม่อยากทิ้งมวลชน เพราะเป็นข้อหาที่เลวร้ายที่สุดสำหรับคนที่นำในสนาม ที่วันดีคืนดีคุณก็รับอะไรบางอย่างไม่ได้เพียงเพราะว่าเรื่องนี้คุณคิดต่างจากมวลชน แล้วคุณก็ไป ตรงนั้นต่างหากที่เป็นกระฎุมพีมั่งง่าย เพราะเราไม่มั่งง่ายนี่แหละ เราถึงต้องเจ็บปวด ถึงถูกตราหน้า ถูกตำว่าเป็นสายล่อฟ้าให้คนมายึดอำนาจ เป็นพวกฟุ้งสถาบัน เป็นการเมืองพระราชทานที่จงรักภักดี เหล่านี้เป็นข้อกล่าวหาที่ประเดประดังเข้ามาตลอดเวลา” (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 233-234)

วิวาทะครั้งนี้เป็นเพียงครั้งเดียวที่แสดงให้เห็นความตึงเครียดของแต่ละฝ่ายที่ปรากฏออกมา แต่ก็ไม่ถึงขั้นกระทบความสัมพันธ์ในระดับส่วนบุคคลที่ยังคงเข้าใจและให้ความเคารพในความคิดของกันและกันอยู่ในกลุ่มพลังภาคประชาสังคมที่กลายมาเป็นยืนอยู่กันคนละเส้นทางหลัง “ทางแพร่งมาตรา 7” แม้กระนั้น ในเชิงภาพที่ปรากฏออกมาในสนามพลังของการเมืองว่าด้วยการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น พลังที่แปรผันแยกตัวออกมาในครั้งนี้ ก็ถูกกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณหีบฉวยนำไปใช้โจมตีฝ่ายตรงข้าม (คือ พันธมิตรฯ) อยู่บ้างเช่นกัน ดังที่ Killer (นามแฝง) หนึ่งในกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณในห้องราชดำเนิน ได้นำบทความของสมชายไปใช้เป็นอีกหนึ่งประเด็นในการ “จิกกัด” ต่อกลุ่มเสรีไทยในเว็บบอร์ด (ซึ่งกลายเป็นฝ่ายสนับสนุนพันธมิตรฯ กลายๆ) ที่แยกตัวออกไปจากห้องราชดำเนิน โดยตั้งกระทู้ว่า “กระฎุมพีหอคอย ถล่ม กระฎุมพีสุนัขรับใช้” (Killer (นามแฝง), 2549: ออนไลน์) และกล่าวแสดงความเห็นต่อสุริยะใสว่า “เราจะพบว่าคนอย่างนี้มันเป็นไปได้เพียงแค่พุนหญ้าข้างที่เก็บตก

คำพูดนักวิชาการ นักการเมือง คนโน้นคนนี้เอามาปะติดปะต่อเรียงร้อยถ้อยคำ ในสไตล์ประช. นักการเมืองภาคประชาชน บ้านเราคุณภาพมันช่างต่ำต้อยเสียเหลือเกิน”

นับจาก “ทางแพร่งมาตรา 7” นี้เรื่อยไปจนถึงห้วงสถานการณ์การเมืองลูกใหญ่ หลังรัฐประหาร กระทั่งปัจจุบัน การเมืองเรื่องขับไล่รัฐบาลทักษิณ ก็ประกอบไปด้วย “สามก๊ก” ดังกล่าวข้างต้น โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มขับไล่รัฐบาล (หรือกลุ่มพันธมิตรฯ) กับกลุ่มไม่เอามาตรา 7 นั้น ค่อยๆ เห็นต่างกันมากขึ้นเรื่อยๆ แม้จะยังมีการเคารพความเห็นกันอยู่บ้างกับพันธมิตรฯ ในปีภาคประชาสังคม ส่วนกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณก็ยังคงเดินทางต่อต้านพันธมิตรฯ สนับสนุนรัฐบาลทักษิณต่อไปอย่างไม่หยุดหย่อน โดยมีบางครั้งบางคราวก็หยิบยืมพลังจากกลุ่มไม่เอามาตรา 7 มาเป็นเครื่องมือเข้าโจมตีกลุ่มพันธมิตรฯ อยู่เนืองๆ ดังแสดงเป็นตัวอย่างให้เห็นในย่อหน้าข้างต้น

2. ปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (ประเด็นที่ 4) : ตุลาการภิวัตน์

หลังจากที่คณะตุลาการทั้งสามศาลได้รับฟังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2549 แล้ว และกำลังดำเนินการในสิ่งที่ต่อมาสังคมไทยเรียกกันว่า “ตุลาการภิวัตน์” ทางฝ่ายกลุ่มขับไล่รัฐบาลทักษิณ โดยมีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นแกนนำ ซึ่งได้ล่วงเลยจุดที่สามารถผูกขาดการธำรงรักษาความสนใจของผู้คนในสังคมไทยให้เป็นที่ไปตามทิศทางทางการเมืองของตนเองได้ตั้งแต่เมื่อครั้งประกาศแนวทางการใช้มาตรา 7 ไปแล้วนั้น ตอบสนองต่อกระบวนการตุลาการภิวัตน์ค่อนข้างน้อย มีเพียงการแถลงการณ์น้อมรับพระราชดำรัสใส่เกล้าใส่กระหม่อม และจากนั้นก็ถอยฉากออกมารอดูกระบวนการตุลาการภิวัตน์ทำงานไปก่อน ดังที่สุริยะใส ให้สัมภาษณ์ว่า “อันที่จริง กรรมการสมัชชาระดับจังหวัดได้ลงมติและเสนอแกนนำทั้ง 5 คนให้นัดชุมนุมตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2549 แล้ว แต่ทางแกนนำเห็นว่า ตุลาการภิวัตน์กำลังทำงาน และ กกต. ก็เริ่มถูกเช็คบิล มันมีความหวัง มีโอกาส น่าจะรอดูก่อน” (สุริยะใส กตะศิลา, 2550 : 215)

ในระหว่างนี้ ในเว็บไซต์ผู้จัดการฯ ผลิตเนื้อหาที่เกี่ยวกับกระบวนการตุลาการภิวัตน์น้อยมากเช่นกัน¹ เนื้อหาส่วนใหญ่ที่ผลิตขึ้น นอกจากปฏิบัติการเชิงเนื้อหาเรื่องใหม่อีกหนึ่งประการคือ ปฏิญญาฟินแลนด์ ที่เหล่าคอลัมนิสต์ในเว็บไซต์ผู้จัดการฯ หยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็นใหม่แล้ว (จะกล่าวถึงรายละเอียดเรื่องนี้ในหัวข้อ 3.1 ของบทนี้สักที) ที่เหลือก็ดูจะเป็นการเปิดโปง

¹ เท่าที่ผู้เขียนค้นพบ ตัวอย่างเช่น คำคุณ สิทธิสมาน (2549ข: ออนไลน์) ซึ่งออกมาก่อนกระบวนการตุลาการภิวัตน์จะเริ่มต้นอย่างจริงจัง โดยกล่าวถึงคำตัดสินของศาลปกครองที่ให้ยกเลิกการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิต; เนื้อหาที่กล่าวถึงตุลาการภิวัตน์โดยตรง พบเพียง 2 ชิ้น คือ ปราโมทย์ นาครทรรพ, 2549ข: ออนไลน์; ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2549: ออนไลน์.

เรื่องราวรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับรัฐบาลทักษิณต่อไปในลักษณะใกล้เคียงกับเมื่อครั้งที่เป็นการขึ้นสู่จุดมวลชนพลิกผัน (critical mass) ของขบวนการถวายนครราชธานีและพันธมิตรฯ

ในทางตรงข้าม กลุ่มที่แตกตัวแยกทางออกมาจากพันธมิตรฯ เนื่องจากไม่เห็นด้วยกับแนวทางการใช้มาตรา 7 นั้น กลับวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับปรากฏการณ์ใหม่ คือ ตุลาการภิวัตน์นี้ อย่างไม่ได้นำได้เนื้อมากกว่า แม้กลุ่มนี้จะไม่สามารถยึดกุมปริมาณความสนใจของมวลชนได้มากเท่ากับกลุ่มพันธมิตรฯก็ตาม แต่ในเชิงคุณภาพแล้ว นับว่าได้ตั้งคำถามและมีอิทธิพลต่อกระแสสังคมที่มีต่อตุลาการภิวัตน์ไม่น้อย ทั้งนี้โดยมีคณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและเว็บไซต์ประชาไทเป็นแกนนำสำคัญในโลกไซเบอร์เช่นเดิม เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจะใช้วิธีสนทนากับฝ่ายตรงข้าม โดยเน้นสะกิดจุดรั้งผ่านการอภิปรายตั้งคำถามต่อปรากฏการณ์ใหม่นี้มากกว่าจะแสดงจุดยืนของตนเองออกมาอย่างชัดเจน เหมือนดังที่เว็บไซต์ประชาไทกระทำ แต่จุดยืนและปฏิบัติการของประชาไท ก็ยังไม่ล่อแหลมสุ่มเสี่ยงมากเท่ากับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ที่แสดงความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์ตุลาการภิวัตน์อย่างดุเดือด ทั้งในโลกไซเบอร์และในโลกกายภาพ โดยเฉพาะต่อกรณีการตัดสินคำคุกกต. จนในที่สุดกลุ่มนี้จึงดูเหมือนต้อง “แตกพาย” และปิดเว็บไซต์ไปบางแห่งเมื่อถูกขอร้องให้ศาลย้อนกลับจากฝ่ายตุลาการ

2.1. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม

2.1.1. มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

เมื่อคณะตุลาการศาลต่างๆเข้ามามีบทบาทแก้ไขวิกฤติทางการเมืองในครั้งนี้มากขึ้นหลังได้รับฟังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2549 เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนก็ได้สร้างปฏิบัติการเชิงเนื้อหาผ่านการผลิตและเผยแพร่เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องกระบวนการตุลาการภิวัตน์ด้วยเช่นกัน ในฐานะที่เป็นเรื่องใหม่ของการเมืองไทย และจำเป็นจะต้องมีการสนทนากับฝ่ายตรงข้ามที่สนับสนุนกระบวนการตุลาการภิวัตน์ ถึงจุดอ่อนจุดแข็งและขอบเขตอำนาจที่ควรจะเป็นของกระบวนการนี้ด้วย บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องนี้มีจำนวนอย่างน้อย 8 ชิ้น สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 7.5 ในที่นี้ ผู้เขียนจะยกข้อวิพากษ์วิจารณ์จากบทความ 4 ชิ้นที่เห็นว่าพอจะเป็นตัวอย่างแสดงความคิดเห็นและทิศทางทางการเมืองของเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนที่มีต่อกระบวนการตุลาการภิวัตน์ขึ้นมามีดังจะอภิปรายต่อไป

บทความที่หนึ่ง บทความเรื่อง “กระบวนการยุติธรรมต้องหนึ่ง” คณิต ฆนกร อดีตอัยการสูงสุด แทบจะทันทีที่กระบวนการตุลาการภิวัตน์เริ่มทำงาน เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ได้นำบทความนี้ซึ่งตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์มติชน เมื่อวันที่ 19 เมษายน

¹ รวมอยู่ในบทความชื่อ “(ก) ทหารในทางปรัชญาการเมือง (ข) กระบวนการยุติธรรมต้องหนึ่ง” ซึ่งเว็บมาสเตอร์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน นำ 2 บทความของไชยันต์ ชัยพร กับคณิต ฆนกร มารวมเป็นหนึ่งชิ้น แล้วขึ้นใน เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (บทความลำดับที่ 906) 19 เมษายน 2549

2549 ขึ้นเผยแพร่ในเว็บไซต์ของตนเมื่อวันที่ 29 เมษายน 2549 เป็นการใช้ความรู้วิชาการเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ทางการเมืองอย่างฉับพลัน ในบทความนี้ คณิตศาสตร์ถึงคดีที่เกี่ยวข้องกับการเมืองว่าจะตามมาไม่น้อย หลังการเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 ดังนั้น จึงแสดงความเป็นห่วงว่ากระบวนการยุติธรรมไทย อาจ “ไม่นิ่ง” เพียงพอที่จะ “...ประสานความยุติธรรมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามหลักกฎหมาย” ดังที่เคยเกิดขึ้นแล้วในอดีต ในกรณีคำวินิจฉัยให้พตท.ทักษิณชนะคดีชุกหุ่น (ภาค 1 เมื่อปี 2544) ซึ่งคณิตเห็นว่า “น่าจะเป็นการวินิจฉัยคดีอย่างกล้า ๆ กลัว ๆ ตามกระแสสังคม เพราะอาจจะเกรงว่า “อศวินควายดำ” จะเป็นอันตรายไปเสียก่อนเวลาอันควร”¹

ตารางที่ 7.5 : บทความเกี่ยวกับตุลาการภิวัตน์ในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

วันที่เผยแพร่บนเว็บ	เรื่องชื่อที่ปรากฏบนเว็บ	ผู้เขียน/เจ้าของเนื้อหา	บทความลำดับที่
5 มี.ค.2549	1. ศาลรัฐธรรมนูญกับปัญหาโครงสร้างและระบบวิธีพิจารณา (๑)	วรเจตน์ ภาคีรัตน์ คณะนิติศาสตร์ มธ.	852
6 มี.ค.2549	2. ศาลรัฐธรรมนูญกับปัญหาโครงสร้างและระบบวิธีพิจารณา (๒) (ฉบับประเทศไทย)	วรเจตน์ ภาคีรัตน์	853
29 เม.ย.2549	3. (ก) ทรรศนะในทางปรัชญาการเมือง (ข) กระบวนการยุติธรรมต้องนิ่ง	ไชยันต์ ไชยพร, คณิต ณ นคร	906
17 มิ.ย.2549	4. ความเสี่ยงของตุลาการภิวัตน์ และย้อนรอยปฏิญาฟินแลนด์	เกษียร เตชะพีระ	950
19 ก.ค.2549	5. เกี่ยวเนื่องกับตุลาการภิวัตน์และสถาบันกษัตริย์	เกษียร เตชะพีระ	977
20 ก.ค.2549	6. อำนาจตุลาการ คือจุดอ่อนของประชาธิปไตยไทย?	ธงชัย วินิจจะกุล	978
7 ส.ค.2549	7. ตุลาการภิวัตน์และประชาธิปไตยเปลี่ยนผ่าน	เกษียร เตชะพีระ	998
18 ก.ย.2549	8. ละเมิดอำนาจศาล กฎหมายมหาชน และคนขี้เสื่อ	ชานานู จันทร์เรือง	1039

ที่มา : คัดเลือกและแยกแยะโดยอาศัยข้อมูลจากเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

คณิตแจกแจงว่าองค์กรในกระบวนการยุติธรรมประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก คือ ตำรวจ อัยการ และศาลยุติธรรม องค์กรที่ “มีความหวั่นไหวต่อฝ่ายการเมืองและกระแสสังคม” มากที่สุด คือ ตำรวจ ดังที่มักถูกเรียกว่า “political officer” ส่วนองค์กรที่หวั่นไหวน้อยที่สุด คือ ศาล ดังนั้น ตำรวจต้องพยายามทำหน้าที่ให้ถูกต้องตามหลักกฎหมายมากที่สุด โดย “ต้องไม่ลืมนำตามกฎหมายการสอบสวนต้องเริ่มด้วยการรวบรวมหลักฐานทั้งปวงในคดีอย่างมีความเป็นภาวะวิสัย ไม่ใช่เริ่มที่การเรียกการจับหรือการขอให้ศาลออกหมายจับแล้วค่อยหาหลักฐาน หรือค่อยหาหลักฐานเพิ่มเติมเอาทีหลัง” และในคดีที่เกี่ยวข้องกับการเมืองนั้น “ผู้สอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนอย่างโจ่งแจ้ง แต่จะกระทำอย่างเงิบเขียบที่สุด และระมัดระวังในการให้ข่าวเกี่ยวกับคดีที่กำลังดำเนินอยู่อย่างมาก” ส่วนการขอให้ศาลออกหมายจับนั้น คณิตกล่าวว่า “เป็นไปเพื่อให้ศาลตรวจสอบอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจ และ “ต้องไม่เป็นไปในลักษณะเป็นการให้ความ

¹ ในคดีนี้ ศาลวินิจฉัยให้พตท.ทักษิณชนะด้วยคะแนนเสียง 8 : 7 ซึ่งที่จริงแล้ว จะต้องแพ้คดีด้วย สัดส่วนคะแนนเสียงเป็น 7 : 6 แต่ชนะได้เพราะมี 2 เสียงวินิจฉัยว่าเรื่องที่ ป.ป.ช. ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญนั้น ไม่อยู่ในอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณิตเห็นว่าเป็นการใช้กฎหมายโดยผิดหลักการ เพราะประเด็นเรื่องศาลมีอำนาจในการวินิจฉัยหรือไม่ เป็น “เงื่อนไขที่ต้องพิจารณาก่อน” (prerequisite) ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญเองได้วินิจฉัยให้รับเรื่องไว้พิจารณาโดยเสียงข้างมากไปแล้ว

สะดวกแก่เจ้าพนักงานในการใช้อำนาจ” คณิตสรุปถึงทั้งสามองค์กรในกระบวนการยุติธรรมของไทยว่า “ต้อง “หนึ่ง”, ต้องดำเนินคดีไปตามเหตุตามผล, อย่าได้ใช้อัตวิสัย (Subjective) ของตนในการดำเนินคดีและในการใช้กฎหมาย, ต้องระมัดระวังไม่ให้ฝ่ายการเมืองและกระแสสังคมเข้ามาครอบงำในการปฏิบัติ หน้าที่, ต้องกล้าเผชิญกับความถูกต้อง ต้องใช้กฎหมายในทางแก้ปัญหา ไม่ใช่สร้างปัญหา เพราะมิฉะนั้นแล้วบ้านเมืองจะขาดที่พึ่ง”

บทความที่สอง เรื่อง “มองหลากมุมตุลาการภิวัตน์ ความเสี่ยงของตุลาการธิปไตย” เกษียร เตชะพีระ (2549ข : ออนไลน์) อภิปรายสิ่งที่สังคมในขณะนั้นเรียกว่า “ศาลกู่ชาติ” หรือที่เกษียรเองเรียกว่า “การใช้อำนาจตุลาการเข้าแทรกแซงเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดการได้มาซึ่งอำนาจอธิปไตย” โดยอ้างอิงคำที่ธีรยุทธ บุญมี เสนอขึ้นมา คือ “ตุลาการภิวัตน์” ธีรยุทธเสนอว่ามีเป้าหมายเพื่อ “...โต้แย้งท้าทายและพัฒนาให้พ้นจาก “แนวคิดประชาธิปไตยตามลัทธิเสียงส่วนใหญ่ (majoritarianism)” หรือ “ลัทธิ 16 ล้านเสียง” ของพรรคไทยรักไทย ซึ่งเมื่อบวกกับ “ลัทธิรัฐสภา” แล้ว “หากก้าวไปสู่ขั้นก็จะกลายเป็นระบอบเผด็จการหรือเผด็จการโดยรัฐสภาได้” โดยที่ธีรยุทธสนับสนุนว่าการก้าวก้าวอำนาจฝ่ายนิติบัญญัติโดยฝ่ายตุลาการนั้นมีความชอบธรรม ด้วยเหตุผลหลายประการ อาทิ (1) หลังเลือกตั้ง ผู้แทนโต้แย้งซึ่งตัดขาดอำนาจอธิปไตยไปจากประชาชน จึงต้องให้ฝ่ายตุลาการซึ่งธีรยุทธเห็นว่า “มีรากเหง้าจากเจตจำนงของประชาชนแต่ดั้งเดิมเช่นกัน” มาตรวจสอบแก้ไข (2) ฝ่ายตุลาการเน้นมองผลระยะยาวที่สุดและกว้างที่สุด จึงควรทำหน้าที่ตรวจสอบฝ่ายอื่น (3) ฝ่ายตุลาการแยกห่างจากกลุ่มธุรกิจมากที่สุด จึงควรทำหน้าที่ปกป้องประชาชน

อย่างไรก็ตาม ในบทความนี้ เกษียร เห็นแย้งธีรยุทธเล็กน้อย ว่า (1) หากกระบวนการตุลาการภิวัตน์ เข้าไปก้าวก้าวทางสังคมการเมือง “แบบไม่บันยะบันยัง” แล้ว ก็จะถูกกลายเป็น “ตุลาการธิปไตย” (ไม่ใช่ประชาธิปไตย) หรือการปกครองโดยฝ่ายตุลาการ (judicial rule) ไม่ใช่เพียงการตรวจสอบเชิงหลักกฎหมายของฝ่ายตุลาการ (judicial review) เท่านั้น อันจะทำให้ศาล “ซึ่งไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง” เข้าไปแทนที่เสียงข้างมากในฝ่ายนิติบัญญัติแทน และเป็นไปได้ที่ฝ่ายตุลาการ “อาจถูกชักจูงให้ดำเนินกระบวนการตุลาการภิวัตน์ไขว่เขวไปตามอุดมการณ์ของเสียงข้างน้อยต่างๆ (minoritarian ideologies) หรือแม้แต่กระแสอารมณ์วูบไหวชั่วคราวชั่วยามของเสียงข้างมาก (the majoritarian passions of the moment)” ได้เช่นกัน ดังนั้น เกษียรจึงเห็นว่า ที่พึ่งในการท้าทายลัทธิเสียงข้างมาก อาจไม่ใช่กระบวนการตุลาการภิวัตน์ทั้งหมดในตัวเอง แต่เป็น “วัฒนธรรมในการตีความและใช้กฎหมายซึ่งวิวัฒน์คลี่คลายไปอย่างเชื่องช้า” ซึ่งจะเป็นตัวช่วยเหี่ยวร้างไม่ให้ศาลใช้ดุลพินิจเกินขอบเขตอันเหมาะสมเช่นกัน

บทความที่สาม เรื่อง “ตุลาการภิวัตน์ : การตีความสองแนวทาง” เกษียร เตชะพีระ (2549ข : ออนไลน์) จะเข้าร่วมอภิปรายแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการตุลาการภิวัตน์ในลักษณะ “กวนน้ำให้ขุ่น” เล่น โดยเปรียบเทียบการตีความสองแนวทางระหว่างของธีรยุทธ บุญมี ที่เสนอในหนังสือพิมพ์มติชน เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2549 กับของชาญชัย ลิขิตจิตถะ

ประธานศาลฎีกา ที่มีหนังสือถึงประธานวุฒิสภา (ลงวันที่ 1 มิถุนายน 2549 เช่นกัน) เกี่ยวกับกรณีที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกต. 2 คนแทนตำแหน่งที่ว่างลง เอกสารทั้งสองขึ้นตีความในลักษณะที่เป็นไปในทิศทางสนับสนุนตุลาการภิวัตน์เหมือนกัน แต่เกษียรแสดงให้เห็นว่าทั้งสองใช้ข้อเหตุผลรองรับต่างกันถึงขนาดตรงข้ามกันทีเดียว ใน 3 ประเด็น ได้แก่ *ประเด็นแรก* ในเชิงหลักการทั่วไป ธีรยุทธ อ่าง “แบบปฏิบัติสากล” โดยเสนอว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นสิ่งที่ยุโรปเรียกว่าตุลาการภิวัตน์ของระบอบการปกครอง (judicialization of politics) และอเมริกาเรียกว่าการตรวจสอบฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติโดยระบบตุลาการ (power of judicial review) ส่วนประธานศาลฎีกา อ่าง “ลักษณะเฉพาะของไทย” โดยเน้นว่าเป็นไปตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ประเด็นที่สอง ในแง่เงื่อนไขสถานการณ์พิเศษที่จำเป็นต้องมีกระบวนการตุลาการภิวัตน์นั้น ธีรยุทธ ตีความว่าเนื่องจากเป็น “สถานการณ์วิกฤตทางการเมืองของชาติที่ก่อขึ้นโดยฝ่ายบริหาร” ส่วนประธานศาลฎีกาตีความว่าเป็น “เหตุจำเป็นเร่งด่วนที่เกิดสุญญากาศทางอำนาจนิติบัญญัติและบริหารในระหว่างยุบสภา” ซึ่งเกษียรเห็นว่าปลอดการเมือง เป็นกลางและเป็นเชิงเทคนิคมากกว่าการตีความของธีรยุทธ *ประเด็นที่สาม* ในแง่การตีความพระราชดำรัสและปฏิบัติการของ 3 ศาล ธีรยุทธตีความว่าตุลาการภิวัตน์เป็นการ “แนะนำ” ซึ่งเป็น “การใช้อำนาจอย่างอ่อนเป็นทางอ้อม” เป็นไปใน “เชิงการเมือง ไม่ใช่เชิงคดีความ” และ “ผู้ได้รับคำแนะนำอาจเลือกไม่กระทำก็ได้” ในขณะที่ประธานศาลฎีกาอ้างมาตรา 3 ของรัฐธรรมนูญว่าเป็น “กรณีที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตยผ่านทางศาล และเป็นการปฏิบัติการกิจของศาลเพื่อสนองพระราชดำรัสโดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญ” ซึ่งเกษียรเห็นว่าเป็นการตีความที่ตรงข้ามกับธีรยุทธ กล่าวคือ เป็น “การใช้อำนาจอย่างแข็ง เป็นทางตรงตามรัฐธรรมนูญ ไม่จำแนกเชิงการเมืองออกจากเชิงคดีความ และไม่ได้เปิดช่องให้เลือก” ข้อสำคัญ คือ เกษียรตั้งคำถามการตีความตุลาการภิวัตน์ทั้งสองแบบว่า การตีความทั้งสองแบบนี้ มีเรื่อง หลักความรับผิดชอบ (accountability) อยู่ ณ ตำแหน่งแห่งที่แตกต่างกันตรงไหน หรือไม่ อย่างไร

ในบทความเรื่อง “อำนาจตุลาการคือจุดอ่อนของประชาธิปไตยไทย?” ธงชัย วินิจจะกุล (2549 : ออนไลน์) อภิปรายวิจารณ์ทั้งกระบวนการตุลาการภิวัตน์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น และท่าทีของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยต่ออำนาจตุลาการ ได้อย่างน่าฟังว่า การหมดความชอบธรรมของรัฐบาลนั้น มี 3 แบบ คือ (1) นโยบาย อุดมการณ์ แนวคิดไม่ได้รับการยอมรับ; (2) ความนิยมเสื่อม ความน่าเชื่อถือหมดลง และ (3) การกระทำความผิด การหมดความชอบธรรม 2 ประเภทแรกนั้น ตัดสินได้ด้วยการเลือกตั้งให้ประชาชนเป็นผู้ชี้ขาด (โดยถือเอาว่าการทุจริตเลือกตั้งไม่ได้มีมากถึงขนาดส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลเลือกตั้ง) ส่วนการหมดความชอบธรรมแบบที่ 3 นั้น จะต้องตัดสินด้วยอำนาจตุลาการและกระบวนการยุติธรรมเท่านั้น

ธงชัยเห็นว่าพันธมิตรฯและขบวนการถวายนครพระราชอาณาจักรของสนธิ ลิ้มทอง

กุล นั้น พยายามใช้มวลชนชุมนุมกดดันและมุ่งตัดสินความผิดของรัฐบาลเอง โดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรม และอันที่จริงแล้ว พันธมิตรฯและขบวนการถวายนครพระราชนาจอไม่เคยนึกถึงอำนาจตุลาการในฐานะเป็นทางเลือกในระบบที่จะจัดการกับอำนาจฉ้อฉลของฝ่ายบริหารเลย ชงชัยเห็นว่าเป็นเพราะอำนาจตุลาการได้รับการพัฒนาน้อยมากในประวัติศาสตร์การเมืองประชาธิปไตยของไทย กล่าวคือ อำนาจตุลาการไม่เคยแสดงบทบาทในการตรวจสอบรัฐและฝ่ายบริหารมาเลยในประวัติศาสตร์ จะมีก็เพียงศาลปกครองและศาลรัฐธรรมนูญที่เพิ่งตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญ 2540 ที่แสดงบทบาทอยู่บ้าง แต่ชงชัยก็เห็นว่าทั้งสองศาลยังขาดประสิทธิภาพอยู่มาก ดังนั้น ในวิกฤติการเมืองที่เกิดการขับไล่รัฐบาลทักษิณครั้งนี้ แม้จะได้เห็นความสำคัญของบทบาทของศาลทั้งสองอย่างชัดเจน แต่โดยภาพรวมของกระบวนการศาลไทยทั้งสามศาลนั้น ชงชัยเห็นว่ายังแสดงบทบาทแบบ “ขาดๆเกินๆ” อยู่อย่างน้อย 3 ประการ

ประการแรก อำนาจตุลาการไม่ออกมาแสดงบทบาทก่อนพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 25 เมษายน 2549 ดังที่ชงชัยกล่าวว่า “ทั้งวงการตุลาการและสาธารณชนไม่เคยตั้งคำถามว่าทำไมฝ่ายตุลาการจึงไม่แสดงบทบาทด้วยการเร่งคดีที่เกี่ยวข้องโดยไม่ต้องรอพระราชดำรัส ?” *ประการที่สอง* ตุลาการแสดงบทบาทไม่ตรงจุด กล่าวคือ ไม่ได้ตรวจสอบอำนาจฉ้อฉลของรัฐบาล แต่กลับเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัญหาและกระบวนการทางการเมือง ดังที่ชงชัยกล่าวว่า “แทนที่จะวินิจฉัยการกระทำความผิดของรัฐบาล อันเป็นมูลเหตุของปัญหาทั้งหมด กลับไปสะสางปัญหาอันเกิดจากการเลือกตั้ง และการชิงไหวพริบกั้นทางการเมืองของทั้งสองขั้วคู่แข่ง” ทำให้ “มีการวิพากษ์วิจารณ์ถึงการปฏิเสธเสียงของประชาชนในการเลือกตั้ง โดยอาจไม่มีหลักฐานชี้ชัดแต่อย่างใดว่าคณาจารย์เข้าปัญหา ส่งผลต่อการเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญอย่างไร” ในขณะที่ “มีคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งหลายร้อยคดี มีคดีฟ้องกันไปมาข้อหาหมิ่นประมาทหลายสิบคดี แต่คดีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของนายกฯ หรือรัฐบาลก่อนการเลือกตั้งกลับมีอยู่ไม่กี่คดีตามเดิม”

ประการที่สาม แสดงบทบาทเกินเลยขอบเขตไป กล่าวคือ เนื่องจากอำนาจตุลาการมีอยู่มาก คำตัดสินถือเป็นสิ้นสุดและทุกฝ่ายต้องยอมรับ ดังนั้น “จึงถูกจำกัดอำนาจไว้อีกแบบ คือ มีอำนาจตัดสินตามคดีที่มีการฟ้องร้องกันขึ้นมาเท่านั้น” ดังนั้น ชงชัยจึงเห็นว่า ตุลาการไม่ควรออกมาแถลงความเห็นทางการเมืองที่ไม่เกี่ยวข้องกับใดๆ กับคดีความในศาล ดังที่มีการจัดประชุมเพื่อแสดงความเห็นทางการเมืองผ่านสื่อมวลชนในฐานะอำนาจฝ่ายตุลาการ โดยเสนอให้ กกต.ลาออกเพื่อเปิดทางให้ตุลาการ 3 ศาลเข้ากำกับดูแลการเลือกตั้ง ดังนั้น ชงชัยจึงสรุปว่า “ทั้งหมดนี้สะท้อนการพัฒนาของอำนาจตุลาการของไทย ? และอำนาจตุลาการได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหามาแต่ต้น ?”

ข้อวิจารณ์ในบทความทั้ง 4 ชิ้นของนักวิชาการ 3 สาขาวิชา ถือได้ว่าร่วมกันถกทอกรอบโครงสร้างเกี่ยวกับข้ออภิปรายเรื่องตุลาการภักดีนี้ได้เป็นอย่างดี โดยเริ่มจากมุมมองของนักกฎหมายที่มีประสบการณ์ตรง เป็นรูปธรรม และเคยมองเห็นความ “ไม่นิ่ง” ของกระบวนการยุติธรรมที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะเมื่อเข้าไปในเขตแดนทางการเมือง จึงออกโรง

ตกเตือนถึงหลักการ ขั้นตอน และลักษณะที่ควรจะเป็นของกระบวนการยุติธรรมไว้ตั้งแต่เนิ่นๆ บทความถัดมาคือนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ที่ใช่มุมมองเชิงทฤษฎีการเมืองย้อนกลับไปอภิปรายถึงรากฐานทฤษฎีประชาธิปไตยเรื่องการแบ่งแยกอำนาจและการตรวจสอบถ่วงดุล เพื่อจุดรั้งไม่ให้อำนาจตุลาการที่กำลังเป็นปรากฏการณ์ใหม่ในเมืองไทยนั้น แสดงบทบาทเกินเลยจนทำให้ระบบประชาธิปไตยเสียดุลอำนาจไป ในขณะที่บทความที่สามนั้น เหมือนจะกล่าวยั่วแย้งเล่นว่าสนับสนุนผู้ที่สนับสนุนกระบวนการตุลาการภิวัตน์แล้ว ไม่ว่าจะใช้ตรรกะชนิดใดหรือตรงข้ามกันเพียงใด ก็สามารถนำมาใช้อ้างอิงการสนับสนุนนั้นๆ ได้ทั้งสิ้น ส่วนบทความสุดท้ายของนักประวัติศาสตร์การเมืองนั้น ชี้ประเด็นได้อย่างเฉียบคมถึงบทบาทของอำนาจตุลาการที่มีประสบการณ์และพัฒนาการน้อยมากในการร่วมพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทยในฐานะเป็นกลไกตรวจสอบถ่วงดุลที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะทั้ง (1) ขาดไป คือ ไม่มีบทบาทในการเร่งรัดกระบวนการพิจารณาคดีใดๆ จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีดำรัสออกมา (2) ไม่ตรงจุด คือ แทนที่จะตัดสินคดีที่เป็นความผิดของรัฐบาล แต่กลับไปยุ่งกับกระบวนการทางการเมืองโดยตัดสินเรื่องคุหาเลือกตั้ง และ (3) เกินไป คือ แสดงความเห็นทางการเมืองทั้งที่ไม่เกี่ยวกับเรื่องคดีความ ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาจากเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนดังกล่าวนี้ จึงเป็นเสมือนพลังการจุดรั้งองค์อำนาจใหม่ที่จะใช้ในการจัดการกับรัฐบาลทักษิณ ไม่ให้ถาโถมไร้ทิศทางหรือเป็นไปตามอำเภอใจได้อย่างดี

2.1.2. ประชาไท : ตุลาการภิวัตน์ พรรคการเมือง และกกด.

นอกเหนือจากกลุ่มมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนแล้ว กลุ่มประชาไทเป็นอีกกลุ่มหนึ่งในกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ที่สร้างปฏิบัติการเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการตุลาการภิวัตน์ ทั้งผลิตเนื้อหาและเฝ้าติดตามสถานการณ์นี้อย่างใกล้ชิด มีการผลิตเนื้อหาข่าวสารและบทสัมภาษณ์ บทวิเคราะห์ต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ออกมาถึง 270 ชิ้น ในขณะที่ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาของเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน จะมีลักษณะค่อนข้างไปในทางวิชาการตามลักษณะที่เว็บไซต์วางตัวไว้ ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาของประชาไทมีทำที่แบบสื่อที่ตรวจสอบอำนาจต่างๆ อย่างเต็มที่และดูต้นกว่า ทั้งนี้ประชาไทมีวัตถุประสงค์ที่ไม่ต้องการให้เกิดการกระทำที่ไม่เที่ยงธรรมหรือ “สองมาตรฐาน”

หากพิจารณาจากคอลัมน์ “ใต้เท้า...ขอรับ” ซึ่งเป็นบทบรรณาธิการของเว็บไซต์ประชาไท และถือได้ว่าสะท้อนการกำหนดทิศทางของปฏิบัติการเชิงเนื้อหาของประชาไท ทั้งการผลิตและบริโภคเนื้อหาในเว็บนี้ได้พอสมควร¹ กล่าวได้ว่า จากบรรดาบทบรรณาธิการรวม

¹ แม้ประชาไทจะพยายามทำตัวให้เป็นสื่อที่เขียนโดยผู้อ่าน หรือที่เรียกกันว่า “web 2.0” แต่ในที่นี้ก็ยังถือว่าบทบรรณาธิการยังคงมีผลต่อทิศทางของข่าวสารและเนื้อหาต่างๆ ที่อยู่ในเว็บนี้อยู่ เพราะประชาไทไม่ได้

ทั้งสิ้น 30 ชิ้น ในช่วงตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน 2548 ถึง 20 กันยายน 2549 นั้น ประเด็นที่ประชาไทผลิตเนื้อหาอภิปรายเกี่ยวกับตุลาการภิวัตน์ อาจแบ่งได้เป็นการอภิปรายเกี่ยวกับ 4 เหตุการณ์ใหญ่ ได้แก่ การเริ่มต้นของตุลาการภิวัตน์และคำตัดสินโมฆะเลือกตั้ง 2 เมษายน, กรณียุบพรรค, คำพิพากษาจำคุก กกต. และกรณีการเลือก กกต.ชุดใหม่ โดยตุลาการศาลสามศาลดังต่อไปนี้

เหตุการณ์แรก คือ การเริ่มต้นของกระบวนการตุลาการภิวัตน์ที่มาพร้อมกับคำตัดสินให้การเลือกตั้ง “2 เมษายน” เป็นโมฆะ หลังจากที่ศาลมีคำตัดสินให้การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 เป็นโมฆะเนื่องจากการลงคะแนนที่ไม่ได้เป็นไปโดยลับนั้น อำนาจตุลาการจึงกลายเป็นองค์อำนาจอีกองค์หนึ่งที่จากที่เคยอยู่หนึ่งๆและถูกค้ำจุนด้วยการยอมรับในกฎหมาย กลายมาเป็นมีปฏิบัติการทางการเมือง ซึ่งเข้าสู่ “สมการอำนาจ” ที่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนที่ยืนอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งในจุดยืนทางการเมืองอีกด้วย ชูวัส เปิดประเด็นตั้งคำถามต่อกระบวนการตุลาการภิวัตน์ด้วยเรื่อง “ความน่าเชื่อถือ” ของศาลที่จะทำให้ประชาชนยอมรับคำตัดสินปัญหาที่เป็นปัญหาทางการเมือง (ไม่ใช่ปัญหาข้อกฎหมาย) และเรื่องการใช้อำนาจตุลาการเกินขอบข่ายและเข้าไปก้าวก่ายอำนาจของฝ่ายบริหาร ไว้ในบทบรรณาธิการเรื่อง “ศาล” หน้าตัดสุดท้ายสังคมไทย” ได้อย่างมีอารมณ์ ว่า

แม้ว่าศาลปกครองและศาลฎีกาจะมีอำนาจที่ได้รับรองไว้ด้วยกฎหมาย โดยเฉพาะคำตัดสินที่ถือเป็น “ธรรม” อันเป็นที่ “ยุติ” โดยมีกฎหมายว่าด้วยการ “หมิ่นศาล” เพื่อบังคับให้ยอมรับและ “ยุติ” ทว่า เหตุการณ์ทางการเมืองที่แบ่งฝักฝ่าย การ “ยุติ” นี้ ไม่ว่าจะออกมาทางใดทางหนึ่งย่อมยากที่จะทำให้เกิดความยินยอมพร้อมด้วยใจ

...การขู่ที่จะถอดถอนศาลปกครองของสมาชิกพรรคไทยรักไทยก่อนหน้านี้อันได้สะท้อนออกมาว่า เกร็ดคดีของศาลปกครองนั้นกำลังถูกท้าทาย อย่างที่ไม่ค่อยจะมีศาลใดต้องเผชิญ

การอธิบายผลคำพิพากษาใดๆ ด้วยข้อกฎหมาย และการทำให้คนยอมรับผลการตัดสินโดยกฎหมายนั้น เป็นคนละเรื่องกับ “ความเชื่อถือ” อันเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของสถาบันศาล (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549: ออนไลน์)

จากนั้น ชูวัสยังได้ตั้งคำถามในประเด็นรูปธรรมคล้ายกับธงชัยและคนอื่นๆในมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนถึงปฏิบัติการที่ดูเหมือนจะเกินเลยไปของอำนาจตุลาการ ว่า

...คงต้องยอมรับว่า คำวินิจฉัยที่มีต่อประเด็นการจัดหาเลือกตั้งที่ไม่เป็นไปโดยลับนั้น ชัดเจน และปราศจากข้อสงสัย ทว่าความพยายามฝ่าวิกฤติและหาทางออกด้วยการชี้ไปถึงเรื่องอื่นๆ ที่เกินกว่าคำร้อง แม้จะเป็นความจำเป็นตามความคาดหวัง แต่ส่อเสี่ยงและจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งต่อการใช้อำนาจตุลาการก้าวไป สู่พรมแดนของอำนาจบริหาร

ยิ่งเมื่อการประชุม 3 ศาลในวันถัดมา ได้แถลงข้อเสนอ และเสนอตัวเข้ามาช่วยดูแลการเลือกตั้ง อันมีผลกดดันต่อ กกต. ในทางอ้อมด้วยแล้ว ยิ่งเป็นเรื่องน่ากังวล

...เพราะเราไม่มีทางรู้เลยว่า ศาลท่านได้ใช้อำนาจเกินเขตของตัวเองหรือไม่ (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549: ออนไลน์)

“ความน่าเชื่อถือ” ของศาลที่จะใช้อำนาจเกินขอบเขตหน้าที่ของตนเอง และเข้าก้าวก่ายอำนาจฝ่ายบริหารและเขตแดนทางการเมืองนั้น นำไปสู่เรื่องความชอบธรรมขององค์กรอิสระอย่างศาลที่คนกลุ่มอื่นทั้งหมดจะยินยอมเชื่อฟัง เช่นเดียวกับที่ความชอบธรรมของผู้ปกครองที่จะต้องมียุ่่มากเพียงพอที่จะทำให้ผู้ถูกปกครองยินยอมให้ความร่วมมือเช่นเดียวกัน ดังนั้น อำนาจฝ่ายตุลาการจึงกลายเป็นเข้ามาอยู่ในพื้นที่ทางการเมืองที่เต็มไปด้วยพลวัตการช่วงชิงความชอบธรรมและการยอมรับ ทั้งจากฝ่ายสนับสนุนและต่อต้านรัฐบาลทักษิณ รวมทั้งฝ่ายที่ต่อต้านรัฐบาล แต่ไม่ยอมให้ล้มระบอบประชาธิปไตย อย่างกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ด้วยเช่นกัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง ในช่วงคลื่นลูกที่สองของการขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น ศาลกลายมาเป็นประเด็นหรือพื้นที่แห่งปฏิบัติการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงไปโดยปริยายเช่นกัน

เหตุการณ์ที่สอง ที่ประเทศไทยให้ความสนใจ คือ *กรณียุบพรรคการเมือง* เมื่อเกิดเหตุการณ์กรณีศาลรัฐธรรมนูญจะมีการวินิจฉัยว่าจะยุบพรรคไทยรักไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคเล็กอีก 3 พรรคหรือไม่ ซึ่งเป็นการที่อำนาจตุลาการปฏิบัติการภายในเขตแดนอำนาจของตนเองแล้วนั้น การตั้งคำถามและข้อวิพากษ์วิจารณ์ที่ประเทศไทยมีต่อกระบวนการตุลาการภิวัตน์ จึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดตั้ง กกต. และพรรคการเมืองด้วย และกล่าวได้ว่าขยายวงไปสู่ทฤษฎีประชาธิปไตยที่อำนาจมาจากปวงชน รวมทั้งเรื่องความชอบธรรมของการมีระบบพรรคการเมืองอันเป็น “สิ่งชั่วร้ายที่จำเป็น” ประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549: ออนไลน์) และเพื่อไม่ให้การเมืองไทยย้อนหลังไปเป็นการเมืองแบบรัฐราชการหรืออำมาตยาธิปไตย ชูวัสให้ความสนใจต่อประเด็นนี้มากถึงขั้นเขียนบทบรรณาธิการด้วยชื่อที่ประกาศเจตนารมณ์อย่างชัดเจนว่า “เรามาต่อต้านการยุบพรรคกันเถอะ” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549: ออนไลน์) และนำบทความที่ตนเองเขียนลงในหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น มาลงไว้ในประเทศไทยด้วยอีก 3 ชิ้น ในวันเดียวกัน คือ วันที่ 30 มิถุนายน 2549 โดยมีสาระสำคัญ คือ การยุบพรรคโดยเฉพาะพรรคใหญ่อย่างประชาธิปัตย์และพรรคไทยรักไทยนั้น ไม่ว่าจะยุบพรรค

ใดพรรคหนึ่ง หรือยุบทั้งสองพรรค ล้วนไม่เป็นผลดีกับระบบประชาธิปไตยของไทย ด้วยเหตุผลหลักๆ อย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก แม้ทั้งสองพรรคจะทำผิดจริง กล่าวคือ พรรคประชาธิปัตย์ผิดในข้อหาว่าจ้างบุคคลให้กล่าวใส่ร้ายพรรคไทยรักไทย ในขณะที่พรรคไทยรักไทยกระทำผิดในฐานะที่จ้างผู้สมัครพรรคเล็กให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง เพื่อให้สมาชิกพรรคไทยรักไทยไม่ต้อง “แข่งกับตัวเอง” หรือก็คือไม่ต้องแข่งกับคะแนนเสียง “Vote No Vote” แต่ชิวส์เห็นว่า ฐานของการกระทำผิดก็ไม่ถึงขั้นเป็นภัยต่อความมั่นคงถึงขนาดต้องยุบพรรค เพราะการกระทำผิดดังกล่าว เป็นการกระทำผิดของกรรมการบริหารพรรคเพียงบางคนเท่านั้น การยุบพรรคด้วยเหตุที่สมาชิกพรรคบางคนกระทำผิดนั้น “แม้ [กรรมการบริหารพรรค] จะเป็นตัวแทนของพรรคตามกฎหมายก็ตาม แต่ความหมายจริงๆ จะเท่ากับการเป็นเจ้าของพรรคได้หรือไม่ อันนี้เป็นเรื่องน่าสงสัย” ปัญหาที่แท้จริงของเรื่องนี้ ชิวส์เห็นว่ามาจาก “กระบวนการออกแบบระบบพรรคการเมืองที่ไม่ได้ทำให้เกิด “ประชาธิปไตยในพรรค” ตั้งแต่สมาชิกกำหนดการบริหารในพรรคไม่ได้ กำหนดนโยบายพรรคไม่ได้ ตรวจสอบพรรคไม่ได้ แต่ต้องมารับผิดชอบหากผู้บริหารพรรคทำผิดพลาด” (ชิวส์ ฤกษ์ศิริสุข, 2549ช: ออนไลน์) มากกว่า พร้อมกับตั้งคำถามต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าหากยุบพรรคเพราะความผิดที่กระทำโดยกรรมการบริหารพรรคบางคนนั้น “...การยุบพรรคของ “มหาชน” ด้วยเหตุนี้ จะขัดกับหลักการใหญ่เรื่องสิทธิเสรีภาพทางการเมืองหรือไม่” (ชิวส์ ฤกษ์ศิริสุข, 2549ฉ: ออนไลน์)

ประการที่สอง เพราะ “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” แต่แม้กระนั้น “...โดยรูปธรรมแล้วช่องทางที่จะทำให้ประชาชนเสนอนโยบายได้ อย่างไรเสียก็ต้องมาจากการรวมกลุ่มเสนอ และไม่ว่าจะเรียกรวมกลุ่มนั้นว่าอะไร สถานะของมันก็คือ “พรรคการเมือง” ” (ชิวส์ ฤกษ์ศิริสุข, 2549ฉ: ออนไลน์) ผลกระทบสำคัญของการยุบพรรคการเมืองนั้น เท่ากับเป็นการตัดช่องทางในการกำหนดนโยบายของประชาชน และหลังจากที่ประชาชนไม่มีพรรคการเมืองเป็นช่องทางในการกำหนดนโยบายแล้ว อำนาจในการกำหนดนโยบายจะกลับไปอยู่กับบรรดาข้าราชการ การยุบพรรคจึง “...หมายถึงชัยชนะของระบอบราชการเดิมที่มีข้าราชการ ทหาร และตุลาการยุติธรรม เป็นกลจักรสำคัญ” (ชิวส์ ฤกษ์ศิริสุข, 2549ฉ: ออนไลน์) ดังนั้น ถ้ามีการยุบพรรคขึ้นจริง แทนที่จะเป็นการทำให้พรรคการเมืองของไทยมีพัฒนาการไปในทางที่ดีขึ้น หรือหลายจำว่าต้องไม่กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้งอีก แต่กลับกลายเป็นการทำให้การเมืองไทยถอยหลังไปสู่ระบบรัฐราชการดั้งเดิม หรือไม่เช่นนั้น ก็จะเป็นอีกทางหนึ่ง คือ ทำให้เกิดการ “ทำลายตลาดการเมือง การแข่งขันทางนโยบาย และสุ่มเสี่ยงที่จะทำให้เกิดสภาพพรรคการเมืองพรรคเดียวไปในที่สุด” (ชิวส์ ฤกษ์ศิริสุข, 2549ช: ออนไลน์)

ประการที่สาม พรรคไทยรักไทยมีฐานสมาชิกกว่า 14 ล้านในพื้นที่ภาคเหนือและอีสาน ส่วนพรรคประชาธิปัตย์มีสมาชิกอยู่อย่างน้อย 9 ล้านในพื้นที่ภาคใต้ ซึ่งหมายความว่าทั้งสองพรรคใหญ่ นั้น อย่างน้อยยังสามารถสะท้อนความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้มากกว่า แต่หากทั้งสองถูกยุบไป พรรคที่เหลืออย่างพรรคมหาชน พรรคชาติไทย พรรคเล็ก

อื่นๆนั้น ก็ไม่น่าจะสามารถสะท้อนความต้องการของประชาชนได้อย่างเพียงพอ หรือในอีกกรณีหนึ่ง คือ หากไม่มีการเลือกตั้งไประยะหนึ่งที่ค่อนข้างยาวนาน รัฐบาลรักษาการหากไม่ใช่มาจากพรรคไทยรักไทย ก็ต้องเป็นรัฐบาลพระราชทานตามช่องทางมาตรา 7 ซึ่งก็หมายถึง “เราจะได้พรรคราชการ และพรรคของคณะบุคคล เข้ามากำหนดนโยบาย (แต่ไม่ยอมลงเลือกตั้ง) ใช่หรือไม่ ซึ่งหมายความว่า อำนาจไม่ได้เป็นของปวงชนชาวไทยใช่หรือไม่” (ชูวิธ ฤกษ์ศิริสุข, 2549ช: ออนไลน์)

กรณี “เกมส์ยุบพรรค” นี้ ประชาไทจึงเห็นว่าไม่ใช่เพียงเรื่องที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดหลายอันๆ แต่ต้องคิดกันไปไกลมากกว่านั้น ดังนั้น ประชาไทมุ่งไปที่ “กลไกตามรัฐธรรมนูญที่ออกแบบมาเพื่อให้คิดไปให้ไกลกว่าแค่ตัวบทของกฎหมาย” (ชูวิธ ฤกษ์ศิริสุข, 2549ช: ออนไลน์) ซึ่งก็คือ ศาลรัฐธรรมนูญ ประชาไทจึงมีข้อเรียกร้องต่อฝ่ายต่างๆ ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะต่อศาลรัฐธรรมนูญเท่านั้นนั้น ประชาไทได้ “...ขอเรียกร้องให้การพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับการยุบพรรค คำนึงทางออกจากวิกฤติการณ์บนหลักการประชาธิปไตย ที่อำนาจต้องเป็นของประชาชน และทำให้เกิดการเลือกตั้งอย่างรวดเร็วที่สุด บนปรัชญาของศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อการพิทักษ์เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญมากกว่าการตกอยู่ภายใต้กฎระเบียบบางข้อ หรือการชี้หน้าของคณะบุคคลใดๆ (หากมี)” (ชูวิธ ฤกษ์ศิริสุข, 2549ช: ออนไลน์)

ชูวิธสรุปสถานการณ์ตุลาการภิวัตน์ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะเข้ามาคลี่คลายวิกฤติการเมืองในกรณียุบพรรคนี้ ด้วยคำพยากรณ์ว่า “ผู้เขียนก็ไม่เชื่อหรือกว่า ในที่สุดแล้วศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำตัดสินให้ยุบพรรคใดพรรคหนึ่ง หรือไม่ยุบพรรคใดพรรคหนึ่ง เพราะไม่ว่าจะทางไหนก็ล้วนไม่อาจคลี่คลายปัญหาทางการเมืองเวลานี้ได้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เองที่ถูกกล่าวหาว่ามีบทบาทครอบงำองค์กรอิสระทั้งหลายก็น่าจะรู้ดี มีแต่ยุบทั้งหมดหรือไม่ยุบทั้งหมดเท่านั้น และถ้าจะให้เลือก มีแต่ประการหลัง คือไม่ยุบทั้งหมด เป็นคำตอบสุดท้าย” (ชูวิธ ฤกษ์ศิริสุข, 2549ฉ: ออนไลน์) ทั้งนี้เพราะพรรคการเมืองเป็น “สิ่งเลวร้ายที่จำเป็น” และชูวิธเสนอว่า แทนที่จะยุบพรรคการเมือง ควรพัฒนาระบบให้เอื้อให้พรรคการเมืองของไทยมีการพัฒนามากกว่า¹

¹ ชูวิธ อังอิงงานวิจัยเรื่อง “การปรับปรุงระบบพรรคการเมือง” ของ คณะกรรมการพัฒนาประชาธิปไตย (คพป.) โดย ดร.บุญศรี มีวงษ์อุโฆษ ในฐานะรากฐานงานวิชาการของรัฐธรรมนูญ 2540 อย่างน่าสนใจ ว่ามี 5 ประเด็นที่ควรพัฒนาพรรคการเมือง ได้แก่ (1) ส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่มเป็นพรรคการเมืองให้มากๆ เพื่อเป็นตัวแทนแนวความคิดของกลุ่มตนอย่างจริงจัง (2) วางหลักประกันในแง่ของสถานะและเสถียรภาพของพรรคการเมือง เพื่อให้พรรคการเมืองเกิดความมั่นคงและเป็นหลักสำหรับการปกครองได้ มิใช่เพียงกลุ่มฉวยโอกาสเท่านั้น (3) กำหนดโครงสร้างและการบริหารงานของพรรคการเมืองให้สอดคล้องกับหลัก ประชาธิปไตย โดยเน้นบทบาทของสมาชิกให้มากขึ้น (4) จัดระบบการเงินของพรรคการเมืองให้มีความโปร่งใส เพื่อมิให้กลุ่มนายทุนสามารถเข้ามามีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในพรรค โดยที่ประชาชนไม่มีโอกาสได้รับทราบเลย และ (5) กำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพรรคการเมืองและสมาชิก เพราะสมาชิกตามโครงสร้างใหม่มิใช่เป็นเพียงตัวเลขไว้รอดเท่านั้นแต่เป็น บุคคลที่เข้ามามีบทบาท

เหตุการณ์ที่สาม คือ กรณีการพิพากษาจำคุกกกด. โดยไม่รอลงอาญา หลังจาก ที่ กกด. ถูกศาลชั้นต้นพิพากษาให้จำคุกเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2549 ชูวัสเขียนบท บรรณาธิการโดยตั้งชื่อว่า “นิติปฏิวัติ!!” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549: ออนไลน์) คล้ายจะเรียก เหตุการณ์นี้เป็นเช่นนั้น และมีคำถามมากมายต่อกระบวนการตัดสินของศาล สำหรับคำตัดสิน ให้จำคุกกกด. 4 ปีโดยไม่รอลงอาญา และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง 10 ปีนั้น ชูวัสเห็นว่า แม่ “...เมื่อ การพิจารณาเป็นไปตามเหตุและผล ดุลพินิจและคำพิพากษาของศาลก็เป็นเรื่องที่ต้องยอมรับ ...” แต่ก็ “...ยังเต็มไปด้วยเครื่องหมายคำถามว่า การกระทำของ กกด. ในบทบาทหน้าที่ที่ผ่านมา มีทางเลือกให้ กกด. แค่นั้น และความผิดควรถึงขั้นนี้หรือไม่...” ครั้นพอศาลมีคำแถลงเพิ่มเติม ว่าไม่ให้กกด. ประกันตัว ชูวัสกล่าวว่านี่ถึงบทความของสมชาย ปรึกษาศิลปะกุล แห่ง มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ที่พูดถึงหลักคิดเรื่องการประกันตัว แล้วสะท้อนใจออกมาว่า “...แม้แต่ สิทธิขั้นพื้นฐานเรื่องการประกันตัว คนระดับ กกด. ยังมีไม่ได้ แล้วชาวบ้านจะเหลืออะไร”

ที่สำคัญ คือ ท่ามกลางกระบวนการตุลาการภิวัตน์ที่เกิดขึ้นมาเป็นกระแสใหญ่ ในระหว่าง 2-3 เดือนในช่วงนั้น และไม่สามารถทำให้ประชาชนกลุ่มหนึ่งรู้สึกชัดเจนมั่นใจได้นั้น ชูวัสมุ่งประเด็นไปที่กระบวนการศาลโดยตรง ว่า “เราจะพูดเรื่องเหล่านี้กันในสภาพที่กฎหมาย ไทยมีคดีหมิ่นศาลคอยปิดปากในนามรักษาความสงบกันอย่างไร” และเหน็บแนมเพิ่มเติมถึง สภาวะที่เป็นอยู่ขณะนั้นว่า

บางคนเปรยว่า ทำไมเหมือนจะแก่งกันเลย [เพราะคำตัดสินไม่ให้ ประกันตัว เท่ากับส่งผลให้ กกด. ต้องพ้นตำแหน่งทันที-ผู้เขียน] เรบอกว่ เรา ต้องยอมรับคำตัดสินของศาล

บางคนบอกว่า นี่อาจจะไม่ยุติธรรม แล้วชาวบ้านตัวเล็กๆ จะทำ อย่่างไร เรบอกว่ ระวังหมิ่นศาล

บางคนบอกว่า ต้องเห็นใจศาล ศาลเองก็ถูกกดดัน เรบอกว่ ศาลจะ ยอมรับการถูกกดดันไม่ได้ ไม่ว่าจะใครที่ไหนเพราะศาลเป็นที่สถิตของความ ยุติธรรม คำตัดสินของศาลในคดีหนึ่งเป็นตัวอย่างให้อีกคดีหนึ่ง (ชูวัส ฤกษ์ศิริ สุข, 2549: ออนไลน์)

สุดท้าย ชูวัส เปิดการ์ดพุ่งใส่กระบวนการตุลาการภิวัตน์ตรงๆในประเด็นที่ หลายฝ่ายห่วงใยในเรื่องการเมืองจะเข้าแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม ว่า “...ศาลกำลังสร้าง ช่องโหว่มหาศาลที่ให้ “การเมือง” เข้า แทรกแซง เพราะวันใดที่ศาลมีอำนาจปลดคณะกรรมการที่

จริง ๆ จึงต้องมีการวางเกณฑ์ความสัมพันธ์ไว้ในกฎหมาย และหากเกิดข้อพิพาทขึ้นก็จะต้องมีกระบวนการชี้ ขาดข้อพิพาทที่ให้ความเป็น ธรรมได้เป็นอย่างดีด้วย (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549: ออนไลน์)

ดูแลการเลือกตั้งได้ในสถานการณ์ที่มีผลได้ผลเสียเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ในอนาคตผู้พิพากษาที่ ถูกแทรกแซงก็อาจจะเลือกข้างกลับแกั่งผู้ดูแลเลือกตั้ง ที่เป็นกลางได้เหมือนกัน” (ชูวัส ฤกษ์ศิริ สุข, 2549: ออนไลน์)

เหตุการณ์ที่สี่ กรณีการเลือก กกต.ชุดใหม่ โดยตุลาการสามศาล จากท่าทีการ ตั้งคำถามของชูวัสและประชาไทต่อกระบวนการตุลาการภิวัตน์อย่างสืบเนื่องดังแสดงข้างต้น เมื่อผนวกรวมกับท่าทีที่ต่อต้านมาตรา 7 (ดังกล่าวแล้วในหัวข้อ 1.2 ในบทนี้) และการผลิต เนื้อหาที่แตะกับเรื่องพระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ(ดังจะกล่าวต่อไปในหัวข้อ 3.2 ในบทนี้) มาตลอด รูปการณ์จึงทำให้ดูคล้ายว่าประชาไทจะกลายเป็นแนวร่วมกับกลุ่ม สนับสนุนรัฐบาลทักษิณไปเสีย อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางความอึดอัดกับบรรยากาศทางการเมืองแบบผลักให้ผู้คนต้องเลือกข้างหรือแยกไปอยู่เพียง 2 ขั้ว คือ “เชียร์ทักษิณ” หรือ “ต้าน ทักษิณ” ดังกล่าว ชูวัสยังได้เขียนบรรณาธิการอีกชิ้นหนึ่ง ชื่อ “ “กระแส” นั่นเองที่ “บล็อก โหวต”” โดยสะท้อนจากผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาที่มีลักษณะเหมือน “บล็อกโหวต” (block vote) แล้วพุ่งประเด็นเข้าสู่ผลการพิจารณาเลือก กกต.ของตุลาการสามศาลเมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2549 ด้วยเช่นกัน โดยประกาศชัดเจนด้วยคำพูดที่แฝงการเหน็บแนมวาทะเรื่อง “แนว ร่วมด้าน/มุกกลับ” ที่ฝ่ายสนับสนุนมาตรา 7 มักใช้กล่าวถึงฝ่ายต่อต้านมาตรา 7¹ ว่า “ใช้ครับ ผมกำลังจะเขียนเรื่องซึ่งเสี่ยงที่จะถูกมองว่า “เชียร์ทักษิณ” และ “เป็นแนวร่วมมุกกลับของ ทักษิณ”” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549: ออนไลน์)

ชูวัสเริ่มพิจารณาจากกรณีการโหวตเลือกกรรมการองค์กรอิสระต่างๆในรัฐสภา สมัยที่รัฐบาลไทยรักไทยยังเรื่องอำนาจว่า “ไม่ต้องสงสัยหรือครับว่าที่ผ่านมา รัฐบาลไทยรัก ไทยได้ทำการแทรกแซงองค์กรอิสระ ในขั้นตอนของวุฒิสภา ผ่าน ส.ว. ส่วนใหญ่” โดยชูวัสใช้ เกณฑ์ 2 ประการ คือ (1) โปยบนหน้าสื่อ ดังที่ชูวัสเขียนไว้ว่า “โผรายชื่อผู้ที่ได้รับการ คาดหมายว่าจะได้รับเลือกที่ปรากฏทางหน้า สื่อมวลชนนั้นบังเอิญไปตรงกับรายชื่อผู้ได้รับเลือก จริงชนิดตรงเป๊ะเกือบทุกครั้ง” และ (2) แรงจูงใจในการเลือกกรรมการองค์กรอิสระให้เป็นไปเอื้อ ต่อความต้องการของผู้เลือก หรือการที่วุฒิสมาชิก “เสียงส่วนใหญ่” เลือกกรรมการองค์กรอิสระ แบบ “บล็อกโหวต” โดยเอื้อต่อประโยชน์ของพรรคไทยรักไทยเป็นหลัก

ในทำนองเดียวกัน (หรือ “เพื่อความเป็นธรรม” ตามสำนวนของชูวัส) เกณฑ์ ดังกล่าวก็ควรนำไปใช้กับกรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาและการเลือกสรร กกต.ชุดใหม่โดย ศาลเช่นกัน ซึ่งชูวัสกล่าวว่า “ถ้าเราจะสรุปว่าสิ่งที่พรรคไทยรักไทยทำตลอด 5 ปี และสิ่งที่ที่ ประชุมใหญ่ศาลฎีกาทำนี่คือการบล็อกโหวต ก็อาจจะใช่” ทั้งยังตั้งคำถามที่ยิ่งทำให้ดูเหมือน กำลังเขียน “เชียร์ทักษิณ” หรือ “เป็นแนวร่วมมุกกลับของรัฐบาลทักษิณ” ว่า “สิ่งที่เราเห็นและ ทำอยู่คือ สื่อ และ ส.ว. เสี่ยงข้างน้อย ตลอดไปจนถึงนักวิชาการ (ที่ประกาศต่อต้านรัฐบาล

¹ โปรดดูหัวข้อ 1.2.1. เรื่อง “เว็บผู้จัดการออนไลน์ : ข้อวิจารณ์กลุ่มไม่เอามาตรา 7” ในบทนี้

ทักษิณ-ผู้เขียน) เผ่าก่นด่าประณามว่า ส.ว.บล็อกโหวต (ในช่วง 5 ปีของรัฐบาลไทยรักไทย-ผู้เขียน) แต่เลือกที่จะไม่ตั้งคำถามกับฝ่ายตุลาการ (ในกรณีการเลือก กกต.ชุดใหม่-ผู้เขียน)” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549: ออนไลน์)

ดังนั้น ประชาไทจึงตั้งคำถามกับฝ่ายตุลาการเองว่า “หากว่าที่ กกต.ไม่ใช่คนหน้าตาชื่อเสียงเรียงนามละม้ายคนที่เป็นศัตรูกับทักษิณและไทยรักไทย จะได้รับกระแสกดดันและเชียร์กันขนาดนี้หรือไม่” พร้อมกับสรุปเชิงเสียดสีกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณว่า “...ไปๆ มาๆ สื่อ นักวิชาการ ส.ว.เสียงข้างน้อยนั่นเอง ที่สร้างกระแสให้เป็นอำนาจในการบล็อกโหวตเสียเองหรือไม่” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549: ออนไลน์) แล้วกลับมาที่ฐานหลักการการพิจารณาปรากฏการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณที่ต้องอยู่บนมิติเชิงระบบของประชาธิปไตย ต่อกรณีนี้ว่า

มันคงจะตลกสิ้นดีที่เราจะเลือก กกต. เข้าไปเพราะมีมุ่งหมายในใจว่าจะกำจัดทักษิณและไทยรักไทย เพราะถ้าเราคิดอย่างนี้ เราอาจจะได้ กกต.ที่เปิดทางให้พรรคตรงข้ามกับไทยรักไทยเข้าเผด็จอำนาจอยู่ดี...นี่ไม่ใช่การคิดเชิงระบบเอาเสียเลย แต่เป็นการเลือกนาย เลือกคนดี บนโครงสร้างของผลประโยชน์ทางการเมือง...[ที่] ลองพรรคไหนขึ้นมามีอำนาจ ก็ต้องพยายามแทรกแซงองค์กรอิสระด้วยกันทั้งนั้น (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549: ออนไลน์)

บทบรรณาธิการนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความอึดอัดใจของกระแสการเมืองที่ผู้คนถูกผลักไสให้เลือกข้าง ในกรณีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภานั้น การเมืองแบบเลือกข้าง สะท้อนออกมาเป็นสิ่งที่ชูวัสเรียกว่า “บล็อกโหวต” ดังในชื่อบทบรรณาธิการชิ้นนี้ และเหตุการณ์ดังกล่าวก็ไม่เว้นแม้แต่การเลือก กกต.โดยฝ่ายตุลาการ รวมทั้งกลุ่มต่อต้านรัฐบาลทักษิณ ซึ่งเป็นเป้าหมายของประชาไทในครั้งนี้ และด้วยเหตุนี้ ประชาไทจึงยิ่งดูเหมือนกลายเป็นฝ่ายเดียวกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณมากขึ้นเรื่อยๆ แม้ประชาไทเองจะยืนยันเสมอว่าวิพากษ์วิจารณ์การเมืองอยู่บนหลักการมาโดยตลอด ไม่เข้าข้างใคร

ข้อวิจารณ์ทั้งสี่เหตุการณ์ใหญ่ของกระบวนการตุลาการภิวัตน์ที่ประชาไทให้ความสนใจ ซึ่งได้แก่ การตัดสินโมฆะเลือกตั้ง 2 เมษายน, กรณียุบพรรค, คำพิพากษาจำคุก กกต., และกรณีการเลือก กกต.ชุดใหม่ โดยตุลาการสามศาล นั้น โดยภาพรวมแล้ว กล่าวได้ว่าประชาไทพยายามเสนอกรอบโครงการกำกับอำนาจของฝ่ายตุลาการผ่านการตรวจสอบในฐานะสื่อชนิดหนึ่ง โดยมีจุดเน้นอยู่ที่ว่า หากฝ่ายตุลาการแทรกแซงฝ่ายการเมือง (ทั้งเรื่องการจัดตั้ง, พฤติกรรมของพรรคการเมือง และของกกต.) มากเกินไป ก็จะทำให้เกิดลักษณะทางการเมืองไทยถอยจากระบบประชาธิปไตย ไปสู่ระบอบรัฐราชการมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะฝ่ายแรกไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง แต่กลับจะมีอำนาจเหนือฝ่ายหลังซึ่งมาจากการเลือกตั้ง และดังนั้น อำนาจตุลาการที่เข้ามาแทรกแซงกระบวนการทางการเมืองผ่านการตัดสินเกี่ยวกับการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการเลือกตั้งนั้น ในทางกลับกัน ก็ยังไม่ทำให้เกิดความมั่นใจได้

เลยว่าศาลและกระบวนการยุติธรรมเองจะไม่ถูกแทรกแซงกลับโดยฝ่ายการเมือง

ในขณะที่กลุ่มไม่เอามาตรา 7 คือเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและเว็บไซต์ประชาไท สร้างปฏิบัติการเชิงเนื้อหา โดยใช้ฐานทฤษฎีและปรัชญาการเมืองประชาธิปไตยมาเป็นเครื่องมือช่วยวางกรอบความคิดเชิงระบบเกี่ยวกับตุลาการภิวัตน์ กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลเองก็มีการเคลื่อนไหวตอบโต้ต่อกระบวนการตุลาการภิวัตน์อย่างจริงจังเช่นกัน แต่เป็นปฏิบัติการเชิงเนื้อหาที่ค่อนข้างจำกัดขอบเขตการวิเคราะห์ที่อยู่ในเชิงกลยุทธ์มากกว่า และมีเคลื่อนไหวโดยใช้ฐานกลไกการเมืองประชาธิปไตยและเทคนิคการตีความเชิงกฎหมาย ซึ่งมีรายละเอียดยิบย่อยเป็นอย่างมาก

2.1.3. กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล : โต้แย้งการโฆษณาเลือกตั้ง 2 เมษายน

ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณเพื่อลดทอนพลังความชอบธรรมทางการเมืองของกระบวนการยุติธรรมที่เข้ามาข้องเกี่ยวกับการเมืองดังที่เรียกกันว่า “ตุลาการภิวัตน์” นั้น ดำเนินควบคู่กันไปทั้งโดยกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณในท้องราชดำเนิน และมีชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (และเว็บไซต์ชื่อเดียวกัน) เป็นตัวหลักสำคัญ รวมทั้งมีกลุ่มคนผ่านฟ้าเข้าร่วมบ้างประปราย เกลียวคลื่นแห่งการประมือกับกระบวนการศาลนั้น มี 2 ระลอก ระลอกแรก คือ เหตุการณ์การตัดสินโฆษณาเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญมีมติออกมาเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2549 และการเคลื่อนไหวปะทะคณะตุลาการศาลอื่นๆในกรณีอื่นๆอีกเล็กน้อยในช่วงเริ่มต้นของกระบวนการตุลาการภิวัตน์ ระลอกที่สอง คือ เหตุการณ์พิพาทจำคุกกต.ทั้ง 3 คนเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2549 อันเป็นระลอกใหญ่ของกระบวนการตุลาการภิวัตน์และการเข้าปะทะของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ จุดตั้งว่าจะให้แตกหักกันไปข้างหนึ่ง จนในที่สุด กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณทั้งที่อยู่ในและนอกท้องราชดำเนินก็ต้องแตกพ่ายกันไปตามๆกันด้วยข้อหา “หมิ่นศาล” ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นปฏิบัติการของเงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้างของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตอีกประเภทหนึ่ง ที่ขบวนการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงใช้อินเทอร์เน็ตเผชิญ

ในท้องราชดำเนินนั้น ปฏิบัติการโหมรุกเข้าใส่คณะตุลาการทั้งหลายได้พัดพาเอาตัวละครอย่างน้อย 4 กลุ่มเข้ามาข้องเกี่ยวในประเด็นการอภิปรายอย่างแยกกันไม่ออกเลยทีเดียว คือ พรรคไทยรักไทย, พรรคฝ่ายค้าน คณะตุลาการ 3 ศาล, และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในปฏิบัติการเชิงเนื้อหาครั้งนี้ ไม่ว่าจะตั้งใจทำให้เป็นระบบหรือไม่ก็ตาม แต่โดยภาพรวมแล้ว เป้าหมายหลักคือวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการในทางศาล และพฤติกรรมต่างๆของพรรคฝ่ายค้าน ในขณะที่ให้การสนับสนุนคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กต.) ที่เป็นผู้ดูแลให้การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 บรรลุเป็นผลให้พรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งได้

ขณะที่นอกท้องราชดำเนินนั้น กระบวนการรับมือกับกระบวนการตุลาการภิวัตน์มีชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญและเว็บไซต์เป็นหัวหอกสำคัญ โดยมีการดำเนินการยื่นจดหมาย

อย่างต่อเนือง ต่อองค์กรต่างทั้งกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้ตรวจการแผ่นดินแห่งรัฐสภา รวมทั้งยื่นจดหมายต่อตุลาการทั้ง 3 ศาล และแม้กระทั่งกับพตท.ทักษิณ ชินวัตร เองด้วยเช่นกัน โดยมีเนื้อหาที่อภิปรายคำพิพากษาของศาลในกรณีต่างๆ ได้แก่ 1) กรณีคำแถลงจากที่ประชุมตุลาการ 3 ศาลที่ว่ากต.ทำผิดร้ายแรงและควรลาออกจากตำแหน่ง 2) กรณีคำพิพากษาของศาลปกครองเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2549 ที่ตัดสินให้พระราชกฤษฎีกาการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตไม่ชอบด้วยกฎหมาย และ 3) กรณีศาลรัฐธรรมนูญลงมติเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2549 ให้การเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 เป็นโมฆะ

(1) ในห้องราชดำเนิน

สำหรับคลื่นระลอกแรกว่าด้วยการตัดสินโมฆะการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 นั้น มังกรดำ (นามแฝง) เปิดประเด็นตั้งคำถามต่อเรื่องนี้ไว้ในห้องราชดำเนินตั้งแต่วันที่ 27 เมษายน 2549 ซึ่งเป็นวันที่ศาลปกครองได้ทำการไต่สวนฉุกเฉินกรณีที่พรรคประชาธิปัตย์ยื่นคำร้องขอให้เพิกถอนการเลือกตั้ง (พิพากษาจริงโดยศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2549) จุดยืนของเขา คือ การตัดสินโมฆะเลือกตั้ง “...ที่ทำมาถูกต้องตามกฎหมาย...เพียงเพราะ ปชป. และ ชท. (หมายถึงพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทย-ผู้เขียน) ไม่มี ส.ส. ในสภา” เป็นเรื่องไม่ถูกต้อง “จะถูกต้องต่างชาติ และผู้คนนานาประเทศ จะเอาเราไปวิจารณ์ในทางเสียๆหายๆ” (มังกรดำ (นามแฝง), 2549ค : ออนไลน์)

จากนั้นอีก 3 วัน คือในวันที่ 30 เมษายน 2549 **grassroot (นามแฝง)** ได้ตั้งกระทู้ถามถึงอำนาจตุลาการว่าจริงๆแล้ว จะสามารถคลี่คลายสถานการณ์สู่ความสมานฉันท์ หรือจะทำให้สถานการณ์ไปสู่ความร้ายลึกกันแน่ เขาตั้งคำถามอย่างทำทนายว่า “กรณีที่ศาลปกครองพิพากษาให้ชะลอการเลือกตั้งวันที่ 28 เมษายนไปก่อน...ได้สร้างเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้สภาไม่สามารถเปิดได้ภายใน 30 วัน...ศาลปกครองมีส่วนทำให้กระบวนการดำเนินงานตามรัฐธรรมนูญต้องมีอันหยุดชะงักไปหรือไม่ และต้องมีใครเป็นผู้รับผิดชอบกับการที่ไม่สามารถเปิดสภาได้ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้” พร้อมกันนั้น เขายังได้วิจารณ์กระแสการกดดันของสื่อมวลชนที่ “ตั้งธง” ต้องการให้ศาลตัดสินว่าการเลือกตั้งในเดือนเมษาทั้งหมดเป็นโมฆะ ประเด็นที่ทำให้ grassroot เห็นว่าความขัดแย้งในสังคมจะยิ่งร้ายลึกนั้น เป็นเพราะ “ถ้าหากว่าผลออกมาตามที่สื่อมวลชนตั้งธงไว้...อำนาจตุลาการที่เป็นที่หวังของทุกฝ่ายในวันนี้...ย่อมมีส่วนสร้างความ ห่มนหมอง ความปวดร้าวลึกๆ ที่แอบซ่อนไว้โดยไม่มีใครกล้าปรึปาก...เราคาดคะเนไม่ได้ว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น...คือความสามัคคี หรือความร้ายลึกกันแน่...ชาติจะพันวิฤติ หรือ เกิดวิฤติที่มากกว่า ยาวนานกว่า และลึกซึ้งกว่า กันแน่” (grassroot (นามแฝง), 2549จ: ออนไลน์)

นอกจากนี้ grassroot (นามแฝง) ยังวิจารณ์ระบบศาลโดยทั่วไปอีกว่า การต่อสู้ในกระบวนการศาลนั้น ไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้และไม่มีการสื่อสารที่

เหมาะสม เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจแก่ประชาชนทั่วทั้งประเทศ กระบวนการต่อสู้ในทางศาลจึงมี “จุดบอดเพราะไม่สามารถสร้างความเข้าใจแก่ คู่กรณีที่ขัดแย้งกันได้...[แม้มี]จุดดีเพราะ สังคมไทยยอมรับอำนาจศาลและก้มหน้าก้มตารับคำพิพากษาแม้จะสามารถสัมผัสถึงความ ยุติธรรมได้หรือไม่ก็ตาม...แต่...การก้มหน้าก้มตาถกเถียงของคนในชาติ มิว่าเกิดขึ้นจากอำนาจ ไตมักปรากฏผลคล้ายระเบิดเวลาเสมอ...หากสังคมมีระดับความอดทนต่ำ...ไม่อาจรอคอยผล ของกฎแห่งกรรมได้...” “อารยะลงทัณฑ์”...คือคำตอบสุดท้าย” (grassroot (นามแฝง), 2549จ: ออนไลน์) หลังจาก grassroot ตั้งคำถามเชิงรัฐศาสตร์ต่อคณะตุลาการแล้ว สองวันต่อมา ใน วันที่ 2 พฤษภาคม 2549 มังกรดำ (นามแฝง) ยังได้ตั้งกระทู้เล็กๆอีกหนึ่งกระทู้ เปิดประเด็นเชิง นิติศาสตร์ ย้ำต่ออีกหนึ่งคำรบถึงเรื่องอำนาจของฝ่ายตุลาการกับฝ่ายบริหารต่อกรณีนี้ว่า “ศาล ปกครองไม่มีอำนาจยกเลิกกฎหมายพระราชกฤษฎีกาการเลือกตั้ง” (มังกรดำ (นามแฝง), 2549ง : ออนไลน์)

หลังจากที่ในวันที่ 8 พฤษภาคม 2549 ศาลรัฐธรรมนูญมีมติออกมาให้การ เลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 เป็นโมฆะจริงดังที่มีกระแสมาก่อนหน้า พร้อมกับการ เสนอแนะของเจริญ ภักดีธนากุล เลขาธิการประธานศาลฎีกา ที่ว่า กกต.ชุด พล.ต.อ.วาสนา เพิ่ม ลาก ควรลาออก เพื่อเปิดโอกาสให้ศาลเข้าไปจัดการเลือกตั้งรอบใหม่ “...และมี ‘เสียงกระหึ่ม’ จากนักวิชาการบางกลุ่มและสื่อมวลชน เรียกร้องให้ กกต. ชุดนี้ลาออก โดยให้เหตุผลว่า ไม่ ยุติธรรม...” ในขณะที่เดียวกันก็เริ่มเกิดการเคลื่อนไหวการป้องกันเองถึงการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ ของทั้งพรรคประชาธิปัตย์และพรรคไทยรักไทย ก่อเกิดเป็นความระส่ำระสายกันทั่วทั้งพรรค ประชาธิปัตย์ พรรคไทยรักไทย รวมถึง คณะกรรมการการเลือกตั้ง เองด้วย **ชนมทัม (นามแฝง)** วิเคราะห์ประมวลเหตุการณ์เหล่านี้แล้วแตกประเด็นการตั้ง คำถามต่อศาลของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณคนอื่น ๆ แล้วอภิปรายพุ่งเข้าโจมตีพรรค ประชาธิปัตย์แทน โดยตั้งกระทู้เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2549 ในห้องราชดำเนิน ว่า “**หรือนี่คือ เบื้องหลังความพยายามโค่น กกต.?**” โดยนำข่าวสารและข้อมูลเหตุการณ์อันซับซ้อนและ ยอกย้อนครั้งนี้ มาวางเรียงอย่างเป็นระบบและวิเคราะห์ให้ฟังถึงพฤติกรรมของพรรค ประชาธิปัตย์อย่างละเอียดและโดยพิสดาร (ชนมทัม (นามแฝง), 2549ค: ออนไลน์)

ชนมทัม (นามแฝง) อ้างหนังสือพิมพ์มติชน ว่านายสุเทพ เทือกสุบรรณ ยื่น คำร้องต่อ กกต. เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2549 ว่ามีหลักฐานว่า ผู้บริหารพรรคไทยรักไทย ว่าจ้าง ให้พรรคเล็กส่งผู้สมัครเลือกตั้ง โดย “...วันที่ 21 มีนาคม นายสุเทพแถลงที่พรรคประชาธิปัตย์ โดยเปิดวิดีโอบันทึกคำให้การของนางฐิติมาว่า รองหัวหน้าพรรคใหญ่ 2 คน บอกให้ส่งผู้สมัครใน กรุงเทพมหานครและภาคใต้แล้วจะให้เงินสนับสนุน...[ครั้นถึง] วันที่ 25 มีนาคม นางฐิติมา เข้า แจ้งความที่กองปราบฯและพลิกคำให้การ โดยระบุ [ว่า] นาย สุเทพบอกว่า อยากให้ช่วยแฉพรรค ไทยรักไทย เพราะต้องการจะโค่นล้ม มีการเสนอผลประโยชน์ให้ 1 ล้านบาท...” จากนั้น **ชนมทัม**

(นามแฝง) อ้างหนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2549 ซึ่งนายสุเทพตอบคำถามของผู้สื่อข่าวที่ว่า หากศาลวินิจฉัยให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ พรรคประชาธิปัตย์พร้อมจะลงเลือกตั้งหรือไม่ เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์กล่าวพาดพิงถึง กตต. ตอนหนึ่งว่า “...ผมอยากให้นักต.ออกทุกหน้าที่ ไม่อยากเห็นกตต.ทำหน้าที่ต่อไป ไม่อยากเห็นการเลือกตั้งที่ไม่ยุติธรรม แต่เราก็ไม่มีอำนาจจะไปถอดถอนได้...” ขนมตัม (นามแฝง) จึงตั้งคำถาม ว่า “...[ใน]เมื่อการเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญตั้งที่ศาลว่าไว้ ทำไมจึงมีการไล่ กตต. อย่างเอาเป็นเอาตายขนาดนี้” ทั้งนี้ดูเหมือนขนมตัม (นามแฝง) จะตั้งเป็นคำถามสำคัญตามชื่อกระทู้ที่ตั้งขึ้นคือ “หรือนี่คือเบื้องหลังความพยายามโค่น กตต.?” (ขนมตัม (นามแฝง), 2549ค: ออนไลน์) กระทู้นี้มีผู้แสดงความคิดเห็นมากถึง 344 ความเห็นอันเป็นปรากฏการณ์ปกติของกระทู้ที่ตั้งโดยขนมตัม (นามแฝง) และกระทู้นี้ยังไปปรากฏเป็นบทความชิ้นหนึ่งในชื่อเดียวกันอยู่ในเว็บไซต์ของกลุ่มคนผ่านฟ้าด้วยเช่นกัน

ในทำนองเดียวกัน **grassroot (นามแฝง)** ได้ตั้งคำถามต่อพรรคฝ่ายค้านเป็นชุดใหญ่เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2549 สอดรับกับการวิเคราะห์เบื้องหลังการโค่นล้มกตต.ของขนมตัม (นามแฝง) ว่า “กตต. คือต้นเหตุที่ทำให้ พรรคประชาธิปัตย์และพรรคร่วมฝ่ายค้านแพ้การเลือกตั้งจริงหรือ..? การที่ไทยรักไทยได้รับชัยชนะการเลือกตั้งเป็นเพราะมีเงินมากกว่า และซื้อเสียงได้มากกว่า ใช่ไหม? การเปลี่ยน กตต. ก็เพื่อมิให้ ไทยรักไทยซื้อเสียงได้ ใช่ไหม?...ดูเหมือนว่า กตต.จำนวน 5 คน และกลไกของ กตต.ทั่วประเทศจะ ทำให้พรรคการเมืองใด แพ้ หรือชนะ ก็ได้” ในขณะที่เขาเองเห็นว่าผลการเลือกตั้งนั้นมาจากสภาพการณ์ของทั้งสองพรรคเอง โดยตั้งคำถามท้าทายต่อไปว่า “ปัญหาภายในของ ปชป.ที่ประชาชนรับรู้..สามารถสร้างศรัทธาและเรียกความชื่นชมจากประชาชนได้หรือ..?” โดยเปรียบต่างกับพรรคไทยรักไทยว่า “ผลงานและการบริหารงานของทักษิณและทรท.จะไม่ทำให้ประชาชนรู้สึกดี ๆ ได้เลยหรือ...?” และสรุปว่า “Grassroot เชื่ออย่างสนิทใจว่า...สำหรับสถานการณ์วันนี้...ต่อให้กรรมการการเลือกตั้ง หรือ กตต.เป็นคนที่มาจาก กรรมการบริหารพรรคประชาธิปัตย์ ทั้ง 5 คน ประชาธิปัตย์ก็ยังไม่สามารถชนะการเลือกตั้งได้อยู่ดี...เป็นเพราะว่าเวลา ประชาชนจะลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้ง...ประชาชนไม่รู้หรือว่า ใครเป็น กตต.กันบ้าง...แต่ประชาชนรู้ว่า จะเลือกใครไปเป็นรัฐบาล...หากพรรคประชาธิปัตย์ค้นหาตัวเองไม่เจอ..ไม่สามารถนำเสนอในสิ่งที่ดีกว่า ทักษิณและ ทรท. และไม่เปลี่ยนกรอบความคิดทางยุทธศาสตร์ไม่หยุดเล่นการเมืองแบบวาทกรรม แม้จะเปลี่ยน กตต.อีกร้อยชุด..ประชาธิปัตย์ ก็ยังเป็นผู้แพ้อยู่วันยังค่ำ...เพราะการเมืองไทยได้เข้าสู่ยุค Solution Base แล้ว...มิใช่การเมืองแบบ วาทกรรมอีกต่อไป.....ขึ้นอยู่กับว่าพรรคประชาธิปัตย์จะตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยหรือไม่..” (grassroot (นามแฝง), 2549ก : ออนไลน์)

ด้วยความสอดคล้องต่อเนื่องทางความคิดของทั้งสองคน ต่อมาในวันที่ 17 พฤษภาคม 2549 **grassroot (นามแฝง)** และ**ขนมตัม (นามแฝง)** (2549: ออนไลน์) จึงได้ตั้งกระทู้ร่วมระบุว่าส่งถึงคณะตุลาการศาลต่างๆโดยเฉพาะ grassroot (นามแฝง) เห็นว่าเมื่อศาล

รัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้การเลือกตั้งวันที่ 2 เมษายน 2549 ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และให้ กกต.หารือกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อจัดการเลือกตั้งใหม่นั้น น่าจะเป็นทางออกที่ดีที่สุดสำหรับการเริ่มต้นใหม่ ใช้กติกาตามกฎหมายแล้ว แต่ grassroot (นามแฝง) เห็นว่าปัญหาหลักยังไม่จบ เพราะเกิดกรณี ที่จรัญ ภักดีธนากุล เลขานุการประธานศาลฎีกาออกมาให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเสนอแนะให้ กกต.เสียดสละลาออกจากตำแหน่ง เพื่อให้ศาลจะดำเนินการสรรหากรรมการการเลือกตั้งใหม่ ให้ มากำกับดูแลการเลือกตั้งครั้งต่อไปให้บริสุทธิ์ยุติธรรม ปราศจากข้อกล่าวหาใดๆ

ดังนั้น grassroot (นามแฝง) จึงเขียนจดหมายเปิดผนึกเสนอให้ “ท่านผู้ใช้ อำนาจตุลาการแก้วิกฤติชาติ เรียกประชุมผู้ที่รักษาการการใช้อำนาจอธิปไตย ทั้งสามอำนาจและ องค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องมาปรึกษาหารือ เพื่อหาทางออกให้แก่ประเทศชาติ โดยปราศจากอคติ หลีกเลี่ยงการสื่อสารระหว่างองค์กรทางสื่อมวลชน” จากนั้นจัดทำแผนแก้ไขวิกฤติชาติให้เสร็จ โดยเร็วและชี้แจงรายละเอียด ขั้นตอนการปฏิบัติ “ให้ปวงชนชาวไทยซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจ อธิปไตยได้รับทราบ หากมีความจำเป็นต้องลงประชามติก็ให้ลงประชามติ เพื่อให้ปวงชนชาวไทย ผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ” ข้อสำคัญที่ grassroot (นามแฝง) วิเคราะห์ศาลทั้งโดยตรงและโดยนัยไปพร้อมกัน คือ เขาเสนอว่า “หากท่าน ผู้เกี่ยวข้อง กับการใช้อำนาจตุลาการเพื่อแก้ไขวิกฤติชาติ มีความเห็นว่า จะต้องดำเนินการ พิพากษา หรือ วินิจฉัย ให้ใครอยู่ในตำแหน่ง หรือ ออกจากตำแหน่ง ควรใช้วิธีแห่งกระบวนการยุติธรรม มิใช่วิธี แห่งกระบวนการทางการเมืองโดยมีสื่อมวลชนเป็นกลไกการทำงาน มิเช่นนั้น ท่านผู้เกี่ยวข้อง กับการใช้อำนาจตุลาการเพื่อแก้ไขวิกฤติชาติ ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่ง เห็นว่า อาจจะไม่เป็น ธรรมและเป็นห่วงถึงการใช้อำนาจของท่าน”(ชนมดัม (นามแฝง) และ grassroot (นามแฝง), 2549: ออนไลน์)

ส่วนชนมดัม (นามแฝง) นั้น อภิปรายประเด็นดังกล่าว อย่างโดยนัยและ ถนอมน้ำใจมากกว่า โดยกล่าวว่า “เมื่อได้ฟัง เขาพูดว่า ศาลถูกลอบบี หรือ อาจถูกผู้มีจิตใจไม่ ชอบด้วยธรรม เข้ามาชักชวน หรือ ชักจูง ให้ไปสู่ทางเสื่อมได้นั้น กระผมไม่ทราบว่าคำกล่าวนี้ แท้จริงแท้เพียงใด แต่ก็ได้สร้างความไม่สบายใจต่อปวงกระผมเป็นอย่างมาก เพราะหากคำ กล่าวนั้นเป็นจริงแล้ว ก็เปรียบเหมือนผู้ที่ลอบคอบในมหาสมุทรที่ขาดสิ่งพึ่งพา” พร้อมกับดบท้าย ว่า “ณ วันนี้ กระผมยังมีความเชื่อมั่น ในความเที่ยงธรรม และการใช้อำนาจอธิปไตยตามหน้าที่ ของท่านผู้พิพากษาทั้งปวง ว่าเป็นไปตามครรลองของธรรมทั้งหลาย จึงใคร่ได้ร้องขอวิงวอนต่อ ท่านทั้งหลาย ได้โปรดยึดมั่นเอาประเทศชาติ นั่นคือ ความผาสุกของปวงชนเป็นที่ตั้ง โดยความ สุจริตและความยุติธรรม ดังที่ท่านได้ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไว้ เกิด” (ชนมดัม (นามแฝง) และ grassroot (นามแฝง), 2549: ออนไลน์) กระทั่งร่วมของทั้งสอง คนนี้ได้รับความสนใจมาก โดยมีผู้แสดงความคิดเห็นมากถึง 531 ความเห็นเลยทีเดียว และ กระทั่งนี้ยังไปปรากฏเป็นบทความชิ้นหนึ่งในเว็บไซต์ของกลุ่มคนผ่านฟ้าด้วยเช่นกัน

สำหรับในห้องราชดำเนินนั้น ก่อนที่เกลียวคลื่นของปฏิบัติการเชิงเนื้อหา ของการปะทะกับกระบวนการตุลาการภิวัตน์ในรอบแรกจะจบลง มังกรดำ (นามแฝง) ได้ตั้ง

กระทู้อีกครั้งในวันที่ 23 มิถุนายน 2549 เพื่อระบายความอัดอั้นใจต่อกระบวนการศาลโดยภาพรวมที่มักมีความผิดพลาดอยู่เสมอว่า “ทำไมเราจะต้องเชื่อศาล? [หลายครั้งเรา] รู้ว่าศาลตัดสินผิดไปจากความจริง” ดังกรณีมากมายในอดีตทั้งที่เป็นกรณีของไทยในอดีตและกรณีตัวอย่างต่างประเทศ เช่น การตัดสินของศาลโลกที่ยกเขาพระวิหารให้แก่มพช...หรืออย่าง “คดีเซอร์แอน คนไม่ได้ทำโดนจอบจำ จนถึงตาย พิการ์ บ้านแตกสาแหรกขาด ตัดสินไปแล้ว ตามหลักฐานในขณะนั้น เอาชีวิต คินมา เอาครอบครัวคินมา เอาอิสรภาพคินมาได้ไหม?” เป็นต้น (อ้างอิงจากกระทู้หลัก และความเห็นที่ 30 ใน มังกรดำ (นามแฝง), 2549ฉ: ออนไลน์)

กล่าวได้ว่าบทบาทเริ่มต้นของฝ่ายตุลาการที่ตัดสินโมฆะเลือกตั้ง 2 เมษายน และเสนอให้กต.ลาออกเพื่อให้ศาลเข้าไปจัดการดูแลการเลือกตั้งนั้น เป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณถึงกับอดรนทนไม่ได้อีกต่อไป มองในเชิงกลยุทธ์ทางการเมืองแล้ว เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสัญญาณแรกๆ ที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณเริ่มทำงานอย่างได้ผล เพราะแม้ชัยชนะของพรรคไทยรักไทยที่ได้มาแล้วจากการเลือกตั้งในครั้งนี่ยังสามารถประกาศให้เป็นโมฆะได้ ในขณะที่องค์กรผู้กำกับดูแลการเลือกตั้ง อย่าง กต. ซึ่งในขณะนั้นถูกฝ่ายขับไล่รัฐบาลตั้งคำถามในแง่ที่เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อพรรคไทยรักไทยอยู่ไม่น้อยนั้น ก็จะถูกกรุกอย่างหนักหน่วงจากกระบวนการตุลาการวิวัฒน์เช่นกัน กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลจึงได้ระดมสร้างปฏิบัติการเชิงเนื้อหาและอภิปรายเรื่องราวต่างๆ อย่างหลากหลายทิศทางและอย่างล่อแหลม ทั้งใช้ศิลปะวาทะ การอ้างอิงกลไกและขั้นตอนระเบียบการทางการเมืองที่กระบวนการศาลอาจทำให้กระบวนการทางการเมืองล่าช้ากว่ากำหนด หรือการอ้างอิงประเด็นเชิงเทคนิคเรื่องความขัดกันระหว่างอำนาจของศาลในการยกเลิกกฤษฎีกา รวมทั้งโจมตีพรรคฝ่ายค้านโดยเฉพาะพรรคประชาธิปัตย์ ตลอดจนจรรยาบรรณหลักการให้คณะตุลาการต้องใช้กระบวนการยุติธรรม มิใช่กระบวนการทางการเมืองในการแก้วิกฤติการเมืองครั้งนี้ หรือแม้กระทั่งรำพึงรำพันด้วยความอัดอั้นใจออกมาตรงๆ ถึงความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมโดยภาพรวมดังที่เคยเกิดขึ้นในอดีต

ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาที่มีทั้งการโน้มน้าวชักจูงและการวิพากษ์วิจารณ์ตุลาการวิวัฒน์ผ่านทางตัวอักษรในอินเทอร์เน็ตนี้ หากเรียงลำดับโดยเปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน และประชาไทแล้ว กล่าวได้ว่าเนื้อหาที่ผลิตโดยมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนค่อนข้างเป็นวิชาการและมีความเป็นนามธรรมมากที่สุด ในขณะที่เนื้อหาของเว็บประชาไทมีความเป็นรูปธรรมและเกาะติดกับเหตุการณ์มากขึ้น แต่ก็ไม่อาจเทียบได้กับพลังความกระฉับกระเฉงที่เกิดขึ้นในห้องราชดำเนินนี้ ซึ่งดูจะมีทำที่ที่ค่อนข้างแข็งแกร่งกว่า เน้นประเด็นเชิงรูปธรรมและรายละเอียดเชิงเทคนิคมากกว่า อย่างไรก็ตาม ที่นอกห้องราชดำเนินนั้น การเคลื่อนไหวตอบโต้กระบวนการตุลาการวิวัฒน์ยังเป็นรูปธรรมและมีรายละเอียดเชิงกฎหมายซับซ้อนมากขึ้นไปอีก

(2) นอกห้องราชดำเนิน

คลื่นประเด็นข้อโต้แย้งที่ถูกนำมาใช้ปะทะกับตุลาการภิวัตน์ระลอกแรก ที่เกิดขึ้นนอกห้องราชดำเนิน ทั้งในโลกกายภาพและที่เว็บไซต์ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญนั้น ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ (หรือ “ชีพ ชูชัย” และ “อินทรีภัยสิทธิ์” อันเป็นนามแฝงที่ใช้ในห้องราชดำเนิน) ประธานชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ มีบทบาทในปฏิบัติการเชิงเนื้อหาครั้งนี้อย่างโดดเด่นในการตั้งคำถามวิพากษ์วิจารณ์การกระทำที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมืองของคณะตุลาการคณะต่างๆ โดยอ้างอิงและตีความข้อกฎหมายอย่างกว้างขวางและพิสดาร ทั้งยังกล่าวได้ว่าค่อนข้าง “บีบเค้น” ตรรกะและความหมายของคำต่างๆ ในตัวบทกฎหมายให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการสื่อสารอีกด้วย

เริ่มแรก ชูชีพ ยังไม่ได้รุกเข้าตีในประเด็นการโมฆะเลือกตั้งโดยทันที แต่เคลื่อนไหวตอบโต้กรณีการแถลงของจรัญ ภักดีธนากุล เลขานุการประธานศาลฎีกา วิรัตน์ ชินวินิจกุล เลขานุการศาลฎีกา และสุทธิพล ทวีชัยการ ผู้ช่วยเลขานุการศาลฎีกา ถึงผลการประชุมประธาน 3 ศาล (ศาลฎีกา, ศาลปกครอง, และศาลรัฐธรรมนูญ) เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2549 รวมทั้งคำให้สัมภาษณ์ของคณะตุลาการหลายคนในที่หลายแห่ง โดยกล่าวถึงว่ากต.ทั้ง 4 ได้ “...ทำผิดอย่างใหญ่หลวง ทำให้ความเสียหายให้แก่ประเทศชาติอย่างมากไม่สมควรให้ทำหน้าที่จัดการเลือกตั้งครั้งใหม่ที่จะเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และต้องลาออกจากตำแหน่งทั้งหมด ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสียสละเพื่อประเทศชาติและเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อไป” ชูชีพได้ทำหนังสือสั้นๆ ตั้งคำถามบนฐานความชอบธรรม 2 ฐาน คือ รัฐธรรมนูญและพระราชดำรัส ต่อประธานศาลทั้งสาม (คือ ชาญชัย ลิขิตจิตถะ ประธานศาลฎีกา, อักษราท จุฬารัตน ประธานศาลปกครองสูงสุด, และผืน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญ) รวมทั้ง จรัญ ภักดีธนากุล (เลขานุการประธานศาลฎีกา) วิรัตน์ ชินวินิจกุล (เลขานุการศาลฎีกา) และสุทธิพล ทวีชัยการ (ผู้ช่วยเลขานุการศาลฎีกา) ว่า “1. พวกท่านได้กระทำการดังกล่าวโดยอาศัยอำนาจหน้าที่อะไร และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ หรือบทบัญญัติของกฎหมายใด” และ “2. พวกท่านเข้าใจว่าได้กระทำการดังกล่าวเพื่อให้เป็นไปตามพระราชดำรัสหรือพระราชประสงค์ ใช่หรือไม่” (ชูชีพ ชีวะสุทธิ์, 2549ก: ออนไลน์)

ต่อมา ในวันที่ 24 พฤษภาคม 2549 ชูชีพเปิดแนวรุกต่อศาลปกครองเป็นการเฉพาะ โดยยังคงอาศัยแก่นแกนอ้างอิงความชอบธรรม (และทำลายความชอบธรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง) อยู่ที่รัฐธรรมนูญและพระราชประสงค์ ชูชีพและคณะได้ยื่นหนังสือต่อผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา เพื่อ “ขอร้องเรียนเพื่อพิจารณาเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยพระราชบัญญัติขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และให้เพิกถอนคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด” (ชูชีพ ชีวะสุทธิ์, 2549ข: ออนไลน์) กรณีพิพากษาว่าพระราชกฤษฎีกาการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยอ้างกฎหมายหลากหลายฉบับและตีความอย่าง

กว้างขวาง เริ่มจากการอ้างรัฐธรรมนูญ มาตรา 276¹ ว่าไม่มีเนื้อหาส่วนใดที่ให้อำนาจศาลปกครองในการเพิกถอนพระราชกฤษฎีกา และอ้างความหมายของคำว่า “พระราชกฤษฎีกา” จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับพ.ศ. 2542 ว่าหมายถึง “บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือพระราชกำหนด เพื่อใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน” ดังนั้น ชูชีพและคณะจึงตีความอย่างกว้างว่า “พระราชกฤษฎีกาจึงเป็นกฎหมายที่พระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยประกาศใช้ มิใช่เป็นกฎ หรือคำสั่ง หรือระเบียบ หรือข้อบังคับ ที่ทางราชการได้ตราขึ้นแต่อย่างใด” และดังนั้น จึงกล่าวว่า “...ไม่พบบทมาตราใดในรัฐธรรมนูญที่บัญญัติให้ศาลอื่น หรือ องค์กรอื่นใด หรือบุคคลใด มีอำนาจกล่าวหาว่า กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย” ชูชีพและคณะยังได้ตีความกว้างไกลออกไปอีกถึงขั้นอ้างการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเลยทีเดียวว่า “ผู้ใดกระทำการดังกล่าวถือว่าไม่เคารพสักการะพระมหากษัตริย์ และดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ เข้าลักษณะความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112”²

อย่างไรก็ตาม ในมาตรา 3 ของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งนิยามศัพท์คำว่า “พระราชกฤษฎีกา” ว่า “คือ กฎ” และยังมีและมาตรา 11 (2) ของพรบ.ฉบับเดียวกันนี้ที่ให้อำนาจศาลปกครองสูงสุด พิพากษาว่าพระราชกฤษฎีกาไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ แต่คณะของชูชีพก็ยังเห็นว่า “...เมื่อพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้ว กฎหมายทั้ง 2 มาตราดังกล่าวมีข้อความขัดและ/หรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 276 ดังกล่าวข้างต้นแล้วจึงมีอาจใช้บังคับได้” (ชูชีพ ชีวะสุทธิ, 2549ข: ออนไลน์)

นอกจากนี้ ชูชีพและคณะยังเห็นแย้งต่อความคิดเห็นทั่วไปที่ว่า “พระราชกฤษฎีกาเป็นกฎหมายลำดับรอง มีศักดิ์ต่ำกว่าพระราชบัญญัติ ศาลปกครองจึงสามารถพิพากษาเพิกถอนพระราชกฤษฎีกาได้” โดยเขาแสดงความเห็นอย่างกล้าหาญว่า “เป็นความคิดเห็นที่ผิดอย่างมาก” และ “น่าจะเป็นเพียงการเข้าใจ หรือ ตีความกันไปเองโดยไม่มีบทบัญญัติ

¹ มาตรา 276 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 บัญญัติไว้ว่า “ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐบาลด้วยกัน ซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ (วรรคสอง) ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น และจะมีศาลปกครอง ชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้”

² มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใด หมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือ แสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี”

ของรัฐธรรมนูญรองรับแต่อย่างใด” เพราะ “ตามรัฐธรรมนูญและพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ไม่พบว่ามีกรับัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตามที่มีการกล่าวอ้างแต่อย่างใด”(ชูชีพ ชีวะสุทธิ์, 2549ข: ออนไลน์)

สำหรับความเห็นทั่วไปในสังคมขณะนั้นในเรื่องตุลาการภิวัตน์ หรือการตีความแบบก้าวหน้าของอำนาจตุลาการ (Judicial Activism) ที่เสนอว่า “...การให้อำนาจศาลปกครองพิพากษาว่าพระราชกฤษฎีกาไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นการถ่วงดุลอำนาจบริหารอย่างหนึ่งของฝ่ายตุลาการ” คณะของชูชีพก็เห็นแย้งว่า “...รัฐธรรมนูญก็ไม่ได้ให้อำนาจการพิพากษาว่าพระราชกฤษฎีกาไม่ชอบด้วยกฎหมาย” ดังนั้น นี้ “... จึงเป็นการใช้อำนาจเกินกว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หรือเท่ากับเป็นการก้าวก่ายอำนาจในการดำเนินนโยบายของฝ่ายบริหารที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนและพระราชอำนาจขององค์พระมหากษัตริย์” และตีความต่อไปโดยอ้างข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเช่นเดิม ว่าดังนั้นการกระทำของคณะตุลาการดังกล่าวจึง “...เป็นความผิดอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 112” อีกเช่นกัน (ชูชีพ ชีวะสุทธิ์, 2549ข: ออนไลน์)

ด้วยตระการการอภิปรายกระบวนคดีความและเหตุผลดังกล่าวนี้ทั้งหมด ชูชีพและคณะอีก 6 คน ซึ่งประกอบด้วย พิชชา วิจิตรศิลป์ (ทนายความ), ประยูร ครองยศ (ประธานชมรมคนรักชาติ), ชินวัฒน์ หาบุญพาด (กรรมการประสานงานสมาพันธ์พิทักษ์ประชาธิปไตย), ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสถียร วิพรหมา (เลขาธิการองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนพิทักษ์ชาติศาสนา กษัตริย์), เทพพนม ศิริวิทยานันท์ (ประธานสมัชชาชาวนาภาคอีสาน) และ “อาจารย์มังกรดำ” (ตัวแทนกลุ่มคนผ่านฟ้า และเป็นนามแฝงขาประจำคนสำคัญในห้องราชดำเนินที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณด้วยเช่นกัน) จึงขอให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาได้พิจารณาเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่ามาตรา 267 แห่งรัฐธรรมนูญ 2540 กับ มาตรา 3 และ 11(2) ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 นั้น “ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงใช้บังคับไม่ได้” (เน้นตามต้นฉบับในเว็บไซต์) ทั้งยังขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ “...ได้มีคำวินิจฉัยเพิกถอนคำพิพากษาของศาลปกครองสูงสุด เมื่อวันที่ 23 มีนาคม คดีหมายเลขดำที่ พ14/2548 คดีหมายเลขแดงที่ พ5/2549” (เน้นตามต้นฉบับในเว็บไซต์) ที่พิพากษาพระราชกฤษฎีกาการแปรรูปการไฟฟ้าฝ่ายผลิตว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายอีกด้วย (ชูชีพ ชีวะสุทธิ์, 2549ข: ออนไลน์)

สำหรับประเด็นการโม้ชะ “การเลือกตั้ง 2 เมษายน” นั้น ชูชีพกลับหันหัวรบของปฏิบัติการเชิงเนื้อหาของตน มุ่งสู่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2549 โดยเข้าชื่อร่วมกับ พิชชา วิจิตรศิลป์ (ทนายความ), ประยูร ครองยศ (ประธานชมรมคนรักชาติ), ชินวัฒน์ หาบุญพาด (กรรมการประสานงานสมาพันธ์พิทักษ์ประชาธิปไตย), ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสถียร วิพรหมา (เลขาธิการองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนพิทักษ์ชาติศาสนา กษัตริย์), ชูพงศ์ ถีถ้วน (เลขาธิการศูนย์กลางประชาชนแห่งประเทศไทย) และ ธรรมชัย ศักดิ์มังกร

(ตัวแทนกลุ่มคนผ่านฟ้า)¹ เพื่อยื่นหนังสือถึงผืน จันทรพาน ในฐานะปฏิบัติหน้าที่ประธานที่ประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมกับส่งสำเนาถึงตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน, คณะกรรมการการเลือกตั้ง, และหัวหน้าพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ชูชีพ ชิวะสุทธิ์, 2549ค: ออนไลน์) เพื่อตั้งคำถามเห็นแย้งต่อคำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญแบบวลีต่อวลี และโดยใช้การตีความหมายของแต่ละคำอย่างพิสดารเช่นเดิม ทั้งหมด 5 ประเด็น ดังนี้

1) ประเด็น “การจัดดูหาเลือกตั้งไม่เป็นการลงคะแนนโดยลับ” ชูชีพและคณะเห็นแย้งโดยอ้างความหมายของคำว่า “ลับ” จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542 ว่าหมายถึง “ที่อยู่ในที่พินดา, ที่อยู่ในที่ซึ่งแลไม่เห็น, ที่ปกปิดหรือที่ควรปกปิด, มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งบังอยู่” (เน้นตามต้นฉบับบนเว็บไซต์) และเห็นว่า “...ยังถือได้ว่าเป็นการลงคะแนนโดยลับพอสมควร” เพราะมีแผ่นกั้นสามด้านบังอยู่ และ “...มีตัวคนที่ลงคะแนนเสียงบังมิดอยู่ทางด้านหน้าคูหา โดยผู้ลงคะแนนต้องก้มลงกาบัตรเลือกตั้งในระดับเอวหรือสะโพก ซึ่งทำให้ไม่มีผู้ใดสามารถล่วงรู้ได้ว่ากำลังกาหมายเลขใด” ทั้งยังสำคัญย้ำอีกว่า “...เรื่องดังกล่าวนี้สามารถทำการทดลองพิสูจน์ให้เห็นได้โดยง่าย แม้แต่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเองก็สามารถทำการทดลองได้ด้วยตนเอง แต่ก็ไม่ได้มีการพิจารณาหาข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนดังกล่าวแต่อย่างใด” ดังนั้นประเด็นเรื่องคูหาลงคะแนนที่ต้องเป็นไปโดยลับนี้ “...จึงเป็นเพียงการรับฟังและวินิจฉัยไปตามการกล่าวหาและการตั้งข้อสงสัยที่เลื่อนลอยของคนบางคนที่ทำการละเมิดกฎหมายเพื่อล่วงรู้ความลับโดยการแอบถ่ายรูปรูปจากด้านหลังของคนที่กำลังลงคะแนนอยู่ในคูหา”

2) ประเด็น “เป็นการเลือกตั้งที่ทำให้เกิดผลของการเลือกตั้งที่ไม่เที่ยงธรรม” ชูชีพและคณะตั้งข้อสงสัยว่า “...การที่มีคนบางคนไปแอบดูว่าผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้งกาหมายเลขใด จะไปกระทบผลของการเลือกตั้งตรงไหนและอย่างไร ทั้งนี้พรรคการเมืองที่ได้ส่งคนลงสมัครซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสีย ก็ไม่ได้มีการร้องเรียนในเรื่องนี้แต่อย่างใด”

3) ประเด็น “ไม่เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง” คณะของชูชีพอ้างความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าหมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่และการถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่ จึงตั้งคำถามต่อศาลว่า “...ในเมื่อประชาชนส่วนใหญ่กว่า 29 ล้านคนได้ไปใช้สิทธิ์ลงคะแนนเสียงตามหน่วยเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 86,000 หน่วยแล้วจะไม่เป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างไร” ทั้งยังตั้งคำถาม

¹ ข้อที่น่าสังเกตประการหนึ่งของผู้ร่วมลงนามในหนังสือของชูชีพครั้งนี้ คือ ชื่อของผู้ที่ลงนามในตำแหน่งของ “ตัวแทนกลุ่มคนผ่านฟ้า” ครั้งนี้ คือ “ธรรชัย ศักดิ์มังกร” ในขณะที่ในจดหมายถึงผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาที่ออกเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2549 ดังกล่าวข้างต้นนั้น ตำแหน่ง “ตัวแทนกลุ่มคนผ่านฟ้า” เดียวกันนี้ ลงนามโดย “อาจารย์มังกรดำ” ด้วยความคล้ายกันของนามแฝง “มังกรดำ” กับนามสกุล “ศักดิ์มังกร” ในจดหมายฉบับที่สองนี้ ทำให้น่าสันนิษฐานได้ว่า “มังกรดำ” แกนนำคนผ่านฟ้าและผู้ใช้นามแฝงคนสำคัญแห่งห้องราชดำเนินคนหนึ่งที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณนั้น น่าจะเป็นคนๆเดียวกัน (โปรดพิจารณาเพิ่มเติมใน footnote ถัดไป ในรายชื่อผู้ร่วมลงนามในจดหมายที่ยื่นแก่พตท.ทักษิณในตำแหน่งคนผ่านฟ้า)

ย้อนกลับไปทีละขณะผู้พิพากษาเองด้วยว่า “...แล้วท่านได้อาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายใดในการเพิกถอนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตั้งแต่เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 ทั้งหมด ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิกถอนการใช้สิทธิ์ขอประชาชนกว่า 29 ล้านคน”

4) ประเด็น “เป็นการเลือกตั้งที่ไม่ชอบตามรัฐธรรมนูญ” คณะของซูซีพอ้าง มาตรา 144 และ 145 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540¹ ว่าได้ให้อำนาจการควบคุมและดำเนินการจัดการด้านต่างๆเกี่ยวกับการเลือกตั้งไว้กับกต. ไม่ใช่ศาลรัฐธรรมนูญ ดังนั้น “...ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาข้อโต้แย้งที่เกิดจากการเลือกตั้ง”

5) ประเด็น “ให้เพิกถอนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” นั้น คณะของซูซีพเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจในการวินิจฉัยเรื่องการจัดดูหาเลือกตั้งมาตั้งแต่ต้นแล้ว ดังนั้น การมีพิพากษาเพิกถอนการเลือกตั้ง และให้องค์กรที่มีเกี่ยวข้องดำเนินการให้มีพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ ซึ่งเป็นคำสั่งในทางบงคับคดีนั้น ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจเช่นกัน

¹ มาตรา 144 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 บัญญัติไว้ว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ และกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และเป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง”

ส่วนมาตรา 145 แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 บัญญัติไว้ว่า “คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) ออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง (2) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง (3) สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นตามกฎหมายตามมาตรา 144 วรรคสอง (4) สั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือออกเสียงประชามติใหม่ในหน่วยเลือกตั้งใดหน่วยเลือกตั้งหนึ่งหรือทุกหน่วยเลือกตั้ง เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการออกเสียงประชามติในหน่วยเลือกตั้งนั้น ๆ มิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม (5) ประกาศผลการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติ (6) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาล พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่การสืบสวน สอบสวน หรือวินิจฉัยชี้ขาด

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจแต่งตั้งบุคคล คณะบุคคล หรือผู้แทน องค์กรเอกชน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย”

หลังจากนั้นอีก 3 วัน คือในวันที่ 27 มิถุนายน 2549 (ตามตัวเลขโพสต์บนเว็บไซต์) ชูชีพและคณะชุดเดิมยังได้เคลื่อนไหวสืบเนื่องในประเด็นการโหม้ “เลือกตั้ง 2 เมษายน” โดยเขียนจดหมายถึงพตท.ทักษิณเพื่อ “ร้องเรียนขอความเป็นธรรมจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549” (ชูชีพ ชีวะสุทธิ, 2549: ออนไลน์) ในฐานะหัวหน้าพรรคไทยรักไทย และในฐานะนายกรัฐมนตรี “...ที่ต้องดำเนินการจัดเตรียมร่างพระราชกฤษฎีกาแก้ไขเพิ่มเติมกำหนด วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร...”

สาระสำคัญของหนังสือฉบับนี้คล้ายกับในจดหมายที่มีถึง ผัน จันทรพาน เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน กล่าวคือ ในประเด็นเรื่องคูหาเลือกตั้งที่มีคำวินิจฉัยออกมาว่าไม่เป็นไปโดยลับ ทำให้เกิดผลการเลือกตั้งไม่เที่ยงธรรมนั้น ชูชีพและคณะยืนยันในฐานะประชาชนผู้ไปใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้งว่า “...เป็นการลงคะแนนโดยลับ โดยที่ไม่มีใครสามารถสังเกตเห็นได้ว่าพวกกระผมลงคะแนนหมายเลขใด เพราะที่คูหา มีแผงกันทั้ง 3 ด้าน โดยที่พวกกระผมต้องก้มตัวเพื่อกาบัตรเลือกตั้งในระดับเอวและสะโพก ด้านที่เหลือจึงเป็นด้านหลังของผู้ลงคะแนน ซึ่งพวกกระผมได้ลองสาธิตและพยายามสังเกตดูแล้ว ก็ไม่สามารถ มองเห็นว่าผู้ลงคะแนนกำลังกาหมายเลขใด ทั้งนี้ถ้ามีผู้หนึ่งผู้ใดไปแอบดูแอบถ่ายภาพ ก็เป็นกรณีที่เกิดขึ้นน้อยและกระทำได้ยากมาก ซ้ำยังเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ไม่สามารถนำมาเป็นข้ออ้างหรือข้อวินิจฉัยเพื่อยกเลิกการเลือกตั้งดังกล่าวได้...” ชูชีพเห็นว่าประเด็นคูหาเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยลับนั้น เป็นประเด็นหลักที่ศาลนำมาใช้วินิจฉัยโหม้เลือกตั้ง แต่อันที่จริงแล้ว “...ผู้ที่ร้องเรียนก็ไม่ได้แสดงพยานหลักฐานว่ามีการเห็นการกบฏบัตรลงคะแนนหมายเลขใด หน่วยไหน อย่างไร มีจำนวนทั้งสิ้นกี่ราย จึงเป็นข้อกล่าวหาที่คลุมเครือไม่มีน้ำหนัก และไม่ให้นำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยที่มีผลที่มีผลเป็นการเพิกถอนการใช้สิทธิ์ของประชาชน กว่า 29 ล้านคน จากหน่วยเลือก ตั้งกว่า 86,000 หน่วย ทั่วประเทศ”

ในหนังสือฉบับนี้ ยังพาดพิงการวินิจฉัยการเลือกตั้งของศาลรัฐธรรมนูญอีกว่า “รัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดการเลือกตั้ง (ตามมาตรา 144) และมีอำนาจหน้าที่ออกประกาศ, มีคำสั่ง, สืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดจากการเลือกตั้ง (ตามมาตรา 145) ทั้งนี้รัฐธรรมนูญไม่ได้มีบทบัญญัติใดที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญ หรือศาลอื่นใด ในการทำหน้าที่วินิจฉัยในเรื่องของการจัดการการเลือกตั้ง ดังนั้นศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยเรื่องการจัดคูหาเลือกตั้งแต่อย่างใด” (เน้นตามต้นฉบับในเว็บไซต์)

¹ หนังสือฉบับนี้ร่วมลงนาม โดย นายพิชา วิจิตรศิลป์ (ทนายความ), นายประยูร ครอบยศ (ประธานชมรมคนรักชาติ), นายชินวัฒน์ หาบุญพาด (กรรมการประสานงานสมาพันธ์พิทักษ์ประชาธิปไตย), ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสถียร วิพรหมหา (เลขาธิการองค์กรเครือข่ายภาคประชาชนพิทักษ์ชาติศาสน์กษัตริย์), นายชูพงศ์ ถี่ถ้วน (เลขาธิการศูนย์กลางประชาชนแห่งประเทศไทย) และ นายธรรชัย ศักดิ์มังกร (ตัวแทนกลุ่มคนผ่านฟ้า)

และดังนั้น คำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญที่ให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายใน 60 วัน จึง “ขัดต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เพราะศาลรัฐธรรมนูญไม่ได้มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยเรื่องของการจัดการเลือกตั้ง ตั้งแต่ต้นแล้ว”

ดังนั้น แทนที่จะดำเนินการให้มีการเลือกตั้งทั่วประเทศใหม่ภายใน 60 วัน ตามคำสั่งของรัฐธรรมนูญ หนังสือฉบับนี้จึงเสนอ พตท.ทักษิณว่า “...ขอให้ท่านนายกรัฐมนตรีได้โปรดพิจารณาเพื่อกราบบังคมทูลฯเสนอร่างแก้ไขพระราชกฤษฎีกาเพื่อให้มีการดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเฉพาะส่วนที่เหลือจำนวน 14 เขต ใน 9 จังหวัด ต่อไปทันทีโดยเร็วที่สุด เพื่อให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบทั้งสภา และดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลเพื่อเร่งแก้ไขปัญหาของประเทศโดยเร่งด่วนต่อไป” (แนบตามต้นฉบับในเว็บไซต์)

จะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวที่ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ แห่งชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญและคณะ คือ การดำเนินการยื่นจดหมายต่อองค์กรต่างๆที่เป็นกลไกทางการเมืองเท่าที่มีอยู่ในระบอบประชาธิปไตยของไทยในขณะนั้น แต่ในแง่ยุทธศาสตร์เชิงประเด็นแล้ววิธีการที่โน้มหน้าชกจูงด้วยเหตุผลที่ชูชีพใช้ตอบโต้คำพิพากษาต่างๆของคณะตุลาการก่อนข้างเป็นไปในลักษณะเทคนิคเชิงนิติศาสตร์ ดีความตัวบทกฎหมายอย่างละเอียดยิบและโดยพิสดารยิ่ง ชนิดคำต่อคำ วลีต่อวลี ทั้ง “บีบเค้น” ตรรกะเหตุผลต่างๆชนิดที่ดูแล้วทำให้นึกถึงบทบาทของ “เนติบริกร” ดังที่เป็นคำศัพท์ล้อการเมืองทั่วไปในขณะนั้นเป็นอย่างยิ่ง

2.2. เงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้าง เทคนิค และสถาบัน :

เหตุการณ์จำคุกกต. และ ข้อหาหมิ่นศาล

คลื่นระลอกที่สองที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณโหมรุกเข้าไปสู่กระบวนการตุลาการภิวัตน์ กล่าวได้ว่าเริ่มต้นอย่างจริงจัง จากประเด็นคำกล่าวของ จรัญ ภักดีธนากุล เลขาธิการประธานศาลฎีกา อีกเช่นกัน นายจรัญกล่าวในการสัมมนาเรื่อง “สิทธิมนุษยชน : เส้นทางกระจายอำนาจจัดการทรัพยากรของชุมชนในมิติของนักวิชาการ” เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2549 โดยพาดพิงถึงคำพูดของพตท.ทักษิณที่กล่าวถึงโลกภิวัตน์ว่า “...รัฐมหาอำนาจใช้กระแสโลกภิวัตน์เข้ามาในรัฐบริวารจะกระทบต่อ กฎหมายและความเป็นธรรมของคนที่รัฐบริวารจะทำเพื่อสนองต่อรัฐมหาอำนาจ...” นายจรัญเห็นว่า “...ใกล้เคียงกับสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันและประเทศอื่นๆ ที่เป็นรัฐบริวารที่มีอะไรก็ต้องรายงานให้ประเทศมหาอำนาจได้ทราบ...” ซึ่งน่าจะหมายถึงการเขียนจดหมายถึงประธานาธิบดีบุชของพตท.ทักษิณลงวันที่ 23 มิถุนายน 2549 แต่คำพูดดังกล่าวยังไม่ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ด้วยความไม่พอใจกันมากในห้องราชดำเนิน เท่ากับประเด็นต่อมาที่นายจรัญกล่าวว่า “ระบบดังกล่าวทำให้ประชาชนอยู่ในฐานะที่เอาเงินมาคুম และอยู่ในฐานะของผู้ทรงอำนาจรัฐที่ใช้ 16 ล้านเสียง ถ้าคำนวณเสียงละ 1 พันบาทของผู้มีอำนาจ ก็จะเป็นเศษเงินของฐานทุนที่เอาเงินมาคুম ซึ่งถือว่าเป็นการบงการของรัฐบาลที่ลอกเลียนแบบประเทศมหาอำนาจ”

ในระลอกแรกนั้น กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณที่อยู่ในห้องราชดำเนิน แม้จะเปิดแนวรุกเชิงประเด็นต่อกระบวนการศาลอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังสงวนท่าทีอยู่บ้าง แต่จากประเด็นคำพูดดังกล่าวของนายจรัลนั้น นักเลงโบราณ (นามแฝง) “เปิดการ์ด ชกตรงๆ” ต่อฝ่ายตุลาการ โดย “พุ่งหมัด” ไปที่ จรัล ภัคดีธนากุล ถึงขนาดตั้งชื่อกระทู้อย่างชัดเจนว่า “ลาออกเถอะครับ คุณจรัล”¹ เลยทีเดียว นักเลงโบราณ (นามแฝง) เห็นว่าคำพูดนี้เป็นการกล่าวหาว่า “ประชาชนรับเงินเพื่อการลงเลือกตั้งทั้ง 16 ล้านคน [เป็นข้อกล่าวหาที่] รุนแรงและเป็นปฏิบัติการต่อระบอบประชาธิปไตย...” เขาจึงเรียกร้องต่อจรัลว่า “[ถ้า] ไม่ได้กล่าวโดยพล่อย ๆ มีหลักฐานว่ามีการว่าจ้างจริง ขอให้นายจรัล ได้โปรดแสดงหลักฐานเพื่อสนับสนุนคำพูดของตนด้วย แต่ถ้านายจรัลไม่มีหลักฐาน เป็นการพูดโดยปราศจากข้อเท็จจริง...นายจรัล ภัคดีธนากุล เลขาธิการพรรคานศาลฎีกา สมควรจะแสดงความรับผิดชอบด้วยการ “ลาออก” ”

สำหรับที่นอกห้องราชดำเนินและในโลกกายภาพนั้น การเคลื่อนไหวก่อรูปออกมาเป็นชุมนุมประท้วงขนาดเล็กๆเลยทีเดียวน ในสถานีวิทยุแท็กซี่ (FM92.75) ซึ่งเป็นสถานีวิทยุอีกแนวร่วมหนึ่งของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณนั้น ในเวลา 1.00-2.00 น. (ล่วงเข้าสู่วันที่ 17 กรกฎาคม แล้ว) ได้มีผู้ฟังทางบ้านโทรศัพท์เข้ามาแสดงความเห็นว่าควรจะทำประท้วงคำพูดของนายจรัลด้วยเช่นกัน แต่ยังไม่มีการตอบรับอะไรอย่างจริงจัง เข้าวันที่ 17 กรกฎาคม 2549 กลุ่มของ Duke of Sarakhan (นามแฝงที่ใช้ในห้องราชดำเนิน) โทรศัพท์หานักเลงโบราณ (นามแฝง) ว่าน่าจะไปที่ศาลฎีกาเพื่อแสดงความไม่พอใจต่อคำพูดของนายจรัล และได้ตกลงกันว่าจะมีกลุ่มคนที่ถูกดำเนินคดีหรือตัวแทนหน้าอาคารศรีจุฬทรัพย์ (ตึก กกต.) เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2549 (ซึ่งมี Duke of Sarakhan รวมอยู่ด้วย) เป็นแกนนำในการประท้วง พร้อมกับมีการประชาสัมพันธ์โดยการตั้งกระทู้แจ้งโดย “ฉกรรณ” (นามแฝง) ในห้องราชดำเนิน ส่วนนักเลงโบราณ (นามแฝง) เอง ก็ประกาศในคลื่น FM 94.25 MHz (คลื่นคนรักชาติ) ในช่วง 21.00-23.00 น.ของคืนวันที่ 17 กรกฎาคม 2549 อันเป็นช่วงที่นักเลงโบราณ (นามแฝง) จัดรายการอยู่วันรุ่งขึ้น ในช่วงเวลา 14.00-16.00 น. มีการประท้วงนายจรัล ภัคดีธนากุล ที่หน้าศาลฎีการะหว่างนั้น ช่วงราว 14.30 น.นักเลงโบราณ (นามแฝง) โทรศัพท์เข้าไปแจ้งให้มังกรดำประกาศออกทางวิทยุในช่วงท้ายของรายการเปิดแฟ้มความคิดว่า “ขณะนี้มียุทธศาสตร์กลุ่มหนึ่งรวมตัวกันประท้วงเลขาธิการศาลฎีกา ที่หน้าศาลฎีกา” โดยที่การประท้วงครั้งนี้มีกลุ่มคนผ่านฟ้า

¹ นักเลงโบราณ (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์; ในเนื้อความกระทู้นี้ นักเลงโบราณ พิมพ์ชื่อ “จรัล” บางครั้งเป็น “จรัล” และบางครั้งก็เป็น “จรัญ” ผู้เขียนไม่แน่ใจว่าเป็นความตั้งใจของผู้ตั้งกระทู้หรือไม่ จึงคงตัวสะกดทั้ง “ญ” และ “ล” ไว้ตามต้นฉบับเดิม ไม่ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด รวมทั้งที่ชื่อกระทู้ที่ใช้คำสะกด “ล”

เข้าร่วมการประชุมด้วย 5 คน แต่นักเลงโบราณ (นามแฝง) ปฏิเสธว่าไม่ได้เป็นแกนนำ เพียงแค่เข้าร่วมสังเกตการณ์เท่านั้น¹

การเคลื่อนไหวแสดงความไม่พอใจในครั้งนี้ กระทบเป็นระลอกต่อเนื่องอีก ในวันที่ 19 กรกฎาคม 2549 โดยคนกลุ่มเดิมที่ประท้วงที่หน้าศาลฎีกามาวางพวงพืชรัดที่หน้าศาลฎีกา และไปชุมนุมที่หน้าสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อเพื่อแจ้งความให้ดำเนินคดีกับนายเจริญ นอกจากนี้ในเวลา 11.30 น. ของวันเดียวกัน ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ ประธานชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ พร้อมกลุ่มคนอื่นราว 30 คน ยังได้เข้ายื่นหนังสือร้องทุกข์กล่าวโทษต่อที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 3 เรื่อง ในครั้งเดียวกันเลย ได้แก่ (1) เพื่อให้ดำเนินคดีกับสนธิ ลิ้มทองกุล ในฐานะดูหมิ่นพระมหากษัตริย์² (2) เพื่อให้ดำเนินคดีกับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ 8 คนที่เป็นตุลาการเสียงข้างมากที่วินิจฉัยให้การเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 เมษายน 2549 เป็นโมฆะ โดยชูชีพยังคงยืนยันว่าอำนาจในการโมฆะการเลือกตั้งเป็นของกกต. ตามมาตรา 144 และ 145 ของรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 ไม่ใช่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจในการสั่งให้องค์กรหรือบุคคลใดดำเนินการให้มีพรม.แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดวันเลือกตั้ง “...เนื่องจากคำสั่งทางบังคับคดีมีการเพิกถอนการใช้สิทธิของประชาชน และยังเป็นคำสั่งให้แก้ไขกฎหมาย ซึ่งได้นำความเสียหายมาสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตย” และ (3) ร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดี ประธานศาลฎีกา (ชาญชัย ลิขิตจิตถะ) ฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ตามมาตรา 138 (2) ที่บัญญัติให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้ง เสนอต่อประธานวุฒิสภา แต่ประธานศาลฎีกาได้มีหนังสือปฏิเสธการสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง (ลือล้อแม้วกัตตะ แจ้งจับศาล ธรณ., 2549)³

กระบวนการตุลาการวิวัตน์ดำเนินมาจนสุดทางแห่งการแก้ปัญหาวิกฤติการเมืองที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการขับไล่รัฐบาลทักษิณ (ตามที่กลุ่มพันธมิตรฯวิเคราะห์) ที่เหตุการณ์สำคัญในวันที่ 25 กรกฎาคม 2549 ซึ่งศาลอาญาชั้นต้น มีคำพิพากษาจำคุก 3 กกต. ได้แก่ พล.ต.อ. วาสนา เพิ่มลาภ ประธานกกต. นายปริญญญา นาคฉัตรีย์ และนายวีระชัย แนวนบุญเนียร เป็นเวลา

¹ ข้อมูลจาก นักเลงโบราณ (นามแฝง) จากความคิดเห็นที่ 71 (เมื่อวันที่ 20 ก.ค. 49 เวลา 14:26:46) ที่แสดงในกระทู้ที่เป็นการถกเถียงขัดแย้งของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณด้วยตนเอง ใน Duke of Sarakhan (นามแฝง), 2549: ออนไลน์.

² ในเว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญนั้น ชูชีพได้โพสต์เนื้อความแจ้งจับสนธิในข้อหานี้ไว้โดยคัดลอกคำพูดที่สนธิกล่าวเข้าข่ายหมิ่นสถาบันฯไว้อย่างยืดยาวถึง 4 บทความ ดู ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ (2549จ, 2549ฉ, 2549ช, 2549ซ : ออนไลน์)

³ ในเนื้อหาข่าว ระบุคำร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดีต่อประธานศาลฎีกาว่า ชูชีพอ้างมาตรา 183 (2) ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 แต่จากการตรวจสอบ เนื้อหาเรื่องการสรรหากกต.โดยศาลฎีกานั้น อยู่ในมาตราที่ 138 (2) มีใจความว่า “...(2) ให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาพิจารณาสรรหาผู้สมควรเป็นกรรมการการเลือกตั้ง จำนวนห้าคน เสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อขึ้น”

4 ปี พร้อมเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้ง 10 ปี และไม่อนุญาตให้ประกันตัว เหตุการณ์นี้ ทำให้เกลียวคลื่นแห่งการเข้าปะทะกับตุลาการภิวัตน์ของเครือข่ายกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ เคลื่อนมาถึงจุดแตกหักเช่นกัน เพราะหากมองจากมุมมองของกลุ่มขับไล่รัฐบาลแล้ว นี่เท่ากับ เป็นการตัดแนวร่วมสำคัญที่คอยค้ำยันฐานอำนาจและความชอบธรรมที่มาจากการเลือกตั้งของพตท. ทักษิณออกไปอย่างสำคัญ แต่หากมองจากกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล เหตุการณ์นี้ย่อมหมายถึง การเมืองเข้าแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมแล้วจริงๆ ที่นอกห้องราชดำเนินและในโลกร่างกายภาพนั้น มีกลุ่มคนที่สนับสนุนกกต.ได้เดินทางไปรวมตัวกันที่ศาลอาญา และแสดงความไม่พอใจต่อคำตัดสินดังกล่าว มีการตะโกนตำศาลด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย (ซึ่งไม่สามารถติดตามค้นได้ว่าเป็นถ้อยคำอะไร) ขณะที่ในห้องราชดำเนินนั้น มีการตั้งกระทู้ตั้งคำถามและวิพากษ์วิจารณ์กรณีคำพิพากษาดังกล่าว มีการเรียกศาลยุติธรรมโดยใช้คำว่า “ศาลพระภูมิ” หรือ “ศาลเพี้ยงตา” โดยหลายฝ่ายและเว็บไซต์ผู้จัดการฯ เห็นว่าเข้าข่าย “หมิ่นศาล” (แฉขบวนการจัดตั้งดูหมิ่นศาลใน ราชดำเนิน, 2549 : ออนไลน์) อาทิเช่น

กระทู้ “การพิจารณาคดีของศาล ผมว่าที่คนออกมาต่อต้านเพราะ” เนื้อหากระทู้ (ที่ได้ข้อมูลจากเว็บไซต์ผู้จัดการฯ) มีว่า “การพิจารณาคดีของศาล ผมว่าที่คนออกมาต่อต้าน เพราะครั้งแรกที่ศาลพระภูมิทำออกมาตัดสินว่า 2 เมษายน ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะ 1.หันตูดออก 2.คนเลือกโนโหวต มากกว่าครึ่งหนึ่ง ของคนเลือกไปรักไทย 16/2 มาต่อมาศาลพระภูมิตัดสินว่า กกต. ทำการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยกฎหมาย... ท่านศาลพระภูมิ ทำยังไงให้ ประเทศเดินหน้าต่อไปได้ ช่วยกันหาทางออก ถ้าทำไม่ได้ท่านต้องลาออก” (เน้นโดยผู้เขียน) หรือในความคิดเห็นที่ 16 ของกระทู้เดียวกัน thaiwoman (นามแฝง) แสดงความเห็นไว้ว่า “55555 ก็มันเป็นพวกเปิดตูดใจ” และในความคิดเห็นที่ 18 nichar (นามแฝง) แสดงความเห็นไว้ว่า “ศาลเอียง เอียง คงไม่...นาน” หรือในกระทู้ “ยิ่งกว่า ...การปฏิวัติยิ่งกว่าประกาศกฎอัยการศึก...”² ตั้งโดย ปากไวใจดี (นามแฝง) นั้น ในความคิดเห็นที่ 36 smiling (นามแฝง) แสดงความเห็นไว้ว่า “จะหาความยุติธรรมได้จากที่ไหน ผู้รักขายังเป็นมนุษย์ชี้เหมือนคนหนึ่งมนุษย์ที่มีกิเลสครอบงำศาลเพี้ยงตายังมีค่ามากกว่าด้วยซ้ำ ทำไมไม่มีใครทำหน้าที่สื่อประจักษ์ให้โลกรู้บ้าง นี่หรือคือการแก้ไขตามรับสั่ง เสร้าใจ อุดสู รวมทั้งสิ้นศรัทธา จริงๆ” (เน้นโดยผู้เขียน)

เหตุการณ์ที่หน้าศาลอาญาดังกล่าว รวมทั้งการตั้งกระทู้วิพากษ์วิจารณ์ศาลในห้องราชดำเนิน และในการเปิดสายให้โทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็นในคลื่นวิทยุ FM 105 MHz นั้น

¹ <http://www.pantip.com/cafe/rajdumnern/topic/P4572219/P4572219.html> กระทู้นี้ (รหัส P4572219) ไม่สามารถตรวจสอบและค้นพบได้ในคลังกระทู้ของห้องราชดำเนินแล้ว คาดว่าคงถูกลบทิ้งไปแล้ว จึงจำเป็นต้องอ้างอิงข้อมูลเนื้อหาจาก “แฉขบวนการจัดตั้งดูหมิ่นศาลใน “ราชดำเนิน”, ” อ้างแล้ว.

² <http://www.pantip.com/cafe/rajdumnern/topic/P4570523/P4570523.html> กระทู้นี้ (รหัส P4570523) ไม่สามารถตรวจสอบและค้นพบได้ในคลังกระทู้ของห้องราชดำเนินแล้ว คาดว่าคงถูกลบทิ้งไปแล้ว จึงจำเป็นต้องอ้างอิงข้อมูลเนื้อหาจาก “แฉขบวนการจัดตั้งดูหมิ่นศาลใน “ราชดำเนิน”, ” อ้างแล้ว.

ทำให้อำนาจเชิงโครงสร้างที่ปกคลุมเหนือระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต รวมทั้งเทคโนโลยีสื่อชนิดอื่นๆ รุกเข้าดำเนินการกับกลุ่มที่มีปฏิบัติการผ่านเทคโนโลยีต่างๆดังกล่าว คณะตุลาการมอบหมายให้ผู้อำนวยการ สำนักอำนวยการประจำศาลอาญา เข้าแจ้งความดำเนินคดีอาฆาตกับกลุ่มดังกล่าวในวันรุ่งขึ้นในข้อหาละเมิดอำนาจศาล กระนั้น การแสดงความไม่พอใจในท้องราชดำเนินยังคงดำเนินต่อไปสืบเนื่องจากประเด็นนี้ ในกระทู้เรื่อง “ศาลอาญาเตรียมแจ้งความกลุ่มหมิ่นศาลหลังพิพากษา3กต.”¹ ในความคิดเห็นที่ 27 “นายกฏมรรค (dhitis)” (นามแฝง) ได้แสดงความเห็นต่อกรณีศาลแจ้งจับในข้อหาหมิ่นศาล ไว้ว่า “แก้ไขไม่ยากหรอก...ครับ...แค่แก้กฎหมายเรื่องการละเมิดอำนาจศาล...โดยให้ประชาชนสามารถวิพากษ์วิจารณ์การพิพากษาพิพากษาได้...แค่นี้ศาลยุติธรรมก็ตายแล้วครับ...ทุกวันนี้ที่อ้างความศักดิ์สิทธิ์อยู่ได้เพราะไม่มีใครวิพากษ์วิจารณ์ได้...จริงๆศาลไม่ได้มาจากประชาชนเลย...ใครตั้งเข้ามาเป็นก็ไม่ว่า...แล้วมาเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยได้อย่างไรเมื่อไม่มีที่มาจากประชาชน”

วันที่ 28 กรกฎาคม 2549 ศาลอาญาได้ออกหมายเรียกตัวกลุ่มคนที่มาให้อำนาจจิตใจดีด คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) และแสดงความไม่พอใจต่อการตัดสินคดีของศาลอาญาในกรณีดังกล่าวจริงๆ จำนวน 16 คน (ชาย 6 คน หญิง 10 คน) และได้มีการนั่งบัลลังก์ไต่สวนกลุ่มคนดังกล่าว (ซึ่งขณะนั้นมารายงานตัวเพียง 12 คน โดยการประสานของนายเทพพนม ศิริวิทยา รักษ์ ประธานสมัชชาภาคอีสานพิทักษ์รัฐธรรมนูญ) ไปเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2549 (ศาลอาญาเตรียมแจ้งความกลุ่มหมิ่นศาลหลังพิพากษา3กต., 2549 : ออนไลน์; ธนา-ชูวิทย์พร้อมพวกหมิ่นศาล18 คนรายงานตัวต่อศาล, 2549 : ออนไลน์; มีอบเชียร์กต.-ทนายนายกขเจอคดีหมิ่นศาล นัดฟังคำพิพากษา3 ส.ค., 2549 : ออนไลน์);²

ส่วนการโพสต์ข้อความแสดงความไม่พอใจต่อคำตัดสินนี้ที่อยู่ในโลกไซเบอร์นั้น ศาลอาญาได้ประสานไปยัง พล.ต.ต.วินัย ทองสอง ผู้บังคับการกองปราบปราม ในฐานะหัวหน้าศูนย์ข้อมูลกองปราบปราม ให้ติดตามเสาะหาบุคคลที่เข้าไปโพสต์ข้อความดูหมิ่นศาลด้วยเช่นกัน (ทนาย'ทักษิณ'เจอข้อหาหมิ่นศาลฐานวิจารณ์ลงโทษกต., 2549: ออนไลน์)

เหตุการณ์ที่ศาลดำเนินคดีความกับกลุ่มที่ด่าทอวิพากษ์วิจารณ์ศาลในกรณีดังกล่าวส่งผลให้ในวันที่ 27 กรกฎาคม 2549 (ก่อนมีการออกหมายเรียกกลุ่มคนที่เข้าข่ายหมิ่นศาลในสื่อต่างๆ 1 วัน) “มังกรดำ” และ “ปกภูมิ เดชดีหนูแก้ว” (นามแฝง) ประกาศขอยุติการจัดรายการวิทยุเปิดแฟ้มความคิด ที่ FM105 MHz Wisdom Radio โดยให้เหตุผลว่า “เนื่องมาจากความ

¹ <http://www.pantip.com/cafe/rajdumnern/topic/P4571608/P4571608.html> กระทั่งนี้ (รหัส P4571608) ไม่สามารถตรวจสอบและค้นพบได้ในคลังกระทู้ของท้องราชดำเนินแล้ว คาดว่าคงถูกลบทิ้งไปแล้ว จึงจำเป็นต้องอ้างอิงข้อมูลเนื้อหาจาก “แผนขบวนการจัดตั้งดูหมิ่นศาลใน “ราชดำเนิน”, ” อ้างแล้ว.

² หมายถึงกับบุคคลที่มีพฤติกรรมเข้าข่ายหมิ่นศาลครั้งนี้ ยังรวมพ่วงไปถึงอีก 2 คน คือ ธนาเบญจาทิกุล ทนายส่วนตัวของพตท.ทักษิณที่ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์โดยวิจารณ์การตัดสินดังกล่าว และชูวิทย์ กมลวิเศษฐ์ ที่ได้เถียงกับกลุ่มสนับสนุนกต.ด้วย รวมทั้งสิ้นเป็น 18 คน

วุ่นวายทางด้านการเมืองที่เป็นอยู่ ซึ่งทั้งสองเกรงว่าจะมีความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นหากจะทำหน้าที่ยังกล่าวต่อไป” เว็บผู้จัดการขตั้งข้อสังเกตว่าเหตุผลที่แท้จริง คือ เพราะมี “แผนรายการ” โทรศัพท์เข้าไปแสดงความคิดเห็นโดยใช้ถ้อยคำที่รุนแรงเข้าข่ายหมิ่นศาล รายการเปิดแผมความคิดจึงต้องยกเลิกการจัดรายการไปก่อนด้วยเกรงจะถูก “หางเลข” ไปด้วย (‘มังกรดำ’ ซึ่ง 105 ซึ่งเหตุปล่อยคนตำศาลหลังส่งกต.เข้าคุก, 2549 : ออนไลน์) ต่อมาสถานีวิทยุอีก 1 สถานีของกลุ่มคนผ่านฟ้าก็ต้องยุติไปเช่นกัน ในวันที่ 2 สิงหาคม 2549 “มังกรดำ” (นามแฝง) ได้ประกาศเพิ่มเติมในห้องราชดำเนินว่า “ตั้งแต่พรุ่งนี้เป็นต้นไป FM 106.25 จะหยุดชั่วคราว ประมาณ 2 สัปดาห์ เพื่อให้ทำการจัดผังใหม่ทั้งหมด”

นอกจากทำให้วิทยุ 2 แห่งต้องปิดตัวลงแล้ว ผลสะท้อนจากเงื่อนไขเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตที่สถาบันตุลาการมีคำสั่งให้ติดตามตัวผู้โพสต์ข้อความหมิ่นศาลในห้องราชดำเนินนั้น ยังได้พัดกระแทกมาถึงเว็บไซต์คนผ่านฟ้าด้วยเช่นกัน ในวันที่ 9 สิงหาคม 2549 เว็บคนผ่านฟ้าได้ประกาศยุติบทบาทการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบแหลมคม “...เพื่อก่อตั้งองค์กรภาคประชาชนอย่างจริงจังต่อไป” โดยให้เหตุผลการปิดตัวว่าเนื่องจากเห็นว่า “...บัดนี้สถานการณ์ทางการเมืองที่เป็นปัญหาต่าง ๆ ได้คลี่คลายลงไปมาก กระบวนการทางประชาธิปไตยได้เริ่มต้นเดินไปตามครรลองตามปกติแล้วและกลุ่มการเมืองต่อต้านรัฐ ที่สร้างความเดือดร้อนให้กับสังคม ได้ลดบทบาทลง ประชาชนมีเวลาพักที่จะพิจารณาข้อมูลข่าวสารได้โดยไม่ถูกครอบงำทางความคิดให้หลงกระแสที่ถูกสร้างขึ้นโดยเจตนา” ส่วนที่ห้องราชดำเนินเว็บพันทิปดอทคอมนั้น เว็บมาสเตอร์เองก็ต้องประกาศปิดดำเนินไป 2 วันคือวันที่ 29-30 กรกฎาคม 2549 จากเหตุการณ์ดังกล่าวเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ข้อคิดเห็นจาก “100600” (นามแฝง) ผู้เล่นเว็บบอร์ดขาประจำคนหนึ่งจากห้องราชดำเนินและมีเพื่อนเป็นสมาชิกใน 11 รายชื่อ (ที่ปรากฏในประกาศยุติบทบาทของกลุ่มคนผ่านฟ้า) แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนและการเมืองภายในของกลุ่มคนผ่านฟ้า อยู่พอสมควร เขาแสดงความเห็นต่อการประกาศยุติบทบาทครั้งนี้ไว้ว่า รายชื่อทั้ง 11 ชื่อตามที่ปรากฏนั้น เป็นรายชื่อเมื่อตอนก่อตั้งกลุ่มใหม่ๆ และได้มีการลาออกจากกลุ่มไปก่อนหน้าเดือนสิงหาคม 2549 นานแล้ว ในขณะที่แกนนำหลักๆบางคนของกลุ่มคนผ่านฟ้ากลับไม่มีชื่ออยู่ในรายชื่อดังกล่าว (ความเห็นที่ 7) แต่ต่อมาในความคิดเห็นที่ 15 “100600” (นามแฝง) ได้แสดงความเห็นเพิ่มเติมหลังติดต่อกับ “พูดคุยกับเพื่อน” จึงได้ความว่า “ประกาศฉบับนี้เป็นเกมซ้อนเกมซ้อนเกมอีกที” ดังนั้นจึง “ไม่รู้ว่่ากักไหนดออกประกาศฉบับนี้ขึ้นมา และออกประกาศมาทำไมก็ไม่

¹ อ้างอิงจากหน้าแรกของเว็บคนผ่านฟ้า ที่เปลี่ยนหน้าเว็บทั้งหมดให้เป็นสีแดง และขึ้นข้อความประกาศปิดตัวเว็บไซต์ พร้อมเหตุผลดังกล่าว รวมทั้งรายชื่อนามแฝงของผู้ร่วมประกาศ อนึ่ง เนื่องจากเว็บจริงไม่สามารถเข้าถึงได้แล้ว ผู้เขียนจึงต้องอาศัยการเข้าถึงหน้าเว็บนี้โดยใช้ “คลังเว็บ” ที่ <http://web.archive.org/web/20060814104513/http://www.konpanfa.com> เข้าถึงเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2552.

รู้” อันแสดงให้เห็นถึงว่ากลุ่มคนผ่านฟ้านั้น “...มีอยู่หลายก๊กหลายเหล่า มากๆ” (อ้างอิงจาก ความเห็นที่ 7 และ 15 ใน 200SXCARCLUB (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์)

ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาละลอกที่สองนี้ แสดงให้เห็นถึงความเกี่ยวพันกันอย่างแนบแน่น ของการเมืองในโลกกายภาพที่ดำเนินการผ่านสถาบันการเมืองต่างๆ อย่างคณะตุลาการและฝ่าย บริหาร รวมทั้งกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองต่างๆ ที่เคลื่อนไหวผ่านสื่อหลากหลายชนิด และ การเมืองในโลกไซเบอร์ ซึ่งมีทั้งที่อาศัยโลกไซเบอร์เป็นเครื่องมือสื่อสารกันเองและสื่อสารกับ องค์อำนาจทางการเมืองในโลกกายภาพ พื้นที่การสื่อสารและปฏิบัติการทางการเมืองดังกล่าว ได้เชื่อมปริมณฑลทางกายภาพและในไซเบอร์จนกลายเป็นเนื้อเดียวกัน ที่ปฏิบัติการใน ปริมณฑลหนึ่งๆ สามารถมีผลกระทบกับอีกปริมณฑลหนึ่งได้อย่างเห็นผล ทั้งที่เป็นโลกไซเบอร์ กระทำต่อสถาบันการเมืองในโลกกายภาพ หรือในทางกลับกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง กลุ่ม เคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงที่สนับสนุนรัฐบาล¹ ได้ใช้เงื่อนไขสนับสนุนเชิงโครงสร้างของ อินเทอร์เน็ตไทยในการสร้างปฏิบัติการเชิงเนื้อหารุกเข้าไปสู่สถาบันศาลในประเด็นทางการเมืองที่ ไม่เป็นผลดีต่ออำนาจของรัฐบาล ดังนั้น ในทางกลับกัน กลุ่มดังกล่าวก็ต้องเผชิญกับเงื่อนไข จำกัดเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ตไทยด้วยเช่นกัน ผ่านการดำเนินคดีจากศาลและ กระบวนการยุติธรรมในฐานะที่เป็นอำนาจเชิงสถาบันประการหนึ่งเหนือระบบอินเทอร์เน็ตไทย

นอกจากนี้ ความข้งตันของ “100600” (นามแฝง) ก็แสดงให้เห็นว่าการเมืองว่าด้วย ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ตามฐานทฤษฎีอำนาจของยีน ชาร์ป นั้น มักมีความซับซ้อนและ พลวัตสูงอยู่เสมอ จนอาจเรียกได้ว่ากลายเป็น “เกมส์อำนาจ” ไปเสีย เพราะนอกเหนือจากฝ่าย กลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ใช้โค่นล้มรัฐบาลที่ตนเห็นว่าไม่เป็นธรรม จะต้องเผชิญกับกลุ่มที่ ใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอีกกลุ่มหนึ่งที่สนับสนุนรัฐบาลและกลุ่มไม่เอามาตรา 7 แล้ว แม้แต่ ภายในกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลกันเอง ก็ยังมีพลวัตและความซับซ้อนภายในมิใช่น้อยเช่นกัน

เมื่อมองย้อนกลับไปถึงตอนต้นของหัวเรื่องตุลาการภิวัตน์นี้ ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาใน เรื่องตุลาการภิวัตน์ของทุกกลุ่มดังกล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าผู้เขียนใช้ชีวิตเรียงตามระดับ ความดุตันและเป็นรูปธรรมของเนื้อหา จากที่มีความเป็นวิชาการและอภิปรายในลักษณะเป็น การทั่วไปมากที่สุดในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน สู่อภิปรายเป็นแบบเฉพาะกรณีมากขึ้น บนฐานทฤษฎีการเมืองภาคประชาชนในเว็บไซต์ประชาไท แล้วก้าวไปสู่รายละเอียดขั้นตอน กระบวนการเชิงกลไกทางการเมืองในห้องราชดำเนิน และเคลื่อนสู่ความเป็นเทคนิคทาง กฎหมายมากที่สุดในการเคลื่อนไหวของชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาในระดับ ความเข้มข้นต่างๆ เหล่านี้ กล่าวได้ว่ายังอยู่ในขอบเขตที่ไม่สุ่มเสี่ยงจนเกินไป หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ยังอยู่ในขอบข่ายที่เงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างยังไม่สามารถตีโต้ย้อนกลับอะไรได้มากนัก

¹ ในกรณีนี้ยังคงเรียกว่าเป็น “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” อยู่ เพราะแม้จะมีการด่าทอหรือใช้คำพูด หยาดคาย แต่ก็ไม่มีการใช้ความรุนแรงทางกายภาพเกิดขึ้น

กระทั่งในที่สุด เกิดการประท้วงด้วยถ้อยคำไม่เหมาะสม ทั้งในห้องราชดำเนินและที่หน้าศาลอาญา อันเป็นเส้นขอบแดนที่เงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างทางการสามารถกระทำการได้อย่างเปิดเผย ทั้งยังมีกฎหมายรองรับอย่างมั่นคงอีกด้วย

ดังนั้น จึงกล่าวได้เป็นการทั่วไปมากขึ้นว่า ไม่ว่าจะกลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะอยู่หรือไม่อยู่ข้างใดของความขัดแย้งทางการเมือง แต่หากมีการใช้เทคโนโลยี (อินเทอร์เน็ต) เป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวด้วยแล้ว ย่อมเป็นที่คาดการณ์ได้ที่กลุ่มปฏิบัติการนั้นๆ จะต้องเผชิญกับพลวัตทางเทคโนโลยีในแง่ที่ถูกตอบโต้จากเงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่มีอำนาจเหนือระบบเทคโนโลยีนั้นๆ เช่นกัน ประเด็นอยู่ที่ว่าปฏิบัติการของกลุ่มเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงที่ล่วงรุกเข้าไปถึงเขตแดนปฏิบัติการประเภทใดบ้างที่เงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างจะสามารถดำเนินการตอบโต้ได้ และหากเป็นปฏิบัติการของอำนาจเชิงโครงสร้างที่เป็นไปโดยเปิดเผยแล้ว ก็ย่อมจำเป็นต้องคิดคำนวณถึงมาตรการที่สามารถกระทำได้ โดยยังไม่เสีย “รังวัด” หรือเสียความชอบธรรมในสายตาของมหาชนมากขึ้นไปอีก

ตัวอย่างของข้อสรุปทั่วไปนี้ จะได้ยกขึ้นมาอีกกรณีหนึ่งในหัวข้อถัดไป ซึ่งเป็นกรณีที่พลวัตเชิงเทคโนโลยีครั้งนี้เกิดขึ้นกับกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ใช่ทั้งต่อต้านและสนับสนุนรัฐบาลสุดขั้ว เพราะกลุ่มไม่เอามาตรา 7 นี้เริ่มก้าวเท้าเข้าไปใน “ดินแดนศักดิ์สิทธิ์” ของอาณานิคมความคิดทางการเมืองของไทยมากขึ้นและอย่างเปิดเผย หากกล่าวเปรียบเทียบกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลแล้ว ในขณะที่การเคลื่อนไหวของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลถูกตอบโต้จากอำนาจเชิงโครงสร้างที่แฝงฝังอยู่ในระบบอินเทอร์เน็ตไทยด้วยข้อหา “หมิ่นศาล” กลุ่มไม่เอามาตรา 7 ซึ่งในกรณีนี้ คือ เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ที่เข้าไปพัวพันกับปรากฏการณ์ขับไล่รัฐบาลด้วยนั้น ก็ถูกตอบโต้จากเงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างด้วยเช่นกัน แต่เป็นข้อหา “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” กรณีข้อหาหมิ่นศาลและหมิ่นพระบรมเดชานุภาพนั้นนำมาซึ่งคำถามเกี่ยวกับว่า การใช้กฎหมายทั้งสองนี้ ถือเป็นสันติวิธีหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะอภิปรายต่อไปในหัวข้อที่ 4 ของบทนี้

3. ปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (ประเด็นที่ 5) :

พระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

นับตั้งแต่เริ่มต้นของขบวนการต่อต้านรัฐบาลทักษิณที่เริ่มขึ้นอย่างจริงจังในเดือนกันยายน 2548 นั้น สถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยก็ถูกดึงเข้ามาพัวพันกับความขัดแย้งทางการเมืองอยู่ตลอดเวลา ด้วยประเด็นเรื่องพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยของไทย นับตั้งแต่การเผยแพร่หนังสือเรื่อง “พระราชอำนาจ” ของประมวล รุจนเสรี และกิจกรรมอื่นๆ ที่สืบเนื่องจากรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ประเด็นเรื่องพระราชอำนาจ การ “จบบ้างเบื่องสูง” และเนื้อหาเกี่ยวเนื่องได้ถูกผลิตและนำมาเป็นปฏิบัติการเชิงเนื้อหาหลักของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ในการโจมตีความชอบธรรมของรัฐบาลทักษิณอย่างสืบเนื่อง กระนั้น กระแสพระราชอำนาจและการเคลื่อนไหวถวายคืนพระราชอำนาจนั้น ก่อให้เกิดสัญญาณแรกๆ ของการแตกตัวแยกทางเดินของขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณที่ปรากฏขึ้นหลัง “ทางแพร่งมาตรา 7” เมื่อครั้งที่มีการเผยแพร่เรื่องพระราชอำนาจนี้ ในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ก็ได้มีการผลิตและเผยแพร่เนื้อหาเชิงวิชาการขึ้นแสดงความคิดเห็นอภิปราย และตอบโต้เนื้อหา ข้อความคิด และเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง และในเว็บไซต์ประชาไท ก็มีการผลิตเนื้อหาข่าวสารทั้งที่เป็นของผู้สนับสนุนและผู้ไม่เห็นด้วยกับกระแสพระราชอำนาจด้วยเช่นกัน

หลังจากที่ขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณปรากฏขึ้นชัดเจนเป็นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยแล้ว การเมืองเรื่องพระราชอำนาจ ซึ่งกลายเป็น “อาวุธทางการเมือง” อีกชิ้นหนึ่งไปแล้วนั้น ก็ถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นข้อหาและคดี “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” เข้าชัดสาดใส่ฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองที่ตนเองไม่เห็นด้วย ทั้งจากฝ่ายที่กล่าวอยู่เสมอว่าใช้สันติวิธีในการขับไล่รัฐบาล และฝ่ายรัฐบาลเอง เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและประชาไทก็มีปฏิบัติการเชิงเนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับคดีหมิ่นฯ ด้วยเช่นกัน โดยผลิตและเผยแพร่เนื้อหาตั้งคำถามต่อการนำคดีหมิ่นไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง กระทั่งในที่สุด เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเองก็ประสบโชคชะตาทางการเมืองจากข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเองด้วยเช่นกัน

เป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า ในขณะที่ประเด็นอื่นๆ ในการขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น ขบวนการไร้ความรุนแรงของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จะต้องเผชิญกับกลุ่มไร้ความรุนแรงที่สนับสนุนรัฐบาลซึ่งจัดขบวนกันขึ้นมาต่อต้าน (counter movement) เป็นสำคัญ แต่ในประเด็นเรื่องพระราชอำนาจและคดีหมิ่นฯ นั้น กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลกลับไม่ได้มีบทบาทโดดเด่นในการเห็นแย้งกับพันธมิตรฯ และกลุ่มของสนธิ มากเท่ากับกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ซึ่งนำโดยเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและเว็บไซต์ประชาไทเป็นสำคัญ ดังนั้น จึงดูเหมือนว่า เฉพาะประเด็นนี้

คู่ต่อสู้ในการเมืองไร้ความรุนแรงเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น กลับเป็นนักวิชาการ สื่อ และกลุ่มคนที่ทำงานอยู่ในภาคส่วนประชาสังคมที่มี 2 เว็บไซต์นี้เป็นตัวแทนสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ก่อนอภิปรายถึงลักษณะการเคลื่อนไหวของทั้งสองเว็บไซต์นี้ จะขอกล่าวถึงปฏิบัติการเชิงเนื้อหาอีก 2 เรื่องที่กลุ่มขับไล่รัฐบาลเปิดขึ้นมาระดมพลังจากมวลชนอีกระลอกเพื่อโจมตีฝ่ายรัฐบาลทักษิณ คือ เรื่อง”ปฏิญญาฟินแลนด์” ที่คอลัมนิสต์หลายคนผลัดกันผลิตเนื้อหาออกมาอย่างสอดคล้องประสานกันและมีการจัดสัมมนาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ไปหนึ่งครั้งในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ซึ่งกลับมาใหม่ในชุด “คอนเสิร์ตการเมือง” แล้ว และเรื่อง “เว็บไซต์มนุษยดอทคอม” ที่ถูกกล่าวอ้างว่าได้รับการสนับสนุนโดยบุคคลใกล้ชิดในรัฐบาลทักษิณ

3.1. การระดมฝ่ายที่สาม : “ปฏิญญาฟินแลนด์” และ “เว็บมนุษยดอทคอม”

โดยผู้จัดการออนไลน์

ประเด็นหลักที่กลุ่มขับไล่รัฐบาลนำโดยเว็บไซต์ผู้จัดการผลิตออกมาใช้เป็นกรอบโครงสร้างสำหรับเป็นธงนำใช้ร่วมกันนั้น สามารถสรุปความย่อได้เป็นเค้าโครงของเรื่อง ว่า พตท. ทักษิณจวบจ้วงพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ดังนั้น จึงต้องแก้ไขวิกฤติครั้งนี้ด้วยการถวายคืนพระราชอำนาจ เพื่อให้พระองค์ทรงจัดสรรโครงสร้างอำนาจทางการเมืองใหม่ และต่อมาก็คือ เพื่อให้พระองค์ทรงพระราชทานนายกรัฐมนตรีเฉพาะกาล เพื่อดำเนินการปฏิรูปการเมืองครั้งที่ 2 ในระหว่างนี้ มีกลุ่มคนที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าว กลายออกมาเป็น “สองแนวทางของกลุ่มคนไล่ทักษิณ” ซึ่งก็ถูกตั้งคำถามว่ายังไม่มีแนวทางอะไรที่ชัดเจนในการขับไล่รัฐบาลทักษิณเลย หากไม่เอาแนวทางการฟังพระบารมี หรือที่เรียกว่า “ราชประชาสมาศัย”

นอกจาก “จวบจ้วงและละเมิด” พระราชอำนาจอย่างสิ้นเชิงแล้ว ในเวลาต่อมา กลุ่มต่อต้านรัฐบาลยังพบว่ามีกรวางแผนกันถึงขั้นจะ “ทำให้สถาบันกษัตริย์เป็นเพียงแต่สัญลักษณ์มากที่สุด” ดังที่ปรากฏเป็นแผนข้อที่สี่ใน “ปฏิญญาฟินแลนด์” ซึ่งมีทั้งหมด 5 ข้อ¹ ประเด็นเรื่อง “ปฏิญญาฟินแลนด์” อันที่จริง ถูกผลิตขึ้นโดยเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์มาตั้งแต่วันที่ 8 พฤษภาคม 2549 แล้วโดยคำคุณ สิทธิสมาน ในเรื่อง “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ... ปฏิญญาฟินแลนด์” และเรื่อง “ปฏิญญาฟินแลนด์ ยุทธศาสตร์ทักษิณ” ในวันที่ 15 พฤษภาคม 2549 บทความที่สองนี้ได้อ้างถึงข้อเขียนของปราโมทย์ นาครทรรพ ที่ปรึกษาของพันธมิตรฯ และคอลัมนิสต์อาวุโสของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ เรื่อง “วาระแห่ง (การกู้) ชาติ” ที่ขึ้นเว็บผู้จัดการ

¹ เฉพาะข้อ 1-3 และ 5 ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์มวลชน เข้าถึงรากหญ้า โดยมีหัวหน้าชุมชนรับนโยบายจากรัฐบาล 2) ระบบพรรคการเมืองพรรคเดียว เป็นรัฐบาลปกครองประเทศ 3) ระบบทุนนิยม ให้ประชาชนบริโภคมากและมีการลงทุนในโครงการขนาดใหญ่ 5) ปฏิรูประบบราชการใหม่ทั้งหมด และเข้าไปกำกับการทำงานขององค์กรอิสระต่างๆ (อ้างอิงจาก คำคุณ สิทธิสมาน, 2549ก: ออนไลน์)

๗เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2549 ซึ่งมีเนื้อหาสาระเป็นการสรุปรวบยอด “ยุทธศาสตร์ทักษิณ” 5 ประการ และคำคุณกล่าวว่ามีเนื้อหาสาระคล้ายกันอย่างยิ่งกับ “แผน 5 ชั้นของปฏิญญาฟินแลนด์” ที่เขาเคยได้ยินได้ฟังมา (คำคุณ สิทธิสมาน, 2549ค, 2549ง : ออนไลน์; ปราโมทย์ นาคทรพรพ, 2549ง : ออนไลน์)

ประเด็นเรื่อง “ปฏิญญาฟินแลนด์” กลายมาเป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมไทย ก็เมื่อมีการเผยแพร่บทความเรื่อง “ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์ : แผนเปลี่ยนการปกครองไทย” ตอนที่ 1 และ 2 ของปราโมทย์ นาคทรพรพ (2549ข, 2549ค : ออนไลน์) ในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ในวันที่ 18 พฤษภาคม 2549 บทความทั้งสองกล่าวอย่างหนักหน่วงว่าพ.ต.ท. ทักษิณ ได้สมคบคิดกับอดีตผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เพื่อล้มล้างราชวงศ์จักรี ยึดอำนาจการปกครองราชอาณาจักรไทย ก่อตั้งสาธารณรัฐคอมมิวนิสต์ และล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย จากนั้น สนธิ ลิ้มทองกุลได้ “รับลูกต่อ” จากปราโมทย์ โดยการ “เปิดโปงปฏิญญาฟินแลนด์สุดอันตราย” ในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ ซึ่งกลับมาใหม่อีกครั้งในรูปแบบคอนเสิร์ตการเมือง ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2549 และแน่นอนว่าย่อมกลายมาเป็นอีกบทความหนึ่ง (หรือบทถอดเทป) ในเว็บไซต์ผู้จัดการฯ ในวันที่ 21 พฤษภาคม 2549 ด้วยเช่นกัน (เมืองไทยรายสัปดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) ครั้งที่ 1..., 2549 : ออนไลน์) เมื่อเรื่องนี้กลายมาเป็นประเด็นสาธารณะแล้ว ปราโมทย์จึงได้เขียนบทความเรื่อง “ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์” ต่ออีก 3 ตอน (ตอนที่ 3, 4, และ 5) และบทความเรื่อง “ปีศาจร้ายจากฟินแลนด์” ขึ้นเว็บไซต์ผู้จัดการอย่างต่อเนื่องในระหว่างวันที่ 22-31 พฤษภาคม 2549 อีกด้วย (ปราโมทย์ นาคทรพรพ, 2549จ, 2549ฉ, 2549ช, 2549ซ : ออนไลน์) ในระหว่างนี้ เรื่องดังกล่าวยังถูกย่ำซ้ำประเด็นด้วยการจัดการสัมมนาเรื่องปฏิญญาฟินแลนด์ ขึ้นในวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อเผยแพร่เรื่องนี้ออกสู่สาธารณะ เพียงหนึ่งวันหลังจากพตท.ทักษิณกลับเข้าปฏิบัติหน้าที่รักษาการนายกฯอีกครั้งจริงในวันที่ 23 พฤษภาคม 2549 จากนั้น ประเด็นนี้ก็เงียบหายไปจากพื้นที่การสื่อสารทางการเมืองของสังคมไทยอย่างรวดเร็ว

เนื้อหาเกี่ยวเนื่องกับการเมืองเรื่องพระราชอำนาจที่ผลิตโดยเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ โดยภาพรวมตลอดช่วงเวลาประมาณ 1 ปีเศษ นับจากเริ่มเคลื่อนไหวเรื่องพระราชอำนาจ จนถึงเหตุการณ์รัฐประหารนั้น หากพิจารณาโดยนับเฉพาะงานเขียนของคอลัมน์นิสต์สำคัญๆ ในเว็บไซต์ผู้จัดการฯ 5 คน เช่น สนธิ ลิ้มทองกุล ในคอลัมน์ “เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร” ที่ถอดเทปมาจากรายการอภิปรายตามสถานที่สาธารณะต่างๆ และถ่ายทางโทรทัศน์เอเอสทีวีในชื่อเดียวกัน, เชียงเส้าหลง ในคอลัมน์ “ข่าวปนคน คนปนข่าว”, คำคุณ สิทธิสมาน คอลัมน์ “หน้ากระดานเรียงห้า”, ปราโมทย์ นาคทรพรพ คอลัมน์ “คิดถึงเมืองไทย” และชัยอนันต์ สมุทวณิช คอลัมน์ “ชีวิตที่เลือกได้” เป็นต้น แล้ว สามารถนับรวมได้ถึง 49 ชิ้นเลยทีเดียว ดังแสดงในตารางที่ 7.6

กรณี “ปฏิญญาฟินแลนด์” นี้ หากมองในแง่ดี คือ เป็นการ “ตักคอล่วงหน้า” ไม่ให้เหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้น แต่หากมองในแง่ร้าย ก็คือ เป็น “มุขใหม่” หรือ เป็นวาระการเคลื่อนไหว

ทางการเมืองชุดใหม่เพื่อระดมความสนใจของมวลชนกลับมาสู่ฝ่ายตน และกระหน่ำซ้ำความชอบธรรมที่ทรูโตโทรมลงไปอย่างมากของฝ่ายตรงข้ามอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่ต่อสู้ยืดเยื้อกันเป็นเวลายาวนาน นอกจากเรื่องนี้แล้ว ฝ่ายรัฐบาลยังถูกฝ่ายขับไล่สร้างประเด็นใหม่อีกเรื่องคือ “เว็บมนุษย์ดอทคอม” (manusaya.com) ซึ่งผลิตเนื้อหาที่มีลักษณะหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอย่างเด่นชัด โดยฝ่ายขับไล่รัฐบาลโยนโยกลับมากว่าเป็นการกระทำของฝ่ายรัฐบาลและมีหลักฐานต่างๆยืนยันว่าผลิตเนื้อหาเช่นนี้มาเป็นเวลาราว 4 ปีแล้ว ทั้งยังเป็นการตอกย้ำความเชื่อมโยงเสมือนว่ามีอยู่จริงของแผนปฏิบัติการของปฏิญญาฟินแลนด์อีกด้วย

ณ ช่วงใกล้จุดล่อแหลมที่สุดของสงครามการเมืองไทย ซึ่งกระบวนการกองทัพภิวัดน์เดินทางไปอย่างต่อเนื่องและมีข่าวลือหนาหูเกี่ยวกับการจะทำการรัฐประหาร และพันธมิตรฯได้ประกาศนัดหมายชุมนุมรวมพลังเพื่อขับไล่ พตท.ทักษิณ (ซึ่งเดินทางไปร่วมประชุมที่ต่างประเทศตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน 2549) อีกครั้งหนึ่งในวันที่ 20 กันยายน 2549 นั้น สนธิพันธมิตรฯ และเว็บผู้จัดการฯก็เปิดประเด็นเรื่องเว็บมนุษย์ดอทคอม ซึ่งมีเนื้อหาโจมตีสถาบันอำนาจที่อยู่ระดับสูงสุดของการเมืองไทยเลยทีเดียวนั่นคือ สถาบันพระมหากษัตริย์ ว่าได้รับการสนับสนุนจากคนใกล้ชิดในรัฐบาลทักษิณ

พันธมิตรฯและเว็บผู้จัดการฯใช้ข้อมูลเกี่ยวกับเว็บมนุษย์ดอทคอมทำลายความชอบธรรมอันอ่อนแอของรัฐบาลทักษิณและกลุ่มสนับสนุน โดยเริ่มจากการที่ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ รักษาการวุฒิสมาชิกจังหวัดนครราชสีมา (ขณะนั้น) นำข้อมูลเชิงลึกยิ่ง เกี่ยวกับที่มาที่ไปของเว็บแห่งนี้ขึ้นมาอภิปรายบนเวทีเมืองไทยรายสัปดาห์ คอนเสิร์ตการเมือง ครั้งที่ 16 ที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2549 โดยกล่าวว่าเจ้าหน้าที่ได้ตรวจพบเว็บไซต์นี้ตั้งแต่ต้นปี 2547 พร้อมกับเว็บไซต์พูล (PULO) ของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนในสามจังหวัดภาคใต้ แต่พตท.ทักษิณ ในฐานะนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้สั่งปิดเว็บพูลเพียงแห่งเดียว หลังจากตรวจสอบสถานที่จัดทำเว็บนี้โดยใช้แฮ็กเกอร์แล้ว พบว่าอยู่ที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน การตรวจสอบนั้น สามารถกระทั้งระบุบ้านเลขที่ของคนทำเว็บนี้ได้ ที่สำคัญคือ ไกรศักดิ์อภิปรายว่าหลังจากตรวจสอบธนาคาร 3 แห่งในละแวกบ้าน พบว่ามีการโอนเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการทำเว็บ โดยมีที่มาจากประเทศไทยเป็นประจำทุกๆเดือนเดือนละ 4,000 เหรียญสหรัฐหรือประมาณ 160,000 บาทต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ปี 2547 และตัวไกรศักดิ์เองได้เคยเห็นสลิปการส่งเงินจากประเทศไทยอีกด้วย โดยขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ในสลิประบุชื่อผู้ส่งชัดเจนและเป็นผู้หญิงที่เกี่ยวข้องพันกับคนสนิทในรัฐบาลทักษิณ ทำให้เชื่อได้ว่ารัฐบาลมีส่วนรู้เห็นในการจัดทำเว็บไซต์มนุษย์ดอทคอมแห่งนี้เพื่อโจมตีสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทย (ไกรศักดิ์แฉเคยเห็นสลิป คนในรัฐบาลส่งเงินหนุนเว็บมนุษย์ฯ, 2549 : ออนไลน์)

ตารางที่ 7.6 : เนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองเรื่องพระราชอำนาจที่ผลิตโดยเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์

ที่	วันที่	หัวเรื่อง	ผู้เขียน	จำนวนอ่าน
1.	21 ส.ค. 48	จากกัลยาณมิตรถึงนายภทักษิณ ชินวัตร (13) : "พระราชอำนาจ" หนังสือดีที่นายภทักษิณแนะนำกรม.	เชียงเส้าหลง	12,486
2.	22 ส.ค. 48	ประมวล รจนเสรี จาก "การใช้อำนาจ" ถึง "พระราชอำนาจ"	ค่านุณ	5,701
3.	25 ส.ค. 48	ข้อควรตระหนักอย่างยิ่งในเดือน "พระราชอำนาจ"	เชียงเส้าหลง	7,583
4.	28 ส.ค. 48	จากกัลยาณมิตรถึงนายภทักษิณ ชินวัตร (14) : ในหลวงยังทรงเป็นจอมทัพไทย ทั้งทางกฎหมายและประเพณี !	เชียงเส้าหลง	22,960
5.	29 ส.ค. 48	พระราชอำนาจในมุมมองของนักวิชาการ	ค่านุณ	6,816
6.	30 ส.ค. 48	พระคทาจอมทัพฯและธงชัยเฉลิมพล เสริมพระราชสถานะจอมทัพไทย	เชียงเส้าหลง	13,895
7.	5 ก.ย. 48	พระราชอาญาไม่พ้นเกล้า	ปราโมทย์	811
8.	5 ก.ย. 48	ธรรมศาสตร์กับพระราชอำนาจ	ค่านุณ	8,281
9.	13 ก.ย. 48	จงรักภักดี	ค่านุณ	4,819
10.	19 ก.ย. 48	ผลพวงจากระบบ 'กึ่งประธานาธิบดี'	ค่านุณ	6,862
11.	10 พ.ย. 48	อย่าแยกพระเจ้าอยู่หัว ออกจากประชาชนของพระองค์	เชียงเส้าหลง	42,522
12.	11 พ.ย. 48	สนธิญาณกล่าวคำสัตย์ปฏิญาณถวายคืนพระราชอำนาจ	สนธิ	187,577
13.	14 พ.ย. 48	สิทธิราชประชาสมาสัย กับ... การถวายคืนพระราชอำนาจ !	ค่านุณ	6,522
14.	14 พ.ย. 48	ถวายคืนพระราชอำนาจ-ขอพระราชทานรธน.	ปราโมทย์	4,576
15.	15 พ.ย. 48	"ถวายคืนพระราชอำนาจ" หนทางเดียวที่จะรักษาทรัพย์สมบัติของแผ่นดิน	เชียงเส้าหลง	20,637
16.	15 พ.ย. 48	ทูลเกล้าถวายฎีกา-ขอพระราชทานรธน.	ปราโมทย์	2,233
17.	16 พ.ย. 48	รัฐธรรมนูญพระราชทาน : โอกาสที่พลาดไปยุคสจินดา	ปราโมทย์	8,071
18.	17 พ.ย. 48	ทักษิณควรวลโอกาสทิ้งพระราชอำนาจ	ปราโมทย์	4,630
19.	22 พ.ย. 48	พระราชดำรัส ที่ยังไม่สายเกินไป...	ปราโมทย์	11,983
20.	6 ธ.ค. 48	ระวัง สิมพระราชดำรัส : "ถ้าไม่ระวัง เมืองไทยตาย"	ปราโมทย์	20,573
21.	27 ธ.ค. 48	"ท่านดีมนำพระพิพัฒน์สัตยาที่ไหน ?" คำถามล่าสุดถึงนายภทักษิณ ชินวัตร	เชียงเส้าหลง	51,198
22.	29 ธ.ค. 48	"ผีที่ไหนจะจงรักภักดี" : คำพูดกับกาลเวลา	ปราโมทย์	22,944
23.	3 ม.ค. 49	ใครไม่เอาประชาธิปไตยที่มีหมากษัตริย์เป็นประมุข?	ปราโมทย์	16,021
24.	5 ม.ค. 49	ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข-จะได้มาอย่างไร	ปราโมทย์	6,547
25.	17 ม.ค. 49	ถวายคืนพระราชอำนาจ และ Constitutional Coup !	ค่านุณ	8,255
26.	23 ม.ค. 49	'14 ตลา' กับ 'พระราชอำนาจ' และ 'สนธิ ล้มทองกล'	ค่านุณ	29,216
27.	31 ม.ค. 49	การเดินขบวนใหญ่ขับไล่นายกฯ 4 กุมภาพันธ์กับการคืนพระราชอำนาจ (1)	ปราโมทย์	13,364
28.	2 ก.พ. 49	การเดินขบวนใหญ่ขับไล่นายกฯ 4 กุมภาพันธ์กับการคืนพระราชอำนาจ (จบ)	ปราโมทย์	19,137
29.	4 ก.พ. 49	"สนธิ" สืบ "แม่" หมดความชอบธรรม - จาบจ้วงในหลวงหลายรอบ	สนธิ	83,747
30.	26 ก.พ. 49	การงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา	ชัยอนันต์	10,904
31.	9 มี.ค. 49	มาตรา 7 และการงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตราเป็นการรักษา มิใช่ทำลายรัฐธรรมนูญ	ปราโมทย์	1,063
32.	14 มี.ค. 49	ยุติทักษิณสมภารดี เริ่มต้นราชประชาสมาสัย	ปราโมทย์	2,387
33.	17 มี.ค. 49	"สนธิ" สุดทนพฤติกรรม "ทักษิณ" จาบจ้วงไม่เลิก	สนธิ	63,636
34.	19 มี.ค. 49	ราชประชาสมาสัย	ชัยอนันต์	19,148
35.	21 มี.ค. 49	ทิ้งพระบารมี? การต่อสู้ 2 แนวทาง ในกลุ่มคนไล่ทักษิณ	ค่านุณ	15,320
36.	24 มี.ค. 49	"สนธิ" ย่าจ่าเป็นใช้ ม.7 ขอนายกฯ พระราชทาน	สนธิ	59,211
37.	2 พ.ค. 49	นายกฯ พระราชทาน นายกฯ คนกลาง นายกฯ คนนอก	ปราโมทย์	2,201
38.	3 พ.ค. 49	ใครทำให้ในหลวงเดือดร้อน	ปราโมทย์	18,700
39.	8 พ.ค. 49	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ... ปฏิญญาฟินแลนด์	ค่านุณ	19,992
40.	15 พ.ค. 49	ปฏิญญาฟินแลนด์ ยุทธศาสตร์ทักษิณ	ค่านุณ	24,119
41.	18 พ.ค. 49	ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์: แผนเปลี่ยนการปกครองไทย? (1)	ปราโมทย์	35,562
42.	18 พ.ค. 49	ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์: แผนเปลี่ยนการปกครองไทย? (2)	ปราโมทย์	20,379
43.	21 พ.ค. 49	เมืองไทยรายลับดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) ครั้งที่ 1: อบอุ่น "สนธิ" เบ็ดโป่ง "ปฏิญญาฟินแลนด์" สุดอันตราย	สนธิ	68,866
44.	22 พ.ค. 49	ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์: แผนเปลี่ยนการปกครองไทย? (3)	ปราโมทย์	30,051
45.	22 พ.ค. 49	ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์: แผนเปลี่ยนการปกครองไทย? (4)	ปราโมทย์	21,909
46.	23 พ.ค. 49	ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์: แผนเปลี่ยนการปกครองไทย? (5-ตอนจบ)	ปราโมทย์	28,331
47.	31 พ.ค. 49	ปีศาจร้ายจากฟินแลนด์	ปราโมทย์	11,846
48.	12 มิ.ย. 49	ช่วยในหลวงของเราทำลายสถิติ	ปราโมทย์	12,513
49.	16 ก.ย. 49	เมืองไทยรายลับดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) 16 : "สนธิ" แจกระบวนกรสุดชั่ว-ผลิตเว็บ "มนุษย์ดอตคอม" ล้มสถาบัน	สนธิ	45,516

ที่มา : รวบรวมจากเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์

หลังจากไกรศักดิ์ ลงเวทีไป สนธิได้ขึ้นมากล่าวขำขำประเด็นนี้และประเด็นปัญญาพิณแลนด์อีกครั้ง หลังจากอภิปรายสรุปรวบรวมความผิดบาปนาเนาประการของ พตท.ทักษิณแล้ว และเว็บผู้จัดการฯได้นำขึ้นเผยแพร่เป็นอีกหนึ่งบทความเช่นกัน (สนธิ แจกกระบวนการสุดซัว-ผลิตเว็บ มนุษย์ดอตคอม ล้มสถาบัน, 2549 : ออนไลน์) ว่าคนที่รู้เห็นเรื่องเว็บมนุษย์ดอตคอมนี้มีอยู่ 4 คน ชื่อขึ้นต้นด้วย “อ.อ่าง” ทั้งหมด และกล่าวว่าเป็นพวก “ซ้ายอกหัก” ที่มาหลอกใช้ พตท.ทักษิณ และต่อมาหลอกใช้ทหารกับตำรวจ พร้อมกับเชื่อมโยงสรุปเรื่องราวการกระทำของ พตท.ทักษิณที่ผ่านมามากหลายปีและเป็นประเด็นที่สนธิและพันธมิตรฯเปิดแนวรุกวิพากษ์วิจารณ์มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งเรื่องการมีพรรคเดียว, ปัญญาพิณแลนด์, การยุบรวมพรรค, การจัดตั้งมวลชน, การปิดกั้นสื่อ, การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ, หนังสือเรื่อง The King Never Smiles และเว็บมนุษย์ดอตคอมว่า ทั้งหมดทิ้งมวลแล้ว เพื่อล้มล้างสถาบันฯ ให้กลายเป็นเพียงสัญลักษณ์เท่านั้น

ยังจำเรื่องต้องการเป็นพรรคเดียวและปัญญาพิณแลนด์ได้หรือไม่ กรณีมีการยุบพรรค รวมพรรค และต้องการเอามวลชนมาใช้จัดตั้งมีการปิดกั้นสื่อ (น่าจะหมายถึงหนังสือพิมพ์ผู้จัดการและหนังสือพิมพ์คมชัดลึก-ผู้เขียน) ปิดกั้นข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสัญลักษณ์ มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อหาทุน มาล้มศักดินาให้ได้” นายสนธิ กล่าว และว่าขบวนการเหล่านี้เริ่มมาตั้งแต่ปี 2545 ในยุคของพรรคไทยรักไทยโดยเชื่อมโยงกับต่างประเทศ มีการจ้างฝรั่งเขียนหนังสือทำร้ายพระมหากษัตริย์ (น่าจะหมายถึงเรื่อง “The King Never Smiles”-ผู้เขียน) พร้อมทั้งให้ข้อมูล ที่ผิดพลาดกับสื่อมวลชนในเรื่องของประชาธิปไตย รวมถึงการโอนเงินเดือนละ 4 พันเหรียญ เพื่อใช้เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเว็บไซต์มนุษย์ดอตคอมดำเนินการมาต่อ เนื่องกัน 2 ปีแล้ว เคยมีการเสนอให้ปิดเว็บไซต์นี้แต่ก็ทิ้งเฉยตลอด

...กรณีของมนุษย์ดอตคอม เป็นหนึ่งในกระบวนการใหญ่ที่ต้องการล้มสถาบันพระมหากษัตริย์ คือทำให้เป็นเพียงสัญลักษณ์ เป็นการร่วมมือกันระหว่างพวกซ้ายอกหัก กับทุนสามานย์ เพื่อให้กลายเป็นระบอบทักษิณ เป็นที่บูชาสูงสุด

(สนธิ แจกกระบวนการสุดซัว-ผลิตเว็บ..., 2549 : อ่างแล้ว)

จากการ “เปิดแนวรุกใหม่” โดยใช้เรื่องเกี่ยวกับเว็บมนุษย์ดอตคอมของพันธมิตรฯนั้น เว็บไซต์รีพอร์ตเตอร์ ซึ่งถูกเรียกว่าเป็น “กระบอกเสียง” ของพรรคไทยรักไทยและหลายฝ่าย เรียกว่าเป็น “สื่อเทียม” นำรายงานกรณีศึกษาเว็บมนุษย์ดอตคอม ลงนามโดย พ.ต.อ.ญาณพล ยั่งยืน ผู้บัญชาการสำนักคดีเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ขึ้นมาเผยแพร่ในเว็บไซต์ของตนทันที (รีพอร์ตเตอร์อ้างผลสอบดีเอสไอ แก่ต่างคน ทรท.เอี้ยวเว็บมนุษย์ฯ, 2549 : ออนไลน์) รายละเอียดของรายงานฉบับนี้ (ที่อ้างในเว็บไซต์รีพอร์ตเตอร์และเว็บผู้จัดการฯทำข่าว

ขึ้นมาอีกทอดหนึ่งนั้น) มีว่า จากการสืบสวนสอบสวนตลอดมา ยังไม่พบหลักฐานบ่งชี้ว่ามีคนไทยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งให้การสนับสนุนการจัดทำเว็บดังกล่าว และที่ผ่านมา เว็บพูลกับเว็บมนุษยดอทคอม “...ใช้บริการเครื่องเซิร์ฟเวอร์และเครือข่ายของบริษัท Netfirms ที่ตั้งอยู่ที่แคนาดา โดยใช้จากบ้านที่เมืองลุนด์ ประเทศสวีเดน เป็นสถานที่จัดทำเว็บ มีผู้เกี่ยวข้องที่ได้กระทำผิดในเบื้องต้น คือ นายชิบลีย์ ปูตรา เจเงาะ (Shiblee Putra Jehngoh) และ นายอับดุลรอสะ เจเงาะ (Abdulrosa Basil Jehngoh)” โดยที่ปกติทั้งสองเว็บนี้จะแบ่งหน้าที่กันทำ โดยปกปิดว่าผู้จัดทำกล่าวคือ เว็บพูลเน้นสร้างความแตกแยกระหว่างคนไทยพุทธกับไทยมุสลิม เพื่อให้เกิดการแบ่งแยกดินแดน ส่วนเว็บมนุษยดอทคอมมุ่งจบบ้างสถาบันพระมหากษัตริย์เพื่อลดความศรัทธาที่ชาวไทยมุสลิมมีต่อสถาบันฯ และเมื่อมีเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้น เว็บพูลก็เผยแพร่ข่าวสารทางเว็บไซต์ กระดานข่าว และอีเมล กล่าวหาว่าเว็บมนุษยดอทคอมจัดทำโดยคนในรัฐบาล มีเซิร์ฟเวอร์ตั้งอยู่ในทำเนียบรัฐบาล และได้รับเงินสนับสนุนจากคนในรัฐบาล

รายงานที่ลงนามโดยพล.ต.อ. ญาณพล ยั่งยืน บุคคลสำคัญที่เป็นที่รู้จักกันในวงการอินเทอร์เน็ตอย่างดีในฉายาว่า “มือปราบไซเบอร์” รวมทั้งเนื้อหาในรายงานที่ค่อนข้างเป็นหลักเป็นการนั้น ทำให้การทำความเข้าใจในประเด็นการจัดทำเว็บมนุษยดอทคอม ที่เว็บรีพอร์ตเตอร์ยกขึ้นมาอ้างนี้ ดูมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น อย่างไรก็ตาม เว็บผู้จัดการฯยังมีการ “จิกกัด” เล็กน้อยโดยกล่าวถึงการรายงานของเว็บรีพอร์ตเตอร์ว่า “รีบเผยแพร่ รายงานการสืบสวนกรณีเว็บไซต์ขบวนการพูโล และมนุษยดอทคอม เพื่อแก้ต่างให้รัฐบาลทันที” หลังจากไกรศักดิ์และสนธิเปิดประเด็นนี้ขึ้นมา ทั้งยังกล่าวถึงรายงานฉบับนี้ว่า “...ไม่ได้ระบุวันที่แต่อย่างใด รวมทั้งไม่ได้ระบุว่า เป็นรายงานที่น่าเสนอต่อใคร” (รีพอร์ตเตอร์อ้างผลสอบดีเอสไอ..., 2549 : เพิ่งอ้าง) การนำข้อมูลจาก พ.ต.อ. ญาณพล มาหักล้างกับข้อมูลของไกรศักดิ์ ทำให้เกิดเป็น “สงครามข้อมูลข่าวสาร” ขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ว่าใคร/สื่อใดพูดจริงพูดเท็จกันแน่ นอกจากนี้ ยังมีข้อที่น่าสนใจอีกประการ คือ ขาวนี้ถูกนำขึ้นเว็บผู้จัดการฯใน เวลา 00.48 น. เพียง 21 นาทีหลังจากการทำเนื้อหาการอภิปรายของสนธิขึ้นเว็บผู้จัดการฯ และเพียง 4 ชั่วโมงเศษหลังจากนำเนื้อหาของไกรศักดิ์ขึ้นเว็บผู้จัดการฯเช่นกัน นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งของการทำสงครามข้อมูลข่าวสาร ที่ข้อมูลจากสื่อทั้งสองค่ายนั้นได้เข้า “ต่อสู้หักล้าง” กันด้วยความรวดเร็วระดับที่สูงยิ่ง หรืออาจเรียกได้ว่าเป็น “การเมืองเรื่องความเร็ว” (politics of speed) ความเร็วของปฏิบัติการดังกล่าว หากเกิดในปริมาณที่มากพอ (ดังที่เกิดขึ้นในการเคลื่อนไหวในภาพใหญ่รายรอบเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณในครั้งนี้) ย่อมส่งผลกระทบต่อคุณลักษณะของความเป็นการเมืองอยู่ไม่น้อย ดังจะอภิปรายอีกครั้งในบทที่ 8 ต่อไป

นอกเหนือจากกระแสพระราชอำนาจและการถวายคืนพระราชอำนาจที่สื่อต่างๆในเครือข่ายผู้จัดการและแนวร่วมได้โหมกระพือเป็นปฏิบัติการรุกเชิงเนื้อหาของกลุ่มตน เพื่อโค่นล้มรัฐบาลทักษิณในช่วงต้นของปรากฏการณ์การขับไล่รัฐบาล และเหตุการณ์และพฤติกรรมต่างๆของผู้คนในฝั่งรัฐบาลชนิดลงรายละเอียดยับยั้งที่สนธิและเครือข่ายผู้จัดการอภิปรายมาตลอดเวลาแล้ว

ประเด็นเรื่อง “ปฏิญญาฟินแลนด์” ที่เกิดขึ้นในปลายเดือนพฤษภาคม และโดยเฉพาะ สืบเนื่องต่อมาด้วยประเด็นเกี่ยวกับคณะผู้จัดทำ “เว็บมนุษยดอทคอม” ที่ได้รับการสนับสนุนโดยคนใกล้ชิดของรัฐบาลนั้น ไม่ว่าจะจะเป็นความจริงหรือไม่ หรือเป็นความจริงมากน้อยเพียงใด แต่ถือว่าการรุกด้วยวาระของฝ่ายขับไล่รัฐบาลครั้งสำคัญอีกครั้งหนึ่ง ที่ค่อนข้างได้ผลอย่างดี จนทำให้ฝั่งรัฐบาลและกลุ่มสนับสนุนจำเป็นต้องรีบออกมาแก้ตัวปฏิเสธแทบไม่ทันเลยทีเดียว

3.2. การสนทนากับฝ่ายตรงข้าม

3.2.1. ประชาไท

ควบคู่ไปกับการเพิ่มขึ้นของประเด็นเคลื่อนไหวเรื่องพระราชอำนาจที่แปรรูปไปกลายเป็นเรื่อง “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” ที่โหมโรงผลิตขึ้นมาจากกลุ่มขับไล่รัฐบาลโดยมีสื่อในเครือผู้จัดการเป็นแกนนำ กลุ่มไม่เอามาตรา 7 โดยเว็บไซต์ประชาไทได้รุกรสร้างปฏิบัติการสวนกลับ โดยผลิตเนื้อหาข่าวสารและความรู้ เพื่อเปิดประเด็นโต้ตอบ ในลักษณะที่พยายามอภิปรายขยายความให้ “ความจงรักภักดี” ไม่ถูกนิยามหรือจำกัดไว้ในลักษณะคับแคบเพียงไม่กี่แบบและโดยคนไม่กี่กลุ่ม ส่วนมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนถึงขั้นลงมือใช้วิชาความรู้ทางวิชาการอันเป็นลักษณะเด่นของกลุ่มตนเองในการจัดถกเถียงอภิปรายสาธารณะและผลิตเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ เพื่อขยายขอบฟ้าของประเด็นการโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องนี้ให้เป็นระบบและกล้าตั้งคำถามในประเด็นที่ควรถามมากขึ้น

แม้ประชาไทจะไม่เห็นด้วยกับแนวทางการใช้มาตรา 7 เพื่อขออนายกษัตริษราชทานของพันธมิตรฯ แต่บทบรรณาธิการเรื่อง “ “รัก” ออกแบบไม่ได้” ของประชาไทที่เขียนขึ้นเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2549 (คือหลังจากที่พันธมิตรฯ ประกาศขออนายกษัตริษราชทานไปแล้วเมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2549) นั้น แสดงให้เห็นได้ว่าประชาไทไม่ได้ต่อต้านพันธมิตรฯ หรือเห็นด้วยกับกลุ่มสนับสนุนทักษิณอยู่ทุกกรณีโดยปราศจากวิจารณ์ญาณส่วนตนใดๆ ดังในกรณีที่คาราวานคนจนล้อมตึกเนชั่นทาวเวอร์นั้น ชูวัสเห็นว่าเป็นอีกครั้งที่ประเด็นหมิ่นพระบรมเดชานุภาพถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง “การมาของมือบปิดเนชั่น ไม่มีทำที่ยอมเจรจาในช่วงแรก ยืนกรานทำเดี๋ยวจะต้องพบผู้เขียนข่าวเพื่อถามความจริงให้ได้ ก็แสดงอยู่แล้วว่าข้อหาหมิ่นฯนี้ เกิดขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายทางการเมือง” และตั้งข้อสงสัย “ถ้าสัญลักษณ์ ศิวรักษ์ (ซึ่งให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ลงในนิตยสารฟ้าเดียวกัน-ผู้เขียน) ไม่ได้ขึ้นเวทีเคียงข้างพันธมิตรฯ ไล่ทักษิณ ก็น่าสงสัยว่า “ฟ้าเดียวกัน” จะเผชิญกับความโด่งดังเยี่ยงนี้หรือไม่” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549ค: ออนไลน์) (หมายถึง การถูกสำนักงานตำรวจแห่งชาติสั่งยึดนิตยสารฉบับ “สถาบันกษัตริย์กับสังคมไทย” ทั้งยังถูกคาราวานคนจนนำมาเผาแสดงบนเวทีชุมนุมที่สวนจตุจักร-ผู้เขียน)

นอกจากนี้ ชูวัสแสดงความเห็นต่อกรณีการแสดงความจริงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของคนไทยว่ามีได้หลากหลายและมีลักษณะแตกต่างกันไป และ

“ความรักที่มีด้วยกันหลายแบบนี้ ว่ากันอย่างถึงที่สุด ย่อมทำให้สถาบันอยู่ยั่งยืนยง เฝือญกับการเปลี่ยนแปลงได้ในทุกยุคทุกสมัย การตีความว่ามีใครบุคคลใดทำการหมิ่นฯ นั้นจึงคือการหมิ่นฯ ในพระบารมี” ชูวัสยังมีความเห็นอีกว่า ข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพนั้น “...มักจะถูกนำหยิบนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง เพื่อบอกว่า “มีแต่ฉันเท่านั้นที่รักสถาบัน” ซึ่งว่าไปแล้วเป็นรากฐานความคิดที่หยาบคายที่สุด เพราะนั่นเท่ากับดูหมิ่นพระบารมีของพระมหากษัตริย์ไปด้วยในตัวคำพูดนั่นเอง” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549ค: ออนไลน์)

ประเทศไทยยึดหลักวิจารณ์และตั้งคำถามกับทุกคนและทุกฝ่ายที่เอาข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ หรือไม่จงรักภักดีมาใช้ในทางการเมืองและยึดเยียดข้อหาให้ผู้อื่น ชูวัสยังย้ำอีกครั้งถึงเรื่องที่ว่าไม่มีใครสามารถบ่งชี้ได้ว่าใคร “รักในหลวง” มากน้อยกว่าใคร ในบทความเรื่อง “Yellow is All Around” ซึ่งกล่าวถึงปรากฏการณ์ที่พสกนิกรไทยร่วมกันใส่เสื้อเหลืองเนื่องในโอกาสฉลองครบรอบ 60 ปีการครองราชย์ ในขณะที่ผู้คนที่ไม่ได้ใส่เสื้อเหลืองจะถูกสายตาดึงคำถามหรือเหน็บแนมว่าไม่จงรักภักดี ชูวัสกล่าวในประเด็นนี้ว่า “ไปๆ มาๆ ความจงรักภักดีแบบนี้กลายเป็นการสร้างหรือยึดเยียดให้เกิดความไม่จงรักภักดีกับคนจำนวนหนึ่งไปได้อย่างไร เราบันทึกว่า “หยุดบอกว่าตัวเองจงรักภักดี ด้วยการชี้หน้าตราคนอื่นว่าไม่จงรักภักดีเสียที” “ แล้วย้อนกลับไปประเด็นเรื่อง “ปฏิญญาฟินแลนด์” ที่ถูกหยิบยกขึ้นมาโดยสนธิ ลิ้มทองกุล และคอลัมนิสต์ในเครือผู้จัดการ ระหว่างพักรบทางการเมือง เพื่อร่วมฉลองวาระครบรอบ 60 ปีการครองราชย์ดังกล่าวว่า “ไม่ต้องสงสัยเลย คนที่เสนอเรื่องนี้เข้าสู่สังคม รวมไปถึงคนที่รับรองเรื่องเหล่านี้ จะถูกบันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ เหมือนที่คุณจำลอง ศรีเมือง ถูกบันทึกไว้เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ “6 ตุลา” ผมยังยืนยันแล้วยืนยันแล้วว่า ไม่มีใครมีสิทธิ์จะชี้บอกคนอื่นว่า เธอจงรักภักดีน้อยกว่าฉัน เพราะนี่คือการดูหมิ่นพระบารมีแบบหนึ่ง” (ชูวัส ฤกษ์ศิริสุข, 2549ค: ออนไลน์)

นอกจากการสร้างปฏิบัติการสวนกลับที่เกี่ยวกับวิวาทะเรื่องมาตรา 7 และนายกษพรราชทานแล้ว เว็บไซต์ประชาไทยก็ยังเป็นอีกแหล่งหนึ่ง ควบคู่ไปกับเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ที่ผลิตเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องพระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ซึ่งนับเป็นจำนวน 50 ชิ้นในช่วงตั้งแต่เดือนกันยายน 2548 ถึงกันยายน 2549 (ดังแสดงใน

ตารางที่ 7.7) ซึ่งกล่าวได้ว่าสะท้อนกลุ่มเหตุการณ์ 3 กลุ่ม ได้แก่

(1) ช่วงเดือนกันยายน – พฤศจิกายน 2548 กระแสพระราชอำนาจ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่การตีพิมพ์หนังสือเรื่อง “พระราชอำนาจ” ของประมวล รุจนเสรี และการอภิปรายเรื่อง “พระราชอำนาจ” ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2548 กระทั่งต่อมาถึงตอนต้นของขบวนการถวายนครพระราชอำนาจของสนธิ ลิ้มทองกุล

(2) เหตุการณ์การยึดนิคมสาร “ฟ้าเดียวกัน” ฉบับสถาบันกษัตริย์กับสังคมไทย เหตุการณ์การล้อมตึกเนชั่นของคาราวานคนจนเพื่อเรียกร้องให้หนังสือพิมพ์คมชัดลึกส่งนักข่าวที่สัมภาษณ์สนธิ ลิ้มทองกุล ว่าสนธิได้พูดถ้อยคำที่หมิ่นพระบรมเดชานุภาพจริงหรือไม่

ตารางที่ 7.7 : เนื้อหาเกี่ยวกับพระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในเว็บประเทศไทย

วันที่	พาดหัวข่าว/บทความ
ช่วงที่ 1 : กระแสพระราชอำนาจ	
6 ก.ย. 48	1. แก้วสรร ยัน พระราชอำนาจไม่ใช่ตรายาง
6 ก.ย. 48	2. คณะนิติฯ มธ. ป่วน คนฟัง “พระราชอำนาจ” ถล่มทลาย
6 ก.ย. 48	3. พระราชอำนาจ ณ จุดเริ่มต้นแห่งระบอบประชาธิปไตย
6 ก.ย. 48	4. วาทะ “สนธิ” พุดถึงพระราชอำนาจ อย่าพุดถึง รธน.
6 ก.ย. 48	5. หนังสือ “พระราชอำนาจ” วัดใจประชาชน
12 ต.ค. 48	6. “ประมวล” อ่างบทความ ศ.ธงชัย สร้างความแตกแยก
12 ต.ค. 48	7. อย่างนี้ต้องอ่าน...วาทกรรมพระราชอำนาจหรือประชาธิปไตยแบบคิดสั้น โดย ธงชัย วินิจจะกุล
15 ต.ค. 48	8. ปาฐกถา “14 ตลา” ธงชัย วินิจจะกุล : ข้ามให้พ้นประชาธิปไตยแบบหลัง 14 ตลา
22 พ.ย. 48	9. อีกครั้งกับปาฐกถา ดร.ธงชัย วินิจจะกุล : ข้ามให้พ้นประชาธิปไตยแบบหลัง 14 ตลา
ช่วงที่ 2 : เกี่ยวกับคดีหมิ่น#1	
9 ก.พ. 49	10. สดช. บล็อกเว็บ ม.เยล ห้ามนำเข้า “The King Never Smiles”
29 มี.ค. 49	11. สดช. สั่งยึด “ฟ้าเดียวกัน” ฉบับสถาบันกษัตริย์กับสังคมไทย
30 มี.ค. 49	12. คาราวานคนจน ร้อง “ป้า” กล่าวหา “ฟ้าเดียวกัน” และ “คมชัดลึก” หมิ่นเบื้องสูง
30 มี.ค. 49	13. ต่วน! มือบนหนูนัทภัสร์เปิดศึกเบนชัน ยังไม่ยอมเจรจา เรียกร้องพบตัวผู้เขียนข่าวหมิ่นฯ
30 มี.ค. 49	14. ราชเลขาธิการทุลเกล้าฯ หนังสือขอพระราชทานอภัยโทษ “คม ชัด ลึก” แล้ว
30 มี.ค. 49	15. มือบนคนจนสลายตัวแล้ว หลังได้ข้อตกลงร่วมกับคมชัดลึก
30 มี.ค. 49	16. มือบนคาราวานคนจนปิดถนนบางนา-ตราด ด้านคู่ขนานหน้าเนชั่นแล้ว
31 มี.ค. 49	17. บ.ก. ฟ้าเดียวกัน ลั่น “ผมไม่กลัวคุณ” เตรียมฟ้องศาลปกครองกรณี สดช. ยึดหนังสือ
31 มี.ค. 49	18. บ.ก. ฟ้าเดียวกัน ยันสิทธิเผยแพร่หนังสือ ระบุยินดีต่อสู้ตามกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน
31 มี.ค. 49	19. บก. นสพ.เมืองอุบลฯ แจงจับ สนธิ-คมชัดลึก ฐานหมิ่นเบื้องสูง
1 เม.ย. 49	20. เปิดใจ “ธนาพล อิวสกุล” แห่ง “ฟ้าเดียวกัน”
1 เม.ย. 49	21. ใบแถลงข่าวอุทธรณ์คำสั่งห้ามการขายหรือแจก และให้ยึดสิ่งพิมพ์ฟ้าเดียวกัน
1 เม.ย. 49	22. จดหมายอุทธรณ์ คำสั่งห้ามการขายหรือแจก และให้ยึดสิ่งพิมพ์
2 เม.ย. 49	23. บ.ก. ฟ้าเดียวกันถูกแจ้งข้อหา หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ
2 เม.ย. 49	24. ผบ.ทบ. รับไม่สบายใจเหตุ “สนธิ” หมิ่นเบื้องสูง
3 เม.ย. 49	25. กำลังใจแต่ ธนาพล อิวสกุล บรรณาธิการวารสารฟ้าเดียวกัน
4 เม.ย. 49	26. คปส. แถลง สดช. ขาดความชอบธรรมกรณีสั่งเก็บฟ้าเดียวกัน
6 เม.ย. 49	27. องค์กรสื่อเทศประณามการแบน “ฟ้าเดียวกัน”
8 เม.ย. 49	28. บ.ก. ฟ้าเดียวกันปฏิเสธทุกข้อหาพร้อมสู้ในชั้นศาล
9 เม.ย. 49	29. ถึงคิว ส. ศิวรักษ์ ถูกกล่าวหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เหตุให้สัมภาษณ์ใน “ฟ้าเดียวกัน”
11 เม.ย. 49	30. รวมคดีสนธิกับคมชัดลึกเป็นคดีเดียวกัน
17 เม.ย. 49	31. บทสนทนา : สังคมวิทยาของการจัดการความจริงเรื่องสถาบันฯ
17 เม.ย. 49	32. บทความ : ขอสนับสนุน “ฟ้าเดียวกัน” และบทบาทของศิลปะในสังคมประชาธิปไตย
23 เม.ย. 49	33. ม.เที่ยงคืน ออกแถลงการณ์คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ
25 เม.ย. 49	34. เกษียร-วสันต์-สมชาย อภิปราย “คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ”
28 เม.ย. 49	35. อชิรวิทย์ เผย ดร.ไม่อยากทำคดีหมิ่นฯ
29 เม.ย. 49	36. สลักสิน ศิวรักษ์ : สถาบันพระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ
29 เม.ย. 49	37. นักวิจัยวิสคอนซินซ์ คดีหมิ่นฯคือเครื่องมือเผด็จการ !
ช่วงที่ 3 : เกี่ยวกับคดีหมิ่น#2	
24 พ.ค. 49	38. ประกาศ “ปัญญาธรรมศาสตร์” ด้าน “ปัญญาฟินแลนด์” ปองสถาบันยิ่งชีพ
8 มิ.ย. 49	39. Yellow is All Around
11 มิ.ย. 49	40. เสวนา นิธิ-ศรีศักดิ์-สุนทร : พระมหากษัตริย์ จักรพรรดิราชและพื้นที่ทางวัฒนธรรม
13 มิ.ย. 49	41. บทความ ส.ศิวรักษ์ : พระมหากษัตริย์ในปัจจุบัน
30 มิ.ย. 49	42. เสวนา : สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์กับการลงทุนทางธุรกิจ
19 ก.ค. 49	43. สันติบาลฟันธงหนังสือ “เดอะคิง เนเวอร์สไมล์” จับจ้วงเบื้องสูง
20 ก.ค. 49	44. บทสนทนาจากม.เที่ยงคืน: การต่อสู้ที่ไม่สร้างเครือข่าย รักในหลวง ห่วงทักษิณ vs รักในหลวงเกลียดทักษิณ
22 ก.ค. 49	45. นอกจากเสื้อเหลืองที่ใส่ไว้ “เราทำอะไรให้พอ”
25 ก.ค. 49	46. มทก.3 ปลุกลูกเสื้อขาวบ้าน ยืนยันความพยายามทำลายสถาบันเบื้องสูงจริง
25 ก.ค. 49	47. แจงเหตุปิดบอร์ด ม.เที่ยงคืน ไอซีทีขอความร่วมมือ
25 ก.ค. 49	48. ปิดบอร์ดม.เที่ยงคืน เหตุพาดพิงเบื้องสูง
28 ก.ค. 49	49. ม.เที่ยงคืน เดินหน้าเปิดเว็บบอร์ดเอง หลังถูก ICT ระบุ
31 ก.ค. 49	50. ถวัติ ฤทธิเดช : ปัญญาชนนอกระบบ นักวิพากษ์สถาบัน

ที่มา : เรียบเรียงจากเว็บไซต์ประเทศไทย

(3) กลุ่มเหตุการณ์ชุดที่สองนี้ ทำให้ทั้งมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและประชาไทจับประเด็นเรื่องการใช้คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเป็นเครื่องมือทางการเมือง และเรื่องคดีหมิ่นฯ กลายมาเป็นประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมอีกครั้งหนึ่ง กระทั่งเกิด เหตุการณ์ที่เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเอง ถูกปิดด้วยข้อหาว่ามีถ้อยคำที่เข้าข่ายการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเช่นกัน ประชาไทก็เป็นสื่อเว็บไซต์ที่ใกล้ชิดและรายงานข่าวเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนถูกปิดด้วยเช่นกัน (ดูข่าว/บทความที่ 47-49 ใน

ตารางที่ 7.7)

แม้เว็บไซต์ประชาไทจะไม่ได้เป็นผู้นำในการสร้างปฏิบัติการสวนกลับในเรื่องพระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ มากเท่ากับเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนก็ตาม แต่ก็นับว่าประชาไททำหน้าที่เป็นสื่อทางเลือกสำหรับภาคประชาชนและภาคประชาสังคมได้อย่างโดดเด่นในแง่ที่กล้าเผยแพร่เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในอีกมุมหนึ่งที่แตกต่างไปจากผู้ผลิตเนื้อหากระแสหลักอย่างเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ และเนื่องด้วยปริมาณผู้อ่านเว็บไซต์ประชาไทที่มีมากกว่าเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนอยู่ไม่น้อย ทำให้เว็บไซต์ประชาไทมีความสำคัญต่อการขยายผลและเป็นที่ระดมแนวร่วมสำหรับกลุ่มพลังทางการเมืองในทิศทางดังกล่าวได้อย่างมีนัยสำคัญ และกล่าวได้ว่าเป็นการเสริมการทำงานในแง่อำนาจเชิงปริมาณให้กับเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนที่มีอำนาจเชิงคุณภาพได้อย่างเหมาะสมทีเดียว

3.2.2. มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

ท่ามกลางกระแสโหมรุมในเรื่องพระราชอำนาจที่มีมาตลอดช่วงการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ ตั้งแต่เดือนกันยายน 2548 – กันยายน 2549 เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน เป็นผู้นำทางความคิดและทิศทางในการผลิตและเผยแพร่เนื้อหาที่แตกต่างไป ซึ่งเน้นเรื่องการนำเรื่องพระราชอำนาจมาเป็นเครื่องมือทางการเมือง ตั้งแต่การวิพากษ์วิจารณ์หนังสือเรื่อง “พระราชอำนาจ” ของประมวล รุจนเสรี ในช่วงต้น และต่อมาเมื่อมีการนำประเด็นหมิ่นพระบรมเดชานุภาพมาใช้เป็นปฏิบัติการโจมตีฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองมากขึ้นนั้น มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนก็เป็นกลุ่มแรกๆ ที่ริเริ่มให้มีการถกเถียงสนทนากันในที่สาธารณะว่าด้วยเรื่องนี้ กระทั่งในที่สุดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนก็ต้องเผชิญกับข้อหานี้ด้วยตนเอง ถึงกับเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนถูกปิดลง และต้องโยกย้ายไปใช้เว็บไซต์ของผู้ให้บริการแห่งใหม่ และด้วยนโยบายใหม่ ซึ่งส่งผลต่อความนิยมการใช้เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ในแง่ของเว็บไซต์แล้ว คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนยังคงผลิตและเผยแพร่เนื้อหาต่าง ๆ หลากหลาย (ไม่เฉพาะเรื่องการขับไล่รัฐบาลทักษิณ) ออกมาอย่างต่อเนื่องเช่นเดิม

แนวประเด็นอันเป็นจุดเด่นของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน คือ ส่วนที่มีแนวเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องพระราชอำนาจเนื่องจากเป็นเรื่องที่อ่อนไหวและในเว็บไซต์แห่งอื่น ๆ ก็มีน้อยมากที่สามารถผลิตและเผยแพร่เนื้อหาเชิงวิพากษ์วิจารณ์และพินิจพิเคราะห์ได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนและแบบคาย บทความที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องพระราชอำนาจนี้ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเผยแพร่เนื้อหาออกมาอย่างต่อเนื่อง และย้อนกลับไปตั้งแต่ช่วงที่มีกระแสเรื่องพระราชอำนาจในเดือนกันยายน 2548 เลยกี่เดียว มีทั้งหมด 26 ชิ้น สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 7.8

ตารางที่ 7.8 : บทความเกี่ยวกับการเมืองเรื่องพระราชอำนาจในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

วันที่ขึ้นเว็บ	ชื่อเรื่องที่ปรากฏบนเว็บ	ผู้เขียน/ เจ้าของเนื้อหา	บทความลำดับที่
8 ก.ย.48	1. พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ - สนทนาสาธารณะ (คัดลอกมาจากหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ)	คัดลอกโดยกองบ.ก. ม.เที่ยงคืน	661
9 ก.ย.48	2. พระราชอำนาจของกษัตริย์และหน้าที่ของประมุขแห่งรัฐ	วรเจตน์ ภาคีรัตน์	663
10 ก.ย.48	3. Same Old Royalism Hatches Again	ธงชัย วินิจจะกุล	664
10 ก.ย.48	4. บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง"พระราชอำนาจ"	สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล	665
22 ก.ย.49	5. deja vu จากประเทศ รัสเซีย ถึง ประมวล รุจนเสรี [จากกระดานข่าวมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน หัวข้อที่ 07629 - 30]	สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล	677
23 ก.ย.49	6. บารมีพระมหากษัตริย์ การลองกำลังระหว่างบารมีกับอำนาจในสังคมไทย	ศรีศักร วัลลิโภดม	678
1 ต.ค.48	7. วาทกรรมพระราชอำนาจหรือประชาธิปไตยแบบคิดสั้น (แปลจาก "Same Old Royalism Hatches Again")	ธงชัย วินิจจะกุล	687
24 ต.ค.48	8. หลัง ๑๔ ตุลา ในทัศนะของสมศักดิ์ เจียมธีรสกุล [เผยแพร่บนกระดานข่าวมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนแล้ว บนกระดานข่าวขนาดเส้นลำดับที่ 08598]	สมศักดิ์ เจียมธีรสกุล	709
29 ต.ค.48	9. ข้ามให้พ้นประชาธิปไตยแบบหลัง 14 ตุลา	ธงชัย วินิจจะกุล	717
13 ม.ค.49	10. สังคม การเมือง และเรื่องพระปรมาภิไธย	นิธิ เอียวศรีวงศ์	805
13 ก.พ.49	11. เราชรักในหลวงถึงวาทกรรมถวายพระราชอำนาจคืน	นิธิ เอียวศรีวงศ์, เกษียร เดชะพีระ	834
14 มี.ค.49	12. รัฐบาล รัฐธรรมนูญ และรัฐประชาธิปไตย [ประกอบด้วย 3 เรื่อง 1. มาตรา ๗ 2. ทางสองแพร่งประชาธิปไตยไทย 3. อย่าปล่อยให้รัฐธรรมนูญถูกปล้น]	นิธิ เอียวศรีวงศ์	863
28 มี.ค.49	13. การค้ายันการเมืองแบบพระราชทาน	พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์, รัฐศาสตร์ จุฬาฯ	877
5 เม.ย.49	14. อำนาจสมบูรณาญาสิทธิเฉพาะกิจ และวิธีการอหิงสา [ประกอบด้วย 2 บทความ 1. ว่าด้วยมาตรา 7; 2. 11 มิถุนาปฏิวัติของสันติวิธี]	เกษียร เดชะพีระ,	882
22 เม.ย.49	15. แดงการณ ปกป้องระบบกฎหมายในคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ	คณาจารย์ม.เที่ยงคืน	896
22 เม.ย.49	16. คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ : พิทักษ์สถาบันหรือเครื่องมือคุกคามประชาชน (ตอนที่ ๑)	คณิต ณ นคร และไพโรจน์ พลเพชร	899
23 เม.ย.49	17. คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ : พิทักษ์สถาบันหรือเครื่องมือคุกคามประชาชน (ตอนที่ ๒)	พล.ต.ท. สมเกียรติ พวงทรัพย์ และโสภณ สุภาพงษ์	900
24 เม.ย.49	18. ทางออก : ถึงเวลาปฏิรูปกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เกษียร เดชะพีระ, สมชาย ปรัชาศิลปกุล, วสันต์ พานิช, ตลย์ ศิริกุลพิพัฒน์		901
26 เม.ย.49	19. เผด็จการจำแลง อยาตะแบงข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ	เกษียร เดชะพีระ,	903
2 พ.ค.49	20. (1)สัตยาเคราะห์ (2)ยกเลิกโทษประหาร และ(3)รัฐศาสตร์ไทย	ชานาญ จันทร์เรือง	909
6 พ.ค.49	21. สถาบันพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๓๕ (ตอนที่ ๑)	ก่าพล จำปาพันธ์	913
6 พ.ค.49	22. สถาบันพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๓๕ (ตอนที่ ๒)	ก่าพล จำปาพันธ์	914
8 พ.ค.49	23. คำกล่าวปิดการอภิปรายเรื่องพระมหากษัตริย์และรัฐธรรมนูญ	สุลักษณ์ ศิวรักษ์	915
11 พ.ค.49	24. (ก) เหตุผล 5 ข้อที่นำมาอ้างถึง 100 ดอลลาร์ (ข) อำนาจอธิปไตยกับอำนาจนา	เกษียร เดชะพีระ	918

วันที่ขึ้นเว็บ	ชื่อเรื่องที่ปรากฏบนเว็บ	ผู้เขียน/ เจ้าของเนื้อหา	บทความลำดับที่
26 มิ.ย.49	25. การเคลื่อนไหว ๒๕๔๙ : รัฐประหารของคนชั้นกลาง	ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์	958

ที่มา : คัดเลือกและแยกแยะโดยอาศัยข้อมูลจากเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

ในบรรดาบทความต่างๆที่เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน บทความขนาดยาวเรื่อง “ข้ามให้พ้นประชาธิปไตยแบบหลัง 14 ตุลา” ของธงชัย วินิจจะกุล (2548ข : ออนไลน์) ซึ่งเผยแพร่ในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนตั้งแต่วันที่ 29 ตุลาคม 2549 ถือเป็นงานชิ้นสำคัญโดดเด่นยิ่งชิ้นหนึ่งที่วิพากษ์วิจารณ์กระบวนการประชาธิปไตยของไทยที่อิงอาศัยพระราชอำนาจตลอดมาตั้งแต่หลังวันที่ 14 ตุลาคม 2549 บทความนี้กล่าวได้ว่า มีนัยวิพากษ์วิจารณ์ไปถึงเรื่องพระราชอำนาจที่นำโดยขบวนการของสนธิ ลิ้มทองกุล ผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร และยังคงสามารถครอบคลุมต่อมาได้ถึงการเคลื่อนไหวของนายทศพรราชทานของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และทฤษฎีระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่อ้างอิงกันในมาตรา 7 อีกด้วย

เป้าหมายหลักของงานชิ้นนี้ คือ การชี้ให้เห็นคุณลักษณะของ “ประชาธิปไตยแบบหลัง 14 ตุลา” (ไม่ใช่ช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลา) ซึ่งธงชัยชี้ว่ามีคุณลักษณะ 3 ประการคือ เป็นการต่อสู้กับเผด็จการ, การต่อสู้กับทุน, ต่อสู้เพื่อสร้างความสะอาดและคุณธรรมของรัฐสภาและรัฐบาล คุณลักษณะสองประการแรก ทำให้คนส่วนใหญ่หลงลืมกลุ่มพลังทางการเมืองอีกอย่างหนึ่งที่ฝังเงียบอยู่ในสังคมไทย คือ กษัตริย์นิยม (royalism) ด้วยเหตุที่อยู่ “เหนือการเมือง” ส่วนคุณลักษณะประการสุดท้ายนั้น ได้เสริมให้สถาบันกษัตริย์กลายเป็นผู้ทรงคุณธรรมและสร้างประชาธิปไตยให้บรรลุผล ทั้งสามประการทำให้ไม่มีการตั้งคำถามต่อสถาบันกษัตริย์ในฐานะอุดมการณ์ทางการเมืองชนิดหนึ่งที่ครอบงำสังคมไทยโดยแทบไม่รู้ตัวมาตลอด

ธงชัยไล่เรียงภาพพลวัตประวัติศาสตร์การเมืองไทย (ในภาคหนึ่ง) ผ่านประเด็นหลักเรื่องการขึ้นลงของพระราชอำนาจภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นที่ถกเถียงกันอย่างมากระหว่างฝ่ายกษัตริย์นิยมกับคณะราษฎรในช่วงหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 กระทั่งถึงรัฐประหาร 2490 ในช่วงนี้ฝ่ายเจ้าฟ้าฯ กษัตริย์และราชวงศ์ถูกทำให้อยู่ “เหนือการเมือง” ในความหมายของการกีดกันออกไปจากพื้นที่ทางการเมือง. ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ฝ่ายกษัตริย์นิยมกลับฟื้นขึ้นอีกครั้ง ด้วยฝ่ายเจ้าในเสรีไทยสายอังกฤษและอเมริกา นอกจากนี้ ในช่วงปลายทศวรรษ 2490 เป็นจุดเริ่มการวางรากฐานทฤษฎีระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยพระองค์เจ้าธานีวินิตย้ำว่า “พระมหากษัตริย์ไทยเป็น The Great Elect อยู่แล้ว” ตามคติ “อเนกชนนิกรสโมสรสมมติ” ธงชัยชี้ว่าคำอธิบายเดิมเรื่องรัฐประหารปี 2490 ที่มักมองกันว่าเป็นบทบาทของกองทัพบอกอย่างผืน-เผ่า แต่จริงๆแล้วเป็นความร่วมมือกันระหว่างทหารบกกับฝ่ายกษัตริย์นิยม และเห็นได้จากรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2492 ที่สนับสนุนฝ่ายกษัตริย์นิยมอย่างมาก

นอกจากนี้ ธงชัยยังชี้ว่าคำอธิบายเรื่องประชาธิปไตยระบบรัฐสภาจากการลุกฮือในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 การครอบงำของทุนระดับชาติ-นานาชาติ ขจัดทุนท้องถิ่นออกไป ในยุคปฏิรูปการเมืองหลังพ.ศ.2535 ตลอดจนความสำเร็จของรัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ.2540 ทั้งหมดนั้นล้วนมองข้ามพลังการเมืองของฝ่ายกษัตริย์นิยมที่ฟื้นคืนมาใหม่จากความสำเร็จหลังเหตุการณ์ 14 ตุลา จากการพระราชทานรัฐธรรมนูญ ธรรมศักดิ์ และการโปรดเกล้าเรื่องอื่นๆ สถานะ “เหนือการเมือง” ของกษัตริย์จึงเปลี่ยนจากถูกกีดกันออกไป เป็นมีความสูงส่งเหนือการเมืองฉ้อฉลสกปรก อันส่งผลให้เกิดความรู้สึกว่ายิ่งประชาธิปไตยตกต่ำเท่าไร พระบารมีก็ยิ่งเป็นความหวังของสังคมไทยมากขึ้นเท่านั้น ทั้งหมดนี้ กลายเป็นทำให้ประชาธิปไตยไทยสนใจเพียงฝ่ายนิยมอำนาจหรือนิยมบารมี แต่ไม่ตั้งคำถามถึงความเข้มแข็งของประชาชนอย่างแท้จริง

ธงชัยอภิปรายต่อไปในเรื่องวัฒนธรรมการเมืองว่าด้วยประชาธิปไตยของไทย (ในภาคที่สอง) ว่าเนื่องจากสังคมไทยไม่เคยแตกหักกับอำนาจแบบประเพณี ดังนั้นจึงเชื่อมั่นในอำนาจบารมีที่มีคุณธรรมของตัวบุคคล ส่งผลให้ประชาธิปไตยกลายเป็นแบบอำนาจรวมศูนย์ ที่ไม่ไว้ใจให้ประชาชนมีอำนาจตรวจสอบถ่วงดุลหรือเห็นต่าง กระทั่งบางครั้งกลายเป็นการใช้ความรุนแรงของรัฐจัดการกับ “ตัวการ” เพื่อให้ “ฝูงชนที่ไม่รู้เรื่องราวอะไร” สลายตัวไป โดยสาธารณชนก็มักไม่ปฏิเสธอะไร ประชาชนในวัฒนธรรมประชาธิปไตยแบบนี้เป็นเพียงผู้คล้อยตามรัฐและผู้มีอำนาจเท่านั้น โดยไม่ต้องการพูดถึงหลักสิทธิเสรีภาพ ธงชัยชี้ว่าทั้งนี้เพราะตามทัศนะจารีตนิยมแล้ว ประชาธิปไตยไม่ใช่ของไทยปัจจุบัน ธงชัยชี้ว่าแหล่งอำนาจในการสู้กับทุนขนาดใหญ่คือสถาบันกษัตริย์ ดังที่เกิดประเด็นพระราชอำนาจ¹ ซึ่งธงชัยเห็นว่าเป็นเพียง “ประชาธิปไตยแบบคิดสั้น” เพราะไม่ได้ส่งเสริมอำนาจของประชาชน แต่กลับเอาอำนาจศักดิ์สิทธิ์มาถ่วงดุลรัฐบาลแทน ทั้งเขายังวิพากษ์วิจารณ์และตั้งคำถามต่อกลุ่มที่เคลื่อนไหวโดยอ้างอิงเรื่องพระราชอำนาจว่า “วาทกรรมพระราชอำนาจขบอ้างอิงอดีต แต่กลับขาดสำนึกอดีต และวิสัยทัศน์ทางประวัติศาสตร์โดยสิ้นเชิง พวกเขากำลังวางระเบิดเวลาลูกใหญ่แก่ประเทศไทยในอนาคต เป็นประชาธิปไตยแบบคิดสั้น เพื่อแลกกับผลทางการเมืองระยะสั้นๆในปัจจุบัน...หรือว่าผู้ที่ออกมาเคลื่อนไหวเรื่องพระราชอำนาจไม่เคยคิดถึงอนาคตเลย?”

อันที่จริงในเรื่อง “ประชาธิปไตยแบบคิดสั้น” นั้น ธงชัย ได้เขียนอธิบายไว้ก่อนหน้านี้แล้วตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2548 (ธงชัย วินิจจะกุล, 2548ก : ออนไลน์) ซึ่งธงชัย เขียนขึ้นเพื่อวิจารณ์หนังสือเรื่อง “พระราชอำนาจ” ของประมวล รุจนเสรี โดยเฉพาะ เขาแสดงจุดยืนเรื่องเป้าหมายกับวิธีการในการเปลี่ยนแปลงภายในระบอบประชาธิปไตยไว้อย่างชัดเจน และยังคงใช้ได้อย่างสืบเนื่องมาจนถึงกระแสมาตรา 7 และรวมทั้งเหตุการณ์รัฐประหาร 2549 ว่า

¹ ประเด็นนี้สอดคล้องกับความคิดของฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ที่ผลิตเนื้อหาออกมาเปิดเผยถึงเบื้องหลังการขัดผลประโยชน์ทางธุรกิจของสนธิ ลิ้มทองกุล ว่ากลายเป็น “แค้นสั่งฟ้า” และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้สนธิออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านและกลายเป็นขั้วไล่พตท.ทักษิณออกจากตำแหน่ง

ผู้เขียนเห็นด้วยอย่างยิ่งว่ารัฐบาลปัจจุบันทำร้ายระบอบประชาธิปไตย ด้วยการจู่โจมประชาชน ไม่ส่งเสริม ไม่ไว้ใจ ไม่ให้โอกาส แต่กลับทำลายการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่หากเราต่อสู้จนชนะด้วยวิถีทางที่ไม่เห็นหัวประชาชนพอๆกัน เราจะชนะไปทำไม ในเมื่อเราช่วยกันย่ำยีหลักการและวิถีทางประชาธิปไตย จนไม่เหลืออะไรที่น่าเคารพอีกต่อไป (ธงชัย วินิจจะกุล, 2548ก : ออนไลน์)

ที่น่าสนใจอีกประการ คือ ในพากย์ภาษาอังกฤษของบทความดังกล่าว ที่เผยแพร่ออกมาก่อนหน้านี้ ธงชัยก็แสดงจุดยืนท่ามกลางขั้วขัดแย้งระหว่างฝ่ายต่อต้านกับฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลทักษิณไว้ชัดเจนคล้ายกับเป็นการ “ดักคอ” กลุ่มคนที่ชอบวิเคราะห์การเมืองในฐานะเป็นเพียงความขัดแย้งแบบ 2 ขั้ว ดังในกรณีนี้คือ “ด้านทักษิณ” กับ “หนูนทักษิณ” หรือวาทะเรื่อง “แนวร่วมมุกกลับของรัฐบาลทักษิณ” อย่างที่คำนวณได้สร้างขึ้น ทั้งยังย้ำประเด็นตั้งคำถามต่อ ขบวนการถวายเป็นพระราชอำนาจเช่นกัน ว่า

Sorry, I am not Thaksin's supporter. I have written and talked in many places against the current government, especially its hopeless handling of the crisis in the Deep South. But an effort to undermine the government by reviving the old royalism is very dangerous and must be countered. It is easy to see short term benefits for Pramuan, and probably for those journalist critics of Thaksin too. But this kind of short term tactic is extremely short-sighted and very dangerous, unless all of them truly want the royalist regime of democracy in Thailand. (Thongchai Winichakul, 2005 : online)

ในห้วงเวลาของกระแสการขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น วาระเรื่องการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ กลายมาเป็นปฏิบัติการของทั้งฝ่ายขับไล่และฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ มีการฟ้องร้องในคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของทั้งสองฝ่าย และกระแสการฟ้องร้องในคดีนี้ก็สงบไปพักหนึ่งหลังจากที่พระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2548 เรื่อง “*The King can do wrong*” “ถ้า *do wrong* ไม่ได้เท่ากับดูถูกพระมหากษัตริย์ว่าไม่ใช่คน” และบางครั้งให้วิจารณ์พระมหากษัตริย์ได้ ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “...แต่ว่าความจริงก็ต้องวิจารณ์บ้างเหมือนกัน แล้วก็ไม่ว่าถ้าใครจะวิจารณ์ว่าทำไม่ดีตรงนั้นๆ จะได้อะไร เพราะว่าถ้าบอกว่าพระเจ้าอยู่หัว ไปวิจารณ์ท่านไม่ได้ ก็หมายความว่าพระเจ้าอยู่หัวไม่เป็นคน...” (อัญเชิญพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 4 ธันวาคม พ.ศ.2548, 2549 : ออนไลน์) อย่างไรก็ตาม การฟ้องร้องในคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพกลับขึ้นมาเป็นกระแสวิกฤต โดยเฉพาะกรณีที่มีการตีพิมพ์คำสัมภาษณ์ของสนธิ ลิ้มทอง

กุล ลงในหนังสือพิมพ์คมชัดลึก และถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ จนเกิดกรณี ที่คาราวานคนจนล่อมอาคารเนชั่น เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2549 เองก็ตาม รวมทั้งมีการนำขบวน มอเตอร์ไซค์เข้าปิดล้อมขบวนขบวนสำนักพิมพ์ผู้จัดการ ตลอดจน การเผาและยึดวารสารฟ้าเดียวกัน ฉบับสถาบันกษัตริย์กับสังคมไทย เป็นต้น

ดังนั้น นอกจากข้อถกเถียงเกี่ยวกับการตีความมาตรา 7 เพื่อขอนายกรัฐมนตรี พระราชทานและเรื่องพระราชอำนาจแล้ว มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจึงได้เคลื่อนไหวสืบเนื่องและ เป็นรูปธรรมที่เข้าชัดถึงจุดยืนที่ไม่เห็นด้วยกับการใช้ข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ โดยใช้ มาตรา 112 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มาเป็นเครื่องมือในการขับไล่อุปการะทักษิณ หรือแม้แต่ ถูกใช้ตอบโต้กลับจากฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณเองก็ตาม มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนออก แถลงการณ์แสดงความเห็นว่า มาตรา 112 ดังกล่าวไม่ได้ถูกใช้ตามวัตถุประสงค์เดิมที่มีขึ้นเพื่อ “...ป้องกันและลงโทษบุคคลที่ได้กระทำการใดๆ อันเป็นการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดง ความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์” แต่กลับ “...กลายเป็นเครื่องมือในทางการเมือง เพื่อที่จะกำจัดบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่ยืนอยู่ตรงกันข้ามกับผู้มีอำนาจในทางการเมือง...” ดังนั้น เพื่อป้องกัน ไม่ให้ข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง มหาวิทยาลัยเที่ยง คืนจึงเห็นว่า “...ควรจะต้องแยกแยะระหว่างการกระทำที่เป็นการหมิ่น หรือเป็นเพียงแค่การใช้ ถ้อยคำไม่เหมาะสม...” และมีข้อเรียกร้องรูปธรรมเพื่อให้เกิดความรัดกุมและเที่ยงธรรมในการตั้ง ข้อหาและดำเนินคดีต่อผู้ถูกกล่าวหา 3 ประการ ได้แก่

1. หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา และเป็นกลาง โดยไม่ตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด การกระทำใดที่ไม่ เข้าข่ายความผิดก็ต้องกล้าที่จะสั่งไม่ฟ้อง โดยไม่จำเป็นต้องปล่อยให้คดีดำเนิน ต่อไปในชั้นศาล

2. เพื่อไม่ให้เกิดการใช้คดีนี้เป็นเครื่องมือในทางการเมือง ต้องจำกัด ไม่ให้มีการริเริ่มดำเนินคดีเกิดขึ้นโดยเพียงบุคคลทั่วไป แต่ต้องให้ คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ตัดสินใจต่อการที่จะดำเนินคดีหรือไม่ เพื่อให้เกิดความ รับผิดชอบในทางการเมือง หากเป็นการกลั่นแกล้งต่อบุคคลบางคน

3. ...การจะลงโทษบุคคลในความผิดนี้ต้องปรากฏอย่างชัดเจนทั้ง ตัวการกระทำและเจตนา มิใช่เป็นการตีความกว้างขวางให้ครอบคลุมการ กระทำอื่นๆ เช่น การไม่เคารพเพลงสรรเสริญพระบารมี การทะเลาะวิวาทโดยมี คำด่าเบียดเบียด ซึ่งมิใช่เป็นการหมิ่นประมาท หากเป็นเพียงการกระทำที่ไม่ เหมาะสมต่อสถาบันกษัตริย์... (คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2549ข)

นอกจากการออกแถลงการณ์แล้ว มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนยังได้ดำเนินการสร้างปฏิบัติการสวนกลับเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างจริงจัง โดยจัดสัมมนาเรื่อง “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพในสังคมไทย” ขึ้นในวันที่ 22 เมษายน 2549 เพื่อเชิญนักคิด นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ในกระบวนการตุลาการ นักหนังสือพิมพ์ และนักกฎหมาย มาร่วมเสนอความรู้และความคิดเห็น เพื่อให้สาธารณะเกิดความเข้าใจต่อเรื่องนี้อย่างจริงจัง ทั้งเนื้อหาในแถลงการณ์และเนื้อหาถอดเทปการสัมมนาครั้งนี้ ก็ถูกเผยแพร่เป็นบทความในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนต่อเนื่อง 4 บทความด้วยเช่นกัน (ดูบทความที่ 16-18 ในตารางที่ 7.8)

นอกจากนี้ ในมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเอง ก็มีการเผยแพร่บทความของ เกษียร เตชะพีระ เรื่อง “อย่าทำให้พระมหากษัตริย์เดือดร้อน” ซึ่งเป็นบทความที่สามในชุดบทความเรื่อง “เผด็จการจำแลง อย่าตะแบงข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” (เกษียร เตชะพีระ, 2549ก : ออนไลน์) เผยแพร่บนเว็บไซต์เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2549 โดยเกษียรยกพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2548 (เรื่อง “The King can do wrong” ดังกล่าวแล้วข้างต้น) มาเตือนใจกระแสการฟ้องร้องกล่าวหาในคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพในช่วงนั้นอีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับยกคำสัมภาษณ์ของสุลักษณ์ ศิวรักษ์ ที่ให้สัมภาษณ์ลงในวารสารฟ้าเดียวกัน ฉบับสถาบันกษัตริย์กับสังคมไทย ซึ่งถูกยึดและเผาทิ้ง พร้อมกับที่บรรณาธิการวารสาร ถูกตั้งข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพว่า “พระเจ้าอยู่หัวเองรับสั่งเรื่องหมิ่นพระบรมเดชานุภาพจะกระเทือนไปถึงพระองค์ท่านทุกครั้ง... [ท่านตรัสว่า] เรื่องคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพนั้นให้เลิกเสีย...ต่อแต่นี้ไปในเลิก ไม่ให้จับคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ...ท่านเสียหาย แล้วคนที่ฟ้องร้องนั้นเอาประโยชน์จากท่าน ไม่ได้ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์” เกษียรปิดท้ายบทความว่าในโอกาสฉลองครบสิริราชสมบัติครบ 60 ปีนี้ “...บังควรแล้วหรือที่จะก่อเกิดเหตุอันทำให้ “พระมหากษัตริย์เดือดร้อน” เช่นนี้?” (เกษียร เตชะพีระ, 2549ก : ออนไลน์) เนื้อหาเหล่านี้ เป็นตัวอย่างของกลุ่มผู้ผลิตเนื้อหาและเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนที่พยายามร่วมสร้างปฏิบัติการทางเลือกในการกำกับทิศทางการใช้ประเด็นพระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ไม่ให้เป็นไปจนเกินเลยและกลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองไปเสีย

3.3. เงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้าง เทคนิค และสถาบัน :

เว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนถูกปิด

แม้มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจะลุกขึ้นมาเป็นผู้นำในการสร้างปฏิบัติการสวนกลับโดยอภิปรายทำความเข้าใจเรื่องพระราชอำนาจอย่างรอบด้านและเรียกร้องไม่ให้เกิดการนำคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง แต่จากการที่เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนมีบทบาทโดดเด่นยิ่งในการเผยแพร่เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องพระราชอำนาจ วิวาทะเรื่องมาตรา 7 รวมทั้งคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ มากมายนี้เอง ทำให้ในที่สุดเว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนก็ประสบกับข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเองด้วยเช่นกัน โดยมีกระบวนการเหตุการณ์ที่

ค่อนข้างซับซ้อน เกี่ยวพันกับผู้ใช้และผู้ดูแลบริหารจัดการเว็บไซต์ และเป็นอีกครั้งหนึ่งที่เงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทยปรากฏตัวขึ้นท่ามกลางกระแสความขัดแย้งระหว่างกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองฝ่ายต่างๆ

นโยบายของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้น ให้ความสำคัญกับเว็บไซต์เป็นหลัก ไม่ได้ให้ความสำคัญกับส่วนที่เป็นเว็บไซต์ แต่เว็บไซต์นั้น ทางมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจัดให้มีขึ้น “ตามสมัยนิยม” เท่านั้น (ชานาญ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2552) แม้กระนั้น เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนกลับได้รับความนิยมมากกว่าเว็บไซต์ โดยพิจารณาจากการทำลิงค์ของเว็บไซต์อื่น อาทิ เช่น เว็บไซต์วิทยาลัยวันศุกร์ หรือเว็บไซต์พรรคประชาธิปัตย์ เป็นต้น ซึ่งเชื่อมโยงมาที่เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ไม่ได้เชื่อมกับเว็บไซต์ ทั้งนี้ เว็บมาสเตอร์ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนให้ความเห็นว่าอาจเป็นเพราะเว็บไซต์มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองและเศรษฐกิจเป็นสำคัญถึง 90% ในขณะที่เนื้อหาในเว็บไซต์จะเป็นเรื่องทุกชนิดไม่จำกัดเฉพาะเรื่องเศรษฐกิจการเมือง (สมเกียรติ ตั้งนโม, สัมภาษณ์, 20 สิงหาคม 2552)

ด้วยความโดดเด่นของเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องพระราชอำนาจและจุดยืนของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนดังกล่าว โดยเฉพาะจุดยืนที่ไม่เห็นด้วยกับมาตรา 7 และการขอนายกฯพระราชทานรวมทั้งสถานะความเป็นวิชาการที่หนักแน่นของเว็บไซต์ ทำให้ต่อมาในช่วงเดือนกรกฎาคม 2549 เว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจึง “...ถูกเลือกเป็นสนามประลองยุทธ์หนึ่ง...” “ท่ามกลางบรรยากาศทางการเมืองของการช่วงชิงอำนาจนำทางการเมือง ระหว่างฝ่ายนิยมเจ้าและฝ่ายต่อต้านฯ” (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2549ข) (หรือระหว่างฝ่ายเห็นด้วยกับมาตรา 7 กับฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับมาตรา 7 (ตามความเห็นของ สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2552)) อย่างดูเด็ดขาด จนในที่สุดทำให้เว็บไซต์แห่งนี้ถูกปิดกั้นการเข้าถึงด้วยเหตุผลว่ามีข้อความหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ¹

ข้อความที่โพสต์ในเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้น ไม่สามารถเข้าถึงได้อีกแล้ว เพราะมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนไม่ได้ทำการสำรองหรือคัดลอกข้อมูลเก็บไว้ แต่จากความเห็นของผู้ใช้หลายคนที่เว็บมาสเตอร์นำมาแสดงให้ดู พอจะเห็นภาพคร่าวๆอยู่บ้าง ดังเช่น คำบรรยายของสมศักดิ์ เจียมธีระสกุล ผู้เขียนเว็บไซต์คนสำคัญคนหนึ่งของเว็บไซต์แห่งนี้ ว่าเป็น “ข้อความประเภทไม่ใช้เหตุผล ในลักษณะเอาแต่ต่างๆ (มีแต่คำ ไม่มีเนื้อหาอย่างอื่น) ฯลฯ... โพสต์แบบซ้ำๆ (“ตัดแปะ” ซ้ำๆ)” โดยที่เป็น “...ข้อความที่มีลักษณะ “คำเจ้า”...มีลักษณะ “แรง” แต่ไม่ค่อยมีเนื้อหาอะไร และมีโอกาสที่จะทำให้เป็นข้ออ้างในการถูกเล่นงานได้ [ซึ่ง] ทำให้การ

¹ นอกจากนี้ หลังจากที่คณะรัฐประหารทำการยึดอำนาจในวันที่ 19 กันยายน 2549 แล้ว วันที่ 29 กันยายน 2549 เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนทั้งเว็บไซต์ยังถูกบล็อกปิดกั้นทั้งหมด โดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอีกด้วย คณะกรรมาธิการมหาวิทยาลัยได้ร่วมกันเคลื่อนไหวเรียกร้องให้มีการยกเลิกการบล็อกดังกล่าวอย่างจริงจังถึงขั้นมีการฟ้องร้องต่อศาลเลยทีเดียว (ดูเพิ่มเติมใน กองบรรณาธิการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2549ค : ออนไลน์)

“วิจารณ์” ที่มีคุณภาพกว่า *พลอยเดือดร้อนไปด้วย*” พฤติกรรม “การด่า” ซึ่งมีทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับมาตรา 7 นั้น บางครั้งถึงขั้นที่เพียงแค่เห็นหัวข้อชื่อเรื่องของกระทู้แล้ว ก็ด่าทันทีเลยโดยไม่อ่านเนื้อหาภายในกระทู้ด้วยซ้ำ นอกจากนี้ ผู้เล่นเว็บบอร์ดขาประจำยังมี “แฟนคลับ” ของแต่ละคนอีกด้วย ครั้นผู้เล่นคนนั้น “เริ่มด่า” และ “ไล่ด่า” กระทู้ต่างๆ บรรดาแฟนคลับทั้งหลายก็ไล่ “ตามด่า” ตามผู้ที่ตนเองชื่นชมอยู่ด้วยเช่นกัน (ชานาญ จันทรเรือง, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2552; สมชาย ปรีชาศิลปกุล, สัมภาษณ์, 21 สิงหาคม 2552)

ในแง่เนื้อหาแล้ว มีผู้ใช้เว็บบอร์ดคนหนึ่งเล่าว่า ช่วงวันที่ 23-25 กรกฎาคม 2549 มีการโพสต์ข้อความโดยผู้ใช้นามแฝงว่า “ไข่เหลือง” มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว “ที่สะท้อนใจผมและผู้อื่น” จากนั้น มีการนำเรื่องเหล่านี้ไปพูดคุยกันต่อที่เว็บบอร์ดอื่นด้วยเช่นกัน เช่นที่ เว็บบอร์ดของเสธฯแดง (saedaeng.com)² อย่างไรก็ตาม ไข่เหลือง (นามแฝง) อธิบายจากการถูกพาดพิง ว่าเขาได้โพสต์ข้อความเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์จริง แต่หลังจากนั้น มีผู้ตีความข้อความเหล่านั้นอย่าง “เกินจริง” และตีความเจตนาของผู้โพสต์อย่าง “สนุกสนานปาก” รวมทั้งมีข่าวว่า ไข่เหลือง (นามแฝง) “...แข่งในหลวง...ต้องการล้มล้างสถาบัน...ด่าสถาบันหยาบคาย” ไข่เหลือง (นามแฝง) ปฏิเสธว่าทั้งหมดไม่เป็นความจริงและเขาก็ไม่ได้ไปโพสต์ต่อที่ใดอีกด้วย นอกจากนี้เว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนแห่งเดียวเท่านั้น ส่วนเรื่องที่มีปรากฏข้อความของเขาในเว็บบอร์ดแห่งอื่นน่าจะเป็นการ “...ตัดแปะของคนอยากสร้างกระแสมากกว่า” ทั้งนี้ ตัวอย่างกระทู้หนึ่งที่ไข่เหลือง (นามแฝง) ตั้งขึ้นและเป็นไปได้ที่จะถูกอ้างว่าเข้าข่ายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เช่น กระทู้เรื่อง “เรียกกษัตริย์โดยไม่ใช้คำราชาศัพท์ ผิดกฎหมายใหม่” ซึ่งไข่เหลือง (นามแฝง) อธิบายว่าตั้งเพราะอยากให้คนในเว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยที่คืน (ที่ “ไข่เหลือง” (นามแฝง) กล่าวว่าเขาไว้ใจ) มาถกเถียงแลกเปลี่ยนกันอย่างจริงจัง นอกจากนี้ เขายังรู้สึกอึดอัดใจกับกระแส “คลังในหลวง” ดังที่เป็นที่มาของนามแฝง “ไข่เหลือง” โดยที่เขา กล่าวว่า “...ต้องการรักษาสถาบันกษัตริย์ในฐานะที่เป็นที่พึ่งทางใจ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน ไม่ใช่เป็นที่พึ่งทางอำนาจและการบูชา”³

ทั้งสมเกียรติ ตั้งนโม, ชานาญ จันทรเรือง และสมชาย ปรีชาศิลปกุล ยืนยันตรงกันว่า ข้อความที่เข้าข่ายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพที่ปรากฏอยู่ในเว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

¹ จากผู้โพสต์นาม Somsak ในหัวข้อ “สาเหตุที่กระดานข่าว.เที่ยงคืนถูกปิด : ว่าด้วยคำชี้แจงของสมเกียรติ ตั้งนโม” โพสต์เมื่อ 1 สิงหาคม 2549 เวลา 6.55 น. อ้างในหัวข้อ “4.2 จดหมายจากสมาชิก” ในสมเกียรติ ตั้งนโม, 2549ข : ออนไลน์.

² จากเรื่อง “จม.ถึงอาจารย์สมเกียรติ ตั้งนโม” (เข้าใจว่าเขียนเป็นจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ถึงสมเกียรติ ตั้งนโม โดยส่งไปเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2549 เวลา 11.09 น.) อ้างในหัวข้อ “4.1 จดหมายจากสมาชิก” ในสมเกียรติ ตั้งนโม, 2549ข : ออนไลน์.

³ ไข่เหลือง (นามแฝง) “ขอทำความเข้าใจกับทุกฝ่าย” (โพสต์เมื่อ 31 กรกฎาคม 2549 เวลา 9.07 นาฬิกาในเว็บบอร์ดแห่งใหม่ของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนที่ใช้บริการของ thaiis.com) อ้างในหัวข้อ “4.2 จดหมายจากสมาชิก” ใน สมเกียรติ ตั้งนโม, 2549ข : ออนไลน์.

นั้น คล้ายดังถูกกลั่นแกล้ง เพราะซ่อนอยู่ภายในกระทู้เป็นจำนวนมาก และกระจายไปทั่ว บางครั้งไปซ่อนไว้อยู่ที่หน้า 4 ซึ่งต้องย้อนกลับไปมากกว่า 200 กระทู้ และเมื่อโพสต์ข้อความ เจ้าปัญหาเสร็จแล้ว ผู้โพสต์ก็จะแจ้งไปยังหน่วยงานที่เฝ้าระวังการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพใน อินเทอร์เน็ตให้มาตรวจสอบเว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (สมเกียรติ ตั้งนโม, สัมภาษณ์, อ่างแล้ว; ชำนาญ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์, อ่างแล้ว; สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, สัมภาษณ์, อ่างแล้ว.)

เมื่อมีปรากฏการณ์ “การดำ” กันอย่างดุเดือด รวมถึงการกลั่นแกล้งกันโดยใส่ไว้ในหน้า หลังๆของเว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนมากเข้า บริษัท thaimisc.com ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ผู้ ให้บริการเว็บบอร์ดแก่มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจึงได้มีข้อความเตือนมาถึงสมเกียรติ ตั้งนโม ว่าให้ ตรวจสอบข้อความที่เข้าข่ายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและสถาบันพระมหากษัตริย์ด้วย กระทั่ง ในที่สุด วันที่ 26 กรกฎาคม 2549 เว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจึงถูกระงับการให้บริการและ การเข้าถึง¹ โดยที่เจ้าของ thaimisc.com ชี้แจงว่าได้ตัดสินใจปิดเว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน โดยใช้พิจารณาณฐานส่วนตัวของตนเอง (Kultida Samabuddhi, 2006. อ่างใน สมเกียรติ ตั้งนโม, 2549ข : ออนไลน์)

อย่างไรก็ตาม ชำนาญ จันทร์เรือง ผู้มีหน้าที่ดูแลเว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนให้ ความเห็นว่า ทางบริษัทผู้ให้บริการน่าจะถูกกดดันมาจากเจ้าหน้าที่รัฐอีกต่อหนึ่ง (แต่ไม่ได้ระบุ ว่าเป็นองค์กรใด) โดยไม่ได้ทำเป็นหนังสือแจ้งเตือน เพราะจะมีหลักฐานให้ถูกฟ้องกลับได้ และ จะทำเช่นนั้นได้ เจ้าหน้าที่รัฐจำเป็นจะต้องมีหลักฐานชัดเจน รวมทั้งต้องมีหมายศาลอีกด้วย ดังนั้น การปิดเว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน จึงน่าจะเป็นการใช้วิธีการโทรศัพท์มากกดดันผู้ ให้บริการฟรีเว็บบอร์ดมากกว่า ส่วนทางบริษัท thaimisc.com ก็น่าจะเกรงว่าข้อความที่เข้าข่าย หมิ่นพระบรมเดชานุภาพในเว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน อาจมีผลกระทบให้เครื่องเซิร์ฟเวอร์ thaimisc.com ซึ่งให้บริการเว็บบอร์ดแก่ลูกค้ารายอื่น ๆ ด้วยนั้น ถูกปิดลงทั้งหมด จึงได้ทำการ ระงับการให้บริการเว็บบอร์ดแก่มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเสียก่อน (ชำนาญ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์,

¹ ครั้งนี้เป็นการปิดครั้งที่สาม ครั้งแรก เว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนถูกปิด โดยผู้ให้บริการ คือ thaimisc.com ให้เหตุผลว่า มีการย้ายข้อมูลไปบรรจุในฮาร์ดดิสก์ที่ใหญ่ขึ้น แต่สมเกียรติตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ก่อนหน้านั้น ในเว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนก็มีข้อความที่พาดพิงสถาบันพระมหากษัตริย์เช่นกัน ส่วนครั้งที่สอง สมเกียรติกล่าวว่า “เป็นการตัดกระทู้ทิ้งโดยพลการ” โดยผู้ให้บริการให้เหตุผลว่าเนื่องจากมี ปริมาณกระทู้เกินจำนวนไปหลายพันกระทู้ แต่สมเกียรติก็ตั้งข้อสังเกตไว้อีกเช่นกันว่า ได้ขอใช้บริการเว็บ บอร์ดโดยตั้งค่าไว้ที่ “ไม่จำกัดจำนวนกระทู้” และสาเหตุที่แท้จริงแล้วไม่ต่างไปจากการถูกปิดในครั้งแรก (อ้างอิงจาก สมเกียรติ ตั้งนโม, 2549ข) ผู้เขียนทดลองเข้าไปที่เว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ที่ใช้ บริการ thaimisc.com (ที่ [http://www.thaimisc.com/freewebboard/ php/vboard.php?user=midnightuniv](http://www.thaimisc.com/freewebboard/php/vboard.php?user=midnightuniv)) อีกครั้งเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2552 ในหน้าเว็บบอร์ดดังกล่าว ยังคงปรากฏข้อความที่คาดว่ามีมาตั้งแต่วันที่ 26 กรกฎาคม 2549 คือ “ขอภัยเวปบอร์ดนี้เปิดให้บริการชั่วคราวครับ เวปบอร์ดนี้ถูก ปิดโดยผู้ให้บริการ เนื่องจากมีข้อความพาดพิงถึง เบื้องสูง หากต้องการใช้งานเวปบอร์ดต่อไปรบกวนเจ้าของบอร์ด เมล ติดต่อมา ที่ webmaster@thaimisc.com”

อ้างแล้ว)

เว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเริ่มเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2543 นับกระทั่งถึงวันที่ถูกปิดเว็บบอร์ด รวมแล้วประมาณ 6 ปีนั้น มีการตั้งกระทู้รวมแล้วประมาณ 17,000 กระทู้ และมีการโต้ตอบแสดงความคิดเห็นกันมากกว่า 100,000 ครั้ง (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2549ข : ออนไลน์) การปิดเว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในครั้งนี้ จึงทำให้เนื้อหาอื่นๆที่ถกเถียงกันในเว็บบอร์ดแห่งนี้ทั้งหมดสูญหายไป

ข้อที่น่าสนใจประการหนึ่งและน่าจะมีผลต่อพลังทางการเมืองของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนต่อเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณไม่มากนักน้อย คือ มาตรการการดูแลเว็บบอร์ดแห่งใหม่ที่เปิดขึ้นเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม 2549 โดยใช้บริการของบริษัท thaiis.com เนื่องจากเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้น มีผู้ดูแลเพียงคนเดียว คือ สมเกียรติ ตั้งนโม ส่วนคณาจารย์ที่เหลือทั้งหมดทำหน้าที่คอยส่งบทความ ให้คำปรึกษาและคำแนะนำอื่นๆ ด้วยทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เพียงคนเดียว ทำให้เว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนไม่สามารถควบคุมและติดตามเฝ้าดูเนื้อหาที่หมิ่นเหม่ล่อแหลมได้ตลอดเวลาและอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ คณาจารย์ส่วนใหญ่ประเมินกันว่าเนื้อหาในเว็บบอร์ดนั้น “เป็นขยะ” เสียเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือ “เป็นการเถียงที่ไม่ได้ตั้งฐานอยู่บนการใช้ข้อมูลอย่างสูงมากเลย แต่เถียงกันแบบแสดงจุดยืน ไม่ได้มุ่งจะแลกเปลี่ยน” (ชานาญ จันทร์เรือง, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว) และมีผู้ตั้งใจเขียนกระทู้จริงๆเพียง 20-30% เท่านั้น (สมชาย ปรีชาศิลปกุล, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว) ดังนั้นหลังเหตุการณ์ครั้งนี้ คณาจารย์จึงปรึกษารื้อกัน และเสนอทางออกว่าควรใช้นโยบายไม่ให้มีการแสดงความคิดเห็นในส่วนของเว็บบอร์ด

ด้วยเหตุนี้ เว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนที่ฟื้นกลับขึ้นมาใหม่ จึงลดบทบาทจากการเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนถกเถียงของชุมชนวิชาการ กลายเป็นทำหน้าที่เพียงเป็นที่รวมข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งมีสมเกียรติ ตั้งนโม เป็นผู้รวบรวม และนำขึ้นโพสต์ในเว็บบอร์ด หรือกรณีมีผู้อื่นที่เห็นสมควรให้นำเนื้อหาข่าวสารบางชิ้นขึ้นโพสต์ในเว็บบอร์ด ก็จะต้องใช้วิธีส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ถึงสมเกียรติ เพื่อให้พิจารณานำขึ้นเว็บบอร์ดอีกทอดหนึ่ง ส่วนเว็บไซต์ยังคงทำหน้าที่เช่นเดิม คือ ทำหน้าที่เป็น “มหาวิทยาลัย” (university) ที่มีบทความวิชาการในทุกประเภทสาขาวิชา (สมเกียรติใช้คำว่า “universe”) ไม่จำกัดเฉพาะข่าวสารด้านการเมืองและเศรษฐกิจเหมือนอย่างเว็บบอร์ด (สมเกียรติ ตั้งนโม, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

แม้ว่าในส่วน of เว็บไซต์นั้น มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนยังคงเผยแพร่เนื้อหาออกมาอย่างสืบเนื่องในอัตราเท่าเดิม คือ ราว 1-2 บทความ/วัน แต่ในส่วน of เว็บบอร์ดแล้ว นโยบายการ

¹ คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน มีสมาชิกแกนหลักราว 10 คน มีอาจารย์จากคณะวิศวกรรมศาสตร์ 1 คน, คณะประวัติศาสตร์ 3 คน, ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ 2 คน และจากคณะนิติศาสตร์อีก 5 คน (สมเกียรติ ตั้งนโม, สัมภาษณ์, อ้างแล้ว)

ไม่ให้มีการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวนี้ทำให้มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนสูญเสียพลังทางการเมืองไปพอสมควร ดังเช่นที่สุภิญญา กลางณรงค์ เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) ในขณะนั้น กล่าวว่า ช่วงก่อนรัฐประหาร 2549 ซึ่ง “เกิดกระแสเรียกร้องมาตรา 7 เรียกร้องทหาร เรียกร้องศาล กระแสชาตินิยม กระแสอำนาจนิยมมาแรงมาก คิดว่ายังมีคนกลุ่มหนึ่งที่อึดอัดอยากจะใช้พื้นที่มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนอยู่ แต่ด้วย[เว็บ]บอร์ดใหม่ไม่เอื้อที่จะให้ interactive คนที่อยากจะไปใช้พื้นที่ก็ฝ่อไป เพราะไม่มีคนตอบสนอง ความมีชีวิตชีวาก็หายไป คนเข้าไปดูก็น้อยลง คนที่อยากจะทำไปวิจารณ์ไปถกเถียงก็เลยเบื่อๆไป ลดบทบาทลงเนื่องจากถูกคุมกำเนิดทางการเมืองไป” (อ้างอิงคำสัมภาษณ์จาก ธิดา แยมบุปผา, 2550: 136)

การเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงของกลุ่มขับไล่รัฐบาลทักษิณ ในแง่เนื้อหาแล้ว ข้องเกี่ยวกับเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์มาโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนถึงเหตุการณ์รัฐประหาร ในขณะที่ขบวนการของสนธิ ลิ้มทองกุล สร้างวาระประเด็นเรื่องถวายคืนพระราชอำนาจเป็นธงนำ พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (ในที่สุดก็ต้อง) ใช้ช่องทางมาตรา 7 ในการต่อสู้ทางการเมือง นอกจากนี้ เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์และรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร (คอนเสิร์ตการเมือง) ก็ยังตอกย้ำประเด็นด้วยการผลิตประเด็นวาระย่อยๆเกี่ยวกับปฏิญญาฟินแลนด์และผู้อยู่เบื้องหลังการจัดทำเว็บมนุษย์ต่อทคอมเพื่อโจมตีสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยอีกด้วย ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาซึ่งมีธงนำดังกล่าวนี้ เป็นทั้งการดึงองค์อำนาจที่อยู่ในระดับโครงสร้างทางการเมืองของไทย (ที่อุดมการณ์กษัตริย์นิยมมักไม่ถูกมองเห็น หากพูดตามคำของธงชัย วินิจจะกุล) ให้ออกมามีปฏิบัติการทางการเมืองด้วยเช่นกัน และเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้กลุ่มไม่เอามาตรา 7 แยกตัวออกมาจากกลุ่มขับไล่รัฐบาลทักษิณ

ในแง่ของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตแล้ว อำนาจเชิงโครงสร้างในทางการเมือง ก็ได้แผ่ซ่านปกคลุมโครงสร้างระบบอินเทอร์เน็ตไทยด้วยเช่นกันในมิติเชิงสถาบันของเงื่อนไขเชิงโครงสร้างอินเทอร์เน็ต ในขณะที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ “แตกพ่าย” ไปด้วยปฏิบัติการเชิงอำนาจของโครงสร้างด้วยข้อหา “หมิ่นศาล” ซึ่งเป็นการกระทำโดยเปิดเผยของกระบวนการยุติธรรมและถือได้ว่าถูกกฎหมาย กลุ่มไม่เอามาตรา 7 โดยที่มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ซึ่งเป็นกลุ่มพลังอำนาจที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการต่อสู้เชิงเนื้อหา ด้วยการตั้งคำถามและอภิปรายเชิงวิชาการเกี่ยวกับเรื่องนี้มาโดยตลอด ก็ถูกโหมชัตด้วยอำนาจเชิงโครงสร้างการเมืองที่แผ่ปกคลุมอินเทอร์เน็ตเช่นกัน แต่เป็นข้อหา “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” แทน

ในแง่ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาแล้ว แม้ประชาไทจะเสนอว่าการแสดงความจงรักภักดีควรมีได้หลากหลายรูปแบบ ไม่ถูกจำกัดอยู่เฉพาะแบบใดแบบหนึ่งหรือโดยกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเองก็พยายามจะเสนอตลอดว่าข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพไม่ควรถูกนำมาเป็นเครื่องมือทางการเมือง และต้องมีผู้รับผิดชอบในการริเริ่มดำเนินคดี รวมทั้งการระบุความผิดต้องทำให้ชัดเจนทั้งตัวการกระทำและเจตนา แต่ในที่สุด เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน

ก็ถูกจำกัดศักยภาพการเคลื่อนไหวด้วยข้อหาเดียวกันนี้เอง โดยอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบอินเทอร์เน็ต 2 ประการ ประกอบกัน คือ (1) ความซับซ้อนของซ่อนเนื้อหาในเว็บบอร์ด และข้อจำกัดในด้านความทั่วถึงของการดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ด และ (2) เงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างในอินเทอร์เน็ตไทยในมิติเชิงสถาบัน ซึ่งแสดงตัวในลักษณะคลุมเครือ ไม่เป็นทางการ เพราะใช้วิธีการกดดันผ่านผู้ให้บริการพีวีเว็บบอร์ด ซึ่งอยู่ในชั้นผู้ให้บริการช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (ตามเกณฑ์การแบ่งอินเทอร์เน็ตเป็น 3 ชั้นในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้) กรณีที่เกิดขึ้นกับเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้น เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของพลวัตทางเทคโนโลยีที่ปฏิบัติการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงจะต้องเผชิญ โดยเฉพาะเมื่ออำนาจในเชิงโครงสร้างของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตนั้น ยังไม่มีการจัดระบบระเบียบการปกครองไว้อย่างชัดเจน มีประสิทธิภาพเพียงพอ และเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย

4. สันติวิธีกับกฎหมาย : “หมิ่นศาล” และ “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ”

จากเหตุการณ์กรณี “หมิ่นศาล” และ “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” ดังที่ปรากฏในหัวข้อที่ 2 และ 3 ของบทนี้ ในที่นี้ มีข้อที่น่าอภิปรายเล็กน้อยเกี่ยวกับจุดยืนทางทฤษฎีสันติวิธีของผู้เขียน โดยสัมพันธ์กับกฎหมาย คำถามในที่นี้คือสันติวิธีจะสัมพันธ์กับกฎหมายอย่างไร? กล่าวอีกนัยหนึ่ง การใช้มาตรการทางกฎหมายถือเป็นสันติวิธีหรือไม่? แม้ว่าจะมีอาจปฏิเสธได้ว่ากฎหมายดำรงอยู่บนฐานของความรุนแรงซึ่งผูกขาดโดยรัฐ แต่การปฏิเสธการมีอยู่ของกฎหมายทั้งหมดก็เท่ากับนำไปสู่ภาวะอนาธิปไตย ซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดความรุนแรงขึ้นทุกหย่อมหญ้า ดังวลีคลาสสิกของโทมัส ฮ็อบส์ (Thomas Hobbes) ที่กล่าวไว้ในงานเรื่อง *Leviathan* ว่าจะเกิดภาวะที่ “ทุกคนทำสงครามกับทุกคน” (war of all against all)

กระนั้นก็ตาม การเป็นสันติวิธีไม่จำเป็นต้องเคารพกฎหมายหรือไม่ทำผิดกฎหมายเลย ดังที่มีปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (ซึ่งวิทยานิพนธ์นี้ถือว่าเป็นสันติวิธีชนิดหนึ่ง) หลายชนิดที่ฝ่าฝืนหรือละเมิดกฎหมายและมีตัวอย่างให้เห็นมากมายในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา เช่น การทำอารยะขัดขืนของคานธีเพื่อต่อต้านกฎหมายต่างๆของจักรวรรดิอังกฤษ หรือการทำอารยะขัดขืนของมาร์ติน ลูเธอร์ คิง ที่ต่อต้านการแบ่งแยกสีผิวในสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ในทางกลับกัน การกระทำถูกต้องตามกฎหมายก็ไม่ได้หมายถึงว่าเป็นสันติวิธีเสมอไป ดังที่คิง กล่าวไว้ว่า “ทุกสิ่งที่อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ทำในเยอรมนี ล้วน ‘ถูกต้องตามกฎหมาย’...การให้ความช่วยเหลือแก่ชาวยิวในเยอรมนี ในสมัยฮิตเลอร์ถือเป็นสิ่ง ‘ผิดกฎหมาย’” (Martin Luther King Jr., “Letter from Birmingham Jail,” อ้างจากงานแปลใน *ชัยวัฒน์ สถาอานันท์และคณะ*, 2549 : 144)

การเส้นแบ่งขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างสันติวิธีกับกฎหมายสามารถทำได้หลากหลายลักษณะ กรณีของคานธีและคิงส์ช่วยให้เราเห็นร่องรอยของเกณฑ์การพิจารณาความเป็นสันติวิธีของกฎหมายประการหนึ่ง คือ เกณฑ์เรื่องความเป็นธรรมชาติของกฎหมาย ทั้งสองไม่ได้ไม่เคารพหรือต่อต้านกฎหมายทุกชนิดโดยไม่แยกแยะ แต่ทั้งสองต่อต้านกฎหมายที่ไม่

เป็นธรรม ในขณะที่ยังเคารพกฎหมายที่มีความเป็นธรรมอยู่ กล่าวคือ เมื่อฝ่าฝืนกฎหมายที่ตนเองเห็นว่าไม่เป็นธรรมแล้ว ก็ยอมรับการถูกลงโทษโดยกฎหมายที่ใหญ่กว่าหรือที่ทั้งสองยังให้การยอมรับอยู่ เกณฑ์เรื่องความเป็นธรรมนี้แม้จะยังไม่สามารถตอบคำถามได้อย่างชัดเจนว่า กฎหมายที่มีความเป็นธรรมถือเป็นสันติวิธีหรือไม่ เพราะต้องอาศัยการวิเคราะห์ใคร่ครวญเพิ่มเติมต่อไป แต่ก็เพียงพอแล้วสำหรับผู้เขียนที่จะกล่าวได้อย่างชัดถ้อยชัดคำได้ว่า กฎหมายที่ไม่มีเป็นธรรมไม่ถือเป็นสันติวิธี

ความไม่เป็นธรรมของกฎหมายสามารถแยกพิจารณาได้ 3 แง่มุม ได้แก่ (1) ที่มาของกฎหมาย เช่น กฎหมายที่มีเจตนารมณ์ปลดเปลื้องการแสดงความรักผิดชอบของผู้กระทำผิดในเหตุการณ์ความรุนแรงหนึ่งๆ หรือกฎหมายที่มีกระบวนการร่างโดยคณะรัฐประหาร เป็นต้น (2) ตัวบทที่ถูกบัญญัติไว้ในเนื้อหาของกฎหมาย เช่น กฎหมายที่มีเนื้อหาสิทธิเสรีภาพ เป็นต้น และ (3) การนำกฎหมายไปบังคับใช้ เช่น การตีความกฎหมายหนึ่งๆอย่างครอบคลุมกว้างขวางเกินเจตนารมณ์ดั้งเดิม หรือตีความเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือทางการเมือง เป็นต้น กฎหมายอาจไม่เป็นธรรมได้ในทั้งสามแง่มุม หรือเพียงแง่มุมใดแง่มุมหนึ่ง ในขณะที่เดียวกัน กฎหมายหนึ่งๆอาจมีความเป็นธรรมในแง่มุมหนึ่ง แต่อาจไม่เป็นธรรมในอีกแง่มุมหนึ่งก็ได้ เช่น กฎหมายส่งเสริมเสรีภาพที่ถูกออกโดยคณะรัฐประหาร เป็นต้น ดังนั้น กฎหมายจึงอาจไม่เป็นสันติวิธีได้ด้วยแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งหรือทั้งสามแง่มุมเช่นกัน

กล่าวสำหรับกรณีของไทยที่มีการใช้กฎหมายในการจัดการกับผู้ที่แสดงความคิดเห็นทางการเมืองทั้งในกรณี “หมิ่นศาล” และ “หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” นั้น แม้ว่าจะชอบด้วยกฎหมาย แต่นี่ไม่ถือเป็นสันติวิธี (nonviolence) เพราะเป็นวิธีการที่ไม่เป็นธรรม ในแง่ที่ถูกนำไปบังคับใช้อย่างไม่เป็นธรรม กล่าวคือ ทั้งกฎหมายหมิ่นศาลและกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพนั้น ถูกตีความอย่างกว้างขวางครอบคลุมพฤติกรรมหรือการกระทำต่างๆมากเกินกว่าเจตนารมณ์ดั้งเดิมที่ทำให้มีกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ขึ้น

สำหรับกฎหมายหมิ่นศาลนั้น ดังที่นิธิได้กล่าวไว้ว่ามีขึ้นเพื่อใช้กับ “การกระทำใดๆ ก็ตามที่ขัดขวางบิดเบือนกระบวนการไต่สวนพิจารณาคดีเท่านั้น ไม่ใช่การวิพากษ์วิจารณ์คำพิพากษา หรือการแต่งกายและนั่งไม่เรียบร้อยในศาล (ถ้าการแต่งกายและการนั่งขัดขวางบิดเบือนการไต่สวนพิจารณาคดี ก็เป็นความผิด)” (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2552) การตั้งข้อหา “หมิ่นศาล” กับผู้ที่แสดงความคิดเห็นเสียดสีเหน็บแนมหรือใช้ถ้อยคำไม่เหมาะสมต่อสถาบันศาลดังที่ปรากฏในท้องราชดำเนินนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพิจารณาคดี เพราะได้มีคำพิพากษาออกมาแล้ว ดังนั้น การใช้ข้อหาหมิ่นศาลกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณในท้องราชดำเนิน จึงไม่ถือเป็นสันติวิธี

ส่วนกฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพนั้น ก็เช่นกันแต่มีความซับซ้อนขึ้นอีกมาก กล่าวคือ ถูกตีความอย่างครอบคลุมกว้างขวางอย่างมากจนสามารถถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือหรืออาวุธทางการเมืองมาตลอดทั้งในอดีตและปัจจุบัน มากกว่าที่จะใช้ตามวัตถุประสงค์เดิมที่มีขึ้นเพื่อ “...ป้องกันและลงโทษบุคคลที่ได้กระทำการใดๆอันเป็นการหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือ

แสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์” (คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, 2549ข : ออนไลน์) ดังที่กลุ่มไม่เอามาตรา 7 โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนได้อภิปรายเรื่องนี้ไว้อย่างละเอียดในหัวข้อที่แล้ว ดังนั้น การใช้ข้อหาในคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพมาเป็นเครื่องมือทางการเมืองจึงถือเป็นการใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรม และจึงไม่ถือเป็นสันติวิธีด้วยเช่นกัน หากกลุ่มที่ประกาศตนว่าใช้สันติวิธีในการเคลื่อนไหวทางการเมืองใช้เรื่องหมิ่นพระบรมเดชานุภาพมาเป็นเครื่องมือในการต่อสู้แล้ว แม้ขบวนการนั้นอาจจะมีคุณลักษณะความเป็นสันติวิธีในแง่มุมอื่นอยู่ แต่ก็เท่ากับว่ามาตรฐานหรือคุณภาพแห่งความเป็นสันติวิธีโดยภาพรวมของขบวนการเคลื่อนไหวนั้น ๆ อ่อนด้อยลงแล้ว จากการใช้วิธีการอันไม่เป็นธรรมดังกล่าว

5. สรุป

ในสังคมที่ผ่านบทเรียนการใช้ความรุนแรงในประวัติศาสตร์การเมืองมาแต่อดีตอย่างในสังคมไทยนั้น กรอบเชิงวัฒนธรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงค่อนข้างมีอยู่อย่างแข็งแรง และทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมืองจำเป็นจะต้องใช้วิธีการโดยไร้ความรุนแรงในการเคลื่อนไหว ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะแค่กลุ่มเคลื่อนไหวโค่นล้มผู้ที่อยู่ในอำนาจเท่านั้น แต่ยังรวมทั้งกลุ่มที่สนับสนุนฝ่ายผู้อยู่ในอำนาจด้วย นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวโดยไร้ความรุนแรงนั้น ไม่ได้ถูกจำกัดการใช้เฉพาะเพียงหนึ่งหรือสองอุดมการณ์หรือเป้าหมายทางการเมือง กลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ เป้าหมายทางการเมือง หรือแนวทางการเคลื่อนไหวชนิดใด ก็สามารถวิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้ด้วยกันทั้งสิ้น ข้อสำคัญ คือ เมื่ออุดมการณ์ เป้าหมายทางการเมือง หรือแนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่ม ๆ หนึ่ง ไม่สามารถ “เอาชนะใจ” หรือได้รับความยินยอมจากกลุ่มพลังทางการเมืองย่อย ๆ กลุ่มอื่น ๆ ได้แล้ว ก็ย่อมเป็นธรรมดาที่จะเกิดการแตกตัวออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังเช่นที่แสดงให้เห็นไว้ในบทที่ 7 นี้ ว่า ในความขัดแย้งทางการเมืองนั้น ตัวละครที่มีส่วนร่วมไม่ได้มีแค่เพียงหนึ่งหรือสองฝ่ายเท่านั้น แต่ยังมีฝ่ายที่สามอีกด้วย ซึ่งเป็นฝ่ายที่ไม่ได้เข้าข้างหรือต่อต้านฝ่ายแรกหรือฝ่ายที่สองเสียทุกประการ นอกจากนี้ ในแต่ละฝ่าย (ของทั้งสามฝ่าย) ก็ยังประกอบด้วยกลุ่มย่อย ๆ อีกหลายกลุ่ม ซึ่งย่อมจะต้องมีการเมืองภายในอยู่ไม่น้อยเช่นกัน จะทำให้กลุ่มย่อยเหล่านี้เป็นเอกภาพภายใต้กลุ่มใหญ่กลุ่มเดียวกันได้ ก็เช่นกัน กลุ่มแกนกลางที่ขึ้นมาจำเป็นจะต้องมีความชอบธรรมหรือได้รับการยอมรับมากเพียงพอ

ตัวอย่างนี้มีให้เห็นทั้งที่เป็นการเมืองภายในกลุ่มพันธมิตรระหว่างปีกคนทำสื่อในเครือข่ายผู้จัดการกับปีกภาคประชาสังคม ซึ่งในที่สุดแกนนำพันธมิตรฯ ปีกภาคประชาสังคม ก็ตัดสินใจเลือกที่จะอยู่ร่วมในกลุ่มหลักต่อไปทั้งที่ต้องฝัน แต่ก็เลือกที่จะฝันความรู้สึกตนเองให้ได้ ส่วนพันธมิตรฯ ในปีกที่มาจากสื่อเครือข่ายผู้จัดการ ก็ยังคงยึดเป้าหมายการขับไล่รัฐบาลทักษิณให้ได้ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ อยู่ต่อไป เพราะเห็นว่รัฐบาลทักษิณเป็นอันตรายต่อชาติและสถาบัน

พระมหากษัตริย์ เกินกว่าจะให้มีอำนาจดำรงอยู่ต่อไปได้ ในขณะที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ก็ยึดหลักการที่เห็นว่ารัฐบาลทักษิณสามารถสร้างความเจริญให้กับประเทศไทยด้วยเป็นอย่างดี แต่กลับถูกรุมกลั่นแกล้งด้วยวิธีการนอกกฎหมายและไม่เป็นประชาธิปไตยที่ผู้นำได้รับความชอบธรรมมาจากการเลือกตั้ง ส่วนกรณีกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ก็เลือกยึดหลักการประชาธิปไตยที่อำนาจต้องอยู่กับประชาชน ไม่ใช่อยู่ที่อำนาจศักดิ์สิทธิ์ จึงไม่อาจยินยอมร่วมแนวทางการขับไล่รัฐบาลโดยไม่สนใจวิธีการได้อีกต่อไป ก็เลือกตัดสินใจก้าวเดินออกมาเป็นทางสายที่สาม

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น เป็นปฏิบัติการทางการเมืองชนิดหนึ่ง และจำเป็นต้องอาศัยพลังของกลุ่มต่างๆ เข้าร่วมตัวร่วมกันเคลื่อนไหวจึงจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้น จึงมีพลังของพลังอำนาจน้อยใหญ่จากกลุ่มต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย ในแง่ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวแล้ว ยิ่งมีการแตกตัวมาก ทั้งที่เป็นภายในฝ่ายตัวเอง หรือแตกตัวออกมาเป็นฝ่ายที่สามหรือฝ่ายที่สี่ก็ตาม ก็จะยิ่งทำให้พลังเหล่านี้ปะทะกันเองมากขึ้นเท่านั้น จนทำให้ไม่อาจไปสู่ผลสำเร็จเป้าหมายได้โดยง่าย แต่หากมองในแง่หลักการที่แต่ละฝ่ายยึดถือแล้ว ก็ย่อมเป็นธรรมดาอยู่เองที่แต่ละฝ่ายจำเป็นต้องยึดหลักการและแนวทางวิธีการของตนเองไว้ไม่ให้เป้าหมายมาดบังให้ฝ่ายตนต้องยอมเข้าร่วมกับกลุ่มแกนนำที่ไม่เห็นด้วยมากจนเกินจะฝืนทนไหว

ในแง่ของปฏิบัติการเชิงเนื้อหาผ่านเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตนั้น ทั้งสามฝ่ายต่างก็ผลิตและเผยแพร่เนื้อหาออกมาเพื่อสื่อสารทางการเมืองตามแนวทางอุดมการณ์และเป้าหมายทางการเมืองของตนเองทั้งสิ้น ปัญหาจึงขึ้นอยู่กับว่าใครสามารถผลิตและเผยแพร่เนื้อหาออกมาได้ทรงอิทธิพล ในแง่ที่ก่อให้เกิดความคิดหรือประเด็นใหม่ๆ โน้มน้าวจิตใจและสร้างควมยินยอมให้กับฝ่ายตน พร้อมกับลดทอนความชอบธรรมของฝ่ายตรงข้าม ได้มากกว่ากัน รวมทั้งใครมีทรัพยากรและกำลังความสามารถที่จะสร้างและเผยแพร่เนื้อหาเข้าถึงผู้บริโภคเนื้อหาในปริมาณที่มากกว่ากัน ทั้งที่เป็นการอภิปรายว่าด้วยการใช้มาตรา 7, ขอบเขตความเหมาะสมของกระบวนการตุลาการภิวัตน์, และการเมืองเรื่องพระราชอำนาจ รวมทั้งคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพของทั้งสามฝ่าย

ส่วนในแง่โครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทยแล้ว ก็คล้ายกับโครงสร้างอำนาจในเรื่องอื่นๆ กล่าวคือ การต่อสู้ทางการเมืองหนึ่งๆ ย่อมต้องกระทำภายใต้ระบบโครงสร้างหนึ่งๆ ดังนั้น เมื่อทุกฝ่ายใช้เงื่อนไขสนับสนุนของระบบอินเทอร์เน็ตไทยในการต่อสู้ทางการเมือง ก็เป็นที่คาดการณ์ได้อย่างแน่นอนว่าจะต้องเผชิญกับเงื่อนไขจำกัดเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทยด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายใดก็ตาม ดังที่แสดงไว้ในบทที่ 6 และบทที่ 7 นี้ เว็บไซต์ของกลุ่มขับไล่รัฐบาลทั้ง 4 เว็บไซต์ (เว็บผู้จัดการออนไลน์, เว็บไทยอินไซด์เดอร์, เว็บเอฟเอ็ม 92.25, และเว็บคอร์รัปชันว็อทซ์) และ 1 สถานีโทรทัศน์ (เอเอสทีวี) ล้วนถูกจำกัดศักยภาพจากเงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างผ่านมติเชิงสถาบัน เช่น กรมประชาสัมพันธ์, การสื่อสารแห่งประเทศไทย, กระทรวงไอซีที และตำรวจไซเบอร์ เป็นต้น ซึ่งกระทำลงไปที่กลุ่มองค์กรที่รับผิดชอบดูแล

จัดการอินเทอร์เน็ตในมิติเชิงเทคนิค เช่น ผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง หรือแม้แต่ผู้ให้บริการรับฝากเครื่องเว็บเซิร์ฟเวอร์ เป็นต้น ในขณะที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลใน ห้องราชดำเนิน ก็จำเป็นจะต้องอยู่ภายใต้ “กฎ กติกา มารยาท” ที่มีเว็บมาสเตอร์เป็นผู้ดูแล และ ในที่สุดก็ถูกแรงกระแทกจากอำนาจศาลสั่งค้นหาและระบุตัวผู้โพสต์ข้อความหมิ่นศาลมา ดำเนินคดี รวมทั้งมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเองก็ถูกจำกัดศักยภาพเว็บบอร์ดโดยผู้ให้บริการฟรีเว็บ บอร์ด อันเกิดจากการกดดันโดยเจ้าหน้าที่ภาครัฐอีกทอดหนึ่ง

สถาบันและกลุ่มองค์กรเหล่านี้ล้วนเป็นผู้กระทำการของอำนาจในรูปแบบลักษณะต่างๆที่แฝง ฝังอยู่ในโครงสร้างทางเทคโนโลยีของระบบอินเทอร์เน็ตไทย ซึ่งมีทั้งที่เป็นอำนาจเชิงเทคนิคและ อำนาจเชิงสถาบัน ที่เป็นผลมาจากการต่อสู้แย่งชิงอำนาจในระหว่างการพัฒนาาระบบเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ตของไทยในช่วงก่อนที่จะมีปฏิบัติการขับไล่รัฐบาลทักษิณ และได้กลายมาเป็น เงื่อนไขเชิงโครงสร้างที่ทั้งคอยรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยบนอินเทอร์เน็ตและในบางครั้ง ยังได้จำกัดศักยภาพในใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงของ ฝ่ายต่างๆอีกด้วย ในขณะที่กลุ่มเคลื่อนไหวโดยใช้อินเทอร์เน็ตก็พยายามต่อสู้ด้านทานโดยใช้ หลักการเรื่องเสรีภาพด้านต่างๆ ซึ่งมีทั้งกรณีที่ได้ผลและ (ส่วนใหญ่จะ) ไม่ได้ผล ข้อปัญหาเรื่อง การรักษาความสงบเรียบร้อยกับเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนั้น ถือได้ว่าเป็นประเด็น ที่ยังไม่ลงตัว (controversial issue) ซึ่งจะเป็นเงื่อนไขสำคัญในการกำกับแบบแผนความสัมพันธ์ ระหว่างกลุ่มองค์กรและอำนาจฝ่ายต่างๆที่ข้องเกี่ยวกับการใช้ระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตใน การเคลื่อนไหวทางการเมืองไร้ความรุนแรง ทั้งที่เป็นฝ่ายผู้มีอำนาจในการกำกับเชิงนโยบาย ฝ่ายผู้ข้องเกี่ยวกับระบบอินเทอร์เน็ตในเชิงเทคนิค และฝ่ายผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในการสร้าง ปฏิบัติการเชิงเนื้อหา ☺

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 8

ข้ออภิปราย ข้อสรุป และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบเทคโนโลยีชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า “อินเทอร์เน็ต” กับการเคลื่อนไหวทางการเมืองชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” เพื่อตอบคำถามหลักๆ 2 ประการ คือ เรื่องอำนาจเชิงปฏิบัติการกับอำนาจเชิงโครงสร้างของอินเทอร์เน็ต กล่าวคือ (1) อินเทอร์เน็ตถูกใช้เป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงอย่างไรบ้าง? หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง อินเทอร์เน็ตถูกใช้ในฐานะปฏิบัติการทางอำนาจของกลุ่มเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงอย่างไรบ้าง? และ (2) ในฐานะที่เป็นระบบเทคโนโลยีชนิดหนึ่ง ภายในระบบใหญ่ของอินเทอร์เน็ตไทยนั้น ประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง และโครงสร้างความสัมพันธ์เหล่านี้ส่งผลอย่างไรบ้างต่อการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต?

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตอบคำถามข้อที่สองด้วยบทที่ 4 โดยการพิจารณาการต่อสู้ในเชิงอำนาจการควบคุมผ่านการศึกษาระวัติศาสตร์พัฒนาการของระบบอินเทอร์เน็ตไทย ส่วนคำถามข้อแรก วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ตอบอยู่ในบทที่ 6 และ 7 ผ่านการศึกษปฏิบัติการทางการเมืองโดยใช้อินเทอร์เน็ตในช่วงเหตุการณ์การขับไล่รัฐบาลทักษิณระหว่างปี 2548-2549 จบลงที่เหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ซึ่งสามารถแยกแยะกลุ่มพลังทางการเมือง ได้อย่างน้อย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มขับไล่รัฐบาล กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล และกลุ่มไม่เอามาตรา 7 กลุ่มสุดท้ายนี้ไม่ได้ขับไล่หรือสนับสนุนรัฐบาลทุกกรณีไปเหมือนสองกลุ่มแรก

ในบทที่ 8 นี้ ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ เริ่มด้วยหัวข้อแรก คือ การอภิปรายในเชิงทฤษฎีสันติวิธี 2 ประการที่ผู้เขียนพบเห็นจากกรณีศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้ เพื่อเสนอให้เราปรับเปลี่ยนท่าทีการมองสันติวิธีใหม่และเข้าใจความเป็นการเมืองของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมากขึ้น จากนั้นเป็นการอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่เคลื่อนไหวผ่านระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต โดยประยุกต์กรอบโครงสร้างการอภิปรายเกี่ยวกับการเมืองแห่งปฏิบัติการไร้ความรุนแรงของ Sharp ที่เสนอไว้เป็น 3 ภาคหลักๆมาใช้ในเวอร์ชันอินเทอร์เน็ต ได้แก่

หัวข้อที่สอง ว่าด้วยลักษณะของอำนาจในยุคที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงกระทำผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ในหัวข้อนี้จะได้อภิปรายเกี่ยวกับทฤษฎีอำนาจ 3 ทฤษฎีและ 1 สมการ คือ อำนาจเชิงการยินยอม (ตามทฤษฎีพื้นฐานเดิมของ Sharp) แล้วอภิปรายเกี่ยวกับพลวัตของอำนาจที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การขับไล่รัฐบาลทักษิณโดยพิจารณาผ่านสมการเชิงอำนาจของกลุ่มต่างๆ จากนั้น จะเป็นการขยายกรอบคิดเกี่ยวกับอำนาจเชิงการยินยอมไปสู่กรอบทฤษฎี

อำนาจในเชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นอำนาจที่แฝงฝังอยู่ในระบบโครงสร้างเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต และได้ปรากฏกายขึ้นมา มีบทบาทอย่างชัดเจนเมื่อครั้งที่มีการนำอินเทอร์เน็ตมาใช้ในปฏิบัติการ ไร้ความรุนแรง การอภิปรายในหัวข้อนี้ (หัวข้อ 2.3) จะเป็นการตอบคำถามประการที่สองของ วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ไปในคราวเดียวกันด้วย ส่วนสุดท้ายของหัวข้อนี้ เป็นส่วนเพิ่มเติม โดย ทดลองขยายกรอบความคิดเรื่องอำนาจเชิงการยินยอมและอำนาจเชิงโครงสร้าง ให้มาอยู่ใน ระนาบเดียวกันผ่านทฤษฎีล่าสุดของ Manuel Castells คือ ทฤษฎีอำนาจเชิงเครือข่าย ทฤษฎีนี้ ช่วยให้เราพิจารณาระนาบอำนาจชนิดใหม่ที่อำนาจทางการเมืองและอำนาจทางเทคโนโลยีมี ปฏิสัมพันธ์กันไปมาอย่างแยกกันไม่ออก และสามารถเห็นถึงปริบททางอำนาจและลักษณะ ของผู้ใช้อำนาจชนิดใหม่ ๆ เกิดขึ้น ข้ามพรมแดนขอบเขตแบบเดิมที่มีอยู่ และเมื่อกลับมา พิจารณาอำนาจทั้งในเชิงการยินยอมและเชิงโครงสร้างแล้ว

หัวข้อที่สามและสี่นั้น เป็นการตอบคำถามข้อแรกของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ว่าด้วยลักษณะ และพลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตในสังคมไทย โดยที่หัวข้อที่สาม เป็น การอภิปรายสรุปเกี่ยวกับวิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต โดยเริ่มจาก การสำรวจและสร้างภูมิทัศน์ทางแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยใช้อินเทอร์เน็ตที่มีถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบัน เพื่อกำหนดตำแหน่งแห่งที่และลักษณะของปฏิบัติการ ไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตในกรณีของไทยว่าอยู่ในกลุ่มแนวคิดหรือหมวดหมู่ประเภทใด ของภูมิทัศน์ดังกล่าว จากนั้น จะได้อภิปรายเล็กน้อยเกี่ยวกับกรอบแนวคิดเรื่อง “การสื่อสารกับ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” ที่วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ใช้ในการช่วยจัดระเบียบข้อมูล ส่วนวิธีการของ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตที่พบเห็นในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้นั้น ก็แบ่งเป็น 3 ประเภทตามหมวดหมู่เดิมที่ยีน ชาร์ป เคยเสนอไว้

หัวข้อที่สี่ คือ นับว่ามีรายละเอียดมากที่สุด เพราะเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ จริงของการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ประกอบด้วยอำนาจหลายฝ่าย ผู้เขียนให้ชื่อหัวข้อนี้ว่า “พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” โดยเทียบเคียงกับภาคที่สามในงานคลาสสิกของชาร์ป (Sharp, 1973) สี่เรื่องแรกในหัวข้อนี้ เปรียบเสมือนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเตรียมตัว สำหรับสร้างปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยอินเทอร์เน็ต เริ่มจากการพิจารณาถึงวิธีที่แต่ละกลุ่ม นำเงื่อนไขสนับสนุนจากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาเอื้อให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มตนเองในการทำ ทายอำนาจของกลุ่มที่ตนเองไม่พอใจ (แต่ละกลุ่มมี “ฝ่ายตรงข้าม” ที่แตกต่างกันไป) จากนั้น จะ ได้พิจารณาอย่างรวบรัดเกี่ยวกับปฏิบัติการเชิงประเด็น/เนื้อหาและปฏิบัติการสวนกลับของแต่ละ ฝ่าย ในฐานะที่เป็นประเด็นตรงนำสำหรับการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงของแต่ละกลุ่ม ว่าข้อวิ วาทะในเชิงเนื้อหาบางอย่างบ้าง

เรื่องที่สามในหัวข้อนี้เป็นการอภิปรายเกี่ยวกับข้อปัญหาเรื่องว่าควรเคลื่อนไหวโดย เปิดเผยหรือปิดเป็นความลับ เรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่ผู้สนใจปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (ไม่ว่าจะ ใช้หรือไม่ใช้อินเทอร์เน็ต) จำเป็นจะต้องพิจารณาและชาร์ปได้อภิปรายไว้ในงานของเขาแล้วเป็น อย่างดี ในวิทยานิพนธ์นี้จะได้อภิปรายเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวโดยใช้อิน

อินเทอร์เน็ต ซึ่งมักเห็นกันว่า การไม่ต้องเปิดเผยตัวตนของผู้เคลื่อนไหวเป็นคุณลักษณะเด่นประการหนึ่งของอินเทอร์เน็ต เรื่องสุดท้ายของช่วงการเตรียมการ คือ เรื่องยุทธศาสตร์และยุทธวิธีไร้ความรุนแรง ซึ่งมีอภิปรายกันในงานชิ้นอื่นๆ อย่างหลากหลายมากมาย ในที่นี้ได้ตั้งเป็นข้อสังเกตเพิ่มเติมจากยุทธศาสตร์/ยุทธวิธีอีกอย่างละหนึ่งข้อ คือ การเมืองเรื่องความสนใจซึ่งอันที่จริงแล้วเป็นยุทธศาสตร์ที่ใช้กันในยุคก่อนอินเทอร์เน็ตและยังคงใช้อย่างมีนัยสำคัญในยุคอินเทอร์เน็ตด้วย ส่วนยุทธวิธีการเมืองเรื่องความเร็วนั้น แม้จะเป็นยุทธวิธีที่สำคัญในยุคก่อนอินเทอร์เน็ต แต่ถือได้ว่าอินเทอร์เน็ตช่วยเสริมสร้างให้ยุทธวิธีนี้เข้มแข็งขึ้นอีกมาก ในขณะที่เดียวกันก็ส่งผลกระทบย้อนกลับไปสู่คุณภาพของการเมืองและการเฟื่องฟูความยินยอมอีกด้วย ดังจะได้อภิปรายต่อไป

สามส่วนหลังของหัวข้อนี้ กล่าวได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงของพลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ใช้อินเทอร์เน็ต กล่าวคือ เรื่องที่หาการถูกตอบโต้กลับจากผู้ถูกทำร้ายอำนาจด้วยมาตรการในทางเทคโนโลยีโดยมีการปิดกั้นเว็บไซต์เป็นมาตรการหลัก เรื่องที่หก การรับมือกับมาตรการดังกล่าวซึ่งจะได้อภิปราย 2 เรื่องใหญ่ที่เห็นว่ามีศักยภาพความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาต่อไปให้กลายเป็น “วิธีการเชิงเทคนิคของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” (technical method of nonviolent action) และเรื่องสุดท้าย คือ ทรัพยากรสำหรับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในยุคอินเทอร์เน็ต อันจะนำมาซึ่ง “อำนาจเชิงปริมาณ” ซึ่งวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดสำหรับการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงที่เป็นแบบมวลชนดังกรณีของไทยนี้ แม้ไม่อาจถึงขั้นเป็นนกลไกไปสู่การเปลี่ยนแปลง แต่ก็สำคัญอยู่ในระดับที่จะกำหนดความได้เปรียบเสียเปรียบของแต่ละฝ่ายเลยทีเดียว

หัวข้อที่ห้า เป็นการสรุปข้อค้นพบของงานวิจัยในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ว่าในกรณีการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณของไทยระหว่างปี 2548-2549 นั้น อินเทอร์เน็ตสามารถทำให้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงก้าวหน้าไปไกลได้มากน้อยเพียงใด ส่วนใดที่ยังไปไม่ถึงและน่าจะพัฒนาไปต่อ หัวข้อสุดท้าย คือ ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นการอภิปรายถึงแนวโน้มในอนาคตของการเคลื่อนไหวทางการเมืองไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต และโจทย์วิจัยที่น่าศึกษาต่อไปในอนาคต

1. “ไร้ความรุนแรง” เท่ากับ “ดี” หรือไม่ และ “ความขัดแย้งไร้ความรุนแรง”

งานศึกษาเกี่ยวกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงทั้งหลายนั้น โดยมากมักมีทำที่หรือกลืนอายุในลักษณะที่ว่าเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ดีงาม ทั้งนี้ความดีงามของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (nonviolent action) (หรือที่นำไปเรียกรวมกับศัพท์ทั่วไปว่า “สันติวิธี” (nonviolence)) นั้น นอกจากวางอยู่บนฐานของการที่ไม่ก่อให้เกิดความรุนแรงแล้ว โดยส่วนใหญ่ยังวางอยู่บนฐานของอุดมการณ์หรือเป้าหมายทางการเมืองบางชนิดของขบวนการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่ดูเหมือนทั้งผู้อ่านและผู้เขียนในแวดวงปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะให้การยอมรับไว้แล้ว เช่น

ในงานศึกษาของ Carter, Clark, and Randle (2006) ซึ่งทำบรรณานิทัศน์ (annotation) เอกสารภาษาอังกฤษที่ศึกษากรณีปฏิบัติการไร้ความรุนแรงทั่วโลกหลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมามากถึง 938 กรณีนั้น ส่วนใหญ่แล้ว อาจแยกประเภทของปฏิบัติการเหล่านี้ได้เป็น 6 ชนิด ได้แก่ (1) การต่อต้านโดยไร้ความรุนแรง (nonviolent resistance) ต่อระบอบอาณานิคม (2) การรณรงค์สิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตยในระบอบคอมมิวนิสต์ (3) การต่อต้านการเลือกตั้งฉ้อฉล, การกดขี่, เผด็จการ, และการปกครองโดยทหาร (4) การรณรงค์สิทธิทางการเมือง สิทธิพลเมือง และสิทธิทางวัฒนธรรม (5) การรณรงค์เพื่อความเป็นธรรมทางสังคม และเศรษฐกิจ และ (6) ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

จะเห็นได้ว่าฐานของความชอบธรรมของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงทั้ง 6 กรณีนั้น อยู่ที่เรื่องต่อต้านอาณานิคม, เรื่องสิทธิเสรีภาพและประชาธิปไตย, การต่อต้านความฉ้อฉล การกดขี่ เผด็จการและทหาร, เรื่องสิทธิด้านต่างๆ, และเรื่องความเป็นธรรมด้านต่างๆ ฐานทางอุดมการณ์หรือฐานทางศีลธรรมของงานศึกษาเหล่านี้ ดูจะเป็นที่ยอมรับกันในโลกยุคหลังนี้อยู่แล้ว กล่าวอีกนัยหนึ่ง จึงเห็นได้ว่า ฐานทางศีลธรรมของงานศึกษาเกี่ยวกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น ค่อนข้างยืนอยู่ข้างเดียวกับหรือสนับสนุนกลุ่มเคลื่อนไหวปฏิบัติการ

การเคลื่อนไหวทางการเมืองในประเทศต่างๆทั่วโลกเหล่านี้ ล้วนเป็นกรณีที่สำคัญสำหรับประเทศนั้นๆและบางกรณีสำคัญในระดับโลกเลยทีเดียว ดังนั้น เหตุการณ์เหล่านี้ย่อมมีความซับซ้อนในตัวเอง และประกอบด้วยกลุ่มพลังทางการเมืองหลากหลายกลุ่ม ที่ขัดแย้งและมีความไม่ลงรอยไม่เห็นด้วยทางความคิดหรือแนวทางการเคลื่อนไหวอยู่มากมาย ช่องโหว่ของงานศึกษาวิจัยในแวดวงปฏิบัติการไร้ความรุนแรง คือ คล้ายกับฉายให้เห็นภาพด้านเดียว คล้ายตั้งว่าแม้มีความซับซ้อนของกลุ่มพลังทางการเมืองมากมาย แต่ความชอบธรรมทางศีลธรรมของกลุ่มอื่นๆ ไม่สามารถต้านทานฐานความชอบธรรมของกลุ่มเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงได้ ดังนั้น คำถามจึงอยู่ที่ว่า แล้วจะเป็นเช่นไร หากกลุ่มเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรง ไม่สามารถสร้างหรือยึดครองความชอบธรรมหรือฐานทางศีลธรรมเหนือกลุ่มอื่นๆได้มากเพียงพอ? หรือจะเป็นเช่นไรหากในสถานการณ์การเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงนั้นๆ เกิดการปะทะกันของความชอบธรรมทางศีลธรรมหรืออุดมการณ์หลายชุดที่มีระดับพลังที่ไม่เหลื่อมล้ำกันมากนัก?

ข้อเสนอชวนถกเถียงในทางทฤษฎีสันติวิธีประการแรก คือ อันที่จริงแล้ว “ความดี” ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (รวมถึงสันติวิธีด้วย) ที่มักยึดถือกันนั้น อยู่ที่ใด กล่าวอีกนัยหนึ่ง “ความดี” ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น เป็นเพราะนำไปสู่เป้าหมาย (ends) ที่ดี หรือเป็นเพราะเป็นวิธีการ (means) ที่ดี หาก “ความดี” ดังกล่าวนี้นั้นเป็นเพราะนำไปสู่เป้าหมาย “ที่ดี” (หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง อยู่บนฐานอุดมการณ์ “ที่ดี”) แล้ว คำตอบนี้ก็พาเราไปสู่ข้อปัญหาอีกชนิดหนึ่ง ว่า ใครจะใช้เกณฑ์ “ความดี” ชนิดใด ซึ่งขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ทางการเมืองของผู้วัดความดีนั้นๆอีกด้วย

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น แม้ไม่ถึงกับไม่สนใจเรื่องอุดมการณ์ แต่ก็ไม่ได้ปิดกั้นตนเองไม่ให้ถูกนำไปใช้โดยกลุ่มที่มีอุดมการณ์ชนิดต่างๆกัน กล่าวคือ ไม่ว่าคนกลุ่มนั้นๆจะมี

อุดมการณ์ชนิดใด ก็สามารถใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้ทั้งสิ้น ยีน ชาร์ป เองก็กล่าวไว้อย่างชัดเจนตั้งแต่ปี 1973แล้วว่า “...คนมักจะทึกทักเอาว่า สิ่งที่คุณถือว่าเป็น ‘ดี’ ก็จะต้องเรียกสิ่งนั้นว่า ‘ไร้ความรุนแรง’ ในขณะที่เรียกทุกสิ่งที่คุณไม่ชอบว่าเป็นความรุนแรง” (ชาร์ป, 2529 : 97) นอกจากนี้ ชาร์ปยังกล่าวไว้อีกว่า ประเด็นปัญหาของการต่อสู้ทางการเมืองโดยใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น เป็นไปได้หลากหลายขอบเขตและทิศทาง กล่าวเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในที่นี้ คือ ปฏิบัติการดังกล่าวนั้น เป็นไปได้ทั้งในแง่ที่เป็น “...การต่อสู้เพื่อรัฐบาลหรือการต่อต้านรัฐบาล...” (เน้นโดยผู้เขียน) (ชาร์ป, 2529 : 96)

ที่น่าสนใจ คือ ท่ามกลางพลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ในสถานการณ์จริงของการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงนั้น เป็นไปได้เสมอที่กลุ่มไร้ความรุนแรงจะเผชิญปฏิบัติการไร้ความรุนแรงสวนกลับ (counter nonviolent action) ดังที่ Sharp ยกตัวอย่างไว้จำนวนหนึ่ง เช่น กรณีที่คนผิวดำในเมืองมอนเทโกรี รัฐอลาบามา ประกาศณรงค์ต่อต้านการแบ่งแยกสีผิวโดยการนั่งประท้วงในรถประจำทางที่แบ่งแยกสีผิวในเดือนพฤษภาคม 1961 กลุ่มสนับสนุนการแบ่งแยกสีผิวก็ตอบโต้ด้วยวิธีการไร้ความรุนแรงเช่นกัน โดยการปิดสถานีขนส่งรถสาธารณะไม่ให้มีการบริการเกิดขึ้นก่อนหน้าที่กลุ่ม “ผู้โดยสารเสรี” (freedom rider) จะมาถึงที่เมืองนี้เพื่อเริ่มปฏิบัติการดังกล่าว อีกกรณีหนึ่งที่ Sharp ยกขึ้นมา คือ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงของสมาชิกกลุ่มต่อต้านคนผิวดำ คลู คลัก แคลน (Klue Klux Klan) ในเมืองแอตแลนตา เมื่อปลายทศวรรษที่ 1960s ที่ตอบโต้การกีดกันของกลุ่มนักศึกษา โดยการขู่ว่าจะทำการ “คว่ำบาตรโดยคนขาว” (white boycott) ต่อร้านค้าใดๆที่ยกเลิกการแบ่งแยกงานข้ามชั้นสำหรับคนผิวดำกับคนผิวขาวออกจากกัน (Sharp, 1973 : 694)

สถานการณ์ในลักษณะเดียวกับคำถามดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นกับกรณีการขับไล่รัฐบาลทักษิณของประเทศไทย และความเหลื่อมล้ำของฐานพลังความชอบธรรมทางศีลธรรมของกลุ่มขับไล่รัฐบาล ยิ่งลดน้อยถอยลงไปอย่างมากหลังเหตุการณ์ รัฐประหาร 2549 แม้พลังทางการเมืองในเชิงปฏิบัติการและสมรรถนะด้านอื่นๆจะยังมีอาจเทียบเท่ากับกลุ่มขับไล่รัฐบาลทักษิณได้ แต่การทำรัฐประหารก็ได้เพิ่มความชอบธรรมทางศีลธรรมบนฐานอุดมการณ์ประชาธิปไตย (โดยเฉพาะหลักการเรื่องผู้นำต้องมาจากการเลือกตั้ง) ให้กับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณขึ้นอีกอย่างมาก

กรณีการขับไล่รัฐบาลทักษิณนี้ ทำให้เห็นได้ชัดว่า ในวงการการศึกษาเกี่ยวกับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น ยังขาดการศึกษาในสถานการณ์ที่ความชอบธรรมทางศีลธรรมหรือพลังทางอุดมการณ์ มีขนาดใกล้เคียงกัน หรือไม่สามารถเอาชนะกันได้อย่างเด็ดขาด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในห้วงหลายสิบปีที่ผ่านมา ความคิดเรื่องปฏิบัติการไร้ความรุนแรง มักถูกนำไปปะปนสับสนกับเรื่องสันติวิธี และอยู่ในระยะ “สถาปนาตัวเอง” กล่าวคือ ความพยายามศึกษาสันติวิธีและปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น เป็นไปในลักษณะสนับสนุนให้มีการใช้สันติวิธีและปฏิบัติการไร้ความรุนแรงขึ้นในสังคมการเมืองต่างๆ อาจมีการกล่าวอ้างถึงความไม่สำเร็จของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แต่ก็เป็นการอภิปรายกันค่อนข้างน้อย ทำให้ในวงการผู้ที่สนใจเรื่องสันติวิธีและ

ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น ลืมไปว่า “สันติวิธี” และ “ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” นั้น เป็นเครื่องมือจัดการความขัดแย้งชนิดหนึ่ง ที่อาจใช้ได้ผลหรือไม่ได้ผลก็เป็นได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลากหลายประการ ดุจเดียวกับเครื่องมือทางการเมืองชนิดอื่นๆ

กล่าวอีกนัยหนึ่ง งานศึกษาด้านสันติวิธีทั้งหลาย มักมีแนวโน้มของผู้ศึกษา/ผู้เขียน/ผู้อ่านที่จะยืนอยู่ตำแหน่งแห่งที่เดียวกับขบวนการไร้ความรุนแรงที่กำลังต่อสู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่ “สิ่งที่ดีกว่า” (ตามอุดมการณ์ต่างๆ ดังเช่นที่ยกตัวอย่างมาในสองย่อหน้าแรก) แต่ไม่ได้ยืนห่างออกมาอยู่ในจุดที่ทำให้เห็นถึงว่าสถานการณ์ดังกล่าว เป็นสถานการณ์ความขัดแย้งประเภทหนึ่งที่มีความซับซ้อนในตัวเอง กรณีที่สำคัญ คือ กรณีที่ฐานอุดมการณ์หรือฐานทางศีลธรรมของทั้งสองฝ่ายของข้อขัดแย้ง อาจจะนำเสนอสนับสนุนด้วยกันทั้งคู่ (เช่น ฝ่ายหนึ่งสู้เพื่อความ เป็นธรรม อีกฝ่ายหนึ่งสู้เพื่อประชาธิปไตย เป็นต้น) หรืออาจเป็นเรื่องไม่น่าอภิรมย์ทั้งคู่ เพราะเป็นเพียงเกมส์อำนาจของทั้งสองฝ่าย ที่ชิงไหวชิงพริบ หักเหลี่ยมเฉือนคมกันสุดลุล และ เป็นสถานการณ์ที่เป็นไปได้เสมอที่ทั้งฝ่ายขบวนการไร้ความรุนแรง (ซึ่งมักถูกมองว่า “ดีงาม”) และฝ่ายผู้ที่อยู่ในอำนาจหรือกลุ่มที่สนับสนุนฝ่ายผู้ที่อยู่ในอำนาจ (ซึ่งมักถูกมองว่า “ชั่วร้าย”) ก็จะใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงด้วยเช่นกัน ซึ่งผลอาจเป็นไปได้หลากหลายทิศทาง ตั้งแต่การที่ทั้งสองฝ่ายบรรลุข้อตกลงและคลี่คลายความขัดแย้งไปได้ จนถึงกรณีที่ความขัดแย้งนั้นกลายเป็นความขัดแย้งที่ยืดเยื้อยาวนาน ต่อสู้กันไม่จบไม่สิ้น จนหลายฝ่ายเริ่มรู้สึกวุ่นวายเบื่อหน่าย ก็เป็นไปได้เช่นกัน

ในกรณีที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงถูกนำมาใช้ในสถานการณ์ที่พลังของอุดมการณ์ทางศีลธรรมของทั้งสองฝ่ายมีขนาดใกล้เคียงกันดังกล่าว จึงไม่ใช่เรื่องง่ายที่คาดหวังให้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะเป็นยานานเอกที่แก้ไขสถานการณ์กันได้ง่ายดายเหมือนที่งานศึกษาต่างๆ วาดภาพเอาไว้ให้เราเห็นกัน หากเป็นกรณีแรก (คืออุดมการณ์ของทั้งสองฝ่ายล้วนน่าอภิรมย์ทั้งคู่) ก็จะทำให้เกิดความลำบากใจกับกลุ่มคนที่ไม่ได้อยู่ในสนามความขัดแย้งอยู่พอประมาณ เพราะไม่รู้จะเลือกสนับสนุนอะไรดี แต่หากเป็นกรณีหลัง (คือเป็นเกมส์การชิงชิงอำนาจ) ก็คงจะยิ่งเป็นเรื่องน่าเหี้ยมแห่งจิตใจต่อผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ไม่น้อยที่ต้องมาวุ่นวายอยู่ในสนามความขัดแย้งดังกล่าว ไม่ว่าจะในฐานะ “ผู้เล่น” หรือ “ผู้ชม” (หมายถึงมวลชนผู้ที่จะเป็นฐานสนับสนุนความชอบธรรม) ก็ตาม

ดังนั้น ในที่นี้ จึงเห็นได้ชัดว่า “ความดี” ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงและสันติวิธีนั้น ไม่ได้อยู่ที่ว่านำไปสู่เป้าหมาย “ที่ดี” แต่อยู่ที่การเป็นวิธีการที่ดี (หรืออย่างน้อย “ดีกว่า” วิธีการใช้ความรุนแรง) ในแง่ที่จำกัดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินมากกว่า¹ ดังที่ชาร์ปเอง

¹ ขอขอบพระคุณอาจารย์ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ และอาจารย์อมรา พงศาพิชญ์ ที่ช่วยชี้ประเด็นนี้ให้แก่ผู้เขียน อย่างไรก็ตาม เมื่อเป็นดังนี้แล้ว ก็อาจกล่าวสืบเนื่องต่อไปได้ว่า การเป็นวิธีการที่ดีในตัวเองนั้น ก็

ก็กล่าวไว้ในเรื่องที่ 8 จาก 9 เรื่องของการแก้ไขหมอนทัศน์ที่ผิดพลาดว่า “ไม่มีอะไรในตัวปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ที่จะป้องกันไม่ให้ถูกนำไปใช้เพื่อจุดมุ่งหมายที่ ‘ดี’ หรือ ‘ชั่ว’ ถึงแม้ว่าผลทางสังคมของการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเพื่อวัตถุประสงค์ที่ ‘ชั่วร้าย’ อาจแตกต่างอย่างยิ่งจากผลของการใช้ความรุนแรงเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน” (ชาร์ป, 2529 : 105; Sharp, 1973 : 71) ชาร์ปตั้งคำถามไว้ในเรื่อง “การลงทัณฑ์โดยไร้ความรุนแรงเพื่อจุดมุ่งหมายที่ ‘มิชอบ’ ” ได้อย่างน่าสนใจยิ่งว่า จะเป็นอย่างไรหากพรรคนาซีหันไปใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงทำการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจต่อคนยิว หรือกลุ่มต่อต้านการเหยียดผิวในสหรัฐถูกคว่ำบาตรทางสังคมและเศรษฐกิจโดยกลุ่มที่ต้องการให้มีการแบ่งแยกสีผิว เขาตอบว่าภัยคุกคามของพรรคนาซีก็ยังคงอยู่ ลัทธิเหยียดผิว ลัทธิต่อต้านชาวยิว และลัทธินิยมชนชั้นนำก็ยังคงดำรงอยู่ต่อไป และจำเป็นจะต้องมีการต่อต้านสิ่งเหล่านี้กันต่อไป แต่สิ่งที่สำคัญ คือ เมื่อฮิตเลอร์ใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเป็นวิธีการเพียงประการเดียวเท่านั้นในการบรรลุเป้าหมายของตนแล้ว จะเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นอย่างมหาศาล จะไม่มีค่ายกักกัน ไม่มีการทรมานและสังหารฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง ไม่มีการกวาดล้างชาวยิวปซี ชาวยิว ชาวยุโรปตะวันออกและคนอื่นๆ ไม่มีการบุกกรุกและทิ้งระเบิดประเทศอื่นๆเลย หากนาซีใช้เฉพาะมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจเดินขบวนและอดอาหารประท้วงแล้ว พวกเขาก็ยังคงก่ออันตรายได้มากอยู่ดี แต่จะไม่มี การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์หรือสงครามเกิดขึ้น (ชาร์ป, 2529 : 285-8) กล่าวอีกนัยหนึ่ง การใช้วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเพื่อเป้าหมายอัน “มิชอบ” นั้น สำหรับชาร์ปแล้ว “ก็ยิ่งดีกว่าการที่คนกลุ่มเหล่านี้ใช้ความรุนแรงเพื่อบรรลุเป้าหมายชนิดเดียวกัน” (Sharp, 1999 : 573)

เมื่อความดีของสันติวิธีและปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอยู่ที่วิธีการ ไม่ใช่เป้าหมาย ดังนั้นจึงมีข้อเสนอชวนถกเถียงในทางทฤษฎีสันติวิธีประการที่สอง คือ เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าในโลกความเป็นจริงทางการเมืองนั้น สถานการณ์ที่ทำให้ต้องมีการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (โดยเฉพาะกรณีที่เป็นระดับประเทศ) ส่วนใหญ่มักเป็นสถานการณ์ที่สลับซับซ้อน พลังทางอุดมการณ์แข่งขันกันในลักษณะที่ “กินกันไม่ขาด” เพราะมักมีประเด็นย่อยๆ อีกมากมายที่คอยค้ำยันความชอบธรรมของอุดมการณ์ ใหญ่และเหตุการณ์ใหญ่ๆ อื่นๆ อีกไม่น้อย และบางกรณีอาจไขว้กันด้วยซ้ำ ดังนั้น ในที่นี้ จึงอยากเสนอว่า ท่าทีของวงการผู้สนใจเรื่องปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนท่าทีบางประการ เพื่อให้เห็นและเข้าใจถึง “การเมืองแห่งปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” หรือ Politics of Nonviolent Action (ตั้งชื่อทฤษฎีของยีน ชาร์ป เจ้าทฤษฎีด้านสันติวิธีเชิงอำนาจคนสำคัญของโลก) โดยขยายขอบเขตให้กลายเป็น “ความขัดแย้งที่ไร้ความรุนแรง” (nonviolent conflict) ในแง่ที่เงื่อนไขการใช้ความรุนแรงนั้น กำกับทุกฝ่ายที่

ได้กลายเป็นเป้าหมายประการหนึ่งของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงและสันติวิธีไปด้วยเช่นกัน ขอขอบคุณ อาจารย์วีระ สมบูรณ์ สำหรับการชี้แนะประเด็นนี้แก่ผู้เขียน

เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมือง ดังในกรณีของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ คือ กำกับทั้งฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายขั้วไล้รัฐบาล ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล และกลุ่มไม่เอามาตรา 7

อันที่จริง ยีน ชาร์ป เองก็เคยกล่าวเช่นกัน ถึงกรณีที่ฝ่ายผู้มีอำนาจและกำลังถูกทำทายนั้น อาจตระหนักรู้เพียงพอว่า การใช้กำลังปราบปรามกลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น จะทำให้กลุ่มนี้ได้รับความชอบธรรมมากขึ้น ในขณะที่ฝ่ายตนจะสูญเสียความชอบธรรมอย่างรวดเร็ว ดังนั้น จึงกลายเป็นว่าทั้งฝ่ายผู้มีอำนาจและฝ่ายกลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ต่างใช้มาตรการแบบใช้ความรุนแรงในการต่อสู้กัน ชาร์ปเห็นว่าหากเกิดกรณีเช่นนี้ขึ้นอย่างกว้างขวาง ก็จะเป็นสถานการณ์ความขัดแย้งประเภทใหม่ ที่มีนัยสำคัญเชิงสังคมการเมืองอย่างลึกซึ้งมากขึ้น ผู้คนทั้งหลายยังคงปฏิเสธความคิดหรือการกระทำที่ตนเห็นว่าไม่เป็นประชาธิปไตยหรือไม่เป็นธรรมของอีกฝ่าย ในขณะที่เดียวกัน ความเห็นพ้องร่วมกันในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ก็มักจะไม่ค่อยเกิดขึ้น แต่แต่ละฝ่ายก็ยังคงอยู่ในจุดยืนความเชื่อของตนเอง ซึ่งไม่อาจประนีประนอมกันได้ ดังนั้น ความขัดแย้งประเภทนี้ (ซึ่งชาร์ปเห็นว่าเป็นความขัดแย้งชนิดพิเศษ) จึงต้องการการใช้การไคร่ครวญวิเคราะห์ที่มากขึ้น (Sharp, 1973 : 694-695)

คำถามสำคัญสำหรับชาร์ปในกรณีนี้ คือ ปัจจัยอะไรที่สำคัญที่สุดในพลวัตความขัดแย้งชนิดพิเศษนี้ ที่จะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จ ต่อคำถามนี้ Richard Gregg เห็นว่า ชัยชนะหรือความสำเร็จจะตกกับฝ่ายที่ยึดมั่นในการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมากที่สุด ในแง่ที่มีวินัยไร้ความรุนแรงและมีการเตรียมตัวมาอย่างดีเยี่ยม มีการชำระล้างจิตใจตนเองให้บริสุทธิ์ผุดผ่อง และมีความรักเป็นพื้นฐาน เข้าใจสภาพเงื่อนไขของสังคมอย่างดี มีความเป็นเอกภาพและความเข้มแข็งภายในมากกว่า และได้รับความเคารพจากฝ่ายอื่น ๆ รวมทั้งสาธารณชนมากกว่า (Gregg, 1966 : 99-100 อ้างใน Sharp, 1973 : 703 ดัชนีท้ายเรื่องหมายเลขที่ 154) อย่างไรก็ตาม ชาร์ปเห็นว่า Gregg เน้นหนักไปที่กลไกการเปลี่ยนทัศนคติของฝ่ายต่างๆ ในความขัดแย้งเป็นหลัก แต่ให้ความสำคัญน้อยมากกับแรงบีบบังคับกดดันในเชิงสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในภาพที่กว้างขึ้นที่จะเข้ามาข้องเกี่ยวกับกระบวนการแก้ไขความขัดแย้งโดยไม่มีการใช้ความรุนแรงดังกล่าว ดังนั้น เขาจึงเห็นว่าคำถามนี้ยังคงต้องการการคิดวิเคราะห์ต่อไป

ความคิดเรื่อง “ความขัดแย้งแบบไร้ความรุนแรง” (nonviolent conflict) เคยปรากฏมีอยู่ในงานศึกษาด้านสันติวิธีอยู่บ้างแล้ว ตัวอย่างเช่นงานเรื่อง *Strategic Nonviolent Conflict : The Dynamics of People Power in the Twentieth Century* ของ Peter Ackerman และ Christopher Kruegler (1994) ซึ่งเห็นว่าคำว่า “อำนาจของประชาชน” (people power) ที่เริ่มถูกใช้เรียกครั้งแรกในกรณีการโค่นล้มอำนาจของเฟอร์ดินาน มาร์กอส แห่งฟิลิปปินส์ในปี 1986 และต่อมาคำนี้จึงถูกนำมาขยายเรียกปฏิบัติการทางตรงโดยไร้ความรุนแรงในกรณีอื่นในช่วงปลายทศวรรษที่ 1980s ต่อต้นทศวรรษ 1990s เช่น การปฏิวัติในยุโรปตะวันออกและการลุกฮือของนักศึกษาจีนในปี 1989 การต่อต้านรัฐประหารในรัสเซียปี 1991 กรณีอินทิมิตีแห่งปาเลสไตน์ การต่อสู้ต่อต้านการเหยียดผิวในแอฟริกาใต้ และเหตุการณ์ “ครูเสดภาคพลเมือง” (Civilian Crusade) ต่อต้านเผด็จการนอริกา (Noriega) แห่งปานามา เป็นต้น ทั้งสองเห็นว่าคำ

ว่าอำนาจของประชาชนนี้ถูกใช้ในแง่การปลุกเร้าความรู้สึกของคน มากกว่าที่จะใช้อย่างเที่ยงตรง เหตุการณ์ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงดังกรณีที่กำลังกล่าวมาข้างต้นนี้ ทั้งสองเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของจารีตอันยาวนานและทนทานของการขับเคี่ยวกันในความขัดแย้งหนึ่ง ๆ โดยวิธีการไร้ความรุนแรง ดังนั้น ทั้งสองจึงเสนอคำว่า “ความขัดแย้งไร้ความรุนแรงอย่างมียุทธศาสตร์” (strategic nonviolent conflict) เพื่อแสดงให้เห็นว่าในความขัดแย้งหนึ่ง ๆ ประชาชนใช้วิธีการไร้ความรุนแรงในการบรรลุเป้าหมายของตน และเป็นไปอย่างมียุทธศาสตร์ไม่มากนักน้อยด้วย (Ackerman and Kruegler 1994 : xix-xx) จุดเน้นของงานชิ้นนี้ คือ พยายามนำเสนอการเข้าเผชิญกับความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรงอย่างมียุทธศาสตร์และการวางแผนมาอย่างดี ทั้งสองเสนอหลักการของความขัดแย้งไร้ความรุนแรงอย่างมียุทธศาสตร์ 12 ประการ แล้วนำมาวิเคราะห์กรณีสำคัญๆทั่วโลก 6 กรณี คือ ปฏิวัติรัสเซียครั้งที่หนึ่งระหว่างปี 1904-1906, การต่อสู้ของคนเยอรมันเพื่อป้องกันฝรั่งเศสจากการยึดครองแคว้นรุห์ (Ruhrkampf) ในปี 1923, การต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดียปี 1930-1931, การต่อต้านการยึดครองเดนมาร์กโดยนาซี ปี 1940-1945, เหตุการณ์หยุดงานของพลเรือนในเอลซัลวาดอร์ ปี 1944 และการต่อสู้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งโปแลนด์โดยขบวนการโซลิดาลิตี ปี 1980-1981 อย่างไรก็ตาม จุดเน้นของงานชิ้นนี้ ดูจะอยู่ที่ตัวขบวนการต่อต้านอำนาจโดยไร้ความรุนแรง มากกว่าที่จะวิเคราะห์ถึงสภาวะที่เงื่อนไขการใช้ความรุนแรงกำกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมืองทุกฝ่าย

งานอีกชิ้นหนึ่งที่ดูจะกล่าวถึงความขัดแย้งไร้ความรุนแรงในความหมายใกล้เคียงกับของผู้เขียนมากกว่า คือ งานของจันจิรา สมบัติพูนศิริ (2552) เธอได้เสนอไว้เช่นกันในการวิเคราะห์กรณีความขัดแย้งระหว่าง นักศึกษาและชาวมุสลิมที่อยู่ขบวนการเคลื่อนไหวที่มีสัจกลางปัตตานี ซึ่งใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ในกรณีนี้ จันจิราเห็นว่าเจ้าหน้าที่ภาครัฐเองก็รับมือกับกลุ่มผู้ประท้วงโดยไม่ใช้กำลังความรุนแรงเช่นกัน แต่ใช้สิ่งที่เธอเรียกว่า “งานตำรวจการประท้วง” (the policing of protest) ผลคือสามารถลดความสูญเสียไม่ให้เกิดการบาดเจ็บล้มตายได้ท่ามกลางสถานการณ์ที่ตึงเครียดเป็นอย่างยิ่ง และบรรลุข้อตกลงในการตั้งกรรมการสอบสวนกรณีปัญหาต่างๆที่ฝ่ายผู้ประท้วงเห็นว่าไม่เป็นธรรม (ดูเพิ่มเติมใน จันจิรา สมบัติพูนศิริ, 2552 โดยเฉพาะแนวคิดนี้ ที่หน้า 86) แม้จะยังคงมีคำถามค้างคาใจกันอยู่บ้าง โดยเฉพาะในหมู่นักกิจกรรมนักเคลื่อนไหว ว่าการตั้งกรรมการสอบสวนนั้น หมายถึงชัยชนะหรือความพ่ายแพ้ (เพราะถูก “เตะถ่วง”) ก็ตาม แต่ความพยายามในการมองเห็นปรากฏการณ์ที่ฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องในความขัดแย้งหันมาใช้มาตรการไร้ความรุนแรงในการเผชิญหน้ากัน ก็นับเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

สำหรับผู้เขียนแล้ว การขยายกรอบความคิดไปสู่เรื่องความขัดแย้งไร้ความรุนแรงดังกล่าวนี้ น่าจะทำให้อาณาบริเวณทางความคิดและกรณีที่เกี่ยวข้องนั้น กว้างขวางมากกว่าเรื่องปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เพราะปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแบบที่ชาร์ปเสนอ และเป็นที่น่าสนใจกันอยู่นั้น มีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะบอกกล่าวสาระสำคัญที่ว่า เราสามารถ (และเป็นไปได้ที่จะ) เปลี่ยนแปลงทางการเมืองหรือโค่นล้มผู้ที่อยู่ในอำนาจได้ โดยไม่ต้องใช้ความรุนแรง

(ทางกายภาพ) แต่นั่นไม่ได้หมายความว่า การใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะสามารถเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้เสมอไปในทุกๆกรณีโดยไม่มีเงื่อนไข ดังเช่นที่เสนอในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ว่าเงื่อนไขที่สำคัญมากประการหนึ่ง คือ ฐานพลังความชอบธรรมทางอุดมการณ์หรือฐานทางศีลธรรม และในกรณีที่ฐานพลังนี้ไม่สามารถชนะกันให้ขาดได้ เราก็จำเป็นต้องมองสถานการณ์ให้พ้นไปจากเพียงกรอบความคิดของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จึงจะสามารถมองเห็นทางออกอื่นๆและตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเราควรกลับมาสู่อคติเตือนใจสำคัญๆพื้นฐานของผู้สนใจสันติวิธีและปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ที่ว่า

(1) ความขัดแย้งนั้น ไม่อาจขจัดให้หมดสิ้นไปได้จากสังคมมนุษย์ และเราจำเป็นต้องอยู่กับความขัดแย้งกันต่อไปตราบเท่าที่มนุษย์ยังต้องอยู่ร่วมกัน

(2) ความดีงามที่สุดของสันติวิธีและปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ไม่ได้อยู่ที่การแก้ไขความขัดแย้งให้ตกไปได้ (และบางครั้งในสถานการณ์เฉพาะหน้าของกรณีความขัดแย้งที่ยากและซับซ้อนนั้น ข้อดีที่สุดของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง อาจยิ่งจะไม่ได้อยู่ที่การสร้างให้เกิดความเป็นธรรมด้วยซ้ำ) แต่อยู่ที่ว่า ในกระบวนการเผชิญกับความขัดแย้ง ความไม่พอใจ หรือความขัดเคืองใจทางการเมืองต่างๆนั้น ไม่มีความรุนแรง (ทางกายภาพ) เกิดขึ้นและไม่มีใครได้ฝ่ายใดๆ ต้องสูญเสียเลือดเนื้อ ซึ่งจะเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาและความขุ่นเคืองหรือแค้นใจขยายลุกลามหรือยกระดับความร้ายแรงขึ้นไปอีก จนยากแก่การเยียวยาได้

(3) ข้อที่ควรตระหนักกัน คือ เมื่อความขัดแย้งไม่อาจขจัดให้หมดสิ้นไปได้ และเนื่องจากไม่มีการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ ทำให้ความขัดแย้งไม่ถูกกดปราบหรือ “ซุกไว้ใต้พรม” ความขัดแย้งนั้น อาจกลายเป็น “ความขัดแย้งยืดเยื้อ” (protracted conflict) สิ่งสำคัญในกรณีเช่นนี้ คือ ความอดทนอดกลั้นและความพร้อมที่จะเข้าใจมองเห็นถึงปัญหารากฐานอันเป็นที่มาของความขัดแย้ง รวมทั้งการมีความหวังและมีจินตนาการมากเพียงพอที่จะมองเห็นถึงทางเลือกทางออกชนิดใหม่ ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งนั้น ๆ ให้ออกมาในลักษณะที่สร้างสรรค์และเป็นที่น่าพอใจแก่ทุกฝ่ายได้

2. ลักษณะของอำนาจในยุคที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงใช้อินเทอร์เน็ต

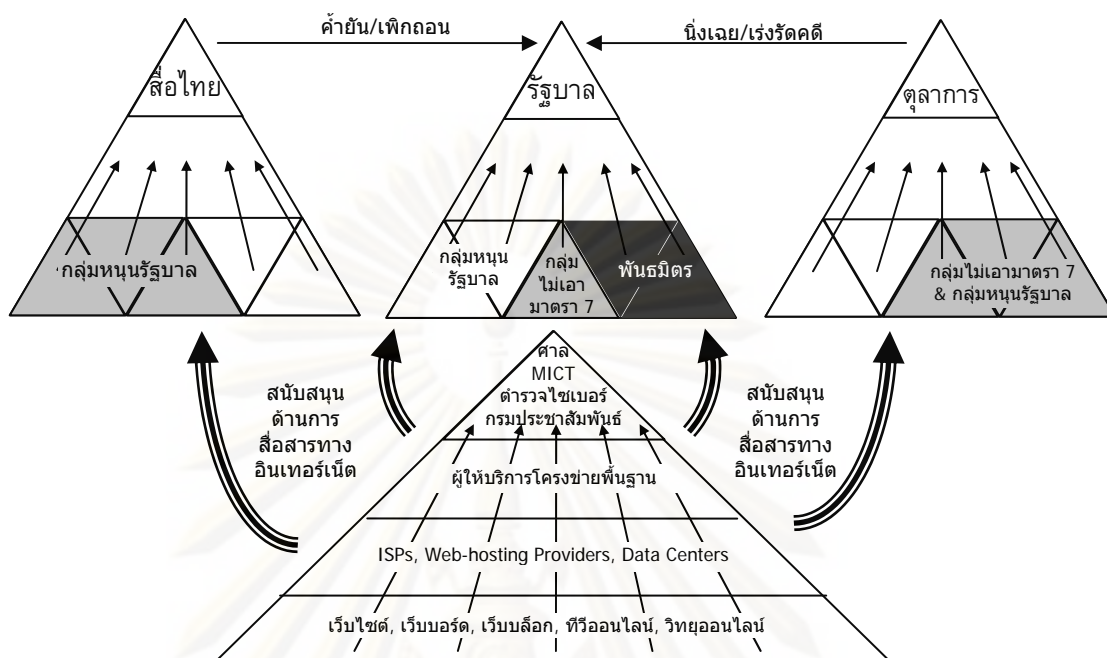
2.1. อำนาจเชิงการยินยอม (แบบปรับแต่ง)

แนวคิดการเคลื่อนไหวโดยไร้ความรุนแรงที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้นั้น ตั้งอยู่บนฐานทฤษฎีอำนาจที่ว่า อำนาจของผู้ปกครอง (หรือผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า) ไม่ได้ดำรงคงอยู่ถาวรโดยตัวมันเอง แต่ต้องมีความชอบธรรมและได้รับความยินยอมจากผู้ใต้ปกครอง (หรือผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่า) มากเพียงพอ ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองตามที่ต้องการ แต่สามารถใช้การต่อสู้โดยไร้ความรุนแรง ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าการใช้ความรุนแรง ในการเปลี่ยนแปลงได้ โดยใช้วิธีการลดความชอบธรรม

หรือเพิกถอนการให้ความยินยอมต่อผู้มีอำนาจเหนือกว่า ถ้าการเพิกถอนความยินยอมมีมากพอ ก็จะสามารถทำให้ระบบรัฐบาลเดิมล้มลงได้ กล่าวโดยนัยของหลักการแล้ว การต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงจึงเป็นการต่อสู้กันระหว่างอำนาจ 2 ฝ่าย คือ ผู้ท้าทายอำนาจ ที่มุ่งให้เกิดการเพิกถอนความยินยอมและลดความชอบธรรมของผู้อยู่ในอำนาจ กับผู้ที่อยู่ในอำนาจ ซึ่งมุ่งธำรงรักษาความชอบธรรมของตนและการได้รับความยินยอมจากผู้อยู่ใต้อำนาจ ดังที่แสดงในจากแผนภาพที่ 8.1 (ที่สามเหลี่ยมกลางบน) กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พยายามที่จะเพิกถอนความยินยอมต่อรัฐบาลเพื่อให้ระบบไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ

อย่างไรก็ตาม พิจารณาตามทฤษฎีอำนาจว่าด้วยความยินยอมแบบที่มีการปรับแต่ง (modified consent theory of power) ตามความคิดของ Burrowes (1996) แล้ว ในกรณีของไทยนี้ ยังมีกลุ่มพลังทางการเมืองอีก 2 กลุ่มที่ทำให้การเพิกถอนความยินยอมของกลุ่มพันธมิตร ดังกล่าว ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้โดยง่าย กลุ่มแรก คือ กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล ที่คล้ายเป็นการฟื้นคืนความชอบธรรมให้กับรัฐบาลได้ แต่กลุ่มที่สำคัญกว่านั้น คือ กลุ่มที่สอง ซึ่งในวิทยานิพนธ์นี้เรียกว่า “กลุ่มไม่เอามาตรา 7” ซึ่งเป็นกลุ่มแยกตัวออกมาจากแนวร่วมขับไล่ รัฐบาลของกลุ่มพันธมิตรฯ หลังเหตุการณ์ที่พันธมิตรฯ ประกาศขอใช้มาตรา 7 จากแผนภาพ จะเห็นได้ว่า กลุ่มไม่เอามาตรา 7 จึงเป็นเสมือนกลุ่มพลังที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการเพิกถอนความยินยอมของพันธมิตรฯ ได้ผลหรือไม่ได้ผล

เนื่องจากอำนาจหนึ่งของผู้ปกครองนั้น ไม่ได้ดำรงอยู่ได้ด้วยการสนับสนุนค้ำจุนเพียง 1-2 ชั้น แต่มีมากมายหลากหลายโครงสร้างอำนาจย่อยๆ ที่ค้ำยันกันอยู่เป็นทอดๆ ดังนั้น กระบวนการต่อสู้กันระหว่างการเพิกถอนกับการธำรงรักษาการได้รับความยินยอมของทั้งสองฝ่าย จึงประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ จำนวนมาก ซับซ้อน และมีพลวัตขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา การพิจารณาบนฐานทฤษฎีอำนาจว่าด้วยความยินยอมของ ยีน ชาร์ป ดังกล่าว เป็นการพิจารณา ระบบอำนาจเป็นเพียงระบบเดียว วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ขยายเพิ่มเติมทฤษฎีดังกล่าวให้กลายเป็น ทฤษฎีอำนาจว่าด้วยความยินยอมแบบปรับแต่ง (modified consent theory of power) ตามข้อเสนอของ Burrowes (1996) ที่ว่าอำนาจของผู้ปกครอง ไม่ได้ถูกค้ำยันด้วยผู้อยู่ใต้อำนาจหรือ ประชาชนที่อยู่เบื้องล่างได้เพียง โดดๆ เท่านั้น แต่หลายครั้งอำนาจรัฐบาลยังถูกค้ำยันเอาไว้ ด้วยโครงสร้างอำนาจย่อยๆ ระบบอื่นๆ อีก ดังนั้น การเพิกถอนความยินยอมต่ออำนาจของ รัฐบาลที่เพียงอย่างเดียว จึงไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ จำเป็นต้องเพิกถอน ความยินยอมต่อระบบย่อยๆ นั้นๆ ด้วย ในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ศึกษาถึงการเพิกถอนความยินยอม ของระบบย่อยอีก 2 ระบบ

แผนภาพที่ 8.1 : อำนาจเชิงการยินยอมและเชิงโครงสร้างในเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณ

อำนาจย่อยระบบแรก คือ อำนาจตุลาการ (สามเหลี่ยมขวาในแผนภาพที่ 8.1) ซึ่งแต่เดิมมา อำนาจตุลาการดูเหมือนค่อนข้างจะนิ่งเฉย ไม่ได้มีบทบาทในการเร่งรัดคดีต่างๆ ที่เกี่ยวกับความผิดของรัฐบาลแต่อย่างใด จึงเสมือนเป็นการค้ำยันอำนาจรัฐบาลไว้โดยปริยาย จนกระทั่งหลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงมีพระราชดำรัสต่อคณะตุลาการ 3 ศาลนั้น จึงได้เกิดปรากฏการณ์ตุลาการภิวัตน์ มีการเร่งรัดพิจารณาคดีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวตามทฤษฎีของยีน ชาร์ปแล้ว กระบวนการนี้จึงเสมือนเริ่มเป็นการเพิกถอนความยินยอมที่เคยให้ (ผ่านการนิ่งเฉยไม่เร่งรัดคดี) ต่อรัฐบาลทักษิณ อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่า ในระดับหนึ่งนั้น บทบาทเชิงอำนาจของกระบวนการตุลาการภิวัตน์ ก็จำเป็นต้องได้รับความชอบธรรมจากประชาชนเช่นกัน ในแง่ที่แสดงบทบาทอยู่ในกรอบและขอบเขตที่เหมาะสม ไม่ก้าวล่วงเขตแดนบางประการมากเกินไป กลายเป็น “การปกครองโดยศาล” (judicial rules) ซึ่งเป็นประเด็นหลักของกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ที่ใช้ในการเพิกถอนความยินยอมต่ออำนาจของตุลาการ ในขณะเดียวกัน กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลก็ยังคงตั้งคำถามต่างๆ (ในเชิงเทคนิค) ต่อความชอบธรรมของบทบาทและกระบวนการต่างๆ ของคณะตุลาการเช่นกัน

อำนาจย่อยระบบที่สอง คือ อำนาจของสื่อมวลชน (กระแสดังกล่าว) (สามเหลี่ยมซ้ายในแผนภาพที่ 8.1) ที่แต่เดิมมา ถูกปิดกั้นและแทรกแซงจากรัฐบาลทักษิณอย่างมาก จนกลายเป็นการค้ำยันอำนาจของรัฐบาลไปโดยปริยาย แต่หลังจากเกิดปรากฏการณ์สนธิ ลิ้มทองกุลและโดยเฉพาะเหตุการณ์ที่บริษัทแกรมมี่ซึ่งใกล้ชิดสนิทสนมกับรัฐบาลทักษิณเข้าช้อนซื้อหุ้นเคอรี่

หนังสือพิมพ์มติชนและเครือบางกอกโพสต์แล้ว สื่อแขนงต่างๆก็เริ่มเพิกถอนความยินยอมต่อรัฐบาลทักษิณ หันมาต่อสู้อย่างรุนแรงเกี่ยวกับความไม่ชอบธรรมและความไม่ชอบมาพากลต่างๆของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ในระบบอำนาจย่อยของสื่อมวลชนนี้ ก็เกิดความพยายามต่อสู้ไร้ความรุนแรงจากกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล โดยเฉพาะกลุ่มคนผ่านฟ้า ที่รุกขึ้นมาวิพากษ์วิจารณ์ “สื่อกระแสหลัก” ทั้งหมด โดยเฉพาะสื่อในเครือผู้จัดการและเครือเนชั่นเป็นอย่างมาก

2.2. สมการเชิงอำนาจของกลุ่มพลังการเมืองช่วงขั้วโลกรัฐบาล

เนื่องจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเคลื่อนไหวหลายฝ่ายเข้าต่อสู้เรียกร้องเพื่อให้เกิดการเพิกถอนความยินยอมต่อฝ่ายตรงข้าม และเสริมความชอบธรรมให้กับฝ่ายตนเอง ดังนั้น หากมองการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงของทุกฝ่ายในฐานะความขัดแย้งไร้ความรุนแรงดังที่เสนอไปแล้วนั้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการเผชิญหน้ากันของอำนาจในการสร้างและเพิกถอนความชอบธรรมของแต่ละฝ่ายนั้น มีพลวัตขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา ในที่นี้จึงจะพิจารณาพลวัตทางอำนาจของทั้งสามฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมืองรายรอบเหตุการณ์ขั้วโลกรัฐบาลทักษิณ ปี 2548-2549 โดยใช้แนวคิดส่วนหนึ่งของทฤษฎี “เกลียวหมุนของความขัดแย้ง” (conflict helix) ของ Rummel (1976) เพื่อพิจารณาให้เห็นภาพรวมของการขึ้นลงของอำนาจของแต่ละฝ่ายในแต่ละช่วงของสถานการณ์

ส่วนหนึ่งของข้อเสนอของ Rummel สามารถสรุปอย่างย่อได้ว่า ในแง่ปรัชญาแล้ว ความขัดแย้ง คือ กระบวนการสร้างสมดุลของเวกเตอร์ต่างๆในเชิงอำนาจ ซึ่งมีทั้งแรงผลักแรงดึง มีทั้งการให้และการถือเอา สถานการณ์ความขัดแย้งหนึ่งๆเกิดขึ้นจากการที่ทัศนคติเปลี่ยนรูปไปเป็นผลประโยชน์ (interest) โดยที่ผลประโยชน์ คือ เวกเตอร์ของอำนาจที่จะเป็นตัวกำหนดทิศทางไปสู่เป้าหมายเฉพาะหนึ่งๆ สถานการณ์ความขัดแย้งดังกล่าวจะถูกจำกัดด้วยความคาดหวังและความสามารถ (capacity) ความคาดหวังในเรื่องที่เกี่ยวข้องหนึ่งๆจะเป็นตัวกำหนดความคุ้มค่า (หรือความน่าเชื่อถือ) ของคำมั่นสัญญา, การข่มขู่, อำนาจหน้าที่, ความเชี่ยวชาญ รวมทั้งเรื่องความรัก ที่จะถูกดึงเข้ามาเกี่ยวข้องในสถานการณ์ความขัดแย้งหนึ่งๆ ส่วนความสามารถเป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพยากรที่ตัวละครหนึ่งๆจะแสดงออกมาเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ปัจจัยทั้งสามประการ คือ ความสามารถ ผลประโยชน์ และเจตจำนง (หรือความน่าเชื่อถือ) จะเป็นตัวนิยามสถานการณ์ความขัดแย้งหนึ่งๆร่วมกัน ดังนั้น จากคำอธิบายดังกล่าว เราจึงอาจสร้างสมการเชิงอำนาจของตัวละครหนึ่งๆได้ดังนี้

$$P = f(I \times C \times W)$$

----- สมการ#1

โดยที่ตัวแปรเชิงอำนาจแต่ละตัว มีความหมายดังนี้

P : อำนาจ (P : Power) อำนาจโดยรวมนั้น จะมีมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับตัวแปรทั้ง 3 ตัว

I : ผลประโยชน์ (Interest) หรือเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการใช้อำนาจว่าจะใช้ไปในทิศทางใด เช่น สนับสนุนหรือล้มล้างอำนาจฝ่ายใด หรือมุ่งรักษาอุดมการณ์/ระบอบการเมืองหนึ่งๆ เป็นต้น

C : ความสามารถ (Capacity) ซึ่งเป็นตัวกำหนดว่าจะสามารถใช้อำนาจพลังกำลังที่มีอยู่ไปในทิศทางที่ประสงค์ได้มากน้อยขนาดไหน ตัวแปรเรื่องความสามารถนั้น ประกอบด้วยตัวแปรย่อยมากมาย เช่น ทักษะ, กำลังคน, กำลังเงิน ฯลฯ

W : เจตจำนง (Wills) หรือขวัญกำลังใจที่จะสู้ ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดความเข้มข้นของพลังอำนาจที่ใช้ออกไป เพราะการสู้ด้วยใจที่ไม่เหมือนกัน ผลย่อมออกมาต่างกัน หรือการสู้ในลักษณะ “จนตรอก” นั้น แม้มีกำลังเชิงกายภาพอยู่ไม่มาก แต่ก็อาจทำให้ผลลัพธ์พลิกผันได้อย่างไม่คาดฝัน

เนื่องจากทั้ง 3 ตัวแปรนี้เป็นล้วนเป็นตัวกำหนดสถานการณ์ความขัดแย้งร่วมกันทั้งสิ้น ดังนั้น ตัวแปรเชิงอำนาจทั้ง 3 ประการนี้ ไม่มีตัวใดสำคัญที่สุดเพียงหนึ่งเดียว เพราะถ้าขาดตัวใดตัวหนึ่ง อำนาจโดยรวมก็จะหมดไปทันที (กล่าวคือ หากตัวแปรบางตัวมีค่าเป็นศูนย์ ผลคูณโดยรวมย่อมเท่ากับศูนย์) ในขณะที่หากตัวแปรเชิงอำนาจบางส่วนน้อย ก็อาจสามารถทดแทนการเพิ่มปริมาณให้กับตัวแปรตัวอื่นได้ด้วยเช่นกัน

หากนำทฤษฎีอำนาจดังกล่าว มาวิเคราะห์กรณีความขัดแย้งของฝ่ายต่างๆ ภายรอบเหตุการณ์การเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ ปี 2548-2549 แล้ว ซึ่งตามแนวคิดของ Rummel แล้ว ก็คือ กระบวนการสร้างสมดุลของเวกเตอร์เชิงอำนาจของฝ่ายต่างๆ จะสามารถสร้างสมการเชิงอำนาจได้ดังนี้

$$P_a = P_p \quad \text{----- สมการ#2}$$

$$f(I_a \times C_a \times W_a) = f(I_p \times C_p \times W_p) \quad \text{----- สมการ#3}$$

หมายเหตุ : ตัวห้อย 'a' คือ กลุ่มขับไล่รัฐบาล (anti-government)

ตัวห้อย 'p' คือ กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล (pro-government)

จากสมการ จะเห็นได้ว่าสำหรับตัวแปรเรื่องเป้าหมาย (I_a) นั้น ตัวสนธิ ลิ้มทองกุล ในฐานะแกนสำคัญของขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น รู้เป้าหมายชัดเจนแน่นอนว่าจะต้องไล่ทักษิณแน่นอน โดยเฉพาะเมื่อผ่านเหตุการณ์การนำมวลชนเดินจากสวนลุมพินีไปที่หน้าทำเนียบรัฐบาลเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2549 ในขณะที่ตัวแปรเรื่องเจตจำนง (W_a) ของสนธิแล้ว ก็ประกาศมาตลอดว่า “ตายเป็นตาย เจ็งเป็นเจ็ง” รวมทั้งบุคลิกความเป็นคนกล้าและบ้าใน

ลักษณะที่คำนวณมักบรรยายว่า “ยินดีที่จะเผาชนบัตรใบละพัน เพื่อส่งหาเหรียญสลึง” ทำให้ ขบวนการขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้นมีตัวคูณในเรื่องอำนาจไปแล้วสองประการ

ตัวแปรเรื่องความสามารถ (ในการระดมทรัพยากรการต่อสู้) (C_a) นั้น มีอยู่มากมาย หลายตัวแปร แต่ในที่นี้ จะเน้นไปที่ความสามารถที่จะสร้างพลังอำนาจด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะเมื่อนำมาเปรียบเทียบตัดเจตสภายุติการรอบเรื่องเล่าโครงใหญ่ทำนองเรื่อง “ธรรมะกับ อธรรม” แล้ว ก็ยิ่งทำให้การต่อสู้กันทางอำนาจในครั้งนี้ ผังขบวนการขับไล่รัฐบาล โดยมี พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยและสื่อในเครือข่ายจัดการเป็นหัวเรือใหญ่นั้น ได้เปรียบอยู่ ค่อนข้างมาก

ในขณะที่ตัวพตท.ทักษิณเองนั้น อันที่จริงแล้ว มีปัจจัยเชิงอำนาจในเรื่องความสามารถ (C_p) อยู่มาก เพราะเป็นรัฐบาลอยู่ในขณะนั้น และตลอด 4-5 ปีก่อนหน้านั้น ก็ได้ แทรกแซง ควบคุม และครอบงำในโครงสร้างอำนาจของระบบการเมืองไทย ทั้งที่เป็นในระบบและนอกระบบ อยู่แทบจะเบ็ดเสร็จ (ดังแสดงในแผนภาพที่ 5.1 ในบทที่ 5) แต่ก็ด้วยเหตุเดียวกันนี้เอง จึงอาจทำให้ชะล่าใจไปบ้างในตอนแรกๆ กล่าวคือ ช่วงปรากฏการณ์สนธิสนั้น แม้พตท.ทักษิณจะมีเป้าหมาย (I_p) ชัดเจนว่าต้องการเป็นรัฐบาลต่อไป แต่เจตจำนง (W_p) ในการรักษาเป้าหมายจึง มีไม่มากนัก เพราะประเมินแรงกระเพื่อมทางการเมืองของปรากฏการณ์สนธิต่ำเกินไป

รัฐบาลทักษิณได้ตระหนักในระดับของการต่อสู้ทางการเมืองครั้งนี้มากขึ้น และตัวแปรเชิงอำนาจในเรื่องเจตจำนงของฝ่ายรัฐบาล (W_p) นั้น ค่อยๆ เพิ่มขึ้นอย่างเป็นลำดับ เมื่อ เหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้น ตั้งแต่การก่อตัวขึ้นของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กระทั่งถึง การที่ต้องประกาศวันวรรคทางการเมือง (หลังเข้าเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นการ เร่งด่วนกว่ากำหนดปกติ) ทั้งที่ได้ชัยชนะจากเลือกตั้งก็ตาม เหตุการณ์สำคัญที่เป็นตัวจุดให้ตัวแปรอำนาจเรื่องเจตจำนงของ รัฐบาลทักษิณ เพิ่มขึ้นมาก น่าจะเป็นเหตุการณ์การตัดสินใจให้ ผลการเลือกตั้งเป็นโมฆะ ซึ่งทำให้พตท.ทักษิณตระหนักในแนวโน้มวิกฤตการต่อสู้เชิงอำนาจครั้งนี้ ถึงขั้นยกเลิกการวันวรรคทางการเมืองและกลับเข้ารับตำแหน่งรักษาการนายกรัฐมนตรีดังเดิม

อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลาหลังจากนั้น ตัวแปรเชิงอำนาจในเรื่องความสามารถของรัฐบาล ทักษิณ (C_p) ก็ลดลงไปมากอย่างมีนัยสำคัญทีเดียว เพราะอำนาจในด้านการสื่อสาร ก็ไม่สามารถควบคุมได้ดังเดิม เนื่องจากไม่สามารถครอบงำและแทรกแซงสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ได้ ดังเคย ทั้งยังมีสื่อในเครือข่ายจัดการกุมสภาพการสื่อสารโดยมีเว็บผู้จัดการออนไลน์และโทรทัศน์ เอเอสทีวีเป็นตัวละครสำคัญไว้แล้วเช่นกัน ในช่วงเวลาดังกล่าว รัฐบาลทักษิณต่อสู้ด้วยพลังของ เจตจำนง (W_p) ในลักษณะ “สู้ยิบตา” และ “ยังไงๆ ก็ไม่ออก!!” แต่ก็ทำได้เพียงยันการรุกไล่ของ อีกฝ่ายไว้ได้เท่านั้น ไม่สามารถตีโต้กลับไปได้ สถานการณ์ยิ่งเสียเปรียบขึ้นไปอีก เมื่อต่อมา สถาบันอำนาจที่สำคัญยิ่งของไทยอีก 2 สถาบัน คือ อำนาจฝ่ายตุลาการและอำนาจของกองทัพ เริ่มออกมาเคลื่อนไหวไปในทางที่ไม่เป็นผลดีต่อรัฐบาลทักษิณเช่นกัน ผ่านกระบวนการที่เรียก กันว่า “ตุลาการภิวัตน์” และ “กองทัพภิวัตน์”

ข้างฝ่ายบรรดากลุ่มที่สนับสนุนทักษิณ โดยเฉพาะในโลกไซเบอร์นั้น แม้จะมีเป้าหมาย (I_p) ชัดเจนว่าต้องการให้กำลังใจและสนับสนุนให้พตท.ทักษิณอยู่เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป แต่ก็จะมีตัวแปรด้านกำลังความสามารถ (C_p) ไม่มากเพียงพอ เพราะเป็นเสมือนเพียงชนส่วนน้อยในโลกอินเทอร์เน็ตซึ่งถูกกุมอำนาจการสื่อสารไว้โดยอีกฝ่ายหนึ่งอย่างค่อนข้างอยู่หมัด ในขณะที่ตัวแปรด้านเจตจำนง (W_p) ก็ไม่ได้มีมากถึงขั้นที่จะ “ตายเป็นตาย เจ็บเป็นเจ็บ” ดังนั้น เมื่อพิจารณาตัวแปรเชิงอำนาจทั้ง 3 ประการของทั้งกลุ่มการเมืองที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณทั้งในโลกกายภาพและโลกไซเบอร์แล้ว รัฐบาลทักษิณจึงถอยร่นและเสียเปรียบขบวนการขับไล่รัฐบาลเรื่อยมา จนกระทั่งถูกโค่นล้มไปด้วยรัฐประหารในที่สุด

สิ่งที่น่าสนใจสำหรับกรณีนี้ คือ พลังทางการเมืองของฝ่ายที่สาม สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลทักษิณพอจะยันแนวรุกของกลุ่มขับไล่รัฐบาลไว้ได้นั้น นอกจากเรื่องเจตจำนงที่จะอยู่ในอำนาจ หรือที่คนทั่วไปเรียกกันว่า “ความตื้อต้าน” ของพตท.ทักษิณเอง และพลังเสริมจากกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลที่มีอยู่บ้างเล็กน้อยแล้ว ยังเป็นเพราะการเกิดขึ้นของกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ซึ่งเป็นตัวแปรที่ทำให้สมการเชิงอำนาจเปลี่ยนแปลงไป กล่าวได้ว่าอยู่ทั้งสองข้างของสมการเชิงอำนาจ เพราะกลุ่มที่สามนี้ ไม่ได้เข้าร่วมในความขัดแย้งครั้งนี้โดยมีรัฐบาลเป็นศูนย์กลาง แต่มีระบอบประชาธิปไตยเป็นศูนย์กลาง จึงไม่ได้เห็นด้วยหรือปฏิเสธรัฐบาลสุดขั้ว แต่จะสนับสนุนหรือต่อต้านการกระทำของแต่ละฝ่ายเป็นเรื่องๆไป ดังแสดงเป็นสมการข้างล่างนี้

$$P_a + P_{t1} = P_p + P_{t2} \quad \text{----- สมการ#4}$$

$$f(I_a \times C_a \times W_a) + f(I_{t1} \times C_t \times W_t) = f(I_p \times C_p \times W_p) + f(I_{t2} \times C_t \times W_t) \quad \text{----- สมการ#5}$$

หมายเหตุ : ตัวห้อย ‘t’ คือ กลุ่มไม่เอามาตรา 7 ซึ่งเป็นพลังการเมืองฝ่ายที่สาม (third group)

ตัวห้อย ‘t1’ คือ กรณีที่ฝ่ายที่สาม เห็นด้วยกับประเด็นของกลุ่มต่อต้านรัฐบาล

หรือไม่เห็นด้วยกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล

ตัวห้อย ‘t2’ คือ กรณีที่ฝ่ายที่สาม ไม่เห็นด้วยกับประเด็นของกลุ่มต่อต้านรัฐบาล

หรือมีความเห็นไปทางเดียวกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล

ฝ่ายที่สามนี้มีตัวแปรทั้งในด้านเจตจำนง (W_t) และความสามารถ (C_t) ค่อนข้างคงที่สม่ำเสมอ แม้ตัวแปรด้านความสามารถจะมีค่า (หรือมีพลัง) ไม่มากเท่ากับความสามารถของฝ่ายขับไล่รัฐบาลก็ตาม แต่การเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมของฝ่ายที่สามนี้ก็ส่งผลต่อสมการเชิงอำนาจไม่น้อยเช่นกัน ดังนั้น สิ่งที่สำคัญ คือ เป้าหมายทางการเมืองของฝ่ายสาม (I_t) เพราะหากฝ่ายที่สามหันเป้าหมายทางการเมืองออกจากฝ่ายใด ก็เท่ากับว่าฝ่ายนั้น สูญเสียพลังทางการเมืองจากฝ่ายที่สามไปทั้งหมด (เพราะ I_t มีค่าเป็นศูนย์ คุณกับอะไร ย่อมได้ผลลัพธ์เป็นศูนย์) ฝ่ายที่สามนี้มีเป้าหมายชัดเจนในการรักษาระบอบประชาธิปไตยที่อำนาจเป็นของ

ประชาชน แต่เดิมก่อนพันธมิตรฯเสนอเรื่องมาตรา 7 นั้น กลุ่มที่สามนี้จะหันเป้าหมายไปร่วมทางกับกลุ่มขับไล่รัฐบาลค่อนข้างมาก (I_{t1}) จึงทำให้พลังทางการเมืองของฝ่ายขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น ค่อนข้างได้เปรียบเหนือฝ่ายที่สนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ดังสมการข้างล่าง

$$f(I_a \times C_a \times W_a) + f(I_{t1} \times C_t \times W_t) > f(I_p \times C_p \times W_p) + f(0 \times C_t \times W_t) \quad \text{----- สมการ\#6}$$

หรือก็คือ

$$f(I_a \times C_a \times W_a) + f(I_{t1} \times C_t \times W_t) > f(I_p \times C_p \times W_p) + 0 \quad \text{----- สมการ\#7}$$

แต่หลังเหตุการณ์มาตรา 7 แล้ว ทิศทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มที่สามนี้ ดูคล้ายจะหันไปร่วมกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลมากกว่า (I_{t2}) เพราะตั้งคำถามกับเรื่องมาตรา 7 ในฐานะเป็นการฉีกรัฐธรรมนูญและใช้อำนาจนอกระบบ ทั้งยังตั้งคำถามตีกรอบความเหมาะสมของกระบวนการตุลาการภิวัตน์ และผลิต/เผยแพร่เนื้อหาอภิปรายถกเถียงโต้แย้งในเรื่องพระราชอำนาจและโดยเฉพาะการใช้คดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเป็นเครื่องมือทางการเมืองอีกด้วย (ส่วนเรื่องกองทัพภิวัตน์ จะยังไม่เป็นประเด็นศูนย์กลางของแต่ละฝ่ายมากนัก เพราะขณะนั้น การเคลื่อนไหวภายในกองทัพไม่ได้แสดงเจตนาชัดเจนมากเท่ากับที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์รัฐประหาร) จึงทำให้รูปการณ์ดูคล้ายว่าฝ่ายขับไล่รัฐบาลสูญเสียพลังความชอบธรรมทางการเมืองไปจากการเดินแยกทางของฝ่ายที่สาม ในขณะที่ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลได้รับแรงเสริมในเชิงความชอบธรรมทางการเมืองจากการมีทิศทางเคลื่อนไหวที่คล้ายคลึงกันกับฝ่ายที่สาม และเป็นเหตุให้สมการเชิงอำนาจเริ่มมีสมดุลหรือคานอำนาจกันได้มากขึ้น ดังสมการข้างล่าง

$$f(I_a \times C_a \times W_a) + f(0 \times C_t \times W_t) = f(I_p \times C_p \times W_p) + f(I_{t2} \times C_t \times W_t) \quad \text{----- สมการ\#8}$$

$$\text{หรือก็คือ } f(I_a \times C_a \times W_a) + 0 = f(I_p \times C_p \times W_p) + f(I_{t2} \times C_t \times W_t) \quad \text{----- สมการ\#9}$$

กล่าวสำหรับวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ซึ่งเน้นศึกษาการต่อสู้ทางการเมืองโดยใช้อินเทอร์เน็ต นั้น ตัวแปรเชิงอำนาจในเรื่องเป้าหมาย/ผลประโยชน์ และเจตจำนงนั้น ทั้งสามฝ่ายมีพลวัตในลักษณะดังกล่าวข้างต้น และไม่ได้มีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปมากนักในยุคอินเทอร์เน็ต ตัวแปรเชิงอำนาจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างน่าสนใจในยุคอินเทอร์เน็ต คือ ตัวแปรตัวที่สอง ว่า (1) ใครมีกำลังความสามารถมากกว่ากัน? และ (2) กำลังความสามารถของใคร ถูกปิดกั้นแทรกแซงมากน้อยกว่ากัน และใครสามารถตีฝ่าการแทรกแซงปิดกั้นดังกล่าวเพื่อนำกำลังความสามารถนั้นๆ มาใช้ได้มากกว่ากัน จากเนื้อหาที่ศึกษาและอภิปรายไว้ในบทที่ 4, 6, และ 7 วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ตอบคำถามทั้งสอง โดยเสนอเป็นชุดทฤษฎี 2 ชุดที่เชื่อมโยงกัน คือ (1) ลักษณะของอำนาจเชิงปฏิบัติการของการต่อสู้ไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต (2) ลักษณะของอำนาจเชิงโครงสร้าง

ของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไทย ในที่นี้ จะกล่าวถึงคำตอบที่สองเรื่องอำนาจเชิงโครงสร้างก่อน แล้วจึงกล่าวถึงคำตอบแรกเรื่องอำนาจเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีรายละเอียดมากกว่า

2.3. อำนาจเชิงโครงสร้าง

นอกจากมิติของอำนาจในเชิงการให้หรือเพิกถอนความยินยอมของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้องในมิติต่างๆของโครงสร้างทางการเมืองดังกล่าวมาแล้ว วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ขยายการเชื่อมโยงทฤษฎีอำนาจว่าด้วยความยินยอมแบบปรับแต่ง ไปสู่ทฤษฎีอำนาจเชิงโครงสร้าง (structural theory of power) โดยเน้นพิจารณาอำนาจเชิงโครงสร้างของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของไทย ในฐานะที่เป็นระบบเทคโนโลยีสื่อชนิดใหม่ที่กลุ่มขั้วใล้รัฐบาลใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นอย่างมาก ในขณะเดียวกัน ในระบบเทคโนโลยีชนิดนี้ ก็มีทั้งกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลและกลุ่มไม่เอามาตรา 7 เคลื่อนไหวอยู่คู่ขนานกับกลุ่มขั้วใล้รัฐบาลด้วยเช่นกัน กล่าวอีกนัยหนึ่ง เหตุการณ์การขั้วใล้รัฐบาลทักษิณระหว่างปี 2548-2549 นั้น เป็นครั้งแรกของการเมืองไทย ที่ระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตกลายเป็นระบบสนับสนุนสำคัญยิ่งในฐานะสื่อทางสังคมการเมืองของทุกกลุ่มพลังทางการเมืองที่ใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง (ดูสามเหลี่ยมด้านล่างในแผนภาพที่ 8.1) ทั้งที่เป็นปฏิบัติการเชิงเนื้อหาในเรื่องเกี่ยวกับ “ทักษิณและสนธิ”, วิวาทะเรื่องมาตรา 7, เรื่องเกี่ยวกับพระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ (สามเหลี่ยมกลางบนในแผนภาพที่ 8.1) หรือปฏิบัติการเชิงเนื้อหาเรื่องตุลาการภิวัตน์ (สามเหลี่ยมขวาบนในแผนภาพที่ 8.1) รวมทั้งเรื่องสื่อที่ถูกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าไม่มีความเป็นกลาง (สามเหลี่ยมซ้ายบนในแผนภาพที่ 8.1)

อินเทอร์เน็ตไม่ใช่ระบบเทคโนโลยีที่เสรีหรือปราศจากการรวมศูนย์ ผูกขาด หรือควบคุมเลยเสียทีเดียว อย่างที่เชื่อกันทั่วไป กล่าวได้เพียงว่าอินเทอร์เน็ตมีการควบคุมได้น้อยและยากกว่าสื่อชนิดอื่นเท่านั้น อินเทอร์เน็ตเป็นระบบเทคโนโลยีขนาดใหญ่ (Large Technological System) ซึ่งประกอบด้วยระบบเทคโนโลยีขนาดย่อยมากมาย ในระบบย่อยแต่ละระบบนั้น ย่อมประกอบด้วยกลุ่มผู้สร้างระบบที่เข้าไปข้องเกี่ยวกับการพัฒนาระบบอยู่มากมาย กลุ่มผู้สร้างระบบเหล่านี้ย่อมต้องมีปฏิสัมพันธ์กันภายใต้แบบแผนความสัมพันธ์ชุดต่างๆ ซึ่งถูกกำกับไว้ทั้งด้วยกฎหมาย กฎกติกา และองค์กรควบคุมกำกับ แบบแผนความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ในแง่หนึ่งคือ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่กลุ่มองค์กรต่างๆแสดงบทบาทต่อกันและกัน อำนาจเหล่านี้ยิ่งแสดงตัวชัดเจนมากขึ้น เมื่อมีการนำระบบอินเทอร์เน็ตไปใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงดังที่ปรากฏในช่วงปี 2548-2549

สำหรับกรณีประเทศไทยในช่วงก่อนปี 2548 นั้น ระบบอินเทอร์เน็ตได้พัฒนาผ่านยุคหลงหลักปักฐานและยุคขยายตัวแล้ว ในทั้งสองยุคนี้ มีกลุ่มผู้สร้างระบบที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการแข่งขันอำนาจหรือสร้างอิทธิพลชนิดต่างๆมากมาย ทั้งที่เป็นองค์กรภาครัฐ เช่น เนคเทค กระทรวงไอซีที กทช. กสท. ทศท. เป็นต้น หรือองค์กรธุรกิจโครงข่ายพื้นฐานและการให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เช่น ทูร์คอร์ปและเอเซียอินโฟเน็ต ชินคอร์ปและซีเอสลોકซอินโฟ ทีทีแอนทีและเจ

ไอเน็ต ไอเน็ต เป็นต้น หรือองค์กรที่ผลิต/เผยแพร่เนื้อหาอินเทอร์เน็ต เช่น เนชั่น พันทิป ดอทคอม ผู้จัดการออนไลน์ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน และประชาไทดอทคอม เป็นต้น ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สภาวะเชิงอำนาจของระบบอินเทอร์เน็ตไทย ณ ช่วงปี 2548-2549 นั้น เป็นผลจากการต่อสู้แข่งขันของกลุ่มผู้สร้างระบบกลุ่มต่างๆที่มีความสามารถในการเข้าถึงและจัดการอุปกรณ์เทคโนโลยีในส่วนต่างๆของระบบเทคโนโลยีในภาพใหญ่ทั้งหมด โดยที่หากพิจารณา ระบบอินเทอร์เน็ตไทยเป็นผ่านมิติต่างๆ 3 มิติ คือ มิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยี มิติเชิงเทคนิค และมิติเชิงสถาบันแล้ว จะเห็นได้ว่า ผลจากการเข้าไปข้องเกี่ยวของกลุ่มองค์กรเหล่านี้ คือ โครงสร้างอำนาจที่แฝงฝังอยู่ในระบบอินเทอร์เน็ตของไทยทั้งในเชิงเทคนิคและในเชิงสถาบัน

คำถามวิจัยหนึ่งในสองประการของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ที่ตั้งไว้ว่า “โครงสร้างเชิงระบบของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยนั้น มีการควบคุม ตรวจสอบ หรือต่อสู้ ต่อต้าน เพื่อวางแผน/ออกแบบ/ปรับเปลี่ยนให้ระบบเทคโนโลยีชนิดนี้ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือของอำนาจในภาคส่วนต่างๆอย่างไร? แนวโน้มในอนาคตเป็นอย่างไร? และจะสามารถเอื้อต่อการต่อสู้โดยไม่ใช้ความรุนแรงมากนักน้อยเพียงใด?” โดยที่แต่เดิม สมมติฐานคำตอบสำหรับคำถามที่ตั้งเอาไว้คือ “ระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในสังคมไทยยังมีลักษณะเป็นการต่อสู้ช่วงชิงกันในเชิงโครงสร้าง ทั้งเชิงเทคนิค เชิงกฎหมาย เชิงการเมือง และเชิงเศรษฐกิจ ระหว่างฝ่ายที่พยายามควบคุม กับ ฝ่ายที่พยายามต่อต้าน แต่โดยภาพรวมแล้ว โครงสร้างของระบบมีแนวโน้มไปทางรวมศูนย์และควบคุม มากกว่าที่จะกระจายศูนย์อำนาจและส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น” สมมติฐานคำตอบนี้ มีส่วนถูกต้องอยู่บ้าง โดยสามารถอภิปรายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8.1 : เปรียบเทียบมิติต่างๆของระบบอินเทอร์เน็ตไทย

ชั้น	เทคโนโลยีระบบย่อยของอินเทอร์เน็ต	มิติโครงสร้างเทคโนโลยี	มิติเชิงเทคนิค	มิติเชิงสถาบัน
โครงการระดับชาติ & เชื่อมโยงต่างประเทศ	โครงข่ายนอกประเทศ (เคเบิลใต้น้ำ & ดาวเทียม)	☆☆☆☆	☆	
	สถานีดาวเทียมและสถานีเคเบิลใต้น้ำ	☆	☆	<ul style="list-style-type: none"> กทข. เน้นส่งเสริมการแข่งขันเสรี กระทรวงไอซีที, ตำรวจไซเบอร์ และกรมประชาสัมพันธ์ เน้นรักษาระบบระเบียบ ศาล พยายามสร้างสมดุลระหว่างเสรีภาพ กับ การรักษาระบบระเบียบ
	เกตเวย์ระหว่างประเทศ & ชุมสายภายในประเทศ	☆	☆	
ช่องทางเข้าถึง	ระบบให้บริการช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	☆☆	☆☆	
	ศูนย์ข้อมูล (รับฝากเครื่องเซิร์ฟเวอร์)	☆☆	☆☆	
	ระบบเว็บโฮสติ้ง	☆☆☆	☆☆☆	
โครงข่ายในประเทศ	โครงข่ายพื้นฐานเชื่อมต่อภายในประเทศ	☆☆☆☆	☆	
เนื้อหา	เนื้อหาอินเทอร์เน็ต	☆☆☆☆	☆☆☆☆	

ที่มา : ปรับปรุงให้ง่ายขึ้น จากแผนภาพที่ 4.17 ในหัวข้อที่ 4 บทที่ 4 ของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้

หมายเหตุ

- มิติเชิงโครงสร้างเทคโนโลยี : ☆ = เป็นระบบรวมศูนย์มากที่สุด; ☆☆☆ = เป็นระบบกระจายศูนย์มากที่สุด
- มิติเชิงเทคนิค : ☆ = เป็นระบบที่ปิดต่อกลุ่มทางสังคมมากที่สุด; ☆☆☆ = เป็นระบบที่เปิดต่อกลุ่มทางสังคมมากที่สุด

ในมิติโครงสร้างเทคโนโลยีและมิติทางเทคนิคนั้น ลักษณะของระบบค่อนข้างจะมีความสอดคล้องกัน หากเทคโนโลยีชั้นใดมีโครงสร้างทางเทคโนโลยีเป็นแบบรวมศูนย์ ก็มักจะเป็นระบบที่ปิดต่อกลุ่มผู้สร้างระบบที่เข้าถึงเพียงไม่กี่กลุ่มเท่านั้น แต่หากเทคโนโลยีชั้นใดมีโครงสร้างทางเทคโนโลยีเป็นแบบกระจายศูนย์ ก็มักจะเป็นระบบเปิดที่กลุ่มทางสังคมต่างๆ สามารถเข้าไปข้องเกี่ยวได้มากขึ้นด้วยเช่นกัน พิจารณาจากตารางที่ 8.1 จะเห็นได้ว่าโดยลักษณะทั่วไป ทั้งในเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีและในเชิงเทคนิคแล้ว เทคโนโลยีระบบย่อยที่อยู่ในชั้นล่าง (เช่น ชั้นเนื้อหาอินเทอร์เน็ต และชั้นช่องทางเข้าถึง ส่วนที่เป็นระบบเว็บโฮสติ้ง) จะมีลักษณะเป็นระบบกระจายศูนย์และเปิดต่อกลุ่มทางสังคมผู้สร้างระบบได้มากกว่า เทคโนโลยีในชั้นที่อยู่สูงขึ้นไป (ชั้นช่องทางเข้าถึง ในส่วนที่เป็นศูนย์ข้อมูลและระบบให้บริการช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต) ซึ่งจะเป็นระบบที่ค่อยๆรวมศูนย์และปิดต่อกลุ่มผู้เกี่ยวข้องมากขึ้น จนถึงมากที่สุด ในชั้นโครงข่ายพื้นฐานระดับประเทศอย่างชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ และโครงข่ายพื้นฐานเชื่อมต่อภายนอกประเทศอย่างเกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ, สถานีดาวเทียม และสถานีเคเบิลใต้น้ำ

ข้อที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ ในส่วนที่เป็นโครงข่ายพื้นฐานเชื่อมต่อภายในประเทศ ซึ่งในเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีแล้ว มีลักษณะแบบกระจายศูนย์ ตามลักษณะการออกแบบอินเทอร์เน็ตตั้งแต่สมัยที่เกิดขึ้นในวงการทหาร ที่ต้องการทำให้ข้อมูลสื่อสารสามารถไหลเวียนได้หลากหลายเส้นทาง ไม่จำกัดอยู่ที่เส้นทางใดเส้นทางหนึ่งเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ระบบการสื่อสารมีความทนทานต่อการถูกทำลายค่อนข้างสูง แต่ในเชิงเทคนิคแล้ว เนื่องจากโครงข่ายพื้นฐานเชื่อมต่อภายในประเทศ เป็นระบบที่ต้องลงทุนสูง จึงกลายเป็นการจำกัดต่อกลุ่มผู้สร้างระบบเพียงไม่กี่กลุ่มที่มีเงินทุนและทรัพยากรบุคคลที่มีทักษะความเชี่ยวชาญมากเพียงพอที่จะสร้างและดูแลระบบโครงข่ายเหล่านี้ให้มีเสถียรภาพอยู่ตลอดเวลาได้

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในมิติเชิงสถาบัน ซึ่งเป็นเรื่องแบบแผนความสัมพันธ์ (เชิงอำนาจ) ระหว่างกลุ่มองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับระบบอินเทอร์เน็ตไทยแล้ว มิติดังนี้เป็นมิติที่มีความเป็นการเมืองของการบริหารจัดการระบบอินเทอร์เน็ตมากที่สุดและมีข้อปัญหาที่ยังไม่ลงรอยกัน (controversial issue) มากที่สุด หากกล่าวตามภาษาของทฤษฎีระบบเทคนิคขนาดใหญ่แล้ว มิติดังนี้เป็น “จุดสะดุดตีสลับ” (reverse salient) ที่มีผลต่อพัฒนาการของระบบมากที่สุด ระบบอินเทอร์เน็ตไทยนั้น อยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมกำกับขององค์กร 5 แห่ง ได้แก่ กรมประชาสัมพันธ์, กระทรวงไอซีที, ตำรวจไซเบอร์, กทช. และศาลหรือระบบยุติธรรม สามองค์กรแรกนั้น ค่อนข้างเน้นบทบาทไปในทางการควบคุมรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของอินเทอร์เน็ต เพราะกรมประชาสัมพันธ์นั้น ดูแลเรื่องเนื้อหาของวิทยุและโทรทัศน์ไทยดังที่เกิดในกรณีโทรทัศน์เอเอสทีวี ในขณะที่กระทรวงไอซีที โดยเฉพาะตำรวจไซเบอร์นั้น แทบจะเรียกได้ว่าเกิดขึ้นเพื่อดูแลความเหมาะสมของเนื้อหาอินเทอร์เน็ตเลยที่เดียว ดังที่เกิดกับกรณีเว็บ fm9225.net และเว็บไทยอินไซด์เดอร์ ส่วนกรณีที่เกิดขึ้นกับเว็บคอร์รัปชั่นว็อทซ์และเว็บบอร์ด

ของมหาวิทยาลัยที่ยังคั้นนั้น แม้ไม่มีการระบุอย่างแน่ชัดว่าเป็นคำสั่งขององค์กรใด แต่ก็แสดงให้เห็นว่าองค์กรนั้น เน้นดูแลรักษาความเหมาะสมและความสงบเรียบร้อยของอินเทอร์เน็ตมากกว่าส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะในประเด็นที่อ่อนไหวทางการเมือง อย่างเรื่องเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ เป็นต้น

ส่วน กทช. นั้น ค่อนข้างเน้นไปในทางการส่งเสริมเสรีภาพทางการค้าและป้องกันการผูกขาดของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ตรายใดรายหนึ่ง ซึ่งยังไม่ได้มีบทบาทมากนักในกรณีการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลเมื่อปี 2548-2549 ระบบที่ดูเหมือนว่าจะส่งเสริมเสรีภาพมากขึ้น ดูจะอยู่ที่ระบบศาล ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นระบบถ่วงดุลกับระบบการรักษาความสงบของ 3 องค์กรแรก เพราะผู้ใช้และผู้ประกอบการส่วนต่างๆ ของอินเทอร์เน็ต สามารถฟ้องร้องต่อศาลเพื่อขอความคุ้มครองหรือให้พิจารณายับยั้งและยกเลิกการกระทำมิชอบที่อาจเกิดขึ้นได้ขององค์กรต่างๆ ดังที่ทีมงานของเครือข่ายผู้จัดการได้พยายามต่อสู้คัดค้านในกรณีการปิดกั้นระบบกระจายสัญญาณของโทรทัศน์เอเอสทีวี อย่างไรก็ตาม กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบค้นข้อมูลผู้โพสต์ข้อความ “หมิ่นศาล” เพื่อนำมาดำเนินคดีนั้น แม้จะเป็นไปโดยอำนาจที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ประเด็นที่ยังถกเถียงกันไม่ลงตัวได้ คือ ขอบเขตความหมายของพฤติกรรมที่ “หมิ่นศาล” และเจตนารมณ์ของกฎหมายปกป้องการ “หมิ่นศาล” ว่ามีขึ้นเพื่อเหตุใด

ดังนั้น สำหรับคำถามวิจัยประการที่สองของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ที่ตั้งไว้ว่า (1) “โครงสร้างเชิงระบบของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยนั้น มีการควบคุม ตรวจสอบ หรือต่อสู้ต่อต้าน เพื่อวางแผน/ออกแบบ/ปรับเปลี่ยนให้ระบบเทคโนโลยีชนิดนี้ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือของอำนาจในภาคส่วนต่างๆ อย่างไร?” (2) “แนวโน้มในอนาคตเป็นอย่างไร?” และ (3) “จะสามารถเอื้อต่อการต่อสู้โดยไม่ใช้ความรุนแรงมากนักเพียงใด?” จึงตอบคำถามนี้ได้ว่า

ตอบคำถามที่ (1) ระบบอินเทอร์เน็ตไทยนั้น ค่อนข้างเน้นไปในทางการควบคุม ตรวจสอบ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นสำคัญ มากกว่าที่จะส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ในขณะที่เดียวกัน ก็ยังมีช่องทางเหลือไว้สำหรับการต่อสู้คัดค้านพฤติกรรมดังกล่าว โดยใช้ระบบศาลเพื่อถ่วงดุลอำนาจขององค์กรกำกับกับอินเทอร์เน็ต ลักษณะแนวโน้มดังกล่าวนี้ จะมองไม่เห็นชัดมากนักหากพิจารณาในเชิงโครงสร้างเทคโนโลยีแล้ว แต่จะเห็นชัดขึ้นเมื่อพิจารณาอินเทอร์เน็ตไทยในมิติเชิงเทคนิค และเห็นชัดที่สุดในมิติเชิงสถาบัน

สำหรับคำถามที่ (2) จะได้อภิปรายในหัวข้อแนวโน้มในอนาคตอีกครั้งหนึ่ง แต่ในที่นี้สามารถตอบเบื้องต้นได้ว่า โครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตไทยกำลังค่อยๆ เปลี่ยนไปคล้ายกรณีจีนมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อมีพบ.การกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 เกิดขึ้นพร้อมกับกระแสการไล่จับ “เว็บหมิ่นฯ”ทั้งหลาย

ส่วนคำถามที่ (3) นั้น ตอบได้ 2 ประการ *ประการแรก* หากกลับมาพิจารณาข้อเสนอของ Brian Martin ที่ว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะมีประสิทธิภาพมากที่สุดก็ต่อเมื่อกระบวนการสื่อสาร การตัดสินใจ และปฏิบัติการของกลุ่มเคลื่อนไหว เป็นไปภายใต้โครงสร้างเทคโนโลยีที่เป็นแบบกระจายศูนย์อำนาจ (decentralized) เป็นระบบที่มีปฏิสัมพันธ์กันไปมาได้

(interactive) และเอื้อต่อการประสานงานกัน (cooperative) (Martin, 2001 : 42) นั้น แม้ในระดับเนื้อหาอินเทอร์เน็ตนั้น เว็บไซต์หรือเว็บบอร์ดแต่ละแห่งจะเอื้อต่อการโต้ตอบได้มากน้อยแตกต่างกันไป และแม้การเคลื่อนไหวในกรณีของไทยครั้งนี้ จะไม่ถึงกับใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือประสานงานกันเป็นหลัก แต่ก็กล่าวได้ว่าอินเทอร์เน็ตเป็นเทคโนโลยีการสื่อสารที่เอื้อต่อบัจจัย 2 ประการหลังนี้ค่อนข้างมากอยู่แล้ว ดังนั้น จึงไม่น่าจะเป็นปัญหาว่าอินเทอร์เน็ตจะไม่เอื้อต่อการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรง สำหรับบัจจัยประการแรกเรื่องความกระจายศูนย์อำนาจนั้น ที่น่าสนใจ คือ เทคโนโลยีในระดับล่างๆ (อ้างอิงตามตารางที่ 8.1) เช่น เว็บไซต์ หรือเว็บบอร์ด เป็นต้น ซึ่งมีลักษณะกระจายศูนย์มากกว่าเทคโนโลยีในระดับบนๆ (เช่น เกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ หรือสถานีเคเบิลใต้น้ำ เป็นต้น) ดังนั้น เทคโนโลยีในระดับล่างๆจึงเอื้อต่อประสิทธิภาพของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงมากกว่าระดับบนๆ เพราะถูกแทรกแซงปิดกั้นได้น้อยกว่านั่นเอง

ประการที่สอง เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีประเทศอื่นแล้ว ยังกล่าวได้อีกว่า กรณีอินเทอร์เน็ตไทยคล้ายกับกรณีเซอร์เบีย (ดูหัวข้อ 2.1 บทที่ 2) ที่สามารถเอื้อต่อการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงได้ระดับหนึ่ง กล่าวคือ อำนาจอัฐยังไม่คืบคลานเข้ามาควบคุมกำกับชนิดเคร่งครัดมากนัก แม้จะมีบ้างโดยเฉพาะผ่านอำนาจในมิติเชิงสถาบัน ซึ่งจะแสดงตัวให้เห็นอย่างชัดเจน เมื่อขบวนการเคลื่อนไหวที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อสู้ทางการเมืองในประเด็นที่ข้องเกี่ยวกับผู้ที่อยู่ในอำนาจช่วงนั้นๆ ดังกรณีที่เว็บผู้จัดการออนไลน์ เว็บ 9225.net, เว็บไทยอินไซด์เดอร์ และเว็บคอร์รัปชันวอร์ซ ที่ต่อต้านรัฐบาลทักษิณ และประสบกับอำนาจของกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงไอซีทีและตำรวจไซเบอร์ในช่วงที่รัฐบาลทักษิณเรื่องอำนาจ หรือกรณีที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลประสบกับอำนาจของศาลเอง ในช่วงระหว่างการรณรงค์ต่อต้านกระบวนการตุลาการภิวัตน์อย่างหนัก รวมทั้งกรณีที่เว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนถูกปิดด้วยสาเหตุที่มีข้อความเข้าข่ายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ในระหว่างช่วงการเปิดประเด็นอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

2.4. อำนาจเชิงเครือข่าย : ภูมิทัศน์ใหม่ของการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรง โดยใช้อินเทอร์เน็ต

ความเชื่อมโยงขยายต่อถึงกันระหว่างอำนาจเชิงการยินยอม (ของกลุ่มพลังทางการเมืองฝ่ายต่างๆ) กับอำนาจเชิงโครงสร้าง (ของระบบอินเทอร์เน็ตไทย) นั้น สามารถพิจารณาให้เห็นถึงความแนบสนิทอยู่บนระนาบเดียวกันได้โดยอาศัยแนวคิดเรื่องอำนาจในสังคมเครือข่าย หรือในที่นี้อาจเรียกสั้นๆได้ว่า “อำนาจเชิงเครือข่าย” ซึ่ง Manuel Castells เสนอไว้ในงานชิ้นล่าสุดของเขาเรื่อง Communication Power (2009) ในงานชิ้นนี้ เขาได้แบ่งลักษณะของอำนาจที่เกิดขึ้นในสังคมเครือข่าย (network society) ไว้เป็น 4 ชนิด คือ (1) อำนาจในการติดต่อกันในเครือข่าย (networking power) (2) อำนาจของกฎกติกาของเครือข่าย ซึ่งเขา

เรียกว่า “network power” (3) อำนาจที่ได้รับจากกฎกติกาของเครือข่าย ซึ่งเขาเรียกว่า “networked power” และ (4) อำนาจในการสร้างเครือข่าย (network-making power) (Castell, 2009 : 42-49)¹

Castells เสนอว่าอำนาจชนิดที่สี่นี้ เป็นอำนาจที่สำคัญที่สุด ประกอบด้วยกลไกสำคัญ 2 ประการ คือ (1) โปรแกรมเมอร์ (programmer) เป็นผู้กำหนดหรือเปลี่ยนแปลงเป้าหมายของเครือข่ายต่างๆ ซึ่งจะมีวัตถุประสงค์เชิงวัฒนธรรมร่วมกัน เช่น มีความคิด วิสัยทัศน์ แผนการ และกรอบแนวคิดที่ใช้ร่วมกัน เป็นต้น (2) ผู้สับสวิตช์ (switcher) เป็นผู้ดูแลให้เครือข่ายย่อยๆ แต่ละเครือข่ายสามารถเชื่อมต่อกันและประสานงานกันได้อย่างลงตัว โดยมีเป้าหมายและทรัพยากรร่วมกัน และป้องกันไม่ให้เครือข่ายอื่นๆ สร้างความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ขึ้น เช่น การเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายการเมืองกับเครือข่ายสื่อเพื่อสร้างและเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองหนึ่งๆ หรือการเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายศาสนากับเครือข่ายการเมืองเพื่อยกระดับความคิดทางศาสนาให้เป็นวาระของสังคมที่ไม่ได้ปกครองด้วยระบบศาสนจักร Castells กล่าวว่าทั้งโปรแกรมเมอร์และผู้สับสวิตช์ตามแนวคิดของเขา คือ ผู้กระทำการทางสังคม (social actor) แต่ไม่จำเป็นเสมอไปว่าทั้งสองกลไกนี้ จะหมายถึงเพียงคนๆ หนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งเป็นการเฉพาะ

¹ อำนาจ 3 ประการแรกนั้น มีรายละเอียดดังนี้ (1) อำนาจในการติดต่อกันในเครือข่าย (networking power) หมายถึง อำนาจของกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่อยู่ในเครือข่าย ซึ่งได้สร้างแกนกลางของสังคมเครือข่ายระดับโลกขึ้นเหนือคนอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้ถูกนับรวมอยู่ในเครือข่ายระดับโลกเหล่านี้ อำนาจชนิดนี้ทำงานผ่านการรวมคนจำนวนหนึ่งเข้ามา (inclusion) และกีดกันคนจำนวนหนึ่งออกไป (exclusion) ตัวอย่างของอำนาจประเภทนี้มีให้เห็นทั่วโลก ที่ผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองขนาดใหญ่อย่างนิวยอร์ก ลอนดอน ปารีส โตเกียว ฯลฯ สามารถติดต่อสื่อสารกันอยู่ภายในสังคมเครือข่ายระดับโลกได้ ในขณะที่ผู้คนในเมืองห่างไกล เช่น ในแอฟริกา พม่า กัมพูชา หรือธิเบต เป็นต้น ถูกกีดกันออกไปจากสังคมเครือข่ายเหล่านี้ อำนาจชนิดนี้ยังเห็นได้ในระดับประเทศด้วย ในลักษณะที่คนในเมืองหลวงและตามหัวเมืองใหญ่ของไทย สามารถติดต่อสื่อสารหรือวิสาสะทางการเมืองกันผ่านเครือข่ายสื่อสารเดียวกัน ในขณะที่ชาวเขาหรือคนในสลัมในส่วนที่ไม่สามารถเข้าถึงเครือข่ายสื่อสารเหล่านี้ ถูกกีดกันให้อยู่ในสังคมอีกประเภทหนึ่ง

(2) อำนาจของกฎกติกาของเครือข่าย (network power) หมายถึง อำนาจที่เป็นตัวกำหนดมาตรฐานหรือพิธีการในการสื่อสารระหว่างกันของคนในสังคมเครือข่าย อำนาจชนิดนี้ไม่ได้ทำงานผ่านการกีดกันผลึกใสคนกลุ่มหนึ่งออกไป แต่ทำงานผ่านกฎกติกาที่บังคับใช้ในกลุ่มคนที่ถูกรวมเข้ามาอยู่ในสังคมเครือข่ายเดียวกัน กฎกติกาเหล่านี้อาจต่อรองกันได้ระหว่างองค์ประกอบย่อยๆ ของเครือข่าย ขึ้นอยู่กับว่าเครือข่ายนั้นมีลักษณะเปิดกว้างมากน้อยเพียงใด เช่น จีนทามติวอชิงตัน ถูกจัดตั้งขึ้นมาเป็นกฎกติกาหรือมาตรฐานในการติดต่อกันในระบบเศรษฐกิจตลาดโลก ซึ่งทุกประเทศที่จะเข้าร่วมในระบบเศรษฐกิจนี้ ต้องสื่อสารกันด้วยตรรกะและภาษาของจีนทามติวอชิงตัน เป็นต้น (3) อำนาจที่ได้รับจากกฎกติกาของเครือข่าย (networked power) หมายถึง อำนาจของผู้ที่กฎกติกาตั้งกล่าวบัญญัติไว้ให้ ในแต่ละเครือข่ายหลักๆ (หรือจะเรียกว่า “วงการ” ก็น่าจะเข้าใจได้ง่ายขึ้น) จะมีกลุ่มองค์กรผู้ได้รับอำนาจตามกฎกติกานี้ไปในฐานะผู้มีอำนาจตัดสินใจสูงสุด เช่น ในเครือข่ายทุนนิยมโลก ตลาดการเงินของโลกเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ หรือไอเอ็มเอฟ (IMF) คือผู้มีความชอบธรรมในการตัดสินใจ เป็นต้น

บางครั้งทั้งสองอย่างนี้ทำงาน ณ จุดที่ผู้กระทำการต่างๆเชื่อมต่อสัมพันธ์กัน ณ ตำแหน่งต่างๆ ในโครงสร้างสังคม (social structure) หรือในกรอบโครงสร้างองค์การของสังคมนั้นๆ

เมื่ออำนาจที่สำคัญที่สุดของสังคมเครือข่ายอยู่ที่โปรแกรมเมอร์และผู้สับสวิตช์ ดังนั้น Castells จึงเห็นว่าการต่อต้านอำนาจเดิมนั้น จึงกระทำการผ่านทั้งสองอย่างนี้ด้วยเช่นกัน โดยพยายามสร้างเป้าหมายใหม่ หรือเปลี่ยนแปลงหรือปิดกั้นการเชื่อมต่อของแต่ละเครือข่าย เช่น การลอบบี้สภาองเกรสให้ยกเลิกการสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างรัฐบาลกับธุรกิจสื่อใหญ่ๆไม่กี่แห่ง โดยการท้าทายกฎต่างๆของคณะกรรมการการสื่อสารแห่งสหพันธรัฐ (Federal Communication Commission) ที่อนุญาตให้มีระบบกรรมสิทธิ์ขนาดใหญ่ได้ เป็นต้น กระบวนการต่อต้านอำนาจซึ่งถูกโปรแกรมไว้ในเครือข่ายนั้น ยังเกิดขึ้นทั้งผ่านเครือข่ายและโดยเครือข่ายด้วยเช่นกัน ดังที่เกิดในกรณีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านโลกาภิวัตน์ที่ซีแอตเติลเมื่อปี 2001 หรือในกรณีเครือข่ายอัลกออิดะห์ เป็นต้น

หากกล่าวตามแนวคิดเรื่องอำนาจในการสร้างเครือข่าย (network-making power) ของ Castells แล้ว การเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตในช่วงขั้วโล่รัฐบาลทักษิณ เมื่อปี 2548-2549 คือการเชื่อมต่อกันระหว่างเครือข่ายใหญ่ 2 เครือข่าย ได้แก่ (1) เครือข่ายการเมือง ซึ่งประกอบด้วยเครือข่ายย่อย 2 เครือข่าย คือ เครือข่ายการเมืองในระบบรัฐสภา กับ เครือข่ายการเมืองนอกระบบ หรือก็คือ เครือข่ายการเมืองภาคประชาชน และ (2) เครือข่ายอินเทอร์เน็ต ซึ่งเชื่อมต่อกันระหว่างเครือข่ายสื่อ (media network) กับเครือข่ายเทคโนโลยี (technological network) อีกทอดหนึ่ง บนผืนผ้าของการถักทอเป็นเครือข่ายโยงใยดังกล่าวนี้ ฝ่ายต่อต้านพยายามจะขยายการเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายต่างๆให้กว้างไกลออกไปได้มากที่สุดเท่าที่จะมีศักยภาพทำได้ ส่วนฝ่ายผู้อยู่ในอำนาจก็พยายามที่จะตัด ทำลาย หรือสกัดกั้นการเชื่อมต่อดังกล่าวนี้ให้เหลือน้อยลงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้เช่นกัน

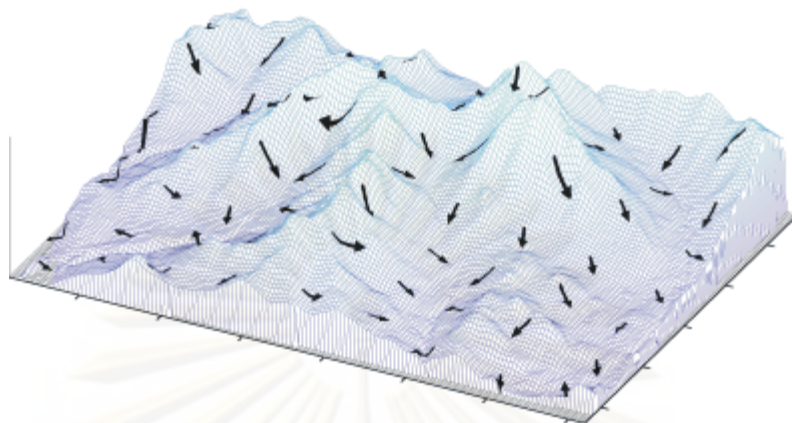
สำหรับเครือข่ายทางการเมืองนั้น อาจเรียกได้ว่าการกำหนดเป้าหมายของการเมืองไทยไว้แล้ว คือ รัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 ซึ่งกลายมาเป็นกรอบกติกาใหญ่ของการเมืองไทยตลอดมา 10 ปี โดยโปรแกรมเมอร์ที่วางเป้าหมายดังกล่าวนี้ เช่น สภาร่างรัฐธรรมนูญ, องค์การภาคธุรกิจและองค์กรภาคประชาสังคมส่วนต่างๆ เป็นต้น ส่วนผู้สับสวิตช์คนสำคัญของเครือข่ายการเมืองที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายสื่อดังกล่าว คือ สนธิ ลิ้มทองกุลและเครือข่ายผู้จัดการ ที่ก้าวจากการเป็นสื่อมวลชนที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นศูนย์กลาง กลายมาเป็นผู้นำมวลชน โดยสามารถเชื่อมต่อกับฝ่ายการเมืองภาคประชาชนกลายเป็นพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ผ่านผู้สับสวิตช์คนสำคัญอีกคนหนึ่ง คือ สุริยະใส กตะศิลา ทำให้เกิดการสร้างวาระทางการเมืองชนิดใหม่เกี่ยวกับ “ความเลวร้ายของรัฐบาลทักษิณ” และ “การจับจ้วงพระมหากษัตริย์ผู้ทรงความดีงามในทุกๆด้าน” ขึ้น และเผยแพร่เนื้อหาทำนองนี้ผ่านเครือข่ายการสื่อสารของตนเอง โดยมีเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์เป็นแกนกลางของเครือข่ายสื่อสาร

ในขณะที่เดียวกัน ก็มีเครือข่ายย่อยๆภายในเครือข่ายอินเทอร์เน็ตการเมืองนี้ด้วยเช่นกัน ที่ทำการเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายสื่อ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตกับเครือข่ายการเมือง ก่อ

ตัวขึ้นเป็นสิ่งที่ Castells (2009 : 47-49) เรียกว่า “อำนาจสวนกลับ” (counter power) และพยายามเสนอวาระ/ประเด็นอื่นเข้าแข่งขัน คือ (1) เครือข่ายของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ที่พยายามเสนอประเด็น “ความดีงามของรัฐบาลทักษิณที่สร้างความเจริญให้กับชาติไทยในแง่ต่างๆ” แต่กลับ “ถูกกลั่นแกล้งด้วยระบบนอกกฎหมาย” และ (2) เครือข่ายของกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ซึ่งพยายามเสนอประเด็นว่าด้วย “อำนาจต้องถูกกระจายให้อยู่ในมือประชาชน” และ “การแก้ปัญหารัฐบาลทักษิณ ต้องไม่ใช่อำนาจนอกรัฐธรรมนูญ” ทั้งสองเครือข่ายสวนกลับนี้ ก็เช่นเดียวกับเครือข่ายแรก คือ พยายามเผยแพร่วาระทางการเมืองของตนผ่านเครือข่ายการสื่อสารต่างๆเท่าที่ตนจะสามารถเข้าถึงได้ โดยกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณมีห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอมเป็นศูนย์กลางของเครือข่าย ในขณะที่กลุ่มไม่เอามาตรา 7 มีเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและเว็บประชาไทเป็นศูนย์กลาง

สำหรับเครือข่ายเทคโนโลยีนั้น ยังไม่มีการตั้งโปรแกรมที่ลงตัวว่า ควรมีเป้าหมายอย่างไร เพราะการถกเถียงทางความคิดของแต่ละฝ่ายนั้น (ทั้งกลุ่มที่เข้าถึงเทคโนโลยีในทางเทคนิคและกลุ่มที่ควบคุมกำกับเทคโนโลยีในเชิงสถาบัน) ยังไม่ถึงที่จะหาข้อตกลงร่วมกันได้อย่างชัดเจน (โดยเฉพาะข้อปัญหาที่ตึงตัวต่อกันอยู่ว่าจะสมดุลน้ำหนักอย่างไรระหว่างการส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นกับการรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงปลอดภัยของอินเทอร์เน็ต) แต่แม้กระนั้น โครงสร้างอำนาจที่แฝงฝังอยู่ในเครือข่ายเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตก็มีความชัดเจนอยู่ในระดับหนึ่ง (ดังสรุปแล้วในหัวข้อที่แล้วของบทนี้) ซึ่งมีความชัดเจนเพียงพอที่ผู้สับสวิตซ์ที่ควบคุมอยู่ในแต่ละจุด/โหนดของการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จะแสดงบทบาทแทรกแซงและปิดกั้นช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายการเมืองนอกสภากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในลักษณะต่างๆอย่างสำคัญในช่วงการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงของฝ่ายต่างๆ ดังได้บรรยายอธิบายแล้วในบทที่ 6 และ 7 ซึ่งวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้เรียกว่า “พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” (จะกล่าวถึงเรื่องนี้ในหัวข้อ 4 ในบทนี้)

ทฤษฎีอำนาจเชิงเครือข่ายจะทำให้เห็นว่าในสังคมการเมืองหนึ่งๆ ประกอบด้วยองค์อำนาจจำนวนมากมายั่งที่อยู่ในส่วนของการเมืองและส่วนและเทคโนโลยีกระจายอยู่ทั่วไปในระนาบอำนาจเดียวกัน องค์อำนาจเหล่านี้ คือ โหนดๆหนึ่งที่เชื่อมโยงได้รับการสนับสนุนความชอบธรรมจากโหนดอื่นๆอยู่เต็มไปหมด องค์อำนาจหรือโหนดใดได้รับความยินยอมและความชอบธรรมมาก ก็จะมีอำนาจสูงขึ้นเหนือองค์อำนาจ/โหนดอื่นๆ (โหนดเหล่านี้เปรียบเสมือน “ยอดภูเขา” ในแผนภาพที่ 8.2) ความชอบธรรมของแต่ละโหนด (หรือแต่ละองค์อำนาจ) จึงมีพลวัตไหลขึ้นลงสูงมาในแต่ละสถานการณ์การได้รับความยินยอมจากเครือข่ายอื่นๆ (เปรียบเสมือนโหนดต่างๆที่อยู่บริเวณ “เชิงเขา” ในแผนภาพที่ 8.2)

แผนภาพที่ 8.2 : ลักษณะอำนาจในยุคที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงใช้อินเทอร์เน็ต

ผลประการหนึ่ง จากการที่อำนาจเชิงการยินยอมและอำนาจเชิงโครงสร้างถูกเชื่อมต่อเข้าหากันอย่างแนบสนิทเป็นระนาบเดียวกันเป็นอำนาจเชิงเครือข่าย ผ่านการเชื่อมต่อกันระหว่างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกับเครือข่ายการเมืองนั้น ทำให้เราสามารถมองเห็นความเปลี่ยนแปลงในเชิงภูมิศาสตร์อำนาจและลักษณะของผู้ใช้อำนาจ ซึ่งข้ามพรมแดนอย่างน้อย 3 ชนิดที่เคยขีดชั้นบทบาททางการเมืองไว้ (นอกเหนือจากการข้ามพรมข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่ตั้งที่มักพุดกันทั่วไปในวงการศึกษารื่องอินเทอร์เน็ต) ดังนี้

1) **ข้ามพรมแดนโลกกายภาพกับโลกไซเบอร์** : เครือข่ายของปฏิบัติการทางการเมืองในยุคนี้ ได้ยืดขยาย สมาน และครอบคลุมทั้งในโลกกายภาพและโลกไซเบอร์ เช่น การออกแบบเวทีชุมนุมถวายฎีกาเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2549 ให้เหมือนรายการโทรทัศน์เมืองไทยรายสัปดาห์ ภาคพิเศษ หรือการถอดเทปช่วงปรากฏการณ์สนธิมาขึ้นเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์, หรือกรณีที่มีการสแกนคำสัมภาษณ์ที่ “เข้าข่ายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ” ของสนธิ ลิ้มทองกุล มาโพสต์ไว้ในห้องดำเนิน จนเหตุการณ์ลุกลามกลายเป็นการล้อมตีกเนชั่น รวมทั้งการปรากฏตัวของ “วีณา” (นามแฝง) ในห้องราชดำเนิน ซึ่งประกาศชัดเจนว่าเป็นพนักงานในเครือเนชั่น และต้องการเข้ามาวิสาสะกับกลุ่มคนผ่านฟ้าในห้องราชดำเนิน เป็นต้น นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวทางการเมืองในทั้งสองโลก ส่งผลถึงกันและกันอย่างสืบเนื่องเชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกัน การเคลื่อนไหวในโลกไซเบอร์สามารถส่งผลกระทบต่อสถาบันการเมืองในโลกกายภาพได้ ดังตัวอย่างสำคัญ คือ กรณีของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ และสถาบันการเมืองในโลกกายภาพก็มีการจัดการกับกลุ่มการเมืองในโลกไซเบอร์เช่นกัน ดังที่เกิดการแทรกแซงปิดกั้นเว็บไซต์ของทั้งสามกลุ่มดังกล่าวแล้ว

นอกจากนี้ ยังมีปรากฏการณ์ที่อาจเรียกได้ว่าเป็น “ไฮด์ปาร์คออนไลน์”¹ เกิดขึ้นด้วย กล่าวคือ เมื่อเครือข่ายสื่ออินเทอร์เน็ตเชื่อมโยงอย่างแนบสนิทกับเครือข่ายการเมือง โดยที่ผู้นำของสื่อเลือกที่จะมีจุดยืนทางการเมืองและกลายเป็นผู้นำทางความคิดและเคลื่อนไหวทางการเมืองเสียเองนั้น “เวทีทางการเมืองในโลกกายภาพ” ซึ่งได้ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อในลักษณะต่างๆ อยู่ตลอดเวลา นั้น จึงแยกไม่ออกจาก “เวทีทางการเมืองในโลกไซเบอร์” หรือกลายเป็น “เวทีไฮด์ปาร์คออนไลน์” ดังที่อดีตนักข่าวของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการอธิบายไว้ว่าในช่วงการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลนั้น...

เว็บผู้จัดการฯ นั้น เป็นเหมือนเวทีการชุมนุม ในการ ‘ปล่อยของ’ ในการปราศรัยอย่างหนึ่ง [ที่คนอื่นๆ จะต้องมาคอยดู/ฟัง-ผู้เขียน] ว่าวันนี้ทัศนะของคอลัมน์นิสต์ ซึ่งเป็นนักเคลื่อนไหว อย่างสำราญ (รอดเพชร) หรือคำคุณ (สิทธิสมาน) ในคอลัมน์หน้ากระดาษเรียงห้า หรือ คอลัมน์นิสต์คนอื่น อย่าง ชัยอนันต์ (สมุทวณิช) พูดว่าอย่างไร แล้วก็วันนี้มีข่าวอะไรที่เว็บผู้จัดการฯ นำเด่น” [ตอนนั้น] เว็บผู้จัดการฯ มีอิทธิพลต่อการ set agenda (กำหนดวาระ) ของสังคมอย่างมาก คือดูง่าย ๆ เลยว่า เว็บผู้จัดการฯ ขึ้นข่าวบางข่าวขึ้นมา นักข่าวแทบจะทุกสำนักในตอนนั้น ต้องติดตามว่าเว็บผู้จัดการฯ พูดอะไร เพื่อที่จะดูกระแสข่าวว่าฝั่งของเครือข่ายผู้จัดการฯ ฝั่งของคุณสนธิชัยกับเรื่องอะไร (รอมฎอน บัญจอร์, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2552)

ดังนั้น เว็บไซต์ (โดยเฉพาะของผู้จัดการออนไลน์) จึงกลายเป็นสถานที่ซึ่งผู้ผลิตสาร/คอลัมน์นิสต์/บรรณาธิการ/ผู้อำนวยการฝ่ายผลิตของวิทยุ&โทรทัศน์/ดีเจ/ผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ กลายเป็นเหมือนผู้ปลุกกระดมทางการเมืองที่ขึ้นเวทีในโลกกายภาพด้วยเช่นกัน การถอดเทปรายการเมืองไทยรายสัปดาห์มากขึ้นเว็บ รวมทั้งบทความของปราโมทย์ นาครทรรพ ที่ตั้งชื่อว่า “คำปราศรัยนอกเวที” 2 ตอน (ปราโมทย์ นาครทรรพ, 2551ก, 2551ข : ออนไลน์) และหรือชื่อคอลัมน์ “ไฮด์ปาร์คกลางกระดาษ” (ชัชวาลย์ชาติสุทธิชัย, มปป. : ออนไลน์) ในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (ซึ่งมีขึ้นหลังเหตุการณ์รัฐประหารเป็นเวลาอีก 1-2 ปี) ล้วนเป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงให้เห็นว่าผู้ผลิตเนื้อหาต่างก็ตระหนักถึงความแนบสนิทระหว่างการเขียนคอลัมน์กับการขึ้นเวทีการเมืองเพื่อปราศรัย นอกจากนี้ ยังมีปรากฏการณ์ “แฟนคลับ” กล่าวคือผู้อ่านหรือผู้เล่นเว็บบอร์ดทั่วไปจะคอยติดตามการตั้งและเขียนกระทู้ของผู้เล่นเว็บบอร์ดคนสำคัญ อย่างมังกรดำ (นามแฝง), *bonny (นามแฝง) หรือ แคน ไทเมือง (นามแฝง) ในห้องราชดำเนิน หรืออย่างในเว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยง ที่เมื่อนักคิดที่ตนชื่นชอบเริ่ม “ดำ” กระทู้อื่น บรรดาแฟนคลับก็จะทยอยกัน “ดำ” ตามด้วยเช่นกัน ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ผู้

¹ ผู้เขียนได้คำนี้มาจากคำเรียกของ รอมฎอน บัญจอร์, สัมภาษณ์, 8 มกราคม 2552.

เล่นเว็บบอร์ดต่างก็เริ่มมี “มวลงชไนเซอร์” เป็นของตัวเอง ที่พร้อมจะนำมาใช้เคลื่อนไหวทางการเมืองได้ระดับหนึ่งเช่นกัน

2) **ข้ามสื่อ (cross-media)** : การเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายสื่ออินเทอร์เน็ตกับเครือข่ายการเมืองดังที่เกิดขึ้นในกรณีของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ยังทำให้เส้นแบ่งพรมแดนระหว่างชนิดของสื่อบางลงอีกมาก การผลิตและบริโภคข้อมูลข่าวสารมีลักษณะเป็นการคล่อมข้ามชนิดของสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งที่เป็น อินเทอร์เน็ต, หนังสือพิมพ์, วิทยุและโทรทัศน์ ดังนี้

2.1 **ผู้ผลิตเนื้อหาข้ามสื่อ** : ผู้ผลิตเนื้อหาต่าง ๆ สามารถสร้างหรือใช้เนื้อหาเดียวกัน แล้วเผยแพร่กระจายออกไปผ่านสื่อหลากหลายชนิดมากขึ้น โดยมีอินเทอร์เน็ตเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้ด้วยเหตุผลของความคุ้มค่าเป็นสำคัญ การใช้เนื้อหาเดียวกันมีทั้งในลักษณะที่ปรับปรุงเพิ่มเติมหรือไม่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเลย ในขณะเดียวกัน สื่อหลากหลายชนิด ก็ถูกแปลงสภาพมาอยู่บนอินเทอร์เน็ตได้ด้วยเช่นกัน กลายเป็นหนังสือพิมพ์ออนไลน์ (อาทิ เว็บผู้จัดการออนไลน์และเว็บประชาไท เป็นต้น) วิทยุออนไลน์ (อาทิ วิทยุผู้จัดการ, วิทยุ FM 92.25 MHz, และวิทยุแท็กซี่ เป็นต้น) และโทรทัศน์ออนไลน์ (อาทิ เอเอสทีวี เป็นต้น)

2.2 **ผู้บริโภคเนื้อหาข้ามสื่อ** : นอกเหนือจากผู้ผลิตเนื้อหาแล้ว ผู้บริโภคเนื้อหาเอง ก็รับสื่อข้ามชนิดกันเช่นกัน ทั้งเพื่อให้เข้ากับวิถีการดำรงชีวิตประจำวันของตนเองในช่วงเวลาต่างๆ และเพื่อให้เกิดระบบสำรอง (redundancy) ในการรับข่าวสารกรณีที่มีสื่อชนิดใดชนิดหนึ่งถูกปิดกั้นไป ดังกรณีที่เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ประกาศข่าวการเพิ่มช่องทางแพร่ภาพจาก ASTV1 ช่องเดียวกลายเป็นแพร่ภาพผ่านช่อง ASTV3 ด้วยเพื่อป้องกันในกรณีที่ช่อง ASTV1 ถูกปิดกั้น และมีผู้เข้าชมเนื้อหาประกาศนี้มากถึง 12,037 ครั้ง (ดูเพิ่มเติมในหัวข้อ 1.4.1 ในบทที่ 6) เมื่อผนวกสภาวะการข้ามพรมแดนระหว่างโลกไซเบอร์กับโลกกายภาพ เข้ากับเรื่องการบริโภคเนื้อหาข้ามสื่อแล้ว ในระดับหนึ่ง อาจกล่าวได้ว่า ในการเมืองแบบมวลงชไนเซอร์ อินเทอร์เน็ตนั้น ผู้รับเนื้อหาได้กลายเป็นผู้ชุมนุม ที่สามารถทำการ “ชุมนุมทางการเมืองที่หน้าจอคอมพิวเตอร์/หน้าปัดวิทยุ/หน้าจอโทรทัศน์” ไปในตัวได้ด้วยเช่นกัน

3) **ข้ามบทบาท (ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภคเนื้อหา)** : อินเทอร์เน็ตในอดีตนั้น ผู้เขียนและผู้อ่านแยกบทบาทกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีผู้ผลิตเนื้อหา กลุ่มหนึ่งผลิตเนื้อหาให้ผู้บริโภคอีกกลุ่มหนึ่งได้เสพรับ ศัพท์เทคนิคเรียกอินเทอร์เน็ตลักษณะนี้ว่า “เว็บ 1.0” ส่วนอินเทอร์เน็ตในยุคปัจจุบันนั้น ได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปในเชิงเว็บแอปพลิเคชันที่เอื้อให้ผู้บริโภคเนื้อหา สามารถกลายเป็นผู้ผลิตเนื้อหาได้ด้วยเช่นเดียวกัน หรือเรียกว่า prosumer¹ (มาจาก producer + consumer) หรือศัพท์ทางเทคนิคเรียกอินเทอร์เน็ตในลักษณะนี้ว่า “เว็บ 2.0”

¹ ดูเพิ่มเติมเกี่ยวกับแนวคิดนี้ได้ใน Tapscott and Williams (2008 : 124-150); เวย์นโทมัสและเฟเนวิก (2551 : 273-308) และ ทอफीเลอร์ (2552 : 263-348).

ตัวอย่างเว็บทำนองนี้ มีตั้งแต่เว็บบอร์ดทั่วไป เว็บบล็อก (web-blog) ไปจนถึงเว็บไซต์ wikipedia ที่ผู้อ่านเป็นผู้เขียนสารานุกรมด้วยเช่นกัน หรือเว็บไซต์ youtube ที่ผู้ชมคลิปวิดีโอสามารถสร้างคลิปวิดีโอแล้วส่งไปขึ้นในเว็บนี้ให้ผู้อื่นได้ชมด้วยเช่นกัน การที่ผู้เสพเนื้อหา นอกจากจะเป็นความเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ผลิตสารกับผู้รับสารแล้ว ยังทำให้การสื่อสารทางการเมืองหนึ่ง ๆ เพิ่มพูนพลังขึ้นไปอีกอย่างมหาศาล เนื่องจากผู้ผลิตเนื้อหา ไม่ได้ถูกกระตุกผูกขาดอยู่ในผู้เชี่ยวชาญในการสร้างเนื้อหา กลุ่มเล็กๆ เพียงหยิบมือเดียวอีกต่อไป แต่กลายเป็นว่ามวลชนผู้บริโภคเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตก็สามารถกลายมาเป็นผู้ผลิตสร้างเนื้อหาเองได้ด้วย ในทางการเมือง ก็เท่ากับเป็นการมีจำนวนของผู้ผลิตเนื้อหาในค่ายการเมืองของตนเพิ่มขึ้นอีกมาก และยิ่งทำให้เนื้อหาความคิดทางการเมืองในค่ายของตนเองยิ่งถูกผลิตขึ้นมามากขึ้นเป็นทวีคูณ ดังกรณีการใช้ห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม เป็นฐานที่มั่นทางการเมืองของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล หรือกรณีเว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนที่มีความคึกคักทางความคิดและวิชาการอย่างมาก จนในที่สุดก็ถูกปิดไป¹

การขยายมุมมองต่ออำนาจออกไปอย่างกว้างขวางในลักษณะต่างๆ ที่แสดงให้เห็นมาทั้งหมดในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ โดยเริ่มจาก (1) อำนาจว่าด้วยความยินยอมต่อผู้ปกครอง ที่ (2) มีพลวัตขึ้นลงและซับซ้อนแปรเปลี่ยนไปตามปัจจัยเรื่องผลประโยชน์ ความสามารถหรือสมรรถนะ และเจตจำนงตั้งที่อภิปรายให้เห็นเป็นสมการเชิงอำนาจของแต่ละฝ่าย (3) อำนาจเชิงโครงสร้างที่คอยค้ำยันอำนาจของผู้ปกครองอยู่เงียบๆ โดยไม่ได้แสดงตัวอะไรชัดเจน จนกระทั่งมีปฏิบัติการท้าทายอำนาจเกิดขึ้น รวมทั้ง (4) อำนาจเชิงเครือข่ายที่เกิดขึ้นเมื่อเครือข่ายสื่ออินเทอร์เน็ตกับเครือข่ายการเมืองเชื่อมโยงกันอย่างแนบสนิทเป็นผืนผ้าชิ้นเดียวกัน ทำให้เราสามารถมองเห็นตำแหน่งแห่งที่และปฏิบัติการของอำนาจในลักษณะต่างๆ ที่แฝงฝังและกระจายอยู่ทั่วไปหมด

อำนาจดังกล่าวนี้ทั้งหมด ล้วนมีผลต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง ทั้งในแง่สามารถนำศักยภาพและสมรรถนะใหม่ๆ ของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาใช้ในกิจกรรมทางการเมืองของตนเองได้มากขึ้น และในแง่ที่ตัวละครสำคัญของการเคลื่อนไหวในลักษณะดังกล่าว ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะเพียงนักการเมืองหรือนักเคลื่อนไหวภาคประชาชนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้สืบทอดชีวิตที่ยืนอยู่ตามจุด/โหนดต่างๆ ของเครือข่ายใหญ่ที่เกิดจากการเชื่อมต่อเครือข่าย

¹ นอกจากการเป็นผู้ผลิตเนื้อหาแล้ว ผู้บริโภคในยุคนี้ยังกลายเป็น “ผู้จัดจำหน่าย” หรือผู้เผยแพร่เนื้อหาไปในตัวด้วย โดยการส่งลิงค์และแนะนำความต่าง ๆ ไปให้คนที่รู้จัก ทั้งที่เป็นการส่งผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์และโดยการโพสต์ลิงค์ไว้ในกระทู้ตามเว็บบอร์ดต่างๆ ปริมาณการเผยแพร่เนื้อหาโดยผู้บริโภคเนื้อหานั้น แม้วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะยังไม่ศึกษาถึงประเด็นนี้ เพราะการตรวจวัดเรื่องนี้ออกมาเป็นตัวเลขเชิงสถิตินั้นยังไม่สามารถทำได้ แต่สามารถคาดการณ์ได้ว่ามีอยู่ไม่น้อยทีเดียว โดยเฉพาะในกรณีที่สื่อหนึ่ง ๆ กลายเป็นเวทีการเคลื่อนไหวทางการเมืองไปด้วย

ต่างๆเข้าด้วยกัน ทั้งที่เป็นเครือข่ายเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เครือข่ายสื่อ และเครือข่ายการเมือง อีกด้วย ดังนั้น เมื่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองมาพบกับระบบเทคโนโลยีขนาดใหญ่ การพิจารณาเรื่องอำนาจจึงจำเป็นต้องให้ครอบคลุมในทุกมิติ รวมทั้งลักษณะและภูมิศาสตร์เชิงอำนาจที่เกิดขึ้นใหม่ดังกล่าวมาในหัวข้อนี้

3. วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต

หลังจากพิจารณาเกี่ยวกับอำนาจในลักษณะต่างๆที่ประกอบกันอยู่ในยุคที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงกระทำอินเทอร์เน็ตแล้ว หัวข้อนี้จะได้อภิปรายเกี่ยวกับวิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง โดยจะเริ่มต้นจากการพิจารณาภูมิทัศน์เชิงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมือง เพื่อกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของกรณีการเคลื่อนไหวของไทย ว่าอยู่ในส่วนใดของภูมิทัศน์แนวคิดในปัจจุบัน จากนั้นจะกล่าวถึงลักษณะของการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงของไทย โดยพิจารณาผ่านโหมมดการสื่อสารที่เกิดขึ้นในปฏิบัติการไร้ความรุนแรงกรณีไทย แล้วขยายความกลายเป็นวิธีการทั้งสามกลุ่มวิธี คือ การประท้วงโน้มน้าว ชักจูง การไม่ให้ความร่วมมือ และการแทรกแซงไร้ความรุนแรง โดยอ้างอิงตามที่ชาร์ปเคยได้แยกแยะ 198 วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเอาไว้

3.1. ภูมิทัศน์แนวคิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยใช้อินเทอร์เน็ต

ในยุคอินเทอร์เน็ตปัจจุบันนั้น มีงานศึกษาจำนวนมากที่สร้างแนวคิดเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมือง เช่น สงครามเครือข่าย (netwar), การใช้แบบนักเคลื่อนไหวบนอินเทอร์เน็ต (internet activism), แฮ็คติวิซึ่ม (hacktivism), อารยะขัดขืน อิเล็กทรอนิกส์ (electronic civil disobedience) รวมทั้งการก่อการร้ายไซเบอร์ (cyberterrorism) ก่อนการวิเคราะห์เกี่ยวกับกรณีการขับไล่รัฐบาลทักษิณของไทย จึงสมควรจะพิจารณาภูมิทัศน์ทางวิชาการว่าด้วยเรื่องนี้ เพื่อให้สามารถกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของกรณีของไทยนี้ว่าเป็นปฏิบัติการทางการเมืองโดยใช้อินเทอร์เน็ตประเภทใด เมื่อเทียบกับแนวคิดต่างๆที่มีอยู่ในปัจจุบัน ในที่นี้ จะใช้เกณฑ์ 2 ชนิดในการแบ่งกลุ่มแนวคิด งานศึกษา และกรณีตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) เกณฑ์การใช้/ไม่ใช้ความรุนแรง ซึ่งสามารถอ้างอิงตามแนวคิด “สงครามเครือข่าย” ดังจะอธิบายต่อไป และ (2) เกณฑ์ลักษณะการใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต แบ่งเป็นการใช้ในชั้นเป็นเครื่องมือสื่อสาร (communicative instrumental use) และการใช้ในชั้นเทคนิคแบบแฮ็คเกอร์ (technical hacking use)

เกณฑ์การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อปฏิบัติการทางการเมืองแบบใช้และไม่ใช้ความรุนแรงนั้น สอดคล้องกับแนวคิดที่ได้รับการเสนอขึ้นในลำดับแรกของงานศึกษาในกลุ่มนี้ คือ แนวคิด “สงครามเครือข่าย” (netwar) ซึ่ง Arquilla และ Ronfeldt เสนอไว้ตั้งแต่ปี 1993 และงานอื่นๆที่เสนอสืบเนื่องมา (ดู Arquilla and Ronfeldt 1993, 1996, 1997, 1999, 2000, 2001a; Ronfeldt

et al. 1998; Lesser et al. 1999 อ้างใน Arquilla and Ronfeldt 2001c) ทั้งสองเห็นว่าการปฏิวัติข้อมูลข่าวสารทำให้องค์กรที่มีรูปลักษณะเป็นแบบเครือข่ายเป็นไปได้ และความขัดแย้งต่างๆก็เข้าไปพัวพันกับเรื่องข้อมูลข่าวสาร “ความรู้” และการใช้ “อำนาจอย่างอ่อน” (soft power) มากขึ้นเรื่อยๆ ผ่าน “ปฏิบัติการข้อมูลข่าวสาร” (information operation) และ “การจัดการการรับรู้” (perception management) เป็นต้น ซึ่งเป็นวิธีการด้านสื่อที่มุ่งดึงจุดและหันเหความสนใจ มากกว่าที่จะใช้การบังคับ และเน้นสร้างแรงกระทบต่อความรู้สึกเชื่อมั่นในความรู้เกี่ยวกับตนเองและฝ่ายตรงข้าม ด้วยเหตุนี้ ในขณะที่มีวงการทหารเสนอแนวคิด “สงครามไซเบอร์” (cyberwar) ขึ้นมาใช้อธิบายปึกความขัดแย้งทางทหาร ทั้งสองจึงเสนอแนวคิด “สงครามเครือข่าย” ขึ้น เพื่ออธิบายปึกความขัดแย้งที่มีมิติเกี่ยวกับทางสังคมมากขึ้น ในความหมายที่ว่า การปฏิวัติข้อมูลข่าวสารทำให้กลุ่มเล็กกลุ่มน้อยจำนวนมากที่อยู่กระจัดกระจายกันไปตามสถานที่ต่างๆอันห่างไกลกัน สามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารใหม่ล่าสุดนี้ เพื่อสร้างปฏิบัติการร่วมกันได้

Arquilla and Ronfeldt ใช้คำว่า “สงครามเครือข่าย” เรียกลักษณะของความขัดแย้งและอาชญากรรมในลักษณะเครือข่ายที่จะเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ศักยภาพใหม่ของเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต่างๆ โดยนิยามความหมายไว้อย่างกว้างขวางว่า สงครามเครือข่าย คือ “องค์กร หลักคำสอน ยุทธศาสตร์ และเทคโนโลยี ที่มีรูปลักษณะเป็นแบบเครือข่าย ซึ่งถูกใช้สำหรับยุคข้อมูลข่าวสาร” ทั้งนี้ ทั้งสองสะท้อนทวิลักษณะของการใช้อินเทอร์เน็ตไปในทางการเมืองที่มีทั้งด้านบวกและด้านลบ โดยแยกแยะสงครามเครือข่ายออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ สงครามเครือข่ายเชิงสังคม (social netwar) ซึ่งเป็นการใช้อินเทอร์เน็ตโดยกลุ่มนักเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองและภาคประชาสังคมต่างๆ และสงครามเครือข่ายที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรง (violence-prone netwar)¹ ซึ่งครอบคลุมทั้งการก่อการร้ายทางไซเบอร์ กลุ่มอันธพาลแก๊งกวนเมือง กลุ่มสุดขั้วเชิงเชื้อชาตินิยม (ethnonationalist extremists) หรือเครือข่ายอาชญากรรมข้ามชาติ ฯลฯ

ทั้งสองยกกรณีโดดเด่นที่มีการศึกษากันทั่วโลก 10 กรณี กรณีเหล่านี้มีทั้งที่ใช้และไม่ใช้ความรุนแรง และทั้ง Arquilla และ Ronfeldt ล้วนถือกรณีเหล่านี้เป็นสงครามเครือข่ายทั้งสิ้น ได้แก่ (1) ปฏิบัติการของกลุ่มชาปาติस्ता ชาวนายากจนแห่งรัฐเชียปาส ประเทศเม็กซิโก ที่ต่อต้านรัฐบาลนับตั้งแต่การถือกำเนิดขึ้นของเขตการค้าเสรีแห่งอเมริกาเหนือ หรือนาฟตา (Northern American Free Trade Area : NAFTA) เมื่อปี 1994 เรื่อยมา (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในงานจำนวนมาก เช่น Ronfeldt, et al. 1998; Arquilla and Ronfeldt 2001c; รวมทั้งบางส่วน

¹ โดยปกติ Arquilla และ Ronfeldt จะไม่ได้ใช้คำนี้โดยตรง แต่จะใช้วิธีอธิบายสงครามเครือข่ายประเภทนี้ เป็นการกระทำของ “uncivil society” หรือถูกใช้ในด้านมืด ด้าน “ชั่วร้าย” เป็นต้น ในที่นี้ใช้คำขยายเพิ่มเติมที่ว่า “...ที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรง” โดยนำมาจากการแบ่งสารบัญชิต่างๆในงานของ Arquilla and Ronfeldt (2001)

ของ Jordan and Taylor 2004) (2) การรณรงค์ทั่วโลกเพื่อห้ามการใช้กับระเบิดของกลุ่ม International Campaign to Ban Landmines (ICBL) ตั้งแต่ปี 1998 เป็นต้นมา (3) การรณรงค์เรียกร้องประชาธิปไตยในพม่า ซึ่งดำเนินการในระดับนานาชาติ มาตั้งแต่ปี 1996 (4) **ดริคคาร์เทลส์ (Drug Cartels)** เครือข่ายของค้ายาเสพติดข้ามชาติ ที่มีขึ้นตั้งแต่ปี 1995 และมีองค์กรสมาชิกอยู่ในประเทศเม็กซิโก บราซิล จาไมกา โคลัมเบีย อัฟกานิสถาน เอเชียใต้ รวมทั้งเมืองใหญ่ๆ ในอเมริกาอย่างนิวยอร์ก ฟีนิกซ์ ฮุสตัน แอตแลนตา ลอสแอนเจลิส และซานดีเอโก (5) และ (6) ปฏิบัติการของกลุ่มแบ่งแยกดินแดนชาวเซเชเนียวเมื่อปี 1994-1996 และ 1999-2000 ซึ่งใช้การจู่โจมเป็นแบบเครือข่าย ทั้งในแง่ปฏิบัติการในพื้นที่และปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (7) การรณรงค์ยับยั้งการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ของกลุ่มกรีนพีซเมื่อปี 1999 (8) การต่อสู้ของกลุ่มต่อต้านโลกาภิวัตน์ในการประชุมขององค์การการค้าโลกที่เมืองซีแอตเติลเมื่อปี 1999 หรือที่เรียกกันว่า **“การประจัญบานแห่งซีแอตเติล” (Battle of Seattle)** (ดูเพิ่มเติมใน de Armond 2001; van Aelst and Walgrave 2004) (9) การต่อสู้เพื่ออิสรภาพของชาวติมอร์ตะวันออกเมื่อปี 1999 (ดูรายละเอียดใน Hill and Sen 2005) และ (10) ปฏิบัติการของ **สถานีวิทยุ B-92 แห่งเซออร์เบีย** ที่ใช้วิธีส่งสัญญาณผ่านทางอินเทอร์เน็ตย้อนกลับเข้ามาในประเทศ ในปฏิบัติการโค่นล้มรัฐบาลสโลโบแดน มิโลเชวิช เมื่อปี 2000 (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับกรณีนี้ได้ในหัวข้อ 2.1 บทที่ 2) ทั้งนี้ ตามความเข้าใจของผู้เขียนแล้ว ทั้งสิบกรณีนี้ ยกเว้นเพียงกรณีที่ 4-6 เท่านั้น ที่เป็นสงครามเครือข่ายที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรงกรณีอื่นๆ ล้วนเรียกได้ว่าเป็นสงครามเครือข่ายเชิงสังคมทั้งสิ้น

แนวคิดสงครามเครือข่ายคือรุ่มใหญ่ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้อินเทอร์เน็ตไปในการเมือง และสามารถใช้เป็นเกณฑ์การจัดหมวดหมู่ชนิดที่หนึ่งของการพิจารณาในที่นี้ ทั้งนี้ สงครามเครือข่ายสามารถแยกแยะเป็นการใช้ในด้นลบ คือ สงครามเครือข่ายที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรง ซึ่งในที่นี้จัดให้อยู่ในกลุ่มปฏิบัติการที่ใช้ความรุนแรง กับด้านบวก คือ สงครามเครือข่ายเชิงสังคม ซึ่งวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จัดให้อยู่ในกลุ่มที่ไม่ใช้ความรุนแรง อนึ่ง ควรกล่าวไว้ด้วยว่าที่จัดหมวดหมู่เช่นนี้ มิใช่ว่าสงครามเครือข่ายประเภทหลังจะไม่มี ความรุนแรงเข้ามาผสมผสานเลยเสียทีเดียว แต่ที่แยกแยะไว้ดังกล่าวนี้ เพราะสงครามเครือข่ายประเภทหลังนี้ค่อนข้างเน้นใช้แนวทางการไม่ใช้ความรุนแรงเป็นหลัก ในขณะที่สงครามเครือข่ายประเภทแรกนี้ใช้แนวทางการความรุนแรงเป็นสำคัญ

เกณฑ์ประการถัดมาที่วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ใช้สำหรับการแยกแยะงานศึกษาและกลุ่มแนวคิดที่เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมือง คือ ลักษณะการใช้เทคโนโลยี โดยแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ การใช้อินเทอร์เน็ตในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสาร (communicative instrumental uses) และการใช้ในเชิงเทคนิคแบบแฮ็คเกอร์ (technical hacking uses) แนวคิดตามเกณฑ์ทั้งสองประเภทนี้ เมื่อนำมาจัดประเภทร่วมกับเกณฑ์ชนิด

แรก คือ เกณฑ์การใช้ความรุนแรง (หรือแบบ “สงครามเครือข่ายที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรง” กับแบบไม่ใช้ความรุนแรง (หรือก็คือแบบ “สงครามเครือข่ายเชิงสังคม”) ทำให้สามารถแยกแยะหมวดหมู่ได้ทั้งหมด 4 ประเภท ดังแสดงในตารางที่ 8.2

ตารางที่ 8.2 : ภูมิทัศน์แนวคิดเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมือง

ลักษณะการเคลื่อนไหวทางการเมือง	ลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ต	
	ใช้เป็นเครื่องมือสื่อสาร (communicative instrumental use)	ขั้นเทคนิคแบบแฮ็กเกอร์ (technical hacking use)
สงครามเครือข่ายที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรง (Arquilla and Ronfeldt 2001)	การก่อการร้ายโดยใช้อินเทอร์เน็ต (Weimann 2006)	การก่อการร้ายไซเบอร์ (cyberterrorism) (Denning 2001)
สงครามเครือข่ายเชิงสังคม (Arquilla and Ronfeldt 2001) ไม่ใช้ความรุนแรง	แอ็คติวิซึม (activism) (Denning 2001); ไซเบอร์แอ็คติวิซึม (McCaughey and Ayers 2003; Gan, et al. 2004); การประท้วงไซเบอร์ (van de Donk, et al 2004)	แอ็คติวิซึม (hacktivism) (Jordan and Taylor 2004); อารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ (Meikle 2009)

ที่มา : สังเคราะห์ขึ้นโดยวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้

ประเภทแรก การใช้อินเทอร์เน็ตในฐานะเป็นเครื่องมือสื่อสาร (communicative instrumental uses) และใช้แนวทางความรุนแรง งานศึกษาในกลุ่มนี้ตัวอย่างเช่น งานเรื่อง **Terror on the Internet** (Weimann 2006) ที่ศึกษาลักษณะการใช้อินเทอร์เน็ตของกลุ่มก่อการร้ายต่างๆทั่วโลก แม้งานชิ้นนี้จะพูดถึงการก่อการร้ายทางไซเบอร์ในบทที่ 5-6 (ซึ่งวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จัดอยู่ในการใช้อินเทอร์เน็ตขั้นเทคนิคแบบแฮ็กเกอร์) แต่ก็ดูจะไม่ได้ให้ความสำคัญมากนัก แนวทางของการศึกษาเน้นไปที่ลักษณะการใช้งานในฐานะเครื่องมือสื่อสารมากกว่า นอกจากศึกษาการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเผยแพร่หรือรวบรวมและต่อสู้โต้แย้งในเชิงข้อมูลข่าวสาร ความรู้ และวาระทางการเมือง การระดมทุน การประสานงานระหว่างกลุ่มต่างๆในเครือข่ายแล้ว ตัวอย่างใหม่ๆที่กลุ่มก่อการร้ายทำและถูกกล่าวถึงในงานชิ้นนี้ เช่น การสร้างเว็บไซต์ให้เป็นห้องสมุดเสมือน (virtual library) ที่มีเอกสาร เช่น วิธีการสร้างระเบิดหรืออาวุธเคมี, รูปภาพบุคคลหรือแผนที่จุดยุทธศาสตร์ต่างๆที่เป็นเป้าหมาย เป็นต้น หรือค่ายฝึกอบรมเสมือน (virtual training camp) ที่สอนการฝึกใช้อาวุธ การฟิตร่างกาย การอยู่รอดในป่าหรือการลักพาตัว เป็นต้น

ประเภทที่สอง แนวคิดเกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสื่อสารและเป็นไปในแนวทางที่ไม่ใช้ความรุนแรง หรือแบบสงครามเครือข่ายทางสังคม อาจเรียกตาม Denning

(2001: 241) ได้ว่าเป็นแบบ “แอ็คติวิซึ่ม” (activism) ซึ่งใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อสนับสนุนวาระและประเด็นข้อเรียกร้องของตนเองในลักษณะปกติ ไม่ได้มีการก่อวินาศกรรมเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตปั่นป่วน ตัวอย่างปฏิบัติการในลักษณะนี้ เช่น การค้นหาข้อมูลข่าวสารทางเว็บไซต์ การสร้างเว็บไซต์ขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลหรือเนื้อหาของตน การส่งบทความวารสารหรือเนื้อหาอื่นๆผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การใช้อินเทอร์เน็ตในการอภิปรายข้อปัญหาต่างๆ สร้างแนวร่วมกับกลุ่มอื่นๆ วางแผนและประสานงานการจัดกิจกรรมต่างๆ

ตัวอย่างของงานศึกษาในหมวดนี้ เช่น งานเรื่อง **Cyberactivism** (McCaughey and Ayers, 2003) บรรณาธิการงานชิ้นนี้เสนอคำนี้ขึ้นคล้ายดังจะชี้ให้เห็นว่าพื้นที่ไซเบอร์ไม่ได้ถูกใช้เฉพาะการก่อการร้ายทางไซเบอร์เท่านั้น แต่สามารถใช้ในทางสร้างสรรค์โดยนักเคลื่อนไหว/นักกิจกรรมทางการเมืองต่างๆ เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในลักษณะก้าวหน้าได้ เช่น กลุ่มชาปาติस्ता¹, กลุ่มสื่ออินดี้ (Indy Media), องค์การนิรโทษกรรมสากล หรือกลุ่มสตรีนิยมกลุ่มเกย์ หรือชุมชนชาติพันธุ์ออนไลน์ เป็นต้น งานในทำนองเดียวกันนี้ เช่น **Asian Cyberactivism** (Gan et al. 2004) ซึ่งศึกษากิจกรรมทางการเมืองออนไลน์ของกลุ่มนักเคลื่อนไหวในประเทศต่างๆของเอเชีย หรืองานเรื่อง **Cyberprotest** (van de Donk et al. 2004) ซึ่งศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมบนโลกออนไลน์ เช่น กลุ่มต่อต้านบรรษัทข้ามชาติ, ขบวนการเคลื่อนไหวสตรีชาวดัตช์ออนไลน์, กลุ่มคนพิการชาวโปรตุเกสที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหววาระของตน เป็นต้น โดยใช้แนวทางการศึกษาตามทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น ศึกษาอุดมการณ์ของกลุ่มเคลื่อนไหว ประเด็นการเคลื่อนไหว ลักษณะองค์กรและเครือข่าย ยุทธศาสตร์และรูปแบบกิจกรรม เป็นต้น

ประเภทที่สาม การใช้อินเทอร์เน็ตในชั้นเทคนิคแบบแฮ็คเกอร์ (technical/hacking uses) เพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยใช้ความรุนแรง แนวคิดในหมวดนี้ คือ แนวคิดการก่อการร้ายไซเบอร์ (cyberterrorism) ซึ่งเป็นการรวมกันของพื้นที่ไซเบอร์กับการก่อการร้าย มีทั้งที่เป็นปฏิบัติการแฮ็คระบบด้วยแรงจูงใจทางการเมืองที่จะก่อความเสียหายอย่างร้ายกาจ เช่น การสูญเสียชีวิต หรือความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างหนักหน่วง ตัวอย่างของปฏิบัติการประเภทนี้ เช่น การแทรกซึมเข้าไปในระบบควบคุมการจราจรทางอากาศยานและทำให้เครื่องบินสองลำชนกัน เป็นต้น (Denning, 2001: 241)

¹ แม้กลุ่มนี้จะศึกษาจากกลุ่มชาปาติस्ता แต่ก็เป็นการศึกษาว่าเว็บไซต์ของชาปาติस्ताมีการเชื่อมโยงลิงก์กับกลุ่มกิจกรรมประเภทใดบ้างเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาปฏิบัติการในเชิงเทคนิคแบบแฮ็คติวิซึ่มหรืออารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ (จะกล่าวถึงต่อไปข้างหน้า) ในที่นี้จึงจัดงานชิ้นนี้อยู่ในหมวดการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการสื่อสารทั่วไปเท่านั้น

ประเภทที่สี่ การใช้อินเทอร์เน็ตในเชิงเทคนิคแบบแฮ็คเกอร์เพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วยแนวทางการไม่ใช้ความรุนแรง หรือแบบสงครามเครือข่ายทางสังคม แนวคิดที่เกี่ยวข้องมี 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดแฮ็คติวิซึม (hacktivism) และแนวคิดอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Civil Disobedience) ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน สำหรับคำว่า “แฮ็คติวิซึม” นั้น ใช้เรียกกิจกรรมที่ผสมผสานกันระหว่างกลุ่มแฮ็คเกอร์กับนักเคลื่อนไหวทางสังคมการเมือง ปฏิบัติการประเภทนี้ เช่น การใช้เทคนิคการแฮ็คคอมพิวเตอร์ทำการโจมตีเว็บไซต์เป้าหมาย เพื่อให้ระบบไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ แต่ไม่ถึงกับก่อความเสียหายอย่างจริงจังต่อระบบ ตัวอย่างเช่น การนั่งประท้วงทางเว็บ (web sit-ins), การปิดล้อมเสมือน (virtual blockade), ระเบิดอิเล็กทรอนิกส์ที่สร้างขึ้นและส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์โดยอัตโนมัติ (automated email bombs), การแฮ็คเว็บไซต์, การเจาะระบบคอมพิวเตอร์ (computer break-ins) รวมทั้งการใช้ไวรัสหรือหนอนคอมพิวเตอร์ (Denning, 2001: 241)

ส่วนแนวคิดอารยะขัดขืน งานบางชิ้นก็ถือเป็นประเภทหนึ่งของแฮ็คติวิซึม (Jordan and Taylor 2004) ในขณะที่งานบางชิ้นก็เห็นว่ามีแตกต่างกัน (Meikle 2009) ในที่นี้ไม่มีความประสงค์จะอภิปรายความแตกต่างในรายละเอียด แต่จะนำเสนอตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงของการใช้เทคนิคอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์นี้ ซึ่งได้เปลี่ยนลักษณะของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแบบดั้งเดิมที่กระทำกันในโลกกายภาพ มาเป็นปฏิบัติการบนโลกไซเบอร์ได้อย่างชาญฉลาด เทคนิคนี้เสนอขึ้นครั้งแรกในปี 1994 โดยกลุ่ม Critical Art Ensemble (CAE) โดยที่กลุ่มนี้เน้นไปในการใช้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางคอมพิวเตอร์จำนวนน้อยทำการต่อต้านทางการเมืองผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ต่อมาสมาชิกจำนวนหนึ่งหนึ่งของกลุ่ม CAE โดยเฉพาะ Ricardo Dominguez มีความเห็นในแนวทางอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์นี้แตกต่างออกไป จึงแยกตัวออกมาตั้งเป็น กลุ่ม Electronic Disturbance Theatre (EDT) เพื่อขยายแนวทางของเทคนิคนี้ให้ไม่จำเป็นต้องใช้ความเชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ขั้นสูงเหมือนดังกลุ่มแรก และสามารถสร้างการมีส่วนร่วมจากมวลชนจำนวนมากที่ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกได้

ปฏิบัติการอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ตามแนวทางของกลุ่ม EDT นี้เกิดขึ้นครั้งแรกในเดือนธันวาคม 1995 โดยกลุ่มที่เรียกตัวเองว่า Strano Network ซึ่งทำการประท้วงนโยบายการทดลองระเบิดนิวเคลียร์ของรัฐบาลฝรั่งเศสโดยการ “นั่งประท้วงเสมือน” หรือก็คือการรณรงค์เชิญชวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วโลกให้ทำการ “ถาโถม” (flooding) การเยี่ยมชมเว็บไซต์เป้าหมายพร้อมๆกันทั่วโลกและกระทำซ้ำๆตลอดเวลาโดยการกดปุ่ม “รีโหลด” (reload) หรือ “รีเฟรช” (refresh) หน้าเว็บของเว็บไซต์เป้าหมาย ต่อมากลุ่ม EDT จึงได้พัฒนาซอฟต์แวร์ที่ชื่อ “FloodNet” เพื่อให้การ “นั่งประท้วงเสมือน” สามารถกระทำได้โดยอัตโนมัติมากขึ้น โปรแกรมจะทำการรีโหลด/รีเฟรชหน้าเว็บเป้าหมายได้เองโดยไม่จำเป็นต้องให้ “ผู้นั่งประท้วงเสมือน” คอยกดปุ่มอยู่เรื่อยๆ เทคนิคนี้ได้นำมาใช้สนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาปาติस्ताโดยการรณรงค์นั่งประท้วงเสมือนต่อเว็บไซต์ของประธานาธิบดีเม็กซิโกเป็นเวลา 1 วันระหว่างวันที่ 29-30 มกราคม 1998 นอกจากนี้ กลุ่มต่อต้านโลกาภิวัตน์ที่เมืองซีแอตเติลเมื่อปี 1999 อีกด้วย

ปฏิบัติการนำนั่งประท้วงเสมือนเพื่อต่อต้านองค์การการค้าโลกนี้ ดำเนินการโดยกลุ่มที่ชื่อว่า “ฮิปปี้อิเล็กทรอนิกส์” (Electrohippies) ซึ่งใช้เทคนิคเดียวกันนี้ “เถาเถม” ใส่เครือข่ายคอมพิวเตอร์ของการประชุมขององค์การการค้าโลกให้ไม่สามารถทำงานสนับสนุนการประชุมได้ ตลอด 5 วันของการนั่งประท้วงเสมือนครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมมากถึง 450,000 คน (หรืออันที่จริงคือ 450,000 เครื่องมากกว่า) (ดูเพิ่มเติม Jordan and Taylor 2004; และ Meikle 2009)

หากนำกรณีการใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณของไทยในระหว่างปี 2548-2549 มาจัดวางตำแหน่งแห่งที่ลงในภูมิทัศน์ทางแนวคิดตั้งอรรถาธิบายมานี้ จะเห็นได้ว่ากรณีของไทยนี้ย่อมไม่ใช่ “สงครามเครือข่ายที่มีแนวโน้มใช้ความรุนแรง” อย่างแน่นอน ไม่ว่าจะเป็นแบบ “การก่อการร้ายโดยใช้อินเทอร์เน็ต” หรือ “การก่อการร้ายทางไซเบอร์” กรณีของไทยจัดได้ว่าอยู่ในประเภทการทำ “สงครามเครือข่ายเชิงสังคม” และมีลักษณะเป็นแบบ “แอ็คติวิซึ่ม” ที่ใช้ศักยภาพพื้นฐานของอินเทอร์เน็ตในการต่อสู้เชิงข่าวสารข้อมูล แต่ยังไม่ถึงระดับการใช้ศักยภาพขั้นสูงของอินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวแบบแอ็คติวิซึ่ม หรือการก่อการร้ายชนิดฮิปปี้อิเล็กทรอนิกส์ สร้างปฏิบัติการนั่งประท้วงเสมือนได้ ลักษณะของการใช้อินเทอร์เน็ตแบบแอ็คติวิซึ่มในกรณีปฏิบัติการไล่ความรุนแรงของไทยนี้ สามารถแสดงให้เห็นตัวอย่างได้ดังในหัวข้อที่ 3.2 ถึง 3.5 ดังต่อไปนี้

3.2. การสื่อสารกับปฏิบัติการไล่ความรุนแรง

คำถามประการหนึ่งของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ คือ “การต่อสู้แบบไล่ความรุนแรงโดยใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในสังคมไทยมีลักษณะอย่างไร? มีพลวัตอย่างไร?” โดยที่ได้ตั้งข้อสมมติฐานของคำตอบไว้ว่า “อินเทอร์เน็ตถูกใช้เป็นเครื่องมือต่อสู้ไล่ความรุนแรงในลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ พยายามโน้มน้าวชักจูงฝ่ายตรงข้าม, เพื่อปรับความเท่าเทียมทางอำนาจ, เพื่อระดมสรรพกำลังจากฝ่ายที่สาม, และเพื่อสนทนาเสริมพลังกันภายในกลุ่มเคลื่อนไหว ในขณะเดียวกัน ก็มีความพยายามปิดกั้นการสื่อสารทั้ง 4 ลักษณะด้วยมาตรการต่างๆจากฝ่ายตรงข้ามเช่นกัน ทั้งนี้มาตรการหลักจะเป็นมาตรการเชิงโครงสร้าง”

สมมติฐานนี้มีส่วนถูกอยู่ระดับหนึ่ง กล่าวคือ ในการต่อสู้ไล่ความรุนแรงในกรณีขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น แบบแผนความเป็นไปของปฏิบัติการเชิงเนื้อหาโดยใช้อินเทอร์เน็ตของทั้ง 3 กลุ่ม (ได้แก่ กลุ่มขับไล่รัฐบาล, กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล, และกลุ่มไม่เอามาตรา 7) คือ เริ่มต้นด้วยการใช้เงื่อนไขเอื้ออำนวยจากโครงสร้างของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่มีไว้ให้ เพื่อดำเนินปฏิบัติการการสื่อสารทางการเมือง โดยเริ่มจากการสนทนากับฝ่ายตรงข้าม (ลักษณะที่การสื่อสารในแบบที่ 1) โดยผ่านการตักเตือน การตั้งคำถาม ไปจนถึงการวิพากษ์วิจารณ์ ขึ้นต่อมานั้น ในขณะที่กลุ่มขับไล่รัฐบาล กระโดดข้ามจากลักษณะที่ 1 ไปเป็นลักษณะที่ 3 คือการระดมฝ่ายที่สามเพื่อขับไล่รัฐบาลเลย กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลใช้วิธีการปรับความเท่าเทียมทางอำนาจ

กับฝ่ายตรงข้าม (ลักษณะที่ 2) (ซึ่งในที่นี้คือกลุ่มขับไล่รัฐบาล) ผสมผสานไปกับการระดมฝ่ายที่สาม (ลักษณะที่ 3) โดยการรณรงค์คว่ำบาตรสื่อที่ “ไม่เป็นกลาง” เข้าร่วมขับไล่รัฐบาล และในที่สุดจึงตั้งเว็บไซต์ขึ้นคู่ขนานทั้งที่เป็นเว็บโจมตีผู้นำฝ่ายขับไล่รัฐบาล และเว็บวิพากษ์วิจารณ์สื่อที่อยู่ตรงข้ามรัฐบาล ส่วนฝ่ายไม่เอามาตรา 7 นั้น ค่อนข้างใช้ตรรกะเหตุผลผ่านการสนทนากับฝ่ายตรงข้าม (ลักษณะที่ 1) ตลอด ตั้งแต่ตอนอยู่ตรงข้ามกับรัฐบาลในช่วงก่อนเหตุการณ์มาตรา 7 และเมื่อครั้งที่อยู่ตรงข้ามกับกลุ่มขับไล่รัฐบาลในช่วงหลังเหตุการณ์มาตรา 7 เป็นต้นมา ทั้งนี้ โดยมีเหตุการณ์มาตรา 7 เป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้เกิดการสนทนาวิวาทะภายในกลุ่มเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาล (ลักษณะที่ 4) กระทั่งในที่สุดจึงแตกตัวออกมาเป็นกลุ่มขับไล่รัฐบาลโดยใช้มาตรา 7 กับกลุ่มไม่เอามาตรา 7 นอกจากนี้ ทั้งสามกลุ่มต่างของเผชิญกับมาตรการโต้กลับจากฝ่ายที่ตนกำลังต่อสู้ด้วย โดยที่เป็นมาตรการที่เกิดจากอำนาจเชิงโครงสร้างที่แฝงฝังอยู่ในระบบอินเทอร์เน็ตของไทย (ดังกล่าวแล้วในหัวข้อ 2.3 ของบทนี้)

อย่างไรก็ตาม ในระดับภาพรวมนั้น การต่อสู้ไร้ความรุนแรงโดยใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในกรณีของไทยเป็นไปในลักษณะดังกล่าวในย่อหน้าที่แล้ว ส่วนในระดับรายละเอียดนั้น จะได้แจกแจงไว้ในอีก 3 หัวข้อถัดไปซึ่งเป็นการสรุปข้อสังเกตเกี่ยวกับวิธีการทั้ง 3 ประเภทของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่เปลี่ยนรูปมาอยู่ในเวอร์ชันที่ใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือการเคลื่อนไหว ดังได้กล่าวไว้แล้วว่ากรณีการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงรายรอบเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณของไทยนั้น เป็นการใช้อินเทอร์เน็ตแบบ “แอ็คติวิซึ่ม” ชั้นปกติเท่านั้น ดังนั้นลักษณะวิธีการต่างๆของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่จะกล่าวถึงในที่นี้จึงดูไม่มีอะไรแปลกใหม่มากนัก กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ แทนที่จะใช้เครื่องมือสื่อสารชนิดอื่นๆในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ก็เป็นการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือเผยแพร่แทนเท่านั้น

ส่วนคำถามที่ว่า *การต่อสู้ดังกล่าวมีพลวัตอย่างไร* จะได้อธิบายต่อไปในหัวข้อที่ 4 (เรื่อง “พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง”) ซึ่งเป็นประเด็นที่กล่าวได้ว่าสำคัญที่สุดของเรื่องปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเลยทีเดียว เพราะในขณะที่เรื่องวิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น แม้จะเป็นการแสดงให้เห็นถึงรูปแบบแปลกๆใหม่ๆของปฏิบัติการ (บนอินเทอร์เน็ต) แต่ก็ยังเป็นภาพนิ่งและแสดงให้เห็นได้ในลักษณะเป็นการกระทำฝ่ายเดียว (ชาร์ป, 2529 : 187) ส่วนเรื่องพลวัตของปฏิบัติการนั้นเป็นประเด็นที่เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในขณะเคลื่อนไหวต่อสู้ ที่มีการตอบโต้ซึ่งไหวชิงพริบกันไปมาทั้งในเชิงยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และการขึ้นลงของอำนาจและความชอบธรรมของแต่ละฝ่าย ซึ่งล้วนส่งผลต่อความสำเร็จในการเคลื่อนไหวรณรงค์ทั้งสิ้น

3.3. กลุ่มวิธีการที่ 1 : การประท้วงและโหม้หน้าชกจูง โดยใช้อินเทอร์เน็ต

โดยทั่วไปในกลุ่มผู้สนใจเรื่องปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแล้ว วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงประเภทแรก คือ การประท้วงและการโหม้หน้านั้น ดูจะธรรมดา ตรงไปตรงมาและ

น่าสนใจน้อยกว่าสองประเภทหลัง คือการไม่ให้ความร่วมมือและการแทรกแซงไร้ความรุนแรง ซึ่งมีความแปลกใหม่และต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์มากกว่า อย่างไรก็ตาม ในที่นี้จะอภิปรายสรุปลักษณะทั่วไปปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตแบบแอ็คติวิสต์ดังในกรณีของไทย โดยกล่าวถึงวิธีการประเภทแรกก่อน แล้วจึงกล่าวถึงวิธีการสองประเภทหลังต่อไป

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้ว ว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น คือ กระบวนการเชิงรุกที่ก่อให้เกิดแรงกดดันในมิติต่าง ๆ เพื่อสร้างอิทธิพลเหนือกลุ่มต่างๆในสถานการณ์ความขัดแย้งหนึ่ง ๆ ดังนั้น แม้แต่เพียงการถือป้ายประท้วงหรือสร้างการแสดงหนึ่ง ๆ ที่เป็นไปโดยปราศจากหรือไม่ทำให้เกิดความรุนแรงทางกายภาพต่อฝ่ายตรงข้าม ก็สามารถนับเป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรงได้ทั้งสิ้น ท่ามกลางปฏิบัติการในช่วงการขับไล่รัฐบาลทักษิณราวหนึ่งปีนั้น กลุ่มต่างๆที่เกี่ยวข้องล้วนใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในกลุ่มวิธีการชนิดแรก (คือ การประท้วงและโหมน้ำซักจูง) เป็นสำคัญ และหลายวิธีเป็นปฏิบัติการผ่านทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะอินเทอร์เน็ตนั้น เป็น “สื่อทางสังคม” (social media) ชนิดหนึ่ง ที่สามารถสร้างการสื่อสารในลักษณะจากหลายคนไปหลายคน (many-to-many) ได้ วิธีการดังกล่าวนับได้ว่าปฏิบัติการทางการเมืองได้ใช้ศักยภาพของระบบเทคโนโลยีใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตได้ไม่น้อย แม้ว่าจะไม่หือหวาเท่ากับการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองไร้ความรุนแรงในลักษณะแบบแอ็คติวิซึม (ซึ่งใช้สมรรถนะของอินเทอร์เน็ตในขั้นสูงขึ้นไปอีกมาทำเป็นปฏิบัติการทางการเมือง) ลักษณะโดยรวมของการประท้วงและโหมน้ำซักจูงโดยผ่านอินเทอร์เน็ต คือ การเปลี่ยนรูปแบบชนิดของสื่อที่ใช้ในการส่งผ่านและแพร่กระจายเนื้อหา จากเดิมที่เคยใช้หนังสือพิมพ์กระดาษ วารสาร หรือวิทยุและโทรทัศน์ ก็เปลี่ยนมาเป็นระบบออนไลน์มากมาย

นอกเหนือจากรูปแบบเนื้อหาประเภทที่เป็นตัวอักษรที่สื่อสารอ่านทางอินเทอร์เน็ตอย่างแถลงการณ์ บทอภิปราย บทความทางการเมือง “ข่าว/บทความยุทธศาสตร์” ซึ่งเป็นรูปแบบหลักของทั้งกลุ่มขับไล่รัฐบาล กลุ่มสนับสนุน และกลุ่มไม่เอามาตรา 7 แล้ว บทถอดเทปการประชุมสัมมนาหรือเสวนาทางการเมืองหลายครั้งก็ถูกนำมาเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วยเช่นกัน นอกจากนี้ ยังมีการใช้แบนเนอร์ “หน้าเหลี่ยม” โดยกลุ่มขับไล่รัฐบาล การใช้แบนเนอร์ “สื่อไม่เป็นกลาง”/“ตรวจสอบจริยธรรมสื่อ” ของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล หรือการผลิตหนังสือและซีดีหนังสือ “สนธิที่คุณไม่รู้จัก” ของเว็บไซต์สนธิเอ็มจีอาร์ (sondhi-mgr.com) ของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ ซึ่งผลิตขึ้นเพื่อลดความชอบธรรมของขบวนการถวายนครพระราชอำนาจของสนธิ ลิ้มทองกุล

นอกจากนี้ ยังมีการปราศรัยโดยเหล่านักคิดนักเขียน นักวิชาการ และผู้นำทางสังคมมากหน้าหลายตา และการแสดงทั้งในทางวัฒนธรรมและในมิติอื่น ๆ มากมายเพื่อสื่อสารกับฝ่ายรัฐบาลให้ลาออกเสีย ซึ่งเกิดขึ้นบนเวทีพันธมิตรฯ เช่น การแสดงการตั้งศาลจำลองเพื่อพิพากษาคดีคอร์รัปชันของรัฐบาลทักษิณ, การแสดงจักรวรรดิศาสตร์ 4-5 ภาค, การแสดงลำตัดโขน หนังตะลุง หมอลำ มโนราห์ กลองสะบัดชัย, ดนตรีแจ๊ส เปียโน วงดนตรีสากล กู๋เจิ้ง, การ

อ่านบทกวีการเมือง, พิธีงเต็กอันเป็นพิธีทำศพแบบจีนเพื่อล่อเลียนการเมือง, กระทบการแสดงนาฏลีลา, แฟชั่นโชว์ล่อเลียนการเมือง, เกมส์โชว์ หรือแม้แต่การทำมิวสิควิดีโอชุดต่างๆ โดยเฉพาะเพลงไอน์หน้าเหลี่ยมอันลือชื่อ เป็นต้น การแสดงและการปราศรัยของคนจำนวนกว่า 300 คน (หรือคณะบุคคล) เหล่านี้ ล้วนถูกบันทึกภาพ เสียง และวิดีโอ ออกเผยแพร่ในหลากหลายรูปแบบ แปลงสภาพเป็นระบบดิจิทัล ให้อยู่ในรูปแบบคลิปเสียงและคลิปวิดีโอ เพื่อเผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ คลิปเหล่านี้มีอยู่มากถึงอย่างน้อย 860 คลิป (นับเฉพาะที่ไม่ซ้ำกันระหว่างคลิปเสียงกับคลิปวิดีโอ) ในวิธีการประท้วงโน้มน้าวและชักจูงนี้ อินเทอร์เน็ตได้ช่วยทำให้สามารถสร้างเนื้อหาของการสื่อสารให้มีเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาล จนกล่าวได้ว่าเกิดเป็น “ทรัพยากรการเคลื่อนไหว” และสร้าง “อำนาจเชิงปริมาณ” ให้แก่กลุ่มพลังทางการเมืองเจ้าของทรัพยากรนี้ได้อย่างมาก ประเด็นนี้จะได้อภิปรายอีกครั้งหนึ่งในหัวข้อที่ 4.7

3.4. กลุ่มวิธีการที่ 2 : การไม่ให้ความร่วมมือ โดยใช้อินเทอร์เน็ต

3.4.1. การขึ้นบัญชีดำเครือข่ายของฝ่ายตรงข้าม

ในวิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงลำดับที่ 93 ชาร์ประบุไว้ว่าในกรณีระหว่างสงครามหรือระหว่างการใช้นโยบายการห้ามค้าขายสินค้า (embargo) กับประเทศศัตรูนั้น รัฐบาลหนึ่งๆอาจใช้วิธีทางอ้อมในการป้องกันการขนถ่ายสินค้าที่ถูกสั่งห้ามผ่านไปยังบุคคลหรือบริษัทหนึ่งๆในประเทศที่เป็นกลาง โดยใช้วิธีการขึ้นบัญชีดำที่ระบุรายชื่อพ่อค้าคนกลางที่ถูกห้ามการขนส่งสินค้าไปยังประเทศศัตรูหรือประเทศที่เป็นกลาง วิธีการนี้เป็นการไม่ให้ความร่วมมือในทางเศรษฐกิจ ในกรณีการขับไล่รัฐบาลทักษิณก็มีการใช้เทคนิควิธีนี้เพื่อสร้างการไม่ให้ความร่วมมือเช่นกันแต่เป็นไปในทางสังคมมากกว่า โดยผู้ที่ใช้นามแฝงว่า “สุวรรณ-สุวาน” ได้จัดทำการขึ้นบัญชีดำ “เครือข่ายระบอบทักษิณ” ขึ้นจำนวน 24 คน (ดังแสดงในตารางที่ 8.3) ขึ้นเผยแพร่ในเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ (สุวรรณ-สุวาน (นามแฝง), มปป. : ออนไลน์) โดยมีจัดหมวดหมู่ทั้งในแง่ที่เป็น “ประเภท” ของ “ลิวล้อ” และแบบที่เป็นการเรียงรายชื่อตามตัวอักษร ให้ผู้ใช้สามารถคลิกเพื่อดูบทความที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ว่าเกี่ยวข้องและมีบทบาทอย่างไรในการค้ำยัน “ระบอบทักษิณ” ให้คงอยู่ต่อไปได้ วิธีการนี้ เรียกอีกอย่างคือเป็นการประจานทางสังคมโดยผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อให้คนทั่วไป (ที่ต่อต้านรัฐบาลทักษิณ) ได้รับรู้และไม่ร่วมสังฆกรรมด้วยนั่นเอง

ตารางที่ 8.3 : บัญชีดำ 24 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณที่ถูกนำขึ้นในเว็บผู้จัดการฯ

ประเภทลี้ลับ		
× ข้าราชการ	× สื่อมวลชน	× นักวิชาการ
× ทหาร	× นักการเมือง	× นักเลง
× ตำรวจ	× นักธุรกิจ	× ญาติ-คนใกล้ชิด
× นักโฆษณาชวนเชื่อ	× อื่นๆ	×
รายชื่อลี้ลับ		
ค.	จ.	ช.
➢ พล.อ.อ.คงศักดิ์ วันทนา - รัฐมนตรีพลั้ง (ลูก) นำ	➢ จาตุรงค์ ฉายแสง - หัวหน้าพรรคคนอมินี	➢ ชนาพัทธ์ ณ นคร - "เดมูจิน" ลี้ลับไทยรักไทย
ท.	ผ.	พ.
➢ ทองเจือ ชชาติกิจเจริญ - อดีตนักข่าวเด็กกริ๊บใช้ "เนวิน" ลี้ลับสงครามสื่อ	➢ ผดุง ลิมเจริญรัตน์ - 'ขันทีหัวขาว' ข้างกายทักษิณ	➢ พล.ต.ต.พีรพันธุ์ เปรมภูติ - 'มือฟอก' สองมาตรฐาน
		➢ ไพบุลย์ ดำรงชัยธรรม - 'อาฎุ' จอมเชียร์แขก
		➢ พล.ต.พฤษชัย สุวรรณทัต - ทหารค้าบัลลังก์ 'ทักษิณ'
ม.	ย.	ร.
➢ พล.อ.มงคล อัมพรพิสิฏฐ์ - ทหารพาณิชย์มาแล้ว!	➢ ยงยุทธ มัยลาภ - โฆษกระบอบทักษิณใน คมช.	➢ รongพล เจริญพันธ์ - มืออุ้ม 'ไอทีวี'
➢ มิ่งขวัญ แสงสุวรรณ - นักสร้างภาพแห่ง 'ระบอบทักษิณ'	➢ ยงยุทธ ดิยะไพรัช - 'ไอ้โหน' ข้างกายทักษิณ	
	➢ ยรรยง พวงราช - น้องใหม่ระบอบทักษิณ	
ฎ.	ศ.	ส.
➢ พ.ต.อ.อุทิศรงค์ เทพจันดา - ผกก.หัวหน้าก๊วย	➢ ศรีสุข จันทรางศุ - มือเขมือบ 'สุวรรณภูมิ'	➢ สรยุทธ สุทัศนะจินดา - กรรมการข่าวร้อยล้านในระบอบทักษิณ
	➢ ศุภรัตน์ ควัฒนกุล - ซูเปอร์บอร์ดยุคแม่	➢ สุรพงษ์ ไตรวิจิตรชัยกุล - ลี้ลับสองหัวแห่งเมืองเชียงใหม่
	➢ ศิโรตม์ สวัสดิ์พาณิชย์ - มือภาษีรับใช้ชินฯ	➢ พล.ต.ต.สุรสิทธิ์ สังขพงศ์ - ผอ.กองสลาก กระเป๋าเงินของทักษิณ
ห.		➢ พล.ต.ท.สถาพร ดวงแก้ว - เพื่อนแม่จอมกร่างแห่งแดนอีสาน
➢ เขียนปิ่น - นายหน้าค้าไทยรักไทย		➢ สุวรรณ วลัยเสถียร - เนติบริกรตระกูลชิน

ที่มา : สุวรรณ-สุวาน (นามแฝง), มปป. : ออนไลน์.

3.4.2. การคว่ำบาตรการบริโภคสินค้าสื่อ

วิธีการนี้เกิดขึ้นทั้งในกลุ่มขั้วใล้รัฐบาลและกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล ในกรณีของกลุ่มขั้วใล้รัฐบาลนั้น มีการทำไปปลิวแผ่นพับที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบัญชีรายชื่อสินค้าและบริษัทต่างๆในอาณาจักรเครือข่ายคอร์ปที่ผู้ต่อต้านรัฐบาลทักษิณควรงดเว้นการบริโภคหรือใช้บริการ แผ่นพับนี้มีให้ดาวน์โหลดได้ทางอินเทอร์เน็ตด้วยเช่นกัน ส่วนในกรณีของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล การไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเมื่อปฏิบัติการของกลุ่มคนผ่านฟ้าที่รณรงค์คว่ำบาตรสินค้าของสื่อในเครือผู้จัดการและเครือเนชั่น โดยการทำบัญชีรายชื่อสินค้าประเภทต่างๆของทั้งสองเครือข่ายมาตั้งเป็นกระตู้ไว้บนอินเทอร์เน็ต (ดูหัวข้อ 2.3.2 บทที่ 6) นั้น นับได้ว่าเป็น

ปฏิบัติการที่เกิดขึ้นโดยผู้บริโภคนั้นเป็นการไม่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจต่อสินค้าจำนวนหนึ่งที่เกิดขึ้นโดยการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสื่อสารเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การคว่ำบาตรดังกล่าวนี้จะเกิดมรรคผลมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยอย่างน้อย 2 ประการ คือ จำนวนของผู้เข้าร่วมการคว่ำบาตร และความยาวนานสืบเนื่องของการคว่ำบาตร ทั้งสองปัจจัยนี้จะเป็นปัจจัยที่ไม่ได้รับความสำคัญมากนักในทั้งสองกลุ่ม

3.5. กลุ่มวิธีการที่ 3 : การแทรกแซงโดยไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต

3.5.1. การเปิดเผยข้อมูลทางเทคนิคของปฏิบัติการลับ

ก่อนยุคอินเทอร์เน็ตนั้น วิธีการ 1 ใน 198 วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงคือ “การเปิดเผยตัวสายลับ” (disclosing identities of secret agents) (วิธีที่ 194 ของ Sharp (1973 : 418)) ซึ่งเป็นวิธีการที่กลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงใช้ในการรับมือกับตำรวจสายลับ โดยการเผยแพร่ชื่อ ภาพถ่าย และข้อมูลรายละเอียดอื่นๆของสายลับที่ถูกค้นพบ ซึ่งจะทำให้สายลับคนนั้นไม่สามารถปฏิบัติการกิจของเขาได้โดยง่ายอีกต่อไป สำหรับในยุคอินเทอร์เน็ตเราอาจเรียกวิธีการทำนองนี้ได้ว่า “การเปิดเผยข้อมูลทางเทคนิคของปฏิบัติการลับ” (disclosing technical information of secret operation) ซึ่งครอบคลุมทั้งปฏิบัติการและตัวบุคคลที่พยายามปกปิดให้เป็นความลับ เพราะการไม่ยอมเปิดเผยตัวตนของผู้ผลิตเนื้อหาต่างๆในอินเทอร์เน็ตนั้น นอกจากจะทำให้ได้รับความไว้วางใจและความชอบธรรมน้อยลงแล้ว ยังจะกลับกลายเป็น “จุดอ่อน” ให้ฝ่ายตรงข้ามนำมาใช้โจมตีได้ เพราะ “ข้อมูลลึกลับ” นั้น เปรียบเสมือนเป็น “อาวุธ” ชั้นดีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในยุคสารสนเทศเลยทีเดียว การต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงระหว่างฝ่ายต่างๆรายรอบกรณีการขับไล่รัฐบาล ล้วนใช้วิธีการนี้เป็นหนึ่งในวิธีการหลักในการต่อสู้กับฝ่ายตรงข้ามอยู่มาก ได้แก่ตัวอย่างดังต่อไปนี้

1) การเขียนบทความ “คู่มือการปิดเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์” และบทความอื่นๆสืบเนื่องเกี่ยวกับความพยายามปิดกั้นแทรกแซงเว็บผู้จัดการฯ เผยแพร่และบรรยายอย่างเป็นระบบถึงวิธีการต่างๆในทางเทคนิค โดยเฉพาะที่เป็นวิธีการใช้อิทธิพลมืดในการพยายามปิดกั้นเว็บผู้จัดการฯ ซึ่งได้ผลทั้งในแง่เป็นการข่มขวัญฝ่ายตรงข้ามที่กระทำการอยู่ใน “ที่มืด” และในแง่ได้รับความชอบธรรมจากมวลชนผู้บริโภคเว็บไซต์ผู้จัดการฯเพิ่มขึ้นอีกด้วยเช่นกัน (ดูหัวข้อ 1.4.2. บทที่ 6)

2) การเขียนชุดบทความของเว็บผู้จัดการออนไลน์ เช่น “เปิดชุมชนไทยรักไทยบนเว็บไซต์” หรือ “เว็บระอุศึกถล่ม-เซิร์ฟท์กัณธ แกะรอยซุ่มมือปืนรับจ้างป่วน” เพื่อเปิดเผยอย่างเป็นระบบถึงพฤติกรรมของกลุ่มเว็บไซต์ที่ทีมงานเว็บผู้จัดการฯเห็นว่าเป็นพวก “รับจ้างป่วน” กลุ่มขับไล่รัฐบาลและเว็บไซต์ผู้จัดการฯ (ดูอ้างอิงท้ายหน้า หมายเลขที่ 43 ในหัวข้อที่ 2 บทที่ 6)

3) กรณีที่สมาชิกคนหนึ่งในห้องราชดำเนิน ตั้งกระทู้ “หักหลังอมยิ้มราชดำเนิน ออนเว็บไซต์” กระทู้นี้ แม้ไม่ถึงกับแสดงชื่อหรือนามแฝงของผู้ตั้งกระทู้ตรงๆ แต่ก็ได้แสดงทางอ้อมโดยการบรรยายถึงลักษณะและพฤติกรรมการใช้ห้องสนทนาทางการเมืองแห่งนี้ ซึ่งแบ่งออกได้มากถึงกว่า 20 ประเภท เพื่อเป็นการข่มขวัญให้ฝ่ายที่ตนไม่เห็นด้วยรับรู้ว่าจะมาปิดกั้นความคิดของผมในฐานะประชาชนที่มีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญนั้น ‘ไม่’ ได้ ‘ครับ’ และเพื่อให้กลุ่มที่ถูกจัดตั้งขึ้นมานั้นเปลี่ยนพฤติกรรมเสีย (ดูหัวข้อ 2.1.2 บทที่ 6)

4) กรณีที่สมาชิกอีกคนหนึ่งในห้องราชดำเนิน เขียนโปรแกรมขนาดเล็กเพื่อวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลและพฤติกรรมที่ตั้ง/ตอบกระทู้ของสมาชิกห้องราชดำเนินทั้งหมด ว่าอย่างน้อย 1 นามแฝง ที่ตั้งและตอบกระทู้มากถึง 412 ครั้งภายในเวลาเพียง 12 วันเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ตั้งหรือตอบกระทู้ถึงวันละ 34 ครั้งสืบเนื่องกันทุกวัน ในขณะที่คนอื่นที่ตั้งและตอบกระทู้มากที่สุดรองลงมา นั้น ทำได้เพียงแค่ 35 ครั้งเท่านั้น ซึ่งเป็นภาวะที่ผิดปกติเป็นอย่างยิ่ง มีการจัดตั้งคนกลุ่มหนึ่งแล้ว เข้ามา “ยึด” ห้องราชดำเนินจริงหรือไม่ (ดูหัวข้อ 2.1.3 บทที่ 6)

5) ผลที่เกิดขึ้นจากการพยายามเปิดเผยตัวบุคคลนั้น ยิ่งเห็นได้ชัดในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ตำรวจสืบเสาะระบุงงหาตัวบุคคลที่แสดงความเห็นในห้องราชดำเนินในลักษณะที่เข้าข่าย “หมิ่นศาล” จนเกิดผลกระท่อมให้กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลต้องแตกกระจายและยุติกิจกรรมต่างๆไประยะหนึ่ง ทั้งที่เป็นการประกาศยุติบทบาทและปิดตัวเว็บไซต์คนผ่านฟ้า และการยุติการจัดรายการวิทยุ 2 แห่งเลยทีเดียว (ดูหัวข้อ 2.2 บทที่ 7)

6) นอกจากนี้ การเปิดเผย “ปฏิบัติการลับ” นี้ ยิ่งได้ผลมากขึ้นไปอีก หากข้อมูลที่เปิดเผยออกมานั้น พบว่าเป็นการให้ “ข้อมูลลวง” หรือเป็นข้อมูลที่ผิดปกติอย่างยิ่ง ดังกรณีที่เว็บไซต์ sondhi-mgr ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลอีกด้านหนึ่งเกี่ยวกับสนธิ ลิ้มทองกุล ประสบกับความพยายามในการเปิดเผย “ข้อมูลเชิงเทคนิค” เกี่ยวกับผู้จดทะเบียนขอเช่าบริการเว็บโฮสติ้ง รวมทั้งข้อมูลการเชื่อมต่อคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของเว็บไซต์นี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่าล้าวนเป็น “ข้อมูลลวง” ทั้งสิ้น ซึ่งก็ทำให้เว็บ sondhi-mgr เสียรังวัดไปพอสมควรเช่นกัน (ดูหัวข้อ 2.2.3 บทที่ 6)

3.5.2. การป่วนทางวัฒนธรรม : ละครจรยุทธ์ยุคไซเบอร์

ในวิธีการแห่งปฏิบัติการไร้ความรุนแรงลำดับที่ 178 ชาร์ปเสนวิธีการแทรกแซงทางสังคมโดยไร้ความรุนแรงชนิดหนึ่งที่เรียกว่า “ละครจรยุทธ์” (guerrilla theater) ซึ่งเป็นการแสดงละคร การบรรยาย การนำเสนอเรื่องราว หรือการจัดประชุมหนึ่งๆ ที่แสดงเนื้อหา มีลักษณะเสียดสีล้อเลียนเพื่อก่อวาระบบความคิดความเชื่อของคน ชาร์ปยกตัวอย่างเช่น ในการประชุมของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ในเมืองวอชิงตัน ดี ซี ช่วงปลายปี 1967 ระหว่างที่กำลังมีการโต้เถียงกันว่าจะมีจุดยืนอยู่ข้างใดของความขัดแย้งกรณีสงครามเวียดนามนั้น จู่ๆแสดง

ไฟทั้งห้องประชุมดับลง และมีการฉายภาพยนตร์แบบทันทีทันใดไปที่กำแพงห้อง แสดงภาพหญิงสาวเวียดนามและเด็กที่ถูกผลกระทบจากระเบิดนาปาล์มกำลังร้องไห้ และภาพทำนองเดียวกันอีกจำนวนหนึ่ง กระทั่งในห้องนั้นก็ก้องไปด้วยเสียงกรีดร้องให้ “หยุดมัน! หยุดมัน!” (Sharp, 1973 : 397)

ตัวอย่างวิธีการใช้ละครยุทธ์ของชาร์ปนั้น เมื่อเปรียบกับวิธีการแทรกแซงทางสังคมโดยไร้ความรุนแรงในเวอร์ชันอินเทอร์เน็ตแล้ว น่าจะสอดคล้องกับแนวคิดประการหนึ่งที่ใช้ นักเคลื่อนไหวไซเบอร์ใช้ตอบโต้ปฏิบัติการทางสังคมการเมือง คือ “การป่วนทางวัฒนธรรม” (culture jamming) วิธีการนี้ปกติจะใช้กันในกลุ่มนักเคลื่อนไหวเกี่ยวกับผู้บริโภค เพื่อต่อต้านหรือทำลายความหมายที่เหล่าสถาบันทางวัฒนธรรมกระแสหลักหรือโฆษณาของเหล่าบริษัททั้งหลายจัดตั้งและประโคมเผยแพร่กันสิ่งที่เรียกว่า “แอดส์” (ads, ย่อมาจาก “advertisements”) ในทุกพื้นที่ที่พอจะหาได้ในสังคมบริโภคนิยม พื้นที่เล็กๆน้อยๆที่ถูกชอกชอนใช้กลายเป็นพื้นที่โฆษณา ถึงขั้นที่งานชิ้นหนึ่งบรรยายว่ามีให้ผู้บริโภคได้เห็นทั้งที่กันหลุมกอล์ฟระหว่างที่กำลังจะเอาลูกกอล์ฟออกจากหลุม ที่ปากกระบอกขณะที่กำลังเติมน้ำมันรถยนต์ ที่หน้าจอเครื่องกดเงินอัตโนมัติระหว่างที่รอเงินออกมาจากเครื่อง ที่ป้ายขนาดยักษ์ที่ขึ้นอยู่ตามท้องทุ่งในระหว่างขับรถไปต่างจังหวัด แอดส์เหล่านี้ที่มีอยู่อย่างมหาศาลได้ชอกชอนเข้าไปอยู่ในพื้นที่ทางวัฒนธรรมจุดต่างๆของกิจวัตรประจำวันของคนในสังคมบริโภคนิยมอย่างชุ่มโชกจนกลายเป็น “มลภาวะทางใจ” (mental pollution) (Lasn 1999: 19 อ้างใน Jordan and Taylor, 2006 : 82)

Mark Dery ซึ่งเป็นคนแรกที่ทำให้คำว่า “การป่วนทางวัฒนธรรม” เป็นที่รู้จักครั้งแรกในนิตยสาร New York Times ในเดือนธันวาคม 1990 ได้นิยามคำนี้ว่า หมายถึงกิจกรรมต่างๆที่เป็นทั้งการแฮ็คสื่อ (media hacking) การทำสงครามข้อมูลข่าวสาร ศิลปะของการก่อการร้าย (terror art) และสัญวิทยาจรยุทธ์ (guerrilla semiotics) ไปในขณะเดียวกัน ทั้งนี้ นักจัดรายการโทรทัศน์และวิทยุแบบโจรสลัด (pirate TV and radio) นักล้อเลียนเล่นตลกผ่านสื่อ และสื่อท้องถิ่นที่ฉีกหน้ากากหรือก่อวบรรรดาโฆษณาที่เผยแพร่ผ่านทางวิทยุหรือสื่อชนิดอื่นๆของเหล่าบริษัทหรือผู้ประกอบการยักษ์ใหญ่ ด้วยการทำให้ความหมายที่ถูกบริษัทเหล่านี้จัดวางเอาไว้ ต้องกลับหัวกลับหางไปหมดนั้น ล้วนนับเป็นนักป่วนทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น (ดูเพิ่มเติมใน Mark Dery 2004)

การป่วนทางวัฒนธรรมเป็นการต่อสู้เชิงสัญวิทยา มีเป้าหมายทำให้ความหมายหรือภาพลักษณ์ที่ถูกจัดตั้งและจัดวางเอาไว้เหล่านี้กลับหัวกลับหางไปเสีย เช่น การตั้งชื่อล้อเลียนให้คล้ายกับชื่อของบุคคลหรือองค์กรที่เป็นเป้าหมายในการต่อต้าน (ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นที่รู้จักกันดีอยู่แล้วผ่านการโฆษณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนบางครั้งกลายเป็น “มลภาวะทางจิตใจ” ดังกล่าวแล้ว) เพื่อเปิดเผยหรือเปิดโปงเนื้อหาอีกด้านหนึ่งที่เกี่ยวข้อง ซึ่งยังไม่เคยถูกเผยแพร่โดยองค์กรเจ้าของสัญญะนั้นๆ Jordan and Taylor จึงเห็นว่า การป่วนทางวัฒนธรรมเป็นการพลิกกลับวัตถุประสงค์เดิมของสิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมหรือชิ้นส่วนการสื่อสารเหล่านี้ เพื่อ

ก่อให้เกิดผล (ของการสื่อความหมายของสัญญา) เป็นตรงข้าม หรือที่เขาทั้งสองเรียกว่า “ยิวิตสู ในเวอร์ชันสัญวิทยา” (semeiotic version of ju-jitsu) (2006 : 82)

สภาวะที่มีแอดส์อยู่แพร่หลายซุ่มโขกสังคมบริโศคนั้น ก็เป็นลักษณะเดียวกับ เนื้อหาเชิงสนับสนุนให้อเมริกาเข้าร่วมสงครามเวียดนามในฐานะที่เป็นการพิทักษ์โลกเสรีและ ต่อสู้ปกป้องโลกจากลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นเรื่องราวที่มีอยู่อย่างแพร่หลายในสมัยนั้น และก็เป็น ลักษณะทำนองเดียวกับที่ประเด็นการต่อต้านความเลวร้ายของรัฐบาลทักษิณและถวายคืนพระราชอำนาจ นำโดยสนธิ ลิ้มทองกุล ผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ที่ปรากฏมีอยู่อย่าง ซุ่มโขกสังคมการเมืองและสื่อไทยในช่วงระหว่างเดือนกันยายน-ธันวาคม 2548 ในขณะที่ สนธิ ลิ้มทองกุล แห่งเครือข่ายผู้จัดการ ได้กลายเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเป็นศูนย์กลางหรือวาระของ สังคมไปแล้ว ผ่านเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร เพราะ ในขณะที่ไม่มีใครกล้าวิพากษ์วิจารณ์ รัฐบาลทักษิณและพฤติกรรมของคนรอบตัวพตท.ทักษิณอย่างจริงจัง สนธิเป็นคนแรกๆที่กล้า วิพากษ์วิจารณ์เปิดเผยข้อมูลทั้งลึกและลับ ที่คนทั่วไปยังไม่ค่อยได้ล่วงรู้มากนักเกี่ยวกับ ตัวพตท.ทักษิณและรัฐบาลทักษิณ ขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจของสนธิจึงมีภาพลักษณ์ เป็นตั้งผู้เสียสละขับไล่ทรราชเพื่อ “กู้ชาติ” และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อปกป้องสถาบัน พระมหากษัตริย์อันเป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทย

การจัดตั้งเว็บไซต์ sondhi-mgr.com อาจนับได้ว่าใช้หลักวิธีการแบบเดียวกับ “การป่วนทางวัฒนธรรม” หรือ “ละครจรรยา” (ของชาร์ป) ในเวอร์ชันอินเทอร์เน็ต” เพราะตั้ง เว็บไซต์โดยใช้ชื่อ “sondhi-mgr” เพื่อให้คนทั่วไปที่ (อาจจะ) ชื่นชมและอยากรู้จักสนธิ ลิ้มทอง กุล เพิ่มมากขึ้น ได้เข้ามาอ่านรายละเอียดของเว็บไซต์ แต่เนื้อหาที่เว็บไซต์นำเสนอกลับเป็น การเปิดเผยข้อมูลอีกด้านหนึ่ง หรือกล่าวให้ชัดเจนคือการแฉข้อมูลด้านมืดของสนธิ เป็นการทำให้ความหมายและภาพลักษณ์ที่สนธิและเครือข่ายผู้จัดการได้จัดตั้งไว้ตั้งกล่าวข้างต้นนั้น พลิกกลับ หัวกลับหางไป กลายเป็นว่าแท้จริงแล้ว การออกมาเคลื่อนไหวของสนธิ นั้น เป็นเพียงความแค้น อันเป็นผลมาจากความขัดแย้งส่วนตัวทางธุรกิจกับ พตท.ทักษิณ และนำมวลชนและสถาบัน พระมหากษัตริย์มาเป็นเพียงเครื่องมือชำระแค้นส่วนตัวเท่านั้น ทั้งนี้ หากอธิบายตามตรรกะ ของทฤษฎีปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแล้ว วิธีการนี้ก็คือการทำให้ความชอบธรรมและความไว้เนื้อ เชื่อใจที่ขบวนการถวายคืนพระราชอำนาจได้รับจากมวลชนอย่างท่วมท้นนั้น เกิดความปั่นป่วน และก่อให้เกิดเป็นความกังขาต่อสาเหตุที่แท้จริงที่ออกมาเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาล วิธีการนี้ นับว่าได้ผลระดับหนึ่งเพราะเป็นการนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลที่ยังไม่เป็นที่คุ้นเคยของคนใน สังคม ทำให้ได้รับความสนใจอย่างรวดเร็ว

4. พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง

ในปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแบบดั้งเดิมนั้น ชาร์ปได้กล่าวถึงหัวข้อสำคัญยิ่งอีกหัวข้อ หนึ่ง คือ พลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในฐานะที่เป็นเรื่องราวที่จะต้องพิจารณาเมื่อ

เคลื่อนไหวในสถานการณ์จริง ซึ่งจะต้องเผชิญสิ่งต่างๆมากมาย ดังนั้น เมื่อปฏิบัติการไร้ความรุนแรงใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือสำคัญในการเคลื่อนไหว กลุ่มเคลื่อนไหวก็จะเผชิญกับพลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (technological dynamic of nonviolent action) เช่นกัน ในที่นี้ได้หยิบยกบางประเด็นจากกลุ่มประเด็นต่างๆที่ชาร์ป ได้อภิปรายไว้ในฐานะเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณากันให้ดีเมื่อเตรียมตัวจะมีปฏิบัติการจริงและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์จริง

ในกรณีที่ใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหว สิ่งที่ต้องพิจารณาก่อนปฏิบัติการจริงที่ยกขึ้นมาอภิปรายในหัวข้อนี้ คือ ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาและปฏิบัติการสวนกลับในฐานะที่เป็นวาระหรือประเด็นที่กลุ่มปฏิบัติการจะใช้เป็นธงนำในการเคลื่อนไหว, ข้อพิจารณาเรื่องการเคลื่อนไหวโดยเปิดเผยหรือปิดเป็นความลับ และยุทธศาสตร์/ยุทธวิธีไร้ความรุนแรงในกรณีของอินเทอร์เน็ต ส่วนเรื่องที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริงกรณีใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวนั้น ในที่นี้พิจารณา 3 เรื่อง คือ การตอบโต้กลับด้วยมาตรการทางเทคโนโลยีจากฝ่ายผู้ถูกทำทายนำมาจ วิธีการเชิงเทคนิคของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงซึ่งผู้เขียนพบเห็นถึงความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาขึ้นจากเหตุการณ์การเผชิญหน้าในกรณีของไทย และสุดท้ายคือทรัพยากรการเคลื่อนไหวซึ่งจะเป็นตัวสร้าง “อำนาจเชิงปริมาณ” อันเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบเสียเปรียบให้กับแต่ละกลุ่มพลังทางการเมือง

อนึ่ง ควรกล่าวไว้เล็กน้อย ณ ที่นี้ ว่า ในหัวเรื่องพลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้น ชาร์ป กล่าวถึงแนวคิดสำคัญยิ่งประการหนึ่ง คือ “ยิวยิตสูทางการเมือง” (political ju-jitsu) ซึ่งหมายถึง การที่กลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจจะเผชิญกับมาตรการตอบโต้ที่เป็นการปราบปรามโดยความรุนแรงทางกายภาพอย่างป่าเถื่อน เพื่อสลายขบวนการ แต่ไม่จำเป็นต้องทำให้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอ่อนแอลงไป เพราะความรุนแรงที่กลุ่มปฏิบัติการถูกกระทำนั้นจะย้อนกลับไปทำให้ฝ่ายผู้ปราบปราม “เสียหลัก” หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ สูญเสียความชอบธรรมในสายตาของฝ่ายที่สามหรือของสาธารณชน ในขณะที่กลุ่มนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรงกลับได้รับความเห็นอกเห็นใจมากขึ้น จนกระทั่งอาจทำให้การแข็งข้อของขบวนการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เพราะมีผู้คนเข้าร่วมเพิ่มขึ้นอีกอย่างทบเท่าทวีคูณ จนในที่สุด ฝ่ายผู้ปราบปรามต้องพ่ายแพ้ต่อกลุ่มไร้ความรุนแรงไป

สำหรับกรณีของไทยนี้ ผู้เขียนพบว่า กระบวนการของยิวยิตสูทางการเมืองที่เกิดขึ้นในพลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนี้ แม้จะเกิดมีขึ้นบ้างในกรณีของพลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แต่ยังไม่พียงพอที่จะทำให้ฝ่ายผู้ไร้ความรุนแรงเสียสมดุลได้ ทั้งนี้เพราะมาตรการตอบโต้กลับจากผู้ถูกทำทายนอกจากกลุ่มเคลื่อนไหวนั้น ไม่ได้เป็นความรุนแรงทางกายภาพ แต่เป็นการใช้การปิดกั้นแทรกแซงเว็บไซต์ ทำให้ไม่ได้สร้างความเสียหายต่อชีวิตของมนุษย์มากเท่ากรณีปกติที่ชาร์ปกล่าวถึง สิ่งที่สำคัญเสียไปคือเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งแม้จะเป็นเรื่องสำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ แต่เมื่อเทียบกับชีวิตและเลือดเนื้อของมนุษย์ ก็ไม่ได้มีลักษณะเป็นรูปธรรมโจ่งแจ้งต่อสายตาของสาธารณชนมากเพียงพอที่จะ

ก่อให้เกิดแรงกระแทกย้อนกลับไปทำให้ฝ่ายผู้ปิดกั้นแทรกแซงจนเสียหลักและตกลงมาจากอำนาจ ดังนั้น ในกรณีของ “พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” ดังจะกล่าวต่อไปในหัวข้อนี้ จึงไม่เกิด “ยิวยิตสูทางการเมือง” ขึ้น

4.1. การท้าทายอำนาจ : เงื่อนไขสนับสนุนทางเทคโนโลยีของแต่ละฝ่าย

การเคลื่อนไหวทางการเมืองเกี่ยวกับการขับไล่รัฐบาลทักษิณในระหว่างปี 2548-2549 นี้ เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตเป็นอย่างมาก กลุ่มแกนนำในการขับไล่รัฐบาลนั้น ไม่ใช่เพียงกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองทั่วไป แต่มีฐานมาจากการเป็นสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลสูงในการกำหนดวาระของการเมืองไทย โดยเฉพาะรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ที่เผยแพร่ในทีวีช่องหลักของไทย และต่อมาเผยแพร่ผ่านสถานีเอเอสทีวี ซึ่งเป็นระบบเคเบิลทีวีผ่านดาวเทียมที่สามารถรับสัญญาณได้ทั้งในท้องถิ่นจังหวัดต่างๆ และในประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งประเทศอื่นๆ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งยังใช้อินเทอร์เน็ตเป็นศูนย์กลางในการผลิตและเผยแพร่ข่าวสารอย่างครบวงจรทั้งและข้ามสื่อ ทั้งที่เป็นสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ สื่อหนังสือพิมพ์กระดาษ รวมทั้งสื่ออินเทอร์เน็ต และกระทั่งระบบดาวเทียมสื่อสารและเว็บแคสต์ตั้งอีกด้วย มีการจัดวางระบบความสัมพันธ์ของเทคโนโลยีแต่ละชนิดอย่างซับซ้อนเพื่อให้สามารถครอบคลุมหรือรองรับกำลังการผลิตเนื้อหาการสื่อสารได้อย่างครบวงจร จนกลายเป็นเว็บไซต์ขนาดใหญ่และสำคัญแห่งหนึ่งของวงการสื่อมวลชนออนไลน์ของไทยมาตลอด 6-7 ปี และสามารถสื่อสารกับผู้อ่าน/ผู้ฟัง/ผู้ชมคนไทยทั้งที่อยู่ในประเทศและต่างประเทศได้อย่างกว้างขวาง

ครั้นเมื่อมีการรณรงค์เคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง กลุ่มขับไล่ซึ่งมีฐานสื่ออยู่ที่เครือข่ายนี้ ก็สามารถนำทรัพยากรสื่อของตนเองเท่าที่มีทั้งหมดขึ้นมาใช้ พร้อมกับรณรงค์บรรดาสื่อชุมชนท้องถิ่นอย่างวิทยุชุมชนและเคเบิลทีวีท้องถิ่นที่อยู่ตามจังหวัดต่างๆ ให้เข้าร่วมต่อสู้ทางการเมืองกับตนเอง โดยการนำสัญญาณภาพและเสียงไปเผยแพร่ซ้ำในท้องถิ่นของตน ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือจากสื่อชุมชนท้องถิ่นที่มีทัศนคติทางการเมืองในแนวทางเดียวกันจำนวนมาก ทั้งหมดนี้ ทำให้กลุ่มขับไล่รัฐบาลสามารถแผ่ขยายอาณาบริเวณการสื่อสารของตนออกไปได้กว้างใหญ่จนสามารถ “แหวกฝ่าการปิดกั้นเซ็นเซอร์ของรัฐบาล” ออกมาเปิดประเด็นวิพากษ์วิจารณ์ความชอบธรรมและท้าทายอำนาจอันมั่นคงของรัฐบาลทักษิณ และสร้างปฏิบัติการเชิงเนื้อหาในเรื่องต่างๆ นานาประการได้อย่างมีพลัง และปลุกให้สังคมไทยทั้งสังคมลุกขึ้นมามีกิจกรรมทาง “การเมืองภาคประชาชน” ได้เป็นอย่างมาก ทั้งในแง่ที่สนับสนุนและต่อต้านกลุ่มนี้

ส่วนกลุ่มไม่เอามาตรา 7 นั้น แม้ไม่ได้ใช้เทคนิควิทยุการและจัดวางระบบทางเทคโนโลยีในระดับกว้างขวางเหมือนกันกลุ่มขับไล่รัฐบาล แต่ก็กล่าวได้ว่าสามารถหยิบใช้ศักยภาพทางเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตมาเพียงเล็กน้อย มาผสมผสานกับศักยภาพของบุคคลและองค์กร แล้วสามารถขยายผลของการสร้างปริมาณผลการสื่อสารโดยเฉพาะเจาะกลุ่มลงไป

ภาคประชาสังคมได้อย่างน่าสนใจ เว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเป็นเว็บไซต์ปัญญาชนสาธารณะแห่งแรกๆที่เกิดขึ้นมาในขณะที่นักคิดนักวิชาการเกี่ยวกับสาธารณะส่วนใหญ่ของไทยยังไม่รุกเข้ามาในพื้นที่ไซเบอร์นี้ เว็บนี้จึงถือได้ว่าอาศัยจุดแข็งของตนเองในฐานะที่เป็นนักวิชาการที่ให้ความสนใจอย่างยิ่งต่อประเด็นปัญหาของสาธารณะและสังคม และมีการวิเคราะห์ที่เฉียบคมแปลกใหม่ มาเป็นปัจจัยเสริมความเข้มแข็งให้กับความนิยมของเว็บไซต์ของตนเอง

เว็บประชาไทนั้น แม้จะเกิดขึ้นหลังสุด แต่ก็สามารถสร้างตัวได้รับความนิยมขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยวางบทบาทและกลุ่มเป้าหมายของตนเองไว้อย่างชัดเจน คือ เป็นสื่อทางเลือกสำหรับประเด็นปัญหาของกลุ่มภาคประชาสังคม ทั้งสองเว็บไซต์นี้จึงสามารถทำงานได้อย่างสอดคล้องกันเป็นอย่างดี กล่าวคือ เว็บหนึ่งเจาะตลาดเชิงลึก กล่าวคือ เป็นผู้จุดประเด็นหรือชี้นำมุมมองการวิเคราะห์ใหม่ๆในเรื่องเกี่ยวกับสังคมการเมือง อีกเว็บหนึ่งเจาะตลาดเชิงกว้าง คือ ทำตัวเป็นเสมือนพื้นที่สาธารณะสำหรับให้ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มภาคประชาสังคมได้ไหลเวียนถึงกันไปมาและสามารถเชื่อมโยงกลายเป็นปริมณฑลทางสังคมผืนเดียวกันได้มากขึ้น แม้กลุ่มไม่เอามาตรา 7 นี้จะมีอำนาจการสื่อสารไม่มากเท่ากับระดับของกลุ่มขับไล่รัฐบาล แต่เนื่องจากภาคประชาสังคมเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในกลุ่มขับไล่รัฐบาล ดังนั้น กลุ่มนี้จึงสามารถใช้เงื่อนไขทางเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตมาสร้างเป็นพลังทางการเมืองให้กับปฏิบัติการเชิงเนื้อหาของกลุ่มตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญโดยเฉพาะหลังจากเหตุการณ์มาตรา 7 ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการทำลายวาระประเด็นกระแสหลักของกลุ่มขับไล่รัฐบาลที่เรียกร้องให้ใช้มาตรการการขอยกเว้นการพิจารณาคดีพระราชนัดดา เพื่อมาแทนที่ พตท.ทักษิณ ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นรักษาการนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น

ทั้งกลุ่มขับไล่รัฐบาลและกลุ่มไม่เอามาตรา 7 นั้น แม้จะมีจุดยืนเรื่องวิธีการขับไล่แตกต่างกัน และต่างกันในแง่ขนาดของกำลังการผลิตเนื้อหาและการใช้สื่ออินเทอร์เน็ต แต่เหมือนกันตรงที่ค่อยๆลงหลักปักฐานสร้างความเป็นที่นิยมในสื่ออินเทอร์เน็ตหรือเว็บไซต์ของตนเองขึ้นมาอย่างช้าๆ ในขณะที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลนั้น กล่าวได้ว่าไม่มี “ฐานที่มั่น” หรือเว็บไซต์ที่ลงหลักปักฐานและได้รับความนิยมมาก่อน แต่ได้ใช้เงื่อนไขที่แอปพลิเคชันชนิดหนึ่งของอินเทอร์เน็ตเอื้ออำนวยให้ กล่าวคือ ใช้เว็บบอร์ดสาธารณะที่ได้รับความนิยมสูงอยู่ก่อนแล้ว คือ ห้องราชดำเนินแห่งเว็บไซต์พันทิปดอทคอม มาเป็น “ฐานที่มั่น” ของตนเอง แม้จะเผชิญกับแรงต้านจากกลุ่มต่อต้านรัฐบาลที่อยู่ในห้องราชดำเนินในช่วงแรก แต่ในที่สุด ด้วยปริมาณจำนวนคน (หรือชื่อล็อกอิน) ที่มากกว่า ก็ทำให้ “ยึด” ห้องราชดำเนินมาเป็นฐานที่มั่นทางการเมืองของตนเองได้

ลักษณะการยึดครองพื้นที่สาธารณะหรือการใช้พื้นที่สาธารณะเพื่อสร้างเป็นพื้นที่ “ข่าประจำ” ทางการเมืองตามวาระของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งนั้น ไม่ได้มีเฉพาะที่เว็บบอร์ดในโลกอินเทอร์เน็ตเท่านั้น แต่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในสื่อวิทยุ ผ่านลักษณะการเปิดสายโฟนอินจากผู้ฟังทางบ้าน ตัวอย่างเช่น ในรายการ “สไมล์เรดิโอไฟว์ โลฟ ทอล์ค” ที่คลื่น FM 102.5 MHz เมื่อราวปี 2539 รายการวิทยุข่าวสาร 24 ชั่วโมงรายการแรกของกรุงเทพฯ มีการ “เปิดสายเปิดใจ”

(ตามสโลแกน “open line, open mind”) เป็นสถานีแรก และมีอัญชลี ไพรีรัก เป็นโปรดิวเซอร์ อัญชลีเขียนเล่าไว้ว่า ในครั้งนั้น มี “นักโฟนิน” คนหนึ่งใช้ชื่อว่า “ซูชีพ” มักจะเป็นผู้โทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็น วิจารณ์นักการเมืองไทยและวิเคราะห์ข่าวสารสถานการณ์บ้านเมืองอย่างร้อนแรงอยู่เป็นประจำ และหลังจากเริ่มกลายเป็น “สายร้อน” ที่ถูก “เผ่าระวัง” ให้ไปอยู่ “หลังไมค์” ซูชีพก็เริ่มโฟนินเข้าไปที่รายการวิทยุคลื่นอื่นๆอีกด้วย (อัญชลี, 2549 : 11-15, 167-171)

ลักษณะการโฟนินของซูชีพถูกกล่าวไว้ว่าเป็นแบบแผนว่า “(1) เริ่มต้น ‘เข้าสาย’ ทุกๆ เข้าราวหกโมง และ (2) มาพบกันอีกหนกับอีกรายการเมื่อหลังเคาะฆงชาติ จากนั้น (3) ก็จะย้ายสายไปโผล่แถวๆวิทยุจรรยา ซึ่งคาดกันว่าเป็นช่วงที่ ‘ซูชีพ’ ออกจากบ้านไปประกอบกิจกรรมอื่นๆ (4) แล้วกลับมาเจอกันอีกครั้งหลังห้าโมงเย็น และ (5) สักลาเมื่อก่อนนอนตอนสี่ทุ่มตรง...เป็นอย่างนี้ทุกวัน ทุกรายการ ตรงเวลา ไม่เคยเจ็บ (ป่วย-ผู้เขียน) ไม่เคยหาย (หน้าไปจากวิทยุช่วงโฟนิน-ผู้เขียน)” ด้วยลักษณะแบบแผนเช่นนี้จึงทำให้ผู้ฟังที่ไม่มีสถานีหรือรายการวิทยุเป็นของตนเองคนหนึ่ง กลายเป็นเสมือนดีเจหรือนักจัดรายการวิทยุที่สามารถผลิตเนื้อหาสื่อสารทางการเมืองได้เองด้วย จนถึงขั้นที่ “ไม่มีผู้จัดรายการข่าวทางวิทยุคนไหนไม่เคยรับสาย ‘ซูชีพ’ และไม่มีคนฟังวิทยุข่าวคนไหนไม่รู้จัก ‘ซูชีพ’ ” (อัญชลี, 2549: 13; ตัวเลข 1-5 เพิ่มเติมโดยผู้เขียน)

ลักษณะการโฟนินดังกล่าวของซูชีพ กลับมาใหม่อีกครั้งในช่วงต่อต้านการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณ โดยซูชีพโฟนินเข้าไปในรายการวิทยุของสมัคร-ดุสิต รวมทั้งรายการของดีเจมังกรดำ (นามแฝง) ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนรัฐบาลทักษิณในท้องราชดำเนิน และก่อตั้งเว็บไซต์คนผ่านฟ้า รวมทั้งรายการวิทยุอีก 2-3 แห่งที่สนับสนุนรัฐบาล เช่นกัน นอกจากนี้ ชื่อ “ซูชีพ” ที่ใช้ในการเข้าสายโฟนินทางวิทยุ ได้ปรากฏเป็นชื่อจริงว่า “ซูชีพ ชีวะสุทธิ์” ประธานชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ และเจ้าของเว็บไซต์ rukmuangthai.org เมื่อครั้งปรากฏตัวแถลงข่าวที่หน้าสำนักงาน กกต., หน้าศาลฎีกา และหน้าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในช่วงเดือนพฤษภาคมและกรกฎาคม 2549 (อัญชลี, 2549 : 168) อันเป็นช่วงตุลาการภิวัตน์ ที่เป็นการขับเคี่ยวกันระหว่างกกต.กับกระบวนการตุลาการของไทยในฐานะเป็นการปะทะกันอีกครั้งหนึ่งของเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณ

ด้วยเหตุที่ไม่ได้ลงหลักปักฐานสร้างเนื้อสร้างตัวให้กับพื้นที่การสื่อสารของตนเองมาตั้งแต่แรกเหมือนดัง 2 กลุ่มแรก อีกทั้งในการสื่อสารทางการเมืองผ่านท้องราชดำเนินก็ยังไม่ได้ใช้ชื่อเสียงเรียงนามที่แท้จริงของตนเอง ดังนั้น เมื่อเริ่มเคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนรัฐบาล และโจมตีหรือทำลายอำนาจของกลุ่มขับไล่รัฐบาล ซึ่งเป็นกระแสหลักของสังคมในขณะนั้น รวมทั้งต่อมาได้ทำลายอำนาจของตุลาการภิวัตน์ แม้กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลจะมีพลังสามารถรวมพลผู้ที่มีทัศนคติทางการเมืองไปในแนวทางเดียวกันและก่อให้เกิดผลกระทบได้ระดับหนึ่ง แต่ก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคข้อกั๊กขาเรื่องความเปิดเผยโปร่งใสอยู่เป็นอย่างมาก

ลักษณะที่ทั้งสามฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณ หยิบฉวยเงื่อนไขเอื้ออำนวยของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต มาใช้ในการสื่อสารรณรงค์และเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยไร้ความรุนแรง ตามทิศทางของฝ่ายตนเองดังกล่าวนี้นี้ คือจุดเริ่มต้นของพลวัตทางเทคโนโลยี

ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ซึ่งมีประเด็นปัญหาและข้อพิจารณาถึงหลักการการเคลื่อนไหว ทั้งเรื่องความเปิดเผยโปร่งใส/การปิดลับ เรื่องยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวทางอินเทอร์เน็ต และการถูกตอบโต้กลับ (ในทางเทคโนโลยีเช่นกัน) จากผู้ถูกทำทนายอำนาจ รวมทั้งเรื่องความเป็นไปได้ (แม้จะไม่เกิดขึ้นจริง) ของการเพิกถอนความยินยอมต่อระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ตามปกติในระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้เขียนสังเกตเห็นจากเหตุการณ์ครั้งนี้ ก่อนที่จะบรรลุสู่ปัจจัยที่เป็นตัวตัดสินแนวโน้มความสำเร็จของการเคลื่อนไหวในเหตุการณ์ครั้งนี้ ซึ่งวิทยานิพนธ์นี้ เห็นว่า ปัจจัยดังกล่าวคือเรื่องทรัพยากรและอำนาจเชิงปริมาณ

4.2. ปฏิบัติการเชิงประเด็น/เนื้อหาและปฏิบัติการสวนกลับ

หลังจากที่แต่ละฝ่ายสามารถฉวยใช้เงื่อนไขอำนาจของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต มาเป็นเครื่องมือหลักในการสื่อสารและเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง ตามวาระและทิศทางของฝ่ายตนเองแล้วนั้น ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การสร้างปฏิบัติการเชิงเนื้อหา โดยการเลือกวาระหรือประเด็นสำหรับการเคลื่อนไหว อันที่จริงแล้ว ไม่ว่าจะเครือข่ายการเมืองจะเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือไม่ก็ตาม แต่ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น จำเป็นจะต้องมีวาระหรือประเด็นเรียกร้อง เพื่อเป็นฐานในการสร้างความชอบธรรมให้กับฝ่ายตน และลดความชอบธรรมของฝ่ายตรงข้าม หรือกล่าวในภาษาทฤษฎีปฏิบัติการไร้ความรุนแรง คือ เพื่อก่อให้เกิดการเพิกถอนความยินยอมต่อฝ่ายตรงข้าม และเพื่อก่อให้เกิดการยอมรับในฝ่ายตนเอง ในกรณีการขับไล่รัฐบาลทักษิณนั้น วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้เลือกประเด็นการเคลื่อนไหว 5 เรื่องที่สำคัญๆ มาเป็นตัวอย่างของปฏิบัติการแข่งขันทางเนื้อหาของแต่ละกลุ่มพลังการเมือง ได้แก่ เรื่อง “ทักษิณและสนธิ”, สื่อมวลชน, มาตรา 7, ตุลาการภิวัตน์, และพระราชอำนาจและคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ทั้งห้าเรื่องนี้เป็นประเด็นการต่อสู้ที่ทั้ง 3 ฝ่ายเสนอขึ้น ซึ่งมีทั้งที่เป็นปฏิบัติการกระแสหลักที่สร้างขึ้นโดยกลุ่มขับไล่รัฐบาล และที่เสนอเป็นปฏิบัติการสวนกลับของอีก 2 ฝ่าย ปฏิบัติการแข่งขันกันในเชิงประเด็น/เนื้อหาของแต่ละฝ่ายสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 8.4

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8.4 : ปฏิบัติการเชิงประเด็น/เนื้อหาทั้ง 5 เรื่องของแต่ละฝ่าย

ประเด็น/เนื้อหา	กลุ่มขับไล่อำนาจ	กลุ่มไม่เอามาตรา 7	กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล
สนธิและ ทักษิณ	<ul style="list-style-type: none"> รัฐบาลทักษิณฉ้อราษฎร์บังหลวงอย่างต่อเนือง ต้องแก้ไขวิกฤตด้วยการถวายนามพระราชอำนาจ เพื่อให้ทรงจัดสรรโครงสร้างการเมืองใหม่ สนธิแม้จะเคยพูดสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ แต่ “มันยังดีนะ...ที่มันยังกลับตัวทัน” 	<ul style="list-style-type: none"> รัฐบาลทักษิณขาดความชอบธรรมในหลายๆด้าน โดยเฉพาะเรื่องการแก้ปัญหาความรุนแรงในสามจังหวัดภาคใต้ และนโยบายท่าสงครามกับยาเสพติด 	<ul style="list-style-type: none"> ทักษิณทำให้ประเทศเจริญรุ่งเรือง สนธิหากำไรจากการเคลื่อนไหวมวลชน และใช้เป็นเครื่องมือชားแค้นทางธุรกิจ นายกฯต้องตัดสินใจที่การเลือกตั้ง (ซึ่งไม่ใช่เพียง “ประชาธิปไตย 4 วินาที”) ไม่ใช่ใช้วิธีการนอกกฎหมายกดดันให้ลาออก
สื่อมวลชน	<ul style="list-style-type: none"> “ผม (สนธิ) เป็นสื่อมวลชนที่ไม่เป็นกลาง” จุดยืนจะทำหน้าที่เป็นยามเฝ้าแผ่นดิน ความเป็นกลางไม่ได้แปลว่าให้เงินเจตต่อสิ่งที่ผิด 		สื่อไม่เป็นกลาง เข้าข้างฝ่ายขับไล่อำนาจ
มาตรา 7	<ul style="list-style-type: none"> ถ้าทักษิณกลับมาใหม่หลังเลือกตั้ง กลุ่มไม่เอามาตรา 7 จะทำอะไร? กลุ่มไม่เอามาตรา 7 กลายเป็นแนวร่วมมุกกลับของรัฐบาลทักษิณไปแล้ว 	<ul style="list-style-type: none"> ปฏิรูปการเมืองต้องมากกว่าแค่ตัวบุคคลหรือรัฐธรรมนูญ ปฏิเสธอำนาจนอกระบบ เพราะไม่ทำให้ประชาชนเข้าถึงอำนาจและใช้ได้อย่างเท่าเทียม กลุ่มขับไล่อำนาจสนใจแต่เป้าหมายของการล้มรัฐบาลทักษิณ แต่ไม่สนใจวิธีการ 	มาตรา 7 = ดึงฟ้าต่ำ และฉีกรัฐธรรมนูญ
ตุลาการภิวัตน์	น้อมรับตุลาการภิวัตน์ในฐานะเป็นแนวทางพระราชทานเพื่อแก้ไขวิกฤตบ้านเมือง	<p>ตุลาการภิวัตน์แสดงบทบาท</p> <ol style="list-style-type: none"> <i>น้อยไป</i>: ไม่เร่งรัดคดี ก่อนพระราชดำริส <i>ไม่ถูกจุด</i>: ไม่ตรวจสอบอำนาจฉ้อฉลของรัฐบาล แต่กลับไปพัวพันกับการเมืองการเลือกตั้งแทน <i>มากไป</i>: แสดงความเห็นผ่านสื่อให้กดดัน ล่าออก กลายเป็นว่า ศาล (ที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง) เข้ามากำหนดกระบวนการการเมืองเรื่องการเลือกตั้ง อาจทำให้ตุลาการภิวัตน์มีบทบาทมากไป จะกลายเป็นตุลาการธิปไตย (judicial rule) หรือกลายเป็นรัฐราชการดั่งเดิมได้ 	<ul style="list-style-type: none"> ศาลต้องอยู่บนวิถีแห่งกระบวนการยุติธรรม ไม่ใช่วิถีแห่งการเมือง รัฐธรรมนูญไม่มีบัญญัติให้ศาลวินิจฉัยเรื่องจัดการเลือกตั้ง <p>(ส่วนใหญ่จะเป็นการโต้แย้งเชิงเทคนิคของข้อกฎหมาย)</p>
พระราชอำนาจ และคดีหมิ่น พระบรมเดชานุภาพ	มีความพยายามจะทำให้สถาบันกษัตริย์เป็นเพียงสัญลักษณ์ให้มากที่สุด	<ul style="list-style-type: none"> วาทกรรมพระราชอำนาจเป็น “ประชาธิปไตยแบบคิดสั้น” เอาอำนาจศักดิ์สิทธิ์มาถ่วงดุลอำนาจรัฐบาล/ทุนใหญ่ แทนที่จะส่งเสริมอำนาจประชาชนให้มาถ่วงดุล การแสดงความรักภักดีมีหลายแบบ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้สถาบันอยู่ยืนยง อยู่ยัดเยียดรูปแบบการแสดงความรักภักดี คดีหมิ่นฯ ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองมากกว่าจะปกป้องสถาบันจริงๆ ควรปฏิรูปกฎหมายเรื่องคดีหมิ่นฯ 	

ในปฏิบัติการเชิงเนื้อหาทั้ง 5 เรื่องนั้น กล่าวได้ว่า เมื่อกลุ่มขับไล่รัฐบาลขึ้นสู่อำนาจ หลังจากผ่านจุดพลิกผันมวลชนไปแล้วนั้น กลุ่มนี้ก็สามารถเสนอวาระของตนเองโดยเฉพาะเรื่อง “สนธิกับทักษิณ”, มาตรา 7, และพระราชอำนาจและคดีหมิ่นฯ ซึ่งเกี่ยวโยงกับสถาบันกษัตริย์ ทั้งสิ้น ให้เป็นวาระกระแสหลักได้อย่างมั่นคง ในขณะที่มีเพียงเรื่องสื่อและเรื่องตุลาการภิวัตน์ เท่านั้น ที่ดูเหมือนว่ากลุ่มขับไล่รัฐบาลจะมีบทบาทน้อยในการสร้างวาระทางการเมือง ส่วนกลุ่มไม่เอามาตรา 7 นั้น แม้จะมีอำนาจเชิงปริมาณ (ดูหัวข้อ 4.6.2 ในบทที่นี้) ไม่อาจเทียบเท่ากันได้กับกลุ่มขับไล่รัฐบาล แต่ในแง่ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาแล้ว กลุ่มนี้สามารถจุดประเด็นสร้างวิวาทะใหม่ๆ ได้อย่างมีพลัง โดยเฉพาะในเรื่องมาตรา 7, ตุลาการภิวัตน์, และพระราชอำนาจและคดีหมิ่นฯ จนกระทั่งทำให้กลุ่มนี้สามารถกลายเป็นตัวแปรทางการเมืองที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งในบรรดากลุ่มพลังฝ่ายต่างๆ บนอินเทอร์เน็ตเลยทีเดียว ในขณะที่ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลโดยเฉพาะใน 3 ประเด็นหลังนี้ มีอยู่ค่อนข้างน้อย และถ้ามี ก็จะเป็นไปในทางเทคนิคข้อกฎหมายเสียมากอย่างที่ปรากฏในปฏิบัติการเชิงเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องตุลาการภิวัตน์ แต่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลจะมีความเข้มแข็งในปฏิบัติการเชิงเนื้อหาในเรื่อง “สนธิและทักษิณ” และเรื่องสื่อมวลชนมากกว่า

4.3. ความเปิดเผย ความลับ และการระบุตัวบุคคล

ความเปิดเผยโปร่งใสของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงสำหรับยีน ชาร์ปแล้ว หมายถึง การที่องค์กรที่สนับสนุนปฏิบัติการนั้นๆ กระทำการอย่างเปิดเผย มีการแสดงชื่อเสียงเรียงนามและกิจกรรมต่างๆ ของผู้นำขบวนการให้ทั้งฝ่ายตรงข้ามและสาธารณชนได้รับรู้ ข้อเขียนเกี่ยวกับการประท้วงมีชื่อบุคคลหรือชื่อกลุ่มกำกับอยู่ ปฏิบัติการประท้วง การต่อต้าน หรือการแทรกแซงไร้ความรุนแรง เกิดขึ้นอย่างเปิดเผย โดยไม่มีความพยายามปกปิดซ่อนเร้นพฤติกรรมแต่อย่างใด นอกจากนี้ โดยปกติแล้ว ความเปิดเผยนี้ยังหมายถึงว่า ฝ่ายตรงข้ามหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจจะได้รับการแจ้งล่วงหน้าเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่ รายชื่อผู้เข้าร่วม รวมทั้งลักษณะของปฏิบัติการที่จะเกิดขึ้นด้วยซ้ำ (Sharp, 1973: 482-483)

ข้อถกเถียงหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องอินเทอร์เน็ตกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมือง คือ เรื่องการเปิดเผยหรือระบุตัวบุคคลผู้แสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ต (Identification) โดยที่มักมีข้อเสนอกันว่า ด้วยเหตุที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ หรือด้วยเหตุที่สามารถปกปิดตัวตนของผู้เคลื่อนไหวไว้เป็นความลับได้ ทำให้การเคลื่อนไหวทางการเมืองบนโลกอินเทอร์เน็ตสามารถกระทำได้ง่ายขึ้นและผู้คนกล้าพูดมากขึ้น คำกล่าวนี้น่าจะหมายถึงการเคลื่อนไหวภายใต้สังคมการเมืองที่เป็นเผด็จการอำนาจนิยม ซึ่งผู้ที่เคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านหรือท้าทายอำนาจโดยอาศัยอินเทอร์เน็ตนั้น สามารถเคลื่อนไหวได้โดยที่ไม่ต้องห่วงเรื่องความมั่นคงปลอดภัยทางกายภาพของตนเองมากนัก

สำหรับการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงในสังคมเสรีแล้ว ยีน ชาร์ป เห็นว่าไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะใช้วิธีการปกปิดซ่อนเร้น เขายืนยันหนักแน่นว่า “ความลับ กลอุบาย และการสมรู้ร่วมคิดใต้ดิน ก่อปัญหาแสนยุ่งยากให้กับขบวนการเคลื่อนไหวที่ใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ไม่ว่าขบวนการนั้นจะมีจุดยืนทางอุดมการณ์หรือทางปรัชญาชนิดใด โดยมากจะไม่สามารถหาทางออกได้ง่ายๆเลย” (Sharp, 1973: 481) เหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้ชาร์ปไม่เห็นด้วยกับการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงแบบปิดลับ คือ เพราะการปกปิดเป็นความลับไม่เพียงเป็นรากฐานของความกลัว แต่ยังจะทำให้เกิดความกลัวเพิ่มมากขึ้นอีก ทั้งกลัวว่าแผนการจะถูกเปิดเผย กลัวว่าผู้นำที่ต้องคอยหลบซ่อนตัวจะถูกจับได้ กลัวว่าองค์การลับของขบวนการจะแตกสลาย กลัวว่าสมาชิกแกนหลักและมวลชนผู้สนับสนุนจะถูกจับขังคุก ความกลัวเหล่านี้จะทำให้จิตใจแห่งการต่อต้านขัดขืนฝ่อเหี่ยวลงไป ความกลัวนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้คนสยบยอมและมอบความยินยอมต่อผู้ปกครอง ในขณะที่สำหรับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแล้ว ปัจจัยพื้นฐานประการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ คือ ผู้ปฏิบัติจะต้องปลดปล่อยความหวาดกลัวในจิตใจของตนเองออกไป และจะต้องมีความกล้าหาญเพียงพอที่จะทำทลายอำนาจเต็มๆที่มีอยู่ ดังนั้น การใช้นโยบายปกปิดซ่อนเร้นสำหรับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแล้ว จึงเป็นนโยบายที่ตรงข้ามกับหลักการเรื่องการบำรุงรักษาความไม่กลัวและความมีวินัยไร้ความรุนแรง (Sharp, 1973: 485-486) ในทางตรงข้ามกับปฏิบัติการแบบปกปิด ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยเปิดเผยนั้น นอกจากเป็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับผู้เข้าร่วมปฏิบัติการแล้วยังมีผลต่อฝ่ายตรงข้ามโดยแสดงให้เห็นเป็นนัยอีกด้วยว่ามาตรการปราบปรามใดๆที่จะเกิดขึ้นนั้น ไม่มีอำนาจทำให้กลัวได้แต่อย่างใด (Sharp, 1973: 486, 488)

นอกเหนือจากเหตุผลเรื่องความกลัวและความกล้าของผู้ปฏิบัติดังกล่าวแล้ว ประเด็นสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงควรเป็นไปโดยเปิดเผย ซึ่งดูชาร์ปจะให้ความสำคัญไม่มากนักแม้จะพูดถึงอยู่บ้าง คือ อิทธิพลของการเคลื่อนไหวโดยเปิดเผยที่มีต่อฝ่ายที่สามหรือต่อสาธารณชน กรณีการเคลื่อนไหวขั้วใล้รัฐบาลในวิทยาลัยนิวยอร์กนั้น เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองในสังคมที่มีเสรีภาพอยู่ระดับหนึ่ง และเป็นการเมืองแบบมวลชน (mass politics) ที่การเคลื่อนไหวเพื่อเปลี่ยนแปลงทางการเมืองจะสำเร็จได้ ก็จำเป็นต้องอาศัยฐานมวลชนเข้าสนับสนุน ดังนั้น แม้จะเป็นการเคลื่อนไหวบนอินเทอร์เน็ตก็ตาม มิติเรื่องความปกปิดหรือเปิดเผย รวมตัวเรื่องการระบุดังบุคคลผู้ผลิตเนื้อหาหลักของแต่ละฝ่ายนั้น ก็ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง

การเปิดเผยและระบุดังบุคคลได้นั้น ทำให้ได้รับความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองมากกว่า ด้วยเหตุผล 2 ประการ *ประการแรก* มวลชนและสาธารณชนจะสามารถเข้าใจและไว้วางใจได้ระดับหนึ่งว่า ไม่ได้เป็นการกระทำ “ใต้ดิน” ไม่ได้ประสงค์ร้าย หรือทำอะไรหลบๆซ่อนๆที่ไม่ชอบมาพากล แต่เป็นการกระทำที่อยู่ “บนดิน” และเปิดเผยตัวตน โปร่งใส ตรวจสอบได้ และพร้อมรับผิดชอบอยู่เสมอ วิธีการเคลื่อนไหวโดยเปิดเผยดังกล่าวนี้ เกิดขึ้นกับ

ฝ่ายขับไล่อำนาจที่เปิดเผยตัวต่อสาธารณะ ทั้งที่ปรากฏบนเวทีพันธมิตรฯ และในเว็บไซต์ ผู้จัดการออนไลน์ รวมทั้งการเคลื่อนไหวเชิงประเด็นของกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ในเว็บไซต์ มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและเว็บไซต์ประชาไทด้วย

ประการที่สอง ในสังคมแบบมวลชนที่สัมพันธ์กันผ่านเครือข่ายการสื่อสารนั้น การเคลื่อนไหวโดยเปิดเผยตัวตนของแกนนำกลุ่ม ดังที่เกิดขึ้นกับทั้งสองกลุ่มดังกล่าวข้างต้น ได้กลายเป็นปัจจัยบวกให้แก่ฝ่ายตนเองให้ยิ่งได้รับความชอบธรรม ดังกรณีของฝ่ายขับไล่อำนาจนั้น บุคคลจำนวนหลายร้อยคนที่ผลัดเปลี่ยนเวียนกันขึ้นปราศรัย แสดงดนตรีหรือการแสดงทางวัฒนธรรมอื่นๆ บนเวทีพันธมิตรฯ หรือนักคิดนักวิชาการชั้นนำของไทยที่ออกมาแสดงความเห็นผ่านเว็บของกลุ่มไม่เอามาตรา 7 นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักหรือยอมรับของคนในสังคมไทยอยู่แล้ว (กรณีพันธมิตรฯ ดูหัวข้อ 1.3.2 ในบทที่ 6; กรณีกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ดูบทที่ 7) ดังนั้น การเปิดเผยตัวบุคคลในฝ่ายขับไล่อำนาจ นอกจากจะสอดคล้องกับเงื่อนไขการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยเปิดเผยแล้ว บุคคลเหล่านี้ยังกลายเป็นฟรีเซ็นเตอร์ (presenter) ของขบวนการขับไล่อำนาจไปในตัวอีกด้วย เพราะมวลชนมักมีแนวโน้มที่จะเชื่อถือผู้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอยู่แล้ว ทำนองว่าขนาดบุคคลเช่นนี้ยังเห็นด้วยกับฝ่ายขับไล่อำนาจ ดังนั้น จึงน่าเชื่อได้ว่ารัฐบาลไม่สมควรบริหารบ้านเมืองอยู่ต่อไปจริง

ในทางกลับกัน สำหรับการเคลื่อนไหวของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล ทั้งที่อยู่ในห้องราชดำเนิน หรือที่เป็นสมาชิกกลุ่มคนผ่านฟ้าซึ่งเปิดเว็บไซต์คนผ่านฟ้า และกรณีเว็บ sondhi-mgr.com ซึ่งผู้ผลิตเนื้อหาในทั้งสามแห่ง ล้วนใช้นามแฝงทั้งสิ้นนั้น ในห้องราชดำเนินนั้น แม้วิธีการเคลื่อนไหวจะมีรูปแบบเดียวกับวิธีการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ยืน ชาร์ป (1973) เสนอไว้ทั้ง 3 ประการ (คือ โนม้หน้าชกจุง, ไม่ให้ความร่วมมือ และแทรกแซงไร้ความรุนแรง) ก็ตาม และแม้กรณีเว็บคนผ่านฟ้าจะสามารถทำให้สื่อกระแสหลักที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ให้ต้องเข้ามาในห้องราชดำเนินเพื่อตอบโต้อยู่บ้างก็ตาม แต่การที่ไม่ยอมเปิดเผยตัวบุคคลที่แท้จริงของผู้จัดทำนั้น แม้จะอยู่ในโลกอินเทอร์เน็ตก็ตาม ก็เท่ากับทำให้ความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวของกลุ่มตกลงไปอย่างมาก โดยเฉพาะในสายตาของกลุ่มคนที่กังขาหรือยังไม่เห็นด้วยกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล ทั้งยังเป็นจุดอ่อนให้ฝ่ายตรงข้ามนำมาเป็นข้อยั่วเย้าเรื่องความไม่กล้าพอของนักเคลื่อนไหวและโจมตีเรื่องความไม่โปร่งใสของขบวนการเคลื่อนไหว จนไม่สามารถก่อให้เกิดแรงกระเพื่อมเสริมกับการเคลื่อนไหวสนับสนุนรัฐบาลในโลกกายภาพได้มากนัก (ดูหัวข้อ 2.3 บทที่ 6)

กระนั้นก็ตาม อาจมีข้อโต้แย้งว่า แม้จะอยู่ในสังคมเสรี แต่การที่คนๆ หนึ่งไม่เห็นด้วยกับระบบของตนเอง และไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้โดยเปิดเผย การปกปิดตัวตนของตนเอง จะทำให้เขากล้าวิพากษ์วิจารณ์ระบบได้มากกว่า ผู้เขียนเห็นว่าปฏิบัติการดังกล่าวสามารถกระทำอย่างได้ผลเฉพาะช่วงแรกๆ ของการเคลื่อนไหวณรงค์และเป็นการกระทำในระดับบุคคล แต่เมื่อการต่อสู้ไร้ความรุนแรงชนิดที่ต้องอาศัยมวลชนเข้าร่วมเป็นจำนวนมาก ดำเนินสืบเนื่องไปเป็นเวลายาวนานขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเวทีในโลกไซเบอร์สืบเนื่องเชื่อมโยงกับเวทีการเมืองในโลก

กายภาพมากขึ้น สาธารณะหรือผู้อ่านคำวิพากษ์วิจารณ์ดังกล่าว อาจเริ่มตั้งคำถามต่อตัวผู้วิพากษ์วิจารณ์ระบบผู้นั้นให้เปิดเผยตัวตน เพื่อแสดงความโปร่งใสของการเคลื่อนไหว การที่ผู้เล่นเว็บบอร์ดในห้องราชดำเนินคนสำคัญ ๆ ยอมเปิดเผยตัวตนของตนเอง เช่น กรณีผู้ใช้นามแฝงว่า “นักเลงโบราณ” เป็นต้น โดยการขึ้นเวทีการชุมนุมของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลในโลกกายภาพในเหตุการณ์ประท้วงที่หน้าศาลฎีกากรณีการพิพากษาจำคุก กกต. (Duke of Sarakhan (นามแฝง), 2549 : ออนไลน์) นั้น ยืนยันเรื่องนี้ได้ดีว่า เมื่อการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงดำเนินสืบเนื่องไประยะหนึ่ง และจำเป็นต้องทำให้การเคลื่อนไหวได้รับพลังจากมวลชนมากขึ้น สมาชิกระดับแกนนำของขบวนการก็จำเป็นต้องยอมเปิดเผยตัวตนของตนเองขึ้นด้วย¹

4.4. ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีไร้ความรุนแรงในยุคอินเทอร์เนต

สำหรับซาร์ปแล้ว ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีเป็นเรื่องสำคัญและต้องได้รับความสนใจต่อปฏิบัติการไร้ความรุนแรง พอๆกับความสำคัญสำหรับปฏิบัติการทางทหาร โดยเฉพาะเมื่อต้องพิจารณาถึงบริบทสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงท่ามกลางพลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (Sharp, 1973 : 493-494) ซาร์ปเองได้เสนอประเด็นพื้นฐานของการวางยุทธศาสตร์และยุทธวิธีสำหรับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเอาไว้จำนวนหนึ่ง ตั้งแต่สมัยงานคลาสสิกเมื่อปี 1973 (ดู Sharp, 1973 : 492-510) และได้ขยายการอภิปรายให้กว้างขึ้นอีกในงานเรื่อง Waging Nonviolent Struggle เมื่อปี 2005 (ดู Sharp, 2005 : 447-490) ในที่นี้ จะขอเพิ่มยุทธศาสตร์และยุทธวิธีที่พบเห็นจากกรณีศึกษาของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ คือ (1) ยุทธศาสตร์การเมืองแห่งความสนใจ ซึ่งอันที่จริงแล้ว เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญทุกยุคสมัย ไม่จำกัดเฉพาะยุคอินเทอร์เนต และ (2) ยุทธวิธีการเมืองเรื่องความเร็ว ซึ่งเป็นยุทธวิธีที่เกิดขึ้นจากศักยภาพของเทคโนโลยีอินเทอร์เนตเป็นสำคัญ

4.4.1. การเมืองเรื่องความสนใจ: การโจมตีบุคคลและเรื่องอื้อฉาวทางการเมือง

ในสังคมที่ผู้คนเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายด้วยข้อมูลข่าวสารนั้น “ความสนใจ” (attention) ของผู้คน คือ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางเศรษฐกิจ ทั้งในแง่การผลิต การจัดจำหน่าย และการบริโภคด้วย ในทำนองเดียวกัน การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ต้อง

¹ อย่างไรก็ตาม กรณีของกลุ่มชาวนาขบวนการชาปาติस्ताแห่งแคว้นเชียปาส ประเทศเม็กซิโก ถือเป็นกรณีที่น่าสนใจที่แตกต่างไปจากข้อสรุปข้างต้น ขบวนการชาปาติस्ताเป็นที่โด่งดังและได้รับการยอมรับอย่างมากมายจากทั่วโลกอย่างสืบเนื่องยาวนาน แต่สมาชิกระดับแกนนำหลายสิบคนของกลุ่มนี้ ล้วนแต่ใส่หน้ากากปิดหน้าโดยเปิดเผยให้เห็นเพียงดวงตาทั้งสิ้น สภาวะนี้ คือ การกึ่งปิดกึ่งเปิด กล่าวคือ แกนนำชาปาติสตา นั้น ไม่ได้ถึงกับปกปิดตัวตนของตนเองเสียทั้งหมด แต่ก็ไม่ได้เปิดเผยทั้งหมดเช่นกัน เปิดให้เห็นเพียงดวงตาและรูปลักษณะของศีรษะ กรณีลักษณะกึ่งปิดกึ่งเปิดตัวตนของผู้นำขบวนการดังกล่าวนี้ นับว่าน่าสนใจมากและจำเป็นต้องอาศัยการวิเคราะห์เพิ่มเติมต่อไป

อาศัยฐานความชอบธรรมจากมวลชน หรืออาจเรียกว่าเป็น “การเมืองแบบมวลชน” นั้น ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ ต้องพยายามดึงดูดความสนใจของมวลชน ให้หันมาฟังสิ่งที่กลุ่มเคลื่อนไหวนั้น ๆ ยกประเด็นขึ้นมาให้ได้ ยิ่งทำได้มากเท่าใดก็ยิ่งคล้ายกับแผ่อิทธิพลเหนือปริมณฑลการรับรู้ของมวลชนและเบียดขับวาระทางเลือกชนิดอื่น ๆ ที่จะเข้ามาต่อสู้ต่อรองได้มากขึ้นเท่านั้น ในกรณีที่เป็นกรเคลื่อนไหวทำทนายอำนาจรัฐนั้น ตอนเริ่มต้นการเคลื่อนไหวนั้น ๆ ใครที่สามารถดึงดูดความสนใจของมวลชนได้ในปริมาณมากกว่ากัน จนถึงระดับมวลชนพลิกผัน (critical mass) ย่อมได้เปรียบกว่า ในขณะที่เมื่อเวลาผ่านไป และฝ่ายตนรณรงค์จนล่วงพ้นจุดพลิกผัน (critical point) มาแล้ว ได้กลายเป็นฝ่ายได้เปรียบแล้วนั้น ความสำคัญต่อมา คือ การธำรง (maintain) ความสนใจของมวลชนให้ยังคงอยู่กับฝ่ายตนได้ต่อไปอย่างสืบเนื่อง เป็นสิ่งสำคัญ การเมืองที่เกิดขึ้นท่ามกลางสังคมข้อมูลข่าวสารดังกล่าวนี้ อาจเรียกอีกอย่างได้ว่า “การเมืองแห่ง (การดึงและการตรึง) ความสนใจ” (politics of attention)¹

หนึ่งในหลายวิธีการที่จะดึงและตรึงความสนใจของมวลชนให้อยู่กับฝ่ายตนเองได้ นั่น คือ การโจมตีรายบุคคล (personal attack) ผ่านการแฉเรื่องอื้อฉาวทางการเมือง (scandal politics)² กรอบโครงเรื่องของประเด็นของทั้งฝ่ายสนับสนุนและต่อต้านรัฐบาลนั้น ล้วนเป็นไปในทำนองนี้ กล่าวคือ ในขณะที่ฝ่ายต่อต้านรัฐบาลก็จะโต้เถียงขึ้นมาบ้างบางครั้ง โดยมีแนวเรื่องหลักอยู่ที่ “ความเลวร้ายของพตท.ทักษิณ” ที่ “จบบ้างแล้วเกิน” พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์อย่างต่อเนื่อง ถึงขั้นที่ “จะทำให้สถาบันกษัตริย์กลายเป็นเพียงสัญลักษณ์” เท่านั้น ประเด็นที่ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลใช้ในการต่อสู้ก็เน้นไปที่เรื่อง “ความดีงามของพตท.ทักษิณ” ที่นำพาประเทศไทยให้พัฒนาเจริญรุ่งเรืองเทียบเท่านานาชาติอารยประเทศ และ “ความเลวร้ายของสนธิ” ที่เป็นเพียงผู้ที่เจ็บแค้นจากเรื่องธุรกิจส่วนตัว แล้วใช้มวลชน รวมทั้งสถาบันพระมหากษัตริย์มาเป็นเครื่องมือหนึ่งเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการล้างแค้นของตนเองเท่านั้น เนื้อหาการโต้เถียงกันในเรื่องดังกล่าว ระดับหนึ่งจึงเป็นการทำให้การเมืองกลายเป็นเรื่องบุคคล (personalization of politics) (Castells, 1997b : 336) ไปเสียเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่เข้าใจได้ง่ายกว่า ข้อปัญหาทางการเมืองในระดับโครงสร้าง (structural politics) อย่างที่กลุ่มไม่เอามาตรา 7 พยายามจะนำเสนอ ซึ่งเป็นสิ่งที่คนทั่วไปจะเข้าใจได้ยากกว่า

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าจากประเด็นของทั้งกลุ่มขับไล่และสนับสนุนรัฐบาลว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยยึดตัวบุคคลเป็นหลักนี้ สามารถทำให้มวลชนมีอารมณ์ร่วมได้

¹ ผู้เขียนประยุกต์คำนี้มาจาก Davenport and John (1999) ซึ่งเห็นว่า “ความสนใจ” ของผู้คน คือ สินค้าชนิดหนึ่งที่มีผลต่อรายได้ขององค์กรทางเศรษฐกิจหนึ่ง ๆ และ Dahlberg (2005) ซึ่งกล่าวถึงการสร้างอาณาเขตของบรรษัทผู้ผลิตเนื้อหาอินเทอร์เน็ตขนาดใหญ่ โดยใช้เทคนิคและเทคโนโลยีต่างๆ ในการบริหารจัดการกับความสนใจของผู้บริโภคเนื้อหาอินเทอร์เน็ต

² อภิปรายเพิ่ม โดยอิงจาก Castells (1997b) โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง “Show Politics and Political Marketing: the American Model” (pp.317-323) และ “Informational Politics in Action : the Politics of Scandal” (pp.333-341)

มากขึ้นไปอีก โดยใช้วิธีครอบครองเรื่องแบบตัดเจตสีระหว่าง “ธรรมะกับอธรรม” เช่น การตัดเจตสีเปรียบเทียบระหว่างนักการเมืองผู้เล็งอำนาจกับกษัตริย์ผู้ทรงทศพิธราชธรรมของกลุ่มชนไร้รัฐบาล หรือการเปรียบเทียบระหว่างรัฐบาลทักษิณผู้สร้างความเจริญรุ่งเรืองแก่ประเทศชาติ ทั้งยังสามารถช่วยเหลือคนยากจนให้ลืมตาอ้าปากได้ด้วยนโยบายทางสังคมระดับรากหญ้ามากมาย แต่เพราะไม่เคยก้มหัวให้กับสื่อเลย จึงทำให้ในที่สุด สื่อใหญ่แห่งหนึ่งจึงได้ลุกขึ้นมาต่อต้านโค่นล้มเพียงเพราะเหตุผลด้านธุรกิจส่วนตัว การตัดเจตสีทางการเมืองลักษณะนี้อาจเรียกได้ว่าเป็น “การเมืองแบบแยกข้าว” ซึ่งมีอยู่ในกรอบโครงของปฏิบัติการเชิงเนื้อหาของทั้งสองฝ่าย ในขณะที่โครงเรื่องที่ซับซ้อนรอบด้าน พินิจพิเคราะห์หลายชั้น เช่น เรื่องประชาชนไม่เคยได้สามารถเข้าอำนาจในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง อย่างที่กลุ่มไม่เอามาตรา 7 พยายามจะนำเสนอ จะได้รับความสนใจน้อยกว่ามาก

4.4.2. การเมืองเรื่องความเร็ว

ยุทธวิธีประการหนึ่งในการกุมสภาพประเด็นวาระทางการเมืองของสังคมและมีผลต่อความชอบธรรมของแต่ละฝ่ายอย่างยิ่งในแต่ละสถานการณ์ คือ ความเร็ว ซึ่งจัดได้ว่าเป็นคุณลักษณะพิเศษในยุคการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยใช้อินเทอร์เน็ต ที่ศักยภาพทางเทคโนโลยีทำให้แต่ละฝ่ายสามารถเพิ่มสมรรถนะให้กับฝ่ายตน ทั้งในแง่ความเร็วของการตอบโต้การโจมตีเชิงข้อมูลข่าวสารและเรื่องเล่าของฝ่ายตรงข้ามได้ทันทีทันใด และอีกฝ่ายก็ตอบโต้กลับมาได้ด้วยความเร็วใกล้เคียงกันได้เช่นกัน ดังที่เกิดขึ้นในกรณีเว็บไซต์รีพอร์ตเตอร์และเว็บผู้จัดการออนไลน์ตอบโต้กันไปมาอย่างรวดเร็วในกรณีผู้ให้การสนับสนุนการจัดทำเว็บมนุษยดอทคอม ซึ่งมีเนื้อหาโจมตีสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างโจ่งแจ้ง (ดูหัวข้อ 3.1 บทที่ 7)

สำหรับเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์นั้น อดีตนักข่าวหนังสือพิมพ์ผู้จัดการขบถบรรยายพลวัตและยุทธวิธีการต่อสู้ทางการเมืองโดยอาศัยความเร็วที่ได้จากอินเทอร์เน็ตนี้ มาใช้ในแง่ความสามารถในการควบคุมจังหวะเวลาของการจู่โจมประเด็น การตามซ้ำ ย้ำแน่นฝังตรึงประเด็น และกุมสภาพวาระของฝ่ายตนไว้อย่างเห็นภาพว่า

...ด้วยความเร็วนี้แหละ มันถึงให้ทุกคนต้องเข้าเว็บผู้จัดการฯ เพื่อดูว่า (เครีอ) ผู้จัดการพูดอะไรไป...เว็บผู้จัดการฯบางทีนั้น จะไม่ปล่อยให้ตัวเองเพลี่ยงพล้ำคือพูดง่าย ๆ ถ้าเข้าเปิดมาแล้วฝั่งเราเพลี่ยงพล้ำ เราต้องตีโต้กลับภายในวันนั้น เพื่อให้ข่าวในวันนั้น การพาดหัวในวันนั้น มันเปลี่ยนเป็นได้เปรียบกับเรา [ถ้าเราเพลี่ยงพล้ำเรื่องหนึ่ง ๆ] ต้องมีข่าวที่ออกมาจากฝั่งของเว็บผู้จัดการฯว่าคุณสนธิได้กลับอย่างไร เพื่อกลบกระแสข่าว แล้วมันจะนำไปสู่การ “ถ่วงข่าว” ในฉบับอื่นๆด้วยว่าข่าวที่เปิดประเด็นมาในตอนเช้าวันนี้ มันจะไม่มี ความหมาย นำหนักมันจะน้อยกว่าอีกประเด็นหนึ่ง นี่คือการเล่นกันเรื่องข่าว การสู้เรื่องข่าวสาร แล้วเว็บผู้จัดการฯนั้น

มันสู้ได้เลย เพราะว่าเว็บมันทำเสร็จภายในวันเดียวได้...[การดีที่ได้ที่ถูกเพลิงพล้ำนั้น มีทั้งที่เป็นแบบ] มา balance หรือโต้ตอบ หรือว่า “เคลียร์มัน” “เก็บข่าวนั้นไปเลย” คือ ทำให้ข่าวเราใหญ่กว่า

ในทางกลับกัน ถ้าเกิดว่าเป็นประเด็นที่เราเปิด เราก็จะมีทั้งการสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากคนที่เกี่ยวข้อง ย้ำประเด็นนั้นไปอีกทีหนึ่ง แล้ววันสองวันต่อจากนั้น จะตามด้วยคอลัมน์นิสต์ที่เขียนเรื่องนี้ แล้วจะถูกนำขึ้นสู่ “ข่าวยอดนิยม” หรือ “ข่าวน่าสนใจ” [ซึ่งจัดวางเป็นลอมกรอบเด่นอยู่ในเว็บผู้จัดการฯ-ผู้เขียน] ข่าวน่าสนใจคือข่าวที่เราฟรีเซ็นท์ว่ามีอะไรน่าสนใจบ้าง 5 ข่าว ซึ่งอาจจะไม่ได้ทำข่าว ด้วยเป็นแคคอลัมน์ ถ้าประเด็นไหนเราจะสู้กับมัน คอลัมน์นิสต์จะเขียนเลย แล้วก็จะเป็น “ประเด็นข่าวยุทธศาสตร์” ก็จะมาห้อยไว้ที่กรอบ “ข่าวน่าสนใจ” เพราะฉะนั้น เวลาถ้าจะปล่อยของ เราจะปล่อยเข้าวันจันทร์ ประเด็นนั้นถ้าเราคูมอยู่ ทั้งสัปดาห์นั้น เราก็จะคุมได้หมด นี่คือการ set agenda แล้วคนอื่น ๆ ก็ต้องตามเรา (รวมภูอน ปัญจอร์, สัมภาษณ์ , 8 มกราคม 2552)

จะเห็นได้ว่ายุทธวิธีด้านความเร็วดังกล่าว เป็นสิ่งที่กลุ่มขับไล่รัฐบาลสามารถดึงศักยภาพที่เทคโนโลยีสื่อใหม่อย่างอินเทอร์เน็ตมีไว้ให้ แล้วนำมาใช้ในการยึดกุมสภาพข่าวสาร ข้อมูลเหนือปริมาณผลการรับรู้ของมวลชนทั้งที่เป็นฝ่ายตน ฝ่ายตรงข้าม และฝ่ายที่สาม ดังกรณีการสร้าง “ข่าวสาร/บทความยุทธศาสตร์” (ดูหัวข้อที่ 1.3.1 (3) ในบทที่ 6) และในปฏิบัติการเชิงเนื้อหาเรื่องปฏิญญาฟินแลนด์ (ดูหัวข้อที่ 3 ในบทที่ 7) เป็นอาทิ

การเมืองเรื่องความเร็วดังกล่าวนี้จึงเป็นยุทธวิธีที่สำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับยุคการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต ที่สามารถใช้ควบคุมและสอดรับกับยุทธศาสตร์ภาพใหญ่ที่เน้นการดึงดูดและตราตรึงความสนใจของมวลชนไว้ที่แนวประเด็นและอาณาจักรข้อมูลข่าวสารของฝ่ายตนเป็นหลัก ถ้าทั้งยุทธศาสตร์และยุทธวิธีดังกล่าวนี้สามารถใช้การได้อย่างดีและประสมบวรผลแล้ว ก็ยิ่งเท่ากับว่าฝ่ายที่ใช้มัน สามารถควบคุมสภาพความขึ้นลงของความชอบธรรมของทั้งฝ่ายตนเองและฝ่ายอื่นๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญทีเดียว ซึ่งในแง่เชิงปฏิบัตินิยมแล้ว ย่อมมีนัยความหมายต่อไปว่า ยิ่งไม่จำเป็นต้องใช้ความรุนแรงเป็นหนทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองเลย

แม้กระนั้นก็ตาม คำถามที่น่าสนใจจะถามต่อไป คือ ความรวดเร็วของการต่อสู้ในเชิงข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นได้จากเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตดังกล่าวนี้ ส่งผลต่อคุณลักษณะทางการเมืองอย่างไร และส่งผลต่อคุณลักษณะของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอย่างไร คำตอบต่อคำถามดังกล่าวมีร่องรอยปรากฏขึ้นจากงานศึกษา 2 ชิ้น คือ หนังสือเรื่อง Speed and Politics ของ Paul Virilio (2006, 1st published 1977) และบทความเรื่อง Citizenship and Speed ของ William Scheuerman (2009)

สำหรับงานชิ้นแรก โดยเฉพาะในบทความสุดท้ายเรื่อง “State of Emergency” นั้น Virilio ได้ศึกษาการแข่งขันกันพัฒนาอาวุธในยุคสงครามเย็นระหว่างมหาอำนาจของทั้งสองฝ่าย ความตึงเครียดของสถานการณ์พัฒนาไปพร้อมกับความสามารถที่สูงขึ้นอย่างแทบไม่มีขีดจำกัดของระบบการยิงจรวดหัวรบนิวเคลียร์ระยะไกลได้อย่างแม่นยำและภายในเวลาอันสั้นมาก เวลาอันสั้นมากในการทำลายล้างนี้ย่อมหมายถึงเวลาอันสั้นมากของอีกฝ่ายในการตัดสินใจทางการเมืองเพื่อรับมือกับการยิงจรวดดังกล่าวด้วยเช่นกัน Virilio ยกตัวอย่างกรณีวิกฤติจรวดมิชไซล์ที่คิวบา (Cuban missile crisis) เมื่อปี 1962 ว่าด้วยศักยภาพทางเทคโนโลยีจรวดนิวเคลียร์ที่สูงยิ่งของมหาอำนาจทั้งสองฝ่าย ทำให้ทั้งสองฝ่ายมีเวลาเพียง 15 นาทีเท่านั้นในการเตือนล่วงหน้าก่อนประกาศสงครามต่อกัน การที่โซเวียตส์เซียทำการติดตั้งจรวดที่เกาะคาสโตรก็ยิ่งทำให้เวลาในการเตือนล่วงหน้าของฝั่งสหรัฐลดลงเหลือเพียง 30 วินาทีเท่านั้น ซึ่งไม่มีทางเพียงพอสำหรับการใคร่ครวญเพื่อตัดสินใจทางการเมืองใดๆเลยอย่างแน่นอน ทางออกจากสถานะตึงเครียดดังกล่าว คือ การติดตั้ง “สายด่วน” ให้ผู้นำของทั้งสองประเทศสามารถต่อตรงถึงกัน เพื่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา (Virilio, 2006: 155) จะเห็นได้ว่า ความเร็วที่เพิ่มขึ้นอย่างมากนั้น ไม่จำเป็นเสมอไปว่าจะต้องเป็นผลดีต่อมนุษย์ ความเร็วที่เพิ่มมากขึ้นอย่างแทบไม่มีขีดจำกัด แทบจะไม่ให้เวลาต่อการนึกคิดและการตัดสินใจอันเป็นคุณลักษณะที่สำคัญมากประการหนึ่งของมนุษย์ ความเร็วที่เพิ่มขึ้นในกรณีเช่นนี้จึงกลายเป็น “ฝ่ายตรงข้าม” ของมนุษย์เอง ไม่ว่ามนุษย์เหล่านั้นจะอยู่ในชั่วโศกของความขัดแย้ง

ภาวะดังกล่าวนี้ ยิ่งทวีความสำคัญขึ้นอีก เมื่อความเร็วเพิ่มมากขึ้นจนถึงขั้นกลายเป็นการกระทำโดยอัตโนมัติ (automation) ซึ่งเท่ากับเป็นการกันมนุษย์ออกไปจากกิจกรรมทางสังคมและการเมือง แทนที่จะส่งเสริมศักยภาพของมนุษย์ในกิจกรรมเหล่านี้ ดังอีกกรณีหนึ่งที่ Virilio ยกมา คือ การแข่งขันกันพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ ซึ่งในที่สุดมหาอำนาจทั้งสองล้วนรู้ดีถึงอำนาจทำลายล้างอย่างมหาศาลของอาวุธที่แต่ละฝ่ายสะสมและพัฒนาขึ้น ดังนั้นอาวุธดังกล่าวจึงไม่ได้มีไว้ใช้ทำสงครามอีกต่อไป แต่ยังคงจำเป็นต้องมีไว้เพื่อการป้องปราม (deterrence) อีกฝ่ายหนึ่ง สิ่งที่เกิดขึ้นท่ามกลางสถานะความเร่งด่วนของสถานการณ์ที่แต่ละฝ่ายจำเป็นต้องแข่งขันกันผลิตและพัฒนาอาวุธร้ายแรงนี้ต่อไป คือ กระบวนขั้นตอนทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการผลิตอาวุธดังกล่าว ดำเนินการไปอย่างอัตโนมัติและเป็นปฏิริยาตอบโต้เมื่ออีกฝ่ายหนึ่งเพิ่มกำลังการผลิตหรือพัฒนาขีดความสามารถของระบบอาวุธ สิ่งที่หายไปภายในความรวดเร็วของสถานการณ์ซึ่ง Virilio เรียกว่า “ความเป็นอัตโนมัติของการป้องปราม” (automation of deterrence) ดังกล่าวนี้ คือ ทางเลือกต่างๆสำหรับตัดสินใจทางการเมือง (Virilio, 2006 : 162-164) ความเร็วของสถานการณ์ที่เพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลจากศักยภาพของเทคโนโลยีนี้ ไม่เหลือที่ทางไว้ให้มนุษย์สำหรับการใคร่ครวญไตร่ตรองและการปรึกษาหารือกัน (deliberate) เลย ยิ่งไม่จำเป็นต้องคิดถึงเรื่องการอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสาธารณะ (อ้างจาก Rasa and Scheurman, 2009 : 27)

อย่างไรก็ตาม ความเร็วในการสื่อสารข่าวสารที่เกิดขึ้นจากเทคโนโลยี อินเทอร์เน็ตในกรณีความขัดแย้งรายรอบเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณ ยังไม่ถึงขั้นที่เป็น อัตโนมัติดังกรณีที่ Virilio วาดไว้ ผู้นำและผู้เข้าร่วมระดับใกล้ชิดของขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองแต่ละฝ่ายยังมีเวลาอยู่บ้าง ในการตัดสินใจตอบสนองต่อสถานการณ์ทางการเมืองที่เปลี่ยนไปในแต่ละช่วง ดังที่ทั้งฝ่ายขับไล่และฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล และรวมทั้งฝ่ายไม่เอามาตรา 7 มักมีการประชุมกันอย่างเร่งด่วนเพื่อแถลงมาตรการขั้นต่อไปเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป กระนั้นก็ตาม สภาวะเช่นนี้อาจไม่เกิดขึ้นกับหมู่ประชาชนทั่วไปในโลกอินเทอร์เน็ตผู้บริโภคเนื้อหาข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งเป็นฐานมวลชนที่สำคัญในการให้หรือไม่ให้ความชอบธรรมกับฝ่ายต่างๆ ในความขัดแย้งครั้งนี้ ดังที่ Scheuerman เสนอไว้ในงานเรื่อง *Citizenship and Speed* (2009) ว่าสภาวะการเป็นพลเมืองแข่งขัน (active citizen) อย่างมีความหมายนั้น อ่อนด้อยลงไปท่ามกลางความรวดเร็วที่เพิ่มขึ้นในสังคมการเมือง

ในงานชิ้นนี้ Scheuerman เสนอว่าภาพพจน์ของการเป็นพลเมืองแข่งขัน ที่ว่า เป็นผู้ได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างดีระดับหนึ่ง สามารถพูดสิ่งที่ตนเองคิดได้ เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองและองค์กรพลเมืองต่างๆ ออกเสียงเลือกตั้ง หรือกระทั่งอาจดำเนินกิจการสาธารณะด้วยตนเอง (2009 : 293) นั้น ได้เสื่อมหายไปใ้สภาวะสังคมที่ชีวิตประจำวันอยู่กับ ความเร็วและความเร่งรีบ แม้นอเมริกาที่ดูโทรทัศน์มากขึ้นจาก 10 เป็น 15 ชั่วโมง/สัปดาห์ และมีสถานีข่าว 24 ชั่วโมงอย่าง CNN หรือ Fox News เกิดขึ้น แต่ “ข่าวร้อนแรง” (hard news) เหล่านี้ก็จะนำเสนอแต่ชุดเหตุการณ์ฉุกเฉินอันอุกฉกรรจ์อย่างไม่หยุดหย่อน และนำเสนอในฐานะที่ “ควรเป็นข่าว” (newsworthy) มากกว่าที่จะเสนอเป็นการวิเคราะห์สภาวะการณ์หรือเงื่อนไขเชิงลำดับเวลา ท่ามกลางภาวะดังกล่าวนี้ Scheuerman เสนอว่าหากไม่นับรวมกลุ่มที่เข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างเข้มข้นแล้ว “พลเมืองแข่งขัน” ในสหรัฐ รวมทั้งที่อื่นๆ ในโลก ก็มีความหมายไม่ต่างมากนักจากการไล่จับกระแสไหลเวียนของพาดหัวข่าวล่าสุด บริโภคชิ้นข่าวเด็ดๆ บางชิ้นจากหนังสือพิมพ์รายวัน และให้ความใส่ใจอย่างตามบุญตามกรรมต่อการรณรงค์ทางการเมืองใหญ่ๆ แล้วก็ไปออกเสียงเลือกตั้งในระดับชาติ (2009: 294)

ในขณะที่การปรึกษาหารือและการอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ นั้น จำเป็นต้องอาศัยความตั้งใจที่จะฟังคนอื่นพูด ขบคิดความเห็นและทัศนะของคนอื่นอย่างละเอียดลออ จากนั้นจึงแลกเปลี่ยนความเห็นของตนที่ได้คิดมาแล้วอย่างต้อออกไป แต่สิ่งที่เกิดขึ้น คือ แม้แต่คนที่สนใจการเมืองอย่างกระตือรือร้นก็มักจะออกจากวงอภิปรายไปด้วยความรู้สึกเบื่อหน่ายและเหลือทน ในขณะที่คนที่เริ่มต้นสนใจการเมืองก็มักเลิกสนใจไปเพราะได้ฟังแต่เรื่องราวอันดู เหมือนจะทำให้ “สิ้นเปลืองเวลา” Scheuerman ตั้งคำถามว่าท่ามกลางแรงกดดันในแง่เวลาอย่างมากภายในชีวิตประจำวันของเรา จะมีสักกี่คนที่สามารถลุ่มอ่านหนังสือพิมพ์หน้าต่างๆ ได้อย่างไตร่ตรองใคร่ครวญ (2009: 296)

กรณีของไทยดูจะมีสภาวะคล้ายการวิเคราะห์ดังกล่าวเช่นกัน แม้อันเหมือนว่าการเมืองไทยจะเต็มไปด้วยพลเมืองแข่งขันมากขึ้นอีกมากจากศักยภาพทางเทคโนโลยีของ

อินเทอร์เน็ตในเหตุการณ์ครั้งนี้ แต่หากประยุกต์คำถามของ Scheuerman แล้ว ก็จะต้องถามว่า หากไม่นับกลุ่มแกนนำใกล้ชิดขบวนการเคลื่อนไหวของแต่ละฝ่ายในเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณแล้ว ท่ามกลางสภาวะที่ข่าวสารข้อมูลถูกผลิตขึ้นมาและเผยแพร่มากมายมหาศาลตลอด 24 ชั่วโมง และเป็นการผลิตและเผยแพร่อย่างมีการบริหารจัดการและอย่างมียุทธศาสตร์ ดังที่เกิดขึ้น ทั้งในฝ่ายขับไล่และฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล มวลชนผู้บริโภคสื่ออินเทอร์เน็ตทั้งในแง่เว็บไซต์และโทรทัศน์ออนไลน์นั้น จะมีสักกี่คนที่ติดตามข่าวสารและความคิดเห็นของทั้งฝ่ายที่ตนพร้อมจะเชื่อและฝ่ายอื่นที่ตนไม่พร้อมจะเชื่อ โดยใช้เวลาในการขบคิดอย่างใคร่ครวญ วิพากษ์วิจารณ์หรือแม้แต่คัดค้านประเด็นและข้อมูลที่ผู้ผลิตเนื้อหาของแต่ละฝ่ายนำเสนอมา แล้วจึงค่อยพิจารณาตัดสินว่าจะเชื่อตามหรือไม่เชื่อตามคำพูดของแต่ละฝ่าย กล่าวสำหรับปฏิบัติการไร้ความรุนแรง จะมีสักกี่คนที่ได้ผ่านการใคร่ครวญอย่างดีว่าตนเองจะเพิกถอนความยินยอมต่ออำนาจของฝ่ายหนึ่งๆ หรือจะไม่ให้ความชอบธรรมต่อฝ่ายหนึ่งๆหรือไม่ อย่างไร ด้วยเหตุผลอะไร เหตุผลนั้นหนักแน่นเพียงใด และเข้าใจเหตุผลของฝ่ายอื่นๆมากน้อยเพียงใด ดังที่ปรากฏในความขัดแย้งครั้งนี้ ว่าผู้บริโภคข้อมูลข่าวสารของแต่ละฝ่าย มักเชื่อตาม มีอารมณ์ร่วมได้ง่าย และแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของตนเองด้วยศัพท์และสำนวนแบบเดียวกับต้นขั้วผู้ผลิตเนื้อหาที่ตนเองบริโภคมา

ท่ามกลางความรวดเร็วของข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นนี้ จึงดูเหมือนว่ามวลชนไทยที่บริโภคสื่ออินเทอร์เน็ต จะตกเป็นฝ่ายรับหรือฝ่ายไล่ตามต่อกระแสอันเชี่ยวกรากของข้อมูลข่าวสารมากกว่าที่จะเป็นฝ่ายรุก ดังนั้น แม้อินเทอร์เน็ตจะมีศักยภาพในแง่การแพร่ขยายอำนาจและการระดมพลังมวลชนเข้าร่วมในปฏิบัติการไร้ความรุนแรงให้เพิ่มขึ้นอย่างมากมาย แต่ท่ามกลางความเร็วที่เกิดขึ้นจากอินเทอร์เน็ตเช่นกันนี้ การตัดสินโดยผ่านการใคร่ครวญไตร่ตรองอย่างดีของปัจเจกบุคคล จะทำการเพิกถอนความยินยอมต่ออำนาจของฝ่ายต่างๆหรือไม่ และไม่ให้ความยินยอมด้วยเหตุผลอะไร จึงดูจะมีที่ทางอยู่ไม่มากนัก ผลที่ตามมาคือ ข้อมูลหรือความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากที่มีอยู่ปรากฏอยู่ 2-3 ฝ่ายของความขัดแย้ง จึงอาจไม่ได้รับความสนใจหรือให้ความสำคัญนำไปขบคิดกันต่อ เพื่อหาทางออกที่ไปพ้นมากกว่าการแพ้ชนะกันของแต่ละฝ่ายได้ ยิ่งเมื่อผนวกกับภาวะที่การเมืองถูกทำให้กลายเป็นเรื่องตัวบุคคลดังกล่าวในหัวข้อก่อนหน้าแล้ว ก็ยิ่งทำให้ความพยายามไปพ้นมากกว่าการแพ้ชนะ สู่การเปลี่ยนแปลงสังคมการเมืองในประเด็นพื้นฐานนั้น ยิ่งเป็นไปได้ยากมากขึ้น

4.5. การตอบโต้กลับจากฝ่ายผู้ถูกทำทายนอำนาจ

เมื่อมีการทำทายนอำนาจ (ฝ่ายใดๆก็ตาม) ย่อมเป็นธรรมดาที่จะต้องเผชิญการตอบโต้ด้วยมาตรการที่หลากหลายจากฝ่ายที่กำลังถูกทำทายน ในกรณีที่ทำทายนอำนาจนั้นใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตเป็นสำคัญนั้น มาตรการตอบโต้ที่สำคัญย่อมต้องเกี่ยวกับการปิดกั้นหรือแทรกแซงการใช้อินเทอร์เน็ตของกลุ่มที่ทำทายนอำนาจด้วยเช่นกัน มาตรการในการตอบโต้

ดังกล่าวนี้ มีทั้งที่เป็นผลจากเงื่อนไขเชิงสถาบันของโครงสร้างระบบอินเทอร์เน็ต ทั้งที่เป็นแบบ (1) ทางทฤษฎีและปฏิบัติ (2) ใช้การกดดันลับหลังหรืออิทธิพลมืด และ (3) ใช้เงื่อนไขเชิงเทคนิค ล้วนๆ โดยอาศัยความเชี่ยวชาญทางระบบความปลอดภัยของอินเทอร์เน็ตในการโจมตี (attack) ในที่นี้จะกล่าวถึงการตอบโต้ 2 ชนิดแรกซึ่งเป็นการปิดกั้นเว็บไซต์ ส่วนชนิดที่สาม คือ การโจมตีเว็บไซต์ ได้กล่าวถึงไปแล้วในหัวข้อ 4.3 ของบทนี้

4.5.1. การปิดกั้นเว็บไซต์โดยเปิดเผย

สำหรับกรณีการปิดกั้นเว็บไซต์นั้น การไม่ให้ใช้บริการสร้างเนื้อหาอินเทอร์เน็ต ดังที่เกิดขึ้น 2 กรณี คือ (1) กรณีของเว็บคอร์รัปชันหรือทอร์ที่ถูกระงับว่า “ไม่ให้ใช้บริการเว็บโฮสติ้ง” และ (2) กรณีที่เว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนถูก “ระงับการบริการฟรีเว็บบอร์ด” นั้น นับว่ามีความน่าสนใจ กล่าวคือ หากผู้ให้บริการในทั้งสองกรณีตัดสินใจด้วยตนเอง ก็น่าจะนับได้อย่างชัดเจนว่าเป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรงชนิดหนึ่งของคนที่อยู่ช่วงกลางของระบบ เทคโนโลยีการสื่อสารที่จะ “ไม่ให้ความร่วมมือในทางเทคนิค” (technical non-cooperation) (แนวคิดนี้จะอภิปรายต่อไปในหัวข้อ 4.6) แต่หากการกระทำดังกล่าว เกิดจากการกดดันของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ตามที่ผู้ถูกระงับบริการคาดการณ์ไว้ นั่น ก็น่าจะถือได้เพียงว่ามาตรการดังกล่าวนี้เป็นวิธีการตอบโต้ประการหนึ่งจากฝ่ายผู้ที่กำลังถูกทำลาย (ในที่นี้คือรัฐบาลทักษิณ) ที่กลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะต้องเผชิญ ดุจเดียวกับกรณีอื่นๆ ซึ่งได้แก่ (1) การสั่งระงับการให้บริการไกลบแฮทเพื่อปิดกั้นการถ่ายทอดผ่านดาวเทียมของโทรทัศน์เอเอสทีวี (2) การแทรกแซงระบบการเข้าถึงเว็บไซต์ผู้จัดการฯ ด้วยวิธีการสั่งปิดกั้นตามโหมดต่างๆ ของระบบโครงสร้างอินเทอร์เน็ต (หมายถึง เช่น ที่ศูนย์ข้อมูลรับฝากเครื่องเว็บเซิร์ฟเวอร์, ที่ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง เป็นต้น) และ (3) กรณีที่กระทรวงไอซีทีและตำรวจไซเบอร์แจ้งขอปิดเว็บไซต์ FM9225.net และเว็บไซต์ไทยอินไซด์เดอร์ ฯลฯ

มาตรการตอบโต้จากฝ่ายผู้กำลังถูกทำลายดังกล่าวนี้ เป็นเพียงมาตรการหนึ่งในบรรดามาตรการมากมายที่เป็นไปได้ที่กลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะต้องเผชิญ ซึ่ง Sharp ได้จัดกลุ่มแยกแยะไว้ถึง 8 ประเภท เริ่มจากเบาไปหนัก ได้แก่ การควบคุมข่าวสารข้อมูล การกดดันเชิงจิตวิทยา การริบทรัพย์ การลงโทษทางเศรษฐกิจ การห้ามการกระทำต่างๆ การจับกุมคุมขัง การจำกัดเสรีภาพในกิจกรรมบางประเภท กระทั่งการใช้ความรุนแรงเชิงกายภาพทางตรง (Sharp, 1973 : 537-539) Sharp เห็นว่ามาตรการต่างๆ ที่ฝ่ายตรงข้ามจะนำมาใช้นั้น ขึ้นอยู่กับความรับรู้และการประเมินความร้ายแรงของสถานการณ์ปัญหาที่ฝ่ายปฏิบัติการไร้ความรุนแรงก่อขึ้นต่อระบบที่ดำรงอยู่ ยิ่งสภาวะอำนาจของระบบเดิมถูกทำลายจากการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงมาก มาตรการตอบโต้จะยิ่งเพิ่มทวีความหนักหน่วงมากขึ้น กระทั่งใช้การปราบปรามด้วยความรุนแรง

อย่างไรก็ตาม ในสังคมเครือข่ายที่เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตและสื่อชนิดอื่นๆ ทำงานร่วมกันจนทำให้ข้อมูลข่าวสารถูกปิดกั้นได้ยาก จนทำให้การกระทำของทุกฝ่ายที่

เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งไร้ความรุนแรงถูกจับตาจากสาธารณชนอยู่ตลอดเวลา ความชอบธรรมของแต่ละฝ่ายจึงต้องได้รับการปกป้องรักษาไว้อย่างระมัดระวัง ดังนั้น ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่ว่า ปฏิบัติการของกลุ่มเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงที่ล่วงรุกลงเข้าไปถึงเขตแดนปฏิบัติการประเภทใดบ้างที่เงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างจะสามารถดำเนินการตอบโต้ได้

หากเป็นปฏิบัติการของอำนาจเชิงโครงสร้างที่เป็นไปโดยเปิดเผยแล้ว ก็ย่อมจำเป็นต้องคิดคำนวณถึงมาตรการที่สามารถกระทำได้ โดยยังไม่เสีย “รังวัด” หรือเสียความชอบธรรมในสายตาของมหาชนมากขึ้นไปอีก ดังเช่นที่ความพยายามในการปิดกั้นเว็บไซต์ผู้จัดการฯ หลายครั้งนั้น จำเป็นต้องมีการพยายาม “หาเหตุผล” หรือเฟ้นหาข้อกฎหมายที่พอจะนำมาใช้อ้างอิงได้ว่ากลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงนั้นๆ ใช้เว็บไซต์ไปในทางที่ผิดกฎหมายข้อนั้นๆ รวมทั้งกรณีการวิพากษ์วิจารณ์กระบวนการตุลาการภิวัตน์ที่ทั้งกลุ่มไม่เอามาตรา 7 และกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณต่างมีปฏิบัติการเชิงเนื้อหากันอย่างเข้มข้น แต่ก็ยังไม่ถูกตอบโต้จากอำนาจศาลแต่อย่างใด (หากมองในแง่ดี คือ เป็นการกระทำในขอบเขตที่เหมาะสม ไม่ได้ละเมิดอำนาจศาลหรือกฎหมาย) กระทั่งในที่สุด เกิดการประท้วงด้วยถ้อยคำไม่เหมาะสม ทั้งในห้วงราชดำเนินและที่หน้าศาลอาญา เข้าชาย “หมิ่นศาล” ซึ่งแม้จะยังเป็นทีกลางแคลงใจว่ากฎหมายป้องกันการหมิ่นศาลนั้น มีไว้เพื่ออะไรและใช้ในแง่ใด แต่ก็ถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวนั้นดำเนินไปถึงเส้นเขตแดนที่เงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างทางการสามารถทำการได้อย่างเปิดเผย ทั้งยังมีกฎหมายรองรับอยู่อย่างมั่นคงอีกด้วย

ตรรกะการทำงานดังกล่าวนี้ ยิ่งเห็นได้ชัดในกรณีปิดกั้นเว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ซึ่งอาศัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบอินเทอร์เน็ต 2 ประการ ประกอบกัน คือ (1) ความซับซ้อนของเนื้อหาในเว็บบอร์ด และข้อจำกัดในด้านความทั่วถึงของการดูแลเนื้อหาเว็บบอร์ด ที่ทำให้ “ผู้ที่ประสงค์จะกลับแกล้ง” สามารถนำข้อความที่เข้าชายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพไปซ่อนไว้ในหน้าท้ายๆ ของเว็บบอร์ดได้ โดยที่ผู้ดูแลเว็บบอร์ดไม่มีทางเข้าไปติดตามตรวจสอบได้ทัน และ (2) เงื่อนไขอำนาจเชิงโครงสร้างในอินเทอร์เน็ตไทยในมิติเชิงสถาบัน กล่าวคือ กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพและบทบาทของกระทรวงไอซีทีหรือตำรวจไซเบอร์ ซึ่งแสดงตัวในลักษณะคลุมเครือ ไม่เป็นทางการ เพราะใช้วิธีการกดดันผ่านผู้ให้บริการฟรีเว็บบอร์ด (ถ้าเชื่อตามการคาดการณ์ของผู้ดูแลเว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน) ซึ่งอยู่ในชั้นผู้ให้บริการช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (ตามเกณฑ์การแบ่งอินเทอร์เน็ตเป็น 3 ชั้นในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้) ให้ดำเนินการระงับการให้บริการแก่มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนเสีย

4.5.2. การปิดกั้นเว็บไซต์โดยใช้อิทธิพลมืด

ในกรณีที่ฝ่ายผู้มีอำนาจที่กำลังถูกท้าทายไม่สามารถค้นหาข้อกฎหมายมาใช้ อ้างอิงเพื่อดำเนินมาตรการตอบโต้ได้โดยเปิดเผย ก็จำเป็นต้องใช้ “อิทธิพลมืด” เข้ากดดันหรือดำเนินการไต่ตักกับผู้ที่เกี่ยวข้องอยู่ในระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตส่วนต่างๆ ของไทยเท่าที่จะ

เป็นไปได้หรือเท่าที่จะมีอำนาจควบคุมได้ ให้จัดการปิดกั้นเว็บไซต์ของกลุ่มปฏิบัติการเหล่านั้นเสีย วิธีการนี้เป็นเรื่องยากอยู่ระดับหนึ่ง เพราะดังได้กล่าวแล้วว่าในสังคมเครือข่ายนั้น การปิดกั้นข้อมูลข่าวสารเป็นไปได้ยาก ดังนั้น หากมาตรการตอบโต้ใดๆที่มีความไม่ชอบมาพากลหรือไม่ชอบธรรมถูกเผยแพร่ออกมาในที่สาธารณะ (ดังที่เว็บไซต์ผู้จัดการฯกระทำในกรณีที่ถูกปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ทั้งจากผู้อ่านที่อยู่ต่างประเทศ และผู้อ่านที่อยู่ภายในประเทศ โดยบล็อกที่ศูนย์ข้อมูลรับฝากเครื่องเซิร์ฟเวอร์) ย่อมเท่ากับว่าฝ่ายผู้มีอำนาจนั้น จะยิ่งสูญเสียความชอบธรรมและความยินยอมจากผู้อยู่ใต้อำนาจหรือสาธารณชนมากขึ้นไปอีก

อย่างไรก็ตาม สำหรับระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตนั้น กล่าวได้ว่ายังมีช่องโหว่อยู่อีกประการหนึ่ง ซึ่งทำให้ยังไม่สามารถติดตามตรวจสอบเพื่อเปิดเผยการกระทำที่ไม่ชอบมาพากลต่อสาธารณะได้ วิธีทั่วไปของการปิดกั้นเว็บไซต์หนึ่งๆนั้น นอกจากการปิดกั้นที่เว็บโฮสติงที่ศูนย์ข้อมูลรับฝากเครื่องเซิร์ฟเวอร์แล้ว (ซึ่งสามารถติดตามตรวจสอบความชอบธรรมได้ระดับหนึ่งดังกล่าวแล้ว) อีกวิธีหนึ่ง คือ การปิดกั้นที่ผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (ISPs)

วิธีการนี้ผู้ที่ประสงค์จะปิดกั้นเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ จะมีคำสั่งไปยังผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตรายที่ตนสามารถสั่งได้ กล่าวอีกอย่าง คือ การบล็อกทางฝ่ายผู้อ่านบางส่วนที่ใช้บริการของบริษัทนั้นๆที่ถูกสั่งบล็อก ไม่ให้เข้าถึงเว็บไซต์ที่ต้องการปิดกั้นได้ วิธีการนี้ ผู้ใช้จะไม่รู้ว่าเกิดการบล็อกจริงหรือเป็นปัญหาทางเทคนิคกันแน่ การตรวจสอบหรือเปิดโปงมาตรการปิดกั้นในลักษณะนี้โดยพิสูจน์ให้สาธารณะเห็นว่าเกิดขึ้นจริงนั้น เป็นไปได้ยากมาก ปัญจภัทร อังคสุวรรณ หัวหน้าผู้ดูแลทางเทคนิคของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ ให้สัมภาษณ์กับผู้เขียนได้อย่างน่าสนใจ ซึ่งสะท้อนถึงสภาวะการตรวจสอบและความโปร่งใสในการควบคุมดูแลระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตของไทยว่า กฎหมายไทยที่จะใช้ตรวจสอบและควบคุมไม่ให้เกิดการสั่งบล็อกแบบนี้...

“...ไม่มีหรอก เพราะมันอยู่บนฟ้า [หมายถึงอยู่ในระบบที่มีความซับซ้อนยุ่งเหยิงมาก-ผู้เขียน] เพราะว่ามันมีปัญหาเยอะมาก สมมติเช่น ถ้าจะเข้าถึงเว็บไซต์ โดยใช้คอมพิวเตอร์จากจุฬาฯ มายังเว็บเซิร์ฟเวอร์ของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ มันต้องผ่านช่วงการเชื่อมต่อหลายจุดมาก จุฬาฯเองก็ต้องตรวจสอบว่าเกิดอะไรขึ้นกับไฟร์วอลล์ (firewall) ของจุฬาฯหรือไม่ เช็คแล้วเช็คอีก เช็คเป็นวันเลย ปรากฏว่า โอเค ไม่มีปัญหาอะไร ก็ตรวจสอบต่อไปว่า ช่วงการสื่อสารจากจุฬาฯไป ISPs ที่จุฬาฯใช้บริการ ถ้าไม่เป็นไร ก็เช็คต่อว่าจาก ISPs ของจุฬาฯไปที่เว็บเซิร์ฟเวอร์ผู้จัดการออนไลน์ ก็พบว่ามันไม่มีปัญหาอะไร เพราะมันบล็อกแต่เฉพาะที่ของจุฬาฯ และที่ ISPs ของเว็บผู้จัดการ ISPs กับ ISPs ด้วยกันเองก็คุยกัน ปรากฏไม่มีปัญหาอะไร ดังนั้น ก็จะถูกบล็อกกันไปสักพักหนึ่ง มันไม่มีทางตามเจอหรือกว่ามันเกิดการบล็อกที่ช่วงไหน เพราะว่าเช็คทีละโหนดคู่กันนั้น ทุกอย่างมันเพอร์เฟ็ค แต่เครื่องต้นทางกับเครื่องปลายทางไม่เจอ

กัน เรื่องอันนี้มันมีเทคนิค” (ปัญญาภัทร อังคสุวรรณ, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2552)

ดังนั้น หากเกิดการบล็อกเว็บไซต์ขึ้น และหากตรวจสอบทางสายข่าวภายใน (ซึ่งมีใช้เรื่องยาก เพราะขณะนั้น ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตของไทยในช่วงปี 2548 มีเพียง 18 ราย เท่านั้น) แล้วพบว่าเป็นการบล็อกจริง ไม่ใช่ปัญหาทางเทคนิคแต่อย่างใด ปัญญาภัทรกล่าวว่า วิธีการแก้ปัญหาประเภทนี้มีเพียงประการเดียว คือ ให้ “ผู้ใหญ่ทางเรา” โทรศัพท์ไปหา “ผู้ใหญ่อีกฝ่าย” เพื่อเจรจากันให้ยกเลิกการบล็อกนั้นเสีย ที่น่าสนใจขึ้นอีกคือ ปัญญาภัทรเล่าว่า ผู้ใหญ่อีกฝ่ายก็จะไม่ยอมรับตรง ๆ ว่ามีการบล็อกเกิดขึ้น แต่จะอ้างว่าอาจเกิดจากปัญหาทางเทคนิค และจะให้ทีมงานภายในช่วยตรวจสอบให้ เพราะโดยสภาวะการดูแลระบบเทคโนโลยีของอินเทอร์เน็ตไทยขณะนั้นแล้ว ไม่มีผู้อื่นสามารถรู้หรือตรวจสอบได้ว่ามีการบล็อกจริงหรือไม่ นอกเหนือจากพนักงานของผู้ให้บริการรายนั้นๆ เท่านั้น หลังจาก “ผู้ใหญ่โทรศัพท์เจรจากันแล้ว” การบล็อกนั้นก็หายไป ทุกอย่างก็จะกลับเป็นปกติ (ปัญญาภัทร อังคสุวรรณ, สัมภาษณ์, 22 มกราคม 2552) ลักษณะการแก้ไขปัญหาการปิดกั้นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะความโปร่งใสตรวจสอบได้ของระบบอินเทอร์เน็ตไทย ซึ่งอยู่ในภาวะต่ำมาก จนต้องพึ่งพาระบบสายสัมพันธ์ของผู้อาวุโสแทน

วิธีการปิดกั้นเว็บไซต์โดยปิดกั้นที่ผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (ISPs) ดังกล่าวนี้อาจจะยังไม่เกิดกับเว็บไซต์ใดๆ ในกรณีศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้ (หรืออย่างมากที่กล่าวได้ คือ อาจเกิดขึ้นแล้ว แต่ไม่สามารถพิสูจน์ได้) แต่ก็นับได้ว่าเป็นมาตรการตอบโต้ทางเทคนิคสำหรับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะพิสูจน์ให้สาธารณะเห็นได้ยากมาก ทำให้เล็ดรอดไปจากตาข่ายการให้หรือเพิกถอนความชอบธรรมต่อผู้กระทำไป

4.6. วิธีการเชิงเทคนิคของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยอินเทอร์เน็ต :

สิ่งที่เป็นไปได้ (แต่ยังไม่เกิดขึ้น)

สิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งเกี่ยวกับพลวัตของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง คือ วิธีการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง ทั้งที่เป็นมาตรการตอบโต้กลับในทางอินเทอร์เน็ตของผู้ถูกทำทายนำมาจัดกล่าวในหัวข้อที่แล้ว หรือวิธีการที่กลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงรับมือกับมาตรการดังกล่าว แม้สิ่งที่เกิดขึ้นจริงที่กล่าวถึงต่อไปในสองหัวข้อข้างหน้านี้จะไม่ใช่วิธีการไร้ความรุนแรง แต่ก็ช่วยแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของสิ่งที่ในทีนี้ขอเรียกว่า “วิธีการเชิงเทคนิคของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยอาศัยอินเทอร์เน็ต” (technical methods of internet-related

nonviolent action) ในที่นี้ ค้นพบวิธีการดังกล่าวอย่างน้อย 2 วิธีการ คือ การไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิค และการแทรกแซงทางเทคนิคไร้ความรุนแรง

4.6.1. การไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิค :

การเพิกถอนความยินยอมภายในระบบอินเทอร์เน็ต

กรณีศึกษาในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ เป็นการต่อสู้ทางการเมืองโดยอาศัยเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตอย่างหนักหน่วง จนกระทั่งเกิดสภาวะการเมือง “ชั้นที่สอง” ขึ้นในระบบโครงสร้างอินเทอร์เน็ตเองด้วย โดยมีการแทรกแซงปิดกั้นการนำอินเทอร์เน็ตไปใช้ในทางการเคลื่อนไหวทางการเมือง (ซึ่งเป็นการเมืองชั้นที่หนึ่ง) ท่ามกลางสภาวะดังกล่าวนี้มีข้อที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ เมื่อถูกฝ่ายตรงข้าม (คือฝ่ายผู้ที่กำลังถูกทำร้าย) ตอบโต้กลับในทางเทคโนโลยีโดยการปิดกั้นหรือแทรกแซงการทำงานของเว็บไซต์แล้ว การต่อสู้ของกลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงกลุ่มต่างๆที่เกี่ยวข้องอยู่ในระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไทยนั้น ยังไม่ถึงขั้นเป็นการใช้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงกับตัวระบบเทคโนโลยีเอง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ยังไม่มีการเพิกถอนความยินยอมต่อระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไทย โดยเฉพาะการเพิกถอนความยินยอมต่ออำนาจของสถาบันองค์กรควบคุมกำกับ อย่างกรมประชาสัมพันธ์ กระทรวงไอซีที ตำรวจไซเบอร์ เป็นต้น

เมื่อถูกปิดกั้นแทรกแซงเว็บไซต์แล้ว สิ่งที่ฝ่ายกลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงกระทำนั้น ได้แก่ (1) การลดบทบาทการใช้อินเทอร์เน็ตในการเคลื่อนไหวทางการเมืองลงไปยังกรณีเว็บไซต์คอร์รัปชันวอทซ์, เว็บไซต์ FM9225.net และเว็บไซต์ไทยอินไซเดอร์ (2) การอพยพปิดตัวเว็บไซต์ต่างๆ ดังที่เกิดขึ้นกับกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลที่ประกาศปิดเว็บไซต์คนผ่านฟ้า และรายการวิทยุอีก 2 แห่งหลังจากที่ศาลอาญามีคำสั่งให้ติดตามระบุตัวบุคคลผู้โพสต์ข้อความหมิ่นศาลในห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม (3) การย้ายไปใช้บริการของผู้ให้บริการรายใหม่ อย่างกรณีเว็บบอร์ดมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนที่ย้ายจาก thaimisc.com ไปเป็น thaiis.com หลังจากถูกผู้ให้บริการรายแรกระงับการให้บริการด้วยเหตุผลว่ามีเนื้อความเข้าข่ายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

นอกเหนือจากการตอบโต้ทั้งสามประเภทแล้ว อีกวิธีการหนึ่ง คือ (4) การนำเรื่องราวของการถูกปิดกั้นนี้ ขึ้นฟ้องศาลปกครอง เพื่อขอความคุ้มครองชั่วคราวให้สามารถดำเนินกิจการเผยแพร่เนื้อหาผ่านเว็บไซต์ได้ต่อไป ดังที่ทีมงานเครือข่ายผู้จัดการดำเนินการในกรณีที่ถูกกรมประชาสัมพันธ์สั่งให้ กสท.ระงับการให้บริการถ่ายทอดสัญญาณผ่านดาวเทียมและเว็บแคสต์รายการโทรทัศน์ของเอสทีวี¹ อย่างไรก็ตาม แม้วิธีการฟ้องร้องต่อศาลนี้ก็เป็นการ

¹ อันที่จริง หลังเหตุการณ์รัฐประหาร เมื่อ 19 กันยายน 2549 เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนก็ใช้วิธีเดียวกันนี้ในการตอบโต้การบล็อกเว็บไซต์ของกระทรวงไอซีที โดยการขอความคุ้มครองจากศาลปกครองเช่นกัน แต่ไม่ได้นำมารวมในการวิเคราะห์ในที่นี้ด้วย เพราะถือว่าอยู่นอกเหนือช่วงเวลาของการวิจัยใน

รับมือกับมาตรการของฝ่ายตรงข้ามที่น่าสนใจวิธีการหนึ่งเช่นกัน แต่สำหรับชาร์ปแล้ว วิธีการนี้น่าจะไม่ได้ถือว่าเป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรง เพราะไม่ได้เป็นการทำให้ระบบทำงานไม่ได้ แต่เป็นการใช้สถาบันหนึ่งมาตรวจสอบถ่วงดุลอีกสถาบันหนึ่ง ซึ่งเท่ากับเป็นการทำงานตามระบบที่ได้ถูกวางเอาไว้ วิธีการนี้ชาร์ปน่าจะเรียกว่าเป็น “มาตรการในระดับสถาบันโดยสันติวิธี” มากกว่า (ชาร์ป, 2529 : 96-100) (5) วิธีการรับมือกับมาตรการตอบโต้จากผู้ถูกทำร้ายเท่าที่ปรากฏในกรณีของไทยนี้ ที่ใช้วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง มีเพียงวิธีการเดียว คือ การเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับความพยายามปิดเว็บไซต์ผู้จัดการฯ ทั้งในแง่ที่เป็นการเขียนบทความเพื่อ “เปิดเผยปฏิบัติการลับ” ดังกล่าวแล้วข้างต้น (ดูหัวข้อ 3.5.1 ในบทนี้)

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในเชิงโครงสร้างแล้ว ระบบอินเทอร์เน็ตไทยโดยภาพรวมทั้งหมดนั้น เป็นระบบที่มีความซับซ้อนค่อนข้างสูงและเกี่ยวข้องกับองค์กรหลากหลายแห่ง (ดูแผนภาพที่ 8.1 ของบทนี้ หรือดูรายละเอียดของระบบทั้งหมดในตารางที่ 4.17 ในบทที่ 4) กล่าวคือ ในมิติเชิงโครงสร้างทางเทคโนโลยีแล้ว ระบบอินเทอร์เน็ตไทยในภาพใหญ่ประกอบด้วยเทคโนโลยีระบบย่อยจำนวนมาก ในมิติเชิงเทคนิคนั้น แต่ละระบบย่อยก็ถูกควบคุมดูแลในทางเทคนิคโดยกลุ่มองค์กรหรือบริษัทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในแต่ละส่วน ส่วนในมิติเชิงสถาบันนั้น แต่ละกลุ่มองค์กรเหล่านี้ล้วนถูกควบคุมกำกับอยู่ภายใต้แบบแผนความสัมพันธ์ชนิดหนึ่งๆ ผ่านระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องและองค์กรภาครัฐจำนวนหนึ่ง ดังนั้น นอกเหนือจากการใช้วิธีการฟ้องร้องต่อศาลเพื่อให้ตรวจสอบถ่วงดุลการกระทำขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องับระบบอินเทอร์เน็ตแล้ว จะเห็นได้ว่าภายในภาพใหญ่ของระบบนั้น จึงมีวิธีการหรือแนวทางที่เป็นไปได้อย่างหลากหลายที่จะใช้วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในการเพิกถอนความยินยอมต่อโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในระบบอินเทอร์เน็ตไทย ซึ่งในที่นี้ ขอเรียกว่า “การไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิค” (technical non-cooperation) ดุจเดียวกับการคว่ำบาตรวิธีหนึ่งที่ใช้ในระบบเศรษฐกิจภาพใหญ่ ซึ่งยีน ชาร์ป ได้กล่าวถึงไว้เป็นวิธีการปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในลำดับที่ 80 โดยเรียกว่าเป็น “ปฏิบัติการของคนกลาง” กล่าวคือ ผู้จัดจำหน่ายหรือผู้จัดส่ง ที่ปฏิเสธที่จะจัดจำหน่ายหรือจัดส่งสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง (2529 : 169)

สำหรับปฏิบัติการของคนกลางในการไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิคในกรณีระบบอินเทอร์เน็ตภาพใหญ่นั้น ยกตัวอย่างเช่น หากองค์กรควบคุมกำกับภาครัฐ (เช่น กระทรวงไอซีที ตำรวจไซเบอร์ หรือกรมประชาสัมพันธ์ เป็นต้น) มีคำสั่งให้บริษัทผู้ดูแลระบบอินเทอร์เน็ตในระบบย่อยหนึ่งๆ ทำการปิดกั้นการเข้าถึงเว็บไซต์ที่กำลังทำร้ายอำนาจรัฐอยู่ และหากผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลทางเทคนิคต่อระบบเทคโนโลยีย่อยนั้นๆ เห็นว่าการปิดกั้นเว็บไซต์ดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่ชอบธรรม เขาผู้นั้นหรือบริษัทนั้นก็อาจใช้อำนาจเท่าที่

วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ ซึ่งจำกัดขอบเขตอยู่ที่การขับไล่อำนาจทักษิณในช่วงปลายปี 2548 จนสิ้นสุดที่เหตุการณ์รัฐประหารเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาเหตุการณ์หลังจากนั้น

ตนเองมีอยู่ในการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งขององค์กรควบคุมกำกับภาครัฐดังกล่าวก็เป็นได้ ทั้งนี้ย่อมเป็นธรรมดาที่บริษัทผู้ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ จำเป็นจะต้องพร้อมที่จะแลกกับราคาค่าางวดบางประการ (เช่น ไม่เกรงกลัวคำขู่ว่าจะเพิกถอนใบอนุญาตประกอบการ หรือการให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ เป็นต้น) เพื่อชดเชยไว้ซึ่งการแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมืองของตนเองผ่านปฏิบัติการทางเทคโนโลยีดังกล่าวนี้

องค์กรหรือบริษัทผู้ดูแลทางเทคนิคมิได้หลากหลายประเภท เช่น ผู้ให้บริการเว็บโฮสติ้ง ผู้ให้บริการฟรีเว็บบอร์ด ศูนย์ข้อมูลรับฝากเครื่องเซิร์ฟเวอร์ รวมทั้งผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (ISPs) ที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลในทางเทคนิคของอินเทอร์เน็ตในชั้นช่องทางเข้าถึง หรืออีกกลุ่มหนึ่งคือผู้ให้บริการในชั้นโครงข่ายพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ ผู้ให้บริการเกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศ ชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ ผู้ดูแลสถานีรับส่งดาวเทียม เจ้าหน้าที่สถานีเคเบิลใต้น้ำ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปฏิบัติการไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิคต่อคำสั่งที่ไม่ชอบธรรมดังกล่าวนี้ ไม่เกิดขึ้นกับกรณีศึกษาของวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ สำหรับคำสั่งให้มีการปิดกั้นแทรกแซงเว็บไซต์ที่สั่งหรือกดดันไปที่ชั้นโครงข่ายพื้นฐาน โดยเฉพาะที่เกตเวย์อินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศและที่ชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศนั้น อันที่จริงแล้วสามารถกระทำได้ในทางเทคนิค ดังกรณีที่อินเทอร์เน็ตประเทศจีนทำการออกแบบวางระบบให้ข้อมูลอินเทอร์เน็ตจีนทั้งประเทศต้องไหลเวียนมาผ่านอินเทอร์เน็ตแบ็คโบนที่ส่วนกลางเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้น เป็นต้น (ดูเพิ่มเติมในหัวข้อ 2.2.2 บทที่ 2) สำหรับในเหตุการณ์ขับไล่อิหร่านจากอิหร่านครั้งนี้ ไม่ปรากฏหลักฐานข้อมูลว่ามีความพยายามจะแทรกแซงกระบวนการในชั้นนี้แต่อย่างใด จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวถึงการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งว่าจะเกิดขึ้นในชั้นนี้

ส่วนการปิดกั้นแทรกแซงที่ชั้นช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นกรณีที่เกิดขึ้นมากที่สุด ในเหตุการณ์ขับไล่อิหร่านจากอิหร่านนั้น องค์กรที่เกี่ยวข้องมีแนวโน้มไปในทางให้ความร่วมมือมากกว่าไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิค ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีจุดยืนทางการเมืองไปในทางเห็นด้วยกับคำสั่ง หรืออาจเป็นเพราะไม่พร้อมที่จะแลกกับราคาค่าางวดที่จะเกิดขึ้น หรืออาจเพียงทำตามหน้าที่โดยไม่มีข้อพิจารณาทางการเมืองใดๆ มาเกี่ยวข้องก็เป็นได้ กรณีที่ใกล้เคียงที่สุดกับการไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิคโดยคนกลางของระบบอินเทอร์เน็ตที่เกิดขึ้นในช่วงการเคลื่อนไหวขับไล่อิหร่านจากอิหร่านนั้น ไม่ได้เป็นการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งที่ไม่ชอบธรรม แต่เป็นการไม่ยินยอมให้กลุ่มผู้ปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ใช้บริการของตนเพื่อสร้างเนื้อหาอินเทอร์เน็ตสำหรับการเคลื่อนไหวทางการเมือง ดังที่เกิดขึ้น 2 กรณี คือ (1) กรณีของเว็บคอร์รัปชันหรือทซ์ที่ถูกแจ้งว่า “ไม่ให้ใช้บริการเว็บโฮสติ้ง” และ (2) กรณีที่เว็บบอร์ดของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนถูก “ระงับการบริการฟรีเว็บบอร์ด” ทั้งสองกรณีนี้ หากผู้ให้บริการในทั้งสองกรณีเกิดความไม่พอใจในการกระทำของเจ้าของเว็บไซต์ทั้งสองแห่ง จนตัดสินใจด้วยตนเองในการลุกขึ้นมาท้าทายอำนาจ โดยการไม่ให้บริการเว็บโฮสติ้งแล้ว ก็น่าจะนับได้อย่างชัดเจนว่าเป็นปฏิบัติการของคนที่อยู่ช่วงกลางของระบบเทคโนโลยีการสื่อสารที่จะไม่ให้ความร่วมมือในทางเทคนิค แต่หาก

ปฏิบัติการดังกล่าวเกิดจากการกดดันทางอ้อมจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐแล้ว ปฏิบัติการนี้ก็ถือเป็นเพียงมาตรการตอบโต้ของผู้ที่กำลังถูกทำหายที่มีต่อผู้ทำหายอำนาจเท่านั้น

ตัวอย่างเหล่านี้ แม้จะไม่ได้เกิดขึ้นจริง แต่ก็ถือเป็นตัวอย่างของการไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิค ที่เป็นไปได้สำหรับอนาคตที่การเคลื่อนไหวทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวพันกับการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือมากขึ้น

4.6.2. การแทรกแซงทางเทคนิคโดยไร้ความรุนแรง

พลวัตการต่อสู้ทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงอีกประการหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพหรือความเป็นไปได้ที่จะสร้างปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตในชั้นเทคนิคแบบแฮ็คเกอร์ แต่ยังไม่ได้เกิดขึ้นกับกรณีของสังคมการเมืองไทย คือ การโจมตี (attack) ทางเทคนิคโดยใช้แฮ็คเกอร์ เพื่อทำให้เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์ระบบล่ม หรือทำให้เว็บไซต์ผู้จัดการฯ ทำงานได้ช้าลงนั้น (ดูหัวข้อที่ 1.4.2 บทที่ 6) ในหัวข้อที่แล้ว ถือว่าวิธีการนี้เป็นการโต้ตอบกลับจากผู้ที่กำลังถูกทำหาย แต่ในหัวข้อนี้ จะมองกลับในอีกมุมหนึ่งว่า นี่อาจเป็นความพยายามของกลุ่มที่ไม่พอใจฝ่ายขับไล่รัฐบาล จึงพยายามต่อต้านอำนาจ โดยใช้วิธีแสดงออกผ่านเว็บไซต์ผู้จัดการฯ

อย่างไรก็ตาม วิธีการโจมตีทางเทคนิคดังกล่าวนี้ ถือได้เพียงว่า “เกือบจะเป็น” (แต่ “ยังไม่เป็น”) วิธีการหนึ่งของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยอินเทอร์เน็ต หรือถ้าเป็น ก็เป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรงที่ไม่ได้ผลมากนัก เพราะไม่ได้ดำเนินตามหลักการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเสียทั้งหมด กล่าวคือ แม้วิธีการนี้จะมีลักษณะคล้ายกับปฏิบัติการของกลุ่ม “แฮ็คติวิซึม” (hacktivism) ซึ่งวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จัดให้เป็นการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในชั้นเทคนิคแบบแฮ็คเกอร์ (ดูศัพท์คำนี้ในหัวข้อที่ 0 ของบทนี้) แต่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตัวอย่างของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงทางอินเทอร์เน็ตแบบแฮ็คติวิซึม อย่างที่กลุ่ม Electronic Disturbance Theatre (EDT) ที่ประกาศรณรงค์ทำอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ แสดงให้เห็นถึงความต่างจากกลุ่มที่โจมตีเว็บไซต์ผู้จัดการฯ ได้อย่างดี เมื่อครั้งที่กลุ่ม EDT นี้สนับสนุนของกลุ่มชาปาติस्ताในแง่ปฏิบัติการทางไซเบอร์ที่กระทำต่อรัฐบาลเม็กซิโก เพื่อต่อต้านการที่รัฐบาลเม็กซิโกนำประเทศเข้าสู่สภาพตา ด้วยเหตุที่จะส่งผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อกลุ่มชาวนายากจนอย่างรัฐเซียปาสให้ยิ่งยากจนขึ้นแค้นลงไปอีกมากและเป็นระบบ กลุ่มนี้ได้ประกาศเชิญชวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไว้ดังนี้

ด้วยความสมานฉันท์กับขบวนการเคลื่อนไหวชาปาติस्ता เราขอต้อนรับผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทุกท่าน ที่มีอุดมคติแห่งความเป็นธรรม อิสรภาพ ภราดรภาพ และเสรีภาพ อยู่ในหัวใจ เข้าสู่การนั่งประท้วงเสมือน ซึ่งจะมีขึ้นใน

วันที่ 29 มกราคม 1998 ระหว่างเวลา 16.00 น. ตามเวลามาตรฐาน GMT (Greenwich Mean Time) จนถึงเวลา 17.00 น. (ต่อเว็บไซต์ 5 แห่ง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเสรีนิยมใหม่ของเม็กซิโก): Bolsa Mexicana de Valores: <http://www.bmv.com.mx> Grupo Financiero Bital: <http://www.bital.com.mx> Grupo Financiero Bancomer: <http://www.bancomer.com.mx> Banco de Mexico: <http://www.banxico.org.mx> Banamex: <http://www.banamex.com>

ข้อแนะนำเชิงเทคนิค : เข้าสู่เว็บไซต์ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นโดยใช้เว็บเบราว์เซอร์ของท่าน และกดปุ่ม “รีโหลด” หลายๆ ครั้ง นาน 1 ชั่วโมง (โดยทิ้งช่วงห่างเพียงไม่กี่วินาทีในการกดแต่ละครั้ง)

(Dominguez, 1998 อ้างใน Jordan and Taylor 2004 : 72)

การ “นั่งประท้วงเสมือน” (virtual sit-ins) นั้น โดยรูปธรรมทางเทคนิคแล้ว เป็นวิธีการเดียวกับการโจมตีทางเทคนิคของแฮ็กเกอร์ที่กระทำต่อเว็บไซต์ผู้จัดการฯ คือ การส่งคำร้องขอ (request) ดูหน้าเว็บไซต์นั้นๆ (โดยการคลิก “รีโหลด”) จำนวนมากมายมหาศาลไปที่เว็บไซต์เป้าหมายเพื่อเพิ่มภาระงานให้กับเว็บไซต์นั้น ทำให้เว็บนั้นทำงานได้ช้าลง หรืออาจถึงขั้นเว็บเซิร์ฟเวอร์ล่มลงได้

ส่วนที่ต่างกันที่ทำให้วิธีการนั่งประท้วงเสมือนเป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ในขณะที่การโจมตีทางเทคนิคแบบแฮ็กเกอร์ไม่เช่นนั้น ก็คือ ในขณะที่กลุ่ม EDT ประกาศให้สาธารณะ (รวมทั้งฝ่ายตรงข้าม) รับรู้ทั่วกันว่าจะมีการทำอารยะขัดขืนทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยการนั่งประท้วงเสมือนดังกล่าวเกิดขึ้น เพื่อระดมการมีส่วนร่วมจากผู้คนทั่วโลกให้ช่วยกันคลิกเรียกเว็บไซต์เป้าหมาย (ในทางเทคนิค ก็คือ การส่งคำร้องขอดูหน้าเว็บไซต์นั้นๆ ในจำนวนที่เหลือคณานับจากทั่วโลกไปที่เว็บเป้าหมายนั่นเอง) ดังนั้น วิธีการของกลุ่ม EDT จึงเป็นการกระทำที่เปิดเผยเป็นที่รับรู้ทั่วไปในสังคมระดับโลก (เพราะสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ต) และสามารถระบุตัวผู้นำการรณรงค์ทางไซเบอร์นี้ได้อย่างชัดเจน ในขณะที่วิธีการของกลุ่มแฮ็กเกอร์นั้น เป็นการโจมตีทางเทคนิคโดยคนไม่ก็คนที่มิทักชะตาความเชี่ยวชาญทางคอมพิวเตอร์ และเป็นการกระทำโดยปิดเป็นความลับ ไม่เปิดเผยให้คนทั่วไปทราบว่าเป็นผู้กระทำ หรือแม้แต่เรื่องว่าไม่มีใครรู้ด้วยซ้ำว่ามีการกระทำเช่นนี้เกิดขึ้น

กระนั้นก็ตาม การโจมตีทางเทคนิคต่อเว็บไซต์ผู้จัดการฯ ที่เกิดขึ้นนี้ แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาวิธีการอีกประการหนึ่งของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยอาศัยความรู้ทางเทคนิคของอินเทอร์เน็ต เพื่อยกระดับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยอินเทอร์เน็ตของสังคมการเมืองไทย จากขั้นแฮ็คติวิซึ่มทั่วไป ให้กลายเป็นขั้น “แฮ็คติวิซึ่ม” โดยมีเทคนิคการทำอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์เป็นตัวอย่าง ซึ่งในที่นี้ขอเรียกว่า “การแทรกแซงทางเทคนิคโดยไร้ความรุนแรง” (nonviolent technical intervention)

หากนำแนวทางแบบอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ มาปรับปรุงแนวทางการโจมตีทางเทคนิคต่อเว็บไซต์ผู้จัดการฯ ใหม่แล้ว ภาพสมมติที่จะเกิดขึ้นนี้อาจเป็นเช่นนี้ : (1) มีการรณรงค์อย่างเปิดเผย เพื่อระดมสรรพกำลังของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตไทยทั้งในและต่างประเทศให้ช่วยกันคลิก “นั่งประท้วงเสมือน” เพื่อให้ระบบของเว็บไซต์ผู้จัดการฯ ช้าลง หรือไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ (2) แกนนำการรณรงค์ประกาศตัวตนอย่างชัดเจน และ (3) แกนนำการรณรงค์มีความพร้อมแสดงรับผิดชอบถ้ามีการฟ้องร้องดำเนินคดีเกิดขึ้น (ตามหลักการของอารยะขัดขืนแบบเดิมที่จะต้องพร้อมรับผิดชอบในการฝ่าฝืนกฎหมาย) เช่นเดียวกับที่ แกนนำคนหนึ่งของการรณรงค์นั่งประท้วงเสมือนต่อเว็บไซต์บริษัทสายการบินลูฟท์ันซา (Lufthansa) ของเยอรมนี เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2001 เพื่อต่อต้านที่สายการบินนี้เข้าไปร่วมมือกับนโยบายการเนรเทศผู้ลี้ภัยที่แสวงหาที่พำนักในประเทศที่สาม ต้องเข้าไปอยู่ในคุกประมาณ 1 ปีหลังเหตุการณ์ครั้งนั้น¹

ปฏิบัติการดังกล่าวอาจเกิดขึ้นโดยมีมูลเหตุที่กลุ่มรณรงค์ “นั่งประท้วงเสมือน” ต่อเว็บไซต์ผู้จัดการฯ เห็นว่าสื่อในเครือผู้จัดการฯ ไม่มีความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาล หากปฏิบัติการที่เกิดขึ้นเป็นไปตามแนวทางเช่นนี้ แม้ว่าจะเกิดขึ้นกับเว็บผู้จัดการฯ ซึ่งเป็นเว็บหลักของการต่อสู้ไร้ความรุนแรงเพื่อขับไล่รัฐบาล แต่ก็สามารถนับได้ว่าปฏิบัติการนั่งประท้วงเสมือนดังกล่าว เป็นปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (โดยใช้อินเทอร์เน็ตในชั้นเทคนิคแบบแฮ็คเกอร์) ได้อย่างชัดเจนเลยทีเดียว

สังคมการเมืองไทยยังไม่คุ้นเคยกับปฏิบัติการทำนองนี้ แต่ก็เชื่อว่าจะเป็นไปไม่ได้ที่จะเกิดปฏิบัติการเช่นนี้ในอนาคต โดยที่กลุ่มต่อต้านรัฐบาล อาจใช้วิธีนี้ในการโจมตีเว็บไซต์ของรัฐบาล (คือ www.thaigov.go.th) เว็บไซต์ของกระทรวงไอซีที (www.mict.go.th) เพื่อแสดงความไม่พอใจต่อนโยบายบางประการขององค์กรดังกล่าว หรือแม้แต่เว็บไซต์ของบริษัทในเครือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล เป็นต้น ในทางกลับกันและเพื่อความเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย นอกเหนือจากการที่เว็บไซต์ผู้จัดการฯ อาจถูกนั่งประท้วงเสมือนเพื่อต่อต้านความไม่ชอบธรรมในประเด็นต่างๆ แล้ว ยังเป็นไปได้เช่นกันที่ เว็บไซต์ผู้จัดการฯ อาจกลายมาเป็นแกนนำรณรงค์นั่งประท้วงเสมือนต่อต้านห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม ในฐานะที่เป็นที่มั่นของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล เพื่อแสดงความไม่พอใจต่อกลุ่มดังกล่าว หรือแม้แต่ที่นั่งประท้วงเสมือนเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนหรือเว็บไซต์ประชาไท ปฏิบัติการเหล่านี้ล้วนเป็นไปได้ทั้งสิ้น หากมีเหตุผลรองรับที่เพียงพอ

¹ รายละเอียดเล็กน้อยเกี่ยวกับการนั่งประท้วงเสมือนครั้งนี้ สามารถดูได้ที่ Meikle (2009 : 180-181) ผู้เขียนได้ฟังเรื่องราวนี้จาก Ricardo Dominguez โดยตรงผ่านโปรแกรม Skype เมื่อครั้งเข้าร่วมในการฝึกอบรมเรื่อง “Media Activism” ที่จัดขึ้นโดยประชาไทและมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ระหว่างวันที่ 16-19 กุมภาพันธ์ 2552 ขอขอบคุณ คุณจีรนุช เปรมชัยพร ผู้อำนวยการเว็บไซต์ประชาไทดอทคอม ที่อนุญาตให้ผู้เขียนเข้าร่วมอบรมในครั้งนี้

4.7. ทรัพยากรไซเบอร์ และอำนาจเชิงปริมาณ : ปัจจัยกำหนดความได้เปรียบ

Sharp ได้กล่าวไว้ว่าปฏิบัติการไร้ความรุนแรงอาจก่อให้เกิดการลดทอนการได้มาซึ่งที่มาแห่งอำนาจทางการเมือง ที่มาแห่งอำนาจนี้ Sharp เสนอไว้ 6 ประการ (คือ อำนาจหน้าที่ ทรัพยากรมนุษย์ ทักษะและความรู้ องค์ประกอบที่สัมพันธ์กันได้ ทรัพยากรทางวัตถุ และการลงโทษ) ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะที่มาแห่งอำนาจประการที่ 2 และ 5 คือ ทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรทางวัตถุ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงช่วยตัดทอนทรัพยากรมนุษย์ผู้ซึ่งให้การยินยอม เชื่อฟังและความร่วมมือต่อผู้ปกครอง รวมทั้งนำไปสู่การเพิกถอนการยอมรับที่ผู้สนับสนุนมีต่อฝ่ายตรงข้าม ในขณะที่เดียวกัน หลายครั้งปฏิบัติการไร้ความรุนแรงควบคุมฝ่ายตรงข้าม ผ่านการควบคุมทรัพยากรทางวัตถุ การนัดหยุดงานหรือการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ เป็นตัวอย่างที่ดีของการควบคุมทรัพยากรทางวัตถุ (ชาร์ป, 2529 : 216-218)

สำหรับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงผ่านอินเทอร์เน็ตนั้น กล่าวได้ในระดับหนึ่งว่า ทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรทางวัตถุ นี้ ได้เข้ามาบรรจบผสมเป็นเรื่องเดียวกัน ไม่มีการแบ่งแยกว่าเป็นบุคคลหรือวัตถุบนโลกไซเบอร์ เนื่องจากการปฏิวัติข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดพื้นที่อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งกลุ่ม CAE ผู้เป็นต้นคิดเทคนิคอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ เห็นว่าเป็น “ภูมิศาสตร์ใหม่ของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ...[ที่ซึ่ง]...ผู้คนถูกลดทอนกลายเป็นข้อมูล...จิตใจ ถูกหลอมรวมกับความเป็นจริงบนหน้าจอ (screenal reality)...” (CAE 1994 : 3, อ้างใน Jordan and Taylor, 2004 : 67) กล่าวอีกนัยหนึ่ง ทรัพยากรมนุษย์ถูกแปรสภาพไปเป็นทรัพยากรทางวัตถุ (คือ ข้อมูล และวัตถุชนิดอื่น ๆ ที่เป็นพื้นฐานของโลกไซเบอร์ ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปข้างหน้า) และจิตใจของมวลชนของแต่ละกลุ่มเคลื่อนไหวนั้น เสมือนถูกหลอมรวมมาพบกันในโลกแห่ง “ความเป็นจริงบนหน้าจอ”

การเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรง ที่เกิดขึ้นบนผืนผ้าที่ถักทอขึ้นจากการเชื่อมต่อกันระหว่างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกับเครือข่ายการเมืองนั้น สิ่งสำคัญ คือ ทรัพยากรบุคคลและวัตถุนานาประการที่ระดมเข้ามาประสานกันอย่างเป็นระบบ ในการต่อสู้ซึ่งชัยทางการเมืองบนอินเทอร์เน็ต กล่าวได้ว่า “ทรัพยากรไซเบอร์” (cyber-resource) ที่เป็นตัวกำหนดความสามารถ (capacity) ของแต่ละฝ่ายที่สำคัญๆ มีอย่างน้อย 6 ประการ ได้แก่

1) **ผู้ผลิตเนื้อหา:** ในยุคอินเทอร์เน็ตนั้น ผู้ผลิตเนื้อหาไม่ได้มีเพียงคนเดียวเหมือนดังกรณีการเขียนงานวรรณกรรม แต่ผู้ผลิตสารในยุคอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วยเหล่าผู้เขียน (authors) หรือบรรดา “ผู้เล่าเรื่อง” (storytellers) จำนวนมากมาย โดยเฉพาะเมื่อนำมาใช้ในเครือข่ายขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้น ผู้ผลิตเนื้อหาจะเป็นเสมือน “นักหนังสือพิมพ์แนวนักรบ” (militant journalist) ซึ่งจะผลิตเนื้อหาการสื่อสารออกมาโต้ตอบ รับมือ หรือร่วมกำหนดทิศทางของการเคลื่อนไหวทางการเมือง เนื้อหาของการสื่อสารจะถูกสร้างออกมามากน้อยเพียงใด ด้

บ่อยแค่ไหนก็ได้ ขึ้นอยู่กับกำลังแรงงาน เวลา ศักยภาพ ความสามารถ และ เจตจำนงของผู้ผลิต เนื้อหาแต่ละคน รวมทั้งปริมาณของผู้ผลิตสารว่ามีมากน้อยเพียงใด

2) **ตัวเนื้อหา** : อินเทอร์เน็ตทำให้ขีดจำกัดในแง่จำนวนชิ้นของบทสื่อสารและปริมาณ เนื้อหาของบทสื่อสารหนึ่งๆหมดไป เพราะบทความชิ้นหนึ่งๆจะมีความยาวเท่าใดก็ได้ หรือจะ ต่อกันเป็นตอนๆก็ได้ ปริมาณของข่าวสาร/บทความ/คลิปเสียง/คลิปวิดีโอ ที่ผลิตขึ้นมาจะทำ หน้าทีกลายเป็นการ “ปู้พรม” หรือช่วงชิงพื้นที่ในอาณาบริเวณการรับรู้ของมวลมหาชน ซึ่งหาก ฝ้ายใดสามารถช่วงชิงได้มากกว่ากัน ก็ทำให้ฝ้ายนั้นได้เปรียบ

3) **ช่องทางการเผยแพร่เนื้อหา** : ช่องทางการสื่อสาร และสื่อประเภทต่างๆ เป็น เหมือนช่องทางการขนส่งลำเลียงบทสื่อสารเหล่านี้ไปถึงในพื้นที่ห่างไกล/ใกล้ขีดทุกหัวระแหง

4) **ผู้บริโภคเนื้อหา** : จำนวนผู้บริโภคเนื้อหา หรือจำนวนการบริโภคเนื้อหา จะเป็น ตัวคูณที่สำคัญมากและสามารถขยายพลังทางการเมืองของกองกำลัง/ค่ายการเมืองต่างๆใน อาณาบริเวณการชิงชัยทางการเมืองแบบมวลชนดังกล่าวได้อย่างมหาศาล ยิ่งฝ้ายใดสามารถยึด ครอบปริมาณผู้บริโภคเนื้อหาได้มากกว่ากัน ก็ยิ่งทำให้ฝ้ายตนได้เปรียบมากขึ้นเท่านั้น

5) **ลิงค์ (link)** : ปริมาณการเชื่อมโยง ทั้งในแง่การเชื่อมแบบไฮเปอร์ลิงค์ (hyperlink) ในเว็บเพจ หรือการพูดพาดพิงถึงกันไปมา ระหว่างสื่อข้ามชนิดกัน หรือระหว่างสื่อชนิดเดียวกัน แต่ข้ามหน่วยสื่อ (ข่าว/บทความ/สกู๊ป/บทวิทยุ ฯลฯ) เพื่อตอกย้ำหรือตีซ้ำความเชื่อมโยงและ ความจริงจังของประเด็นที่แต่ละหน่วยสื่อพูดถึงให้ผู้บริโภคเนื้อหาได้ตระหนัก หรือไปสืบค้น บริโภคเพิ่มเติมในกรณีที่ยังบริโภคไม่ครบ (สำหรับทรัพยากรชนิดนี้ สามารถวัดได้ยากกว่า จึง ไม่ได้ทำการศึกษาในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ แต่ในที่นี้เห็นว่าปริมาณจำนวน “ลิงค์” นี้ เป็นทรัพยากร อีกประการหนึ่งที่สำคัญในการต่อสู้แข่งขันกันบนอินเทอร์เน็ต จึงใส่มาไว้ในที่นี้ด้วย) นอกจากนี้ ลิงค์ในที่นี้ยังหมายถึงการเชื่อมต่อถึงกันระหว่างองค์กรหรือเว็บไซต์ด้วย ซึ่งมีนัยยะต่ออิทธิพล ของเว็บไซต์หนึ่งๆในลักษณะเดียวกับ “สายสัมพันธ์” (connection) ระหว่างบุคคล บุคคลใดมี สายสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ หรือเครือข่ายองค์กรอื่น ๆ มาก ก็แสดงว่าเขาผู้นั้นมีอิทธิพลต่อสังคมหรือ แวดวงนั้นๆไม่น้อยทีเดียว ในทำนองเดียวกัน ยิ่งเว็บไซต์หนึ่งๆมีการเชื่อมต่อกับ หรือถูก เชื่อมต่อจาก เว็บไซต์อื่น ๆ ในปริมาณมากเท่าใด ยิ่งเป็นตัวแสดงถึงอำนาจในเชิงทรัพยากรและ อิทธิพลของเว็บไซต์นั้นๆมากขึ้นเท่านั้น (ดูตัวอย่างการวิเคราะห์ทรัพยากร “สายสัมพันธ์” ของ เว็บไซต์ของขบวนการชาปาติस्ता ที่เชื่อมต่อกับเว็บไซต์ต่างๆทั่วโลกได้อย่างน่าสนใจ ที่ Garrido and Halavais, 2003)

6) **ระยะเวลา (duration)** : ระยะเวลาความยาวนานของการอยู่ในสมรภูมิ หรือความ พร้อมในการเริ่มชกชงรบ หรือเริ่มลงแข่งขันสนามการโต้แย้งทางการเมือง กล่าวคือ คนที่เป็น เริ่มลงมือก่อนและคนที่สามารถยืนโรมรันพันตูอยู่ในสนามรบได้นานกว่าย่อมได้เปรียบกว่า

ประเด็นสำคัญของเรื่องทรัพยากรการต่อสู้ทางการเมืองโดยใช้อินเทอร์เน็ต คือ ใคร สามารถออกแบบระบบให้รองรับผู้ผลิตเนื้อหา หรือก็คือ “นักหนังสือพิมพ์แนวน์กรบ” (militant

journalist) ได้มากกว่ากัน และเอื้อให้ “นักรบ” เหล่านี้สามารถ “เข้าตี” ในช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ (channels) ตามแต่ความถนัดของตนเองได้มากกว่ากัน “นักรบ” บางคนอาจ “ซักรูป” ที่เดียวผ่านสื่อหลายช่องทางพร้อมกันไปอีกด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและทรัพยากรที่แต่ละคนและแต่ละฝ่ายมี อาทิเช่น กรณีเว็บผู้จัดการออนไลน์ ซึ่งมีการออกแบบระบบเว็บไซต์ให้สามารถรองรับคอลัมน์นิสต์ได้เป็นจำนวนมาก รวมทั้งยังสามารถทำให้นเนื้อหาที่เกิดขึ้นในเวทีพันธมิตรฯ ซึ่งรองรับผู้นำทางความคิดมากหน้าหลายตา กลายมาเป็นเนื้อหาของเว็บไซต์ได้ นอกจากนี้ ทีมงานในเครือผู้จัดการยังสามารถระดมทรัพยากรการสื่อสารชนิดต่าง ๆ (เช่น เว็บไซต์ ที่วี วิทยุ หนังสือพิมพ์ วีซีดี หนังสือเล่ม เป็นต้น) เป็นจำนวนมากและมีการประสานกันอย่างดีผ่านระบบการใช้เนื้อหาเดียวกันในสื่อหลากหลายชนิด ในขณะที่เว็บของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล แม้จะประสานกันได้ดีในระดับหนึ่งก็ตาม เช่น มังกรดำ (นามแฝง) และนักเลงโบราณ (นามแฝง) ทำหน้าที่ทั้งเขียนเนื้อหาตั้งกระทู้ในห้องราชดำเนิน และเป็นผู้ดำเนินรายการวิทยุที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาลร่วมกันตั้งขึ้นมา เป็นต้น แต่ก็จัดได้มีกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลนั้น มีทรัพยากรน้อยกว่าอย่างค่อนข้างมาก

ข้อสำคัญยิ่งอีกประการหนึ่ง คือ การระดมทรัพยากรการเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยใช้อินเทอร์เน็ตเหล่านี้ เพื่อสร้างสิ่งที่วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ขอเรียกว่า “อำนาจเชิงปริมาณ” (quantitative power) การพิจารณาเรื่องปริมาณและคุณภาพนั้น Sharp เห็นว่าล้วนมีความสำคัญต่อปฏิบัติการไร้ความรุนแรงด้วยกันทั้งคู่และสำคัญมากน้อยแตกต่างกันไปตามเงื่อนไขของสถานการณ์ ในแง่การเตรียมตัวสำหรับปฏิบัติการไร้ความรุนแรงแล้ว Sharp เองจะให้ความสำคัญกับมิติเชิงคุณภาพของปฏิบัติการมากกว่า เขากล่าวว่า ขบวนการที่มีปริมาณผู้เข้าร่วมจำนวนมาก จะนับว่ามีความเข้มแข็งได้ก็ต่อเมื่อไม่แตกสลายไปในช่วงสถานการณ์วิกฤตและยังคงยืนหยัดเคลื่อนไหวต่อไปโดยไร้ความรุนแรงได้ เขาเห็นว่าการยึดหยัดอยู่ต่อไปได้ของขบวนการนั้น ขึ้นอยู่กับมิติเชิงคุณภาพมากกว่า ซึ่งได้แก่ ระดับของความไม่กลัว ความมีวินัย เจตจำนงที่จะยืนหยัดคัดค้านต่อไปแม้จะถูกตอบโต้จากฝ่ายตรงข้าม และภูมิปัญญาในการเลือกยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และวิธีการของปฏิบัติการ (Sharp, 1973 : 476) อย่างไรก็ตาม ในแง่ของการไปสู่ความสำเร็จในปฏิบัติการจริง โดยเฉพาะในแง่การบังคับโดยไร้ความรุนแรง (nonviolent coercion) นั้น ปัจจัยสำคัญ 4 ใน 8 ประการ ล้วนเป็นเรื่องเชิงปริมาณทั้งสิ้น เช่น จำนวนของนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ความยาวนานของช่วงเวลาที่การแข็งข้อและการไม่ให้ความร่วมมือสามารถดำรงอยู่ได้ ระดับความเห็นอกเห็นใจและการสนับสนุนของฝ่ายที่สามที่มีต่อนักปฏิบัติการไร้ความรุนแรง และระดับความร่วมมือและการปฏิเสธของบุคคลในฝ่ายตรงข้าม (ชาร์ป, 2529 : 219-220)

นอกจากนี้ แม้ในแง่การต่อสู้เชิงคุณภาพผ่านปฏิบัติการเชิงเนื้อหา (ดังกล่าวแล้วในหัวข้อ 4.2 ของบทนี้) จะมีผลในการกำหนดทิศทางความได้เปรียบเสียเปรียบของการเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ระดับหนึ่ง แต่ดูเหมือนว่าในกรณีที่ประเด็นของแต่ละฝ่ายยังไม่สามารถเอาชนะกันลงได้อย่างเด็ดขาด ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีส่วนกำหนดความได้เปรียบของ

ปฏิบัติการนั้น คือ “อำนาจเชิงปริมาณ” กล่าวสำหรับยุคที่การเคลื่อนไหวทางการเมืองเกิดจากการเชื่อมต่อระหว่างเครือข่ายอินเทอร์เน็ตกับเครือข่ายการเมือง ฝ่ายใดสามารถสร้างและเข้ายึดกุมทรัพยากรเชิงอำนาจทั้ง 6 ประการข้างต้น มาใช้เคลื่อนไหวได้มากกว่ากัน ฝ่ายนั้นย่อมได้เปรียบฝ่ายอื่น ๆ นั้นเอง

ในกรณีของการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงผ่านอินเทอร์เน็ตรายรอบเหตุการณ์ขับไล่เพื่อรัฐบาลทักษิณนี้ ผู้เขียนเห็นว่าผู้ที่สามารถกุมอำนาจเชิงปริมาณไว้ได้นั้น แม้ไม่ถึงกับสามารถ “บังคับโดยไร้ความรุนแรง” ได้ทั้งหมด แต่หากใช้ศัพท์ทางสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้ว ก็กล่าวได้ว่าน่าจะ “ปิดล้อมแบบไร้ความรุนแรง” (nonviolent containment) ได้ ทั้งนี้สามารถพิจารณาได้จากอำนาจเชิงปริมาณใน 2 ระดับ คือ ระดับเว็บไซต์ของแต่ละฝ่าย และระดับผู้ผลิตเนื้อหาคนหลักๆ ซึ่งก็คือ แกนนำของขบวนการเคลื่อนไหวนั้นเองสำหรับในการเคลื่อนไหวทางการเมืองผ่านอินเทอร์เน็ต

4.7.1. อำนาจเชิงปริมาณของเว็บไซต์

ดังได้กล่าวแล้วว่า ในบรรดาทรัพยากรเชิงอำนาจทั้ง 6 ประการนี้ แม้ปริมาณของผู้ผลิตเนื้อหาและปริมาณของตัวเนื้อหา (หรือบทความ) ของแต่ละกลุ่มพลังทางการเมืองย่อมส่งผลกระทบต่อความได้เปรียบเสียเปรียบของฝ่ายตน แต่สิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า คือ ปริมาณผู้บริโภคเนื้อหาหรือปริมาณการถูกบริโภค เพราะนอกจากตรวจวัดได้ง่ายกว่าในเชิงเทคนิคแล้ว ปริมาณการบริโภคเนื้อหาจะเป็นตัววัดคุณค่าสำคัญของเนื้อหาที่ถูกบริโภคอีกทอดหนึ่ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ถ้ามีปริมาณผู้ผลิตเนื้อหาและตัวเนื้อหาเป็นจำนวนมาก แต่ไม่มีใครอ่าน/บริโภค เนื้อหาที่ถูกผลิตขึ้นก็ไม่มีนัยสำคัญในทางการตลาด/การเมืองแต่อย่างใด ในขณะที่ทรัพยากรส่วนที่เป็นจำนวนช่องทางเผยแพร่และจำนวนลิงค์นั้น แม้จะเป็นตัววัดคุณค่าผลกระทบของเนื้อหาที่ถูกผลิตขึ้นเช่นกัน แต่ในทางเทคนิคแล้ว การตรวจวัดของปัจจัยนี้ ทำได้ยากกว่า ดังนั้น ในที่นี้ จะให้ความสำคัญกับการพิจารณาปริมาณผู้บริโภคเนื้อหาและปริมาณการถูกบริโภคเป็นหลัก

อันที่จริงแล้ว ปริมาณการถูกบริโภคดังกล่าวนี้ เป็นตัวแปรที่สำคัญในการเมืองยุคก่อนอินเทอร์เน็ตด้วยเช่นกัน เช่น ในยุคหนังสือพิมพ์ อำนาจเชิงปริมาณจะถูกพิจารณาผ่านปริมาณยอดขาย ในยุควิทยุหรือโทรทัศน์ ก็มีความพยายามทำการวิจัยการตลาดเช่นกันว่ามีผู้ฟังวิทยุหรือโทรทัศน์รายการหนึ่งๆมากน้อยเพียงใด ในทำนองเดียวกัน การวิจัยเชิงการตลาดในยุคอินเทอร์เน็ตนั้น จึงวัดกันที่ปริมาณการบริโภค หรือ จำนวนคลิก (Page View : PV) และปริมาณจำนวนคนที่เข้าบริโภคเว็บไซต์นั้นๆโดยพิจารณาผ่านหมายเลขไอพีที่ไม่ซ้ำกัน (Unique IP : UIP) เป็นต้น ดังนั้น เมื่ออินเทอร์เน็ตถูกนำมาใช้ในการรณรงค์ทางการเมือง สิ่งที่เกิดขึ้นตามมาอาจเรียกได้ว่าเป็น “ตลาดการเมือง” ซึ่งจำเป็นต้องมีการวิจัยเชิงการตลาดเช่นกันว่าเว็บไซต์ของฝ่ายตนและฝ่ายตรงข้ามกลุ่มอื่น ๆ นั้น เว็บไซต์ของฝ่ายใด “ครอบครองตลาด” ได้

มากกว่ากัน เพราะฝ่ายที่เนื้อหาของตนถูกบริโภคมากนั้น ไม่ว่าจะผู้อ่านจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม แต่ก็เรียกได้ ค่าบริการเมืองที่สามารถสร้างเนื้อหาให้ถูกบริโภคได้มาก ย่อมมีอิทธิพลเหนือมวลชนได้มากกว่าฝ่ายที่ถูกบริโภคน้อยกว่า

ในที่นี้ จะพิจารณาอำนาจเชิงปริมาณของเว็บไซต์เพียง 3 แห่ง คือ เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์, ห้องสนทนาของเว็บพันทิพย์ (ซึ่งมี “ห้องราชดำเนิน” เป็นเพียง 1 ในเกือบ 20 ห้องสนทนา) ในฐานะที่เป็นฐานที่มั่นสำคัญของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ และเว็บประชาไท ดอทคอม ในฐานะเป็นตัวแทนของกลุ่มไม่เอามาตรา 7¹ โดยใช้ข้อมูลสถิติจำนวนยูนิคไอพีและจำนวนคลิกของแต่ละเว็บไซต์ในแต่ละเดือนของปี 2549 สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้ดังแสดงในตารางที่ 8.5, แผนภาพที่ 8.3 และ แผนภาพที่ 8.4

จากตารางและแผนภาพทั้งสอง จะเห็นได้ว่า แม้ปริมาณการถูกบริโภคของเว็บประชาไทจะเพิ่มมากขึ้นอย่างก้าวกระโดดในช่วงเดือนที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของการรัฐประหารในเดือนกันยายน 2549 คือ จำนวนยูนิคไอพีเพิ่มขึ้นจาก 35,862 หมายเลขในเดือนสิงหาคม 2549 เป็น 127,997 หมายเลขในเดือนตุลาคม 2549 (หรือราว 3.57 เท่าตัว) และจำนวนคลิกเพิ่มขึ้นจาก 189,102 คลิกในเดือนสิงหาคม ไปเป็น 2,554,373 คลิกในเดือนตุลาคม 2549 (หรือมากถึง 13.5 เท่าตัว) แต่โดยภาพใหญ่เมื่อเปรียบเทียบกับเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์แล้ว เว็บผู้จัดการฯ มีสถิติการถูกบริโภคมากกว่าอย่างมากมายมหาศาล หากพิจารณาข้อมูลเฉลี่ยระหว่างปี 2548-2549 แล้ว จำนวนยูนิคไอพีของเว็บผู้จัดการฯ (726,629 หมายเลข) นั้น มีมากกว่าของเว็บประชาไท (57,561 หมายเลข) อยู่ถึง 12.62 เท่าตัว ส่วนจำนวนคลิกเฉลี่ยทั้งสองปีของเว็บผู้จัดการฯ (47,723,126 คลิก) ก็มีมากกว่าของเว็บประชาไท (749,135 คลิก) อยู่มากถึง 63.70 เท่าตัวเลยทีเดียว

นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบเว็บผู้จัดการออนไลน์กับห้องสนทนาของเว็บพันทิพย์แล้ว แม้ห้องสนทนาของเว็บพันทิพย์จะมีปริมาณการถูกบริโภคมากกว่าเว็บประชาไทอยู่มาก แต่ก็ยังไม่สามารถเทียบเท่ากับเว็บผู้จัดการออนไลน์ได้อยู่เช่นกัน กล่าวคือ พิจารณาจากข้อมูลเฉลี่ยทั้งสองปีแล้ว จำนวนยูนิคไอพีของเว็บผู้จัดการฯ (726,629 หมายเลข) นั้น มีมากกว่าของห้องสนทนาของเว็บพันทิพย์ (จากข้อมูลเฉลี่ยเท่าที่มี 7 เดือน คือ 318,581 หมายเลข) อยู่ 2.28 เท่าตัว ส่วนจำนวนคลิกเฉลี่ยทั้งสองปีของเว็บผู้จัดการฯ (47,723,126 คลิก) ก็มีมากกว่าของห้องสนทนาของเว็บพันทิพย์ (12,815,640 คลิก) อยู่ 3.72 เท่าตัวเช่นกัน

ความแตกต่างนี้จะยิ่งมีมากขึ้นไปอีก หากพิจารณาว่าปริมาณการใช้ “ห้องราชดำเนิน” นั้น โดยปกติแล้ว จะมีสัดส่วนเพียง 10% ของห้องสนทนาทุกห้องรวมกัน (ข้อมูล

¹ ทั้งนี้สถิติของเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนนั้น ทางผู้ดูแลไม่ได้ทำการเก็บเอาไว้เพียงพอที่จะนำมาใช้ในที่นี้ได้ อย่างไรก็ตาม จากภาพรวมทั่วไปแล้ว สถิติการอ่านเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนจะน้อยกว่าเว็บประชาไทอยู่มาก ดังนั้น จึงพอจะอนุมานใช้สถิติของเว็บประชาไทเป็นตัวแทนอำนาจเชิงปริมาณของกลุ่มไม่เอามาตรา 7 ได้

ประมาณการนี้ สมชาย แซ่ฮ้อ, สัมภาษณ์, 2 กรกฎาคม 2552) กล่าวคือ เว็บผู้จัดการฯ ทั้งเว็บมีปริมาณยูนิคไอพีและจำนวนคลิกมากกว่า “ห้องราชดำเนิน” อยู่ถึง 20.28 และ 37.20 เท่าตัวเลยทีเดียว ความแตกต่างของปริมาณการถูกบรีโกลคเนื้อหาของแต่ละเว็บไซต์โดยพิจารณาผ่านตัวเลขทั้งสองประเภทดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของ “อำนาจเชิงปริมาณ” ของทั้ง 3 เว็บไซต์ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ แม้จะนำปริมาณการถูกบรีโกลคของห้องราชดำเนินและเว็บประชาไทยมารวมกันแล้ว (หากเชื่อตามที่คำนวณกล่าวว่า กลุ่มไม่เอามาตรา 7 กลายเป็น “แนวร่วมมุกกลับ” ของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล (ดูหัวข้อ 1.2.1 บทที่ 7)) ผลรวมของทั้งสองแห่งทั้งในแง่จำนวนยูนิคไอพีเฉลี่ย ($31,858 + 57,561 = 89,419$ หมายเลขไอพี) และจำนวนคลิกเฉลี่ย ($1,281,564 + 749,135 = 2,030,699$ คลิก) ก็ยังไม่สามารถเทียบได้กับของเว็บผู้จัดการออนไลน์ ($726,629$ หมายเลขไอพี และ $47,723,126$ คลิก) อยู่เช่นเดิม กล่าวคือ จำนวนยูนิคไอพีต่างกัน 8.13 และจำนวนคลิกต่างกันถึง 23.50 เท่าตัว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8.5 : เปรียบเทียบอำนาจเชิงปริมาณของแต่ละเว็บไซต์ (ปี 2549)

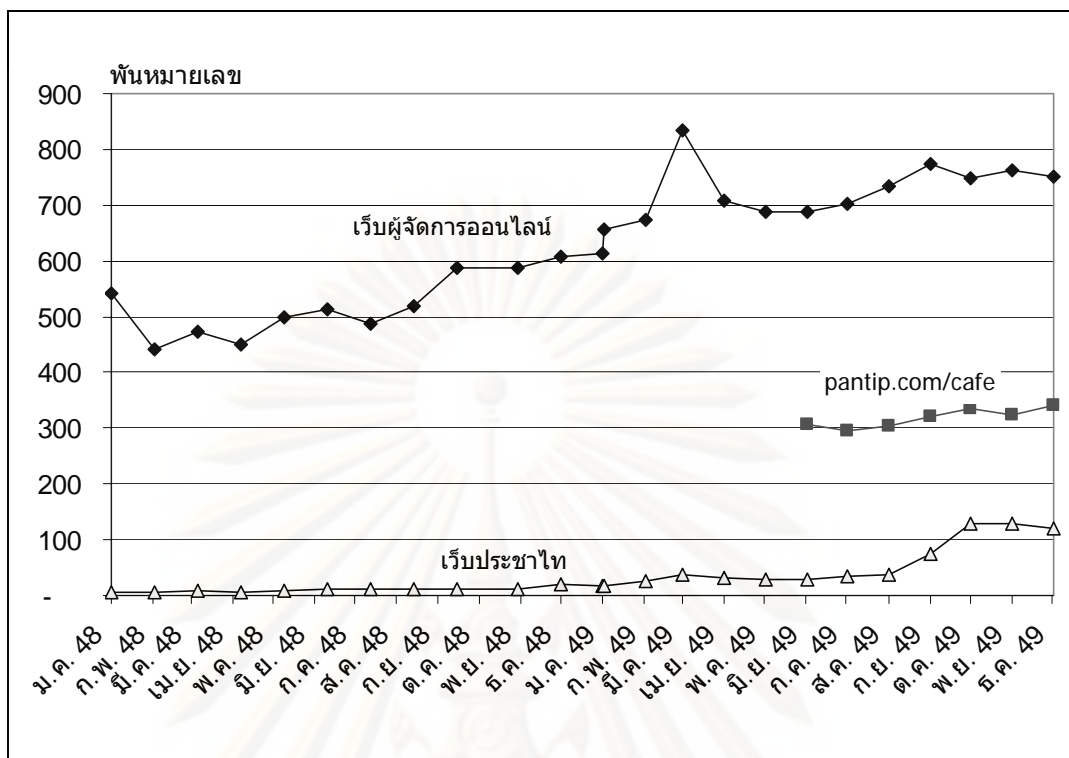
เดือน	จำนวนยูนิคไอพี			จำนวนคลิก		
	ผู้จัดการฯ	pantip.com/cafe	ประเทศไทย	ผู้จัดการฯ	pantip.com/café	ประเทศไทย
ม.ค.48	540,998	N/A	6,850	27,342,839	N/A	43,548
ก.พ.48	442,027	N/A	6,485	26,880,615	N/A	41,277
มี.ค.48	473,855	N/A	7,947	28,949,406	N/A	51,001
เม.ย.48	449,362	N/A	5,718	25,476,012	N/A	38,481
พ.ค.48	499,401	N/A	7,291	30,179,765	N/A	41,335
มิ.ย.48	513,098	N/A	11,077	37,184,053	N/A	62,662
ก.ค.48	486,388	N/A	10,655	39,002,820	N/A	58,566
ส.ค.48	518,148	N/A	12,886	39,799,297	N/A	66,152
ก.ย.48	587,340	N/A	12,867	57,449,952	N/A	77,071
ต.ค.48	587,811	N/A	12,630	46,110,096	N/A	63,674
พ.ย.48	608,607	N/A	19,441	57,970,703	N/A	82,299
ธ.ค.48	614,529	N/A	18,378	49,788,069	N/A	76,262
ม.ค.49	656,931	N/A	18,415	50,567,919	N/A	85,224
ก.พ.49	673,650	N/A	26,695	55,180,036	N/A	141,964
มี.ค.49	834,515	N/A	36,515	65,136,995	N/A	209,443
เม.ย.49	708,149	N/A	30,922	46,080,691	N/A	159,263
พ.ค.49	687,710	N/A	27,588	48,426,317	N/A	140,862
มิ.ย.49	688,137	307,391*	27,339	45,975,837	13,940,426*	137,313
ก.ค.49	703,098	294,830	33,929	44,748,880	12,204,283	182,747
ส.ค.49	732,824	303,475	35,862	46,521,545	12,282,934	189,102
ก.ย.49	773,692	321,331	74,860	50,850,577	12,266,784	923,640
ต.ค.49	747,192	336,096	127,997	40,608,867	13,132,720	2,554,373
พ.ย.49	763,435	324,749	129,246	41,006,054	12,294,919	2,346,803
ธ.ค.49	750,211	342,194	121,362	37,573,793	13,587,413	1,918,888
เฉลี่ยทั้งปี	726,629	318,581	57,561	47,723,126	12,815,640	749,135

ที่มา : ประมวลและคำนวณเพิ่มเติมจาก <http://directory.truehits.net/>¹

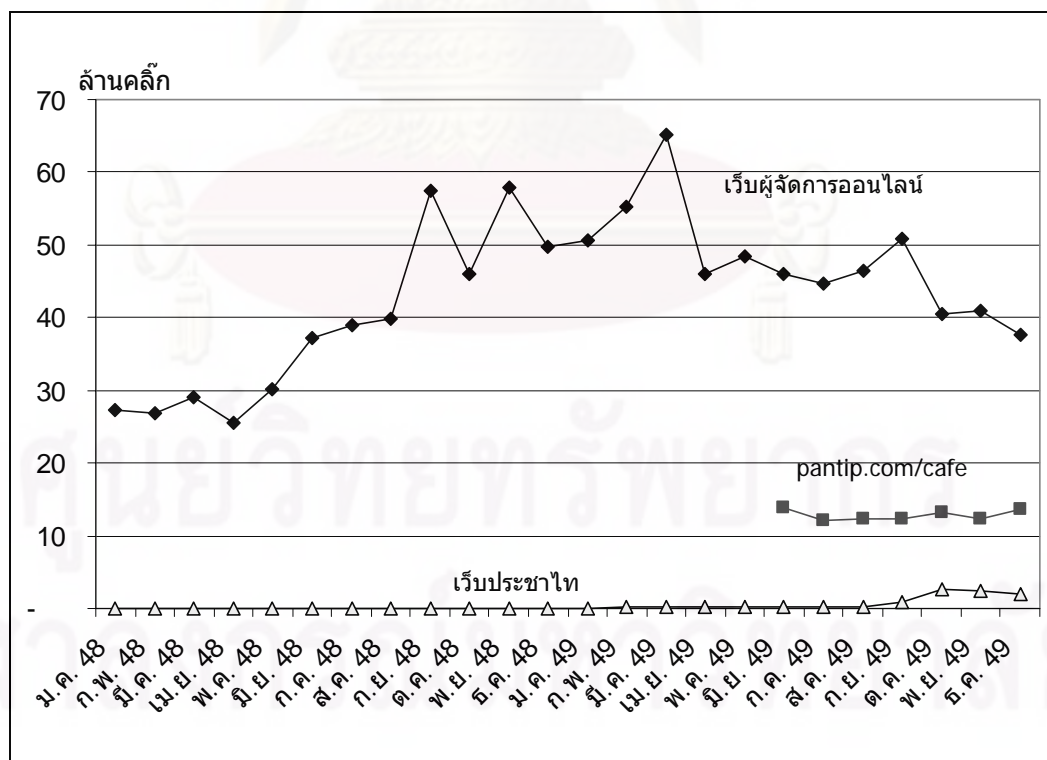
หมายเหตุ N/A : ไม่สามารถหาข้อมูลได้

'*' : เป็นข้อมูลประมาณการ เนื่องจากปัจจุบันไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้แล้ว และผู้เขียนไม่ได้เก็บข้อมูลตัวเลขเอาไว้ จึงต้องอาศัยการคำนวณสัดส่วนพิกเซล (pixel) จากภาพที่ผู้เขียนเคยเก็บไว้แทน ดังนั้น ข้อมูลจำนวนยูนิคไอพีและจำนวนคลิกอาจคลาดเคลื่อนมากกว่า/น้อยกว่าข้อมูลจริงได้ราว 1-2% การคำนวณข้อมูลเหล่านี้ เป็นไปเพื่อนำมาแสดงเป็นกราฟเพื่อให้เห็นแนวโน้มความแตกต่างโดยรวม เพื่อพิจารณาถึง "อำนาจเชิงปริมาณ" ของแต่ละเว็บไซต์เป็นสำคัญ

¹ สำหรับข้อมูลเฉพาะในส่วนของเว็บผู้จัดการออนไลน์ ผู้เขียนขอขอบคุณเว็บมาสเตอร์ของเว็บไซต์ truehits.net ที่ช่วยค้นข้อมูลและส่งมาให้ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ เมื่อวันที่ 26 มกราคม 2553

แผนภาพที่ 8.3 : จำนวนยูนิคไอพี (UIP) รายเดือนของแต่ละเว็บไซต์ (ปี 2548-2549)
ที่มา : ข้อมูลจากตารางที่ 8.5

แผนภาพที่ 8.4 : จำนวนคลิก (PV) รายเดือนของแต่ละเว็บไซต์ (ปี 2548-2549)
ที่มา : ข้อมูลจากตารางที่ 8.5

4.7.2. อำนาจเชิงปริมาณของผู้ผลิตเนื้อหา

สถิติดังกล่าวในหัวข้อที่แล้วเป็นการวัดปริมาณการถูกบริโภคในระดับเว็บไซต์ทั้งเว็บ ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาเรื่องอื่น ๆ มากมาย เช่น คนจำนวนมากที่บริโภคเนื้อหาเว็บผู้จัดการขมก้อ่านคอลัมน์ “ซ้อเจ็ด” ซึ่งเป็นคอลัมน์ซุบซิบดารานันมีชื่อเสียงยิ่งของเว็บแห่งนี้ หรือกรณีห้องราชดำเนิน (<http://www.pantip.com/cafe/rajdumnern/>) นั้น ก็เป็นเพียงห้องสนทนา 1 ในเกือบ 20 ห้องของทั้งหมดของเว็บพันทิปฯ (<http://www.pantip.com/café>) หากจะพิจารณา “อำนาจเชิงปริมาณ” ของแต่ละฝ่ายให้เฉพาะเจาะจงลงไปมากขึ้น เพื่อให้เห็นชัดได้มากขึ้นว่าประเด็นการเมืองของฝ่ายใดได้ขึ้นครองความเป็นเจ้าเหนือตลาดผู้บริโภคเนื้อหาอินเทอร์เน็ตได้มากกว่ากัน อาจจำเป็นต้องพิจารณาไปถึงปริมาณการถูกอ่านของแต่ละบทความ ที่ผู้ผลิตเนื้อหาคนสำคัญของแต่ละฝ่ายสร้างขึ้น

สำหรับฝ่ายขับไล่รัฐบาล จะพิจารณาจาก 2 แห่ง คือ (1) *เว็บผู้จัดการออนไลน์* เป็นหลัก โดยพิจารณาเฉพาะคอลัมน์นิสต์คนหลักๆ เพียง 5 คน คือ สนธิ ลิ้มทองกุล (ผ่านคอลัมน์ถอดเทปรายการเมืองไทยรายสัปดาห์), เชียงเส้าหลง, คำคุณ สิทธิสมาน ในคอลัมน์หน้ากระดานเรียงห้า, ปราโมทย์ นาครทรรพ ในคอลัมน์คิดถึงเมืองไทย และชัชชนันต์ สมุทวณิช ในคอลัมน์ชีวิตที่เลือกได้ (ทั้งนี้จะไม่นับคอลัมน์นิสต์ระดับรอง อีกหลายๆคน และข่าวการเมืองต่างๆ ในอีกหลายคอลัมน์ เพราะข้อมูลจะมีมากเกินไป และข้อมูลหลายส่วนไม่สามารถเข้าถึงได้แล้ว) และ (2) *กลุ่มต่อต้านรัฐบาลอีกจำนวนหนึ่งในห้องราชดำเนิน* เช่น แคน ไทเมือง (นามแฝง), *bonny (นามแฝง), RidKun (นามแฝง) เป็นต้น

ส่วนฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล จะพิจารณาจาก 3 แห่ง (1) *ห้องราชดำเนิน* ซึ่งเป็นฐานที่มั่นหลักของกลุ่มนี้ และเป็นสถานที่ที่เนื้อหาของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลน่าจะถูกบริโภคมากที่สุด ในบรรดาเว็บต่างๆ (2) *เว็บ sondhi-mgr.com* ซึ่งไม่สามารถนับในระดับผู้เขียนได้ จึงจะนับรวมในระดับเว็บไซต์เลย โดยจะถือว่าผลิตเนื้อหาทั้งหมดโดย ณิชพงษ์ เมธาศิริธานี (นามแฝง) (3) *เว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ* ซึ่งมีคอลัมน์นิสต์คนสำคัญๆ ได้แก่ ชูชีพ ชีวะสุทธิ, ดุสิต ศิริวรรณ และ “คอลัมน์นิสต์หน้าใหม่” (นามแฝง)¹ ทั้งนี้ ในที่นี้ จะถือว่า 1 กระทำในห้องราชดำเนิน เท่ากับ 1 บทความในเว็บอื่นๆ

ทั้งนี้ ช่วงเวลาในการนำข้อมูลของเว็บผู้จัดการออนไลน์และข้อมูลจากห้องราชดำเนินเป็นช่วงระหว่างเดือนกันยายน 2548 ซึ่งสนธิถูกปลดรายการออกจากช่อง 9 จนถึงเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 สำหรับเว็บ sondhi-mgr.com จากการตรวจสอบข้อมูลที่ปรากฏบนเว็บ เข้าใจว่าน่าจะมีบทบาทอยู่ช่วง 5 เดือน ระหว่างต้นเดือนธันวาคม 2548 ถึงราวต้นเดือนเมษายน 2549 ส่วนข้อมูลของเว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ประเมินการด้วยวิธี

¹ ส่วนข้อมูลการบริโภคเนื้อหาในเว็บคนผ่านฟ้า นั้น ไม่สามารถเข้าถึงได้ แต่คาดว่าน่าจะมีปริมาณมากกว่าของเว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (ซึ่งก็มีน้อยมากเช่นกัน) แต่ก็น่าจะไม่ได้มีปริมาณการบริโภคที่มากเพียงพอที่จะนัยสำคัญต่อภาพรวมของการเปรียบเทียบได้

เดียวกัน เข้าใจว่า เว็บบันทึกดำเนินการในช่วงระหว่างช่วงเมษายนถึงสิ้นเดือนกรกฎาคม 2549
อำนาจเชิงปริมาณของผู้ผลิตเนื้อหา/ประเด็นคนสำคัญๆของทั้งสองฝ่ายที่เลือกสรรมาในที่นี้
สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 8.6 ¹

ตารางที่ 8.6 : อำนาจเชิงปริมาณของฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายขับไล่รัฐบาลในระดับตัวบุคคล

ผู้ผลิตเนื้อหา (สนับสนุนรัฐบาล)	จำนวน เนื้อหา	จำนวน ความเห็น	จำนวน คลิก ^ก	ผู้ผลิตเนื้อหา (ขับไล่รัฐบาล)	จำนวน เนื้อหา	จำนวน ความเห็น	จำนวน คลิก ^ข
1. <i>uggie*</i>	39	5,866	293,300	1. เมืองไทยราย สัปดาห์ (สนธิ)	34		3,509,095
2. <i>ขนมต้ม</i>	13	4,229	211,450	2. <i>เชียงใหม่</i>	72		2,000,913
3. <i>grassroot</i>	11	2,311	115,550	3. ปราโมทย์	71		776,302
4. <i>chiangraiplus</i>	19	1,893	94,650	4. คำนูณ	59		757,768
5. <i>มังกรดำ</i>	21	1,684	84,200	5. ชัยอนันต์	27		297,326
6. <i>*บังสกุล*</i>	17	1,290	64,500	6. <i>*bonny</i>	44	3,709	185,450
7. <i>ทิเบตอินเตอร์</i>	37	1,152	57,600	7. <i>canไทเมือง</i>	39	2,592	129,600
8. <i>รินฤดี</i>	14	1,104	55,200	8. <i>ridkun</i>	34	752	37,600
9. <i>TRAT</i>	22	984	49,200	9. <i>jerasak</i>	16	598	29,900
10. <i>สาละวิน</i>	11	912	45,600	10. <i>soco</i>	15	275	13,750
11. <i>ยี่ห่า@</i>	11	896	44,800	11. <i>pom</i>	29	226	11,300
12. <i>Killer</i>	25	724	36,200	12. <i>(ก้อนหิน) ละเมอ</i>	11	194	9,700
13. <i>Sky</i>	16	484	24,200	รวมทั้งหมด	451		7,758,704
14. <i>ขยะสังคม</i>	21	441	22,050				
15. <i>นางสาวหมอนทอง</i>	4	377	18,850				
16. <i>X-CU</i>	9	357	17,850				
17. <i>มาหะอะไร</i>	17	251	12,550				
18. <i>นักเลงโบราณ</i>	4	163	8,150				
19. <i>ปากไวใจดี</i>	3	50	2,500				
20. <i>RoppongiHills</i>	5	43	2,150				
21. <i>อินทรีกายสิทธิ์</i>	3	34	1,700				
22. <i>เว็บ sondhi-mgr ^ข</i>	153		331,771				
23. <i>ดลิตศิริวรรณ ^ก</i>	37		2,960				
24. <i>ซูชีพชีวะสุทธิ์ ^ก</i>	26		2,071				
25. <i>คอสมันิสต์หน้าใหม่^ก</i>	23		1,840				
รวมทั้งหมด	561		1,600,892				

หมายเหตุ

^ก : จำนวนคลิกของข้อ 1-21 เป็นค่าประมาณการ การ
อ่านกระทู้ โดยสมมติว่าการแสดงความเห็น 1 ครั้ง
จะเพิ่มจำนวนคลิก 50 คลิก

^ข : ในเว็บ sondhi-mgr มีอยู่ 48 บทความ ที่ไม่มีข้อมูล
จำนวนคลิก จึงใช้ตัวเลข 2,168 ซึ่งได้มาจากการ
นำข้อมูลจำนวนคลิกของบทความอื่นเท่าที่มีอยู่มา
เฉลี่ยกัน

^ค : จากบทความของทั้ง 3 คนรวมกัน 86 ชิ้น มีอยู่ 76
ชิ้นที่ไม่มีข้อมูลจำนวนคลิก จึงนำตัวเลข 80
ค่าเฉลี่ยของ 10 ชิ้นที่มีอยู่ มาเป็นค่าจำนวนคลิก
ของทั้ง 76 บทความ

^ง : จำนวนคลิกของข้อ 6-12 เป็นค่าประมาณการ การ
อ่านกระทู้ โดยสมมติว่าการแสดงความเห็น 1 ครั้ง
จะเพิ่มจำนวนคลิก 50 คลิก

(ดูรายละเอียดการคำนวณทั้งหมดในภาคผนวกที่ ค.)

¹ ในที่นี้จะพิจารณาเฉพาะการประลองกำลังความสามารถระหว่างทั้งฝ่ายขับไล่และฝ่ายสนับสนุน
รัฐบาลเท่านั้น โดยไม่ได้นำกลุ่มไม่เอามาตรา 7 มาเปรียบเทียบร่วมด้วย เพราะไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลจำนวน
คลิกของแต่ละบทความในเว็บไซต์ประชาไทได้ ส่วนข้อมูลของเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ผู้เขียนได้รับข้อมูล
ผ่านทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์เมื่อวันที่ 2 กันยายน 2552 จากคุณวรรณชัย วงษ์ตะลา เจ้าของบริษัท
thaiis.com และผู้ดูแลระบบคนใหม่ของเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ซึ่งย้ายไปอยู่ที่เซิร์ฟเวอร์แห่งนี้ หลังจาก
เว็บบอร์ดถูกปิด แต่เนื่องจากระบบการข้อมูลสถิติของเว็บมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน ไม่ได้มีการเก็บข้อมูลจำนวน
คลิกสะสมรายบทความเอาไว้ ทำให้ไม่สามารถนำมาพิจารณาร่วมในที่นี้ได้ อย่างไรก็ตาม ขอขอบคุณคุณ
วรรณชัย วงษ์ตะลา ไว้ ณ ที่นี้ สำหรับการให้ข้อมูลดังกล่าว

เมื่อนำข้อมูลจากตารางที่ 8.6 มาสร้างเป็นแผนภาพ การประลองกำลังความสามารถหรือเปรียบเทียบอำนาจเชิงปริมาณระหว่างทั้งฝ่ายขับไล่และฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลในระดับตัวบุคคลผู้ผลิตเนื้อหาคนสำคัญๆ นั้น สามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 8.5 ทางซ้าย จะเห็นได้ว่า เมื่อเปรียบเทียบอำนาจเชิงปริมาณของทั้งสองฝ่ายโดยพิจารณาในแง่ปริมาณบทความหรือจำนวนกระทู้แล้ว อาจไม่แตกต่างกันมากนัก ฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลยังสามารถผลิตเนื้อหาได้มากกว่าด้วย กล่าวคือ ผลิตได้ 561 ชิ้น ในขณะที่ฝ่ายขับไล่รัฐบาลผลิตได้ 451 ชิ้น (ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เขียนเลือกผู้ผลิตเนื้อหาคนหลักๆ ของฝ่ายขับไล่รัฐบาลมาเพียง 12 คน ในขณะที่ฝ่ายขับไล่รัฐบาล เลือกมาถึง 25 คน) ดังแสดงในแผนภาพที่ 8.5 ทางขวา¹

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบอำนาจเชิงปริมาณในระดับบุคคลของทั้งสองฝ่าย โดยพิจารณาในแง่ปริมาณการถูกอ่าน (pageview) หรือจำนวนคลิก ของแต่ละบทความ (หรือกระทู้) รวมกันทั้งหมดแล้ว (ดังแสดงในแผนภาพที่ 8.6) ความแตกต่างเชิงอำนาจจะปรากฏภาพชัดเจนที่ ว่า ใครและฝ่ายใดมีอิทธิพลเหนือมวลชนผู้บริโภคเนื้อหาทางการเมืองในโลกอินเทอร์เน็ตมากกว่ากัน และต่างกันมากเพียงใด จากแผนภาพที่ 8.6 ทางซ้ายนั้น จะเห็นได้ว่า วงกลมสีเข้ม ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนจำนวนคลิกของแต่ละบุคคลในกลุ่มขับไล่รัฐบาลนั้น มีขนาดใหญ่มากกว่า “วงกลมสีอ่อน” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนจำนวนคลิกของแต่ละบุคคลในกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลอยู่มาก จำนวนคลิกส่วนใหญ่ตกแก่คอลัมน์นิสต์ 5 คนแห่งเว็บผู้จัดการออนไลน์ อาทิเช่น บทความถอดเทปรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ หรือก็คือ คอลัมน์ของสนธิ ลิ้มทองกุลนั้น ได้รับจำนวนคลิกหรือถูกบริโภคมากถึง 3.5 ล้านครั้ง ส่วนคอลัมน์ที่ “เซียงเส้าหลง” (นามแฝง) ผลิตขึ้น ก็มีได้รับการอ่านมากถึง 2 ล้านครั้งเศษ เลยทีเดียว ในขณะที่ในฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลนั้น จำนวนคลิกที่มากที่สุดของผู้ผลิตเนื้อหา อยู่ที่เว็บไซต์ sondhi-mgr คือเพียง 331,771 ครั้ง และอันดับถัดมา คือ ผู้ใช้เว็บบอร์ดห้องราชดำเนินซึ่งใช้นามแฝงว่า uggie* ซึ่งจากค่าประมาณการ (คือ 1 ความเห็นที่แสดงในกระทู้หนึ่งๆ คิดเป็น 50 คลิก) แล้ว กระทู้ที่ uggie* ตั้งขึ้นถูกอ่านมากเป็นอันดับสอง คือ 293,300 ครั้ง นอกจากนี้ ในแผนภาพที่ 8.6 ทางขวา ซึ่งเป็นจำนวนคลิกรวมทุกคนของแต่ละฝ่าย ก็จะสามารถเห็นได้ว่ากลุ่มขับไล่รัฐบาลได้รับจำนวนคลิกมากกว่า 7.7 ล้านคลิก ในขณะที่กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล ได้รับการบริโภคเพียง 1.6 ล้านคลิกเศษเท่านั้น

¹ ผู้เขียนสร้างแผนภาพทั้งสองโดยใช้โปรแกรม ManyEyes ซึ่งเป็นเว็บแอปพลิเคชันของเว็บไซต์ <http://maneyeyes.alphaworks.ibm.com/maneyeyes/> ขอขอบคุณ คุณอิสริยะ ไพร์พายฤทธิ์ แห่ง Siam Intelligence Unit สำหรับแนะนำเว็บไซต์แห่งนี้

ข้อมูลที่น่ามาใช้ในการสร้างแผนภาพนี้ แม้จะมีค่าประมาณการอยู่หลายส่วน แต่ข้อมูลประมาณการนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นของฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล และค่าประมาณการที่ให้มากกว่าความเป็นจริงด้วย การวัด “อำนาจเชิงปริมาณ” ดังกล่าว เป็นเพียงการทดลองนับและเปรียบเทียบดูจำนวนคลีกรายบุคคลและโดยรวมของแต่ละฝ่ายที่ปรากฏนี้ ผลของการทดลองคำนวณเปรียบเทียบดังแสดงในแผนภาพทั้งสอง ย่อมแสดงให้เห็นชัดเจนว่า การคุมหรือยึดกุมพื้นที่เนื้อหาข่าวสารและวาระทางการเมืองในโลกอินเทอร์เน็ตนั้น ตกอยู่ในมือของกลุ่มขั้วใล้รัฐบาลซึ่งมีอำนาจเชิงปริมาณมากกว่ากลุ่มสนับสนุนรัฐบาลอย่างน้อย 5 เท่าทีเดียว

กลไกที่ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงจะสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้นั้น ชาร์ประบุไว้ว่ามีอยู่ 3 ชนิด คือ (1) การเปลี่ยนทัศนคติ (conversion) ของฝ่ายตรงข้าม (2) การโอนอ่อนตาม (accommodation) ซึ่งฝ่ายตรงข้ามไม่ได้เปลี่ยนทัศนคติแต่อย่างใด และไม่ถึงกับถูกบังคับโดยไม่มีทางเลือกเลย แต่เลือกที่จะโอนอ่อนผ่อนตาม เพื่อไม่ให้เสียหาย หรือไม่ให้ในที่สุดฝ่ายตนเองต้องถึงแก่ความพ่ายแพ้ไป และ (3) การบังคับโดยไร้ความรุนแรง (nonviolent coercion) ซึ่งชาร์ปเสนอว่าจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อการต่อต้านขยายวงกว้างขวางเกินกว่าจะปราบปรามเพื่อควบคุมผู้คนให้ยอมจำนนได้ หรือการไม่ให้ความร่วมทำให้ระบบต่างๆ ของสังคมการเมืองไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ นอกจากตอบสนองข้อเรียกร้องของกลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรงเท่านั้น หรือความสามารถของฝ่ายตรงข้ามที่จะปราบปรามกลุ่มปฏิบัติการไร้ความรุนแรง ถูกบั่นทอนหรือสูญสิ้นไป

กรณีการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงรายรอบเหตุการณ์ขับไล่รัฐบาลทักษิณของไทยนี้ มีลักษณะเด่น 2 ประการ คือ (1) เป็นความขัดแย้งทางการเมืองที่ตรรกะเชิงอำนาจของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงครอบคลุมกำกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดังที่วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้เรียกว่า “ความขัดแย้งไร้ความรุนแรง” และ (2) แม้จะยังไม่ถึงกับก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ก็ถือได้ว่ากลไกการเปลี่ยนแปลงชนิดที่ 2 และ 3 ได้ทำงานอย่างเข้มข้น มีความพยายามการเปิดทางให้ฝ่ายรัฐบาล “ลงใต้” อย่างไม่เสียหาย ในขณะที่เดียวกัน ก็มีการระดมหมุ่มวลชนเข้าร่วมอย่างมหาศาล โดยที่ไม่มีฝ่ายใดสามารถบรรลุถึงความสำเร็จตามเป้าหมายของตนเองหรือเอาชนะฝ่ายต่างๆ ได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด (จนกระทั่งเกิดการรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 ขึ้นมาเสียก่อน!)

¹ รัฐประหารครั้งนี้ มีข้อถกเถียงเล็กน้อยว่า เป็นผลมาจากปฏิบัติการไร้ความรุนแรงของขบวนการขับไล่รัฐบาลหรือไม่? อันที่จริงแล้ว รัฐประหารครั้งนี้กล่าวได้ว่าเป็นผลสืบเนื่องจากหลายเหตุปัจจัย ปัจจัยแรกที่ปฏิเสธไม่ได้ คือ สนธิ ลิ้มทองกุล และพันธมิตรฯเอง ก็ได้เรียกร้องให้ทหารออกมารวมปกป้องประเทศชาติหลายครั้งหลายครา เช่น การนำหนังสือไปยื่นที่กองทัพบก เมื่อกลางดึกช่วงต่อระหว่างวันที่ 4-5 กุมภาพันธ์ 2549 หลังการอ่าน “ฎีกา” ของสนธิในการชุมนุมกู่ชาติ เป็นต้น ปัจจัยที่สองน่าจะมาจากกระแสคึกคะนองที่สืบเนื่องมาจากบุคคลสำคัญๆ ในกองทัพนั้นมีความไม่พอใจต่อรัฐบาลทักษิณมาโดยลำดับ จากการที่รัฐบาลทักษิณแต่งตั้งโยกย้ายผู้ใกล้ชิดพท. ทักษิณให้เข้าไปมีอำนาจในตำแหน่งสำคัญๆ ของกองทัพ ครั้นมีการจุด

ท่ามกลางบริบทสถานการณ์ดังกล่าวนี้ ทรัพยากรการเคลื่อนไหวทางอินเทอร์เน็ตอันก่อให้เกิดอำนาจเชิงปริมาณทั้งที่อยู่ในระดับเว็บไซต์ทั้งเว็บ หรือในระดับเฉพาะตัวผู้ผลิตเนื้อหาแต่ละคนของแต่ละกลุ่มพลังทางการเมืองนั้น จึงเป็นตัวแปรสำคัญที่สร้างความได้เปรียบเสียเปรียบให้กับแต่ละฝ่าย อำนาจเชิงปริมาณดังกล่าวนี้ เปรียบเสมือน “กองกำลังไร้ความรุนแรงไซเบอร์” (cyber nonviolent army) ที่ก่อให้เกิดสิ่งที่วิทยานิพนธ์นี้ขอเรียกโดยยืมศัพท์ของสาขาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศว่าเป็น “การปิดล้อมแบบไร้ความรุนแรง” (nonviolent containment) กล่าวคือ ในขณะที่ “การปิดล้อม” ในวงการความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหมายถึงการยึดกุมตำแหน่งแห่งที่ต่าง ๆ ในภูมิรัฐศาสตร์หนึ่ง ๆ และสร้างปริมาตรแห่งการมีอิทธิพล (sphere of influence) เพื่อทำการโอบล้อมประเทศหนึ่ง ๆ ไม่ให้ขยายอำนาจออกมาเกินขอบเขตที่จะเป็นภัยคุกคามแก่ฝ่ายตนได้ การปิดล้อมแบบไร้ความรุนแรง ในที่นี้ดำเนินการผ่านข้อมูลข่าวสารและปฏิบัติการเชิงเนื้อหา กล่าวคือ เป็นการเข้ายึดกุมสภาพการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร สร้างความเหนือกว่าของประเด็นวาระของฝ่ายตน และทำการ “ปิดล้อม” ไม่ให้ปฏิบัติการเชิงเนื้อหาและการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของฝ่ายอื่น ๆ ขึ้นมามีอำนาจจนเป็นภัยคุกคามเหนือประเด็นวาระของฝ่ายตนเองได้

ประเด็นเรื่องผู้มีการมีนอกรัฐธรรมนูญว่าพดท. ทักษิณหมายถึงใครกันแน่ และไม่ว่าจะด้วยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ประเด็นใหม่นี้ได้เสมือนเป็นการเปิดแนวรบเพิ่มขึ้นอีกด้าน ทำให้สถาบันกองทัพทุกเหล่าทัพเริ่มมีการเคลื่อนไหวส่งสัญญาณถึงการไม่ยินยอมให้ความร่วมมือต่ออำนาจของรัฐบาลทักษิณอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เป็นกระแสกองทัพวิวัฒน์และรัฐประหารในที่สุด (ดูเพิ่มเติมในหัวข้อ 2.3 บทที่ 5)

แม้ไม่อาจกล่าวได้อย่างชัดเจนว่าผลจากการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ทำให้เกิดการรัฐประหาร 2549 เพราะยังต้องอาศัยการอภิปรายทั้งเชิงข้อมูลข้อเท็จจริงและเชิงทฤษฎีอีกมาก แต่ในที่นี้ สามารถกล่าวได้อย่างชัดถ้อยชัดคำว่าการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ และการทำงานอย่างบรรสานสอดคล้องของเครือข่ายผู้จัดการ ได้ทำให้เกิดกระแสการเพิกถอนความยินยอมต่อรัฐบาลทักษิณขึ้นทั่วประเทศในทุกสถาบันและภาคส่วน ไม่เว้นแม้แต่ในสถาบันกองทัพไทยเอง ไม่ว่าจะเพราะ (1) เกิดการเปลี่ยนทัศนคติ (conversion) ในกลุ่มทหาร หรือเพราะ (2) กลุ่มทหารวิเคราะห์เห็นถึงแนวโน้มที่อำนาจของรัฐบาลอ่อนแอลงมากเพียงพอที่ควรจะต้องแสดงบทบาทการเป็นฝ่ายไม่ให้ความร่วมมือต่อรัฐบาล แทนที่จะให้ความยินยอมกับรัฐบาลต่อไป และอาจพัฒนาไปพร้อมกับการสิ้นสุดอำนาจของรัฐบาลด้วย หรืออาจเป็นทั้งสองอย่าง กองทัพจึงเริ่มเคลื่อนไหวส่งสัญญาณไม่ให้ความยินยอมต่ออำนาจและการสั่งการของรัฐบาลทักษิณอย่างชัดเจน โดยเฉพาะหลังการจุดประเด็นเรื่องผู้มีการมีนอกรัฐธรรมนูญ จนในที่สุดกองทัพเลือกใช้วิธีการทำรัฐประหารเพื่อโค่นล้มอำนาจของรัฐบาลทักษิณ

5. สรุปข้อค้นพบ

วิทยานิพนธ์นี้ตั้งคำถามวิจัย 2 ประการ คือ ปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตดังในกรณีของไทยมีลักษณะและพลวัตอย่างไร และอำนาจเชิงโครงสร้างของระบบอินเทอร์เน็ตถูกนำมาใช้โดยภาคส่วนต่างๆอย่างไร ในหัวข้อนี้ จะขอสรุปข้อค้นพบทั้งหมดและตอบคำถามทั้งสองประการนี้ไปพร้อมกัน โดยเสนอเป็นข้อสรุปทั้งหมด 8 ประการ ดังนี้

1) อำนาจของกลุ่มการเมืองหรือองค์กรอำนาจหนึ่งๆขึ้นอยู่กับความชอบธรรมของกลุ่มนั้นหรือการได้รับความยินยอมจากประชาชนหรือกลุ่มอื่นๆ ซึ่งมีพลวัตความแปรผันค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่กินเวลายาวนาน ความแปรผันนี้จะมีมากน้อยหรือเป็นไปในทิศทางใด ขึ้นอยู่กับเป้าหมาย ความสามารถ และเจตจำนงของกลุ่มนั้นๆที่เข้าต่อสู้ต่อรองในความขัดแย้งหนึ่งๆ

2) อินเทอร์เน็ตในกรณีของไทยนั้น ถูกใช้เคลื่อนไหวทางการเมืองโดยไร้ความรุนแรงในลักษณะที่เรียกว่า “แอ็คติวิซึ่ม” (activism) คือ ใช้เพื่อสร้างความสามารถในการสื่อสารเพื่อเสริมเพิ่มหรือกอบกู้ความชอบธรรมของกลุ่มตน พร้อมไปกับลดทอนความชอบธรรมของกลุ่มอื่น แต่ยังไม่ถึงขั้นการใช้อินเทอร์เน็ตแบบ “แฮ็คติวิซึ่ม” (hacktivism) ที่ใช้ความรู้เชิงเทคนิคแบบแฮ็คเกอร์ สร้างการมีส่วนร่วมของผู้คนในวงกว้างระดับข้ามชาติ ทำการประท้วง โดยการแทรกแซงทางเทคนิคโดยไร้ความรุนแรง (technical nonviolent intervention) จนให้ระบบคอมพิวเตอร์หรือเว็บไซต์ของฝ่ายตรงข้าม ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ

3) กระนั้น ในสังคมที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายติดต่อสื่อสารถึงกันตลอดเวลา อำนาจเชิงการเมืองและอำนาจเชิงเทคโนโลยีจึงเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิดอยู่บนระนาบเดียวกัน การเคลื่อนไหวเชิงอำนาจของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต ทำงานอยู่บน *ภูมิศาสตร์อำนาจชนิดใหม่ที่ข้ามเส้นแบ่ง 3 ชนิด* ที่ทำให้อำนาจการสื่อสารโดยใช้อินเทอร์เน็ตยิ่งมีมากขึ้นได้แก่ ข้ามเส้นแบ่งโลกกายภาพกับโลกไซเบอร์ ข้ามเส้นแบ่งชนิดของสื่อ และข้ามเส้นแบ่งการเป็นผู้ผลิตกับผู้บริโภคเนื้อหา

4) ในแง่วิธีการของปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ตแล้ว กรณีการเคลื่อนไหวของไทย อินเทอร์เน็ตในฐานะที่เป็นสื่อทางสังคม ถูกใช้ไปในแง่การสนทนากับฝ่ายตรงข้ามเพื่อโน้มน้าวชักจูงหรือวิพากษ์วิจารณ์เป็นหลัก เนื้อหาที่เคยใช้สื่อสารในการประท้วงหรือโน้มน้าวชักจูงแบบต่างๆที่เคยมีมาแต่เดิมก่อนยุคอินเทอร์เน็ต เช่น การแสดง การอภิปราย ฯลฯ ถูกแปลงให้อยู่ในรูปดิจิทัล ทั้งที่เป็นแบบตัวอักษร ข่าว บทความ ภาพ เสียง วิดีโอ เพื่อให้สามารถขยายวงผู้บริโภคสื่อได้กว้างไกลมากขึ้น และหลุดรอดจากวงล้อมการเซ็นเซอร์ของผู้มีอำนาจได้มากขึ้น *วิธีการไม่ให้ความร่วมมือ* ในแบบเดิม ถูกแปลงเป็นการณรงค์ผ่านทางอินเทอร์เน็ตเช่นกัน ทั้งในแง่การคว่ำบาตรสินค้าในเครือข่ายที่ตกเป็นเป้าหมาย และการขึ้นบัญชีดำเครือข่ายของฝ่ายตรงข้าม สิ่งที่จะเป็นเรื่องใหม่อยู่บ้าง คือ การแทรกแซงไร้ความรุนแรง

(แต่ยังเป็นแบบแอ็คติวิซึ่ม) คือ การเปิดเผยข้อมูลทางเทคนิคของปฏิบัติการลับผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อตอบโต้ความพยายามอันไม่ชอบธรรมนานาประการ และการป่วนทางวัฒนธรรม (culture jamming) ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้กันแพร่หลายในยุคอินเทอร์เน็ตเพื่อต่อต้านและกลับตรรกะความหมายหรือภาพลักษณ์ของกลุ่มองค์กรหนึ่งๆที่มีอำนาจในเชิงการโฆษณาสื่อสารเป็นอย่างมาก

5) เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นระบบเทคโนโลยีขนาดใหญ่ จึงมีอำนาจเชิงโครงสร้างแฝงฝังอยู่ อำนาจเหล่านี้ล้วนเป็นผลจากกลุ่มอำนาจต่างๆที่เข้าไปข้องเกี่ยวกับการลงหลักปักฐานและขยายตัวของระบบเทคโนโลยีชนิดนี้ในประเทศไทย โดยผ่านมิติเชิงเทคนิคและมิติเชิงสถาบัน แม้กลุ่มที่เข้าไปข้องเกี่ยวกับการพัฒนาอินเทอร์เน็ตของไทย ด้วยแรงจูงใจนานาประการ เช่น เศรษฐกิจ ผลกำไร อุดมการณ์เสรีภาพ อุดมการณ์พัฒนาประเทศ การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม การรักษาความเป็นธรรม ฯลฯ แต่ผลลัพธ์ที่ปรากฏ คือ อินเทอร์เน็ตค่อนข้างเน้นการรักษาความสงบเรียบร้อย มากกว่าการส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

6) แม้กลุ่มอำนาจดังกล่าวไม่ได้มีความเชื่อมต่อใดๆในแง่เพื่อรับมือหรือเตรียมการเพื่อส่งเสริมปฏิบัติการไร้ความรุนแรงโดยใช้อินเทอร์เน็ต แต่เมื่อมีการนำอินเทอร์เน็ตมาใช้เพื่อท้าทายอำนาจ กลุ่มที่เคลื่อนไหวจึงต้องเผชิญกับ “พลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง” (*technological dynamic of nonviolent action*) กล่าวคือ อำนาจเชิงโครงสร้างเหล่านี้จะปรากฏตัวแทรกแซงการสื่อสารของกลุ่มเคลื่อนไหว แทรกแซงระบบอินเทอร์เน็ตในส่วนที่โครงสร้างทางเทคโนโลยีมีลักษณะค่อนข้างรวมศูนย์ เช่น ที่ชั้นโครงข่ายพื้นฐาน อาทิที่อินเทอร์เน็ตเกตเวย์ระหว่างประเทศ ที่ชุมสายอินเทอร์เน็ตภายในประเทศ แต่การแทรกแซงที่ชั้นนี้จำเป็นต้องอาศัยการลงทุนทางเทคโนโลยีค่อนข้างมาก ดังกรณีที่เกิดขึ้นในกรณีของไทย อำนาจเชิงโครงสร้างได้ปรากฏตัวในส่วนที่ระบบมีความรวมศูนย์เข้มข้นน้อยลง คือ ที่ชั้นช่องทางเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โดยมีมาตรการปิดกั้นและแทรกแซงเว็บไซต์เป็นหลัก ซึ่งมีทั้งในลักษณะที่เป็นแบบเปิดเผยและใช้อิทธิพล การปิดกั้นแทรกแซงนี้ แม้จะยังมีไม่มากในช่วงปี 2548-2549 แต่หลังเหตุการณ์รัฐประหารแล้ว การเซ็นเซอร์และควบคุมอินเทอร์เน็ตในชั้นต่างๆ ถูกจัดตั้งขึ้นมาอย่างเป็นระบบและมีมากขึ้นเรื่อยๆ

7) ในพลวัตทางเทคโนโลยีของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง มีตัวอย่างวิธีการอยู่ 2 ชนิดที่มีเป็นไปได้ที่จะพัฒนาขึ้นเป็น “วิธีการเชิงเทคนิค” ของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง (*technical method of nonviolent action*) นอกเหนือไปจากวิธีการเชิงกายภาพ จิตวิทยา เชิงสังคม เชิงเศรษฐกิจ เชิงการเมือง ตามที่มีใช้กันอยู่ 198 วิธี คือ (1) ยกกระดานจากการไม่ให้ใช้บริการเว็บไซต์ เป็น การไม่ให้ความร่วมมือทางเทคนิค (*technical non-cooperation*) ในความหมายที่ว่า ผู้คนที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องอยู่ในส่วนต่างๆของระบบอินเทอร์เน็ตไม่ให้ความร่วมมือกับคำสั่งที่ไม่ชอบธรรม หรือไม่ให้บริการทางเทคนิคต่อการกระทำที่ไม่ชอบธรรม และ (2) ยกกระดานจากการโจมตีทางเทคนิคแบบแฮ็คเกอร์ มาเป็น การแทรกแซงทางเทคนิคโดยไร้ความรุนแรง

(*nonviolent intervention*) ในความหมายของการยกระดับใช้อินเทอร์เน็ตจากชั้น “แอ็คติวิซึ่ม” ไปเป็น “แอ็คติวิซึ่ม” โดยใช้เทคนิคแบบแอ็คเกอร์รณรงค์ทำอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ (electronic civil disobedience) เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของคนจำนวนมากในการทำให้ระบบคอมพิวเตอร์หรือเว็บไซต์เป้าหมายไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ

8) สำหรับกรณีของไทยที่การใช้อินเทอร์เน็ตเคลื่อนไหวทางการเมือง อยู่ในชั้น “แอ็คติวิซึ่ม” และปฏิบัติการเชิงเนื้อหาของแต่ละฝ่ายยังไม่สามารถเอาชนะกันได้อย่างเด็ดขาดนั้น ทรัพยากรการเคลื่อนไหวบนอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยสำคัญ ที่ทำให้กลุ่มหนึ่งๆ สามารถระดม “อำนาจเชิงปริมาณ” อันจะเป็นตัวกำหนดความได้เปรียบเสียเปรียบเหนือกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในความขัดแย้งทางการเมืองหนึ่งๆ ผ่านการ “ปิดล้อมโดยไร้ความรุนแรง” (*nonviolent containment*) ได้

กล่าวโดยสรุป อินเทอร์เน็ตไทยนั้น แม้อำนาจเชิงโครงสร้างแฝงฝังอยู่ และจะแสดงตัวเพื่อลดทอนศักยภาพของปฏิบัติการไร้ความรุนแรง แต่ก็ในกรณีการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลเมื่อปี 2548-2549 นั้น อำนาจเชิงโครงสร้างนี้ยังไม่เข้มแข็งมากนัก ทำให้อินเทอร์เน็ตไทยเอื้อต่อการเคลื่อนไหวไร้ความรุนแรงให้สามารถเขย่าความเข้มแข็งของฝ่ายตรงข้ามได้อย่างมีพลัง แม้จะไม่ถึงใช้อินเทอร์เน็ตถึงขั้นเทคนิคแบบแอ็คเกอร์ แต่วิธีการเคลื่อนไหวหลายประการก็แสดงให้เห็นถึงวิธีการใหม่ๆ ของการสร้างปฏิบัติการไร้ความรุนแรงในเชิงเทคนิคและเทคโนโลยีได้

6. ข้อเสนอแนะ : แนวโน้มและโจทย์วิจัยในอนาคต

จากที่กล่าวมาทั้งหมดในวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ จะเห็นได้ว่า ในช่วง 5-10 ปีที่ผ่านมา สังคมไทยได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของระบบเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตไปอย่างรวดเร็วยิ่ง หลังเหตุการณ์รัฐประหารปี 2549 นั้น เทคโนโลยีการสื่อสารอีกชนิดหนึ่ง ที่เรียกกันกว้างๆ ว่า “สื่อใหม่” (new media) ได้ก้าวขึ้นมาเป็นที่นิยมอย่างรวดเร็วทั้งในแง่ความกว้างขวางครอบคลุมและความซับซ้อน และนับวันจะมีลักษณะข้ามสื่อ (cross-media) มากขึ้นเรื่อยๆ เนื้อหาชุดเดียวกันถูกสื่อสารไปในสื่อหลากหลายชนิด ทำให้สื่อทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ดาวเทียม การส่งข้อความข่าวสาร/คลิปทางโทรศัพท์มือถือ ถูกผสมเข้าเป็นปริณทลข้อมูลข่าวสารสืบเนื่องเชื่อมต่อเป็นผืนแผ่นเดียวกัน และเชื่อมโยงผู้คนทั้งที่อยู่ในโลกออนไลน์และโลกออฟไลน์เข้าด้วยกันกลายเป็นชุมชนการสื่อสารข้ามสื่อที่มีขนาดใหญ่

นอกจากนี้ ปรากฏการณ์ที่เรียกกันกว้างๆ ว่า “เว็บ 2.0” (web 2.0) อย่างเว็บบอร์ด, เว็บบล็อก (weblog), YouTube, Wikipedia ฯลฯ ที่ผู้บริโภคเนื้อหาเป็นผู้ผลิตเนื้อหาไปในขณะเดียวกัน ซึ่งเรียกกันว่า “prosumer” (มาจาก producer + consumer) และใครๆ ก็สามารถผลิตเนื้อหาและสร้างสื่อ (ทั้งตัวอักษร ภาพ คลิปเสียง คลิปวิดีโอ) ของตัวเองได้ไม่ยากอีกต่อไป ทำให้การสื่อสารในปริณทลข้อมูลข่าวสารดังกล่าวยิ่งไหลเวียนเชื่อมโยงรากลึก เข้มข้น และมีปริมาณมหาศาลมากขึ้นไปอีก จนบางครั้งเกิดสภาวะที่มีแต่คนพูด ไม่มีคนฟัง อาณาบริเวณ

อันกว้างขวางของการสื่อสารข้ามสื่อเหล่านี้ ผนวกกับความเร็วของการสื่อสารที่สามารถสร้างและส่งเนื้อหาได้ตลอดทุกนาที ทุกชั่วโมง และทุกวัน รวมถึงปริมาณและความเข้มข้นในการผลิตเนื้อหาโดยไม่ถูกจำกัดด้วยเนื้อที่กระดาษ ทำให้เวลาในการตั้งสติใคร่ครวญไตร่ตรองของผู้บริโภค ผู้ผลิต หรือผู้ส่งต่อเนื้อหานั้น เหลือน้อยลงเรื่อยๆ

ในสภาวะทางเทคโนโลยีดังกล่าว เมื่อสื่อใหม่เหล่านี้ถูกใช้ไปในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง จึงก่อให้เกิดผลกระทบอย่างมหาศาลเกินกว่าจะคาดไม่ถึงได้ง่ายๆ กลายเป็นสิ่งที่อาจเรียกได้ว่า “ความขัดแย้งทางการเมืองความเร็วสูง” โดยเฉพาะเมื่อถูกใช้ไปในแง่การโจมตีหรืออารมณ์โกรธแค้นและเกลียดชัง การให้ข้อมูลเท็จหรือความจริงครึ่งเดียว (disinformation and misinformation) และการทำงานผ่านความรุนแรงเชิงวัฒนธรรมชนิดอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้ความรุนแรงต่อฝ่ายตรงข้าม ที่สำคัญ คือ การกระทำดังกล่าว สามารถเกิดขึ้นมาได้ทั้งจากฝ่ายภาครัฐ และจากฝ่ายประชาชนกลุ่มต่างๆ ทั้งที่อยู่และไม่อยู่ในสองข้างของข้อขัดแย้งก็ตาม สถานการณ์ดังกล่าวนี้ยิ่งล่อแหลมและซับซ้อนขึ้นไปอีกเมื่ออยู่ในช่วงวิกฤตความขัดแย้งที่รุนแรงสืบเนื่องและยืดเยื้อ

ในขณะเดียวกัน ในเชิงโครงสร้างทางเทคโนโลยีแล้ว เกิดปรากฏการณ์สำคัญอย่างน้อย 3 ประการ ได้แก่ (1) การเพิ่มขึ้นอย่างมากมาของการควบคุมกำกับ กระทบเซ็นเซอร์ ปิดกั้น และตรวจจับ จากภาครัฐ ซึ่งเปิดศักราชด้วยคำสั่งคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ฉบับที่ 5 เมื่อวันที่ 20 กันยายน 2549 ที่มอบอำนาจค่อนข้างกว้างขวางให้แก่กระทรวงไอซีทีโดยระบุ “...ให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ดำเนินการควบคุม ยับยั้ง สกัดกั้น และทำลาย การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในระบบสารสนเทศ ผ่านระบบเครือข่ายการสื่อสารทั้งปวง ที่มีบทความ ข้อความ คำพูด หรืออื่นใด อันอาจจะส่งผลกระทบต่อการปฏิรูปการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข...” แม้คำสั่งนี้ถูกยกเลิกโดยมติคณะรัฐมนตรีชุดพล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เมื่อเดือนกรกฎาคม 2550 แต่ก็มีกรออก พ.ร.บ.การกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2550 และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่ออื่นๆ ขึ้นมาแทน อาทิเช่น หลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามพรบ.ฉบับนี้ (ประกาศโดยกระทรวงไอซีที ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ 23 สิงหาคม 2550) ซึ่งกล่าวถึงแขนงวิชาใหม่ที่เรียกว่า “ความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศ” (information security) และการพิสูจน์หลักฐานทางคอมพิวเตอร์ (computer forensics) รวมทั้งปรากฏการณ์ไล่ล่า “เว็บหมิ่น” และจับกุมผู้เกี่ยวข้องในช่วงปี 2551-2552 อีกด้วย (2) การโจมตีทางเทคนิคของกลุ่มต่างๆ ในข้อขัดแย้ง และการออกแบบโครงสร้างทางเทคโนโลยีการสื่อสารเพื่อรับมือกับการโจมตี (รวมถึงการเซ็นเซอร์ปิดกั้น) ดังกล่าว และ (3) การต่อสู้ของกลุ่มต่อต้านการเซ็นเซอร์ อาทิ กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (Freedom Against Censorship Thailand : FACT) กลุ่มพลเมืองเน็ตไทย (Thai Netizen) รวมถึงกลุ่มต่อต้านรัฐประหาร 2549 ต่างๆ อีกด้วย

ปรากฏการณ์เหล่านี้เผยให้เห็นได้อย่างดีถึงปฐมบทของความขัดแย้งและการต่อสู้เชิงอำนาจในโครงสร้างระบบเทคโนโลยีสื่อใหม่ของไทย ทั้งในเชิงโครงสร้างเทคโนโลยี เชิงเทคนิค และเชิงสถาบัน ฯลฯ ที่ข้องเกี่ยวกับตัวแสดงหลากหลายในระดับต่างๆ เช่น ผู้ใช้เว็บบอร์ด, บล็อกเกอร์, เว็บบาสเตอร์, ผู้ให้บริการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต, ผู้ให้บริการโครงข่ายพื้นฐาน ฯลฯ และจะยิ่งทวีความซับซ้อนขึ้นไปอีกในอนาคต พร้อมกับพัฒนาการทางเทคโนโลยีที่นับวันยิ่งซับซ้อนและซอกซอนมากขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง

สถานการณ์ความรุนแรงที่เกี่ยวข้องกับระบบเทคโนโลยีสื่อใหม่ดังที่เกิดขึ้นแล้วบ้าง ดังที่เกิดขบวนการต่อต้านรัฐประหารเป็นจำนวนมากในช่วงปี 2550 และการเผชิญหน้ากันระหว่างทั้งฝ่ายขับไล่รัฐบาลและฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล ซึ่งก่อตัวกันชัดเจนกลายเป็น “สื่อเหลือง” กับ “สื่อแดง” และมีการปะทะกันถึงขั้นเลือดตกยางออก เป็นวิกฤติสูงสุดในวันที่ 7 ตุลาคม 2551

แนวโน้มเหล่านี้ที่จะยิ่งทวีคูณในอนาคต จะทำให้แนวทางการไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งนั้น เหลือที่ทางและทางเลือกน้อยลงทุกทีๆ ในขณะที่ยังคงความรั้งของไทยเกี่ยวกับสันติวิธีเพื่อรับมือสถานการณ์ใหม่ดังกล่าว ก็ยังไม่ทันสถานการณ์มากเพียงพอ โจทย์สำคัญสำหรับงานวิจัยในอนาคตที่น่าค้นคว้าสืบเนื่อง จึงน่าจะได้แก่คำถาม อาทิเช่น

(1) จากประสบการณ์ของประเทศอื่นๆทั่วโลก ท่ามกลางสังคมที่ซุ่มซอกไปด้วยข้อมูลข่าวสารจากพัฒนาการของเทคโนโลยีสื่อใหม่นั้น ความรุนแรงทางการเมืองปรากฏและเปลี่ยนรูปลักษณะไปอย่างไรบ้าง? การใช้ความรุนแรงทางการเมืองดังกล่าวสัมพันธ์อย่างไรกับระบบเทคโนโลยีของประเทศนั้นๆ? สังคมการเมืองของประเทศนั้นๆ มีวิธีเผชิญกับรูปลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปของความรุนแรงทางการเมืองอย่างไร? และมีการนำเทคโนโลยีสื่อใหม่มาใช้ในทางสันติวิธีบ้างหรือไม่ อย่างไร? ตัวอย่างเช่น การทำอารยะขัดขืนอิเล็กทรอนิกส์ (electronic civil disobedience) ของกลุ่มชาปาติस्ता (Zapatista) (ดูเพิ่มเติมใน Jordan and Taylor 2004; Meikle 2009) เป็นต้น

(2) ในสังคมการเมืองไทย หลังเหตุการณ์รัฐประหาร 2549 มานั้น ระบบเทคโนโลยีสื่อใหม่ทั้งในเชิงเทคนิคและในมิติเชิงสถาบัน หรือองค์กรกำกับดูแล เปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง? ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสื่อใหม่ ส่งผลต่อรูปลักษณะของความรุนแรงทางการเมืองที่มีเพิ่มขึ้นอย่างไร?

(3) สังคมไทยมีวิธีเผชิญกับแนวโน้มความรุนแรงทวีคูณดังกล่าวได้อย่างไร? มีความพยายามปรับแก้ระบบโครงสร้างทางเทคโนโลยีของสื่อใหม่ให้ลดทอนความรุนแรงทางการเมืองและเอื้อต่อการไม่ใช้ความรุนแรงบ้างหรือไม่ อย่างไร? และจะมีทางเลือกของการไม่ใช้ความรุนแรงในสังคมลักษณะดังกล่าวได้อย่างไรบ้าง?

คำถามเหล่านี้ เป็นเพียงตัวอย่างของโจทย์วิจัยที่น่าจะมีการศึกษาเพิ่มเติมในอนาคต สำหรับผู้ที่สนใจเรื่องความเกี่ยวพันระหว่างเทคโนโลยีกับความรุนแรงและการไม่ใช้ความรุนแรงทางการเมือง โดยเฉพาะในห้วงเวลาหลังเหตุการณ์รัฐประหาร 2549 ซึ่งมีความ

เปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในสังคมการเมืองไทยอย่างรอบด้าน ทั้งนี้เพื่อที่จะพัฒนาความรู้ให้เท่าทันสถานการณ์ และสามารถหาทางป้องกันไม่ให้มีเทคโนโลยีดังกล่าวกลายเป็นเครื่องมือใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งกลายเป็น “ความขัดแย้งยืดเยื้อ” ไปแล้วในปัจจุบัน และพร้อมที่จะเสนอแนวทางทางเลือกของการใช้เทคโนโลยีชนิดนี้ในลักษณะที่ไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างน่าฟังอีกด้วย ☺

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- (ก) ทรรศนในทางปรัชญาการเมือง (ข) กระบวนการยุดิธรรมตองนึ่ง, มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (บทความลำดับที่ 906) 19 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document95077.html> [2552, กรกฎาคม 6]
- *bonny (นามแฝง) (2549ก) **ผมจะตั้งขบวนการเสรีไทย ในเวปบอร์ด..ขอเสียงสนับสนุนด้วยครับ**, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 9 กุมภาพันธ์ 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4093081/P4093081.html>
- *bonny (นามแฝง) (2549ข) **ขบวนการเสรีไทยในเวปบอร์ด แตกประเด็นมากกระทู้นี้จะครับ** (# 2), ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 10 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4094278/P4094278.html>
- *bonny (นามแฝง) (2549ค) **ขบวนการเสรีไทยเวปบอร์ด..8.00น. ออกแถลงการณ์..ชัยชนะของเราคือชัยชนะของประเทศชาติ**, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 25 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4136776/P4136776.html> [2552, กันยายน 14]
- *bonny (นามแฝง) (2549ง) **ขบวนการเสรีไทยในเวปบอร์ด)..ทำไมระบอบทักษิณนิยมจึงพินาศ..เร็วกว่าที่คาดคิด** (ตอนที่๑), ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 12 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4100709/P4100709.html> [2552, กันยายน 5]
- *bonny (นามแฝง) (2549จ) **ขบวนการเสรีไทยในเวปบอร์ด)..ทำไมระบอบทักษิณนิยมจึงพินาศ..เร็วกว่าที่คาดคิด** (ตอนที่๒), ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 13 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4101737/P4101737.html> [2552, กันยายน 5]
- *bonny (นามแฝง) (2549ฉ) **ขบวนการเสรีไทยในเวปบอร์ด)..ทำไมระบอบทักษิณนิยมจึงพินาศ..เร็วกว่าที่คาดคิด** (ตอนที่๓), ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 14 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4104268/P4104268.html> [2552, กันยายน 5]
- *bonny (นามแฝง) (2549ช) **ขบวนการเสรีไทยในเวปบอร์ด)..ทำไมระบอบทักษิณนิยมจึงพินาศ..เร็วกว่าที่คาดคิด** (ตอนที่๔), ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 15 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/>

[2006/02/P4107267/P4107267.html](http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4107267/P4107267.html)] (67 [2552, กันยายน 5]

*bonny (นามแฝง) (2549ซ) **** (ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด).. ทำไมระบอบทักษิณนิยมจึงพินาศ..เร็วกว่าที่คาดคิด** (ตอนที่๕), ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 16 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4110093/P4110093.html> [2552, กันยายน 5]**

*bonny (นามแฝง) (2549ฅ) **** (ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด).. ทำไมระบอบทักษิณนิยมจึงพินาศ..เร็วกว่าที่คาดคิด** (ตอนที่๖), ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 18 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4115916/P4115916.html> [2552, กันยายน 5]**

*bonny (นามแฝง) (2549ญ) **** (ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด).. ทำไมระบอบทักษิณนิยมจึงพินาศ..เร็วกว่าที่คาดคิด** (ตอนที่๗), ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 20 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4120347/P4120347.html> [2552, กันยายน 5]**

*bonny (นามแฝง) (2549ฎ) **** (ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด).. ทำไมระบอบทักษิณนิยมจึงพินาศ..เร็วกว่าที่คาดคิด** (ตอนที่๘), ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 21 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4123548/P4123548.html> [2552, กันยายน 5]**

*bonny (นามแฝง) (2549ฏ) **** (ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด).. ทำไมระบอบทักษิณนิยมจึงพินาศ..เร็วกว่าที่คาดคิด** (ตอนที่๙ อวสานแล้ว), ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 22 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4127886/P4127886.html> [2552, กันยายน 5]**

*bonny (นามแฝง) (2549ฐ) **** (ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด) ด่วนครับด่วน!! มีเรื่องมาปรึกษาสมาชิกทุกท่าน..ขอเรียนเชิญนะครับ**.** ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4127986/P4127986.html> [2552, กรกฎาคม 8].

*bonny (นามแฝง) (2550) อดีต ปัจจุบัน และอนาคตของขบวนการเสรีไทยเว็บบอร์ด, ใน *bonny (นามแฝง) (บรรณาธิการ), **ยังไม่ก็ไม่ชิน SHIN**. กรุงเทพฯ : อภิสราอินเตอร์กรุ๊ป, 2550.

- *บังสุกุล* (นามแฝง) (2549ก) ขอประท้วงช่อง 7 ให้ทำกรอบเล็ก 2 กรอบ, **ห้องราชดำเนิน** **เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 10 มีนาคม 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4179960/P4179960.html> [2552, กันยายน 17]
- *บังสุกุล* (นามแฝง) (2549ข) ฎีกาอยู่ในพระราชวินิจฉัยแล้วจะนัดมาชุมนุมกดดันอีกหรือไร, **ห้องราชดำเนิน** **เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 5 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4079649/P4079649.html> [2552, กันยายน 17]
- *บังสุกุล* (นามแฝง) (2549ค) ผมหวังรัฐธรรมนูญฉบับขอคัดค้านมีอบ4ก.พ.แบบออกนอกหน้าเลย, **ห้องราชดำเนิน** **เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 31 มกราคม 2549 (338 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/01/P4065866/P4065866.html> [2552, กันยายน 17]
- ::Sholl:: (นามแฝง) (2549ก)กนก สองมาตรฐานยังไม่เซ็ด ทั้งอคติ และใส่อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว ยังจำคำพูดหลาวนี้ที่เคยพูดในข่าวได้หรือไม่?, **ห้องราชดำเนิน** **เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 5 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4262193/P4262193.html> [2552, กันยายน 18]
- ::Sholl:: (นามแฝง) (2549ข)กนกnationตีมากเลยนะครับย้าใหญ่เลยนะครับ, **ห้องราชดำเนิน** **เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 30 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4241744/P4241744.html> [2552, กันยายน 18]
- ~Ultra_Jack~ (นามแฝง) (2549) กะทู้เหวด...กนกควรทำรายการคุยคุ้ยข่าวต่อไปหรือไม่, **ห้องราชดำเนิน** **เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 31 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4245473/P4245473.html> [2552, กันยายน 18]
- 'เปรม' ย้ำสำนักทหารอาชีพ ให้ถอยห่าง 'คนไม่ดีแต่มีเงิน', **มติชนรายวัน**, 1 ก.ย.2549 หน้า 2.
- เปิดตัวแล้ว พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย, **ประชาไท**, 10 กุมภาพันธ์ 2549
- <_Eminem_> (นามแฝง) (2549), คมชัดลึกออกมายอมรับผิดและขอโทษแล้วคุณคิดว่าบรรณาธิการควรจะได้รับผิดชอบด้วยการลาออกหรือไม่?, **ห้องราชดำเนิน** **เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 28 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4234651/P4234651.html> [2552, กันยายน 18]

- 200SXCARCLUB (นามแฝง) (2549) แลกการณักร่มคนผ่านฟ้าครับไม่ได้เอามาตั้งเพื่อความ
สะใจนะครับ, **เว็บวิโอเพนมายด์**. วันที่ 6 สิงหาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://www.weopenmind.com/board/index.php?PHPSESSID=aedaab93fe4ae8ac85f1db9a186ebce3&topic=2252.msg20961#msg20961> [2552, กันยายน 27]
- 3 วิธีรับมือ หากคนไทยในประเทศ เข้า MGR online ไม่ได้ !?!, **ผู้จัดการออนไลน์**. 3
กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://www.manager.co.th/Cyberbiz/ViewNews.aspx?NewsID=9490000015104>
- 30 ศูนย์กลางจังหวัดไม่เอาไทยรักไทย, **มติชนรายวัน**, 5 เมษายน 2549. หน้า 10.
- 4 นายพลเยี่ยม.ปช.องคมนตรี ร้องย้ายทหาร คำสั่งมิชอบ-สนองนักการเมือง ไอซ์ ซีไรวันัย-แฉ
เด็ก บรรณวิทย์, **มติชนรายวัน**, 31 ส.ค.2549 หน้า 1
- ASTV เพิ่มช่องถ่ายทอด เมืองไทยรายสัปดาห์ ทาง ESAN Discovery, **ผู้จัดการออนไลน์**.
17 พฤศจิกายน 2548 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9480000159325>
- batseboy (นามแฝง) (2549) ขอเรียกร้องให้มีการโชว์ IP ของผู้ตั้งกระทู้ และ ผู้แสดงความเห็น
ในราชดำเนินครับ, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 8 กุมภาพันธ์ 2549
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/
2006/02/P4088607/P4088607.html](http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4088607/P4088607.html)
- Can ไทเมือง (นามแฝง) (2549) ตอบบทความที่ดีที่สุดที่ที่สุดในราชดำเนิน...จากการคัดสรรของ..นาย
ขนมต้ม..., **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 19 กุมภาพันธ์ 2549
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/
02/P4118755/P4118755.html](http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4118755/P4118755.html) [2552, กันยายน 5]
- Chiangraiplus (นามแฝง) (2549) ลับเฉพาะคนรู้ทันสนธิ บทที่ 1 เรื่องเก่าๆที่น่าจดจำครับ,
ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 14 กรกฎาคม 2549; (30 [ออนไลน์].
แหล่งที่มา : [http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/07
/P4534433/P4534433.html](http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/07/P4534433/P4534433.html) [2552, กันยายน 5]
- CraZyBMW (นามแฝง) (2549)รณรงค์คว่ำบาตร สื่อที่ไม่เป็นกลาง ไม่มีจรรยาบรรณ, **ห้องราช
ดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 12 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
[http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4279853/P4279853.
html](http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4279853/P4279853.html) [2552, กันยายน 17]
- Duke of Sarakhan (นามแฝง) (2549) ฝากถึงแกนนำกลุ่มคนผ่านฟ้า ทำไมทำกันแบบนี้, **ห้อง
ราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. วันที่ 20 กรกฎาคม 2549 [ออนไลน์].
แหล่งที่มา :

<http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/07/P4550483/P4550483.html> [2552, กันยายน 17]

grassroot (นามแฝง) (2549ก) กกด.คือต้นเหตุที่ทำให้พรรคประชาธิปัตย์และพรรคร่วมฝ่ายค้าน แพ้การเลือกตั้งจริงหรือ?, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 15 พ.ค.2549, (283 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/05/P4368629/P4368629.html> [2552, กันยายน 17]

Grassroot (นามแฝง) (2549ข) จดหมายเปิดผนึกถึง--กลุ่ม คนผ่านฟ้า รักษาประชาธิปไตยและ ทูทกระทุ้งที่วิพากษ์สื่อ, เว็บบล็อกส่วนตัวของ **Grassroot (นามแฝง)**, 7 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=grassroot &month=04-2006&date=07&group=1&gblog=14](http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=grassroot&month=04-2006&date=07&group=1&gblog=14) [2552, พฤษภาคม 3]

grassroot (นามแฝง) (2549ค) แต่...วันเสรีภาพสื่อมวลชนโลก2549: 'ดูเลยพิณิจ' และ 'วาระซ่อนเร้น' ของสื่อมวลชนไทย, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, วันที่ 3 พฤษภาคม 2549 (46 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/05/P4338091/P4338091.html> [2552, กันยายน 17]

grassroot (นามแฝง) (2549ง) สมาชิกกลุ่มคนผ่านฟ้า...คุณทำงานได้ผลแล้ว....(กรณีวิวัฒนาการเนชั่น. ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 9 เมษายน 2549, (56 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4272573/P4272573.html> [2552, กันยายน 17]

grassroot (นามแฝง) (2549จ) อำนาจตุลาการ...คลี่คลายสถานการณ์สู่ความสมานฉันท์หรือ ความรำลึก!?, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 30 เม.ย. 2549, (240 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4329507/P4329507.html> [2552, กันยายน 17].

HOLY-ROACH (นามแฝง) (2549) กร๊าก ทากโดนเกลือสดดินกันเกลือ 2-3 วันนี้เห็นแต่ กระทุ้งติสเครติส คนผ่านฟ้า, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, วันที่ 11 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4276952/P4276952.html> [2552, กันยายน 17]

icyZ (นามแฝง) (2549) [โพลหาเรื่อง]ผู้ชุมนุมที่ไปแจกสำเนาข่าวของคมชดลี้กมีความผิดตามกฎหมายใหม่?, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 30 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4239201/P4239201.html> [2552, กันยายน 18]

Internet Thailand และ NECTEC (August 25, 1995) **เครือข่ายอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย**
ณ สิงหาคม 2538 (แผนที่), กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และ
 คอมพิวเตอร์แห่งชาติ.

Ires (นามแฝง) (2549) หลักฐานเทพเจ้ามัดตัวสนธิเอามาให้ฟังกันอีกครั้งสำหรับผู้ที่ไม่เคยฟัง
 มาก่อน, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 27 มีนาคม 2549 [ออนไลน์].
 แหล่งที่มา : [http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/
 P4231685/P4231685.html](http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/P4231685/P4231685.html) [2552, มีนาคม 20]

jacket_jung (นามแฝง) (2549) พลังเจียบรวมพลังที่กระตุ้นนี้สนธิออกไป!หยุดทำร้ายประเทศชาติ
 , **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 4 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์].
 แหล่งที่มา :
[http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/02/P4077671/P4077671
 .html](http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/02/P4077671/P4077671.html) [2552, กันยายน 17]

justgig (นามแฝง) การเขียนเชียร์คุณทักษิณ ต้องเป็นคนรับเงินมาเขียนหรือครับ ... ผมไม่ได้
 เสน่ห์หาอะไรคุณทักษิณ ก็แค่คนรักชาติคนหนึ่ง, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิป
 ดอทคอม**. วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
[http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/02/P4110387/P4110387.
 html](http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/02/P4110387/P4110387.html) [2552, กันยายน 5]

Killer (นามแฝง) (2549) กรรมพื้หอคอย ถล่ม กรรมพื้สุนัขรับใช้, **เว็บเสรีไทยในเว็บบอร์ด**.
 11 กรกฎาคม 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://oldforum.serithai.net/index.php?topic=3989.0;wap2> [2552, กันยายน 29].

Mars (นามแฝง) (2549) แถลงการณ์ร่วมคาราวานคนจน-คมชัดลึก, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์
 พันทิปดอทคอม**, 30 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
[http://topicstock.pantip.com
 /raidumnern/topicstock/2006/03/P4241171/P4241171.html](http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/P4241171/P4241171.html) [2552, กันยายน 18]

May Man Return (นามแฝง) (2549) -11 เมษายน --คนผ่านฟ้า--ต่อต้านสื่อคุกคามประชาชน--!
 ช่วยกันจัดการโจรที่ขอร้องให้ตำรวจไล่จับคนดี, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิป
 ดอทคอม**, วันที่ 10 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http://topicstock.pantip.
 com/raidumnern/topicstock/2006/04/P4273523/P4273523.html](http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/04/P4273523/P4273523.html) [2552, กันยายน 17]

mr_a (นามแฝง) (2549ก) ลับเฉพาะคนรู้ทันสนธิ บทที่ 1, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิป
 ดอทคอม**. 9 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http://topicstock.pantip.com/
 raidumnern/topicstock/2006/03/P4176005/P4176005.html](http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/P4176005/P4176005.html) [2552, กันยายน 14]

- mr_a (นามแฝง) (2549ข) รู้ทัน สนธิ บทที่ 2, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 9 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/P4176010/P4176010.html> [2552, กันยายน 14]
- mr_a (นามแฝง) (2549ค) ลับเฉพาะคนรู้ทันสนธิ บทที่ 3, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 9 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/P4176015/P4176015.html> [2552, กันยายน 14]
- mr_a (นามแฝง) (2549ง) ลับเฉพาะคนรู้ทันสนธิ บทที่ 4, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 9 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/P4176018/P4176018.html> [2552, กันยายน 14]
- mr_a (นามแฝง) (2549จ) ลับเฉพาะคนรู้ทันสนธิ บทที่ 5, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 9 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/P4176021/P4176021.html> [2552, กันยายน 14]
- mr_a (นามแฝง) (2549ฉ) ลับเฉพาะคนรู้ทันสนธิ บทที่ 6, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 9 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/P4176025/P4176025.html> [2552, กันยายน 14]
- mr_a (นามแฝง) (2549ช) ลับเฉพาะคนรู้ทันสนธิ บทที่ 7, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 9 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/P4176371/P4176371.html> [2552, กันยายน 14]
- mr_a (นามแฝง) (2549ซ) ลับเฉพาะคนรู้ทันสนธิ บทที่ 8, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 9 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/P4176029/P4176029.html> [2552, กันยายน 14]
- mr_a (นามแฝง) (2549ฅ) คุณเมื่อกระทู้ ของคนกลุ่มคนผ่านฟ้า หรือ กระทู้ต่อต้านคนผ่านฟ้า มากกว่ากัน, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, วันที่ 16 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/04/P4287417/P4287417.html> [2552, กันยายน 17].
- nat1234 (นามแฝง) (2549) เหตุใดกะทิงไม่ยอมรับผิดแล้วขอพระราชทานอภัยโทษแบบคมชัดลึกกลับบอกว่าคุณอุปมาอุปมัย??, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 30 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/03/P4240618/P4240618.html> [2552, กันยายน 18]
- Oscamee (นามแฝง) (2549) นี่คือสงครามสื่อ ของจริง จาก เจ้าพ่อที่ชื่อ สนธิ ลิ้มทองกุล, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 29 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4235568/P4235568.html> [2552, กันยายน 17].

Phyllis (นามแฝง) (2549) ลับเฉพาะคนรู้ทันสนธิ, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 16 มีนาคม 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4196445/P4196445.html> [2552, กันยายน 14]

Renka (นามแฝง) (2549) เห็นด้วยหรือไม่:มีอบที่ไปประท้วงหน้าเนชั่น, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 30 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4241119/P4241119.html> [2552, กันยายน 18]

Soft Heart True Love! (นามแฝง) (2549) **ขบวนการเสรีไทยในเว็บบอร์ด).. รายชื่อล่าสุด/เสรีไทย224, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 21 กุมภาพันธ์ 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4123977/P4123977.html>

tonytui (นามแฝง) (2549ก) **กระทู้สุดท้ายเรื่อง จดหมายถึงองค์กรสื่อ และขอบคุณทุกท่านที่ได้ร่วมลงชื่อ > 300 logins และการดำเนินงานต่อไปครับ**, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, วันที่ 2 เมษายน 2549 (55 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4249588/P4249588.html> [2552, กันยายน 12]

tonytui (นามแฝง) (2549ข) **จดหมายถึงสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเกี่ยวกับการทำงานของสื่อ (โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์เชิงธุรกิจออนไลน์แนบท้ายจดหมายครับ*** ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 1 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4246962/P4246962.html> [2552, กันยายน 12]

Trick เล็กๆ สำหรับเด็กนอก หากเข้า MGR online ไม่ได้ !?!, ผู้จัดการออนไลน์. 28 มกราคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/cyberbiz/ViewNews.aspx?NewsID=9490000012146>

truehits (2004) **truehits award 2003 : TOP100 อันดับที่ 1 - 20**, กรุงเทพฯ : บริษัทศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย จำกัด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://truehits.net/awards2003/> [2551, ธันวาคม 25]

truehits (2005) **truehits award 2004 : TOP100 อันดับที่ 1 - 20**, กรุงเทพฯ : บริษัทศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย จำกัด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://truehits.net/awards2004/> [2551, ธันวาคม 25]

- truehits (2006a) **truehits award 2005 : TOP100 อันดับที่ 1 - 20**, กรุงเทพฯ : บริษัท ศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย จำกัด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://truehits.net/awards2005/> [2551, ธันวาคม 25]
- truehits (2006b) **truehits award 2005 : หมวดข่าว-สื่อ อันดับที่ 1 - 20**, กรุงเทพฯ : บริษัท ศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย จำกัด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://truehits.net/awards2005/> [2551, ธันวาคม 25]
- truehits (2007a) **truehits award 2006 : TOP100 อันดับที่ 1 - 20**, กรุงเทพฯ : บริษัท ศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย จำกัด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://truehits.net/awards2006/> [2551, ธันวาคม 25]
- truehits (2007b) **truehits award 2006 : หมวดข่าว-สื่อ อันดับที่ 1 - 20**, กรุงเทพฯ : บริษัท ศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย จำกัด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://truehits.net/awards2006/> [2551, ธันวาคม 25]
- truehits (2008) **truehits award 2007 : TOP100 อันดับที่ 1 - 20**, กรุงเทพฯ : บริษัท ศูนย์วิจัยนวัตกรรมอินเทอร์เน็ตไทย จำกัด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://truehits.net/awards2007/> [2551, ธันวาคม 25]
- YellowDog01 (นามแฝง) (2549) คุณ รำคาญ กระทุ้งของกลุ่ม คนผ่านฟ้า หรือ ไม่ ครับ, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 16 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4287203/P4287203.html> [2552, กันยายน 17].
- YoungPrinter (นามแฝง) (2549) มีอบคลองเตยบุกคมชัดลึกกรณีหมิ่นในหลวง, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 28 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4233361/P4233361.html> [2552, กันยายน 18]
- เกษียร เตชะพีระ (2549ก) เผด็จการจำแลง อย่าตะแบงข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ, **มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน**, 26 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document95080.html> [2552, กรกฎาคม 6]
- เกษียร เตชะพีระ (2549ข) ความเสี่ยงของตุลาการภิวัตน์ และย้อนรอยปฏิญาฟินแลนด์, **มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน**. (บทความลำดับที่ 950). 17 มิถุนายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.midnightuniv.org/midnight2544/0009999980.html> [2552, กรกฎาคม 6]
- เกษียร เตชะพีระ (2550) **จากระบอบทักษิณสู่รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 : วิกฤตประชาธิปไตยไทย**, กรุงเทพฯ : มูลนิธิ 14 ตุลาฯ

เกี่ยวกับประชาไท, **ประชาไท**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/about.html>

[2552, กรกฎาคม 1]

เจิมศักดิ์ ป็อง สนธิ ย้ำเสรีสื่อ., **ประชาไท**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://prachatai.com/journal/2005/09/5700.html> [2552, ตุลาคม 27]

เจิมศักดิ์ ป็องทอง, รัฐันประเทศไทย (ชื่อคอลัมน์), **ผู้จัดการออนไลน์**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.manager.co.th/Politics/ViewBrowse.aspx?BrowseNewsID =6035>

[2553, มกราคม 26]

เซียงเส้าหลง (นามแฝง) (2548ก) คุณหญิงจรรุวรรณ เมณฑกา ในสมรภูมิต่อสู้กับพันธมิตร
กัณฉินของแผ่นดิน, **ผู้จัดการออนไลน์**. 20 พฤษภาคม 2548 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID= 948000066686>

[[2552, มิถุนายน 17]

เซียงเส้าหลง (นามแฝง) (2548ข) จากกัลยาณมิตรถึงนายกษัตริย์ชินวัตร (15): ประธาน
วุฒิสภาต้องลาออก เปิดทางให้วุฒิสภาแก้ปัญหา ส่งเรื่องกลับศาลรัฐธรรมนูญ,
ผู้จัดการออนไลน์, 5 กันยายน 2548 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID =9480000120084>

[2552, ธันวาคม 21]

เซียงเส้าหลง (นามแฝง) (2548ค) จากกัลยาณมิตรถึงนายกษัตริย์ชินวัตร, กรุงเทพฯ :
บ้านพระอาทิตย์.

เทเลคอม เอเชีย, บริษัท (2544) **รายงานประจำปี 2544**. กรุงเทพฯ : บริษัท เทเลคอม เอเชีย
คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน).

เทพีวีเนิส (นามแฝง) (2549) มีปชช.ประมาณ1000คนกำลังบุกไปที่นสพ.คมชัดลึกที่บางนา,
ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 28 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4233707/>

[P4233707.html](http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4233707.html) [2552, กันยายน 18]

เปรม ตินสุลานนท์, พล.อ. (2549) บทบรรยายพิเศษในหัวข้อการเสริมสร้างการเป็นผู้นำด้วย
หลักคุณธรรม ความพอเพียงและความเสียสละของ พลเรือเอก เปรม ตินสุลานนท์
ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ ณ โรงเรียนนายเรือ เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2549 **นาวิก
ศาสตร์** 90: 2 (ก.พ.2550) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.navy.mi.th/navic/document/ 900202a.html>

เปิดจ.ม.โต้ตอบ 'ทักษิณ-บข', **มติชนรายวัน**,. 12 ก.ค.2549 หน้า 2

เปิดตัวแล้ว พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย, **ประชาไท**, 10 กุมภาพันธ์ 2549

เฟ่งพิณีจ (นามแฝง) (2549) **สนธิออกสั่งเวียนสื่อ : คนกล้าของแผ่นดิน?**, กรุงเทพฯ : พิมพ์
ตะวัน.

เมืองไทยรายสัปดาห์ (2548), สนธิ เปิดโปงงาน 3,500 ล้านซื้อเครื่องบินขับไล่รัสเซีย แจง รัฐบาล ถึงแตก, **เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์**, 10 ธันวาคม 2548 (อ่าน 119,903 ครั้ง)

[<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9480000169650>]

เข้าถึงเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2552.

เมืองไทยรายสัปดาห์ (2549), สนธิ ลั่น 4 กุมภาพันธ์ขอนำพลังมหาชนเช็กบิล แม้ว, **เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์**, 21 มกราคม 2549 (อ่าน 119,903 ครั้ง)

[<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000008729>]

เข้าถึงเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2552.

เมืองไทยรายสัปดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) ครั้งที่ 1: อบอห์น สนธิ เปิดโปง ปฏิญญาฟินแลนด์ สุด อันตราย, **ผู้จัดการออนไลน์**, 21 พฤษภาคม 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000066274>

[2552, เมษายน 16]

เมืองไทยรายสัปดาห์ (มปป.), **ผู้จัดการออนไลน์**, มปป. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.manager.co.th/thailandweekly> [2552, มีนาคม 9]

เว็บระอุศึกถล่ม-เชียร์ทักษิณ แกะรอยซุ่มมือปืนรับจ้างป่วน, **ผู้จัดการออนไลน์**, 22 มิถุนายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th>

[/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000080963](http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000080963)

เวลคัม (นามแฝง) (2549) มาช่วยกันโหวตหน่อยครับ..ว่าเราควรเห็นใจนายที้..กันหรือไม่ที่ อูปมาอูปมัยกันไปเอง, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 30 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajumnern/topicstock/2006/03/P4240567/P4240567.html> [2552, กันยายน 18].

เวลาในขวดแก้ว (นามแฝง) (2549) รวมพลังปรากฏการณ์มีอบONLINE เช็คบิลขับไล่สนธิ! **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 6 กุมภาพันธ์ 2549, [ออนไลน์].

แหล่งที่มา :

<http://topicstock.pantip.com/rajumnern/topicstock/2006/02/P4082607/P4082607.html>

เวอร์ไทน์, เคนท์ และเฟนวิก, เอียด (2551) คอนเทนต์สร้างโดยผู้บริโภค, ใน **DigiMarketing :**

เปิดโลกหิวมีเดียและการตลาดดิจิทัล, แปลโดย ณงลักษณ์ จารุวัฒน์ และ ประภัสสร วรรณสถิต. กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์.

เสรีไทยเวปบอร์ด, ขบวนการ (2549) **ขบวนการเสรีไทยเวปบอร์ดออกแถลงการณ์เพื่อขอให้ นายกรัฐมนตรีลาออก**, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 10 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.pantip.com/cafe/rajumnern/topic/P4095550/P4095550.html>

เสียงสะท้อนนักวิชาการบ้านนายภฯ รัฐบาลทักษิณจะอยู่อย่างไร, **โพสต์ทูเดย์**, 8 กุมภาพันธ์

2549 คอลัมน์ การเมือง-ในประเทศ หน้า 5.

เหตุการณ์สำคัญคุกคามสื่อ 5 ปีใต้เงาทักษิณ, **ผู้จัดการออนไลน์**. 19 มิถุนายน 2549

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000079315>

เอช, ปาสซาล (2547) สังคมอหิงสา บนมรรคาอันท้าทาย. แปลโดย สมพร สมบูรณ์ศิริพันธุ์ ใน **ปาจารย์สาร** ปีที่ 30 ฉบับที่ 3 มีนาคม-มิถุนายน. หน้า 41-5 (แปลมาจาก Paschal Eze, Is a nonkilling society possible? **Seed of Peace** Vol.12 No.1 Jan-Apr. 2004, p.50-2)

แคน ไทเมือง (นามแฝง) (2 กรกฎาคม 2552) ผู้เล่นเว็บบอร์ดระดับตำนานของห้องราชดำเนิน, **สัมภาษณ์ทางเว็บบอร์ด[ออนไลน์]**. แหล่งที่มา : <http://www.weopenmind.com/board/index.php?topic=11277.msg72651#msg72651>

แฉขบวนการจัดตั้งคูหมีนศาลใน ราชดำเนิน, **ผู้จัดการออนไลน์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000096117> [2552, กันยายน 28]

แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ **1/2549**, 11 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.pantown.com/board.php?id=2065&area=1&name=board4&topic=64&action=view> [2552, มีนาคม 26]

แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ **2/2549**, 24 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.prachatai.com/05web/th/home/page2.php?mod=mod_ptcms&ID=2717&Key=HighlightNews [2552, มีนาคม 26]

แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ **4/2549**, 26 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.nurnia.com/phpnuke/html/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=2033&start=0&postdays=0&postorder=asc&highlight=> [2552, เมษายน 2]

แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ **5/2549**, 27 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.prachatai.com/05web/th/home/page2.php?mod=mod_ptcms01&ContentID=1237&SystemModuleKey=SpecialNews&System_Session_Language= [2552, เมษายน 2]

แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ **6/2549**, 23 มีนาคม 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.pantown.com/board.php?id=10895&area=&name=board1&topic=138&action=view> [2553, เมษายน 16]

แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ฉบับที่ 7/2549, 27 เมษายน 2549.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.publichot.com/forums/showthread.php?t=3532>
[2552, มีนาคม 13]

แถลงการณ์ยื่นคำขาดขีดเส้น ให้พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตรออกจากตำแหน่ง จากพันธมิตร

ประชาชนเพื่อประชาธิปไตย, **ประชาไท**, 28 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

http://www.prachatai.com/05web/th/home/page2.php?mod=mod_ptcms01&ContentID=1237&SystemModuleKey=SpecialNews&System_Session_Language=
[2552, เมษายน 4]

แม่ทัพภาคที่ 3 อัด 'ทหารเลว' สอพลอนายกฯ ปล่อยข่าวใส่ร้าย, **มติชนรายวัน**, 21 ก.ค.2549
หน้า 2

ไกรศักดิ์ แฉเคยเห็นสลีป คนในรัฐบาลส่งเงินหนุนเว็บมนุษยฯ, **ผู้จัดการออนไลน์**, 15

กันยายน 2549 (เวลา 20.33 น.) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000116948>
[2549, เมษายน 26]

ไพอาระ เลิศวิราม (2539) วัฏจักรกรุป วิสัยทัศน์หรือ ความฝัน. **นิตยสารผู้จัดการ**. (กุมภาพันธ์)

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.gotomanager.com/news/printnews.aspx?id=6667>. [2551, ตุลาคม 26]

ไฮเปอร์แคท (นามแฝง) (2549) คุณเห็นด้วยกับการขอนายกฯพระราชทานของแกนนำพันธมิตร
หรือไม่, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 23 มีนาคม 2549 [ออนไลน์].

แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/03/P4220494/P4220494.html> [2552, ตุลาคม 2]

กฎ กติกา มรรยาท การใช้เว็บพันทิปดอทคอม, **เว็บไซต์พันทิปดอทคอม** [ออนไลน์].

แหล่งที่มา : <http://www.pantip.com/cafe/rules.html> [2552, ธันวาคม 5]

กฤษณนัยย์ พิริยารังสรรค์ (2 มกราคม 2552) คอลัมน์นิสต์หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ,

สัมภาษณ์.

กลุ่มพันธมิตรยื่น เดินหน้าชุมนุมเพื่อปฏิรูปการเมืองต่อ, **ประชาไท**, 24 กุมภาพันธ์ 2549

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

http://www.prachatai.com/05web/th/home/page2.php?mod=mod_ptcms&ID=2717&Key=HighlightNews [2552, มีนาคม 26]

กสท สกัดผู้อ่านต่างประเทศเข้าเว็บผู้จัดการ!, **ผู้จัดการออนไลน์**. 27 มกราคม 2549

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000012132>

- กองบรรณาธิการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (2549ก) รวบรวมข่าวการซื้อหุ้น นสพ.มติชน โดย บ. แกรมมี่ (บทความลำดับที่ 670), **มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน**. 14 กันยายน 2548 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.midnighuniv.org/midnight2545/document9549.html> [2552, กรกฎาคม 6]
- กองบรรณาธิการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (2549ข) สื่อกับสังคม: ปฏิบัติการยึดพื้นที่สื่อสาธารณะ กรณีมติชน (บทความลำดับที่ 680), **มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน**. 25 กันยายน 2548 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.midnighuniv.org/midnight2545/document9539.html> [2552, กรกฎาคม 6]
- กองบรรณาธิการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (2549ค) การต่อสู้เพื่อความจริงพูดได้ : กรณีการบล็อกเว็บไซต์ ม.เที่ยงคืน, **มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน**. รายงานประชาชน 4 ฉบับ ในบทความลำดับที่ 1049-1052 ระหว่างวันที่ 22-28 ตุลาคม 2549.
- กานต์ ยืนยง (24 กุมภาพันธ์ 2552) อดีตเจ้าหน้าที่ บริษัท อินเทอร์เน็ต ประเทศไทย จำกัด (มหาชน)., **สัมภาษณ์**
- กานต์ ยืนยง, กมล ท้าวเรื้อรักษ์, เจริญรัตน์ สวานานนท์, สมเดช วงศ์จันทร์, และวิจักขณ์ เศรษฐบุตร (2548) **อุตสาหกรรมการให้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย : บทวิเคราะห์และประเด็นเสนอแนะเชิงนโยบาย** (รายงานประกอบการศึกษาวิชา ศ654 ธุรกิจกับการแข่งขันในตลาดโลก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ ได้รับจากผู้เขียน.
- การเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, กระทรวง (2550) หลักเกณฑ์การเก็บรักษาข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ, **ประกาศกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร**. กรุงเทพฯ : กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- การสื่อสารแห่งประเทศไทย (2539) **รายงานประจำปี 2539**. กรุงเทพฯ : การสื่อสารแห่งประเทศไทย.
- การสื่อสารแห่งประเทศไทย (2543) **รายงานประจำปี 2543**. กรุงเทพฯ : การสื่อสารแห่งประเทศไทย.
- การสื่อสารแห่งประเทศไทย (2545) **จุดเปลี่ยน...โฉมหน้าสื่อสารไทย : 25 ปี กสท.** กรุงเทพฯ : การสื่อสารแห่งประเทศไทย.
- การสื่อสารแห่งประเทศไทย (2546) **รายงานประจำปี 2546**. กรุงเทพฯ : การสื่อสารแห่งประเทศไทย.
- การุณ ไสงาม, ตรงไปตรงมา (ชื่อคอลัมน์), **ผู้จัดการออนไลน์**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/daily/ViewBrowse.aspx?SourceNewsID=1565&BrowseNewsID=1509>

กิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, คณะกรรมการ (10 มกราคม 2549) การขอรับใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ตเกตเวย์ระหว่างประเทศและบริการชุมสายอินเทอร์เน็ต, **ประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : ราชกิจจานุเบกษา.

กิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, คณะกรรมการ (22 มิถุนายน 2548) หลักเกณฑ์และวิธีการขอรับใบอนุญาตการให้บริการอินเทอร์เน็ต, **ประกาศคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ**. กรุงเทพฯ : ราชกิจจานุเบกษา.

กิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, คณะกรรมการ (2550) **รายงานสภาพตลาดโทรคมนาคม ไตรมาสที่ 1/2550**, กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, มิถุนายน 2550

ขนมต้ม (นามแฝง) (2549ก) ****นี่คือข้อเขียนที่ดีที่สุดของราชดำเนินที่ผมเคยอ่าน(The Best Article)***, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 17 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/02/P4113630/P4113630.html> [2552, กันยายน 5]

ขนมต้ม (นามแฝง) (2549ข) ***กรณีมาตรา7และนิติภูมิ..ได้พิสูจน์แล้วว่าจงอย่าเชื่อใครง่ายๆ***, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 2 พฤษภาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/05/P4332536/P4332536.html> [2552, กันยายน 17]

ขนมต้ม (นามแฝง) (2549ค) หรือนี่คือเบื้องหลังความพยายามโค่น กกต.?, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 10 พฤษภาคม 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/05/P4356064/P4356064.html> [2552, กันยายน 17].

ขนมต้ม (นามแฝง) และ grassroot (นามแฝง) (2549) กระตุกร่วมขนมต้มและgrassroot:คำขอร้องถึงศาลที่เคารพจากประชาชนคนหนึ่งและจดหมายเปิดผนึกถึงตุลาการ, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 17 พ.ค. 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/topicstock/2006/05/P4377531/P4377531.html> [2552, กันยายน 17].

คณะกรรมการกฤษฎีกา (2549) อำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการปิดกั้นเว็บไซต์ที่ไม่เหมาะสมทางอินเทอร์เน็ต และของพนักงานสอบสวน ตามมาตรา 132 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, **บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา** (ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2549) กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (2546) **ระบบสื่อสารครบวงจรภายใต้อาณาจักร ซินคอร์ป** : ผลประโยชน์ทับซ้อนที่มีอาจปฏิเสธ, เชียงใหม่ : สำนักข่าวประชาธรรม.

- คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (2547), **ไฮด์ปาร์ค**, ฉบับที่ 7 ปีที่ 2 เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม 2547 หน้า 36-39.
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (2549ก) แฉลงการณ์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืนและนักวิชาการทั่วประเทศ ผ่านทางต้น เว็บบอร์ดทักษิณ ปฏิรูปการเมือง **มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน**. (บทความลำดับที่ 849) 2 มีนาคม 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.midnighthuniv.org/midnight2545/document95132.html> [2552, กรกฎาคม 6]
- คณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน (2549ข) แฉลงการณ์ปกป้องระบบกฎหมายในคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ **มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน**. (บทความลำดับที่ 896) 22 เมษายน 2549.
คดีหมิ่นประมาท : กรณี 'ชินคอร์ป' ฟ้องสุภิญญาและไทยโพสต์, **ไฮด์ปาร์ค**, ฉ.7 ปี 2 ก.ค.-ต.ค. 2547
- คนเรือนแสนยึดพาราควอดนอกพลงกต.วันนี้รวมตัวใหม่7เมษา, **คมชัดลึก**, 30 มีนาคม 2549 หน้า 16.
- คนผ่านฟ้า (2549) ประกาศยุติบทบาทความเป็นแกนนำ คนผ่านฟ้า, **เว็บไซต์คนผ่านฟ้า**. วันที่ 9 สิงหาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : (เข้าถึงที่คลังเว็บไซต์) <http://web.archive.org/web/20060814104513/http://www.khonpanfa.com/> [2552, มิถุนายน 14]
- คนหน้าเหลี่ยม, **คมชัดลึก**, 30 มีนาคม 2549. หน้า 26
- คำแถลงทักษิณไม่รับตำแหน่งนายกฯ, **มติชนรายวัน**, 5 เมษายน 2549 หน้า 15.
- คำคุณ สิทธิสมาน (2548) กรณี 'ซี 130' 'ทุ่งใหญ่' ยุคดีจิดอล, **ผู้จัดการออนไลน์**. 21 พฤศจิกายน 2548.
- คำคุณ สิทธิสมาน (2549ก) ฟังพระบารมี? การต่อสู้ 2 แนวทาง ในกลุ่มคนไล่ทักษิณ, **ผู้จัดการออนไลน์**, 21 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9490000038062> [2552, มิถุนายน 2]
- คำคุณ สิทธิสมาน (2549ข) ศาลปกครอง หัวรถจักรปฏิรูปการเมืองหนสอง!, **ผู้จัดการออนไลน์**, 27 มีนาคม 2549
- คำคุณ สิทธิสมาน (2549ค) ซาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ...ปฏิญาฟินแลนด์, **ผู้จัดการออนไลน์**. 8 พฤษภาคม 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9490000060356> [2552, มิถุนายน 2]
- คำคุณ สิทธิสมาน (2549ง) ปฏิญาฟินแลนด์ ยุทธศาสตร์ทักษิณ, **ผู้จัดการออนไลน์**. 15 พฤษภาคม 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9490000063603> [2552, มิถุนายน 2]

คำคุณ สิทธิสมาน (2549จ) **ปรากฏการณ์สนธิ : จากเสื่อสีเหลืองถึงผ้าพันคอสีฟ้า**, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บ้านพระอาทิตย์.

คำวินิจฉัยยุบพรรค ฉบับภาษาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : บ้านพระอาทิตย์, 2550.

จันจิรา สมบัติพูนศิริ (2552) เขาสันติวิธีมา เราก็กสันติวิธีกลับ : การเมืองของปฏิสัมพันธ์สันติวิธี ระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่รัฐ ศึกษากรณีการประท้วง ณ มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี วันที่ 31 พฤษภาคม ถึง 4 มิถุนายน 2550, รายงานวิจัยในโครงการเมธีวิจัยอาวุโส สันติวิธี ความรุนแรง และสังคมไทย (ปีที่ 3) นำเสนอที่ห้อง ร.103 คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ท่าพระจันทร์) ระหว่างวันที่ 8-9 ธันวาคม 2552

จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล, บริษัท จำกัด (มหาชน) (2551) **ความก้าวหน้าทางธุรกิจ**.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.jasmine.com/jasmineweb/htmlthai/milestones-1.html> [2553, พฤษภาคม 10].

จัสมิน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล, บริษัท จำกัด (มหาชน) (มปป.) **โครงสร้างกลุ่มบริษัท**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.jasmine.com/jasmineweb/htmlthai/grstructure.html> [2552, กุมภาพันธ์ 22].

จิรนุช เปรมชัยพร (14 มกราคม 2552) ผู้อำนวยการเว็บไซต์ประชาไทดอทคอม, **สัมภาษณ์**.

ชัชวาลย์ ชาติสุทธิชัย (มปป.) **ไฮด์ปาร์กกลางกระดาษ (ช็อคอัลมัน)**, ผู้จัดการออนไลน์.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/daily/viewbrowse.aspx?SourceNewsID=1575&BrowseNewsID=1509> [2553, มกราคม 26]

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2539) **สันติทฤษฎีวิถีวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ:โกมลคีมทอง.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, เพลโต, เฮนรี เดวิด ธอโร และมาร์ติน ลูเธอร์ คิง จูเนียร์ (2549) **อารยะขัดขืน**, กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2549) ฝ่ายตุลาการกับบทบาททางการเมือง, **ผู้จัดการออนไลน์**, 18 มิถุนายน 2549.

ชาญชัย ชัยสุขโกศล (2550) 'อ่าน' สันติวิธีในสังคมไทย. เอกสารเสนอในเวทีวิชาการใน **มหกรรมสันติวิธีครั้งที่ 2** วันศุกร์ที่ 2 และวันเสาร์ที่ 3 พฤศจิกายน 2550 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ

ชาร์ป, ยีน. (2529) **อำนาจและยุทธวิธีไร้ความรุนแรง**, แปลโดย ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ และ คมสันต์ หุตะแพทย์. กรุงเทพฯ : โกมลคีมทอง

ชำนานู จันท์เรือง (21 สิงหาคม 2552) ผู้ดูแลเว็บบอร์ดของเว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, **สัมภาษณ์**.

ชุมนุมแกล้งการณด้านทักษิณ, **ประชาไท**. 15 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.prachatai.com/journal/2006/02/22175> [2552, ตุลาคม 27]

- ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ (2549ก) ขอเรียนถามข้อสงสัยต่อประธาน 3 ศาล, **เว็บไซต์ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ**. วันที่ 18 พฤษภาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://web.archive.org/web/20060717021109/http://www.rakmuangthai.org/news.php> [2552, มิถุนายน 14]
- ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ (2549ข) เรียนผู้ตรวจการรัฐสภาเพื่อเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยพระราชบัญญัติขัดหรือ, **เว็บไซต์ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ**. วันที่ 18 พฤษภาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://web.archive.org/web/20060717021109/http://www.rakmuangthai.org/news.php> [2552, มิถุนายน 14]
- ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ (2549ค) ขอเรียนถามการวินิจฉัยเพิกถอนการเลือกตั้งสส.ของศาลรัฐธรรมนูญ., **เว็บไซต์ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ**. วันที่ 24 มิถุนายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://web.archive.org/web/20060717021109/http://www.rakmuangthai.org/news.php> [2552, มิถุนายน 14]
- ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ (2549ง) ร้องเรียนขอเรียนขอเป็นธรรมจากนายกทักษิณเรื่องการเลือกตั้งส.ส., **เว็บไซต์ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ**. วันที่ 27 มิถุนายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://web.archive.org/web/20060717021109/http://www.rakmuangthai.org/news.php> [2552, มิถุนายน 14]
- ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ (2549จ) แจ้งความกล่าวโทษเพิ่มเติม นายสนธิ ลิ้มทองกุล กับพวก(1), **เว็บไซต์ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ**, 14 กรกฎาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://web.archive.org/web/20060717021109/http://www.rakmuangthai.org/news.php> [2552, มิถุนายน 14]
- ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ (2549ฉ) แจ้งความกล่าวโทษนายสนธิ ลิ้มทองกุล กับพวก(2), **เว็บไซต์ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ**, 14 กรกฎาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://web.archive.org/web/20060717021109/http://www.rakmuangthai.org/news.php> [2552, มิถุนายน 14]
- ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ (2549ช) แจ้งความกล่าวโทษเพิ่มเติมนายสนธิ (3), **เว็บไซต์ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ**, 14 กรกฎาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://web.archive.org/web/20060717021109/http://www.rakmuangthai.org/news.php> [2552, มิถุนายน 14]
- ชูชีพ ชีวะสุทธิ์ (2549ซ) และ แจ้งความกล่าวโทษเพิ่มเติมนายสนธิ (4), **เว็บไซต์ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ**, 14 กรกฎาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://web.archive.org/web/20060717021109/http://www.rakmuangthai.org/news.php> [2552, มิถุนายน 14]

- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2548ก) สร้างการเมืองภาคประชาชนบนพื้นที่สาธารณะ., **ประเทศไทย**. 19 กันยายน 2548 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2005/09/21438.html> [2552, ตุลาคม 27]
- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2548ข) ทักษิณ vs สุนธิ : ประทานโทษ ใครกันได้ประโยชน์., **ประเทศไทย**. 21 พฤศจิกายน 2548, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2005/11/21731> [2552, ตุลาคม 15]
- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2549ก) การชุมนุมอาจไม่ใช่คำตอบ, **ประเทศไทย**. วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2006/02/22119> [2552, ตุลาคม 28]
- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2549ข) ความกลัวของพันธมิตร, **ประเทศไทย**. 23 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2006/03/22443> [2552, ตุลาคม 27]
- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2549ค) รัก ออกแบบไม่ได้, **ประเทศไทย**. 31 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2006/03/22486> [2552, ตุลาคม 27]
- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2549ง) ไม่มีทางออกที่เรียกว่า มาตรา 7 แล้ว, **ประเทศไทย**. 26 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2006/04/22553.html> [2552, ตุลาคม 27]
- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2549จ) ศาล หน้าตักสุดท้ายสังคมไทย, **ประเทศไทย**. 10 พฤษภาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.prachatai.com/journal/2006/05/22596.html [2552, ตุลาคม 27]
- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2549ฉ) Yellow is All Around, **ประเทศไทย**. 8 มิถุนายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2006/03/22697> [2552, ตุลาคม 27]
- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2549ช) เรามาต่อต้านการยุบพรรคกันเถอะ, **ประเทศไทย**. 29 มิถุนายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2006/06/22776.html> [2552, ตุลาคม 27]
- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2549ซ) สิ่งเลวร้ายที่จำเป็น, **ประเทศไทย**. 30 มิถุนายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2006/06/22780.html> [2552, ตุลาคม 27]
- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2549ด) ยุบ นนอ ก็ พอง นนอ, **ประเทศไทย**. 30 มิถุนายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2006/06/22781.html> [2552, ตุลาคม 27]
- ชูวิศ ฤกษ์ศิริสุข (2549ญ) เป้าหมายของเกม ยุบพรรค คือสิ่งที่ได้ ระหว่างทาง, **ประเทศไทย**. 30 มิถุนายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2006/06/22779.html> [2552, ตุลาคม 27]

ชูวิสต์ ฤกษ์ศิริสุข (2549ก) นิตยปฏิบัติ!! , **ประชาไท**. 25 กรกฎาคม 2549

[www.prachatai.com/journal/2006/07/22858.html] [2552, ตุลาคม 27]

ชูวิสต์ ฤกษ์ศิริสุข (2549ก) กระแส นั่นเองที่ บล็อกโหวต, **ประชาไท**. 16 สิงหาคม 2549

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2006/08/22903.html>
[2552, ตุลาคม 27]

ชูวิสต์ ฤกษ์ศิริสุข (6 มกราคม 2552) บรรณาธิการ เว็บไซต์ประชาไทดอทคอม, **สัมภาษณ์**.

ซีเอส ล็อกซอโฟ, บริษัท (2548) รายงานประจำปี **2548**, กรุงเทพฯ : ซีเอส ล็อกซอโฟ.

ซีเอส ล็อกซอโฟ, บริษัท (2550) รายงานประจำปี **2550**, กรุงเทพฯ : ซีเอส ล็อกซอโฟ.

ณัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง) (2548ก) หมายเหตุเว็บไซต์ 1, **เว็บไซต์สนธิเอ็มจีอาร์**

ดอทคอม. วันที่ 10 ธันวาคม 2548. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : (เข้าถึงโดยคลังเว็บ)

<http://web.archive.org/web/20051212065611/http://www.sondhi-mgr.com/webboard/cont.php?id=71> [2552, พฤษภาคม 30]

ณัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง) (2548ข) หมายเหตุเว็บไซต์ 2, **เว็บไซต์สนธิเอ็มจีอาร์**

ดอทคอม. 11 ธันวาคม 2548. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : (เข้าถึงโดยคลังเว็บ)

<http://web.archive.org/web/20051212065611/http://www.sondhi-mgr.com/webboard/cont.php?id=73> [2552, พฤษภาคม 30]

ณัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง) (2549ก) หมายเหตุเว็บไซต์ 2/2, **เว็บไซต์สนธิเอ็มจีอาร์**

ดอทคอม. 23 มกราคม 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : (เข้าถึงโดยคลังเว็บ)

<http://web.archive.org/web/20060205035425/http://www.sondhi-mgr.com/webboard/cont.php?id=137> [2552, พฤษภาคม 30]

ณัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง) (2549ข) หมายเหตุเว็บไซต์ 2/3, **เว็บไซต์สนธิเอ็มจีอาร์**

ดอทคอม. 3 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : (เข้าถึงโดยคลังเว็บ)

<http://web.archive.org/web/20060205035425/http://www.sondhi-mgr.com/webboard/cont.php?id=156> [2552, พฤษภาคม 30]

ณัฐพงษ์ เมธาศิริราณี (นามแฝง) (2549ค) หมายเหตุเว็บไซต์ 2/4, **เว็บไซต์สนธิเอ็มจีอาร์**

ดอทคอม. 6 กุมภาพันธ์ 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : (เข้าถึงโดยคลังเว็บ)

<http://web.archive.org/web/20060205035425/http://www.sondhi-mgr.com/webboard/cont.php?id=158> [2552, พฤษภาคม 30]

ตฤณ ดัชนีเศรษฐี, สัมภาษณ์, นิตยสาร **e-Life**, พฤศจิกายน 2544 อ้างถึงใน กานต์ ยืนยง,

กมล ท่าเรือรักษ์, เจริญรัตน์ สวานานนท์, สมเดช วงศ์จันทร์, และวิจักขณ์ เศรษฐบุตร์

(2548) อุตสาหกรรมบริการให้บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย : บทวิเคราะห์และ

ประเด็นเสนอแนะเชิงนโยบาย (รายงานประกอบการศึกษาวิชา ศ654 ธุรกิจกับการ

แข่งขันในตลาดโลก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์) เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ได้รับจากผู้เขียน.

- ตะลิ่งอ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, **คมชัดลึก**, 3 เมษายน 2549 หน้า 1 และ 19.
- ทนาย'ทักษิณ'เจอข้อหาหมิ่นศาลฐานวิจารณ์ลงโทษกต., **กรุงเทพธุรกิจออนไลน์**. 28
กรกฎาคม 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.bangkokbiznews.com/2006/07/28/w001_124464.php?news_id=124464 [2552, กันยายน 30]
- ทรงมีพระราชดำรัสแก่วิกฤติของบ้านเมืองไทย **ไทยรัฐ**, 2549, เมษายน 26]. หน้า 1, 12, 17
และ 19.
- ทรู, บริษัท (2547) รายงานการเงิน ไตรมาสที่สาม ปี **2547**, กรุงเทพฯ : ทรู คอร์ปอเรชั่น
- ทรู, บริษัท (2548) รายงานประจำปี **2549**, กรุงเทพฯ : ทรู คอร์ปอเรชั่น
- ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล (2544) ความก้าวหน้าของอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย. กรุงเทพฯ :
ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://www.nectec.or.th/users/htk/milestones-th.html>
- ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล (3 สิงหาคม 2552) อดีตผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และ
คอมพิวเตอร์แห่งชาติ, **สัมภาษณ์**
- ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล, ชฎามาศ ชูระเศรษฐกุล และพิรุมา พันธุ์ทวี (2544) ภาพรวมของ
สถานการณ์การพัฒนาอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย : ความสำเร็จในอดีต และความทำ
ทนายในอนาคต, รายงานผลการสำรวจกลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี
2543, กรุงเทพฯ : ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- ทอพีพีเลอร์, อัลวิน (2552) การผลิต-บริโภค (Prosuming) ใน **ความมั่งคั่งปฏิวัติ**, แปลโดย
สถณี อาชวณันท์กุล. กรุงเทพฯ : มติชน.
- ทักษิณ เป็นนายกฯที่ดีที่สุดของไทย, **เว็บไซต์ sondhi-mgr.com**. (มปป.) [ออนไลน์].
แหล่งที่มา : <http://web.archive.org/web/20051207040637/http://www.sondhi-mgr.com/taksin32p.pdf>
- ทักษิณ-สนธิเวลาเปลี่ยน ผลประโยชน์เปลี่ยน ?, **เว็บไซต์ talkystory**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://www.talkystory.com/site/print.php?id=4326> [2552, ธันวาคม 21]
- ธงชัย วินิจจะกุล (2548ก) วาทกรรมพระราชอำนาจหรือประชาธิปไตยแบบคิดสั้น
มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน. (บทความลำดับที่ 687). 1 ตุลาคม 2548 [ออนไลน์].
แหล่งที่มา : <http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document9555.html> [2552,
กรกฎาคม 6]
- ธงชัย วินิจจะกุล (2548ข) ข้ามให้พันประชาธิปไตยแบบหลัง 14 ตุลา, **มหาวิทยาลัยเที่ยง
คืน**. (บทความลำดับที่ 717). 29 ตุลาคม 2548 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document95268.html> [2552, กรกฎาคม 6]

ธงชัย วินิจจะกุล (2549) อำนาจตุลาการ คือจุดอ่อนของประชาธิปไตยไทย ?, มหาวิทยาลัย
เที่ยงคืน. (บทความลำดับที่ 978). 20 กรกฎาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.midnightuniv.org/midnight2544/0009999952.html>

ชนวัฒน์ ทรัพย์ไพบุลย์ (2544) 3 ทศวรรษเนชั่น : จากกลิ่นหมึกสู่ดิจิทัล, กรุงเทพฯ : เนชั่น
มัลติมีเดีย กรุ๊ป.

'ชนา-ชววิทย์'พร้อมพวกหมื่นศาล18 คนรายงานตัวต่อศาล, กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. 1

สิงหาคม 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.bangkokbiznews.com/2006/08/01/w001_125158.php?news_id=125158 [2552, กันยายน 17].

ธิดา แยมบุปผา (2550) บทบาททางการเมืองของมหาวิทยาลัยเที่ยงคืนในช่วง

วิกฤติการณ์ทางการเมืองปีพ.ศ.2549-2550, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธิดารัตน์ อเนกะเวียง (2548) วาทกรรมวิเคราะห์ของสนธิ ลิ้มทองกุลในรายการเมืองไทย
รายสัปดาห์, วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นพพร ชูเกียรติศิริชัย (2548) ลำดับเหตุการณ์กรณีการปิด 2 เว็บไซต์. เว็บไซต์ประชาไท,
โพสต์เมื่อ 24 มิ.ย.2548

นริศรา สายสงวนสัตย์ (2 มกราคม 2552) นิสิตเก่าคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาฯ, สัมภาษณ์.

นวนน้อย ตริรัตน์, นพพันธ์ วรรณเทพสกุล, บรรณาธิการ (2544) เศรษฐศาสตร์การเมือง เรื่อง
โทรคมนาคม : แปรสัญญาสัมปทานโทรคมนาคม ผลประโยชน์ของใคร? กรุงเทพฯ
: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ

นอกระแสด (นามแฝง) (2549ก) ควรให้ คนผ่านฟ้า จดทะเบียนเว็บไซต์ให้โปร่งใส ก่อนที่จะเข้า
มาใช้พื้นที่พื้นที่ทำกิจกรรมกลุ่ม หรือไม่?, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิป
ดอทคอม, 13 เมษายน 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/04/P4282821/P4282821.html> [2552, กันยายน 17]

นอกระแสด (นามแฝง) (2549ข) ชาวพันทิปปรับได้หรือไม่ที่กลุ่มคนผ่านฟ้ากล่าวหา พันธมิตร
การตลาด ของพันทิปว่าเป็นสื่อเลว?, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, 14
เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/04/P4283502/P4283502.html> [2552, กันยายน 17]

น้องหญิง..เจ้าคะ (นามแฝง) (2549) ***รายงานการประชุมครั้งที่3ของสมาชิกกลุ่มคนผ่านฟ้า..
เจ้าคะ***, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 12 เมษายน 2549 [ออนไลน์].
แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/raidumnern/topicstock/2006/04/P4281210/P4281210.html> [2552, กันยายน 17]

นักเลงโบราณ (นามแฝง) (2549ก) 11 เมษายน --คนผ่านฟ้า--ด้านสื่อคุกคามประชาชน--!!, **เว็บบอร์ดเอ็มไทยดอทคอม**, 9 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://webboard.mthai.com/46/2006-04-09/220861.html> [25 มีนาคม 2552]

นักเลงโบราณ (นามแฝง) (2549ข) ลากอกเถาะครึ่งคุณจรัล, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 17 กรกฎาคม 49, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/07/P4540922/P4540922.html> [2552, กันยายน 17].

นายเหม็น (นามแฝง) (2549) คุณว่าเนชั่นแซเน็ลเป็นกลางหรือไม่, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 6 มีนาคม 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://topicstock.pantip.com>

</rajdumnern/topicstock/2006/03/P4165582/P4165582.html> [2552, กันยายน 24]

นายกษปอง ผู้จัดการ หมิ่นฯเรียกอีก 500 ล้าน, **ผู้จัดการออนไลน์**. 19 มิถุนายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=9480000138974>

[2552, ธันวาคม 21].

นายชด (นามแฝง) (2548) หักหลังอมยิ้มราชดำเนิน ออนไลน์บอร์ด, **ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 22 ธันวาคม 2548. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/P3971284/P3971284.html> [2552, มิถุนายน 22]

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2549) รัฐบาล รัฐธรรมนูญ และรัฐประชาธิปไตย, **มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน**. (บทความลำดับที่ 863) 14 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document95118.html>

[2552, กรกฎาคม 6]

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2552) เว็บหมิ่น, **มติชนรายวัน**. 19 มกราคม 2552

นิรันดร์ เยาวภาว (15 มกราคม 2552) เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์, **สัมภาษณ์**.

บรรณวิทย์ ช้องใจ การเมืองจันทตั้งปลัดทท. โวยอาวุโสสุดโดนแซง อังตท.7 ขวาง เสธ.อู๋, **มติชนรายวัน**, 17 ส.ค.2549 หน้า 1.

บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา (2548ก) ปราบกฏการณ์ สนธิ ลิ้มทองกุล ในฐานะที่เป็นข่าว, **ผู้จัดการออนไลน์**, 17 พฤศจิกายน 2548.

บุญรักษ์ บุญญะเขตมาลา (2548ข) ปราบกฏการณ์ สนธิ ลิ้มทองกุล (2) สู้วารสารศาสตร์สายพันธุ์ใหม่?, **ผู้จัดการออนไลน์**, 8 ธันวาคม 2548.

ปกป้อง พงศาสนองกุล (14 มกราคม 2552) เจ้าหน้าที่ฝ่ายออกแบบ/เทคนิค เว็บไซต์ประชาไทดอทคอม, **สัมภาษณ์**.

ประวัติบริษัทจัสมิน อินเทอร์เน็ตเฮชั่นแนล จำกัด. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.jasmine.com/jasmineweb/htmlthai/grstructure.html> [2552, กุมภาพันธ์ 22]

- ปราโมทย์ นาครทรรพ (2549ก) ถึงเวลาศาลจะต้องกู้ชาติ, **ผู้จัดการออนไลน์**, 28 เมษายน 2549
- ปราโมทย์ นาครทรรพ (2549ข) ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์ : แผนเปลี่ยนประเทศไทย? (1), **ผู้จัดการออนไลน์**. 18 พฤษภาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9490000065158> [2552, มิถุนายน 2]
- ปราโมทย์ นาครทรรพ (2549ค) ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์ : แผนเปลี่ยนประเทศไทย? (2), **ผู้จัดการออนไลน์**. 18 พฤษภาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9490000065271> [2552, มิถุนายน 2]
- ปราโมทย์ นาครทรรพ (2549ง) วาระแห่ง (การกู้) ชาติ, **ผู้จัดการออนไลน์**. 8 พฤษภาคม 2549. (อ่าน 4,434 ครั้ง) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9490000060354> [2552, มิถุนายน 2]
- ปราโมทย์ นาครทรรพ (2549จ) ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์ : แผนเปลี่ยนประเทศไทย? (3), **ผู้จัดการออนไลน์**. 22 พฤษภาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9490000066549> [2552, มิถุนายน 2]
- ปราโมทย์ นาครทรรพ (2549ฉ) ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์ : แผนเปลี่ยนประเทศไทย? (4), **ผู้จัดการออนไลน์**. 22 พฤษภาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9490000066985> [2552, มิถุนายน 2]
- ปราโมทย์ นาครทรรพ (2549ช) ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์ : แผนเปลี่ยนประเทศไทย? (5), **ผู้จัดการออนไลน์**. 23 พฤษภาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9490000067567> [2552, มิถุนายน 2]
- ปราโมทย์ นาครทรรพ (2549ซ) ปีศาจร้ายจากฟินแลนด์, **ผู้จัดการออนไลน์**. 31 พฤษภาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9490000070935> [2552, มิถุนายน 2]
- ปราโมทย์ นาครทรรพ (2551ก) คำปราศรัยนอกเวที, **ผู้จัดการออนไลน์**. 1 กันยายน 2551 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9510000103276> [2553, มกราคม 26]
- ปราโมทย์ นาครทรรพ (2551ข) คำปราศรัยนอกเวที(2), **ผู้จัดการออนไลน์**. 1 กันยายน 2551 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9510000103360> [2553, มกราคม 26]
- ปลดแล้ว รายการ สนธิ อ่างพาดพิงสถาบัน., **ประชาไท**. 15 กันยายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2005/09/5690.html> [2552, ตุลาคม 27]

ปัญญาภัทร อังคสุวรรณ (22 มกราคม 2552) หัวหน้าผู้ดูแลทางเทคนิคของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์, **สัมภาษณ์**.

ปัญญาภัทร อังคสุวรรณ (2549) คู่มือการปิดเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์, **ผู้จัดการออนไลน์**, 26 มกราคม 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=949000011176>

ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการให้บริการอินเทอร์เน็ต (เอกสารนำเสนอวันพุธที่ 5 เมษายน 2549 อาคารหอประชุม ชั้น 2 สำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา : http://www.ntc.or.th/uploadfiles/1144234444_public%20consult%205%20apr.-1.ppt [2552, พฤศจิกายน 27]

ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์, วันที่ 2550 (ชื่อคอลัมน์), **ผู้จัดการออนไลน์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/daily/ViewBrowse.aspx?SourceNewsID=1561&BrowseNewsID=1509>

ผู้จัดการออนไลน์เจอแฮกเกอร์มือดีปีวน (อีกแล้ว), **ผู้จัดการออนไลน์**, 25 กรกฎาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Cyberbiz/ViewNews.aspx?NewsID=9490000094708>

พรภัสสร สุชะวัฒน์ (15 มกราคม 2552) รีไรเตอร์ (re-writer) ผู้ดูแลเนื้อหาและการแสดงความคิดเห็นของเว็บไซต์ผู้จัดการออนไลน์, **สัมภาษณ์**.

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2549. ราชกิจจานุเบกษา
พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ.2544. ราชกิจจานุเบกษา.

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ.2484. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.krisdika.go.th/lawChar.jsp?head=3&item=3&process=showTitleOfLaw&id=2&group=ก&lawCode=ก29&linkID=headLaw> [2552, มกราคม 27]

พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ - สนทนาสารานณะ (คัดลอกมาจากหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ) (บทความลำดับที่ 661), มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน. 8 กันยายน 2548 [ออนไลน์].

แหล่งที่มา : <http://www.midnighuniv.org/midnight2545/document9558.html> [2552, กรกฎาคม 6]

พล.อ.เปรมปูลูกจิตสำนักนายร้อยจปร.เป็นทหารของชาติ ทหารของพระเจ้าอยู่หัว, **มติชนรายวัน**, 15 ก.ค.2549 หน้า 2

พันธมิตรเสียงแตก นายกษพระราชทาน เตரியมแถลง 3 ทุ่ม, **ประชาไท**. 2549, เมษายน 26 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2006/03/7828.html> [2552, ตุลาคม 27]

พันธมิตรฯออกแถลงการณ์ปฏิเสธกลเกม แม้ว ยุบสภาหนีผิด, **ผู้จัดการออนไลน์**, 25 กุมภาพันธ์ 2549

- พิเชษฐ เหว่นต์ (2549) **เครือข่ายสื่อสารโทรคมนาคมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย**, วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิภพ ชงไชย : 'การใช้วาทกรรมเรื่องราชอำนาจเป็นการถอยหลังเข้าคลอง', **ฟ้าเดียวกัน**, ปีที่ 4 ฉบับที่ 1, มกราคม-มีนาคม, 2549. หน้า 6 อ้างใน อุเชนทร์ เชียงแสน (2551) **กรอบโครงความคิดในการปฏิบัติการร่วมทางการเมือง (Collective Action Frames): กรณีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.)**, เอกสารอัดสำเนา บทความนำเสนอในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 2-3 ธันวาคม 2551.
- พิรงรอง รามสูต และนิธิตา คณานินันท์ (2547) **การกำกับดูแลเนื้อหาอินเทอร์เน็ต (ในโครงการ การปฏิรูประบบสื่อ : การกำกับดูแลเนื้อหาโดยรัฐ การกำกับดูแลตนเอง และสื่อภาคประชาชน)** กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ภาณุวัฒน์ อภิวัฒน์ชัย (2 มกราคม 2552) **นิสิตเก่าคณะนิติศาสตร์ จุฬาฯ, สัมภาษณ์**.
- บุญญ ไตรสุริยธรรมา (บรรณาธิการ) (2548) **พระราชอำนาจ ชาติไทย และไฟใต้**. กรุงเทพฯ : Openbooks
- บุญญ ไตรสุริยธรรมา (บรรณาธิการ) (2550) **October 6: ปฏิวัติ 2549**, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ openbooks
- ภูมิจิต ศิระวงศ์ประเสริฐ (22 กรกฎาคม 2552) **ประธานชมรมผู้ประกอบการธุรกิจเว็บไซต์ไทย, สัมภาษณ์**.
- มนตรี ย้ำกลางวงสภากท. ทหารเบี่ยงล่างนักการเมือง, **มติชนรายวัน**, 31 ส.ค.2549 หน้า 11
- มีอบเชียร์กกด.-ทนายนายกยเจอคดีหมื่นศาล นัดฟังคำพิพากษา3 ส.ค., **กรุงเทพธุรกิจออนไลน์**. 1 สิงหาคม 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.bangkokbiznews.com/2006/08/01/w001_125330.php?news_id=125330 [2552, กันยายน 17].
- มังกรดำ (นามแฝง) (2549ก) **ผมต่อต้านความคิดนายกพระราชทาน. ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**, 16 มกราคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/01/P4028789/P4028789.html> [2552, กันยายน 17]
- มังกรดำ (นามแฝง) (2549ข) **ควรให้คนผ่านฟ้าจดทะเบียนเว็บไซต์ให้โปร่งใส---???, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 14 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4283287/P4283287.html> [2552, มิถุนายน 22]
- มังกรดำ (นามแฝง) (2549ค) **ผมไม่ได้ขู่ -- !! - - - ศาลฎีกา ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ - - - , ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม**. 27 เมษายน 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4321348/P4321348.html> [2552, มิถุนายน 22]

มังกรดำ (นามแฝง) (2549ง) ศาลปกครอง --!!---มีหรือไม่มี อำนาจ ในการ -- ยกเลิกกฎหมาย--
--!!, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 2 พฤษภาคม 2549, [ออนไลน์].

แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/05/4333794/P4333794.html> [2552, มิถุนายน 22];

มังกรดำ (นามแฝง) (2549จ) กรุณาเข้ามา-โหวต-ให้คะแนนสื่อสารมวลชน, ห้องราชดำเนิน
เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, วันที่ 4 พฤษภาคม 2549 (26 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/05/P4338529/P4338529.html> [22 กันยายน 2552

มังกรดำ (นามแฝง) (2549ฉ) ทำไมเราจะต้องเชื่อศาล ?--เราเข้าใจ!--รู้ว่าศาลตัดสินผิดไปจาก
ความจริง---!! เวิร์ก . . .ประเทศไทย--!!-, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิป

ดอทคอม. 23 มิถุนายน 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/ajdumnern/topicstock/2006/06/P4479046/P4479046.html> [2552, มิถุนายน 22];

'มังกรดำ' ชิง 105 ซีเหตุปล่อยคนดำศาลหลังสงกต.เข้าคุก, ผู้จัดการออนไลน์. วันที่ 27
กรกฎาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http://www.manager.co.th/](http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9490000096234)

[Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9490000096234](http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9490000096234) [2552, กันยายน 28]]

มาจิกะ (นามแฝง) สรุปความเคลื่อนไหวใครเป็นขาเก้าแห่งโต๊ะราชดำเนิน เว็บบล็อก
ส่วนตัวของมาจิกะ (นามแฝง), 20 สิงหาคม 2550 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.bloggang.com/viewblog.php?id=spiral&date=28-08-2007&group=4&gblog=20>

ย้ายฟ้าผ่า 'ยังเติร์ก' ตท.10 สกัตุ่มกำลัง 'ทักษิณ' ลือ...หวาดระแวง 'ปฏิวัติ', มติชนรายวัน,
21 ก.ค.2549 หน้า 11

ยี่ห่า@ (นามแฝง) (2549) *~รวมพลัง.....ต่อต้านสื่อ~*, ห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิป
ดอทคอม, วันที่ 4 เมษายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4257832/P4257832.html> [2552, กันยายน 17].

รวมภูอน ปัญจอร์ (16 มีนาคม 2552) อดีตนักข่าวทีมข่าวพิเศษ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ,
สัมภาษณ์.

รวมภูอน ปัญจอร์ (8 มกราคม 2552) อดีตนักข่าวทีมข่าวพิเศษ หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ,
สัมภาษณ์.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 114 ตอนที่ 55 ก
(ณ 11 ตุลาคม 2540)

รีพอร์ตเตอร์ อ่างผลสอบดีเอสไอ แก่ต่างคน ทรท.เอี้ยวเว็บมนุษย์ฯ, ผู้จัดการออนไลน์, 16
กันยายน 2549 (เวลา 00.48 น.) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000116973>

[2549, เมษายน 26]

ลิวล้อแม้วกัตตะ แจ้งจับศาล รธน., ผู้จัดการรายวัน. 20 กรกฎาคม 2549.

วิชามารไม่เคยตาย ปล่อยไปปลิว-ซีดีถล่มสนธิ, ผู้จัดการออนไลน์. 7 ธันวาคม 2548

วินัย วิโรจน์จริยากร (2545) **Tycoon** โลกออนไลน์ วันจันทร์ ผดุงรัตน์. กรุงเทพฯ : แสงพระ
อาทิตย์.

วีณา (นามแฝง) (2549ก) **ความเป็นกลางไม่ได้แปลว่าให้เมินเฉยต่อสิ่งที่ผิด**, **ห้องราช**

ดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 10 เมษายน 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4269201/P4269201.html> [2552, กันยายน 18]

วีณา (นามแฝง) (2549ข) ถึง กลุ่มคนผ่านฟ้า{แตกประเด็นจาก P4271509}, **ห้องราชดำเนิน**
เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 10 เมษายน 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://topicstock.pantip.com/rajdumnern/topicstock/2006/04/P4269201/P4269201.html> [2552, กันยายน 17]

วีณา (นามแฝง) (2549ค) *****เหลืออดกับกลุ่มคนผ่านฟ้าและลาก่อนราชดำเนิน***** , **ห้อง**

ราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม. 13 เมษายน 2549 [2552, กันยายน 17]

วู กัว-ซาง, (มปป.) แดงการณจากเซิร์ฟเวอร์ทูเดย์ต่อกรณของเว็บไซต์ Sondhi-mgr.com,

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://servertoday.net/announce.html> [2552, มีนาคม 20]

ศาลปกครองกลาง (2549) คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการคุ้มครองเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราว

ก่อนการพิพาทหรือยกคำขอ **คดีหมายเลขดำที่ 164/2549**, 2 กุมภาพันธ์ 2549

ศาลอาญาเตรียมแจ้งความกลุ่มหมิ่นศาลหลังพิพาทฯ3กกด. **กรุงเทพธุรกิจออนไลน์**, 26

กรกฎาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.bangkokbiznews.com/2006/07/26/w001_123713.php?news_id=123713 [2552, กันยายน 17].

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (2549), **รายงานผลการสำรวจกลุ่ม**

ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2548, กรุงเทพฯ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์

และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http://www.nectec.or.th/pld/](http://www.nectec.or.th/pld/internetuser/Internet%20User%20Profile%202005.pdf)

[internetuser/Internet%20User%20Profile%202005.pdf](http://www.nectec.or.th/pld/internetuser/Internet%20User%20Profile%202005.pdf) [2553, พฤษภาคม 10]

สถาบันการศึกษาด้านสื่อสารมวลชนทั่วประเทศ, สมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย, สมาคม

หนังสือพิมพ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ และองค์กรพัฒนาเอกชน (2535) **วิกฤตการณ์**

สื่อมวลชนไทย, กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.

สนธิ เปิดโปงงาบ 3,500 ล้านซื้อเครื่องบินขับไล่รัสเซีย แจง **รัฐบาลดังแตก**, **ผู้จัดการ**

ออนไลน์. 10 ธันวาคม 2548 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http://www.manager.co.th/](http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9480000169650)

[Home/ViewNews.aspx?NewsID=9480000169650](http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9480000169650) [2552, มีนาคม 17]

- สนธิ แฉกระบวนการสุดชั่ว-ผลิตเว็บ มนุษย์ดอตคอม ล้มสถาบัน, **ผู้จัดการออนไลน์**, 16 กันยายน 2549 (เวลา 0.27 น.) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000116971> [2549, เมษายน 26]
- สนธิ ลั่น 4 กุมภาพันธ์ขอฆ่าพลังมหาชนเช็กบิล แม้ว, **ผู้จัดการออนไลน์**. 21 มกราคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000008729> [2552, มีนาคม 17]
- สนธิ ลิ้มทองกุล (2549) จุดเปลี่ยนในชีวิตผม ทำสิ่งที่มันผิดปกติในสังคมไทยให้เป็นเรื่องปกติ, ใน เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (บรรณาธิการ) **รัฐันท์ทักษิณ 4**, กรุงเทพฯ : ขอดคิดด้วยคน.
- สนธิ ลิ้มทองกุล และสโรชา พรอุดมศักดิ์ (2548ก) **เมืองไทยรายสัปดาห์ เล่มที่ 2**, กรุงเทพฯ : บ้านพระอาทิตย์
- สนธิ ลิ้มทองกุล และสโรชา พรอุดมศักดิ์ (2548ข) **เมืองไทยรายสัปดาห์ เล่มที่ 3**, กรุงเทพฯ : บ้านพระอาทิตย์
- สนธิ ลิ้มทองกุล และสโรชา พรอุดมศักดิ์ (2549) **เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ฉบับถวายคืนพระราชอำนาจ**, กรุงเทพฯ : บ้านพระอาทิตย์
- สนธิ หอบรายการ เมืองไทยฯ ขึ้นดาวเทียม., **ประชาไท**. 15 กันยายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2005/09/5695.html> [2552, ตุลาคม 27]
- สนุกดอทคอม, เว็บไซต์ (มปป.(1)) กว่าจะเป็น sanook.com, **เว็บไซต์สนุกดอทคอม** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://corporate.sanook.com/v2/overview_history.php [2552, กุมภาพันธ์ 22]
- สนุกดอทคอม, เว็บไซต์ (มปป.(2)) เส้นทางธุรกิจของ sanook.com, **เว็บไซต์สนุกดอทคอม**, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://corporate.sanook.com/v2/overview_milestone.php [2552, กุมภาพันธ์ 22]
- สภากาแพแตกคอการเมือง, **คมชัดลึก**, วันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.komchadluek.net/news/2006/02-23/p1--67885.html> [6 พฤศจิกายน 2551.
- สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ (2549) การข่มขู่คุกคามของกลุ่มมวลชนต่อวิชาชีพหนังสือพิมพ์, (แถลงการณ์) 31 มีนาคม 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.presscouncil.or.th/th2/content/view/90/16/> [2552, ธันวาคม 5]
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และธนาธร รัตนนฤมิตร (2544) **อนาคตอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ใครกำหนด?**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 13 กรกฎาคม 2544.

- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และธนาธร รัตนนฤมิตศร (2545) **สภาพตลาดโทรคมนาคมในต่างประเทศและประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, มิถุนายน 2545.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และธนาธร รัตนนฤมิตศร (2546) **คู่มือประชาชนด้านโทรคมนาคม**, กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, มีนาคม 2546.
- สมเกียรติ ตั้งนโม (20 สิงหาคม 2552) **เว็บมาสเตอร์เว็บไซต์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, สัมภาษณ์**
- สมเกียรติ ตั้งนโม (2549ก) **จดหมายเปิดผนึกถึงประชาชนไทย คำชี้แจงเรื่องการล່ารายชื่อ ๕ หมื่นชื่อ (บทความลำดับที่ 830) มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน**. 9 กุมภาพันธ์ 2549, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.midnighthuniv.org/midnight2545/document95151.html> [2552, กรกฎาคม 6]
- สมเกียรติ ตั้งนโม (2549ข) **พื้นที่สาธารณะ : รูปภาพหนึ่งของเสรีภาพ, มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน**, (บทความลำดับที่ 989) 30 กรกฎาคม 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.midnightuniv.org/midnight2544/0009999941.html> [2552, กรกฎาคม 6]
- สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ (2549) **คอลัมน์ชุมนุมชนคลื่นสังคมใหม่ เนชั่นสุดสัปดาห์**. ปีที่ 14 ฉบับที่ 735 วันที่ 3-7 กรกฎาคม 2549 หน้า 32
- สมชาย แซ่เอ็ง (2 กรกฎาคม 2552) **ผู้ดูแลห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, สัมภาษณ์**.
- สมชาย แซ่เอ็ง (3 พฤศจิกายน 2552) **ผู้ดูแลห้องราชดำเนิน เว็บไซต์พันทิปดอทคอม, จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ตอบคำถามของผู้เขียน**
- สมชาย ปรีชาศิลปกุล (20 กรกฎาคม 2552) **แกนนำคณาจารย์มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, สัมภาษณ์**.
- สมชาย ปรีชาศิลปกุล (2549) **กระแสม็พภาคประชาชน, มติชนรายวัน**, 11 กรกฎาคม 2549, หน้า 6.
- สมบัติ บุญงามอนงค์ (11 มิถุนายน 2552) **แกนนำรุ่นที่สอง กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ และผู้ใช้ห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม ด้วยนามแฝง บ.ก.ลายจุด, สัมภาษณ์**.
- สรกุล อตุลยานนท์ (2548) **เหนืออัศวินคลื่นลูกที่ 3 (ทักษิณ) ยังมีมือบ 3 G (สนธิ) มติชนสุดสัปดาห์**, ปีที่ 25 ฉบับที่ 1318, วันที่ 18-24 พฤศจิกายน 2548
- สอบ. ชีซ่อง 9 ปลด สนธิ สิ้นยุคเสรีสื่อ., **ประชาไท**. 15 กันยายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2005/09/5694.html> [2552, ตุลาคม 27]
- สัมภาษณ์สุริยใส กตะศิลา: **ล้มทักษิณไม่พอ ต้องล้มระบอบทักษิณ., ประชาไท**, 7 กุมภาพันธ์ 2549

- สิริัญญา (นามแฝง) (2548) ต้องหยุดยั้งการละเมิดในหลวง!, **ผู้จัดการออนไลน์**. 17 พฤษภาคม 2548, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=948000065539> [2552, ธันวาคม 21]
- สุขุม ชีวา และ สิริลักษณ์ ศรีประสิทธิ์ (2549) บทสัมภาษณ์สมเกียรติ ตั้งนโม : การเมืองเรื่องสื่อ และเรื่องเกี่ยวเนื่อง, **มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน** (บทความลำดับที่ 859) 10 มีนาคม 2549.
- สุภิญญา กลางณรงค์ (2546) ระบบสื่อสารครบวงจรภายใต้อาณาจักร ซินคอร์ปฯ : ผลประโยชน์ทับซ้อนที่มีอาจปฏิเสธ, ฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.). จากสำนักข่าวประชาธรรม (23-29 พฤศจิกายน 2546)
- สุริยะใส กตะศิลา (2549) จดหมายเปิดผนึกถึงกลุ่มนักวิชาการมหาวิทยาลัยเที่ยงคืน, **เนชั่นสุดสัปดาห์**. ฉบับวันที่ 10-15 กรกฎาคม 2549 หน้า 21
- สุริยะใส กตะศิลา (2550) **พันธมิตร ประชาชน ประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ : โอเพ่นบุ๊กส์
- สุวรรณ-สุวาน (นามแฝง) (มปป.) เครือข่ายระบอบทักษิณ, **ผู้จัดการออนไลน์**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Politics/follower.aspx> หรือที่ <http://www.manager.co.th/Politics/ViewBrowse.aspx?BrowseNewsID=6036> [2553, มิถุนายน 10]
- หนังสือชี้แจงจากอสมท. กรณีการระงับการออกอากาศรายการ เมืองไทยรายสัปดาห์., **ประชาไท**. 15 กันยายน 2549 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2005/09/5691.html> [2552, ตุลาคม 27]
- หลวงตามหาบัว เทศน์เรื่อง เทวทัตยังรู้โทษ ฉบับเต็ม, **ผู้จัดการออนไลน์**, 27 กันยายน 2548 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9480000132593> [2552, ธันวาคม 21].
- หลวงตาล้นขวางประธานาธิบดี-เตือนทักษิณจบแบบเทวทัต, **ผู้จัดการออนไลน์**, 27 กันยายน 2548 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9480000132575> [2552, ธันวาคม 21].
- อริก อักขวานนท์ (2548) **วิจารณ์ (ร่าง) นโยบายอินเทอร์เน็ต สำหรับประเทศไทยของ กทท. ประชาชาติธุรกิจ** หน้า 2 วันที่ 07 เมษายน 2548 ปีที่ 28 ฉบับที่ 3677 (2877)
- อนุภาพ ธีรลาภ (2543) **ทางเลือก ทางรอด โทรคมนาคมไทย : แนวคิด กฎเกณฑ์ และกรณีศึกษาการบริหารและกำกับกิจการโทรคมนาคม**, กรุงเทพฯ : อาร์ดีไอ เวนเจอร์ แคปปิตอล.
- อ้อเล็กสะอื้นปิดทองกับบ๊องท.ท., **ผู้จัดการออนไลน์**, 15 ธันวาคม 2548. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9480000171709> [2552, ธันวาคม 21]

อัญเชิญพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 4 ธันวาคม พ.ศ.2548, ประชาไท. 31

มีนาคม 2549. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.prachatai.com/journal/2006/03/7985>

อัญชลี ไพรีรัก (2549) เล่าหลังไมค์ ไล่หลัง ‘แม้ว’, กรุงเทพฯ : สนพ.บ้านซีน.

อัญชลี ไพรีรัก : ผู้หญิงที่กลัวจนต้องกล้า, ผู้จัดการออนไลน์. 18 สิงหาคม 2549 (อ่าน 61,586

ครั้ง) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : [http://www.manager.co.th/Entertainment/](http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9490000105212)

[ViewNews.aspx?NewsID=9490000105212](http://www.manager.co.th/Entertainment/ViewNews.aspx?NewsID=9490000105212) [2552, มิถุนายน 2]

อาทิตย์ สุริยะวงศ์ไพศาล (15 กรกฎาคม 2552) นักพัฒนาระบบ บริษัท Open Dream,

สัมภาษณ์.

อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล (2550) บทสัมภาษณ์, ใน ปฏิรูปสื่อ : จุดหมายข่าวคณะกรรมการ

รณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 ก.ย.-ต.ค. 2550, หน้า 8

อายุทธ จิรัชย์ประวีตร (2550) การกำกับดูแลกิจการโทรคมนาคม : ทฤษฎีการแยกกำกับ

กับนโยบายอินเทอร์เน็ตของ กทช. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาราชวิทยาลัย

อีแอบ ชุ่มปั้นเว็บโจอมตี สนธิ, ผู้จัดการออนไลน์. 6 ธันวาคม 2548 [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :

<http://www.manager.co.th/QOL/ViewNews.aspx?NewsID=9480000167714>

อุเชนทร์ เชียงแสน (2551) กรอบโครงความคิดในการปฏิบัติการร่วมทางการเมือง

(Collective Action Frames): กรณีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.),

เอกสารอัดสำเนา บทความนำเสนอในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 9

เมื่อวันที่ 2-3 ธันวาคม 2551.

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2544) ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย : โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

การเมืองและผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพ, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาราชวิทยาลัย (พิมพ์ครั้งแรก

2542)

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2548) ปิดหู ปิดตา ปิดปาก : สิทธิเสรีภาพในมือธุรกิจการเมืองสื่อ.

กรุงเทพฯ : คบไฟ.

ภาษาอังกฤษ

Academic Research and Education Network of Serbia (n.d.[a]) **Chronology of AMRES.**

[Online]. Available from http://www.amres.ac.rs/index.php?option=com_content

[&task=view&id=23&Itemid=55](http://www.amres.ac.rs/index.php?option=com_content&task=view&id=23&Itemid=55)

Academic Research and Education Network of Serbia (n.d.[b]) **Topology Map, Belgrad:**

Academic Network of Serbia. [Online]. Available from

http://www.amres.ac.yu/index.php?option=com_content&task=view&id=25&Itemid

[=56&lang=en](http://www.amres.ac.yu/index.php?option=com_content&task=view&id=25&Itemid) [2008, August 15]

- Ackerman, P. and Christopher K. (1994) **Strategic Nonviolent Conflict : The dynamics of People Power in the Twentieth Century**. London : Praeger.
- Ackerman, P. and DuVall, J. (2000) **A Force More Powerful: A Century of Nonviolent Conflict**. New York: St. Martin's Press
- Amnesty International (2006) **Undermining Freedom of Expression in China : the Role of Yahoo. Microsoft and Google**. London: Amnesty International UK.
- Anti-corruption website will be closed, **The Nation**, 28 January 2006
- Anti-graft site demands explanation, **Bangkok Post**, 31 January 2006
- Anti-graft website shut down after 19 days, **The Nation**, 30 January 2006
- Arquilla, J. and Ronfeldt, D. (1993) Cyberwar is Coming!, **Comparative Strategy**. Vol.12, No.2, Summer: 141-165.
- Arquilla, J. and Ronfeldt, D. (1996) **The Advent of Netwar**, Santa Monica, Calif.: RAND, MR-789-OSD.
- Arquilla, J. and Ronfeldt, D. (1999) **The Emergence of Noopolitik: Toward an American Information Strategy**, Santa Monica, Calif.: RAND, MR-1033-OSD.
- Arquilla, J. and Ronfeldt, D. (2000) **Rwarming and the Future of Conflict**. Santa Monica, Calif.: RAND, DB-311-OSD.
- Arquilla, J. and Ronfeldt, D. (2001a) The Advent of Netwar (Revisited). in **Networks and Netwars : The Future of Terror. Crime. and Militancy**. PA Pittsburgh : RAND. pp.1-28.
- Arquilla, J. and Ronfeldt, D. (2001b) Emergence and Influence of the Zapatista Social Netwar. in **Networks and Netwars : The Future of Terror. Crime. and Militancy**. PA Pittsburgh : RAND. pp.1-28.
- Arquilla, J. and Ronfeldt, D. (eds.) (1997) **In Athena's Camp : Preparing for Conflict in the Information Age**, Santa Monica, Calif.: RAND, MR-880-OSD/RC.
- Arquilla, J. and Ronfeldt, D. (eds.) (2001c) **Networks and Netwars : The Future of Terror. Crime. and Militancy**. PA Pittsburgh : RAND.
- B92, radio station. **About US** [Online]. Available from http://www.b92.net/about_us/index-eng.html [2008, August 15]
- B92. **wikipedia**. [Online]. Available from <http://en.wikipedia.org/wiki/B92> [2008, August 15]

- Bangkokian (pen name) (2005) Ten Brands of Thai Journalism. **The Nation**. 1 December 2005.
- Bell, Daniel (1973) **The Coming of Post-industrial Society : A Venture in Social Forecasting**. New York : Basic Books.
- Bell, Daniel (1979) The Social Framework of the Information Society. in Dertouzous and Moses (1979) **The Computer Age : A Twenty-Year View**. Cambridge, MA.:MIT Press.
- Bijker, Wiebe (1995) **Of Bicycles, Bakelite and Bulbs : Toward of Theory of Sociotechnical Change**. (Cambridge MA : The MIT Press.
- Bondurant, Joan V. (1967) **Conquest with Nonviolence**. Berkeley and Los Angeles : University of California Press.
- Bruno Latour (2005) **Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory**. Oxford: Oxford University Press.
- Burrowes, Robert (1996) **The Strategy of Nonviolent Defense : A Gandhian Approach**. Albany : State University of New York Press.
- Carter, A., Clark, H., and Randle, M. (compile) (2006) **People Power and Protest Since 1945 : A Bibliography of Nonviolent Action**. York : York Publishing Services Ltd.
- Castells, Manuel (1996) **The Rise of the Network Society**. [The Information Age: Economy, Society, and Culture. Vol. 1], Oxford : Blackwell.
- Castells, Manuel (1997a) **The Power of Identity**. [The Information Age: Economy, Society, and Culture. Vol. 2], Oxford : Blackwell.
- Castells, Manuel (1997b) Informational Politics and the Crisis of Democracy. in **The Power of Identity**, Blackwell Publishers.
- Castells, Manuel (1998) **End of Millennium**. [The Information Age: Economy, Society, and Culture. Vol. 3], Oxford : Blackwell.
- Castells, Manuel (1999) **Social Implication of Information and Communication Technology**. Report prepared for UNESCO's World Social Science Report.
- Castells, Manuel (2009) **Communication Power**. New York : Oxford University Press.
- Chatchai Chan-in and Thaweesak Koanantakool (2002) **Internet Connectivity in Thailand (December 2002)** [Map]. Bangkok : Network Technology Lab, National Electronic and Computer Technology Center.

- Chatchai Chan-in, Kittiya Sringamphong and Thaweesak Koanantakool (2001) **Internet Connectivity in Thailand (December 2001)** [Map]. December 3, Bangkok : Network Technology Lab, National Electronic and Computer Technology Center.
- Chatchai Chan-in, Kittiya Sringamphong and Thaweesak Koanantakool (2002) **Internet Connectivity in Thailand (July 2002)** [Map], July 1, Bangkok : Network Technology Lab, National Electronic and Computer Technology Center.
- Cowan, Ruth Schwartz (1997) **A Social History of American Technology**. New York : Oxford University Press
- Critical Arts Ensemble (1994) **The Electronic Disturbance**. New York : Autonomedia.
- Dahlberg, Lincoln (2005) The Corporate Colonization of Online Attention and the Marginalization of Critical Communication? **Journal of Communication Inquiry**. 29:2 (April 2005): 160-180
- Davenport, Thomas H. and John C. Beck (1999) **The Attention Economy : Understanding the New Currency of Business**. MA. Boston : Harvard Business School Press.
- de Armond, Paul. (2001) Netwar in the Emerald City : WTO Protest Strategy and Tactics. in Arquilla, J. and Ronfeldt, D. (eds.) **Networks and Netwars : The Future of Terror. Crime. and Militancy**. PA Pittsburgh : RAND.
- Denning, Dorothy E. (2001) Activism, Hacktivism, and Cyberterrorism : The Internet as a Tool for Influencing Foreign Policy. in John Arquilla and David Ronfeldt, **Networks and Netwars : The Future of Terror. Crime. and Militancy**. PA Pittsburgh : RAND. pp.239-288.
- Dickson, David (1974) **Alternative Technology and the Politics of Technical Change**. Glasgow, Scotland : Fontana.
- Dimaggio, P., Hargittai, E., Neuman, W. R., and Roinson, J. P. (2001) Social Implications of the Internet. **Annual Reviews of Sociology**. 27 : 307-336.
- Donk, W.V.d., Loader, B.D., Nixon, P.G., and Rucht, D. (eds.) (2004) **Cyberprotest : new media. citizens. and social movements**. London : Routledge
- Dyson, E., Gilder, G., Keyworth, G., and Toffler, A. (1994) **Cyberspace and the American Dream: A Magna Carta for the Knowledge Age**. Progress and Freedom Foundation
- Ellul, Jacques (1964) **The Technological Society**. New York : Vintage

- Farrel, Henry and Drezner, Daniel (2008) 'The Power and Politics of Blogs' **Public Choice**. Vol.143, No.1-2: 125-138.
- Freedom Against Censorship Thailand (FACT) Wikileaks's staff, and Patrick Shifley. Internet Censorship in Thailand. **Wikileaks**. last update 18 November 2007.
- Galtung, Johan (1969) Violence, Peace and Peace Research. **Journal of Peace Research**. Vol.6 No.3
- Galtung, Johan (1990) Cultural Violence, **Journal of Peace Research**. Vol.27 No.3
- Galtung, Johan (1996) **Peace by Peaceful Means**. Oslo : International Peace Research Institute
- Galtung, Johan (2000) **Conflict Transformation by Peaceful Means : the Transcend Method**. United Nations Disaster Management Training Programme.
- Garrido, M., and Halavais, A. (2003) Mapping Networks of Support for the Zapatista Movement : Applying Social-Networks Analysis to Study Contemporary Social Movements. in McCaughey, M., and Ayers, M.D. (eds). **Cyberactivism: Online Activism in Theory and Practice**. New York, NY: Routledge.
- Geeraerts, Gustaaf (1977) Two Approaches to Civilian Defence in Gustaff Geeraerts (ed.) **Possibilities of Civilian Defence in Western Europe**. Amsterdam: Swets & Zeitlinger.
- Gregg, Richard (1966) **The Power of Nonviolence**. (second revised edition). New York : Schocken. (first edition, London : James Clarke & Co., 1960)
- Hague, B.N., and Loader, B.D. (eds) **Digital Democracy: Discourse and Decision-Making in the Information Age**. London : Routledge
- Hill, David T., and Sen, K. (2005) East Timor : Communication Technology for a New Nation. in **The Internet in Indonesia's New Democracy**. London and New York : Routledge.
- Högselius, Per (2005) **The Social Construction of Technological System (SCOT)**. (Lecture Slide at Masters Programme in Society, Science and Technology, Lund University) [Online]. Available from <http://lund.editme.com/files> [2006, Jan18]
- Hu, Jim (2002) Rights group looks at China and techs, **CNET News**. November 27. [Online]. Available from http://news.cnet.com/Rights-group-looks-at-China-and-techs/2100-1023_3-975517.html
- Hughes, Thomas (1986) Seamless Web : Science, Technology, Etcetara, Etcetara. **Social Studies of Science**. Vol.16, No.2 (May, 1986): 281-92

- Hughes, Thomas Parke (1993) **Networks of Power: Electrification in Western Society. 1880-1930**. The Johns Hopkins University Press.
- Internet Solution & Service Provider, **Milestone**. [online]. Available from http://www.isp.net.th/About_Us/milestone3.htm [2010, May 10]
- Internet Thailand (2001) **Annual Report 2001**. Bangkok : Internet Thailand (Public Company).
- Internet Thailand, Co.,Ltd. and National Electronic and Computer Technology Center (1995) **Domestic Internet Connection in Thailand**. Bangkok : National Electronic and Computer Technology Center (NECTEC).
- Jamison, A. and Hård, M. (2003) The Story-lines of Technological Change: Innovation, Construction and Appropriation. in **Technology Analysis & Strategic Management**. Vol. 15, No. 1, 2003: 81-91
- Jordan, T. (2002) **Activism! : Direct Action. Hackivism. and the Future of Society**. London : Reaktion.
- Jordan, T. and Taylor, P.A. (2004) Mass action hacktivism : anti-globalisation and the importance of bad technology. in **Hacktivism and Cyberwars : Rebels with a Cause?** Routledge, New York. pp.67-89.
- Kaijser, Arne. (2004) The dynamics of infrasystems. Lessons from history. **Proceedings of the Summer Academy on Technology Studies**. Graz, Austria : Inter-University Research Centre for Technology, Work and Culture (IFZ)
- Khiabany, Gholam and Sreberny, Annabelle (2007) The Politics of/in Blogging in Iran. **Comparative Studies of South Asia. Africa and the Middle East**, Vol.27 No.3: 563-179
- Kidd, Dorothy (2003) Indymedia.org : A New Communications Commons. in McCaughey, M., and Ayers, M.D. (eds). **Cyberactivism: Online Activism in Theory and Practice**. New York, NY: Routledge.
- Kultida Samabuddhi, Thailand : Web board banned, claim of lese majesty, **Bangkok Post**, July 28, 2006.
- Lasn, K. (1999) **Culture Jamming : The Uncooling of America**. New York : HarperCollins.
- Lesser, Ian O., Bruce Hoffman, John Arquilla, David Rondfeldt, Michele Zanini, and Brian Jenkins, **Countering the New Terrorism**. Santa Monica, Calif.: RAND, MR-989-AF.

- Lyon, David (2001) **Surveillance Society : Monitoring Everyday Life**. Buckingham: Open University Press.
- MacKinnon, Rebecca (2005) China's Internet: Let a Thousand Filters Bloom, **YaleGlobal**, 28 June 2005.
- Mark Dery (2004) Culture Jamming: Hacking, Slashing and Sniping in the Empire of Signs, **Culture Jamming Archives**, October 10, 2004
[http://www.markdery.com/archives/books/culture_jamming/ [2010, January 29]
- Martin, Brian (1989) Gene Sharp's Theory of Power, **Journal of Peace Research**, (22:2) : 213-22.
- Martin, Brian (2001). **Technology for Nonviolent Struggle**, London: War Resisters' International, 2001.
- Martin, Brian (2005). Researching nonviolent action: past themes and future possibilities, **Peace & Change**. 30: 2, April 2005: 247-270.
- Martin, Brian and Wendy Varney. (2003) Nonviolence and communication, **Journal of Peace Research**, Vol. 40, No. 2, March 2003: 213-232.
- McCarthy, Ronald and Gene Sharp (1997) **Nonviolent Action : A Research Guide**. New York : Garland.
- McCaughey, Martha, and Ayers, Michael D. (eds.). (2003) **Cyberactivism: Online Activism in Theory and Practice**. New York, NY: Routledge.
- Meikle, Graham (2009) Electronic civil disobedience and symbolic power. in Athina Karatzogianni (ed.) **Cyber Conflict and Global Politics**, London and New York : Routledge. pp.177-187.
- Naim, Moises (2007) 'The YouTube Effect' **Foreign Policy**, Jan/Feb 2007. p.104
- National Electronic and Computer Technology Center (NECTEC) (2005) **Thailand ICT Indicators 2005**, Bangkok : National Electronic and Computer Technology Center (NECTEC).
- Orwell, George (1949) **Nineteen Eighty-Four**, London : Secker & Warburg.
- Paige, Glenn D. (2002) **Nonkilling Global Political Science**, US: Xlibris.
- Phusit Roongroj (2009) **Internet Connectivity in Thailand (January 2009) [Map]**, Bangkok : Thaisarn3, Network Technology Lab (NTL), National Electronic and Computer Technology Center.

- Pitch Pongsawat (2545) Virtual Democracy in Thailand : Information Technology, Internet Political Message Board, and the Politics of Representation in Thailand after 1992, *ในวารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 33 ฉบับที่ 1 ม.ค.-มิ.ย. : 141-66*
- Plug pulled on website tracking graft - Government thought to be behind move, **Bangkok Post**, 29 January 2006
- Primas Taechashong, Kittiya Sringamphong and Thaweesak Koanantakool (2000a) **Internet Connectivity in Thailand (February 2000)** [Map], Bangkok : Network Technology Lab, National Electronic and Computer Technology Center.
- Primas Taechashong, Kittiya Sringamphong and Thaweesak Koanantakool (2000b) **Internet Connectivity in Thailand (August 2000)** [Map], Bangkok : Network Technology Lab, National Electronic and Computer Technology Center.
- Ron (pen name) (2007) **Website censorship in Thailand - 2002-2007**, [Online]. Available from <http://www.2bangkok.com/blocked2.shtml> [2009, January 14]
- Ronfeldt, David, John Arquilla, Graham Fuller, and Melissa Fuller (1998) **The Zapatista Social Netwar in Mexico**. Santa Monica, Calif.: RAND, P-7967.
- Rosa, Hartmut and William Scheuerman (2009) Introduction. in Rosa, Hartmut and William Scheuerman (eds.) **High-Speed Society : Social Acceleration. Power. and Modernity**. PA. Pennsylvania State University Press.
- Rummel, R.J. (1976) Introduction and Summary. in **War. Peace and Power (Understanding Conflict and War Vol. 2)**. Beverly Hills, California: Sage. [Online]. Available from <http://www.mega.nu/ampp/rummel/note11.htm> [2010, February 16]
- Scheuerman, William (2009) Citizenship and Speed. in Rosa, Hartmut and William Scheuerman (eds.) **High-Speed Society : Social Acceleration. Power. and Modernity**. PA. Pennsylvania State University Press.
- Schiller, Dan (1999) **Digital Capitalism : Networking the Global Market System**. Boston : MIT.
- Schmid, A.P., Berends, E., and Zonneveld, L. (1985) **Social Defence and Soviet Military Power: An Inquiry into the Relevance of an Alternative Defence Concept**. Leiden: Center for the Study of Social Conflict, State University of Leiden

- Serbia Investment and Export Promotion Agency (2005) **IT Industry in Serbia**. Serbia Investment and Export Promotion Agency (SIEPA) [Online]. Available from [http://www.siepa.sr.gov.yu/attach/IT Industry in Serbia.pdf](http://www.siepa.sr.gov.yu/attach/IT_Industry_in_Serbia.pdf) [2008, August 15]
- Shanthi Kalathil and Taylor C. Boas (2003) **Open Network. Closed Regimes: the impact of the Internet on authoritarian rule**. Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace.
- Sharp, Gene (1973) **The Politics of Nonviolent Action**, Boston: Porter Sargent.
- Sharp, Gene (1979) **Gandhi as a Political Strategist**. Boston: Porter Sargent.
- Sharp, Gene (1980) **Social Power and Political Freedom**. Boston: Porter Sargent.
- Sharp, Gene (1983) **Feeling Safe: Exploring Paths to National and International Security** [Online]. Available from <http://www.fragmentsweb.org/fourtx/sharplec.html>
- Sharp, Gene (1985) **Making Europe Unconquerable: The Potential of Civilian-based Deterrence and Defense**, Cambridge, MA: Ballinger
- Sharp, Gene (1999) Nonviolent Action. in Lester R. Kurtz, Jennifer E. Turpin (eds.) **Encyclopedia of violence. peace and conflict. Volume 2**. Academic Press
- Sharp, Gene (2005) **Waging Nonviolent Action**. Boston : Extending Horizons Boos.
- Sharp, Gene and Bruce Jenkins (1990) **Civilian-Based Defense : A Post-Military Weapons System**, Princeton : Princeton University Presss.
- Srisakdi Charmonman (n.d.) **Thailand Chapter of the Internet Society**. Bangkok : ISOC. [Online]. Available from [http://www.isoc-th.org/History ITH.htm](http://www.isoc-th.org/History_ITH.htm) [2008, August 18]
- Stephen King-Hall (1958) **Defence in the Nuclear Age**, London: Victor Gollancz.
- Sunstein, Cass R. (1999) Is Violent Speech a Rights?, Steger, Manfred B. and Nancy S. Lind (eds.) **Violence and Its Alternatives : An Interdisciplinary Reader**. New York : St. Martin's Press.
- Surculija, Jelena (2003) Internet Regulation in Serbia and Montenegro : Country Report, Organization for Security and Co-Operation in Europe, Mission to Serbia and Montenegro. [Online]. Available from http://www.osce.org/documents/rfm/2003/06/109_en.pdf [2008 July, 27]
- Tai, Zixue (2006) **The Internet in China : Cyberspace and Civil Society**, New York and Abingdon : Taylor & Francis Groups.

- Tapscott, D. and Williams, A.D. (2008) *The Prosumers : Hack This Product Please!*. in **Wikinomics : How Mass Collaboration Changes Everything** (expanded edition) Portfolio, NY. pp.124-150
- Thaweesak Koanantakool (2001) **The Internet in Thailand : Our Milestones**. Bangkok : National Electronic and Computer Technology Center.
- Thaweesak Koanantakool (2007) **Important Internet Statistics of Thailand**. Bangkok : National Electronic and Computer Technology Center. [Online]. Available from http://internet.nectec.or.th/document/pdf/20070824_Important_Internet_Statistics_of_Thailand.pdf [24 April 2010]
- Thongchai Winichakul (2005) Same Old Royalism Hatches Again, **Midnight University** . 10 September 2005. [Online]. Available from <http://www.midnightuniv.org/midnight2545/document9555.html> [2009, July 6]
- Toffler, Alvin (1980) **The Third Wave**, London : Pan.
- Tunnard, Christopher R. (2003a) From State-Controlled Media to the 'Anarchy' of the Internet: the Changing Influence of Communications and Information in Serbia in the 1990s. in **Southeast European and Black Sea Studies**, Vol.3 No.2, May: 97-120. London : Frank Cass.
- Tunnard, Christopher R. (2003b) **The Role of Technology in the Development of a Modern Serbian State**. Cambridge: Kokkalis Program, John F. Kennedy School of Government, Harvard University. [Online]. Available from <http://www.ksg.harvard.edu/kokkalis/> [2008, July 25]
- UNECE (2002) **Towards a Knowledge-Based Economy - Yugoslavia**. Geneva: United Nations Economic Commission for Europe. [Online]. Available from <http://www.unece.org/operact/enterp/documents/coverpaguyugoslavia.pdf> [2008, August 15]
- van Aelst, Peter, and Stefaan Walgrave (2004) New Media, New Movements? The Role of the Internet in Shaping the 'anti-globalization' Movement. in McCaughey, M., and Ayers, M.D. (eds.). **Cyberactivism: Online Activism in Theory and Practice**. New York, NY: Routledge.
- Varney, W. and Martin, B. (2000) Net resistance, Net benefits: opposing MAI. **Social Alternatives**. Vol. 19, No. 1, January 2000, pp. 47-51.
- Virilio, Paul (2006) **Speed and Politics**. CA : Semiotext(e). (first published in 1977)
- Weber, Thomas (1993) The Marchers Simply Walked Forward until Struck Down : Nonviolent Suffering and Conversion. **Peace & Change**. 18 (3) : 267-89.

XS4ALL. [Online]. Available from <http://www.xs4all.nl/en/> [2008, August 15]

XS4ALL. wikipedia. [Online]. Available from <http://en.wikipedia.org/wiki/XS4ALL> [2008, August 15]

Zunes, S., Kurtz, L.R., and Asher, S.B. (eds.) (1999) **Nonviolent Social Movement : A Geographical Perspective.** Oxford & Massachusetts : Blackwell.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

คลิปวิดีโอและคลิปเสียงผู้ที่ขึ้นเวทีพันธมิตรฯ

ตารางข้างล่างนี้เป็นข้อมูลรายการคลิปวิดีโอและคลิปเสียงบันทึกการปราศรัยและการแสดงของผู้ที่ขึ้นเวทีพันธมิตรฯในช่วงการชุมนุมต่อเนื่องก่อนเลือกตั้ง 2 เมษายน 2549 (ระหว่างวันที่ 5 มีนาคม – 30 มีนาคม และ 7-8 เมษายน 2549) โดยคัดกรองคลิปเสียงที่ซ้ำกับคลิปวิดีโอออกไป มีจำนวนทั้งสิ้น 860 คลิป¹

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
5 มี.ค. 2549 ² (วันแรก)	<p><u>สนามหลวง เย็นวันที่ 5 มีนาคม 2549</u></p> <ol style="list-style-type: none"> (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย อวยชัย วัฒนา ตัวแทนกลุ่มครู (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย ต่อพงษ์ เสนานนท์ เลขานุการสมาคมผู้พิทักษ์การคนตาบอด (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย สุภิญญา กลางณรงค์ คณะกรรมการณรงค์เพื่อปฏิรูปสื่อ (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย รศ.ดร.ภูวดล ทรงประเสริฐ คณะสังคมศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์ (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย สุชาติ สวัสดิ์ศรี ศิลปินแห่งชาติ (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย ส.ศิริรักษ์ (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ เครือข่ายภาคประชาชนต่อต้าน FTA (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย ยศ ตันสกุล ตัวแทนนักเรียนมัธยม (เสียง) การแสดงดนตรีที่สนามหลวง โดย เศก คักดีสิทธิ์ และ น้ำชู (เสียง) การแสดง จีวรธรรมศาสตร์ที่สนามหลวง ตอน ตามหาจะเด็ด พิษิตวังจันทร์ส่องหล้า (เสียง) พิธีการทำงเด็ก เพื่อส่งวิญญาณ นายกษัตริย์ (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย รสนา โตสิตระกูล ตัวแทนสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย สมศักดิ์ โกศัยสุข แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (เสียง) การแสดงดนตรีที่สนามหลวง โดย คาราวาน (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย สโรชา พรอุดมศักดิ์ (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง สว.กทม (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย สนธิ ลิ้มทองกุล <p><u>อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย คืนวันที่ 5 มีนาคม 2549</u></p> <ol style="list-style-type: none"> (เสียง) การปราศรัยที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โดย บุญยอด สุขถิ่นไทย (เสียง) การปราศรัยที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โดย การุณ ไสงาม สว.บุรีรัมย์ (เสียง) การปราศรัยที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โดย สนธิ ลิ้มทองกุล

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>21. (เสียง) การปราศรัยที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย โดย จำลอง ศรีเมือง</p> <p><u>หน้าทำเนียบรัฐบาล คืบวันที่ 5 ต่อเข้าวันที่ 6 มีนาคม 2549</u></p> <p>22. (เสียง) การปราศรัยที่หน้าทำเนียบรัฐบาล โดย สนธิ ลิ้มทองกุล ช่วงที่ 1</p> <p>23. (เสียง) การปราศรัยที่หน้าทำเนียบรัฐบาล โดย สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</p> <p>24. (เสียง) การปราศรัยที่หน้าทำเนียบรัฐบาล โดย นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ สว.อุบลราชธานี</p> <p>25. (เสียง) การอ่านบทกวีที่หน้าทำเนียบรัฐบาล โดย ทราญ (วรรณพร ฉิมบรรจง)</p> <p>26. (เสียง) การปราศรัยที่หน้าทำเนียบรัฐบาล โดย การุณ ไสงาม สว.บุรีรัมย์</p> <p>27. (เสียง) การอ่านบทกวีที่หน้าทำเนียบรัฐบาล โดย วสันต์ สิทธิเขตต์</p> <p>28. (เสียง) การปราศรัยที่หน้าทำเนียบรัฐบาล โดย สนธิ ลิ้มทองกุล ช่วงที่ 2</p> <p>29. (เสียง) การให้สัมภาษณ์ของ สุริยะใส กตะศิลา ผู้ประสานงานเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</p>
6 มี.ค. 2549 ³	<p><u>เข้าที่สนามหลวง</u></p> <p>30. (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย ชัยพันธ์ ประภาสวัตร ผู้อำนวยการสถาบันสิทธิชุมชนตัวแทนภาคีฮักเจียงใหม่</p> <p>31. (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย วิไลวรรณ แซ่เตียว ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย</p> <p>32. (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย เพียร ยงหนู ประธานสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ กฟผ</p> <p>33. (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย จำลอง ศรีเมือง</p> <p>34. (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย ศิริชัย ไม้งาม เลขธิการรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์</p> <p>35. (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย ไชยวัฒน์ สิ้นสูงศ์ อดีตหัวหน้าพรรคพลังธรรม</p> <p>36. (เสียง) การแสดงดนตรีที่สนามหลวง โดย ประทีป ขจัดพาล</p> <p>37. (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย พิภพ ธงไชย แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</p> <p>38. (เสียง) การแสดง กลองยาวกู่ชาติที่สนามหลวง โดย อภิเชษฐ์ ช่วยชูวงศ์</p> <p>39. (เสียง) การปราศรัยที่สนามหลวง โดย สนธิ ลิ้มทองกุล</p> <p><u>เย็น</u></p> <p>40. (เสียง) เปิดใจ ตัว-ศรัณยู วงษ์กระจ่าง กับการร่วมชุมนุมในภารกิจกู่ชาติ</p> <p>41. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ไก่ แมลงสาบ และคณะ</p> <p>42. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย แฮมเมอร์</p> <p>43. (เสียง) การปราศรัยโดย ศิริชัย ไม้งาม ประธานสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ กฟผ.</p> <p>44. (เสียง) การปราศรัยโดย ธีรยุทธ เคนจันทร์ : ตัวแทน นศ.ภาคใต้</p> <p>45. (เสียง) การปราศรัยโดย วีระ สมความคิด ประธานเครือข่ายประชาชนด้านคอร์รัปชัน</p> <p>46. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ชัย บลูส์</p> <p>47. (เสียง) การปราศรัยโดย นพ.เหวง โตจิราการ ประธานสมาพันธ์ประชาธิปไตย</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>48. (เสียง) การปราศรัยโดย สุพัตรา มาชะมิว ตัวแทนกลุ่ม FTA WATCH</p> <p>49. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย โฮป</p> <p>50. (เสียง) การอ่านบทกวีโดย คมทวน คันธนู กวีซีไรต์ ปี 2526</p> <p>51. (เสียง) การปราศรัยโดย สนธิ ลิ้มทองกุล</p> <p>52. (เสียง) แถลงการณ์กลุ่มพันธมิตรฯ ฉบับที่ 5 เรื่องการนัดชุมนุมใหญ่ที่หน้าทำเนียบรัฐบาล วันที่ 14 มีนาคม 2549</p> <p>53. (เสียง) การปราศรัยโดย สมศักดิ์ โกศัยสุข แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</p> <p>54. (เสียง) การปราศรัยโดย ชิงชัย มงคลธรรม</p> <p>55. (เสียง) การปราศรัยโดย อมร อมรรัตนาพันธ์ อดีตผู้ร่วมก่อตั้งพรรคไทยรักไทย</p> <p>56. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงเพื่อนชวานา</p> <p>57. (เสียง) การปราศรัยโดย รสนา โตสิตระกูล ตัวแทนสหพันธ์องค์กรผู้บริโภค</p> <p>58. (เสียง) การปราศรัยโดย วีระพล โสภาก ที่ปรึกษาสภาเครือข่ายองค์กรประชาชนแห่งประเทศไทย</p> <p>59. (เสียง) การปราศรัยโดย สุนทรี เช่งจิ่ง กรรมการกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ภาคอีสาน</p> <p>60. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วสันต์ สิทธิเขตต์ และไก่ แมลงสาบ</p> <p>61. (เสียง) การปราศรัยโดย วิไลวรรณ แซ่เตียว ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย</p> <p>62. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ชูชู</p>
7 มี.ค. 2549 ⁴	<p><u>เช้า</u></p> <p>63. (เสียง) การปราศรัยโดย กชวรรณ ชัยบุตร เลขานุการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย (สนนท.)</p> <p>64. (เสียง) การปราศรัยโดย สนธิ ลิ้มทองกุล</p> <p>65. (เสียง) การแสดงดนตรีที่สนามหลวง โดย สีแพร, ดินแดนไทย, ไก่ แมลงสาบ</p> <p>66. (เสียง) การปราศรัยโดย พิภพ ธงไชย แกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</p> <p>67. (เสียง) การแสดงดนตรีปิดท้ายการประชุม โดยกลุ่มนักดนตรีเพื่อประชาธิปไตย</p> <p><u>เย็น</u></p> <p>68. (วิดีโอ) การอ่านบทกวี โดย เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ร่ายบทกวีบนเวทีภูษาดิ</p> <p>69. (วิดีโอ) การอ่านบทกวีโดย เสน่ห์ วงศ์กำแหง ร่ายบทกวีบนเวทีภูษาดิ</p> <p>70. (วิดีโอ) การอ่านบทกวี โดย เสรี ชนะสิน ร่ายบทกวีบนเวทีภูษาดิ</p> <p>71. (วิดีโอ) การอ่านบทกวี โดย สุนทรี เวชานนท์ ร่ายบทกวีบนเวทีภูษาดิ</p> <p>72. (วิดีโอ) การเสวนา “ทำไมต้องคว่ำบาตร” โดย ดนัย อนันตโย</p> <p>73. (วิดีโอ) การเสวนา “ทำไมต้องคว่ำบาตร” โดย เจริญ คัมภีรภาพ</p> <p>74. (วิดีโอ) การเสวนา “ทำไมต้องคว่ำบาตร” โดย วรินทร์ เทียมจำรัส</p> <p>75. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย รสนา โตสิตระกูล ประธานเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน</p> <p>76. (วิดีโอ) การปราศรัยโดย กลุ่มเอ็มพาวเวอร์ ตัวแทนพนักงานบริการ</p> <p>77. (วิดีโอ) การปราศรัยโดย ภูวดล ทรงประเสริฐ</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	78. (วิดีโอ) การปราศรัยที่ สนามหลวง โดย สนธิ ลิ้มทองกุล
8 มี.ค. 2549 ⁵	79. (วิดีโอ) การสนทนาธรรมกับ สมณะ โพธิ์รักษ์ 80. (วิดีโอ) “กอร์ปศักดิ์” ขึ้นเวทีแจ้ซ่าเส้นทางชุกหุน “ทักษิณ-พจมาน” 81. (วิดีโอ) ‘วุฒิพงษ์’ แฉศิลา ชิน “พันธมิตรชายชาติ” 82. (วิดีโอ) “สนธิ” ปลุกคนไทยผลงาน 14 มี.ค.สร้างประวัติศาสตร์ไล่ “ทักษิณ” 83. (วิดีโอ) พล.ต.จำลอง ชี้ “ทักษิณ” ลาออก แก้ววิกฤตบ้านเมือง 84. (วิดีโอ) สมศักดิ์ โกศัยสุข ยืนยันแกนนำพันธมิตรฯ ทั้ง 5 ต่อสู้ร่วมกันจนถึงที่สุด 85. (วิดีโอ) พิภพ ธงไชย ปราศรัย 86. (วิดีโอ) สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ปราศรัย 87. (วิดีโอ) “สโรชา” สงสาร “หญิงอ้อ” นะกระชิบนายกข ลาออก 88. (วิดีโอ) สนธิ ขึ้นเวทีรอบ 2 สาวใส่ธูปจิกทักษิณ
9 มี.ค. 2549 ⁶	89. (เสียง) การปราศรัยโดย พล.อ.สายหยุด เกิดผล / พีเน็ต ยื่นหนังสือถึงกลุ่มพันธมิตรฯ ขอเป็นคนกลางจัดพบ นายกข 90. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย เอ๋ นิติกุล 91. (เสียง) รายการ ห้องข่าวสนามหลวง โดย บุญยอด สุขถิ่นไทย และ อัญชลี ไพริรักษ์ 92. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย สีแพรว 93. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงไซโครซิส 94. (เสียง) การปราศรัยโดย จักรชัย โฉมทองดี นักวิจัยจากกลุ่มโฟกัส สมาชิกรวมกลุ่ม FTA WATCH 95. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงปูกุขน 96. (เสียง) การปราศรัยโดย พิภพ ธงไชย / แจงเจราจาสถานทูตสิงคโปร์-ก.ล.ต. ย้ำไม่ต้องการธุรกิจขายชาติ 97. (เสียง) การปราศรัยโดย ไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ / แฉ “ฉลาด” เสียเหล็ก หวังเงินกู้ทำเคเบิล - แฉเปลี่ยนชื่อเป็น “โง” 98. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย เสก ศักดิ์สิทธิ์ และ ชูชู 99. (วิดีโอ) “จำลอง” เชื้อมือระเบิดบ้านป่า - สันตือโสคนเดียวกัน 100. (วิดีโอ) “รสนา” แฉ “แม่่ว” – “ลี เซียน ลุง” ฝาแฝดโคตรโกง 101. (วิดีโอ) “สาทิตย์” เรียกร้อง “ทรท.” ถอนข้อกล่าวหาในสารฉบับที่ 1 102. (วิดีโอ) สนทนาธรรมกับ สมณะ โพธิ์รักษ์ 103. (วิดีโอ) อ. สุโขทัยธรรมมาธิราช ร่วมวงถก “ทำไมรัฐสภา และองค์กรอิสระ จึงไม่สามารถตรวจสอบระบอบทักษิณได้” 104. (วิดีโอ) นิตย มธ.นิยามระบอบ ‘ทักษิณ’ เงินตราสวามีภักดิ์ชินช 105. (วิดีโอ) “จอน” ย้ำไม่ใช่ไล่ “ทักษิณ” แล้วจบ แต่ต้องกันคนอย่าง “ทักษิณ” กลับมาอีก 106. (วิดีโอ) “จำลอง” ปราศรัย (รวมคลิปวิดีโอ แกนนำพันธมิตรฯ วิเคราะห์กรณี บี้ม บ้าน ป่า ประกาศรับคำทำร่วมตีเบตฯ) 107. (วิดีโอ) “สนธิ” ปราศรัย (รวมคลิปวิดีโอ แกนนำพันธมิตรฯ วิเคราะห์กรณี บี้ม บ้าน ป่า

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>ประกาศรับคำท้าร่วมตีเบตข)</p> <p>108. (วิดีโอ) "สมเกียรติ" ปราศรัย (รวมคลิปวิดีโอ แกนนำพันธมิตรฯ วิเคราะห์กรณี บี้ม บ้าน ป่า ประกาศรับคำท้าร่วมตีเบตข)</p> <p>109. (วิดีโอ) "สมศักดิ์" ปราศรัย (รวมคลิปวิดีโอ แกนนำพันธมิตรฯ วิเคราะห์กรณี บี้ม บ้าน ป่า ประกาศรับคำท้าร่วมตีเบตข)</p> <p>110. (วิดีโอ) "พิภพ" แจงเจราจาสถานทูตสิงคโปร์ - กต. ย้ำไม่ต้องการธุรกิจชายชาติ</p> <p>111. (วิดีโอ) แบน ชิม AIS แบบโหด มัน ฮา!</p> <p>112. (วิดีโอ) ตลกการเมือง คณะ ดี ดอกมะดัน</p> <p>113. (วิดีโอ) แจ "ฉลาด" เลี้ยแหลก หวังเงินกู้ทำเคเบิล</p> <p>114. (วิดีโอ) "สนธิ" ชี้ยุค "ทักษิณ" สุดโสมม-ถวยฎีกาเหตุบีมบ้าน "ชัยอนันต์"</p>
<p>10 มี.ค. 2549⁷</p>	<p><u>สี่สัปดาห์</u> เก็บตก ศาลจำลองข้อมูลความผิด "แม่" 4 ข้อหาหนัก/ถูกพยานปากเอกขัดและ</p> <p>115. (วิดีโอ) ผศ. ดร. บรรเจิด สิงคนดี ผู้อำนวยการศูนย์นิติศาสตร์ มธ. กล่าวเปิดการโตสวนมูล ฟ้อง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ครั้งที่ 4 ในประเด็น "พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โกง บุรณาการ (โกงเพื่อมีอำนาจ และโกงเมื่อมีอำนาจ) จริงหรือ ? ณ ศาลจำลอง ศูนย์นิติศาสตร์ ธรรมศาสตร์</p> <p>116. (วิดีโอ) พล.ต.ท. สมเกียรติ พ่วงทรัพย์ แถลงคำฟ้อง ฝ่ายโจทก์</p> <p>117. (วิดีโอ) ป้าเหนาะ พยานปากเอก ให้การ</p> <p>118. (วิดีโอ) ประมวล รุจนเสรี หนึ่งในพยานปากเอก ให้การ</p> <p>119. (วิดีโอ) เสธ. นันท์ หนึ่งในพยานปากเอก ให้การ</p> <p>120. (วิดีโอ) "ซูวิทย์" หนึ่งในพยานปากเอก ให้การ</p> <p><u>ที่ห้องสนามหลวง</u></p> <p>121. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง พันลำ และ วง ภูบรรทัด</p> <p>122. (เสียง) รายการ ห้องข่าวสนามหลวง โดย บุญยอด สุขถิ่นไทย และ อัญชลี ไพรีรักษ์</p> <p>123. (เสียง) การปราศรัยที่ สนามหลวง โดย เกียรติ สิทธิอมร คณะทำงานด้านเศรษฐกิจพรรค ประชาธิปัตย์ / "เกียรติ" แต่งดำไว้ทุกข์ ก.ล.ต.เหตุ "ไอศ" เสียค่าปรับต่ำกว่าคาด</p> <p>124. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ทราย (วรรณพร ฉิมบรรจง)</p> <p>125. (เสียง) การปราศรัยที่ สนามหลวง โดย สุริยะใส กตะศิลา ผู้ประสานงานเครือข่ายพันธมิตรฯ / อัต "ทักษิณ" ไม่ได้ถอย แต่รุกถึง 3 ก้าว</p> <p>126. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ฮิวโก้ และวง ลีบล้อ</p> <p>127. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ประทีป ขจัดพาล และ วงเพื่อนชานา</p> <p>128. (เสียง) การปราศรัยโดย อาหาร พาทีรัตน์ ตัวแทน กลุ่มรวมพลังในอดีต</p> <p>129. (เสียง) เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ครั้งที่ 16 : "สนธิ" รับคำท้าขึ้นเวทีประชัน "ทักษิณ"</p> <p>130. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง คนหลังเขา</p> <p>131. (วิดีโอ) สนทนาธรรม กับ สมณะ โพธิ์รักษ์</p> <p>132. (วิดีโอ) จำลอง - ปานเทพ แนะอริวิทย์ นำ นายกษ หันหน้าเจราจาพันธมิตรฯ ยัน ไม่กลัว อังรพาลป่วนบ้านสวนไฟ</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>133. (วิดีโอ) "ศิริชัย" และ "แห่งนางแก้ว" ขจัดฝันแล้ง แก่ความแร้นแค้นของประชาชน</p> <p>134. (วิดีโอ) "ทราย" สวณกลับนายภย เสียภาษีมามากกว่า ไม่ได้หมายความว่าไม่มีสิทธิ์โกงชาติ</p> <p>135. (วิดีโอ) "เดช" จวกทักษิณฯ ปากไม่ปราศัย น้ำใจเชือดคอ หลอกล่อ สอพลอประชาชน (การปราศัยที่ สนามหลวง โดย เดช พุ่มคชา นักกิจกรรมอาวุโสยุค 14 ตุลา)</p> <p>136. (วิดีโอ) สหภาพภพ.เคลื่อนทัพไล่"แก้ว"13 มี.ค.-ชู้ตไฟหน่วยราชการ (การปราศัยโดย เพียร ยงหนู ประธานสหภาพแรงงานการไฟฟ้านครหลวง (ภพ.))</p> <p>137. (วิดีโอ) อดีตรองเลขาศนท.ยก'ทักษิณ'เร็วกว่า 'สุษณี-ถนอม' (การปราศัยโดย ประยูร อัครบวร)</p> <p>138. (วิดีโอ) สนธิแฉแผนชั่วรัฐบาล สั่งมือสังหารจากใต้-อีสานตามล่า</p> <p>139. (วิดีโอ) 5 แกนนำพันธมิตรฯ ขึ้นเวที ย้ำจุดยืน ทวงประเทศไทยคืน ขับไล่ทักษิณ</p> <p>140. (วิดีโอ) "เสรี"ขึ้นเวทีกรีดขยับปลุกสำนึกรักชาติ-ผนีกกำลังไล่"ทักษิณ" (การปราศัยโดย ดร.เสรี วงศ์มณฑา)</p> <p>141. (วิดีโอ) ลำตัด ธรรมศาสตร์เจ้าเก่า (โดยคณะลำตัดธรรมศาสตร์ แดนดินถิ่นโดม)</p> <p>142. (วิดีโอ) เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ภาคพิเศษ</p>
<p>11 มี.ค. 2549⁸</p>	<p>143. (เสียง) รายการ ห้องข่าวสนามหลวง โดย บุญยอด สุขถิ่นไทย และ อัญชลี ไพรีรักษ์</p> <p>144. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง โฮปแฟมิลี่</p> <p>145. (เสียง) การปราศัยโดย พี่ระพล จันทระเกษม / อดีตคนเดือนตุลา อด"แก้ว"ใช้ระบบทุนยึดสื่อ เอื้อญาติ-พวกพ้อง</p> <p>146. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง สลิ่ง</p> <p>147. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ส.ว.นครราชสีมา และ วง ไดมอนด์</p> <p>148. (เสียง) การแสดงดนตรีที่โดย เสก ศักดิ์สิทธิ์</p> <p>149. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง BROWN SUGAR JAZZ BAND</p> <p>150. (เสียง) สุริยัน ทองหนูเอียด รองเลขาฯ สหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ ปราศัย</p> <p>151. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง แกงโฮะ</p> <p>152. (วิดีโอ) โฆษกสมาคมนักข่าวฯ ย้านายกเกลียดสื่อถือือเป็นคำชม</p> <p>153. (วิดีโอ) พันธมิตรฯยันตีเบทเปิดเผยปิดปิดห้องคุย-อด "แก้ว" คิดไม่ซื่อ</p> <p>154. (วิดีโอ) "กอร์ปศักดิ์" จับโกหกแก้ว</p> <p>155. (วิดีโอ) "วินัย สมพงษ์" สอนน้อง "ไททานิก" ยังล่มได้ แล้วไทยรักไทยจะไปรอดหรือ ?? (การปราศัยโดย พ.อ.วินัย สมพงษ์ อดีตส.ส.บัญชีรายชื่อ พรรคไทยรักไทย)</p> <p>156. (วิดีโอ) "สนธิ" ทำประชัน "ทักษิณ" - ย้านายกฯต้องลาออกสถานเดียว</p> <p>157. (วิดีโอ) 5 กรรมการพันธมิตรประชาชนฯ ขึ้นเวทีที่องสนามหลวง มีมติส่ง "สนธิ" ดีเบตตัวต่อตัวกับ "ทักษิณ"</p> <p>158. (วิดีโอ) อุปนายกฝ่ายกิจการพิเศษ สภานายความ ปราศัย</p> <p>159. (วิดีโอ) "นิมิต เทียนอุดม" และประชาชนร่วมกันคว่ำบาตรสินค้าชินคอร์ป ซีพี เซเว่นฯ</p> <p>160. (วิดีโอ) การเสวนาเรื่อง สื่อในยุครัฐบาลทักษิณ (ช่วงที่ 1)</p> <p>161. (วิดีโอ) การเสวนาเรื่อง สื่อในยุครัฐบาลทักษิณ (ช่วงที่ 2)</p> <p>162. (วิดีโอ) "อดีตตุลากลับใจ" ขึ้นไล่ "แก้ว" ทำลายคำว่า "ประชาธิปไตย" (การปราศัยของอมร</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>รัตนานนท์)</p> <p>163. (วิดีโอ) วีรบุรุษเดือนตุลา อัด “แม่่ว” ใช้ระบบทุนยึดสื่อเอื้อญาติ-พวกพ้อง</p> <p>164. (วิดีโอ) วีรบุรุษ ปช.กก.สมานฉันท์แรงงาน เรียกร้องหยุดงาน 14 มี.ค. (การปราศรัยโดย วิไลวรรณ แซ่เตีย)</p> <p>165. (วิดีโอ) “สนธิ” ปลุกรวมพลังวาระแห่งชาติ 14 มี.ค. - เช็กบิล “แม่่ว-สมุน”</p> <p>166. (วิดีโอ) “ชาติชาย” ผิดหวังอดีตฮีโร่กลายเป็น “สุธรรม” รับใช้ระบอบทักษิณ (การปราศรัยโดย ดร.ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต)</p> <p>167. (วิดีโอ) ยก “ทักษิณ” เก่งกว่า “พรรคคอมมิวนิสต์” แค่ 5 ปีทำสังคมไทยแตกแยก (การปราศรัยโดย วรพล ศิริวัฒน์วิมล อดีตเลขาธิการสมาพันธ์ประชาธิปไตย)</p> <p>168. (วิดีโอ) อ.รัฐศาสตร์ชัด “แม่่ว” ช่วยคดีข้อสอบรั่ว (การปราศรัยโดย ดร.ไชยันต์ ไชยพร คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ)</p>
12 มี.ค. 2549 ⁹	<p>169. (เสียง) รายการ ห้องข่าวสนามหลวง โดย บุญยอด สุขถิ่นไทย และ อัญชลี ไพรีรักษ์</p> <p>170. (เสียง) การแสดงดนตรี โดย วงแฮมเมอร์</p> <p>171. (เสียง) การแสดงดนตรี โดย วงสาวสะต๋องแบนด์</p> <p>172. (เสียง) สนทนาธรรมกับ พระนพดล นันทโน วัดป่าดอยปลั่งงา จังหวัดกำแพงเพชร / พระวัดป่า ยก “คนดี” มัก “เสียสละ” เป็นมโนธรรมประจำใจ</p> <p>173. (เสียง) การแสดงดนตรีที่โดย นิต กรรมาชน และวงกำลังใจ</p> <p>174. (เสียง) การปราศรัยที่ สนามหลวง โดย คณะทันตแพทย์ จากโคราช</p> <p>175. (เสียง) การปราศรัยที่ สนามหลวง โดย นพ.สุวรรณ กายูจนะ ตัวแทนกลุ่มแพทย์ พยาบาลเพื่อประชาธิปไตย</p> <p>176. (เสียง) การปราศรัยที่ สนามหลวง โดย 3 อาจารย์จาก จุฬาฯ รศ.ดร.ไชยันต์ ไชยพร , ดร.พิรงรอง รามสูต รัตนันท์ , อ.สุรัตน์ โหราชัยกุล</p> <p>177. (เสียง) การแสดง มโนราห์ โดย กลุ่มชาวบ้าน จ.นครศรีธรรมราช</p> <p>178. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย บี คณาคำ และ กลุ่มนักดนตรีรักประชาธิปไตย</p> <p>179. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงพู่เล และ ตี ฆูธร</p> <p>180. (เสียง) การปราศรัยโดย เอกกรินทร์ ส่วนศิริ อุปนายกองค์กรนักศึกษา มอ.วิทยาเขตปัตตานี</p> <p>181. (เสียง) การแสดงดนตรีที่ สนามหลวง โดย วง สเลเต</p> <p>182. (วิดีโอ) ภรรยาทนายสมชาย ปราศรัย (อังคณา นีละไพจิตร : วอนคนไทยร่วมยุติความรุนแรง โดย จนท.)</p> <p>183. (วิดีโอ) “การุณ-เจิมศักดิ์-ต่อตระกูล” ตั้งวงแฉ “ทักษิณ” (“สารพัดทุจริต คอร์รัปชัน โกงบูรณาการ โกงอย่างไร”)</p> <p>184. (วิดีโอ) “สนธิ” ชี้ทีวีแพร่ภาพประวัติศาสตร์ มีนัยบอก “ทักษิณ” ควรลาออก (การปราศรัยที่ สนามหลวง โดย แกนนากลุ่มพันธมิตรฯ)</p> <p>185. (วิดีโอ) จำลอง ยันไม่ได้พาคนไปตาย</p> <p>186. (วิดีโอ) พิภพ ชี้ทางออก ทักษิณ ลงจากเก้าอี้</p> <p>187. (วิดีโอ) ศิษย์หลวงตาบัว แสดงธรรม “ธรรมาธิปไตย”</p> <p>188. (วิดีโอ) “สมเกียรติ” แฉ “ยุทธ ตู๋เย็น” กะจับมือบขชมือบ</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>189. (วิดีโอ) “ประสาร มฤคพิทักษ์” ซี “ทักษิณ” คงไม่เข้าใจนัยของเทพประวัติศาสตร์</p> <p>190. (วิดีโอ) เด็กชาวมั่ว ขึ้นเวที ด้าน “แม้ว”</p> <p>191. (วิดีโอ) ตัวแทน 3 แพทย์เรียกร้องทักษิณลาออก</p> <p>192. (วิดีโอ) ยกคำ “พุทธทาส” สอน “แม้ว” ประชาธิปไตยไร้คุณธรรมร้ายยิ่งกว่าเผด็จการ (การปราศรัยโดย มาลีรัตน์ แก้วก่า ส.ว.สกลนคร)</p> <p>193. (วิดีโอ) “สนธิ” อัด “ทักษิณ” มาตรฐาน ปชต.ต่ำกว่าเขมร เผยคนไทย 70% ไม่เอา ทรท.</p> <p>194. (วิดีโอ) “บรรจง” บรรจงไล่ทักษิณ เพื่อแผ่นดินได้สงบสุข (การปราศรัยโดย บรรจง นะแส ผู้อำนวยการโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งภาคใต้)</p> <p>195. (วิดีโอ) “ผู้นำคนไทยพลัดถิ่น” ประกาศร่วมกู้ชาติไทยคืนจากราช (การปราศรัยโดย เครือข่ายการแก้ปัญหาคนสัญชาติคนไทย ชุมพร ระนอง ประจวบฯ)</p>
<p>13 มี.ค. 2549¹⁰</p>	<p>196. (เสียง) การปราศรัยโดย กลุ่มพันธมิตรกู้ชาติ จ.ภูเก็ต</p> <p>197. (เสียง) รายการห้องข่าวสนามหลวง โดย บุญยอด สุขถิ่นไทย และ อัญชลี ไพรีรักษ์</p> <p>198. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย นิต กรรมาชน และ เด็กๆโครงการเรียนรู้อีกบ้านเกิด ชุต สยามสามัคคี</p> <p>199. (เสียง) การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย / “พันธมิตรฯ” ลั่นเคลื่อนพลแบบบอหิงสา ให้ความดีพินาศ “ทรรราช”</p> <p>200. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย โฮปแฟมิลี่ และเครือข่ายเพลงเพื่อชีวิต</p> <p>201. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงคาราวานไมเนอร์</p> <p>202. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย คีตาญชลี</p> <p>203. (วิดีโอ) กวีชาวบ้านจากภูเก็ต ร่ายกลอน</p> <p>204. (วิดีโอ) รวมฮิต พงษ์สิทธิ์ คำภีร์ (การแสดงดนตรีโดย พงษ์สิทธิ์ คำภีร์)</p> <p>205. (วิดีโอ) เก็บตก โนราห์ เมืองคอน อีกหนึ่งแนวรบวัฒนธรรม</p> <p>206. (วิดีโอ) “พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ” ยืนหยัดไล่ “ทักษิณ” ทั้งชีวิต (การแสดงดนตรีโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)</p> <p>207. (วิดีโอ) ศาลจำลอง ซี “ทักษิณ” ผิดชัดใช้อำนาจมิชอบ</p> <p>208. (วิดีโอ) “สนธิ” แฉวิฆเนศวร ส่งกองปราบจับ 5 แกนนำพันธมิตร</p> <p>209. (วิดีโอ) “จำลอง” ชี้ยุทธวิธีแตกหักไม่ใช่เจตนาพันธมิตรกู้ชาติ</p> <p>210. (วิดีโอ) สมศักดิ์ ประกาศกู้ชาติคืนคนไทย แบบกล้าหาญ รักสงบ</p> <p>211. (วิดีโอ) “พิภพ” ฟรุ้งนี่ดีเคย เอาความดีชนะความชั่ว</p> <p>212. (วิดีโอ) สมเกียรติ ประกาศ แนวร่วมเพียบ</p> <p>213. (วิดีโอ) ส.ศิริรักษ์ ยกย่องภูมิปัญญาชาวบ้าน เสนอ “ยายไฮ” เป็นนายกฯ</p> <p>214. (วิดีโอ) “วุฒิพงษ์” มั่นใจพลัง ปชช.ก่อรัฐประหารไล่ทรรราชพ้นแผ่นดิน (การปราศรัยโดย วุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์ ผู้อำนวยการสถาบันสหสวรรค์)</p> <p>215. (วิดีโอ) สโรชาขึ้นเวทีประจวบนายกฯ (การปราศรัยโดย สโรชา พรอุดมศักดิ์)</p> <p>216. (วิดีโอ) ใจกู้ชาติ ภาค 3 ตอน “หรือว่ามันเป็นคนบ้า” (และ การปราศรัยโดย อ.วิโรจน์ ตั้งวานิช)</p> <p>217. (วิดีโอ) “โสภณ” เปิดโปง “แม้ว” สมคบสังคโปร์ปล้นคนไทย (การปราศรัยโดย โสภณ สุภา</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>พงษ์ ส.ว.กรุงเทพฯ)</p> <p>218. (วิดีโอ) ดร.เสรีทำทักษิณแน่จริงต้องขึ้นเวที “ปุจฉา-วิสัชนา” (การปราศรัยโดย ดร.เสรี วงศ์มณฑา)</p> <p>219. (วิดีโอ) “สมศักดิ์” ชี้ระบอบทักษิณขายชาติตามก้นทุนนิยม</p> <p>220. (วิดีโอ) “นิติภูมิ” แฉ “แม่่ว” บัดสีกลางเม็กชิโก (การปราศรัยที่ สนามหลวง โดย ร.ต.อ.ดร.นิติภูมิ นวรัตน์)</p> <p>221. (วิดีโอ) พนักงานรัฐวิสาหกิจนับหมื่น-ทัพหลังเคลื่อนพลไล่“ทักษิณ” (การปราศรัยโดย ศิริชัย ไม้งาม ประธานสหภาพแรงงาน กฟผ.)</p> <p>222. (วิดีโอ) “ชิงชัย”ชี้ผู้นำคดก่อกำปัญหาบ้านเมือง-คนหน้าด้านจัดการยากที่สุด (การปราศรัยโดย ชิงชัย มงคลธรรม หัวหน้าพรรคความหวังใหม่)</p> <p>223. (วิดีโอ) คาราวานรวมพล ปลุกคนสนามหลวง อุ่นเครื่องเตรียมกู้ชาติ</p> <p>224. (วิดีโอ) “ไชยวัฒน์” ลั่น“ทักษิณ”ไม่ออกไม่ถอยพันห้าหมื่นขชาติ (การปราศรัยโดย ไชยวัฒน์ สิ้นสูงส์ แก่นำพันธมิตร)</p>
<p>14 มี.ค. 2549¹¹</p>	<p><u>เข้า</u></p> <p>225. (วิดีโอ) “เพียร” ไล่ นายกฯ สกปรก ไม่เหมาะกับทำเนียบ (การปราศรัยโดยเพียร ยงหนู)</p> <p>226. (วิดีโอ) “ภูวดล”จวกยับ“แม่่ว”ซกสิงคโปร์เข้ามาผูกขาดประเทศไทย (การปราศรัยโดย ภูวดล ทรงประเสริฐ คณะสังคมศาสตร์ ม.เกษตรฯ)</p> <p>227. (วิดีโอ) "การุณ" ปราศรัยสุดฮาทั้งเหนื่อยและร้อน วอน "ทักษิณ" เห็นใจออกไปซะที !!</p> <p>228. (วิดีโอ) ส.ว.ยโสธรเปรียบส.ส.ไทยรักไทย"กินเหมือนหมู"</p> <p>229. (วิดีโอ) "หมอนิรันดร์"เตือนอย่าหลงกล"แม่่ว" ดิ้นเหือกสุดท้ายยกชิตชัยคุมอำนาจ (การปราศรัยโดย นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ)</p> <p>230. (วิดีโอ) "สนธิ" แฉหน้าทำเนียบ "แม่่ว"แก้งเซตชิตชัยขึ้นรักษาการแทน</p> <p>231. (วิดีโอ) "ศิริชัย"ชี้รากหญ้ารู้ไม่ทัน ทักษิณมือซ้ายเพื่อประชาชน ขวาหาผลประโยชน์เข้ากระเป๋า ทำลายระบบราชการ (การปราศรัยโดย ศิริชัย ไม้งาม)</p> <p>232. (วิดีโอ) ส.ว.สกลนคร ชี้ “แม่่ว” เผด็จการถูกสิงคโปร์ครอบงำ</p> <p>233. (วิดีโอ) “มัญญกฤต” แฉ “แม่่ว” โคตรฮั้ว! ใช้เงิน-อำนาจบีบซื้อวุฒิสภา</p> <p>234. (วิดีโอ) พันธมิตรฯ ลั่นชัยชนะพลังอหิงสา - พร้อมติดคุกทำ “ภาวะฉุกเฉิน”</p> <p>235. (วิดีโอ) จำลองประกาศชัย คนเรือนแสน เคลื่อนพลล้อมทำเนียบฯสำเร็จ ไม่เสียเลือด</p> <p>236. (วิดีโอ) เจ้าของกวี"..ภายใต้ฝ่าตีนกู"ทนถูกกอบโกยไม่ไหว-ชวนร่วมวงไล่ทักษิณ! (การปราศรัยโดย สมาน เกาะเหล็ก กวีชาวบ้าน จ.ภูเก็ต)</p> <p>237. (วิดีโอ) “สังคีต” แฉทักษิณโคตรโกงใต้อันดับ 2 ของโลก (การปราศรัยโดย สังคีต พิริยะรังสรรค์ รองประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)</p> <p>238. (วิดีโอ) “ดร.เสรี” ย้ำจุดยืนไม่ใช้กฎหมายกดดัน “แม่่ว” ให้ลาออก (การปราศรัยโดย ดร.เสรี วงศ์มณฑา)</p> <p><u>บาย&เย็น</u></p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	239. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงโดมอนด์ (ผู้พิการทางสายตา)
	240. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ไชโคซิส
	241. (เสียง) การปราศรัยโดย กชวรรณ ชัยบุตร เลขานุ สนนท. / “กชวรรณ” ลั่นไล่ “ทักษิณ” ขั้บบ ระบบ ส.ส.ทาสพรรคการเมือง
	242. (เสียง) การปราศรัยโดย อวยชัย วัฒนา ตัวแทนองค์กรครูกู้ชาติ / ชี้ ทักษิณ เป็นสัมภะเวสี ร่อนเร่ไปทั่ว
	243. (เสียง) การปราศรัยโดย ศรีณยู วงศ์กระจ่าง และการแสดงดนตรีจาก หงา คาราวาน
	244. (เสียง) การปราศรัยโดย สุภิญญา กลางณรงค์ เลขานุการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ / ประกาศเดินหน้าสู้คดีชินคอร์ป เพื่อเสรีภาพของสื่อ
	245. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงมาลีฮวนน่า
	246. (เสียง) การปราศรัยโดย วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ / “วิฑูรย์” ตราหน้าทักษิณเป็นคนขายชาติ
	247. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงลิปล้อ
	248. (เสียง) การปราศรัยโดย เพียร ยงหนู / “เพียร” ดอก “แม่ว” วังหาหมอผีแก้โงงแข็ง
	249. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ดีเจ ชี๊ด นรเศรษฐ์ หมัดคง
	250. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ประทีป ขจัดพาล และ มิตรสหาย
	251. (เสียง) การปราศรัยโดย รสนา โตสิตระกูล / แกนนนำพันธมิตรฯชุนนโยบาย 4 ห้าม 3 ต้อง เน้นเคลื่อนไหวอย่างสันติวิธี
	252. (เสียง) การปราศรัยโดย อ.สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ แกนนนำพันธมิตรฯ
	253. (เสียง) การปราศรัยโดย พล.ต. จำลอง ศรีเมือง แกนนนำพันธมิตรฯ
	254. (เสียง) การปราศรัยโดย สนธิ ลิ้มทองกุล แกนนนำพันธมิตรฯ/“สนธิ” รับฉันทานุมัติ ปักหลักหน้าทำเนียบฯจนกว่า “ทักษิณ” จะออก
	<u>หน้าทำเนียบรัฐบาล</u>
	255. (เสียง) การปราศรัยโดย สุริยะใส กตะศิลา แกนนนำพันธมิตรฯ/ยันไม่มีแอปคุยรัฐบาล เตรียมจัดระเบียบชุมนุมปักหลักยาว
	256. (เสียง) การปราศรัยโดย พีรพล ตริยะเกษม / ถามความรับผิดชอบนายกฯ ใช้ตำแหน่งป้องเอกชนและครอบครัว
	257. (เสียง) การปราศรัยโดย สโรชา พรอุดมศักดิ์
	258. (เสียง) การปราศรัยโดย วิไลวรรณ แซ่เตีย
	259. (เสียง) การปราศรัยโดย สมบูรณ์ ทองบุราณ
	260. (เสียง) การปราศรัยโดยการณ ไสงาม ส.ว.บุรีรัมย์/ปราศรัยสุดฮาทั้งเหนื่อยและร้อน วอน “ทักษิณ” เห็นใจออกไปซะที !!
	261. (เสียง) การปราศรัยโดย สมศักดิ์ โกศัยสุข แกนนนำพันธมิตรฯ
	262. (เสียง) การปราศรัย โดย อมรินทร์ ยี่เฮง ตัวแทน น.ศ. สระแก้ว เครือข่ายพันธมิตรเพื่อประชาธิปไตย
	263. (เสียง) การแสดงดนตรี โดย วงดินแดนไทย
	264. (เสียง) การปราศรัย โดย นพ.บันลือ เสงประสิทธิ์ ที่ปรึกษาสหภาพรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าแห่ง

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>ประเทศไทย</p> <p>265. (เสียง) การปราศรัย โดย วชิรินทร์ สอนพุด ผู้นำครู จ.ศรีสะเกษ</p> <p>266. (เสียง) การปราศรัย โดย สนธิ ลิ้มทองกุล / “สนธิ” และ “ชิตชัย” ตลบหลังยึดทรัพย์ “แม่ว”</p> <p>267. (เสียง) การแสดงดนตรี ประทีป ขจัดพาล และวิไลต เตชะไพบูลย์</p> <p>268. (เสียง) การปราศรัย โดย สุณีย์ ไชยรส คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ</p> <p>269. (เสียง) การปราศรัย โดย มาริรัตน์ แก้วก่า สว.สกลนคร</p> <p>270. (เสียง) การแสดงดนตรี โดย สุภัทร นิลบุตร และเพื่อน</p> <p>271. (เสียง) การปราศรัย โดย สว.เพื่อ ประชาชน (พล.ต.มัญญกฤต รูปขจร, เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, พิเชฐ พัฒนโชติ, มालิรัตน์ แก้วก่า, สมบูรณ์ ทองบุราณ, สุทัศน์ จันทร์แสงสี, พิชัย ขำเพชร)</p> <p>272. (เสียง) การปราศรัยโดย สุริยันต์ ทองหนูเอียด อดีตเลขาธิการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย</p> <p>273. (เสียง) การแสดงดนตรี โดย คีรีธาร และ บาโรย</p> <p>274. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.เลิศชาย ศิริชัย</p> <p>275. (เสียง) การปราศรัยโดย สุธีร์ อัครชาติย์ ผู้ประสานงานเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก</p> <p>276. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ชูชู</p> <p>277. (เสียง) การปราศรัยโดย อวยชัย วัฒนา เครือข่ายต่อต้านการถ่ายโอนครุ</p> <p>278. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.อภิชัย พันธเสน นักวิชาการด้านเศรษฐศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์</p> <p>279. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงฆราวาส จากกองทัพธรรม</p> <p>280. (เสียง) การปราศรัยโดย รศ.วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ คณะรัฐศาสตร์ มสธ.</p> <p>281. (เสียง) การปราศรัยโดย สมบูรณ์ สุพรรณผ้าย ตัวแทนครูกู้ชาติ จ.สุรินทร์</p> <p>282. (เสียง) รายการ ห้องข่าวหน้าทำเนียบ โดย อัญชลี ไพรีรักษ์</p> <p>283. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงพู่เล</p> <p>284. (เสียง) การปราศรัยโดย ดนัย อนันตโย อุปนายกสภาทนายความ ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ</p> <p>285. (เสียง) การปราศรัยโดย บรรจง นะแส ผู้อำนวยการโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลภาคใต้</p> <p>286. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย โฮปแฟมิลี่</p> <p>287. (เสียง) การปราศรัยโดย 3 ส.ว.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, พล.ต.มัญญกฤต รูปขจร, พิเชฐ พัฒนโชติ / แฉ “แม่ว” โคตรฮั้ว! ใช้เงิน-อำนาจบีบบังคับวุฒิสภา</p> <p>288. (เสียง) การปราศรัยโดย วงชัยบูลส์</p> <p>289. (เสียง) การปราศรัยโดย ผศ.ดร.จักร พันธุ์ชูเพชร ม.นครสวรรค์</p> <p>290. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย เอ๋ นิติกุล และ แอ็งค์ คอค่า</p> <p>291. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.เสรี สุวรรณภานนท์ ส.ว.กทม.</p>
15 มี.ค. 2549 ¹²	<p><u>เข้าหน้าทำเนียบ</u></p> <p>292. (เสียง) การปราศรัยโดย ส.ว.สมบูรณ์ ทองบุราณ และ ส.ว.การุณ ไสงาม</p> <p>293. (เสียง) การปราศรัยโดย ประเทือง ปรีชญพฤษ์ ประชาชนผู้ร่วมต่อสู้กับปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน</p> <p>294. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงคาราวานไมเนอร์</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	295. (เสียง) การปราศรัยโดย ศาสตรา โดอ่อน คณะนิติศาสตร์ ม.รังสิต
	296. (เสียง) การปราศรัยโดย สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ แกนนำพันธมิตรฯ
	297. (เสียง) การปราศรัยโดย วีระ สมความคิด เลขาธิการคณะกรรมการด้านคอร์รัปชันแห่งประเทศไทย
	298. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ชูชู
	299. (เสียง) การปราศรัยโดย สมเกียรติ กริชสุวรรณ รองประธานสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้านครหลวง
	300. (เสียง) การปราศรัยโดย ชัยณรงค์ วงศ์ศิริร ตัวแทนกลุ่มรักษ์ท้องถิ่นบ่อนอก
	301. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ไก่ แมลงสาป + สีแพร และการปราศรัยโดย ต่อพงษ์ เสนานนท์ ตัวแทนคนพิการ
	302. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ประทีป ขจัดพาล
	303. (เสียง) การปราศรัยโดย บรรจง นะแส ผู้อำนวยการโครงการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลภาคใต้
	304. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงแสงค์คอคำ
	305. (เสียง) การปราศรัยโดย กิตติชัย ไสยะอาด ฝ่ายกฎหมายแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์
	306. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงรวมศิลป์
	307. (เสียง) รายการ สภาท่าพระอาทิตย์ ภาคพิเศษ
	308. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงฆารवास จากกองทัพธรรม
	309. (เสียง) สันทนาการกับ สมณะโพธิรักษ์ เจ้าสำนักสันตติอศอก
	<u>เย็น</u>
	310. (เสียง) การปราศรัยโดย ยศ ดันสกุล / ตัวแทนนักเรียนแฉ ถูกจดหมายขู่ฆ่า
	311. (เสียง) การปราศรัยที่โดย วรินทร์ ความหมั่น ตัวแทนนักเรียน ตัวแทนนักเรียนโรงเรียนอำนวยการศิลป์ / "จดหมายจากเด็ก ม.5 ถึงนายกรัฐมนตรี
	312. (เสียง) การแสดงดนตรีที่โดย วงโฮปแพลมิลี่
	313. (เสียง) การปราศรัยโดย สนธิ ลิ้มทองกุล / แฉก้าพีต"ทักษิณ"สมคบ"เนวิน"บ้าไสยศาสตร์ต่อชะตา
	314. (วิดีโอ) "เดช" ชวนหยุดงาน จาก "สุธรรม" รอดคุกได้เพราะ NGO (ปราศรัยโดย เดช พุ่มคชา นักกิจกรรมยุค 14 ตุลาฯ)
	315. (วิดีโอ) แถลงการณ์คณะอาจารย์รัฐศาสตร์ 9 สถาบันไล่ "ทักษิณ" - ต้องออกทันที
	316. (วิดีโอ) กวีซีไรต์ "อังคาร กัลยาณพงศ์" ส่งลูกสาวร้ายกลอนไล่ นายกษ (การอ่านบทกวีโดย วิสาข กัลยาณพงศ์)
	317. (วิดีโอ) "สนธิ" ชี้ "ป้า" ส่งสัญญาณชัด
	318. (วิดีโอ) 5 พันมิตรฯ ขึ้นเวทีย้ำเจตนารมณ์ "ทักษิณ"
	319. (วิดีโอ) "สมศักดิ์" ยันดีเบตต้องถ่ายสด แนะนำนายกษ อย่ามอง ปชช.เป็นศัตรู
	320. (วิดีโอ) สามทูตแฉแหลกล อัด "ทักษิณ-สุรเกียรติ์" ยับ (รายการพิเศษ "ไทยในสายตาชาวโลก" โดย ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และ อดีตเอกอัครราชทูตไทย อัญญา ชัยนาม, กษิต ภิรมย์, สุรพงษ์

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>ชัชนาม)</p> <p>321. (วิดีโอ) “สนธิ” แฉก่าฟีด “ทักษิณ” สมคบ “เนวิน” บ้าไสยศาสตร์ต่อชะตา</p> <p>322. (วิดีโอ) “สุภิญญา” ชี้ชนะคดีชินคอร์ปฯนำไปสู่ชัยชนะ ปชช.อันยิ่งใหญ่ (การปราศรัยโดย สุภิญญา กลางณรงค์ เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ)</p> <p>323. (วิดีโอ) “สมศักดิ์” เปรียบคนกลางต้องยืนอยู่บนความถูกต้อง เหมือนวัวถูกขโมย</p> <p>324. (วิดีโอ) เจ้าทฤษฎี “หมัดหมา” ชี้วันนี้ ปชช.อยากให้ทั้งหมัด ทั้งหมดตายหมู่!</p> <p>325. (วิดีโอ) ผู้เชี่ยวชาญอิสระ ระบุนุ คนไทยมีนายกฯ ชี้จู้ พาประเทศล่ม</p> <p>326. (วิดีโอ) “ภูวดล” สุดทน ชัดทักษิณนำไทยสู่หายนะ</p> <p>327. (วิดีโอ) “สีแพร” ร่ายกลอนอัดทักษิณและ</p>
<p>16</p> <p>มี.ค.</p> <p>2549¹³</p>	<p>เช้า</p> <p>328. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย หงา คาราวาน</p> <p>329. (เสียง) การปราศรัยโดย พ.อ.วินัย สมพงษ์</p> <p>330. (เสียง) การแสดงปราศรัยโดย สมศักดิ์ โกศัยสุข / เปรียบคนกลางต้องยืนอยู่บนความถูกต้อง เหมือนวัวถูกขโมย</p> <p>331. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย แฮมเมอร์</p> <p>332. (เสียง) การปราศรัยโดย สุทธิพงศ์ ปรัชญาพฤษ์ ผู้เชี่ยวชาญสาขาเศรษฐกิจโลก</p> <p>333. (เสียง) การปราศรัยโดย ศ.ดร.ภูวดล ทรงประเสริฐ คณะสังคมศาสตร์ ม.เกษตรฯ</p> <p>334. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย สีแพร เมธาชัย</p> <p>335. (เสียง) การปราศรัยโดย กฤษณ์ ถ่อมทัด สภาเครือข่ายองค์กรประชาชนแห่งประเทศไทย</p> <p>336. (เสียง) การปราศรัยโดย สัมฤทธิ์ ลิ้มสัมฤทธิ์ ชาวบ้านจ.พิษณุโลก</p> <p>337. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ชูชู</p> <p>338. (เสียง) การปราศรัยโดย ไชยวัฒน์ สิ้นสูงส์ อดีตหัวหน้าพรรคพลังธรรม / “ไชยวัฒน์” จวก รมต.คนเดือนตุลา ลิ้มอุดมการณ์</p> <p>339. (เสียง) การปราศรัยโดย เมธา มาตรขาว ผู้ประสานงานปกป้องมนุษยชน</p> <p>340. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ประทีป ขจัดพาล</p> <p>341. (เสียง) การปราศรัยโดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง แกนนำพันธมิตรฯ</p> <p>342. (เสียง) รายการสภาทำพระอาทิตย์ ภาคพิเศษ</p> <p>343. (เสียง) สนทนาธรรมกับ สมณะโพธิรักษ์ เจ้าสำนักสันตติอศก</p> <p>344. (เสียง) การปราศรัยโดย พ.อ.วินัย สมพงษ์</p> <p>345. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย เม่น นามสน</p> <p>346. (เสียง) การปราศรัยโดย สนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำพันธมิตรฯ (ภาคบ่าย / ช่วงที่ 1)</p> <p>347. (เสียง) การปราศรัยโดย ศิริชัย ไม้งาม ประธานสหภาพแรงงาน กฟผ. (ภาคบ่าย / ช่วงที่ 1)</p> <p>348. (เสียง) การปราศรัยโดย สนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำพันธมิตรฯ (ภาคบ่าย / ช่วงที่ 2)</p> <p>349. (เสียง) การปราศรัยโดย ศิริชัย ไม้งาม ประธานสหภาพแรงงาน กฟผ. (ภาคบ่าย / ช่วงที่ 2)</p> <p>350. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย อู๋ เสรีชน</p> <p>351. (เสียง) การปราศรัยโดย อมร อมรรัตนานนท์ คนเดือนตุลา อดีตผู้ร่วมก่อตั้งพรรคไทยรักไทย</p> <p>352. (เสียง) การปราศรัยโดย สุภิญญา กลางณรงค์ เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูป</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>สื่อ (รอบเช้า)</p> <p><u>ป้าย&เย็น</u></p> <p>353. (วิดีโอ) ทักซิณซึ่งหลบเข้า กต. สนธิ อัดและจอมโกหก ชายชาติ</p> <p>354. (วิดีโอ) สุภิญญา ปราศรัย รอบป้าย</p> <p>355. (วิดีโอ) รองประธานสหภาพแรงงานการบินไทย ปราศรัย</p> <p>356. (วิดีโอ) บทกวีดีๆ จาก ทราญ วรรณภรณ์ ฉิมบรรจง</p> <p>357. (วิดีโอ) จับประเด็นเศรษฐกิจกับการโกงชาติ โดย สถาบันข่าวบนเวทีผู้ชาติ</p> <p>358. (วิดีโอ) “ขาสั้น” ไม่หวั่นทรราช - เรียกร้องเพื่อนๆ ร่วมสู้วิกฤตบ้านเมือง (การปราศรัยโดย ทศพร ไทยตรง, ฅนัททธร จันทรินวล ตัวแทนนักเรียนจากศูนย์ประสานงานนักเรียนนิสิตนักศึกษา)</p> <p>359. (วิดีโอ) “กลุ่มรัก กฟผ.” ขอคืนใบหุ้นพิทักษ์การไฟฟ้า ลั่นแต่งชุดดำจนกว่า “ทักซิณ” ลาออก</p> <p>360. (วิดีโอ) ยกนิทาน “คนใช้เหลี่ยมจัด” เทียบ “ทักซิณ” ซี้ต้องไล่ไปให้พ้น (การปราศรัยโดย ศ.ดร.จรัส สุวรรณมาลา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ)</p> <p>361. (วิดีโอ) ทักซิณโรคจิตคลั่ง! “วีระ” เย้ยปล่อยคนบ้าบริหารประเทศไม่ได้ (การปราศรัยโดย วีระ สมความคิด)</p> <p>362. (วิดีโอ) รวมพลังบุกสถานทูตสิงคโปร์พุงนี้ – บีหยุดลงทุนย้ายอิธิปไตย (การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตรฯ)</p> <p>363. (วิดีโอ) จำลองเปรียบเทียบสถานการณ์เมืองไทยกับเหตุนายกษเกาหลี่ใต้ลาออก สะท้อนไทยล้ำหลัง 50ปี</p> <p>364. (วิดีโอ) “สนธิ” ระบุอาการ “ทักซิณ” ปากกล้าขาสั้นเข้าขั้นเป็น “บ้า”</p> <p>365. (วิดีโอ) รุมแฉ“แม้ว”เลวบริสุทธิ์ต้นเขตศก.พิเศษให้ต่างตัวปล้น 99 ปี (การปราศรัยโดย ดร.เจิม ศักดิ์ ปิ่นทอง, สัก กอแสงเรือง, ดร.บรรเจิด สิงคนดี, วสันต์ พาณิช กก.สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ)</p> <p>366. (วิดีโอ) เครือข่ายประชาชนภาคอีสาน ทำพิธีเข้าวิญญาณ “ทักซิณ” ไม่ให้เร่ร่อน</p> <p>367. (วิดีโอ) "อภิชาติ หาลำเจียก" อดีต ทรท. กลับใจ ร่วมไล่ "หัวหน้าพรรค"</p> <p>368. (วิดีโอ) อาจารย์ม.นเรศวร วอนทักซิณ ให้ออก ก่อนที่ “พุดเดิ้ล” จะพุดทักซิณ...ออกไปได้</p> <p>369. (วิดีโอ) เผย 6 สปีชีส์ก่อตัวเป็นสายพันธุ์ “ไอ้หน้าเหลี่ยม” แห่ง “ระบอบทักซิณ” (การปราศรัยโดย ดร.ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์ ม.เกษมบัณฑิต)</p> <p>370. (เสียง) การปราศรัยโดย วรพล ศิริวัฒนวิมล อดีตเลขาธิการสมาพันธ์ประชาธิปไตย</p> <p>371. (เสียง) การปราศรัยโดย บุญช่วย จันทรพิงแสง รองประธานสหภาพ การบินไทย</p> <p>372. (เสียง) การอ่านบทกวีโดย วรรณพร ฉิมบรรจง ,จุมพล อภิสุข</p> <p>373. (เสียง) การปราศรัยโดย ยุทธิยง ลิ้มเลิศวาที และ อัญชลี ไพรีรักษ์</p> <p>374. (เสียง) การปราศรัยโดย นพ.บรรลือ เสงประสิทธิ์ แกนนำ กลุ่มรัก กฟผ. / ขอคืนใบหุ้นพิทักษ์การไฟฟ้า ลั่นแต่งชุดดำจนกว่า “ทักซิณ” ลาออก</p> <p>375. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย เด็กชาย วสุชน รักประชาไทย</p> <p>376. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงโตมอนต์</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>377. (เสียง) การปราศรัยโดย พล.ต.อ.ประทีป สันติประภาพ</p> <p>378. (เสียง) การปราศรัยโดย ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ ส.ว.นครราชสีมา / เปิดโปง“ทักษิณ”ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์วอนขรก.ร่วมต้าน</p> <p>379. (เสียง) การปราศรัยโดย วสิน ความหมั่น นักเรียน ม.5 อำนวยศิลป์/ชาสันักูชาติแจง “แม่ว” ไม่ทำตาม 10 ข้อของเพลงหน้าที่เด็ก</p> <p>380. (เสียง) การปราศรัยโดย อัมรินทร์ คอมันตร์ / ชัด 5 ปี “ทักษิณ”บริหารสมบัติชาติเข้ากระเป๋าตัวเอง</p> <p>381. (เสียง) เครือข่ายประชาชนภาคอีสาน ทำพิธีเข้าวิญญูณ “ทักษิณ” ไม่ให้เร่ร่อน</p> <p>382. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ประทีป ขจัดพาล</p> <p>383. (เสียง) การปราศรัยโดย ผศ.ดร.จักร พันธุ์เพชร คณะสังคมศาสตร์ ม.นครสวรรค์ / วอนทักษิณให้ออก ก่อนที่ “พุดเต็ล” จะพุดทักษิณ...ออกไปได้</p> <p>384. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ชัย บูลส์</p> <p>385. (เสียง) การปราศรัยโดย วิไลวรรณ แซ่เตียว ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย / จัดตอบคำถาม ยกเงินประกันสังคมซื้อหุ้นชินคอร์ป</p> <p>386. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง แม่น้ำ และ เครือข่ายศิลปินกู่ชาติ</p>
17 มี.ค. 2549 ¹⁴	<p>387. (เสียง) รายการ สภาทำพระอาทิตย์ ภาคพิเศษ</p> <p>388. (เสียง) การสนทนาธรรมกับ สมณะโพธิรักษ์ เจ้าสำนักสันติอโศก</p> <p>389. (เสียง) การปราศรัยโดย สนธิ ลิ้มทองกุล (ช่วงเช้า)</p> <p>390. (เสียง) การปราศรัยโดย สมบูรณ์ ทองบุราณ สว.ยโสธร</p> <p>391. (เสียง) การแสดงดนตรีโดยแมน สปริงเกอร์ จากกองทัพธรรม</p> <p>392. (เสียง) การปราศรัยโดย ไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ กรรมการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย</p> <p>393. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.อมรินทร์ คอมันตร์</p> <p>394. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงฆราวาส จากกองทัพธรรม</p> <p>395. (เสียง) การปราศรัยโดย ศิริชัย ไม้งาม ประธานสหภาพแรงงาน กฟผ.</p> <p>396. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย หล่อกับสมรักษ์</p> <p>397. (เสียง) การปราศรัยโดย ร.ต.สัมฤทธิ์ เกลาเกลี้ยง อดีตโหรประจำตัวนายก</p> <p>398. (เสียง) การปราศรัยโดย อัญชลี ไพรีรักษ์</p> <p>399. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง หนึ่งเปิดหมวก</p> <p>400. (เสียง) การปราศรัยโดย ไพฑูรย์ อ่ำพล ช่างไฟฟ้าระดับ 7 กฟผ.</p> <p>401. (เสียง) การปราศรัยโดย บุญเรือง เกตุแก้ว องค์กรปกป้องสิทธิสื่อในต่างจังหวัด</p> <p>402. (เสียง) การปราศรัยโดย อภิชาติ หาลำเจียก อดีต ส.ส.พรรคไทยรักไทย</p> <p>403. (เสียง) การปราศรัยโดย อ.ศาสตรา โตอ่อน คณะนิติศาสตร์ ม.รังสิต</p> <p>404. (เสียง) การปราศรัยโดย ดี ดอกมะดัน และ นิวัฒน์ ศิริวัฒน์ สจ. หาดใหญ่</p> <p>405. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย สุพัฒน์ นิลบุตร และคณะ</p> <p>406. (เสียง) การปราศรัยโดย พงษ์อนันต์ ช่วงธรรม เครือข่ายสลัมเพื่อประชาธิปไตย</p> <p>407. (เสียง) การปราศรัยโดย ปราโมทย์ ทิพย์ธรรมคุณากร ตัวแทนเครือข่ายนักกฎหมายและทนายความเพื่อประชาธิปไตย</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>408. (เสียง) การปราศรัยโดย เอกพจน์ ขจรกุลจิระ ตัวแทนนักเรียน จ.สุราษฎร์ธานี/เด็กสุราษฎร์ฯ สอน"แม่"เก่งแต่ไร้จริยธรรมคือคนโกง</p> <p>409. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย คาราวานน้อย</p> <p>410. (เสียง) การปราศรัยโดย ชีรยุทธ เกนบุตร อุปนายกนิสิต ม.ทักษิณ</p> <p>411. (เสียง) รายการ ห้องข่าวหน้าทำเนียบ โดย ยุทธิยง ลิ้มเลิศวาที และ อัญชลี ไพรีรักษ์</p> <p>412. (เสียง) การปราศรัยโดย ชมรมนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย / คาราวานนักธุรกิจแถลงการณ์ "ทำไมทักษิณต้องออกไป"</p> <p>413. (เสียง) การปราศรัยโดย ด.ช.สิทธิพันธ์ ปิยะไพรวลัย / เด็ก 9 ขวบยกนิทานเดือน "ลุงแม่" ยึดติดต้องตายเหมือน "ลิงหวงถั่ว"</p> <p>414. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ดีเจ นรเศรษฐ หมดคง</p> <p>415. (เสียง) การปราศรัยโดย ศ.ดร.ภูวดล ทรงประเสริฐ ม.เกษตรฯ</p> <p>416. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ปู่ พงษ์สิทธิ์</p> <p>417. (เสียง) การปราศรัยโดย โฮปแฟมิลี่ และเครือข่ายศิลปินเพลงเพื่อชีวิต</p> <p>418. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง คาราวานไมเนอร์</p> <p>419. (วิดีโอ) ประตูกกรรมเปิดรอ! - "สนธิ" ที่ง เกิดมาไม่เคยเจอใครถูกกันไล่เท่า "ทักษิณ"</p> <p>420. (วิดีโอ) "กชวรรณ" อัครบอบทักษิณทุนผูกขาด ชวน ปชช.ให้กำลังใจ "อึ้งอึ้ง" (การปราศรัย โดย กชวรรณ ชัยบุตร เลขาธิการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย)</p> <p>421. (วิดีโอ) "จำลอง" บัดข้อเสนอเลิกชุมนุมแลกดีเบต ชี้ "แม่ เลี้ยงแกะ" (การปราศรัยโดย 5 แกน นำพันธมิตรฯ)</p> <p>422. (วิดีโอ) พลังมหาชนกระหึ่มขอรัฐบาลพระราชทาน-ไล่"ทักษิณ"ล้างบ้านล้างเมือง (การปราศรัย โดย ดร. วุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์ ผู้อำนวยการสถาบันสหสวรรค์)</p> <p>423. (วิดีโอ) ไฮไลท์ พลังมหาชนกระหึ่มขอรัฐบาลพระราชทาน-ไล่"ทักษิณ"</p> <p>424. (วิดีโอ) คาราวานนักธุรกิจแถลงการณ์ "ทำไมทักษิณต้องออกไป"</p> <p>425. (วิดีโอ) ต่างชาติเชื่อ"ทักษิณ"โกงชาติ (การปราศรัยโดย อ.สุรัตน์ โหราชัยกุล อาจารย์ภาควิชา รัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)</p> <p>426. (วิดีโอ) เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร นัดพิเศษ หน้าทำเนียบ (ครั้งที่ 17) / "สนธิ"สุดทน พฤติกรรม"ทักษิณ"จบบ้างไม่เลิกต้องตัดหัวเจ็ดชั่วโคตร)</p> <p>427. (วิดีโอ) "นิติภูมิ" จวกแม่พวก "ปู้สาว" เตือนคนไทยระวังชาติถูกขายเกลี้ยง (การปราศรัย โดย ดร.นิติภูมิ นวรัตน์)</p> <p>428. (วิดีโอ) การแสดงดนตรี โดย กลุ่มคนไทยพลัดถิ่น</p> <p>429. (วิดีโอ) งานเพลงชิ้นใหม่ของ นำหงา...</p> <p>430. (วิดีโอ) การแสดงดนตรี โดย พ-วงเดือน + ณัฐ ยนตรรักษ์ / "ณัฐ ยนตรรักษ์" ขนเปียโนร่วมกุ ชาติ ควงภรรยาขับกล่อมผู้ชุมนุม</p> <p>431. (วิดีโอ) ขจิตเตือน"ทักษิณ"ออกได้แล้วก่อนพบหายนะ (การปราศรัยโดย ขจิต ชัยนิคม อดีต สส.อุดร)</p> <p>432. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย สุทธิ อัจฉนาศัย (ผู้ประสานงานเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก)</p> <p>433. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย ประยุทธ์ วีรภักดี (ที่ปรึกษาองค์กรเครือข่ายประชาชนแห่งประเทศไทย)</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	ไทย)
18 มี.ค. 2549 ¹⁵	<p>434. (เสียง) รายการ สภาทำพระอาทิตย์ ภาคพิเศษ</p> <p>435. (เสียง) การสนทนาธรรมกับ สมณะโพธิรักษ์ เจ้าสำนักสันตือโตก</p> <p>436. (เสียง) การปราศรัยโดย ครูอ้อม กาดกะโทก องค์การครูกู้ชาติโคราช</p> <p>437. (เสียง) การปราศรัยโดย พลตรีจำลอง ศรีเมือง / "พันธมิตรฯ" อหิงสاربเหตุสกรัมประชาชน ชี้ผลลัพธ์ "ทักษิณ" เสียหายเอง</p> <p>438. (เสียง) การปราศรัยโดย ธนชัย ชัยทองพันธ์ เครือข่ายครูอาชีวะเอกชนภาคอีสาน</p> <p>439. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง ศิลปินข้างถนน</p> <p>440. (เสียง) การปราศรัยโดย พรรณประภา อินทวิทย์นันท์ ตัวแทนชาวมุริรัมย์</p> <p>441. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง อัสตง</p> <p>442. (เสียง) การปราศรัยโดย วงคีตอลาคู, วงลูกานู และ สุวัฒน์ นิลบุตร</p> <p>443. (เสียง) การปราศรัยโดย มาลีรัตน์ แก้วก่า สว.สกลนคร</p> <p>444. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย เยาวชนกองทัพธรรม</p> <p>445. (เสียง) การปราศรัยโดย ชมพูนุช โทสินธิติ ผู้ก่อตั้งภาคีคนอีกเชียงใหม่</p> <p>446. (เสียง) การปราศรัยโดย กลุ่มนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> <p>447. (เสียง) รายการ ห้องข่าวหน้าทำเนียบ โดย ยุทธิยง ลิ้มเลิศวาที และ อัญชลี ไพรีรักษ์</p> <p>448. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ทราญ วรรณพร และ ไก่ แมลงสาบ</p> <p>449. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร. บัณฑกร อ่อนดำ ที่ปรึกษาสมัชชาคนจน / สมัชชาฯ ได้ 5 ปียังแก้ปัญหาไม่ได้ แล้ว 3 ปีคนจนจะหมดประเทศหรือ ?</p> <p>450. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง แอสมเมอร์</p> <p>451. (เสียง) การปราศรัยโดย ไชยวัฒน์ สิ้นสูงวงศ์ อดีตหัวหน้าพรรคพลังธรรม</p> <p>452. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย นิด กรรมาชน และเด็ก ๆ</p> <p>453. (เสียง) การปราศรัยโดย สรวิต ชัยนาม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / ลูกชายทูตเปรียบเทียบเมืองกับส้มตำ ระบุอาหารอร่อยใช่เพราะอุปกรณ์ดีเสมอไป</p> <p>454. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย เครือข่ายศิลปินเพลงเพื่อชีวิต</p> <p>455. (เสียง) การปราศรัยโดย สมโชค มีชนะ นายกองตรีกรรณศึกษาราม</p> <p>456. (เสียง) แสดงดนตรีโดย ดี ภูธร + ไก่ แมลงสาบ</p> <p>457. (วิดีโอ) สมัชชาคนจนสุดทนถูก"แม้ว"หลอกต้มมา 5 ปีออกแถลงการณ์ไล่</p> <p>458. (วิดีโอ) ผลงานการดัดแปลงเพลงสุดมัน โดย ทราญ วรรณพร</p> <p>459. (วิดีโอ) "สังคิด" ปลุกพลังมวลชนไล่ "ระบอบทักษิณ" กินเมืองก่อนป็นปี (การปราศรัยโดย ดร.สังคิด พิริยะรังสรรค์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ)</p> <p>460. (วิดีโอ) ร่วมรำลึกไว้อาลัย 3 วีรชน-พันธมิตรฯรับเจ้าภาพศพคนไร้บ้าน (การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตรฯ)</p> <p>461. (วิดีโอ) "สิบล้อ" บุคเวทีกู้ชาติ (การแสดงดนตรีโดย วง สิบล้อ)</p> <p>462. (วิดีโอ) "จักรชัย" ชี้ FTA เป็นการผูกเงื่อนตาย อัด "ยาชา" นายกขใกล้เคียงหมด (การปราศรัยโดย จักรชัย โฉมทองดี นักวิจัยจากโครงการศึกษาและปฏิบัติการงานพัฒนา (โฟกัส))</p> <p>463. (วิดีโอ) "สนธิ" แฉแผนสกริปก"แม้ว"โกงเลือกตั้งสบบมีอบไล่-ย้ายยีนไทย</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	464. (วิดีโอ) การแสดงดนตรี ของวง กอไฟ 465. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย ไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ 466. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย สมศักดิ์ โกศัยสุข 467. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย ดร. เสรี วงศ์มณฑา (“ดร.เสรี” กรีดยับ! “แม่่ว” ฝัดิบสูบเลือดเดือนยัง ดื้อถูกไล่-ยัด) 468. (วิดีโอ) “อวยชัย”จะ“ทักษิณ”ผู้ปกครองไร้ธรรม-ชะตากำลังขาด (การปราศรัยโดย อวยชัย วัฒนา แกนนำเครือข่ายครูภาคอีสาน) 469. (วิดีโอ) นิติ ม.รังสิตชี้ กม.สัมปทานรัฐมีอำนาจเหนือเอกชน สั่งระงับได้แต่กลับเพิกเฉย (การ ปราศรัยโดย ศาสตรา โตอ่อน คณะนิติศาสตร์ ม.รังสิต)
19 มี.ค. 2549 ¹⁶	470. (เสียง) การสนทนาธรรมกับ สมณะโพธิรักษ์ เจ้าสำนักสันติอโศก 471. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงฆราวาส จากกองทัพธรรม 472. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนสมัชชาคนจน 473. (เสียง) การปราศรัยโดย ชัยณรงค์ มนต์วีโพธิ์ กรรมการสหพันธ์สมาคมนักเรียนไทย 474. (เสียง) การปราศรัยโดย โยคิน คำวงษ์ เครือข่ายปฏิรูปที่ดินเพื่อคนจนภาคใต้ 475. (เสียง) การปราศรัยโดย วงฆราวาส จากกองทัพธรรม 476. (เสียง) การปราศรัยโดย แก้ว ปากคลอง พันธมิตรลุ่มน้ำปากพนัง / ช่วงที่ 1 477. (เสียง) การปราศรัยโดย แก้ว ปากคลอง พันธมิตรลุ่มน้ำปากพนัง / ช่วงที่ 2 478. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย หนอง ชูชู 479. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.วราพล โสคติยานุรักษ์ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 480. (เสียง) การปราศรัยโดย ทองก้อน วงศ์สมุทร ศิษย์หลวงตามหาบัว 481. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงข้างถนน 482. (เสียง) การปราศรัยโดย พันเอก วินัย สมพงษ์ อดีตสมาชิกพรรคไทยรักไทย 483. (เสียง) การปราศรัยโดย ผศ.ธวัชชัย งามสันติวงศ์ นักวิชาการ 484. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง ภัทร-หล่อ กู้ชาติ 485. (เสียง) การปราศรัยโดย ศิริพล บุญปลี อดีตรองเลขาธิการ กพผ. 486. (เสียง) การปราศรัยโดย 3 นักศึกษาราชภัฏสวนสุนันทา 487. (เสียง) การปราศรัยโดย นารี เจริญผลพิริยะ นักฝึกอบรมสันติประจำศูนย์สันติวิธี 488. (เสียง) รายการ สี่แยกข่าวมิสกวัน โดย ยุทธิยง ลิมเลิควาที และ อัญชลี ไพรีรักษ์ 489. (เสียง) การสนทนาเรื่อง การฟ้องศาลปกครองสูงสุดกรณีนำการไฟฟ้าไปขายในตลาดหุ้น ที่ หน้าทำเนียบรัฐบาล โดย สารี อ่องสมหวัง และคณะ 490. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย โฮปแอมมีลี 491. (เสียง) การสนทนาเรื่อง จริยธรรมของนักการเมืองในมุมมองของสามศาสนา โดย เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, พระกิตติศักดิ์ กิตติโสภโณ, เสาวนีย์ จิตต์หมวด, บาทหลวงวิชัย โภคทวี / ให้คะแนน จริยธรรม “แม่่ว” ตีลบ 492. (เสียง) การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย / พันธมิตรฯ รุกเพิ่ม เช็กบิล กกต. วันพุธนี้! 493. (เสียง) การแสดงดนตรีและบทกวี โดย บรรพบุรุษก้า แจ๊ซ แปรนต์ และคมทวน คันธนู

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>494. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย จีน ดีเจ จาก ชาวเน็ตอีลีเมนต์</p> <p>495. (เสียง) การปราศรัยโดย สนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำพันธมิตรฯ / “สนธิ” รีเทิร์น แจกแผลก “แม่่ว” ปล้นที่พีไอ</p> <p>496. (เสียง) การปราศรัยโดย สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์, พล.ต.ท.สมเกียรติ พงษ์ทรัพย์, ดร.ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ, พิภพ ธงไชย / ซึ่ม 3 จว.ใต้ - “แม่่ว” กอดเก้าอี้ กลัวขึ้นศาลอาญาสากล</p> <p>497. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ชัยบูลส์</p> <p>498. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงด้ามขวาน</p> <p>499. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ประทีป ขจัดพาล</p> <p>500. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงมาลีฮวนน่า</p> <p>501. (วิดีโอ) “ฮิวโก้” โต้ “สุจินดา” กล่าวหาหมอบเจตนาไม่บริสุทธิ์ (การแสดงดนตรีโดย “ฮิวโก้” จุลจักร จักรพงษ์ และ วงสปีลล์)</p> <p>502. (วิดีโอ) “ป่าเหาะ” ยุกกพรรค ทรท. ดวงตาเห็นธรรมต้องลาออก (การปราศรัยโดย เสนาะ เทียนทอง แกนนำกลุ่มวังน้ำเย็น / สับแผลก ‘แม่่ว’ ไร้จริยธรรม – ‘ป่าเหาะ’ ไล่ไปอยู่นอกโลก)</p> <p>503. (วิดีโอ) ผู้แทน 3 ศาสนา รุมจวก “ทักษิณ” ไร้จริยธรรม เข้าวัดไหนศาสนาใด ช่วยวัดนั้น ศาสนานั้น</p> <p>504. (วิดีโอ) สีสันเวทีภูเขาติ บาซูก้า บรรเลงเพลงแจ๊ซกล่อมชาวภูเขาติ</p> <p>505. (วิดีโอ) พันธมิตรฯ รุกเพิ่ม เช็กบิล กกต. วันพุธนี้!</p> <p>506. (วิดีโอ) อดีตโหร “ชินวัตร” ชี้ “ทักษิณ” ดวงแตก - พันธฯ! เผ่นนอกร่อน 29 มี.ค. (การปราศรัย โดย ร.ต.สัมฤทธิ์ เกลาเกลี้ยง อดีตโหรประจำตัวนายกษ และ การุณ ใสงาม ส.ว.บุรีรัมย์)</p> <p>507. (วิดีโอ) อดีตโหร “สนธิ” จวกลี้ล้อ ทรท.พูดได้ทุกเรื่อง ยกเว้นความผิดนายตัวเอง</p> <p>508. (วิดีโอ) “สนธิ” จวกลี้ล้อ ทรท.พูดได้ทุกเรื่อง ยกเว้นความผิดนายตัวเอง</p> <p>509. (วิดีโอ) “รสนา” แนะ “แม่่ว” ชี้เต่าดีกว่าชี้ช้าง (การปราศรัย โดย รสนา โตสิตระกูล เครือข่าย 30 องค์กรต้านคอร์รัปชัน)</p> <p>510. (วิดีโอ) ซึ่ม 3 จว.ใต้ - “แม่่ว” กอดเก้าอี้ กลัวขึ้นศาลอาญาสากล</p> <p>511. (วิดีโอ) “บารุง” เผยคนชอบนายกษ เพราะรู้น้อย (การปราศรัยโดย บารุง คะโยธา ที่ปรึกษา สมัชชาคนจน)</p> <p>512. (วิดีโอ) กกต.หุหนวกตาบอด ตั้งชื่อให้ใหม่ “คณะกรรมการกองการเลือกตั้ง”</p>
<p>20 มี.ค. 2549¹⁷</p>	<p>513. (เสียง) รายการ สภาทำพระอาทิตย์ ภาคพิเศษ</p> <p>514. (เสียง) การสนทนาธรรมกับ สมณะโพธิรักษ์ เจ้าสำนักสันติอโศก</p> <p>515. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง ขรรษา</p> <p>516. (เสียง) การปราศรัยโดย ประยูติ วีระกิตติ ที่ปรึกษาองค์กรเครือข่ายประชาชนแห่งประเทศไทย</p> <p>517. (เสียง) การปราศรัยโดย ดนัย อนันติโย อุปนายกฝ่ายกิจการพิเศษ สภานายความ</p> <p>518. (เสียง) การปราศรัยโดย สมศักดิ์ โกศัยสุข แกนนำพันธมิตรฯ</p> <p>519. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง ปุณชน</p> <p>520. (เสียง) การปราศรัยโดย วีรพงษ์ โสภาก ที่ปรึกษาเครือข่ายประชาชน</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	521. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.ประยูร อัครบวร อดีตรองเลขาธิการศูนย์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย
	522. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย หล่อ ผูกบรทัด และ โกไวโอลิน
	523. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนศูนย์ประสานงานนักศึกษานิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย
	524. (เสียง) การปราศรัยโดย เล็ก บุญถึง ตัวแทนองค์กรสล์มเพื่อประชาธิปไตย
	525. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง ดีคอลากู
	526. (เสียง) การปราศรัยโดย ไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ อดีตหัวหน้าพรรคพลังธรรม
	527. (เสียง) รายการ รายการ สีแยกข่าวมิสกวัน โดย ยุทธิยง ลัมเลิศวาที และ อัญชลี ไพรีรักษ์ / แขกรับเชิญโดย แก้วสรร อติโพธิ, สารี อ่องสมหวัง, รสนา โตสิตระกูล)
	528. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย เอ๋ นิตินกุล
	529. (เสียง) การปราศรัยโดย สุริยะใส กตะศิลา ผู้ประสานงานเครือข่ายพันธมิตรฯ / พันธมิตรฯ บัดดีเบตทุกเวทีที่รัฐบาลโกหก-วางแผนเลือกตั้งสกปรก
	530. (เสียง) การปราศรัยโดย วีรพล โสภาก ที่ปรึกษาเครือข่ายประชาชนแห่งประเทศไทย
	531. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง คีตาญชลี
	532. (เสียง) การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตรฯ / “จำลอง” พ่อ “แม่” รังแกแม่ “หมาจรจัด”
	533. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง กุ๊ตจี
	534. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย เครือข่ายศิลปินเพลงเพื่อชีวิต
	535. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย คาราวานไมเนอร์
	536. (เสียง) การอ่านบทกวี โดย สีแพร เมธาลัย และ หมอลำประวัติศาสตร์ ลุ่มแม่น้ำโขง
	537. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย รวมศิลปิน
	538. (วิดีโอ) “แก้วสรร” ยื่นศาลปกครอง สั่งปล่อยหนังสือ “หยุดระบอบทักษิณ” ฟุ้งนี้
	539. (วิดีโอ) อ.ศิลปศาสตร์ มธ.ยกเส้นทางเผด็จการ “นาซี” ช่างคล้ายพรรค “ไทยรักทุน” (การปราศรัยโดย ดร.วีรวิทย์ เศรษฐวงษ์ ศิลปศาสตร์ มธ.)
	540. (วิดีโอ) “สมศรี” เสนอตั้งรัฐบาลรักษาการเป็นกลางทุกครั้งี่เลือกตั้ง (การปราศรัยโดย สมศรี หาญอนันตสุข ประธานองค์กรนิรโทษกรรมสากลประจำประเทศไทย และผู้ประสานงานเครือข่ายเอเชียเพื่อการเลือกตั้งเสรี)
	541. (วิดีโอ) “สุริยะใส” แย้ม “มือบ๊อแต่น” ส่งสัญญาณร่วมกู้ชาติ
	542. (วิดีโอ) “วีระ” จวกแม่ชื่อบิดเบือน ทวงบุญคุณ (การปราศรัยโดย วีระ สมความคิด เลขาธิการเครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน)
	543. (วิดีโอ) แถลงการณ์ 5 แกนนำพันธมิตรฯ
	544. (วิดีโอ) นักวิชาการ 14 สถาบัน ลุยเปิดโปง-คว่ำบาตร “ทักษิณ” ทั่วประเทศ. (การปราศรัยโดย เครือข่ายวิชาการเพื่อประชาธิปไตย รศ.วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ มสธ., ผศ.ดร.ทวีศักดิ์ สุทกาทิน นิด้า)
	545. (วิดีโอ) “สมศักดิ์” จะ “แม่” บริวารทุนข้ามชาตินำคนไทยเป็นทาส (การปราศรัยโดย สมศักดิ์ โกศัยสุข แกนนำพันธมิตรฯ)
	546. (วิดีโอ) อดีตเด็กวัดบวรฯ เชื่อ “แม่” ถู้ออกาสเข้าวัดแก้เคล็ด (การปราศรัยโดย ดร.ภูวดล ทรงประเสริฐ คณะสังคมศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์)

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	547. (วิดีโอ) อีกหนึ่งแนวรบวัฒนธรรม : หมอลำลุ่มน้ำโขง
21 มี.ค. 2549 ¹⁸	<p><u>ที่สะพานม้ฆวาน</u></p> <p>548. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย โก๋ หนึ่ง หล่อ ภูมิบรรทัด</p> <p>549. (เสียง) การปราศรัยโดย อ.ธวัชชัย งามสันติวงศ์ นักวิชาการ</p> <p>550. (เสียง) รายการ ห้องข่าวม้ฆวาน โดย ยุทธิยง ลี้มเลิศวาที + อัญชลี ไพรีรักษ์</p> <p>551. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงด้ามฆวาน</p> <p>552. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงสลัด</p> <p>553. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงไดมอนต์</p> <p>554. (เสียง) การอ่านบทกวีโดย คมทวน คันธนู</p> <p>555. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย นิต กรรมาชน และเด็ก ๆ โครงการเรียนรู้หมู่บ้านเกิด</p> <p>556. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงอัสตง</p> <p>557. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ตี๋ ภูธร</p> <p>558. (วิดีโอ) ที่เด็ด สนธิ ปราศรัย 3 ภาษา ไล่ เทมาเล็ก สิงคโปร์</p> <p>559. (วิดีโอ) จาก “ทักษิณ” ปิดข้อมูลเอฟทีเอ – สร้างความแตกแยกให้สังคม (การปราศรัยโดย วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ กลุ่ม FTA Watch)</p> <p>560. (วิดีโอ) บทกวีเพราะๆ จาก วรรณพร นิมบรรจง</p> <p>561. (วิดีโอ) กลุ่มผู้หญิงออกโรงประณาม “โมฆบุรุษ” ชี้ทักษิณทำให้บ้านเมืองฉิบหาย (การปราศรัยโดย รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิชกุล อ.ชลิตาพร ส่งสมพันธ์)</p> <p>562. (วิดีโอ) รู้ทัน “แม่่ว” - รุมแฉสุ่มหัว กกด.วางแผนโคตรโกงเลือกตั้ง 2 เมษา (การเสวนาโดย เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ส.ว.กทม., การุณ ไสงาม ส.ว.บุรีรัมย์, วรินทร์ เทียมจรัส สภานายความ และ พรพล เอกอัครพร อดีตข้าราชการ มท.)</p> <p>563. (วิดีโอ) พันธมิตรขีตเส้น “ทักษิณ” ลาออกใน 48 ชม.-ดีอ! จัดการเข้มข้น (การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตรฯ)</p> <p>564. (วิดีโอ) สนธิ ชี้ “ทักษิณ” บ้าไสยศาสตร์ขึ้นสมอง จิตระส่ำเดินสายแก้เคล็ด</p> <p>565. (วิดีโอ) ประกาศชาวพิษณุโลกพร้อมลุกขึ้นไล่ “แม่่ว” (การปราศรัยโดย ดร.จักร์ พันชูเพชร อาจารย์ม.นเรศวร)</p> <p>566. (วิดีโอ) “เสรี” ฉะยับปลุกล้มเลือกตั้งสกปรก 2 เมษา-ต้าน “แม่่ว” ฟอกตัว (การปราศรัยโดย ดร.เสรี วงษ์มณฑา ผู้อำนวยการโครงการจัดการดุฆฎิบัณฑิต มหาวิทาลัยราชภัฏสวนดุสิต)</p> <p>567. (วิดีโอ) จี้จุดอ่อนระบอบทักษิณ หวังใช้การเลือกตั้งฟอกตัว-อ้างรักษาประชาธิปไตย (การปราศรัยโดย ประสาร มฤคพิทักษ์ อดีตนายกสโมรณิสิต นักศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)</p> <p>568. (วิดีโอ) หนึ่งทะเลสูง เมืองคอน (โดย ทีมงานหนึ่งทะเลสูงคนทุ่งใหญ่ เมืองคอน)</p>
22 มี.ค. 2549 ¹⁹	<p>569. (เสียง) บรรยายกาศ การเคลื่อนไหวของแกนนำพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จากสนามกีฬาแห่งชาติไปยังสำนักงาน กกด.-อาคารศรีจุลทรัพย์</p> <p>570. (เสียง) การสัมภาษณ์ ปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ แกนนำพันธมิตรฯภายหลังการยื่นหนังสือต่อ พล.ต.อ.วาสนา เพิ่มลาภ ประธาน กกด.</p> <p>571. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง ช้างถนน</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>572. (เสียง) การสนทนาโดย สมชัย ศรีสุนาครวั และกิจ ผ่องภักดิ์ ตัวแทนสภาเครือข่ายองค์กรประชาชนแห่งประเทศไทย</p> <p>573. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย พัด ภูษาดิ</p> <p>574. (เสียง) การปราศรัยโดย สุริยนต์ สุวรรณวงศ์ ตัวแทนครูภูษาดิ</p> <p>575. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย โก้และคณะ</p> <p>576. (เสียง) การสนทนาเรื่อง ธรรมะกับการเมือง โดยยูทิง ลัมเลิศวาที เตือนใจ ดีเทศน์ สว. เชียงราย, สมบูรณ์ ทองบุราณ ส.ว.ยโสธร</p> <p>577. (เสียง) การปราศรัยโดย ไพฑูรย์ อ่ำพล ตัวแทนพนักงานการไฟฟ้าบางปะกง</p> <p>578. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย โฮปแพมิลี่</p> <p>579. (เสียง) รายการ ห้องข่าวมีฆวาน โดย ยูทิง ลัมเลิศวาที + อัญชลี ไพร์รักษ์</p> <p>580. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนกลุ่มผู้พิการ</p> <p>581. (เสียง) รายการ รู้ทันทักษิณ ที่สะพานมีฆวานฯ โดย เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง ส.ว.กทม., พล.ต.ท. สมเกียรติ พ่วงทรัพย์, พล.ต.ต.อุทัย อัครวิไล / อดีตผู้การสันติบาล ฉะ “ทักษิณ” กิรวบ-หนูนพลัง ปชช.โค่นล้ม</p> <p>582. (เสียง) การปราศรัยโดย ไชยวัฒน์ สิ้นสูงส์ หนึ่งในเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย / พันมิตรฯ อีมี ดร.ไมคินหนังสือ “หยุดระบอบทักษิณ” เจอดีแน่</p> <p>583. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ชัยบลูส์ และ ตู๊ แครีออน</p> <p>584. (เสียง) การปราศรัยโดย สนธิ ล้อมทองกุล / “สนธิ” ซี “แม่ว” เล่นไสยศาสตร์จนคลั่ง-พิรุณผังรูป ผังรอยพระพรหม</p> <p>585. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงภราดร</p> <p>586. (เสียง) การอ่านบทกวีโดย “ทราย” วรรณพร ฉิมบรรจง และการแสดงดนตรีโดย วงศิขล / บทกวีจาก “วสันต์ สิทธิเขตต์” ผากถึง “ฉลาด วรรณิตร”</p> <p>587. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ชูชู และ เสก ศักดิ์สิทธิ์</p> <p>588. (วิดีโอ) “เจิมศักดิ์” ดึง 2 อดีตตำรวจแฉวงการสีกาก็ภัยไ้ต่นายกฯ ที่เป็นตำรวจ</p> <p>589. (วิดีโอ) นั้ดบุกคลังเปิดโปง “ทง” พงนี้ - ย้าภารกิจชุมนุมใหญ่ไ้ “แม่ว” 25 มี.ค. (การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตรฯ)</p> <p>590. (วิดีโอ) “นิมิตร” ปุ้ดระบบหลักประกันสุขภาพถูก ททท.แอบฉก (การปราศรัยโดย นิมิตร เทียมอุดม เครือข่ายผู้ติดเชื้อเอชไอวี)</p> <p>591. (วิดีโอ) “ครูภูษาดิ” ประณามนายกฯ คนเนรคุณ (การปราศรัยโดย ผอ.สุริยนต์ สุวรรณวงศ์ ตัวแทนแนวร่วมครูภูษาดิภาคกลาง)</p>
23 มี.ค. 2549 ²⁰	<p>592. (เสียง) การเคลื่อนไหวขบวน และการปราศรัยของกลุ่มพันธมิตรไปหน้ากระทรวงการคลัง</p> <p>593. (เสียง) การเสวนาโดย สมชัย ศรีสุนาครวั และเบญญรัตน์ ทองโชติ ตัวแทนสภาเครือข่ายประชาชนแห่งประเทศไทย</p> <p>594. (เสียง) การปราศรัยโดย ฤกษ์ การุณกิจ ตัวแทนกลุ่มครูภูษาดิ</p> <p>595. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง พัด หล่อ ภูษาดิ</p> <p>596. (เสียง) การเสวนาโดย อัญชลี ไพร์รักษ์, ดร.สังสิต พิริยะรังสรรค์, ดร.เกียรติ สิทธิอมร</p> <p>597. (เสียง) การแสดงกิจกรรมภูษาดิโดย เด็กๆ จากกองทัพธรรม</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>598. (เสียง) รายการ ห้องข่าวมีข่าวน โดย ยุทธิยง ลิ้มเลิศวาที + อัญชลี ไพรีรักษ์</p> <p>599. (เสียง) การปราศรัยโดย ไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ อดีต รมว.อุตสาหกรรม / เรียกร้อง “ขรก.-ทหาร-ตำรวจ” เปิดจิตสำนึกต้าน “ระบอบทักษิณ”</p> <p>600. (เสียง) แถลงการณ์พันธมิตรฯ นัดชุมนุม 25 มี.ค.ขอพึ่งพระบารมี</p> <p>601. (เสียง) การเสวนา รู้ ทันทักษิณ โดย ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, พล.ต.มัญญกฤต รูปขจร, พล.อ.อ.เทอดศักดิ์ สัจจะรักษ์ อดีต เสธ.ทอ. / สะท้อนเมือง! แฉ “ทักษิณ” เมินซื้อเครื่องบินพระที่นั่ง - ปลุกทหารยื่นข้าง ปชช.</p> <p>602. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงนิยมชาติ</p> <p>603. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ประทีป ขจัดพาล + วริษฐ์ เตชะไพบุลย์ และวงเพื่อนชวานา</p> <p>604. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง ราษฎร์</p> <p>605. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงนาคอน และวงสะพาน</p> <p>606. (วิดีโอ) การปราศรัยหน้ากระทรวงการคลัง โดย สนธิ ลิ้มทองกุล (ช่วงที่ 1)</p> <p>607. (วิดีโอ) การปราศรัยหน้ากระทรวงการคลัง โดย สนธิ ลิ้มทองกุล (ช่วงที่ 2)</p> <p>608. (วิดีโอ) การปราศรัยหน้ากระทรวงการคลัง โดย สนธิ ลิ้มทองกุล (ช่วงที่ 3)</p> <p>609. (วิดีโอ) แนวรววัฒนธรรม: การแสดงกลองสะบัดชัย (โดย ทีมงาน คนล้านนา)</p> <p>610. (วิดีโอ) “รสนา” ประกาศไล่ส่งระบอบทักษิณ เตรียมทวงคืนสมบัติชาติ (การปราศรัยโดย รสนา โตสิตระกูล เครือข่าย 30 องค์กรพัฒนาเอกชนต้านคอร์รัปชัน)</p> <p>611. (วิดีโอ) พนักงาน กฟผ.นัดเสียดพระทำบุญฉลองใหญ่วันจันทร์นี้</p> <p>612. (วิดีโอ) พันมิตรฯ ระบุง “แม่” หมดสิทธิ์เป็น ปธ.จัดงานครองราชย์ 60 ปี (การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตรฯ)</p> <p>613. (วิดีโอ) การปราศรัยโดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง</p> <p>614. (วิดีโอ) อดีต 2 บิ๊กทหารซีพันธมิตรฯ ตั้งเวทีบนชัยภูมิการรบที่ดี</p> <p>615. (วิดีโอ) “ภูวดล” ลั่นคนไทยไม่ได้โง่-สิงคโปร์อย่าแหกตา (การปราศรัยโดย ดร.ภูวดล ทรงประเสริฐ คณะสังคมศาสตร์ ม.เกษตรฯ)</p> <p>616. (วิดีโอ) เยาวชนเพื่อชาติยืนยันอยู่ข้างประชาชน (การปราศรัยโดย โดย กลุ่มแรงคิด ตันกล้า ประชาธิปไตย)</p> <p>617. (วิดีโอ) “ส.ว.การุณ” ชี้ชัยชนะแค่เอื้อม-ปลุกรวมพลังครั้งใหญ่ 25 มี.ค. (การปราศรัยโดย การุณ ไสงาม ส.ว.บุรีรัมย์)</p> <p>618. (วิดีโอ) การปราศรัยโดย ที่ปรึกษาสมัชชาคนจน และNGO (ชัยพันธ์ ประภาสวัต)</p>
24 มี.ค. 2549 ²¹	<p>619. (เสียง) การสนทนาธรรมกับ สมณะโพธิรักษ์ เจ้าสำนักสันติอโศก</p> <p>620. (เสียง) การปราศรัยโดย สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ แกนนำพันธมิตรฯ</p> <p>621. (เสียง) การปราศรัยโดย อมร รัตนานนท์ อดีตเลขาธิการเครือข่ายคนเดือนตุลา</p> <p>622. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง พัดภูชาติ</p> <p>623. (เสียง) การเสวนาโดย สมชัย ศรีสุนาครี และ รสนา โตสิตระกูล ประธานสหพันธ์คุ้มครองผู้บริโภค ,สายรุ้ง ทองกลอน ผู้จัดการมูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภค</p> <p>624. (เสียง) การปราศรัยโดย ศาสตรา โตอ่อน คณะนิติศาสตร์ ม.รังสิต</p> <p>625. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงอัสตง</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	626. (เสียง) รายการ ห้องข่าวมีฆวาน โดย ยุทธิยง ลิ้มเลิศวาที + อัญชลี ไพรีรักษ์ แกร็บเชิญโดย เจริญ คำภีร์ภาพ อดีตอาจารย์คณะนิติศาสตร์ ม.จุฬา
	627. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ปู พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์
	628. (เสียง) แถลงการณ์จากคณาจารย์อักษรศาสตร์จุฬา
	629. (เสียง) การปราศรัยโดย ชิงชัย มงคลธรรม / ชีธาตุแท้ "ทักษิณ" ขาดประชาธิปไตย
	630. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ปี่ คณาคำ, พยัคฆ์ ภูวิชัย, สุเทพ ปานอำพัน
	631. (เสียง) รายการ รู้ทันทักษิณ เรื่อง "พระมหากษัตริย์ กบฏวิกฤตประชาธิปไตย" โดย เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, ปราโมทย์ นาครทรรพ, ชีร์ภัทร์ เสรีรังสรรค์ / ย้ำ ม.7 ขอพระราชทานนายกษคือ จาริต ปชต.กวีวิกฤต
	632. (เสียง) การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตรฯ / พันธมิตรชนิดสำแดงพลังนับล้านพิฆาต"ทักษิณ" 25 มี.ค
	633. (เสียง) การปราศรัยโดย เสนาะ เทียนทอง อดีตประธานที่ปรึกษาพรรคไทยรักไทย หัวหน้ากลุ่มวังน้ำเย็น / ขบวนการเมืองคว่ำบาตร "น้องแก้ว" ตั้งแต่พฤษภาคม !!
	634. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย "ฮิวโก้" จุลจักร จักรพงษ์ และ วงสลิปส์
	635. (เสียง) รายการ เมืองไทยรายสัปดาห์ 18 / "สนธิ" ย้ำจำเป็นใช้ม.7ขอนายกพระราชทาน
	636. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย คาราวานไมเนอร์
	637. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.เสรี วงศ์มณฑา / "ดร.เสรี" ทำถ้าไม่แทรกแซงสื่อจริง ขอออกฟรีทีวี แจง 3 วันติด
	638. (เสียง) การปราศรัยโดย เพียร ยงหนู ประธานเครือข่ายปกป้องไฟฟ้าและน้ำประปา / ย้ำ เดินหน้าต้านแปรรูปเดือนอ่าววางใจถ้า"แก้ว"ยังอยู่
	639. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงรวมกันเฉพาะกิจ (น้ำชู+น้ำเศก+น้ำวี)
	640. (เสียง) การปราศรัยโดย สมศักดิ์ โกศัยสุข แกนนำพันธมิตรฯ / ปลุกพลังประชาชนร่วมชุมนุมตอบแทนคุณแผ่นดิน
	641. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ไก่ แมลงสาบ + สีแพร เมธาลัย
	642. (เสียง) การปราศรัยโดย กิตติชัย ไสสะอาด รองประธานสหภาพแรงงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
	643. (เสียง) การปราศรัยโดย สมบูรณ์ ทองบุราณ รักษาการ ส.ว.ยโสธร / หนุนถึงเวลาสิ้นกระดิ่งขอนายก พระราชทาน
	644. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ภู เสรีชน + ชุน แสงแขว
	645. (วิดีโอ) อาจารย์อักษร จุฬาฯ ขึ้นเวทีกู่ชาติแถลงการณ์ไล่ทักษิณ
	646. (วิดีโอ) สถานีข่าว : เครือข่ายสมานฉันท์ เพื่อปฏิบัติการเมืองไทย
	647. (วิดีโอ) "ชิงชัย" ชีธาตุแท้ "ทักษิณ" ขาดประชาธิปไตย
	648. (วิดีโอ) "ปราโมทย์-ชีร์ภัทร์" ย้ำ ม.7 ขอพระราชทานนายกษคือจาริต ปชต.กวีวิกฤต
	649. (วิดีโอ) พันธมิตรฯ นัดสำแดงพลังนับล้านพิฆาต "ทักษิณ" 25 มี.ค.
	650. (วิดีโอ) "พี่เหนาะ" ขบวนการเมืองคว่ำบาตร "น้องแก้ว" ตั้งแต่พฤษภาคม !!
	651. (วิดีโอ) "สลิปส์" บุกเวทีมีฆวาน เรียกเสียงกรี๊ดอีกรอบ!!
	652. (วิดีโอ) ตำราวิเคราะห์ใบหน้าโจรโรคจิต ชี๊ด "แก้ว" - "ยี่ห้อย" บ้าซัวร์!
	653. (วิดีโอ) ทีเด็ด มิวสิกวิดีโอ ผู้จัดกวน

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>654. (วิดีโอ) “ดร.เสรี” ทำ “แม่่ว” ถ้าไม่แทรกแซงสื่อจริง ต้องกล้าออกฟรีทีวีที่แจง 3 วันติด</p> <p>655. (วิดีโอ) “เพียร” ย้ำเดินหน้าต้านแปรรูปเตือนอย่าวางใจถ้า “แม่่ว” ยังอยู่</p> <p>656. (วิดีโอ) “สมศักดิ์” ปลุกพลังประชาชนร่วมชุมนุมตอบแทนคุณแผ่นดิน</p> <p>657. (วิดีโอ) บทเพลงจวก “ทักษิณ” สุดสะใจ จาก “สีแพร”</p> <p>658. (วิดีโอ) “สมบูรณ์ ทองบุราณ” หนุนถึงเวลานั้นกระดิ่ง ขอนายกฯ พระราชทาน</p> <p>659. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย กิติชัย ไสสะอาด</p>
<p>25 มี.ค. 2549²²</p>	<p><u>การปราศรัยที่ สะพานมอญวาน เสาที่ 25 มีนาคม 2549</u></p> <p>660. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนชาวหาดใหญ่</p> <p>661. (เสียง) การปราศรัยโดย ชัยณรงค์ มন্ত্রীโพธิ์ ตัวแทนครูกู้ชาติ จ.ร้อยเอ็ด</p> <p>662. (เสียง) การปราศรัยโดย เชิด บุญชิต ตัวแทนสหพันธ์คนเมืองพัทลุง</p> <p>663. (เสียง) การปราศรัยโดย โคม หลังสวน อดีตคนเดือนตุลา ตัวแทนคนชุมพร</p> <p>664. (เสียง) การปราศรัยโดย ไกรฤกษ์ จรูญกิจ ตัวแทนครู พัทลุง</p> <p>665. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย หล่อ ภูบรรทัด</p> <p>666. (เสียง) การปราศรัยโดย นิติแก้ว ปลายคลอง ตัวแทนนครศรีธรรมราช</p> <p>667. (เสียง) การปราศรัยโดย วินัย สมพงษ์ อดีต ส.ส.ไทยรักไทย / ทำ “แม่่ว” ผูกคอตาย - สนองนโยบายปราบโกง</p> <p>668. (เสียง) การปราศรัยโดย เพียร ยงหนู ประธานสหภาพการไฟฟ้านครหลวง</p> <p>669. (เสียง) การปราศรัยโดย แมน สปริงเกอร์ จากกองทัพธรรม</p> <p>670. (เสียง) การปราศรัยโดย อนุตา พิษพงษ์ ตัวแทน กฟผ.</p> <p>671. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนพลังเงียบกู้ชาติ</p> <p>672. (เสียง) การปราศรัยโดย ศาสตรา โตอ่อน มหาวิทยาลัยรังสิต</p> <p>673. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจ/อตันายกฯ ทำลายการบิไนไทยตั้งแต่วันแรกที่รับตำแหน่ง</p> <p>674. (เสียง) รายการ ห้องข่าวมอญวาน โดย ยุทธิยง ลิมเลศวาทิ + อัญชลี ไพริรักษ์ (แขกรับเชิญโดย กวีชาวบ้าน+ชมรมแพทย์ชนบท+แท็กซี่ผล)</p> <p>675. (เสียง) การปราศรัยโดย พันธมิตร 14 จังหวัดภาคใต้ / ลั่น หาก “ทักษิณ” ไม่ยอมออกจะใช้มาตรการขั้นเด็ดขาด</p> <p>676. (เสียง) พิธีการถวายฎีกาขอนายกฯ พระราชทาน</p> <p>677. (เสียง) การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตรฯ/พันธมิตรฯย้ำชัยชนะอหิงสา-ประชามติสุขุมวิท “นายกฯพระราชทาน” 26มี.ค.</p> <p>678. (เสียง) การปราศรัยโดย สุเทพ วงศ์คำแหง ศิลปินแห่งชาติ</p> <p>679. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงแกงโฮะ</p> <p>680. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย แสง เทวดา และ เพื่อน</p> <p>681. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย สีแพร + เสก ศักดิ์สิทธิ์ + ชูชู และ เพื่อน</p> <p>682. (วิดีโอ) เกษตรกรขอยื่นหยัดร่วมกู้ชาติ ประชาญ์ชาวบ้านจวก “แม่่ว” รังแกคนจน (การปราศรัยโดย ตัวแทนเกษตรกรกู้ชาติ)</p> <p>683. (วิดีโอ) “อัมรินทร์” ย้ำทุกฝ่ายอย่าวางตัวนิ่งเฉย ร่วมป้องผลประโยชน์ชาติ (การปราศรัยโดย</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>อัมรินทร์ คอมันตร์ นักธุรกิจและนักวิชาการด้านกฎหมายระหว่างประเทศ)</p> <p>684. (วิดีโอ) เครื่องขยายแพทย์เมืองยาโมประกาศร่วมกู้ชาติ ขับไล่ทักษิณ (การปราศรัยโดย พ.ญ. อัญชลี สงวนตรกุล ตัวแทนเครื่องขยายแพทย์นครราชสีมา)</p> <p>685. (วิดีโอ) “เสรี” วอน ปชช.ร่วมพลังไล่ “แม้ว” – เป็นมนุษย์อย่างนอนรออ่านประวัติศาสตร์ (โดย ดร.เสรี วงศ์มณฑา)</p> <p>686. (วิดีโอ) “กูรู” กฎหมาย/การเมือง ขึ้นเวทีไขข้อข้องใจกรณีขอพึ่งพระบารมี ใช้มาตรา 7</p> <p>687. (วิดีโอ) อภัยประเทศไทย! “แม้ว” ซื่อหุนไม่เลือกหน้าแม่เวलगาน (รายการ รู้ทันทักษิณ โดย เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ, อัญญา ชัยนาม, กษิต ภิรมย์)</p> <p>688. (วิดีโอ) พลังมหาชนหนุน ม.7 เปลี่ยนสภาจากถวายฎีกาของนายกษ พระราชทาน (การปราศรัย โดย นักวิชาการ-แพทย์อาวุโส-ผู้ทรงคุณวุฒิ-ปชช.)</p> <p>689. (วิดีโอ) “วุฒิพงษ์” ย้ำแนวทางรัฐบาลพระราชทาน เลี่ยงการเมืองแบบ “พายเรือในอ่าง” (การปราศรัยโดย ดร.วุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์ ผอ.สถาบันสหัสวรรษ)</p> <p>690. (วิดีโอ) จักรวรรดิศาสตร์กู้ชาติ ตอน นายกษไฮเทคปลุกเสกของเขมร ดีเดย์ก่อนเลือกตั้ง</p> <p>691. (วิดีโอ) “ธีรภัทร์” ย้ำคำตัดสิน “กฟผ.” คือไบเสรีง ส่ง “ทักษิณ” ลาออกได้แล้ว (การปราศรัย โดย รศ.ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ นายกสมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย)</p> <p>692. (วิดีโอ) “สมเกียรติ” มั่นใจ “แม้ว” ไม่รอด มีหลุมรอดฝัง 2 หลุมแล้ว</p> <p>693. (วิดีโอ) “สมศักดิ์” ปลุกผู้ชุมนุมอดทน ร่วมขบวนขยายผล 26 มี.ค.</p> <p>694. (วิดีโอ) สุดศึกกัก “ศรัณยู - พงษ์พัฒน์” ขึ้นเวทีพันธมิตรฯ ไล่ “ทักษิณ” (การปราศรัยโดย “ตัวศรัณยู วงษ์กระจ่าง” และ “ออฟ พงษ์พัฒน์ วิชิรบรรจง”)</p> <p>695. (วิดีโอ) แพทย์สุดทนเปิดโปง “แม้ว” ต้มชาวบ้าน ชี้ 30 บาทตายทุกโรค (การปราศรัยโดย นพ. เกียรติศักดิ์ หลิวจันทพัฒนา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)</p>
<p>26 มี.ค. 2549²³</p>	<p>696. (เสียง) การปราศรัยโดย กฤษณ์ จรูญกิจ ตัวแทนครูกู้ชาติ</p> <p>697. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วง พัดกู้ชาติ</p> <p>698. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนศูนย์ประสานงานนักเรียน นิสิต นักศึกษา</p> <p>699. (เสียง) การปราศรัยโดย ทองก้อน วงศ์สมุทร ลูกศิษย์หลวงตามหาบัว</p> <p>700. (เสียง) การปราศรัยโดย วงแฮมเมอร์</p> <p>701. (เสียง) การปราศรัยโดย ยศศักดิ์ โภคยگانนท์ คณะนิติศาสตร์ ม.เกษมบัณฑิต</p> <p>702. (เสียง) การปราศรัยโดย ศาสตรา โตอ่อน คณะนิติศาสตร์ ม.รังสิต</p> <p>703. (เสียง) การแสดงดนตรี กูเจิ้ง โดย รุ่งฉาย เย็นสบาย นิสิตจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p> <p>704. (เสียง) เพลง “ไอ้หน้าเหลี่ยม”</p> <p>705. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงภราดร</p> <p>706. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย กุ๊ตจี และ ตีฏูธร</p> <p>707. (วิดีโอ) “สนธิ” ประจาน “แม้ว” หน้าเอ็มโพเรียม – ประกาศยึดหน้าสยามฯ 29 มี.ค.</p> <p>708. (วิดีโอ) นศ.ราม ทำ “ซัดชัย” มาจับตัวได้ที่เวที เตรียมประชุมกำหนดทำที่พุ่มนี้</p> <p>709. (วิดีโอ) รายการ ห้องข่าวมัชวาน โดย ยุทธิยง ลิ้มเลิศวาที + อัญชลี ไพรีรักซ์ (แขกรับเชิญ โดย อลงกรณ์ พลบุตร รองหัวหน้าประชาธิปไตย, สมโชค มีชนะ นายก อศมร.)</p> <p>710. (วิดีโอ) การปราศรัยของพันธมิตรฯ ภาคใต้ (การปราศรัยโดย สุนทร ราษฎร์ราษฎร์ และคณะ</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ภาคใต้ / พันมิตรฯใต้ ประกาศเขตปลอดทักษิณ 29 มี.ค.ชุมนุมชุมนุมใหญ่)</p> <p>711. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย ศิริชัย ไหมงาม ประธานสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ กฟผ./ซีไฟฟ้ายออส ที่ยังถูกของสิงคโปร์-ฮ่องกง งาม</p> <p>712. (วิดีโอ) “ดร.เสรี” บอกใครรำคาญมีอบให้จัดการ “ทักษิณ” - ยืนยัน ม.7 ช่วยจัด ปชต.ขึ้นจากคลอง (โดย ดร.เสรี วงศ์มณฑา)</p> <p>713. (วิดีโอ) แพลตฟอร์มเด็กแนวภูซัด สีสนใหม่แห่งเวทิมัฆวาน (การแสดงแพลตฟอร์มโชว์ของกลุ่มศิลปินภูซัด โดย “ทราย” วรรณพร ฉิมบรรจง)</p> <p>714. (วิดีโอ) พันมิตรฯ ยกราชดำเนินในถิ่นกาชาด ย้ายปักหลักสยามพารากอน 29 มี.ค. (ปราศรัย โดย 5 แกนนำพันธมิตร)</p> <p>715. (วิดีโอ) อุปุทนายความอัด “แม่่ว” ขอ รบ.แห่งชาติ ต่อแหล-สร้างภาพรายวัน (การปราศรัย โดย ดนัย อนันตโย อุปุทนายสภาทนายความ)</p> <p>716. (วิดีโอ) “สุริยันต์” อัด “แม่่ว” หมัดน้ำยาแล้ว มาตรา 7 เป็นคำตบสุดท้าย (การปราศรัยโดย สุริยันต์ ทองหนูเอียด ที่ปรึกษาสหพันธ์เกษตรกรภาคเหนือ)</p> <p>717. (วิดีโอ) “ทวิเกียรติ” เสนอทุกภาคส่วน แสวงหาวิธีลงโทษ “ทักษิณ” (การปราศรัยโดย ทวิเกียรติ ประเสริฐเจริญสุข วิทยาลัยวัฒนธรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต)</p> <p>718. (วิดีโอ) “สังคิด” ชื่นายกฯ เสียสติคิดตั้งรัฐบาลแห่งชาติ (การปราศรัยโดย รศ.ดร.สังคิด พิริยะรังสรรค์ รองประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)</p>
27 มี.ค. 2549 ²⁴	<p>719. (เสียง) การสนทนาธรรมกับ สมณะโพธิรักษ์ เจ้าสำนักสันติอโศก</p> <p>720. (เสียง) การสัมภาษณ์ สุริยะใส กตะศิลา เลขชกลุ่มพันธมิตรฯ วัตถุประสงค์การยื่นหนังสือร้องทุกข์กล่าวโทษ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ</p> <p>721. (เสียง) การสัมภาษณ์ แกนนำกลุ่มพันธมิตรฯ วัตถุประสงค์การยื่นหนังสือร้องทุกข์กล่าวโทษ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ</p> <p>722. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.อัมรินทร์ คอมันตร์</p> <p>723. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย จีน ปุณฺณ และ พัด ภูซัด</p> <p>724. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย นก ชกเล็ก</p> <p>725. (เสียง) รายการ ห้องข่าวมัฆวาน โดย ยุทธียง ลิมเลศวาทิ + อัญชลี ไพรีรักษ์ (แขกรับเชิญ โดย พิเชษฐ พันธุ์วิชาติกุล, ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง,ดร.สมบัติ ธำรงธัญวงศ์)</p> <p>726. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงฆราวาส จากกองทัพธรรม</p> <p>727. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงไฮโป</p> <p>728. (เสียง) การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตรฯ / ซี ดร.เลือกปฏิบัติ ต้องจับ “แม่่ว” - บุกยื่น จม. ฟรุ้งน้อกรอบ</p> <p>729. (เสียง) การปราศรัยโดย นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ รักษาการ ส.ว.อุบลราชธานี</p> <p>730. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงภูพาน</p> <p>731. (วิดีโอ) สนธิ ปราศรัย จากหน้า สตช.</p> <p>732. (วิดีโอ) พันมิตรฯ ยื่นหนังสือกล่าวโทษ “ทักษิณ” - จี ฝบ.ตร.ตั้ง กก.สอบสวนโปร่งใส</p> <p>733. (วิดีโอ) เจอ “ทักษิณ...ออกไป ต่อหน้า” ต่อหน้าเหลี่ยมจัดขนาดไหนก็เจื่อนได้</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>734. (วิดีโอ) โกหกรายวัน! "เจมส์ค็อกซ์" ลั่น "ทักษิณ" ไม่ได้ตั้งวอชต์ดีออก – ชีวทัศน์เสกเรดิโอ</p> <p>735. (วิดีโอ) "พิเชษฐ" ยันประชานิยมทำรัฐบาล "แม้ว" ถึงแตกใช้เงินอนาคตหมดแล้ว</p> <p>736. (วิดีโอ) "สังศิต" ชี้ "ระบอบทักษิณ" ไม่แตกต่างอะไรกับระบอบฮิตเลอร์ (การปราศรัยโดย รศ. ดร.สังศิต พิริยะรังสรรค์ รองประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)</p> <p>737. (วิดีโอ) "จำลอง" ประจาน "ทักษิณ" ลืมบุญคุณ ริสวมบทพ่อสั่งสอน (การอ่านจดหมายเปิดผนึกฉบับที่ 3 จากพี่จำลอง ถึงน้องทักษิณ โดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง)</p> <p>738. (วิดีโอ) "สนธิ" ชี้ ตร.เลือกปฏิบัติ ต้องจับ "แม้ว" - บุกยื่น จม.พรงนี้อีกรอบ</p> <p>739. (วิดีโอ) "เจมส์ค็อกซ์" เดินหน้าแห่ทูลจรีตเชคบิลระบอบทักษิณ (รายการ รู้ทันทักษิณ ที่สะพานม้ฆวาน โดย เจมส์ค็อกซ์ ปิ่นทอง / เปิดปมทูลจรีตเชคบิลระบอบทักษิณ ตอกล้มรัฐบาลทักษิณ)</p> <p>740. (วิดีโอ) สภาโจ๊กก็ไม่สังฆกรรม"แม้ว"ขึ้นเวทีภูษชาติไล่สังฆ"ผู้นำบ้า" (ปราศรัยโดย สมชาย หนองอี และ อุษมาน ลูกหยี)</p> <p>741. (วิดีโอ) เผด็จการทรราช! แย้ง "รัฐบาลแห่งชาติ" แค่อยุทธศาสตร์เคาะกะลาเรียกหมา</p> <p>742. (วิดีโอ) ล้มรสนดนตรีแจ๊ส อีกหนึ่งสีสันแห่งเวทีภูษชาติ (การแสดงดนตรีโดย วง BROWN SUGAR JAZZ BAND)</p> <p>743. (วิดีโอ) วงดนตรีนักเรียนน้องใหม่ ไทย บลัด</p> <p>744. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย ดร. ประยูร อัครบวร (อดีตครองเลขา สนท.ปี 2519)</p> <p>745. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย คณบดีคณะรัฐศาสตร์ นิด้า</p>
<p>28 มี.ค. 2549²⁵</p>	<p>746. (เสียง) การปราศรัยโดย วิไลวรรณ แซ่เตีย ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย</p> <p>747. (เสียง) การปราศรัยโดย กลุ่มนักกฎหมายเพื่อประชาธิปไตย</p> <p>748. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงแฮมเมอร์</p> <p>749. (เสียง) รายการ ห้องข่าวม้ฆวาน โดย ยุทธิง ล้มเลิกควาที่ + อัญชลี ไพร์รักษ์ (แขกรับเชิญโดย ดร.อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล คณะอักษรศาสตร์ ม.จุฬา ,อ.ศาสตรา ไตอ่อน คณะนิติศาสตร์ ม.รังสิต)</p> <p>750. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.ทิวา เงินยวง คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต/ย้ายมาตรา 7 ไซ้ได้แต่"ทักษิณ"ต้องลาออก</p> <p>751. (วิดีโอ) เก็บตก แม่ค้าชอยละลายทรัพย์ โห้ไล่ "ทักษิณ"</p> <p>752. (วิดีโอ) "ฮิวโก้" นำทีม "สิบล้อ" บุกเวทีม้ฆวาน เรียกเสียงกรี๊ดอีกครั้ง (การแสดงดนตรีโดย "ฮิวโก้" จุลจักร จักรพงษ์ และวงสิบล้อ)</p> <p>753. (วิดีโอ) "อ.นิตย รังสิต" ชี้ความผิด "แม้ว" ชัดเจน – จี้ กกต.ถอนสิทธิเลือกตั้ง</p> <p>754. (วิดีโอ) "ดร.ปราโมทย์" ชี้ 2 เมษายนเลือกนายภยโดยตรงต่ออายุ "ระบอบทักษิณ" (การปราศรัยโดย ดร.ปราโมทย์ นาครทรรพ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์)</p> <p>755. (วิดีโอ) ศิษย์สิงห์ดำผงาด ขึ้นเวทีภูษชาติ ร้องเพลงไล่ "แม้ว" (การแสดงดนตรีโดย นิสิตจาก จุฬาย)</p> <p>756. (วิดีโอ) องค์กรสตรีถล่ม "แม้ว" บกพร่องจริยธรรม ชี้ 5 ปีไม่เคยดูคำดูดี (รายการ รู้ทันทักษิณ โดย เจมส์ค็อกซ์ ปิ่นทอง)</p> <p>757. (วิดีโอ) "สมเกียรติ" แฉคะแนนหลุดเป้า - ที่มา "แม้ว" ชูรัฐบาลแห่งชาติ</p> <p>758. (วิดีโอ) แกนนำพันธมิตรฯปลุกคนไทยงดจ่ายภาษีไล่ "แม้ว" จนกว่าจะออก (การปราศรัยโดย</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>5 แขนงนำพนัสมิตรฯ)</p> <p>759. (วิดีโอ) “สนธิ” อัดยับอำนาจรัฐสมหัวหาเรื่องบิดเบือน-ยึดข้อหาหมิ่นเบื้องสูง</p> <p>760. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย นายพิภพ ธงไชย</p> <p>761. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย นายสมศักดิ์ โกศัยสุข</p>
<p>29 มี.ค. 2549²⁶</p>	<p>การปราศรัยที่ หน้าสยามพารากอน พุทธที่ 29 มีนาคม 2549</p> <p>762. (เสียง) รายการ ห้องข่าวสยามพารากอน โดย ยุทธิยง ลิ้มเลิศวาที,อัญชลี ไพรีรักษ์ (แขกรับเชิญโดย นพ.ตุลย์ สิทธิสมวงศ์ คณะแพทยศาสตร์ ม.จุฬา, พิมพร แม่น้ำ ซอย ละลายทรัพย์)</p> <p>763. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนนักศึกษา ช่างกลปทุมวัน และ ช่างก่อสร้างอุเทนถวาย</p> <p>764. (เสียง) รายการ รู้ทันทักษิณ โดย ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง / นักธุรกิจผีนึกกำลังร่วมดำเนินชี้"ระบอบทักษิณ"ทำชาติล่มสลาย</p> <p>765. (เสียง) การปราศรัยโดย 5 แขนงนำพนัสมิตรฯ / พนัสมิตรฯพร้อมสลายชุมนุม-นัดเจอกันใหม่ 7 เม.ย.</p> <p>766. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนนักศึกษา ม.รามคำแหง</p> <p>767. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทน เครือข่ายคนจน ประชาชนกู้ชาติ</p> <p><u>รวมคลิปวิดีโอ การปราศรัยวันที่ 29 มี.ค. 2549 เวลา 18.00น. ถึง 30 มี.ค. 2549 เวลา 5.00น.</u></p> <p>768. (วิดีโอ) “เจ้าไก่” ลั่นไม่กลัวอำนาจมืด – ไล่ส่ง “แม้ว” ออกนอกประเทศ</p> <p>769. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย นพ.สมศักดิ์ โล่ห์เลขา นายกแพทย์สภา</p> <p>770. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย ตัวแทนองค์กรเครือข่ายเภสัชกรเพื่อสังคม</p> <p>771. (วิดีโอ) หมอจุฬาฯ ชื่นเวที วอน “ทักษิณ” เสียสละเพื่อบ้านเมือง</p> <p>772. (วิดีโอ) “ไชยวัฒน์” เรียกร้อง 3 องค์กรเศรษฐกิจ ร่วมขับไล่ “ทักษิณ” (การปราศรัยโดย ไชยวัฒน์ สินสุวงศ์)</p> <p>773. (วิดีโอ) กู้ชาติบันเทิงใจ ด้วยเกม ทศโก่ง</p> <p>774. (วิดีโอ) โจ้อุเทนถวาย พักรบช่างกลปทุมวันชั่วคราว ร่วมเวทีช่วยกันกู้ชาติ</p> <p>775. (วิดีโอ) จิวแต่แจ้ว "น้องปิ่น" หนุนน้อยวัย 4 ขวบชื่นเวทีร้องเพลงไล่ "ทักษิณ"</p> <p>776. (วิดีโอ) นักธุรกิจผีนึกกำลังร่วมดำเนินชี้"ระบอบทักษิณ"ทำชาติล่มสลาย</p> <p>777. (วิดีโอ) จิวกู้ชาติ ภาค5 ฉบับเวที สยามพารากอน (โดย คณะจิ๋วธรรมศาสตร์)</p> <p>778. (วิดีโอ) "พนัสมิตรฯ"บุก"กกต." 10โมงเช้าพุ่งนี้-ทวงคดี"แม้ว"ผิดกม.เลือกตั้ง</p> <p>779. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย สมศักดิ์ โกศัยสุข</p> <p>780. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย พิภพ ธงชัย</p> <p>781. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย สนธิ ลิ้มทองกุล</p> <p>782. (วิดีโอ) “สมเกียรติ”เผยพนัสมิตรฯพร้อมสลายชุมนุม-นัดเจอกันใหม่</p> <p>783. (วิดีโอ) สภาโจ๊กสุดทอนอัด“แม้ว”ยับ“สัมภเวสีออนไลน์”ปากไวไปปลาชิว (ปราศรัยโดย สมชาย หนองฮี สมาชิกสภาโจ๊ก)</p> <p>784. (วิดีโอ) เขตปลอดทักษิณ! “ดร.เสรี”ชวนปิดพท.ไล่-ยกให้เป็นนายกขประจำสันกำแพง! (ปราศรัย โดย ดร.เสรี วงศ์มณฑา)</p> <p>785. (วิดีโอ) ดาราขาโจ้โดดขึ้นเวทีกู้ชาติร่วมขับไล่ระบอบทักษิณ</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>786. (วิดีโอ) พี่ตัวร้องสด เพลง "สูฝืนอันยิ่งใหญ่"</p> <p>787. (วิดีโอ) "สนธิ" แฉกลโกง "แมว" ปลุกพลังประช. จับผิดเลือกตั้งสกปรก 2 เมษา</p> <p>788. (วิดีโอ) "นำหงา" ซึ่งมีอบจตุจักร ยังเข้าไม่ถึงข้อมูล</p> <p>789. (วิดีโอ) อ.จุฬาฯ ชี้ผู้นำต้องยึดมั่นในคุณธรรม</p> <p>790. (วิดีโอ) ตัวแทนขาสั้นขึ้นเวที ประจานแมว ปลุกเพื่อนพี่น้องร่วมกู้ชาติ</p> <p>791. (วิดีโอ) "ภูวดล" ชี้หลังเลือกตั้ง 1 เดือนรัฐบาล "ทักษิณ" เจ๊งแน่นอน</p> <p>792. (วิดีโอ) "ฮิวโก้" นำทีม "สิบล้อ" ขึ้นเวที สยามพารากอน เรียกเสียงกรี๊ดรอบตี</p> <p>793. (วิดีโอ) "สมบุรณ์ ทองบุราณ" จวกรัฐบาลทักษิณแทรกแซงการทำหน้าที่ของ ส.ว.</p> <p>794. (วิดีโอ) รักษาการ ส.ว. บุรีรัมย์ ปิ้งไอเดีย นำผู้ชุมนุมปักหลักตากกต. 1 คืน</p> <p>795. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย กิตติชัย ไสสะอาด</p>
<p>30 มี.ค. 2549²⁷</p>	<p>(เช้า) ที่หน้าสยามพารากอน</p> <p>796. (เสียง) การปราศรัยโดย พงษ์พัฒน์ วชิรบรรจง และ ศรีญญา วงศ์กระจ่าง / ดาราสุดทนต์โดดขึ้นเวทีกู้ชาติร่วมขับไล่ระบอบทักษิณ</p> <p>797. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย หงา คาราวาน</p> <p>798. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.อนันต์ เหล่าเลิศวรกุล อาจารย์จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / อ.จุฬาฯ ชี้ผู้นำต้องยึดมั่นในคุณธรรม</p> <p>799. (เสียง) การปราศรัยโดย ยศ ต้นสกุล ตัวแทนกลุ่มนักเรียนเพื่อประชาธิปไตย</p> <p>800. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย บี คณาคำ และเพื่อน</p> <p>801. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.ภูวดล ทรงประเสริฐ คณะสังคมศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์ / ชี้หลังเลือกตั้ง 1 เดือนรัฐบาล "ทักษิณ" เจ๊งแน่นอน</p> <p>802. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย "ฮิวโก้" จุลจักร จักรพงษ์ และ วงสิบล้อ</p> <p>803. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนนักศึกษาจาก เทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทเวศน์</p> <p>804. (เสียง) การปราศรัยโดย สมบุรณ์ ทองบุราณ รักษาการ ส.ว.</p> <p>805. (เสียง) การปราศรัยโดย การุณ ไสงาม รักษาการ ส.ว. บุรีรัมย์</p> <p>806. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ชูชู + เสก ศักดิ์สิทธิ์</p> <p>807. (เสียง) การปราศรัยโดย กิตติชัย ไสสะอาด ฝ่ายกฎหมายแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์</p> <p>808. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงฟ้าสาง</p> <p><u>หน้าอาคารศรีจุฬทรัพย์ ที่ทำการ กกต. 30 มีนาคม 2549</u></p> <p>809. (เสียง) การปราศรัยโดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง แกนนำกลุ่มพันธมิตรฯ</p> <p>810. (เสียง) การปราศรัยโดย ดันย อนันต์โย ประธานเครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน</p> <p>811. (เสียง) การปราศรัยโดย วันเฉลิม จันทรากุล อดีตประธานนักศึกษา มอ.ปัตตานี</p> <p>812. (เสียง) การปราศรัยโดย พ.อ.วินัย สมพงษ์ อดีต ส.ส.พรรคไทยรักไทย</p> <p>813. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนกลุ่มนักเรียนเพื่อประชาธิปไตย</p> <p>814. (เสียง) การปราศรัยโดย สุวิทย์ วัดหนู</p> <p>815. (เสียง) การปราศรัยโดย อ.ศาสตรา ไตอ่อน คณะนิติศาสตร์ ม.รังสิต</p> <p>816. (เสียง) รายการ ห้องข่าวสยามพารากอน โดย ยุทธิง ลิ้มเลิศวาที, อัญชลี ไพรีรักษ์ (แขกรับ</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>เชิญโดย ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์, ดร.มานะ มหาสุวีระชัย, ศิริชัย ไม้งาม)</p> <p>817. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย เพียร ยงหนู (ประธานสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ การไฟฟ้านครหลวง) ที่หน้าสยามพารากอน ก่อน เคลื่อนพล บุก กกต.</p> <p>818. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย นาย จำลอง ศรีเมือง ที่หน้าสยามพารากอน ก่อน เคลื่อนพล บุก กกต.</p> <p>819. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย นาย สนธิ ลิ้มทองกุล ที่หน้าสยามพารากอน ก่อน เคลื่อนพล บุก กกต.</p> <p>820. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย นาย สมศักดิ์ โกศัยสุข ที่หน้าสยามพารากอน ก่อน เคลื่อนพล บุก กกต.</p> <p>821. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย นาย สนธิ ลิ้มทองกุล ที่หน้า กกต.</p> <p>822. (วิดีโอ) การปราศรัย โดย นาย สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ที่หน้า กกต.</p> <p>823. (วิดีโอ) การปราศรัย ภาคคำ โดย ดร. ปาริชาติ สถาปิตานนท์ จาก คณะ นิเทศจุฬาฯ</p> <p>824. (วิดีโอ) การปราศรัย ภาคคำ โดย การุณ ใสงาม (รักษาการ ส.ว.บุรีรัมย์๗ / ถล่ม "5 ปี ระบอบทักษิณ" สุดอันตราย-ต้องรื้อทั้งหมด</p> <p>825. (วิดีโอ) การปราศรัย ภาคคำ โดย ศ.ดร. จรัส สุวรรณมาลา (คณบดีรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) / แนะนำขึ้นเข้มขัน เลิกเสียภาษีคำว่าบาตร "ทักษิณ"</p> <p>826. (วิดีโอ) การปราศรัย ภาคคำ โดย องค์กรพันธมิตรตรวจการเลือกตั้งภาคประชาชน</p> <p>827. (วิดีโอ) การปราศรัย ภาคคำ โดย ดร. มานะ มหาสุวีระชัย</p> <p>828. (วิดีโอ) การปราศรัย ภาคคำ โดย นาย จักรชัย โฉมทองดี จาก FTA WATCH</p> <p>829. (วิดีโอ) การปราศรัย ภาคคำ โดย สุกัญญา กลางนรงค์ (เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อการปฏิรูปสื่อ (คปส.) / วอนนายกษ ดุติ์อย่างจิตสำนึก "คมชัดลึก"</p>
7 เม.ย. 2549 ²⁸	<p>830. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงกุดจี</p> <p>831. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงแฮมเมอร์</p> <p>832. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ปู พงษ์สิทธิ์ คำภีร์</p> <p>833. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงคาราวาน</p> <p>834. (เสียง) รายการ ห้องข่าวสนามหลวง โดย ยุทธิยง ลิ้มเลิศวาที, อัญชลี ไพรีรักษ์ (แขกรับเชิญ โดย อ.แก้วสรร อติโพธิ)</p> <p>835. (เสียง) การปราศรัยโดย สมยงค์ แก้วสุพรรณ ตัวแทนเครือข่ายครูกู้ชาติ ภาคอีสาน / ครูกู้ชาติร่วมพันธมิตรฯ ผลักดันปฏิรูปการเมือง</p> <p>836. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย ดีเจซี้ด และ ดีเจจิน</p> <p>837. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงแมนส์</p> <p>838. (เสียง) การปราศรัยโดย ไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ กรรมการกลุ่มพันธมิตรฯ</p> <p>839. (เสียง) รายการ รู้ทันทักษิณ โดย เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, สมชัย ศรีสุทธิยากร, ไชยันต์ ไชยพร, บรรเจิด สิงคนะดี / นักวิชาการ ชี้เลือกตั้ง 2 เมษายน โหมอะ-ถล่ม กกต.รับใช้ระบอบ "ทักษิณ"</p> <p>840. (เสียง) การปราศรัยโดย 5 แกนนำพันธมิตร/ 5 พันธมิตรสาบานเอาชีวิตเดิมพัน ประกาศพันธกิจ "โค่นล้มระบอบทักษิณ"</p> <p>841. (เสียง) รายการ รู้ทันทักษิณ โดย เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, ดนัย อนันติโย, วีระ สมความคิด, บรรเจิด</p>

วันที่	ชื่อคลิปวิดีโอและคลิปเสียง
	<p>สิงคนติ, ศาสตรา โตอ่อน, จิตรา ฉิมปิตานนท์, ยศศักดิ์ โกศัยกานนท์, คมสัน โพธิ์คง/ นักวิชาการด้านกฎหมายและประชาชนฟ้องศาล ให้ผลการเลือกตั้งเป็นโมฆะ</p> <p>842. (เสียง) การปราศรัยโดย จอน อึ้งภากรณ์ อดีต ส.ว.กทม. / อดีต ส.ว.กทม. แฉ “หมอมิ่ง” นั่งคุม สื่อเสนอข่าวพันธมิตรฯ</p> <p>843. (เสียง) การปราศรัยโดย สนธิ ลิ้มทองกุล / “สนธิ” ย้ายยึดมั่น ม.7 ขอนายกฯ พระราชทาน-อัด กกด.สมคบ “แม้ว” ทำลายชาติ</p> <p>844. (เสียง) การการแสดงดนตรี กู๋เจิ้ง โดย รุ่งฉาย เย็นสบาย</p> <p>845. (เสียง) การปราศรัยโดย ตัวแทนเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย 14 จังหวัด ภาคใต้</p> <p>846. (เสียง) การปราศรัยโดย สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ แกนนำพันธมิตรฯ / เตือนให้จับตาดู กกด. เล่นที่เปลวประกาศผลเลือกตั้งช่วงสงกรานต์</p>
<p>8 เม.ย. 2549²⁹</p>	<p>847. (เสียง) การแสดงนาฏศิลป์ ชุด ฤๅษดาภิเษก</p> <p>848. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงคีตมูซลี</p> <p>849. (เสียง) การปราศรัยโดย ชมรมนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย / แถลง “ไม่ใช่ได้คืบเอาศอก” ปชช. มีสิทธิ์รื้อไล่ตรวจสอบ</p> <p>850. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.วุฒิพงษ์ เปรียบจริยวัฒน์ ผู้อำนวยการสถาบันสหสวรรค์ / “วุฒิ พงษ์” ย้ำ “ทักษิณ” เว้นวรรคไม่ใช่สมานฉันท์ ชี้แค่แผนสลาย ปชช.</p> <p>851. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงชาวเกาะ</p> <p>852. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงดอกหญ้าไหว</p> <p>853. (เสียง) การปราศรัยโดย ดร.ทิวา เงินยวง คณะบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต / ประณาม การเลือกตั้งโดย กกด. “จอมปลอม”</p> <p>854. (เสียง) การปราศรัยโดย ยศ ตันสกุล ประธานกลุ่มนักเรียนเพื่อประชาธิปไตย และ กวารรณ ชัยบุตร เลขานุการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย / พ้อรัฐบาลไม่หนุนการศึกษา หวั่น วังวน “2 นคราประชาธิปไตย”</p> <p>855. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงบันบราซิล</p> <p>856. (เสียง) การปราศรัยโดย วิไลวรรณ แซ่เตีย ประธานคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย และ ศิริชัย ไม้งาม ประธานสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ กฟผ./ ประกาศนัดผู้ใช้แรงงาน เคลื่อนไหวใหญ่ 1 พ.ค.นี้</p> <p>857. (เสียง) การปราศรัยโดย ศ.ดร.ภูวดล ทรงประเสริฐ/เตือนคุณภาพชีวิตคนไทยอาจด้อยกว่าลาว หากระบอบทักษิณยังอยู่</p> <p>858. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย พยัพ ภูวิชัย และ ปี่ คณาคำ</p> <p>859. (เสียง) การอ่านบทกวีที่ สนามหลวง โดย ทราย วรรณพร ฉิมบรรจง</p> <p>860. (เสียง) การแสดงดนตรีโดย วงมาลีฮวนน่า</p>

ปราศรัยวันที่ 20 ขับไล่ทักษิณ เขาประเทศไทยของเราคืนมา 24 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 25 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000040413> (อ่าน 17,416 ครั้ง)

²² "รวมคลิปวิดีโอการปราศรัย วันที่ 25 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 26 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000040703> (อ่าน 15,640 ครั้ง); และ "รวมคลิปเสียงการปราศรัยวันที่ 21 ขับไล่ทักษิณ เขาประเทศไทยของเราคืนมา 25 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 25 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000040663> (อ่าน 18,463 ครั้ง)

²³ "รวมคลิปวิดีโอ การปราศรัย วันที่อาทิตย์ที่ 26 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 27 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000040991> (อ่าน 15,708 ครั้ง); และ "รวมคลิปเสียงการปราศรัยวันที่ 22 ขับไล่ทักษิณ เขาประเทศไทยของเราคืนมา 26 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 27 มีนาคม 2549,
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000040975> (อ่าน 18542 ครั้ง)

²⁴ "รวมคลิปวิดีโอ การปราศรัย วันจันทร์ที่ 27 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 29 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000041549> (อ่าน 11,718 ครั้ง); และ "รวมคลิปเสียงการปราศรัยวันที่ 23 ขับไล่ทักษิณ เขาประเทศไทยของเราคืนมา 27 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 27 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000041524> (อ่าน 17,002 ครั้ง)

²⁵ "รวมคลิปวิดีโอ การปราศรัย วันอังคารที่ 28 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 29 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000042104> (อ่าน 14,508 ครั้ง); และ "รวมคลิปเสียงการปราศรัยวันที่ 24 ขับไล่ทักษิณ เขาประเทศไทยของเราคืนมา 28 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 28 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000042088> (อ่าน 13,276 ครั้ง)

²⁶ "รวมคลิปวิดีโอการปราศรัย วันที่ 29-30 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 30 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000042727> (อ่าน 12,394 ครั้ง) และ "รวมคลิปเสียงการปราศรัย ที่ สยามพารากอน และ กกต. 29-30 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 29 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000042652> (อ่าน 28,779 ครั้ง)

²⁷ "รวมคลิปวิดีโอการปราศรัย วันที่ 29-30 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 30 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000042727> (อ่าน 12,394 ครั้ง) และ "รวมคลิปเสียงการปราศรัย ที่ สยามพารากอน และ กกต. 29-30 มีนาคม 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 29 มีนาคม 2549.
<http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=9490000042652> (อ่าน 28,779 ครั้ง)

²⁸ "รวมคลิปเสียงการปราศรัยที่ สนามหลวง "หยุดระบอบทักษิณ" 7 เมษายน 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 8 เมษายน 2549 (อ่าน 18,848 ครั้ง); พันธมิตรระงับการชุมนุมไปเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2549 เพื่อให้คนไทยเตรียมตัวสำหรับการเลือกตั้ง และได้กลับมาชุมนุมกันใหม่อีกครั้งในปลายวันที่ 7 เมษายน ถึงเข้ามิดของวันที่ 8 เมษายน 2549 เพื่อประท้วงกรณีที่พักพิง "เล่นละครเว็นวรรค (ทางการเมือง)"

²⁹ "รวมคลิปเสียงการปราศรัยที่ สนามหลวง "หยุดระบอบทักษิณ" 7 เมษายน 2549," ผู้จัดการออนไลน์, 8 เมษายน 2549 (อ่าน 18,848 ครั้ง)

ภาคผนวก ข.

บทความที่ผลิตโดยคอลัมน์นิสต์หลักของเว็บผู้จัดการออนไลน์
และแนวร่วมเว็บสนับสนุนรัฐบาลทักษิณ

สารบัญ

1. เว็บ sondhi-mgr.com (153 ชิ้น)
2. เว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (จนถึง 14 ก.ค. 2549)
3. เว็บผู้จัดการออนไลน์ : ถอดเทปรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ (36 ชิ้น)
4. เว็บผู้จัดการออนไลน์ : เชียงเส้าหลง (นามแฝง) (72 ชิ้น)
5. เว็บผู้จัดการออนไลน์ : คำคุณ สิทธิสมาน (59 ชิ้น)
6. เว็บผู้จัดการออนไลน์ : ปราโมทย์ นาครทรรพ (71 ชิ้น)
7. เว็บผู้จัดการออนไลน์ : ชัยอนันต์ สมุทราวณิช (27 ชิ้น)

1. เว็บ sondhi-mgr.com (153 ชิ้น)

วันที่	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก ^ก
3 ธ.ค. 48	1. ของจริงออกโรงแล้ว	489
3 ธ.ค. 48	2. ศึกษา ทำความ เข้าใจ ต่อ ขบวนการ สนธิ ลิ้มทองกุล ศึกษา จาก ความเป็นจริง	N/A
3 ธ.ค. 48	3. รู้จักนายกฯทักษิณ ผ่านมุมมอง สนธิ ลิ้มทองกุล	226
3 ธ.ค. 48	4. ทักษิณ เป็นนายกฯที่ดีที่สุดของไทย	240
3 ธ.ค. 48	5. "เจลิ้ม อยู่บ่ารุง" เหมาะเป็นนายกฯที่สุด !!!	N/A
3 ธ.ค. 48	6. สังคมจะยอมให้ เลิกแล้วต่อกัน กระนั้นหรือ?	N/A
3 ธ.ค. 48	7. จากสวนลุมฯ ถึงวัดบ้านดาด "สนธิ"ย้ายเวที"สัญญา" ผนีกเครือข่าย"หลวงดาบัว"	N/A
4 ธ.ค. 48	8. เลือกข้าง	N/A
4 ธ.ค. 48	9. องคมนตรี สรยุทธ จุลานนท์ เดือนกลุ่ม โทงฟ้า	N/A
4 ธ.ค. 48	10. สัมพันธ์ลึก "ทักษิณ- สนธิ" เหมือนจะ แพ้ แต่ ชนะ เหมือนจะ รัก แต่ ขัดแย้ง	13,969
4 ธ.ค. 48	11. ศึกษา ทำ ความเข้าใจ ศึกษา ฐานสังคม ของ ...	N/A
4 ธ.ค. 48	12. ศึกษา ทำความเข้าใจ ศึกษา กลุ่ม องค์กร การเมือง ศึกษา มวลชน	N/A
4 ธ.ค. 48	13. ฝันร้ายของชาวประชา...หากสนธิ เกียะเขี่ยทักษิณ	N/A
4 ธ.ค. 48	14. เพิ่มมูลค่า 9 ธันวาคมให้สนธิ	N/A
4 ธ.ค. 48	15. "สถาบัน" กับการ "แอบจิด"	N/A
4 ธ.ค. 48	16. ไปดู"สนธิ" ทำบุญไถ่บาป	N/A
4 ธ.ค. 48	17. เมื่อมีชัยก็ต้องไว้ทางเดิน	N/A
4 ธ.ค. 48	18. ธรรมชาติอำนาจส่วนเกิน	N/A
4 ธ.ค. 48	19. เรารักในหลวง ต้องซื่อสัตย์ จริงใจ	N/A
4 ธ.ค. 48	20. ศึกษา ทำ ความเข้าใจ ศึกษา มวลชน กลุ่ม การเมือง ศึกษา จากความเป็นจริง	N/A
4 ธ.ค. 48	21. ศึกษา ทำ ความเข้าใจ ศึกษา ฐานจัดตั้ง ของ ...	N/A
4 ธ.ค. 48	22. สนธิ พลาณภาพสำรวจ ศึกษา วิเคราะห์เหตุปัจจัย ขัดแย้ง	N/A
4 ธ.ค. 48	23. 10 "อย่า" สำหรับติดตาม ชาวสงคราม "ทักษิณ-สนธิ"	N/A
4 ธ.ค. 48	24. ศึกษา ทำ ความเข้าใจ ศึกษา ปรากฎการณ์"สนธิ"ศึกษา พรหมแดนแห่ง " สื่อ"	N/A
4 ธ.ค. 48	25. สื่อวิพากษ์ " สนธิ"	N/A
4 ธ.ค. 48	26. สนธิ พลาณภาพ ปัจจัย แห่งผลประโยชน์ ปัจจัย เสรีภาพสื่อ	N/A
4 ธ.ค. 48	27. "เอ็มกรุป" เป็นนักฉวยโอกาส	N/A
4 ธ.ค. 48	28. "สรยุทธ" แนะ "บักทหาร" ให้พร้อมไม่ประมาท	N/A
4 ธ.ค. 48	29. "นายกฯ" กับ "สนธิ" อดีตคบค้าอะไรกันมาบ้าง	N/A
4 ธ.ค. 48	30. คำคม	N/A
5 ธ.ค. 48 ^ข	31. ทรงขอหยุดทะเลาะ บ้านเมืองจะอยู่ได้	600
5 ธ.ค. 48 ^ข	32. ทำอะไรที่ดูดี อย่าคิดเกิน เลยเถิด	169
6 ธ.ค. 48 ^ข	33. ผลสะท้อน 4 ธันวาคม ต่อ ปรากฎการณ์ สวนลุมพินี ผลสะท้อน เชิงปริมาณ	732

วันที่	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก ^ก
6 ธ.ค. 48	34. สอนองพระราชดำรัส "ทักษิณ" ถอนฟ้อง	229
6 ธ.ค. 48	35. "สนธิ"ไม่หยุด! ส่งลุยต่อ นัดชุมนุม 9 ธ.ค. ถล่ม "ทักษิณ"	463
6 ธ.ค. 48	36. รบ. น้อมรับพระราชดำรัส เลิกทะเลาะ ฟังคำวิจารณ์-ไม่ดอบโต้	N/A
7 ธ.ค. 48	37. ศึกษา ทำความเข้าใจ ศึกษา วิธีวิทยาอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ศึกษา กระบวนการจัดตั้ง	6,089
7 ธ.ค. 48	38. "สนธิ" เดินหน้าชน 9 ธ.ค. ลุยแจ "ทักษิณ"	N/A
7 ธ.ค. 48	39. "แมนเจอร์" เพิ่มทุน 120 ล้านภาระหนัก "สนธิ" ฟันธุรกิจเสาหลัก	8,958
8 ธ.ค. 48	40. ภาวะผู้นำ-สร้างเครือข่าย จดบอด "อภิสิทธิ์" บนเส้นทางนายกฯ	73
8 ธ.ค. 48	41. "สนธิ ที่คุณไม่รู้จัก"	85
8 ธ.ค. 48	42. DarkNews	302
8 ธ.ค. 48	43. ศึกษา สถานการณ์ 9 ธันวาคม	N/A
8 ธ.ค. 48	44. เปิดเส้นทางเติบโตไทยเคย	N/A
8 ธ.ค. 48	45. "ปรองดองของสองคน.."	N/A
9 ธ.ค. 48 ^ข	46. สนธิ แก้วตัวเองชั่ว! ลูเพื่อตัวเองหรือกระเป่าใคร?	13,356
9 ธ.ค. 48 ^ข	47. สนธิ กลัวอะไรกับเด็กฯ และ ไบป์ลิว	14,691
9 ธ.ค. 48	48. ถอนโฆษณา "ผู้จัดการ"	N/A
9 ธ.ค. 48	49. หนีการเมืองแทรก	N/A
9 ธ.ค. 48	50. ถอย(คนละก้าว)...เพื่อชาติ	30
10 ธ.ค. 48	51. หมายเหตุเวปไซต์ 1	12,036
10 ธ.ค. 48	52. ธิ-เหลิม เพื่อรักหักเหลี่ยมโหด!	N/A
10 ธ.ค. 48	53. สนธิ ลิ้มทองกุล นักธุรกิจสื่อ ผู้สร้างตำนานแคนสีฟ้า	13,300
11 ธ.ค. 48	54. หมายเหตุเวปไซต์ 2	9,414
11 ธ.ค. 48	55. 'สนธิ-เอกยุทธ' สร้างดาวกันคนละดวง	3,555
11 ธ.ค. 48	56. ปชป.กระโจนสู่"หลุม"ความขัดแย้ง เกม...สนธิ VS ทักษิณ...ได้หรือเสีย...?	3,292
11 ธ.ค. 48	57. ข่า ข่า เมืองไทยรายสัปดาห์	N/A
11 ธ.ค. 48	58. "สนธิ" ที่คนยังไม่รู้จัก	10,133
12 ธ.ค. 48	59. หมายเหตุเวปไซต์ 3	6,055
12 ธ.ค. 48	60. ติดต่อขอ หนังสือ "สนธิที่คุณไม่รู้จัก" และ ซีดี	10,372
12 ธ.ค. 48	61. "ผู้จัดกวน"เล่นแรง!!!	7,003
13 ธ.ค. 48	62. สนธิ ลิ้มทองกุล ไขข้อข้องใจ "ทักษิณไม่ไช่เพื่อนสนธิ"	3,926
14 ธ.ค. 48 ^ข	63. "สนธิ"วิญญูชนจอมปลอม	6,248
14 ธ.ค. 48	64. ปชป.อย่าไม่เคยฟังไบบุญ "สนธิ"	N/A
14 ธ.ค. 48	65. สถานะ ประชาธิปไตย สถานะอภิสิทธิ์ ใน ปรากฏการณ์ สนธิ	3,859
14 ธ.ค. 48	66. "พรายกรง" ลากไส้กระสือถนนพระอาทิตย์	N/A
14 ธ.ค. 48	67. ฝาก สนธิ ลิ้มทองกุล ช่วยตามหา คนปากหมา	4,594
16 ธ.ค. 48 ^ข	68. ศึยกนี้เข้าทาง"ทักษิณ"	298
16 ธ.ค. 48	69. "ลิ้ม-เขียบ-ยี" เตือนผองเพื่อน MANAGER	N/A
17 ธ.ค. 48	70. "พลายกรง"แจ "ล้อมาร"	N/A
18 ธ.ค. 48	71. "ภูมิธรรม-ทง-เพง"ดาหน้าชน	N/A
19 ธ.ค. 48	72. สนธิ แวงกัด"สื่อไทย"ต่อแหล	N/A
24 ธ.ค. 48 ^ข	73. 'ทักษิณ' เริ่มคล่าถุกจุด...	545
24 ธ.ค. 48	74. ปากใหม่...!	N/A
24 ธ.ค. 48	75. 'เมืองไทยรายสัปดาห์' ภาคพิเศษ...	N/A
30 ธ.ค. 48	76. ในพระปรมาภิไธย และพระบรมราชโองการ - นิธิ เอียวศรีวงศ์	1,293
14 ม.ค. 49 ^ข	77. ตวน!หนังสือ "สนธิที่คุณไม่รู้จัก 1" ชุดที่ 2 พิมพ์เสร็จแล้ว!!!	10,269
16 ม.ค. 49 ^ข	78. คำให้การของผู้ร่วมขบวนการ "ทักษิณ"	5,582
16 ม.ค. 49 ^ข	79. ใครเป็นฝ่ายพลาดท่า	312
16 ม.ค. 49 ^ข	80. ย้อนนาที่"มือบ"ล้อมทำเนียบ	3,140
16 ม.ค. 49 ^ข	81. "รัฐบาลพระราชทาน" ข้อควรคำนึงในการเรียกร้อง	769
16 ม.ค. 49 ^ข	82. " คินเกิดเหตุผมไปที่ทำเนียบรัฐบาลจริง และอยู่จนถึงเช้า และยอมรับว่าเป็นคนสั่งบุกทำเนียบรัฐบาลจริง"	958
16 ม.ค. 49 ^ข	83. ภาพข่าว ๆ "สนธิ" "สโรชา"	763
16 ม.ค. 49 ^ข	84. กรณี มือบ "สนธิ" ปรากฏการณ์ บุกทำเนียบฯ	275
16 ม.ค. 49 ^ข	85. แกนนำ-สนธิ "แผ่นหนี" ทิ้งเหยื่อ-ปชช.รับชะตากรรม	641
16 ม.ค. 49	86. หมายเหตุเวปไซต์ 2/1	1,874
16 ม.ค. 49	87. กรณี มือบ	N/A
17 ม.ค. 49	88. "สนธิ" โบาย"ประทีน"นำมือบบุกทำเนียบฯ	337
18 ม.ค. 49	89. บทนำ "ล้มแล้วรวย" ภาค 2	1,472

วันที่	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก ^ก
18 ม.ค. 49	90. ล้มแล้วรวย	N/A
19 ม.ค. 49	91. ลั่นเดินหน้าล้ม...รัฐบาล ประทีน&เจิมศักดิ์ทำจับ	745
19 ม.ค. 49	92. "อภิรักษ์"เสียม!ฮั่ว 2 หมิ่นล.	426
19 ม.ค. 49	93. "สนธิ" ดอนแพะ	N/A
19 ม.ค. 49	94. รายงาน : ถึงคิวทรท.เอาคืน	N/A
22 ม.ค. 49	95. "ปชป.ไม่ห้ามลูกพรรคร่วมชุมนุมกับ"สนธิ"	860
23 ม.ค. 49	96. สารจาก "ธีรยุทธ บุญมี" "สนธิ" เป็นได้แค่สื่อ! ไม่ใช่ผู้นำมีอบ	709
23 ม.ค. 49	97. หมายเหตุเวปไซด์ 2/2	1,714
27 ม.ค. 49	98. พอครับ ผมงกลัว...ผมไม่อยากให้พิทะเลาะกัน	1,352
30 ม.ค. 49	99. แจ!จ่ายหั่วละ 500 "มีอบสนธิ"ป่วนเมือง	1,079
30 ม.ค. 49	100. รถดับเพลิงกทม.ฮั่วภาค 2	151
31 ม.ค. 49	101. กทม.หยุดทำร้ายชาวบ้าน	119
31 ม.ค. 49	102. ปชป.ซัด"สมัคร"เซ็นทิ้งทวน	177
1 ก.พ. 49	103. มีอบ 4 ก.พ."ดวงนายฯรับไหว?	749
3 ก.พ. 49	104. double standard ชิน(วัตร)-ยุคอม	284
3 ก.พ. 49	105. เราจะเดินตาม... "ผู้นำลีนสองแฉก-เอาตัวรอด" หรือ?	568
6 ก.พ. 49	106. "เอกยุทธ"แตกหัก"สนธิ" : เดินหน้าแฉเดี่ยว-อัดสนธิทำเพื่อตัวเอง	431
N/A	107. "พลาญกรง"แฉ"สื่อจอมเท็ง" คนปล้นชาติ-โกงประชาชน	371
N/A	108. ลุย"แตกหัก" กั้นแล้วหรือ?	619
N/A	109. "พรายกรง" แฉสื่อมารหัวโต ดีหน้าไฟธรรม-ลับหลังเสพยา	1,643
N/A	110. แฉ"สนธิ"จ้องฮุบ 11 NEWS 1 หลุดมือ "แคนสั่งฟ้า" จะบ้าตาย!	1,248
N/A	111. "สนธิ" เอาดีใส่ตัว ดัดญาติขาดมิตร "ทอง"	1,135
N/A	112. หมายเหตุเวปไซด์ 4	N/A
N/A	113. อีกด้านหนึ่งของสนธิ	141
N/A	114. Return of สนธิ	43
N/A	115. ล้มระรื่น มิใช่ ล้มละลาย	40
N/A	116. ฝันล้ม	25
N/A	117. สงครามสื่อ	290
N/A	118. พระราชดำรัสพระราชทานแก่ พลเอกสุจินดา	94
N/A	119. เจียบให้เดาเอาเอง	99
N/A	120. "ประชาธิปไตย"ในบางมุม	35
N/A	121. ประเทศสารขันธ์	108
N/A	122. ขอให้ชาติรอดพ้นความวิบัติ	58
N/A	123. กองเชียร์ - - สมุน - - สาวก	174
N/A	124. สนธิ พลาญภาพ	63
N/A	125. ย้อนรำลึกพฤษภาทมิฬ	121
N/A	126. มาทำความเข้าใจ"เอกยุทธ อัณัฐบุตร"	144
N/A	127. พลิกแพมคติ"ลอบสังหาร"	201
N/A	128. ปมแคนฝั่งหุ่น	165
N/A	129. นี้หรือผู้มิ่งค์ความรู้	89
N/A	130. พนักงานกฟผ.ฮั่ง-เพ็งรู้ตัว	505
N/A	131. โจ๊กการเมือง....!	108
N/A	132. หมายเหตุเวปไซด์ www.sondhi-mgr.com	26
N/A	133. เสียหมาอีกแล้ว	172
N/A	134. ทักษิณ ชินวัตร	139
N/A	135. "สุริยะใส" นักประชาธิปไตยก้ามะลอ	666
N/A	136. คำถาม4ข้อถึง"สนธิ ลิ้มทองกุล	325
N/A	137. "สนธิ ลิ้มทองกุล"ดีสุดชั่วหรือชั่วสุดดี	227
N/A	138. "สนธิ"สติแตก.....!	23
N/A	139. เว้นวรรค รัฐธรรมนูญ มาตรา 201 ได้หรือไม่ ?	48
N/A	140. แต่...คำประกาศขอนายกพระราชทานของคุณสนธิ	320
N/A	141. คำถามถึงพันธมิตรประชาธิปไตย กรณีนายกพระราชทาน	285
N/A	142. "สันติ อหิงสา อโหสิ" หรือ ถ้อยและเถื่อน	599
N/A	143. แม้แต่พระสงฆ์องค์เจ้าก็ไม่เว้น	483
N/A	144. "สนธิ"บ่งอาจ..! หมิ่นเบื้องสูง	1,314
N/A	145. รวมแสดงความคิดเห็น	3,522
N/A	146. หมายเหตุเวปไซด์ 2/4	357

วันที่	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก ^ก
N/A	147. รู้จักอาณาจักรของ สนิธ ลิมทองกุลในหนังสือ "สนธิ ที่คุณยังไม่รู้จัก 2 " ตอน ล้มแล้วรวย	281
N/A	148. หมายเหตุเวปไซค์ 2/3	1,156
N/A	149. หมายเหตุเวปไซค์ 6	3,305
N/A	150. หลวงตามหาบัว สั่งถอนฟ้อง "วิษณุ" เลิกทำสื่อเหลือง "สู้เพื่อในหลวง"	2,582
N/A	151. ดีแพ้ความมั่งคั่งของ "สนธิ" นี้หรือ "เศรษฐกิจพอเพียง"	3,300
N/A	152. "พรายกรุง" ลากไส้"สื่อใหญ่-ดาราสาว"	6,842
N/A	153. ดีแสดหน้า"สนธิ"ดีแต่เห่าหอน	1,815
ทั้ง 108 บทความ (ที่มีข้อมูลจำนวนการอ่าน)		มีปริมาณการอ่านรวมเป็น
		เฉลี่ยจำนวนครั้งการอ่านแต่ละบทความ
		228,036
		2,151

หมายเหตุ ก : ตัวเลขล่าสุดเท่าที่ตรวจสอบได้ ตัวเลขที่มีความเป็นปัจจุบัน (update) น้อยสุดคือ ได้ข้อมูลเมื่อวันที่ 8 ธ.ค.2548 และที่มีความเป็นปัจจุบันมากที่สุด คือ ได้ข้อมูลเมื่อวันที่ 30 มิ.ย.2549

ข : ตัวเลขวันที่ขึ้นบทความโดยประมาณการจากเนื้อหาที่ปรากฏ หรือวันที่การแสดงความความคิดเห็นแรกสุด

ที่มา : www.sondhi-mgr.com แต่เนื่องจากเว็บไซต์นี้ไม่ได้ดำเนินการแล้ว จึงต้องรวบรวมข้อมูลจาก web archive (<http://web.archive.org/>) แทน¹

2. เว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (จนถึง 14 ก.ค.2549)

ตารางที่ 1: บทความที่ขึ้นใน "หน้าแรก" ของเว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ (จนถึง 14 ก.ค.2549)²

วันที่ขึ้นเว็บ	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก	ความเห็น
N/A	คำตอบจากนาย	N/A	N/A
N/A	คำพิพากษาคดี เรืองชัย ชัดใช้แบ่งกษัตริย์ 1.8 แสนล้าน	N/A	N/A
N/A	ล้มแล้วรวย 2 อีกด้านหนึ่ง สนิธ ลิมทองกุล	N/A	N/A
N/A	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	N/A	N/A
N/A	ความเห็นของ ดร.อุกฤษ มงคลนาวิน รายการทรงสถิตการณ	N/A	N/A
N/A	24 ชั่วโมงก่อน "ทักษิณ" เว้นวรรค	N/A	N/A
N/A	ขอเรียกร้องจริยธรรมและจรรยาบรรณจากสื่อมวลชน	N/A	N/A
N/A	คำวินิจฉัยที่ 52/2546 อำนวยการหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง	N/A	N/A
N/A	มุมมองของกระบวนการยุติธรรม อ.มานิตย์ จิตต์จันทร์กลับ	N/A	N/A
N/A	สมัคร สุนทรเวช - ความคิดเห็นต่อสถานการณ์บ้านเมือง	N/A	N/A
27 เม.ย.2549	ขอให้กำลังใจก.ก.ต. และขอให้ดำเนินการต่อพรรคการเมืองที่กระทำผิดกฎหมาย	45 ครั้ง	0 ขึ้น
9 พ.ค.2549	ขอให้กำลังใจการปฏิบัติหน้าที่และเรียกร้องขอความเป็นธรรมให้แก่ ก.ก.ต.	64 ครั้ง	1 ขึ้น
14 พ.ค.2549	ทุจริตเชิงตุลาการ ความพยายามมั่ว อีกครั้งหนึ่ง ที่หนักกว่าเดิม	145 ครั้ง	4 ขึ้น
18 พ.ค.2549	ขอเรียนถามข้อสงสัยต่อประธาน 3 ศาล	116 ครั้ง	3 ขึ้น

¹ เช่น ที่ <http://web.archive.org/web/20051207040637/http://www.sondhi-mgr.com/> สำหรับข้อมูลเมื่อวันที่ 7 ก.ค. 2548 หรือ <http://web.archive.org/web/20060630000006/http://sondhi-mgr.com/> สำหรับข้อมูลเมื่อวันที่ 30 มิ.ย. 2549 เป็นต้น

² พิจารณาจากการไล่ดูเว็บเพจต่างๆของเว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ เท่าที่เก็บไว้ใน web archive โดยมองหาวันที่ที่เก่าที่สุดที่มีการ update เว็บไซต์ พบว่าจากเว็บเพจเกี่ยวกับ "เว็บไซต์แนะนำ" (weblink) มีระบุวันที่เก่าสุด (เมื่อเทียบกับเว็บเพจอื่นๆ) คือ การเพิ่ม link หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและเดลินิวส์ไปเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2549 ทำให้เชื่อได้ว่า เว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญเริ่มดำเนินการ อย่างน้อยที่สุดย้อนไปถึงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2549

วันที่ขึ้นเว็บ	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก	ความเห็น
24 พ.ค.2549	เรียนผู้ตรวจการรัฐสภาเพื่อเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยพระราชบัญญัติขัดหรือ...	50 ครั้ง	0 ขึ้น
8 มิ.ย.2549	[ประกาศ] เปิดแฟ้มความคิดสังวร	53 ครั้ง	0 ขึ้น
12 มิ.ย.2549	[ประกาศ] ชมรมคนรักชาตินัดประชุมสัมมนา	77 ครั้ง	1 ขึ้น
15 มิ.ย.2549	จดหมายถึงท่านโฆง	221 ครั้ง	1 ขึ้น
24 มิ.ย.2549	ขอเรียนถามการวินิจฉัยเพิกถอนการเลือกตั้งสส.ของศาลรัฐธรรมนูญ	10 ครั้ง	0 ขึ้น
27 มิ.ย.2549	ร้องเรียนขอเรียนขอเป็นธรรมจากนายกทักษิณเรื่องการเลือกตั้งส.ส.	10 ครั้ง	0 ขึ้น
11 ก.ค.2549	จักชอว์ อีกตัว..อยู่เเอง	N/A	N/A
14 ก.ค.2549	แจ้งความกล่าวโทษเพิ่มเติม นายสนธิ ลิ้มทองกุล กับพวก(1)	N/A	N/A
14 ก.ค.2549	แจ้งความกล่าวโทษเพิ่มเติม นายสนธิ ลิ้มทองกุล กับพวก(2)	N/A	N/A
14 ก.ค.2549	แจ้งความกล่าวโทษเพิ่มเติม นายสนธิ ลิ้มทองกุล กับพวก(3)	N/A	N/A
14 ก.ค.2549	แจ้งความกล่าวโทษเพิ่มเติม นายสนธิ ลิ้มทองกุล กับพวก(4)	N/A	N/A
14 ก.ค.2549	ตอบข้อกล่าวหา	N/A	N/A

ตารางที่ 2: คอลัมน์นิสต์และจำนวนบทความที่เขียนในเว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ
(จากแรกเริ่มจนถึง 16 ก.ค.2549)

นักเขียน	ชื่อคอลัมน์	จำนวนบทความ
สมัคร สุนทรเวช	มม่น้ำเงิน	4
ดลิต ศิริวรรณ	คิดระหว่างวัน	37
แม่ลูกจันทร์	สำนักข่าวหัวเขียว	2
คอลัมน์นิสต์หน้าใหม่	คอลัมน์นิสต์หน้าใหม่	23
พระพยอม กัลยาโณ	สำนัก(ข่าว)พระพยอม	6
รวมจำนวนบทความ		72

ตารางที่ 3: บทความที่เขียนโดยคอลัมน์นิสต์ของเว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ
(ระหว่างวันที่ 1 มิ.ย.-14 ก.ค.2549)

วันที่ขึ้นเว็บ	ชื่อบทความ	คอลัมน์/ผู้เขียน
01 มิถุนายน 2549	1. พุดอย่างนี้ได้อย่างไร ?	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
01 มิถุนายน 2549	2. ใครคือตัวปัญหา	คอลัมน์นิสต์หน้าใหม่
01 มิถุนายน 2549	3. ใครเลอะเทอะ?	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
01 มิถุนายน 2549	4. นักการเมือง...กัญชา และยาเสพติด	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
01 มิถุนายน 2549	5. ทนต่างชาติจ้องสบที่วีไทย?	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
01 มิถุนายน 2549	6. ตอบจดหมายเรื่อง ปรส.	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
08 มิถุนายน 2549	7. ฮีโร่ฮีโร่ต่างชาติ	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
15 มิถุนายน 2549	8. เหตุเกิดจากวุฒิสภา	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
15 มิถุนายน 2549	9. ชาตินิยมเพราะนักการเมืองห่วย	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
15 มิถุนายน 2549	10. มวยหลักอย่าง วรเจตน์	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
15 มิถุนายน 2549	11. เจ็บแบบไม่มีน้ำยา	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
15 มิถุนายน 2549	12. ระบบนิติรัฐในสิงคโปร์	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
22 มิถุนายน 2549	13. ทางแดง ปรส. โผล่แล้ว	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
22 มิถุนายน 2549	14. อารมณ์ขันของ "เฉลิม"	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
01 กรกฎาคม 2549	15. กติกา!	คอลัมน์นิสต์หน้าใหม่
01 กรกฎาคม 2549	16. เปิดเกมเสี่ยงเป็นตาย	คอลัมน์นิสต์หน้าใหม่
02 กรกฎาคม 2549	17. กริทธิคิด "นายชวน"	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
05 กรกฎาคม 2549	18. ต้องมีคำตอบเหมือนกัน	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
11 กรกฎาคม 2549	19. เสด็จจาร 2 มาตราฐาน	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
11 กรกฎาคม 2549	20. สื่อที่ไม่มีหู	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
15 กรกฎาคม 2549	21. ปัญหาเฉพาะหน้าของสองพรรคใหญ่	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
15 กรกฎาคม 2549	22. ตัวทำลายเศรษฐกิจ	คิดระหว่างวัน (ดลิต ศิริวรรณ)
15 กรกฎาคม 2549	23. นักวิชาการรัฐศาสตร์การเมืองบางกลุ่ม หยดหลอกประชาชน	คอลัมน์นิสต์หน้าใหม่
15 กรกฎาคม 2549	24. พันธมิตรและกลุ่มผู้มีบารมี มาตรา 7...ทนรับความจริงไม่ได้	คอลัมน์นิสต์หน้าใหม่

3. เว็บไซต์จัดการออนไลน์ : ถอดเทพรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ (36 ชิ้น)

	วันที่	พาดหัวบทถอดเทพรายการที่ขึ้นในเว็บ	จำนวนคลิก
1.	23 ก.ย. 48	"สนธิ" เปลือยธาตุแท้ "ทักษิณ"	185,617
2.	30 ก.ย. 48	แฉ "หนองงูเห่า" อภิมหาโงก	220,266
3.	7 ต.ค. 48	แฉวิชามารรัฐตำรวจ	142,920
4.	14 ต.ค. 48	เปิดโปงเส้นทางรวย "ทักษิณ"	181,270
5.	21 ต.ค. 48	สนธิยันไม่เคยให้ทักษิณ "ช่วย"	167,276
6.	28 ต.ค. 48	"สนธิ" เย้ย "ทักษิณโคโนโทธิสัตว์" ขาดบารมี 10 ทศ	143,764
7.	4 พ.ย. 48	แฉตระกูลชิน ๑ ทิ้งหุ้น 1 แสนล้าน	251,329
8.	11 พ.ย. 48	สนธินำกล่าวคำสวดขุฎิญาณถวายคืนพระราชอำนาจ	187,577
9.	18 พ.ย. 48	แฉ "เหยียน ปิน" นายหน้าพรรคไทยรักไทยในจีน	211,661
10.	25 พ.ย. 48	เบื้องหลังสารพัดวิชามาร "นายหญิง"	256,494
11.	9 ธ.ค. 48	แฉ "รัฐบาลถึงแตก"	119,903
12.	16 ธ.ค. 48	เปิดโปงขบวนการปล้นกลางแดด	157,567
13.	23 ธ.ค. 48	"สนธิ" แฉส่งท้ายปี "ทักษิณ" กินเมือง	111,549
14.	13 ม.ค. 49	แฉข้อตกลง FTA เพื่อพวกพ้อง ทำเศรษฐกิจไทยพังพินาศ	107,687
15.	20 ม.ค. 49	"สนธิ" ลั่น 4 ก.พ. ขอนำพลังมหาชนเข้กบิล "แม่่ว"	92,505
16.	4 ก.พ. 49	"สนธิ" ลับ "แม่่ว" หมดความชอบธรรม – จาบจ้วงในหลวงหลายรอบ	83,747
17.	11 มี.ค. 49	"สนธิ" รับค่าทำขึ้นเวทีประชัน "ทักษิณ"	46,540
18.	17 มี.ค. 49	"สนธิ" สุดทนพฤติกรรม "ทักษิณ" จาบจ้วงไม่เลิก	63,636
19.	24 มี.ค. 49	"สนธิ" ย้ำจำเป็นใช้ ม.7 ขอนายกฯ พระราชทาน	59,211
20.	21 พ.ค. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) ครั้งที่ 1: ออบอุ้ม "สนธิ" เปิดโปง "ปฏิญญาฟินแลนด์" สุดอันตราย	68,866
21.	28 พ.ค. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) 2 : "สนธิ" ชี้อาเพศเพราะผู้นำ-จับดาการเมือง 2 สัปดาห์ชี้ชะตา "ทักษิณ"	57,182
22.	17 มิ.ย. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร (คอนเสิร์ตการเมือง) 3 : "สนธิ" ชี้ปรากฏการณ์ 9 มิ.ย. สร้างจุดเปลี่ยนประเทศไทย	39,229
23.	24 มิ.ย. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร (คอนเสิร์ตการเมือง)4: "สนธิ" เปิดโปงขบวนการทุจริตาบหนองงูเห่า	34,264
24.	1 ก.ค. 49	เมือง ไทยรายสัปดาห์สัญจร (คอนเสิร์ตการเมือง) 5 : "สนธิ" เดียวไมโครโฟน ช่าแหละทุกคำพูดสะท้อนถึงตัวตนที่แท้จริงของ "ทักษิณ" อย่างเจ็บแสบ	49,670
25.	8 ก.ค. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร (คอนเสิร์ตการเมือง) 6 : "สนธิ" เปิดโปงแผนชั่วชน "ฟ้า" - ท้ารบ "ระบอบทักษิณ" ขึ้นแดกหัก	44,910
26.	15 ก.ค. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์ วาระพิเศษ : "สนธิ" เปิดโปงปฏิบัติการถ่มน้ำลายรดฟ้า วางแผนสร้างสถานการณ์รัฐประหารยึดอำนาจแบบเบ็ดเสร็จ	46,576
27.	22 ก.ค. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร (คอนเสิร์ตการเมือง) 8 : "สนธิ" ปลุกศรัทธาสู้-ชี "อุบัติเหตุตามกติกา" ล้ม "ทักษิณ" 1-2 เดือนนี้	38,174
28.	5 ส.ค. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) 10 : "สนธิ" เดือน 28 ก.ย. สุวรรณภูมิกลียุค - ฟันธงปีเดียวสนามบินทรุดแน่	53,299
29.	12 ส.ค. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) 11 : "สนธิ" แฉ "แม่่ว" ปั่นตัวเลข ศก.แหกตา - ไปเขมรจับจับสูบบุหรี่ฟุ้งงาน	48,813
30.	19 ส.ค. 49	เมือง ไทยรายสัปดาห์สัญจร(คอนเสิร์ตการเมือง) 12 : "สนธิ" แฉจบบรดเอ็นจีวี 1.6 หมื่นล้าน - เชื้อ "กุหลาบแก้ว" ทำ "ระบอบแม่่ว" พังทั้งยวง	42,385
31.	26 ส.ค. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) 13 : "สนธิ" แฉ "ยี่ห้อย" เขียนบทห่วย "คาร์บอง" - จวก "แม่่ว" ทำทุกอย่างตรงข้าม "ป่า"	64,821
32.	2 ก.ย. 49	เมือง ไทยรายสัปดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) 14 : "สนธิ" ปลุกทหารกู้ศักดิ์ศรี "พิทักษ์ชาติ-ราชบัลลังก์" แฉแก๊งโงกภาษีชินฯ ไกล่คุก - "แม่่ว" หนีกรรมไม่พ้น	46,506
33.	9 ก.ย. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร (คอนเสิร์ตการเมือง) 15 : "สนธิ" ชี้ "แม่่ว" เหมือนกัญจนตรอก-แฉเกมคาร์บองสั่งจับเสร็จก่อนแผนไปนอกหยังเชิงทหาร	38,365
34.	16 ก.ย. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์ (คอนเสิร์ตการเมือง) 16 : "สนธิ" แฉกระบวนการสุดชั่ว-ผลิตเว็บ "มนุษย์ดอตคอม" ล้มสถาบัน	45,516
35.	23 ก.ย. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์ ครบรอบ 1 ปี : "สนธิ" เดือนเชื้อชั่ว "ทักษิณ" ยังไม่ตาย-ไม่รีบจัดการอีก 1 ปีกลับมาแน่	18,665
36.	30 ก.ย. 49	เมืองไทยรายสัปดาห์ ครั้งที่ 18 : "สนธิ" เฉง "โกวิท" วางเครือข่ายรื้อรับ "ทักษิณ" แฉแผนชั่วยั่วทหารยิงประชาชน	71,194
รวมจำนวนการอ่านบทความทั้ง 72 ชิ้น			3,598,954

4. เว็บผู้จัดการออนไลน์ : เชียงเส้าหลง (นามแฝง) (72 ชิ้น)

	วันที่	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก
1.	19 ส.ค. 48	เชิญ"คุณหญิงจาวรวรรณ"กลับเข้าทำงาน ฝ่าทางตัน"ผู้ว่าสดง."	20,888
2.	21 ส.ค. 48	จากกัลยาณมิตรถึงนายกฯทักษิณ ชินวัตร (13) : "พระราชอำนาจ" หนังสือดีที่นายกฯล้มเน่านาคม.	12,486
3.	23 ส.ค. 48	กอล์ฟนัดพิเศษที่"อัลไพน์" กับความเหมาะสมของเวทีผบ.ทอ.คนใหม่	8,102
4.	24 ส.ค. 48	ทางผลสอบ"ทจวตศ. 19 ล้า" ทวงถามสั่งจะนายกฯทักษิณ ชินวัตร !	10,415
5.	25 ส.ค. 48	ข้อควรตระหนักอย่างยิ่งในประเด็น"พระราชอำนาจ"	7,583
6.	26 ส.ค. 48	ถึงคิวผู้ใช้ไฟรับเคราะห์ อีกบทพิสูจน์แปรปรุปฏิวัติสาหัสกิจเพื่อใคร?	11,221
7.	28 ส.ค. 48	จากกัลยาณมิตรถึงนายกฯทักษิณ ชินวัตร (14) : ในหลวงยังทรงเป็นจอมทัพไทย ทั้งทางกฎหมายและประเพณี !	22,960
8.	30 ส.ค. 48	พระคทาจอมทัพฯและธงชัยเฉลิมพล เสริมพระราชสถานะจอมทัพไทย	13,895
9.	31 ส.ค. 48	ขบวนการแต่งหน้าทาแป้ง ให้กับความไม่ถูกต้องในแผ่นดิน !	16,338
10.	1 ก.ย. 48	ว่าที่เจ้าแม่คำอาวูธ - นายพลอากาศเอกหัวแตก และเพลงยืนตีคุณหญิงที่แต่งไว้เก้อ	28,464
11.	2 ก.ย. 48	โพทหารชุดใหม่ คำถามเรื่องความเหมาะสมความควร ?	13,459
12.	5 ก.ย. 48	จากกัลยาณมิตรถึงนายกฯทักษิณ ชินวัตร (15) : ประธานวุฒิสภาต้องลาออก เปิดทางให้วุฒิสภาแก้ปัญหา สงเรื่องกลับศาลรัฐธรรมนูญ	25,699
13.	6 ก.ย. 48	ย้อนวีรกรรมเก่า"จมพล ณ สงขลา"	15,049
14.	8 ก.ย. 48	ต่ออายุ"สมชาย วงศ์สวัสดิ์"นั่งปลัดยุติธรรมเป็นปีที่ 7 !	12,332
15.	9 ก.ย. 48	อย่าไขโยให้รองจนเกินงาม หลังโปรดเกล้าฯ โพทหาร	17,027
16.	12 ก.ย. 48	จากกัลยาณมิตรถึงนายกฯทักษิณ ชินวัตร (16) : คำไฟแพง-แปรรูปกฟผ. ผลจากการตรึงบดสัตย์	26,320
17.	13 ก.ย. 48	ตรวจสอบสามัญสำนึก"พล.ต.ท.ธวัชชัย จุลสคนธ์"กรณีอนุมัติเปิดอาบอบนวด	11,878
18.	14 ก.ย. 48	จับโกหก"วิษณุ" - "เกรงสมาคม" กรณีแต่งตั้ง"ผู้ปฏิบัติหน้าที่พระสังฆราช"	12,217
19.	15 ก.ย. 48	สัญญาถนออันตรายส่งถึงตัวนายกฯ เมื่อ"อาภุ-แกรมมี"ตีท้ายครัว"โพสด-มดิชน"	18,819
20.	16 ก.ย. 48	"มดิชน"สัญญาลักษณปรการด้านอำนาจเงิน,"เมืองไทยรายสัปดาห์"กับภาระกิจที่ครบถ้วนสมบูรณ์	12,402
21.	19 ก.ย. 48	หมายเหตุผู้จัดการ - คำถามถึง อสมท และธงทอง จันทรางศุ !	32,195
22.	20 ก.ย. 48	สัมพันธ์ฉันทญาติ "สุชน ชาติเครือ - คุณหญิงพจมาน ชินวัตร"	28,250
23.	21 ก.ย. 48	ก้าวภายในไทยรักไทยของ "น้อง 5 ชาติเครือ"	13,364
24.	22 ก.ย. 48	ลงอาญาเถื่อน 2 นาวิกโยธิน อีกบทพิสูจน์ความล้มเหลวของ"พ.ร.ก.ฯ"	17,726
25.	24 ก.ย. 48	วิญญานหนังสือพิมพ์	9,838
26.	27 ก.ย. 48	วาระซ่อนเร้น ยึดคืนตำแหน่งคุณหญิงจาวรวรรณ เมณฑกา	23,980
27.	28 ก.ย. 48	ความเหมาะสม!? นายกฯถ่วงเวลาลงใต้ - "บินปฐมฤกษ์"ก่อนเวลาอันควร	16,860
28.	29 ก.ย. 48	ลือคำตำแหน่งประมุขคณะสงฆ์ไทย ปูทาง"ธรรมกาย"ครอบงำพุทธจักร!?	44,508
29.	30 ก.ย. 48	สมเด็จพระสังฆราชฯ กับกรณีธรรมกาย - การเมืองยุค"ไทยรักไทย"	54,199
30.	4 ต.ค. 48	"ใบเสร็จ"การเมืองสั่งเชือด"เมืองไทยรายสัปดาห์" และ อุทาหรณ์จาก"ตุลาคม 2516"	24,459
31.	5 ต.ค. 48	สภาวะ "3 ไม่รู้" ต้นเหตุ"ทักษิณ"ทะเลาะกับเงาตัวเอง	17,334
32.	6 ต.ค. 48	ขอเสนอ"หมอบระจำตัวนายกฯ"ซึ่งกับ"ปานปรีย์ พหิทธานุกร"เป็นรมว.สธ.คนใหม่!	14,193
33.	7 ต.ค. 48	มองภาพป่าใหญ่ทั้งป่า เหตุการณ์ตุลาคม 2516	19,635
34.	11 ต.ค. 48	เบื้องลึกฟองอีก 500 ล้าน! จนจัดคำสอนหลวงตา	36,031
35.	12 ต.ค. 48	เจตนารมณ์เดือนตุลาฯไม่ถึงฝั่ง ความล้มเหลวของ"ประชาธิปไตย 4 วินาที"	11,279
36.	12 ต.ค. 48	จุดประาะ"ทักษิณ" ได้เปรียบผู้อื่นมากเกินจนลำพอง	27,199
37.	14 ต.ค. 48	"ชั้นที่"กับ"ทหารเลว"รอบๆ ข้างนายกฯ ทักษิณ ชินวัตร	51,390
38.	18 ต.ค. 48	คำถามถึงนายกฯ หนีบ "พานทองแท้" ทวีร์ยุโรปในฐานะใด?	66,655
39.	19 ต.ค. 48	เปิดเสรี 20 ธุรกิจบริการ : ระเบิดสัตย์ - ซุปเปอร์ชายชาติ!?	35,581
40.	20 ต.ค. 48	ย้ายผอ.สำนักพุทธฯ ปิดทางแก้งสภาวะ"สังฆราช 2 พระองค์"	18,996
41.	21 ต.ค. 48	พร้อมย้าย"ประชามติ" เอาให้ได้"นครสุวรรณภูมิ"!	27,108
42.	24 ต.ค. 48	คาซ่า CN 235 กับนายกฯทักษิณ สัมพันธภาพไทย-อินโดฯร้ายราน !	21,892
43.	26 ต.ค. 48	กระแสนิยม"กอส." - เริ่มต้นสงคราม ฝ่ายเป็นกลางตายก่อน!	12,516
44.	27 ต.ค. 48	เพราะอหังการมมังการ "ทักษิณ-ทรท."จึงติดบ่วงรถไฟฟ้างังธนบุรี	39,323
45.	31 ต.ค. 48	จุดเด่นสำแดงเดชเกินเหตุ "ไทยรักไทย"จึงแพ้อรบคาบ!	28,133
46.	2 พ.ย. 48	ปฏิบัติการ"แบล็กเมลประชาชน" เผยธาตุแท้"ทักษิณ ชินวัตร"ล่อนจ้อน !	48,487
47.	10 พ.ย. 48	ยกวางรัฐธรรมนูญใหม่ ฝ่าทางตัน"เผด็จการพรรคการเมือง"	17,952

	วันที่	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก
48.	10 พ.ย. 48	อย่าแยกพระเจ้าอยู่หัว ออกจากประชาชนของพระองค์	42,522
49.	15 พ.ย. 48	"ถวายคืนพระราชอำนาจ" หนทางเดียวที่จะรักษาทรัพย์สินสมบัติของแผ่นดิน	20,637
50.	16 พ.ย. 48	ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ม.313 เปิดทางปฏิรูปการเมืองรอบ 2	6,344
51.	17 พ.ย. 48	กระดาษพิมพ์ตัวอักษรด้วยน้ำหมึก ของตระกูล "วัชรพล"	27,364
52.	23 พ.ย. 48	ตัวอย่างคำฟ้อง กรมประชาสัมพันธ์ห้ามเคเบิลทีวีแพร่ภาพ "เมืองไทยรายสัปดาห์"	27,364
53.	29 พ.ย. 48	ภารกิจฐานันดร 4 หลักยึดของ "สนธิ ลิ้มทองกุล"	26,078
54.	30 พ.ย. 48	ยกเลิกบังคับ ส.ส.สังกัดพรรค-จบ ป.ตรี - สวัสดิการที่ต้องมีในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่	8,974
55.	1 ธ.ค. 48	เมื่อ "สมัคร สุนทรเวช" ท้าบาปเข้า ตำแหน่ง "ประธานวุฒิสภา" คงได้แค่ฝัน	77,646
56.	7 ธ.ค. 48	ภารกิจที่ยังไม่เสร็จสิ้นของ"เมืองไทยรายสัปดาห์"	36,775
57.	8 ธ.ค. 48	"สมัคร สุนทรเวช - ศิธา ทิวารี" 2 นักประชาสัมพันธ์เมืองไทยรายสัปดาห์ฯ	48,408
58.	14 ธ.ค. 48	SU - 30 MK เครื่องบินขับไล่รัสเซีย คอมมิชชั่น 3,500 ล้านบาท เรื่องยุ่ง ๆ ของ 'ยุงลาย' กับ 'นาย'	23,978
59.	15 ธ.ค. 48	เมื่อ"เอกยุทธ"แฉ"อ้อยน้อย" , เรื่องสั้นๆ ส่อๆ โยก"ภูมิธรรม"คุมสนามบินสุวรรณภูมิ	88,024
60.	20 ธ.ค. 48	สุบ 'บทด.' ประโยชน์หลายต่อ คุณโลจิสติกส์ทางทะเล - เอื้อเพื่อนพ้องน้องพี่ 'รมช.อ้วน' พาคคนเดือนตุลาฯพาเหรดเข้ายึด ?	13,041
61.	21 ธ.ค. 48	เงือกค่างโยก 'พล.อ.ชัยนันท เจริญศิริ' จากสุวรรณภูมิ ให้ 'ภูมิธรรม เวชยชัย' ไปคุมแทน	10,804
62.	22 ธ.ค. 48	เจาะลึก SU - 30 MK ข้อจำกัดในเกณฑ์พิจารณาเลือกซื้อ ปัญหาและค่าใช้จ่ายที่จะบานทะโรด	28,247
63.	27 ธ.ค. 48	"ท่านดีมนำพระพิพัฒน์สัตยาที่ไหน ?" คำถามล่าสุดถึงนายกฯทักษิณ ชินวัตร	51,198
64.	28 ธ.ค. 48	พล.อ.อ.คงศักดิ์ วันทนา พดติกรรมที่เป็น'ความผิดสำเร็จ'ตามกฎหมายอย่างน้อย 2 ฉบับ!	19,122
65.	29 ธ.ค. 48	'ชายชื่อชวลิต - ความคิดไม่เคยเปลี่ยน' เมื่อพ่อใหญ่หวนคืนสู่อ้อมอกทักษิณ ข้อเตือนใจว่าด้วยบริวารและสมมติ !	22,817
66.	30 ธ.ค. 48	อำนาจที่ 'ศูนย์ฯจัดความจน' จะต้องมึ หนึ่ง - ปลดนายกฯทักษิณ ชินวัตร สอง - ปฏิรูปการเมืองครั้งใหญ่ !	21,754
67.	6 ม.ค. 49	ถือหลักปลอดภัยไว้ก่อน? ถ้าทักษิณขายหุ้นชินคอร์ปจริง-ความจริงที่คนไทยต้องไม่ลืม!	58,234
68.	8 ม.ค. 49	ทักษิณแสดงความจริงใจเข้าไป 6 ปี ! แต่ขายหุ้นชินคอร์ป - ไม่พอ ! เร่งคืน 'ลาภมิควร'ได้'สู่แผ่นดิน	36,276
69.	10 ม.ค. 49	นายกฯ ทักษิณคือ'ปัญหา'ของแผ่นดิน	34,555
70.	11 ม.ค. 49	นโยบายห่วยยุคทักษิณ ล้วงกระเป๋าคนยากจนมาป้อนประเทศ	22,493
71.	12 ม.ค. 49	จะลงนาม FTA ต้องผ่านรัฐสภาก่อน อย่าทำผิดรัฐธรรมนูญ-อย่าแอบงุบงิบขายชาติ!	34,888
72.	7 ก.พ. 49	หลังปิดบัญชีทักษิณ ต้องเช็คบัลลังก์และไอทีวี !	136,733
รวมจำนวนการอ่านบทความทั้ง 72 ชิ้น			2,000,913

ที่มา : รวบรวมจากข้อเขียนของเชิงเส้าหลง (นามแฝง) ในคอลัมน์ข่าวปนคน คนปนข่าว (<http://www.manager.co.th/Politics/viewbrowse.aspx?BrowseNewsID=6010&Page=13> เข้าถึงเมื่อ 17 มิ.ย.2552)

5. เว็บผู้จัดการออนไลน์ : คำคุณ สิทธิสมาน (59 ชิ้น)

ที่	วันที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนคลิก
1.	25 ก.ค. 48	ข้อเขียนอายุ 32 ปี	5,028
2.	1 ส.ค. 48	เว็นวรรค !	3,639
3.	8 ส.ค. 48	Conflict of Interests จุดเริ่มที่เปลี่ยนไม่ได้	5,521
4.	15 ส.ค. 48	วัฒนธรรมนำเศรษฐกิจ	2,389
5.	22 ส.ค. 48	ประมวล รจนเสรี จาก "การใช้อำนาจ"ถึง "พระราชอำนาจ"	5,701
6.	29 ส.ค. 48	พระราชอำนาจในมุมมองของนักวิชาการ	6,816
7.	5 ก.ย. 48	ธรรมศาสตร์กับพระราชอำนาจ	8,281
8.	13 ก.ย. 48	จงรักภักดี	4,819
9.	19 ก.ย. 48	ผลพวงจากระบบ'กึ่งประธานาธิบดี'	6,862
10.	26 ก.ย. 48	2548 ปีสถาปนาความถูกต้อง เพื่อยับยั้งวิกฤตใหญ่ปี 2549	4,593
11.	3 ต.ค. 48	ดี กรรมาชน	5,830

ที่	วันที่	ชื่อเรื่อง	จำนวนคลิก
12.	10 ต.ค. 48	14 ตุลา	4,729
13.	17 ต.ค. 48	เมื่อนายกฯ 'เมตตา' หลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน	30,578
14.	24 ต.ค. 48	เผด็จการ - ประชาธิปไตย	7,853
15.	31 ต.ค. 48	การเมืองไทยยุคทักษิณ เรื่องของบ้านเสียดิว !	12,986
16.	8 พ.ย. 48	อากงกับโคมไฟ	4,814
17.	14 พ.ย. 48	ลัทธิราชประชาสมาสัย กับ...การถวายคืนพระราชอำนาจ !	6,522
18.	21 พ.ย. 48	กรณี 'ซี 130' 'ท่งใหญ่' ยุคติดจ๊อล !	20,220
19.	28 พ.ย. 48	ครุควรอยู่กับใคร ? โรงเรียนควรสังกัดที่ไหน ?	5,892
20.	19 ธ.ค. 48	อายุแทนเพื่อน !	36,404
21.	26 ธ.ค. 48	14 ตุลาไม่ใช่สินค้า	6,247
22.	9 ม.ค. 49	เสนาะ เทียนทอง	13,996
23.	17 ม.ค. 49	ถวายคืนพระราชอำนาจ และ Constitutional Coup !	8,255
24.	23 ม.ค. 49	'14 ตุลา' กับ 'พระราชอำนาจ' และ 'สนธิ ล้มทองกุล'	29,216
25.	30 ม.ค. 49	ถ้าไม่อายุคน ก็อายุหมามันบ้าง !	32,268
26.	6 ก.พ. 49	บาป 7 ประการ ของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร	26,273
27.	13 ก.พ. 49	เกมหลอกหลวงตื่น ๆ'ลงประชามติแก้รัฐธรรมนูญ'	11,457
28.	21 ก.พ. 49	เดือนกุมภาพันธ์...สี่เหลี่องอารยะขัดขืน ...ชุมนุมต่อเนื่อง...เฟอร์ดินานด์ อี. มาร์กอส...และ...ทักษิณ	12,945
29.	28 ก.พ. 49	นี่เป็นการต่อสู้ครั้งสุดท้าย?	15,897
30.	7 มี.ค. 49	ถ้าทักษิณไม่ผิดถึงที่สุดจริงๆพันธมิตรคงไม่รวมตัวกันได้ขนาดนี้	13,948
31.	14 มี.ค. 49	พบกันที่ทำเนียบรัฐบาล	6,124
32.	21 มี.ค. 49	ฟังพระบารมี? การต่อสู้ 2 แนวทาง ในกลุ่มคนไล่ทักษิณ	15,320
33.	27 มี.ค. 49	ศาลปกครอง หวัรงจักรปฏิรูปการเมืองหนสอง!	15,994
34.	3 เม.ย. 49	หันดูดให้แดด	11,212
35.	10 เม.ย. 49	การปฏิรูปที่เป็นไปไม่ได้	5,174
36.	17 เม.ย. 49	5 คนที่น่าเห็นใจ	13,609
37.	24 เม.ย. 49	เลือกตั้งต้นท้งอย่างนี้ต้อง...ฉีก	5,752
38.	1 พ.ค. 49	ราคาที่ต้องจ่าย	12,523
39.	8 พ.ค. 49	ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และ...ปฏิญญาฟินแลนด์	19,992
40.	15 พ.ค. 49	ปฏิญญาฟินแลนด์ ยุทธศาสตร์ทักษิณ	24,119
41.	22 พ.ค. 49	บัลลังก์ 27	9,913
42.	30 พ.ค. 49	ครุพาทห้สัญลักษณ์สูงส่งที่หายไป	28,594
43.	5 มิ.ย. 49	สนธิ ล้มทองกุล ลูกเสือชาวบ้านยุคติดจ๊อล	10,775
44.	7 มิ.ย. 49	จีนกับจัตุรัสเทียน-อันเหมิน	4,624
45.	12 มิ.ย. 49	อยากหยุดเวลาไว้ ณ วันที่ 9 - 13 มิถุนายน 2549	11,242
46.	19 มิ.ย. 49	ลึกลงไปในพระสิริโฉมของกษัตริย์แห่งภูฐาน	42,247
47.	26 มิ.ย. 49	เมื่อสื่อสำคัญผิดในหน้าที่ทักษิณก็หลอกชาวบ้านได้	9,264
48.	3 ก.ค. 49	ใจโจททดสอบกำลังพระเจ้าเหียนเต้!!	27,770
49.	10 ก.ค. 49	ทักษิณฟ้องบุชเอาชาติเป็นตัวประกัน!	11,735
50.	17 ก.ค. 49	ซ้ายทมิฬ ?	12,734
51.	24 ก.ค. 49	สหายจรัส ส.ก. 87 รหัส 16749	15,517
52.	31 ก.ค. 49	'สหายสมชาย'ไม่เกี่ยวกับ 'สโมสรรหนึ่งเก้า'	8,401
53.	7 ส.ค. 49	ความหวังเดียว...ที่เหลืออยู่ ณ วันที่ 7 สิงหาคม	11,339
54.	14 ส.ค. 49	เลื่อนเลือกตั้ง ไม่ใช่ดีรวน - แต่มีเหตุผล	5,543
55.	21 ส.ค. 49	สโมสรรหนึ่งเก้า	9,152
56.	28 ส.ค. 49	ทรชนทรชาติ...บังอาจนัก	9,321
57.	4 ก.ย. 49	ครบรอบ 1 ปี สู่สถานการณ์ 1 องศาสุดท้าย	6,926
58.	11 ก.ย. 49	เขาพระวิหาร 2505 เกาะกุด 2549 !?	26,767
59.	18 ก.ย. 49	ทักษิณ ชินวัตร ความผิดพลาดที่ภาคใต้	6,106
รวมจำนวนการอ่านบทความทั้ง 59 ชิ้น			757,768

ที่มา : รวบรวมจากข้อเขียนของค่านุณ สิทธิสมาน ในคอลัมน์หน้ากระดานเรียงห้า

(<http://www.manager.co.th/Politics/viewbrowse.aspx?BrowseNewsID=1509&SourceNewsID=1452&Page=14> เข้าถึงเมื่อ 15 มิ.ย.2552)

6. เว็บผู้จัดการออนไลน์ : ปราโมทย์ ภาครทรพ (71 ชิ้น)

ที่	วันที่	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก
1.	5 ก.ย. 48	พระราชอาญาไม่พ้นเกล้า	811
2.	6 ต.ค. 48	จดหมายเปิดผนึกถึงศาลรัฐธรรมนูญ คตง. และวุฒิสภา	1,636
3.	9 พ.ย. 48	รัฐบาลชี้แจงคดี ติดกับปฏิรูป เลี่ยงวุ่นเข้าข้างหัวคะแนน เหยียบแบนการศึกษา : การโอนครูส่งองค์กรท้องถิ่น	2,742
4.	14 พ.ย. 48	ถวายคืนพระราชอำนาจ-ขอพระราชทานรธน.	4,576
5.	15 พ.ย. 48	ทูลเกล้าถวายฎีกา-ขอพระราชทานรธน.	2,233
6.	16 พ.ย. 48	รัฐธรรมนูญพระราชทาน : โอกาสที่พลาดไปยุคสุจินดา	8,071
7.	17 พ.ย. 48	ทักษิณควรฉวยโอกาสฟังพระราชอำนาจ	4,630
8.	20 พ.ย. 48	ท.ทหาร(ไม่)อดทน ประชาธิปไตยปีป็น เสรีภาพฟัง	7,549
9.	22 พ.ย. 48	พระราชดำรัส ที่ยังไม่สายเกินไป...	11,983
10.	24 พ.ย. 48	ต้องโทษรัฐบาล	9,120
11.	29 พ.ย. 48	รัฐบาลชี้แจง.....	4,103
12.	6 ธ.ค. 48	ระวัง ลืมพระราชดำรัส : “ถ้าไม่ระวัง เมืองไทยตาย”	20,573
13.	7 ธ.ค. 48	การล้มล้างรัฐบาลที่ขาดความชอบธรรมในทฤษฎีสัญญาประชาคม	4,496
14.	8 ธ.ค. 48	การล้มล้างรัฐบาลที่ขาดความชอบธรรมในทัศนะพุทธ	2,394
15.	18 ธ.ค. 48	จากหมอบประสานถึงนายทักซิณ: บาปของคน-บาปของประเทศ	10,605
16.	22 ธ.ค. 48	ถึงเวลาแล้วที่คนไทยจะต้องเคลื่อนไหว	10,960
17.	29 ธ.ค. 48	“ผีที่ไหนจะจงรักภักดี”: คำพูดกับกาลเวลา	22,944
18.	3 ม.ค. 49	ใครไม่เอาประชาธิปไตยที่มีมหาษัตริย์เป็นประมุข?	16,021
19.	5 ม.ค. 49	ประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข-จะได้มาอย่างไร	6,547
20.	8 ม.ค. 49	ปฏิวัติประชาธิปไตย..ก่อนชาติล่มสลาย	4,683
21.	17 ม.ค. 49	ฟังประดุทำเนียบ ทลายคุกบาสตีลส์	10,117
22.	23 ม.ค. 49	ผู้ที่ปกครองประเทศอยู่จำเป็นจะต้องมีเงินรายได้พิเศษ	4,519
23.	26 ม.ค. 49	จากสุวรรณภูมิถึงอาจสามารถ : เมกะโปรเจกต์กับมินิโปรแจก	2,651
24.	31 ม.ค. 49	การเดินทางในใหญ่ขับไล่ นายทัก 4 กุมภาพันธ์ กับการเดินทางพระราชอำนาจ (1)	13,364
25.	2 ก.พ. 49	การเดินทางในใหญ่ขับไล่ นายทัก 4 กุมภาพันธ์ กับการเดินทางพระราชอำนาจ (จบ)	19,137
26.	10 ก.พ. 49	จดหมายจากลอนดอน(ถึงนายกรัฐมนตรี)	18,155
27.	16 ก.พ. 49	ทักษิณ แบลร์ : ใครจะไปก่อนกัน	2,337
28.	23 ก.พ. 49	จากเตียงคนไข้ถึงนายกรัฐมนตรี	2,057
29.	3 มี.ค. 49	จดหมายถึงอดีตนายกรัฐมนตรีเรื่องอย่าบิดเบือนประชาธิปไตย	2,827
30.	6 มี.ค. 49	จดหมายถึงอดีตนายกรัฐมนตรีเรื่องอย่าบิดเบือนประชาธิปไตย	8,373
31.	9 มี.ค. 49	มาตรา7และการงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตราเป็นการรักษา มิใช่ทำลายรัฐธรรมนูญ	1,063
32.	14 มี.ค. 49	ยุติทักษิณสมานใต้ เริ่มต้นราชประชาสมาศัย	2,387
33.	23 มี.ค. 49	อย่าให้ถึงกับนองเลือดเลย	1,656
34.	10 เม.ย. 49	จดหมายเปิดผนึกถึงอดีตนายกรัฐมนตรี	11,131
35.	17 เม.ย. 49	ไชโย เราชนะแล้ว..	4,318
36.	28 เม.ย. 49	ถึงเวลาศาลจะต้องกู้ชาติ	7,846
37.	2 พ.ค. 49	นายทัก พระราชทาน นายทัก คนกลาง นายทัก คนนอก	2,201
38.	3 พ.ค. 49	ใครทำให้ในหลวงเดือดร้อน	18,700
39.	8 พ.ค. 49	วาระแห่ง (การกู่) ชาติ	4,434
40.	11 พ.ค. 49	เรื่องราวๆ ของทักษิณ	25,285
41.	18 พ.ค. 49	ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์: แผนเปลี่ยนการปกครองไทย ? (1)	35,562
42.	18 พ.ค. 49	ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์: แผนเปลี่ยนการปกครองไทย? (2)	20,379
43.	22 พ.ค. 49	ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์: แผนเปลี่ยนการปกครองไทย? (3)	30,051
44.	22 พ.ค. 49	ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์: แผนเปลี่ยนการปกครองไทย? (4)	21,909
45.	23 พ.ค. 49	ยุทธศาสตร์ฟินแลนด์: แผนเปลี่ยนการปกครองไทย? (5-ตอนจบ)	28,331
46.	31 พ.ค. 49	ปีศาจร้ายจากฟินแลนด์	11,846
47.	12 มิ.ย. 49	ช่วยในหลวงของเราทำลายสถิติ	12,513
48.	18 มิ.ย. 49	โกหกของทักษิณ	21,939
49.	19 มิ.ย. 49	ทักษิณโกหกอีกครั้ง	25,265
50.	21 มิ.ย. 49	สู้กับทักษิณ	12,253
51.	22 มิ.ย. 49	ถ้าจักเชิญขึ้นให้ กอบกู้กรุงสยาม	7,874
52.	25 มิ.ย. 49	สู้กับทักษิณ ตอน ความทนของทักษิณ	11,201
53.	29 มิ.ย. 49	ทักษิณกลัวอะไร	21,938
54.	2 ก.ค. 49	ทักษิณถ่มน้ำลายรดฟ้า	27,206
55.	4 ก.ค. 49	ทักษิณดับเครื่องชน	6,803

ที่	วันที่	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก
56.	6 ก.ค. 49	ดับเครื่องชนทักษิณ (1)	9,028
57.	9 ก.ค. 49	ดับเครื่องชนทักษิณ (2)	5,996
58.	13 ก.ค. 49	ทักษิณเดหมีนชาติ	18,451
59.	16 ก.ค. 49	ดับเครื่องชนทักษิณ(3)	15,246
60.	19 ก.ค. 49	ดับเครื่องชนทักษิณ (4)	13,149
61.	20 ก.ค. 49	ดับเครื่องชนทักษิณ (5)	10,649
62.	23 ก.ค. 49	ดับเครื่องชนทักษิณ (6)	9,377
63.	26 ก.ค. 49	ดับเครื่องชนทักษิณ (7)	15,814
64.	30 ก.ค. 49	ดับเครื่องชนทักษิณ (8)	17,219
65.	3 ส.ค. 49	ดับเครื่องชนทักษิณ (9) อวสานทักษิณ!	17,176
66.	8 ส.ค. 49	ดับเครื่องชนทักษิณ ตอนพักยก	6,292
67.	17 ส.ค. 49	ดับเครื่องชน 10 ทักษิณทำลายความมั่นคงของชาติ?	6,794
68.	12 ก.ย. 49	ทักษิณกับมหาเธร์ : Thailand Dilemma	1,954
69.	13 ก.ย. 49	โอกาสสุดท้ายของทักษิณ	6,061
70.	13 ก.ย. 49	กกด.และการเลือกตั้งมิใช่หลักประกันประชาธิปไตย	853
71.	18 ก.ย. 49	โอกาสสุดท้ายของทักษิณ	7,938
รวมจำนวนการอ่านบทความทั้ง 71 ชิ้น			776,302

ที่มา : รวบรวมจากข้อเขียนของปราโมทย์ นาครทรรพ ในคอลัมน์หน้าคิดถึงเมืองไทย

(<http://www.manager.co.th/Politics/ViewBrowse.aspx?SourceNewsID=1443&BrowseNewsID=1509&Page=8> เข้าถึงเมื่อ 15 มิ.ย.2552)

7. เว็บผู้จัดการออนไลน์ : ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (27 ชิ้น)

ที่	วันที่	ชื่อบทความ	จำนวนคลิก
1.	23 ต.ค. 48	เราชาวดัชนีธรรมในการใช้อำนาจ	3,987
2.	30 ต.ค. 48	ภาวะผู้นำสองระดับ	9,934
3.	6 พ.ย. 48	เปิดการเมืองให้กว้าง	5,574
4.	20 พ.ย. 48	ทักษิณ-สนธิกับอนาคตการเมืองไทย	35,768
5.	27 พ.ย. 48	คนที่ได้คือประชาชน	16,671
6.	4 ธ.ค. 48	กฟผ.	8,554
7.	11 ธ.ค. 48	เรื่อง กฟผ. อีกครั้ง	9,116
8.	12 ก.พ. 49	การเรียกร้องให้นายกฯ ลาออกขัดกับหลักประชาธิปไตยตรงไหน	13,270
9.	20 ก.พ. 49	ประชาธิปไตยอำพราง	10,696
10.	23 ก.พ. 49	การต่อสู้ระหว่างอำนาจเงินกับอำนาจธรรม	7,149
11.	26 ก.พ. 49	การงดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตรา	10,904
12.	6 มี.ค. 49	พ.ต.ท.ทักษิณควรเลิกเล่นการเมืองเสียเลย	10,477
13.	19 มี.ค. 49	ราชประชาสมาสัย	19,148
14.	24 มี.ค. 49	อันตรายแปดอย่างของทักษิณ	26,551
15.	2 เม.ย. 49	การเมืองไทยหลังการเลือกตั้ง 2 เมษายน	11,969
16.	23 เม.ย. 49	ของจริงหรือของปลอม	9,905
17.	30 เม.ย. 49	ระหว่างคนกับระบบ	5,346
18.	28 พ.ค. 49	บทบาทของสื่อในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง	3,739
19.	4 มิ.ย. 49	จะเกิดอะไรขึ้นในเดือนกรกฎาคม	24,654
20.	11 มิ.ย. 49	อย่าให้คนทั้งเกลียดและกลัว	5,507
21.	18 มิ.ย. 49	ฝ่ายตุลาการกับบทบาททางการเมือง	3,253
22.	25 มิ.ย. 49	การเลือกและแต่งตั้ง	2,277
23.	16 ก.ค. 49	ผู้มีบารมีนอกรัฐธรรมนูญ	18,920
24.	23 ก.ค. 49	การเมืองไทยหลังทักษิณ (ออกไปแล้ว)	5,345
25.	13 ส.ค. 49	จริยธรรมกับการขีดกันของผลประโยชน์	4,189
26.	10 ก.ย. 49	ช่วยกันป้องกันไม่ให้คนชั่วและบ้ามีอำนาจ	11,488
27.	17 ก.ย. 49	ปฏิรูปการเมืองอีกครั้ง	2,935
รวมจำนวนการอ่านบทความทั้ง 27 ชิ้น			297,326

ที่มา : รวบรวมจากข้อเขียนของชัยอนันต์ สมุทรวณิช ในคอลัมน์หน้าชีวิตที่เลือกได้

(<http://www.manager.co.th/Politics/viewbrowse.aspx?SourceNewsID=1556&BrowseNewsID=1509&Page=14> เข้าถึงเมื่อ 17 มิ.ย.2552)

ภาคผนวก ค.

สถิติการผลิตและการถูกบริโภคเนื้อหาของนักเขียนหลัก ในกลุ่มซบไล้และกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล

ตารางข้างล่างนี้เป็นการทดลองแจกนับ “อำนาจเชิงปริมาณ” ของทั้งกลุ่มซบไล้รัฐบาล และกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล โดยวัดจาก “จำนวนการถูกบริโภค” หรือ “จำนวนคลิก” ของแต่ละบทความหรือกระทู้ที่ถูกผลิตขึ้น ช่วงเวลาในการนำข้อมูลของเว็บผู้จัดการออนไลน์และข้อมูลจากห้องราชดำเนินเป็นช่วงระหว่างเดือนกันยายน 2458 ซึ่งสนธิถูกปลดรายการออกจากช่อง 9 จนถึงเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 สำหรับเว็บ sondhi-mgr.com จากการตรวจสอบข้อมูลที่ปรากฏบนเว็บ เข้าใจว่าน่าจะมีบทบาทอยู่ช่วง 5 เดือน ระหว่างต้นเดือนธันวาคม 2548 ถึงราวต้นเดือนเมษายน 2549 ส่วนข้อมูลของเว็บชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ประมาณการด้วยวิธีเดียวกัน เข้าใจว่า เว็บนี้ดำเนินการในช่วงระหว่างช่วงเมษายนถึงสิ้นเดือนกรกฎาคม 2549

กลุ่มซบไล้รัฐบาล

ผู้เขียน (คอลัมนิสต์ หรือ ผู้ตั้งกระทู้)	จำนวน		
	บทความ หรือกระทู้	จำนวน ความเห็น	จำนวนคลิก
1. *bonny	44	3,709	185,450
2. Canไทเมือง	39	2,592	129,600
3. Ridkun	34	752	37,600
4. Jerasak	16	598	29,900
5. Soco	15	275	13,750
6. Pom	29	226	11,300
7. (ก้อนหิน)ละเมอ	11	194	9,700
8. เมืองไทยรายสัปดาห์ (สนธิ ลิ้มทองกุล)	34	-	3,509,095
9. เชียงเส้าหลง (นามแฝง) (เว็บผู้จัดการฯ)	72	-	2,000,913
10. ปราโมทย์ นาครทรรพ (เว็บผู้จัดการฯ)	71	-	776,302
11. คำคุณ สิทธิสมาน (เว็บผู้จัดการฯ)	59	-	757,768
12. ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (เว็บผู้จัดการฯ)	27	-	297,326
รวมทั้งสิ้น	451		7,758,704

หมายเหตุ : ตัวอักษรชื่อผู้เขียนที่เป็น “ตัวเอียง” หมายถึง นามแฝง และทั้งหมดเป็นผู้ตั้งกระทู้
ในห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม

กลุ่มสนับสนุนรัฐบาล

ผู้เขียน (คอลัมนิสต์ หรือ ผู้ตั้งกระทู้)	จำนวน		
	บทความ หรือกระทู้	จำนวน ความเห็น	จำนวนคลิก
1. <i>uggie*</i>	39	5,866	293,300
2. <i>ขนมต้ม</i>	13	4,229	211,450
3. <i>grassroot</i>	11	2,311	115,550
4. <i>chiangraiplus</i>	19	1,893	94,650
5. <i>มังกรดำ</i>	21	1,684	84,200
6. <i>*บังสุกุล*</i>	17	1,290	64,500
7. <i>พิภกอินเตอร์</i>	37	1,152	57,600
8. <i>รีนฤดี</i>	14	1,104	55,200
9. <i>TRAT</i>	22	984	49,200
10. <i>สาละวิน</i>	11	912	45,600
11. <i>ยี่ห่า@</i>	11	896	44,800
12. <i>Killer</i>	25	724	36,200
13. <i>Sky</i>	16	484	24,200
14. <i>ขยะสังคม</i>	21	441	22,050
15. <i>นางสาวหมอนทอง</i>	4	377	18,850
16. <i>X-CU</i>	9	357	17,850
17. <i>มาหาอะไร</i>	17	251	12,550
18. <i>นักเลงโบราณ</i>	4	163	8,150
19. <i>ปากไวใจดี</i>	3	50	2,500
20. <i>RoppongiHills</i>	5	43	2,150
21. <i>อินทรีกายสิทธิ์</i>	3	34	1,700
22. <i>เว็บไซต์ sondhi-mgr.com</i>	153	-	331,771
23. <i>ดุสิต ศิริวรรณ (ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ)</i>	37	-	2,960
24. <i>ชูชีพ ชีวะสุทธิ (ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ)</i>	26	-	2,071
25. <i>คอลัมนิสต์หน้าใหม่ (ชมรมพิทักษ์รัฐธรรมนูญ)</i>	23	-	1,840
รวมทั้งสิ้น	561		1,600,892

หมายเหตุ : ตัวอักษรชื่อผู้เขียนที่เป็น “ตัวเอียง” หมายถึง นามแฝง และทั้งหมดเป็นผู้ตั้งกระทู้
ในห้องราชดำเนิน เว็บพันทิปดอทคอม

ข้อจำกัดของการใช้ข้อมูล

เนื่องจากไม่มีข้อมูลจำนวนคลิกของผู้เขียนหลายคน เพื่อให้สามารถทดลองคำนวณ “อำนาจเชิงปริมาณ” ผ่านการพิจารณา “จำนวนคลิก” ได้ ในที่นี้จึงจำเป็นต้องใช้ค่าเฉลี่ยและค่าประมาณการในข้อมูลบางส่วน ดังนี้

1) ผู้เขียนหมายเลข 1-7 ของกลุ่มขับไล่รัฐบาล และหมายเลข 1-21 ของกลุ่มสนับสนุนรัฐบาลเป็นผู้ตั้งกระทู้ในห้องราชดำเนิน เว็บไซต์ปดอทคอม เนื่องจากไม่มีทางเว็บไซต์ปดอทคอมไม่มีการเก็บบันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้ จึงใช้วิธีคำนวณปริมาณการถูกอ่านของแต่ละกระทู้สำหรับผู้เขียนกลุ่มนี้ จากค่าประมาณการ ในลักษณะ “โดยประเมินให้สูงกว่าที่ควรจะเป็นไว้ก่อน” โดยใช้ค่าตัวคูณ 1 ความเห็นที่แสดงในกระทู้หนึ่งๆ คิดเป็น 50 คลิก (1 ความเห็น : 50 คลิก) หมายความว่า ถ้ากระทู้นั้น มีการแสดงความเห็น 100 ครั้ง ก็จะถือว่ากระทู้นั้นถูกอ่านเป็นจำนวน 5,000 คลิก

2) ในเว็บ sondhi-mgr (หมายเลข 22 ในกลุ่มสนับสนุนรัฐบาล) มีอยู่ 48 บทความ ที่ไม่มีข้อมูลจำนวนคลิก จึงใช้ตัวเลข 2,168 ซึ่งได้มาจากการนำข้อมูลจำนวนคลิกของบทความอื่นเท่าที่มีอยู่มาเฉลี่ยกัน

3) บทความของหมายเลขที่ 23-25 รวมกันได้ 86 ชิ้น ในจำนวนนี้ มีอยู่ถึง 76 ชิ้นที่ไม่มีข้อมูลจำนวนคลิก จึงนำตัวเลข 80 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยของบทความ 10 ชิ้นที่มีอยู่ มาเป็นค่าจำนวนคลิกของทั้ง 76 บทความ ☺

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายชาญชัย ชัยสุขโกศล เกิดเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2520 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและโท ด้านวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ (โปรแกรมปัญญาประดิษฐ์เพื่อบังคับหุ่นยนต์สี่ขาและสองขา ตามลำดับ) จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เมื่อปี 2541 และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี 2544 ตามลำดับ ระหว่างปี 2544-2548 ได้ทำงานเป็นผู้ช่วยวิจัยด้านสังคมวิทยา ที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยหวังจะขยายขอบฟ้าความรู้ เชื่อมโยงระหว่างทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับสังคมศาสตร์เข้าด้วยกัน หลังจากนั้น ได้เข้าเรียนต่อในระดับปริญญาเอก ที่คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี 2548 โดยได้รับทุนการศึกษาในโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในปี 2549 และได้มีโอกาสไปแลกเปลี่ยนประสบการณ์การวิจัยที่ University of Wollongong ประเทศออสเตรเลีย

เขาได้รับการบรรจุเข้าไปอาจารย์ประจำศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล ในปี 2551 ในระหว่างนี้ ได้มีโอกาสทำงานวิชาการใน 2 สาขาย่อย คือ “วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศึกษา” (Science and Technology Studies : STS) และ “สันติศึกษา” (peace studies) นอกเหนือจากผลงานแปลร่วมกับปกรณ์ เลิศเสถียรชัย 1 เล่ม เรื่อง “เปิดมิติวิทยาศาสตร์” (Introducing Science) ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มูลนิธิเด็กในปี 2551 แล้ว ยังมีผลงานเขียนต่างๆ ตามสมควร ทั้งที่เป็นการนำเสนอในงานประชุมวิชาการ และการตีพิมพ์งานเขียนในรูปแบบบทความหนังสือพิมพ์ หนังสือ และวารสารวิชาการ ทั้งในประเทศและของต่างประเทศ เช่น วารสารหัวใจเดียวกัน วารสาร Social Alternatives ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย